

R.L.

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”
UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU

T.M. 2021

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIX

1983

COORDONATOR
Acad. Eugen Simion

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

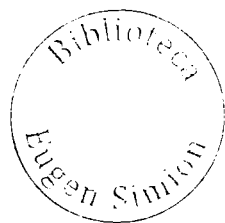
2021

ACADEMIA ROMÂNĂ • INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”
UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIX
1983

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeul Literaturii Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 29 : 1983 / Eugen Simion (coord. general), Dragoș Varga. - 2021 . -
ISBN 978-973-167-602-9

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Varga, Dragoș

930.24:821.135.1.09

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-I.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircia Dumitrescu

PT.0.09/290

Eugen SIMION (coordonator general)

Dragoș VARGA

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIX

1983

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”
UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2021

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul de față indexează cele mai importante informații și comentarii literare ale perioadei 1 ianuarie – 31 decembrie 1983, așa cum rezultă ele din presa românească a anului respectiv. În acest sens, au fost prelucrate informațiile existente în 28 de publicații, și anume: „Amfiteatru”, „Astra”, „Argeș”, „Ateneu”, „Caiete critice”, „Contemporanul”, „Convingeri comuniste”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Dialog”, „Echinox”, „Familia”, „Flacăra”, „Luceafărul”, „Opinia studențească”, „Orizont”, „Ramuri”, „România liberă”, „România literară”, „Scânteia”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Steaua”, „Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, „Tomis”, „Transilvania”, „Tribuna”, „Vatra” și „Viața Românească”.

Lucrarea de față a fost realizată în cadrul proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe (INTELLIT)*, cod proiect PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821, nr. contract 54PCCDI/2018.

Le mulțumesc pentru sprijinul acordat în realizarea acestui volum, prin facilitarea accesului la resurse bibliografice, d-lor lector univ. dr. Silviu Borș, directorul Bibliotecii Județene „Astra” Sibiu, și conf. univ. dr. Ioan Milică, directorul Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași.

Dragoș VARGA

IANUARIE

1 ianuarie

• **„Contemporanul”**, săptămânal al Consiliului Culturii și Educației Socialiste; format A3, 16 pagini; nr. 1 (1886); redacția: Redactor-șef – Dumitru Radu Popescu; redactor-șef adjunct – Corneliu Leu; secretar responsabil de redacție – Mircea Herivan] Numărul include un grupaj de poeme cu temă patriotică semnate de: Adrian Popescu (*Patria dinlăuntru*), Constanța Buzea (*Copilul iernii*), Kanyadi Sandor (*Aș mai avea de spus*, tradus de Tudor Balteș), Ion Nicolescu (*Republica*), Nikolaus Berwanger (*Tărâmul patriei mele*, tradus de George Chirilă), Gheorghe Tomozei (*Steme*). ■ Ion Drăgănoiu consemnează un interviu cu Alexandru Ivasiuc, „de pe vremea Păsărilor”, din volumul de interviuri *Convorbirile de vineri (Despre arta literară, despre cititori și despre filosofii profesioniști care lipsesc)*: „Aș începe prin a spune că orice fel de literatură exprimă, nu reflectă socialul, căci reflecția e un termen nepotrivit pentru tipul de raporturi existente între bază și suprastructură. Reflecția ne duce cu gândul la un fel de fenomen de identitate, adică la crearea unei imagini structurată la fel ca și obiectul care se reflectă. Cu alte cuvinte, suprastructura nu reflectă baza, ci o exprimă, pentru că, adeseori, ea ia forme contrarii. De pildă, în societățile împărțite pe clase antagoniste, suprastructura tinde să apere baza și nu poate să arate ce se petrece exact în ea, ci, din contră, o acoperă. Marea descoperire a lui Marx este, în ultimă instanță, tocmai asta, că suprastructura, tot sistemul de idei și de instituții, dă mărturie despre bază, apărând-o, acoperind-o. E un întreg eșafodaj, care, adeseori, ascunde și mistifică realitatea socială. Deci raporturile nu sunt de reflectare ci de exprimare. Sensul suprastructurii este de a-și apăra baza și de a completa un orizont, un univers întreg, ca și cum această bază ar fi definitivă. [...] Ce este un element nou în socialism, și aici se pune o problemă foarte acută, este că baza socială, relațiile dintre oameni, în faza actuală a societății, nu sunt date și nu sunt recunoscute ca definitive. Toate orânduirile sociale au considerat că modul în care este organizată societatea la un moment dat reprezintă o stare permanentă, o stare normală, o stare naturală. Burghezia însăși, care a fost o clasă ce a introdus noțiunea de progres și de schimbare, ea însăși, a spus că aceasta este starea naturală a omului, aceea de atunci adică, că până atunci a fost nenatural, și de acum înainte va fi natural. Astea au fost ideile de bază ale revoluției franceze, ale iluminismului. Orânduirea socialistă, care se bazează pe marxism-leninism, nu consideră că relațiile sale sunt relații permanente și definitive. Ele sunt recunoscute de la bun început ca o fază și ca o etapă. [...]

Noi nu spunem că societatea noastră este perfectă, pentru că atunci n-am spune că trebuie să trecem într-o altă fază, în care se schimbă relațiile sociale, relațiile de retribuție, funcția statului și toate celelalte. Deci premisa fundamentală teoretică a socialismului a fost de a avea o ideologie care nu numai să-și servească și să exprime baza, dar să o și impulsioneze”. ■ Pompiliu Marcea semnează o cronică a volumului lui Tudor Vianu, *Studii de filosofia culturii*, volum îngrijit de Gelu Ionescu și George Gană. ■ Ilieș Câmpeanu recenzează romanul lui Haralamb Zincă *Destinul căpitanului Iamandi*. ■ Emil Manu scrie despre romanul lui Nicolae Calomfirescu, *Septembrie*: „Bun narator, Nicolae Calomfirescu e și un bun portretist; lectura recentului său roman ne îndreptățește să așteptăm, în volumele următoare, mai multă îndrăzneală în abordarea frământărilor interioare ale eroilor, fără să le modifice coordonatele structurale croite în primul volum”.

2 ianuarie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scântei tineretului»”, anul III, nr. 1 (67); format A3, 12 pagini; săptămânal; redacția neprecizată] Numărul se deschide cu prima parte a unui serial de convorbiri realizate de Aurelian Titu Dumitrescu, avându-l ca partener de dialog pe Nichita Stănescu, al căror rezultat a fost o carte de convorbiri *Antimetafizica*. ■ La rubrica „Viața literaturii”, Constantin Sorescu, sub titlul *Un poet mitic printre demitizanți*, scrie despre poezia lui Nichita Danilov, având ca punct de plecare cele două volume publicate de acesta, *Fântâni carteziene* și *Câmp negru*. ■ La „Revista revistelor”, realizatorul rubricii aruncă mici săgeți înspre Eugen Simion, „protagonistul unei contradicții”, care, pe de o parte, „pledează pentru primatul judecății de valoare”, iar pe de altă parte, „face dintr-un autor de scheciuri, un Molière al românilor”, referindu-se la Ion Băieșu: „Nu e întâia oară când Eugen Simion îl elogiază fără rezerve pe Ion Băieșu, iar acesta nu e singurul scriitor minor din care face o «stea». În concluzie, nu este niciodată fără semnificație ce susține și ce respinge un critic...”. ■ Redacția finalizează o anchetă pornind de la întrebarea: „Cât din succesul la public este dat de valoare?”, având ca reponenți, în numărul de față, pe Vasile Nicorovici (*Măririle și decăderile tirajului*) și pe Alex. Ștefănescu (*Principala cauză este o mentalitate uniformizatoare*), concluziile trăgându-le Aurelian Titu Dumitrescu. ■ Grigore Hagi publică un grupaj de poeme. ■ Vlad Mușatescu publică, sub genericul *Memorii aproximative*, un fel proză memorialistică, *Întâlnire de gradul III – extraterestrul Dimitrie Stelaru*.

3 ianuarie

● [„România liberă”, cotidianul Consiliului Național al Fraontului Democrației și Unității Socialiste; anul XLI, nr. 11.873; format A2, 6 pagini; redacția neprecizată] Ioan Alexandru publică un text nu prea coerent,

Perspectivă fericită, motivat, după propriile-i cuvinte, de ideea că, „de la o vârstă, simți că te îmbogățești sufletește împărtășind din cunoașterea ta celorlalți”. ■ Pavel Pereș și Ioan Popa Argeșanu semnează fiecare câte un poem închinat Partidului.

4 ianuarie

• [„Scânteia”, organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român; anul LII, nr. 12.554; format A2, 4-8 pagini; cotidian; redacția neprecizată] Emilia St. Milicescu publică articolul *Puterea artei*, despre personalitatea și opera Cellei Delavrancea.

• [„România liberă”, nr. 11.874] Sub titlul *Viața ca o capodoperă*, Mircea Iorgulescu recenzează volumul *Scrieri* de Cella Delavrancea, ediție îngrijită de Valeriu Râpeanu.

5 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 12.555] Sub titlul *Poezia între mit și cotidian*, Emil Manu recenzează volumul de poezie al lui Dumitru Radu Popescu, *Câinele de fosfor*, „o sinteză a contrariilor sensibile, în care tragicul alternează cu farsa, realitatea cu jocul, ironia cu meditația, suavitatea cu grotescul, cantabilul descriptiv cu ermeticul, monologul cu descrierea barocă și totul gândit cu teatralitate”.

• [„România liberă”, nr. 11.875] La rubrica „Vitrina cu cărți”, Henri Zalis publică o recenzie (*Eseul ca act de civism*) a cărții lui Mircea Muthu, *Paul Zarișopol între fragment și construcție*, iar Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul lui Mircea Vaida, *Pe urmele lui Lucian Blaga*.

6 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 12.556] La rubrica „Cronica literară”, C. Stănescu, sub titlul *Patosul poeziei militante*, scrie despre volumul *Rezervația de zimbri* al lui Adrian Păunescu: „La antipodul conformismului și al ritualului convențional, poezia lui Adrian Păunescu se naște cu o dureroasă bucurie, cu o voluptate amară, împinsă la exasperare de trăirea conștientă a contradicțiilor umane, din sesizarea acută, cu o inteligență ascuțită și cu o rară luciditate a discrepanțelor dintre ideal și real, dintre aspirații și împliniri”.

• [„România literară”, săptămânal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; anul XVI, nr. 1; format A3, 24 pagini; redacția: director – George Ivașcu; redactor-șef adjunct – G. Dimisianu; secretar general de redacție – Roger Câmpeanu] După poemul inaugural de pe prima pagină, semnat de Nicolae Prelipceanu și articolul de fond ce punctează frânturi din mesajul adresat „întregului popor de tovarășul Nicolae Ceaușescu”, urmează o pagină întreagă dedicată aniversării Elenei Ceaușescu. ■ La rubrica *Confruntări*, Valeriu Cristea semnează o cro-

nică dedicată volumului de proză *Proiecte de trecut* al Anei Blandiana, iar Gabriel Dimisianu scrie despre volumul de poezie *Rezervația de zimbri* al lui Adrian Păunescu, insistând mai mult asupra performanței cantitative a poetului: „Energic în dezamăgire, vital în eșec, Adrian Păunescu nu impresionează, ca poet erotic, în lotul destul de mare de romane, și nici, ca poet social, în lungile poeme în stil de cronică în care, în maniera 1900, deplânge dezrădăcinarea țăranului și îndeamnă, cu lacrimi și gesticulație amplă, la întoarcerea în sat. [...] Ca și Beniuc, prin antologare, Adrian Păunescu poate oferi imaginea unui mare poet”. ■ Șerban Cioculescu scrie despre monografia lui Dan Mănuacă, *Pe urmele lui Mihail Sadoveanu*, remarcând, dincolo de buna documentare a cărții, „unele exagerări verbale, ca aceea de „teribilism viforos” al tinereții sau de improprietăți, ca „starea cataractică” în care declama *Luceafărul*, ori franțuzisme inadmisibile, ca broșura lui Gruber despre *Stil și gândire*, „deșirată cu furie”. ■ La rubrica *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu, în articolul *Prințul și biciclistul*, analizează, comparativ, după o prezentare succintă a poezilor recent premiați de Uniunea Scriitorilor, poemele *Mistrețul cu colți de argint* al lui Ștefan Augustin Doinaș și *Căinele de lângă pod* al lui Geo Dumitrescu: „Geo Dumitrescu și Ștefan Aug. Doinaș aparțin generației pe care azi, nu fără strângere de inimă, începem s-o considerăm vârstnică. Cariera lor literară prezintă unele asemănări și, desigur, destule deosebiri. Însă din perspectiva timpului, ies la suprafață liniile de forță ale întregii generații, prin acel efect de ‘masare și stilizare’ la care se referea, într-o altă împrejurare, Tudor Vianu. Iată câteva date strict necesare și multora cunoscute, pe care le-am cules din notele antologiilor de autor publicate de cei doi poeți în ‘Biblioteca pentru toți’. Geo Dumitrescu s-a născut în 1920 la București și a debutat ca poet în 1939 în revista bucureșteană ‘Cadran’. Deși o primă plachetă, sub pseudonim, i-a apărut în timpul războiului, volumul care l-a impus în ochii criticii a fost *Libertatea de a trage cu pușca* (1946, premiul Editurii Fundațiilor). Absent nouă ani din presa literară, după 1954, poetul revine cu *Aventuri lirice* în 1963 și este definitiv ‘recuperat’ de critică în 1966, când tipărește *Nevoia de cercuri*, care cuprinde în anexă *Libertatea de a trage cu pușca*. Deși a scris prea puțin în ultimii cincisprezece ani, influența poeziei lui se face tot mai simțită asupra generației ’80. Ștefan Aug. Doinaș s-a născut în 1922 într-un sat de lângă Arad și a publicat prima poezie tocmai la Iași, în ‘Jurnalul literar’ al lui G. Călinescu, în 1939. Volumul lui de debut, care a obținut premiul ‘E. Lovinescu’ în 1947, trebuia să fie *Alfabet poetic*. Dar el n-a putut apărea atunci și poetul și-a făcut reîntoarcerea în viața literară abia după șaptesprezece ani, prin *Cartea mareelor*, în 1964. Publicând apoi, aproape în fiecare an, volume de poezie, de eseuri sau traduceri, Ștefan Aug. Doinaș a dobândit treptat o importanță necontestată în literatura contemporană și a avut, mai ales în anii ’70, numeroși emuli. Temperamental și ca formație intelectuală, cei doi poeți sunt cu totul diferiți. Ei reprezintă fețele opuse ale

unei generații mult încercate. În fiecare din ei putem identifica o tradiție ceva mai veche a poeziei noastre și, în același timp, capul de serie postbelic pentru o direcție activă în lirica de azi. E vorba de două linii paralele, care s-au concurat pe durata întregului secol, chiar dacă, multă vreme, ele n-au putut fi distinse cu claritate și, în clasificările criticii interbelice, le găsim uneori confundate. Această confuzie se datorează faptului că modernismul românesc (impus de E. Lovinescu) a fost un avatar al simbolismului, de origine mallarméeană (prin Valéry și poezia pură), care însă a intersectat la un moment dat o poezie de orientare complet diferită, a cărei sursă îndepărtată este Rimbaud, și anume futurismul, suprarealismul și, mai în genere, avangarda din deceniul al treilea, fără a uita expresionismul. Aceste orientări sunt, în multe privințe, incompatibile și ele au alternat timp de aproape o sută de ani, când una, când alta trecând drept dominantă sau, în terminologia formaliştilor ruși, oficială. Simbolismul și macedonskianismul, minoritate în primele decenii după 1900, când vechea poezie era încă puternică, ies la suprafață în epoca primului 'Sburător', imediat după 1919, și din nou, cu toate schimbările inerente, în poezia pură și în hermetismul anilor '30. Mi se pare că generația '60, cel puțin prin Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ana Blandiana, Florin Mugur, Leonid Dimov, Cezar Ivănescu, Vasile Nicolescu, Ion Mircea, Adrian Popescu, Gh. Grigurcu, Gh. Tomozei, a reînnoțit cu această linie rafinată, muzicală, manieristă, puristă, câteodată hermetică de poezie. O parte din poezia generației anterioare s-au raliat, mai ales prin ultimele lor cărți, acestei linii: Aurel Rău, Ion Brad, Al. Andrițoiu. Între debutanții (fie și virtuali) din deceniul cinci, Ștefan Aug. Doinaș este fără îndoială cel mai important poet de tradiție mallarméeană-valéryană, tradiție pe care o regăsește fără dificultate două decenii mai târziu, când poezii tineri tatonau încă în căutarea unei formule. Cealaltă orientare își are primul moment de glorie în a doua parte a deceniului trei (odată cu influența expresionistă și cu vârful avangardei), anunțată de poezia 'primitivă', 'naivă' a lui G. Bacovia, reizbucnește după 1940, tocmai cu generația lui Geo Dumitrescu, în polemică fățișă cu barbieni care ilustrau tradiția opusă, spre a se reînvinga astăzi, în poezia ludică, ironică, prozaică, estetic contestatară, avangardistă într-un sens nou, a generației '80. Dintre marii poeți interbelici, o situație care merită atenție au Arghezi și Blaga, la care întâlnirea celor două tradiții nu pare a stârni incompatibilitate, îmbogățind în mod neașteptat resursele expresive ale poeziei. Arghezi vine dinspre Macedonski și simbolism, dar temperamentul lui liric exploziv îl îndreaptă spre primitivi, prozaici și 'barbari'. Blaga vine, din contra, din expresionism, dar firea lui rilkeeană îl atașează de rafinamentele esoterice (dacă nu hermetice) ale categoriei opuse. Geo Dumitrescu este probabil poetul cu cel mai mare ecou în anii '40 și, din nou, astăzi, dintre revoltații, contestatarii, în forme sarcastice, de imediat după ultimul război. Titlul celei mai celebre dintre cărțile lui a făcut epocă. Un autoportret din 1941

vorbește despre propria ‘interioritate’ (sufletul, conștiința) ca despre ceva ‘cu totul neinteresant’, inima apărându-i poetului ca o ‘gămălie de chibrit’ (mod de a sugera că sentimentul este derizoriu). Creierul în schimb este ‘un aparat sacru și concret’, deși gândurile sunt ‘o claie de rufe murdare’. Sub acest ton batjocoritor, întrevădem întreaga atitudine anitifilistină a tânărului poet, dezgustat de ipocrizie și de minciună. Arta poetică însăși e suspectată de filistinism și frumosul bănuieț a nu fi străin de valorile de clasă burgheze (sentimentalismul, duișia ieftină, umanitarismul, mila filantropică). Revolta etică, socială și politică este integrată stilistic în formula prin excelență dialogică a poeziilor lui Geo Dumitrescu, care au o esență dramatică și în care se ceartă în permanență două (ori mai multe) voci. Discursul poetic (aici în înțelesul propriu de vorbire adresată) este intermitent, fracturat, subminat ironic, pus în discuție pe măsură ce este emis. Un bun exemplu ni-l oferă poezia *Singur-lună* în care confesia erotică este sugrumată încă din fașă, dacă pot spune așa, de cealaltă voce, lucidă, care intră în dialog. [...] Arta poetică a lui Ștefan Aug. Doinaș (spre a mă referi la categoria opusă) este, ea, monologică. Lirismul este unul de retragere semeță din cotidian și banal, ceea ce presupune o poziție necontestabilă a poetului, o poză chiar și o atitudine de oficiere, un ritual. [...] Poetul adoptă o mască elină, clasic-romantică, hōlderliniană. Realitatea este transfigurată și hieratizată. În locul revoltei sociale sau politice de la Geo Dumitrescu, avem o conformare la canonul metafizic: arta poetică cea mai des citată a lui Doinaș, și anume *Omul cu compasul*, indică atracția unui platonism de pure esențe, aproape un pitagorism: ‘Am zgâriat aseară pe nisip / formula unei alte ordini, care / conține-al lucrurilor tainic chip, / cel fără de ruină și mișcare’. În acest lirism de abstracte numere ordonatoare nu e loc pentru dialog, negație, furie: tonul de oficiere corespunde cel mai bine vocii lăuntrice îndrăgostite de sunetul propriu în care, narcisiac, se revelă absolutul. Putem compara, din acest unghi, două poeme considerate pe bună dreptate a fi capodoperele celor doi poeți. *Mistrețul cu colți de argint* a lui Ștefan Aug. Doinaș este o parabolă a artistului visător și care aude răsunând în sufletul său chemarea absolutului. Multe din aceste lucruri sunt elementare, dar le repet intenționat, fiindcă mi se pare că avem nevoie (ca și în cazul *Câinelui de lângă pod* a lui Geo Dumitrescu) de o recoborâre la elementele textului spre a înlătura straturile comentariilor succesive care au acoperit esența adevărată a celor două poeme, îngropând-o într-o colină de platitudini, de unde trebuie scoasă la iveală, ca antica Troie de către săpăturile lui Schliemann. Balada lui Ștefan Aug. Doinaș descrie o vânătoare la care ‘un prinț de Levant’ caută urma fabulosului mistreț cu colți de argint. De fapt prințul este poetul, care apare în această deghizare princiară. Mistrețul este himera unei ordini nelumești, pe care prințul-poet o vede în visul său, dar care scapă la început slujitorilor. Viziunea este aristocratică și elitistă, ca la Macedonski, ca la simboțiști. Himera i se năzare neconținut prințului-poet

prin toate formele și zgomotele pădurii. Treptat, ca în cazul lui Don Quijote, cu care eroul baladei a fost comparat, iluzia lui trece asupra servitorilor, cărora, în final, prințul devorat de nesațiul lui himeric le apare ca o victimă a mistrețului cu colți de argint ('Stăpâne, mistrețul cu colți ca argintul, / chiar el te-a cuprins grohăind sub copaci'). Singurul în stare să reziste iluziei este tocmai acela care a creat-o: 'Dar prințul răspunse-ntorcându-se: – Taci. / Mai bine ia cornul și sună într-una. / Să suni până mor, către cerul senin'. Cel ucis de propriul vis își regizează moartea ca pe un ceremonial, rămas obscur slujitorilor, oarecum pentru a perpetua în ochii lor iluzia din care el s-a trezit în clipa din urmă. Niciodată prințul-poet nu se află pe aceeași lungime de undă cu slujitorii lui, cu oamenii obișnuiți. La o cu totul altă sferă de probleme se referă *Căinele de lângă pod*, pe cât de bine cunoscut, pe atât de insuficient analizat. De la început e vorba de o atmosferă banală de viață, netransfigurată, 'realistă'. Poetul a intrat în pielea unui biciclist solitar care pedalează liniștit prin dimineța răcoroasă și plină de soare. Apariția, la marginea podului, a câinelui Degringo nu e nici fantastică, nici măcar surprinzătoare. Ne aflăm în același registru ordinar de întâmplări, privit cel mult cu ironie. Uitându-se la biciclist 'cu un aer blajin, trist, prostănac', Degringo se ia parcă la întrecere cu el, calm, fără lătrături, fără pretenții. Omul încearcă să-l alunge. Fără succes. Neliniștea de care e cuprins nu conține nici un motiv nepământesc și, aș adăuga, nici un motiv din cale afară de abstract. Sensul neliniștii, care stă în nedorita tovărășie, a părut destul de greu de descifrat, deși poetul e cât se poate de clar: '...pleacă! i-am strigat totuși scos din fire, / du-te dracului, dulău nesuferit, / vai, haimanale, potăi vagabonde, căzături. / ce tulburați sufletele oamenilor cumsecade, / voi, pribegi, scăpătați, lepădături, ce stârniți / fel de fel de conflagrații sfîșietoare / în sufletele oamenilor de treabă, / strămutându-le capitala conștiinței, de sus, / de sub frunte, / tocmai jos, în stângă pieptului, / acolo unde se adună / în vaste străchini filantropice [...] mila, înduioșarea, sentimentalismul, / hrana voastră dulceagă, precară, / pleacă, milogule, javră, fricosule, hoțule!'. Căinele e alungat, așadar, pentru că tulbură echilibrul sufletului solitar, redeșteptând atavicul instinct al solidarității, nevoia reprimată de devotament. Orgoliul biciclistului de a considera atașamentul, devotarea credincioasă, dragostea de aproapele ca o 'pacoste' mic burgheză este până la urmă înfrânt de fidelitatea câinelui Degringo: „Și bucuros de dibăcia acestui gând / am deschis poarta / spunându-i: fii binevenit în viața mea!'. Această teză democratică e slujită de o artă la fel de democratică. Deși Degringo nu are voce, poemul e dialogic, e istoria unei cedări în fața argumentelor pe care vocea conștiinței le furnizează: 'Căci căinele Degringo / se află acum, credincios, nedespărțit, / lângă ușa mea, / poate chiar undeva în mine...'. Dialogul din balada lui Doinaș era un fals dialog. Prințul-poet nu acceptă replici. El își construiește lumea visurilor sale într-un monolog etanș. La Geo Dumitrescu. poemul (acesta și altele) are o construcție dramatică, în

sensul nu al existenței unor personaje pe o scenă imaginară (ca în *Noaptea de decembrie*), ci în sensul existenței unei dezbateri interioare. Această dezbatere angajează conștiința în dialog cu sine și dă naștere unui conflict, unei contestații sau unei schimbări de atitudine. Lirica pură a simbolistilor și modernștilor tocmai această zgură încerca s-o înlăture din poem, preferând vagul, indefinitul, atmosfera, sugestia. Comparația schițată mai sus ar merita, desigur, să fie dezvoltată. Voi încheia spunând că prințul-poet al lui Doinaș poate fi considerat simbolul unei poezii rafinate, solemne și aristocratice în esență, în centrul căreia se află himera unei ordini absolute, în vreme ce biciclistul lui Geo Dumitrescu simbolizează o poezie ‘realistă’, ironică, a cotidianului și a problemelor lui. Fără să greșim prin generalizare, putem semnala două importante moduri contemporane de a înțelege și practica poezia. ■ Dana Dumitriu scrie despre primul roman, „un roman pentru inițiați” al lui Liviu Călin, *Frica de duminică*: „Prolixitatea stilului, supraîncărcarea istorică a narațiunii fac din *Frica de duminică* un roman dificil pentru înțelesul „trimiterilor” sale, dar convingător pentru publicul larg în ceea ce privește radiografia generală a epocii evocate”.

● [„Tribuna”, săptămânal de cultură editat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste Cluj; anul XXVII, nr. 1; format A3, 8 pagini; redacția: Vasile Sălăjan (Redactor-șef); Victor Felea (redactor-șef adjunct); Augustin Buzura (secretar responsabil de redacție)] Sub genericul „Permanența clasicilor”, Mircea Vaida recenzează studiul monografic al lui Constantin Cubleșan, *Opera literară a lui Delavrancea*, Gheorghe Glodeanu scrie despre cartea lui Mircea Popa, *Introducerea în opera lui Ion Agârbiceanu*, iar I. Maxim scrie despre studiul lui Mircea Muthu, *Paul Zarifopol – între fragment și construcție*. ■ Numărul include grupaje de poezie de Domițian Cesereanu, de Gabriel Rațiu și de Mircea Vaida, precum și o proză scurtă de Tudor Dumitru Savu, *Haricleea, șalupă de moarte*. ■ Petru Poantă scrie despre antologia îngrijită de Peter Motzan *Vânt potrivit până la tare. Zece tineri poeți germani din România*, „o antologie exemplară care impune nu doar propune o generație, argumentul hotărâtor fiind însăși creația ei”.

7 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 12.557] Fiind aniversarea zile de naștere a tovarăsei Elena Ceaușescu, numărul include două poeme omagiale semnate de Nicolae Dragoș (*Viață dăruită țării*), respectiv de Nicolae Chivu, veteran de război (*O floare rară-n lume*).

● [„Contemporanul”, nr. 2] Numărul e deschis de un articol omagial-aniversar dedicat tovarăsei Elena Ceaușescu de Dumitru Radu Popescu, *Omul – un Univers al splendorilor*: „Dacă bogățiile materiale ale țării trebuie puse în lumină spre binele patriei, nu mai puțină grijă se vede din partea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, precum și din partea

toarăsei academician Elena Ceaușescu pentru punerea în lumină a bogățiilor spirituale ale poporului nostru, pentru creșterea literaturii, artelor, științei, a tuturor energiilor creatoare capabile să așeze România cu strălucire în constelația țărilor pline de lumină. Inițiativele toarăsei Elena Ceaușescu, legate de rolul important ce le revine oamenilor de știință și cultură în promovarea și consolidarea păcii pe pământ, ne dau siguranța că niciodată de aici încolo, cu jertfele noastre, cu sângele nostru, al fraților și copiilor noștri, noi nu vom mai susține și întreține războaiele altora: viitorul trebuie să aparțină oamenilor, nu armelor. Europa, leagănul culturii și leagănul istoriei lumii, trebuie să nu devină o zonă a pustiului, ci trebuie să rămână între continente vasul amiral pe care fâlfâie steagul alb al visului etern al omenirii, de pace și prosperitate”. ■ Poeme omagiale și patriotice sunt semnate de George Chirilă și de Nicolae Dragoș. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică poezia *Goethe și Schiller*, iar Ovidiu Genaru semnează un altul intitulat *Lumină aceleiași patrii*. ■ Laurențiu Ulici publică un interesant text despre Nicolae Labiș, *Un principiu numit Labiș*: „De ce în conștiința noastră și în memoria noastră Labiș e nu doar autorul unor minunate texte poetice, dar și un principiu moral, iată întrebarea la care încercăm acum să răspundem. Poate pentru că entuziasmul adolescentului din '53-'54 s-a dovedit mai adecvat revoluției decât lozincile vremii; poetul din el intuise cu o clipă înaintea colegilor de generație că spiritul revoluționar și proletcultul sunt incompatibile; cel dintâi e 'ardere', în numele unei credințe înalte, celălalt e credința 'înghețată' în panaceul dogmelor; știutele și ades citatele versuri 'Trăim în miezul unui ev aprins / Și-i dăm a-nsfuțării noastre vamă / Cei ce nu ard dezlănțuiți ca noi / În flăcările noastre se destramă' chiar asta sunt: o superb juvenilă sancționare a indiferenței și oportunismului, nu fără candoare exprimată, nu fără o doză de iluzie pe care poetul, mai târziu, iertându-și-o, n-o va mai repeta; moralistul liric din *Moartea căprioarei* nu concepea că se poate trișa cu entuziasmul și nici că se poate face cu ochiul atunci când e vorba de o mare credință. Și atunci, prin anii '55 – '56, pretimpuriul maturizat începu să redescopere lumea – și pe sine – sub raza spiritului critic; entuziasmul candid și gestual se retrase în fața unei implicări de o natură mai profundă; credința în revoluție, nestrămutată, își asocie, ca pe o măsură, ca pe un tensiometru conștiința de sine morală, politică și estetică; poetul se vădea, cu el însuși ori cu alții, de o calmă, analitică, asumată intransigență; nu și-a cruțat de unele 'trădări' ale poeziei nici prietenii apropiați și nu s-a cruțat nici pe el pentru iluzionismul primei adolescențe; bunăoară, în ciclul *Omul comun*, distanțându-se de maniheismul adolescenței, care era și al copilăriei revoluției, poetul încerca să rezolve o ecuație existențială cu – atunci – prea multe necunoscute. În fața lor, dar mai ales în fața presiunii crescânde a proletcultului ce-și presimțea sfârșitul și se străduia să obțină o ultimă victorie à la Pyrrus, Labiș avea o singură alternativă: să se adapteze sau să tacă; dacă s-ar fi adaptat și-ar fi trădat

vocația, dacă ar fi tăcut și-ar fi trădat credința; alegerea părea imposibilă, iar poeziile scrise în a doua jumătate a lui '56 ilustrează, prin unda sceptică și prin adâncirea solilocvială a discursului, acest impas dar și calea depășirii lui prin orgolioasă închidere în severitatea legii morale: memorabilul poem *Sunt spiritul adâncurilor*, poate cel mai profund text labișian denunța revolta împotriva 'amăgitoareii neputinți' și anunță o schimbare radicală de 'timbru' liric. Entuziasmul, spiritul critic și sinceritatea cu sine și cu toți, iată așadar trei calități cu origine comună: credința în idealul revoluției, care au făcut din Nicolae Labiș un principiu moral pentru urmași. Iară noi?... În oglinda acestui principiu privindu-se, generația tânără de azi nu are de ce să roșească. Sigur, istoria nu mai e aceeași, nici mentalitatea socio-politică nu mai e, dar cele trei însușiri ale principiiului numit Labiș sunt și azi reperatele autenticității de atitudine a poetului tânăr. Poate că grație mișcării dinlăuntru literaturii, în speță a viziunii poetice și a limbajului poeziei, dicțiunea labișiană nu mai are prea multe răsfrângeri în dicțiunea poezilor tineri de astăzi, poate că tonul ei sau ritmul sau alte cele își vor fi pierdut puterea de seducție asupra gustului poetic de acum, cu siguranță însă valabilitatea staturii de model etic a poetului a rămas intactă: 'Eu nu cunosc iubirea de mine – / Cunosc iubirea de adevăr / Pe mine tinzând să m-adăp, să mă sui, / Tind să înalț adevărul în mine'. În numele acestei profesii de credință, pe care Labiș a scris-o parcă pentru toate anotimpurile, în numele, totodată, al unui principiu moral imaginabil ca un pământ al credinței din care cresc florile entuziasmului, spiritului critic și sincerității, invităm pe poeții tineri ai acestui timp să se pronunțe despre poezia lor, despre ei înșiși, despre valorile epocii noastre". ■ Ileana Berlogea recenzează cartea lui Constantin Cubleșan *Opera literară a lui Delavrancea*. ■ Ion Vlad scrie despre volumul lui Zigu Ornea *Viața lui C. Dobrogeanu-Gherea*: „Istoria acestei identificări și participări esențiale pentru devenirea gândirii românești este în cele din urmă o remarcabilă construcție epică. Și dacă unele inadvertențe stilistice sunt corectabile, ritmul general al lucrării lui Z. Ornea este al unui vast discurs narativ. Biografia tânărului, deducțiile și ipotezele, care interpretează sugestiile (câteodată lirice, ca în imaginarea târgului – Slavianka –, prin asocierea târgului lui B. Fundolanu din *Priveliști*), evocarea și recursul la evenimente similare prin analogii care dau suflul și climatul unui moment istoric, avatarurile arestării și ale evadării, savuroasele și triste (totodată) trimiteri la adrese semnate de autorități pentru concesionarul restaurantului din gara Ploiești, accentele de prozator [...] sunt argumentele construcției epice. Este viața unui destin ce-și păstrează aureola mitică. Explicația o avem în această istorie pasionantă despre un om”.

• [„**Flacăra**”, săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste; anul XXXII, nr. 1; format A3, 24-32 pagini; redacția: Adrian Păunescu (Redactor-șef); Nicolae Arsenie (redactor-șef adjunct); Nicolae Cristache (secretar responsabil de redacție)] Numărul e deschis de Mesajul

de Anul Nou al Președintelui Nicolae Ceaușescu. ■ Articolul de fond, semnat de Tudor Octavian, e intitulat *Cu încredere în puterea muncii*. ■ Câteva pagini omagiale îi sunt dedicate Elenei Ceaușescu, cu ocazia zilei de naștere. ■ Dinu Săraru publică un mic text encomiastic, *Nobile tradiție*: „E ceea ce se întâmplă azi, când neprețuita tradiție se desăvârșește în continuarea ei comunistă și când, într-adevăr, ceea ce noi, comuniștii, numim cu admirație ‘tovarăș de viață și de luptă al conducătorului nostru’, vine să consacre o viață de luptă revoluționară exemplară în numele cauzei comuniste și pentru izbânda cauzei comuniste și o tulburătoare și devotată lucrare comunistă pentru triumful idealului de libertate națională și socială a poporului căruia i s-a dăruit cu o unică ferveare patriotică, izvor de firească și vibrantă recunoaștere națională și internațională, de stimă și de prețuire unanimă. E ceea ce se petrece azi când marea tradiție a ctitoriei românești se împlinește în spirit comunist unind în conștiința poporului imaginea ctitorilor evului Ceaușescu”. ■ Nichita Stănescu scrie, sub genericul „Noua frontieră a sufletului uman”, despre doctorul ortoped Andrei Firică, comparând „măreția școlii românești de chirurgie” cu „măreția școlii românești de poezie contemporană”. ■ Artur Silvestri recenzează romanul *Noroaietele* al lui Paul Anghel. ■ Paul Dugneanu scrie despre „comedia limbajului” în volumul lui Ion Băieșu, *Boul și vițelii*. ■ Eugenia Grosu recenzează cartea lui Adrian Lustig, *Romanță cu stagiar*. ■ Sub titlul *750 de revelioane cu Cenaclul Flacăra*, Ion Zubașcu face o amplă cronică a ultimelor ediții din 1982 ale Cenaclului Flacăra: „Epicile celor mai mari victorii artistice au fost acelea în care arta s-a apropiat cel mai mult de omul real și de nevoile, materiale și spirituale ale acestui om real al epocii. În noaptea de Revelion dintre 1982 și 1983, Cenaclul Flacăra a trăit una din importanțele sale clipe. În spectacolul de existență și artă pe care l-am susținut la Brașov în acea noapte, poetul Adrian Păunescu a îmbinat într-un tot organic aproape toate genurile artistice iubite de tineri, în năzuința continuă către idealul renașterii: OMUL TOTAL. Poate că Renașterea, ca epocă de maximă înflorire a umanității speciei, n-a făcut altceva decât să descopere *omul ca întreg*, omul ca totalitate a tuturor năzuințelor și activităților sale. Spre această manifestare totală a omului în esență și existență tinde continuu și Cenaclul Flacăra ca formă deschisă de artă. Sperăm continuu într-o Renaștere apropiată a omului și a idealurilor sale de universalitate. Revelionul-spectacol de la Brașov este un pas hotărât și, credem, decisiv, spre un asemenea ideal!”. ■ „Polemicele cordiale” ale lui Octavian Paler includ în acest număr un fragment intitulat *Nu merită să vă înduișoșiți – conferința unui solitar ciudat și suspect*. ■ La rubrica unui alegător”, Dinu Săraru publică textul *Țăranul, iarna*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, revistă editată de Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al Municipiului București; nr. 1 (630); format A3, 8-12 pagini; redacția: Eugen Barbu (Redactor-șef); Cristina Angelescu, Raluca Bungărzan, Ion Lotreanu (secretar responsa-

bil de redacție), Ileana Lucaciu, Dan Mutașcu, Gheorghe Florea-Stanciu

Corneliu Vadim Tudor deschide numărul cu un poem omagial-patriotard, *Ianuarie de sărbătoare*. ■ Eugen Barbu continuă serialul său intitulat *La judecata de apoi a poezilor*, cu episodul 5, scriind despre Ioan Alexandru, răfuindu-se cu detractorii lui: „Alexandru – ca și Ion Gheorghe, ba chiar ca mereu desfătăutul cu elogii, Nichita Stănescu – a fost și este încă supus unui tir concentric de către , hai să-i zicem deși nu are nimic a face cu ea, noua critică românească, pentru care ludicul este rampa de lansare a tinerilor poeți. Și pentru această afirmație amintesc unele articole din presa noastră. [...] Un scepticism virulent bântuie Apusul de multă vreme, o societate mumificată, sătulă de clasicism și amatoare de euristică, dorește dărâmarea a tot ce a domnit asupra gustului nostru. Din păcate, pe ruinele culturii, și mă gândesc nu numai la literatură, ci și la muzică, arte plastice, teatru, dans, cinematografie, nu se așează altceva decât niște deșeuri spirituale de care Arta nu a avut și nu va avea niciodată nevoie. Farsa continuă de multă vreme și e întreținută cu bună știință de către infatuații snobi, de către imitatori ai imitatorilor și de neaveniți. [...] Unul dintre criticii lui Ioan Alexandru vorbea chiar de o ‘sclerozare’ a liricii acestuia, deplângând cu tărie perimarea poetului. Acompaniatorii săi îi țineau isonul cu aceeași temeritate, dar demonstrația lipsea. O nefericită ființă care s-a autoexilat în lada cu gunoi a istorie îi număra lui Călinescu cacofoniile din versurile sale ocazionale, pentru că ocazionale erau, cum știe o lume întreagă, crezând că prin asta îl distruge. Amatorul de cadavre le uita însă pe ale sale însă și spumega victorios la cărtoaiele tipărite cu litere îndopate la o editură ce voia să plătească polițele directorului său de atunci pentru că marele critic nu degniasă să-l recunoască! Urâte moravuri! Un alt critic scrie că Opera nu are nimic a face cu Scriitorul pe sute de pagini, și când credem că am tras clapa cititorului neavizat dăm și noi cu copita în câte un monument! Dacă conțești aceste năravuri ești imediat taxat de ‘spirit primar’, vedeți dumneavoastră, numai băieții de mingi propășiți pe la diferite curți editoriale sunt culți, restul: o apă și-un pământ”. ■ La rubrica „abc”, Corneliu Vadim Tudor face o sinteză, în stilul caracteristic, a nului literar 1982: „Regretabil este și faptul că în perimetrul aceluiași an literar au putut vedea lumina tiparului o serie de lucrări și antologii nu tocmai fericite. Mai curios ni s-a părut faptul că, deși criticii literari ai unor publicații de partid le-au analizat temeinic, cu obiectivitate, s-au mai găsit condeie care, în virtutea mult nocivei ‘critici de cumetrie’, le-au împodobit din cap până-n picioare cu beteala ditirambilor și laudei necontrolate. [...] Aici se cuvine ca, în virtutea spiritului revoluționar, instaurat de partid, să ne facem și noi, cei de la *Săptămâna*, autocritica: nu întotdeauna am fost suficient de intransigenți față de elucubrațiile așa-zis literare ale unora, n-am militat cu destulă forță pentru combaterea hotărâtă a imposturii și pseudo-valorilor. Firește, în anul care a venit, ne vom mobiliza și mai serios, pentru a contribui și mai responsabil, la eradicarea tuturor manifestări-

lor care contravin esteticii și eticii noastre comuniste. Importante sunt, dincolo de toate acestea, hotărârea fermă a puternicului detașament al scriitorilor români de a milita și pe mai departe, neabătut, în pofida unor inerente disensiuni și greutăți, pentru a pune umărul în procesul glorios de edificare a unei noi societăți în România. Pretutindeni, epoca e aspră, timpul menajamentelor galante a cam trecut”. ■ Dan Mutașcu recenzează cartea lui Sorin Holban, *Cu tango, înainte*, „produsul unei sensibilități persecutate de amintiri ce ultragiază, o carte de conștiință, scrisă de pe poziții morale de pe care se poate rezista multă vreme”. ■ La premiile revistei „Săptămâna” pe anul 1982, îi găsim printre „premiânții” pe zona literară pe Edgar Papu, „pentru contribuția la dezvoltarea teoriei artei”, Augustin Z. N. Pop, „pentru activitatea de cercetare în domeniul istoriei” și singura „mențiune pentru creația poetică” lui... Cortez Constantinescu.

• [**„Cronica”, săptămânal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași; anul XVIII, nr. 1 (884); format A2, 8 pagini; redacția: Ion Țăranu (Redactor-șef); Ștefan Oprea (redactor-șef adjunct); Mihai Dumitru (secretar responsabil de redacție), Paul Balahur, Vasile Constantinescu**] La rubrica „Cronica literelor”, sub titlul *Oglinda oglinzii*, Andrei Corbea recenzează volumul lui Ion Vartic, *Modelul și oglinda*, conchizând că spectacolul oferit de aceste eseuri este „unul al maturității inteligente și, într-un sens superior, creatoare”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre romanul *Machiaj* de George Timcu. ■ Gabriela Medeleanu Scărlătescu scrie despre „Magda Isanos într-o ediție pentru copii”, aplecându-se asupra volumului *Mă scald în zi ca un copil în râu*. ■ Vasile Constantinescu publică un grupaj de patru poezii. ■ Ion Alex. Angheluș și Liviu Pendefunda consemnează un interviu cu Mihai Drăgan, în care acesta vorbește despre modelele sale culturale, despre cărțile sale, despre polemica cu Al. Piru, despre spiritul critic, despre semnificațiile studiului limbii și literaturii române în liceu, despre literatura „provincială”.

• [**„Orizont”, săptămânal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș; anul XXXIX, nr. 1 (774); format A3, 8-16 pagini; redacția: Ion Arieșanu (Redactor-șef); Anghel Dumbrăveanu (redactor-șef adjunct); P. E. Banciu, Nikolaus Berwanger, Cornel Ungureanu**] Ivo Muncian și Corina Victoria Sein deschid numărul cu două poeme omagiale dedicate Elenei Ceaușescu, de ziua ei, *Urare – tovarășei Elenei Ceaușescu*, respectiv *Omagiu*. ■ Simion Mioc recenzează volumul lui Șerban Cioculescu, *Poeți români*. ■ Cornel Ungureanu scrie despre cartea de poezie a lui Gheorghe Pituț, *Noaptea luminată*: „Faptul că, de bună vreme, Gheorghe Pituț nu mai publică versuri (noi scriem aici despre un volum care antologhează versuri ‘vechi’ mi se pare o dovadă de seriozitate. Poetul a epuizat un drum, un filon, o Cale; el s-a rostit și se află în așteptare. Cuvântul său a fost spus. El nu este

un colecționar de literatură, e un poet”. ■ La rubrica „Marginalii”, Livius Ciocârlie comentează pe marginea tetralogiei lui Thomas Mann, *Iosif și frații săi*. ■ Ilie Măduța publică un grupaj de patru poeme. ■ Ștefan Aug. Doinaș este invitatul „Convorbirilor” revistei, interviul fiind consemnat de Emil Șimandan; răspunsurile vizează mai mult anii formării, perioada cerchistă și aspecte privind activitatea de traducător a scriitorului. ■ Lucia Negoită publică trei poeme: *Moment poetic de seară*, *Dulciuri pentru bătrâni* și *Altceva*. ■ Pe ultima pagină a numărului, redacția publică „Ultima convorbire Jean-Paul Sartre – Simone de Beauvoir”, cu o prezentare și în traducerea lui I. Pantea.

8 ianuarie

• [„Luceafărul”, săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; anul XXVI, nr. 1; format A2, 8 pagini; redacția: Nicolae Dan Frunteletă (Redactor-șef); Mihai Ungheanu (redactor-șef adjunct); Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)] În deschiderea numărului, prin alte articole omagiale, Ion Hobana semnează un *Omagiu la început de an*, dedicat aniversării tovarășei Elena Ceaușescu, „celei care stă de o viață de-a dreapta întâiului bărbat al țării”, „activist de înaltă răspundere și de înalt prestigiu al partidului și statului”, „profund implicată în elaborarea și înfăptuirea politicii de creștere materială și spirituală a societății noastre”. ■ Sub genericul „Cărțile anului 1982”, sunt prezentate patru cărți: Cristian Moraru scrie despre volumul *Zicere la Zicere* de Ion Gheorghe, Artur Silvestri semnează o recenzie (*Sinteză și analiză*) a volumului lui Edgar Papu *Orizonturi la început de veac*, N. Georgescu scrie despre romanul *Noroaiete* al lui Paul Anghel, iar Vasile Chifor se apleacă asupra volumului *Istoria literară ca pretext* al lui Mircea Braga. ■ Revista inițiază, sub titlul „L-am cunoscut pe G. Călinescu”, o rubrică în care să publice o serie de amintiri despre critic, amintiri care „să profileze mai ales dimensiunea spirituală a personalității lui G. Călinescu”; rubrica este deschisă cu două însemnări memorialistice „de un caracter mai epic”, semnate de Marin Nicolae Petrică și Henri Zalis (*Director de revistă fără să o știe*). ■ Valeriu Pantazi semnează un grupaj de șase scurte poeme. ■ Fănuș Neagu e publicat cu câteva fragmente din romanul *Scaunul singurătății*, iar Gheorghe Tomozei e prezent, în paginile revistei, cu un grupaj de paisprezece poeme. ■ Costin Tuchilă scrie despre *Spațiile iubirii*, plecând de la volumul de poeme *Zodia leului* al lui Dan Laurențiu. ■ Pe ultima pagină, redacția include traducerea, însoțită și de prezentarea lui Andrei Zincă, a discursului rostit de Gabriel Garcia Marquez, *Singurătatea Americii Latine*, la conferința Premiului Nobel 1982.

9 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 12.559] Sub titlul *Mesajul actualității sociale în opera literară*, Al. Popescu consemnează o convorbire cu Domokos Géza, abordând

problema relației dintre conștiința politică și conștiința estetică (Domokos îl dă exemplu aici pe Ezra Pound), despre romanul social-politic, despre actualitatea în literatură, despre literatura naționalităților conlocuitoare.

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 2] Sub genericul „Viața literaturii”, Constantin Sorescu începe un serial intitulat *Literatura contemporană în B.P.T. (I)*, dedicând primul episod unui volum al lui Dan Deșliu, *Visul și veghea*, prefațat de Nicolae Manolescu, amândoi amendați, unul pentru mediocritate, altul pentru lipsa de discernământ în privința valorii poetului în cauză”: „...e o încercare de a forța conștiința publicului să accepte ca mare poezie produsele unui autor, trebuie spus fără ocol, mediocru. În această tentativă, poetul e ajutat de critici care pun cu ușurință semnul egalității între Saint-John Perse și cutare autor de reportaje lirice. Nicolae Manolescu, la care uimește dezinvoltura cu care execută fără teama că greșește, poeți de talia unor Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe și Marin Sorescu, scrie la antologia lui Dan Deșliu o prefață entuziastă, din care observațiile lipsesc aproape cu totul. Firesc ar fi fost ca Nicolae Manolescu să explice motivele pentru care se datorează prezența lui Dan Deșliu în B.P.T. Cititorii știu că Dan Deșliu e autorul unei poezii prozastice, fără pretenții artistice, pe care nimeni nu s-ar gândi astăzi s-o antologheze (deși, la vremea respectivă, ea a constituit obiectul unei selecții în *Cele mai frumoase poezii*). Antologia de față nu reține decât vreo câteva mostre din epoca revolută a poetului: câteva pasteluri și romanțe. Prefațatorul încearcă să explice această situație. Pleacă de la ideea că de vină pentru poezia lozincardă a lui Dan Deșliu este istoria. [...] De oricâtă generozitate am vrea să dăm dovadă, adevărul e că antologia lui Dan Deșliu nu ne sprijină. Stimulați de prefața lui Nicolae Manolescu, am căutat cu atenție poemele care dau sentimentul marii poezii. Aș putea cita *Soledad*, *Schiță de urs*, *Eglogă* și *Fuga*, unde gheara melancoliei se înfinge în sufletul poetului și unde limbajul e bine strunit, uneori având greutate, ca-n *Schița de urs*. Ele nu sunt însă suficiente să îndreptățesc mari entuziasme. Ironia, de care ni se vorbește atâta, e mai degrabă aplicată de comentator: Dan Deșliu are față de existență fie o atitudine glumeață, superficială, fie una de înverșunare construită, fabricată cu mai multă sau mai puțină aplicație. Mai degrabă se pot cita imagini izolate care, la o altă vârstă, ar fi putut da speranțe. Dar, pe lângă faptul că puținătatea lor e indubitabilă, în context se pierd cu totul, ca peștii de aur în apa unui lac uriaș, lipsită de transparența misterioasă. Nu se poate contesta, pe de altă parte, că această poezie e nichitiană, bacoviană, marinsoresciană, macedonskiană și așa mai departe, dar, departe de a-și spori valoarea prin aceste dependențe, și-o diminuează. Ca și în cazul picturii, aceste poeme sunt fie ‘imitații’, fie ‘falsuri’ care nu au, firește, valoarea modelului. [...] E regretabil că un autor pe care *Poșta redacției* nu l-ar lua în serios s-a bucurat de privilegiile de a fi tipărit în Biblioteca Pentru Toți și de a fi propus cititorilor ca model literar, în timp ce

poeți ca Ion Gheorghe și Ioan Alexandru erau ținuti încă în fața porților ei. Cât timp în B.P.T. n-au apărut poeți de o inconfundabilă originalitate (Cezar Ivănescu, Cezar Baltag, Dan Laurențiu și atâția alții), a-l împinge în față pe Dan Deșliu e mai mult decât o anomalie: e pur și simplu o culpă”. ■ La rubrica „Confesiuni esențiale”, Paul Anghel răspunde întrebărilor Mariane Brăescu; printre altele, întrebat despre breasla scriitorilor, răspunde: „O breaslă mulțumește lumea numai prin produsele ei: brutarii prin pâine, casapii prin carne, olarii prin oale, scriitorii prin scrieri. Eu unul nu sunt nemulțumit de scriitori; îi admir – chiar dacă îmi sunt colegi. Îi admir mai ales pe cei care nu mi sunt colegi – decât în eternitate. Cu breasla însă e altceva, breasla are mari cusururi. Breasla e, uneori, zarva. Cei mai mari scriitori români n-au intrat în zarvă, unii nici măcar n-au fost membri în vechea Societate a Scriitorilor sau în actuala Uniune. Lista lor e lungă, ceea ce înseamnă că avem valori multe. În schimb, cine s-a înghesuit la breaslă, cine a făcut cea mai mare gălăgie? Aliniați pe o coloană numele și pe cealaltă opera. Faceți apoi și o altă coloană, cuprinzându-i pe cei mai mari scriitori români, acceptați de toată lumea. Concluzia e clară. Foști autori de imnuri, foști autori de comentarii la rezoluții care n-aveau nici în clin nici în mănecă cu literatura, foști turiști pe fel de fel de meridiane sunt jigniți că s-a închis ghișeul care le dădea talent. Actualul președinte al Uniunii poartă pe umeri o povară foarte grea. Mâini miloage îl trag de poale, glasuri operetistice își țin partitura fără auditori. Literatura se scrie în altă parte, cei care o scriu, știu cum se scrie la masa de scris, cei care n-o scriu fac caz de masa lor de prânz sau de seară la un minuscul restaurant. Dictatura acestora asupra literaturii se reduce la cele câteva persoane care le strâng și le întind tacâmurile. [...] Uniunea e o instituție utilă scriitorilor, deci și mie. Desigur, ca instituție, nu e infailibilă. Dar acolo muncesc oameni serioși, devotați și corecți. Neseriozitatea și incorectitudinea vin din altă parte de la niște inși care n-au nimic de a face nici cu legile care guvernează instituțiile – nu le cunosc! –, nici cu legea scrisului. Ca instituția să se apere de aceștia e foarte greu. Cine îi critică provoacă tunete și trăsnete: vai, e atacată Uniunea! Sar apărători de la München și de la Paris, e gata să debarce Legiunea străină. Încă o dată: organizația de breaslă e importantă, prin mijlocirea ei se pot susține toți scriitorii, rolul Uniunii poate fi foarte important în destinul culturii române”.

11 ianuarie

• [„România liberă”, nr. 11.880] Sub titlul *Între temă și clișeu*, Mircea Iorgulescu dezbate problema controverselor din jurul cărților ce au ca temă „obsedantul deceniu”: „În astfel de romane, ședințele sunt, întotdeauna, mai importante decât, să zicem, o întâlnire de dragoste. Această simplificare a dus la transformarea în *temă* a unei perioade istorice: fiindcă în locul vieții a fost pusă o reprezentare convențională despre viață. Nu a mai fost nevoie nici de

talent, nici de existența unei concepții, nici de afirmarea unei morale, nici de psihologie; ci numai de o istorisire artistic naivă și rudimentară, atrasă de fapte mai mult ori mai puțin ‘senzaționale’ (un senzațional jurnalistic)”.

12 ianuarie

• [„România liberă”, nr. 11.881] La „Vitrina cu cărți”, Emil Manu publică o cronică a volumului *Versuri* de Aurel Rău, semnalând că este vorba de „o poezie a spațiului transilvan”. ■ Gheorghe Grigurcu recenzează volumul lui Silvan Ionescu, *Portrete de scriitori*.

13 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 12.561] Zoe Dumitrescu-Buşulenga, la rubrica „Note de lectură”, semnează o cronică a volumului de *Memorii* (I) al lui Octav Onicescu.

• [„România literară”, nr. 2] Nr. 2/1983 al *României literare* se deschide cu un articol de fond dedicat „poetului nostru național” ce folosește cam toate sintagmele și etichetele cunoscute: poet nepereche, Luceafărul poeziei, geniul național, „ziaristul național la cel mai înalt pisc al cugetării și gândirii patriotice”. În aceeași direcție se înscrie și articolul semnat de Marin Sorescu la p. 3, *Eminescu cel Nepereche*. ■ Paginile 4-5 sunt dedicate reeditării culegerii lui G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, ediție îngrijită de George Antofi, despre care scriu Al. Andrițoiu și Ion Dodu Bălan. ■ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre antologia de poezie patriotică închinată Republicii, *Pământ etern*, îngrijită de Victor Iova și prefațată de Ion Dodu Bălan. Criticul se apleacă mai mult asupra poeziilor de dinaintea întemeierii Republicii, de la Budai-Deleanu la Al. Macedonski, pe cei contemporani îi amintește doar, concluzionând totuși că „o notă proprie momentului nostru este participarea la antologie, în traduceri excelente, a unor remarcabile poezii semnate de poezii noștri de limbă maghiară [...] și de cei de limbă germană [...]. Structura nouă statală și umanismul socialist le asigură o patrie în țara care ne este comună și deopotrivă de scumpă”. ■ Nicolae Manolescu scrie despre volumul de poezii a lui Sorin Mărculescu, *Carte singură*; articolul, intitulat *Si le grain ne meurt...*, insistă asupra profunzimii și dificultății poeziei, remarcând formula tipic manieristă, sistemul corespondențelor și simetriilor, ambițiozitatea proiectului, precum și multele „izbânzi izolate”: „Motto-uri-uri în engleză, latină, olandeză și spaniolă ne întâmpină la intrările în castelul dificilei poezii a lui Sorin Mărculescu, asemeni unor păzitori solemni ai domeniului, meniți să descurajeze pe vizitatorii inoportuni. Titlul, mallarméean (*Carte singură*), nu e fără legătură nici cu adunarea într-un volum a poeziilor din precedentele (*Cartea nunților*, 1968, și *Locul sâmburelui*, 1973), într-o arhitectură complicată prin regrupări și cicluri care urmăresc, după toate semnele, ideea unui anumit întreg. Postfațatorul încearcă să explice atât construcția cărții,

simbolistica ei nu odată obscură, plecând de la o distincție a lui Alexandru Paleologu între poezia hermetică și poezia saturniană. Sorin Mărculescu ar ilustra-o pe cea de-a doua. 'Poezia, astfel înțeleasă, sub semnul saturnian al adâncimii, densității și obscurității – scrie Dan C. Mihăilescu – devine o continuă căutare și întrebare după origini, *sym-pathizând* cele ce sunt și reunindu-le într-un centru deopotrivă iradiant și absorbitor, a cărui energie este Iubirea și a cărui finalitate este el însuși'. Caracterizarea mi se pare destul de exactă, ca și o parte a referințelor indicate ulterior: '...Energii verbale din *Carte singură*, generate de același nucleu ce însuflețește dinamica alcătuitoare de spații vaste și profunde a unor poeți precum Rilke, Eliot, Saint-John Perse, Claudel sau Pierre Emmanuel sunt raliabile mai mult primilor doi, care punctează aliajele imagistice prin zone încifrat-meditative'. Să spun în treacăt că postfața, nu neinteresantă și plină de observații care merită să fie reținute, ar fi putut fi de mai mare folos cititorului oarecum neprevenit al poeziei lui Sorin Mărculescu, dacă acesta n-ar fi silit să descifreze, înaintea poetului, pe criticul însuși, amator de expresii pretențioase și cam sibilnice. Despre lirica lui Sorin Mărculescu, Ștefan Aug. Doinaș afirma în *Lampa lui Diogene* că are o 'obscuritate genuină', datorată pe de o parte 'structurii psihologice de mistic' a autorului, 'care se contopește, într-un act de beatitudine, cu realul', și, pe de altă parte, faptului că 'această experiență se refuză discursului logic: eul liric nu cuprinde și explică misterul (diversitatea realului) la care participă, ci îl explorează, îl parcurge, îl transcrie...' Autorul *Cărții singure* nu este un hermetic, nici după părerea mea, ci (și aici mă deosebesc de Doinaș) un manierist, care nu degeaba a tradus (și cât de remarcabil!) pe Baltasar Gracián. Diferența între cele două orientări este importantă. Hermeticul ascunde sensul într-un simbol, așa cum zmeul din poveste își ascunde puterea într-un bob de linte sau într-un lucru oarecare; manieristul doar lasă impresia de inelucidabil, fără să ascundă cu adevărat ceva: formele lui sunt ca numărătorile din jocurile de copii, descărcate de magie, destinate să introducă pe jucători în ordinea jocului. Ceea ce nu înseamnă că manieristul n-are sensul misterului, ci că este vorba la el de un alt fel de mister: și totodată că, în locul simbolurilor, în înțeles strict, prin care s-ar cifra o ordine sacră și intangibilă din univers, manieristul recurge la procedee menite să valorifice la maximum o anumită ingeniozitate de tip ludic și estetic, și în primul rînd la vicșugurile unei arte iluzioniste. Există ceva la manierist din atitudinea actorului de circ sau măscăriciului care s-a călugărit, din legenda repovestită de Anatole France și care își exprima adorația cu mijloacele fostei lui profesii, scălâmbăindu-se, sau dându-se peste cap: manieristul e un astfel de jongler cu misterul, pentru care fabrică un întreg arsenal de oglinzi, simetrii, echivalențe și alte artificii savante. La urma urmelor, el mai mult se laudă cu misterul lui, înălțându-i un palat plin de 'meraviglia', în vreme ce hermeticul este mai auster, singura lui grijă fiind de gardian al tainei sfinte. Să adaug, doar pe jumătate în glumă, că

prototipul hermeticului poate fi un credincios de felul Sfântului Bernard, în vreme ce rivalul său, abatele Suger de la Saint-Denis, iubitorul de podoabe și pietre scumpe cu chipul Domnului, era cu siguranță un manierist. Sorin Mărculescu nu e un poet care să merite simplificări brutale. *Carte singură*, deși hrănită din ideea unității, lasă să se vadă nu numai două straturi lirice distincte, dar și câteva formule de poezie. E bine de știut. Îmbucarea roților dințate nu e perfectă. În privința straturilor, unul provine din *Cartea nunților*, care mie continuă să mi se pară superioară *Locului sâmburelui*, căci fantezia era mai generoasă. Al doilea îl identificăm în *Locul sâmburelui*, care învederează riscurile oricărei doctrine în materie de poezie. Poezia adevărată este, aici, aceea care scapă tezismului mortificant ca și unei pedanterii care împinge pe autor să sublinieze anumite versuri în poem sau să deschidă mai multe rânduri de paranteze, unele în altele, ca niște uși mai mici în lemnul altor uși mai mari, făcând greu lizibil poemul. Un aer abstract-speculativ, o sicitate nisipoasă, aglomerări inerte, sunt de asemenea de reproșat multor piese din volumul al doilea. O formulă tipic manieristă este aceea din *Idile*. Ele sunt în număr de patru, dispuse semnificativ. Una deschide cartea, alta o închide. Celelalte două sunt parcă gardienii poeziei intitulate *Locul sâmburelui*, care conține miezul doctrinar al întregii culegeri. (Înainte de a descrie *Idilele*, trebuie să spun două vorbe despre aceasta, deși nu cred că meritul major al lui Sorin Mărculescu vine numai decât din obstinția ideii lui principale. Atât titlul poeziei, cât și motto-ul din Shakespeare, conțin deja o sugestie despre sensul ei. E vorba de germenii vieții și deopotrivă al morții universale. Motto-ul din Blake pus în fruntea întregului volum spunea cam același lucru, chemând iubirea să-și regăsească locul ei adevărat, care este locul sâmburelui, originalitatea, începutul tuturor celor ce sunt, și nu inima sau creierul ca la poeții mărunți, sentimentali ori cerebrali. Marele poet e neapărat un cântăreț al nunții cosmice). [...] *Baladele și Imagomahia* cuprind poeziile mai curând baroce decât manieriste. Atmosfera ne e cunoscută din pitorescul balcanic, din fabulosul levantin de la Leonid Dimov ori Doinaș. Orășele de zahăr și turtă dulce, mahalale pestrițe, duh oriental și alte ingrediente se regăsesc în versuri fluente și de o extremă abilitate tehnică. *Imagomahia sau Cel ce pare* pare versiunea parodică a baladescului acesta: locurile și atmosfera seamănă, dar epicul s-a evaporat, rămânând doar aparența lui, ca la Urmuz, de unde o stranie impresie de absurditate (uneori comică, alteori numai foarte colorată lexical): ‘vin acum convoaie de spițeri / două stive de calcani și de calcare / și lăptoase limburi mută gerul / dintre fiare-n carne spre tămâie / să ascundă-o clipă încă tufa / de smirdar tăcut în clicmaterii’ etc. Altele par tablouri suprarealiste și bizare de Dali: ‘dinadins venea să-nnoade scara / după gâtul domnului de pudră / ieși tu-ntâi și disecînd tiara / viră somnu-n paturi moi de lutră / e destul de moale caldarâmul’ etc. În sfârșit cele patruzeci și șase de *Immuri* alcătuiesc un capitol distinct și ceva mai minuțios analizat de critici. Lirismul este în ele

de tip logocratic, dacă pot spune așa. În locul lapidărității reci, manieriste, din *Idile* și din alte poezii, avem aici o lirică vizionară, flamboiantă de imagini stranii și orfică. Anumite repetări și simetrii se observă și în *Imnuri*. *Imnul 1* și *Imnul 46* își răspund de la începutul cărții la sfârșitul ei. Versul cheie este acesta: ‘un vârtej ce iar în drumuri rotunde mă soarbe’. Este indicat aici traseul imaginației, care e circular, ca și în *Idile*, cu deosebirea că poetul pare a se lăsa (simulează, în fond) tras de vârtejul imaginilor în loc să le domine. Citite cu atenție, cele două imnuri ne arată o rotire a imaginilor, întâi în cercuri largi și lente, apoi din ce în ce mai repede și mai strâns. Avem senzația coborârii într-o pâlnie. Drumul se reface apoi în sens invers până la suprafață. Manierismul e vizibil și în logocrația lirică. Aceste două imne pornesc, din alt punct de vedere, de la motive ale contemplației și autorefecției. Poetul se află pe platforma superioară a imaginării lui construcții, pe o lespede rectangulară, de unde începe coborârea: ‘e de ajuns să se desfacă o pădure și-o liniște / câteva cuvinte rătăcite într-un regat de lucruri’. Poemul e un ‘turn al platformelor’, ceea ce sugerează aceeași formă conică, de pâlnie, de Tour Eiffel plasat cu capul în jos (*Imnul 1*) sau cu el în nori (*Imnul 46*). *Imnul 13* e o cosmogonie foarte puternică. *Imnul 15* înfățișează tot ideea nașterii, dar la dimensiuni umane. *Imnele 16* și *17*, unele din cele mai frumoase, conțin viziunea unei lumi pastorale și aspre, de Vechi Testament, locuită de o seminție de oameni care n-au pierdut instinctul naturii și trăiesc înfrățiți cu munții și văile de gheață, cu apele ce cad și cu turmele lor. Treptat, acest elan din primele *Imnuri* (nu străin pe alocuri de mitologia blagiană) se pierde și cam jumătate din piesele intitulate astfel sunt greu de înțeles, dacă nu cumva și mai greu de citit. Duhul abstracțiunii, de care am mai vorbit, suflă ca un simun. Rămâne, uneori chiar și aici, marele simț liturgic al poetului, care-l înrudește cu Mircea Ciobanu. Cât de bun poet, rafinat și sensibil, este Sorin Mărculescu ne putem da seama din ambițioasele proiecte ale întregului volum, dar și din multele izbânzi izolate. Există, chiar în poeme care mie cel puțin mi se par ratate, versuri superbe. Voi cita, absolut la întâmplare, câteva. Iată o barbiană impresie de răcoare și prospețime: ‘curți prea reci de ploaie și răcoarc / tremură canonice sub unghii’. Sau aceste versuri de la începutul celui mai sugestiv *Inel*: ‘nunta noastră soră pământeană / răsucire-a tainei crește-n taină / spintecată-i vremea de o mreană / ca tulpina trupului prin haină’. Evocatoare: ‘Doamne, valea și tristețea / aburitului oraș!’. O viziune aproape expresionistă, deși blândă, pașnică: ‘și a fost liniște sus și la-nceput soarele se strecura printre uluci / și bătrânii îi mângâiau blana-n răspăr caldă și foșnitoare / ca blana pisicilor negre de flăcări adânci’. Sau: ‘fumul cade la răspântii și-ncremenește / într-o mare pavază cenușie peste țărână’. Și din nou Barbu: ‘străzi împerechiate-n miez de var’. Ca și acestea. ‘veac sărac / leagăn impur / sferile tac / moartea-i azur’. Poet absolut remarcabil, nerecunoscut la dreapta valoare, pe care însă dificultatea îl va opri totdeauna de la a fi popular, Sorin

Mărculescu are în *Carte singură* unul din volumele cele mai interesante din ultima vreme'. ■ Articolul *Culorile verbale* semnat de Eugen Simion e dedicat volumului de poeme *Veșnica reîntoarcere* a lui Leonid Dimov; criticul remarcă fantezia lirică debordantă a lui Dimov și dinolo de ea, vocația metafizică: „În ‘Argumentul’ ce deschide recentul volum de poeme, Leonid Dimov face o mărturisire scandalosă: ‘mă lepăd de romantism, și suspectez dicteul automat’. Oniricul și barochistul Dimov se arată, dar, sastisit de suprealism și întoarce cu hotărâre spatele magiei nocturne. Revolta (dar cât de serioasă este revolta unui poet ironic?) pare a fi provocată de descoperirea unei grave confuzii literare: aceea care identifică fantasticul cu minciuna pură. Dimov folosește o vorbă aspră (‘mi-e scîrbă de procedeul inventării vide’) și îndepărtează de la sine, cu hotărâre, orice ispită care l-ar putea duce spre greșeală. Experiența ne spune însă că pe poeți nu trebuie să-i credem pe cuvânt. Ei fac adesea ceea ce spun că nu fac. Fapt și mai semnificativ: scriu altceva decât în chipul cel mai categoric decid să scrie. În privința lui Leonid Dimov câteva fapte sunt, totuși, sigure. Poemele lui ample, saturate de lucruri, când ironice, bășcălioase, când grave, aproape metafizice, smălțuite și ceremonioase în toate cazurile, poemele, zic, nu ies din hazardul cuvintelor, ci mai degrabă din calculul lor meticulos. Dimov nu pune, apoi, mare preț pe abstracțiuni. Privirea lui nu se deslipește ușor de materie. Realul n-a încetat să fie pentru el o inepuizabilă sursă de miracole. Protestul din *Argument* este, atunci, sincer. Să spunem numaidecât: atât cât poate să fie sinceră minciuna poeziei. E suficient să deschidem cartea de acum a lui Leonid Dimov pentru a ne da seama cât de repede aleargă fantezia lirică și prin ce spații neobișnuite trece. Despre stilul acestei poezii voit anacronice s-a spus aproape totul. Critica s-a arătat foarte inventivă la acest punct. Am recitat o parte din articolele scrise de la debutul (târziu) al poetului până astăzi. Mai toate vorbesc de barochismul și simțul plastic al lui Dimov, dar îi contestă vocația metafizică. Citind *Veșnica reîntoarcere* nu mai sunt convins că poetul acesta aflat în răspăr cu toate retoricile timpului nu vede ceva mai departe de lucruri și n-are un simț mai adânc al existenței. În poemele de acum este mereu vorba de ascensiuni și coborâri ciudate, de călătorii spre o destinație necunoscută și, chiar atunci când tonul lor este jovial și sunt inspirate de o viziune comică (*Lanternă, Examenul*), ceva, o voită indeterminare dă acestor fabule o notă misterioasă, interogativă. [...] E o suspectă vervă, o vicleană ironie, desigur, în această descripție, o vizibilă plăcere (și știința) de a potrivi bine, prea bine chiar, cuvintele în versul mătăsos, dar cu sau fără voia autorului, ‘clănțanitul de oase’ răzbate prin frazele sculptate impecabil. Poetul se ține de cuvânt, nu descifrează anagramul misterios, dar face în așa fel încât mesajul lui neliniștitor să tulbure spiritul nostru treaz. Cine este, mă întreb, ‘forța năucă’, ‘nevăzutul’ care dă buzna la ora stingerii în camera poetului? Inutil să caut un răspuns. Misiunea poetului nu este să dea soluții, ci să creeze dileme. Leonid

Dimov este foarte productiv în această direcție. În materiile cele mai inerte și mai degradate el citește aventuri ciudate și minuni pe care prostul ochi comun nu le vede. În desenul de pe o cutie de pudră descifrează o călătorie cosmică, iar într-un basorelief vede un labirint aflat la mijloc 'de măscări și franțuzisme', cu dugheni și palide bazilici baroce, scări urât mirositoare și rafturi cu scrumbii și praz. Aici și în alte poeme, la fel de încărcate de materii grele, descripția începe, de la un punct, să capete semnificații neașteptate. Rătăcirea voioasă prin labirintul bălțat și de o tenebrozitate cam teatrală iese din ordinea firească a lucrurilor. Călătorii par a ajunge pe alt tărâm și jovialitatea merge atunci spre jale. 'Hai să plecăm, atenție la scări – îndeamnă poetul – Mergi lin, nu le răspunde la măscări / Adună-ți sufletul întreg în poală / Ne-așteaptă încercarea capitală'. În poemul manierist, răsfățat de cuvinte rare și năpădit de culori sofisticate, începe, parcă, să vorbească altcineva. O voce nu zic mai gravă, posomorâtă, dar o voce care a înțeles că acest iarmaroc care este lumea este condus de legi necunoscute. Sunt, apoi, fabulele atât de curioase și așa de impenetrabile din poemele lui Leonid Dimov. Toți comentatorii lui au remarcat sămburele epic, plăcerea de a povesti, mulțimea parantezelor. Ele facilitează pictura, dar nu lămuresc prea mult simbolurile. Dimov este foarte expert în a închide căile de acces spre operă, părand (acestai și șiretlicul lui) că spune totul. Sfătoase și chiar didactice, poemele lui sunt, în fond, deliberat enigmatice. Un schior se pierde prin 'ninsorile vespérale', apoi apare de dincolo de grohotișuri și cime, plutind în văzduhuri. Prilej pentru Dimov de a discuta despre prietenie și de a înfățișa o călătorie cu multe semne inițiatice prin 'coștile păzite de pini seculari / Brâne cu pereții perpendiculari' (*Schiorul*). Alt poem (*Lanternă*) narează o călătorie derizorie, în aeroplan, dincolo de Stix. Stilul este zeflemitor, miturile sunt întoarse, aici, spre farsă, din tragedie nu mai rămâne decât învelișul ei grotesc. În astfel de situații, poemul devine un paradis al cuvintelor istețe, atingătoare, parșive, manipulate de un poet care cunoaște bine regulile geometriei. Îmi este greu nu să dau, ci să renunț la exemple din această *Veșnică reîntoarcere* în care cuvintele vin de peste tot, cu strălucirea lor vetustă și parfumurile lor de nișe umede. Puterea de a fabrica asemenea corespondențe este, la Dimov, realmente nelimitată. Nu-i un poet care își schimbă temele, nici stilul (asta s-a spus mereu), dar este un poet care își amestecă la infinit vopselele. Dintre poeții de azi, el are, probabil, vocabularul cel mai bogat. Indiferent despre ce scrie, poemul devine un carnaval de imagini, o procesiune de obiecte. Nimicurile, mizeriile lumii capătă, astfel, splendori incalculabile. Banalitatea cea mai descurajantă pentru spirit este înfășurată, prin acest meșteșug, în purpuri regale și, vorba lui Ion Barbu (modelul autoritar) se căftănește. Un colț de stradă dâmbovițeană devine în poemul lui Dimov un tablou magnific, de Ev mediu târziu: 'E de-ajuns să dăm colțul, că iată / Marea cale coborâtoare și pavată / Cu porfir ne duce direct / La foburgul clădit de faimosul arhitect / Cu nume parcă terminat în ata, / Ce

să mai discutăm, e Urbs beata. / Recunoști adierile de ghimber, miresmele de garoafe / Din necropola cu columbarii și cenotafe? / Furișează-te tot în urma mea, / Pe sub zidurile de mărgean și baga, / Numai vitralii, numai cupole semețe... / Nu le privi depozitele de tristețe / Încremenite în lumină sfâșietoare. / Simt mirosul de bălgare / De dinspre hanul de dincolo de cartier, / Plin de veselie și de cavaleri / Abia sosiți din prefăcătorii revolute'. Sunt două elemente de contrast în poezia lui Dimov: obiectul ei static și fervoarea subiectului care observă aceste lumi stătătoare. Interioare vechi, muced, catedrale uitate de timp, lucruri derizorii, lucruri frivole, argheziene 'scorojeli și mucegaiuri', cutii, gravuri prăfuite, burlane aruncate în curți dosnice de mahala, iată ce intră sub privirea de o îngrijorătoare lăcomie a poetului. Acest univers de obiecte moarte (îngrămadită în stil parnasian) devine în cele din urmă o sărbătoare a muzicii și a culorii. Materiile se desfac în ritmuri încete în poemul care sugerează o mare bucurie a recepției, o perversă (aproape) plăcere de a asuma lucrurile din afară. Regretul villonesc ia la Leonid Dimov forma regretului după vechimi superbe: 'Unde-s navele cu volte piezișe, / Unde marile jocuri de pe acoperișe, / Unde-i zidul temutului fizic, / Unde locantele cu ix metafizic? / Toate s-au subțiat și s-au depus / Ca o pulbere, ca un apus / Însîngerat în geana zării / Supuse stingerii și dezagregării... / Și-atunci la ce bun / Să mai adăugim încă un / Vis întărcat înainte de vreme / Printre hârburi de caducee și steme / Grămadite morman / În carlinga unui aeroplan / Coborând în vrilă / Către peneplena cea imbecilă / Și bătută de soare?'. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici prezintă cartea de debut a Monicăi Spiridon, *Sadoveanu – divanul înțeleptului cu lumea*, apărută la Editura Albatros, remarcând ambițiozitatea proiectului, perspectiva modernă cu ancore în gramatica narativă și teoria textului, precum și analiza textuală meritorie. ■ Paginile 12-13 ale revistei sunt dedicate operei eminesciene; un amplu articol, anunțat încă de pe prima pagină, intitulat neinspirat, dar în ton cu celelalte articole aniversare, *Eminescu – etalon de aur al poeziei românești*, este semnat de Zoe Dumitrecu-Bușulenga, dar și o recenzie a antologiei *Eminescu și clasicismul greco-latin*, îngrijită de Traian Diaconescu, semnată de Gheorghe Bulgăr. ■ Gabriel Țepelea face o succintă prezentare a eseului lui Ioan Guția, *Significato della Madonna di Raffaello nella poesia di Eminescu*.

● [„Tribuna”, nr. 2] Numărul este dedicat în mare parte operei și personalității lui Mihai Eminescu, în contextul aniversării Centenarului apariției volumului de antume eminesciene, articolele fiind puse sub genericul „Eminesciana”; Liviu Rusu publică articolul *Acum o sută de ani...*, N. Prelipceanu scrie despre „Anul 1883”, Petru Poantă și Augustin Z. N. Pop scriu fiecare despre „ediția princeps”, Mircea Vaida semnează un articole de istorie literară, *Cronica celor 13 ani. 1870-1883*, iar Vasile Sav publică articolul *Tânărul Voevod*. ■ Tot aici, Mircea Popa scrie despre „un episod necunoscut din

disputa Macedonski-Eminescu”, iar Constantin Cubleşan scrie despre basmul *Făt-Frumos din lacrimă*. ■ A. I. Brumaru publică un text focusat pe poemul *Luceafărul*, „o meditație despre numirea locului”. ■ Redacția publică un interviu acordat de Gabriel Garcia Marquez săptămânalului „Nouvelle Observateur”, *Personajul înainte de toate*, tradus de C. C. Buricea-Milinaric, precum și un nou fragment din romanul *Pielea* al lui Curzio Malaparte, tradus de Ștefan Damian.

14 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 12.563] Hajdu Gyözö semnează un articol în care sintetizează o parte din ideile prinse în Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu în cadrul Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român, referindu-se pe larg la calitățile literaturii socialiste: *În spiritul orientărilor înnoitoare ale partidului, ale secretarului său general. La noua calitate a vieții – o nouă calitate a literaturii noastre socialiste*.

• [„Contemporanul”, nr. 3] Numărul este, în mare parte, pus sub semnul zile de naștere a lui Mihai Eminescu, context în care Nichita Stănescu publică, pe prima pagină, poemul *Eminescu*, iar Pompiliu Marcea scrie, tot aici, despre „universalitatea Poetului”. ■ La „Dezbaterile Contemporanului”, sub genericul „Poezie – muzică”, este consemnată convorbirea dintre Nina Cassian și compozitorul Ștefan Niculescu. ■ George Muntean publică un studiu, evident, consacrat lui Eminescu, *Înfățișări ale poetului*. ■ Tot despre Eminescu, respectiv despre edițiile operelor sale, scrie și Al. Oprea în articolul său, *Ediția operelor*, iar Ștefan Cazimir semnează un text despre „aforismul eminescian”. ■ Aurel Martin publică o cronică a volumului *Versuri* al lui Aurel Rău: „Un Aurel Rău sedus deopotrivă de geografie și de istorie, de meridianul românesc, și de cele străine, într-un colocviu cu sine, cu miturile, cu lumea, în condițiile ei existențiale și în virtualități. Notând reflecții esențializante, la scala unui limbaj care evită redundanța, supunându-se la obiect și transcendentalizându-l. Imaginea finală e relevantă, indiferent care ar fi nucleul tematic. Evident, poetul a parcurs etape în căutarea unui univers propriu, a unui mod personal de a contempla, de a transfigura și de a se autotransfigura”. ■ Laurențiu Ulici scrie despre volumul lui Ioanid Romanescu, *Demonul*: „Explicația ‘cazului’ Romanescu e greu de dat în câteva cuvinte, în discuție intrând, cu pondere mai mică sau mai mare, psihologia poetului, prezența sa extrem de discretă în viața literară, întâmplarea și chiar particularitățile discursului poetic. Acesta din urmă, de care recenta antologie dă seamă și care rămâne singurul temei peren al judecății critice s-a cristalizat relativ timpuriu, cel puțin la nivelul semnului poetic dacă nu și al viziunii lirice. Dar variațiile, și de semn și, mai ales, de atitudine au împiedicat într-o măsură revelarea structurii cristaline. Strânse însă la un loc, poeziile îngăduie să se vadă dincolo de diferențele dintre etapele poetului o anume continuitate sau consecvență, nu doar de temperament ci și

de artă poetică. Poetul însuși a ținut se pare să-și prezinte chipul fără mască de vreme ce selecția lui reține foarte puțin din cărțile de început și, pe de altă parte, propune o coerență de ansamblu ce aproape că anulează alteritatea fragmentelor (a cărților luate separat) și sugerează o logică internă a schimburilor succesive de ton. Teribilismul sentimental și vizionar, de stirpe eseniniană, grandilocvența ironică precum și filosofarea înourată sunt figuri atitudinal-stilistice derivând una din alta și conturând trei faze ale poeziei (dar și ale poetului), unificate – cum exact observă Marian Popa într-o inteligență postfață – de un principiu egotist; un egotism – aș adăuga – care fură ochii dar nu poate înșela urechea. [...] Unul dintre cei mai buni poeți de azi, Ioanid Romanescu pare a fi sedus, în cele mai recente texte, de muzica sferelor pe care o ascultă în sine însuși precum magul de odinioară, călător printre stele”.

■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea scrie despre ediția îngrijită, prefațată și comentată de Valeriu Râpeanu din volumul *Scrieri* al Cellei Delavrancea: „Ediția *Scrierilor* Cellei Delavrancea, vegheată și comentată cu înțelegerea și probitatea-i cunoscute de Valeriu Râpeanu, este mai mult decât un gest omagial. Este un eveniment. Iar eliminarea erorilor din volumele precedente (cele semnalate într-o cronică a lui Șerban Cioculescu din 1973) a repetițiilor inutile, conferă scrierilor din acest sumar caracterul de ediție definitivă a operei Cellei Delavrancea”.

● [„Flacăra”, nr. 2] La rubrica sa, Nichita Stănescu publică un text aniversar despre Eminescu, *Eminescu nostru cel de toate zilele*. ■ N. Grigore Mărășanu consemnează un interviu cu Dumitru Murărașu, sub titlul *Eminescu, spirit tutelar al verbului românesc*, iar Hristu Căndroveanu scrie despre *Eminescu după Eminescu...*, în fapt o recenzie a ediției de poezii eminesciene îngrijită de D. Murărașu. ■ Marin Mincu scrie despre *Sistemul poetic eminescian*, articol în care face și o clasificare a diferitelor tipuri de eminescianism, de dinainte și de după Eminescu: „Gândirea și expresia eminesciană au dat clasicitatea necesară literaturilor române culte care timp de secole nu ieșiseră din repertoriul unor forme de expresie folclorice, e adevărat și acestea înscrise în clasicitatea lor, dar fără o modelare suficientă pentru a fi apte să devină repere creative universale”. ■ Dan Verona publică poemul *iubirea de Eminescu (poeme într-un poem, întrebări și încercări de răspunsuri)*. ■ Gh. Bulgăr scrie despre *Mesajul eminescian pe alte meridiane*. ■ Victor Niță recenzează cartea de poezie a lui Mircea Ciobanu, *Versuri*. ■ Tania Radu (*De la erudiție la plăcerea lecturii*) scrie despre *Jurnalul de cărți* al lui Romul Munteanu: „Atitudinea critică a lui Romul Munteanu în recentul volum al *Jurnalului* său de cărți este aceeași din toate cărțile sale: atitudinea unui spirit echilibrat, pentru care literatura a devenit aproape un ‘viciu’, compensate însă prin efortul obiectivării prin erudiție, prin vastitatea informației, atitudinea unui spirit critic în care în care gustul estetic și luciditatea construcțiilor își dau mâna cu rezultate fericite”. ■ Nicolae Gârceag recenzează volumul de poezie

Te urăsc, iubita mea! de Sorin Holban. ■ Într-o mică casetă, Adrian Păunescu publică următorul anunț: „Emisiunea *Radiocenaclu* nu va mai avea loc datorită nemotivatei și incalificabilei tăieturi operate în banda sonoră a emisiunii în legătură cu programul Cenaclului Flacăra, așa cum era el anunțat de Adrian Păunescu. Nefiind prima oară când oameni puși să asigure cursul normal al culturii către tineret, își permit ignorarea opiniei realizatorului emisiunii, cu părere de rău, Adrian Păunescu își anunță ascultătorii că în asemenea condiții, emisiunea nu va mai purta semnătura sa”.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 2] Corneliu Vadim Tudor scrie, la rubrica sa, despre „Fiica lui Delavrancea”, comentând pe larg volumul de *Scrieri* al Celei Delavrancea, volum îngrijit de „neobositul cărturar” Valeriu Râpeanu. ■ La rubrica „Spirale”, Eugen Barbu continuă, cu partea a șasea a serialului său *La judecata de apoi a poezilor*, scriind despre „Istoria, Locul și Ființa națională”, temele predilecte ale poeziei lui Ian Alexandru. ■ Dan Muțescu recenzează cartea de poezie a lui Dumitru Udrea, *Statui*. ■ Pavel Pereș scrie despre romanul *E târziu pe Steaua Polară* de Radu Felix.

● [„**Cronica**”, nr. 2] Numărul conține mai multe articole dedicate operei și personalității eminesciene, începând cu articolul de fond, *Soare de ianuarie*, continuând cu poemul lui Paul Balahur, *Ochii lui* și cu alte texte semnate de Tudor Ghideanu (*Filosofia lui Eminescu. Opțiuni metodologice*), Gavril Istrate (*Poezia lui Eminescu în ultimele ediții Maiorescu*), Al. Husar (*Subiect – obiect la Eminescu*), Doru Scărlătescu (*Ochiul care plânge și ochiul care râde*), Cristian Livescu (*Alchimia erotică în proza eminesciană*), Ion Alex. Angheluș (*Obsesia insulei*), Mihai Drăgan (*Eminescu și literatura engleză*), Ioan Holban (*Echilibru și spirit polemic – o recenzie a cărții lui Mihai Drăgan, Interpretări I*), D. Irimia (*Mario Ruffini – traducător al poeziei lui Eminescu*), Petru Zugun (*Timpurile gramaticale*), Rodica Dorobanțu (*Corelații sau circulația internă a ideilor*), Grigore Tănăsescu (*Eminescu, Winckelman și vocația artei clasice*), precum și poemul lui Ioanid Romanescu (*Prințul – „fragment din cartea cu același titlu, dedicată lui Eminescu”).* ■ Rodica Ojog-Brașoveanu publică partea a XI-a din romanul-foileton *Între iatagan și zeppelin*.

● [„**Orizont**”, nr. 2] Marcel Pop-Corniș publică, în deschiderea numărului, articolul *O concepție revoluționară despre menirea literaturii și artei*, citând și nuanțând idei din tezele lui Ceaușescu: „La baza acestei renașteri sociale și spirituale cuvine-se să omagiem doctrina Ceaușescu, viziune generoasă, dialectică, revoluționară despre lume și societate, despre viață și creație. O viziune care s-a desolidarizat în egală măsură de idilismul și schematismul dogmatic, ca și de atitudinea defetist-negativistă sau de experimentul steril. O viziune care a restituit conștiinței noastre sentimentul continuității și permanenței marilor valori culturale, sentimentul tradiției mereu reînnoite”. ■ La „Premii ale Uniunii Scriitorilor din R.S. România”, sunt amintiți Ivo Muncian despre care scrie Ioana Rauschan, și Horst Samson, prezentat de Mircea Mihă-

ieș. ■ „Premiile Asociației Scriitorilor din Timișoara” îi au ca laureați pe romancierul Paul Eugen Banciu (pentru romanul *Sărbătorile*, recenzat de Marcel Corniș-Pop), Maria Pop-Pongrácz (pentru romanul *Pe prispa zăpezilor*, prezentat de Mandics György) și pe poetul Vasile Dan (pentru cartea de poezie *Arbore genealogic*, recenzat de Lucian Alexiu). ■ La rubrica „Profiluri”, Adrian Dinu Rachieru scrie despre volumul *Imnele iubirii* de Ioan Alexandru, cumva în siajul opiniilor critice ale lui Eugen Barbu. ■ La rubrica „Accente”, Marcel Corniș-Pop publică un text intitulat *Poezie și redundanță*, în care, deși citează și trimite la Abraham A. Moles, Kenneth Burke sau Mikel Dufrenne, o face doar ca să mai minimalizeze puțin meritele noii generații de poeți: „Poezia (și nu lipsesc din acest punct de vedere și exemplele românești) poate degenera în verbozitate, redundanță superficială, autopastișă. Sunt toate acestea manifestări ale crizei de mesaj, mai degrabă decât de mijloace: formele sunt vidate de conținut, experimentele ‘obosesc’, se dogmatizează, atrăgând atenția asupra mecanismului nud. În mâna epigonilor, a ‘făcătorilor de cuvinte’, poezia devine un simplu exercițiu care mimează profunzimea, surpriza. Or ceea ce lipsește acestei poezii manufacturiere este tocmai imprevizibilitatea. Vocea autentică, originală, este înlocuită cu o voce ‘colectivă’, cu un stil (manieră) comună, previzibilă; se scrie prea multă poezie ‘de generație’, de ‘grup’, de o anume manieră. Poeții par mai ispititi acum de desfășurările ample, poematice (lucrul nu e condamnat în sine) care însă le cer o disciplină și rigoare poetică aproximativă; sau de formele discursive, programatice, deconspirative, de ‘zicere la zicere’, de pastișă, parodie, imitație (românii, afirmă un personaj al lui Preda, au geniul imitației). Și atunci dispare tocmai surpriza, imprevizibilul poetic. Răspunsul, cel puțin în ceea ce ne privește, este implicat în cele spuse mai sus. ‘Mizez’ pe (adică sunt solidar cu) poezia care îmi mai poate procura ‘o cantitate de imprevizibil’. Fie că este vorba de poezia ‘noului val’, atunci când ea nu este prea ‘corală’, prea mult poezia unei generații sau prea mult tributară unor modele de lirică ‘insurgentă’, a ‘formelor deschise’; sau pe poezia generației stănciene atunci când ea nu mai are forța de a ne surprinde, de a ieși din propriile lor tipare, din propriul ei sistem ‘închis’. Poate că într-o măsură chiar mai mare mizez pe poeții dintre și dincolo de generații, pe neinseriații momentului actual, pe poeții care, acceptând regulile constrângătoare ale jocului, știu să facă poezie bună și din redundanță, clișee, prejudecăți, (exemplele sunt la îndemâna oricui). Nu știu dacă în ultimii doi ani, să zicem, am mai avut (cu excepția unor debuturi) surpriza unor importante descoperiri. În absența lor savurăm surpriza unor mari premii retrospective care relansează poezia română pe o traiectorie europeană”. ■ La rubrica „Miniaturi”, Mircea Mihăieș recenzează trei cărți: *Întâlniri cu scriitori* de Mircea Micu, *Galileo Galilei, dialog cu planetele* de George Lăzărescu și *Lilioara*, „un titlu cam neinspirat, pășunesco-neașist”, de Teodor Murășanu. ■ Anghel Dumbrăveanu publică poemul *Cărțile vremii*. ■ Al. Jebeleanu pu-

blică un grupaj cu patru „elegii”. ■ Nicolae Prelipeanu publică un grupaj de trei poeme: *O seară de vară*, *Seara Sahara*, *Noi*. ■ Sub titlul *Profesorul și orașul*, Cornel Ungureanu scrie despre Eugen Todoran.

15 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 12.564] Gheorghe Tomozei publică câteva însemnări despre opera și personalitatea eminesciană. ■ George Munteanu scrie, de asemenea, tot despre Mihai Eminescu: *Opera eminesciană – un monument nepieritor înălțat limbii și istoriei străbune*. ■ Dan Verona semnează un poem tematic, *Pururi tânăr*.

• [„România liberă”, nr. 11.884] Constanța Buzea publică poemul *Eminesciana*. ■ La „Vitrina cu cărți”, Cornelia Papacostea-Danielopolu scrie despre volumul lui Al. Dușu, *Literatura comparată și istoria mentalităților*, iar Tia Șerbănescu recenzează, sub titlul *Finețe și umor*, cartea lui Costache Olăreanu, *Fals tratat de petrecere a călătoriei*.

• [„Lucefărul”, nr. 2] Articolul de fond, intitulat *Fascinația construcție*, glorifică epoca Ceaușescu și accentul pus pe calitate în ea: „Criteriul calității aici, înseamnă vigoare și profunzime intelectuală și morală, investigarea realității și asumarea istoriei, patriotismul ale cărui rădăcini străbat prin toate actele de muncă și de creație și ajung către opera de artă, grele, încărcate de inspirația și truda tuturor făuritorilor de bunuri materiale și spirituale. Criteriul calității, aici, este angajarea, este opera angajată. În sensul cel mai exact și mai liber cu putință pe care îl degajă acest cuvânt”. ■ Tot pe prima pagină, George Țârnea semnează un scurt text cu accente patriotice și liricoide, *Planeta România*. ■ Edgar Papu scrie despre *Metamorfoza Lucefărului*, o analiză a poemului eminescian care să înlocuiască articolele festive obișnuite: „Aflându-ne la o treime din al doilea veac de la nașterea lui Eminescu, nu mai este cazul să întâmpinăm această dată memorabilă cu o regie festivă. După atâta amar de vreme știm și cine era cel mai mare poet al nostru, și cât de patriot era, și tot ce înseamnă el pentru noi, și locul său adevărat atât în context național, cât și universal. Negreșit că este util să repetăm aceste lucruri pentru a nu ațipi niciodată unele cunoscute vibrații ale conștiinței noastre în legătură cu Lucefărul poeziei noastre. Și mai util ar fi, însă, ca o comemorare să devină prilej de deschidere a unor noi căi de înțelegere în vasta arie eminesciană”. ■ Tot sub genericul „Eminesciana” este pus și articolul lui Grigore Hagiu, *Tematică fundamentală*. ■ Nichita Stănescu publică și el, pe prima pagină a numărului, un poem ocazional, *Eminescu*: „Vânăta ploaie, / timp spulberat! / Eu îl întrebam întrebarea / El nu-mi dădea răspunsul // Înfrigorătoare ființe / altfel decât mine! / Eu îl întrebam întrebarea / El nu-mi răspundea răspunsul // Ce de arbori, / Ce de umbre de arbori! / Eu îl întrebam întrebarea / El nu-mi răspundea răspunsul // Apoi, ca și înainte: / Vederi, vedenii, lapoviță, vulturi / zăpadă, viscol, / urme. // Eu îl întrebam întrebarea / El nu-mi răspundea răspunsul”. ■ Costin Tu-

chilă scrie, sub genericul „Cărțile anului 1982”, articolul *Călătoria repetată*, o recenzie a volumului lui Leonid Dimov, *Veșnica reîntoarcere* care „...nu pare a fi, măcar tematic, un volum de raftul al doilea, precum *Spectacol ori Semne cerești* (1970). Intenția e atât de clar configurată în argumentul preliminar, în-cât motivul poetic unic pune stăpânire pe aparenta ‘naivitate’ a celor paisprezece poeme. Nu marile mituri sunt cele care îl preocupă pe Leonid Dimov, ci modelul de ordin retoric pe care ele îl transferă asupra ființei umane. Dezvăluirea aceasta conține tot atâta adevăr artistic pe câtă tensiune umană cuprinde poetica miracolelor onirice, întemeiate pe o trăire în absolut a tulburărilor hipnagogice”. ■ Mihai Ungheanu recenzează cel de-al doilea volum din *Întâmplările cu scriitori* al lui Mircea Micu, „o carte colegială cu atât mai mult cu cât refuză vorbele mari și cu atât mai colegială cu cât este scrisă cu talent”. ■ Voicu Bugariu scrie despre *Mecanismele prozei manieriste*, recenzând cartea de debut a lui Mihai Mănușiu, *Un zeu aproape muritor*. ■ La rubrica „Opinii”, Constantin Sorescu, sub titlul *Dogmatizarea sarcasmului*, se poziționează polemic față de o intervenție a lui Ioan Buduca din revista „Amfiteatru” (nr. 10 și 11, 1982) care aruncase „o mănășă” la picioarele generației ’60, lăsând, din câteva fraze, la vatră „generația lui Nichita Stănescu”: „Într-un cuvânt, aici cu inocență, aici cu elanul necritic al novicelui, exponentul gazdei prefăce în praf și pulbere un secol de poezie românească. Scopul? Pentru a face loc generației ’80. Funcționează încă prejudecata potrivit căreia cei care vin trebuie mai întâi să-i demoleze pe cei care există. Ea atestă un mod îngust de a concepe istoria; inclusiv pe aceea a artei, a literaturii, a culturii. Îngust și dogmatic, fiindcă, iată, Ioan Buduca și câțiva dintre tinerii săi interlocutori se grăbesc să proclame superioritatea ironiei, parodiei, răcelii, dezintegrării, scepticismului, cinismului și sarcasmului, trăsături exclusive, după opinia lor, ale generației ’80, față de gravitate, filosofie (metafizică), vizionarism, mitic, instinct, spontaneitate, cosmicitate, osmoză, caracteristici exclusive, după aceeași opinie, ale generației ’60. [...] P.S. Am lăsat pentru o notă aparte un lucru pe care-l consider foarte important: între tinerii critici participanți la dezbaterea ‘Amfiteatrului’ se află câțiva în a căror vocație cred. Se numesc: Mircea Scarlat, Radu G. Țeposu și Radu Călin Cristea. Atașarea lor la încercarea unora de a dogmatiza sarcasmul se explică obiectiv și nu, e, sper, decât temporară. Argumente pentru optimismul meu găsesc în cărțile lui Mircea Scarlat, în articolele din ‘Flacăra’ ale lui Radu G. Țeposu și în cele ale lui Radu Călin Cristea chiar din... ‘Amfiteatru’. În cee ace-l privește pe Ioan Buduca, un fapt rămâne sigur: el rămâne adeptul necondiționat al lui Mitică...”. ■ Tudor George publică o scurtă recenzie a volumului „*Inel, inel de aur*”, de Domnica Gârneață. ■ În *Breviarul* numărului, consemnăm, printre altele o notiță intitulată „Buduca protocronist”: „Invenția lui Ioan Buduca, acela care a introdus în limba română termenul rebarbativ de ‘saiăns ficșân’ este preluată de criticul Alex. Ștefănescu cu prilejul debutului său în proza

umoristică ('Urzica', nr. 11). Criticul reprofilat în prozator compune o schiță cu două personaje, 'Saiăns' și 'Ficșân', pe tema distanțelor dintre real și fictiv. Curios e însă faptul că verba atât de cultivate de critic în notițele sale, îl abandonează brusc; Alex. Ștefănescu, cel care părea destinat unei cariere de prozator, nu de critic, se mișcă mai dificil în proza propriu-zisă. Dar, mai știi?". ■ Grupajul de articole dedicate lui Eminescu continuă cu un amplu studiu al lui D. Vatamaniuc despre *Eminescu și John Stuart Mill*, cu un altul al lui Nicolae Georgescu, *Mitul voievodal* și cu cel al lui Gheorghe Suciuc despre *Obligativitatea asteriscului*, care pleacă de la un articol al lui Perpessicius din 1943, *Lecțiuni eronate sau despre obligativitatea asteriscului*. ■ Carolina Ilica publică poemul *Dionysos*, iar Artur Silvestri introduce, cu o scurtă prezentare, câteva mici poeme semnate de Dinu Olărașu despre care afirmă că „este, dacă soarta va fi îngăduitoare cu el, un mare poet al literaturii române de mâine”. ■ Numărul include și o proză de Aurel Dragoș Munteanu, *Întoarcerea fiului risipitor* (fragment din romanul *Singurătatea vie*), dar și grupaj de poeme de Augustin Frățilă (*Baladă pentru Transilvania, Romanță desuetă, Aer, Străina*), poet frumos prezentat de Nichita Stănescu: „Augustin Frățilă face parte din categoria lupilor singuratici care își acordă singuraticul instrument poetic la singurătatea unui destin pe măsură. Nu avem de a face în cazul lui cu un boem și nici cu un înrăit al experimentului de ultim minut. Nici stilul tradițional nu-l preocupă mai mult decât o vultură barocă într-o construcție barocă. Deslușim din versurile risipite de el cu generozitate atât în presă cât cu precădere din cele citite prietenilor, două tendințe, fiecare dintre ele modificată și restructurată față de sursa principală de stârnire a lor. Una din el ar fi aceea a unei retopiri totale și a unei contopiri între poezia odinioară argotică și eposul de tip melancolic și metafizic, iar alta, printr-o îmblânzire a elementului cosmic baladesc până la cutuma monologului firesc și fierbinte”. ■ Cezar Ivănescu scrie despre Petru Aruștei, nu numai în calitatea acestuia de „pictor de geniu”, dar și despre volumele sale de poezie.

• **[„Ramuri”, Revistă lunară de cultură editată de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Dolj; nr. 1 (223); format A3, 16 – 20 de pagini; Marin Sorescu (redactor-șef), Romulus Diaconescu (redactor-șef adjunct), Ștefan Tunsoiu, Constantin Dumitrache, George Niță, Laurențiu Paveliu]** Numărul este în mare parte presărat de articole și poeme omagiale dedicate conducătorului; semnează poeme-elogii Ilarie Hinoveanu (*Marele bărbat*), Nicolae Rogobete, Ion Prunoiu, Ștefan Tunsoiu, George Niță, Anton Moraru, Corina Cezareea Budescu, Șt. Bossun, Toma Grigorie. ■ Ovidiu Ghidirmic publică articolul *Umanismul revoluționar – dimensiune a literaturii noastre socialiste*. ■ Zenovie Cârlegea publică un articol evocator despre poezia lui Daniel Turcea, *Daniel Turcea – autoportret întrerupt*. ■ G. Dimisianu încearcă câteva nuanțări în ceea ce privește receptarea operei lui Camil Petrescu în studiul intitulat *Camil Petrescu – dialectica pasiunilor*.

■ Sub titlul *Sub semnul maturității poetice*, Florea Miu scrie despre volumul de poezie *Scutier la umbra clipei* al lui Nicolae Dragoș. ■ Gabriel Chifu recenzează cartea de poeme a Doinei Uricariu, *Natură moartă cu suflet*: „Volum omogen, modern, cu bun gust, scris cu acuratețe, demonstrând stăpânirea matură a unor mijloace poetice de rafinament, și dovedind concordanță între intențiile expresive ale poemului și realizarea lui, *Natură moartă cu suflet* înseamnă cota cea mai înaltă a poeziei Doinei Uricariu și deopotrivă o luptă câștigată de poezia tânără”. ■ Toma Grigorie scrie despre „romanul retrospectiv”, recenzând romanul *Omul de nisip* al lui Mircea Ghițulescu.

16 ianuarie

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 3] În al doilea episod al serialului dedicat literaturii contemporane din B.P.T., Constantin Sorescu scrie, având ca intertitlu *O lume tragică în basorelief*, despre volumul *Leul albastru* al lui D. R. Popescu, volum prefăcut, în cadrul colecției de Cornel Ungureanu: „Într-o prefață inteligentă care însoțește ediția, Cornel Ungureanu adoptă perspectiva temporală la care obligă B.P.T.-ul și desenează un portret nuanțat al tânărului prozator D. R. Popescu. Ideea principală a criticului e că primele texte ale autorului emană dintr-o polemică temerară cu tezismul momentului. D. R. Popescu se alătură unor prozatori ceva mai în vârstă, care deschiseseră un puternic tir de foc împotriva dogmelor care grevau asupra literaturii contemporane. Lupta nu putea fi dusă încă pe față, la nivel de principii, literatura fiind instrumentul prin excelență eficace în efortul de subminare a dogmatismului. Într-adevăr, prin nuvelistică, D. R. Popescu a avut cuvântul său de spus în bătălia antidogmatică. Dar această proză poate fi discutată dincolo de polemismul care a determinat-o și mă întreb dacă ea ar fi putut contribui la dezamorsarea mentalităților dogmatice în absența valorii intrinseci. Fără să fie propriu-zis un stilist, așadar încadrabil seriei Mateiu Caragiale, Eugen Barbu și Fănuș Neagu, D. R. Popescu este un redevabil creator de atmosferă. [...] Dincolo de luminile (și penumbrelle) rampei de lansare, proza tânărului D. R. Popescu, scoasă acum întâia oară din contextul în care a apărut, developează o lume tragică în basorelief”. ■ La rubrica „Pro amicitia”, Traian T. Coșovei scrie despre Petru Romoșan. ■ Ecaterina Vaum recenzează cartea interviu a lui Valeriu Mangu, *De vorbă cu Iorgu Iordan*. ■ Un grupaj de poeme de dragoste include câte-o poezie semnată de Grete Tartler, Elena Ștefoi, Cornelia Maria Savu, Doina Lascu și George Stanca.

18 ianuarie

• [„**România liberă**”, nr. 11.886] Sub titlul *Suflete libere*, Mircea Iorgulescu scrie despre romanul *Chira Chiralina* al lui Panait Istrati, ediția îngrijită de Alexandru Talex: „Oricum, perspectiva, deschiderea problematică și spiri-

tul operei lui Panait Istrati nu pot fi înțelese dacă nu se ia în discuție conștiința de scriitor european a autorului *Chirei Chiralina*. Accidentul prin care s-a impus mai întâi în spațiul literaturii franceze nu trebuie și nu poate fi, de aceea, un obstacol în calea unei mai juste înțelegeri a raportului dintre provincial și universal, raport pe care Istrati l-a ilustrat într-un mod strălucit și care obligă la reflecție”.

20 ianuarie

● **[„România literară”, nr. 3]** În nr. 3/1983 al *României literare*, număr ce anunță aniversarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, abundând în articole dedicate acestuia, Dumitru Bălăeț amendează studiul monografic al lui Ion Pop, *Nichita Stănescu – Spațiul și măștile poeziei*, altfel remarcabil, pentru ignorarea dimensiunii patriotice din poezia stănesciană, făcând greșeala să situeze volume precum *Roșu vertical* sau *Un pământ numit România* „sub zodia negativului”. ■ Mariana Șipoș, în articolul *Poezie și realitatea*, face apologia literaturii și a poeziei angajate, citând argumentativ din expunerea lui Nicolae Ceaușescu la Plenara din 1-2 iunie 1982; fără a da exemple, autoarea încearcă stângaci o radiografie a fenomenului poetic contemporan: „Poeți începători se trezesc peste noapte publicați, premiați, ridicați pe culmile unei celebrități care se dovedește de cele mai multe ori efemeră. [...] Riscul e același, pretutindeni: dincolo de premii și premiați, adevăratele valori nu au totdeauna timp să se selecteze. În acest context, poezia civică, revoluționară, necesară și așteptată de public, se răspândește foarte repede și pe o arie foarte largă, dar durează puțin. [...] Lectura formalistă a poeziei devine insuficientă; lectura ideologică e o necesitate care poate contribui la o lectură în profunzime, căci în angrenajul unei culturi nu există producții imune la conștiente sau inconștiente elaborări ideologice. O artă pentru a fi mare și în același timp populară are nevoie de o coincidență între autor și public, între poeți și popor în cazul poeziei, până la punctul în care poetul se simte popor și poporul se solidarizează cu poetul”. ■ La rubrica *Actualitatea literară*, Șerban Cioculescu scrie despre volumul *Scrieri* al Cellei Delavrancea (Editura Eminescu, 1982), volum îngrijit de Valeriu Râpeanu. ■ Sorin Titel scrie despre romanul lui B. Elvin, *În continuare*. ■ Alex. Ștefănescu prezintă volumul de poeme a lui Ion Murgeanu, *Tratatul despre spini și alte poeme*, forțând, în stilul propriu, comparații care să literaturizeze propriul text critic, încheiat, de altfel, extrem de confuz: „În versurile lui Ion Murgeanu proza s-ar transforma complet în poezie în prezența unui mai activ spirit critic”. ■ La rubrica *Prima verba*, Laurențiu Ulici scrie despre volumul de povestiri *Noaptea fără Caterina* a lui Corneliu Fotea. ■ Pe ultima pagină a numărului, e publicat un fragment din jurnalul german al lui Eugen Simion, *Prin Hamburg*.

● **[„Tribuna”, nr. 3]** Numărul este presărat cu articole și poeme omagiale, în contextul apropierei aniversării lui Nicolae Ceaușescu; sub genericul „Spiri-

„tul creator, mobilizator, al politicii partidului, al ideilor secretarului său general”, Ioan Oarcășu scrie despre „poezia patriotică”. ■ Tot aici, Valentin Tașcu scrie despre „condiția contemporană a prozei, insistând pe ideile prinse în Cu-vântările tovarășului Nicolae Ceaușescu, romanul contemporan fiind o realitate a dezideratelor expuse de acesta: „El are și va avea responsabilități educative, morale și în ceea ce privește viitorul. Ideea de participare activă la rosturile cetății nu este numai sensul prioritar de evoluție al romanului, ci și temeiul vigoriei sale, ca de altfel a întregii noastre literaturi”. ■ Un articol de asemenea conformist, cu iz omagial, *Vârstele dramaturgiei*, semnează și Mircea Ghițulescu, iar Al. Căprariu publică un *Elogiu la „Cântarea României”*.

● [„Vatra”, lunar social-cultural, revistă editată de Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Mureș; format A3, 16 pagini; serie nouă (1971), anul XIII, nr. 1; redacția: redactor-șef – Romulus Guga; colectiv redacțional: Anton Cosma, Dan Culcer, Cornel Moraru, Dumitru Mureșan, Ioan Radin, Mihai Sin] Numărul este, în bună parte, dedicat aniversării tovarășului Nicolae Ceaușescu, cuprinzând mai multe articole tematice semnate de Dr. Ioan Pop (*Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu privind rolul istoriei în educația patriotică și revoluționară*), Cornel Moraru (*Identitatea istorică a poporului român*) care scrie despre Epoca Ceaușescu care „istoricizează într-un mod particular, fără precedent, identitatea de sine a poporului român”, Andrei Brădeanu (*O concepție realistă despre menirea artei în socialism*) și Vasile Rus (*Conceptul de politică externă în viziunea partidului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu*). ■ Ștefan Borbély recenzează, la rubrica dedicată „cronicii literare”, volumul *Perspective eminesciene* al lui Dan C. Mihăilescu: „Așa cum a apărut, *Perspective eminesciene* are structura reconfortantă a unei permanente amânări; pe măsură ce înaintăm în lectură printre analize pertinente și analize nu o dată șocante, polemice, pe măsură ce cartea ni se relevă ca o subtilă inițiere a criticului însuși, avem tot timpul impresia că autorul amână întâlnirea cu inefabilul, păstrând pentru ultimele pagini taina unei comuniuni lăuntrice pe care spiritul eminescian o facilitează cu toate energiile sale. Căci a scrie despre Eminescu depășește cadrul unui simplu exercițiu critic; actul în sine de a scrie nu înseamnă în acest caz doar racordarea la o superioară intensitate a spiritului, ci un examen intelectual capabil să determine calitatea inconfundabilă a unui om de cultură. Dan C. Mihăilescu îl trece cu succes probând calități care fără doar și poate îl vor impune. Dintre acestea, cea mai de seamă pare a fi aceea de a elabora o operă de durată, preocupare comună de altfel unei bune părți a generației din care face parte, dacă ne gândim la cărțile deja apărute ale lui Mircea Scarlat, Mihai Coman sau Mihai Dinu Gheorghiu, tot atâtea exemple de seriozitate și maturitate intelectuală. [...] Rod al unor apetențe de ordin structural, lăuntric, *Perspective eminesciene* aparține înainte de toate unui ‘practician’ al criticii literare, sedus de fascinația detaliului din jocul

nu o dată înșelător al hermeneuticii. Dincolo de aceasta, Dan C. Mihăilescu este o voce în care trebuie să avem încredere”. ■ Emil Șimândan consemnează dialogul dintre el și Gabriel Țepelea, în care se pledează conformist pentru valoarea artistică și estetică a creației talentelor din popor, revitalizezate prin festivalul „Cântarea României”.

21 ianuarie

● [„**Contemporanul**”, nr. 4] Numărul apare cu câteva zile înainte de ziua lui Nicolae Ceaușescu, fiind înțesat de articole și poeme omagiale dedicate „conducătorului iubit”, uneori amestecate cu mesaje ocazionate de aniversarea a 124 de ani de la Unirea Principatelor de la 1859; articole omagiale sunt semnate, în afara editorialului, Simbol al istoriei, de Acad. Al. Rosetti, Eugen Proca (Ministrul sănătății), Nikolaus Bewanger, Pamfil Nichițelea etc. ■ O pagină întreagă cu poeme dedicate președintelui adună nume importante din lirica românească a momentului: Al. Andrițoiu (*Partidul, Ceaușescu, România*), Horia Bădescu (*De-a pururea gloria*), Radu Boureanu (*De ziua aceea*), Ion Brad (*Ciitorul*), Daniela Crăsnaru (*Căldura inimii*), Ovidiu Genaru (*Poporul liber*), Ion Gheorghe (*Acest bărbat este o izbândă*), Victor Tulbure (*Glasul libertății*) și, evident, Adrian Păunescu, cu un lung poem, *Omul țării*: „...Noi îl iubim că țara e liberă sub soare / Și că poporu-n țară e liber și stăpân / Noi îl iubim că este conștiință muncitoare, / Că azi te simți ferice, ca om, că ești român. / Noi îl iubim că lumea vrea să nu se-mpartă / În zone influente, strivite de tirani, / Să-și aibă orice țară cea mai cinstită hartă / Și țări să nu se vândă pe tunuri sau pe bani. / [...] / Și de aceea-n vreme socialismul nostru / S-a-ntemeiat din gândul de-a-i mulțumi pe toți, / Să ne slujim poporul! E lecția, e rostul, / Pe care Omul țării ni-l dă, compatrioți. // Acum când tricolorul îl mângâie pe frunte, / Pe cel care-l aduse asupra țării sus, / Să lăudăm exemplul conștiinței neînfrânte / Ce numai țării sale îi este fiu supus. // Uniți-vă, cuvinte, cu toată bucuria, / Cu forța, cu tandrețea, cu gândul tuturor, / Trăiască Libertatea! Trăiască România! / Trăiască Ceaușescu! Și bunul lui popor!”. ■ Anghel Dumbrăveanu este și el prezent cu un scurt omagiu: „[...] În acest început de ziuă românească și de anotimp tânăr, când bucuria și munca exprimă sensul încrederii în viitor, îmi dau seama că în frumusețea și tinerețea patriei, în lumina gândului nostru și-n flacăra idealului spre care suim, în imnul poetului și-n fapta constructorului, în cântecul femeii și-n surâsul ei ei de floare când își scaldă copilul este câte ceva din truda dăruită, din visul cutezător, ceva din neodihna și clarviziunea ce au caracterizat întotdeauna marii luptători ai acestui pământ, este ceva din dreptul nostru de a trăi cum visăm și de a visa cum vrem să trăim, ceva din nepotolita dragoste de neam a celui dintâi bărbat al țării”. ■ Ileana Berlogea se apleacă și ea asupra *Limpedelui izvor de umanism* din „gândirea politică a Președintelui Ceaușescu”: „...Chemarea din ce în ce mai puternică lansată de secretarul general al partidului către oamenii de artă, către

scriitori, poeți, dramaturgi, de a se apropia și mai mult de realitate, de a-i pătrunde secretele, a adus nu numai lărgirea ariei tematice, ci și o nouă perspectivă asupra rolului jucat de eroul comunist, capacității lui de a învinge greutățile, chiar și atunci când ele sunt sau par de neînfrânt: [...]. Cu o mare varietate stilistică pentru că nu trebuie să uităm nici o clipă faptul că secretarul general al partidului a insistat adeseori pe faptul că apropierea de realitatea zilelor noastre, zugrăvirea ei exactă, surprinderea legilor ei de dezvoltare, înțelegerea ei din punct de vedere dialectic, nu înseamnă nici o clipă uniformitate, ci din contra, diversitate. Scriitorii noștri, dramaturgii mai ales, pentru că la ei ne referim, au adâncit investigarea realității contemporane, au îmbogățit substanțial trăsăturile spiritual și morale ale comunismului”. ■ La pagina de literatură, Grigore Mureșan recenzează volumul de poezii al lui Nicolae Dragoș *Pentru eterna vatră românească*, „una dintre aparițiile marcante ale poeziei politice și cetățenești de azi”, poemele „tălmăcind în litera și spiritul lor un sentiment adânc de iubire față de patrie, față de Omul care conduce destinele noastre contemporane”. ■ Singurele articole citibile din număr sunt recenzia lui Florin Manolescu la volumul lui Petre Stoica, *Amințirile unui fost corector*, a cărui temă adevărată ar fi „valoarea exemplară, sub raport artistic și moral, a carierei” autorilor despre care scrie Petre Stoica, și, la „Cartea străină”, prezentarea făcută de Dan Grigorescu *Însemnărilor lui Malte Laurids Brigge*, cartea lui Rainer Maria Rilke, apărută la noi în traducerea Lidiei Stăniloae care face „din nou, dovada certelor ei însușiri de a ști să sugereze stilul și atmosfera (aici atât de subtilă) ale originalului”.

● [„**Flacăra**”, nr. 3] Numărul este aproape integral dedicat aniversării lui Nicolae Ceaușescu, precum și celor cincizeci de ani de activitate revoluționară. ■ Numărul include în plus opt pagini, pus sub genericul „Flacăra pentru minte, inimă și literatură”. ■ Nichita Stănescu publică un scurt poem patriotic, *România*. ■ Tania Radu consemnează un interviu cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga, „*Adevărul e că nu m-am simțit în nici un fel stăpână pe realizările mele*”.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 3] Corneliu Vadim Tudor publică un articol glorificator, *O jumătate de veac în slujba țării*. ■ Eugen Barbu continua prezentarea operei lui Ioan Alexandru cu partea a șaptea a studiului *La judecata de apoi a poezilor*. ■ Dan Mutașcu recenzează volumul *Columnele neamului* de Ioan Șerb, „o interpretare înflorată a istoriei, ca și a prezentului”.

● [„**Cronica**”, nr. 3] Pe prima pagină, „Cronica” publică un *Omagiu*, în întâmpinarea zilei de 26 ianuarie, continuând, în aceeași notă cu alte articole dedicate evenimentului și activității revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu. ■ I. Sîrbu recenzează, sub titlul *Întregire și consolidare*, volumul lui Nichita Stănescu, *Noduri și semne*. ■ *Viața în regim textual* este titlul articolului lui Ioan Holban despre cartea de debut a lui Gheorghe Crăciun, *Acte originale. Copii legalizate*, în care autorul scrie „o proză a detaliului, arătând o

remarcabilă forță de surprindere a acestuia”, concepându-și volumul „ca pe un joc de domino cu două ‘numere’ (textul epic și comentariul critic de însoțire), transmițând fluxul existențial, totuna cu cel al scriurii, printr-o frază sincopată a cărei utilizare mi se pare uneori excesivă”. ■ Numărul include și un mic grupaj de poezii semnate de Maria Petra, Ion Alex. Angheluș, respectiv de Dionisie Duma. ■ Liviu Leonte publică un articol aliniat ideologic, *Continuitate și valori*: „Oricât ar fi de angajat jocul preferințelor, rămâne ca o certă evidență existența unei literaturi comparabile cu a perioadelor trecute de eflorescența culturală și artistică. Documentele de partid, intervențiile secretarului general al partidului oferă un cadru generos, prielnic experiențelor creatoare. A trecut de mult acel timp în care se discuta oficial despre tipic și media statistică, despre cum trebuie și cum nu trebuie să fie personajul, despre procentajul de calități și lipsuri. Scriitorii sunt cei care fac literatura cu talentul și conștiința lor. Ei răspund la ceea ce estetica receptării numește orizontul de așteptare al cititorului, pregătindu-l și formându-l în același timp. Dacă ne gândim că, potrivit aceleiași estetici, o carte e pre-formată și de tradiția imediată, avem temeuri de a aprecia în plus strădaniile scriitorilor care au făcut figură de precursori, rupând cu anchiloza dogmatică, scriindu-și cărțile la flacăra vie a adevărului.” ■ L. Volovici scrie despre mai multe cărți dedicate clasicilor literaturii, *Clasicii în noi interpretări*, semnalând volumele lui Mihai Drăgan (*Mihai Eminescu. Interpretări*), Elvira Sorohan (*Ipostaze ale revoltei la Heliade Rădulescu și Eminescu*), Dan Mănuță (*Pe urmele lui Mihai Sadoveanu*), Nicolae Crețu (*Constructorii ai romanului*), Florin Faifer (*Antim, între realitate și legendă*). ■ Nicolae Crețu publică articolul *Opțiunile criticii*, în care semnalează, printre altele, apariția unor noi talente critice („multe dintre ele lansate în revistele studențești ‘Amfiteatru’, ‘Dialog’, ‘Echinoc’, tineri înarmați cu reperele necesare unei înțelegeri moderne a literaturii și dornici să rupă convenițele, să repună în discuție ierarhiile șubrede, să se pronunțe fără complexe despre o literatură în plină mișcare. E un mare câștig al criticii românești de azi această fericită reconjugare a fineții analitice cu fermitatea judecății, de valoare întemeiate pe ea”). ■ N. Carandino recenzează volumul de teatru al lui Ion. D. Sîrbu, *Arca Bunei Speranțe*.

● [„Orizont”, nr. 3] Ion Vergu Dumitrescu publică, pe prima pagină a revistei, poemul omagial *Ceaușescu*. ■ I. Cheie-Pantea recenzează volumul lui Mihai Drăgan *Mihai Eminescu. Interpretări*, „incitantă prin ideile și vigoarea polemică”. ■ Sub titlul *Viața în Megalopolis*, Cornel Ungureanu scrie despre cartea de poezie a lui Ion Budescu, *Viața cu mine, viața fără de mine*. ■ La rubrica „Profiluri”, Adrian Dinu Rachieru publică un articol dedicat lui Adrian Păunescu, *Adrian Păunescu – starea electrică*. ■ Traian Furnea publică o poezie, *Scrisoare*. ■ Nichita Stănescu publică poemul *Către A*. ■ Victor Atanasiu recenzează volumul Carolinei Ilica, *Neîmblânzită ca o stea lactee*. ■ Două grupaje de poezie sunt semnate de Pompiliu Uidumac, respectiv de Maria

Doandș. ■ Ilie Gyurcsik scrie, sub titlul *Cheile sau izvoarele poeziei lui Sergei Esenin*, despre traduceri în română ale poeziei lui Esenin, comparând variantele lui Ioanichie Olteanu, Zaharia Stancu și George Lesnea.

22 ianuarie

● [„*Lucefărul*”, nr. 3] Numărul se deschide cu un *Profund omagiu* la aniversarea a „50 de ani de activitate eroică, revoluționară, și aniversarea zilei de naștere” a lui Nicolae Ceaușescu. ■ În același tonalitate se înscriu și poemul lui Mihai Beniuc, *Renume*, urarea lui Nicolae Dan Frunteletă, poemul omagial *Ctitorul* de George Țârnea și articolele semnate de Petru Sălcudeanu, Doru Popovici, Horvath Dezideriu. ■ Tot poeme omagiale semnează și Ion Crînguleanu, Constantin Atomii, Rodian Drăgoi, Viorel Cozma, Ion Potopin, Virgil Carianopol și Marcel Bărăganu. ■ Ion Gheorghe acoperă două pagini cu lungul poem, greu de digerat, în șapte părți, *Viața de șapte măsuri ale vieții*. ■ Sub genericul „Reeditări fundamentale”, Artur Silvestri scrie despre volumul IX din *Operele eminesciene*, cuprinzând „publicistica” poetului, iar M. Ungheanu se apleacă asupra ediției a II-a a *Istoriei* lui G. Călinescu, carte care „rămâne și astăzi, în noua ediție, datorată lui Al. Piru și editurii Minerva, dar mai ales noului climat ideologic instaurat după Congresul al IX-lea, climat de activă recuperare a valorilor culturii noastre, un mare eveniment încă neconsumat ca atare”.

23 ianuarie

● [„*Scânteia*”, nr. 12.571] La rubrica „Omagiul artelor”, sub genericul „Din inimile țării, urarea strămoșească: eroul României întru mulți ani să trăiască”, numărul include câteva articole omagiale și un poem de George Ciudan (*Pentru al patriei renume*). ■ Dumitru Radu Popescu publică un text glorificator, *Viziune profund umanistă despre misiunea literaturii*: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitorul României moderne, ne-a redat încrederea și siguranța că pământul și cerul nostru sunt ale noastre, că toate datinile și visele, literele și istoriile scrise și nescrise de noi ne aparțin, ne-a făcut să înțelegem că libertatea de gândire înseamnă o majoră angajare patriotică și că socialismul este și trebuie să fie, pe lângă împlinirea în patrie a zorilor visate de înaintași, o poartă superioară a conștiinței umane. [...] Tovarășul Nicolae Ceaușescu este o astfel de conștiință exemplară, un om politic și un gânditor în slujba țării, a poporului pentru a cărui fericire s-a ridicat încă din adolescență făcându-și din dreptatea celor mulți cauza întregii vieți. Opera de căpătâi a președintelui țării noastre este chiar țara de azi, cu uzinele, hidrocentralele, cărțile de azi, cu steagul alb al păcii larg desfășurat peste meridianele globului. Noi toți mergem azi spre înaltele culmi ale socialismului și comunismului, pe drumul călăuzit de pulsația vie a inimii, de gândirea clarvăzătoare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu”. ■ Tot aici, Valeriu Râpeanu semnează un articol similar, *O impresionantă lecție de patriotism și spirit civic: dialogul neîntrerupt cu țara, cu*

oamenii ei: „De aceea, când am început să scriu aceste rânduri m-am gândit că – acum, într-un moment de semnificația celui pe care îl vom trăi peste câteva zile – pentru scrisul românesc de astăzi dimensiunea umană a dialogului pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a avut cu intelectualitatea țării are o însemnătate ce trebuie relevată. Ea e grăitoare pentru prețuirea cu care omul gândului, omul condeiului, al pensulei și al dălții a fost privit în acești optsprezece ani. Ea explică noua demnitate a omului de artă care a devenit acea conștiință a cetății, ascultat și respectat. Ea a contribuit în mod hotărâtor la înrăurirea literaturii și artei române pe calea care a fost marcată de nenumărate opere de o valoare incontestabilă, pe care trecerea anilor nu le-a diminuat, ci le pune în valoare neconținut”.

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 4] Numărul este integral umplut cu articole și poeme omagiale dedicate lui Nicolae Ceaușescu, cu ocazia aniversării zilei de naștere și a împlinirii a 50 de ani de activitate revoluționară. ■ Sub genericul „Pentru o mai dreaptă cinstire a trecutului”, ancheta revistei încearcă să răspundă câtorva întrebări pornind de la recomandările lui Nicolae Ceaușescu din cadrul Plenarei lărgite a P.C.R din 2-3 iunie 1982; răspund la anchetă Gh. I. Ioniță, Lucian Boia, Nicolae Scurtu și Dumitru Micu. ■ George Țârnea umple două pagini cu poeme dedicate lui Nicolae Ceaușescu, puse sub genericul „Un om între oameni”.

25 ianuarie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.572] În contextul aniversării zilei de naștere a conducătorului suprem, numărul include mai multe texte omagiale: Ion Brad publică poemul *Cu fruntea de lumină, scrisă-n steme*, Virgil Teodorescu semnează, de asemenea, un poem tematic, *Din dragostea fierbinte-a tuturor*, Dinu Săraru scrie despre *Vocația istoriei*, iar Vasile Rebreanu despre *Demnitatea țării*.

● [„**România liberă**”, nr. 11.892] Edgar Papu semnează un text omagial, *Un strălucit exemplu de dinamism creator*: „Avem în față un exemplu de dinamism creator nesecat. Președintele Nicolae Ceaușescu este un al amănuntului practic, al neobositului calcul de detalii și totodată un vizionar al proporțiilor grandioase: așa cum s-au caracterizat mereu, în istorie, marii conducători. Toată această energie se află în slujba bucuriei, care nu poate înflori decât sun soarele dreptății și al respirației libere, din adâncul pieptului. Noi, oamenii de cultură de toate vârstele, ne simțim puternic stimulați de acest luminos exemplu. Desigur că nu toți suntem în măsură a crea valori universale, așa cum cere momentul românesc de față. Dar nu mai puțin, fiecare din noi se vede îndemnat, mai conștient decât oricând, să facă apel la potențialul său de energie creatoare, fără să neglijeze nimic din ceea ce se poate. Această tensiune fecundă face să domnească astăzi la noi cel mai fericit climat de cultură răspândit în toate ramurile de creație”.

● [„România literară”, nr. 4] Nr. 4/1983 al *României literare* este un număr „omagiu”, integral dedicat „Tovarășului Nicolae Ceaușescu”, numărul deschizându-se cu un mesaj al Uniunii Scriitorilor, „strâns uniți în jurul Partidului Comunist Român”: „Scriitorii din România Vă încredințează că-și vor îndeplini cu maximă responsabilitate, îndatoririle ce le revin din Programul Partidului Comunist Român, participând cu totală dăruire profesională la opera de prefacere socialistă a țării, opera de modelare a omului nou prin virtuțile literaturii, realizând lucrări de înalt nivel ideologic și artistic, inspirate din trecutul de luptă al poporului român și din efortul creator fără precedent al contemporanilor noștri”. ■ Editorialul, *Istoria trăită*, este semnat de George Ivașcu, directorul publicației, și cuprinde cam tot ce se poate în materie de encomioane aniversare: „Am evocat două momente – de început – ale acestei ‚biografii eroice’, tocmai ca mărturia unei întâlniri în retrospectiva timpului cu viața – paralelă, dar cât de exemplară! – a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Exemplară întrucât, diferiți – cu câțiva ani ca vârstă în plus sau în minus – conduita lui civică, forța lui de confruntare cu asupraea căpătau pentru noi, contemporanii lui, un sens emblematic, simbolizând izbitor pe însuși eroul revoluționar comunist, realitatea depășind imaginația noastră, deși unii dintre noi deveniseră între timp ei înșiși militanți ai Partidului. [...] Dacă într-un ziar de provincie precum „Iașul” puteam scrie, atunci, un articol ca *Patriotismul muncitorilor*, demonstrând că „Internaționalismul de totdeauna al organizațiilor muncitorești, izvorât dintr-un îndreptățit spirit de solidaritate, s-a identificat totodată cu un patriotism hotărât, conștient, creator”, – acesta era în consens cu o gândire curajoasă, prin nimic atinsă de un schematism doctrinar, gândire liberă a a unui comunist patriot, precum ne apărea încă de atunci tânărul de care ne simțeam aproape încă din 1933, ca militanți ieșeni ai acțiunii antifasciste din al cărei Comitet Național el făcea parte”. ■ Pe aceeași linie se înscrie și articolul semnat de Ion Horea, *Implicarea în istorie*, cu un plus de aservire: „Iată, îmi zic, în ianuarie al acestui an, la aniversarea a cincizeci de ani de activitate revoluționară a secretarului general al Partidului Comunist Român, sunt alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu, de vreme ce numele său exprimă demnitatea, libertatea și independența patriei mele. Sunt solidar cu tovarășul Nicolae Ceaușescu atâta timp cât propria mea conștiință poate să exprime adevărul, poate să răspundă îndatoririlor sociale și destinului ce și l-a asumat. Sunt solidar cu tovarășul Nicolae Ceaușescu atâta timp cât viața neamului meu se poate adevăra nefalsificată, cât limba pe care o vorbesc este limba lui Eminescu, cât bucuria și jalea poporului meu nu sunt cenzurate ori interzise”. ■ Nu lipsesc din cuprinsul numărului, articole omagiale semnate de Ion Dodu Bălan, Al. Andrițoiu, Dinu Săraru, Ion Brad sau G. Dimisianu, sau poeme dedicate conducătorului semnate de Virgil Teodorescu sau Mihai Beniuc ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Moștenirea culturală*, lăudând campania activă de re-

editare a marilor noștri autori, campanie inițiată ca urmare a recomandărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu din cadrul Adunării Generale a Scriitorilor din 1968; deși nu este un articol omagial, darea de seamă a lui Șerban Cioculescu se lasă pe alocuri atinsă de zgura limbajului oficial: „Dintre criticii și istoricii literari interbelici, ilustrați cu deosebire în anii culturii socialiste, G. Călinescu este acela a cărui operă de scriitor „total” (roman, teatru, impresii de călătorii, publicistică politică), în curs de reeditare, a atins o cifră mai mare de volume, încoronându-se recent cu publicarea în ediție adăugită a monumentalei *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*”. ■ Tot aici, un scurt articol al lui Sorin Titel intitulat *Viața și munca*, aparent conformist, dar în care scriitorul reușește să-l contrazică subtil pe Nicolae Ceaușescu: „Trebuie să spunem – sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea la Plenara lărgită a Comitetului Central din 1-2 iunie 1982 – că oamenii muncii așteaptă mai multe opere literare cu un conținut bogat, care să oglindească munca, viața, realizările poporului nostru’... Da, omul muncii, ’micul om mare’, cum îi spune atât de sugestiv un mare scriitor, dorește să citească acele cărți în care să-și recunoască viața și munca, așa cum sunt într-adevăr, neajustate, neaduse din condei ca să arate cât mai telegenice. O literatură festivă, întoarsă cu spatele la viață, ar trezi doar zâmbetul ironic, neîncredător, sceptic și în cele din urmă disprețuitor al cititorului care știe că într-o carte semnele de exclamație nu trebuie să depășească numărul semnelor de întrebare...”. ■ Valeriu Cristea scrie despre *Formarea omului nou*, citând în final *in extenso* din mult invocata Expunere la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R din iunie 1982, deși, pe parcursul articolului, încearcă o nuanțare a conceptului prin raportarea la alte epoci ale umanității. ■ Lucian Raicu semnează un articol intitulat *Calea de afirmare*, în care invocă doar celebra Plenară din 1982, dar evită elegant tema la zi și limbajul oficial, scriind, la modul general, despre calitatea literaturii române contemporane și despre șansa de afirmare a României moderne prin intermediul literaturii. ■ Mircea Iorgulescu semnează un articol conformist, *O mare datorie*, un colaj alcătuit parcă din majoritatea stereotipiilor de limbaj ale epocii: „...această epocă – epoca Ceaușescu – a marcat și marchează o experiență istorică fără precedent, imprimând un curs categoric nou desfășurării existenței poporului român, în absolut toate laturile și aspectele sale. Este o epocă de adânci transformări; o epocă în care totul se schimbă și totul se preface, la proporții și în forme uimitoare”. ■ La rubrica *Teatru*, semnează articole omagiale Horia Lovinescu, Octavian Cotescu, Silviu Stănculescu și Ion Besoiu.

• [„**Contemporanul**”, nr. 5] Numărul apare cu două zile mai devreme decât în mod normal, pentru a coincide cu aniversarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu; numărul este integral dedicat acestuia, deschizându-se cu trei poeme omagiale semnate de Mihai Beniuc, *Spre comuniste înălțimi*, Virgil Teodorescu, *Omagiu* și Traian Iancu, *Cincizeci de ani de luptă*, și continuând cu multe articole tematice, gloriozitate ale vieții și operei „iubitului conducător”, arti-

cole semnate, printre alții, de Ana Aslan, Mihai Cruceanu, Ion Brad, Nicolae Herlea, Mihai Drăgănescu, Prof. univ. dr. Alexandru Boboc, Mircea Mușat, Ion Ardeleanu etc. ■ Dintre poeții care dedică poeme, sub genericul „Gând fierbinte către conducătorul iubit” amintim pe Nicolae Dragoș Violeta Zamfirescu, Valentin Tudor, Niculae Stoian, Eva Lendvay, Neculai Chirică, George Țârnea, Eugen Evu, Nicolae Stoie sau Virgil Carianopol. ■ Sub același generic, Dina Cocea, Ion Voicu scriu texte encomiastice, iar Șerban Cioculescu semnează și el un mic omagiu: „Ca nici unul dintre conducătorii de altădată ai țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu este zi de zi pretutindeni pe șantierele muncii, dând îndrumări și directive, priveghind asupra cât mai bunului mers al lucrului. Drumeț în serviciul patriei, ridică prestigiul României socialiste pe toate meridianele globului, propăvăduind prin exemplu buna înțelegere și conlucrarea dintre toate popoarele lumii. În această zi, îi urăm aceeași permanentă tinerețe fără bătrânețe”. ■ Nêlipsitul Platon Pardău prezintă, sub titlul *Florilegiu de cuget și simțire*, volumul *Omagiu* care adună textele omagiale semnate de 150 de scriitori români, punând în evidență „un adevăr fundamental al zilelor noastre: epoca Ceaușescu reprezintă perioada cea mai fertilă pentru scrisul literar din România”. ■ Emil Manu scrie despre „*Sentimentul patriei*”, extrăgând câteva texte din culegeri omagiale și nu numai, cu citate din Nicolae Balotă, Șerban Cioculescu, Adrian Păunescu, Constantin Ciopraga, Nichita Stănescu sau Fănuș Neagu, subliniind faptul că „participarea literatorilor români de azi în marile ceremonii ale epocii e în primul rând un act de adeziune, de opțiune politică, o mărturisire de conștiință; în al doilea rând această participare devine, în cazul contribuțiilor creatoare, literatură. Gândite ca sincere mesaje de dragoste și devotament, paginile dedicate tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, la împlinirea a 50 de ani de activitate revoluționară și la aniversarea zilei sale de naștere, exprimă nu numai sentimentele unor înși, ci reprezintă, metaforic vorbind, un sentiment al patriei”.

● [„**Orizont**”, nr. 4] Redacția publică cu două zile în avans numărul pentru a coincide cu aniversarea zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, fiind integral dedicat evenimentului. ■ Poeme omagiale semnează în acest număr Ioana Ciocănaș, Octavian Doclin, George Drumur, Valentin Tudor, Ivo Muncian, Nicolae Dolanga, Ion Căliman, Slavomir Cvozdenovici, Aurel Gheorghe Ardeleanu, Mircea M. Pop, Ileana Roman, Lucian Bureriu, Wilhelm Weiss, Alexandru Jebeleanu, Eugen Evu. ■ Adrian Dinu Rachieru publică articolul *Ctitor de țară nouă*. ■ Texte omagiale semnează și Anghel Dumbrăveanu (*În parg de ziuă*), Nikolaus Berwanger (*Trei goroafe*), Ion Marin Almăjan (*Neobosit, la cârma țării*).

27 ianuarie

● [„**Tribuna**”, nr. 4] Numărul continuă seria articolelor omagiale dedicate lui Nicolae Ceaușescu, puse sub genericul „Eroului României Socialiste

omagial întregii națiuni”; Mircea Vaida publică articolul *Lumină în ianuarie*. ■ La rubrica „Cronica literară”, Victor Felea scrie despre volumul de poezie *Cartea zodiilor* al lui Ion Brad. ■ La „Cartea de proză”, Mircea Popa recenzează romanul *Coroana Izabelei* de Marius Tupan, Ion Lungu scrie despre volumul de nuvele *Soarele de pe Ararat* de Valeriu Varvariu. ■ Petru M. Haș publică un grupaj de patru poeme.

28 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 12.575] Al. Andrițoiu publică, pe prima pagină poemul omagial *Inima de purpură a țării*. ■ Tot aici, Eugen Barbu scrie despre *Epoca Ceaușescu – epoca unor istorice împliniri*: „Avem în fruntea treburilor politice ale României un bărbat aflat la vârsta maturității, un om hotărât, care iată, are în biografia sa cuprinsă o jumătate de secol de activitate neîntreruptă în sprijinul ideilor comuniste. O viață dedicată încă din tinerețe cauzei socialismului, un om trecut prin pușcăriile burgheze, prin lagăre, mereu amenințat, mereu lucid însă, pregătit încă dintr-o adolescență zbuciumată să răspundă marilor datorii ale unui Șef de Stat, redutabil cum s-a dovedit încă din primii ani ai instalării sale în fruntea partidului nostru”.

● [„Flacăra”, nr. 4] Revista continua seria articolelor omagiale dedicate lui Nicolae Ceaușescu, deschizându-se cu un fragment din poemul lui Adrian Păunescu, *Omul țării*. ■ Nichita Stănescu publică, la rubrica sa, poemul *O linie*. ■ George Arion consemnează un interviu cu Leonid Dimov, „Între poet și patrie relația este totală”; aflăm din el că, în școală, era cunoscut mai mult ca jucător de ping-pong, că visul său de tinerețe era să devină naturalist, că se întreține din traduceri, că inițiativa debutului său îi revine lui Șerban Cioculescu, dar și o serie de detalii despre rolul „visului” în construcția poeziilor sale: „Dorișta de a diseca și de a exprima visul m-a animat de când am început să scriu. Încet-încet am ajuns la o știință nu numai a visării, ci și a conturării visului treaz, Totul a căpătat un profil literar în cadrul grupului oniric actualmente defunct nu numai datorită membrilor săi, ci și neînțelegerii manifestate chiar de către literații din opera cărora ne revendicăm a precede: Philippide, Virgil Teodorescu, și chiar Șerban Cioculescu. Eu nu țin să povestesc vise și cu ajutorul cărților mele nu pot dezlega înțelesurile viselor. Eu vreau să creez – treaz fiind – un vis real. Visul oniricilor nu este subordonat dicteului automat, ci e o nouă încercare de a ajunge la un nou clasicism. [...] Visul nu e o abdicare de la realitate, ci e o parte din realitate, precum poezia onirică – iartă-mă, dar așa-i termenul! – e o poezie realistă.[...] Aici se ivește următoarea problemă: dacă visul propus de mine în poezie reprezintă o lume exclusiv a mea, care n-are nimic de-a face cu patrimonial oniric al altora. Eu nu cred asta. Așa cum avem un plan de simetrie și ne supunem unor legi fizice și biologice, eu cred că și visul nostru se supune unor legi identice, valabile pentru fiecare. Deocamdată, numai poezia sau arta pusă în slujba descoperirii acestor legi are acces la ele,

știința abdicând, cel puțin până acum”. ■ Fănuș Neagu publică o amintire, *Ospăț cu piersici negre*, de la un ospăț cu scriitori, în care protagonist este tânărul Paul Everac. ■ Lucian Chișu recenzează cartea lui Dan Verona, *Îngerii chilugi*: „Proză de tip confesiv, scrisă la persoana I, cu irizări spre diafanul lumii de vis care înflorește atât de frumos în sufletul tuturor orfanilor de pe pământ, dublat de o remarcabilă și și fină putere de observație folosită mai ales la caracterizarea unor momente și a unor personaje, *Îngerii chilugi* este un roman demn de toată atenția”. ■ Hristu Căndroveanu scrie despre romanul *Frica de duminică* de Liviu Călin. ■ Ion Iuga publică poemul *Ora mieilor*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 4] În continuarea articolului inaugural dedicat conducătorului, *Înaltă prețuire*, cu ocazia aniversării zilei de naștere, Nicolae Ioan Stănescu publică textul *Ev de lumină*. ■ Sub genericul „Vibrant omagiu ctitorului României moderne. O viață închinată patriei și poporului”, semnează articole pe tema zilei Victor Tulbure (*Poporul, Ceaușescu, România!*, Nicolae Gârgeag, redactor-șef al ziarului „Informația Bucureștiului”, actorul Silviu Stănculescu. ■ Poeme omagiale sunt semnate de Corneliu Vadim Tudor, Ion C. Ștefan, Radu Felecan, George Peagu. ■ La rubrica sa, în continuarea serialului dedicat lui Ioan Alexandru, Eugen Barbu publică a opta parte a studiului *La judecata de apoi a poezilor*, o paralelă între poezia lui Blaga și Ioan Alexandru.

● [„**Cronica**”, nr. 4] Ion Țăranu deschide numărul cu un articol omagial, *Un simbol românesc în fața lumii de azi*. ■ Tot aici, în aceeași linie, Ileana Berlogea scrie despre *Fundamentarea militantismului artistic*. ■ Câteva poeme omagiale sunt semnate de Angela Traian, Al. I. Friduș, Mihai Vicol, D. Florea Rariște. ■ Ioan Holban semnează o cronică, *Spiritul veacului*, la romanul Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*: „Prin construcție și scriitură, ca și prin știința topirii informației istorice în aliajul ficțiunii românești, *Prințul Ghica* constituie una din importantele apariții în proză din ultimul timp; cu acest text, Dana Dumitriu înnoiește formula sa epică, configurând un ansamblu narativ dintre cele mai interesante”. ■ Valentin Tașcu recenzează cartea de poezie a lui Ion Drăgănoiu, *Camera albă*. ■ Sub titlul *Detașarea de afect*, Cristian Livescu scrie despre volumul de debut al lui George Bădărău, *Insomnia ceasornicului*. ■ N. Barbu scrie despre *Teatrul istoric și militantismul repertoriului contemporan*. ■ H. Ioan publică articolul *Continuitate și înnoire*, o scurtă radiografie a prozei românești contemporane. ■ Ștefan Avădanei scrie despre *Specificul și universalitatea literaturii*, pornind de la recomandările sărbătoritului zilei de 26 ianuarie: „Subiectul pe care încercăm să-l supunem atenției este limpede conturat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, unul dintre puținii președinți de țară ai acestei lumi care se ocupă de soarta artelor din republică. [...] După ce arăta, la Plenara C.C. al P.C.R. din vara anului trecut, că avem nevoie de o literatură cu un spirit patriotic și revoluționar, pătrunsă de înalte idealuri ale umanismului, ale concepției de dreptate socială și națională, secretarul ge-

neral al partidului nostru conchidea: ‘Singura sursă de inspirație trebuie să fie viața și munca poporului nostru’.”

29 ianuarie

• [„**Lucefărul**”, nr. 4] Numărul continuă seria omagiilor începută în numărul anterior, cuprinzând articolul de fond al revistei, *Marele ctitor de țară*, Mesajul Uniunii Scriitorilor adresat Tovarășului Nicolae Ceaușescu, o prezentare a volumului *Omagiu*, realizată de Costin Tuchilă, un poem de Ioan Costea (*Pentru-al țării fiu iubit*) și un altul de Nicolae Petre Vrânceanu. ■ La „cronica literară”, Mihai Ungheanu recenzează cartea lui Petre Stoica *Amintirile unui fost corector*: „Culturalicește în dezacord cu epoca, cu evident resentiment față de împrejurările care trimiteau la periferia societății și a culturii personalității literare și culturale de prim rang, Petre Stoica este primul din generația lui care își publică memoriile, nu scrie o carte pătimașă. Scurtele șfichiuri ale unor figuri și aspecte, astăzi aproape toate moarte, nu abat pe poet de la ținta principală a acestei evocări: spiritul literaturii lui Vianu, Vineu, Maniu și a celorlalți. Este cartea unei însemnări, al cărui început poetul îl fixează prin 1964, al unei nostalgii, al unei vizibile iubiri de adevăr”. ■ Sub titlul *Poeme „rock” și alte elegii*, Alexandru Condeescu recenzează cartea de debut a lui Dan David, *Eu vă iubesc pe toți*. ■ În aceeași linie omagială se înscrie și prezentarea manifestărilor desfășurate în județul Olt, cu ocazia zilei de naștere a conducătorului, *Scriitorii pe meleagurile natale ale președintelui Nicolae Ceaușescu*; aflăm că la toate aceste întâlniri și manifestări omagiale au participat Dumitru Radu Popescu, George Bălăiță, Vasile Băran, Nicolae Calomfirescu, Mircea Ciobanu, George Chirilă, Romulus Cojocar, Traian T. Coșovei, Ion Crînguleanu, Ion Cucu, Gabriel Dimisianu, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Ion Drăgănoiu, Anghel Dumbrăveanu, Radu Felix, Nicolae Dan Fruntelată, Ion Gheorghe, Petre Ghelmez, Ilarie Hinoveanu, Traian Iancu, Pompiliu Marcea, Gheorghe Pituț, Cornel Popescu, Dan Rotaru, Marilena Rotaru, Valentin Silvestru, George Țârnea. ■ Viorel Cozma publică poemul *Cutezanță comunistă*. ■ Paul Dugneanu recenzează cartea de poeme *Pentru eterna vatră românească* a lui Nicolae Dragoș, iar Marian Avram, „erou al muncii socialiste” scrie aproape în delir despre volumul lui Corneliu Vadim Tudor, *Idealuri*.

30 ianuarie

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 5] La rubrica „Viața literaturii”, în partea a treia destinată literaturii contemporane de la B.P.T., Constantin Sorescu scrie despre romanul *Niște țărani*, lăudat fără măsură. ■ La rubrica „Confesiuni esențiale”, invitatul Mariane Brăescu este Dumitru Murărașu. ■ La rubrica „Se anunță o nouă carte”, sub genericul „Autorul se explică”, Francisc Păcurariu scrie un mic text despre romanul său, *Ge-*

neza, alături de un fragment de roman. ■ Numărul include un grupaj de poeme de Ion Stratan, poeme din volumul *Cinci cântece pentru eroii civilizatori*.

[IANUARIE]

● [„Viața românească”, apare lunar sub conducerea unui Consiliu de redacție, revistă editată de Uniunea Scriitorilor; anul LXXVIII, nr. 1; format A4, 96 de pagini; Redactor-șef: Ioanichie Olteanu] Numărul este unul omagial, „dedicat tovarășului Nicolae Ceaușescu cu prilejul aniversării a 50 de ani de activitatea revoluționară și a zilei sale de naștere”. ■ După articolul de fond, *Sărbătoarea din ianuarie*, semnat V.R., urmează un amplu grupaj dedicat renașterii literaturii române sub oblăduirea Partidului Comunist Român, pus sub genericul „A treia vârstă de aur”, deschis de Mihai Beniuc, *Trăinicia unui popor*: „Pornind de la *Cântarea României*, ridicând-o la un nou nivel, universal românesc, conducătorul Partidului Comunist Român a inițiat mișcarea nouă *Cântarea României* care a dezlegat elanul creator poetic al tuturor românilor, dovedit atât de vrednic în ultimii ani prin realizări noi, corespunzând epocii contemporane a socialismului și comunismului. De aici au răsărit noi vlăstare ale poeziei țării, pe noi suișuri o armie întregă de poeți cu noi coarde la instrumentele lor lirice și epice. Eu am să amintesc doar câteva nume: Adrian Păunescu, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe și atâția alții ca un nou codru al zămislierii noastre folclorice și cultice”. ■ În același grupaj sunt prezenți și Edgar Papu (*Pasărea Phoenix*), Al. Andrițoiu (*Ca lumina zilei*), Marius Tupan (*Un câștig fără precedent: romanul politic*), Ioana Diaconescu (*Un timp prielnic poeziei*), Cezar Tabarcea, Tudor Octavian, Doru Popovici, Florian Potra și Solomon Marcus. ■ Sub genericul „Partidul, Ceaușescu, România”, numărul include un grupaj de poeme dedicate conducătorului, poezii semnate de Ion Brad, Nicolae Dragoș, Márki Zoltán, Virgil Carianopol, Ion Crînguleanu, Petru Anghel, Bokor Katalin, Viorel Cozma, Marius Stan, Radu Felecan și Mihai Munteanu. ■ În aceeași linie glorificatoare se înscriu și alte articole ale numărului: *Climat spiritual fertil și înnoitor* de Dumitru Matei, *Însemnări despre umanism* de Pompiliu Marcea, *Cultivarea limbii* de G.I. Tohăneanu, toate cu motto-uri din Cuvântările conducătorului aniversat.

● [„Steaua”, Revistă lunară a Uniunii Scriitorilor din R.S.R. România; anul XXXIV, nr. 1 (428); format A4, 64 pagini; Redacția: Aurel Rău – redactor-șef, Aurel Gurghianu – redactor-șef adjunct, Virgil Ardeleanu – Secretar responsabil de redacție, Octavian Bour – prezentare grafică] Articolul de deschidere, *Angajare plenară*, e un omagiu adus „celui mai ales fiu” al poporului, la împlinirea a 65 de ani de viață și a peste 50 de ani de activitate revoluționară. ■ Constantin Cubleşan, director al Teatrului Național Cluj-Napoca, semnează și el un omagiu similar, intitulat *Cântarea României*. ■ Aurel Rău scrie, în același ton, despre *Literatura unei epoci*: „La orizontul

fiecărui efort de strămutare a efemerului în durabil licărește o apropiere de idealitate; în punctul de pornire, o convingere de rațiune a jertfei de sine, o speranță. Pentru o umanitate mai bună, mai fericită, mai călită în fața greutăților, mai apărată, se acționează în fiecare caz. Și prin minierul în materia dură a experiențelor de viață și prin zborurile de păsări măiestre numai în zone ideatice. La plâsmuirea unui nou model uman lucrează chiar dacă nu cu la fel de vizibile rezultate, dimpreună cu natura, cu toți factorii formative, deopotrivă și reflectările stărilor de lucruri, respectiv lucrurile, și proiecțiile spiritului născocitor, ispitirile de lumi posibile. Cerința formulată literaturii în Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului, anume ca în abordarea problemelor societății contemporane literatura „să ia poziție fermă față de diferitele aspecte negative, să pună pe primul plan propagarea principiilor și concepțiilor revoluționare” este mobilizatoare. Sunt exprimate practic deziderate majore ale oricărei creații artistice viabile, angajată curajos în bătălia pentru mai drept și mai cert, din prezent și din viitor”. ■ Petru Poantă publică câteva *Însemnări despre o nouă poezie*: „După Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român se întâmplă ceva esențial în literatura română: repunerea ei în normele esteticului paralel cu o pregnantă autohtonizare a temelor și cu descoperirea noii sensibilități umane, a noului model uman socialist, configurat inițial în documentele de partid, prin inestimabila contribuție teoretică a Secre-tarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În numai un deceniu și jumătate, asistăm la o extraordinară profuziune a formelor și modalităților de expresie. Realismul și originalitatea unei politici înțelepte au ca reflex deschiderea literaturii spre o problematică pe măsura acestora. Scriitorul se implică tot mai decis în viață, participă efectiv la evenimentele cetății, devine un veritabil activist. Marile metamorfoze social-politice și ideologice, care au loc în această perioadă, repercutează într-un formidabil dinamism al creației. Desigur, romanul și dramaturgia par la început mai adecvate la exprimarea acestei realități. Se observă însă, mai ales în deceniul opt, un proces semnificativ și la nivelul poeziei, pe care încercăm să-l aproximăm în cele ce urmează. (Fără îndoială, el nu este unicul, dar ni se pare dominant și în spiritul noii sensibilități). După o sațietate experimentală pur formală și după epuizarea marilor resurse ‚metafizice’, poezia se întoarce decisă înspre realitate și social. Obosit de extaze, spiritul se întoarce la real. Lirismul are pentru un moment nostalgia prozei. Dar, dacă eleganța este adesea rece și distantă, iar grațiosul superficial, revenirea spiritului în real înseamnă confruntare, nu celebrare senzorială. Poezia e reflexivă în pofida aspectului ei ‚umil’. Ea nu vrea atât să celebreze, cât să interogheze și să formeze. Ținuta prozaică presupune concentrarea, iar destinderea aparentă a limbajului, tensiunea subterană a spiritului. Pe de altă parte, prozaismul acesta specific unei arii tot mai largi a poeziei are ca pandant, atât în sensibilitate cât și strict topografic, configurarea unui spațiu liric preponderent urban. Poemul

este mai puțin un obiect în sine și în mai mare măsură un loc invadat de semnele concrete ale realului, printre care poetul devine o conștiință. Căci realitatea poeziei trebuie să fie o realitate a cititorului nu una imaginară. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a atras atenția, în repetate rânduri, asupra acestui deziderat fundamental al creației în general, subliniind tocmai nevoia de eficiență umană a acesteia”. ■ V. Mercea publică o proză scurtă, *Singura cale*. ■ Nicolae Manolescu scrie, sub titlul *Teme. Caragialiana*, despre drama *Năpasta*, prelungind observațiile și înspre ecranizarea lui Alexa Visarion: „Am recitit *Năpasta* lui Caragiale, după ce am văzut originalul și derutantul film al lui Alexa Visarion (a cărui *Noapte furtunoasă* pe scena Teatrului Giulești mi-a plăcut atît ae mult). Nici o operă a lui Caragiale n-a făcut să curgă mai multă cerneală. Premiera piesei a avut loc la 3 februarie 1890. Ecourile disputelor critice nu s-au stins nici după aproape o sută de ani. Cu fiecare montare sau republicare discuția se reia parcă de la capăt. Totul s-a spus despre *Năpasta*: că e cea mai slabă creație a lui Caragiale și că e cea mai bună; că e o copie (sau chiar un plagiat) după piese franțuzești ori rusești și că se numără printre reușitele avangardei, alături, în epocă, de teatrul lui Strindberg; că denotă necunoașterea elementară a mediului și limbajului înfățișat și că e de o mare verosimilitate realistă; că e rău construită și că e impecabilă dramatic. Și așa mai departe. Adevărata piatră de încercare însă a fost și a rămas caracterul Anca, răzbunătoarea. Chiar și o parte dintre admiratorii piesei au fost siliți de acest neobișnuit personaj la un fel de *tour de force* și anume să considere că în centrul subiectului nu se află Anca, ci Dragomir. [...] Indiferent din ce pricini, Caragiale a creat în Anca un personaj din categoria celor de mai sus, șocându-și cititorii și criticii. Șoc explicabil: în literatura noastră, a dominat de obicei tendința spre tipuri mijlocii și spre conflicte conciliabile, adică un spirit realist de împăcare (fie și în pitoresc, cum zicea Alexandru Ivasiuc) care nu permite nici tragicul în forme radicale, nici monstruosul. Anca a rămas din această cauză până azi un personaj neasimilat pe de-a-ntregul, așadar un ‚caz‘, care continuă să excite imaginația criticilor și a artiștilor”. ■ Numărul include un grupaj de articole dedicate vieții și operei eminesciene: *Magul călător prin stele* de Aurel Gurghianu, *O personalitate accentuată* de Ion Alex. Angheluș, *Tematica lacului la Eminescu și Lamartine* de Grigore Tănăsescu, *Transfigurarea androgenică* de Cristian Livescu, *O nouă ediție bilingvă* de Mircea Croitoru, *Petre Grimm – traducător în engleză* de George Hanganu, *De la Sărmanul Dionis la Melchides* de Mihai Cimpoi, *Câte ceva despre Harieta Eminovici* de Augustin Z. N. Pop. ■ Vasile Caia publică povestirea *Țapinarii*. ■ Ion Simuș scrie despre *Francisc Munteanu*: „Proza lui Francisc Munteanu mizează pe interesul suscitât de dramatismul și conflictele neobișnuite, dar trăite de autor, după cum autentifică în autobiografia recentă. În genul scurt, strunește descrierea și elimină figurile parazitare în favoarea conciziei și, deseori, a poantei sprijinită pe o anecdotică artificioasă. Schița *Strada semaforului*

are un astfel de conflict rezolvat surprinzător. S-a pronunțat pe drept cuvânt atributul neorealismului. [...] Vechiul succes de critică al scriitorului a fost înlocuit azi cu tăcerea uniformă, indiferentă. Personalitatea creatoare nu și-a încetat încă activitatea, a schimbat domeniul și publicul, cu o senzație probabilă, cum spuneam, de vinovăție și amărăciune. Scria altădată Perpessicius despre Ludovic Dauș și fraza îl vizează și pe uitatul Francisc Munteanu: ‘Nu izbuti să mai trezească la viață atenția literară pe care, ca pe o altă Euridice, o speriasse, privind-o înainte de vreme’”. ■ La rubricile dedicate „Cronicii literare”, Ion Pop scrie despre volumul lui Nichita Stănescu, *Noduri și semne*: „Obsesia majoră e și aici aceea a morții (cartea se vrea un ‘recviem la moartea tatălui’) – și în funcție de ea se reliefează și motivele subordonate, prezente și în creația anterioară a poetului. Eminamente elegiac, tonul pare totuși mai puțin apăsător, mai detașat: pierzând ca spectacol verbal, poezia câștigă însă, în mai accentuata ei asceză și austeritate, un dramatism abia mascat de relativa neutralitate a vocii. Cel ce ‘învață a muri’ eminescian, ‘dezobișnuindu-se’ de lucruri, își construiește o ținută pe măsura râvnitei seninătăți. [...] De remarcat este și modul în care se structurează materia întregului volum. Inaugurată de o *Căutare a tonului* (poem sugerând un fel de acordare a instrumentelor în vederea coagulării simfonice a unei diversități de ‘teme’ muzicale) și aproape încheiată cu un poem care sintetizează *Tonul ansamblului*, cartea e concepută ca o suită de ‘noduri’ și ‘semne’ în alternanță, punctată, la anumite intervale de poeme așezate invariabil sub titlul *Prin tunelul oranj*. [...] Prelungind mișcarea alternativă dintre ‘contemplație’ și ‘metamorfoză’, oscilînd, încă o dată între desfășurarea ‘epică’ a luptei cu ‘brutala stare de a fi’ și ‘staticul firii’, *Noduri și semne* consolidează marile direcții vizionare ale liricii lui Nichita Stănescu. În geometria lor mai fermă și mai austere aceste noi poeme închid însă întreg zbuciumul ființei precare, în înaintarea sa către visata echilibrare finală”. ■ Mircea Braga recenzează cartea lui Titu Popescu, *Arta ca trăire și interpretare*. ■ Sub titlul *Fantasticul destin al unui ludi magister*, Constantin Crișan scrie despre poezia lui Nichita Stănescu. ■ La rubrica „Viața cărților”, Nae Antonescu scrie despre volumul de *Poezii* al lui Vladimir Streinu, Marius Lazăr despre *Puck umple cu stângăcie paharul* al Aurei Mușat, Adrian Popescu despre *Stihuri* de Romulus Cojocaru, iar Mircea Popa recenzează cartea lui Radu Flora, *Piruetete*.

• [„Familia”, *Revistă lunară de cultură editată de Comitetul Pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Bihor*; seria a V-a, anul 19 (119), nr. 1; format A3, 16-20 de pagini; Colegiul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor-șef), Dumitru Chirilă, Radu Enescu (redactor-șef adj.), Ioan Golban, Gheorghe Suci] Numărul e deschis de un articol omagial-aniversar, dedicat lui Nicolae Ceaușescu, *În numele poporului român*, semnat de Ion Horea: „Cuvintele par să fie de prisos și gândurile, o grămadă de câlți, aruncate pe un maidan pustiu, ființa ta și pământul cunoscut până la în-

cheieturi par să fie de mazăge și de fum, timpul și tiparele materiei se văd, prin ochii scoși de ghearele unui vultur nevăzut, redade nimicului ori totulului absolut, într-un Cosmos posibil fără lacrima gândului și fără murmurul ființei. Stă mintea și nu înțelege dacă mai are rost să înțeleagă, între propriile ei uluitoare putințe și prăpastia la care a ajuns. În fața omenirii mânate pe făgașurile dreptului la viață, la muncă, la iubire, la fericire, la pâinea zilei, se ridică semnele mirării și ale întrebării, ilustrate de arsenaluri și planuri militare, în depozitele încremenite ale uciderii universale”. ■ La rubrica dedicată „cronicii literare”, Al. Cistelean scrie despre volumul *Carte singură* de Sorin Mărculescu: „Nu puțini, ci chiar foarte mulți (de nu cumva toți) dintre criticii care s-au ocupat, mai în treacăt sau mai pe-ndelete, cu poezia lui Sorin Mărculescu au subliniat discordanța dintre audiența și valoarea acesteia, pe cât de vagă și restrânsă cea dintâi, pe atât de certă și manifestă cea de-a doua. Daniel Dimitriu, care repară în *Singurătatea lecturii* câteva injustiții mai bătătoare la ochi, crede că acest deficit de notorietate („solidă, firească”) s-ar datora mai curând criticii decât poeziei, deși, ca să fim drepti, Sorin Mărculescu n-a fost un poet fără succes de critică, chiar dacă entuziasmul acesteia a fost mai degrabă cumpănit decât nestăvilnit, părănd mai curând că se achită de propriile-i datorii decât că uzează de dreptul de impunere publică. Cauzele dintâi ale acestei situații sunt de găsit, însă, tot în poezie, nu lipsită de tehnici de ascundere și adesea preferând să înfățișeze misterul liric nu ca pe un cristal în care apele joacă strălucite, ci ca pe un proces geologic de cristalizare. Dublând o operă de traducător nu atât util, cât necesar, poezia lui Sorin Mărculescu, în pofida unor influențe transparente, dacă nu chiar supraexpuse, și fără a răzbate în zona agitată în care se încoronează și cad zilnic capetele de afiș, are o individualitate netă între formulele poetice de azi. Retorica ei ardentă și suflul geologic al metaforei și limbajului o atașează grupului expresionist și vizionar, iar geometria subtextuală și rigoarea abstractă o apropie de linia cerebrală și ermetică. La confluența celor două direcții, acolo unde șuvoaiele dezlănțuite ale imaginației și exercițiul concretizărilor violente cristalizează și îngheață în apele reci și clare ale spiritualității și tensiunii spre abstract, poezia lui Sorin Mărculescu și-a creat un spațiu al exultanței în rigoare și al jubilației cerebrale. Poemele au la bază un desen abstract peste ale cărui contururi ferme sau fumegoase se prăvălește stihia limbii. Tensiunea lor fundamentală derivă din acest impact primordial între scenariul ideatic al viziunii și avalanșa limbajului, plin de urme magmatice, între ordinea cristalină a idealității și haosul materialității expresiei. Inginer al viziunii, Sorin Mărculescu va ritma erupția limbii și-i va impune un cifru de abstractizare, iluminând concretețea imaginarului printr-o efervescentă a ideii transfiguratoare. Idealitatea și rigoarea strâng ca într-o plasă spațiul poemului și ele vor întoarce mereu spre sens și coerență impulsurile centrifuge ale imaginației ținând poemul în permanență în raza de iradiere a simbolului central. O revelație a spiritului se află la capătul fiecărei serii ima-

ginative, iar arborescența imaginației și tehnica derulării ei prin noduri și nuclee succesive, ca într-o reacție în lanț, nu e decât un mod polifonic de a revela ideea originară. Această sarcină a poemului de a institui coerența spirituală a lumii se repercutează și în regimul cuvântului, a cărui materialitate brută intră, de la bun început într-un proces de translație de la regimul cuvântului, a cărui materialitate brută intră de la bun început într-un proces de translație de la sensul direct spre unul derivat, mai mult sau mai puțin abscons, dar întotdeauna decis să ajungă la ingenuitatea de substanță. Prins într-un circuit al purificării de directitate, cuvântul va pierde din greutatea materială, dar el va juca, în urma acestei instrucții abstracte, pe un acord de sensuri, unele investite de poet, altele preexistente. O tensiune a laminării limbajului și a ‚tragerii’ lui în pure semnificații lirice va da poemelor un sens revelatoriu, de exerciții ale refacerii lumii în unitate. Scenariul inițiativ al poemelor se va împlini pe o dublă cale, atât prin înlănțuirea ‚episoadelor’, cât și prin înluminarea cuvântului. Defalcând în tablouri mari intuiții lirice, toate cu deschidere cosmică, Sorin Mărculescu își organizează suita vizionară sub o incidență ezoterică și poemele sale sunt ample construcții ale genezei și resorbției, ale revărsării și închiderii în sine, ascensiunii și descensiunii”. ■ Gheorghe Grigurcu recenzează volumul *Translații* de Andrei Brezianu: „Eseist acribios, revenind cu îndârjire asupra unui subiect, nu o dată marginal, pentru a-i epuiza toate detaliile, Andrei Brezianu învederează un profil distinct, care-l înalță mult deasupra unui simplu răscolitor de bibliografii, al unui amator de ‚curiozități’ ce încearcă astfel a-și compensa fadoarea morală”. ■ Tot aici, Virgil Podoabă scrie despre *Viața pe un peron* a lui Octavian Paler: „Dintre ‚talentele’ – nu puține – necesare unui romancier pentru a scrie un text complex, multietajat, Octavian Paler are doar unul singur: cel al angajării cu întreaga ființă gânditoare și simțitoare în problematica moral-existențială a omului modern. Grație mai cu seamă implicării părții simțitoare, el are harul special, altminteri dăruit eseistului de zâna cea bună dintru-nceput, de a reanima, retrăindu-le intens, și derivându-le din situații existențiale proprii, atât câteva din temele ei importante, unele aproape folclorizate de la Nietzsche și existențialism încoace, cât și limbajul acestei problematice. Cu totul suficient pentru eseist, acest ‚talent’, oricât de pregnant, e totuși insuficient pentru romancier, însă dublat de o artă bine pusă la punct și inteligentă, a ambiguităților și a corespondențelor simbolice și misterios-ambiguizatoare, el poate duce la o construcție romanescă foarte interesantă, chiar dacă artificioasă, labirintică, manieristă”. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică un grupaj de patru poeme: *Zodia taurului*, *Povestea poveștilor*, *Cu imnu-n gură*, *Logosul*. ■ Al. Andrițoiu scrie despre volumul lui Nicolae Dragoș, *Scutier la umbra clipei*, iar Ilie Măduța recenzează cartea de poezie a lui Anghel Dumbrăveanu, *Tematica umbrei*.

• [„Convorbiri literare”, apare lunar, revistă literară fondată de Societatea „Junimea” din Iași la 1 martie 1867, editată de Uniunea Scriitorilor

din Republica Socialistă România; anul LXXXIX, nr. 1157, nr. 1; format B3, 16 pagini; Colegiul de redacție: Corneliu Sturzu (redactor-șef), Horia Zilieru (Secretar responsabil de redacție), Andi Andrieș, Daniel Dumitriu, Ioanid Romanescu] Numărul este, evident, un număr aniversar, fiind deschis de articolul de fond colectiv, „Mândră-i corabia, meșter cârmaciul!”, și de un poem omagial, *Omul*, semnat de Corneliu Sturzu. ■ Sub genericul „Retrospective” sunt publicate câteva articole semnate de Daniel Dumitriu (*Calitate și mesaj*), Constantin Pricop (*Evoluția poeziei*), Val Condurache (*Câștigul cel mare*), Valentin Codrescu (*Orizontul dramaturgiei*). ■ Textul lui Al. Călinescu din acest grupaj se intitulează *Romanul – permanențe*: „Ceea ce izbește, așadar, în primul rând este explozia ‘cantitativă’ a romanului. Eliberată, după Congresul al IX-lea al P.C.R., de restricțiile dogmatice, de o serie de tabu-uri tematiche, de multe piedici de natură democratică, producția românească încercă să răspundă apetitului publicului pentru roman. Fenomenul este, neîndoielnic, de natură sociologică, și el va trebui cândva, analizat cu atenție. Romancierul român de astăzi a fost de nenumărate ori determinat să întreprindă, cu mijloacele de care putea dispune, ceea ce ar fi trebuit să facă istoricul, sociologul sau politologul”. ■ Doru Scărlătescu scrie despre „locul literaturii în lume”. ■ Alex. Ștefănescu scrie despre „nouă istoriografie”, realizând câteva liste de critici și istorici literari apăruiți după 1965: „Semnalul trezirii l-a dat un foarte tânăr critic și istoric literar, Nicolae Manolescu care, în colaborare cu profesorul său Dumitru Micu, a compus o carte de o prospețime matinală: *Literatura română azi 1944 – 1964*, subintitulată modest ‘încercare de sinteză’. Era pe vremea când protocroniștii nu știau că sunt protocroniști și nu-l implorau pe Nicolae Manolescu să scrie despre ei, iar Nicolae Manolescu scria și despre ei, cu degajare (ce franciscanism!), astfel încât cartea a fost primită cu sentimente și a contribuit la învierea climatului literar. Citită azi nu mai are aproape nici o valoare, fiind prea evident marcată de călinescianism și cuprinzând prea multe aprecieri naïve, însă în momentul respectiv a însemnat ceva pentru literatura noastră”. ■ Corneliu Ștefanache publică și el un articol omagial, *Literatura și libertatea*.

• [„Ateneu”, *apare lunar; revistă social-culturală a Comitetului județean de Cultură și Educație Socialistă Bacău; anul XVIII, nr. 1 (137); format B3, 16 pagini; George Genoiu (redactor-șef), Sergiu Adam, Constantin Călin, Stelian Nănianu, dr. Vasile Sporicii*] Articolul inaugural, *Un puternic impuls*, fructifică din plin sugestia ale Mesajului transmis de Nicolae Ceaușescu în cadrul Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român: „Sub semnul acestor neprețuite indicații, al tezaurului de idei și recomandări programatice, cuprinse în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, oglindim și vom oglindi cu stăruință, în paginile revistei, concepția românească asupra construcției socialiste, reprezentând aportul partidului nostru la îmbogățirea sicalismului științific contemporan. Asemenea întregului front

teoretico-ideologic și politico-educativ, avem nobila îndatorire de a însoți ilustrarea prin fapte concrete, a edificării multilaterale a noii orânduiri, cu demonstrarea peremptorie a realității că aceasta reprezintă aplicarea tezelor marxiste generale, la specificul și particularitățile României moderne, contribuția gândirii colective a Partidului Comunist Român, a secretarului său general, la îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare”. ■ Ion Apetroaie publică un mic studiu despre proza lui Ștefan Bănulescu, *Ștefan Bănulescu – Vigoarea narațiunii*. ■ Ion Rotaru publică un fragment dintr-„o istorie a literaturii române”, o prezentare a poeziei lui Eugen Jebeleanu. ■ Emil Nicolae scrie despre „dimensiuni ale socialului în poezia actuală”, remarcând în final că perioada parcursă de la Congresul al IX-lea al P.C.R. a „*făurit cadrul potrivit pentru reechilibrarea* lăuntrică a poeziei noastre”. ■ Theodor Codreanu publică un studiu intitulat *Perspective eminesciene*, iar Marius Alexianu scrie despre *Eminescu și clasicismul greco-latin*. ■ La rubrica „Poesis”, sunt incluse mai multe poeme omagiale, dedicate lui Nicoale Ceaușescu, semnate de Octavian Voicu, Ernst Gavrilovici, Cornel Galben, Dan Nistor, Ioan Enea Moldovan.

• **[„Argeș”, Revistă lunară, social-culturală a Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Argeș; nr. 1 (223); format B3, 16 pagini; S.I. Nicolaescu (redactor-șef), Ioana Girardi, Dan Giurea, Corneliu Marcu, Dan Rotaru]** Numărul include mai multe articole și poeme omagiale, în contextul aniversării zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu; pe prima pagină, George Țârnea publică poemul *Arhitectul României*, poeme similare semnând și Ludmila Ghișescu, Marian Stoica, Dumitru Anghel, Octav Pîrvulescu. ■ Radu Cosașu răspunde întrebărilor lui N. Stoicescu și Andrei Lenard, în cadrul interviului revistei („*Publicistul cu vocație și talent înțelege că doar efemerul durează*”). ■ La rubrica „Semne”, Ileana Mălăncioiu publică un scurt fragment în proză. *Pământul nostru*, din *Carnet 1979*. ■ Augustin Z.N. Pop, laureat al Premiului revistei „Săptămâna” pentru întreaga activitate, publică articolul *Eminescu zilelor noastre*. ■ Ștefan Aug. Doinaș, laureat al Premiului Special al Uniunii Scriitorilor pe 1982, publică studiul *P. Valéry: Poeticul ca oscilație între sunet și sens*. ■ Cezar Baltag semnează un grupaj de „3 poeme”: *O dată ca niciodată, Refracție, Scrânciob*. ■ La „Rubrica mea”, Gheorghe Grigurcu scrie despre poezia lui Vasile Vlad care „se distinge printr-un limbaj provocator, printr-o frondă împotriva conservatorismelor și a suficiențelor, prin asocierea frondei cu amuzamentul copios ș.a.m.d. Rețeta (binecunoscută) e a înaltelor aspirații întoarse pe dos precum o mânășă. Înainte de a ne spune ce vrea, de a ne oferi tabla sa de valori, poetul înfățișează reversurile care îi confiscă discursul, îi dirijează mentalitatea constituindu-se în stil. Plasat într-un registru negator, are iluzia unei ‘originalități’ psihologice, ce determină o aparentă desconsiderare a codului estetic. Dar acest plan ‘sufletesc’ pentru care optează nu susține decât până la un punct artificiul ‘originalității’

nihiliste, introducând, involuntar, tendința unei complexități, a unei ‘întregiri’ umane. Discret, autorul își completează claviatura ‘clasică’. În perimetrul unui teritoriu moralmente ingrat, nu numai gravitatea e împinsă spre bufonerie, ci și bufoneria spre gravitate. Așa cum se întâmplă foarte des la acest tip liric, resursele obnubilate formal se preling în subtext, intră în chimismul imaginii rebarbative, oferindu-i un grad de dramatism. Poezia e derizorie prin ironie, dar tot prin mijlocirea acesteia capătă o față dureroasă”. ■ Sub genericul „Portretul poetului la maturitate”, Narcis Zărnescu scrie despre poezia lui Dan Rotaru, text însoțit de un grupaj de șase poeme ale acestuia.

• [„Astra” – Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român -ASTRA 1861, Revistă de cultură lunară editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Brașov; anul XVIII, nr. 1 (136); format B3, 16 pagini; Daniel Drăgan (redactor-șef), Aurel I. Brumaru, Ion Itu, Dumitru E. Popescu (secretar de redacție), Elena Taflan] Numărul se deschide cu un poem omagial de Ștefan Stătescu (*Omul*) ce însoțește textul inaugural al redacției (*Inscripție*) încheiat cu urarea ce „se adună în marele fluviu al rostirii naționale și depune o petală a recunoștinței și a legământului către omul ales”. ■ La rubrica „Cronica ideilor”, Ion Itu scrie despre „evoluția gustului”, pretext pentru a supraestima capacitatea publicului românesc de a discerne și de a aprecia adevărata literatură, dovadă tirajele enorme ale cărților lui Adrian Păunescu, întotdeauna nesatisfăcătoare, epuizându-se pe nerăsuflete. ■ Ideile lui Nicolae Ceaușescu sunt perfect topite în textele incluse de redacție sub genericul „Omul nou: proiect umanist, model social”, avându-i printre semnatari pe Ion Itu (*Calitatea culturală a vieții*), Gavril Colceriu (*Spre o epocă homocentrică*), Ovidiu Moceanu (*Scriitorul și idealul moral*), Martin Weber (*Vocația muncii*) și Doina Cornelia Păcurar (*Obiectiv sintetic și model pedagogic*). ■ A.I. Brumaru publică o cronică a volumului de poezie *O, Terra* de Dan Orghidan. ■ Radu Săplăcan scrie despre „literatura futilă” (*Dogmatismul pasiv!*), aruncând săgeți critice înspre volumul *Spații* al lui Virgil Cuțitaru, „dominat de o uluitoare disponibilitate... conformistă”. ■ Ion Bogdan Lefter publică studiul intitulat *D. R. Popescu după douăzeci de ani*, lăudat în bună măsură, dar și amendat pentru unele neajunsuri observate în prozele sale: „Mai multe nuvele din *Leul albastru* sunt iremediabil slabe și își justifică prezența fie pe fragmente, fie prin necesități de justă recompunere a profilului de nuvelist al autorului. Le voi trece rapid în revistă, lăsând la urmă prozele de calibru ale antologiei, nu înainte de a observa că în toate e evident, dincolo de reușita sau nereușita lor, că prozatorul ‘are subiecte’, că știe să gândească o schiță sau o nuvelă. Există peste tot un imprevizibil bine intuit în logica evenimentelor, creator de efecte deosebite. Defectuoasă e, în multe cazuri, elaborarea propriu-zisă, parcă mereu grăbită, lăsând subiectele neexploatate până la capăt. Cu atât mai ușor ies în evidență pasaje remarcabile, unde, în

graba redactării, condeii a avut momente de inspirație”. ■ N. Steinhardt publică articolul *Farmecul lui Hașdeu*.

● [„Tomis”, *Revistă lunară editată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Constanța*; anul XVIII, nr. 1 (155); format A3, 16 pagini; Constantin Novac (redactor-șef), Nicolae Moțoc (secretar responsabil de redacție), Carmen Tudora Chehiaian, Nicolae Fătu, Eugen Vasiliu] Prima parte a numărului e dedicată exclusiv omagierii a 50 de ani de activitate revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu și aniversării sale de naștere. ■ Alex. Ștefănescu începe, sub genericul „Scriitori contemporani”, o rubrică în care urmează să publice fragmente din *Istoria exactă a literaturii române contemporane* la care criticul lucrează de mai mulți ani: „De ce o istorie, de ce o istorie posibilă, de ce toate aceste formule care reprezintă un fel de scuză, un mod de preîntâmpinare a obiecțiilor? Sunt de acord că nici o operă critică nu poate fi atotcuprinzătoare și de o rigoare absolută, dar acest sentiment al relativității se cuvine să-l avem după elaborarea lucrării, când începe procesul de istoricizare. Când ești angajat însă cu toate resursele intelectuale în realizarea unei asemenea lucrări, trebuie să crezi cu ardoare în desăvârșirea ei”; în acest prim număr, criticul scrie despre Nichita Stănescu în trei timpuri (*Un prenume transformat în renume, Noutatea modului liric și Evoluție sau involuție?*). ■ Augustin Z.N. Pop publică un nou text despre Eminescu, *Un poem nemuritor. „La Luceafărul Eminescu a lucrat mai bine de nouă ani”*. ■ Sub titlul *Ironia baroc*, Vladimir Bălănică recenzează volumul lui Leonid Dimov, *Veșnica reîntoarcere*. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie semnate de Mircea Lungu, Luminița Ionescu și Nicolae Prelipceanu.

● [„Transilvania”, *apare lunar, revistă politică, social-culturală și literară editată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Sibiu*; serie nouă, anul LXXXIX, nr. 1; format A4, 56 de pagini; Colegiul de redacție: Mircea Tomuș (redactor-șef), Mircea Braga, Ioan Munteanu, Mircea Oprișiu, Georg Scherg, Teofil Șleam] Articolul inaugural, *Președintele și țara*, îl omagiază pe „conducătorul României socialiste, cel al cărui nume este astăzi pronunțat cu respect, cu dragoste și recunoștință de toți cei care trăiesc pe pământ românesc”, cu ocazia zilei de naștere și a aniversării a 65 de ani de activitate revoluționară”. ■ Mihai Beniuc publică patru poeme cu caracter patriotic: *Bătrânul stejar, Vatra noastră, Anii copilăriei și Țăranii*. ■ Mihail Diaconescu publică un fragment (*Mesajul*) din romanul *Singurătate*. ■ La rubrica „Cronica edițiilor”, Mircea Angheliescu scrie despre „ediția Murărașu” a poeziilor eminesciene. ■ La rubrica „Mișcarea literară”, Titu Popescu scrie *Despre sinceritatea în artă*. ■ Mircea Ivănescu recenzează volumul de poezie *O grădină pentru Orfeu* de Vasile Nicolescu: „Vasile Nicolescu este un poet al sonorilor delicate – ceea ce nu înseamnă că și firave –, al unor stări de spirit muzicale, diafane, nu rareori melancolice, ca o *arietta* scrisă în cheie minoră, și căruia îi place, probabil, să-și cizeleze cu minuție de bijutier versurile, fă-

cându-le să sune cât mai limpede cu putință – chiar și atunci când ar avea de exprimat înțelesuri mai aspre, mai furtunoase parcă decât s-ar spune să se potrivește cu temperamentul său de iubitor al frumosului în primul rând. ■ G. Nistor recenzează cartea lui Horia Bădescu, *Recurs la singurătate*. ■ Sub titlul *reîntoarcerea posibilă*, Vasile Chifor semnează o amplă cronică la eseu lui Eugen Simion, *Întoarcerea autorului: eseuri despre relația autor-operă*. ■ Sub titlul *Istorie literară și context*, Ilie Guțan scrie despre volumul lui Mircea Angheliescu, *Scriitori și curente*.

• [„Amfiteatru”, **apare lunar, revistă literară și artistică editată de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România; anul XVIII, nr. 1 (205); format A3, 12 pagini; Colectivul de redacție: Stelian Moțiu (redactor-șef), Constantin Dumitru (redactor-șef adjunct), Lorin Vasilovici (secretar responsabil de redacție)**] Sub genericul „Climatul afirmării creației profund patriotice, revoluționare”, M.N. Rusu scrie complet aservit ideologiei oficiale despre „poezia patriotică”, iar Ioan Buduca scrie despre „romanul politic”, un text de asemenea integral impregnat de citate și referințe la Congresul al IX-lea și la Epoca Nicolae Ceaușescu. ■ La rubrica „Cronica literară”, M. N. Rusu scrie despre volumul *Preumblări* de Teofil Frâncu. ■ Dinu Flămând recenzează *Cartea zodiilor*, volumul de poeme al lui Ion Brad., iar Constanța Buzea scrie despre cartea Mariane Codruț, *Măceșul din magazia de lemne*.

• [„Opinia studentească”, **organ al Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din Centrul Universitar Iași; anul X, nr. 1 (66); format A3, 12 pagini; Colectivul de redacție: Dumitru Pană (redactor-șef), Liviu Antonesei, Lucian Livescu (redactori-șefi adjuncti), Dănuț Dudu, Romulus Nicolae (secretari responsabili de redacție), Ștefan Berbece, Octavian Dănilă (secretari de redacție)**] Numărul se deschide cu un articol colectiv al redacției, *Înalt omagiu marelui conducător*, numărul fiind, de altfel, împânzit de articole similare. ■ Mihai Hăulică publică o proză scurtă, *Ultimul loz*. ■ Marina Macău scrie despre *Eminescu și clasicismul antic*.

FEBRUARIE

1 februarie

• [„Scânteia”, **nr. 12.578**] Sub titlul *Expresii de adâncă cinstire ale scriitorilor țării*, Al. Hanță scrie despre volumul omagial tipărit la Editura Cartea Românească, „expresie a sentimentelor de stimă, admirație și recunoștință cu care slujitorii condeiului din țara noastră au întâmpinat solemnul eveniment”, 50 de ani de activitate revoluționară neîntreruptă și aniversarea zile de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

2 februarie

• [„Scânteia”, nr. 12.579] Emil Vasilescu scrie, sub genericul „Omagiul artelor adus gândirii și activității revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu”, despre un alt volum omagial, *Sentimentul patriei (vibrante mărturii ale unor personalități ale scrisului românesc)*, apărut la Editura Militară, fiind amintiți, printre alții, Ioan Alexandru, Al. Andrițoiu, Paul Anghel, Eugen Barbu, Șerban Cioculescu, C. Ciopraga, Ștefan Aug. Doinaș, Fănuș Neagu, Ecaterina Oproiu, Dinu Săraru, Nichita Stănescu, Laurențiu Fulga.

3 februarie

• [„România literară”, nr. 5] În nr. 5/1983 (numărul continuă seria omagială dedicată aniversării lui Nicolae Ceaușescu prin articolul de fond, dar și prin câteva articole din partea mediană a revistei, semnate de aceiași laudători de serviciu, Vasile Băran, Viorel Sâmpătrean), Valentin Silvestru scrie despre *Gustul pentru idei*, un articol în care face apologia întâlnirilor dintre scriitori și cititori, a manifestărilor culturale agreate de partid, chiar dacă argumentația se face doct cu referințe din Platon, Kant și, evident, Marx: „Lansarea cărții într-o unitate de muncă, șezătoarea literară, conferința creatorului urmată de dialogul direct cu auditoriul devin modalități de cunoaștere reciprocă mai aprofundată (și probabil că vor duce la involuția modalităților elementare, degradate de formalism), favorizând confluente și interferențe de o eficiență superioară. În locul unei suite impersonale și aleatorii de recitări, care pauperizează, de fapt, noțiunea de șezătoare, inițiative mai recente propun câte un set unitar de manifestări incluzând documentarea scriitorilor, întâlnirile cu activiștii de partid, de stat și culturali, discuția colectivă asupra unei reviste, colocviul cu cititorii, împletirea lecturilor publice (...) cu expozele ale criticilor panoramând diverse domenii ale literaturii...”. ■ La pagina 4, două articole despre poezia lui Geo Bogza, semnate de Dana Dumitriu, respectiv Mircea Iorgulescu; Dana Dumitriu scrie despre „Adevărurile” lirice din poezia lui Geo Bogza, „’paznic de far cu sprânceana mereu încruntată’ pentru a salva corăbiile rătăcite, pentru a aminti, pe vreme de ceață sau furtună, catargelor în derivă de cărarea argintie a lunii”, iar Mircea Iorgulescu despre antologia de autor a lui Geo Bogza, *Orion*: „Există însă în literatura lui Geo Bogza o modificare profundă, nu de atitudine și nici de substanță, ci de sens. Fățișă, directă, pătimașă, revolta se exprimă în poemele mai vechi prin decuparea din realitatea exterioară și cea sufletească a unor ‘fragmente’ explozive, care tulbură și rănesc, ‘intentând un drastic și permanent proces’ lumii din afară și celei lăuntrice”. ■ Eugen Jebeleanu publică poemul *Invitație*. ■ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre volumul de corespondență al lui Ion Barbu, apărut în 1982, la Editura Miner-va; criticul pune în lumină „dezarmanta sinceritate” din scrisorile barbiliene, dorința de a șoca, cinismul, caracterul exploziv și coleric uneori al poetului matematician, apetitul pentru aventuri erotice sau dragostea pentru „mica liotă

canină de care se îngrijea”, șapte la număr. ■ Geo Bogza publică poemul *Munții păcii*. ■ Alexandru George semnează un articol polemic, ...*Și, totuși, – de ce, nene Anghelache?*, în care autorul răspunde unei insinuări a lui Ion Vartic din studiul intitulat *Domnul profesor Belikov și nenea Anghelache*, prins în volumul *Modelul și oglinda*; într-o notă de subsol a studiului, Ion Vartic notează că eseu fusese prezentat în cadrul Colocviilor de critică ale revistei „Transilvania” (mai, 1980) unde se bucurase de atenția polemică a lui Alexandru George, pentru ca, mai târziu, în articolul *Nenorocirile unor slujbași* – apărut în nr. 37 (11 septembrie 1980) din „România literară”, tot Alexandru George „să preia tacit punctul de vedere al acestui eseu” publicat între timp, în iulie 1980, în „Tribuna” (nr. 28 din 10 iulie 1980). Alexandru George îi răspunde destul de tăios criticului clujean dezvoltând în continuare și argumentând propria teorie asupra similitudinilor dintre cele două personaje: „Ce suntem îndemnați să credem? Că, aflându-ne printre cei care am ascultat comunicarea lui Ion Vartic, i-am combătut interpretarea în acea împrejurare, pentru ca, după câteva luni, să ne „însușim” ideea studiului său și să o folosim în beneficiu propriu. Deși o atare insultătoare alegațiune ar merita altceva decât o amicală (totuși) punere la punct, ne vom limita doar la aceasta, pentru că ne va îngădui să subliniem și să dezvoltăm propria noastră interpretare asupra cazului casierului sinucigaș – mai interesantă pentru cititor decât orice altă problemă de onoare sau de supărare. (...) Interpretarea lui Vartic ne-a părut din capul locului transpusă într-un registru prea înalt; considerațiile domniei sale depărtându-se de planul real al situației imaginate de Caragiale. Momentul divergenței noastre de opinie l-a constituit ideea sa asupra nevinovăției absolute a casierului speriat căci, după Vartic, „nu frica (motivată sau nu, adăugăm noi), ci tocmai absența ei îl exasperează pe nenea Anghelache” Dimpotrivă, față de acest mod de a vedea lucrurile, care deschidea calea unor pure speculații imprecise, dar care este al majorității analiștilor insolitului caz, noi am susținut că nenea Anghelache avea temeinice motive să fie îngrijorat, pentru că putea fi realmente în culpă”. După demonstrația destul de amplă a propriei teze, autorul încheie tranșant: „Interpretarea lui Vartic, asemeni multora ale „noii critici”, se dovedește (ne pare rău, dar și bine, că ne-a silit a o spune) pe cât de fantezistă, pe atât de inadecvată”. ■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie despre culegerea de cronici a lui Alex. Ștefănescu, *Între da și nu*, apărută în 1982 la Editura Cartea Românească; articolul, intitulat *Un nou chip de a face cronică*, îi dă ocazia autorului să facă diferența între cronicarii literari proveniți din rândul profesorilor de liceu sau de universitate, cu „stilul lor cam pedant de analiză, informația minuțioasă, tendința de a raporta operele noi la cele clasice spiritul de finețe”, și cronicarii proveniți din rândul publiciștilor de profesie care „se adresează unui public mai larg și mai eterogen”. Nicolae Manolescu apreciază operativitatea cronicilor lui Alex. Ștefănescu, „o a nume iluzie a simplității”, și apelul la referințe vulgare „printr-o ușă care dă

direct în stradă”. Argumentele criticului în sprijinul acestor însușiri sunt însă destul de echivoce, demonstrând pe alocuri contrariul celor afirmate: „ Aceste considerații mi-au fost sugerate de recenta culegere de cronici a lui Alex. Ștefănescu (*Între da și nu*), comentator specializat în literatura actuală, ale cărui incursiuni în istoria literară sunt accidentale, și în bagajul critic al căruia mi se pare a întrevădea câteva din uneltele gazetarului sau ale reporterului. Profit de ocazie să mărturisesc că mi-au trebuit destui ani ca să-mi explic rezistența cu care el a întâmpinat, pe vremea când mă simțeam obligat să-i dau sfaturi, toate tentativele mele de a-l îndruma spre studii de sinteză, monografiile sau analize istorice. Am crezut că e la mijloc o anume comoditate. În realitate, profesorul din mine greșea forțându-l să accepte modalități ce nu-i erau proprii. Felul lui de a interpreta critica se datora unei experiențe culturale și de viață diferite. Voi încerca să-i caracterizez cronicile din acest unghi. Trebuie să spun de la început că majoritatea cronicilor din *Între da și nu* sunt inteligente și originale, atât prin diagnostic, cât și prin scriitură. E vorba, deci, de a le descoperi însușirile principale. Cea dintâi, mai mult în ordinea evidenței decât a importanței, este operativitatea. Scurte, fără introduceri sau paranteze, intrând repede în subiect, cronicile lui Alex. Ștefănescu urmăresc să realizeze cea mai transparentă ideală care să permită și cititorului mai puțin avizat o familiarizare ușoară cu problemele literaturii. Constrâns de spațiu (totdeauna același, trei sau patru pagini, oarecum nepăsător față de valoarea operei comentate), criticul examinează cărțile folosindu-se de eșantioane. El indică genul proximal și diferența specifică, aducând în sprijin pasajul cel mai probant. Analiza nu e stăruitoare. Detaliile sunt sacrificate. Critică de diagnostic și care nu-și caută mult cuvintele: fraza e naturală, instrumentală, iar retorica internă a articolului relativ simplă. Ceea ce nu înseamnă că nu există un stil personal al cronicii lui Alex. Ștefănescu. El constă (a doua trăsătură) în organizarea întregului material în jurul unei formule frapante, menite nu doar să fixeze în mintea noastră obiectul, dar și să ne capteze interesul. E de bănuț că autorul știe că se adresează unui cititor care trebuie făcut de la început atent, și ținut apoi în mână până la sfârșit. E un cititor cam nerăbdător și pe care trebuie să-l câștigi, să-l șochezi. La limită, formula critică este ingenioasă, nu neapărat adică exactă sau profundă, ci bine găsită: ‘D. I. Suchianu este un Louis de Funès al comentariului, inventând tot felul de grimase lingvistice, gesticulând funambulesc prin intermediul frazelor, alergând în zig-zag cu ajutorul celor mai fanteziste asociații de idei’. O anumită facilitate este permisă, dacă scopul – reținerea atenției – este atins. În legătură cu universul social al unui roman inspirat din epoca imediat postbelică, Alex. Ștefănescu spune, printr-o analogie doar parțial motivată, însă eficientă: ‘Exact ca după o furtună care a înviorat atmosfera, dar a și rupt crengi, a deschis ferestre, a scos viețuitoare somnoroase din vizuini, societatea este răvășită și prezintă situații dintre cele mai curioase...’. Însăși sfera acestor analogii este semnificativă: ea este

inteligibilă fără efort, deloc pretențioasă, subînțelegând că cititorul prezumptiv al articolului nu este un literat. Unui critic informat și meticulos, esența literaturii i-ar fi rămas totuși străină. Alex. Ștefănescu scrie: ‘...Activitatea lui laborioasă se desfășoară în paralel, așa cum ar funcționa o sondă de foraj la numai câțiva metri de zăcămintul de petrol’. Sau: ‘Ca un vulcanolog care și-ar petrece toată viața în bibliotecă studiind ce-au scris alții despre grandioasele și primejdioasele erupții, el își face o idee despre literatură numai prin intermediari’. Altă însușire este o anumită iluzie a simplității. Criticul respinge, probabil și prin gust, tot ceea ce i se pare a fi rodul complicației, sofisticarea ca și prețiozitatea. El vrea să scrie direct și simplu despre orice carte. Are cu siguranță dreptate să suspecteze limbajul confuz că ascunde adesea neînțelegerea. Dar oare chiar totul se poate explica simplu în literatură? Ca să răspundem afirmativ, ar trebui ca totul să fie simplu în literatură. Și, vai, nu e! Într-un articol despre Nichita Stănescu, de exemplu, Alex. Ștefănescu pleacă de la premisa că poezia acestuia ar fi ‘în primul rînd, de o mare simplitate’. Crede, apoi, a identifica în ea cea mai bună expresie a sensibilității omului din acest secol și, în sfîrșit, un anumit realism. Citează și câteva versuri care arată însă că poetul este esențial un manierist; iar manierismul tocmai simplitatea o refuză. Dar să nu-i combat ideea cu o afirmație – manierismul – care, fiind a mea, poate să nu fie împărtășită și de Alex. Ștefănescu. Așa încât mă voi mărgini la teza lui și voi spune că există în ea însăși un element discutabil. Sensibilitatea modernă a lui Nichita Stănescu nu a fost recunoscută din capul locului de cititori ca una simplă și realistă, pentru că noul ne apare totdeauna mai complicat decât vechiul. Limbajul inovatorilor trece la început drept păsăresc. Va deveni cândva ‘popular’? Lucrul nu e în principiu exclus, dar Alex. Ștefănescu ‘grăbește’ oarecum procesul, ca să dea cititorului de azi iluzia că depinde de bunăvoința lui ca *11 elegii* să-i fie lesne accesibile. În fine, referințele obișnuite ale criticii lui Alex. Ștefănescu nu mai seamănă aproape deloc cu acelea ale cronicarilor care citesc și comentează cărțile din mijlocul altor cărți. În acest punct, se vede cel mai bine cum experiența de gazetar și de reporter a cronicarului i-a schimbat orizontul. El n-are nici o șfială de a ne introduce într-o discuție de idei printr-o ușă care dă direct în stradă. Vorbind bunăoară despre cultură, într-un articol pe această temă, el nu citează nici definiții celebre, nu menționează nici nume de oameni învățați ci relatează o ceartă dintre două femei, într-o zi, pe stradă, care isprăvin- du-și arsenalul de injurii, își aruncă în obraz una socotită probabil supremă: ‘Inculto!’. Această ‘vulgarizare’ voită a punerii problemei este dovada că spațiul culturii nu mai este privit ca un spațiu exclusiv al cărții, despărțit de viață prin pereți de rafturi groase, ci unul care comunică nemijlocit cu viața. Pe scurt, aceste trăsături dau criticii lui Alex. Ștefănescu un caracter mult mai pragmatic decât ne-am așteptat. Am în vedere doar o caracterizare a modulului său de a înțelege cronică (mod pe care-l întâlnim și la alții, dar nu cu atâta

evidență) și nicidecum o judecată de valoare. Ar fi abuziv să pretind că operativitatea, ingeniozitatea, simplitatea și perceperea literaturii mai ales în raport cu cotidianul înseamnă, luate în sine, o scădere a nivelului intelectual al criticii. E vorba pur și simplu de o adaptare a instrumentelor la o altă viziune despre rostul cronicii. Ca orice fenomen, el trebuie explicat, nu respins. Iar, pe de altă parte, contează talentul celui care scrie, nu metoda lui (dacă metodă este). Cele mai multe cronică din *Între da și nu* ne oferă o lectură plăcută, plină de intuiții juste și de puncte de plecare utile pentru discuție. O trecere a lor în revistă poate să fie edi-ficatoare. Întâia secțiune a volumului se intitulează *Profiluri* și cuprinde articole ceva mai ample (dar nu mai mari de zece pagini) despre scriitori clasici și contemporani. Nu toate sunt exact ce le arată titlul. *Notele despre I. L. Caragiale* mi s-au părut interesante și în sine și pentru felul în care cronicarul actualității analizează o operă devenită istorică. Aceeași concizie și iuteală, ca și în cronică (de exemplu când analizează *Noaptea furtunoasă*), prin urmare aceeași mână. Este observată la Caragiale preocuparea clasică pentru om și, decurgând din ea, o tratare a omului în raport cu alți oameni, într-un orizont prin excelență social și deloc metafizic. O a doua secțiune (*Instantanee*) este alcătuită din cronicile propriu-zise. Voi cita, printre cele pe care le găsesc remarcabile, cronicile despre Tudor George, Florin Mugur, Ana Blandiana, N. Velea, George Bălălță, Laurențiu Fulga, Romul Munteanu, M. Tomuș, Valeriu Cristea, Gh. Grigurcu, Paul Dugneanu. Mă împac mai puțin, din motive diferite, cu cele despre Dan Laurențiu, Ov. S. Crohmălniceanu, Cezar Ivănescu, Marin Sorescu. Cred de pildă că premisa cronicii la volumul de *Teatru* de la 'Scrisul românesc' al ultimului este greșită: 'El (autorul) s-a identificat sufletește cu atmosfera din vremea lui Vlad Țepeș...'. Această identificare ar permite fanteziei să se manifeste nestingherită, deși reglată 'din interior de retrăirea stării de spirit a oamenilor de acum cinci secole'. Curioasă este și considerarea scenei din debutul *Celei de a treia țepe* – în care un turc și un român cocoțați în vârful parilor ascuțiți 'tăifăsuiesc' ca 'doi țărani așezați pe o prispă' – ca având ceva comun cu tablourile lui Bosch. Eu m-aș fi gândit, dar numai la rigoare, la Breughel, unde asemenea situații atroce coexistă cu elemente de viață banală. Nu înțeleg nici următoarea afirmație despre poezia din *Muzeon*: '... Arhaismul poeziei lui Cezar Ivănescu, departe de-a reprezenta o reluare manieristă a unor tehnici din poezia franceză medievală sau din folclorul nostru, are drept rațiune estetică crearea senzației că autorul exprimă o stare de spirit primordială, neschimbătoare'. Astfel de afirmații comportând discuții sau obiecții sunt, desigur, firești, și n-aș vrea să închei cu ele. Voi cita, deci, câteva caracterizări care arată la Alex. Ștefănescu nu numai o judecată justă a operelor, dar și capacitatea de a o formula concis și artistic. Predilecția lui pentru comparația dezvoltată se regăsește aproape în toate. Este de altfel singurul procedeu prin care cronicarul își lasă dezvăluit interesul pentru o anumită retorică literară a

articolelor. De obicei procedeele rămân discrete: ‘Mai mult decât formele fără fond, în obiectivul hazului lui I.L. Caragiale se află fondul fără formă’; ‘Asemenea unui colecționar de tablouri care trece prin mulțime ținând sub braț o pânză de Rubens învelită în ziare vechi, poetul (Mircea Ivănescu) se apără de acțiunea distructivă a ironicului spirit modern dând lirismului său o expresie anostă, insignifiantă’; ‘Asemenea fabulosului croitor din *Cartea Milionarului* a lui Ștefan Bănulescu, el (Tudor George) are nevoie să-și întindă afară, pe câmp, nesfârșitul val de pânză din care își croiește poezia’; ‘Asemenea personajului principal din *Moartea unui artist* de Horia Lovinescu, Florin Mugur distruge în zori monștrii pe care i-a sculptat în timpul nopții’. Secțiunea a treia și ultima, *Reacții*, adună articole ocazionale pe probleme legate de actualitatea literară imediată: oportune, adesea, nu adaugă totuși nimic esențial volumului”. ■ Valeriu Cristea scrie despre cartea interviu a lui Valeriu Mangu, *De vorbă cu Iorgu Iordan*, „una dintre cele mai pasionante cărți de care am luat cunoștință în ultima vreme. Aș compara-o cu un roman dacă aș fi sigur că toate romanele se citesc în acest fel, pur și simplu cu sufletul la gură”.

● [„*Tribuna*”, nr. 5] La rubrica „Cronica literară”, Petru Poantă scrie despre romanul *Treizecișitri* de Tudor Dumitru Savu: „Voluptatea povestirii, inventivitatea, speculația inteligentă a unor nuclee mitice, impresionismul grațios al unor peisaje, îl recomandă pe Tudor Dumitru Savu drept un prozator redutabil”. ■ La rubrica „Viața cărților”, Marius Lazăr recenzează volumul lui Teohar Mihadaș, *În lumina inserării*. ■ Ioan Milea scrie despre poezia lui Nichita Danilov, aplecându-se asupra celor două volume de poezie apărute până în 1982: *Fântâni carteziene și Câmp negru*. ■ Sub titlul *Ironie și tandrețe*, Mircea Muthu scrie despre a doua carte de poezie a lui Olimpiu Nușfelean, *Poziția ființei*. ■ Al. Papilian publică, la rubrica „Starea prozei”, eseu *Personajul purtător de bunătate*. ■ Numărul include un frumos grupaj de poeme semnate de Ioana Ieronim.

4 februarie

● [„*Contemporanul*”, nr. 6] Editorialul numărului este semnat de Romul Munteanu care scrie despre *Ștafeta istoriei*: „...Când era unor alte libertăți a început în România socialistă, nimic nu s-a născut din senin, iar ideile revoluționare noi au câștigat în amploare și eficacitate, grefându-se pe anumite tradiții naționale de luptă și un patrimoniu de principii existent. Dar pentru ca ștafeta ideilor să capete o nouă forță, capabilă să mobilizeze toate sursele unui neam, a fost nevoie ca în fruntea sa să vină un om luminat, un om care să iubească mult istoria, capabil să regândească trecutul în lumina viitorului și dornic să confere neamului românesc de astăzi un prestigiu măsurabil pe o largă scară de valori a lumii”. ■ În Antologia „*Contemporanul*”, Geo Bogza publică poemul *Cum îmi bate ceasul*. ■ În cadrul Convorbirilor „*Contemporanului*”, un interviu cu Horváth Imre, „*Se poate trăi fără poezie, dar nu merită*”, este

consemnat de Dumitru Chirilă. ■ La rubrica „Puncte cardinale” , se spicuesc tendențios tot felul de informații despre lumea occidentală; astfel, prin „France Presse”, aflăm despre „cercul vicios” al cinematografului britanic, aflată în agonie din cauza programelor „îngrozitor de sărace, dominate de producțiile americane, săli pustii, neconfortabile, adesea lăsate în paragină în pofida prețurilor de intrare ridicate”; la fel, prin agenția Reuter, aflăm despre „americani fără casă” care „scurmă cartierele elegante, se spală în toaletele gărilor și dorm în gangurile din districtul teatrelor. Zeci de mii de oameni, mulți cu toată averea într-o pungă de hârtie, bat străzile New Yorkului. Unii se adăpostesc temporar în aziluri de noapte. Mulți își petrec zilele pe băncile din parcuri și nopțile în subteranele metroului, în lăzi de carton sau în holurile băncilor cu program neîntrerupt”. ■ Dan C. Mihăilescu scrie despre debutul Ancăi Sârbulescu cu volumul *Poezii*: „debut remarcabil prin sobrietatea rostirii, lipsa grandilocvenței și prin fondul cultural care animă textele. Poezia este dezvoltată, în tonalități imnice, dar nu fals exaltate, având întrețesută în substanța de o blândă solemnitate a limbajului o tematică preluată în linia romantismului — ca spirit — și clasicizată în forme. Corespondențele stabilite între înțelesul Logosului ca lumină și energie atotfecundatoare și întruparea sa în soarele interior, apoi simbolica vegetalului (trandafirul, macul, pădăria, plopii) sau a focului, dublată de fervoarea pătrunderii în natură cu conștiința acută a unei viețuiri propriu-zis sacrale sunt elementele ideatice pe care lirismul solemn, nu atât meditativ-tensional, cât confesiv- imnic, al Ancăi Sârbulescu le transpune convingător”. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumul de poezie al lui Nicolae Prelipceanu, *Fericit prin corespondență*: „Se întâmplă ceva în poezia mai nouă a lui Nicolae Prelipceanu, o pierdere de aplomb, o scădere a tonusului, o impalidare a expresiei care, toate, nu sunt decât reflexe în discurs ale unui moment de cumpănă din timpul sufletesc al poetului. Luându-ne după aparența câtorva texte am fi tentați să credem că e vorba de tulburătorul dar nu mai puțin firescul sentiment al apusului tinereții în care se coalizează inevitabil nostalgia pentru ce a fost să fie și o anume teamă în fața lui ce va fi să fie: [...] Dacă în ordinea atitudinii, grație relativizării la către conștiința ironică supune excesul psihologic, sentimentul apusului se exteriorizează discret, în ordinea expresiei efectele sale sunt mai vizibile. Dicțiunea poetului e acum mai seacă și mai crispată, a spune exact, adică fidel sieși, și a spune frumos nu mai e acum același lucru; placiditatea anxioasă a stării de suflet își plasează ecoul în litera poeziei. Într-o terminologie la modă s-ar putea spune că semnificatul paralizează semnificantul”. ■ La „Cartea de istorie literară”, Pompiliu Marcea scrie despre volumul V de *Opere* al lui Duiliu Zamfirescu, recomandat „cu căldură”. ■ Florin Manolescu publică o scurtă cronică a romanului *Treizecișitrei* al lui Tudor Dumitru Savu: „...La el extraordinară este senzația de firesc al întâmplărilor fantastice, ca și cum viața povestită de romancier s-ar desfășura în apropierea noastră, chiar acum. Aici intră montajul spațiului închis, buclele și

bifurcațiile temporale cu care se încheie romanul, provizoriul unor explicații avansate și retrase numaidecât, sau înlocuite cu altele, ca într-un labirint logic în care cititorul trebuie să se rătăcească pe nesimțite. La a doua sa carte, Tudor Dumitru Savu face nu numai dovada certă a unei duble vocații (vocația narativă și vocația fantasticului, în care intră o imaginație ineputabilă de tip „arab”), dar și dovada competenței, în înțelesul unei tehnici superioare de regie a textului”. ■ Marian Popescu scrie pertinent, la „Cartea de teatru”, despre *Comediile lui Ion Băieșu*: „Comediografia lui Ion Băieșu, cu nu puține izbânzi artistice și spectacologice, configurează terenul predilect de observare al autorului: realitatea social-umană, și modalitatea estetică predilectă: comicul cu valențe grave, absurde sau grotești. Situațiile comice construite de dramaturg revelă știința și talentul de a fixa o materie foarte mobilă și un amalgam uman complex. Arta comică a lui Ion Băieșu manifestă, în linie caragialeană, simț de observație, exercițiu tipologic și caracterologic, auz fin pentru prefacerile permanente ale limbii și limbajelor folosite într-un anume context. [...] Universul său dramatic dezvăluie câteva teme favorite și anume tipologii. Ele sunt tratate cu înțelegerea corectă a resorturilor care le particularizează. Fidel concepțiilor umaniste ale unei îndelungate tradiții comice. Ion Băieșu, precum Caragiale sau Mazilu, dezvăluie contradictoriul, dar în modul său agresiv de manifestare, cu gândul la visata armonie a ființei umane”.

● [„Flacăra”, nr. 5] Adrian Păunescu deschide numărul cu un poem dedicat președintelui țării, *În prispa casei părintești*, poem ocazionat de vizita lui Nicolae Ceaușescu, împreună cu Elena Ceaușescu, pe 27 ianuarie 1983, la Scornicești. ■ N. Victor semnaleză apariția volumului *Omagiu* dedicat de Uniunea Scriitorilor din România tovarășului Nicolae Ceaușescu, „Comunistului de Omenie”. ■ În aceeași linie se înscrie și textul lui Horia Pătrașcu, *Biografia exemplară a unui om exemplar*, ce semnaleză apariția filmului *Omagiu*, realizat de Virgil Calotescu, după un scenariu scris și comentat de Nicolae Dragoș și Dinu Săraru. ■ Textul lui Fănuș Neagu de la rubrica sa „A doua carte cu prieteni”, *Moulins-à-Vent*, îl are în prim plan pe Teodor Mazilu. ■ Nichita Stănescu scrie, la „Noua frontieră a sufletului uman”, despre *Un calendar deosebit*, salutând inițiativa „Centralei industriale de mecanică fină (director Victor Matache)” de a publica o serie de calendare adresate în primul rând muncitorilor, pentru anul 1983 calendarul cuprinzând o mică antologie de poezie românească. ■ Sub genericul „Starea sonetului”, revista include câteva articole tematice: *Baletul cuvintelor*, semnat de Romul Munteanu (o recenzie a volumului de sonete *Inventar celest* al lui Tudor George), *Sonetul involburat*, semnat de Edgar Papu (tot despre lirica lui Tudor George), însoțite de un grupaj de patru sonete de Tudor George. ■ L. Kalustian scrie despre romanul lui Nicolae Cristache, *Încadrat în muncă, doresc eternitate*. ■ Octavian Paler scrie, în cadrul rubricii sale, despre autoportretele lui Van Gogh, *Autoportretul ca destin*.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 5] Corneliu Vadim Tudor publică o primă parte din articolul *Călinesciana*, dedicat noii ediții din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, editată de Al. Piru: „Prin acest act de palingenezie spirituală, din fierberea căruia ieșea un alt chip, cel real, adică sublim, al literaturii noastre, divinul critic întemeia un puternic demers patriotic, creatorul și artistul-cetățean dublându-se de minune în personalitatea sa”. ■ Eugen Barbu publică a noua parte din studiul despre Ioan Alexandru, *La judecata de apoi a poezilor*. ■ Sub titlul *Un zugrav „de subțire”*, Dan Mutașcu recenzează volumul de eseuri al lui Cristian Livescu, *Scene din viața imaginată*. ■ Aureliu Goci scrie despre cartea Domnicăi Gârneață, *Inel, inel de aur*.

• [„**Cronica**”, nr. 5] Numărul se deschide cu articolul de fond *Vibrantul omagiu*. ■ *Ochii-conștiință* este titlul unui scurt text semnat de Ion Țăranu, dedicat lui Geo Bogza. ■ Nicolae Crețu recenzează cartea lui Iosif Cheie-Pantea, *Palingeneza valorilor*, cartea unui „interpret al valorilor literare, perfect onest cu sine, cu obiectul studiilor sale, cu confrății citați și cu cititorul”. ■ Sub titlul *Sancho Panza al doilea*, Ioan Holban scrie despre a cincea carte a lui Costache Olăreanu, *Fals tratat de petrecere a călătoriei*, „o elocventă și încântătoare pledoarie pentru călătoria înțeleasă ca exercițiu al spiritului; nu locul sau locurile, nici timpul sau clipele drumurilor, ci semnificația acestora într-o ordine spirituală constituie obiectivul ultim al demersului călătorului”. ■ Cristian Livescu recenzează cartea de debut al lui Mircea Petean, *Un munte, o zi*: „Cu riscul rarefierii la maximum a materiei poemelor, Mircea Petean forțează – prin placheta *Un munte, o zi* (Ed. Dacia) – spre un extremism auster, bazat pe șocuri scripturale, pe ‘dăre’ impersonale de trăire, cuceririle echinoxiste de până acum”. ■ Ana Mășlea publică un grupaj de patru poeme „-inedite”. ■ Un grupaj aniversar, „Geo Bogza – 75 de ani”, cuprinde două articole semnate de Doru Scărlătescu (*O conștiință în acțiune*) și de Zaharia Sângeorzan („*Cântec de revoltă, de dragoste și de moarte*”) și un poem de Nicolae Turtureanu, *Ce nu a făcut Geo Bogza*.

• [„**Orizont**”, nr. 5] Numărul, deschis de două articole omagiale, semnate colectiv de Comitetul Județean Timiș al Partidului Comunist Român, respectiv de redacția revistei „Orizont” (*Mesajul națiunii*), publică tot pe prima pagină poemul *Efigie* de Ion Căliman. ■ Brândușa Armanca recenzează „romanul liric” *Frica albă* de Corina Victoria Sein. ■ Vasile Popovici scrie despre cartea lui Marian Popa, *Competență și performanță*, o carte ce „își împrumută titlul dintre conceptele gramaticii generative, și nu întâmplător. A opera cu astfel de concepte, la care se adaugă sugestii din teoria informației, din poetica clasică și modernă precum și din retorică, este încă un fapt neobișnuit în critica românească, deși modernizarea criticii înregistrează de câțiva ani buni încoace apariții editoriale de excepție”. ■ La rubrica „Marginalii”, Livius Ciocârlie scrie despre Ion Ghica, publicând o primă parte din articolul *Citindu-l pe Ion Ghica*. ■ La rubrica „Cronica mărunță”, Anemone Popescu semnalează „exce-

lentul” număr 12 al revistei „Transilvania”, remarcând îndeosebi „verva publicistică” a lui Mircea Ivănescu, prezent atât în ipostază de poet, cât și de traducător și de comentator de literatură”. ■ O pagină dedicată cărților omagiale despre Nicolae Ceaușescu cuprinde semnăturile lui Aurel Turcuș, care scrie despre monografia lui Ion Spălățelu, *Scornicești, vatră de istorie românească*, Brândușa Armanca, cu o recenzie a volumului *Inscripții în timp* editat de Consiliul culturii și al educației socialiste, Mihai Opreș și Mihai Cernea cu câte o recenzie a volumului *Omagiu* editat de Uniunea Scriitorilor din România. ■ Câteva grupaje de poezie poartă semnăturile lui Mihai Deliman, Nicolae Roșianu, Adina Popa și Viorel Gheorghită.

5 februarie

● [„Luceafărul”, nr. 5] Artur Silvestri scrie despre *Pânzele freatice ale literaturii*, un text dezlănat, condus în final spre ceea ce era de demonstrat din punct de vedere ideologic: „Ceea ce am câștigat, cu ‚generația Labiș’ a fost, mai cu seamă, conștiința teoretică a tradiției, libertatea de a reface din cultura națională orice experiență estetică valabilă. Pentru întâia dată, după multă vreme, apelul la ‘izvorul’ literaturii mai vechi se producea în modul cel mai organizat și nu întâmplător documentele de partid ale Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1982 considerau această perspectivă culturală drept valabilă. Tradiție și valoare, ori, mai bine zis, tradiție prin valoare, aceasta e substanța organică a literaturii române contemporane, în a cărei continuitate a intrat enorm din marile repere indestructibile”. ■ Valentin F. Mihăescu scrie despre *Nivelele receptării*, un articol oarecum inedit pentru prima pagină, în care face referire la Hans Robert Jauss, Umberto Eco sau James Joyce. ■ La rubrica „Cronica literară”, M. Ungheanu recenzează romanul lui Nicolae Cristache, *Încadrat în muncă, doresc eternitate*. ■ Voicu Bugariu, consemnează, la „Cartea de debut”, apariția romanului polițist *Trei zile de anchetă* de Alexandra Stănescu. ■ La rubrica „Primim la redacție”, un drept la replică semnat de Ioan Buduca îi este adresat lui Constantin Sorescu: „Stimate domnule Constantin Sorescu, / Vă rog să binevoiți a primi salutările mele necondiționate. În legătură cu bineînțelesul dv. articol intitulat *Dogmatizarea sarcasmului*, din „Luceafărul” nr. 2, vă asigur că și-a atins obiectivele în ceea ce mă privește. Personal am reflectat îndelung asupra observațiilor dv. și am ajuns la concluzia că în ultimii o sută de ani ai poeziei românești există și valori pe care nu le putem face praf și pulbere. De asemenea, îmi retrag propunerea de înlocuire a generației ‘60 cu promoția ‘80. Mi-am dat seama că au loc cu toții în istoria literaturii. Rămân al dumneavoastră necondiționat adept, Ioan Buduca”. ■ La „Breviar”, A. S. apreciază „admirabilul” interviu oferit de Leonid Dimov lui G. Arion pentru revista „Flacăra”, apreciat pentru memorabilele propoziții, cu aspect definitiv, asupra patriotismului poeziei; tot aici, Alex. Ștefănescu este amendat pentru câteva aserțiuni din articolul *Noua istoriografie*, publicat în „Convorbiri litera-

re”, nr. 12/1982, aserțiuni referitoare la momentul de prin anii '60 „când protocroniștii nu știau că sunt protocroniști (?) și nu-l implorau (sic) pe N. Manolescu să scrie despre ei (?!), iar N. Manolescu scria și despre ei, cu degajare’. Ar rezulta, așadar, că ‘protocroniștii’ (cine sunt ei!) sunt vinovați de faptul că nu erau protocroniști încă din școala primară, și că astăzi ‘imploră’ să se scrie despre ei. Alex. Ștefănescu continua să-și mențină cititorii în atmosfera cafelei literare unde, se pare, se simte foarte bine”. ■ George Țărnea publică trei *Balade onorifice*, iar Apostol Gurău publică un fragmen din romanul *Axis*. ■ Numărul include și trei grupaje de poezie semnate de Alexandru Drăghici, Florica Mitroi și Ion Lazu.

6 februarie

● [„*Scânteia*”, nr. 12.583] Sub genericul „Omagiul artelor adus gândirii și activității revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, sunt prezentate trei volume omagiale: Ioan Adam scrie despre antologia *Inscripții în timp*, apărut la Editura Eminescu, sub auspiciile Comitetului Culturii și Educației Socialiste, C. Stănescu recenzează volumul *Omagiu*, publicat de Asociația Scriitorilor, Filiala Uniunii artiștilor plastici și a Uniunii compozitorilor din Cluj, iar Emil Vasilescu scrie despre culegerea de versuri *Imn președintelui țării*, apărut la Editura Junimea.

● [„*Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»*”, nr. 6] La rubrica „Viața literaturii”, Constantin Sorescu semnează o cronică (*O bătălie de idei*) a culegerii de *Interviuri neconvenționale* a lui Mihai Ungheanu: „Numitorul comun al tuturor acestor interviuri constă într-o mereu reînnoită bătălie pentru o imagine în spiritul adevărului asupra literaturii române, care ar trebui judecată în totalitate, de la origini până în prezent, ca un organism exemplar. La bătălie participă nu numai criticii și istoricii literari, ci și scriitorii, care cer o perpetuă contemporaneizare a temeliilor spiritualității românești, nu o dată ignorate, elud minimalizate”. ■ Pe ultima pagină a numărului e publicat un fragment din romanul *O lume de câștigat* de Eugen Barbu, ce urmează a fi publicat în serial în paginile revistei: „...însușind peste 600 de pagini, romanul își propune să fie o amplă frescă a istoriei noastre contemporane, radiografiind – prin destinul familiei activistului de partid Licărete – evoluția societății românești de la 23 August 1941 până în zilele noastre. Exprimând trăsăturile definitorii ale artei lui Eugen Barbu – forța plastică, dinamismul epic, modernitatea scriiturii, îndrăzneala dezbaterii problematice – *O lume de câștigat* se anunță ca un moment semnificativ în creația marelui scriitor, în istoria literaturii române contemporane”.

8 februarie

● [„*România liberă*”, nr. 11.904] Sub genericul „Omagiul artelor la aniversarea a 50 de ani de activitate revoluționară a tovarășului Nicolae

Ceaușescu și a zilei sale de naștere”, Boris Buzilă publică o recenzie (*Ctitor al noii noastre Români*) a volumului omagial *Inscripții în timp*.

10 februarie

• [„România literară”, nr. 6] În nr. 6/1983 din „România literară”, în cadrul „convorbirilor” revistei, apare un interesant interviu oferit lui Marcel Mihaș de Romul Munteanu; se discută despre raporturile dintre „critica aplicată” și generalizarea teoretică, menirea criticului român de azi, despre dinamica schimbului modal de valori, de „recolonizarea” literaturii europene de romanul sud-american, despre ediția din 1982 a Colocviilor de critică ale Revistei „Transilvania”, despre vocația critică; „Detest noul tip de *teoretician universitar*, fascinat de lectura structuraliștilor și a semiologilor de bună calitate, dar nu aceștia sunt vinovați de această caricatură intrată în viața noastră intelectuală prin *vorbire* și prin *comunicări* la diferite *sesiuni științifice*. De obicei, noul teoretician nu poate scrie. El știe doar să vorbească, iar când izbuteste să nască cu greu vreo carte, ea este ratată genetic, ca și autorul al cărui faimos *idiolect* nu este înțeles de nimeni.” ■ La rubrica „Carnet”, Eugen Jebeleanu semnează un frumos poem, *De toamnă și de primăvară*. ■ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu continuă ampla cronică la volumul de corespondență al lui Ion Barbu, *Ion Barbu în corespondență (II)*, începută în numărul 5/1983, insistând aici pe scrisorile trimise din Germania; criticul se declară mai plăcut impresionat de scrisorile către Léo Delfoss în care nu întâlnește „nici urmă de lăudăroșenie picantă, de obsesie sexuală și de echivocuri, nici chiar de improvizatii în versuri de limbă franceză, ca acelea către unii corespondenți români”. ■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie despre volumul *Opere I* a lui E. Lovinescu, ediție îngrijită de Maria Simionescu și Alexandru George, apărut la Editura Minerva, în 1982, în colecția „Scriitori români”; volumul, ce cuprinde *Pașii pe nisip* și puținele recenzii necuprinse de autorul însuși în volumele sale de debut, denotă, în opinia lui N. Manolescu, dincolo de calitățile cunoscute ale lui E. Lovinescu, și unele minusuri ale scrisului „tânărului” Lovinescu: „’Critica lui E. Lovinescu e la început integral negativă și neistorică’, scrie G. Călinescu în 1941 și sub prestigiul acestei propoziții de două ori nedrepte au stat multe din comentariile ulterioare, ca să nu mai spun că afirmația autorului *Istoriei literaturii române* ieșea ea însăși dintr-o lungă tradiție a considerării lovinescianismului ca un refuz al literaturii vechi, al clasicilor. Republicarea *Pașilor pe nisip* și a altor articole de la debutul lui E. Lovinescu (1904-1966), în primul volum al ediției critice de *Opere*, datorat Mariei Simionescu și lui Alexandru George, este în măsură să spulbere această foarte rezistentă prejudecată. Atât studiul introductiv, cât și notele sunt de un remarcabil interes pentru spectacolul receptării acțiunii tânărului E. Lovinescu, într-un moment în care, prin N. Iorga, Ilarie Chendi și G. Ibrăileanu, critica noastră părea să se îndrepte într-o

cu totul altă direcție decât aceea indicată, cu două decenii mai devreme, de Titu Maloescu. Nu voi intra în detaliile ediției propriu-zise, care mi se pare a fi găsit formula normală. Ea retipărește, prima oară după trei sferturi de veac, *Pașii pe nisip* și putinele recenzii necuprinse de criticul însuși în volumele debutului său. Nu există texte mai puțin cunoscute decât acestea în întreaga operă a lui E. Lovinescu! În epocă și mai târziu, când n-au fost ignorate, ele au fost interpretate tendențios. Lui N. Iorga i se par ‘rătăcirii’ care au creat autorului o ‘situație nenorocită’ în așa măsură încât numai cu ‘silinți mari’ va izbuti să se reabiliteze în ochii aceluia a căror stimă valorează mai mult decât aplauzele intriganților’. La rândul său, G. Ibrăileanu e convins că E. Lovinescu ‘face din critică un joc zadarnic’: căci ‘trage cu coada ochiului la public să vadă ce impresie produce’, asemenea ‘femeilor cochete’. Cu excepția lui G. Bogdan-Duică, nimeni n-a analizat cu adevărat la apariție *Pașii pe nisip*, ideile sau metoda autorului. Sadoveanu s-a supărat, deși *Povestirile*, *Crâșma lui Moș Precu* și celelalte formau obiectul unui studiu temeinic și favorabil în concluzii, de o amploare pe care rareori au avut-o studiile despre debutanți. Goga și Iosif, dintre tinerii care promiteau, erau priviți cu aceeași seriozitate. Alți scriitori (de la ‘Sămănătorul’ îndeosebi) au avut și ei parte de bunăvoința lui E. Lovinescu, fără ca judecata lui să se lase influențată de conjunctură, într-un sens ori într-altul. Chiar și în polemici cu adversari ideologici (*Direcția nouă* a d-lui Iorga, *Guerilla* d-lui Iorga), E. Lovinescu rămăsese urban, nealunecând pe panta recriminărilor neliterare, deși ar fi avut unele motive, când de pildă, conducătorul *Sămănătorului* l-ar învinuit că poartă împotriva-i o campanie determinată de refuzul unor note de călătorie în paginile revistei, insinuând astfel că o dispută de idei masca de fapt interese personale. Și așa mai departe. Abia de curând, Florin Mihăilescu, Eugen Simion și Alexandru George au așezat lucrurile în adevărata lumină. Primul volum de *Opere* reprezintă o contribuție definitivă, dacă nu-mi fac iluzii, la dreapta cinstire cuvenită acestui aproape necunoscut E. Lovinescu. Rodul colaborării, în marea lor majoritate, la ‘Epoca’ lui N. Filipescu. studiile din *Pași pe nisip* n-au pretenția de a impune o direcție proprie în literatura română, ci doar pe aceea, mai modestă, de a examina critic ‘direcția nouă’ încurajată îndeosebi de N. Iorga prin poezii și prozatorii ‘Sămănătorului’. E. Lovinescu nu era nici negativist, nici lipsit de perspectiva istorică necesară. Propoziția lui G. Călinescu n-are, cum vom vedea, nici o acoperire. Intenția de a situa lucrurile în plan pur critic, E. Lovinescu o mărturisea din *Prefață*: ‘...am convingerea că e mai bine ca scriitorii să se lupte între dâșii prin idei decât prin personalități și mici răutăți...’. Nerespingând polemica, el se arăta dispus să elimine unele pasaje ce ar fi putut fi supărătoare și chiar să-și corijeze afirmații anterioare, dacă studiul ar fi avut, în acest fel, de câștigat. Cita un vers din Hugo în care putem vedea o origine îndepărtată a ideii de ‘revizuire’ susținută de E. Lovinescu un deceniu mai târziu: ‘On doit corriger ses anciens ouvrages, en en

faisant de meilleurs'. Primul din cele două volume ale *Pașilor pe nisip* se deschide cu *Mișcarea literară*, studiu cuprinzător și extrem de clar pentru orientarea autorului. E. Lovinescu urmărește să discute 'câteva momente din desfășurarea literaturii noastre, considerată în cei mai însemnați sau, în orice caz, în cei mai caracteristici dintre tinerii noștri scriitori', în scopul de a demonstra că nu poate fi vorba de o 'renaștere literară' și că literatura de la 1900 își are originea evidentă în literatura anterioară. Punctul de vedere istoric este limpede. Părerea criticului este, pe scurt, aceasta și ea mi se pare, din perspectiva timpului scurs de atunci, perfect corectă (de altfel, o vom regăsi la G. Călinescu): tendința națională dominantă de imediat după 1900, în forma unei orientări spre problemele țărănești, se explica prin influența Ardealului, unde satul și țăranul se aflau foarte la locul lor, date fiind împrejurările social-istorice specifice; dincoace de munți, tendința a căpătat o formă doctrinară uneori excesivă, tinzând să șteargă deosebiri. Deși avea opinii contrare celor ale lui Taine sau, la noi, Gherea, în privința determinismului (*Teoria mediului și literatura noastră*), E. Lovinescu nu nega faptul că 'literatura e produsul cel mai înalt al unuia popor'. Reluând pe larg chestiunea în articolul *Literatura și critica noastră*, el lămură tocmai căile pe care interesul pentru clasa țărănească devenise obsedant la scriitorii și teoreticienii români de la începutul secolului. Pretindea doar, în deosebire de N. Iorga, că, dacă 'o bună literatură trebuie să fie o expresie națională', e nevoie ca 'toate straturile națiunii' să fie 'reprezentate în literatura neamului'. Combătea, deci, nu tendința țărănească, ci exclusivismul ei. Și, ca să fie convingător, apela la istorie și la literaturile străine, remarcând cum, de la generația pașoptistă pînă la aceea sămănătoristă, 'idealul' scriitorilor (absolutizat uneori de către teoreticienii literaturii) cunoscuse trei avataruri succesive: din național, în epoca lui Alecsandri și Russo, devenise social, pe timpul lui Gherea, și apoi țărănesc, în doctrina iorghistă. Merită să cităm concluziile studiului: 'Aceste sunt cadrele generale ale literaturii noastre și nu ar mai fi nimic de adăugat dacă n-am ținea seamă de o influență literară. Această e influența ardeleană. Literatura ardeleană este țărănească și e firesc. Noi (adică cei de dincoace de munți — n.n.) suntem un popor cu mai multe straturi sociale, dar Ardealul nu e decît un imens plai țărănesc. Mai toți scriitorii fiind de origine țărănească, e natural ca în literatura lor să se oglindească acea pătură din care au ieșit. Din Transilvania ne-a venit d. Coșbuc, și iată-l pe țăran întronat în poezia cultă! Din Transilvania ne-a venit d. Slavici, și iată-l pe țăran întronat în mod exclusiv în nuvela cultă! Din Banat ne-a venit d. Popovici-Bănățeanu, și iată pe meșteșugarul bănățean introdus în nuvelă! Din Transilvania ne vine d. Goga, și iată suferința țăranului ardelean cântată în poezie! Atunci, ce e așa zisul curent nou în literatura noastră? Curentul nou nu e decît prelungirea curentului ardelenesc — și deci e foarte puțin nou prin ceea ce aduce. Dar pe cât era de explicată (explicabilă — n.n.) o literatură exclusiv țărănească în Transilvania, pe atît e de puțin

explicată o astfel de literatură la noi – nu în linia generală, ci în caracterul ei îngust și exclusiv. Aceea e o literatură țărănească, aceasta e o literatură țărănizată’. Concluzii lucide ei denotând spirit istoric. Pare destul de greu, de asemenea, să menținem cealaltă învinuire adusă lui E. Lovinescu și anume negativismul. El a scris cu înțelegere despre toți scriitorii propuși de curentul nou. Despre Goga (ca să mă limitez la un exemplu), a publicat în octombrie și noiembrie 1905 cel dintâi și cel mai analitic studiu consacrat *Poeziilor* în epocă. Înțelegerea e dublă: sociologică (în continuarea tezelor expuse în articolele generale), dar și estetică (fiindcă Goga e socotit un mare poet). Prima grijă a lui E. Lovinescu este să situeze pe Goga în tradiția poeziei ardelenesti – Mureșanu, Coșbuc, Iosif – cu observarea legăturilor de ‘familie’ sufletească și a diferențelor individuale. Nota fundamentală ar fi deci aceea patriotică de nuanță ardelenescă. Comparat, din nevoia de a lărgi critic sfera discuției, cu Leopardi, alt poet inspirat de idealul patriotic, Goga îi apare lui E. Lovinescu mai duios și mai dureros. În plus: ‘Totuși d. Goga nu e poetul deznădejdiei... D. Goga e poet al viitorului’. A doua notă a *Poeziilor* este deci mesianismul, notă socotită de critic importantă într-o lirică atașată de evocarea trecutului, cum fusese a noastră în secolul XIX, și care face din Goga un *poeta vates*, oțelitor al inimilor în vederea sărbătorii naționale așteptate. În al treilea rând, Goga a un poet al țaranului, asupra căruia are o perspectivă prioritar socială. În deosebire de Alecsandri, dar și de Coșbuc. În sfârșit, natura și dragostea constituie teme obișnuite în *Poezii*. Să remarcăm că nimic esențial nu s-a mai spus despre Goga după studiul lovinescian din 1905. Lucrul cel mai neașteptat (și întrucâtva uimitor), la lectura *Pașilor pe nisip*, nu este nici măcar constatarea seriozității cu care autorul se aplica în analiza unei literaturi în promovarea căreia alții au crezut că au cuvântul decisiv: ci natura însăși a acestei critici, bănuită de cochetărie estetică. Am văzut că G. Ibrăileanu o suspecta de a voi mai curând să placă decât să convingă. G. Călinescu găsea și el că începuturile critice ale lui E. Lovinescu stau sub semnul ‘prețiozității’ și al ‘pretenției de literatură’, ‘care nici măcar nu se sprijină pe o reală fantezie ci numai pe ușurința mimetismului stilistic’. E drept, autorul *Istoriei literaturii* cita din câteva articole scrise prin 1907 – 1908 ce vor intra în primul volum de *Critice* din 1909, dar el lasă să se înțeleagă că e vorba și de *Pași pe nisip*, nepomeniți, aruncați însă în nebuloasa începuturilor critice ale lui E. Lovinescu. Chiar și așa, judecata e discutabilă. Literaturizarea nu reprezintă decât unul din multele procedee folosite de E. Lovinescu – și nu la început de tot – departe de a fi cel mai caracteristic. Studiile din *Pași pe nisip* sunt, în realitate, mai mult didactice decât artistice. Tonul și structura sunt acelea ale unor lecții, pe alocuri marcate de pedanterie și, nu în ultimul rând, trebuie semnalată plăcerea citatului savant sau a anecdotei menite să slujească de metaforă utilă în demonstrație. Orizontul intelectual al lui E. Lovinescu e foarte larg, permițându-i divagații bogate și referințe din cele mai neașteptate.

Stilul nu e încă destul de tehnic, de ‘abstract’ (cum apune G. Călinescu), dar nu din nestăpînirea noțiunilor teoretice, ci din faptul că tînărul Lovinescu avea oroare de doctrinari, de sisteme, preferând un relativism estetic nutrit de scepticismul său înnăscut. Defectul acestor articole e aspectul lor prea familiar (care există și la N. Iorga sau G. Ibrăileanu), vivacitatea exagerată, pînă la frivolitate, și în definitiv, aerul de popularizare didactică ce se purta și venea tocmai de la Gherea și Maiorescu. Nivelul analizelor este de aceea elementar. Față de criticile de mai tîrziu, diferența ne apare izbitoare mai ales sub acest raport. Este tributul plătit epocii”. ■ Mircea Iorgulescu semnează o cronică la cel de-al treilea volum al trilogiei lui Dumitru Popescu, *Pumnul și palma* (vol. III *Marșul caritadelor*), „de un interes cu totul deosebit”, „un extraordinar document asupra lumii ca șantier permanent”. ■ Mitzura Arghezi aduce „câteva precizări necesare” la apariția volumului *Tudor Arghezi – Autoportret prin corespondență*, volum îngrijit de Barbu Cioculescu, punând în discuție, printre altele, inclusiv, „folclorul” care circula în legătură cu interzicerea de a cerceta și de a da publicității pe o perioadă de 50 de ani, scrisorile adresate Aretiei Panaitescu. Lucrurile sunt lămurite, aflăm, în urma discuției dintre fiica scriitorului și nepoata Aretiei Panaitescu, Maria Zagora, cea care prezentase scrisorile la Biblioteca Academiei și care, la rîndul ei, publică, în continuarea precizărilor Mitzurei Arghezi, câteva „Marginalii la o ediție de corespondență”; autoarea „marginaliilor” încearcă să demonteze o parte din insinuările prefațatorului ediției, Barbu Cioculescu, referitoare la anumite nuanțe de patologie ale Aretiei Panaitescu, amendând, în același timp, prezentarea lacunară a acesteia, și o anume tendențiozitate în prezentarea relației dintre cei doi: „Oare prețioasele pagini de corespondență de acum 80 de ani dintre Iosif Theodorescu și Aretia Panaitescu să fi fost sortite să treacă și prin probe de lesnicioasă vulgaritate?”.

● [„**Tribuna**”, nr. 6] La rubrica „Starea prozei”, Stelian Tănase publică articolul *Conul de umbră*, conturând un tablou pertinent al prozei contemporane, cu insistență pe proza optzecistă. ■ La rubrica „Radiografii epice”, Mircea Beñea scrie despre romanul lui Marcel Constantin Runcanu, *Febra vesperală*. ■ Radu Săplăcan scrie despre două „debuturi în poezie”, Angela Nache cu volumul *Miraculum* și Irina Sturza cu volumul *Limita vizibilității*. ■ Foarte incitant este articolul lui Constantin Bostan care scoțosește în „arhivele istoriei literare” pentru a prezenta și comenta relația dintre G. T. Kirileanu, unul dintre denigratorii lui G. Călinescu, și *Istoria... călinesciană*. ■ Petru Cimpoeșu publică o proză scurtă, *Poveste intenționat veselă*.

11 februarie

● [„**Contemporanul**”, nr. 7] După articolul de fond, *Din nețărîmurita dragoste*, urmează mai multe articole omagiale, în continuarea celor din numerele anterioare, semnate de Ion Bănuță, Elena Solunca, Vasile Ioța, Constantin Pet-

culescu, Dumitru Ghișe. ■ Geo Bogza este aniversat cu ocazia împlinirii a 75 de ani; Ion Vlad semnează un articol, *Treapta existenței spirituale*, dedicat autorului *Cărții Oltului*: „Cântecul este, în diferite etape ale aventurii și călătoriei, un poem general, interpretare a devenirii și a prezenței omului (celebrat, apărat, protejat de dramatice încercări), un imn în care vibrează elogiul omului precum o epifanie, sau o construcție dominată de eveniment. Cronica faptului banal (în aparență) sau relatarea unor împrejurări care tind să obțină relieful senzaționalului și al extraordinarului (reportajul în cea mai simplă accepție a acestui tip de literatură) este prezentă la unul dintre cei mai importanți reporteri ai literaturii. Geo Bogza a descoperit așa cum o făceau Curzio Malaparte și Egon Erwin Kisch, Norman Mailer și André Malraux, soluția extragerii din multiplele fenomene și manifestări ale realității a unui aspect, fapt, gest, semn sau cuvânt pus în cadrul unui sistem de relații absolut imprevizibil ca dimensiune, orizont și conotații. De aici poemul, sau reflecția, reporterului și, bineînțeles, semnificația extinsă dincolo de elementul circumscris strict”. ■ Tot despre Geo Bogza scrie și Florin Manolescu în articolul *Cinci minute de poezie lungi cât o viață*: „Totul este paradoxal în textul acesta, amestecul de cuvinte ceremonioase și de brutalități, voința de a transforma în poezie un fapt obișnuit de viață, distanța față de imaginea clasică a poetului inspirat și, mai ales, dorința de a fi poet, exprimată de cineva care pare a nu se considera astfel. Și totuși, Geo Bogza este fundamental poet, un poet care reușește să-și mențină statutul liric mult peste termenul celor cinci minute din poezia citată mai sus și care rămâne în această atitudine chiar și atunci când scrie proză sau reportaj. Dacă poemul intitulat *Aș vrea să fiu cinci minute poet* intrigă, este pentru că el ne propune un proiect care, raportat la conceptul tradițional de poezie, pare mult mai complicat și mai vast”. ■ La Convorbirile „Contemporanului”, Lucia Demetrius oferă un interesant interviu lui George Cușnarencu și Nicolae Iliescu, „*Aș vrea să mor înainte de a încheia scrisul*”. ■ Paginile de literatură ale numărului sunt deschise de un articol al lui Platon Pardău, *Omagiul față de ctitorul celei mai glorioase epoci din istoria țării*. ■ Laurențiu Ulici recenzează romanul *Coroana Izabelei* al lui Marius Tupan: „Tendința spre parabolă e un lucru nou la acest prozator și pare să aibă o dublă explicație: pe de o parte este chemată, ca procedeu, de tema romanului: fenomenologia puterii, iar, pe de alta, se arată a fi un efect de influență dinspre proza sud-americană care a făcut modă în rândul prozatorilor noștri din generația mijlocie. De-a lungul romanului creația de atmosferă și parabola se ajută reciproc, semn că autorul a intuit bine căci acolo unde pagina de atmosferă e densă există mereu o ambiguitate a sensurilor, iar acolo unde se descifrează un aspect de parabolă se face simțită, ca mediu favorizant al acesteia, creația de atmosferă. În plus, și una și cealaltă reclamă o imaginație luxuriantă, o înclinație spre fabulos și spre bizar, foarte activă la Marius Tupan și desfășurându-se la intersecția dintre linia imaginarului muntenesc, dunărean, cu accente pe metaforă ori pe pitoresc și linia, să zi-

cem, marqueziană, cu accent pe insolitul faptului epic și al viziunii. Această intersecție cu valoare prezumtivă de amprentă particularizantă nu e, totuși, destul de structurată ca unitate de stil în *Coroana Izabelei*; ea e mai mult o alternanță de stiluri decât un stil de sine stătător, de unde și impresia de nesigură, de indecizie stilistică pe care o lasă lectura. [...] Prin tema gravă, prin luciditatea observației, prin realismul ce supune, totuși, o imaginație adesea excesivă și în pofida indeciziei stilistice și a abuzului metaforico-pitoresc, *Coroana Izabelei* e cea mai bună carte de până acum a lui Marius Tupan și un prilej, pentru cititor, de meditație „intra muros”. ■ Ion Bogdan Lefter recenzază micul roman al lui Nicolae Cristache *Încadrat în muncă, doresc eternitate*, „titlu greoi, neinspirat”: „Chiar dacă putem recunoaște destule teme frecvent abordate de echipa de ziariști a *Flacării* (baba ghicitoare, medici care descoperă leacuri miraculoase, lupta contra birocrăției aberante), cartea lui Nicolae Cristache se afirmă totuși ca un roman curat, scris alert, cu subiect și personaje interesante”. ■ La „cronica edițiilor”, Zigu Ornea scrie despre reeditarea volumului lui G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, la care apreciază mai multe aspecte: „acuratețea aproape ireproșabilă a transcrierii textului”, „substanțialul capitol de note și comentarii în care cititorului i se pune la îndemână tot ce este necesar (receptarea operei, exegeze comparatiste, variante, descoperiri de surse până acum rămase neidentificate”, dar și *Prefașa* lui Ovidiu Papadima, „de fapt, o erudită micro-monografie”. ■ *Paradoxul și critica* este titlul unui scurt studiu al lui Mihai Zamfir despre Maurice Blanchot, pornind de la cele două cărți deja cunoscute la noi, *Spațiul literar* și *Le livre à venir*: „...Prin obsesia de a pune doar problemele fundamentale ale exprimării, Blanchot nu reprezintă un ‘nou tip’ de critic, ci mai degrabă prototipul ‘criticului etern’, o variantă prea puțin la modă în ultimul secol, dar asemănătoare cu formula de gândire a marilor maeștri de după Renaștere. [...] Paginile din cele două fundamentale amintite nu sunt nici stilistică, nici filosofie pură, nici psihologie: ele slujesc însă magistral toate aceste domenii: oricine încearcă, după Blanchot, să fixeze o perspectivă de tip stilistic, psihologic etc. asupra autorilor studiați găsește în paginile ‘ardente dar reci’ sugestia fundamentală. [...] Blanchot s-a transformat rapid pentru publicul european într-un *maître penseur*, în sensul bun al cuvântului. Numele său nu este pronunțat alături de cel al altor critici decât pentru a străluci prin izolare; constelația sa cuprinde pe Sartre, Foucault, Lacan, Barthes sau Derrida, adică pe cei care și-au pus pecetea pe modul de a gândi al ultimelor decenii. Blanchot reprezintă aportul criticii literare la un domeniu de care aceasta se ține de obicei departe: la cel al Gândirii, cu majusculă și fără adjective”. ■ În finalul numărului, Paul Alexandru Georgescu semnalează *O nouă antologie de poezie românească apărută în Peru*, antologie care „vine să întrească în adevăr și frumusețe imaginea României promovată de profesorul Ramirez în altă lucrare a sa, *El pueblo rumano en la historia y la cultura*, dedicată președintelui României,

Nicolae Ceaușescu, carte care este un adevărat compendiu al vicisitudinilor și izbânzilor poporului nostru în istorie și cultură”.

● [„**Flacăra**”, nr. 6] Anton Stanciu publică, pe prima pagină, poezia *Să fie România eternă primăvară*. ■ Fănuș Neagu, într-un text intitulat *Întâlnire cu starea de veghe*, notează câteva gânduri despre colonelul Oliver Lustig și cartea sa *Dicționar de lagăr*: „Cartea lui, *Dicționar de lagăr*, nu trebuie citită noaptea. Lustig nu a uitat nimic și neuitarea lui dă șocuri nervoase și mai dă locuință pentru marile suferinți. Lustig nu cunoaște odihna durerii. El e soldat. Un soldat al păcii. În manșeta mantalei, Napoleon purta un pumnal. Toți soldații români poartă în manșeta mantalelor o scrisoare de iubire. Lustig poartă în manșeta mantalei lui un fir de liliac alb. După tot ce a îndurat, el ne invită la o întâlnire cu starea de veghe. Să nu uităm. Pentru că dacă somnul rațiunii naște monștri, somnul uitării naște catastrofe!”. ■ Nichita Stănescu scrie, sub titlul *Sadoveanu și efectul Placebo*, despre teza de doctorat a Doinei Florea-Ciornei, *Vizualitate și audiență în opera lui Mihail Sadoveanu*. ■ La ancheta revistei, *Ce citesc copiii, cât citesc copiii?*, realizată de Tania Radu, răspund Vladimir Colin (*Cartea pentru copii nu poate fi sarcina unei singure edituri*), Ion Hobana („*Problema reeditărilor este aici vitală*”) și Mircea Sântimbreanu (*La bară, micul prinț*). ■ Începând cu acest număr, Geo Dumitrescu susține rubrica dedicată „Atelierului literar”. ■ Mircea Micu publică un mic text despre Ioan Alexandru, *Caligraful innelor*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 6] Corneliu Vadim Tudor publică partea a doua din studiul dedicat „Istoriei...” lui G. Călinescu. ■ Florentin Palaghia publică poemul patriotic *Țară, victorie de muguri*. ■ Eugen Barbu scrie, în partea a zecea din studiul *La judecata de apoi a poezilor*, despre pledoaria lui Blaga pentru „echivalența culturilor”. ■ George Morărel scrie, sub titlul *Noroaietele d'antan*, despre romanul lui Paul Anghel, *Noroaietele*. ■ Adrian Riza publică a doua parte a articolului *O „carte de învățătură” sau elogiul conformismului sucit*, despre cartea de convorbiri dintre Valeriu Mangu și Iorgu Iordan, *De vorbă cu Iorgu Iordan*, amendând-o în desul de multe momente, pentru a se răfui, în concluzii, cu majoritatea cărților de acest fel: „În altă ordine de idei, nu cred că apariția în ultima vreme a mai multor asemenea ‘cărți de învățătură’ răspunde la noi unei însetări de sentințe sau de adevăruri oraculare, de care nu ducem lipsă. Presupun mai degrabă că întreprinderea este tutelată cețos de o oarecare inflație de înțelepciune la purtător, în realitate impresie subiectivă comună a câtorva purtători de înțelepciune fără audiență, unii convertibili în Goethe, oricât de dificultos, cu concursul altora, probabili mai mulți virtuali echermani de ocazie”. ■ Virgil Carianopol publică un grupaj de patru poezii: *Sunt...*, *Zăpada*, *Despre lucruri*, *Urmașului*. ■ Petre D. Anghel scrie despre *Pompiliu Marcea, foiletonist*.

● [„**Cronica**”, nr. 6] George Țărnea publică poemul *Fântâna*. ■ Liviu Leonte semnează o cronică a volumului *Demonul* de Ioanid Romanescu.

■ Nicolae Turtureanu recenzează cartea de poezie a lui Ion Chiriac, *Discursuri lirice*. ■ Sub titlul *Șarpele uroboros și „iarba albastră*, Nicolae Crețu scrie despre volumul Aurei Mușat, *Puck umple cu stângăcie paharul*. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică două poeme: *Ai să vezi personal* și *Peisaj cu-ndrăgostiți*. ■ Alte două grupaje de poezie sunt semnate de Marcel Mureșeanu, respectiv de Dorin Popa. ■ La ancheta revistei, „Romanul istoric românesc de azi”, răspund Mihai Sin, Radu Ciobanu, Vasile Andru, Dan Mutașcu, Vicențiu Donose și Viorel Știrbu; răspunsurile, destul de conformiste, indicând în general autorii oficiali, în special reușita lui Eugen Barbu, prin *Principele*, cu excepția lui Vasile Andru, mult mai tranșant în opinie: „Nu pot numi prea multe reușite în romanul istoric actual. Sigur, bilanțurile noastre sunt toate pozitive, ne lăudăm noi între noi. În realitate, romanul istoric este spațiul ratării prin excelență. Această temă îți dă posibilitatea să ratezi sistematic, la modul duios sau imbecil, la modul conformist sau agresiv, fără să plătești, fără să fii tras la răspundere. Mult s-a mai ratat pe seama ilustrațiilor înaintași. Când se ivește și câte un pasionat căutător de sunet heraldic, de rădăcină a trupului național, sigur, acesta mai salvează câte ceva”.

● [„**Orizont**”, nr. 6] „Convorbirile” revistei îl au ca invitat pe Alexandru Paleologu, intervievat de Călin Dan: „Vorbeai de interviul lui Miró, de cel care îi nota tăcerile, gesturile, ticurile, lucruri revelatorii ce merită a fi reținute. Sigur că eu nu îmi pot reține automatismele verbale; îmi dau seama adeseori de aspectele mele ridicule și rareori le regret. Le regret când sunt din cale-afară de compromițătoare, dar în general le regret rareori pentru că mă amuză și am apoi sentimentul că ridiculele sunt părțile noastre de adevăr necenzurate, din cauză că sunt puternice în reflexul lor. [...] Dar iată ce vreau să spun: a observa ridicolul în comportamentul ființei umane nu denotă neapărat o maliție, o înclinație critică, negativă. Ridicolul e în genere simpatic și ține de o anume imprudență, de o anume sinceritate a individului”. ■ Carmen Blaga recenzează volumul de poezie al lui Ion Brad, *Cartea Zodiilor*: „Fără o reinnoire de fond a substanței poetice, Ion Brad reunește, în *Cartea Zodiilor* câteva foarte bune momente lirice într-o formulă, pentru creația sa de până acum, inedită”. ■ Sub titlul *Măhniri de tânăr aspirant*, Mircea Mihăieș scrie despre cartea de poezie a lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Iubire de pietrar*: „Aurelian Titu Dumitrescu e, deocamdată, un făcător de versuri anemice, căruia nu-i vedem decât o șansă: îndepărtarea cât mai rapidă de acest spațiu ce necesită, pe lângă ambiție, și niscaiva calități care, cu toată zoala poetului, nu se pot obține prin calificare la locul de muncă”. ■ La rubrica „Pretexte”, Șerban Foarță scrie despre „*Grafonematicul*” Adrian Rogoz. ■ Sub titlul *Vârsta poezilor*, N. Steinhardt semnează o cronică a volumului *Cinci*, de la Editura Litera, cuprinzând debutul editorial al lui Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin și Alexandru Mușina: „A! Libertatea... Absolută, naivă, fragedă, a mirării, freamătului și zbunguielii, sfruntată, cu miros de pâine caldă, fân proaspăt co-

sit și apă rece curgătoare... Ce poate fi mai detectabil, mai fermecător, ce ne poate mai bine trezi din amărăciune, monotonie ori și deznădejde? Mai ales când libertatea e totuși supusă legii fundamentale a cosmosului (care-i alegea, filtrarea, neîntâmplarea, tănuire) și se manifestă pe calea poeziei, întotdeauna mai rapidă, mai străină de cocoloșiri, mai iscusită în tragerea la țintă și în a nimeri locurile vulnerabile decât orice alt mijloc de comunicare. Și totodată mai falnică, mai blândă. Căci este – fie că vrea sau nu – prin ea însăși firea ei maiestuoasă și simultan milostivnică, absurdă, paradoxală, dar perfect neforțată prin aceea că dă ascultare unui alt principiu irefragabil al lumii constituite: ritmul. Ritm, libertate, grăire deschisă: acesta pare că-i tripticul poeziei anilor optzeci, spus pilduitorului: muncă, sinceritate, tăcere al lui Carlyne (de fapt doar altă formulare, în stilul veacului trecut, a unei aceleiași tensiuni). Citind volumul colectiv *Cinci*, senzația aceasta neasemuită a libertății – dezrobitoare și binefăcătoare, am încercat-o și eu. Poeții-autori, cinci la număr, sunt desigur (slăvită fie divină varietate a speciei omenești) cu totul feluriți. Deopotrivă sunt însă de liberi și de meșteri întru a-și rosti cuvântul, păsul, dezgustul, sarcasmul și (când și când) fericirea pe scurt și pe șleau. Cât de fără deficiență li se potrivește, tuturor, sloganul artei noi: *less is more*, impecabil și prevestitor tradus în vechile tâlmăciri ale Eclesiasticului: *cu puține multe!* ■ Crișu Dascălu publică poemul *Pe țărmul Europei*. ■ Șerban Foarță publică un text evocator, dedicat lui Radu Petrescu, la un an de la moartea acestuia. ■ Darie Novăceanu publică un grupaj de patru poeme. ■ Alte două grupaje de poezie cuprinse în număr sunt semnate de Octavian Doclin, respectiv de Ionel Amărieuței.

12 februarie

• [„**Lucefărul**”, nr. 6] Nichita Stănescu scrie, pe prima pagină a numărului despre cartea de debut, *Iubire de pietrar*, a lui Aurelian Titu Dumitrescu, „carte cristalizată de calitatea cuarțului”. ■ M. Ungheanu scrie despre volumul lui Constantin Cubleşan, *Opera lui Delavrancea*: „Refuzul de a accepta relația cu biografia lasă în afara cercetării multe aspecte în legătură cu opera. Proza parabolică, a lui Delavrancea pe care C. Cubleşan ne-o semnaleză convingător avea nevoie de o așezare în contextul social-istoric care lipsește. Impactul pe care proza lui Delavrancea îl are cu vocația parodistică a lui Caragiale pe latura sentimentală a prozei delavranciene este și el lăsat de o parte. Sunt, de pildă, două aspecte care n-ar fi trebuit să seape acestei explorări care are meritul de a cartografia cu o linie destul de sigură harta creației lui Delavrancea”. ■ Valentin F. Mihăescu recenzează două cărți: *O privire asupra râului* de Sabin Opreanu și *Talanii*, romanul lui Ion Anghel Mănăstire. Alexandru Condescu semnaleză cartea de debut a lui Ion Longin Popescu, *Strigarea numelor*. ■ Revista reia rubrica „L-am cunoscut pe...”, aplecându-se, în numărul acesta asupra lui G. Călinescu despre care scriu Ion Rotaru („*Uite, colo, posteritatea!*”) și Șt. Cazimir (*Un glacial zâmbitor*). ■ Vasile Nicolescu publică un

grupaj de șase poeme, iar Raluca Octav un altul de trei poezii. ■ În „Antologia Luceafărul”, sub titlul *Numele poetului*, Cezar Ivănescu semnaleză apariția mai multor cărți de poezie pe care le prezintă succint. ■ Numărul cuprinde mai multe pagini de poezie, între care și poeme semnate de Liviu Antonesei (*Pastel, Pharmakon, Rilke. Un vis*), Nicolae Sirius, Valeria Victoria Ciobanu, Eduard Gugui, Iuliana Paloda, Anca Sârbulescu, Aurel M. Buricea, George Dinizvor, Lia Miclescu, Constanța Iorga, Nicolae Macovei. ■ Mircea Micu continuă rememorările sale din serialul *Adio, Europa!...*; într-un P.S amendează unele „afirmații bizare” făcute de academicianul Iorgu Iordan într-o carte de interviuri, referitoare la faptul că Nichita Stănescu, fiind un bun matematician, „nu simte în sensul curent al termenului”, emoția lui fiind pur intelectuală, că Marin Preda nu ar fi „stăpân pe scris”, sau că Titus Popovici ar fi prea politizat sau că Hortensei Papadat-Bengescu i s-ar fi exagerat valoarea.

13 februarie

● [„Scânteia”, nr. 12.589] La rubrica „Omagiul artelor”, sunt incluse mai multe texte omagiale dedicate tovarășului Nicolae Ceaușescu semnate de: Dumitru Radu Popescu (*Numele comunistului de omenie*), Paul Anghel (*Un mare om*), Maria Banuș (*Mesaj de pace, de speranță*), Edgar Papu (*Un strălucit exemplu de dinamism creator*), Nicolae Velea (*Biografia unui portret*), Arnold Hauser (*Recunoștință deplină*), Ion Lăncrăjan (*Îndreptățiri*), Carolina Ilica (*Doi tineri revoluționari*), Huszar Sandor (*Numele Lui*), Mircea Iorgulescu (*O mare datorie*), Constantin Țoiu (*Clipa de neuitat*), Marin Sorescu (*Cuvânt*), Augustin Buzura (*Cu fruntea sus prin timp*), Șerban Cioculescu (*În inimile tuturor*).

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 7] La rubrica „Se anunță o nouă carte”, sunt publicate mai multe poeme din volumul lui Lucian Avramescu *Nu cer iertare*; tot aici Gheorghe Schwartz publică un fragment din romanul *Efectul P.* pe care îl și „explică”: „*Efectul P* se vrea o meditație despre un savant de geniu care a refuzat pactul cu diavolul, despre un cronicar care se confundă încetul cu încetul cu subiectul scrisului său, despre limitele oricărui sacrificiu și, în ultimă instanță, despre viața acceptată ca viață”.

15 februarie

● [„România liberă”, nr. 11.910] La rubrica „Însemnări critice”, Mircea Iorgulescu scrie despre „literatura antifascistă”, „o literatură a demnității și a curajului”. ■ La „Vitrina cu cărți”, Titus Vijeu recenzează cartea lui Nicolae Dragoș, *Pentru eterna viață românească*, iar Tia Șerbănescu scrie despre volumul de critică *Între da și nu* al lui Alex. Ștefănescu.

● [„Ramuri”, nr. 2] La rubrica „Cronica literară”, Ion Pecie scrie, sub titlul *Centauri în căutarea vasului Graal...*, despre romanul *Podul de gheață* al

lui Dumitru Radu Popescu, „un extraordinar roman în tradiția bestiariilor medievale, compus după tehnica anamorfozelor”. ■ George Popescu scrie despre „nostalgia sudului”, aplecându-se asupra poeziei lui Grigore Arbore. ■ Eugen Simion publică, în paginile numărului, a doua parte a unui *Jurnal de vacanță*. ■ Numărul include și un fragment („*Energia necesară căderii*”) din romanul lui Nicolae Breban, *Drumul la zid*. ■ Paginile literare includ și un grupaj de „zece poeme” de Margareta Sterian. ■ Patrel Berceanu recenzează volumul lui Ion Drăgănoiu, *Camera albă*, a cărui stilistică, „bazată pe antielocvență, particularizează fericit existența directă a poetului într-o viață literară febrilă, capricioasă, neferită de spectacolul idolilor efemeri”. ■ Constantin Barbu recenzează trei cărți: *O grădină pentru Orfeu* de Vasile Nicolescu, *Mihai Eminescu, Interpretări 1* de Mihai Drăgan și *Carte singură*, volumul de poezie a lui Sorin Mărculescu, „o psihocosmogramă thanatică”. ■ La rubrica „Dialog cu...”, Marin Sorescu consemnează două convorbiri, una cu Andrei Voznesenski (U.R.S.S.), cea de-a doua cu W.S. Merwin (S.U.A.).

16 februarie

• [„**România liberă**”, nr. 11.911] La „Vitrina cu cărți”, Ion Dodu Bălan scrie despre „un remarcabil roman politic”, aplecându-se asupra celui de-al treilea volum (*Marșul cariatidelor*) al ciclului romanesc *Palma și pumnul* de Dumitru Popescu, „un solid roman politic al literaturii noastre actuale, o viziune românească originală asupra omului din perioada construcției socialiste”.

17 februarie

• [„**România literară**”, nr. 7] Numărul 7 / 1983 al *României literare* se deschide cu un articol evocator, *O evocare* (februarie 1933 – februarie 1983), semnat de redactorul – șef al publicației, George Ivașcu, dedicat împlinirii a cincizeci de ani de la „eroicele lupte revoluționare din ianuarie-februarie 1983” și a evenimentelor de la Atelierele „Grivița”, un bun prilej pentru autor de a glorifica realizările noii orânduiri, socialiste, încheind articolul *en fanfare*, cu un omagiu adus conducătorului suprem: „Mândrie respirând, totodată, bucuria omagierii, în această luminoasă retrospectivă, a celor 50 de ani de activitate revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Simbol, atât de scump nouă astăzi, al îmbrățișării unui Trecut eroic în viziunea stenică a unui Viitor strălucit”. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre romanul *Noroaietele* al lui Paul Anghel, al patrulea volum din cele nouă anunțate din romanul în serial *Zăpezile de-acum un veac*, despre care, deși îi recunoaște unele merite de natură narativă, criticul concluzionează că este unul „didactic”. ■ Doina Uricariu recenzează volumul de versuri *Câinele de fosfor* al lui Dumitru Radu Popescu, volum ce ar reprezenta un mod „de a elibera vocile poeziei din carcera epicului și a dramaturgiei” și de „a regândi poezia prin proză”. O recenzie plină de astfel de stereotipuri, repetate în fiecare paragraf, încheiată la fel: „poezia lui D.R. Po-

pescu din acest volum, departe de a rămâne doar o vacanță a prozatorului sau așchia sărită din vechi ori viitoare romane, mi se pare un pariu câștigat al formei împotriva Formei. O luptă modernă cu îngerul (demonul) cuvintelor, chipurile numai prozaice, chipurile numai poetice.” ■ Tot aici, publicația include un grupaj de poezii semnate de Cicerone Theodorescu, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani, din volumul *De Bello Dacico*, în curs de apariție la editura Cartea Românească, însoțite de un poem aniversar, *Cicerone*, al lui Eugen Jebeleanu ■ Pagina 6 a revistei este integral ocupată de nouă frumoase poeme de Petre Stoica, *Zoologică, Elegie, Dincolo, Întrebare retorică, Polidipsie, Părerii identice, Îmi spune vântul, Didactică, Pe limba robotului*. ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie despre antologia, „dintre cele mai binevenite”, *Poezii Văcărești (Ianache, Alecu și Nicolae). Opere* (ediție critică, studiu introductiv, note, glosar bibliografie și indice de Cornel Cîrstoiu), apărută în 1982 la editura Minerva. ■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie despre volumul *Fântâni în mare* al lui Marin Sorescu. Articolul, intitulat *Poezia reversului*, remarcă talentul original și inventivitatea „adesea uluitoare” ale lui Marin Sorescu care făcuseră din acesta cel mai popular poet al generației 60, subliniind totuși că această popularitate nu s-a datorat neapărat „lucrurilor profunde sau esențial noi din lirica lui” și, de asemenea, o anumită tendință de a se repeta de la un volum la altul: „Probabil că elementul comun (sau, în orice caz, cel mai general) al versurilor lui Marin Sorescu îl constituie depoetizarea. Era anunțat de parodiile din *Singur printre poeți* care, imitând cu umor maniera de a scrie a unor confrăți, strecurau și o umbră de îndoială cu privire la efectul pe care ar mai putea să-l aibă asupra cititorului de azi o poezie care își ia în serios temele și mijloacele. În *Poeme, Moartea ceasului* și celelalte, se observa cu ușurință că de fapt Marin Sorescu vrea să întoarcă, pe dos, ca o mânășă, poezia, și anume refuzând aproape tot ceea ce tradiția sau obișnuința considerau în momentul respectiv drept ‘poetic’ și exploatănd așa zicînd poezia reversului. Rezultatul nu este atât o îmbogățire (cum a crezut, între alții, Vladimir Streinu), cât o relativizare a ideii de poezie: cele mai grave teme sunt tratate în spirit comic, iar banalul recuperat; miturile clasice suportă deriziunea, în vreme ce cotidianul cel mai plat este mitificat; ‘filosofia’ devine accesibilă; limbajul se simte în largul lui printre expresiile curente, joase sau hazlii; proza triumfă; și în definitiv nimic nu mai pare incompatibil în principiu cu poezia, cu excepția poeziei înseși. Din această relativizare derivă desolemnizarea discursului liric, ironia, gluma și celelalte subminări ale atitudinii oficiale în poezie, ca tot atâtea forme ale depoetizării. Ajudat de un talent original și de o inventivitate adesea uluitoare, Marin Sorescu a ajuns foarte repede, prin anii ’60, cel mai popular poet al generației lui. Să nu ne amăgim că această popularitate s-a datorat neapărat lucrurilor profunde sau esențial noi din lirica lui: este o întrebare dacă ele au fost identificate totdeauna corect măcar de critici. Părerile au concordat în două-trei

puncte și s-au despărțit în rest. Dificultatea a întreținut-o poetul însuși, atât prin ceea ce era și este) insesizabil într-o poezie aparent simplă, de impact direct, în fond destul de complexă, cât și prin faptul că el și-a reluat adesea, în serie mare, procedeele tocite în acest fel chiar în mâna care le folosise prima oară. S-a atras deja atenția că după întâiul volum din *La Lilieci*, remarcabil, unde erau depoetizate copilăria la țară și satul ca mediu cosmic și social din lirica tradiționalistă, în celelalte două autorul nu face decât să se repete; sau că, după *Descântoteca*, în care ni se propune polemic în locul poeziei consacrate a iubirii o proză a conjugalității, în *Sărbători itinerante*, ‘descoperirea’ era exploatată mai departe fără același folos estetic. *Fântâni în mare* conține două cicluri în care regăsim maniera depoetizantă și relativistă din primele volume și un al treilea ciclu, foarte deosebit, unde poetul pare a încerca altceva. Despre acesta voi spune câteva cuvinte la urmă. Nu e obligatoriu (ba e chiar riscant) să pretindem unui poet să aducă lucruri noi în fiecare nou volum. Pretenția aceasta a fost formulată totuși lui Marin Sorescu mai des decât altora, poate pentru că inventivitatea lui a părut ‘nesecată’. Toți poeții se repetă: chestiunea este la ce nivel. Ne interesează valoarea, nu schimbarea. *Fântâni în mare* nu este, sub acest raport, cel mai bun volum al poetului, dar nici cel mai puțin bun. Ne aflăm în atmosfera liricii care l-a consacrat, expresie a unei istețimi oltenești și nastratinești, în care multe din marile noastre probleme (viața, moartea, hazardul, norocul, frica etc.) sunt metaforizate ingenios, pe un ton adesea burlesc, prin asociații insolite sau de-a dreptul absurde, ce denotă plăcerea jocului, cu noțiunile sau doar cu vorbele; miraculosul existenței, care stârnea în volumele vechi fantezia lirică, apare aici ceva mai subțiat, ca și cea stare de neliniște aproape metafizică trăită odinioară de poet în jocurile, lui cu marile zaruri. Recunoaștem lesne formula, de exemplu în *Piatra acră*: ‘Călăul inchiziției / își decapita meseria / Și, bărbier conștiințios, / Dădea cu piatră acră / în locul unde țășnea sângele / Să nu se infecteze cumva cadavrele. // Capetele ereticilor, de alături, / Luau act de această grijă / Cu ochii lor mari deschiși, / Rămași așa într-o erezie supremă. // Călăul inchiziției a obosit / Dar soarele continuă să răsară / Cu aceeași îndemânare, / Piatră acră pe gâturile noastre, / încercând să vindece un rău capital’. După ce evocă o scenă concretă (și puțin absurdă), imaginația lirică o ‘generalizează’ brusc în metafora cosmică a soarelui. Metaforizarea sugerează un înțeles metafizic al umanei îndeletniciri. De obicei la Marin Sorescu două planuri îndepărtate – pământesc și cosmic, banal și senzațional, întâmplare și destin, – devin contingente. În *Condamnare* (care aduce cu *Halebarda* din volumul *Tușiți*, atât prin locul întâmplării, cât și prin amestecul de comun și de inexorabil) avem aceeași contingență surprinzătoare: ‘Fiecare călător în tramvai, / Seamănă leit cu cel care-a stat înaintea lui / Pe locul acela. // Fie că viteza e prea mare / Fie că pământul e prea mic. / Fiecare are ceafa roasă / De ziarul care se citește în spatele lui. / Simt un ziar în ceafă, / întorcându-se și tăindu-mi cu marginile /

Venele'. Mai complexă și, estetic, mai tensionată este *Moarte vagă*, pe care lungimea o face necitabilă. E vorba de un fel de fabulă, care începe psihologic și se încheie metafizic. Tensiunea rezultă din situație (șoricelul în ghearele pisicii), fiind însă crescută abil prin conversația celor doi. Șoricelul își analizează dacă pot spune așa, senzațiile sau sentimentele încercate (de frică, de frig), cu multă luciditate, până când, copleșit el însuși ca și împins de o putere mai presus de voința lui (căci luciditatea spaimă naște), se aruncă fatal în cea mai ascuțită gheară. Aș mai putea cita *Spic, Iov, Simțuri* și altele. Un procedeu similar și răspândit, pe o treaptă mai ios, este *trouvaille-ul* 'găselnița'. Marin Sorescu a uzat de el până la abuz în toate cărțile anterioare. Procedeu fiind din categoria ingeniosului, ca și calamburul, sau mutarea cuvântului din contextul firesc în altul, este cât se poate de normal să-l întâlnim frecvent într-o poezie care pune preț pe inventivitate. Unele din aceste 'găselnițe' continuă să fie liric productive. De pildă în *Invizibili*; 'Cetatea de scaun o am în cap, / Mai bine zis numai capul, / Tot ce-a mai rămas / Dintr-o întindere cât vezi cu ochii. // Dar și peste el / Câte năvăliri, / Câte șanțuri de apărare trebuie să sap zilnic, / Să le umplu cu sudoarea de pe frunte / – Apă mai curgătoare, mai sigură, – / Să înalț în juru-i ziduri crenelate, / Și la urma urmei să-l apăr cu spada-n mână // Lupta o duc bineînțeleș / Tot cu barbarii. / Mulți ca frunza și iarba, / Se întunecă până și soarele de numărul lor, / Numai că nu se zăresc, / Sunt barbari cu totul și cu totul invizibili, // Din cauza asta bătălia e și mai groaznică // Și mai pe viață și pe moarte, / Numai că n-am cui să vărs sângele / Decât poate tot mie / În caz că-mi vine să mă sinucid. // Singura mea pretenție e ca aceste eforturi ale mele / Să fie trecute în tot la lupta pentru neatârnare / Și evenimente istorice de seamă, / Să li se dea importanța cuvenită'. La originea acestei poezii stă un scurt circuit între 'cetate de scaun' și 'scaun la cap' (care a dat poetului ideea expresiei 'a avea cetate de scaun în cap'), dezvoltat apoi într-un fel de lecție de istorie despre năvălirile care pun în pericol capul și despre lupta pentru neatârnarea capului (să observăm și aici un posibil joc de cuvinte). Marin Sorescu este un adevărat expert al sugestiilor obținute din asemenea calambururi. O poezie intitulată *Socrate* invocă pe 'sora cucută', plantă frumoasă și 'pe deasupra' din ce în ce mai 'cultivată'. Dublul sens al ultimului cuvânt spune totul. Alteori poetul pornește de la proverbe sau ziceri cunoscute și le reinterpretează liric. (*Studiu, Pândă, Bobârnacul, Adevărul iese la lumină* etc.). Ingeniozitatea e maximă în *Erudiție* unde 'găselnița' constă în legătura ce se face între coaja oului și ceea ce rămâne din operele vechi după ce au fost 'consumate' de atâtea generații: 'Citesc și eu, / Așa cum găina simte din când în când / Nevoia // Să mănânce coji de ouă. // O, desueții mei prieteni, / Homer, Dante, Balzac. / Și cum ziceați că vă mai cheamă! / A fost consumat la timp / Tot sensul cărților voastre, / Pe care le găesc / Aruncate prin curte. // Numai în cojile lor / A rămas întreg / Un gust bun de calcar, / Ce mai poate fi folosit / Cât de cât'. De multe ori, jocul

acesta e doar facil: ‘Eu când vreau să mă odihnesc / Sunt bolnav. / Cad la pat. / Închipuți-vă ce bolnav / O să fiu / Mort’. Poeziile n-au totdeauna ‘atmosferă’ și miracolul pare ‘contrafăcut’: ‘O lumină / Parcă te pansează... / Și albinele zboară jos de tot / Și drumul e dulce / de albine strivite’. ‘Găselnița’ în stare pură este aceea din *Unghi*: ‘Trec pe cer, în formă fixă, / Cocorii, / Sonetele țaranilor’. Nici un suflet liric nu mai palpită în astfel de artificiale, picante sau năstrușnice idei poetice. În ciclul median, Marin Sorescu a publicat șapte sonete, absolut surprinzătoare, în care cu greu l-am fi recunoscut. Iată unul dintre ele: ‘Plouă și țin în brațe marea, / Cu legănarea ei de dor și ură, / Se umflă-o pânză-n orice picătură / Și, respirând, le înțelesc mișcarea // Venind cu fulgerele, prin spărtură, / Norii de zinc îmi pun pe frunte sarea, / S-o logodească-n cute cu sudoarea: / Lichida, nepătrunsa mea armură // Și arca nu e gata: ...Du-mă, du-mă / Val călător, spre muntele ce-afumă / Un ciob de cer cât frunza unui plop. // Simt amețeala globului de humă / În disperarea fiecărui strop... / Plouă și e întâiul meu potop’. Sorescian e aici doar ultimul vers. Armura de sudoare m-a făcut să mă gândesc la Tudor George, ale cărui sonete par uneori reluate cu o ușoară intenție parodică. După cum e posibil ca pe poet să-l fi ispitit ideea de a-și arăta ingeniozitatea în singurul fel omis până acum, și a nume scriind poezii în formă fixă. Orice ar fi, sonetele acestea lasă loc unei anumite nedumeriri. Restul culegerii cuprinde destule titluri citabile”. ■ Tot aici, Darie Novăceanu semnează un scurt, dar relevant articol de întâmpinare la volumul colectiv *Cinci*, salutând apariția, după debutul celor patru poeți din *Aer cu diamante*, a unui nou grup de poeți foarte tineri, „foarte deosebiți și foarte poeți”: Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin și Alexandru Mușina: „Poemele lor, dincolo de a fi splendide, sunt scrise, în mare parte, pe genunchi, tot în trenuri, în trenurile care i-au dus la primele lor îndeletniciri remunerate. Și un astfel de scris nu-i o cultivare de orgoliu, ci un impuls al frumosului dinlăuntru, cel care nu vine decât dacă are de unde, precum valul cel din adâncuri. Și are. Căci privită în lumină, substanța din care își construiesc poemele ține de poezia noastră bună și dintotdeauna, dar a fost trecută printr-o distilerie nouă și decantată de mai multe ori, astfel că pare să fi devenit altceva. E densă, a suprimat peisajul la prima vedere și a substituit contemplația (educată) printr-o atitudine tranșantă și sinceră. E, în același timp, erudită, dar izvoarele au fost duse mult în adânc și asimilate cu grijă, încât murmurul nu are nimic mimetic. În sfârșit, e bătaioasă fiindcă ține de vârstă, dar nu cunoaște fronda și nu-i bolnavă de agresivitate”. ■ Eugen Simion scrie despre volumul lui Dan Ion Nasta, „Saint-John Perse et la découverte de l'être”, apărută în 1980 la editura Presses Universitaires de France. Relectura, prilejuită de apariția traducerii în franceză, de către același Dan Ion Nasta, a poemelor lui Ion Vinea, îl determină pe autor să nuanțeze pertinent, chiar și atunci când manifestă unele rezerve, calități remarcabile ale tânărului critic: „Traducerea în sine este o operă importantă și ea merită a fi discutată aparte.

N-o pot face aici pentru că mă interesează, în primul rând, ce gândește tânărul eseist despre poezia lui Vinea și în ce termeni se exprimă. Mă limitez să spun că, la o primă lectură, poemele aeriene, evanescente ale lui Vinea sună bine transpuse într-o limbă cu o sintaxă, zice un moralist, de o demnitate cadaverică. Iată o strofă din poemul liminar (*L'heure des fontaines*): 'Heure de silences stellaires. / Clair signe de mondes sans nom, / d'ambre, de braise, le large s'éclaire, / Thalassa en rythmes s'endort'... tradusă în ritmurile și cu limbajul unui simbolist întârziat, ceea ce este potrivit pentru structura poeziei lui Vinea. Dan Ion Nasta a dibuit, vreau să spun, tonul intim al lirismului, vocea aceea inconfundabilă care trece prin vers și se pierde în profunzimile conștiinței noastre. În cartea despre Saint-John Perse (titlul exact: *Saint-John Perse et la découverte de l'être*) Dan Ion Nasta încearcă o explicație heideggeriană a simbolurilor din *Elogii, Exil...* În studiul, mult mai restrâns, despre poezia lui Vinea, el nu mai aplică aceeași metodă de analiză, constrâns și de natura unui lirism elegiac și discret cerebral. Simbolurile nu mai merg, aici, spre o poetică a ființei (sau numai în al doilea rând), ci spre ceea ce interpretul numește o poetică a suspinului. Interpretul caută, în consecință, să prindă figura acestui lirism cu alte mijloace. N-aș putea spune că are acum o metodă sigură, identificabilă, o unică grilă prin care să citească pe paradoxalul Ion Vinea. Uneori lasă impresia că merge în sensul lui Poulet (o critică a identificării), atunci, mai ales, când vrea să determine la Vinea o conștiință specifică a timpului. În cazul lui Vinea, zice Dan Ion Nasta, 'timpul poetic este unidimensional și regresiv. Față de trecut, Vinea încearcă un sentiment acut ca o predestinare, un fel de patimă lucidă...'. Punctul de plecare e bun, Vinea are, cu adevărat, un sentiment al duratei, în „vila trecutului”, cum zice poetul în *Pelerinaj*, se ascunde un paradis destrămat. Tânărul critic merge pe urmele acestei idei și descoperă la sentimentalul cerebral Vinea un univers halucinant de corespondențe, opera unei memorii poetice curioase: 'Emoții nedefinite, gesturi abia schițate, imperiul privirii și al vocii, adică tot ceea ce desenează în filigran nimbul unei prezențe, se încrustează în conștiința poetului, se eternizează în ființa sa adâncă, astfel încât memoria nu le mai extrage din trecut ci se instalează cu ele într-un prezent abstras, suspendat de bolta reveriei. Se observă aici buna așezare a frazei, cum ar zice Noica, finețea nuanțelor și, mai înainte de orice, poziția favorabilă a criticului față de poezie. Citesc mai departe: 'un ritm evanescent ca linia unui cântec desenat în praf' sau în alt paragraf: 'ființele și lucrurile sunt percepute exstic, dincolo de ele, transpuse parcă într-un efect de penumbră'... Stilul este bine cultivat, puțin cam prețios și abstract după gustul meu, dar trebuie să-i recunosc puterea de a sugera mișcarea imperceptibilă a lirismului, de a da un corp material unor fantasmе. Dan Ion Nasta execută el însuși în analiza nuanțată a poemului ceea ce observă la Vinea: 'un balet sonor în eterul poeziei'. După conștiința timpului, intră în atenția criticului alți 'indici de interioritate'. Felul, de pildă,

în care Vinea privește / primește peisajul. Între obiect și subiectul valorizant, observă criticul, se interpune mereu Memoria. Ea dă o altă destinație și o altă culoare lucrurilor. Peisajul nu mai este atunci o simplă stare de suflet, ci altceva mai complex. Dan Ion Nasta aproximează în acest mod metamorfoza peisajului din afară: ‘Acesta suferă parcă o resorbție mentală, devenind pură viziune interioară turnată în elementele naturii. Nimic extrinsec. În cercuri concentrice realul refluează asupra subiectului și se topește la incandescența lucidă, analitică, a unui sentiment contemplat’. [...] Criticul ar fi putut împinge analiza, la acest punct, spre zona tematismului. N-o face fiind preocupat să prindă, pe cât posibil, elementele generale ale unei poetice construite pe un paradox; paradoxul care unește un lirism senzual cu unul abstract. El vorbește, în acest sens, de verbele de vibrație (a tresări, a scânteia, a tremura, a pâlpâi, a fremăta...), cu un ridicat indice de frecvență în poemele lui Vinea și, schimbând încă o dată perspectiva de structură ondulatorie a lirismului (metafora vălului, sunetul clopotului, metafora valului sau repetarea unor elemente din sfera materială: nisipul, duna, argila...). Sunt observații fine, de mare acuitate uneori, ce merg mai departe de interpretările (multe dintre ele remarcabile) date de critica literară. Dan Ion Nasta are onestitatea intelectuală să le citeze pe toate, chiar și pe acelea care mai mult îl încurcă decât îl ajută în noua sa lectură. I-am putea reproșa această amabilitate exagerată, dar nu mă grăbesc s-o fac. Prefer în critică un exces de amabilitate unui exces de grosolanie. *Saint-John Perse et le découverte de l'être* se deschide cu o propoziție din Heidegger: ‘Dar poezia care gândește nu-i în realitate decât topologia Ființei’. Asta indică o opțiune spirituală și, desigur, o opțiune metodologică. Numai că Heidegger nu oferă, ca structuraliștii, psihanaliștii, tematiștii..., o metodă ce poate fi aplicată într-un număr de texte. El oferă ceva mai mult și ceva mai puțin decât atât: un mod de a citi poezia în structura ei de suprafață și în structura ei de adâncime. O lectură ce trebuie să ducă la figurile Ființei. Dar Ființa, în cazul poetului, trece prin scriitura lui. Criticul trebuie, în acest caz, să citească în metaforele și în faimoasele înstrăinări (îndepărtări) de la limbajul comun manifestarea unei existențe și a unei ex-staze. Față de un poet care (zice unul dintre străluciții lui interpreți, Roger Caillois) iubește atât de mult ‘ordinea, fastul, ierarhia’ și face din confesiune un lung și lent ceremonial, demersul critic nu-i atât de ușor. Lirismul lui Saint-John Perse se întemeiază pe o absență (‘j’ai fondé sur rien’, scrie el în *Exil*), poemul iese nu dintr-un prea plin al ființei, ci dintr-un mare gol (‘un grand poème né de rien, un grand poème fait de rien’). Cum va surprinde, în acest caz, criticul figurile și metamorfozele Ființei? Dan Ion Nasta încearcă întâi o definiție a Ființei în funcție de ceea ce Georges Poulet consideră a fi esențial în orice operă: *cogitoul poetic*. Încearcă, apoi, s-o surprindă în spațiul poetic pe care îl creează și de care se lasă. În cele din urmă, creată (cap. *l’Orthoépie de l'être*). Celelalte capitole analizează *Simbolurile ontologice, Transgresiunea* (gnoza, metafizica

poemului, eposul persian, riturile comuniunii...) și, în al patrulea rând, *Cuvintele și lucrurile lor* (limbajul ca predicat al ființei, ezoterismul poeziei...). Îmi este greu și, la drept vorbind, n-are rost să prezint într-o cronică toate ideile cărții. Mai interesant este să vedem liniile generale ale demersului critic. Dan Ion Nasta pleacă de la principiul (întărit de o propoziție a lui Saint-John Perse din *Discursul de la Florența*) că poezia este o știință a ființei și orice poetică este o ontologie. Pentru Perse, zice criticul român, poezia este o exclamație: 'a fi nu-i pentru el un verb al identității închise, ci verbul comuniunii'. Epifania ființei este, apoi, o jubilație constantă. Astfel se explică, argumentează criticul, frecvența temei luminii în metaforele cardinale ale poeziei. Dintre simbolurile ontologice, criticul examinează *vântul, marea și visul* și, în legătură cu ele, vorbește de o poetică a marșului. Elementele unei poezii somptuoase și dificile sunt grupate în funcție de necesitățile analizei. Capitolul despre simbolurile multiple ale mării mi s-a părut admirabil. Dan Ion Nasta are imaginație critică și știe să-și pună ideile într-un text care devine la rândul lui somptuos și pe alocuri ermetic dacă nu-i cunoști terminologia. Să reținem ideea că între *Ființă* și *Mare* este la Perse o relație ontologică fundamentală. Marea este principiul ființei, matricea existenței, 'locul geometric al tuturor substanțelor', spune autorul. Nu-i vorba de marea-substanță, mai zice el, ci de marea-logos care tematizează 'le train meme de l'être'... Asta-l îndreptățește să vorbească de o 'ontologie flexionelle' la Perse, formulă ce ar necesita o explicație suplimentară. Dan Ion Nasta n-o dă, o sugerează numai într-o analiză ce acumulează și dispersează sistematic nuanțele poeziei. Criticul ar fi trebuit, parcă, să se oprească din când în când și să ridice ochii de pe un text atât de productiv, cu atâtea învelișuri, și să tragă nuanțele poeziei în concepte critice mai pregnante. Într-o analiză trebuie uneori să trădăm profunzimea poeziei pentru a face mai clară critica ei. Simplificăm, grupăm, reformulăm un univers vast și practic inepuizabil (universul poeziei) ca să nu ne pierdem noi înșine în uriașul labirint și, mai ales, să nu se rătăcească în el cititorul nostru atent și încrezător. Ca orice spirit critic tânăr (și nu numai tânăr). Dan Ion Nasta vrea să spună totul despre un poet, care a trăit toată viața ascuns în spatele unui diplomat cu un nume imposibil de reținut: Marie-René-Alexis-Saint-Léger Léger. Și chiar dacă nu reușește, cum ar vrea, să spună totul, eseistul spune lucruri esențiale. Lectura lui este coerentă și verosimilă. Discursul critic este dens, ceremonios ca și poezia pe care o comentează. Dan Ion Nasta mi se pare a fi, prin ceea ce a scris până acum, o promisiune pentru eseistica românească. Cartea lui despre Saint-John Perse nu-i una din acele nesărate, morocânoase compilații, cum sunt multe din cărțile scrise de agresivii și înfumurații noștri comparațiști. E o carte originală, opera unui spirit critic tânăr, învățat și talentat". ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici scrie laudativ despre debutul întârziat, dar matur, al lui Ion Budescu, cu volumul de poezii *Viața cu mine, viața fără de mine*. ■ Tot

aici, Lucian Raicu semnează o recenzie descriptivă, destul de neutră la volumul *Șaizeci și nouă de poezii de dragoste* al Danielei Crăsnaru. ■ În paginile 14-15 ale revistei este reprodus un fragment extins, *Ei erau fascinați de idei*, din romanul *Dragostea și Revoluția*, vol. II „Cei care plătesc cu viața”, al lui Dinu Săraru, roman în curs de apariție la Editura Eminescu. ■ În finalul numărului, la rubrica „Prezențe românești”, e consemnată, printre altele, apariția în SUA, la editura Claud Marander, a volumului *Lady of Miracles* de Nina Cassian, tradus de Laura Schiff, cu câteva extrase de pe coperta a patra, din opiniile lui Stanley Kunitz, Carolyn Kizer și Leonard Nathan: „Nina Cassian scrie poezii crude, temerare, neconcesive, cu o foame de adevăr și o claritate de viziune cu totul convingătoare... Este o scriitoare de talie mondială, prezentată aici într-o culegere majoră, ca poet, în limba engleză”.

● [„**Tribuna**”, nr. 7] La rubrica „Desenul interior”, Adrian Popescu scrie despre poezia lui Ion Mircea care semnează, pe prima pagină a numărului, poemul *Manuscrisul*. ■ La rubrica „Cartea clujeană”, Victor Felea scrie despre volumul *Monolog interior cu ușa deschisă* al lui Kányády Sándor, declarându-se nemulțumit de transpunerea poemelor în românește de către Paul Drumea. ■ Tot aici, Mircea Vaida recenzează volumul *Omul de nisip* al lui Mircea Ghițulescu, „un prozator subtil, preocupat de dramele și avatarurile intelectului”. ■ Mircea Ivănescu semnează un grupaj de patru minunate poeme: *despre foișorul de foc, prezentarea verișoarei și prietenei, adică n-ar fi cu puțință trecerea și dar de fapt e cu puțință trecerea*. ■ La rubrica „Caragialiana”, Vasile Fanache publică un studiu interesant despre piesele și personajele din teatrul lui Caragiale, *Nebuniile „ambitului erotic”*. ■ Nicolae Prelipeanu publică un fel de proză avându-l drept personaj pe M. Ivănescu, *O zi cu Mircea Ivănescu*.

18 februarie

● [„**Contemporanul**”, nr. 8] Articolul de fond al numărului consemnează, sub titlul *Democrația participării reale, directe, creatoare*, aspecte ale conferinței pe țară ale președinților consiliilor populare, „în climatul democratic ce s-a afirmat și dezvoltat în Epoca Nicolae Ceaușescu”. ■ Pe pagina a doua, sub titlul *Cinstirea cărții*, Gheorghe Trandafir, directorul general al Centralei editoriale, face un mic bilanț al activității din zona editorială în contextul epocii și al politicii de partid: „...În acest context de înflorire a spiritualității, se înscrie drept deosebit de semnificativ faptul că în primii doi ani ai actualului cincinal au fost difuzate în localitățile rurale peste 5000 de titluri de cărți diverse, într-un tiraj de circa 16 milioane de exemplare, iar numărul manualelor școlare ajunse pe băncile elevilor din sate și comune depășește 200.000.000 de exemplare.” ■ Radu Boureanu publică două poeme, *Oameni în alb și Oameni în negru*. ■ Florin Manolescu recenzează, sub titlul *Literatura paradoxurilor*, recentul volum de poezie al lui Marin Sorescu, *Fântâni în mare*: „Mi-au trebuit aproape douăzeci de ani ca să pot scrie despre Marin Sorescu. Primul articol,

despre poezie, a încăput pe mâini rele, ultimul, despre romanul *Trei dinți din fașă*, mi-a fost refuzat, deși eram cronicar literar la revista la care încercam să-l public. În primul articol îl laudam pe scriitor „prea tare”, în ultimul „prea încet”. Un calcul elementar ar trebui să mă împingă spre concluzia că de data aceasta e cazul să-l laud „potrivit”. Dar Marin Sorescu este un poet care nu mai are nevoie nici de lauda, nici de contestația cronicarilor literari. [...] De altfel, utilizând mecanismul complex al încrucișării seriilor existențiale vechii greci au construit imaginea *centaurului* sau a *sirenei*, combinații vizuale în care întregul este întotdeauna mai complex decât suma părților lui. Același lucru l-au făcut, la nivelul cuvintelor, Christian Morgenstern și, la noi, Cantemir sau Mircea Ivănescu, inventatori ai struțocămilei, al broscoporcului sau ai pisicii-câinelui. Performanța lui Marin Sorescu este de a fi realizat același lucru sau le încrucișează cu ajutorul ideilor pe care le combină. Întrebuințând o comparație numai în aparență decorativă, G. Călinescu a fixat cât se poate de exact această formulă combinatorie, într-o *cronică a optimistului*, din 1964: „E ca și cum un păun superb și-ar răsfirea coada somptuoasă scoțând pe gură limbi de șarpe”. Într-adevăr, poezia lui Marin Sorescu începe ca păun și se termină ca șarpe. Sau invers”. ■ *Un roman al confruntărilor politice* se intitulează cronică lui Aurel Martin la cea de-a treia carte (*Marșul cariatidelor*) din ciclul *Pumnul și palma* al lui Dumitru Popescu, roman recenzat, evident, cam de toată presa culturală, și nu numai, a vremii. La fel de evident, concluzia cronicii nu putea fi decât superlativă în aprecieri, autorul ei salutând „un remarcabil și foarte dotat romancier, sedus de realitatea ideilor și fascinat de întruchiparea lor morală”. ■ Emil Manu scrie despre *Lirismul dramatic al biografiei*, plecând de la volumul lui Sergiu Filerot *Vitrină secol XX*, volum cu poeme politice „aspre, necizelate, dure, axate pe ideea de luptă pentru libertate, pentru o umanizare a universului”. ■ Laurențiu Ulici recenzează cartea lui Radu Cârnelci, *Timpul judecător*: „Efectul poetic e mai mare în aceste texte decât în cele de suprafață lexicală dilatată unde efortul de a menține aparențele retoricii eruptive de ieri se dovedește zadarnic, producând aglomerări redundante; poeziile de patinaj lexical sunt însă, din fericire, puține în *Timpul judecător* și nu fac decât să hrănească iluzia poetului că poate-poate declinul se amână, iluzie solară cu modelul în a-murgul limpede de vară când, înainte de a se ascunde sub orizont, astrul tutelar strălucește într-o splendoare roșietică. Cum idealitatea estetică și calofilia s-au păstrat și în condițiile estompării liniilor de forță din cărțile anterioare, poetul se consolează de presiunea amurgului printr-o aristocrație a dicțiunii, mereu îngrijită cu pedanterie și purtând patina de noblețe a liniștii și contemplației; [...] În poeziile din *Timpul judecător*, Radu Cârnelci a pus între paranteze câteva din temele sale preferate, oferindu-și un răgaz pentru a se privi prin tunelul timpului. Cu seninătate, cu duioșie, cu patos elegiac, cu grijă de stil și de rest”. ■ Sub genericul *Caragiale al nostru – de ieri, de azi, dintotdeauna*, revista include o convorbire realizată la cea de a șaptea ediție a „Zile-

lor Caragiale”, la Craiova, cu Ștefan Cazimir, Romulus Diaconescu, Marian Popescu și Valentin Silvestru. ■ La rubrica „Convorbirile de vineri”, Ion Drăgănoiu realizează un foarte interesant dialog cu Sașa Pană despre *Curentele poetice și poeți ai perioadei interbelice*. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu semnalează apariția unei „antologii de texte exemplare”, *Arte poetice: romantismul*, volum îngrijit de Angela Ion, cu un studiu introductiv de Romul Munteanu: „O carte gândită cu strictețe și pe care o privim ca pe un punct inițial al unei dezvoltări ulterioare a tematicii cuprinse în paginile ei. Ea poate sliji drept model pentru întreprinderi similare (poate că nu era nepotrivit ca, pe clapele volumului, să ni se amintească aparițiile mai vechi, să se anunțe cele proiectate pentru viitor, în aceeași serie). Dar antologiile publicate de editurile noastre au dreptul, desigur, la o discuție mai largă”.

● [„**Flacăra**”, nr. 7] Adrian Păunescu publică un text, *Să ne merităm numele!*, amintind cei zece ani ce au trecut de la publicarea primului editorial în revistă: „Lupta pentru o presă tranzitivă înseamnă în mod automat și lupta împotriva unei prese constatatoare, rutiniere, de cinic proces-verbal așa-zis obiectiv. Vrem o presă a luptei noului împotriva vechiului, a luptei binelui împotriva răului, o presă a luptei omului împotriva a tot ceea ce -l înstrăinează, îl ofensează și-l nefericește. Am preferat uneori larmei din jurul unei idei sau persoane lupta tăcută, pentru ca binele acestei cauze să învingă. Sigur că este un alt fel de gazetărie față de ceea ce se face în marea presă a lumii. De exemplu, un gazetar burghez de valoare va căuta mereu situații neobișnuite fără să se intereseze totdeauna ce iese, pentru o parte sau alta a baricadei din transcrierea în presă a aceluia fapt. În condițiile noastre, o asemenea presă nu este mai puțin periculoasă decât presa mincinoasă sau decât presa ternă. Dorim o *Flacăra* în slujba oamenilor, cu toate rigorile pe care le presupune ideea de aservi-re conștientă și demnă față de o baricadă. Noi suntem de partea țării, noi suntem de partea partidului nostru, a idealurilor noastre, a oamenilor noștri și mai cu seamă a celor mulți pentru care *Flacăra* a deschis de zece ani, fără nici o schimbare, nici măcar un titlu, o pagină permanentă a sa – ‘Flacăra la dispoziția dumneavoastră’. Știm că marii înfăptuitori ai politicii partidului nu sunt oameni trăiți în condiții de laborator, de seră, ci, dimpotrivă, oameni cutreierați de tumultul luptei și uneori răniți de tumultul luptei. Oameni cu necazuri, oameni cu probleme, oameni cărora nu le trebuie minciuni fardate, lozinci sterpe și false producții globale. Adevărul este că, în toate domeniile, oamenii resimt nevoia, exprimată răspicat și revoluționar, de președintele Nicoale Ceaușescu, a unei producții reale, nete, a unei valori adăugite. Ce fel de presă a noii valori, a valorii adăugite, ar fi aceea care s-ar pune în coada realității, ca un proces-verbal de ședință, fără să se înfierbânte de culoarea pasională a luptei? Am dorit și dorim o presă tranzitivă și o astfel de presă vom face până în clipa când se va considera necesar să rămânem la *Flacăra*”.

■ George Arion consemnează un interviu cu Grigore Hagiu, în care discută pe

larg despre generația sa de poeți, despre noua poezie, despre perioada de dezgheț de după 1965, despre rolul poeziei. ■ Textul lui Fănuș Neagu de la rubrica sa, *Trece Pistruiatul, fluierând*, îl are în prim-plan pe Francisc Munteanu. ■ Nichita Stănescu publică poemul *De rerum naturae*. ■ Artur Silvestri recenzează volumul de poezie *Viața în limba română* al lui Nicolae Dan Frunteletă, lăudat cu asupra de măsură. ■ Tania Radu recenzează cartea lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*: „Fapt este că istoria literară contemporană, așa cum ne-o propune Mircea Iorgulescu în cărțile sale, nu are nimic din aerul rigid, schematic și doctoral al întreprinderilor cu finalitate expresă de ‘sinteză’ sau ‘panoramă’ rotunjind totuși, în timp, aprape monographic anumite zone și demonstrând că foiletonul trebuie să fie – și, în cazul său, este – altceva decât cronică literară sau recenzia de serviciu, că este, în ultimă instanță, reflexul imediat al fenomenului literar în conștiința criticului și, în același timp, reflecția asupra sa, cee ace nu e deloc puțin lucru”. ■ Sub genericul „Carte eveniment. Între Robespierre și Danton”, revista focusează atenția pe al treilea volum al seriei lui Dumitru Popescu, *Pumnul și palma*, e vorba de *Marșul Cariatidelor*, despre care scriu Hristu Cândroveanu (*Noi cei de azi, în roman*) și Artur Silvestri (*Acțiune și contemplație*). ■ La rubrica „Contemporanii mei”, Mircea Micu scrie despre Titus Popovici, *Lupul singuratic*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 7] Corneliu Vadim Tudor publică partea a treia a studiului dedicat *Istoriei...* călinesciene. ■ Gheorghe Tecol publică poezia *Cântecul din februarie*. ■ Eugen Barbu continuă, cu partea a unsprezecea din *La judecata de apoi a poezilor*, paralela dintre Ioan Alexandru și Lucian Blaga. ■ Adrian Riza continuă disecarea interviului dintre V. Mangu și Iorgu Iordan, amendând, ori de câte ori are ocazia, opiniile lingvistului: „Prin intermediul lui V. Mangu, I. Iordan (sau vice-versa) proclamă o seamă de opinii fără a-și asuma riscul demonstrației, prin chiar natura lor infailibile, privitor la probleme cu totul în afara preocupărilor de specialist ale lui I. Iordan, depășind interesul literar, și chiar cultural, cel mai larg. Lui Iorgu Iordan nu îi plac ‘protocronismele’, mai exact ceea ce înțelege el prin aceasta. Protocronismul s-ar explica printr-un ‘exces socotit de mine primejdios, de rău înțeles patriotism’ (p. 142). Vocabularul și insinuarea țin cu totul de anii ’50, anii de glorie ai lui I. Iordan, al căror iz se resimte nostalgic prin toată cartea. Față de excesul primejdios de patriotism rău înțeles de care se fac vino-vați Edgar Papu, Dan Zamfirescu, Paul Anghel și Zoe Dumitrescu-Bușulenga, care li s-a alăturat, I. Iordan susține... ‘sincronismul’ lui Lovinescu, mai exact ceea ce socotește el că înseamnă sincronismul acestuia”.

● [„**Cronica**”, nr. 7] Sub titlul *Două taine și-un sărut*, Ioan Holban scrie despre romanul lui Dan Claudiu Tănăsescu, *Taina stelilor* și despre cel al Dominicăi Gârneață, *Inel, inel de aur...*, receptate cu destul de mare mefiență. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul *Noaptea luminată* a lui Gheorghe

Pituț, prefațat de Mihai Ungheanu. ■ Sterian Vicol și Dorian Obreja publică fiecare câte un grupaj de poezie. ■ Elvira Sorohan publică un studiu despre Miron Costin, *Miron Costin și stilul gândirii românești*.

● [„**Orizont**”, nr. 7] Adrian Dinu Rachieru deschide numărul cu un text glorificator, *Mesaj românesc – pe harta universalității*: „Gândirea eroicului bărbat din fruntea țării se revendică d la izvoarele unui patriotism ce vine din adâncurile istoriei noastre, exprimând concepția de viață a unui popor ce și-a apărât în timp ființa națională. Președintele Ceaușescu ne-a redat dreptul de a avea o istorie și astfel, cronica poporului nostru, suportând în atâtea rânduri interpretări tendențioase, oneroase chiar, o istorie impusă, dictată, interpretată conjunctural și-a regăsit identitatea. Dacă o astfel de ‘carte a neamului’ trebuie să slujească adevărul, dacă ea evidențiază chipul real al trecutului și prezentului nostrum, prin clarviziunea politică a președintelui Ceaușescu, România a renăscut, recuperând valorile propriiei sale culture, boicotate ori exilate în uitare de interese străine afirmării românești pe scena planetei”.

■ Sub titlul *Întâlniri posibile*, Vasile Popovici scrie despre cartea lui Lucian Raicu, *Calea de acces*: „E aici un întreg program de lucru, o uluitoare cale de acces, o asceză a demersului critic la care nu numai că nu am fost dispuși să recurgem, dar pe care nici nu am întrevăzut-o. Nu trebuie să ne scape nici faptul că actul critic presupune modelarea anterioară a ființei însăși a criticului, după un ritual maiestuos al adevărării. Facultatea critică e la fel de pustiitoare în spațiul ființei ca orice altă facultate major creatoare. Ea înlătură dispoziția și timpul interior firești și acordă două subiectivități. Există apoi o neîntreruptă umilință a contrazicerii la tot pasul. Dar umilința aceasta Lucian Raicu nu o cunoaște. Contrazicerea și rezultatul ei accentuat – paradoxul sunt pentru el repere certe că drumul ales este cel bun, că interpretarea nu este ‘limpede și falsă’. În preajma lor, tonusul crește, cuvintele se animă, discursul își recapătă adevărata funcție: de a lega. Iată pentru ce ‘slăbirea voită a fericirii de a fi’ este însoțită, dacă se poate imagina așa ceva,, de o neîntreruptă jubilație a vocii. Paradoxale sunt nu numai obiectul cercetat și rezultatul cercetării, interpretarea propriu-zisă, ci însăși natura actului critic. De aceea, recurgem neputincioși, în fața câte uneia dintre paginile sale, la termeni în fond goi de conținut: romanesc, savoare, literature, etc., etc. căci simțim acut aliajul indestructibil al opozițiilor, variațiile de o infinită finețe ale vocii – un cuvânt altfel plasat, altfel întrebuițat, și raporturile s-au modificat, repercursiunea este alta”.

■ *Istorie literară în blus-jeans* este titlul cronicii lui Mircea Mihăieș la cartea lui Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești (vol. I)*: „Mircea Scarlat e cel dintâi critic al generației tinere (îmbrăcate, îndeobște, în blugi) care s-a încumetat să dea piept cu uraganul istoriei literare. L-a premers, e drept, Ion Simuț, autor al unor excelente fișe de istorie literară (v. *Diferența specifică*, volumul său de debut), dar exegetul lui Miron Costin și Ion Barbu e primul dintr-o serie de foiletoniști plini de vioiciune care se aventurează într-un teren minat de diverse

primejdii, între care nu cea mai mică e primejdia de a fi covârșit de stufoșenia materialului. Dar nu numai atât: cartea de față, prima dintr-o serie, l-a pus pe gânduri pe singurul nostru filosof și teoretician al excesului, C. Noica. Într-adevăr, se sparie gândul în fața unui proiect de acest gen, care nu numai că nu știi cum poate fi dus la bun sfârșit, dar pe care mulți critici demni de stimă se sperie, măcar, să-l formuleze”. ■ Marcel Corniș-Pop scrie despre romanul lui Paul Eugen Banciu, *Zigguratul*. ■ Ilie Măduță publică poemul *Femios*. ■ Trei grupaje de poezie sunt semnate de Eugen Dorcescu, Constantin Mărăscu, respectiv de Ioana Dinulescu. ■ La rubrica „Roza vânturilor”, Petre Stoica traduce două poeme de Francis Ponge.

19 februarie

● [„*Lucaefărul*”, nr. 7] Traian T. Coșovei publică un scurt text *Orașul – o metaforă* pe prima pagină a numărului, alături de *Cântecul lirei*, articolul lui Grigore Hagiu din ciclul „Eminesciana”, de recenzie la Ioan Adam („*Dinspre clipă spre eternitate*”) a cărții de poezie a lui Nicolae Dragoș, *Scutier la umbra clipei*, de memorările lui Mircea Micu din *Adio, Europa!...* și de poemul lui Ion Segărceanu, *În freamătul ninsorii...* ■ La „cronica literară”, Paul Dugnenau recenzează cartea lui B. Pandelea, *Tăcerea pământului*. ■ Voicu Bugariu semnalează debutul Angelei Nache, cu volumul de poezie *Miraculum*. ■ Din ciclul „Pseudo-cultura pe unde scurte”, ajuns la episodul IV, Arthur Silvestri scrie despre *Grupul verificat*, răfuindu-se cu colaboratorii *Europei libere* și ai câtorva reviste de limba română din afara țării (*Micromagazin*, *Limite*, *Ethos*) și ai publicației de limbă franceză *Cahiers de l'Est*: „Culturalii *Europei libere* sunt redactori și colaboratori, în general anonimi pentru culturile occidentale și necunoscuți ca valori nici măcar pentru cei mai minuțioși biografi ai literaturii române. Cum ‘opera’ lor va fi studiată în curând mă rezum deocamdată să-i citez: Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, redactori din ‘subredacția’ de la Paris, Sanda Stolojan, Paul Goma, Virgil Tănase, Aneli Ute Gabany, colaboratori cu teme diferite. [...] Aceste câteva ‘periodice’ cu apariție totalmente neregulată, s-ar fi putut adresa cel mult românilor din străinătate cee ace, la un moment dat, a părut insuficient. O minoritate izolată între alte nații majoritare poate comunica în limba ei doar cu alte minorități, de aiurea; influența asupra mediului nemijlocit strain este însă, cu revistele ‘românești’, nulă. Iată de ce în rețeaua *Europei libere* s-a creat, începând cu 1975, un soi de publicație internațională, intitulată *Cahiers de l'Est* cu sediul la Paris, periodic, trebuie să admitem, inițiat de români deoarece este condus de Sanda Stolojan. [...] Principalul scop al acestor ‘caiete’ ar fi să stimuleze relațiile între scriitorii ‘contestatari’ și aceia din Occident, favorabil contestației, și să scoată cultura acelor țări din sfera ‘provincialismului’. [...] Acest pseudo-manifest artistic care e, în realitate, un pur manifest politic, pigmentat chiar și cu un program de acțiune oferit

amatorilor de contestație, spune totul despre *Cahiers de l'Est*. Cât este el de corect estetic este vom vedea la timpul potrivit, deocamdată adaug pe aceia care colaborează la această stație înaintată a *Europei libere*, cum se va vedea, toți colaboratori la gazetele ei satelit: Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Paul Goma, Șerban Cristovici, Virgil Tănase, Horia Stamatu, Sanda Stolojan, D. Țepeneag. Nu este, desigur, unica publicație de altă limbă decât româna unde apar acești autori, a căror gazetărie 'occidentală' e mult mai modestă decât ar vrea ei să creadă. Interesant este că accesul lor în alte publicații e, o vede oricine, condiționat: ei publică fie în gazete editate de alți 'contestatari' fie în periodice conduse de prieteni, cunoscuți sau 'căuzaci'. N-am înțelege de ce scrie, rar, Monica Lovinescu în *L'Alternative* dacă n-am ști că Mihnea Berindei (colaborator la *Limite*) e în redacția gazetei *L'Alternative*. Ar fi greu de înțeles cum de publică Sanda Stolojan, când și când, la *Esprit*, dacă am ignora că director la *Esprit* este Jean-Marie Domenach, din colegiul de onoare de la *Cahiers de l'Est* unde director e (!) Sanda Stolojan (servicii între directori). Explicația colaborării Monicăi Lovinescu la *Kontinent* (editată de V. Maximov) stă în caracterul 'dizident' al acestei gazete. Acest cod, cu care cunoscătorul poate deschide orice asemenea 'mistere' negustorești, ascunde, în relatare, o foarte vastă rețea de complicități care este proprie grupului *Europei libere*". ■ Valeriu Anania evocă personalitatea lui V. Voiculescu într-o primă parte a unui articol amplu. ■ Cezar Ivănescu publică un grupaj de cinci poeme: *Pergament, Anamnesis, Perfectum, Una isole muy hermosa* și *Paianjen*. ■ Alte grupaje de poezie cuprinse în număr aparțin lui Ion Nicolescu, Doina Strescu și Marius Stănilă, iar Gheorghe Schwartz publică o proză scurtă, *Răpirea fecioarelor*.

20 februarie

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 8] La rubrica „Confesiuni esențiale”, invitatul Marianei Brăescu este Mihail Diaconescu care discută pe larg despre romanul istoric românesc. ■ La rubrica „Pro amicitia”, Traian T. Coșovei scrie despre Carmen Firan.

● [„**Vatra**”, nr. 2] Constantin Crișan scrie, la „Cronica ideilor” despre *Ontologia lui Constantin Noica*. ■ La rubrica dedicată „cronicii literare”, Anton Cosma recenzează volumul *Elemente de caragiologie* al lui Valentin Silvestru, volum ce „ambizionează să traseze conturul unei discipline”, deschizând „încă o poartă spre complexitatea și profunzimea acestui teritoriu al spiritualității noastre care, se poate spune, ne aparține din ce în ce mai mult, gândirea noastră, și nu doar gândirea artistică sau literară, ci și gândirea social-politică și ideologică”. ■ Tot aici, Cornel Moraru scrie despre volumul de poezie *O grădină pentru Orfeu* al lui Vasile Nicolescu, dar și despre romanul *Întoarcerea lui Ulise* al lui Modest Morariu, roman care, consideră recenzentul, potențează „însușirile de poet și eseist” ale autorului. ■ La rubrica „Vatra

Dialog”, Nicolae Băciut consemnează un interviu cu scenograful Romulus Fe-
neș, iar Mircea Handoca intră în dialog cu Zoe Dumitrescu-Buşulenga, despre
Mircea Eliade: „Ceea ce îl deosebește pe Mircea Eliade în concertul cercetăto-
rilor e capacitatea lui de pătrundere în mit, adică el vorbește dinlăuntru fenomenului studiat, ca un implicat într-o filosofie a mitului. Se stabilește deci un
raport cu totul special între mituri și cercetătorul lor. Este vorba desigur de o
calitate mai adâncă decât aceea pe care conduce un demers intelectual, de o
poezie spirituală mai degrabă. El iese dintr-o etnie cu o cultură în care mitul
este încă viu. Prin origine se află undeva în apropierea tainicului topos al ge-
nezei miturilor. Dacă privești devenirea lui Mircea Eliade, îl simți venind în-
spre această parte ultimă – cea mai adâncă – către această zonă a miturilor.
Fără îndoială, literatura lui anunța prin latura ei de fantastic pe care o implica o
anumită propensie înspre cercetarea unor locuri de interferență între contingent
și absolut”. ■ Revista publică două grupaje de poeme semnate de Raluca Oc-
tav, respectiv de Grete Tartler. ■ Sunt publicate, de asemenea, fragmente din
Memoriile lui Vasile Netea, precum și mărturii privind biografia și opera lui Al
Papiu Ilarian, explorând unele documente inedite din arhive străine, prezentate
de dr. Grigore Ploșteanu. ■ Sorin Titel publică un amplu fragment, *Nepotul*,
din romanul *Femeie, iată fiul tău* ■ Liviu Ioan Stoiciu semnează un grupaj de
poeme (*cu un arbore roditor pe piept, o singură floare nu, cade pur și simplu*).

24 februarie

● [„România literară”, nr. 8] În numărul 8 / 1983 din „România literară”,
G. Dimisianu scrie, la rubrica „Confruntări”, despre romanul *Însoțitorul* al lui
Constantin Țoiu, un roman mai puțin comentat decât *Galeria de vișă sălbatică*,
și aceasta pentru că, în opinia criticului, romancierul nu ține să repete formula
verificată în romanul anterior, rezistând ispitei de a-l reedita prin „reluare de-
ghizată”, preferând un alt registru epic în care „un fir principal nu există”, iar
„toate firele compun o țesătură de sensuri a cărei cea mai izbitoare stranie în-
sușire este aceea că neconțin crește”. ■ Tot la pag. 4, e publicată o notă a lui
Paul Anghel în care, iritat probabil de rezervele și de tonul condescendent al
lui Mircea Iorgulescu din recenzie la romanul său *Noroaiete* publicată în nu-
mărul anterior, îl roagă pe „tovarășul director” să publice pe aceeași pagină a
IV-a următoarea precizare: „Romanul *Ieșirea din iarnă* întâia carte a ciclului,
nu urmează să apară, ci a apărut acum doi ani, după cum o atestă chiar cronică
la volum, publicată la timpul potrivit în „România literară”. În consecință, mai
urmează să apară nu patru, din cele nouă volume, ci trei, pentru ca ciclul să fie
încheiat. Dezinformarea cititorului are o limită, chiar și pentru un recenzent de
la „România literară”. ■ La pagina 5 a revistei, Valeriu Cristea comentează
partea finală, ultima aventură din romanul lui Fănuș Neagu, *Frumoșii nebuni
ai marilor orașe*, prilej pentru a sublinia faptul că scriitorul este un „anarhist al
fanteziei”, cu o imaginație dezlănțuită care „biciuie deopotrivă expresia și ac-

țiunea”. ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu continuă incursiunea începută anterior prin operele poezilor Văcărești, oprindu-se asupra lui Iancu Văcărescu, „un improvizator, adeseori strălucit, care nu se împăca cu o serioasă muncă de atelier. Cu el se încheie seria Văcăreștilor, poeți și pioneri ai poeziei noastre moderne. Poate că recursul la amintiri folclorice este relevabil în câte o baladă ca *Lelele*. Versificatorul se încerca în tipare metrice foarte variate. Era în felul lui un *virtuoso* și un *dilettante* superior. ■ Pe aceeași pagină 8, redacția publică o precizare a lui Barbu Cioculescu, o reacție la „precizările” făcute în numărul din 10 februarie al revistei de către Mitzura Argezei, respectiv la scrisoarea doamnei dr. Maria Zagora, privitoare la volumul *Tudor Argezei, autoportret prin corespondență*. În numărul invocat, Maria Zagora încercase să demonteze o parte din însinuările prefațatorului ediției, Barbu Cioculescu, referitoare la anumite nuanțe de patologie ale Aretiei Panaitescu, amendând, în același timp, prezentarea lacunară a acesteia, și o anume tendențiozitate în prezentarea relației dintre cei doi, ceea ce provoacă și reacția, decentă și argumentată, a prefațatorului: „În scrisoarea doamnei dr. Maria Zagora se afirmă că aș fi cercetat corespondența dintre I.T și Aretia Panaitescu fără simpatie și fără obiectivitate, ba chiar cu incorectitudine, acolo unde nu mi-am dat toate silințele să purced la o completă identificare a eroinei. Dar simpatia, obiectivitatea, corectitudinea, în materie, rezultă anume din acea acribie și seriozitate care tocmai îmi fuseseră acordat. Cred că nu m jignit în nici un loc și câtuși de puțin memoria Aretiei Panaitescu. Cum mi-aș fi permis aceasta, când pentru mine ea a fost proiecția intelectului și sensibilității sufletești a unui foarte mare poet? Curiozitatea de a ști cât de frumoasă a fost în realitate a pălit în fața împrejurării că, așa cum va fi fost, a trezit și apoi reținut interesul aceluia care i-a scris. Toate concluziile în domeniul materialității – vârstă, avere, maladii, familie – le-am tras ipotetic și apăsas ipotetic, cu plăcere ipotetic”. Mai mult, dincolo de argumente, criticul lasă deschisă posibilitatea unei viitoare colaborări pentru o mai bună realizare a unor viitoare ediții care să utilizeze toate informațiile, inclusiv părți lipsă din corespondența celor doi, asumându-și „riscul oricăror amendamente privind universul corespondenței, retușările la portrete ș.a.m.d.” ■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu recenzează, într-un articol intitulat *Impresionism și profunzime*, cele cinci eseuri despre Bacovia, Sadoveanu, Lovinescu, Thomas Mann și Tolstoi cuprinse de Lucian Raicu în volumul *Calea de acces*, rod, pe de o parte, consideră recenzentul, al unei lecturi „impresioniste”, iar pe de altă parte, al unui interes vădit pentru așa numita „critică a profunzimilor”. Criticul remarcă „subtilitățile îmbătătoare” din eseurile lui Lucian Raicu, mai multe fraze memorabile sau „exemple de excelență a criticii lui Lucian Raicu”, încheind cu o descriere extrem de aplicată și relevantă: „[...] Impresionismul seamănă bine cu al lui G. Ibrăileanu: nimic (cel puțin la prima vedere) sistematic; o ordine dictată de despuierea textului, care pare citit cu creionul în mână, subliniat și glosat; totalitatea

acestor sublinieri și glose încheagă articolul propriu-zis, fără efort aparent la transcriere. Ne aflăm în regimul jurnalului de lectură, improvizat prin natură, bogat în repetiții, tatonări și asumându-și contradicțiile inerente. Criticul-cititor o spune el însuși: ‘A scrie despre Bacovia, despre un poet adevărat, dar, parcă, și mai mult, despre el: ce este el? ce este cu el? De fiecare dată, de la capăt, aceeași întrebare – una singură – luată de la capăt și încercarea de a întreba, altfel și altfel, același lucru. Fragmentele care alcătuiesc textul cuprind aceeași încercare, repetată, definesc aceeași întrebare, același asalt asupra obiectului ei. Fiecare fragment, un asalt, și repetarea lui, multiplicarea efortului de înțelegere’. Și, mai devreme: ‘A scrie despre Bacovia nu bine, ci relativ exact, asta pretinde și [...] nu în ultimul rând, o chinuitoare acceptare a contradicției, a contrazicerii. Să spui, de pildă, într-o frază că e o natură șubred-depresivă și în cea imediat următoare sau ceva mai încolo, că e o natură puternică, dominatoare’. Atenția acestui cititor, – ale cărui impresii culese pe măsura străbaterii operei devin spontan expresii critice, păstrându-și aproape intacte imediațetea, frăgezimea, confuzia chiar, datorată contactului prea strâns cu textul, căldura izvorâtă din simpatizarea cu el – se îndreaptă mai rar spre arta poetului, ca efect și ca tehnică, decât spre resorturile ei profunde, vitale, existențiale. Iată, în această ordine de idei, concluzia eseului despre Bacovia: ‘Radicalitatea refuzului, ducerea până la capăt a dezarticulării, a dezmembrării, constituie un apel indirect la luciditatea incomodă a gradului zero, la obligația de a lua act, până nu e prea târziu, de fatalitatea golului, de maxima acuitate a răului lumii și a răului de a trăi, de probabilitatea eșecului. Dar poezia (modernă) ea însăși, ce este altceva – cum spune Sartre – decât «valorizarea absolută a eșecului»? «La poésie, c’est le qui perd gagne». Numai poezia?’. Titlul cărții lui Lucian Raicu este, în cel mai înalt grad, semnificativ pentru critica lui bazată pe lectură, pe experiența însăși a cititului mai mult decât pe analiza mecanismelor obiective ale textului: *Calea de acces*. Nu în sensul că de exemplu *Zodia cancerului* ar rămâne doar un pretext: romanul este cu adevărat descris, descompus, privit cu lupa, dar observațiile presupun o participare deosebită a observatorului și, încărcate de subiectivitatea lui, devin elocvente în egală măsură pentru ceea ce este citit ca și pentru ceea ce se citește. Orgoliul criticului constă în a ne sili să-i urmăm calea proprie de acces spre operă. Limbajul critic îmbrățișează striâns limbajul literar: ocolurile, amânările, popasurile comentariului caută să figureze, cât mai exact, traseul călătoriei deseori întrerupte a abatelui de Marenne prin Moldova din romanul lui Sadoveanu. Despre cea din urmă, ca și în general despre drumurile sadoveniene, Lucian Raicu scrie: ‘Există o știință înaltă în materie de drumuri. Ținta odată cunoscută – în cazul de față locul făgăduit – mijloacele realizării ei nu sunt niciodată indiferente. Nu se merge spre ea la întâmplare și mai ales nu se merge de-a dreptul. Asta nu e bine. Se înaintează cu ocoluri și complicații voite, absolut necesare. Nu se înaintează prostește. Se înaintează neapărat cu

înconjur. Aceasta este regula sadoveniană a mersului spre țintă'. Aceasta este deopotrivă regula criticului când scrie despre *Zodia cancerului*: simțim că 'strategia drumurilor' lui Sadoveanu este și strategia lecturii lui. Comentariul este o hârtie de calc așternută pe realitatea operei. Dacă această aderență a textului critic la textul literar constituie o caracteristică generală a eseurilor lui Lucian Raicu, în acela despre Sadoveanu ea are o consecință specială: printr-un soi de complementaritate, romanul este interpretat ca un metaroman, cartea devenind o utopie a cărții. Aș putea fi bănuie că trag spuza pe turta mea, dacă n-ar fi evident că problema principală a eseului lui Raicu nu este doar aceea a textului ca lume, ci și aceea a lumii ca text. Abatele și tovarășii nu călătoresc pur și simplu într-o Moldovă de secol XVII, ci în Moldova lui Sadoveanu: ei se confruntă cu realitatea literară, cu semnele filosofiei și scrisului sadovenian. [...] Astfel de subtilități îmbătătoare sunt de găsit și în celelalte eseuri, unde tendința de a descifra sensul metaliterar al literaturii apare de asemenea. *Iosif și frații săi* sau *Alesul* lui Thomas Mann ne furnizează, în viziunea lui Lucian Raicu, destule dovezi convingătoare, dar și altele, cum să zic, excesive. Faraonului îi place Iosif, despre înțelepciunea căruia auzise, și ca tânăr bărbat, frumos, fătoș. Frumusețea, spune el, 'are de-a face cu înțelepciunea'. Criticul comentează: 'Relația dintre frumusețe (nu numai spirituală) și adevăr, atât de intim aprofundată, explică, de altfel, până la urmă, de ce conferă Thomas Mann atâta însemnătate înfățișării corporale a Operei, a Textului'. Un sâmbure de adevăr poate fi aici, dar extrapolarea este, de la un punct, abuzivă. E ciudat cum impresionismul funciar al lui Lucian Raicu debușează câteodată într-o rigoare a aplicării ideii vecină cu dogmatismul. Sensul metaliterar e căutat peste tot, ceea ce transformă chiar și similitudinile întâmplătoare în necesitate, lăsând regula fără excepții. Portretul lui E. Lovinescu ține (ca și cele ale lui Bacovia sau Tolstoi) de atracția, mai veche la L. Raicu, pentru laturile profunde ale personalității artistului. Un portret 'existențial' și dramatic-moral: îndoieli, anxietăți, renunțări. Episodul schimbului de scrisori cu Vianu din 1919 și acela al corespondenței cu Arghezi din 1943 sunt exploatate la maximum. De altfel, *Memoriile*, scrisorile și romanele sunt mai utile comentatorului decât critica lui E. Lovinescu. Nu întâmplător: căci felul lui de a se interesa de scriitor trece aproape cu totul peste specificitatea limbajului diferitelor genuri. Critica profunzimilor moștenește, de altfel, această ștergere a granițelor dintre limbajele imaginației de la psihanaliză, de la Freud îndeosebi. La E. Lovinescu este dezvăluită în punctul de plecare, o 'polaritate expectativă-acțiune', care ar explica 'angajamentul dificil', întârziat al criticului, și, în punctul de sosire, un 'secret' al personalității, care ar consta în faptul că autorul *Criticilor* a fost lipsit de orice 'vulgară ambiție' socială ori de altă natură, făcându-și un criteriu al reușitei exclusiv din scris: 'E. Lovinescu a fost un biruitor, deși temperamentul [...] nu numai că nu l-a slujit, dar i s-a pus în cale'. E semnificativ că exact aceeași este observația centrală a eseului

despre Bacovia: ‘E un învingător Bacovia, acest învins predestinat’. Indiferent de pertinența constatării (și care nu poate fi negată), în ambele cazuri, putem remarca lesne că ea este mai curând o temă a criticii decât a operelor în discuție. La nivelul de adâncime, pe care-l alege această critică, încep să conteze asemănările și să se efașeze diferențele. Între critic și poet pot subzista înrudiri esențiale în planul personalității; critica și poezia se disting totdeauna, în planul tehnicității lor. Această obiecție, curentă dealtfel, care s-a făcut criticii profunzimilor, nu anulează și nici măcar nu periclitează valoarea eseurilor lui Lucian Raicu. Cel despre Bacovia conține un mănunchi de observații fundamentale. Nu le pot dezvolta, să le identific: ele privesc stângăcia bacoviană, semnificația provizoriului, locurile, strictetea raportării la o realitate determinată, reducerea mesajului la informația nudă etc. Într-unul din rarele momente în care criticul își sintetizează impresiile, el scrie despre poetul *Plumbului* aceste fraze memorabile: ‘Stridențe și puerilități: în loc să ucidă poezia, împingând-o în ridicol, îi dau acea sfâșietoare autenticitate de: carte poștală, bilet intim, foaie mototolită. Se înscrie pe suprafața hârtiei totul, cu o sinceritate albă, impasibilă, necenzurată de simțul măsurii, de simțul ridicolului. Nici o privire spre virtualul cititor, menită să-i surprindă reacțiile, să-i smulgă aprobarea, să-l înduplece. Text fără destinatar, monolog fără ieșire din scenă. Ceva neglijent iresponsabil în rostirea cu glas tare, întreruptă de lungi tăceri deprimante, momente de împietrire și neputință, brusc depășite, la rândul lor, în direcția unei vorbiri dezinvolte, de o desăvârșită libertate. Ingenuitate în plină blazare, perplexitate și indiferență în articularea discursului lăuntric abuziv, necontrolat, precipitat’. Din eseu despre *Jurnalul* lui Tolstoi (care, nici el, nu e exhaustiv, monografic, urmărind să arunce câte o sondă în substanțialitatea unor păgâni) putem, de asemenea, cita numeroase observații: ‘Iată însă că Tolstoi se arată nefericit pentru că dispune de ceea ce lor (lui Balzac și Dostoievski – n.n.) li se refuză. Diavolul ia, în preajma sa, o înfățișare de lux, este un diavol al belșugului care își răsfață victima, satisfăcându-i dorințele, împiedicând-o să se ostenească’. Sau: ‘Tolstoi contrazice violent imaginea senectuții înțelepte. Pe măsură ce înaintează în vârstă, în loc să se potolească, așa cum ne așteptam și cum cere bunacuviniță, sufletul îi devine mai agitat, conștiința caută mereu noi și noi motive de «hartă», pasiunile se încing, seninătatea îl părăsește. Tolstoi bătrân este un Tolstoi exasperat, un tânăr furios, pe care nimic nu-l mulțumește’. Fără a înmulți exemplele de excelență a criticii lui Lucian Raicu (lucru oricând posibil, mai cu seamă când e vorba, ca în *Calea de acces*, de scriitori mari), aș vrea să precizez, în încheiere, că există între viziunea criticului (legată de atracția ‘profunzimilor’, cum spuneam) și metoda lui (impresionistă, de jurnal de lectură) un fel de incompatibilitate ascunsă, care creează tensiune artistică. Eseurile sunt verbioase, șovăitoare, inextricabile, și deopotrivă fragmentare, fulgurante, limpezi. Cea dintâi particularitate provine din modul de abordare a

literaturii, pe latura ei cea mai omogenă, dacă pot spune așa, acolo unde actul creator este pe cale să ia forma lui definitivă, în miezul forțelor vii, fierbinți, ale ființei care încearcă să se manifeste prin scris, emițând semnale și simboluri; iar cea de a doua se datorează culegerii de impresii, notării lor pe măsură ce sunt culese, într-un contact permanent cu suprafața înșelătoare, multiplă și totuși definitivă a operei, cu o sensibilitate deja imprimată în cuvânt și în fraze. În sfârșit, stilul nu cunoaște cauzată de litota: făcut din aproximări, paranteze și din linii frânte, el ascunde un principiu în fond sentimental; fraza se umflă, sporită de drojdia simpatiei aflată în compoziția ei și de euforia dibuirii unui sens pe care îl sugerează continuu, dar nu-l numește aproape niciodată, de teamă parcă, să nu-l piardă în clipa următoare”. ■ Dana Dumitriu scrie despre romanul lui Dan Verona, *Îngerii chilugi*, prin care scriitorul reușește, crede Dana Dumitriu, să depășească o anume „mecanică a raportării” cauzată de receptarea entuziastă, de către Al. Paleologu, a debutului său poetic. Autoarea articolului notează existența unui stil antrenant, cu metafore accesibile unui public avid de drame sentimentale, precum și limbajul volumului, forța expresivă a cuvintelor, a expresiilor, a sintaxei. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de poezii *Fragmente din Muzeon* (1982) al lui Cezar Ivănescu, iar, la rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici scrie despre volumele de debut ale Ioanei Proca (*În rândul lumii*) – aflată „ca mentalitate poetică, la jumătatea distanței dintre natură și cultură”, dintre sensibilitatea genuină a femeii de la sat și alintarea vicleană a celei care a învățat că nu tot ce zboară e pasăre” – , și al lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Iubire de pietrar*, „o plachetă mai puțin convingătoare decât mă așteptam”.

● [„Tribuna”, nr. 8] Sub titlul *Prezența poetului*, Nicolae Prelipceanu scrie empatic, poetizând el însuși, despre poezia lui Geo Bogza. ■ La rubrica „Cronica ideilor literare”, Adrian Marino scrie despre „personalitatea cercetătorului literar”, în fapt o cronică a cărții lui Mircea Braga *Istoria literară ca pretext*. ■ La rubrica „Desenul interior”, Adrian Popescu scrie despre poezia lui Dinu Flămând. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Bazil Gruia, respectiv de Ioana Crăciunescu. ■ Al. Căprariu recenzează *Dicționarul de lațăr* al lui Oliver Lustig.

25 februarie

● [„Contemporanul”, nr. 9] Laurențiu Ulici scrie despre volumul lui Marin Mincu *Proba de gimnastică*: „Multă vreme poezia și critica lui Marin Mincu n-au lăsat să se vadă că aparentul lor paralelism e, de fapt, într-o geometrie spațială ce ascultă de alte reguli decât cele euclidiene și că, în consecință, autonomia lor e relativă, mereu supusă interdeterminărilor. Abia prin *Proba de gimnastică* lucrul apare în toată claritatea, poate și pentru că în textele de aici insolitul sare în ochi și trimite imediat cu gândul la stilul critic din eseul despre poezia lui Ion Barbu, apărut cu un an înainte. De văzut nu s-a văzut dar relația

exista chiar de la primele cărți; pe când scria o poezie de linie blagiană, interesată de organicul primordial și de mitologii autohtone, Marin Mincu era, în critică, preocupat de exordii arhetipale în vederea unei analize a străfundului operei; mai târziu, în vremea apropierii de metodologiile critice de după structuralism poezia, parcă adaptându-se criticii, se orientează spre semiotică încercând o dublă determinare: existențială și textuală. La originea acestei mișcări simultane în două genuri stă fără îndoială ‚muntenismul’ autorului, marea, lui disponibilitate pentru înnoire și plictisul de static, de structurile conservatoare. [...] Modul de lectură al poeziilor din această carte trebuie să fie și el adaptat manierei poetului; a încerca să te cuprinzi de acest farmec sfânt și tradițional numit emoție poetică e un gest riscat, textele nu promet mai nimic într-o atare direcție, promet în schimb o emoție... textuală, comparabilă cu aceea pe care am avea-o în fața celebrului sfînx dacă el ar clipi sau, cum se spune pe la noi, ar face cu ochiul. În orice caz, după *Proba de gimnastică* ne putem aștepta de la Marin Mincu la orice. Din lecția avangardei interbelice (pe care a învățat-o antologându-i textele) el și-a însușit un lucru: poetul să fie imprevizibil în previzibil”. ■ Constantin Cubleşan recenzează romanul *Plutire, ultima plutire* de Panek Zoltán, H. Zalis scrie, tot aici, despre romanul *Frica de duminică* al lui Liviu Călin. ■ La „cronica edițiilor”, Zigu Ornea scrie despre primul volum de *Opere* de E. Lovinescu, eveniment editorial consemnat în cam toate revistele culturale, ediția căreia criticul îi subliniază mai multe calități: acuratețea transcrierii textului „pe baza unor criterii judicioase, stabilite de Maria Simionescu”, „aparatură critică, datorată lui Alexandru George”, informat până în detaliu, este excelent”, „remarcabilul studiu introductiv” și „impresionantul capitol de note”: „O spunem cu bucurie și infinită stimă: ediția critică a operei lovinesciene a debutat cu dreptul. Și, cunoscând înalta profesionalitate a editorilor, suntem încredințați că ea se va menține la același nivel de calitate și exigență”. ■ Florin Manolescu scrie despre volumul de critică al lui Alexandru George *Simple întâmplări în gând și spații*: „Oricât de puțin simpatică ne-ar fi critica ‚în răspăr’ a lui Alexandru George, oricât de mefienți am fi în legătură cu juriile literare și cu deciziile lor, un critic care obține un premiu a atins un anumit nivel al profesionalizării și un grad de competență care nu pot fi la îndemâna oricui. Și totuși, ori de câte ori are prilejul s-o facă, Alexandru George ne avertizează că el nu este de fapt nici critic și nici eseist, ci un scriitor care și-a trădat adevărata vocație. [...] Surprinzătoare prin faptul că abordează un gen de, sfârșit de carieră’, dar conformă întru totul cu spiritul răzvrătit al criticelor și al eseisticii din volumele mai vechi, *Simple întâmplări în rând și spații* este cartea delectabilă a unui autor paradoxal, care pretinde că s-a realizat împotriva voinței sale”. ■ Dan C. Mihăilescu consemnează debutul Monicăi Spiridon cu volumul *Sadoveanu. Divanul înțeleptului cu lumea*: „Interpretarea este suplă, elementele teoretice împrumutate sunt asimilate aproape perfect; compartimente complet separate în aparență se vădesc învecinate în esență, reliefând

abila osmoză realizată de Sadoveanu între diferitele nivele epice – temă, personaje („măștile” și „vocile” auctoriale) – tramă, între arhitectura epică, oferită spre analiză semiotică și complexul plurisemnificativ, oferit hermeneuticii. În al doilea rând, debutul Monicăi Spiridon anunță un critic cu un program analitic bine definit; cartea de acum nu este un capriciu sau o întâmplare (în paranteză fie spus, o întâmplare nu tocmai fericită, editorial vorbind, este alegerea unei colecții cu specific oarecum ingrat, „Contemporanul nostru” al Editurii Albatros, unde, prin forța lucrurilor, apetitul teoretizant, esențial în cazul de față, este substanțial diminuat, ca și bibliografia de referință, de altfel). Studiile publicate în reviste de Monica Spiridon, mai ales în *Caiete critice*, precum și raportările făcute aici între opera sadoveniană (nivel ficțional / univers narativ, autor/personaj etc.) și orizonturile romanului european modern (Flaubert, Dostoievski, Proust, Gide, Th. Mann, Joyce, Steinbeck, Kafka ș.a.) anunță un exeget redutabil al formelor narrative moderne”. ■ Numărul include și trei sonete de Radu Cârneli: *Poetul, Biruința gândului, Ca magul*.

● [„**Flacăra**”, nr. 8] Nichita Stănescu publică poemul în proză *Auzit, fără voie*. ■ Artur Silvestri recenzează cartea de poezie a lui Marin Sorescu *Fântâni în mare*. ■ Paul Dugneanu scrie, sub titlul *Demnitatea ideii*, despre al zecelea volum de *Opere* de Tudor Vianu.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 8] Mihaela Davidescu-Mioc publică, pe prima pagină, poemul *Arpegii*. ■ Cornelii Vadim Tudor scrie, în continuare, despre *Istoria...*, studiul ajungând, în acest număr, la partea a patra. ■ Eugen Barbu continuă și el amplul studiu *La judecata de apoi a poezilor*, ajuns la partea a douăsprezecea, în care comentează „misticismul” poporului român, pornind de la analiza unor colinde. ■ Adrian Rizea publică, la rândul său, partea a patra a foiletonului dedicat cărții-interviu a lui V. Mangu, înfierață pentru o serie de neajunsuri și afirmații ale lui Iorgu Iordan.

● [„**Cronica**”, nr. 8] Tudor Ghiddeanu publică partea a doua a studiului dedicat „Filosofiei lui Eminescu”, *Conceptul unei filosofii moniste*. ■ Sub titlul *Luciditate și melancolie*, Daniel Dimitriu scrie despre volumul *Versuri* de Mircea Ciobanu. ■ I. Sîrbu recenzează romanul *Noroaiete* al lui Paul Anghel. ■ Ioan Holban scrie despre cartea de poezie a lui Emilian Marcu, *Neliniștea singurătății*, o carte de versuri „scrisă de o sensibilitate romantică”. ■ Adi Cristi publică un grupaj de poeme. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre Ion Agârbiceanu, focusându-se pe două volume apărute în 1982: monografia lui Mircea Popa, *Introducere în opera lui Ion Agârbiceanu*, și antologia de texte critice *Ceasuri de seară cu Ion Agârbiceanu. Mărturii. Comentarii. Arhivă*, volum editat de Mircea Zăciu. ■ La rubrica „Cărți”, „Z.S.” semnalează, printre altele, apariția cărții lui Petru Romoșan, *Rosa Canina*: „Ironia curge în poemele lui Petru Romoșan ca un strigăt alb al bucuriei de a se îndoii de toate, de a persifla, cu bună știință, ordinea lumii morale, legile ei. Bufonul trăiește din această ironie,, o mângâie cu privirea când o adoră, o disprețuiește când o tran-

sformă în rece sarcasm, o uită când sentimentul de participare firească la comedia vieții îl face să-și cumpere un ‘suflet nou’. Teatralizând banalitatea, focarele ei de reverie și solemnități necunoscute, asociind cu ingeniozitate idei de destin o imagine de carnaval al lucrurilor și ființelor”.

● [„Orizont”, nr. 8] Coriolan Babeți consemnează „convorbirile” sale cu pictorul Sorin Dumitrescu, despre poezie, pictură și prietenie, amintiți fiind în ele Nichita Stănescu, D. R. Popescu, Anghel Dumbrăveanu, Marin Mincu, George Bălăiță și alții. ■ Adrian Dinu Rachieru scrie despre romanul lui Paul Anghel, *Noroaiete*: „Dar uriașul roman (ciclu), lepădând prejudecata ‘marilor teme’, gândit în viziune gigantescă, îngemănează reconstituirea fidelă cu nevoia de ficțiune; Paul Anghel scrie nervos, inteligent sau ‘filmează’ cu încetitorul, după o documentare epuizantă. El maschează un uriaș și ingenious efort de construcție”. ■ Smaranda Vultur semnează o cronică a cărții lui Dolores Toma, *Cyrano de Bergerac – un model al barocului*. ■ La rubrica „Cronica mărunță”, Anemone Popescu notează câteva gânduri despre Dimitrie Stelaru. ■ *Un domeniu al transparenței* este titlul articolului semnat de Ion Pop în cadrul unui grupaj dedicat „prieteniei”, în care criticul se axează pe „prietenia literară”, discutând mai pe larg despre gruparea echinoxistă: „În tot ce a avut mai bun și mai autentic, îmi place să cred că *Echinoxul* s-a încheșat ca spațiu al prieteniei exigente, neconcesive, al alianței dintre entuziasmul vârstei tinere și veghea spiritului critic lucid, în numele unei etici superioare a scrisului”. ■ În același context Dorian Grozdan scrie despre *Prietenii și cafelele literare timișorene*, iar Livius Ciocârlie publică un scurt text intitulat *Despre prietenie*. ■ Ancheta „Orizont” pune sub reflector „noua generație” de poeți și scriitori solicitând răspuns la două întrebări: dacă această generație își are criticii ei și dacă pot fi stabilite similitudini între ea și „avangarda literară”; Ioan Buducă răspunde anchetei printr-un text intitulat *Nostalgia unui ipotetic calm*, remarcând că, la momentul interviului, nu se poate vorbi de o critică a generației ’80, dar fiind mai toți prozatorii și poeții generației și puternice naturi critice, „înainte de a fi naturi creatoare, nu există riscul ca, lipsiți de o critică de salon, Mircea Cărtărescu sau Ion Mureșan să trădeze vreodată poezia pentru cine știe ce eseistică ciudată. Ei sunt, de fapt, și esești și critici, de o nerătăcitoare filiație modernă, după cum au dovedit-o în revistele studențești care le-au găzduit debutul”. ■ Mihai Dinu Gheorghiu răspunde și el anchetei (*Gardă inversă*): „Mai important decât a ști dacă ‘noua generație’ își are criticii ei (și, fără îndoială, îi are) este a observa că ea este o generație eminent critică, una contrazicătoare de reguli. Combativitatea tinerilor scriitori probează că, oricum, sunt ‘în gardă’, o tânără garda inversă căci, în ciuda liberschimbismului așizat, atitudinea lor pare mai degrabă protecționistă: arta ca autoapărare, credința în puterea infinită a limbajului. În ce îi privește pe cei ce contestă capacitatea novatoare a creației tinerilor, atitudinea lor nu trebuie să îngrijoreze prea mult atâta timp cât se desfășoară în spațiul ideilor și formelor fixe, constituindu-se într-un fel de poză contractuală a literaturii. Deși

sunt celebri în măsluirea cărților, să sperăm că nu le va ieși pasența”. ■ Răspunsul lui Mircea Mihăieș la anchetă e dat sub titlul *Între academism și prietenie*: „Zgomotul făcut de ultima generație de poeți, prozatori și critici nu și-a găsit încă adevăratele sale explicații. Din motive obscure, ceea ce este un schimb firesc de generații a fost considerat drept o luare de asalt a pieței (și vieții) literare, când lucrurile stau mult mai simplu: nu e vorba, la urma urmelor, decât de o simplă ‘împrospătare’, de un fenomen ce exclude... exclusivismul, pentru că nu am auzit încă de vreun caz în care scriitorii din generațiile mai vechi să fi fost lăsați la vatră, constrânși să predea muniția și cazarmamentul recruților din noul val. Am merge chiar mai departe cu afirmația susținând că acesta este primul schimb cu adevărat normal din perioada postbelică. [...] Aparenta insurgență a tinerilor scriitori se manifestă pe un câmp literar ce se vrea plivit de orice dominantă extra-literară. Ei tind să se manifeste într-un spațiu (pe cât se poate neted) al ideilor literare. Ciudat este că predarea (simbolică) de ștafete se produce în mod diferențiat, după specializarea într-un gen sau altul”. ■ Marcel Pop-Corniș răspunde și el anchetei publicând textul *În întâmpinarea „noului val” critic*, pe un ton mai împăciuitor încercând să armonizeze asperitățile de opinie: „Noua promoție de critici. Și ea risipită cam peste tot, are acum șansa de a înnoda aceste fire rebele într-o nouă tradiție literară, cu o personalitate, o concepție și o poetică de sine stătătoare”. ■ *Spațiul (tipografiat) al prieteniei* se intitulează schimbul epistolar dintre Mircea Horia Simionesc și Radu Petrescu, montat de Adriana Babeți; fragmentele de corespondență sunt însoțite de un frumos text evocator, *Galben-rufginiul cărților lui*, semnat de Mircea Horia Simionescu: „Când am terminat lectura superbului roman *Ce se vede*, catalog al armiiilor lui neînvins, entuziasmat de cutezanța viziunii și a procedeelelor, i-am mărturisit (ne aflam acum în piațeta ce desparte Grădina Ioanid de străzile unde se desfășoară acțiunea romanului) că, încă de la lectura lui *Matei Iliescu*, cu zece ani în urmă, mi-am dat seama că marea lui artă constă în a ști unde să așeze galbenul vechi; nu pe lucrurile înfățișate, ci între ele și ochiul cititorului, în spațiul acela consistent. E ca o armură pe care timpul n-o poate niciodată rugini. Secret al marilor artiști, care previn măcinișul Timpului, conducând ei înșiși, de la început, procesul devenirii”. ■ Cornel Ungureanu publică un fragment (*O convalescență liniștită*) din volumul *Șantier Doi, un itinerar în căutarea lui M.E.* ■ Dan Culcer publică și el un articol pe tema prieteniei, *În amintirea unui prieten*. ■ Daniel Vighi publică o proză scurtă, *A doua povestire*. ■ La rubrica „Frontispicii”, Alexandru Ruja scrie despre Lucian Blaga, *Permanența unor motive poetice*. ■ Numărul cuprinde și grupaje de poezie și poeme semnate de Vasile Popa, Aurel Cherlea, Doru Eugen Popin, Ștefan Doncea.

26 februarie

● [„Luceafărul”, nr. 8] M. Ungheanu scrie excesiv de entuziast despre nuvela *Eclipsa de soare*, de Ion Lăncrăjan: „Substanțială, densă, dramatică,

ancorată cu bună știință într-o rețea de referințe culte, nuvela lui Ion Lăncrăjan *Eclipsa de soare* este o creație antologică a prozei românești postbelice”. ■ La „Viața cărților”, George Morărel recenzează volumul de poezie *Stihuri* de Romulus Cojocaru, iar Ovidiu Ghidirmic scrie despre romanul *Moartea și del-finul* al lui D. Carpen. Alexandru Condeescu consemnează debutul Valeriei Deleanu cu volumul de poezie *Zidirea zăpezilor*. ■ Artur Silvestri continuă serialul despre diaspora românească („Pseudo-cultura pe unde scurte” (V)), cu un text, *Monopolul opiniei*, în care acuză modul în care cei vizați manipulează opinia cititorilor: „Scriitori importanți de origine română aflați în străinătate nu sunt, se vede bine, aceștia și ei nu pot reprezenta literatura română. Cu toate acestea, adeseori când se vorbește de literatura română, acești căzuși fără operă se amestecă în vorbă și câteodată chiar au un succes relativ la naivi: un public care nu e la curent și citește puțin, poate fi ușor înșelat. Cum este, așadar, posibil ca o atât de redusă ‘minoritate’ să se sforțeze și uneori chiar să reușească să vorbească în numele unei majorități zdrobitoare, atât valoric, cât și și numeric? Este indiscutabil că la mijloc se află un truc și că acest truc funcționează în baza a trei principii esențiale: controlul, substituția și complicitatea. [...] Mistificând grosolan istoria literaturii române, prezentată interesat unor străini care iau totul de bun, acest mod de a controla canalele de informare devine scandalos când e vorba de valorile literaturii de astăzi”. ■ Dumitru Ion Dincă publică un lung fragment din volumul *Piramidele Bărăganului*, fragment ce-l are în prim-plan pe Marin Preda, mai precis perioada în care acesta a stat la Căldărăști, autorul realizând un documentar la fața locului. ■ Paginile de literatură cuprind câteva grupaje de poezie (Dan Rotaru, Gabriel Cheroiu, Mircea Bârsilă, Smaranda Cosmin) și un fragment de roman semnat de Alexandru Deal. ■ Numărul include și un grupaj de poeme de Rainer Maria Rilke, traduse Al. Andrițoiu.

27 februarie

● [„Scânteia”, nr. 12.601] La rubrica „Colocviile Scânteii”, sub genericul *Munca și viața constructorilor socialismului – în reportajul actual*, într-o dezbatere realizată de Ioan Adam, publică articole: Paul Anghel („Suntem datori acestei epoci fascinante”), Sânziana Pop (*O „carte de citire” a patriei*), Cornel Nistorescu („Să folosim mereu cheia de aur a adevărului”) și Ilie Purcaru (*Pledoarie pentru nou*).

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 9] La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu începe să scrie despre „debuturile în poezie”, având ca prim subiect al „serialului”, volumul lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Iubire de pietar*: „Cu *Iubire de pietar* (Scrisul Românesc, 1982), Aurelian Titu Dumitrescu verifică o observație ce s-a făcut: de câțiva ani buni, în poezia românească se debutează matur. Tânărul poet a ars, asemenea altor colegi de promoție, etapele incertitudinii, ezitării și

promisiunii, pentru a se prezenta în literă tipărită la ceasul maturității. Și-a însușit o *ars poetica* și și-a construit o mitologie”. ■ „Confesiunile esențiale” prilejuiesc întâlnirea dintre Mariana Brănescu și istoricul literar Ion Rotaru: „Precizez: nu scriu o istorie a literaturii române contemporane, actuale, sau cum vreți să-i mai spuneți, scriu pur și simplu cel de al treilea volum (primele două fiind publicate deja) de la *O istorie a literaturii române*, de la începuturi până în prezent. Polemic? De ce-aș fi polemic? Scriu din dorința de a pune în fața cititorului obișnuit, cât și în fața confrăților, pe cât posibil, realitatea fenomenului literar și din cei 40 de ani ultiți, cât mai pe scurt, păstrând proporțiile odată adoptate, și cât mai clar. Scriu să ne cunoaștem bine între noi. Pentru că am impresia (și aici ar putea să apară o intenție polemică subiacentă, involuntară cumva și timidă) că se scrie mult și se citește mai puțin. Avem mulți emițători și puțini receptori, relativ, când raportul ar trebui să arate dimpotrivă. Polemic va părea poate și punctul meu de veder în legătură cu epoca sau perioada așa zis proletcultistă. Nu am avut un proletcultism în înțelesul exact al termenului, ci numai (sau mai mult) un fel de deplorabil oportunism...”. ■ La rubrica „Atitudini, dezbateri, controverse”, George Morărel se aplează asupra premiilor literare al Uniunii Scriitorilor, „un prilej de necesară revenire”, dat fiind faptul că „o parte din cărțile la care s-a oprit juriul n-au stârnit la timpul potrivit comentarii deosebite”; în dezbateri este pus, în acest sens „un roman tel-chelist”, *Prețul singurătății* de Eugenia Tudor Anton: „La Eugenia Tudor Anton materia romanescă nu vine să umple un gol, să clădească, să înalțe o structură armonioasă. Sosit la fața locului, criticul-constructor aduce cu sine un talmeș-balmeș de elemente ce nu se continuă și nu se îmbrică. Unde era gol, se potențează ideea de gol. Blocurile românești sunt diluate până la acel grad de fluiditate ce va permite o revărsare peste câmpul perceptiv, sugerându-se astfel starea de neprins și de necuprins a existentului, psalmodierea Ecleziastului. Blocând povestirea și favorizând o curgere impersonală, cartea Eugeniei Tudor Anton nu mai e acea știută oglindă, ea nu mai reflectă o lume, cartea e acum o oglindă întoarsă asupra ei însăși, oglindindu-se cum se scrie; cum înaintează din cuvânt în cuvânt, din frază în frază și din pagină în pagină; cum se acumulează fără a fi; cum se narează și se descrie fără a numi ceva; cum importantă și excitantă devine mișcarea, degetele care țin stiloul, mâna care scrie cursiv de-a lungul paginii și care nu se poticnește, fiindcă se descrie în postura de a scrie, fiindcă nu se adresează, act pur și simplu narcisic”. ■ La rubrica „Se anunță o nouă carte”, Dinu Săraru publică un fragment și „explică” demersul din cel de-al doilea volum al ciclului *Dragostea și revoluția*: „o carte scrisă cu cea mai mare dragoste pentru adevăr, ce nu poate fi decât unul, până la urmă, și cu orgoliul de a depune o marturie cinstită despre destinul activistului de partid, eroul fundamental al romanelor mele”.

28 februarie

• [„România liberă”, nr. 11.921] La „Vitrina cu cărți”, Titu Popescu scrie despre „monografia Delavrancea” publicată de Constantin Cubleşan.

[FEBRUARIE]

• [„Viața Românească”, nr. 2] Mircea Mancaș publică un eseu, *Modalități stilistice și structurale în romanul contemporan*, în care insistă pe aportul „socialului”, pe implicația „politicului”, apelul la documentul vremii, în structurarea romanului contemporan, „dovadă incontestabilă a relației dialectice dintre viața socială și creația literară a zilelor noastre”. ■ Nicolae Breban publică un fragment extins din romanul *Drumul la zid (Prezicătoarea fardată)*. ■ Constanța Buzea este prezentă în paginile numărului cu un frumos grupaj de poeme: *Degete de nisip, Liman, Strâng în pumn o lăcustă, Ispitește-l, Vacarm și Suflet în chip de salcie*. ■ Șapte rânduri de propoziții contrarii cu privire la Geo Bogza este titlul articolului lui Ovid. S. Crohmălniceanu: „Geo Bogza este o ființă fabuloasă. Când a intrat pentru întâia oară în faimoasa lăptărie avangardistă de pe strada Bărăției, a produs o vie uimire din cauza înălțimii sale, cu totul neobișnuite. În numeroasele fotografii ale grupului „Unu”, pare un nou Gulliver, descins printre liliputani. Geo Bogza posedă niște sprâncene imense, adevărate streșini deasupra ochilor, așa cum au numai vulturii imperiali. [...] Natura fabuloasă a lui Geo Bogza o atestă și faptul că despre el se pot emite o serie întreagă de propoziții contrarii. Așa, de pildă, că practică genul literar cel mai tânăr, reportajul, posibil doar în secolul vitezei, când orice eveniment senzațional, survenit undeva pe glob, devine fulgerător accesibil ochiului avid să-l contemple. [...] Dar se poate spune tot așa de bine că Geo Bogza practică genul literar cel mai vechi. El este, prin excelență poetul *vat* căruia Mnemosyna, mama muzelor, i-a dăruit o memorie fantastică, puterea de a-și aminti obârșiile. [...] Plăcerea de a scandaliza? Puțini au încărcat la noi scrisul cu atâta răspundere ca el. Geo Bogza este înainte de orice, o mare conștiință. ‘Acea apă și acel săpun / cu care s-a spălat pe mâini Pilat din Pont / N-o să le găsiți sub acoperișul meu’ – are într-adevăr tot dreptul să o spună, fiindcă n-a trecut nepăsător pe lângă nici o injustiție a lumii. Personaj fabulos, vârsta lui, așa cum o indică actele, e înșelătoare. Un prieten al său brutozaur m-a încredințat confidential că are cel puțin 150.000.000 de ani”. ■ Viorel Știrbu publică partea a patra dintr-o proză, *Umbra*. ■ Marius Robescu semnează două poeme, *Câmpul lui Marte* și *Boltă*. ■ Matei Vișniec publică o piesă într-un act, *Sufleorul fricii*. ■ *Undeva, în alt plan* este titlul unui poem publicat de Elena Ștefoi. ■ Mihai Șora e prezent și el în paginile numărului cu un grupaj de „panseuri”, *Koinoi Topoi (D)*. ■ La rubrica „Comentarii critice”, Alexandru George scrie despre volumul *Tudor Arghezi: autoportret prin corespondență* (Ed. Eminescu, 1982) publicat de Barbu Cioculescu, iar Cornel Regman scrie despre poezia Ilenei Mălăncioiu (*Poezie în doi timpi*): „În același timp, cum o

dovedesc cele mai multe versuri citate, elaborarea poemului a devenit pentru Ileana Mălăncioiu – spre deosebire de faze anterioare atestând un oarecare dezinteres față de construcția migăloasă – o preocupare de prim ordin. Ea se manifestă în grija pentru înaintarea solemnă și bogată, asemănătoare unui cortegiu, cum și în foarte atenta ierarhizare și șlefuire a componentelor care joacă un rol în arhitectura poemului; scrupule și unul și altul din arsenalul reactualizat al retoricii, care vorbesc de la sine despre mutații petrecute în interval de numai câțiva ani în practica de lucru a multor poeți ai noștri”. ■ La rubrica „Cărți – oameni – fapte”, Roxana Sorescu scrie despre romanul *Tatua-jele nu vor să iasă din garderobă* de Francisc Păcurariu, iar Gheorghe Grigurcu recenzează cărțile a doi poeți clujeni: *Ochii de pretutindeni* de Al. Căprariu și *Numărați caii amurgului* de Aurel Gurghianu. ■ Tot aici Dana Dumitriu scrie despre volumul *Pâinea noastră cea de toate zilele* al lui Ovid. S. Crohmălniceanu: „În general, Ov. S. Crohmălniceanu ia apărarea scriitorilor (poeți sau prozatori) în fața opiniilor prea aspre ale criticii. S-ar părea astfel că se desolidarizează de confracții săi. Și totuși. Uneori această apărare are subtilități perfide. Cutare poet este învinuit că în ultimul său volum și-a împins formula în manieră? Criticul se desparte reverențios de acuzație arătând că formula era de mai multă vreme intrată în manieră și că nu e nimic reprobabil în asta. În rest, observațiile critice personale sunt comunicate fără tapaj, cu multe menajamente, înfrângând un chef pamfletar uneori greu disimulat. Umorel se instalează triumfător doar în cazurile (rare) în care această inhibiție a politeții își mai desface puțin cureaua.

● [„Steaua”, nr. 2] Articolele de deschidere continuă seria omagiilor aduse lui Nicolae Ceaușescu cu ocazia zilei de naștere și a împlinirii a cincizeci de ani de activitatea revoluționară: e reluat și aici „Mesajul Uniunii Scriitorilor adresat Tovarășului Nicolae Ceaușescu”, „Steaua” publică un *Fierbinte și vibrant omagiu*, Ovidiu Șincai scrie despre *O doctrină politică revoluționară și modernă*, Vasile Vesa semnează un text intitulat *La semicentenarul marilor mișcări sociale din ianuarie-februarie 1933*. ■ Ion Oarcășu scrie despre *Prezența criticii*, text în care face trimitere la „resurecția spiritului critic, vizibilă mai ales după congresul al IX-lea al P.C.R”. ■ Adrian Popescu semnează un mic text despre Geo Bogza, *Geo Bogza: O rută spirituală*: „Simbolismul cosmic, elogiul sensibilului ca receptacol al inteligibilului, mitul vârstei de aur, încrederea în puterile spiritului care se opun răului, cultul solidarității intelectuale, un aer de fraternitate universală îl așează într-o tradiție majoră a gândirii europene, așa cum iubirea adâncă a pământului strămoșesc îl face să regăsească sursele fertile ale înțelepciunii arhaice. La Geo Bogza, matrițele mirabile nu devin niciodată provincialism etnografic de tip muzeal, ci întoarcere la izvoarele primare ale umanității.” ■ Florența Albu publică o pagină cu șase poeme: *Europa, Zăpezi, Imn, Tablou, Poem în utopia, Labirint prădat*. ■ Nicolae Manolescu publică din „Temele” sale, un articol despre metoda critică a lui Sain-

te-Beuve, *Epicurism du goût, à jamais perdu...*: „Critica naturală a lui Sainte-Beuve seamănă cu o disciplină morală totală: o știință a omului integral. Dacă un astfel de studiu nu mai pare deloc al nostru, în schimb, atunci când Sainte-Beuve recade în îndoielile lui, îl simțim din, nou foarte aproape. Când, de exemplu, pune degetul exact pe locul în care teza lui Taine despre raporturile artei cu mediul și rasa este vulnerabilă: ‚L’esprit humain, dites-vous, coule avec les événements comme un fleuve. Je répondrais oui et non. Mais je dirais hardiment non en ce sens qu’à la différence d’un fleuve l’esprit humain n’est point composé d’une quantité de gouttes semblables. Il y a distinction de qualité dans bien des gouttes. En un mot, il n’y avait qu’une âme au XVIIe siècle pour faire *La Princesse de Clèves*: autrement il en serait sorti des quantités”. Sau când, după ce a laudat metoda naturală a lui Deschanel, cu procedeele ei exacte și meticuloase, se întreabă deodată cuprins de nostalgie: ‚Dù est-il le temps où, quand on lisait un livre, on n’y mettait pas tant de raisonnements et de façons; où l’impression de la lecture venait doucement vous prendre et vous soisir .. ?’. S-ar crede că a doua jumătate a secolului XIX o regretă pe prima oarecum în același fel în care jumătatea a doua a secolului XX o regretă pe prima: ‚Heureux âge, où est-il?’ Finalul cronicii la cartea lui Deschenel exprimă toată tristețea cititorului care a pierdut plăcerea de a-și gusta în tihnă cărțile din cauza obligației de a le judeca după complexitățile metodei naturale: ‚Epicurisme de goût, à jamais perdu, je le crains, interdit désarmés du moins à tout critique, religion dernière de ceux même qui n’avaient plus que celle-là, dernier honneur et dernière vertu des Hamilton et des Pétrone, comme je te comprends, comme je te regrette, même en te combattant, même en t’abjurant!’.

Certitudinile naturaliste ale lui Sainte-Beuve nu ne mai privesc, dar îndoielile cititorului din el sunt și ale noastre”. ■ Pavel Țugui scrie un amplu text despre „începuturile literare” ale lui Zaharia Stancu. ■ V. Fanache recenzează studiul monografic al lui Constantin Cubleşan despre Delavrancea. ■ Teohar Mihadaş publică un grupaj de trei poezii. ■ *Romanul și „sferele din China”* este titlul recenziei lui Mircea Muthu la romanul lui Marcel Constantin Runcan, *Febră vespérală*, „un gen de proză autoreflexivă ce transferă în imaginar o parte din instrumentarul poeziei de astăzi, potrivit căreia textul narativ își conține propria istorie”, un roman din „familia, deloc negliabilă la noi, a prozei artistice, sensibilă în același timp la condiționările, adeseori dramatice, ale omului contemporan”. ■ Valentin Taşcu recenzează cartea lui Viorel Cacoveanu, *Aprobare pentru un tangou*. ■ Numărul mai include și alte două grupaje de câte trei poeme, semnate de Bazil Gruia, respectiv de Ioana Crăciunescu, precum și două fragmente de roman: *Cap sau pajură* de Leonida Teodorescu și *Marea trecere* de Victor Iancu (fragment din romanul *Drum de piatră*). ■ Fănuş Băileşteanu scrie despre *Corespondența lui I.L. Caragiale*. ■ Florin Mugur recenzează volumul antologic al lui Vasile Vlad, *Omul fără voie*. ■ La rubrica „Cronica literară”, Mircea Popa scrie despre cartea de poezie a lui Vasile Ni-

colescu, *O grădină pentru Orfeu*, dar și despre *Poezia unui sceptic*, titlul cronicii la volumul lui Nicolae Prelipceanu, *Fericit prin corespondență*. ■ La „cronica traducerilor”, Irina Petraș scrie despre romanul lui John Cowper Powys, *Cercul nebunilor*, tradus în românește de Antoaneta Ralian, și *Mirajul fericii*, romanul lui Walker Percy, tradus de Cătălina-Antonia Stoenescu. ■ La rubrica „Confluente”, Maria Vodă Căpușan se apleacă asupra tratatului de *Semiotică generală* al lui Umberto Eco. ■ Cristian Livescu recenzează, la rubrica „Viața cărților”, cartea de poezie a lui Nichita Danilov, *Câmp negru*.

● [„Familia”, nr. 2] La rubrica „Cronica literară”, Al. Cistelean scrie despre cartea de poezie a lui Ioanid Romanescu, *Demonul*: „Egolatru, un fel de pui macedonskiano-păunescian al Iașului, oriunde privește, poetul se vede pe sine, nu lipsit de calitate, firește, pentru că prin natură poetul e o ființă ideală, gata oricând să sacrifice o viziune a lumii pentru un nou detaliu de portret. Stărilor sale lirice, dintre care cea mai cântată e singurătatea, nu progresează mai deloc dincolo enunțarea lor, poetul renunțând din capul locului la o iradiere a lor în univers în favoarea vreunei tribulații picante, ușor angoasantă. Dincolo de biografie, reală sau inventată, poemele nu văd nimic și retorica lor capătă o oarecare fervoare doar atunci când e vorba de poezie sau de persoana autorului – cele două mari religii ale lui Ioanid Romanescu – prima transcendentă, a doua imanentă. O suficiență de sine destul de păguboasă îl împinge adesea spre bagatelizarea unor mari procese spirituale sau teme lirice, cum ar fi relația ființei cu absolutul, tratată într-un registru ironic fără nici o urmă de confruntare spirituală. Priza sa la real, ca și la ideal, suferă de superficialitate și o poezie cum este *Bătrânii*, având un motiv similar unor poeme de Baudelaire și Rimbaud, relevă nu atât prăpastia valorică ce le separă, cât modalitatea diferită de a abstrage realul în fluxul liric: o neutralitate a viziunii, un ochi inert, netransfiguratoriu, care nu angajează poemul în revelație ci doar într-o ușoară semnificație liric-morală. Ioanid Romanescu nu pare a fi un plonjor în adâncuri, ci un înotător de suprafață”. ■ Ion Simuț recenzează volumul *Fereastră la stradă* de Ștefan M. Găbrian, roman ce „se deschide larg spre paradisul domniei și confortul mediocrității. E și acolo, în acel paradis, viață, sunt și acolo oameni, deci și necazuri din motive derizorii. Scriitorul satiric din necesitate și fantezist din simpatie și autentic sentiment al artei. Devierea fantezistă se naște din scepticism (neîncrederea în eficiența și utilitatea satirei); altfel, prozatorul ar fi moralizator, dar n-ar mai fi scriitor, ci pedagog”. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre „controversate lucrare a lui Z. Ornea”, *Viața lui C. Dobrogeanu-Gherea*, carte ce „are meritul de a înfățișa existența eroului său drept, mai întâi de toate, un gros pachet documentar din care imaginea se reconstituie anevios, însă temeinic, în trăsături incontestabile”: „Cât de rușinate ar trebui să se simtă micile porniri litigioase, care se fac a nu vedea substratul moral (realizat prin pătrunzător moralism) al acestei biografii, mai mult decât poezii. ■ Sub titlul *Indicativ prezent*, N. Steinhardt recenzează cartea de debut a lui Viorel

Mureșan, *Scrisori din muzeul pendulelor*: „Iată, așadar, o poezie ce se hrănește din seva timpului static, aidoma fotografiei. Ca și aceasta, surprinde realul (și potențele sale nemanifeste) în momentul chiar al petrecerii, al înfăptuirii, izbucnirii lui. Prezentul suveran, atotbiruitor, solar. O poezie care nu comentează, nu relatează, nu rememorează, nu evocă, nu procește, nu exprimă dorințe. Care nu desparte veghea de vis, unde luciul și închipuirea se contopesc în simultaneitate. Nici o exegeză de nici un fel. O imagine dezvoltată în cuvinte (sumare) un instantaneu scriptic, o secțiune prin spațiu într-un anume moment al curgerii timpului, acum oprit”. ■ Ion Simuț scrie despre Oscar Lemnar, prinzându-l în formula *Fantasticul în exclusivitate*. ■ Al. Andrițoiu publică un mic text la întoarcerea din Coreea, *Coreea în monumentalitate*, extaziat de realizările țării sub președenția lui Kim Ir Sen. ■ Numărul include și prezentarea unui poet bihorean, George A. Petre, despre care scriu Stelian Vasilescu, *Schiță de portret*, și Cezar Marian, *Universul poetic*. ■ Sub titlul *Norma zilei și patima nopții*, Radu Enescu publică un interesant studiu despre Karl Jaspers.

● [„Convorbiri literare”, nr. 2] Adrian Oprina scrie despre inaugurarea ediției de „Opere” ale lui E. Lovinescu, prin re-editarea *Pașilor pe nisip*, ediție îngrijită de Maria Simionescu și de Alexandru George. ■ Interviu lunar, realizat de Ștefan Lavu, îl are ca invitat pe Gheorghe Grigurcu: „Cronicarul literar nu are parte de confortul mediu al celui ce glosează asupra valorilor sancționate, nu se poate sprijini de balustrada unor frumoase sentințe, de unde priveliștea capătă un aer de securitate. În loc de a face o excursie cu trenul sau cu autocarul în care ar putea somnola, el înaintează cu pasul printr-o pădure. Într-o zonă puțin sau deloc circulată, acest soi de autor e lipsit de compania istoriei literare, nevoit, într-un fel, a-i reconstitui criteriile în vederea fiecărei noi producții. Singurul său punct de sprijin îl constituie actualitatea însăși a reacției produse de operă, deci opiniile altor cronicari care-l pot preceda, dar care opinii sunt, teoretic, simultane cu demersul său. [...] Nu trebuie, nădăjduiesc, să vă conving că vivacitatea disputelor în jurul fenomenului literar, departe de a desemna un motiv de panică, reprezintă, dimpotrivă, o garanție a asimilării sale solide (aceasta neputându-se dispensa, în condiții democratice, de aspectele paradoxale). Indispoziția autorilor și a criticilor (autori la rândul lor) se manifestă la o cotă alarmantă mai ales atunci când ai emis o părere infirmând o alta de mai largă circulație. Este încă profund înrădăcinată în destule conștiințe ideea unei ‘ordini’ literare refractare la orice soluție analitică ar amenința-o cu remanierea, după care un autor e mare prin definiție, toți cei ce refuză această axiomă nemeritând un alt tratament decât excomunicarea. Dacă-l preferi pe X lui Y, există publiciști vehemenți care, în loc de a discuta textele, îți cer un alibi moral. Dacă te întrebi care e contribuția unui poet în vogă la evoluția liricii românești, ești somat să-ți prezinți nu argumentele, ci actele de identitate literară. Între altele, cronicarul trebuie să aibă tactul de a asimila supărarea unor scriitori cu o formă de naivitate epică”. ■ Sub titlul *fantezie și sinceritate*,

Al. Călinescu scrie despre două volume: unul de poezie, *Veșnica reîntoarcere* al lui Leonid Dimov, subliniind și el „extraordinara capacitate de invenție descriptivă” a poetului, și unul de eseuri, *Simple întâmplări prin gând și spații* al lui Alexandru George, „o carte care incintă și încântă”. ■ Val Condurache scrie despre volumul lui Adrian Păunescu, *Rezervația de zimbri*. ■ Al. Dobrescu publică, sub titlul *Între da și ba*, două texte: o cronică a cărții lui Alex. Ștefănescu, *Între da și nu* („Dacă prefer un Alex. Ștefănescu în fragmente e și pentru că, pe spații mici, presiunea cotidianului pare nulă”) și o alta la volumul semnat de Cristian Livescu, *Scene din viața imaginară*. ■ La rândul său, Constantin Pricop semnează două recenzii într-un singur articol (*Manuale și acte originale*), scriind despre cartea lui Gheorghe Crăciun, *Acte originale / copii legalizate*, respectiv despre volumul lui Costache Olăreanu, *Fals manual de petrecere a călătoriei*. ■ La pagina intitulată generic „Calendar”, Mircea Doru Lesovici scrie despre literatura lui Geo Bogza. ■ Tot aici, Ion Bogdan Lefter, sub titlul *Exemplul poetului*, conturează un profil uman și artistic al lui Ștefan Aug. Doinaș. ■ *Identitate și diferență* este titlul cronicii semnate de Liviu Antonesei la antologia *Vânt potrivit până la tare*. ■ Numărul cuprinde și grupaje de poezie semnate de Adi Cristi, Nicolae Panaite, Cassian Maria Spiridon și Aurel Ștefanachi. ■ Daniel Dimitriu recenzează cartea de debut a Marianei Marin, *Măceșul din magazia de lemne*, poetă individualizată „printr-o subtilă organizare a austerității”.

• [„Ateneu”, nr. 2] George Genoiu scrie despre „omagiul creatorilor”, în fapt o prezentare a mai multor volume omagiale (*Omagiu, Inscipții în timp, Sentimentul Patriei, Omagiu Comandantului suprem* etc.) volume ce „relevă faptul că perioada celor 18 ani de când conduce destinele țării tovarășul Nicolae Ceaușescu înseamnă pentru literatura română anii cei mai fertili, romanele, volumele de versuri, piesele de teatru, cărțile de critică și istorie literară bucurându-se de un larg interes din partea publicului”. ■ Constantin Călin scrie despre „redescoperirea unui gen: interviul”, un text interesant ce prezintă un tablou coerent al cărților de interviuri publicate în ultimele două decenii, punctând ca punct de cotitură, de „schimbare la față a interviului”, momentul Adrian Păunescu „care l-a transformat într-o formulă publicistică incomodă, dar atractivă”. ■ Tot aici, Constantin Pricop face o prezentare a „traducerilor” din literatura universală, iar Vlad Sorianu publică articolul *Politicul în romanul actual*. ■ La rubrica „Cărți și autori”, Emil Nicolae recenzează volumul *Camera albă* al lui Ion Drăgănoiu, N. Nicolae scrie despre volumul Elenei Taciciu, *Romantismul românesc*, iar Tatiana Mihuş recenzează trei cărți de poezie: *Vânătoarea nocturnă și Edena*, ambele de Sterian Vicol, și *Supunerile* de Corneliu Antoniu. ■ Liviu Leonte publică articolul *Geo Bogza – Consecvență și conștiință*. ■ Costin Tuchilă semnează o cronică a volumul lui Marius Robescu, *Pielea minotaurului*. ■ Calistrat Costin publică câteva „glose la *Rezervația de zimbri*”, volum ce propune un Adrian Păunescu „ușor dezamorsat, chiar

melancolic pe alocuri, mai nezmotos ca altădată, cu toate că rostirea în gura mare continuă”. ■ Numărul include un grupaj de șapte poeme de Adrian Popescu. ■ Mircea Nedelciu publică povestirea *Pedagogul Grințu*.

● [„Argeș”, nr. 2] Doru Scărlătescu publică un articol aniversar, *Configurația universului uman*, ocazionat de împlinirea, de către Geo Bogza, a vârstei de 75 de ani. ■ Sub titlul *Teroarea bunului simț*, Hristu Căndroveanu scrie despre evoluția poeziei lui Mircea Dinescu: „Discursul liric al atât de tânărului încă poet îl reface – la alt diapazon, mai interiorizat, pe acela a lui Adrian Păunescu, de asemenea vulnerat de răul secolului, de prevalența nefirescului instalat în lume ca firească; poezia lui Mircea Dinescu nu este un discurs în Agora, în accentele ei, ci o muzică de cameră, nu mai puțin acaparantă însă, și nu mai puțin mișcând munții de inerție din noi. Curățată de iritante teribilisme (sau ignorându-le – lectorul – pe acestea), ea proiectează imaginea unui creator dintre cei mai de seamă ai liricii românești contemporane”. ■ La „Rubrica mea”, Gheorghe Grigurcu scrie despre poezia lui Marius Robescu: „Natura poetului apare ciudat atrasă de contrariile sale, tăcerea prefăcându-se în elocință, torpoarea în vioiciune gesticulatoare, concentrarea în revărsare pledantă. Anti-Narcis e ispitit a arunca ocheade oglinzii refuzate, spre a-și reface, parțial, imaginea convențională, liniștitoare. O anume risipire în lumea largă a motivelelor zădărnicește, deocamdată, reliefaarea acelor embrioni obsesivi prin care poezia dă seama de intensitatea sa. Deși e prematur a determina locul pe care-l ocupă în ierarhia, atât de nobilă, a valorilor lirice actuale, Robescu e un poet simptomatic. În prețuirea crescândă ce i se acordă (într-un chip justificat), vedem o dovadă a unei mai drepte evaluări a poeziei anilor '60 – '70, care nu se reduce la aspectele (și la starurile) de succes momentan, la forfotitorul lor Supermarket căruia critica i-a asigurat o zgomotoasă reclamă. Un curs al discreției începe a-și lua revanșa, tot mai încărcat de făgăduinți. Copacul desfrunzit, negru și pustulos al creației lui Marius Robescu, așezat chiar lângă ușa Marelui Magazin, e tot mai seducător...”. ■ Un grupaj de texte este dedicat dramaturgiei lui Paul Everac despre care scriu Nicolae Oprea (*Viața ca teatru*), Narcis Zărnescu (*Metamorfozele timpului*) și Petru Mihai Gorcea („A cincea lebădă”. *Dreapta și cercul*). ■ La rubrica „Poesis”, Horia Bădescu semnează un grupaj de 9 poeme.

● [„Astra”, nr. 2] Sub titlul *Principiul textului*, A. I. Brumaru scrie despre volumul lui Gheorghe Crăciun, *Acte originale. Copii legalizate*, care „împune unul din cei mai originali prozatori de azi”. ■ Radu Săplăcan publică articolul *Fidelitatea și... „trădările” procustianismului critic*, o cronică mai degrabă negativă a volumul Lecturi fidele de Pompiliu Marcea: „Scrupulos în utilizarea informației istorico-literare, fidel evidențelor ideatice și abundențelor frazeologice, doctoral și pedant, Pompiliu Marcea face figura unui avocat literar pe care excesul verbal îl împiedică să-și câștige auditoriul”. ■ Ștefan Borbely recenzează cartea lui Mircea Ghițulescu, *Omul de nisip*. ■ Cornelius Popa

scrie despre cartea de poeme a lui Ioan George Șeitan, *Manual de sinceritate*. ■ La rubrica „Poemul comentat (concurs de receptare critică a poeziei moderne)”, cel care a acceptat invitația de a se autocomenta este Mircea Ivănescu (*Delimitarea anticalofilă a spunerii*) care își comentează textul intitulat *Poem*.

● [„Tomis”, nr. 2] La rubrica consacrată interviului revistei, Nicolae Rotund consemnează convorbirea sa cu Gabriel Dimisianu („*Proza este aceea care consolidează literatura unui moment de creație*”). ■ La rubrica începută în anterior, „Scriitori contemporani”, Alex. Ștefănescu scrie despre Șerban Cioculescu, „un erudit de modă veche”. ■ Sub titlul *Stil și vocație*, Ion Bogdan Lefter semnează o cronică a volumului *Între da și nu* al lui Alex. Ștefănescu: „Scrișul lui Alex Ștefănescu demonstrează, pe de o parte, pasiune și respect pentru literatură și, de partea cealaltă, înțelegerea șanseii pe care critica, la fel ca poezia, proza sau teatrul, o oferă scriitorului în a se exprima. Moralității efective a exercitării actului critic i se adaugă astfel moralitatea superioară a viziunii asupra criticii și literaturii. Pasta vie a unui stil critic dintre cele mai personale absoarbe toate acestea într-un seducător spectacol al inteligenței și sensibilității; citește: al vocației”. ■ Arthur Porumboiu recenzează volumul *Tematica umbrei* al lui Anghel Dumbrăveanu.

● [„Transilvania”, nr. 2] Marius Robescu publică un grupaj de cinci poeme: *Demonstrație, Piața timpurie, Calea regală, Portret și Misterul vegetației*. ■ Radu Ciobanu publică un fragment de proză, *Călărețul de fum*. ■ La „Cronica edițiilor”, Mircea Anghelescu scrie despre volumul *Scrisori alese* de C. D. Ariceanu, ediția îngrijită de Dan Simionescu și Petre Costinescu, cu o prefață de Ștefan Cazimir. ■ La „Mișcarea literară”, Mircea Ivănescu semnează eseul „*Năzuind către universalism*”, o privire lucidă asupra ecurilor culturii române în lume. ■ Tot Mircea Ivănescu scrie și despre poezia lui Anghel Dumbrăveanu din *Tratat despre melancolie*: „Însă cele două mari teme ale acestui tratat despre melancolie care e volumul sunt iubirea și poezia. Anghel Dumbrăveanu a fost dintotdeauna un poet al erotismului, nu vehement, dar deopotrivă de autentic și pătrunzător, de impresionant, în versurile sale uneori plastice, alteori tandre și muzicale (asemenea primăvăratecelor *Cântece fără cuvinte* ale marelui romantic). Sunt aici câteva piese de neostentativă, dar reală frumusețe, închipuind – fără a recurge, cum spuneam, la artificii imaginilor poetice – adevărate imagini, gravuri în care este surprins un gest, o clipă străbătută de lumina iubirii”. ■ George Mirea recenzează cartea lui Dan Verona, *Îngerii chiligi*. ■ Vasile Chifor scrie despre „romanele unui ciclu”, aplecându-se cu precădere asupra romanului *Întoarcerea fiilor risipitori* al lui Petre Anghel. ■ Mircea Anghelescu scrie despre „un prozator uitat”, Teodor Scorțescu și romanul acestuia *Concina prădată*, apărut în colecția de „Restituiri” a Editurii Dacia, sub îngrijirea lui Ion Simuș. ■ Dan C. Mihăilescu semnează o cronică a volumului lui Marin Mincu, *Ion Barbu – eseu despre textualizarea poetică*: „Coerența demonstrației lui Marin Mincu este indiscutabilă, limbajul

critic folosit este în totul adecvat corpului opere, întemeind un sistem unitar de semne acolo unde, aparent, domnește hazardul; de notat, de asemenea, economia referențială a criticului și echilibrul speculativ, asociațiile făcându-se numai în cadrele impuse de propriul sistem. Un sistem care nu exclude deloc alte perspective de lectură”. ■ Ion Dur scrie despre cartea lui Mihai Ungheanu, *Interviuri neconvenționale*, „fragmente necesare dintr-un posibil proiect al istoriei românești”. ■ G. Nistor recenzează volumul de istorie literară *Construcții ai romanului* de Nicolae Crețu.

● [„**Amfiteatru**”, nr. 2] Pe prima pagină, revista publică un poem de Constanța Buzea, *Semnul primăverii*. ■ Sub genericul „Debuturi studentești în literatură”, sunt publicate mai multe recenzii; Traian Ungureanu scrie despre cartea de poezie a lui Florin Iaru, *Cântece de trecut strada*: „Florin Iaru e în datele primului volum un personaj poetic oscilând contradictoriu între teribil și tentante disponibilități reformatorii dar, mai important, un poet ale cărui poeme intră în această incomodă clasă de texte – test pentru starea criticii. Dacă Florin Iaru va depăși sau nu acest teritoriu e, deocamdată, greu de apreciat, e însă de amintit că actualul său spațiu poetic rezidențial rămâne mai degrabă un teren de exersare preventivă al criticii decât zona de edificare a unei posturi poetice persistente”. ■ George Țăra recenzează, sub titlul *Scrisul ca ridicare la putere*, cartea de debut a lui Gheorghe Crăciun, *Acte originale, copii legalizate*. ■ Radu Călin Cristea scrie despre volumul de debut al lui Ion Stratan, *Ieșirea din apă*, apreciat pentru „subtilitatea jocurilor lingvistice, poate pentru ingeniozitatea asociațiilor, dar sigur pentru originalitatea acestei maniere caustic-joviale spre care înclină, se pare, și gustul poetului”. ■ Sever Avram recenzează cartea Martei Petreu, *Aduceți verbele*. ■ Sub titlul *Poetul în iarnă*, Florin Berindeanu scrie despre *Cartea de iarnă*, volumul de debut al lui Ion Mureșan, „așezat sub semnul unui magician al cuvântului”. ■ Numărul include și grupaje foarte bune de poezie, purtând semnăturile lui Aurel Pantea, Emil Hurezeanu și Bogdan Ghiu, precum și câteva fragmente din „jurnalul” lui Radu Petrescu, datate 1958. ■ Vasile Dan consemnează un interviu cu Livius Ciocârlie („*Cronicarul știe că libertatea de opțiune și judecată este o condiție a identității lui*”): „Mă feresc de cronică fiindcă n-am făcut exercițiul necesar la vremea potrivită, când învățam să scriu. Se cerea pe atunci o suplețe prea mare, îndemânarea de a combina prea cu grijă ceea ce gândeai cu ceea ce se cuvenea să spui, iar eu eram – și am rămas – cam rigid. Am ales datorită împrejurărilor profesionale critica universitară care, cum se știe de la Sainte-Beuve și de la Thibaudet, nu este aptă să se aplice fenomenului contemporan. Am încercat să fac critică de interpretare, adică de căutare a unor sensuri de dincolo de aparențe; aceasta este o critică de a doua instanță, în timp ce cronicarul, prin forța lucrurilor, pune un diagnostic rapid. Critică de interpretare a literaturii contemporane este greu de făcut deoarece literatura nouă este vie tocmai atunci când, o vreme, nu știi de unde să o apuci. În sfârșit, poezia mă

intimidează, ați ghicit, îmi dă sentimentul că vrea mai curând tăcere decât cuvânt. Critica înseamnă dialog, replică, răscolire. Chiar și în viața de toate zilele a obliga ființele delicate și tăcute să-ți răspundă, să și se descopere, este un fel de a le brusca. Evident, mai și literaturizez. În criticul autentic există o 'cruzime' necesară: atunci când are ce să scrie, nimeni nu-l poate opri. Dacă nu scriu despre poezie și scriu puțin despre contemporani, înseamnă că-mi lipsește un anumit fler". ■ Dinu Flămând semnează o cronică a antologiei lui Peter Motzan, *Vânt potrivit până la tare*, „o foarte plăcută surpriză pentru cititorul român, ca și pentru cititorii de limba română”. ■ Constanța Buzea scrie despre cartea de debut a Mihaelei Andreescu, *Diminețile limpezi*.

• [„Echinox”, revistă studențească editată de Consiliul U.A.S.C. al Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, format A3, 12-24 de pagini; anul XV, nr. 1-2 (ianuarie-februarie); Redacția: Ion Pop (director), Marian Papahagi (redactor-șef), Ion Vartic (redactor șef adjunct), Pop Flore (secretar responsabil de redacție), Komaromi Bela (red. resp. pag. în limba maghiară), Ute Roth (red. resp. pag. în limba germană), Ștefan Melancu (secr. de redacție), Alexandru Pop (red. rubr. Știință), Gheorghe Achim, Corin Braga, Ruxandra Cesereanu, Dayana Frățilă, Daniela Fulga, Marius Lazăr, Virgil Leon, Liviu Malița, Ioan Milea, Carmen Negulei, Ovidiu Pecican, Lucian Ștefănescu] Numărul se deschide cu un articol omagial dedicat aniversării zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu și a celor 50 de activitate revoluționară. ■ Mihnea Dinu Gheorghiu răspunde celor 5 întrebări puse de redacția revistei: „Cu toată banalitatea ei, formula *trezirii la realitate* definește destul de bine actuala sensibilitate literară. Dacă e vorba de o demistificare aici (și orice nouă generație începe printr-un asemenea act), ea privește înainte de toate mitul naturaleții literaturii, al candorii și sentimentalității tinerilor, mitul însuși al poeziei ca frumusețe necontingentă și perfecțiune formală. În momentul apariției tinerei generații de acum aproape douăzeci de ani, poezia ei era receptată ca o revenire la starea naturală, firească a literaturii, vârsta autorilor certificând autenticitatea înnoirii. Mitul poeziei oraculare, al genialității spontan-necontrolate, al juvenilității triumfale se află acum în vădită descreștere. Statutul social al poetului este și el altul, sinceritatea vehementă și emotivitatea debordantă nu se mai bucură de aceeași prețuire. Sublinierea voluptoasă a vârstei, până și în ținuta acuzată de efeminare și impudoare, a lăsat locul disimulării sub semnele sobre ale maturității. Informația culturală variată, dând impresia unei erudiții precoce, gravitatea cu care sunt abordate problemele grave, percepția acută a cotidianului ar fi dovada unei îmbătrâniri forțate dacă, pe de altă parte, ironia, zeflemeaua, tentația permanentă a jocului nu ar trăda febrilitatea, neastâmpărul proprii vârstei. Simplul fapt că multe din cronicile literare au primit favorabil schimbările intervenite în poezie, proză ori eseu dovedește că este 'afectată' și critica. Mutațiile intervenite în gust și mentalitate constituie semnele unui

proces de transformare a însăși condiției literaturii. Evazionismul patetic ori ironic al generațiilor precedente a fost înlocuit de ‘realism’ și chiar de ‘angajare’. Ghilimelele sunt necesare, căci semnificația, atât de uzată cândva, a noțiunilor este astăzi alta. Nu de vreun nou ‘suprarealism’ este vorba, cum s-a spus despre unele din poeziile tinerilor, ci de exploatarea virtuților imaginative ale unei realități ce depășește cu mult posibilitățile ficțiunii”. ■ La „Cronica literară”, Ioan Milea scrie „despre transfigurare”, recenzând volumul lui Marius Robescu, *Pielea minotaurului*: „Și cu acest prim volum de versuri (*Pielea minotaurului*, Ed. Cartea românească, Buc., 1982) publicat după antologia de autor ce îl consacra definitiv în 1980 (*Spiritul însetat de real*), Marius Robescu lasă aceeași impresie de profunzime și autenticitate. Poetul apare o dată mai mult, aici, ca un maestru în a preface starea de îndurare a ființei în stare de grație, în a scrie pe marginea dintre suferință și visare. Cum arătam într-un eseu mai vechi (apărut în urmă cu doi ani în revista *Tribuna*), transparența liricii sale se datorează tocmai acestei diafanizări a imaginilor durerii, pe care spiritul, însetat de real, adică însetat de a-și adevăra în real sinele, le smulge lumii. Diafanizare a violenței. Aceasta e posibilă doar întrucât imaginile înfloresc din aburul unor stări intermediare, eufemizante, ale ființei”. ■ Gheorghe Achim scrie despre poezia lui Nichita Stănescu, parcurgând mai multe din volumele acestuia, până la *Epica magna* și *Noduri și semne*. ■ Marius Lazăr recenzează volumul lui Alex. Ștefănescu, *Între da și nu*: „Mijloacele de persuasiune ale criticului sunt logica și bunul simț, ca și un anumit fel de aplicare a ‘esteticii receptării’ ce plasează punctul de plecare al comentariului în zona impresiilor unui cititor ipotetic. Alex. Ștefănescu imaginează și apoi reconstituie introspectiv efectele posibile ale lecturii – modelul său fiind, în ultimă instanță, psihologic – pentru a trece la construirea demonstrației propriu-zise. Redescoperă astfel plăcerea lecturii, deducând comportamentul emoțional al cititorului, se descoperă pe sine citind; antenele sale devin extrem de sensibile dar, sub aparenta morozitate și lipsă de strălucire se ascunde o inteligență ce vibrează sensibil la nivelele profunde ale operei. Există și o bună doză de ironie în acest procedeu, căci a reduce adesea capodopere de inteligență artizanală la niște concepte simple și ‘școlărești’, înseamnă, de fapt, a le demitiza și supune unui regim de observație critică, perfect detașată de obiect. Sentiințele devin mult mai crude astfel, de o sagacitate intransigentă. Criticul reduce obiectul la elementele esențiale, decupate cu o rigoare care nu permite decât a alege ‘între da și nu’. Simplificarea poate duce, însă, la simplitate. Metaforele, abundente în această carte, folosite cu scopul de a înlocui explicațiile de ordin mai înalt, nu se pot substitui studiului analitic aprofundat, ce reclamă un aparat conceptual mai pretențios. (A se vedea articolul dedicat poeziilor lui Nichita Stănescu). La fel, unilateralizarea unor puncte de vedere care duc la afirmații dogmatice. (În articolul intitulat *Întoarcerea prozatorului la uneltele sale*, binevenit de altfel

și conținând observații judicioase, este prezentă printre argumentele de bază, afirmația: ‘orice artist adevărat reface, la scara experienței individuale, întreaga istorie a artei pe care o reprezintă’. Aceasta înseamnă oare ca un poet de astăzi să înceapă prin a reface experiența lui Conachi sau Ienăchiță Văcărescu?). Oricum, acestea țin de riscurile opțiunii lui Alex. Ștefănescu – care, să sperăm, nu îl vor împinge spre un tradiționalism fără voie”. ■ Virgil Leon publică un text oarecum polemic privind „generația ’80”: „Încerc să transcriu, aci, sentimentele contradictorii pe care mi le-a trezit, într-unul din aceste peripluri, o remarcă a uneia dintre ‘gazdele’ noastre, făcută după ce noi am citit, fiecare, din propriile poezii. ‘E ciudat – spunea acel prieten – cât de mult se aseamănă aceste poeme. Cred că, dacă mi s-ar pune în față o sută, le-aș recunoaște imediat pe cele echinoxiste’. Mărturisirea, de asemeni, că nu-și explică fenomenul decât printr-o ‘dresură’ (cuvântul îi aparține) pe care directorul și redactorul șef ai revistei ar exercita-o asupra noastră. Nu știu cum au receptat aceste cuvinte colegii mei. În ce mă privește, după câteva clipe aproape euforice, am căzut pe gânduri, având în acele momente, viziunea, de o limpiditate halucinantă aproape, a vulnerabilității și indeciziei zăpezii amenințate de prăbușire, în munți, dacă un cuvânt ar fi rostit nesăbuit de tare. Cum se poate –, doar n-a fost vorba în nici un caz de ‘dresură’, nimeni, niciodată nu ne-a cerut să scriem conform ‘rețetei’ sale, nici vorbă de constrângere – și-atunci, de unde acest ton fundamental, acest halou imagistic pe care le au identice poemele noastre?... Iată, sumar schițată, împrejurarea particulară care m-a determinat să scriu câteva rânduri despre cea mai tânără generație poetică actuală. Discuția a căpătat, în ultimul timp, proporțiile unei chestiuni *en vogue*, fiind obiectul de predilecție al șuetelor din ‘cafenelele culturale’, al controverselor cenacliere, reviste precum ‘Amfiteatru’ și ‘Luceafărul’ acordându-i spații ample. Care ar fi, în opinia acestor ‘instanțe de judecată’, mai mult sau mai puțin ‘instituționalizate’, cu pretenții mai mari sau mai mici la obiectivitate, notele distinctive ale noii sensibilități? Determinanta ‘descoperire’ (de fapt, redescoperire) a generației ’80 este avangarda. Consecințele sale sunt lesne deductibile: poezia ‘integrează’ cotidianul, tranziientul, contingenta într-o ‘sintaxă analitică’; carnavalescul, gustul pentru ‘mizanscene’ ingenioase caracterizează, prin excelență, acest discurs liric agresiv și violent, lucid și cinic, ‘moral și umoral’ care se refuză ‘excesului estetizant’ și ermetismului, abandonându-se dicteului, poeziei ‘involutare’; viziunea ironic-ludică este concretizată la nivelul limbajului de apetit pentru calambur, paradox lexical și oralitate; ‘căderile sentimentale’ coexistă cu ‘melancolia superioară’ și permanenta autoflagelare; supremația *Muzei Sociale* se vădește în vehemența cu care poeții revendică înțelegerea, ‘introvertirea’ operei lor de către cititori, chiar ‘cu scârbă și ură’.”. ■ La rubrica „Vitrina”, Liviu Malița recenzează cartea lui Mircea Ghițulescu, *Omul de nisip*, Daniela Fulga scrie despre volumul lui Dan C. Mihăilescu, *Perspective eminesciene*,

iar Mariana Lazăr semnează o recenzie a volumului *Cyrano de Bergerac – un model al barocului* de Dolores Toma. ■ Liviu Malița și Ovidiu Pecican semnează împreună un articol, *Existență și cultură*, în care laudă realizările „culturii socialiste”: „O problemă adusă în prim-planul discuțiilor anilor din urmă este aceea a culturii. A acelei culturi pe care o făurim noi (și care, la rândul-i, ne făurește). Am numit-o *cultura socialistă*. Nu vom insista asupra înțelesurilor generoase ale acestui concept. El a fost definit și nuanțat cu diverse prilejuri dintre care cele mai importante rămân, fără îndoială, ultimele congrese ale partidului. Dincolo de diferențele de accent un lucru rămâne esențial: cultura socialistă trebuie văzută ca factor dinamizator, care acționează asupra omului zilelor noastre în scopul transformării calitative a acestuia. E lucru limpede: avem nevoie de un om nou, venind dinspre cultură. Nu neapărat un om cult, dar cu necesitate un om produs de cultură. Ne vrem proveniți dintr-un mediu cultural, ba – riscăm să spunem – chiar un mediu saturat cultural. E noua identitate la care aspirăm. Numai astfel vocea noastră se va putea face auzită în concertul națiunilor. Și, dincolo de acesta, în propriii noștri ochi, echilibrându-ne statura din oglindă cu cea reală. [...] Toate acestea sunt oglinzi – acoperite încă de ceață – în care reflectându-se, spiritualitatea românească nu are decât de câștigat. Un detașament de specialiști în istorie, literatură, filosofie, orientalistică sprijinit în toate forurile competente, ar putea realiza într-un timp relativ scurt ceea ce numim de pe acum – cum am numi un vis frumos (și neapărat realizabil) – *Renașterea culturală socialistă românească*”.

• **„Dialog”, revistă studențească de cultură, organ al Consiliului U.A.S.C. din Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, revistă fondată în 1969 sub titlul „Alma Mater”; nr. 1 (94); format A3, 8 pagini; Al. Călinescu (Președintele Consiliului de conducere), Sorin Antohi (Redactor-șef), Andrei Corbea (Redactor-șef adjunct); Colectiv redacțional: Dan Alexe, Radu Andriescu, Vasile Braic, Florin Gulianu, Dan Movileanu, Mona Paiu, Gabriel Popescu, Radu Sperneac, Doru Vieriu, Ioan Voicu** Numărul se deschide cu câteva articole omagiale: unul semnat de „colectivul de studenți, cadre didactice și ceilalți oameni ai muncii de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași”, un altul de Florin Gulianu (*Exemplul Președintelui*), și unul de M. T. Bulimar (*Spre noi înșine*). ■ Sub titlul *Chemarea himei*, Dan Alexe scrie un scurt text despre poezia lui Ion Barbu. ■ *Știința dorului nostru* e titlul textului lui Ioan Voicu dedicat volumului *Trilogia culturii* al lui Lucian Blaga. ■ Ioan Holban scrie despre Eugen Lovinescu în articolul *Critica și pasărea albastră a literaturii*. ■ Sub genericul „Patria poezilor”, redacția publică pe pagina opt a numărului o antologie lirică „Alma Mater” – „Dialog”, cu poeme aparținând lui Paul Balahur, Miron Blaga, Nichita Danilov, Nicolae Manea, Daniel Lascu, Corneliu Ostahie, Vasile Mihăescu, Corneliu Popel, Doina Mihaela Sava și Lucian Vasiliu.

• [„Opinia studentească”, nr. 2] Numărul include un grupaj de poeme semnate de Virgil Mazilescu. ■ Sorin Antohi publică un studiu hermeneutic, *Un experiment utopic: Facerea*. ■ Dan Petrescu semnează și el un studiu mai amplu privind regimurile ficționale, *Tentația anonimatului*. ■ Gheorghe Grigurcu publică un text polemic, *Între mistică și rațiune*, reacționând la un articol al lui Dan Zamfirescu din revista „Săptămâna” (din 5 februarie 1982), articol referitor la un text al lui Gh. Grigurcu din „Convorbiri literare”, din decembrie 1981: „Evident că nu beneficiem de marea autoritate a lui Dan Zamfirescu, în fața căreia ne plecăm fruntea sfios, evident că stilul nostru e profund imperfect (‘inimitabil’ cum i se zice în derâdere), spre deosebire de briantul stil critico-jurnalistico-eceziastic al colaboratorului *Săptămânii*, prevăzut la tot pasul cu termeni specific înmiresmați precum ‘versete’, ‘Biblie’, ‘război sfânt’, ‘sfântul patron’ etc. Evident că ignoranța ce ne macină ne oprește a aborda atâtea teme pe care oponentul nostru le tratează *ex professo*, de la Neagoe Basarab până la cea mai arzătoare actualitate și viceversa, evident că nu putem măsura decât cu o nețărmurită admirație ținuta sa demnă, fermă, netranzațională, imună la conjuncturi. Evident că pildele dau imbold. Totuși ne obstinăm în păcatul nostru, ne îndărătnicim în condiția noastră de adept al unei concepții prăfuite, fără perspectivă, al unor norme de comportare antediluviene, respingând miracolul estetic al ‘schimbării la față’. Cu toate consecințele nefaste ce derivă dintr-o atare poziția preferăm rațiunea”.

■ Ion Stratan publică poemul *Implozia*.

• [„Convingeri comuniste”, revistă a C.U.A.S.C. din Centrul universitar București, format A3, 12 pagini; anul IX, A3, nr. 1; Redactor-șef: Ștefan Mitroi; Redactori-șefi adjuncți: Cristina Petre, Mihai Ceciu; Secretar responsabil de redacție: Gabriel Stănescu; redactori: Ruxandra Andrian, Diana Bărăscu, Mihai Bogatu, Șerban Drăgușanu, Elisabeta Ileașă, Margareta Ioan, Mircea Gheorghe, Claudiu Georgescu, Horia Gîrbea, Mihai Munteanu (fotoreporter); George Niculescu-Mizil, Ovidiu Olariu, Iulian Popescu, Radu Platon, Dragoș Roșu, Crina Zdravcu] Numărul include o pagină de poezii omagiale semnate de studenți. ■ Un text semnat de Ștefan Mitroi tratează problema creatorilor studenți și a revistelor lor: „Deși tinere, nu doar prin natura lor, ci prin însăși vârsta care o au, revistele studențești au propus într-un deceniu și ceva de existență, nume fixate deja de azi în straturile cele mai dense ale realității noastre culturale. Cum mă feresc însă de inventarieri, și cum inventarierea nu ar epuiza eventualele argumente ale afirmației de mai sus, consider potrivit să-i invit pe doritori la o apropiere mai concretă, dacă nu de colecțiile tipăriturilor în cauză măcar de exemplarele mai noi, și asta pentru a vedea că există în ele o fericită cursivitate valorică. Altfel spus, condeierii studenți, asumându-și cu orgoliu tradițiile, fac numeroase pariuri cu viitorul. Că lucrul acesta nu înseamnă exagerată îndrăzneală, o dovedește prezentul. Ei singuri își

gospodăresc șansele și e minunat că în România socialistă pentru o cât mai bună funcționare a acestor șanse, se editează un număr de 15 reviste, nemaisocotindu-le aici pe cele două centrale ‘Viața studentească’ și ‘Amfiteatru’. Firește, nu intră în calcul celelalte publicații existente în țară la care poate colabora oricare student”. ■ Tot aici Ștefan Mitroi publică și o recenzie a cărții de debut a lui Ion Mureșan, *Cartea de iarnă*: „Structurată în trei părți și o Adendda, cartea de poezie a lui Ion Mureșan este o zguduitoare definiție a gravitației și gravitației existențiale. Metaforele sunt adeseori sentențioase, ele aparținând în mai mare măsură ideii decât peisagisticii pure, ceea ce nu exclude însă prezența unor izbânzi estetice de excepție. [...] Aproape în fiecare din poemele cărții se povestește ceva. Impresionează însă abilitatea poetului de a se îndepărta de instrumentele epicului. Înfrățită în dimensiunea ei elegiacă, realitatea călătorește, după fusul orar al poeziei, de la un capăt la altul al cărții lui Ion Mureșan. Ipostazierea ei se face uneori după principii anatomice. În imediata vecinătate a acestor cazuri poetul riscă supralicitarea retoricului, dar știe să se îndepărteze întotdeauna la timp. Îl prinde bine spaima, care, de altfel, nu este nimic altceva decât o responsabilitate temătoare în fața actului creației”.

MARTIE

1 martie

• [„Scânteia”, nr. 12.602] Sub titlul *Dimensiunile creației patriotice*, Emil Vasilescu consemnează o convorbire cu scriitorul Ion Brad: „Rămân îndatorat criticii care, sesizând afinitățile de substanță dintre poezia mea și lirica majoră transilvană, m-a încurajat într-o direcție sănătoasă, fertilă. Trebuie să spun că eu nu fac parte din nici un grup literar (ne place sau nu, asemenea grupuri există!) și de aceea iau aprecierile criticilor drept o manifestare de obiectivitate. De altfel, despre necesitatea unui climat principal în literatura noastră, în viața noastră literară, am vorbit și la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie 1982. Și e bine să medităm la această problemă, deoarece, pe câte îmi dau seama, ea s-a născut și din diferența de apreciere și atitudinea subiectivă a unor critici față de literatura inspirată din social și din național, adică din componența esențială a universului, care nu se lasă intimidată sau copleșită de un experimentalism factic și steril, ce coboară uneori poezia la universul larvar, la mazăgă, sau la o distanțare ironică împinsă până la bășcălie și nihilism. Exclusivismul nu e bun, indiferent din ce parte ar veni, iar lipsa de principii nu poate duce decât la ‘cabalele bigoșilor’. Exagerez? Poate, dar nici ascunsul după deget nu e o soluție”.

• [„România liberă”, nr. 11.922] La „Vitrina cu cărți”, Paul Georgescu semnează o cronică a volumului lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*: „Mir-

cea Iorgulescu este unul dintre acești prea puțini critici activi, prezenți în desfășurarea realității literare, căreia îi dau sare și sens. Critica lui este în primul rând un act de prezență și oricine întrezărește dificultățile și învolburările vieții literare își dă seama câtă energie, câtă prudență și cât curaj trebuie să cheltuiască și chiar să risipească un cronicar literar pentru a se menține în atenția generală. Și de un deceniu, numele lui Mircea Iorgulescu crește în importanță și prestigiu”.

2 martie

• [„Scânteia”, nr. 12.603] La rubrica „Note de lectură”, Ștefan Cazimir publică o recenzie (*Operele clasice în ediții complete*) a volumului V din *Opere* de Duiliu Zamfirescu, ediție îngrijită Mihai Gafița și Ioan Adam.

3 martie

• [„România literară”, nr. 9] Victor Atanasiu scrie despre poezia lui Mircea Dinescu (articolul intitulat *Viziune și spectacol*), încercând și o etapizare a acesteia, iar Emil Manu semnează o recenzie a culegerii bilingve *Cuvinte magice – Magic Words* (1981) și a volumului de poezii *Tematica umbrei* (1982) ale lui Anghel Dumbrăveanu. ■ Mircea Iorgulescu îi răspunde elegant, chiar dacă ușor ironic, „tovarășului Paul Anghel” care-l acuzase de dezinformare privind apariția unuia dintre romanele seriei sale *Zăpezile de-acum un veac*: „Am folosit în articolul meu această informație provenită, de bunăseamă, de la Paul Anghel însuși; dar, vai!, – fără a o pune la îndoială și fără a o verifica. Iată însă că am greșit având încredere! – căci, ne atrage atenția Paul Anghel într-o promptă și binevenită precizare („Rom. lit.”, nr. 8, 24 febr.), cartea anunțată în 1980 ca urmând a se tipări în 1985 a și apărut între timp: anume, în 1981, deci cu nu mai puțin de patru ani înainte de termenul stabilit. Așa stând lucrurile, nu-mi rămâne decât să-i mulțumesc și să-i fiu recunoscător tovarășului Paul Anghel pentru rectificarea fișelor mele bibliografice”. ■ Eugen Simion, în articolul intitulat *Ars combinatoria*, scrie despre volumul de poeme *Adică* al lui Marcel Gafton, remarcând, dincolo de manierismul autorului, plăcerea „de a mișca sintaxa și violenta topica limbii române”, „culoarea verbală”, hazul și talentul în „descripția interioarelor în stil direct liber”: „În seria manieristilor contemporani (Romulus Vulpescu. Șerban Foarță) trebuie să așezăm și pe Marcel Gafton care în versurile recent apărute (*Adică*) nu mai păstrează aproape nimic din expresionismul generației sale. Poezia a devenit aproape în totalitate o *ars combinatoria*. Încă din *Miraria*, cartea anterioară, erau semne de ceea ce un istoric al manierismului (Hocke) numește *exerciții pangramatice și ornamentistica grotescă*. În poemele de acum, plăcerea lui Marcel Gafton de a mișca sintaxa și violenta topica limbii române a crescut. El zice acum ‘oarbă holbare holbată la oarbă holbare’, ‘plânsul râderea plânge / râderea râde plânsul’. ‘mai foame’, ‘mă dezomenea’, ‘mă mor’, ‘frig

frigulescu’ și ‘gigea ceasomică la mină’, sucind și răsucind cuvintele după rațiuni lirice care deseori ne scapă. Visul oricărui poet manierist este să facă din alfabet o *criptografie cosmică*. Artificiile lui Marcel Gafton sunt mai modeste. El schimbă de regulă locul cuvintelor în frază pentru a le da mai multă solemnitate și prin repetiții și potriviri fonetice vrea să sugereze un sens enigmatic. Nu-i un poet criptic și nu-i nici un poet muzical, cum sunt cei mai mulți manierști. Numai de două sau de trei ori în volumul *Adică* poemul recurge la muzica frazelor goale. Un exemplu: ‘dinozauri – horă-n cer / mușcă-al stelelor piper! / lunii așternutul pal / îngere l-au luat în cârcă, geana ta văpaie deal — / Uitătură cocostârcă / pân’ la fila-n unison / albelor odăii spaime, / din creioane / un creion / greața pulbere / îngaime / cerul în piperuri – horă / sus jvinelor de-o oră!’.

Manierismul lui Marcel Gafton își caută sursele și efectele în alte combinații. Prin culoarea verbală, poemele lui se adresează ochiului și, negreșit, spiritului nostru care să descopere, în asemenea sulemenite propoziții, înțelesuri mai adânci. Căci în jocurile cu silabele, poetul nu renunță la ceea ce el numește (vechi reflex expresionist!) ‘mășaria mărturiei’. Gafton este, în fond, un sentimental datat la ‘dedulcită caligrafie’. El vrea în același timp ca versul să fie o revelație. În *Creion*, veritabilă artă poetică a caligrafului Gafton, dăm peste aceste copleșitoare simboluri biblice: ‘un vers ca Iisus, în clipa învierii! //salte lespedeza slinului de pe cuvânt și cuvinte, / șezloanga ta, oboseală, / peșitoare cu fundul mare, toroapă / dedulcită caligrafiei, // butaforii, meliță spin, simțesc // simțirea, arătător la tâmplă sudat / spin cugetează // și mâna de mesteacăn a morții ne dă acolada // ațintirii în ochi, / cuvântul caută, se caută, / și spunem preajma, și preajma spune – / eu spun, tu spui, noi spunem... // – o porție de gânduri, fără garnitură, / și pilula mea de golgotă, vă rog!’ – simboluri, încă odată, grave, menite să sugereze o conștiință traumatizată de riul existențial; Marcel Gafton le trece însă prin spațiul ‘dedulcitei caligrafii’. Întinde cuvintele ca niște elastice, asociază vorbele în așa chip încât din chinul și resurecția de care suntem avertizați în primul și ultimul vers al poemului nu mai rămâne nimic. Nimic decât o petrecere cu cuvinte și o vagă senzație (poezia se refugiază aici) de așteptare și neputință a limbajului de a cuprinde o stare de spirit mai complexă. Aici cuvintele nu coboară, vorba poetului, de pe ‘căpriorii nedeslușitului’. Alteori ele sunt mai deslușite, dar mai facile, ca în acest joc în ‘bleu’: ‘suav bas bleu / pledare bleu / tutunuri bleu / vodcuță bleu / aiasmă bleu / trecere bleu / întru cenuși / fără de ușă / fără fereastră. // oarece bleu / o jale bleu / cortelă bleu / dogorii bleu / și scundă bleu / trecere bleu / întru cenuși / fără de uși / fără fereastră’. Când nu-și propune să curbeze propozițiile și să picteze cuvintele cu trei rânduri de vopsele, Marcel Gafton redevine poetul autentic pe care îl știm: tandru și ironic, euforic cu decență, bucuros să întâmpine lucrurile, melancolizat de timp și încă simțitor la tulburările erosului. [...] Marcel Gafton are mai mare haz și, evident, mai mult talent în descripția interioarelor

în stil direct liric. Spiritul poetic merge acum în vârful degetelor printre lucruri vechi, abandonate, tulburat de iminenta trecere: ‘podul ticsit de cufere, jucărioare, cărți / sub mute scoarțe prăfuite, / hăneturi care îmbrăcau odinioară – pe cine? / încălțări care zoreau odinioară – încotro? și / torcătoare hârnice ticseala! năluci / subțiratece, mătăhăloase, infirme / trec în sus, trec în jos / fără să mă recunoască, / se duc, se întorc / subțiratece, mătăhăloase, infirme, / fără să mă bage în seamă / alunecă prin secret personale tuneluri / fără să știe una de alta, / adolescente, multe, adulte, / subțiratece, mătăhăloase, infirme / (năluci de gânduri, năluci de sentimente)’. Alte poeme, spun drept, nu-mi plac, mi se par superficiale, abuzive, cuprinse și asuprite (citez din nou pe simpaticul poet) de ‘diareea de vorbe vorbișoare vorbișorele’. Dar cum nu vreau să-l nedreptățesc, spun deîndată că unele construcții verbale sunt ingenioase (‘mănușile nerămânerii mai prejos’, ‘călugărițe ale neputinței, mâinile doctorilor...’) și că dintr-un poem fastidios din cauza prea marii comicării a limbajului putem trage totuși câteva versuri mai autentice lirice, ca acestea: ‘Colorile toate în strigăt / vloga lor cu deznădejde strigându-și din seve / floare, ierbi, frunzișuri în strigăt / vloga lor cu deznădejde strigându-și din seve’.

■ La pagina 6, redacția publică un grupaj cu sonete semnate de Radu Cârnelci. ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie o amplă cronică la noua ediție, apărută la 97 de ani de la cea dintâi, a volumului *Poezii populare române*, opera principală a lui G. Dem. Teodorescu. ■ Radu G. Țeposu semnează o interesantă recenzie, *Romanul „căutării”*, destul de tehnică, a romanului *Vestibul* de Al. Ivasiuc, „un roman despre ieșirea ființei din neutralitate”. ■ Nicolae Manolescu scrie la rubrica „Actualitatea literară”, în articolul *Umiliința și orgoliul*, despre două volume: *Bacovii*, de Miron Gordun, poet refuzat de critică din cauza absenței sale din revistele literare și a timidității sale, respectiv *Recurs la singurătate* de Horia Bădescu, a cărui poezie ar fi, considera criticul, una a orgoliului și a pozei, în linia A. E. Baconsky – Anghel Dumbrăveanu: „Numele lui Miron Cordun nu poate fi găsit în nici una din sintezele consacrate poeziei în ultimul deceniu. Face parte din categoria (din fericire, nu prea mare) a poeților ‚refuzați’ de critică. Despre el se scrie ocazional, când îi apare câte o carte, și uneori nici atunci. Explicația nu constă în vreo dificultate specială a poeziei, ci mai degrabă în absența poetului din reviste și în timiditatea excepțională a omului. Îl vezi fără să-l vezi: dacă te uiți mai bine la el, se topește deodată, din sfială, întră în pământ. E ‚poet’ și în viața de toate zilele, nu numai în cărți, candid, delicat, boem, înfricoșat de orice obligație socială, făcând figură de mare neajutorat. Nu mă număr printre prietenii lui, așa că nu știu cât de adevărate sunt aceste impresii bazate pe contacte sumare. În absolut însă nu pot fi greșite. Poezia îi este cu siguranță nedreptățită. Deschizi *Bacovii-le* (ce titlu sugestiv!) la orice pagină și calitatea versurilor sare în ochi: „Iertați poetului când zace / în voia lui. Iertați, iertați... / De scrie trist, el cere pace în lumi cu nervii-ntărătați / Și cere de la cer orbite și vis și viziuni și cranii / pen-

tru gândurile oprite / în laturile lumii, stranii. // Iertați poetului când zace / îngreunat... El ca un lup / se poate rezezi-n ce face – / ...dar colții-n lucrul lui / se rup'. Aici sunt multe din notele caracteristice ale poezie și în primul rând implorarea nevanitoasă a înțelegerii pentru cazna secretă a unei imaginații care își rupe colții în lucrarea ei. Tema caznei și, uneori, a unei pretinse lipse de har, este obișnuită la Miron Cordun, care este un mucenic al scrisului său, aflat mereu „în disperare de har”, înfrigurat când „nici de scriere nu-i bine”, „scriitor scriindu-și leneș cartea”. N-are ceea ce s-ar putea numi tragere de inimă la scris, își mitocosește versurile, se simte stângaci și ostenit. Psihologic, poezia lui se naște din umilință și din autoironie, ultima putând fi, în ciuda tonului sugubăț, destul de crudă: [...]. Miron Cordun se numără printre rarii poeți de azi care mai cred în patetism, în sentimentalitatea naivă: „Sătul de iarnă, sunt un corb sătul / de umilință. Ce mai e cu mine? / Din cer în cer mi-e frig mai mult, / și nici de scriere nu-i bine. / Mult îmbrăcat, îngreunat / de lenea cerurilor goale, / mă trag în mine, mă îngrop, mă-nviu – / cine / din umilire / să mă scoale? Ferice-n cărți, de omul ostenit / de firea lui. Și mai ferit ferice / capul de corb / îmbolnăvit de frig – / întârzierea vremii să-și ridice...”. Iubește o anumită grație desuetă, care ne poate părea ironică, la fel ca la Emil Brumaru, Leonid Dimov sau Nichita Stănescu din *În dulcele stil clasic*: „Cu un cal, cu o trăsură / Vine vremea de la gară. / Fost-am fost și noi odată / domnișor / cu domnișoară. // (Prin urmare, se și moare! Vine-o doamnă în primblare, / primblă valea de crăpare – / prin urmare... / prin urmare...) // Cu un cal, cu o trăsură / rar mai vine vremea, rară. / Fost-am fost și noi odată / cal de fier, cale de fiară. // Prin urmare... / prin urmare...”. Scriitura este rafinată în inocența ei, ca de exemplu în *Singur își face de caznă poetul*, autoportret liric absolut încântător: „Singur își face de caznă poetul: / singur încarcă piatra de har, / singur își cară lumilor carul, / și singur cu drumul / și rar. / Zeu rătăcit, sfânt nelumit, / tată al celor ce mumă se dete, / își pune capul pe calendar / și spune lumii ce-n lume se vede. / Singur poetul cu pietrele lui, / singur pe roți, pe urmare. / Munte și vale, poetul, împărat / în patria domniilor sale. / Singur își face parte și singur / se-mparte. Singur se-nalță / singur decade – / și așa mai departe, / și așa mai departe...”. Dincolo de articolul propriu-zis, suscită interes P.S.-ul adăugat de Nicolae Manolescu, un răspuns dat lui Romul Munteanu care afirmase, într-un interviu din 10 februarie, din „România literară”, că, atunci „când N. Manolescu face apel la sistem (*Arca lui Noe*), transferând criteriile din artele plastice în literatură, rezultatul este nefericit”, procedeu în sine eșuând de multă vreme: „Posibil ca acest criteriu să fi eșuat. După cum nu eu voi fi acela care să-l conving pe Romul Munteanu că *Arca lui Noe* este o reușită. Singura mea nedumerire provine din faptul că n-am folosit în carte nici un criteriu provenit din artele plastice. Să fi citit criticul doar titlul primului capitol: *Doricul, ionicul și corinticul*? Căci la preluarea metaforică a acestor trei termeni se reduce deocamdată toată colaborarea mea cu artele plastice”. ■ Alex. Ștefănescu sem-

nează, la rubrica „Poezia”, articolul *Flori de gheață*, o recenzie la volumul *Ni-nive* de Gheorghe Tomozei: „Dar cea mai evidentă manifestare a acestei vocații a artificului rămâne limbajul propriu-zis. Poetul recurge, cu o voluptate de colecționar și, uneori, cu o nuanță de parodie admirativă, la forme lingvistice vechi, luate parcă din letopisețe și almanahuri de altădată: *septemvre, imnurile, o eră de iubire, Ovid, să bei, psihi-mu, înde doi, nouri, poemă, evghenit, profume, proteguire, vâpșele, cheutori*. Există și cuvinte inventate, de exemplu toponimul metafizic *Nicăria*, sau jocuri de cuvinte de genul, iar pielea celui ce nu mă iubește, / ca biblia se bibliște’, însă ele îndeplinesc aceeași funcție, într-un text destinat parcă exclusiv caligrafierii somptuoase și, ulterior, lecturii în solitudine. Este greu să-ți închipui poezia lui Gheorghe Tomozei recitată pe o scenă. [...] Într-un moment în care mulți versificatori tratează limba română ca pe o materie amorfă și o modulează sumar, cu neîndemânarea copilului lăsat să se joace în nisip, poezia savant cizelată a lui Gheorghe Tomozei are valoarea unui sever și necesar termen de comparație. Este însă, într-o oarecare măsură, o valoare circumstanțială. Judecând în absolut, atât cât se poate judeca în absolut, reușitele cele mai de preț ale poetului trebuie considerate tocmai secvențele lirice ‚nerepresentative’, reminiscente ale crizei morale și estetice traversate cu câțiva ani în urmă”. ■ Articolul *Promptitudine și adresă*, semnat de Ov. S. Crohmălniceanu, pune în discuție volumul de critică a lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*, volum ce ar putea fi definit, consideră autorul articolului, prin formula „critica în haine de lucru”, cu toate particularitățile ce decurg din aceasta: rapiditatea reacțiilor, simțul actualității, „curajul de a rupe tăceri complice, acolo unde inamicii literare le mențin, contrariind cititorii”; oarecum orientat ideologic se arată autorul atunci când subliniază consecvența cu care „Mircea Iorgulescu încurajează în proză literatura realistă, aplicată pe viața social-politică prezentă sau din trecutul apropiat, cu accente critice de autentică îndrăzneală. (...) Observația social-politică acută și curajoasă realmente câștigă adeziunea lui Mircea Iorgulescu chiar și acolo unde anumite neîmpliniri artistice sar în ochi. Foarte vibratil la ceea ce are șanse să răspundă unor aspirații literare cu adevărat actuale (‘romanul politic’), el e dispus să arate în asemenea cazuri și mai multă indulgență”. Un plus totuși îi acordă Crohmălniceanu lui Mircea Iorgulescu pentru modul în care argumentează, trezind interesul pentru „cărți bune, de o factură oarecum contrariantă”, contrariante fiind în opinia autorului romane precum *Solstițiu tulburat* al lui Paul Georges-cu sau *Oceanul întors și Părul Berenicei* ale lui Radu Petrescu. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici scrie despre povestirile din volumul de debut al Marianei Șipoș, *Surăs interzis*, povestiri „bine scrise, cu ușoare accente de pedanterie calofilă”. ■ La pag. 14-15, redacția publică un fragment, *Refugii*, din romanul *Zidul morții* al lui Augustin Buzura, urmate de un grupaj de 5 poeme ale Elenei Ștefoi. ■ Pe pagina dedicată „Teatrului”, Dinu Săraru semnează un articol *Teatrul și programul său* în care se laudă, în stilul care l-a consacrat, cu

realizările sale în ceea ce privește direcția oficială pe care și-a asumat-o fără nici un fel de rezerve: „... direcția mea, consacrată de un program, așa cum se știe azi, declarat politic și validat ca atare de câteva stagiuni, program cu care publicul s-a solidarizat într-un mod admirabil, ilustrând atât de convingător faptul că nu în puține împrejurări, el, acest public, se află, din punct de vedere al instruirii și pregătirii, cu mult peste media competenței unora din cei puși să-l orienteze și să-l îndrume. Dacă ar trebui să fac un bilanț al 'operei' de la Teatrul Mic nu mi-ar fi deloc greu să-mi susțin orgoliul de a fi lansat, de la comanda propriu-zisă la luminile rampei, piese ca *Evul Mediu întâmplător* de Romulus Guga, *Mârâiala* de Paul Cornel Chitic, *Politica* de Theodor Mănescu, *Ca frunza dudului* de D. R. Popescu (n-ar trebui să uit nici varianta muzicală a *Turnului Eiffel* de Ecaterina Oproiu sau impunerea *Paharului cu sifon* al lui Everac). Sunt piese peste care nu se va mai putea trece într-o istorie literară sau teatrală și chiar dacă doar această pagină a fost prima care le-a salutat, critica ținându-se cu o tristă precauție departe de angajarea imediată, azi până și cei mai calculați cronicari nu mai uită să se refere la ele, pentru că, bătălia fiind câștigată, victoriile se calculează mai ușor”. ■ Mihai Cantuniari publică un fragment tradus din *Războiul sfârșitului lumii* al lui Mario Vargas Llosa. ■ Pe ultima pagină a revistei, la rubrica „Prezențe românești”, aflăm, printre altele, de vizita efectuată în SUA de Gelu Naum, cu prezentarea unor lecturi de poezie și a unei plachete bilingve în San Francisco, cu un auditoriu format din profesori și studenți de la Universitatea Berkeley.

● [„Tribuna”, nr. 3] La „Cronica ideilor literare”, Adrian Marino scrie despre „limitele intuiției critice”, formulând mai multe observații cu privire la cartea lui Radu Petrescu, *Meteorologia lecturii*: „Privită de la distanță, *Meteorologia lecturii* spune mult, aproape tot, despre calitățile și insuficiențele radicale ale eseului nostru critic, de ieri și de azi: imaginație critică, dar și gratuitate necontrolată, libertate de spirit dar și amatorism, cultură deschisă, dar și diletantism, intuiții uneori pătrunzătoare, dar și o lipsă dezarmantă de sistematizare și metodă. Pe scurt: mari calități necultivate, needucate, nedisciplinate, din lipsă de tradiție, specializare și erudiție, nu de date, ci a stagiului prelung de bibliotecă, singurul care dă acces adânc și organic la izvoare, la perspectiva istorică pe care trebuie s-o descoperi singur, la acel *erudio*, care desăvârșește și sedimentează spiritul prin contactul direct și intim cu 'umanitățile'”. ■ La „Starea prozei”, Marius Tupan scrie despre „nevoia de fantastic”. ■ Adrian Popescu scrie, sub titlul *De la grație la interogație*, despre cartea Danielei Crăsnaru, *Șaizeci și nouă de poezii de dragoste*: „Daniela Crăsnaru rămâne o poetă de substanță, la care dialectica sentimentelor cenzurate de luciditate se orientează de la lumină spre umbră și de la umbră spre lumina întunecată a adevăratei cunoașteri”. ■ Ion Zubașcu semnează un grupaj de trei poeme, *Omul statistic*, *Căldura umană* și *Omul holografic*.

4 martie

• [„**România liberă**”, nr. 11.925] Vlad Papu recenzează romanul lui Paul Anghel, *Noroaiete*, al șaselea din ciclul românesc proiectat de autor, *Zăpezile de-acum un veac*, „un roman al *ființei* românești.

• [„**Contemporanul**”, nr. 10] În deschiderea numărului, Zoe Dumitrescu-Bușulenga scrie, uzând de sintagmele tari ale limbajului vremii, despre *Eroinele baladelor eterne*, articol ocazionat, printre altele și de apropierea zilei de 8 martie: „Căci eroică e munca zilei bine împlinite, eroică e nașterea de copii și, mai cu seamă, buna îndrumare a minților lor. De aceea, poate lucrarea femeii se vedea mai puțin azi și mai mult mâine, fiindcă ea stăpâna ordinea morală, climatul în care oamenii se formau. De aceea însă se explică și cum a intrat de repede și de adecvat în lumea modernă femeia noastră, cetățeană, educatoarea și creatoarea de valori. Mai cu seamă epoca socialismului, lumea nouă, eliberată de robii și prejudecăți, a lărgit accesul femeilor la absolut toate formele de activitate, într-un fel necunoscut până acum de istorie. Modificarea statutului femeii a îngăduit descătușarea tuturor energiilor creatoare latente și canalizarea lor în cele mai diverse direcții...”. ■ Ion Vlad scrie, tot pe prima pagină despre *Reflexivitatea plasticianului*, câteva gânduri despre două lucrări ale lui Eugen Tăutu, expuse în Aula Magna a universității clujene. ■ Nina Cassian publică un scurt text, *A respira*, cu accente patriotice. ■ Numărul include și un grupaj de poeme semnate de poete precum Daniela Crăsnaru, Elena Ștefoi, Mara Niccoară, Marta Bărbulescu, Liliana Ursu, Lucia Negoită, Ioana Proca, Bokor Katalin, Mira Lupeanu, Profira Mihăilescu și, separat, un pastel de Maria Banuș, un poem de Doina Uricariu, *Un bun ascultător*, unul semnat de Grete Tartler, *Seară de iarnă*, și un frumos *Sonet* al Constanței Buzea. ■ Sub titlul *Narațiune și meta-narațiune*, Florin Manolescu scrie despre *Caii sălbatici*, romanul lui Radu Mareș: „Aproape trecut cu vederea, romanul lui Radu Mareș, *Caii sălbatici*, apărut cu mai mult timp în urmă, ar merita ceva mai multă atenție, și aceasta din cel puțin trei puncte de vedere: al mediilor pe care romancierul reușește să le reconstituie, al impresiei de viață autentică pe care o transmite și al subtilității construcției românești. Mediul cel mai bine prins este acela universitar, experiențele de viață aparțin unor tineri febrili, în anii formației lor intelectuale, iar tehnica amintește de literatura ‚experiențialistă’ a lui Camil Petrescu sau Mircea Eliade, cu ‚dosarele’ și jurnalele lor ‚autentice’ de viață, opuse în chip deliberat ‚literaturii’. [...] Printre toate aceste personaje, naratorul încearcă să trăiască onest, alegând de fiecare dată formula vieții adevărate, care se dovedește a fi și cea mai grea. El refuză aranjamentele și compromisul, ceea ce îl pune nu o dată în situația delicată a unui învins. Jurnalul și documentele naratorului devin romanul lui Radu Mareș și insuccesul se transformă într-un succes. Mircea Eliade numea genul acesta de literatură roman indirect, pentru a atrage atenția asupra deosebirilor față de ‚romanele directe’, în care romancierul se plasează întotdeauna în spatele realității. Prin *Caii sălbatici*,

Radu Mareș a realizat un remarcabil roman indirect”. ■ La „Cartea de teatru”, Marian Popescu recenzează volumul lui Paul Cornel Chitic, *Mârâiala*, „O ipostază a teatrului politic”: „Schimbarea la față, Europa, aport, viu sau mort, Mârâiala, piesele ultimei perioade, sunt rezultate, inegale ca valoare dramatică, ale unui efort propriu, de durată, de constituire a unui posibil model al teatrului politic. Forma textului dramatic variază de la o piesă la alta dar păstrează, în datele ei fundamentale, un caracter alert al ritmului dramatic, dorința irepresibilă a dramaturgului de a străpunge închegarea bipartită spectator-reprezentare scenică. [...] Din punctul de vedere al unității tematice a volumului *Mârâiala*, includerea piesei *Postfață sau Liniște de sărbători* face notă discordantă. Este o piesă aparținând unei direcții mai vechi în dramaturgia lui Paul Cornel Chitic. Realizată cu procedeele moderne ale ambiguității, *Postfață...* prezintă degradarea unei ipostaze a cuplului cu mijloacele deriziunii. Optând pentru o formulă teatrală cu adresă directă, cu replică lapidară, ușor memorabilă, trecând prin variate nivele ale registrului comic, atent la experiențele teatrului european amintite, Paul Cornel Chitic se află azi într-o fază cristalizată a propriului crez dramatic”. ■ În *universul metaforic* este titlul cronicii lui Emil Manu la cartea Anei Blandiana *Proiecte de trecut*, „o carte scrisă cu virtuozitate stilistică, în care spune în același timp câteva adevăruri crude, demonstrându-ne că adevărul se poate afirma fără a i se diminua virulența și prin fraze ce țin de scriitura poetică și prin modalități ce țin de alte resorturi decât ale prozei prea pozivate și prea expozitivă”. ■ Dan Cristea recenzează, sub titlul *Conștiință și sentiment*, volumul de poezie *Pielea Minotaurului* de Marius Robescu, iar Ion Dodu Bălan consemnează debutul lui Ion Budescu, cu volumul *Viața cu mine, viața fără de mine*”.

● [„Flacăra”, nr. 9] Nichita Stănescu publică poemul *Peisaj cu pietre*. ■ Lucian Chișu recenzează cartea lui Eugen Teodoru, *Dunărea legendelor*. ■ Artur Silvestri scrie despre cartea lui Lucian Raicu, *Calea de acces*: „Lungi, atinse de o mare încetineală a pronunțării, sprijinite aproape la tot pasul de accentuări care par capitale, aceste studii sunt departe de ceea ce se înțelege în mod curent prin aceasta. Arareori ideea este urmărită până la consumarea finală, de regulă criticul vede inedit și denuște abandonând demonstrația, fascinat mereu de alte perspective pe care nu le întrezărise încă. Coerente prin însumare, nu prin organizare, studiile lui Lucian Raicu sunt hotărât niște eseuri care cultivă intenționat lipsa de metodă, ori, mai bine zis, metodele diverse, pornind din intuiții dezvoltate epic, cu o elocvență imprevizibilă, amplă, apodictică, barocă. Nmai degrabă creație, eseistica lui e o literatură despre literatură, eseurile par niște note de lectură, comunicate fără fason, notate febril așa cum ți vin, închizând în texte obiectul, imaginea lui și subiectul critic”. ■ Florin Mugur scrie despre culegerea de texte publicistice a lui Petre Pandrea, *Atitudini și controverse*, volum îngrijit de Gheorghe Epure. ■ Un mic grupaj aniversar *Geo Bogza – 75* cuprinde texte semnate de Nichita Stănescu (*Eternă*

tinerețe), Gheorghe Tomozei (*De la inimă la inimă*), Mircea Micu (*Mai aproape...*). ■ Vasile Nicolescu publică poemul *Fără odihnă*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 9] Ioan Gliga publică, în deschiderea numărului, poezia *Identitate*. ■ Sorin Holban publică un articol, intens ideologizat, dedicat femeilor, *Femeile – înaltă contribuție la progresul economico-social al patriei*. ■ Serialul dedicat de Eugen Barbu lui Ioan Alexandru continuă cu episodul 12, în care amendează „unele erori intenționate, create prin metoda omisiunii, frecventă la unii cercetători de rea-credință care vor să asume gândirii românești, în totalitate, înclinări spre misticism, trăirism și alte isme de care ne desolidarizăm de multă vreme”. ■ *Călinesciana*, foiletonul lui Corneliu Vadim Tudor despre monumentalul tom al lui G. Călinescu, continuă și el cu partea a cincea. ■ P. Florentin semnalează la rubrica „Cronica de librărie” apariția câtorva cărți: *Călătoria spre zei* de Mihail Diaconescu, *Îndrumar juridic pentru tineret*, volum colectiv prefătat de Nicu Ceaușescu din care se și citează, *Fotografii imaginare*, cartea de poezie a lui Petre Ivancu, volumul de povestiri mozaicul de *Aurel Antonie*, cartea de schițe a lui Mircea Sântimbreanu, *Un Gulliver în țara chiticilor*, cartea lui George Popa, *Spațiul poetic eminescian*; spre finalul listei, recenzentul amintește cartea Monicăi Spiridon, *Sadoveanu – divanul înțeleptului cu lumea*, cartea lui Aurel D. Câmpeanu, *Poeme sub drapel*, volumul de povestiri *Locuri și oameni – scriitori și parabole* de Gheorghe Pituț și cartea de poezie a lui Constantin Prundeanu, *Fântâni solare*. ■ Adrian Riza ajunge și el la episodul cinci al serialului *O „carte de învățătură” sau elogiul conformismului sucit*, dedicat cărții-interviu dintre V. Mangu și Iorgu Iordan, în acest număr punând sub lupă poziția lui I. Iordan în legătură unele aspecte ale vieții și operei lui Iorga. ■ Dan Mutașcu și Viorel Dinescu publică fiecare câte un grupaj de poezie. ■ George Morărel recenzează encomiastic volumul de *Interviuri neconvenționale* al lui Mihai Ungheanu. ■ Raluca Tulbure semnalează apariția a două volume de poezie de Nichita Stănescu traduse în limba macedoneană (*Dreptul la timp și Poezii*) concomitent cu decernarea marelui premiu de la Struga. ■ Alte două grupaje de poezie sunt semnate de Cortez Constantinescu, respectiv de Adrian Beldeanu.

● [„**Cronica**”, nr. 9] Constantin Ștefuriuc publică, pe prima pagină, un poem dedicat femeii, *Lumină fără umbră*. ■ Sub genericul „Cartea pentru copii”, Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de schițe și povestiri *Cum o vezi cu ochii verzi* de Vasile Rebreanu, Vasile Chifor scrie despre micro-romanul lui Constantin Cubleșan, *Pensiunea Margareta*, iar Virginia Burduja semnalează apariția cărții lui Viniciu Gafița, *Ghiocci pentru mama*. ■ Tot aici, Mariana Codruț recenzează o altă carte pentru copii, *O corabie printre nori* de Alina Nour. ■ Nicolae Țațomir publică un grupaj de cinci poezii. ■ La rubrica „Poetri contemporani”, Eleonora Cărcăleanu prezintă și traduce din poezia lui Umberto Saba. ■ Ștefan Avădanei recenzează, la „Cartea străină”, romanul *Casa veseliei* al lui Edith Wharton, tradus de Liviu Martinescu.

• [„**Orizont**”, nr. 9] Articolul de fond, semnat de Ion Arieșanu, intitulat *Femeia de lângă noi* e însoțit de un poem tematic semnat de Aurel Turcuș, *Matca vieții*. ■ Marian Odangiu recenzează romanul lui Aurel Gheorghe Ardeleanu, *Ploaia de nisip*. ■ Sub titlul *Mitologiei citadine*, Mircea Mihăieș scrie despre volumul lui Matei Vișniec, *Orașul cu un singur locuitor*: „Lungile deliruri verbale (supravegheate de poet cu siguranța piloților de formula unu lanșați în derapaje controlate) sunt receptate de antena fină a unui scriptor ce vrea să refacă în paginile cărții sale structura miticei agore ateniene, din care răzbat – pe lângă câteva personaje, reale ori fictive – și ecourile tehnicii subtile a anonimizării prin folosirea excesivă a secvențelor simbolice, vlăguite de circulația abuzivă între teritoriile imaginarului și realului. [...] În ce ne privește, orice discuție e inutilă: Matei Vișniec este unul din poeții importanți ai generației sale”. ■ Livius Ciocârlie publică partea a treia din micul său studiu, *Citindu-l pe Ion Ghica*. ■ Ștefan Munteanu scrie și el, pozitiv, despre unul dintre cele mai comentate volume ale anului, *De vorbă cu Iorgu Iordan*, cartea-interviu realizată împreună cu V. Mangu. ■ Al. Jebeleanu publică poemul *poezie pentru a trăi*. ■ Mircea Șerbănescu semnalează apariția volumului de proză al Rodicăi Braga, *Eternități de o clipă*. ■ George Drumur semnează un grupaj de trei poezii. ■ Alexandru Ruja recenzează cartea de poezie a lui Cristea Sandu Timoc, *Tăcerea de piatră*.

5 martie

• [„**România liberă**”, nr. 11.926] Sub titlul *Smerenie și orgoliu*, Valeriu Cristea scrie despre volumul *Calea de acces* al lui Lucian Raicu.

• [„**Lucefărul**”, nr. 9] M. Ungheanu semnează o cronică la cărții de *Memorii* a lui Dumitru Corbea. ■ La „cartea de debut”, Voicu Bugariu scrie despre volumul de poeme al lui Ion Budescu, *Viața cu mine, viața fără de mine*. ■ La „Breviar”, Cronicarul constată, printre altele, că Șerban Cioculescu n-a răspuns „revelatoarelor” scrisori ale Mitzurei Arghezi și Mariei Zagora cu privire la volumul *Tudor Arghezi – autoportret prin corespondență* întocmit de Barbu Cioculescu și la „breviarul” lui Șerban Cioculescu consacrat respectivului volum: „Cu superbă, mai degrabă cu suspectă detașare, Barbu Cioculescu ne oferă un soi de ‘precizare’ (*România literară*, joi 24 II a.c.) din care, sinceri să fim, dincolo de malițiozitățile voit detașate, dar, vai, în realitate atât de căznite, ce împăunează textul, nu se poate înțelege nimic altceva decât că, pur și simplu, preopinentul, într-o stare de imperturbabilă seninătate, nici ‘nu știe’ măcar despre ce anume este vorba, la ce anume se referă cele două întâmplări. În fața unei astfel de ‘inapetențe’ pentru dialog, vorba poetului, îți vine să-ți lași baltă interesele”. ■ Interviuul „Lucefărului”, consemnat de M. Ungheanu, îl are ca invitat de Paul Cornea, „*Sociologia literară nu are nimic în comun cu sociologismul anilor ‘50*”: „Fiindcă în anii din urmă am avut ocazia să călătoresc mult și să mă confrunt cu specialiști din diverse țări în nume-

roase congrese, colocvii ori schimburi de experiență pot spune, în cunoștință de cauză, că cercetătorii noștri își manifestă nu numai receptivitatea față de noile metode, ci și aptitudinea de a le îmbogăți creator. Dar spre a face figură onorabilă în confruntarea pe arena internațională, actualmente, când știința evoluează atât de repede încât noutățile se perimează înainte de a fi fost asimilate de toți interesații, problema informării la zi devine capitală. Or, de la o vreme, cercetătorii noștri din științele umane întâmpină mari dificultăți în a afla ce se lucrează aiurea în propriul lor domeniu de specialitate. Cauza e că marile biblioteci au procedat la reduceri masive în bugetul de achiziții de cărți și reviste străine. Nu încapă nici o îndoială că economiile sunt azi mai necesare decât oricând, că risipa ori cheltuielile paralele trebuie stârpite cu desăvârșire. Întrebarea care se pune e doar dacă scăzându-se drastic cumpărăturile de carte științifică străină, până aproape de nivelul zero, nu se merge prea departe. Consecințele unei asemenea situații, pe care forurile superioare de resort cred că nici n-o cunosc, ar putea fi, pe termen lung, extrem de păgubitoare. În același context, dar nu pe același plan de importanță, ar merita revăzută și hotărârea recentă a Editurii Academiei de a suprima cele 30 de extrase oferite autorilor publicați în revistele științifice. Această măsură anulează o uzanță încetățenită la noi de decenii și constituie probabil o nedorită premieră mondială. Ea pune obstacole în calea difuzării și popularizării rezultatelor obținute de cercetătorii români și frânează schimbul cu străinătatea tocmai într-un moment în care acesta a devenit o resursă importantă a îmbogățirii fondului nostru informativ. Ar fi deci nimerit să se rediscute dacă ceea ce se câștigă prin economisirea a 30 exemplare la fiecare publicație academică nu se pierde înzecit prin daunele aduse operei de valorificare peste hotare a cercetării științifice naționale”. ■ Mihai Pelin scrie despre ciclul romanesc al lui Paul Anghel, *Zăpezile de acum un veac*. ■ La paginile dedicate literaturii, sunt cuprinse câteva interesante grupaje de poezie, semnate de Mircea Micu, Liliana Ursu, Ioana Ieronim, precum și o scurtă proză a lui Tudor Octavian, *Parola*. ■ În afară de acestea, numărul include un grupaj de poeme de Lucian Avramescu și patru poeme de Corneliu Vadim Tudor.

6 martie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 10] La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu scrie despre „necesara luptă cu inerția în cultură”, semnalând și discutând pe marginea editării unor opere fundamentale și monumentale: volumul IX din „operele” eminesciene, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, *Getica, 1848 la români*, *Miniatura românească*: „Va învăța cine are de învățat din povestea acestor (re)editări? Să sperăm că da. Destule alte cărți de valoare se află pe masa tratativelor. Poate că acum, după ce cunoaștem scenariul vechilor rezistențe, vom putea detecta cu mai multă ușurință unde se află hiba pentru care cutare sau cutare op își

adastă de multișor noua ediție. În definitiv, cum inerția, s-a văzut, se află în proprietatea unora și altora, lupta cu inerția poate să devină o luptă cu cărțile pe față (nu numai pe masă). De pe urma eficacității ei nu are de profitat decât spiritualitatea noastră”. ■ La „Pro amicitia”, Traian T. Coșovei scrie despre Ioan Groșan: „Remarcabilă este la Ioan Groșan capacitatea lui de a desprinde din contextul unei epoci o întregă serie de șabloane de gândire sau de simțire și de a le demonta aidoma unor foste mecanisme infernale, care, odată lipsite de detonatorul contextului care le-a generat, devin inofensiv-acuzatoare piese dintr-un muzeu pirotehnic, diorame groțești în care stingerea dinozaurilor și descoperirea focului, topirea metalelor și constituirea în primele triburi încap lejer într-un metru pătrat de vitrină luminată cu neon. Pentru mine, Ioan Groșan este un prozator de mari promisiuni – un prozator de o factură aparte. Depinde numai de el să transforme materialul sensibil nu într-o placă a fotografiei pe care s-a imprimat realitatea brută, ci să adune răbdător acest material înălțându-l într-o construcție de arhitectură a viziunii”. ■ Nichita Stănescu este invitatul Mariane Brăescu la rubrica „Confesiuni esențiale”: „Există un astfel de pericol, iar labilitatea cu care se alcătuiesc ierarhiile a început să semene din ce în ce mai mult cu alcătuirea de topuri muzicale. Succesul de o zi sau insuccesul de o zi pun la îndoială munca de o lună de zile. În genere, am remarcat că respectabilitatea față de scriitorii de valoare s-a relativizat. A început un soi de intimitate cu opera obiectivă care frizează mai degrabă discuția de cafea, decât discuția de cenaclu. În același timp însă reevaluările au și ele rolul lor de igienă socială, atunci când sunt făcute cu competență și bună credință și având în vedere atât ansamblul operei vizate, cât și mediul înconjurător al celorlalte opere contemporane. Este de o înaltă neseriozitate să poți afirma că ultima carte a unor poeți cum ar fi Alexandru, Gheorghe, Păunescu este slabă, iar debutul lui X, Y sau Z – strălucit. Sunt scriitori care au destin și scriitori care nu au destin. Prin destin nu înțeleg ceva mistic, ci rezultatul tuturor eforturilor estetice cât și umane, de sacrificii, a unui scriitor. În acest sens, pe mine personal mă interesează scriitorii care au destin, iar nu cărțile interesante ale unor scriitori fără destin. Nu pot rupe omul de operă, iar după cum bine se știe biografia scriitorului este însăși opera sa”. ■ La rubrica „Experiențe de urmărit”, sub titlul *Prospețimea inițială*, Henri Zalis scrie despre poezia Doinei Uricariu. ■ Revista continuă „războiul” cu premianții Uniunii Scriitorilor, sub genericul „Premiile literare: un prilej de necesară revenire”, continuând cu cronică lui Aureliu Goci la volumul lui Ion Drăgănoiu, *Scene de vânatoare*: „...Ion Drăgănoiu dorește să-și construiască prin versuri aforistice și paradoxale un univers al formelor perfecte. Se vrea desigur un poet cerebral care folosește versul curat, spoliat de metafore, mesajul discursiv spre deosebire de idolul său (întotdeauna recunoscut) emițător de texte, întotdeauna ermetice. Pentru Ion Drăgănoiu a scrie versuri și a desena cercuri pe nisip e (cam) același lucru. Poezia de acest tip presupune o

profundă conștiință artistică, înaintea unei sensibilități poetice, un spirit de selecție înaintea unor dovezi de introspecție, lumea văzută cu creierul se reduce numai la forme și volume, proiecții liniare și curbe, adică numai la abstracții. [...] Voind să semene și cu Masters, Ion Drăgănoiu uzează și abuzează de enumerări, liste lungi de obiecte cât mai disparate ajung să-l exaspereze pe cititor. Uneori dă sfaturi unui convalescent ipotetic, dar, în continuare, osificare, malformații, boală grotescă. Toate aceste lucruri – de ce să nu spunem – nu sunt improprii poeziei. Dar constituie ele o trăire veridică, o confruntare sinceră a eului cu stihiiile subconștientului? Totu-i fals, impropriu, artificios. Dramolete de atelier dilatate monstruos din lipsă de aderență la universul din jur”.

8 martie

● [„Scânteia”, nr. 12.608] La rubrica „Cronica literară”, Emil Vasilescu recenzează volumul *Pământ transfigurată* al lui Ioan Alexandru la care apreciază „puternicul simț moral”, „o responsabilitate civică născută dintr-o profundă prețuire a valorilor istoriei noastre”, modul în care exprimă „stări și viziuni cu acea limpezime specifică autenticelor talente pentru care iluminarea interioară răspândește asupra lumii un halou de iubire și înfrățire între oameni”.

● [„România liberă”, nr. 11.928] Numărul include câteva poeme dedicate Zilei de 8 Martie: Mihai Beniuc, *De ziua femeii*, Traian Iancu, *8 Martie* și Maria Banuș, *Ea*. ■ La rubrica „Însemnări critice”, Mircea Iorgulescu scrie, sub titlul *Aștept provincia!*, despre revirimentul revistelor din provincie, referindu-se la „Astra”, „Tomis”, „Argeș”, „Ateneu”, „Familia”, „Vatra”, „Echinoc”, „Cronica”.

9 martie

● [„Scânteia”, nr. 12.609] Sub titlul *Între vocație și aspirație*, C. Stănescu publică o cronică a unuia dintre romanele cele mai discutate și recenzate ale momentului, *Marșul cariatidelor*, al treilea și ultimul volum din trilogia *Pumnul și palma* al lui Dumitru Popescu: „Prin trilogia *Pumnul și palma*, Dumitru Popescu îmbogățește substanțial tipologia și conflictele romanului politic actual, ilustrând astfel remarcabila fertilitate a meditației politice angajate, a asumării decise a unei viziuni avansate, dialectice asupra realității sociale și umane”.

● [„România liberă”, nr. 11.929] Dan Cristea semnează o cronică (*Ironia melancolică sau jocul deschis*) a cărții lui Nicolae Prelipceanu, *Fericit prin corespondență*, iar Alex. Ștefănescu scrie despre „corzile grave ale lirismului”, pornind de la volumul lui Ion Budescu, *Viața cu mine, viața fără de mine*: „Realitatea imediată, care conține multe elemente încă neconsacrate ca elemente poetice, aduce întotdeauna o notă de umor în poezie. Ion Budescu, care preferă corzile grave ale lirismului, se servește de elemente verificate, acreditate, care par să nu aparțină vreunui timp anume. Se servește însă de ele tot pentru a exprima o sensibilitate modernă”.

10 martie

• [„România literară”, nr. 10] Numărul 10 / 1983 din România literară”, un număr ce cuprinde mai multe pagini omagiale, dedicate „Zilei Femeii”, se deschide cu un articol de fond, *Ziua cea mai frumoasă*, semnat „România literară”, în care se subliniază, printre alte multe clișee, că „societatea noastră socialistă, în care exploatarea, inegalitățile și discriminările de orice fel au fost abolite pentru totdeauna, acordă femeilor în mod firesc și prin litera Constituției locurile ce li se cuvin pe toate treptele vieții sociale, în termenii egalității depline, politice și cetățenești, în fața legilor țării, a eticii și a echității socialiste”. ■ G. Dimisianu scrie despre *Conștiința literară*, un articol, de asemenea, sufocat de stereotipuri și de destule opinii aruncate parcă pentru a umple rândurile, o bună ocazie însă pentru a mai peria noile formule literare înscrise pe linia pozițiilor oficiale: „În deceniul următor realismul epic, psihologic, psihologic și social, își reface pozițiile. Este perioada în care socialul, politicul, filosoficul reintră masiv în spațiul prozei, al romanului, din perspectiva unei cunoașteri avizate, sub raport istoric, asupra evenimentelor epocii de după război. Înregistrăm un ton mai grav și un spirit mai angajat, efortul literar precumpănitor deplasându-se de la căutările în planul formei din nou către problematică”. Tezist până la capăt, G. Dimisianu nuanțează și rolul criticii care ar trebui să urmărească orientările, preferințele publicului, să vegheze ca acestea „să nu fie canalizate impropriu, ci îndreptate către adevăratele valori”, să discearnă între operele autentice și cele crescute parazitare în jurul lor, născând „un soi de industrie literară”. Criticul se dovedește până la capăt refractar romanelor de larg consum („roman facil de senzație”, „romanul de aventuri ușoare”), reiterând practic una dintre obsesiile deloc constructive în plan literar ale criticii românești: marea operă, romanul mare, adevăratul roman etc. ■ Paginile 4 – 5 ale revistei reproduc un extrem de interesant interviu (convorbire) cu Ana Blandiana, realizat de Mircea Iorgulescu; răspunsurile tranșante, nu întotdeauna diplomatice ale Anei Blandiana, sunt de altfel o gură de aer proaspăt într-un număr destul de încărcat de clișeele ideologice ale timpului. Poeta vorbește cu luciditate de generația poetică din care face parte, subliniind că „poetii care s-au impus în acel mijloc mai blând al anilor '60 nu se asemănau atât prin ceea ce erau, cât prin ceea ce refuzau să fie, iar ecoul din public și din critică nu era nici altceva decât reverberarea în alte și alte conștiințe a sunetului aceluși refuz”; la fel, evocarea unui coleg scriitor – „ale cărui cărți de profesionist al tuturor compromisurilor le citisem” – care, într-o emisiune radio, vorbea „liric și justițiar” despre adevăr, nu este puțin contondentă: „... îl ascultam și-mi dădeam seama că va trebui să treacă foarte mult timp pentru a nu-mi mai fi rușine și teamă să folosesc cuvintele folosite de el și degradate de această întrebuintare”. (...) La prima vedere, totul pare o chestiune de lașitate sau de curaj. Și într-o importantă măsură așa și este. Dar dincolo de asta eu cred că mai este vorba și de cultură. Simțul culturii poate să interzică în

anumite cazuri lașitatea și chiar să funcționeze pe post de curaj, după cum, în disperare de cauză, bunul simț poate să țină uneori loc de cultură. Atunci când lipsesc însă și simțul culturii și bunul simț – curajul sau lașitatea devin simple forme fără fond, confundabile între ele”. Glosând pe marginea raportului dintre viață și cărți, natură și cultură, poeta prelungește agreabil această demonstrație de luciditate poetică: „... natura umană este în stare de orice, chiar și de fantasticul protest de a nu mai naște poeți atunci când nu i se dă libertatea din care este obișnuită să-i modeleze. (...) între viață și cărți există în același timp un raport de reciprocă susținere și un raport de reciprocă opoziție: nu numai cărțile par neautentice în raport cu viața, dar și viața pare neautentică raportată la esența cărților. Iar poezia este și viață și carte în același timp. În ceea ce privește epoca, ea nu poate să nască poeți, dar poate să-i îngăduie sau să-i înăbușe.” Mai mult, unele din opiniile exprimate în interviu, mai ales când vine vorba despre relația poetului cu poporul căruia îi aparține, par aproape subversive: „Desigur, sunt momente în istorie în care literatura nu este o artă, ci o posibilitate de a gândi, și atunci scriitorul poate să devină profesorul de demnitate al poporului său. Dar nu există popoare lașe cu scriitori eroi și nici popoare viteze cu scriitori oportuniști. Orice popor are poezii pe care a fost în stare să-i viseze, orice poet are poporul pe care îl merită. De fapt eu cred că, și pentru popoare și pentru poeți, esențial este să aibă tăria și demnitatea de a fi ei înșiși. A face prea multe declarații de dragoste – oricât de rimate sau tremolate – poporului tău mi se pare superfluu: e ca și cum ai face declarații de dragoste părinților față de care jurămintele de credință sau mărturisirile de iubire nu mai au nevoie de cuvinte pentru că sunt înscrise în celule și în cromozomi.”

■ Pagina 6 a revistei este integral acoperită cu 10 poeme de Nina Cassian.

■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie despre o antologie a poezilor olteni (*Poeți olteni*), îngrijită de Justin Constantinescu și Ion Diaconescu, cu o prefață, „spirituală”, de Marin Sorescu; criticul discută aplicat problemele specificului național și regional, le dă antologatorilor și câteva lecții privind criteriile de la antologare, chiar dacă spune că nu-i va șicana asupra principiului, mai precis a criteriului valorii pe care ulterior îl demontează aplicat, pentru ca în final, să le recomande „o mai mare acuratețe a textului”, semnalându-le mai multe greșeli de tehnoredactare.

■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu recenzează, în ton cu specificul numărului omagial de „Ziua femeii”, volumele a *Două poete: Puck umple cu stângăcie paharul* de Aura Mușat și *Diminețile limpezi* de Mihaela Andreescu: „Un univers răcoros și friabil ne întâmpină în poezia Aurei Mușat (*Puck umple cu stângăcie paharul*), motivele frecvente fiind sticla, ninsoarea, gheața, frigul, chiciura, scânteierea rece etc. Factura lirismului este intimistă. Senzații, impresii și fantezii delicate sunt transcrise caligrafic: /Frunziș prin care s-au tors / uimirea, de-a valma, și / chiciura. / Sufletul nostru , întors acasă, / pe magicul drum – / s-a-ntâmpat. / Albina se zbate în palmă / – dovada spre care tânjești – / acum, doar văzduhul, / în

marginea apei plecat. // Timp înălbit de tăcere. / La fereastră, zbuciumate, / în pâlcuri, trec / Stelele. Au dinți. / Garduri cu ghimpi. / Flori ale iernii'. Poeta își controlează atent emoția, punând o anumită distanță. Impresionismul ei nu este străin de luciditate: notațiile fac casă bună cu comentarea trăirilor. Aspectul cel mai izbitor, în aceste scurte poeme este dat de scriitura fragmentară, laconică, sugestivă. Nimic nu e spus până la capăt. Versurile conțin doar ‚urmele’ evenimentelor subiective: ‚Haosul vesel. / în ploaie ies visele ca scorpionii. / Pe tălpile-ncinse, drumu-ntr-ascuns / s-a luat. / Adevărind prorocirile, de cu noap-te cad zorii – / noi de noi înșine ne-am lepădat – / A scânteiat numai, în vraștea clipei, / Mila-n rafală, râsu-n cristalul ciobit. / Salt pe roțile, / țintă bă-taia aripei. / Peste hău desfrunzit’. [...] Dintr-un soi de timiditate, unele poezii ale Aurei Mușat dau impresia de evanescență. Ideea, emoția devin atunci inse-sizabile, se decolorează, ca niște vase din care s-a scurs brusc sângele. Exan-gvinitatea e, poate, lucrul cel mai neplăcut în *Puck umple cu stângăcie paharul*, volum, altfel, cu multe lucruri notabile și cu o vădită originalitate a scriiturii. [...] Poezia Aurei Mușat este ‚feminină“, tinerească și cultivată”’. În ceea ce o privește pe Mihaela Andreescu, criticul este puțin mai rezervat: ‚ În această manieră, deocamdată indecisă, sunt concepute și restul poeziilor. Ma-joritatea sunt scrise bine, cu inteligență. Poeta nu și-a reprimat încă de tot o anume tentație a ‚romanescului’: ‚Povestește-mi despre corăbii înecate în ape și veacuri / Iar eu liniștită într-un vechi balansoar / Să aștept ocrotit de mâinile tale / Conturul orei să crească strălucitor ca un far’. O melancolie secretă, re-grete, frustrări, amintiri, visuri (dar și visări) formează ‚trama’ acestui lirism de nuanță sentimentală, minor pe alocuri, dar care are uneori o atmosferă re-marcabilă și o candoare adolescentină. Iată bosumflarea fără consecințe în *Pei-saj*, din care nu lipsește un grăunte de umor: ‚Astăzi nu vreau să mă gândesc la nimic, / Sunt pescărușul căruia i s-a luat marea. / Astăzi nu vreau să mă gân-desc la nimic. / Doar la apa cu vântul, apa cu sarea. // Desigur nu are nici un rost să mă cert. / Mă îmbrac în tăcere și-n culori țipătoare. / Desigur, nu are nici un rost să mă cert / Sora mea repetă lecția cu voce tare. // Aproape mă rog: fă-mă adolescent. / Când bătrână voi fi, o s-alerg visătoare? / Aproape mă rog: fă-mă adolescent / Privesc ceasul, încui ușa și plec, o să-ntârzii se pare’. [...] Materia primă e, cum se vede, sufletească în poezia Mihaelei Andreescu, ceea ce o desparte pe autoare de colegii ei de generație, situându-o într-o desuetudi-ne probabil deliberată, câteodată cu farmecul ei, dar alteori indicând o ignorare nefolositoare a ce se petrece în lirica nouă”. ■ La rubrica „Proza”, Sorin Titel recenzează romanul *Scara de incendiu* de Chiril Tricolici. ■ Rubrica „Poezia” este ocupată cu cronică lui Valeriu Cristea, *Bicicleta fanteziei*, dedicată volu-mului lui Nicolae Prelipceanu, *Fericit prin corespondență*, căruia îi apreciază ‚această calitate a fanteziei de cele mai multe ori inspirate”, precum și alura de ‚Ariel sportiv, un biciclist al fanteziei” ce ‚rulează de unul singur într-o fru-moasă cursă solitară pe șoselele principalelor teme (sentimente, motive) ale

poeziei”. ■ Tot aici, la rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici scrie pertinent despre volumul de debut al lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*, insistând pe cele douăsprezece pagini ale poemului dramatic *Omul disponibil* care dă și titlul recenziei și, după cum afirmă criticul, și „măsura întregă a talentului său poetic”. ■ Paginile 14 – 15 ale revistei sunt, de asemenea destinate literaturii feminine, un fragment (*Macii de pe răzoare*) din romanul *Dragostea oboșește* al Constantinei Caranfil și poeme de Smaranda Cosmin, Sabina Angelescu și Balla Zsófia.

● [„**Tribuna**”, nr. 10] Dana Dumitriu publică, la rubrica „Starea prozei”, eseu intitulat *În așteptarea romanului*: „Am spus mai înainte că anul 1982 nu a fost un an al romanului. Nu pentru că dintre cărțile apărute în acest interval de timp n-ar putea fi remarcate câteva prin valoare. Nu vreau să dau certificate, dar trebuie să recunosc că majoritatea cărților mi s-au părut a nu avea acea anvergură artistică pe care romanul actual ar fi necesar s-o aibă dacă vrea să convingă un cititor avizat, un cititor care, la noi cel puțin, consumă de aproape un secol asemenea producții literare. Pe de alta, trebuie să observăm că au lipsit acele patetice ‘angajări’ în conflictele actualității, cele pe care aceiași cititori nu numai că le trăiesc, dar le doresc exprimate cu sinceritate, cu gravitate și cu un exemplar simț al detaliului revelator. Cu mici excepții romancierii noștri s-au dat la o parte din fața unei realități copleșitoare în complexitatea ei. Sperăm să nu fie o demisie, ci indiciul unei perioade de acumulari, ale cărei roade le vor culege anii viitori”. ■ La „Convorbirile *Tribunei*”, Nicolae Prelipceanu consemnează un interviu cu Eta Boeriu: „Da, regret mult neșansa de a fi fost silită de împrejurări să debutez ca traducătoare și abia apoi ca poetă. Poezia mea, atâta câtă e și cum e, a avut de suferit – în lectura care i s-a acordat, nu în structura ei – de pe urma faptului că m-am afirmat ca traducătoare. Așa sunt cunoscută azi, așa sunt citită și ca poetă, și nu o dată poezia mea a fost considerată ca rod al lecturilor mele”. ■ Adrian Marino scrie despre „noi perspective ale poeticii” într-o cronică aplicată a volumului Irinei Mavrodin, *Poetică și poetice*. ■ Adrian Popescu recenzează, la rubrica sa, cartea Gretei Tartler, *Scrisori de acreditare*. ■ Alexandra Medrea-Danciu traduce un nou fragment din opera lui Nikos Kazantzakis, *În vizită la Gorki* (din *Raport către El Greco*).

11 martie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.611] La rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Vitalitatea literaturii consacrate satului românesc*, Pompiliu Marcea scrie despre două din nuvelele de început ale lui Ion Lăncrăjan, reunite în volum în colecția BPT, *Eclipsa de soare și Drumul câinelui*, în care notează și unele „inabilități compoziționale” care țin de „un stadiu al scrisului lui Lăncrăjan, serios depășit în ultimele romane ale prozatorului, impus definitiv în peisajul literar actual.

● [„**Contemporanul**”, nr. 11] Numărul continuă seria articolelor dedicate zilei de 8 martie cu două texte scurte semnate de Mara Nicoară și Florin Costi-

nescu, puse sub genericul *Primăvara inimilor noastre*. ■ Antologia „Contemporanul” include un poem patriotic de Demostene Botez, *Patrie*. ■ Ludwig Grünberg publică un amplu articol, *Filosofia practicii și practica filosofiei*, o prezentare a vieții și activității lui Karl Marx, articol ocazionat de împlinirea, pe 14 martie, a 100 de ani de la moartea filosofului. ■ Paginile dedicate „Cărții de critică”, se deschid cu un mic text al lui Al. Rosetti, *Câteva considerații*, despre calitățile care se cer criticului literar: „La un critic am căutat întotdeauna și caut, sper cu îndreptățire, idei originale, judecăți viabile. Se știe că o anumită critică e pândită de anulare, când opera literară e doar simplu pretext pentru generalități. Cred că numai intuiția, gustul, cultura estetică și talentul pot asigura prestigiul și durata operei critice”. ■ Florin Manolescu recenzează cartea de *Interviuri neconvenționale* al lui Mihai Ungheanu: „Este prea devreme pentru a da o judecată generală de valoare asupra activității lui M. Ungheanu, deși criticul scrie de vreo 20 de ani. Sigur este că preferințele sale, exprimate aproape întotdeauna polemic, merg spre zonele în care literatura se întâlnește cu politicul și cu istoria, deși în direcția aceasta el nu ne-a dat încă o lucrare de referință, așa cum ne-am fi așteptat. Un început ar putea fi recenta sa teză de doctorat despre Gherea și posteritatea lui critică sau *Biblioteca proiectelor eșuate*, carte la care mărturisește că lucrează, într-un interviu cu Paul Anghel. În orice caz, aprobat sau respins, M. Ungheanu rămâne un creator de opinie, deplin angajat în toate confruntările de idei din ultimii 20 de ani, ceea ce l-a determinat pe Adrian Marino să-l denumească, pe bună dreptate, cronicarul în campanie. [...] Angajate în chip explicit, polemice și foarte orgolioase, interviurile lui M. Ungheanu reprezintă, din toate punctele de vedere, un document esențial pentru istoricul de mâine al literaturii noastre”. ■ Ion Dodu Bălan scrie despre volumul lui Edgar Papu, *Orizonturi la început de veac*. ■ Mircea Scarlat publică o cronică a volumului *Ceara și sigiliul* al lui Mircea Iorgulescu: „Temperamental, Mircea Iorgulescu nu poate accepta posturi de spectator; nu suportă vacarmul tribunei. Preferă să coboare în arenă, cu toate privirile ațintite asupra-i, asumându-și riscul de a indigna uneori; dar riscul este contrabalansat de plăcerea liniștitoare de a ști că și-a susținut ideile pe care nimeni nu i le-a impus. Decât anonim în galerie, mai bine contestat în arenă”. ■ Volumul *Între da și nu* al lui Alex. Ștefănescu este prezentat, tot aici, de Ioana Lipovanu-Theodorescu: „Noțiunea de bucurie mi se pare esențială pentru înțelegerea naturii spirituale a lui Alex. Ștefănescu, o natură bogată, generoasă, și, în același timp, ea este criteriul valorificator maxim pe care criticul însuși îl aplică scriitorilor. [...] Critic în plină formare și extrem de înzestrat, Alex. Ștefănescu lansează programatic unele idei excesive, care, chiar în eroare, se dovedesc mai productive decât corecta banalitate, prin capacitatea de a stimula dialogul sau controversa, prin invitația la un climat spiritual efervescent”. ■ Cristian Livescu recenzează volumul *Perspective eminesciene* al lui Dan C. Mihăilescu, o carte ce „pare scrisă pe nerăsuflăte, într-un tumult

vulcanic, cu o diminuată atenție acordată stilului, lăsat în voia pasională a analizei. Criticul pleacă urechea asupra textului, se inițiază, ascultându-l, încercuiește, stabilește filiații și echivalențe indeniabile, într-un efort de concentrare și numai lipsa de experiență într-o asemenea aventură pe spații largi îi face obscură, pe alocuri, frazarea. Un debut remarcabil, pe care îl așteptăm întregit de ducerea la bun sfârșit a proiectelor promise”. ■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea se apleacă asupra primului volum de *Opere* blagiene, volum editat de George Gană: „Aproape un deceniu și jumătate a durat acest complicat proces de câștigare a unor drepturi ce i se cuveneau din capul locului poeziei lui Blaga. Și el devine acum public, datorită reconstituirii pasionantului dosar pe care l-a organizat migălos, exact și fără pană de citări integrale – George Gană. A evidenția aici câteva scăderi (pomenirea unor ‚critici’ care nici atunci nu reprezentau nimic), sau scăpări de informație ni se pare inutil. Ar părea o mărunță șicană. Împreună cu amplul studiu introductiv care, nerepetând amintita sa carte din 1976, ni-l relevă pe editor ca un foarte bun interpret al poeziei, aparatul de critic al ediției se recomandă ca o exemplară analiză a liricii lui Blaga. Ediția este, în toate compartimentele ei, o realizare cu totul excepțională”. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu scrie despre „*Bilanțul*” lui *Maugham*, roman tradus în românește de Sanda Râpeanu, a cărei versiune „limpede, cursivă, are darul să păstreze nealterată calitatea ei esențială, plăcerea cu care se citește această confesiune sinceră și discretă”.

● [„*Flacăra*”, nr. 10] Augustin Buzura publică articolul *Un nume de referință într-o restrânsă constelație*, scrie despre realizările „chirurgului pe ochi” Fane Boeraș. ■ Nichita Stănescu scrie despre Nicolae Prelipceanu, „primul ironist nostalgic, cel puțin al literaturii noastre. Poezia lui nu este crudă, aspră, dură. Ea este ascuțită, inteligentă, plină de fantezie neprevăzută și totodată nostalgică”. ■ Nicolae Velea răspunde întrebărilor lui George Arion în cadrul interviului revistei: „Mă uit cu destulă nedumerire cum scriitori mai tineri, fără să fi traversat mari experiențe, se năpustesc direct în roman. În care unii sunt chiar buni. Eu sunt un tip fără imaginație, dar spațiul pe care îl afirm îl controlez până la fibra lui cea mai intimă, o geometrie severă pe care numai un exercițiu migălos și îndelungat o poate da. Se știe paradoxul vechi: n-am scris scurt pentru că n-am avut timp. Ca să scrii puțin și dens îți trebuie mult timp și o concentrare a emoției și cuvântului stăpânit, ‚păstorit’ cum trebuie”. ■ *Sub sabia timpului* e titlul recenziei lui Hristu Căndroveanu la cartea de poezie a lui Radu Cârneli, *Timpul judecător*. ■ Tania Radu recenzează romanul *Coroana Izabelei* al lui Marius Tupan: „*Coroana Izabelei* are în general atât calitățile cât și defectele celorlalte cărți ale autorului: pe de o parte, avantajul unei scriituri percutante, de remarcabilă forță a viziunii, avantajul puterii de a construi o atmosferă tensionată, dar, pe de altă parte, dezavantajul unei încă insuficiente stăpâniri a materiei epice. [...] Cu toate aceste scăderi, ultima carte a lui Marius Tupan pune în valoare cu pregnanță calitățile unui prozator care se înscrie cu

fermitate în generoasa formulă a epicii de tip parabolic”. ■ Coman Șova publică un grupaj de cinci poeme. ■ Gheorghe Tomozei scrie despre „un mare scriitor”, Dominic Stanca, comentând volumul *Timp scufundat*, dezamăgit de puținele ecouri din critica românească, deși „cartea nu mai e demult în librării”.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 10] Partea a paisprezecea din serialul lui Eugen Barbu, *La judecata de apoi a poezilor*, continuă, destul de dezlânat, prezentarea motivelor mitologice preluate de Ioan Alexandru în poezia sa. ■ Corneliu Vadim Tudor publică partea a șasea din *Călinesciana*. ■ Dan Ciachir semnează un articol dedicat personalității lui Dumitru D. Panaitescu, mort înainte de împlinirea vârstei de șaiszeci și opt de ani. ■ Dan Mutașcu recenzează volumul de poeme *Iubire de pietrar* al lui Aurelian Titu Dumitrescu care „este, totuși, un poet”: „Volumul *Iubire de pietrar* este cartea unui dresor de imagini. Așteptăm cu interes și alte cărți ale unui poet care și-a găsit identitatea”.

• [„**Cronica**”, nr. 10] La „Cronica literelor”, Liviu Leonte scrie despre *Marșul cariatidelor*, volumul III al trilogiei lui Dumitru Popescu, *Pumnul și palma*. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul *Ceara și sigiliul* al lui Mircea Iorgulescu. ■ La „Note”, sub titlul *Vorbele și faptele*, Z.S. se arată nedumerit de unele afirmații ale lui Corneliu Vadim Tudor, din volumul *Idealuri*: „C.V.T. este împotriva mediocrității, artificialului, nu acceptă versurile ’festiviste, mimetice, goale de orice emoție autentică’. El combate cu fermitate simplismul de ocazie, inflația lirică, textele fără valoare. [...] C.V.T. nu dă însă și exemple. Vorbele îi sunt adevărate, dar când răsfoim volumul *Idealuri* descoperim cu surprindere că, în fapte, tânărul poet este cel ce se complăce într-o astfel de superficialitate, într-un festivism neîntrerupt, minor. Poemele sunt mai mult versificări agitate de lozinci, ‘vidate de frământarea autentică a vieții’, ca să-l cităm pe exigentul teoretician. Mai mult: C.V.T. îl pasișează netulburat pe Adrian Păunescu, îi reia temele, ideile, îi împrumută, limbajul, starea lirică, dar modelul nu poate fi egalat și, cu atât mai puțin, depășit, rămânând un epigon credincios al lui Păunescu.

• [„**Orizont**”, nr. 10] Iulian Negrilă publică, în deschiderea numărului, poemul *Patrie*. ■ Marian Odangiu recenzează romanul lui Platon Pardău *Limita de vârstă*, „un tulburător roman despre ceea-ce-nu-trebuie-să-se-întâmplesse”. ■ Brândușa Armanca scrie despre romanul *Călina* al Anei Selena. ■ *Mâini dragi e titlul* e titlul micului text semnat de Șerban Foarță la rubrica „Pretext”. ■ Anemone Popescu semnaleză apariția, în limba română, la Editura Univers, a trei studii importante pentru critica și teoria literară universală: *Materie și formă în poezie* de Amado Alonso, tradus de Angela Teodorescu-Martin, *Teoria criticii* al lui Murray Krieger, tradus de Radu Surdulescu, și *Romanul începuturilor și începuturile romanului* de Marthe Robert, în traducerea Paulei Voicu-Dohotaru. ■ Sorin Antohi răspunde și el anchetei revistei despre „noua generație”, începută în numărul anterior: „Nu fac un apel la con-

servatorism, dar nici nu voiesc schimbarea cu orice preț și, mai ales, cu orice rezultat. Datoria tinerilor de azi nu trebuie înțeleasă ca reacție dialectic inevitabilă și previzibilă împotriva unei vechi generații. Opoziția față de aceasta din urmă e un motor potempkinian al evoluției: nu cred că înseamnă mare lucru să repeți în negativ – proces inerent tipului comun de refuz – structurile care-ți provoacă revolta. Jalnic balet copiat de oglinzi care uită să inverseze, procesul va fi treptat recuperat de împăciuitoarea ori va genera în guerille suburbane. Tinerii intelectuali au a construi fundația paradigmei viitoare, dar utopica lor întreprindere cere, desigur, și un energetic travaliu de gomaj, destabilizator și deconstructor al anchilozelor prezentului. ‘Nihilisti!’, va striga înspăimântată stultocrația, trimițând în arenă gladiatorii de profesie și vocație, perfizi cruciați fără credință. Noua generație trebuie să le opună vocile sale: insufficient armonizate – din fericire – adesea șterse, etern private cu suspiciune. Tăvălugul novelist – folosit cu lașitate și de tinerii veleitari –, oricât de subtil și primejdios s-ar insinua – ca spirit de grup, ca simpatic terrorism de cenaclu –, nu va distruge decât pe aceia care, simțindu-se slabi, vor avansa în terne (dar gălăgioase) plutoane somnambule, aclamate de prieteni și dușmani deopotrivă, resemnate la onoruri hinterlandice. Cred că noile generații trebuie să-și prețuiască și să-și urmeze filosofia fără portofoliu, care se ridică tenace, bruiată ori ocultați de megafoanele măștrilor, îngânându-și sub devize carteziene litania mesianismului lor cinic și disperat. Vocile acestea cer urechi conectate la creiere care funcționează normal. Altminteri toată munca de a converti strigătul într-un discurs coerent cu aparențe neutre – ce sublime alchimii retorice sunt puse la lucru! – se întoarce la sine mutilată de neînțelegere, stigmatizată de indiferență”. ■ Darie Novăceanu publică poezia *Moromete*. ■ Elena Nestor recenzează volumul de dramaturgie *Zidarul* (subintitulat *Unsprezece variațiuni dramatice pe tema Meșterului Manole*) al lui Dan Tărchilă. ■ Numărul include și câteva grupaje de poezie semnate de Ion Popa Argeșanu, Traian Pop Traian, Dumitru D. Ifrim, Mihai Novac și Nicolae Călugăru. ■ La rubrica „Eseu”, Sorin Titel publică articolul *Trista Veneției și Madlena lui Proust*, un scurt text comparatist despre Thomas Mann și Marcel Proust.

12 martie

● [„România liberă”, nr. 11.932] Sub genericul „Profiluri în dialog”, Adrian Marino răspunde întrebărilor lui Boris Buzilă în cadrul unui interviu: „Cultura și literatura română au ajuns într-o fază de dezvoltare care impune, într-un mod tot mai activ, cunoașterea, confruntarea și afirmarea lor pe plan internațional”.

● [„Lucefărul”, nr. 10] Ion Alexandru consemnează, în „jurnal de poet”, sub titlul *Primăvara pământului*, vizita în țară a bizantologului Wilhelm Nyssen, fost elev al lui Heidegger și specialist în arta românească a Moldovei lui Petru Rareș și Ștefan cel Mare. ■ Paul Dugneanu recenzează volumul de *Scri-*

eri al Cellei Delavrancea. ■ La rubrica „Viața cărților”, Nicolae Sorin scrie despre volumul lui Virgiliu Ene, *Scriitori satirici români*, iar George Ricus despre cartea lui Ion Lotreanu *Despre analogie și alte eseuri*. ■ *Agresiunea urâtului* este titlu recenziei pe care Alexandru Condeescu o dedică cărții de debut a lui Ion Cristofor, *În odăile fulgerului*: „Senzația de sărăcie lirică, nu de sunet monocord. Redus la jumătate, volumul ar fi putut fi un debut eveniment, astfel el apare grav minat de propria-i manieră”. ■ Artur Silvestri continuă în maniera specifică serialul dedicat diasporei, scriind despre *Corul critic*: „Acest amețitor joc de semnături care se pot schimba oricând între ele, spune totul despre metoda ‘corului critic’ și despre funcționarea ei. Ar fi greșit însă dacă am face abstracție de ‘coriștii temporari’, utilizați într-o singură fază a operațiunii și, apoi, dacă s-au purtat bine, premiați. [...] Contribuțiile acestor marginali care aduc, în cor, câte un zgomot aprobator de fond nu se pot însă prenumăra printre acelea ale grupului propriu-zis, minor și minoritar, însă bine instruit ca să răspundă la comenzi”. ■ Paginile de literatură cuprind un fragment din romanul lui Vasile Rebreanu, *Legăși-vă centurile de siguranță*, și mai multe grupaje de poezie semnate de Virgil Carianopol, Gheorghe Daragiu, Virgil Mazilescu, Gavril Matei Albastru, Mihai Păsculescu. ■ George Alboiu recenzează volumul de poezie *Văzduhul teluric* de Marin Lupșanu. ■ Revista publică o „Scrisoare deschisă cu privire la *Vârstele rațiunii* de Florin Mugar”, trimisă de Nușa Z. Stancu, soția lui Zaharia Stancu, revoltată de modul în care este prezentat soțul ei în convorbirile dintre Florin Mugar și Paul Georgescu: „Paul Georgescu nu iartă succesul altora. Reproșurile, bănuielile, complexele, insinuările sunt piesele pe care le mănuieste Paul Georgescu la fiecare toană și nemulțumire. Uneori merge cu bruscările foarte departe și face risipă de reproșuri și vorbe usturătoare. ‘Don Pavelică’, așa cum îl răsfața soțul meu, își mai revine uneori și încearcă să se stăpânească, devine posomorât și trist când este vorba despre unii confracți care nu mai sunt în viață. Are elanuri neașteptate care vsemănă cu prietenia devotată, și avântate elogiile pentru alți confracți mai apropiați ca vârstă. ‘Don Pavelică’ a evitat lupta deschisă cu ‘prietenul’ său Zaharia Stancu, cât a trait acesta, referitoare la opera sa literară. Acum, după ce Zaharia Stancu nu-i mai poate răspunde, Paul Georgescu vorbește despre ‘goana după exotism’ din *Desculț* și dă a înțelege că acestui exotism se datorește succesul lui în străinătate și ‘relațiilor pe care și le-a făcut!’. [...] În convorbirile cu Paul Georgescu din volumul *Vârstele rațiunii* mai sunt multe calomnii la adresa lui Zaharia Stancu, care nu merită nici un comentariu. Mă opresc aici cu inima plină de amărăciune, că soțul meu care ‘putea să vadă șopârla nemșcată de sub piatră’, n-a putut vedea ce zace în sufletul ‘prietenului’ Paul Georgescu, căruia îi dăruise prietenia și față de care își deschidea sufletul”. ■ La rubrica „Mapamond”, Aurel Covaci traduce câteva poeme de Justo Jorge Padrón, iar Constantin Ioncică traduce o scurtă proză, *Cocoloșul de hârtie*, de Dino Buzatti.

13 martie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 11] La rubrica „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre poezia lui Titus Vîjeu. ■ Sub titlul *Complicitatea cu derizoriul*, Constantin Sorescu semnează, la serialul dedicat „premiilor literare”, o cronică minimalizatoare a volumului lui Mircea Dinescu, *Democrația naturii*, laureat și el al premiilor Uniunii Scriitorilor. ■ La rubrica „Atitudini, dezbateri, controverse”, sub titlul *Literatura și numărutul pe degete*, Nicolae Georgescu publică un text polemic plecând de la o cronică a lui Mircea Iorgulescu la ciclul romanesc al lui Paul Anghel, *Zăpezile de acum un veac*: „Cu un text dintr-un interviu într-o mână și cu doi termeni insoliti de estetică într-alta, Mircea Iorgulescu publică sub titlul *Arpegii la război* în ‘România literară’ din 17 februarie a.c. ‘o contribuție definitivă’ la romanul lui Paul Anghel *Zăpezile de-acum un veac*. Mirându-se, mirându-se peste măsură, hiper-mirându-se adică, de ușurința cu care s-a trecut până acum peste argumentele pe care le produce... Numai mirarea este nouă la Mircea Iorgulescu, pentru că teoria despre romanul în chestiune i-o cunoaștem de la Nicolae Manolescu și Valeriu Cristea, iar obiceiul de a interpreta abuziv declarațiile autorilor, ca și acela de a completa arbitrar estetica, s-au împământenit și la noi. Imitând postura primei trepte a cunoașterii, criticul literar se imită, apoi, chiar pe sine însuși – pentru că-l vedem destul de des mirându-se în ultimul timp”. ■ Ion Gheorghe publică și „explică” demersul poetic mai mult de o pagină de poeme din cartea în curs de apariție, *Joaca jocului*. ■ Sub genericul „Biografia unor opere de referință”, Mariana Brănescu consemnează un amplu interviu cu Eugen Barbu pe marginea romanului său, *Groapa*: „- Nu, nu erau sinceri, acei critici amintiți ‘erau sub vremuri’ și nu-i condamn. Aș fi putut intra în arenă mai devreme, pentru că un om care are, cât de cât, imaginea a ceea ce poate deveni, nu stă pe tușe, dar am înțeles că era greu să faci față unor acuzații atât de grave, cum erau acelea aduse unor scriitori, chiar reputați, care erau trași de urechi în public, ca pe vremea inchiziției, de către fitecine. Să te numești Sorin Toma (adică, neica nimeni) și să-l admonestezi pe Arghezi! Să te numești Vitner și să iei la întrebări pe Blaga și pe Preda, iată ceva ce nu-mi lasă nici o speranță. Am preferat 5 ani de muncă în tipografie (unde făceam corectura volumelor Mariei Banuș și ale altora, îl vedeam pe Labiș printre *regaluri* și *vingalakuri* și mă amuzam auzindu-i povestindu-și teribilele ‘nopti din iulie’). Așa le trebuia dacă se înhmaseră la o treaba care ar fi cerut mai multă demnitate! Dar, repet, nu fac nici un proces, nimănui. Îmi displace numai când citesc pe același Crohmălniceanu infirmând ceea ce susținea cu atîta patos altă dată (vezi cazul Adrian Maniu). Îi prefer pe cei ce au tăcut demn, ca Novicov, suportându-și erorile în reculegere. A schimba cămășile ideologice din cinci ani în cinci ani e lesnicios, dar și rușinos! Cât privește acuzațiile că din *Groapa* lipseau revoluționarii, ele mi s-au părut totdeauna puerile. Ce căutau acei oameni pe care-i cunoșteam foarte bine între

niște hoți? Bunul simț mă oprea să amestec categoriile, deși ele trăiau în același perimetru”.

15 martie

● [„**Ramuri**”, nr. 3] Pe prima pagină a numărului, Eugen Negrici publică o amplă cronică (*Didactica sadoveniană*) a cărții de debut a Magdalenei Popescu, *Sadoveanu – divanul înțeleptului cu lumea*: „Suntem recunoscători unei asemenea cărți care ne ajută, prin limpezimea demonstrațiilor ei, să citim în structurile narațiunii un destin. Este destinul unui scriitor ‘implinit’ ca nimeni altul în cultura noastră, aflat într-o extraordinară armonie cu societatea și universul și care a câștigat înțelepciunea unei atari armonii pe un traseu inițiativ pe care nu se sfiește să ni-l propună, într-o subtilă, inaparentă, pedagogie literară”. ■ La rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Între noi doi, București!* (povestea unui om leneș), Ion Pecie scrie despre romanul *Săptămâna nebunilor* al lui Eugen Barbu, „un roman care suscită interesul cititorului și procură o lectură agreabilă”. ■ La rubrica „Cronica poeziei”, Gabriel Chifu scrie despre „neistovita înnoire de sine”, o cronică a volumului lui Marin Sorescu, *Fântâni în mare*: „Nelinăștită, plină de miez, forfotând de idei și de trimiteri culturale, poezia lui Sorescu se potrivește eseului, studiului, iar nu prezentării succinte, recenziei. [...] Aidoma păsării din legendă este Marin Sorescu scriitorul. În fiecare carte epuizează tema, mijloacele, părănd că a spus totul și renaște în cartea următoare într-o tinerete fără sfârșit. În toate își toarnă energia verbală, luând chipul lor, dar, mai cu seamă, obligându-le pe acestea să se schimbe, cu o fărâmă, cu o scânteie, pentru totdeauna, după chipul și asemănarea sa”. ■ La rubrica „Caligrame”, Eugen Simion publică prima parte a unei cronici (*Glycera și Meneandru*) a *Scrisorilor din vechea Heladă* de Alcifron, volum tradus și adnotat de Viorica Golinescu. ■ Interviuul revistei, realizat de Gabriel Chifu, îl are ca invitat pe Fănuș Neagu: „Despre mine s-au țesut tot felul de legende, că sunt prăpăstios de bețiv, de haimana, ș.a.m.d. Niciodată nu le-am destrămat pentru că îmi plac legendele. Cred că cele mai multe legende despre mine le-am născocit eu la băutura. Să-ți spun un secret: nu mă enervează nici un critic, fiindcă nu am citit nimic din ce s-a scris despre mine. Eu îi citesc numai pe scriitori, ceea ce înseamnă că maestri critici nu sunt scriitori. Însă, să-i ferească Dumnezeu pe scriitorii care mă înjură, fiindcă, dacă mă înjură, îi citesc și eu, și citindu-i îi iau la înjurături, iar eu pot gândi o înjurătură de o pagină și jumătate pe nerăsuflete. [...] Nu știu să construiesc romane. Povestitorul din mine îl trădează pe romancier și câteodată și pe dramaturg. De aceea voi scrie 500 de povestiri. Știu, în schimb, să fac jurnalistică bună, dar mi-e silă s-o mai fac. În fiecare dimineață jur să nu mai scriu un articol și la prânz îl dau unei redacții”. ■ George Țârnea publică un grupaj de cinci poeme. ■ Serafim Duicu recenzează volumul de teatru *Arca bunei speranțe* al lui I.D. Sîrbu.

16 martie

• [„Scântea”, nr. 12.615] *O poetică a văzului* este titlul cronicii lui Costin Tuchilă la volumul lui Nichita Stănescu, *Noduri și semne*, „o carte de adăugiri tematice și de adâncire a unui motiv – altfel spus un volum inedit cu lucruri știute”.

• [„România liberă”, nr. 11.935] Mircea Scarlat recenzează, la rubrica „Vitrina cărții”, volumul lui Paul Alexandru Georgescu *Casa Weber sau ieșirea din noapte*.

17 martie

• [„Scântea”, nr. 12.616] Francisc Păcurariu publică pe prima pagină articolul *Valoarea literaturii – valoarea scriitorului*, în care recomandă, printre altele o mai mare grijă la trierea debuturilor și, mai ales, la publicarea lor, deși apreciază afirmarea promițătoare a unui număr important de tineri: „Apărarea plină de grijă a acestor trăsături constructive ale amplei atracții spre creația literară impune însă, tuturor celor ce concură la aceasta – critici, redactori de reviste, editori – un foarte serios efort critic de disociere a valențelor autentice de clișeele palide generate de iluzia că literatura e un teren facil de afirmare. Ar fi, desigur, foarte folositor dacă aceste eforturi ar fi sprijinite cu mai multă râvnă și cu exigență de către critica literară, care ar putea să examineze mai frecvent selecțiile, culegerile sau antologiile publicate cu laudabilă râvnă de cenacluri sau consilii culturale județene”.

• [„România literară”, nr. 11] Numărul 11 / 1983 din „România literară” ce dedică câteva pagini substanțiale (4-5-7) „Centenarului Urmuz” se deschide cu un poem, *Disc*, de Ștefan Aug. Doinaș. ■ Din prezentarea „Vieții literare”, de la pagina a doua a revistei, aflăm despre turul de forță al președintelui Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, prezent joi, 10 martie 1983, la Teatrul de Stat din Oradea, pentru decernarea premiilor speciale ale Uniunii pentru scriitori de limbă maghiară, apoi vineri, 11 martie, la sediul Asociației Scriitorilor din Cluj, pentru decernarea Premiului special al URSS poetului Kiss Jenő, și tot pe 11 martie, în Aula Bibliotecii Universitare din Cluj-Napoca, cu ocazia comemorării poetului Radu Stanca, pentru ca, în după-amiaza aceleiași zile, să fie din nou la Oradea, la Casa de Cultură a Municipiului, pentru a participa la ședința de lucru a Cenaclului revistei „Familia”. ■ La pag. 3, oarecum în contra curentului, ținând cont de profilul obișnuit al articolelor de la această pagină, în general orientate ideologic, Dana Dumitru semnează un articol de bun simț, fără zgură politică, despre *Cititorul anonim*. ■ Grupajul dedicat „Centenarului Urmuz” se deschide, la pag. 4, cu o relevantă „schită de portret” realizată de Ion Pop care subliniază, în ceea ce privește opera urmuziană, valoarea de replică critică la adresa tradiției literare și de „semnal al unor schimbări radicale în spațiul creației”, prelungind, din mai multe puncte de vedere, „ceva din viziunea caragialiană sensibilă la procesul de degradare a comunică-

rii, la mecanica goală a limbajului transformat într-un parazit al sensului”.

■ Grupajul urmuzian continuă la pagina 5 cu textul lui Mircea Scarlat, *Morala unor (pseudo) morale*, și se încheie, la pag. 7, cu câteva reflecții despre Urmuz, despre Urmuz și Eminescu și Urmuz și Câmpina, ale lui Geo Bogza care recunoaște că, „fără Urmuz, cel care cu puținele dar esențialele lui pagini a schimbat ceva în mecanismul minții noastre, primul capitol al vieții mele literare ar fi avut alt chip și alt nume. Și nu știu cum ar fi arătat, fără cutezanțele și nebunia inițială, acelea care i-au urmat.”

■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu prezintă vasta antologie, în trei volume, *Symbolismul european*, realizată de Zina Molcuț, respectiv de Magdalena Laszlo-Kuțiuk pentru cele de-al treilea volum. Prezentarea este, în mare, descriptivă, însă criticul ridică și unele obiecții sau măcar semne de întrebare privind criteriile antologiei sau cu unele judecăți de valoare sumare, în condițiile în care, după cum arată Șerban Cioculescu, lui Mihail Săulescu, poet mort devreme și cu o operă nedeplin realizată, îi sunt alocate cam 20 de pagini față de numai șapte pagini lui Al. Macedonski; sau, pentru a continua cu un exemplu din sfera judecăților de valoare sumare, caracterizarea lui V.V. Rozanov ca „scriitor mediocru”, în condițiile în care, în dicționarul literar al lui Paul Van Tieghem e numit „un maestru al stilului”.

■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu, în articolul *Pisica pe masa de scris*, scrie despre două volume de poezie: primul, *Rosa Canina* de Petru Romoșan, din care semnaleză mai multe versuri inedite „admirabile”: „Doar o parte din poeziile publicate de Petru Romoșan în *Rosa Canina* sunt inedite. Multe sunt reluate din *Ochii lui Homer* și *Comedia literaturii*, cu modificări neînsemnate de cuvinte sau versuri. În așteptarea unei cărți cu adevărat noi a unuia din cei mai talentați poeți tineri, întâlnirea cu poeziile lui mai vechi nu trebuie trecută sub tăcere: Petru Romoșan este ceea ce se cheamă un talent nativ. Imaginația lui încântă prin simplitatea lucrului necăutat, care vine de la sine. Nu știu câtă elaborare este la mijloc (poate să fie!): impresia e de ușurință și de grație aproape copilărească. Nici o încrâncenare aparentă: poetul se joacă, are umor, știe de glumă. Chiar dacă încordarea, dramatismul nu lipsesc, Petru Romoșan iubește spectacolul, teatrul, farsa și chiar exhibiția în spiritul avangardiștilor sau al lui D. Stelaru (dar fără notele sumbre de la acesta). E însă măscărici mai degrabă decât bufon: scâlâmbăielile, scosul limbii, rostogolirea peste cap țin mai mult de un instinct al jocului decât de nevoia de a rosti, în formă acoperită, adevăruri morale. Astfel de adevăruri există, firește, dar ar fi exagerat să-i citim poezia numai pe această latură. A devenit aproape o modă acest fel de lectură-vânătoare, făcută adesea și de cine n-are absolut nici o înțelegere pentru specificul liricii, iar rezultatele se cam văd. Câtă autobiografie, așa zicând, va fi fiind într-un poem ca *Autodescrierea?* ,Când eram grozavul descriptor al Florii de Măceș, Rosa Canina, Rozalia: / nu începeam bine să o descriu, / afurisita îmi apuca mâna, gura, capul // Vinerea trecută: / descriu un cocoș, cocoșul nu mai cântă, / se face hârtie mototolită, cade sub masă; / des-

criu un câine, câinele nu mai latră, schelălăie, / se duce dracului. // Pe masa de scris, roșu, alb, verde, măceșul./ Îl privesc cu poftă, îl mângâi nebun. / Mărețul descriptor reîncepe descrierea. / Scriu: Floarea de măceș... / Florile de măceș – scrum! // Nici bucurie, nici spaimă, cu capul pe masă, / hotărâsc autodescrierea“. Floarea de Măceș fiind, în mica mitologie personală a poetului, imul din numele datei mamei, *Autodescrierea* ar oferi sugestii bogate unei interpretări din unghi psihanalitic. Rămânând însă la un interes pur literar, e destul a spune că poezia metaforizează o dilemă obișnuită a creatorului, în mâna căruia fapturnile reale se prefac în ființe de cerneală și hârtie“. Al doilea volum recenzat este *Tirania visului* de Carolina Ilica, căreia îi recunoaște talentul și autenticitatea lirică, având însă și destul de multe rezerve pe care le formulează elegant: „... ea cade victimă unui anumit răsfăț. Adâncimea reală a poeziilor Carolinei Ilica (foarte frumoase, adesea) este chiar adâncimea senzorialității lor proaspete, feminine. În registru oniric sau descriptiv, miracolul e întotdeauna același: miracolul simplu al vieții. A complica înseamnă a pierde ceva. Răsfățul o conduce la frivolități și topârcenisme jucăușe [...] sar, pe de altă parte, la un fel de lirică dulceagă, romanțioasă, abuzând de 'poetizare'“. ■ Lucian Raicu recenzază, la rubrica „Poezia“, volumul *Poesii nouă* de Mircea Ivănescu; o lectură empatică, de bun cunoscător al poeziei ivănesciene, pune în lumină o serie din calitățile scrisului acestuia: „un mod parcă mai acut al adresării“, „o creștere a suprafeței de contact“, „divulgă mai mult, mai scurt, mai puternic“, „întorsăturile repezi, momentele de ruptură, abrevierile salturile, nodurile mai tari, abruptele praguri ale confesiunii, despuiata claritate a *temelor*“: „Poezia lui Mircea Ivănescu este de la începuturile ei matură și este din ce în ce mai mult o încercare insistență, dramatic repetată. cu totală nepăsare la riscurile monotoniei, de a coagula un spațiu al *consistenței* în calea destrămării, a năruirii, a neantului, un mod de a dovedi și a-și dovedi că nu totul moare, că se poate rezista, printr-o mobilizare extremă a atenției, a resurselor memoriei, a sensibilității memoriei și a inteligenței simțurilor, pe un teritoriu – oricât de restrâns la suprafață, de o profunzime însă nebănuită – al identității. al consecvenței lăuntrice, al acordului de sine, cu sine, dacă acela al acordului cu lumea se surpă neconținut pe măsura chiar a reconstituirii sale clipă de clipă, tentativă după tentativă, speranță după speranță. Sâmburele de consistență, poezia izbutește să-l mențină însă printr-o strategie paradoxală, prin aplicarea unui principiu extras din materia însăși a procesului de destrămare, adică printr-o îndărătnică acumulare de imponderabile, de situații incontinente, de momente evanescent fugare, friabile de la cea dintâi aproximare: altfel spus poetul folosește în favoarea sa chiar ceea ce pare mai mult să-l defavorizeze, să-l amenințe, să-l primejduiască. Atât de deprins este cu disoluția și 'răul' de toate felurile, atât de învățat cu experiența ce i-a devenit familiară intrându-i în ființă, încât ajunge să o utilizeze ca pe un remediu ciudat de puternic și de eficient împotriva răului însuși de care suferă și de care știe că va suferi până

la sfârșit. Așadar ca pe o soluție de rezistență pasivă, de conviețuire, de supraviețuire. [...] Fidelă sieși, unor obsesii de uimitoare constanță, fidelă unui stil al vorbirii ‘normale’ decupând de fiecare dată fragmente caracteristice ale prelungitului, neîncetatului discurs interior, poezia lui M. Ivănescu rămâne mereu captivantă printr-o sinceritate esențială, profund omenească până la o notă zguduitoare. Nici o asemănare cu *altceva*, care n-ar fi ea însăși, nici un element întâmplător rătăcit dintr-un limbaj străin, dintr-un alt univers, fie el îndepărtat sau vecin nu vine să-i tulbure personala emisie, neîntrerupta *cădere* de cuvinte, nici o concesie față de generalitatea vorbirii poetice. Îi este deajuns și prea deajuns să ‘înceapă’, indiferent cum, pentru a strecura imediat în cititor un fel de încredere, de liniște încrezătoare, cu privire la autenticitatea, ce nu se discută, ci se primește, se ia ca atare, ca forță naturală, ca forță materială constrângătoare, a mesajului ei de neconfundat, cu neputință de transmis altfel, refractar oricărei ‘traduceri’. Închisă în ea însăși, necomunicativă, izbutește totuși să comunice; lipsită de atributele autorității de orice însemn al ‘puterii’ îndeobște agresive, izbutește totuși să prindă, să se facă – în tăcere – ascultată. Textele din noul volum aduc efectiv ceva nou în această poezie atât de consecventă cu ea însăși, un mod parcă mai acut al adresării, o creștere a suprafeței de contact, sunt mai nerăbdătoare, mai fără ocol, divulgă mai mult, mai scurt, mai puternic. [...] Am privit atent de-a lungul multor ani spre poezia lui M. Ivănescu, am scris de câteva ori, pot spune că sunt aproape un intim, un familiar al cercului ei, o recunosc oricând cu plăcere în depănarea fluidă a spunerii și spuselor sale, m-am supus unei anume seducții și unui anume farmec rezultând – în afara oricărui mesaj explicit – din știuta articulare a propozițiilor sale, din meandrele și coridoarele frazei suveran mânuite în direcția cărora se lasă cu voință de abandon, de uitare, de răsfaț, al subtilității. De data aceasta, în poeziile ‘nouă’, m-a izbit altceva, întorsăturile repezi, momentele de ruptură, abrevierile, salturile, nodurile mai tari, abruptele praguri ale confesiunii, despuiața claritate a temelor, de ce să evit cuvântul, din moment ce poetul însuși nu mai vrea, plictisit de nuanțe, sastisit de tergiversări savante, să evite nimic din ceea ce i se impune (și ne impune) ea fundamental: [...]. Constructor, în literatura noastră al unei veritabile culturi a interiorității cu aceste *Poesii nouă*, Mircea Ivănescu se confirmă, într-o tentativă de adâncire și de reînnoire, sporin numărul și calitatea dovezilor, drept ceea ce știm de mult că este: un mare poet.” ■ Tot aici, Eugen Simion, într-un articol intitulat *Faptele și „mitofaptele” poeziei radiografiază* două volume de poezie aparținând unor poeți pe nedrept, consideră criticul, ocoliți de atenția criticii: primul, Nicolae Moțoc, cu volumul *Anamorfoze*, în care consemnează mai multe versuri notabile, chiar dacă, în final criticul remarcă faptul că, de exemplu, din ultimul ciclu al volumului, „pot fi reținute câteva versuri aforistice, dar nu prea multe pentru că poetul nu are vocația de a concentra simbolurile și de a

fixa ideea poetică într-o metaforă memorabilă”; cel de-al doilea, Ion Budescu, cu volumul *Viața cu mine, viața fără de mine*, de asemenea „un debut tardiv al unui poet răzlețit de generația lui”, „un sentimental care se supraveghează, un poet al gesturilor mici și delicate, un spirit, în fine, care tânjește după ritmurile ample și calme ale naturii”: „Ion Budescu este un timid care știe să facă din timiditatea lui o stare poetică. Iat-o sugerată încă o dată în poemul de o remarcabilă acuratețe care încheie volumul: ‘Tot ce scriu scriu, iată, / mi se pare / că a mai fost rostit încă o dată // De el, sau de tine? / De o așchie a mâinii străine/ Abia o părere de iarbă mă simt, ce Prinț fără zodie ești! // Parcă aș trăi / numai după stingerea meselor împărătești’. Poemul se lasă interpretat: unii stau în capul meselor împărătești, domină banchetele literare, sunt Prinții necontestăți, adulați, ai poeziei, vedetele care tremură pentru gloria lor; autorul pe care îl prezentăm ajunge târziu, atunci când banchetul e pe cale să se încheie și ierarhiile s-au fixat. Frumoasă modestie, o suspectez însă – ca pe toate modestiile omului de litere – de vanitate. Dar o accept, e atât de gratuită, în fond”. ■ La rubrica „Proza”, Mircea Iorgulescu scrie despre romanul *Caii sălbatici* de Radu Mareș, „un roman al tinereții pierdute și irecuperabile, scris într-un registru pe care înclin să-l numesc al lucidității nostalgice. Perspectiva etică, dureroasă și lipsită de menajamente, în primul rând față de sine, fiindcă eroul narator se culpabilizează, nu se disculpă, se implică, nu se abstrage, îi dă o dimensiune rareori întâlnită în romanul contemporan: mizez, cu alte cuvinte, pe viitorul acestei cărți”. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici recenzează două cărți: *Aporisticon* de Mihail Grămescu care, în ciuda unor minusuri semnalate, atestă „certe virtuți de prozator” și *Phoenix 1 km* de Dumitru Ignat, cu proze prezentate ca „exerciții de imaginație, atractive și inteligente”. ■ Mihai Zamfir scrie despre prima monografie dedicată operei lui Robert Musil de un exeget român, *Robert Musil și romanul modern* de Cornelia Andriescu, o carte care, fără a răsturna în nici un fel imaginea despre Musil, „se mulțumește să asambleze, cursiv și inteligent, adevărurile fundamentale, respingând explicațiile externe”. ■ Tot aici, Liliana Ursu scrie despre *Marin Sorescu tradus în SUA*, e vorba despre volumul *This Hour* în traducerea lui Michael Hamburger, care, consideră Liliana Ursu, îi conferă o „fluență muzicală care este a limbii engleze, atenuându-se, în același timp, prozaismul, programatic de altfel, al acestui tip de poezie”.

• [„**Tribuna**”, nr. 11] Ioan Milea publică o cronică a cărții de poeme a lui Vladimir Streinu, *Poezii*. ■ La rubrica „Caragialiana”, V. Fanache continuă seria dedicată operei lui Caragiale cu un text intitulat *Domina bona, domina insana*. ■ Vasile Igna semnează un grupaj de cinci poeme. ■ Ștefan Damian continuă publicarea unor fragmente din romanul lui Curzio Malaparte, *Pielea*, cu unul intitulat *Mâna*, iar Nicolas Eduardo Benczedi publică traducerea unui fragment de proză al lui Ruben Dario.

18 martie

• [„Scânteia”, nr. 12.617] Ion Dodu Bălan scrie, la „Cronica literară”, despre cartea de poeme a lui Vasile Nicolescu, *O grădină pentru Orfeu*, în care observă, rareori, o „senzație neplăcută de repetiție și monotonie”.

• [„Contemporanul”, nr. 12] Ion Irimescu scrie, în deschiderea numărului, despre Ion Jalea, *Exponent al spiritualității clasice românești*. ■ Henri Zalis publică un scurt articol despre „*Bietul Ioanide*” – în perspectivă jubiliară. ■ Platon Pardău publică, în linia consacrată, un text indigest, *Concepte și practică socială: Contradicțiile*, sintetizând unele aspecte, idei ale „Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român”: „Marile inspirații se nasc pe solul exigenței față de fireștile ocupații cotidiene făcute într-un respect și față de ideea de a fi un bun meseriaș. Să ne gândim la acel pictor de geniu Leonardo, care era un meticolos desenator. Dar cantitatea enormă din varii domenii, de la altitudinile elementarului, până la piscurile sau abisurile inefabilului pe care stă poezia lui Eminescu?! Există o datorie a rigorilor simple și fundamentale ale funcționării unui mecanism, fără de care pasul mai departe, saltul peste obișnuit nu e posibil. Adevărul se verifică și în privința politicii și a omului politic. Socialismul are ca fundament o complexă studiere a mecanismelor sociale, o cunoaștere și practicare a lor. Concluzia e posibilă numai cunoscând profesionist datele analizei. Improvizarea, eludarea ambițioasă a etapei se răzbună până la urmă; oricât de bine disimulată, fisura iese la iveală”. ■ La rubrica „Contemporanul enciclopedic”, Laurențiu Ulici trasează un succint și relevant portret al lui Urmuz: „Ingenios producător de asociațiuni surprinzătoare, paradoxale, absurde, bizuite stilistic pe ambiguitate, pe anularea logicii, pe parodierea unor structuri și formule epice tradiționale, Urmuz s-a amuzat, probabil, scriindu-și textele, dar s-a amuzat cu tendință și tendința era polemică în mai multe direcții: mediul burghez familial și social, mitologia, morala și (se putea altfel?) literatura însăși. Sub hazul colorat al situațiilor născute de o imaginație sintactică prosperă și insolită se ascundea (nu de tot) necazul negru al unui suflet inadaptabil (până la urmă asta e sensul pocnetului de revolver din boschetul de la Șosea în noaptea de 23 noiembrie 1923) în viața socială și, deopotrivă, la ecoul ei reflectant (cum, zice-se, e literatura)”. ■ Irina Mavrodin semnează un text, *Suprerealismul*, o prezentare în genul fișelor de dicționar a curentului și a reprezentanților săi în România și în cultura europeană. ■ La Convorbirile „Contemporanului”, sub titlul *Gestul generos al timpului*, Kiss Jenő răspunde întrebărilor puse de George Cușnarencu și Nicolae Iliescu. ■ La rubrica „Orizontul lecturii”, Florin Manolescu scrie despre *Personajele istoriei*, o recenzie în fapt a romanului *Noroaietele* a lui Paul Anghel: „La Paul Anghel, distribuția neobișnuită a informației, în funcție de apariția volumelor, dar și de logica întregului ciclu, a avut ca rezultat faptul că, cel puțin până în acest moment, romanele sale par mai interesante dacă sunt luate separat, decât dacă ar fi citite în ordina cronologică. Încercând să împace două sisteme diferite de

lectură, în interiorul unui singur text, Paul Anghel a fost obligat să lucreze cu perspective diferite, ca și când ar fi vorba de doi naratori. La nivelul întregului ciclu unele informații se repetă sau se contrazic și, ceea ce este mai important, unele personaje sau intrigi dispar pentru prea multă vreme, împingând așteptarea (normală în orice proces de receptare) dincolo de pragul de la care aceasta începe să-și piardă obiectul. De aceea, la reeditarea finală a ciclului, anunțată chiar de romancier, este posibil ca unele detalii să dispară, altele să fie redistribuite, iar ‚coada’ cu multe fire a narațiunii să fie împletită mai strâns. [...] Citit fără prejudecăți, așa cum ar trebui să citim orice carte, romanul *Noroaiele*, împreună cu celelalte volume apărute până în prezent, anunță o construcție narativă remarcabilă, care nu va putea fi judecată cum trebuie decât în momentul în care schelele vor fi date jos”. ■ Ioan Adam recenzează, tot aici, volumul de poezie al lui Horia Bădescu, *Recurs la singurătate*. ■ La „Cartea de critică”, Mircea Scarlat recenzează, sub titlul *Cadrul și „actorii” prozei*, volumul lui Mircea Popa, *Introducere în opera lui Ion Agârbiceanu*, „o inițiere a cititorului în opera lui Agârbiceanu și, în același timp, o introducere la o carte de mai mari dimensiuni (monografie, poate) pe care o va scrie, cândva, Mircea Popa”. ■ „Cartea de teatru” prezentată de Marian Popescu este volumul lui Carol Isac, *Permanențe în dramaturgie*: „Cercetarea lui Carol Isac este alcătuită cu mijloacele cunoscute ale *profilului*. La începutul fiecărui capitol dedicat dramaturgului respectiv, sunt produse date bio-bibliografice, de receptare critică în epocă sau după 1944. Informațiile, analizate sobru, obiectiv, privesc, mai mult punctul de vedere teatral decât cel literar, care, totuși, nu este expedit. [...] Un fapt remarcabil îl constituie modalitatea de analiză comparată a etapelor de creație. Din păcate, limbajul criticului se face mai puțin auzit, formulările sale, adesea ‚neutre’, demonstrând mai ales posibilitățile inventarului a zeci de piese decât o mai de dorit lectură critică. Istoricul teatral relevă însă posibile contingente cu spectacologia contemporană ale unor piese interbelice. Prin *Permanențe în dramaturgie*, (un titlu curajos pentru materia cărții), Carol Isac contribuie la evidențierea unui timp al teatrului românesc mai puțin cunoscut generațiilor mai noi”. ■ Dan C. Mihăilescu consemnează debutul lui Ion Cristofor cu volumul de poezie *În odăile fulgerului*: „Ceea ce dă unitate și pregnanță poemelor lui Ion Cristofor din *În odăile fulgerului* (Editura Dacia, 1982) este obsedanta metaforă a căderii: includere sau pustiire, retragere sau apăsare covârșitoare, totul este cădere de sens, prin anularea puterii captatorii și revela-toare a cuvântului. Semnele căderii marchează aici atât peisajul poetic, procesiunile imaginilor, cât și întreaga *ars contemplativa*, ale cărei temelii se surpă neconștient, minate de sentimentul culpabilității universale ori degradându-se prin infuzia derizoriului unei lumi ‚ce pe nesimțite cade’, pentru a relua emblematicul vers eminescian. [...] În prefața volumului, Petru Poantă observă, pe bună dreptate, că Ion Cristofor este ‚tipul reflexivului, nu al confesivului’. Nota acestei reflexivități este scepticismul, ceea ce pentru debutul unei viziuni

lirice poate însemna o închidere iremediabilă. Nu în schimbarea tehnicii poetice rezidă șansa de viitor a lui Ion Cristofor, ci în schimbarea perspectivelor sale existențiale, perspective ‚carbonizate’ prematur și a căror regenerare nu o pot oferi decât fie cogito-ul profund, fie ‚demonul’ poeziei moderne, Witz-ul”. ■ Pe ultima pagină a numărului, sub genericul „Meridianele poeziei”, revista include un grupaj de poeme din lirica sovietică, aparținând lui Iuri Voronov (în traducerea lui George Chirilă) și câteva poeme mediocre de Pavel Boțu.

● [„**Flacăra**”, nr. 11] Nichita Stănescu publică, la rubrica sa, poemul *Iarna sângelui*, dedicat lui Martin Constantinescu. ■ Hristu Căndroveanu recenzează cartea lui Nicolae Ioana, *Studiul de noapte*. ■ Artur Silvestri scrie despre romanul lui Modest Morariu, *Întoarcerea lui Ulise*: „Proza lui e, de aceea, o proză de idei, cu fundament eseistic deși este de remarcat cum de a izbutit romancierul să descrie suculent, cu ‚factologie’ pe deplin mulțumitoare, însă să și fixeze totul, ca într-un tratat, prin dizertații clasice despre fel de fel de teme. Probabil că fascinația unui asemenea roman derivă în primul rând din absența schemelor tehnice, din nota de imprevizibil. Romancierul are un ochi acut de ironist însă nu se bizuie în ironie pe un singur accent ori numai pe câteva”. ■ Tania Radu scrie despre cartea dedicată de Maria Vodă Căpușan lui Caragiale, *Despre Caragiale*, „carte a unui analist remarcabil, pentru care semiotica numește o simplă declarație de principiu”. ■ Zaharia Sângeorzan publică un grupaj de patru poeme. ■ La „Atelier literar”, Geo Dumitrescu selectează și un poem de Ovidiu Nimigean, *Interior*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 11] Ion Mărgineanu publică poezia *Patrie*. ■ Corneliu Vadim Tudor continuă cu partea a șaptea a studiului dedicat „Istoriei...” lui G. Călinescu, *Călinesciana*. ■ *La judecata de apoi a poezilor*, studiul lui Eugen Barbu, continuă cu partea a cincisprezecea. ■ George Morărel recenzează, sub titlul „*Un fel de eminență cenușie*”, volumul lui Mircea Micu, *Întâmplări cu scriitori*. ■ Gheorghe Daragiu scrie despre poezia lui Ion Budescu, „un poet matur, deplin format, filtrat prin culoarea delicată a culturii”. ■ Simion Dascălu semnează un mic grupaj de două poezii.

● [„**Cronica**”, nr. 11] Ion Apetroaie recenzează cartea de poezie a lui Vasile Nicolescu, *O grădină pentru Orfeu*. ■ Nicolae Crețu scrie despre volumul de critică *Scene din viața imaginară* de Cristian Livescu, remarcând și unele „formulări grăbite și neglijențe de stil”. ■ Sub titlul *Povestea brădișului de Deltă*, Ioan Holban scrie despre romanul *Treizecișitrei* al lui Tudor Dumitru Savu: „...Tudor Dumitru Savu stăpânește perfect ‚arta povestirii’, regizând cu subtilitate un fir epic antrenant, coerent, care străbate o substanță narativă, proliferând în roman asemeni brădișului de Deltă; dincolo de figura ușor convențională a unui personaj secundar [...], romanul lui Tudor Dumitru Savu se citește ‚pe nerăsuflăte’ atât în secvențele sale, remarcabil construite (‘scena furtunii’ din capitolul 15 al primei părți este unul dintre multele exemple care se pot da în acest sens), cât, mai ales, în întregul său, admirabil

structurat pe o coordonată parabolică”. ■ Nichita Danilov publică un grupaj de cinci poeme.

● [„**Orizont**”, nr. 11] Ion Davideanu publică, pe prima pagină a numărului, poezia *Iancu*. ■ Doru Scărlătescu scrie, la rubrica „Aniversări”, despre Geo Bogza: *Geo Bogza: autoportret în metaforă*. ■ Eugen Dorcescu recenziază volumul de sonete al lui Alexandru Jebeleanu, *Forma clară a inimii*, „o carte a deplinei maturități, vegheată de o neoclasică înțelepciune, proaspătă iarăși”. ■ *Realul și posibilul* este titlul cronicii lui Cornel Ungureanu la cartea lui Paul Eugen Banciu, *Zigguratul*. ■ Alexandra Indrieș scrie, la rubrica „Accente”, despre poezia lui Virgil Teodorescu, *Virgil Teodorescu sau proliferarea metamorfozelor*: „Prin Virgil Teodorescu, fluxul subteran al conștiinței a devenit pe deplin controlabil, în sens estetic. Câștigul pentru poezia română este incontestabil”. ■ Ionel Bota scrie despre *Teroarea semnului în poezia lui Geo Dumitrescu*.

19 martie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.618] La rubrica „Literatura și actualitatea”, Ioan Adam scrie despre *Diversitatea romanului politic*, punctând pe romanele cele mai cunoscute ale momentului: *Cel mai iubit dintre pământeni* al lui Marin Preda, ciclul romanesc al lui Paul Anghel, *Zăpezile de acum un veac*, romanele lui Eugen Uricariu (*Rug și flacăra, Așteptându-i pe învingători*), celea ale lui Francisc Păcurariu (*Labirintul și Tatuajele nu se lasă la garderobă*), *Ore de dimineață*, dar și ciclul *Pumnul și palma* ale lui Platon Pardău, *Însoțitorul* lui Constantin Țoiu, *Clipa* lui Dinu Săraru sau *Fiul secetei* al lui Ion Lăncrăjan.

● [„**Lucefărul**”, nr. 11] „Jurnalul de poet” al lui Ioan Alexandru semnalează prezența în România a poetului spaniol Justo Jorge Padrón. ■ Grete Tarter publică, pe prima pagină a numărului, un mic poem, *Martie*. ■ „Rememorările” lui Mircea Micu se apleacă asupra lui Grigore Hagiu (*Unicul Grigore*), cel care, tot aici, continuă seria „Eminescianei” cu un text despre „*Regina stelelor*”. ■ La „cronica literară”, Paul Dugneanu scrie despre volumul lui Nicolae Ciobanu, *Întâlnirea cu opera*, iar Marian Vasile semnează o cronică a volumului lui M. Ungheanu, *Interviuri neconvenționale*. ■ La rubrica „Viața cărților”, sunt cuprinse trei recenzii: Costin Tuchilă scrie despre cartea de poezie a Ștefaniei Plopeanu, *Elegii vorbite*, Nicolae Georgescu despre romanul lui Vlad Mușatescu *Unchiul Andi „detectivul” și nepoții săi*, iar Cristian Moraru despre *Varietăți literare*, cartea lui Pompiliu Marcea. ■ Sub genericul „Tradiția ca modernitate”, revista dedică o pagină Centenarului Urmuz, autor despre care scriu Artur Silvestri (*Înainte de Urmuz*), Constantin Sorescu (*Rădăcinile folclorice*) și Mira Simian, cu un text preluat din placheta *Urmuz l'anarchico*, tradus de Artur Silvestri. ■ Lucian Chișu scrie, tot aici despre „*Cazul Ciprian*”, trecând în revistă câteva aspecte legate de paternitatea piesei lui Ciprian și de influența pe care Urmuz a exercitat-o asupra acestuia.

■ Paginile de literatură cuprind grupaje de poezie de Mara Nicoară, Valeriu Armeanu, Ion Drăgănoiu, Ion Sofia Manolescu, precum și două proze, una a lui Sorin Preda (*Conversația*) și alta de Dumitru Constantin, cel care deschide revista *Săptămâna*, „scrutând viața politică”, prezentat aici de Eugen Barbu. ■ Sub titlul „*Estetica*” *bunelor intenții*, Voicu Bugariu scrie despre cartea de debut a Irinei Sturza, *limita vizibilității*, menționând, printre altele, că prefăcătorul cărții, Laurențiu Ulici, s-a înșelat în privința aprecierii generale a poemelor din carte, dat fiind că poeta are „neobișnuita capacitate de a simula trăirea poetică”. ■ Artur Silvestri scrie, din nou, despre „Grupul celor nouă” de la *Europa liberă*, grup care „se forțează să dea impresia că ar fi în realitate mult mai numeros”.

20 martie

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 12] Constantin Sorescu continuă, la rubrica „Viața literaturii”, semnalarea și comentarea „debuturilor în poezie”, focusându-se pe trei poeți: Ion Cristofor (*În odăile fulgerului*) „care pare a fi lăsat în urmă o fertilă ucenicie la școala blagiană a cuvântului, izbutește o poezie fragedă în solemnitatea ei”; Ion Zubașcu (*Gesturi și personaje*) la care „surprinzătoare rămâne până la capăt biruința poetică a confesiunii”; Ovidiu Florentin (*Formule pentru spirit*). ■ La „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre proza lui Eugen Uricariu. ■ La serialul dedicat „premiilor literare” ale Uniunii scriitorilor, Iulian Constandache scrie despre „un debut ratat”, cel al lui Tudor Vlad cu volumul *Al cincisprezecelea*.

● [„**Vatra**”, nr. 3] La rubrica „Cronica ideilor”, Cornel Moraru scrie despre *Logică și deontologie*. ■ „Vatra Dialog” include două interviuri, unul consemnat de Maria Grigorescu, al doilea, un dialog cu Anghel Dumbrăveanu, propus de Vasile Dan: „Debutul editorial astăzi – afirmă la un moment dat Anghel Dumbrăveanu – este aproape un calvar. Ar trebui schimbat acest sistem al concursurilor, deși sunt edituri la care a dat rezultate excelente. Pe la unele edituri din provincie (poate și la altele) multe manuscrise cu adevărat bune nu trec de preselecție (care este ‘opera’ redacției în cauză), pentru a nu periclita (la juriu) manuscrise mediocre, prevăzute, cu anticipație, la premii. Sigur că talentele adevărate înving, dar cu ce preț? Sigur că talentele mediocre vor sucomba, până la urmă, dar cu ce preț pentru cursul literaturii”. ■ Mircea Handoca publică „câteva fragmente dintr-un jurnal” de-al lui Mircea Eliade, din perioada octombrie 1946 – septembrie 1947, precum și un scurt fragment datat septembrie 1957, din Florența. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie semnate de Viorel Gheorghîță și de Vasile Nicolescu ■ Livius Ciocârlie pune în discuție, în articolul *Psihanaliza și literatura*, impactul psihanalizei asupra exegezei literare franceze de după 1960: „De bun simț mi se pare a spune că, indiferent de opțiunile noastre, psihanaliza reflectează incitant asupra unor

probleme ale omului care formează o bună parte din conținutul literaturii: dorința, frustrarea, erosul, puterea, viața, moartea etc. Afară de aceasta, relația dintre artist și operă este parțial explicată de psihanaliză. Dacă nu aflăm ce devine eul în actul de creație, în schimb știm mai bine ce a fost înaintea actului, adică știm în ce constau premisele acestui proces. Mai mult, textul însuși se luminează în parte, deși nu poate fi vorba – așa cum și precizează într-un loc Charles Mauron – de a identifica structura textului cu structura inconștientului, ci numai de a stabili unele analogii”. ■ La rubrica dedicată „cronicii literare”, Anton Cosma recenzează encomiastic romanul lui Dumitru Popescu *Marșul cariatidelor*, în care criticul subliniază „originalitatea de necontestat a personajului principal”, activistul de partid, „cel mai important personaj nou adus de socialism în societatea românească postbelică și, implicit, în literatura română actuală: „Căci dincolo de eseul politic, romanul lui Dumitru Popescu vrea să fie și reușește în bună măsură să fie și un roman al destinului, o meditație despre existența omenească. Despre acea existență omenească simplă care chiar și în cea mai grandioasă revoluție din istorie rămâne mișcătoare și tulburătoare, și în cele din urmă, mai măreață decât însăși istoria, prin aspirația ei modestă și prin forța ei inepuizabilă de a căuta, dincolo de fascinația ideilor absolute, omenia, respectul și iubirea pentru om”. ■ Tot aici, Cornel Moraru recenzează culegerea de autor a lui Gheorghe Pituț, *Noaptea luminată*. ■ Sub genericul *Colocviul Vetrei*, numărul pune în discuție *Condiția dramaturgului român contemporan*, invitând să răspundă anchetei propuse de Valentin Silvestru scriitorii precum Ion Băieșu, Adrian Dohotaru, Romulus Guga, Theodor Mănescu, Dumitru Radu Popescu, Tudor Popescu, Dumitru Solomon, Marin Sorescu. ■ La rubrica „Poezia, azi”, Dumitru Mureșan recenzează elogios mai multe volume de poezie: *Scrisori de acreditare* de Grete Tartler, *Scene de vânătoare* de Ion Drăgănoiu, *Elegii pentru sufletul înflorit* de Gabriela Negreanu, *Câmp negru* de Nichita Danilov și *Suburbiile cerului* de Adrian Popescu.

23 martie

• [„Scânteia”, nr. 12.621] Sub titlul *Literatura actualității – expresie viguroasă a vieții și muncii noastre*, Al. Popescu consemnează o convorbire cu scriitorul Bodor Pál, abordând, printre altele, și problema „condiției politice a literaturii naționalităților conlocuitoare din România în cadrul culturii unitare din patria noastră socialistă”. ■ La rubrica „Note de lectură”, Daniel Dimitriu recenzează cartea lui Nicolae Frunteletă, *Viața în limba română*, iar Ioan Adam scrie despre cartea de poezie a lui Ion Budescu, *Viața cu mine, viața fără de mine*.

• [„România liberă”, nr. 11.941] La „Vitrina cărții”, Adriana Iliescu scrie, sub titlul *Pedagogie poetică*, despre cartea de poeme a lui Ion Drăgănoiu, *Camera albă*. ■ Tot aici, Constantin Crișan recenzează volumul lui Constantin Abăluță, *Aerul mod de folosință*: „Aluvionară, aproape extremă dacă

pot spune așa, marea umanitate ce respiră în aceste versuri, îmi pare deopotrivă îmbrăcată – aceasta e stilistica predilectă a lui Abăluță – într-o reticentă, de fapt, glacială filosofie. Cum poetului nu-i place să fie sentimental – sentimentalismul fiind ridicol sau contrazicând în cel mai înalt grad ideea însăși de poezie –, nu-i rămâne în acest caz decât să evite ca banalul cotidian să apară ca atare, în poezie, ceea ce ar fi o eroare structurală. Banalul și orice altă formă nepoetică trebuie să trăiască – și trăiesc realmente în poezia lui C. Abăluță – sub forma poeticalui pur. Calitate estetică superioară care-i autentifică, între altele, dreptul de a se număra printre cei mai originali poeți de azi”.

24 martie

• [„Scânteia”, nr. 12.622] La rubrica „Note de lectură”, Victor Atanasiu semnează o recenzie (*Răspunderea istoricului literar*) a cărții lui Mircea Anghelescu, *Scriitori și curente*.

• [„România literară”, nr. 12] În numărul 12 / 1983 din „România literară”, la rubrica „Confruntări”, pag. 4, Mircea Marin scrie despre Al. Călinescu în articolul *Poetică și critică*; autorul prezintă evoluția criticii lui Al. Călinescu de la prima carte consacrată lui Anton Holban, continuând cu *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii* (1976) și *Perspective critice* (1978), analizând atașamentul criticului față de poetică, pornind de la credința sa în posibilitatea formulării unei teorii a literaturii pe baze științifice: „Pentru poziția lui de principiu mi se pare semnificativ – afirmă Mircea Martin – faptul că refuză înlocuirea poeziei de către semiotica literară, așa cum nu acceptă nici înlocuirea criticii literare de către poetică, declarându-se în favoarea coexistenței și cooperării între discipline și domenii în afara oricărui totalitarism. Dincolo de rigorisme partizane, opțiunea lui pentru poetică rămâne însă fermă și poate că – după ce totul o exprimă – nimic n-o deconspiră încă mai convingător decât faptul că argumentele de ordin teoretic funcționează la el ca niște criterii de apreciere critică. Poetica reprezintă, se pare, pentru el, în primul rând șansa de a face din demersal interpretative o practică teoretică. Dacă despre Livius Ciocârlie se poate spune că este un critic dublat de un poetician, despre A. Călinescu trebuie spus că este și că vrea să rămână în primul rând poetician. Un poetician dublat, totuși, de un critic și – sunt tentat să adaug – dublat în favoarea poeticianului”. ■ La pag. 5, revista include un articol, *Critica textuală a jocului secund*, în care Livius Ciocârlie, pornind de la cartea lui Marin Mincu, *Ion Barbu. Eseu despre textualitatea poetică*, încearcă o prezentare a procedeelelor și a metodelor criticii textuale și ale grupului Tel Quel, semnalând, în același timp și unele inadvertențe, exagerări – excepții le numește teoreticianul – la teoriile lui Marin Mincu: „A explica dragostea lui Ion Barbu pentru câini în legătură cu 'motorul procesului semnificat' mi se pare imprudent. Oricum, chiar și când nu suntem năstrușnici, ni se reproșează că născocim, ocupându-ne de textualizare,

semnificații bizare. Nu este cazul să fabricăm săgețile cu care să fim înțepați”. Dincolo de acestea, Livius Ciocârlie consideră, că studiul lui Marin Mincu este remarcabil, neîncetând să-și transforme răspunsurile în întrebări, reprezentând, „la noi, într-unul din modurile criticii contemporane, locul cel mai înaintat”.

■ Revista include două grupaje cu poezii de Victor Felea, respectiv de Lászlóffy Aladár, în traducerea lui Constantin Olariu. ■ Șerban Cioculescu continuă, la rubrica „Breviar”, cu partea a doua a articolului despre antologia dedicată „*Symbolismului european*”, pretext pentru critic de a amenda absența lui Tudor Arghezi din antologie și de a argumenta, pe bună dreptate, de ce ar fi fost necesară o astfel de încadrare, în special pentru poemele și articolele sale de tinerețe, din perioada *Agatelor negre*. ■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie despre volumul lui D. Murărașu, *Mihai Eminescu. Viața și opera*, căruia îi relevă în special valoarea documentară, ipotezele netrecând de nivelul „faptic”; cronică conține de altfel destui bemoli în ceea ce privește metodele istoricului literar: „Comentariile de altădată, ca și numeroase contribuții documentare, risipite pe o jumătate de veac, s-au resorbit într-un text nou. D. Murărașu este un vechi eminescolog citat în toate bibliografiile referitoare la marele poet, dar ne dă în cartea de față prima lui sinteză. Această sinteză reprezintă mai mult decât o biografie și mai puțin decât un studiu propriu vorbind monografic. În orice caz, criteriul este al studierii împreună a vieții și operei lui Eminescu. Nici un cercetător n-a mai procedat așa de multă vreme ‘separația’ celor două compartimente părănd un principiu împărțit de toată critica modernă. D. Murărașu se situează pe o poziție deosebită și în alte privințe, chiar dacă nu și-o susține niciodată deschis. ‘Inocența’ metodologică este, de altfel, o particularitate binecunoscută a istoriei și criticii literare tradiționale. Cu greu putem spicui din carte păreri ale autorului despre metoda folosită. Analizând erotica eminesciană, D. Murărașu ne spune de exemplu că ‘dragoste și poezie merg împreună și adesea una este expresia celeilalte’, trăgând de aici următoarea concluzie: ‘Cu atât mai firesc este să fie urmărită problema, ea aducând și o înțelegere a trăsăturilor lui Eminescu ca om și ca poet. Bineînțeles, cercetarea nu trebuie să urmărească înfățișarea poetului ca erou de roman și nici să accentueze unele aspecte în dauna altora, vizând efecte literare’ (p. 161). Referința polemică la G. Călinescu este transparentă. D. Murărașu se arată partizanul unei biografii bazate pe fapte de viață și deopotrivă de operă și excluzând orice imaginație românească. G. Călinescu însuși și alții tocmai posibilitatea unei astfel de biografii de pură erudiție și fără interpretare literară au contestat-o. Am putea rezuma esențialul observației parafrazând o teză a lui G. Călinescu despre istorici: toți biografii trebuie să fie erudiți, dar nu toți erudiții sunt biografi. D. Murărașu care a cercetat atent tot ce privește pe Eminescu, de la manuscrise la revistele și ziarele vremii (corectând, unde a fost cazul erorile de lecțiune sau de informație, este, în cartea lui din urmă, un astfel de erudit care, în lipsa unei intuiții proprii a

omului și a poetului, nu devine un biograf capabil să-i scrie viața. Viața lui Eminescu nu stă în evenimentele ei, ci într-un sens superior, ascuns ochiului comun și care o face unică. Trebuie să spun, fără să vreau să-l jignesc pe autor, sau chiar să-i minimalizez efortul, că D. Murărașu ne oferă doar o ‘compilație’ documentară (e drept, foarte temeinică) și nu o viață adevărată, conținând adică un punct de vedere original. Aspectul cel mai evident al studiului este, de altfel, acela documentar. Autorul a reparcurs uriașul material (ceea ce nu e o treabă ușoară) și a ales, unde existau mai multe soluții, pe aceea care i s-a părut mai plauzibilă. Contribuția personală cea mai de seamă este de acest ordin. Ipotezele nu trec de nivelul factual. Din teroarea de a nu falsifica pe Eminescu, istoricul nu ajunge să ne propună nici un chip al lui. Sunt atât de rare încercările contrare, încât le-am putea număra pe degetele de la o mână și ele se scaldă de obicei într-un fel de generalitate nu îndeajuns de convingătoare. ‘Ceea ce caracterizează pe copilul și adolescentul Eminescu este setea de libertate – care îl făcea să trăiască fără să se supună conveniențelor și fără să împărtășească altora, nici chiar colegilor prieteni, tot ce frământa în gândurile lui – și, de asemenea, pasiunea cunoașterii, care îl apropia de cărțile bibliotecii lui Pumnul și ale bibliotecii germane, îmbogățindu-i mintea în așa fel că ajunsese o uimire pentru cei ce-l auzeau vorbind ori povestind’ (p. 28). Tot cu această ocazie ni se spune că ‘pricina părăsirii studiilor a fost dorința de a fi actor și autor dramatic’, citându-se opinia lui Ion Sbierea, ceea ce ar fi însemnat, dacă Eminescu se închina teatrului, că am fi avut în el ‘un actor de talent ca Millo și Pascaly’. Comentatorul adaugă: ‘Reținut acasă de tatăl său și cucerit de perspectiva unor studii în străinătate, a putut fi trimis, în toamnă, pentru învățătură înaltă, la Viena. Poetul a fost abătut spre altă cale și aceasta i se va mai întâmpla în viață’ (p. 29). Nu e prea simplă o astfel de judecare a destinului lui Eminescu, în funcție de întâmplările vieții lui, care ar fi putut să-l abată (și încă de mai multe ori!) de la calea lui? Documentele, în lipsa ideii, nu formează un scenariu suficient de coerent. Un exemplu potrivit îl constituie interpretarea dragostei dintre Eminescu și Veronica Micle. Părerăa lui D. Murărașu pare să fie, inițial, originală, în tot cazul diferită de aceea călinesciană, foarte defavorabilă, se știe, Veronicăi: ‘Putem crede că nu chestiunile de moralitate au determinat atitudinea mai tuturor față de Veronica. Aceasta, pe lângă tinerețe, mai avea și frumusețe, inteligență, talent la poezie și muzică. Prea multe calități, ca să i se ierte că și-a atras dragostea celui mai mare poet al vremii’ (p. 171). Iată un punct de plecare care ar fi putut (fără să revină la naivitatea romanțioasă a unora din primii biografi) să ducă la o înțelegere a iubirii celor doi într-un mod mai puțin prozaic și demistificator decât al majorității comentatorilor. Dar D. Murărașu conchide totuși în spiritul acestora: ‘Dușmani ai dragostei lui Eminescu au fost mulți: sărăcia, lipsa unei situații stabile, deprecierea aruncată de o societate neînțelegătoare asupra celui ce se ocupa numai cu poezia și ziaristica, boala, nestatornicia chiar a femeii

din care poetul își făcuse un ideal. Veronica a ținut la Eminescu, dar într-un mod capricios' (p. 216). Nu suntem departe de G. Călinescu pentru care 'făptura reală a poetei nu are ce căuta în ițele existenței lui Eminescu' (*Viața lui Mihai Eminescu*, ediția princeps, p. 318), fiind doar cristalizarea nevoii de iubire, așa încât infidelitățile ei nici măcar nu intră în discuție; mai ales că Eminescu ar fi fost, din punct de vedere erotic, un disponibil, și deloc un rafinat al iubirii, inventând în Veronica un mit. De câte ori am recitit corespondența lor, am avut motive să mă îndoiesc de valabilitatea tezei. Romanul lor de dragoste este marcat de o fatalitate greu de ignorat și faptul de a nu fi fost scutit de omenești slăbiciuni ori mizerii nu face mai puțin din el expresia unei extraordinare pasiuni romantice. Veronica scrie în *De dorul tău* versuri ce nu pot fi doar rodul unei inspirații norocoase de moment: 'La glasul tău aş tresări / Și toate legile din lume / Călcându-le, eu te-aş iubi...'. Sau într-o scrisoare: '...te iubesc ca o nebună și e o nebunie atât de dulce și atât de scumpă sufletului meu că doresc ca niciodată să nu scap de ea...'. Iar Eminescu îi scrie la rândul lui: 'Văzîndu-te, am știut că tu ești singura ființă în lume, care, în mod fatal, fie că vreau eu, fie că nu voiesc, are să determine întreaga mea viață'. Acestea nu pot fi numai vorbe, la un om ca Eminescu, și împrejurarea că nu le-a scris decât unei singure femei este de luat în considerare: mai ales că femeia aceea nu i-a supraviețuit decât cincizeci de zile, murind absolut inexplicabil altfel decât ca urmare a încetării bruște a dorinței ei de a trăi. Să nu vezi aici mâna destinului? Nici o cochetă din lume nu și-a urmat vreodată iubitul în mormânt în felul în care l-a urmat pe Eminescu nefericita și nedreptățita Veronica. Din cele unsprezece capitole ale studiului lui D. Murărașu, cinci sunt consacrate, în cea mai mare parte, dacă nu în totalitate, operei. Un singur rost aş vedea apelului la poezie, proză, sau articole de ziar într-o biografie a lui Eminescu: dacă ar fi socotite documente pentru personalitatea lui spirituală și morală. D. Murărașu utilizează în acest scop, de exemplu, lirica de dragoste în capitolul *În căutarea fericirii*. Dar de obicei analizează în ele înseși operele, ceea ce nu mai are nici un înțeles, mai ales că analizele sunt, prin forța lucrurilor, sumare. Ca să nu mai spun că sunt adesea și de un nivel școlăresc. E vorba mai curând de o pre-critică în aceste pagini în care se face parcă toaleta textului în vederea operației chirurgicale propriu-zise: se stabilesc surse, influențe, afinități, se indică tema generală și se adaugă impresii estetice minime. Limbajul e acesta: 'versuri de înaltă simțire' sau 'de eternă frumusețe' (p. 104), 'bogate în lirism și imaginație proprie' (p. 135), 'admirabilă corespondență între elemente ale naturii în starea psihologică' (p. 193) etc. Majoritatea revelă o înțelegere a poeziei oarecum elementară: 'Eminescu n-ar fi ajuns la exprimarea sentimentelor cu atâta măiestrie în *Călin – File de poveste* și în *Strigoi*, dacă n-ar fi avut experiența proprie a dragostei. În caldele șoapte dintre copila de împărat și zburător, ca și în izbucnirile pasionale ale lui Arald, trebuie să-l înțelegem pe poetul însuși

exprimând simțiri trăite' (p. 176). La fel sunt analizate toate marile creații, *Luceafărul*, *Scrisorile* și celelalte. Scara însăși de valori e de discutat, câtă vreme *Somnoroase păsărele* se află la loc de cinste, între *Oda în metru antic* și *Mai am un singur dor*. Capitolul *Concepția despre poet și poezie* este atât de puțin necesar într-o biografie, încât el ne pare un text compus altădată și în alte scopuri (ocasionale probabil), care are bibliografie la sfârșit, deși celelalte capitole nu au decât notele din finalul volumului la care se trimite curent. Nici *Transfigurarea*, ultimul capitol, nu își are rostul. E o bibliografie sumar comentată, menită a da idee de impunerea poetului în posteritate. Nici măcar o apreciere corectă a contribuțiilor critice nu e de găsit în el, acestea fiind puse toate pe același plan, indiferent de valoarea în sine ori de ecoul avut. Singur episodul dărâmării casei de la Ipotești de către o proprietară care a intrat astfel în istoria literaturii este emoționant. Prin seriozitatea documentară (chiar dacă nu aduce multe lucruri inedite), cartea lui D. Murărașu poate fi consultată ca un manual mediu, dar este departe de a reprezenta o biografie nouă a lui Eminescu. Rămânem în așteptarea ei". ■ Sorin Titel recenzează romanul *Treizeci și trei* de Tudor Dumitru Savu, un roman care „se impune prin pregnanța observației, prin concretețea detaliilor și, mai ales, prin bogăția, am zice fastuoasă, a povestirilor, inepuizabile, într-adevăr, ieșind parcă dintr-un sac fermecat căruia nu i se poate da de capăt.” ■ Pe aceeași pagină, George Gană consemnează momentul morții Cornелиei Blaga, prilej pentru a evoca câteva episoade din povestea de iubire dintre aceasta și Lucian Blaga. ■ La rubrica „Poezia”, Dana Dumitru scrie despre volumul *Cântece la marginea nopții* de George Magheru, volum prefațat de Marin Sorescu; autoarea distinge în lirica poetului „interioritatea”, caracterul intim al „fanteziilor” – „jocuri ale unei singurătăți ocrotitoare”, remarcând totuși că George Magheru este „un poet pentru cititori cu un un profund cult al intimității sufletești și al autoironiei. Nimeni, fără aceste înzestrări, nu-l poate gusta. Neliniștea sa ține de o substanță fin distilată care o particularizează, dar o și izolează. Multe versuri publicate în acest volum postum sunt simple exerciții formale, combinații sonore de virtuozitate muzicală, nu toate suficient șlefuite”. ■ Intitulat *O surpriză*, textul lui Laurențiu Ulici consemnează entuziast debutul lui Aurel Antonie, cu volumul de schițe și povestiri de factură fantastică *Mozaicul*, remarcând „abundența imaginației, cu amestecul ei de invenție pură și de invenție în marginea livrescului”, dar și un foarte puternic simț al autoironiei. ■ La rubrica „Cartea străină” de la pag. 20, Alexandru Balaci scrie despre volumul *Poezii alese* de Eugenio Montale, tradus în românește de Dragoș Vrânceanu, iar Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre best-sellerul lui Alain Bosquet, *Une mère russe*.

● [„Tribuna”, nr. 12] La rubrica „Desenul interior”, Adrian Popescu publică poemul *E ceasul unic al minunii*. ■ Sub genericul „Prezența scriitorului”, Tudor Dumitru Savu scrie despre „umanizarea lumii”, un mic eseu pretextat de *O mie și una de nopți*. ■ La „Cronica literară”, Petru Poantă scrie despre vo-

lumul *Ceara și sigiliul* al lui Mircea Iorgulescu. ■ Sub genericul „Radu Stanca – Remember”, după publicarea poeziei *Argonautică*, numărul cuprinde câteva texte dedicate autorului *Donei Juana*: Mircea Tomuș (*Modernitatea poetului*), Negoită Irimie (*După 20 de ani!*), Cornel Regman (câteva răspunsuri la întrebările lui „N.P.”, *Baladescul cunoaște o recrudescență*). ■ Virgil Stanciu publică traducerea câtorva poeme din volumul *În iarna orașelor* al lui Tennessee Williams.

25 martie

● [„Contemporanul”, nr. 13] Numărul aniversează, în ton cu întreaga presă a momentului, nouă ani de la alegerea lui Nicolae Ceaușescu în funcția supremă a statului, articolul de fond, *Președintele republicii noastre socialiste*, fiind semnat de „academician profesor Manea Mănescu”. ■ Antologia „Contemporanului” cuprinde, sub genericul „Cărmaciul înțelept, în frunte”, un „omagiu liric” cu poeme semnate de poeții de serviciu în astfel de momente aniversare: Mihai Beniuc, Ion Gheorghe, Virgil Teodorescu, Liviu Călin, Haralambie Țugui, Adrian Păunescu, Al. Andrițoiu, Traian Iancu, Al. Jebeleanu, Marki Zoltán, dar și o traducere a lui Victor Tulbure din Johannes Bulhardt; ca un fapt divers, poemele lui Ion Gheorghe (*Acest bărbat este o izbândă*), Adrian Păunescu (*Omul țării*) și Al. Andrițoiu (*Partidul, Ceaușescu, România*) fuseseră publicate și în antologia numărului 4/1983, cel din 21 ianuarie. ■ La Convorbirile „Contemporanului”, George Cușnarencu și Nicolae Iliescu consemnează un interviu cu Nikolaus Berwanger, „*Sunt un om ancorat în realitate, un scriitor politic*”. ■ Un text de Mihai Matei, *James Joyce, revizuit*, ultimul text încredințat de autor redacției, se apleacă asupra volumului lui Richard Ellman, *James Joyce. Ediție nouă, revizuită* la Oxford University Press. ■ Emil Manu recenzează, la rubrica dedicată „Eseului”, volumul lui Ion Biberi, *Eseuri literare filosofice și artistice*. ■ La „Istoriografie literară”, Florin Manolescu scrie despre cartea Mariei Vodă Căpușan, *Despre Caragiale*: „...E vorba de o cercetare în spirit modern, cu rezultate excepționale, în ciuda câtorva supralicitări, care arată că interesul pentru literatura lui Caragiale este în creștere și că înțelegerea acestei literaturi a progresat foarte mult. În comparație cu interpretările de ieri, care puneau accentul pe tematică, pe tipologie și pe stabilirea apartenenței scriitorului la realism, la realismul critic sau la clasicism, se poate chiar vorbi de o fază calitativ nouă a receptării operei lui Caragiale, pe care au inaugurat-o cărțile ceva mai vechi ale lui Ion Constantinescu și Al. Călinescu. [...] Venind din partea unor universitari, cărțile acestea arată că decalajul mai vechi dintre ‚critica universitară’, în general pozitivistă și istorică, și ‚critica foiletoniștilor’, inventivă și vie, funcționează astăzi în defavoarea ultimilor, universitarii aflându-se, prin atitudinea lor față de literatură, într-un considerabil avans. Când în laborator va pătrunde mai multă viață, când experimentele uneori cam artificiale vor fi abandonate și limbajul noilor meto-

de va deveni familiar, se va înțelege saltul mare pe care interpretarea literaturii l-a făcut în ultimii ani. În contextul acesta trebuie plasată și cartea Mariei Vodă Căpușan, pe care o interesează morfologia textelor comice sau tragice ale lui Caragiale, tipurile de discurs și, într-o măsură mai mică, pragmatica receptării literare. [...] Prin cartea sa *Despre Caragiale*, Maria Vodă Căpușan ne-a dat imaginea unui scriitor clasic, pe care orizontul de lectură al cititorului modern îl acceptă în întregime”. ■ Laurențiu Ulici scrie despre romanul *Febră vesperală* al lui Marcel Constantin Runcanu, care „anunță un ciclu epic demn de tot interesul, tot astfel cum romanul senectuții din el este onorabil pentru tânărul prozator”. ■ La „Critică literară”, Mircea Martin publică o cronică a celui deal treilea volum din *Jurnal de cărți*, al lui Romul Munteanu: „Structura compozită e în afară de discuție și autorul nu face nimic spre a o escamota. Pretextele unificatoare lipsesc, după cum lipsesc și titlurile ori subtitlurile care să promită ori să dezamăgească. [...] În ciuda aparențelor, cărții nu-i lipsește unitatea și ea trebuie căutată în verva sagace a unui spirit disponibil la cele mai diverse și chiar mai disparate solicitări, în cadrele aceluiași discurs neutral, aplicat tuturor. Deși e vorba de un jurnal de lectură, deși confesiunile autorului nu sunt puține, participarea sa la obiect rămâne una strict intelectuală și profesională. Romul Munteanu nu crede în virtuțile criticii de identificare afectivă cu opera, mai mult, suspectează etalarea eului chiar atunci când se produce în poezie. Cea mai gravă eroare în concepția sa pare să fie eroarea patetică. Nu numai sentimentalismul, dar chiar și efectele sentimentale i se par deplorabile. [...] Fie ca măcar în acest fel comparatismul românesc – printre ai cărui reprezentanți de marcă se numără autorul – să-și vadă recunoscute meritele și să se bucure de o mai dreaptă cinstire”. ■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea se apleacă asupra volumelor 3 și 4 din *Operele camilpetresciene*: „Ceea ce i-am reproșa editorului ar fi modalitatea conceperii amplului capitol al 'receptării operei'. Aici spiritul selectiv și arta montajului sunt adesea în suferință, de vreme ce cronici literare sunt citate, nu o dată, integral. Și nu numai cele semnate de critici proeminenți dar și articolele pe drept uitate ale unor obscuri (V. Damaschin, V. Cristian, Gh. Constantinescu etc.) sau ale unor scriitori (Matei Alexandrescu, I. Peltz) ale căror opinii nu au acoperire critică. Editorul, îndrăznim să credem, confundă aici necesitatea epuizării informației cu aceea a transportării ei integrale în ediție. Cum situații asemănătoare am detectat adesea și în corpul altor ediții nu ar fi, socotim, inutilă reevaluarea acestui punct de vedere. Dar această metodologie (care nouă ni se pare nepotrivită) nu diminuează în nici un fel calitatea înaltă a acestei ediții care impresionează deopotrivă prin exemplara acribie filologică a textului și prin seriozitatea scrupuloasă a comentariului critic”. ■ George Chirilă recenzează romanul *Lu-mea ca reprezentatie* de Nicolae Mărgeanu.

● [„Flacăra”, nr. 12] Numărul are în prim-plan „Plenara Comitetului Central al Partidului”, „eveniment cu semnificații în toate sectoarele vieții social-

politice și economice”. ■ Rubrica lui Nichita Stănescu, „Noua frontieră a sufletului uman”, e mutată pe prima pagină și constă într-o *Dedicație*: „Acum, când am izbutit să dau ocol cu pământul rostogolitor de 50 de ori soarelui căzător spre constelația lirei, dedic aniversarea vieții mele aniversării poemului *Luceafărul*, ce a răsărit acum 100 de rostogoliri ale pământului în jurul soarelui și, fix, ne luminează încă”. ■ Victor Niță recenzează antologia de versuri alui Ioanid Romanescu, *Demonul*. ■ Artur Silvestri scrie despre Urmuz, cu ocazia Centenarului nașterii acestuia. ■ Nichita Stănescu este sărbătorit în interiorul numărului, cu ocazia aniversării de 50 de ani, printr-un grupaj de texte semnate de: Adrian Păunescu (*Închinare lui Nichita Stănescu*), Florin Mugur (*Nini*), Szasz Janos (*A douăsprezecea elegie*), Gheorghe Tomozei (*Scrisoare*), Fănuș Neagu (*Domnia poeziei*), Nikolaus Berwanger (*Te îmbrățișez, bătrâne!*), Alexandru Andrițoiu (*Tânărului și hrisostomului...*). ■ Numărul include un grupaj de texte focusate pe „Proza literară a lui Eminescu”, ocazionat de apariția volumului de *Opere VI. Proza literară*, ediție critică îngrijită de Aurelia Rusu; despre volum scriu: D. Murărașu („*Pasiunile înjosesc, pasiunea înalță*”), Zoe Dumitrescu-Bușulenga (*O adevărată hartă a universului prozei eminesciene*), Gh. Bulgăr (*Întregind marea operă poetică*).

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 12] Ion Popa Argeșanu publică poezia *Primăvară*. ■ N. Mihăescu, sub titlul „*Subtilități îmbătătoare*”?..., critică pozițiile critice ale lui N. Manolescu referitoare la cartea colegului de redacție de la „România literară”, Lucian Raicu: „are un critic îndreptățirea să-și exprime, public, opiniile despre scrierea unui coleg de redacție, poate chiar prieten? Răspunsul este, evident, afirmativ, cu o condiție imperioasă – aceea de a păstra, cu strictețe, obiectivitatea, care să nu-i îngăduie fie a trece sub tăcere aprecierile nefavorabile ce s-ar fi impus, fie a se extazia, chiar în fața unor speculații critice, vizibil hazardate”. ■ Corneliu Vadim Tudor se apleacă, cu vădită răutate, asupra volumului lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*: „El captează din aer niște informații confuze, care îi sună bine în ureche, și le transformă în materie primă pentru articole și cărți. În felul acesta se poate susține orice, la întâmplare, fără teama că poți fi tras cândva la răspundere. Ne întrebăm, în consecință, care este menirea criticului, cine are dreptul moral și intelectual să profeseze disciplina în speță, cine are nevoie să întâlnească prin ziare, reviste și cărți atâtea ineptii? În urma numeroaselor sale tentative abisale, a dificultăților uriașe prin care a trecut încercând să-i dovedească pe alții, dar rămânând, de fapt, gol ca împăratul din poveste, domnia-sa era cât pe ce să se înece la mal. Noroc cu o splendidă frază pe care a elaborat-o într-un moment de fierbinte introspecție și pe care o inserăm drept concluzie la amuzantul nostru joc cu neantul, nu înainte de a propune Uniunii Scriitorilor completarea secției sale de Critică cu un birou de Autocritică... [...] P.S. După toate aceste exemple, o știre de ultimă oră: în revistele *Cronica* și *Amfiteatru*, doi ignoranți cunoscuți pentru lipsa lor de probitate critică, Zaharia Sângeor-

zan și, respectiv, Ioan Buduca, laudă volumul *Ceara și sigiliul* ca pe un veritabil monument. Așadar, noi piese în repertoriul atât de bogat al ‘criticii de cu-metrie’. Sau, mai pe românește: a tunat și i-a adunat!...”. ■ Dan Ciachir publică un grupaj de șase scurte poeme.

● [„Cronica”, nr. 12] La rubrica „Cronica literelor”, Radu Șt. Mihail semnează o cronică a volumului-interviu al lui Valeriu Mangu, *De vorbă cu Iorgu Jordan*, iar Virgil Cuțitaru scrie despre cartea de poezie *Pe o apă visând* de Haralambie Țugui. ■ O pagină dedicată aniversării de 50 de ani a lui Nichita Stănescu include, pe lângă patru poeme ale lui Nichita Stănescu (*Vederea ca vedenie, Demers, La marginea mării, Testament*), două articole dedicate poetului: *Exilatul utopiei* al lui Zaharia Sângeorzan și *Poetul „la Nord de Nord”* de Nicolae Crețu.

● [„Orizont”, nr. 12] Vasile Popovici scrie, sub titlul *Un moralist printre contemporani*, despre volumul lui Alexandru George, *Simple întâmplări în gând și spații*. ■ Mircea Mihăieș recenzează cartea lui Gheorghe Crăciun *Acte originale. Copii legalizate*: „...proza de genul celei practicate de Gheorghe Crăciun are marele dezavantaj că nu permite construcția. Textul este dat de dinainte, previzibil în artificiile sale lingvistico-textuale (doar interpretările, nu-i așa, se mai pot interpune între autor și cititor), orice schimbare / deturnare de sens nu va pătrunde mai adânc de maldărul edificiului perfect, lăsând cără-mizile în poziția în care au fost așezate de o zeitate tutelară și semiotică, de o instanță supremă care nu vrea să demonstreze nimic, dar care s-a născut ea însăși dintr-o demonstrație”. ■ Ioan Buduca scrie despre volumul lui Alex. Ștefănescu *Între da și nu*. ■ Lucian Alexiu recenzează volumul Doinei Uricariu, *Natură moartă cu suflet*. ■ La ancheta revistei, dedicată noii generații critice, răspund și Marian Odangiu și Dan Petrescu.

26 martie

● [„Luceafărul”, nr. 12] George Țărnea publică un text despre drumul la Scornicești alături de un grup numeros de scriitori (*Călătorie la temelia cuvintelor*), poposind „în locul din care și-a pornit, într-un ianuarie rămas nemuritor prin pecetea Unirii, cutezătoarea cale către piscurile nădejdlor noastre Omul-Ctitor și Omul-Erou, fiul țăranilor Alexandra și Andruța Ceaușescu și fiul țării sale, România, comunistul de omenie și vizionarul cărmaci Nicolae Ceaușescu prin a cărui neobosită strădanie patria socialistă și-a desăvârșit adevărurile dăinuitoare”. ■ La „cronica literară”, M. Ungheanu scrie despre volumul de *Opere* de Eugen Lovinescu, volum îngrijit de Maria Simionescu și Alexandru George. ■ Artur Silvestri, la rândul său, scrie elogios despre *Interviurile ne-convenționale* ale lui M. Ungheanu. ■ Valentin F. Mihăescu recenzează volumul *Poesii nouă* de Mircea Ivănescu: „Poezia lui Mircea Ivănescu este – și ceea ce urmează nu este deloc o metaforă – un continuu discurs despre absență, un tratat, disimulat în versuri, despre neputința lucrurilor de a fi, de a ființa

în prezentul rostirii și, deopotrivă, în sens invers, o disperată tentativă de a da corporalitate iluziei, de a o face să trăiască măcar cât lumina albă a panglicii de magneziu. Între această conștiință a imposibilității de a învia un timp defunct și voința de a o face totuși, stă întreaga tensiune emoțională a poeziei pe care o scrie Mircea Ivănescu. [...] Nu-mi place să reiau formele folosite de alții, dar, în acest caz, repetiția ni se impune prin adevărul conținut: Mircea Ivănescu este un mare poet”. ■ Alexandru Condeescu semnaleză cartea de debut a lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Iubire de pietar*. ■ La „Breviar”, A.S. notează două intervenții publicistice ale lui Gheorghe Grigurcu; prima, dintr-un interviu oferit în „Convorbiri literare”, 2/1983, în care „semnalează, de exemplu, chestiunea tentativelor de a institui monopol asupra opiniilor criticii literare”, discutând mai apoi de „giruetele morale” ale unor critici: „Mai recent unul dintre cei mai de seamă critici ai noștri în viață m-a dezamăgit sub raport omenesc, oferindu-mi spectacolul unei lamentabile inconsecvențe, atunci când nu era operantă regula profitului personal. Mi-a trebuit un efort nu mai puțin însemnat pentru a-mi aminti prețuirea admirativă pe care am manifestat-o de la început pentru opera sa’. Gheorghe Grigurcu nu revelează datele cazului, însă ele se pot deduce ușor din context: e vorba de prefața lui N. Manolescu, foarte elogioasă, la un volum de Dan Deșliu apărut în BPT. Nu ne întrebăm din ce motiv criticul interviuat și-a menținut ‘prețuirea admirativă’ față de criticul ‘inconsecvent’; aici funcționează, probabil, afectivitatea care, însă nu e un element ‘critic’!”. ■ Numărul cuprinde și două grupaje de poezie semnate de Petre Dunca, respectiv de A.I. Zăinescu. ■ Dan Cristea scrie despre poezia Danielei Crăsnaru, „poetă lucidă, stăpânindu-și prin inteligență textul, făcând poezie, poezie autentică prin însăși meditația asupra travaliului lingvistic producător de sens poetic”. ■ Sub titlul *Metodă și „esprit de finesse”*, Marcel Pop Corniș semnează o cronică a excelentului volum al lui Marin Mincu, *Ion Barbu – eseu despre textualizarea poetică*. ■ În seria deschisă, „Pseudo-cultura pe unde scurte (IX)”, Arthur Silvestri publică articolul *Preliminarii la o literatură de diletanși*, continuând rafalele asupra diasporei literare: „Acest trib de umbre în căutarea unei vocații nu e decât un grup de ratați. Mentalitatea ratatului fără caracter și fără o cauză care să-l despoaie de individualismul nociv are, în prezența puterii de decizie, o învederată tendință nivelatoare. De câte ori, printre colaboratorii occidentali sau mai harnici ai ‘grupului’, a răsărit un individ cu o cât de apreciabilă dotare literară el a fost, cu abilitate, redus la numitorul comun, ‘politizat’ și ‘fanatizat’ cu idei pe care nu le avusese. Marginalizarea lui D. Țepeneag, care a făcut mai puțină politică decât alții, nu se explică altfel. Un tânăr, I.P. Culianu, la început cam abstractionist și cu limbaj bâguitor însă băiat, se vedea bine, citit, a devenit, pas cu pas, un și mai înregimentat adept, sfârșind prin a face o ‘teorie a exilului’, de un ridicule patent, unde susținea că ‘exilul’ are o ‘dimensiune cosmică’. Al. Ciorănescu, comparatist eminent, și Eugen Coșeriu, un mare lingvist, nu se află în grațiile

‘grupului’, ca și alții, de altfel: cultura serioasă și inadvertența la ideile politice ale *Europei libere* nu sunt văzute bine de cei ‘nouă’ care țin în mâini listele cu ‘buni’ și ‘răi’. Din fericire, cei care nu se amestecă în această mlaștină a diletanților sunt mulți și despre ei ar trebui vorbit mai mult, așa cum, de altfel, merită pe deplin”.

27 martie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.625] Numărul apare la finalul Marii Adunări Naționale, ale căror lucrări fuseseră prezentate în numărul anterior, incluzând discursul tovarășului Nicolae Ceaușescu cu ocazia decernării unor înalte distincții unor județe și unități fruntașe în întrecerea socialistă pe anul 1982; în deschiderea lui, Ion Brad publică un poem omagial, *Fruntea și rădăcina țării*. ■ Un grupaj de poeme omagiale cuprinde semnăturile lui Victor Tulbure, Bokor Katalin, Nicolae Dan Fruntelată, Franz Johannes Bulhardt. ■ Eugen Barbu publică un articol gloriicator, *Luminat arhitect de țară nouă, de istorie demnă, de conștiință comunistă*: „Acum, când prin aceste rânduri mă alătur omagiului pe care țara întreaga îl aduce Președintelui nostru, la 9 ani de la istorica investiură, vreau să închei, afirmând unul din marile adevăruri ale prezentului: toată această țară de muncitori, țărani și intelectuali se află în jurul tovarășului Nicolae Ceaușescu și-l urmează pe drumul ce l-au ales. Îl urmăim cu încredere, cu convingerea că ne va conduce neabătut, pe drumul istoric pe care am pornit la Congresul al IX-lea, că va conduce cu mereu luminoasă și patriotică vocație destinele Patriei noastre socialiste.

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**, nr. 13] La „Vi-ața literaturii”, Constantin Sorescu publică articolul „*Scosul limbii*” ca valoare estetică în care ironizează dorința unor critici literari importanți de a prezenta ca opere de valoare unele creații minore, arătând cu degetul înspre Eugen Simion, G. Dimisianiu sau Nicolae Manolescu: „Când e vorba de Ion Băieșu, Eugen Simion poate să pretindă cu ușurință ca scheciul e comedie de profundă rezonanță și să facă demonstrația de rigoare în mai multe cronici. Vorbele mari curg una după alta, în șuvoi, ignorând nu numai modestia autorului în discuție, ci și poziția marginală a speciei pe care o cultivă: ‘Specialitatea lui Băieșu este să privească umanitatea prin viciile ei mărunte. Faptul se vede mai bine în cele două remarcabile piese ce deschid volumul *Boul și vițeei și Gărgărița*” (în ‘România literară’ nr. 52, din 23 decembrie 1982). Odată proclamată superioritatea speciei minore și a autorului, lui Eugen Simion nu-i vine greu să transforme cele două scheciuri în capodoperă: ‘Cea dintâi este o traducere în limbaj realist și în situații contemporane a cunoscutei fabule (s.n.) despre ingratitudinea copiilor parveniți față de părinții simpli și onești. *Gărgărița* este ‘o comedie amplă’ care ‘folosește procedee mai complexe’, o comedie ‘scrisă cu mare vervă’. fiind ‘pe scurt, o bună comedie de moravuri, ingenios construită, cu replici de mare efect și o ironie, în subtext, care ține treaz gândul

cititorului și-l provoacă să mediteze la ceea ce vede și aude'. Judecata transcende nu numai valoarea reală a scriitorului comentat, ci și virtualitățile speciei: nu poți așeza lângă umărul lui Caragiale un autor de scenete de consum. [...] Mai demult, nu-mi închipuiam că Nicolae Manolescu nu are știință de închistarea la care obligă aceste formule poetice. Nici astăzi nu-mi dau seama dacă e sau nu conștient de acest lucru. Totuși încurajează atâția și atâția tineri să se ferece în celula avangardistă! Un ultim exemplu, în 'România literară', nr. 17 martie 1983. Aici comentează al treilea volum al lui Petru Romoșan, *Rosa Canina*, cu o seninătate ce dezarmează, fără să se întrebe nici o clipă încotro merge tânărul poet, care este, într-adevăr, 'ceea ce se cheama un talent nativ'. Ba, dimpotrivă, îi aplaudă o evoluție care, pe mine unul, mă neliniștește: 'Nici o încrâncenare aparentă: poetul se joacă, are umor, știe de glumă. Chiar dacă încordarea, dramatismul nu lipsesc. Petru Romoșan iubește spectacolul, teatrul, farsa și chiar exhibiția în spiritul avangardiștilor sau al lui D. Stelaru (dar fără notele sumbre de la acesta). E însă măscărici mai degrabă decât bufon: scălâmbăielile, scosul limbii, rostogolirea peste cap țin mai mult de un instinct al jocului decât de nevoia de a rosti, în formă acoperită, adevăruri morale'. Nu e întâia oară (și, bănuiesc, nici ultima) când Nicolae Manolescu exaltă tipul poetului măscărici. Sigur, o literatură ar fi tristă dacă n-ar avea și saltimbancii ei. Dar a voi să alcătuiesti o generație literară numai din măscărici, iată un fapt grav; nu numai prin monotonia la care duce. Măscăriciul joacă, într-un cadru dat, rolul unui personaj secundar, anume al aceluia care amuză asistența. Or, nu putem introduce pe scena literaturii numai clovni. Dacă nici o piesă de teatru nu poate fi imaginată numai din astfel de personaje, cu atât mai puțin ne-am putea închipui o literatură adjudecată de oamenii bălciului. Cine izgonește personajele grave, bagatelizează stările fundamentale ale spiritului și mizează totul pe speciile și formulele minore, ca și pe simplele exerciții, greșește. Fără Eminescu, Urmuz n-ar avea nici un loc în literatura română; în absența elegiilor lui Nichita Stănescu. o duzină de poeți al căror talent e să scoată limba n-ar putea să dea nici cea mai firavă idee despre peisajul literar actual de la noi; numai din amuzament, necesar, firește, ca stare a spiritului, nu se poate naște o mare artă. Acesta e adevărul, dar rămâne întreba-rea: și totuși, de ce țin atât de mult unii să reducă literatura de azi la fabule, epigrame, scheciuri, microsioane, scălâmbăieli și măscărici?". ■ La rubrica „Atimetafizica”, sub genericul „Anonimatul în două viziuni”, Aurelian Titu Dumitrescu și Nichita Stănescu publică în oglindă câte un grupaj de poezie.

29 martie

• [„Scânteia”, nr. 12.626] La rubrica „Note de lectură”, Costin Tuchilă recenzează romanul *Limita de vârstă* al lui Platon Pardău: „Autorul încearcă aici – și reușește în mare măsură – să iasă din tipare pe care el însuși le crease. E, desigur, un orgoliu, dar unul îndreptățit, privind prin prisma rezultatului. Ste-

reotipiile formale, acceptarea convențiilor în spiritul susținerii tematice, primul conținutului anulând preocuparea pentru formă sunt depășite. Noul roman nu folosește, e drept, o formulă cu totul insolită. El are darul însă de a adapta modalitatea confesională la un spațiu dominat de acțiune și mai ales de ideologia acțiunii”.

• [„România liberă”, nr. 11.946] Valeriu Cristea publică o cronică (*Călătoriile poetului*) a cărții de poezie a lui Leonid Dimov, *Veșnica reîntoarcere*.

30 martie

• [„Scânteia”, nr. 12.627] Sub titlul *Amintirea marilor înaintași*, Dumitru Lazăr recenzează volumul al doilea de amintiri al lui Virgil Carianopol *Scritori care au devenit amintiri*.

31 martie

• [„România literară”, nr. 13] Numărul 13 / 1983 al „României literare” anunță, încă de pe prima pagină tema oficială legată de împlinirea a 90 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România, un bun prilej pentru ca, în afara articolelor de fond, nesemnate, să-și manifeste entuziasmul aniversar și Traian Coșovei, *O floare pentru președinte* și nelipsitul Ion Dodu Bălan care semnează un articol în debutul numărului, *Nouă primăveri istorice*, în care preaslăvește realizările din cei nouă ani de la investirea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția supremă. ■ În afara acestora, revista publică mai multe articole dedicate lui Nichita Stănescu, aniversat la împlinirea a 50 de ani; la pag. 4, un articol al lui Paul Georgescu, *Sfârtecatul Orfeu – nemuritorul*, în care criticul face și o scurtă prezentare a receptării critice a lui Nichita Stănescu, dar și o incursiune în câteva din volumele sale anterioare, *Noduri și semne*, *Măreția frigului* sau *11 Elegii*. ■ Pe aceeași pagină, Ștefan Agopian publică un text, *O vizită*, un fel de poem în proză cu intertexte nichitiene. ■ Cel mai consistent articol rămâne însă cel al lui Eugen Simion (pag. 5, cu continuare în pag. 11), *Cântecele inorogului*, în care, dincolo de foarte pertinente aprecieri critice ale operei lui Nichita Stănescu și de interesantele evocări ale începuturilor literare ale acestuia, criticul scrie mai multe rânduri memorabile: „Întâmplarea a făcut să răsfoiesc zilele acestea două caiete cu versuri scrise de Nichita Stănescu pe când era tânăr de tot, abia ieșit din adolescența lui ploieșteană. Pe unele le știam, pe cele mai multe nu. Mi-am amintit numai de cântecul de faimoasa lui baladă, *De vraja nasoală*, în iscusit stil argotic, cu memorabilul vers: ‘Papaciocari și geanabeți...’ Am regăsit și versurile pe care studentul Stănescu Hristea Nichita le scrisese, în joacă, spre a dovedi unui prieten sceptic știința de a compune fără mari dificultăți un palindrom pe un text cunoscut: o strofa din Eminescu. Îmi plac și acum baladele lui ușor licențioase, cum ar fi cea de pomină *Notă informativă* despre o preoteasă frumoasă și iabrașă, spionată de un adolescent timid, cu simțurile în fierbere. Nu

regăsesc parafraza după *Cioara* lui Topîrceanu, nici cântecele despre vidanjo-rii oraşului nostru în care strălucea geniul ironic al elevului de la Liceul 'I.L. Caragiale' din Ploieşti. Ce s-o fi întâmplat cu ele? Sunt, în schimb, altele care pot da o idee despre Nichita Stănescu din anticamera debutului. Un poet care îşi face mâna copiind tablourile măştrilor. Traduce din Petrarca şi Rilke, parafrazează cântecul popular şi compune mici balade erotice în stilul irmoaselor. Dar ce se observă întâi – şi cu uimire – este arghezianismul foarte tânărului Nichita Stănescu, 'poetul îngerilor', cum zice el într-un vers. Un poem din 20 martie 1955 se cheamă *Of, Doamne..., ceaţa e târzie* şi traduce cunoscuta temă a psalmilor: 'Of, Doamne... ceaţa e târzie / şi nu se-ncheagă noaptea-n drum / şi-s singur sângelui de-acum, / fugit din zid de puşcărie // De ce te măsluieşti cu cridă?... / Of, Doamne... Nu pieri... Te-aud... / În ramul primăverii ud, / se zbate fluturu-n omidă // Răşina-n mine se încinge / Mă arde-n gât. Aş bea un toi... / Of, Doamne... vino înapoi / căci mâine peste zori va ninge...'. Anunţă, mă întreb, aceste versuri juvenile pe poetul din *Unsprezece elegii* şi celelalte poeme care ambiţionează să cuprindă concepţele mari ale filosofiei? N-am impresia, Nichita Stănescu de dinaintea debutului este altul, cu totul altui şi scrie, acum, în două registre, făcând naveta de la metafizica de tip arghezian la glumele deocheate ale cântecelor de lume. Aş cita, pentru a ilustra îndemâna-rea lui de versificator băşcălios, preţuită în cercurile de tineri literaţi de la sfîrşatul anilor '50, câteva strofe dintr-o lungă *Baladă a motanului*, scrisă sau transcrisă joi 11 august 1955, la Ploieşti, oraş unde umorul este, se ştie, un prim semn al inteligenţei. 'Motan m-aş fi dorit să fiu / cu coada-n sus, cu bla-na-n dungă, / cu ghiare şi musteţe lungi / cu-n ochi verziu / şi-un ochi căpriu // La ceasul când târâş grăpiş / zăpada nopţii se adună, / eu cocoţat pe-acoperiş / să urlu a pustiu la lună // şi-atuncea, şapte gospodine / să dea cu bolovani în mine / şi să mă-njure surd, de Domnul, / că le-am stricat urlând tot somnul // De sus, din vârful săptămânii / să le rânjesc urlat: / Iubesc doar locu, / nu stă-pânii, / precum fac câinii pentr-un os // şi iarăşi şapte gospodine / să dea cu bolovani în mine, / iar eu să urlu, / urlu-ntr-una / atât cât n-o apune luna...'. Imaginea motanului cinic urmăreşte pe poet. O regăsim, în alt registru liric şi cu o dialectică sentimentală mai strânsă, într-un *Cântec de lună nouă*, întocmit, ne avertizează prompt autorul, în noiembrie 1955 la Bucureşti. Peste ver-suri a mai trecut de câteva ori creionul. Sunt modificări de cuvinte, schimbări în ordinea versurilor: „Eh... cum te mai fugăream pe-acoperişe / jucând în ochii goi, tăceri piezişe / şi visul de zăpezi şi visul frate, / în vremuri când eram pisici dungate // Aevea fulgul clipei căzătoare / mă îmbrăca în frig şi în ninsoare / motan de aur alb; urlând într-una, / m-amesteca pe-acoperiş cu luna // Se svârcolea lung şarpele sub casă, / dar din ureche nu voia să-mi iasă / şi-mi aducea viforniţă nebună / prin dinţi, zăpezile cu gust de lună // Jucând în ochii goi tăceri piezişe, / eh... cum te mai fugăream pe-acoperişe / până în za-rea lutului din aştri, / ca să te-mbrac în ochii mei albaştri'. Sunt, aici, câteva

libertăți de spirit și câteva semne ale limbajului care anunță pe debutantul din 1960. Dar nu prea multe. Impresia este – comparând aceste exerciții cu volumele publicate între 1960-1965 – că Nichita Stănescu nu și-a găsit ușor stilul propriu, vocația nu i s-a deschis, promițătoare, de la început. Puține versuri din această perioadă (mai ales cele de natură ludică) sunt nichitiene. Trecerea a fost bruscă sub puterea unui miracol interior pe care nu-l putem explica și, la drept vorbind, nici nu trebuie. Orice poet adevărat are ritmurile lui. Acelea ale lui Nichita Stănescu au început să bată relativ târziu, dar, îndată ce poezia și-a găsit cadența și limbajul, ea s-a manifestat în forță și cu o originalitate care n-a trecut neobservată. Prin 1957 (dată când Nichita Stănescu debutează, dacă nu mă înșel, în *Tribuna*) lirismul începe să se rupă de placenta argheziană, căci iată ce notează el: ‘Nu mai pâlpâie nici o pasăre, nici o stea / cerul a obosit deasupra ta / Hai Nichita strânge-ți pleoapă de pleoapă, strânge-le / Amurgul curge pe lângă ochii tăi uimiți / de parc-ar vrea să vă priviți / unul altuia, sângele / Mai bine să bem și să privim la arbori / O, inima ți-e-nconjurată de arbori!’. Micul poem face parte din ciclul *Cântecul inorogului*, ultimul, probabil, din această fază pregătitoare și primul care recomandă pe poetul ingenios și fermecător de la începutul anilor '60. El nu ezită să-și transcrie numele în vers și să facă din micile trăiri intime subiect de reflecție lirică. E momentul în care Stănescu Hristea Nichita se decide pentru o unică identitate literară: Nichita Stănescu. Ce înseamnă Nichita Stănescu pentru poezia românească de azi se știe. Am scris de multe ori (de nenumărate ori) despre el și este fără rost să repet într-un articol omagial ceea ce am spus pe larg și în chip documentat într-o carte. Aș vrea să-i fac un portret, dar îmi amintesc la timp de G. Călinescu care zice că portretul este fiul maliției, nu al iubirii. Și, apoi, nu știu cum se face, dar îmi vine mereu în minte imaginea aceluși tânăr zeu nordic care se juca pe acoperișuri și urmărea cu râsuflarea tăiată și ochii bulbucăți gesturile intime ale frumoasei preotese. Trebuie să îndepărtez, întâi, această fotografie redescoperită între filele unor caiete dungate, roase pe la colțuri ca niște cărți de rugăciune, pentru a putea vorbi de ‘bărbatul țepăn și zâmbit care nu mai vrea să locuiască în cuvinte, ci în necuvinte și schimbă de mai multe ori ritmurile poemului, pentru a ajunge la ceea ce îi pare a fi o formă superioară de comunicare: poezia metalingvistică, prefigurată încă din secolul trecut de Eminescu prin *Odă în metru antic*. Deschid *Epica magna* și privirea îmi cade pe un poem început în vers cantabil, apoi, de la jumătate, versul se rupe și poemul continuă sub altă cadență: ‘Brusc, pasărea a murit în zbor; / ca o pupilă piezișă taie un nor. / Șterge cu aripa flască / steaua verde gata să nască. / Suna murdar și greoi / prin aripa ei, aerul a noroi. / Cade din ce în ce mai încet / spre secret. / Din interiorul cel mare spre interior / fără trepte și neagră, / clătînându-se pentru nimeni / sporind cu greutate singurătatea... / Lovește frunza, fructa; / urmează un sunet de picior de animal / în fugă atingând pământul / inundat / de lacrimi independente de ochi, / de umezeală independentă de frig, / de tăcere indepen-

dentă, migratoare'. Îmi amintesc că într-o tabletă din *Respirări*, Nichita Stănescu împarte poezia, după o sugestie structuralistă, în trei sau patru compartimente: poezia fonetică, morfologică..., ultima fiind poezia de origine, am văzut, metalingvistică. Dar poezia lui? Poezia lui Nichita Stănescu trece prin toate formele gramaticii lirice și, când crezi că s-a fixat într-una, ai surpriza să constăți că poetul este deja în drum spre altceva: spre alt timp și alt mod. Rezistența cea mai hotărâtă o provoacă poemul care renunță la toate atributele lirismului tradițional: nu este nici muzical, nici colorat, nici coerent, ci pur demonstrativ, cu un limbaj lipsit de solemnitate. 'Îl opun pe A lui I. / Nori peste semne', zice poetul la începutul unei cărți, voinde, poate, să sugereze o negație a artei ca artă, o oboseală de geometria formelor și de muzica vorbelor împerechiate. Numai atât? Este, negreșit, și credința — mai generală în poezia modernă — că un cuvânt poate spune mai mult în goliciunea lui deplină decât un cuvânt ce merge liniștit în urma muzicii sau se lipește de o culoare pentru a lua ochii celui ce îl citește. E, desigur, o sfidare a cititorului, e pariul unui luptător care, lăsând de-o parte armele, iese înaintea dușmanului cu mâinile goale. El are, ca David, doar o praștie cu care va arunca la momentul prielnic în acel fioros Goliat al inerțiilor. Nu spun că poetul câștigă de fiecare dată, că sfidarea lui, repetată, nu rupe și dizolvă structurile poemului. Spun doar că o operă este în egală măsură suma izbânzilor și a eșecurilor ei. Nichita Stănescu aparține unei generații pe care istoria, zic unii, ar fi favorizat-o. Ea ar fi apărut într-un moment de gol în literatură și l-a acoperit repede beneficiind de absența marilor modele. Nu cred deloc în această explicație și am și de ce: poezia tânără din anii '60 s-a afirmat aproape simultan cu revenirea în actualitate a marilor poeți interbelici. O alianță norocoasă, într-adevăr, de care tinerii au profitat întorcând poezia la temele și limbajul ei specific. În mai puțin de zece ani fața poeziei românești s-a schimbat, grație lui Nichita Stănescu și colegilor lui de generație, grație, desigur, și altor forțe spirituale care, într-o frumoasă competiție, au provocat, realmente, o renaștere a literaturii române. Nichita Stănescu a avut și mie îmi pare că are și azi un rol de prim ordin în avangarda poeziei românești: un spirit care își asumă destinul și își provoacă, în chip adesea scandalos, destinul; un poet de un talent neobișnuit care se joacă mereu cu sunetele ca să nu moară de disperare. Despre poezia lui Nichita Stănescu aș spune, parafrazînd, ceea ce Heidegger a spus despre ființă: e o fugă înaintea cuvintelor". Articolul este însoțit de un P.S. oarecum amuzant, cel puțin ca ton, în care Eugen Simion comentează o însemnare apărută în „Viața studentească” în data de 9 martie și preluată, „cu vie satisfacție” de revista „Săptămâna”, în care se afirmă că „într-o miercuri pe la mijlocul lunii ianuarie, reporterul Sorin Roșca-Stănescu a așteptat pe culoarele Facultății de limba și literatura română din București și, trăgând cu urechea, a aflat câte ceva despre cursul de literatură română de la anul al IV-lea. Și anume: că titularul cursului (subsemnatul E.S.) consemnează absențele și că numărul studenților prezenți la curs este cu

aproximație egal cu acela al absenților.” Intrigat de faptul că reporterul aflase toate informațiile înainte de deschiderea efectivă a cursului de literatură română, „înainte, așadar, ca eu să mă prezint în fața studenților, iar studenții să descopere cât de sever pedagog sunt”, criticul comentează ironic: „Fiind atât de tare în previziuni, l-aș ruga pe reporterul „Vieții studentești” să-mi comunice, încă de pe acum, care va fi situația frecvenței în anul viitor, într-o zi de miercuri, pe la jumătatea lui ianuarie... Până atunci am timp să mă minunez de metoda lui”. ■ La consacrată rubrică „Carnet” a lui Eugen Jebeleanu, scriitorul publică un fragment, *Din Jurnalul meu*, în care redă detaliile unei întâlniri din 29 aprilie 1943 cu Eugen Lovinescu, „o umbră a lui Lovinescu cel de-acum câțiva ani, rubicondul, jovialul”; acesta le relatează, lui și lui Cicerone Theodorescu, despre faptul că, de câțva timp, primește vizite regulate din partea lui Pamfil Șeicaru, cel care îl atacase o viață întreagă și care acum începuse să-i mărturisească o admirație fără limite, copleșindu-l cu omagii și propunându-i să preia conducerea unei reviste în genul „Revue de la Quinzaine” pe care urma să o înființeze: „În ceea ce privește conducerea revistei și redactarea istoriei presei, am refuzat propunerile, net. Nici nu mă gândesc. Omul, cu toate că – deși cam târziu – mă apreciază atât de zgomotos, nu și-a dat încă seama că eu nu sunt un cultural. Eu sunt, prin conformație spirituală și preocupări, un estetic. Toată viața mea, nu m-a preocupat decât ceea ce-i frumos: o poezie, o pagină de proză... Restul l-am lăsat altora.” ■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie despre *Tudor Arghezi, portretist*, pornind de la apariția celui de-al treizeci și treilea volum din seria de „Scrieri” argheziene, volum cuprinzând circa 130 de portrete de scriitori, artiști, bărbați de stat și politicieni, oameni de știință și de acțiune, din care, în articolul de față, criticul trece în revistă cincisprezece portrete consacrate unor personalități străine, printre care Henry Ford, Ghandi, Rudyard Kipling, Rabelais, La Fontaine, F. Villon, Lenin, Ilya Ehrenburg sau Tagore, urmând a se concentra ulterior pe portretele compatrioților. ■ La pag. 8, două articole despre Eminescu, vin să puncteze o sută de ani de la apariția *Luceafărului* în Almanahul Societății academice social-literare „România Jună”: un mic eseu, „*Luceafărul*” de Zoe Dumitrescu-Bușulenga care propune o analiză nu neapărat nouă a „poemului suprem” și o recenzie, *Proza lui Eminescu reeditată științific*, semnată de George Muntean care se apleacă asupra noii ediții din proza eminesciană, îngrijită de Aurelia Rusu. ■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie despre *Agârbiceanu, azi*, pornind de la volumul îngrijit și prefătat de Mircea Zăciu, *Ceasuri de seară cu Ion Agârbiceanu. Mărturii – comentarii – arhivă*, apărut în 1982 la Editura Dacia. După o evaluare pe alocuri circumspectă a prefetei lui Mircea Zăciu, mai ales atunci când vine vorba de actualitate, respectiv modernitatea lui Ion Agârbiceanu, criticul se oprește mai detaliat pe secțiunea de „Mărturii” a volumului, cu valoare documentară certă, mai ales referitor la epoca în care Agârbiceanu a fost republicat, după 1953, N. Manolescu oprindu-se câte puțin asupra evocărilor

scriitorului făcute de Ionel Pop, Ion Brad, Dumitru Micu, D. R. Popescu, Ana Blandiana sau Mircea Zăciu: „Volumul de față nu este doar un pios omagiu adus autorului *Arhanghelilor* cu prilejul împlinirii unui veac de la nașterea sa (1882). El urmărește și verificarea rezistenței operei în conștiința contemporaneității’..., scrie Mircea Zăciu în *Prefața* la *Ceasuri de seară cu Ion Agârbiceanu*. Din marea generație de scriitori născuți în jurul anului 1880 (Hortensia Papadat-Bengescu, Gala Galaction, M. Sadoveanu, Tudor Arghezi, G. Bacovia, O. Goga, E. Lovinescu, Ion Minulescu, Urmuz, Mateiu Caragiale, Liviu Rebreanu etc.), Agârbiceanu avea mai multă nevoie decât oricare de această verificare. Debutând timpuriu, în primul deceniu al secolului nostru, socotit un precursor al lui Rebreanu, el a părut mai degrabă un prozator ‘vechi’ decât unul modern. Critica interbelică nu i-a găsit locul la procesul înnoirii romanului. Părerea aceasta, aproape generală (în orice caz susținută de criticii care făceau opinia literară după 1920: E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, T. Vianu, G. Călinescu), s-a transmis până azi, în pofida entuziasmului arătat operei scriitorului de N. Iorga și de ardeleni (Ion Chinezu și Ion Breazu, înainte de război, M. Zăciu, Cornel Regman și Ion Negoïtescu, după aceea). A venit oare momentul unei reconsiderări? Cu prudență, e drept, așa pare a crede Mircea Zăciu, care a contribuit ca puțini alții la recunoașterea meritelor literare ale lui Agârbiceanu, de la referatul istoric citit în 1953 într-o ședință a filialei clujene a Uniunii Scriitorilor (ocazie în care scriitorul reapărea în public după câțiva ani de tăcere oficială în jurul numelui lui), trecând prin monografia pe care i-a consacrat-o și oprindu-se, deocamdată, la recentul volum omagial. Chiar dacă putem presupune factorii care joacă un rol în schimbarea opiniei despre un scriitor, noi nu știm cu exactitate când se petrece schimbarea. A voi să-i determini cu orice chip momentul nu e posibil. Nu e mai puțin adevărat că așteptarea resemnată a modificării de perspectivă înseamnă uneori doar amânarea ei. Mircea Zăciu afirmă în încheierea *Prefetei*: ‘La o sută de ani de la nașterea sa, oricâte modificări au răscolit istoria, societatea și literatura românească, Ion Agârbiceanu ne apare neașteptat de actual și, prin câteva nuclee ale operei, mult mai modern decât își închipuia critica veche’. Iată un punct de vedere care merită să fie discutat. Mărturisesc a nu avea o opinie deplin formată în această privință. Am recitit romanele lui Ion Agârbiceanu în anii din urmă cu același sentiment amestecat pe care ți-l dă o operă cu mari calități, dar și cu mari defecte. Dacă sunt gata să accept că unele din aceste romane (ca și câteva din povestiri, de la *Fefelega* la *Jandarmul*) sunt puternice și originale, rămân nedumerit tocmai în privința modernității. Am străbătut, de aceea, cu interes studiile strănse în partea a doua a volumului omagial – numeric dominante – și care urmăresc să sugereze acea ‘nouă imagine, mai adecvată spiritului modern, a creației lui Agârbiceanu’, cum spune editor lor. Datorate unor critici maturi, dar și unora tineri, ele reflectă cuprinzător atitudinea criticii actuale. Care este, prin urmare, această atitudine?

Există indicii clare că se schimbă perspectiva? Trebuie să răspund cu circumspecție la ultima întrebare: și da, și nu. Da, fiindcă, în primul rând, contribuția tinerilor (și foarte tinerilor) este masivă și ei vin cu o metodă modernă (mai ‘tehnică’, mai ‘specializată’) de studiu. Aceasta înseamnă că li se pare potrivită cu opera, în care descoperă aspecte inedite și pe care o citesc cum n-a mai fost citită. Un mic pas înainte în înțelegerea operei se face, indiscutabil, prin comentariile lui Eugen Negrici, Mircea Scarlat, Ion Pop, Rodica Zafiu, Călin Mihăilescu, Liviu Papadima, Mioara Apolzan, Victor Ivanovici, Marian Pagahagi, Ion Vartic, Doina Uricariu, Eugen Dorcescu, Ion Simuț. Aurel Sasu, Radu Toma și Dolores Toma, oricât de împărțiți ar fi comentatorii asupra ‘actualității’ romanelor și povestirilor. Lor li se adaugă, în sprijin, părerea lui Livius Ciocârlie, Eugen Simion, Șerban Foarță, Ion Vlad, N. Steinhardt, Valeriu Cristea, Mircea Braga. Al doilea element promițător este discutarea lui Agârbiceanu în raport de autori, niciodată invocată înainte, cum ar fi Bemanos, Proust, Dostoievski și de alții de care legăm de obicei conștiința modernității noastre. Există însă și dificultăți. Cea mai importantă este aceea că modernizarea lecturii și a referințelor nu ne lasă să întvedem și o ‘decupare’ diferită a operei. Cărțile pe care se bazează demonstrația sunt tot cele pe care critica tradițională le-a socotit caracteristice și valoroase: romanul *Arhanghelii*, *Amintirile* din 1940, povestiri ca *Fefelega*, *Lumișița*, *Jandarmul*, în fine, patru sau cinci narațiuni fantastice. Nu pretind că e absolut obligatoriu ca acest tablou să fie răsturnat, dar mă intrigă identitatea de vederi între gustul criticilor impresionisti de acum cinci decenii și preferințele criticii ‘științifice’ de azi. O explicație ar putea consta în faptul că nici unul din colaboratorii la volumul omagial n-a făcut o lectură integrală a operei: fiecare a ales un sector, o latură și, odată absorbit de problema lui, a pierdut din ochi ansamblul. După ce citești studiile, impresia cea mai vie numește aceea că proza lui Agârbiceanu a început să pară mai modernă, cât aceea că s-au schimbat critica și unghiul de abordare. Culegerea întocmită de Mircea Zăciu dovedește, de fapt, altceva decât își propune. În cele din urmă, aceste analize, care prezintă, dacă le luăm în sine, multe puncte de atracție, rămân destul de timide prin raport cu proza lui Agârbiceanu: ne sugerează cum ar putea fi citită astăzi, dar nu trag consecința că ea ar îndreptăți o apreciere cu adevărat nouă. Moralismul și tezismul – pietrele de încercare pentru critica anterioară – nu sunt, nici ele, înlăturate sau măcar rediscutate cu argumente deplin convingătoare. Nu mai spun că unii comentatori (N. Steinhardt și Ion Simuț, îndeosebi) se arată în continuare foarte severi în privința aceasta, ca Pompiliu Constantinescu, pe vremuri. Dar chiar când, ca Valeriu Cristea, se decid să tranșeze în delicata chestiune, rezultatul e discutabil. Autorul articolului intitulat *Nostalgia eticului* se întreabă dacă axioma conform căreia ‘o idee morală prea vădită ar fi dăunătoare artei’, de la care au plecat criticii de dinainte de război, mai poate fi menținută. Invocând exemplele lui Tolstoi, Cervantes și Melville, el conchide

că axioma e greșită, defectul scrierilor lui Agârbiceanu nefiind eticismul tezist, ci absența puterii artistice capabile să-i permită să afirme ‘pe față o învățătură morală’. Lucrurile stau probabil astfel. Există însă două feluri de imixțiuni ale naratorului în logica internă a ficțiunii: unele datorate neatingerii obiectivității, și care desemnează un stadiu naiv. primar, pe care Rebreanu de exemplu l-a întrecut; altele, intenționate, răspund unei conștiințe estetice diferite, care nu mai urmărește să ascundă caracterul convențional al operei, ce nu se mai bazează pe crearea iluziei de viață în cititor. Agârbiceanu ilustrează, cred eu, întâiul stadiu. El ar fi modern, doar în ipoteza în care s-ar putea dovedi că romanele lui aparțin, fie și intuitiv, celui de al doilea. Utilă, indiscutabil, este secțiunea intitulată *Arhivă* (unde M. Zăciu a avut un colaborator competent în Nicolae Florescu), cuprinzând scrisori, documente biobibliografice și extrase din critică. Mă voi opri mal mult la cealaltă secțiune, intitulată *Mărturii*, în care editorul a publicat câteva foarte importante relatări despre Agârbiceanu ale unor scriitori care l-au cunoscut. În orice biografie viitoare, unele din ele vor fi neprețuite. Majoritatea au și o valoare documentară mai largă, referitor mai ales la epoca în care Agârbiceanu a fost republicat după 1953. Emoționante sunt paginile lui Ionel Pop, care, la peste nouăzeci de ani, se numără printre puținii contemporani, în sens strict, ai lui Agârbiceanu. Nonagenarul prieten al lui Sadoveanu, cunoscut autor de literatură cinegetică, își amintește, între altele, de tatăl scriitorului evocat. Episodul mi se pare în cel mai înalt grad semnificativ. Brigadier silvic, bătrânul Agârbiceanu a fost o vreme administratorul unei moșii pe care o avea Fundațiunea Șuluțiu în apropiere de Blaj. Obligat să trimită rapoarte periodice, el și-a depășit mult atribuțiile firești, așa încât rubrica de ‘observări’ a acestor rapoarte (pe care Ionel Pop le-a răsfoit mai târziu) cuprinde adevărate pagini literare, scrise de un om fără pregătire specială, dar care avea evident har de povestitor și spirit nativ de observație. Ionel Pop istorisește de asemenea câteva întâmplări care i-au revelat în blândul și austerul prozator un om care se lăsa cu bucurie antrenat în măruntele (și fermecătoarele) acțiuni legate de vânatoare ori pescuit. El, ca preot, nu vâna, dar aprindea focul de vreascuri și era în genere un tovarăș admirabil, firesc, neașteptat, în contradicție cu severitatea comportării lui obișnuite și cu sobra haină a profesiei sale. Foarte triste lucruri își amintește Gh. Călinescu din perioada în care Agârbiceanu nu avea dreptul să publice. Sunt reproduse două-trei întâlniri și conversații. Nu știm, din păcate, cum a înregistrat autorul cuvintele interlocutorului său, reproduse ca de pe o stenogramă, dar ele par autentice. Un Agârbiceanu ‘uitat’ locuind în camerele de serviciu de la etajul superior al casei sale naționalizate, încercând să obțină (fără succes) o intervenție a lui Sadoveanu. Iată împrejurări care aruncă o lumină necruțătoare asupra vremurilor și oamenilor. Pline de haz sunt, în schimb, amintirile lui Ion Vlasiu, care, elev la Școala de meserii din Tg. Mureș, într-o epocă mai veche, și-a luat în vacanță să citească *Arhanghelii*,

spre nemulțumirea bunicului său. Aflând preotul din sat cum se cheamă cartea și el nerecunoscând că ar fi existat alți arhangheli decât cei din tradiția bisericească, s-a grăbit să recomande o sfeștanie, ca nu cumva să pățească ceva băiațul. Documentul poate cel mai dramatic, privitor la readucerea lui Agârbiceanu în actualitate, îl reprezintă paginile scrise de Ion Brad. Împreună cu M. Zăciu, poetul *Fîntânilor și stelelor* era cel mai în măsură să evoce eforturile făcute și filiera birocratică a aprobărilor prin care Agârbiceanu și-a reocupat locul meritat. ‘Doamne, ce genii trăiau în Clujul acelor ani!’ exclamă D. R. Popescu, amintindu-și de Agârbiceanu, Emil Isac și Blaga, văzuți de el, ca elev, pe stradă, dar absenți din manuale și librării. Ion Brad precizează: ‘destul de izolați unul de altul’. Izolați de ceilalți și de ei înșiși. Să mai spun care erau, în schimb, scriitorii care formau gustul generației tinere de la începutul anilor 50? D. Micu, citindu-i în copilărie pe cei pe care trebuia să-i citească, n-a uitat rolul jucat de ei în biografia lui spirituală, chiar când nu mai avea voie să-i citească: ‘Lumea agârbiceană seamănă negreșit, foarte mult cu aceea a satelor sălăjene din deceniul al patrulea, dar se și deosebește de ea, în substanță chiar. Intru, nu încapе îndoială, în universul propriei copilării citind *De la țară, În întunerice, Spaima, Două iubiri*, însă nu neapărat în lumea tatii. Tata era pentru mine, atunci, protagonistul unui spectacol terifiant, acționat de imperative economice; spectacol în care, oricât îl detestam, eram antrenat într-o anumită măsură și eu. Cu timpul, aveam să descopăr *pattern*-ul lumii paterne în *Ion* al lui Liviu Rebreanu. Literatura lui Agârbiceanu mi-o restituie pe bunica. Pe apărătoarea copilăriei mele ascunse. O apărătoare era și mama, însă protecția bunicii era mai eficace. Când tata se năpustea asupra mea cu mânie, căutam scăpare în brațele bunicii. Mă apăram de Rebreanu cu Agârbiceanu. Aș putea spune că am avut două copilării’. Ana Blandiana l-a văzut o singură dată pe Agârbiceanu, bătrân, aflat împreună cu soția lui într-un autobuz aglomerat care cobora pe strada Andrei Mureșanu. Înghesuit, lovit de umerii celor din jur, scriitorul stătea în picioare, neobservat de nimeni. Adevărat autobuz al istoriei: ‘...îmi venea să-i smulg pe toți de pe scaune și să le strig: ‘Nu-l recunoașteți? Este Ion Agârbiceanu! Pare de necrezut, dar este Ion Agârbiceanu. Îmi amintesc că-mi venea să plâng de umilință și descurajare, de neputința de a oferi cel puțin un loc într-un autobuz supraaglomerat scriitorului pe care-l citisem din copilărie și pe care-l admirasem întotdeauna peste cota stabilită de critică și peste ierarhiile criticilor literari. Iar prin sticla tulbure a lacrimilor, vedeam perechea aceea de bătrâni săraci și severi, slabi, dar încă nedoborâți, locuitori și cititori ai unor vremuri de mult revolute, lăsându-se duși de autobuzul acela unde nu-i cunoștea nimeni, ca de o forță oarbă a istoriei’. În fine, Mircea Zăciu, care-i face două portrete memorabile, n-a uitat un simplu gest al bătrânului, pe care-l însoțea, în tren spre București, pe drumul revenirii lui spre o târzie recunoaștere oficială: ‘La Blaj, se ridică în picioare să vadă vechea stampă a orașelului ațipit. «Școlile», zise doar. În atitudinea lui mi se

păru că era un omagiu. Pentru asta se ridicase în picioare'. ■ Ion Bogdan Lefter recenzează entuziast antologia *Vânt potrivit până la tare*, cuprinzând poeziile a „Zece tineri poeți germani din România”, apariție care constituia un eveniment în sine (iar istoria literară avea să consemneze acest fapt inclusiv pentru modul în care aceasta a influențat și evoluția poeziei de limbă română), constituind, după cum remarcă I.B. Lefter, „primul pas în scoaterea la iveală a unui spațiu poetic bogat pe care, până acum doar îl bănuiam”, având semnificația unui tur de recunoaștere, de observare a corlației dintre poezia tinerilor poeți germani și cea a generației '80 cu care ar avea în comun „verticalitatea morală, gestul frondeur, efortul de apropiere față de realitate, încercarea de exprimare directă a eului, fără încercarea unor filtre livești”. ■ În continuarea recenziei lui Ion Bogdan Lefter, la rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici semnează o cronică, *Menuetul și cristalul*, despre volumul *Globul de cristal* de Ion Bogdan Lefter, volum apreciat pentru inteligența speculativă, pentru capul teoretic al poetului, dar mai puțin pentru calitățile propriu-zis poetice: „Nu știu, și chiar nu știu, adică nu am suficiente repere pentru a ști, dacă e și operă de talent. Vreau să spun de talent pe măsura inteligenței. Poate că văd greșit, dar tipul de inteligență al lui Ion Bogdan Lefter e mai aproape de critică decât de poezie. Spun asta fiindcă, deși propune teoretic oximoronul, răceala din poeziile lui ajunge numai rareori să fie și fierbinte.”

● [„Tribuna”, nr. 13] Sub genericul „Eveniment”, Nicolae Prelipceanu consemnează un destul de lung interviu cu Nichita Stănescu (*Peste 10 ani, la ce oră, unde?*), ocazionat și de aniversarea poetului, pe 31 martie. ■ La rubrica „Cronica literară”, Petru Poantă scrie despre volumul *Oase plângând* al lui Nichita Stănescu, volum apărut în colecția revistei „Lumina” din Panciova. ■ Tot aici, Ion Vlad scrie despre volumul *Noduri și semne* al lui Nichita Stănescu. ■ Radu Mareș publică povestirea *Ecluza*.

[MARTIE]

● [„Viața Românească”, nr. 3] D. Vatamaniuc deschide numărul pe martie al revistei cu un articol despre *Literatura universală în manuscrisele eminesciene și proza sa politică*. ■ Numărul include un grupaj de cinci poeme ale Ninei Cassian: *Ectoplasme, Treptat, După furtună și Beatitudine*. ■ Alexandru Papilian publică un fragment de proză, *Marele capriciu*, din volumul *Capricii*, „în curs de apariție la Ed. Albatros”. ■ Viorel Știrbu publică ultima parte, a cincea, din proza sa, *Umbra*, iar Stelian Tănase e prezent și el în paginile numărului cu povestirea *Sinapsa*. ■ „Pe vatra albă a zilelor” sau „poezia și primăvara” intitulează redacția revistei selecția de poeme a lunii martie, cu poezii semnate de Dan Adrian, Ioan Alexandru, Balla Zsöfia, Vornic Basarabeanu, Patrel Berceanu, Cecilia Bucur, Romeo Dăscălescu, Geo Galetaru, Dumitru D. Ifrim, Ion Sofia Manolescu, Eugeniu Nistor, Teofil Răchițeanu, Nicolae Sava,

Paul Sân-Petru, Mircea Vârlan, Stela Vinițchi, Violeta Zamfirescu. ■ La „Comentarii critice”, Cornel Regman publică o cronică (*Fănuș Neagu între Balcania și Palabria*) a culegerii de povestiri *Pierdut în Balcania*. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre *Antologia poezilor tineri*, volumul îngrijit de George Alboiu, apărut la Editura Cartea Românească, în 1982; antologia este amendată de critic pentru criteriile propuse în realizarea ei de către antologator, pentru „aerul de improvizație”, pentru numeroasele absențe, pentru nedeterminarea noțiunii de „poet tânăr” care îl face pe George Alboiu să alcătuiască „un mirabil detașament al tinereții fără bătrânețe”: „Se mai pot produce, desigur, obiecții copioase cu privire la factura și numărul poeziilor alese, la textele critice însoțitoare, la raportul dintre poezii și comentarii, la procedeele (stângaci) conform căruia G. Alboiu, în loc de a glosa pe fiecare poet în parte, s-a citat doar de... cele mai multe ori, la absența unor indicații asupra locului și datei de apariție a poeziilor, la inexistența unor indici alfabetici și, *last but not least*, la erorile privind informațiile biobibliografice”. ■ La rubrica „Cărți – oameni – fapte”, Roxana Sorescu scrie despre Ion Barbu văzut prin două grile de lectură critică: cea a lui Dinu Pillat și cea a lui Marin Mincu. ■ Gheorghe Tomozei scrie despre Nichita Stănescu, „un cinquagenar”. ■ Ileana Mălăncioiu semnează o recenzie extinsă a volumului de proze *Proiecte de trecut* al Anei Blandiana: „Deși utilizează toate elementele care țin de registrul prozei fantastice, Ana Blandiana analizează amănunțit tocmai punctul acela nodal pe care îl ocolesc în genere scriitorii de proză fantastică propriu-zisă; punctul în care începe presimțirea a ceva neobișnuit și intrarea în spațiul misterios. Pe această cale îl convinge pe cititor că – în ciuda modurilor deosebite în care privesc lucrurile – îi va facilita pătrunderea în lumea reală a imaginației sale. Și îi mai dă certitudinea că nu-i oferă fantasticul din imposibilitatea de a-i oferi o imagine veridică a mediului în care trăiește. Fiindcă, în cele din urmă, nu-l părăsește pe cititor în lumea visului ei în care acestuia i-ar fi greu să se descurce; își asumă riscul de a-l întoarce în spațiul obișnuit din care a urmat-o cu bună știință. Îl face deci nu numai complice al visului (sau coșmarului) său ci și al trezirii sale”. ■ Nicolae Oprea recenzează volumul de poezie *Suburbiile cerului* al lui Adrian Popescu, iar Vasile Andru scrie despre *Octombrie ora opt*, romanul lui Norman Manea.

● [„Steaua”, nr. 3] Traian Iancu publică un poem patriotic, *Vremea iubirii*. ■ Sub titlul *Literatura română între șansă și probabilitate*, Aurel Sasu despre nevoia de a face literatura română mai cunoscută în afara țării, trecând în revistă mai multe enciclopedii și dicționare de scriitori și prezența scriitorilor români în paginile lor. ■ Negoită Irimie semnează un grupaj de patru poezii. ■ Nicolae Manolescu semnează, la „temele” sale, articolul *Broasca, șoarecele și determinismul*, scriind despre „metoda naturală”, teoretizată și aplicată în secolul al XIX-lea H. Taine: „Drumul explicativ al lui Taine poate în adevăr fi prea lung (și mai ales ocolit) iar rațiunea lui nu totdeauna evidentă. Însă cât

este criticul de fermecător, chiar și în pedantismul lui metodologic! Izvorul farmecului este același cu al pedantismului: utopia unei critici în stare să privească lucrurile în ansamblul lor, într-o totalitate care are în centru omul. Nici un procedeu sau artificiu nu apare, printr-o astfel de perspectivă, ca inert ori întâmplător. La capătul celei mai umile unelte artistice se află mâna care o folosește, iar mâna este totdeauna a unui om în carne și oase, oare se mișcă, respiră, gândește într-o lume anumită, în mijlocul unei rase și viitoarea unei istorii... Acesta e lanțul determinărilor naturale, pe care Taine înțelege să-l reconstituie în întregime, fie și numai pentru a descoperi acea verigă aparent insignifiantă care explică de ce broasca și șoarecele s-au legat unul de altul cu câteva fire de papură. Inelul vegetal de la piciorușele lor este o metafora pentru marele lanț causal”. ■ Gheorghe Grigurcu publică o pagină cu opt poeme. ■ Ion Pop Scrie despre *Urmuz al posterității* și despre „spectaculoasa” întoarcere a sa în critica actuală. ■ Mircea Ghițulescu scrie despre *Teatralizarea teatrului* și despre „formele dramatice dificile pe care le experimentează Paul Cornel Chitic”. ■ *Pașnicul dinamitar* e titlul textului lui Mircea Scarlat despre Marin Sorescu insistând pe importanța scoaterii parodiilor „din locul periferic în care au fost plasate”. ■ Virgil Mihaiu recenzează, sub titlul *Zece poeți germani din România*, mult discutata antologie a tinerilor poeți germani din România, *Vânt potrivit până la tare*, realizată de Ioan Mușlea și Peter Motzan. ■ Valentin Tașcu scrie, stereotip, despre Nichita Stănescu (*Cele trei „strigări” ale lui Nichita Stănescu*). ■ N. Steinhardt scrie despre *Poezia multiformă a lui Teohar Mihadaș*. ■ Constantin Cubleșan semnează o cronică a volumului de „amintiri” al lui Virgil Carianopol, *Scriitori care au devenit amintiri* care „ne fac să-l înțelegem mai adânc și mai intim pe acest poet de o rară și delicată sensibilitate, dar și de o dramatică forță, ce și-a cheltuit talentul și inteligența neștrămutat înspre lauda țării și a oamenilor ei dintotdeauna”. ■ Lucia Negoită semnează două poeme: *Cronică și Paradisul*. ■ Radu G. Țeposu scrie, în *Viziunea critică*, despre volumul lui Ion Vartic, *Modelul și oglinda*: „...eseistul pare mereu preocupat, fie în analizele aplicate, fie în însemnările cu caracter teoretic, de estetica reflectării. Interesul nu vine însă dintr-un capriț intelectual, ci dintr-o viziune asumată, resimțită intim, care e un alt fel de a percepe literatura. La Ion Vartic, spiritul critic pare refulat în viziunea critică”. ■ Ioan Buduca semnează o amplă cronică (*Un erou al spiritului*) a cărții lui Radu Petrescu, *Meteorologia lecturii*: „Carte de nivel european, rezumată aici pe o dimensiune ce nu-i ilustrează toată strălucirea și bogăția de idei, *Meteorologia lecturii* ne descoperă aproape aproape nepregătiți pentru întâmpinarea ei cum s-ar cuveni”. ■ Cristian Livescu scrie despre romanul lui Marius Tupan, *Co-roana Izabelei (Un roman alegoric)*, care „în pofida unor idei neduse până la bun sfârșit, a altora încețoșate [...] confirmă talentul unui prozator cu o speculație distinctă în ‘noul roman’ românesc, cu o sinuozitate nervoasă a scriiturii, împovărată pe alocuri cu precizări pe care cititorul are dintotdeauna plăcerea

să și le desprindă singur. ■ Adrian Popescu recenzează cartea de poezie al lui Vasile Mihăescu, *Incendiu în eternitate*. ■ Numărul mai include și o pagină cu poezii semnate de Zeno Ghițulescu, Augustin Ioan, Vasile Bardan, Mirela Duma, Andrei Zanca. ■ La „Cronica literară”, V. Fanache scrie despre volumul *Versuri* de Aurel Rău, ale cărui versuri „sunt un imn al umanului”. ■ Mircea Popa scrie despre mult discutatul volum al seriei lui Dumitru Popescu, *Pumnul și Palma*, e vorba de *Marșul cariatidelor*: „În acest fel dintr-o meditație asupra puterii, cartea se transformă într-o meditație asupra adevărului, asupra confruntării dintre schemă și realitate, dintre greșeală și instituționalizarea ei. Meritul cărții constă în analiza fină, subtilă, a acestor resorturi intime ale comandamentelor politico-sociale care fac ca uneori principiile socialismului să fie denaturate în chiar numele lor”. ■ Elena Tacciu recenzează volumul *Carte singură* de Sorin Mărculescu. ■ La rubrica „Viața cărților”, sunt cuprinse mai multe recenzii: Grigore Scarlat despre volumul *Scrieri 32* de Tudor Arghezi, Ion Matei Mureșanu despre cartea lui Marin Bucur, *Poezie – destin, dramă*, Constantin Crișan despre proza Zsuzsanei Ferencz din volumul *Natură moartă cu mărunțiș*, Constantin Zărnescu despre Adrian Lustig și volumul *Romanță cu stagiari*, Ruxandra Cesereanu despre cartea de poezie a lui Viorel Mureșan, *Scrisori din muzeul pendulelor*.

• [„Familia”, nr. 3] Pe prima pagină a numărului, Teodor Crișan semnează două poeme irelevante din punct de vedere poetic, *Ardere* și *Drum*. ■ La rubrica „Vitrina cu cărți”, sunt incluse trei recenzii: Ion Iuga despre volumul *Voinicel de păpădie* de Vasile Dima, Ilie Măduța despre volumul lui Alexandru Jebeleanu, *Forma clară a inimii*, și Alexandru Ruja despre volumul de critică și istorie literară *Scriitori tribuniști din perioada arădeană* de Iulian Negrilă. ■ La „cronica literară”, Al. Cistelecan scrie un text excelent despre Leonid Dimov și volumul său de poezie *Veșnica reîntoarcere*: „Ieșită din aceeași stare perpetuă de grație ficțională, ultima carte a lui Leonid Dimov anunță, încă din ‚argument’, o lepădare de sine – ce-i drept, nu atât de radicală în fapt pe cât de hotărâtă în ton. Indicațiile de regie a lecturii pe care le dă poetul trebuie, de bună seamă, luate mai mult într-un sens gratuit decât într-unul grav, mai ales atunci când el însuși se dezice de ceea ce, la urma urmei, nu prea are: ‚...mă lepăd de romantism și suspectez dicteul automat’. Firește că ceva foc s-a făcut cândva sub aceste noțiuni și poetul nu scoate chiar pe degeaba fum de indignare, dar critica noastră n-a stăruit prea mult în eroare și a sustras destul de repede această *ars combinatoria* de sub incidența capriciului și a automatismelor, trecând-o sub aceea a regiei magice. Leonid Dimov este, oricum, mai curând decât un medium al viziunii, un inginer al ei, abuzând, desigur, de toate slobozeniile și privilegiile poetice, dar nelăsând nici o clipă hățurile textului din mână. E o strunire cu aparențe de abandon, dar totul își face de cap la el în limitele unui scenariu. Textul intră adesea în viraje uluitoare, părând că nimeni și nimic nu mai poate opri fantezia din galop, dar o mână nevăzută îl domo-

lește deodată, făcându-l să somnoleze ca o pisică leneșă. Dincolo de instrucția de front a ritmului poetic alternat cu virtuozitate, poetul întoarce și oceanul imaginativ, obligându-l să ducă ranița semnificației și coerenței. Poezia sa este, fără îndoială, monumentul gratuității din lirica noastră și această conștiință a convenției, departe de a-i sufoca ambițiile, i-a adus maxima libertate și beatitudine. De puține ori cuvintele au mai atins un atât de înalt grad al libidoului, iar limba o stare de maleabilitate asemănătoare cu a plastilinei. Spectacole de magie a limbii și de frenezie a construcției poetice, poemelor sale se părea că le lipsește o problematică pe măsura inventivității, un subsol demn de fațadele tensionate strident. Un nou geniu lingvistic se juca în voie cu registrele poetice, golite însă de morală și umplute doar cu o tensiune a jubilației ludice. Un demiurg care se dovedea la urmă un scamator, făcând lumea din mirosuri, sunete și culori, dar nu și din pământ, aer și apă, un maestru al iluziei la a cărui mișcare de baghetă apărea o lume miraculoasă, dar care, pipăită, avea o consistență de fum. Sublimă, dar amorală, strălucitoare, dar asentimentală, vizionară, dar acefală, genială, dar cu măsură, poezia lui Dimov a cules toate cinstirile și umilințele gratuității. Cel mai fascinant poet român de azi a fost la un pas de a deveni un poet minor. Chiar sublimă, gratuitatea nu-i o onoare prea mare, pe umerii ei strălucesc de obicei doar trese, nu și stele și critica noastră și-a dat până la urmă mâna pentru a scoate acest miraj poetic din zona purei fascinații și de a-l lega de temeuri mai adânci și mai tragice. Criticul român iubește inima sângerândă și retorica suferinței și pentru el nici o creație a unei noi lumi nu va fi desăvârșită dacă nu va putea auzi și durerile facerii. De voie sau de nevoie, poetul însuși a pus cu nădejde umărul la această treabă, dând câteva sugestii în direcția cărora s-ar putea fora cu succes. Frumusețea are, totuși, chipul trist, chiar și pentru un poet al bucuriei irepresibile – o bucurie a textului, firește. Nu s-a schimbat, însă, mai nimic în poezia lui Dimov, ea rotind aceleași cozi sclipitoare de păun și zornăind cu voluptate aceleași pietre luminescente, amestecând adinsuri și glume, exultând și jubilând până la o adevărată beatitudine a compunerii. *Veșnica reîntoarcere* revine la poemul epic și dialogal dar jerbele imaginative nu se mai grupează după principiul mozaicului, ci pe firul suspendat al unei trame. Cele mai multe poeme – dacă nu cumva chiar toate – se întorc în punctul de pornire, închizând cercul, după ce au deschis, însă, trapele spre lumea de dincolo și au trăit mirajul ei. Poezia de-aici este o poezie a vâmlor, a ascensiunii și descensiunii, și scenariul ei este mai riguros. Ea întredeschide ușa spre abis, are o clipă vertijul acestuia și se regăsește din nou pe malul de dincoace al Stixului. Poetul „obrazuiește” această atracție a neantului și poemele sale par niște sonde aruncate în târâmul umbrelor. Tehnica iluziei perspective a rămas, în fond, aceeași: dintr-o panoramă se izolează, prin restrângere, un detaliu, din care, apoi, e recompus un întreg univers. Viziunea spațială are două momente distincte, unul de comprimare, celălalt de dilatare: unei implozii a universului într-un

punct îi succede o explozie a punctului. [...] Imaginația nu cunoaște stabilitatea și e dispusă mereu la fugă, gata oricând să ștergă urmele lăsate. Nu-și găsește locul nu numai dintr-un neastâmpăr de ied jucăuș, ci și pentru că n-are un asemenea loc. În vertijul amețitor al fanteziei lui Dimov și în bucuria prefacerilor pe care poezia sa o împărtășește se simte o hăituaală. Poemele sale nu sunt, poate, altceva decât exorcizarea acestei spaima, trecerea ei din planul terifiant, ontologic, în cel eliberator. În orice caz, compunerea e trăită cu beatitudine și principala disonanță din poezia sa e tocmai cea dintre plăcerea textului și teroarea angoasei. Spusă, aceasta devine o delectare. Spaima se pierde în bucuria compunerii, neliniștea în grația imaginației, supliciu în deliciu. Dar nu mai e deliciul unui suferind, ci bucuria unui poet în exercițiul puterii sale. Pe acest traseu de la spaimă la bucurie multe poeme nu mai găsesc calea de întoarcere, pierzându-se în văzduh ca niște zmeie scăpate din mână. În acest sens, Leonid Dimov e același ‚bufon regesc’ operând o magie a limbajului și absorbit cu totul de exercițiul său, trăind o sărbătoare a compunerii care-l salvează. Bucuria cu care lucrează îi acoperă cu totul spaima de care fuge. Dar în această schemă nu încap de loc unul din marile poeme ale literaturii noastre, o parabolă stranie a existenței, a libertății și interdicției, un coșmar al neputinței și singurătății – poema cu care începe *Veșnica reîntoarcere*”. ■ Tot la „cronica literară”, Radu Enescu scrie despre *Cartea zodiilor* de Ion Brad, iar Marcel Petrișor despre *Întoarcerea lui Ulise*, cartea lui Modest Morariu. ■ Vasile Nicolescu semnează un grupaj de patru poeme. ■ Ion Bogdan Lefter publică un articol despre Rebreanu, *Tipicitate și scenariu tragic*. ■ Al. Andrițoiu și Antal Miklós traduc cinci frumoase poeme de Kányádi Sándor: *Nostalgia, Tabloul, Sonet sumerian, O, cea mai lungă săptămană, Ar mai fi ceva*. ■ Numărul mai cuprinde câteva grupaje de poezie dintre care sunt de semnalat cel al lui Ion Gheorghe (*Din joaca jocului*, cuprinzând aici șapte poezii) și cel semnat de Ion Stratan (*Imaginarea concretului sau Justiția în sine și Grădina icoanei*). ■ Ion Simuș publică o primă parte a unui studiu despre proza lui Paul Anghel, sub titlul *Hârtia de turnesol*. ■ Interviuul „Familiei” este realizat de Gheorghe Grigurcu avându-l drept invitat pe Nicolae Manolescu, „*Talentul și caracterul sunt același lucru în orice profesie în care este implicată conștiința morală*”; un prim punct abordat este cel al intrării în scenă a unei noi generații literare: „Să existe oare o lege a sensibilității noastre artistice care să ne facă să simțim uneori noul ca pe ceva străin? De unde obtuzitatea? Apărătorii de azi ai poeziei lui Nichita Stănescu (de ce și de cine trebuie în definitiv apărat poetul?) au uitat că la debutul său, autorul *Elegiilor* a fost întâmpinat cu ‚obiecții’ care seamănă destul de bine cu acelea făcute acum lui Mircea Cărtărescu și colegiilor lui de generație. Istoria (literară) nu ne învață nimic”. Întrebat fiind despre raportul literaturii cu factorul politic, criticul răspunde: „Eu am înțeles desființarea cenzurii ca pe recunoașterea dreptului literaturii și artei de a-și face singure politica specifică. Orice societate descoperă mai devreme sau mai

târziu că literatura conține o imagine a ei, a societății, de care trebuie să se țină seama. Intuiția scriitorilor reprezintă un factor politic essential. Scriitorii sunt una din oglinzile necesare ale lumii lor. A îngrădi exprimarea înseamnă a sparge oglinda. Lucru, de altfel inutil de la un punct, căci fiecare ciob arată aceeași față ca și oglinda întreagă. Mai înțelept este ca oamenii să se încreadă în cuvântul literaturii și să învețe din el. Indiferent dacă acest cuvânt le convine sau nu. Dogmatismul tocmai cuvântul neconvenabil a vrut să-l suprimă și de aceea n-a fost capabil să-și cunoască și să-și îndrepte erorile. Literatura ne poate ajuta să vedem cu un ceas mai devreme unele erori și să nu așteptăm ca ele să fie îndreptate de posteritate. Ea este un factor important de reglare a mecanismelor societății”; mai departe discutând despre existența unor cazuri de confuzie a criteriilor de judecată în critica literară, afirmă: „Din păcate, există o demagogie a criticii. Ea se bazează (conștient ori nu) pe confuzia (deliberată ori nu) a criteriilor de judecată. Datoria criticului este, se știe, aceea de a aprecia valoarea literară a literaturii: rolul social, orice rol în definitive, al operei, se exercită numai dacă opera este valoroasă. Această banală constatare nu este primită de unii așa de ușor cum s-ar crede. Sigur, ei nu susțin contrariul, dar caută să acrediteze opinia că apărarea valorii n-ar fi în unele cazuri decât o diversiune menită să discrediteze opere cu tematică majoră. Iartă-mă, dar e o prostie! Ce critic, în afară poate de unul cu instinct sinucigașe, ar lovi într-o opera bună numai fiindcă lui, criticului, nu-i place (să zicem!) tema? Mai degrabă, diversiunea este a celor care, prefăcându-se că pun temei pe valoare, vor să impună anumite opere pe considerente în fond de altă natură. Procedul curent poate fi numit al inflației valorice. Pui în circulație o cantitate de monedă mai mare decât permit rezervele de aur ale literaturii. Numeroși scriitori devin peste noapte mari sau geniali. Așadar, aparent, valoarea este criteriul celor care văd pretutindeni genii. În realitate, ei urmăresc să impună anumite opere în detrimentul altora, adică să forțeze omologarea lor critică și, dacă se poate, să compromită pe cele deja omologate. Această intenție iese la iveală în lipsa de orice sfiiciune cu care publiciștii angajați în astfel de campanii trec peste opinia criticii autorizate și consideră orice replica drept o atitudine negativistă, diminuantă. Oare ce interes au criticii să nege că romanul cutare este o capodoperă a prozei noastre inspirate din istoria națională? – se întreabă rhetoric publiciștii cu pricina. Se subînțelege că interesul ar consta în dorința criticilor de a batjocori nobila team. Ce idee? Criticul adevărat, dacă lovește în ceva, lovește în non-valoare. Atât și nimic mai mult. Îndreptățirea opiniei unui critic este chestiune de competență. Prea mulți începători, autori de articole ocazionale, au pretenția că dețin adevărul împotriva unor critici care au dovedit de-a lungul anilor și punându-și numele sub mii de articole că merită să fie ascultați. Te rog să-ți amintești, Gheorghe Grigurcu, câte lecții de literatură ai primit d-ta în ultimii ani de la oameni care abia apucaseră condeiul critic în mână și nu știau încă

nici măcar de care parte trebuie ținut”. ■ Sub titlul *Un spațiu al moralității*, Traian Ștef scrie despre Ana Blandiana și despre valențele etice ale poeziei sale. ■ În finalul numărului, Ștefan Aug. Doinaș semnează studiu documentat despre *Autonomia și intersectarea tipurilor de discurs*, plecând de la excelenta carte a lui Paul Ricoeur, *Metafora vie*.

● [„Convorbiri literare”, nr. 3] La rubrica „Calendar”, sub titlul *Poemele „dezaripării”*, Nicolae Crețu scrie despre poezia lui Nichita Stănescu, aniversat la împlinirea vârstei de 50 de ani. ■ La rubrica „Cronica literară”, Al. Călinescu recenzează două cărți: volumul lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*, și volumul de publicistică a lui Constantin Coroiu, *Tineretea lui Gutenberg*. ■ Tot aici, Val Condurache recenzează volumul lui Nichita Stănescu *Noduri și semne*, iar Al. Dobrescu scrie despre două volume de teatru: *Boul și vișeii* de Ion Băieșu și *Mârâiala* de Paul Cornel Chitic. ■ Constantin Pricop semnează, de asemenea, două cronici literare, una despre cartea de poezie a lui Ioanid Romanescu, *Demonul*, a doua despre volumul *Poesii nouă* de Mircea Ivănescu: „Nu știu dacă această poezie – care este aproape o proză perfectă – poate fi asemănată, așa cum s-a făcut de nenumărate ori, cu poezia lui Bacovia. Sentimentul inutilității, claustrarea, solitudinea etc., sunt lucruri prea generale pentru a fixa un poet. Conștiința situației autorului la nivelul producerii textului, așa cum altădată liricii se zbăteau între dramele cotidianului e ulterioară epocii prezente în scrierile lui Bacovia. Aici este vorba despre altfel de drame, altfel e circumscris cotidianul în imperiul unei libertăți depline a limbajului, într-o zonă în care cuvintele pot fi oricând și oricum decapitate de corespondentul lor din lumea reală. Jocul și ironia se consumă de astă dată în ele însele și creează, în domeniul poeziei, un gen al minorului care poate ajunge la perfecțiune. Este un caz interesant și semnificativ, demn de a fi cercetat în profunzime, această poezie minoră [...] care cuprinde mai multe nume de poeți importanți ai zilelor noastre”. ■ Sub titlul *Un elegiac insurgent*, Mircea Doru Lesovici scrie despre poezia lui Mircea Dinescu. ■ Numărul include și grupaje de poezie semnate de Petre Stoica (*Ars poetica, Consecință, Semnul promis, Clipele noastre, Fără nume, Vis*) Sterian Vicol, Dan Rotaru, Silviu Rusu, Aurel Dumitrașcu și Antoaneta Apostol. ■ Virgil Cuțitaru recenzează cartea de poezie a lui Nicolae Dragoș, *Scutier la umbra clipei*, iar Doru Vieru scrie despre volumul de nuvele fantastice al lui Paul Alexandru Georgescu, *Casa Weber sau ieșirea din noaptea*.

● [„Ateneu”, nr. 3] În cadrul „Colocviului Ateneu”, realizat de Sergiu Adam, se pune în discuție problema literaturii științifico-fantastice, plecând de la câteva întrebări și probleme: „S.F.-ul este o rudă săracă a literaturii?”, „Există un conflict între science-fiction și marea literatură?”, „Suport științific, nu știință popularizată.”, „Excesul tehnologic subminează nivelul artistic al literaturii S.F.”, Asumarea marilor probleme sociale și politice ale epocii, nu ilustrare legitimistă a unor teze și teme, nici evaziune în spațiul ocrotitor al

aventurii”, „Dimensiune speculativă, mitică, filozofic-satirică, umanizare a științei, transformare a invenției în principiu estetic”, „Se publică încă puțină literatură S.F. în raport cu numărul cititorilor în continuă creștere”, „Sunt necesare, nu argumente sentimentale, rătoială veleitară sau milogeală demnă”; între repondenți, Ov. S. Crohmălniceanu (*Într-o proiecție*), Ion Hobana (*O relație în dispută*), Vladimir Colin (*Înnoirea genului*), Voicu Bugariu („*Ars combinatoria*”), Dan Culcer (*Teoria versus practica?*), Marcel Pop-Corniș (*Vocația literară a unui gen nerativ*), Mircea Oprița (*Anticipația „în dificultate?”*). ■ Ion Rotaru publică un alt fragment din „O istorie a literaturii române”, *Nichita Stănescu și înaintașii săi*. ■ Ioan Neacșu recenzează, sub titlul *Spectacolul iubirii*, volumul *Versuri* al lui Mircea Ciobanu. ■ La rubrica „Promicitia”, Radu Cârnelci scrie, sub titlul *O nouă comedie umană*, despre poezia lui Dumitru Radu Popescu. ■ La rubrica „Cărți și autori”, Tatiana Mihuț recenzează cartea de poezie a lui Constantin Munteanu, *Cursa rapidă*, iar In Lungu scrie despre volumul *Omul de nisip* al lui Mircea Ghițulescu. ■ Nicolae Prelipceanu semnează un grupaj de șase poeme.

• [„**Argeș**”, nr. 3] Sergiu I. Nicolaescu publică în deschiderea numărului *O retrospectivă*, un text ce sintetizează și anticipează cumva preocupările revistei, realizările și așteptările în ceea ce privește cultura națională: „Alături de celelalte publicații ale țării, *Argeș* și-a spus cuvântul – mai mult sau mai puțin auzit și... văzut – în tot ceea ce a considerat, cu modestie, că și-l poate spune. Și, pentru că suntem la ‘cronica literară’, să amintim, fără modestie de data asta, că a pledat, a încurajat, a susținut, îndemnat și promovat literatura care... încă era în sertare și își cerea imperios dreptul de existență. Complexul provinciei trebuia învins și a fost învins. Complexul scriitorului de cenaclu trebuia învins și a fost învins. Complexul publicației uneori ignorată trebuia învins și a fost învins. Printr-o tenacitate pe care nu-i credem pe mulți în stare, printr-o încredere în ceea ce propuneam țării, de care puțini au fost convinși, printr-o voință de a fi noi înșine, în care tot atât de puțini au crezut. Dar și printr-un admirabil ‘spirit de echipă’ manifestat de-a lungul acestor ani de multe personalități ale literelor contemporane care, în clipe nu dintre cele mai ușoare, au înțeles să ‘rupă’ o parte din creația lor și s-o ofere, cu grațitudinea și larghețea specifice marilor spirite, acestei reviste. Și astfel, în primăvara anului 1982, când revista a revenit la cursul normal, am avut una dintre cele mai plăcute surprize: această publicație nu pierduse timpul, acumulările încete, din anii anteriori, ‘depuneau mărturie’ despre o viață literară peste care nu se poate trece cu vederea. Numeroși poeți, prozatori, dramaturgi, critici și esești și-au pus cărțile pe masă – încă netipărite – pentru a și le tipări mai întâi în paginile *Argeș-ului*”. ■ La rubrica „Semne”, Ileana Mălăncioiu scrie, sub titlul *Perioada de instrucție*, despre volumul lui Marin Sorescu, *Fântâni în mare* (din care face parte și poemul ce dă titlul textului Ilenei Mălăncioiu). ■ Alexandrina Mustățea recenzează volumul *Noduri și semne* al lui Nichita

Stănescu. ■ Cezar Baltag scrie despre *Urmuz și „lumea pozitivă”*, încercând să arate că „există în protestul urmuzian o polemică infuză, subiacentă, cu o anume mentalitate ‘pozitivistă’, mentalitate pe care marele Urmuz a resimțit-o ca ultragianță și sterilizatoare”. ■ Petru Mihai Gorcea face o scurtă retrospectivă a „criticii în 1982”, menționând că evenimentul cel mai important al anului fusese reeditarea *Istoriei... călinesciene*, dar remarcând multe alte nume și titluri: Alex. Ștefănescu (*Între da și nu*), Marian Popa (*Competență și performanță*), Ion Vartic (*Modelul și oglinda*), Cristian Livescu (*Scene din viața imaginară*), Ion Lotreanu (*Despre analogie și alte eseuri*), Eugen Simion (*Întoarcerea autorului*), Radu Toma (*Epistemă, ideologie, roman: Secolul XVIII francez*), Marcel Pop-Corniș (*Anatomia balenei albe*), Dolores Toma (*Cyrano de Bergerac*). ■ La rubrica „Poesis”, Smaranda Jelescu publică un grupaj de opt poeme. ■ Victor Atanasiu publică a cincea parte a studiului dedicat *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*. ■ La rubrica „Cărți, autori, opinii”, Al. Th. Ionescu recenzează volumul *Taina stelelor* de Dan Claudiu Tănăsescu, iar Liviu Hotinceanu scrie despre romanul S.F. al lui Gh. Săsărman, 2000.

● [„Astra”, nr. 3] Adrian Dinu Rachieru publică articolul *Valoare și valorizare în cultură*. ■ O pagină dedicată volumelor omagiale dedicate lui Nicolae Ceaușescu include trei articole: Elena Taflan recenzează un număr special din „Brașovul literar și artistic” dedicat „Marelui Ales”, Radu Constantinescu și I. Sâlța scriu și ei câte un articol dedicat volumului *Omagiu*, realizat de scriitori cu ocazia aniversării a cincizeci de ani de activitate revoluționară a lui Nicolae Ceaușescu. ■ La rubrica „Secvențe”, Adrian M. Popescu recenzează volumul *Între da și nu* al lui Alex. Ștefănescu, iar Emil Rădulescu scrie despre cartea Anei Blandiana, *Proiecte de trecut*. ■ Sub titlul *Paradoxal*, Radu Săplăcan scrie despre cartea de poeme a lui Nicolae Prelipeanu, *Fericit prin corespondență*, în care există „mai puțin parabolism, mai puțină improvizație fantezist-burlescă, lipsește aproape cu desăvârșire metafora strict ornantă; fluxul ideilor apare mai pregnant, poemele având o aură quasi-demonstrativă”. ■ A.I. Brumaru recenzează volumul *Eu vă iubesc pe toți* al lui Dan David, iar Valeriu Bârgău scrie tot aici despre cartea lui Radu Felix, *E târziu pe steaua polară*. ■ La rubrica „Cronica literară”, Victor Felea scrie despre debutul poetic al Angelei Nache, pus sub semnul „jubilației trăirii”: „Versurile Angelei Nache sunt o interpretare originală a sensurilor vieții, nu o simplă caligrafie a lor. Prin debutul său editorial. Ea confirmă prezența unei poete autentice, de reale resurse”. ■ Zorin Diaconescu publică articolul *Cui i-e frică de Eugen Barbu?*.

● [„Tomis”, nr. 3] Pompiliu Marcea răspunde întrebărilor lui Nicolae Rotund în cadrul interviului lunar al revistei. ■ La rubrica „Scriitori contemporani”, Alex Ștefănescu scrie despre Geo Dumitrescu, „un fel de eminență cenușie a poeziei noastre”. ■ La rubrica „O carte în discuție”, revista propune

o receptare încrucișată a cărții lui Nicolae Moțoc, *Anamorfoze*, cu citate critice spicuite din texte de Enache Puiu, Vladimir Bălănică, Al. Protopopescu, Alex. Ștefănescu, Gabriel Rusu, Doru Mareș. ■ Adrian Anghelescu recenzează volumul lui Modest Morariu, *Întoarcerea lui Ulise*: „Marcând debutul în roman al unui cunoscut și apreciat poet și eseist, *Întoarcerea lui Ulise*, nu numai că îmbogățește cu o nouă dimensiune profilul unui scriitor de talent, dar atestă un prozator matur, stăpân pe mijloacele artei sale, capabil să le armonizeze în creații de o remarcabilă substanță ideatică și profundă vibrație umană”. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Cristian Pricop, Vasile Bota, Sanda Ghinea și Daniela Vintilescu, precum și două proze scurte, *Tamara* de Doina Jela și *Necazuri* de Ilarion Ciobanu.

● [„**Transilvania**”, nr. 3] Mircea Ivănescu deschide paginile dedicate vieții literare cu un text, *La aniversară*, dedicat lui Nichita Stănescu. ■ Vasile Chifor publică un text introductiv (*Vigoare și sensibilitate în proză*) la proza Mariei Luiza Cristescu, *Hai la joacă!...* ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Ioana Crăciunescu, Ioana Ieronim și de Ioana Diaconescu. ■ Adrian Marino publică câteva „pagini de jurnal”, *O lună în Bavaria*. ■ Mircea Ivănescu publică câteva traduceri din poezia lui William Carlos Williams. ■ Tot Mircea Ivănescu scrie, la „Mișcarea literară”, despre *Autenticitatea și actualitatea tradiției*, un scurt eseu pornind de la cel al lui T.S. Eliot *Tradiția și talentul individual*. ■ Și din nou Mircea Ivănescu, semnează o cronică a volumului de poezie al lui Sorin Mărculescu, *Carte singură*: „E vorba de multe lucruri în această carte. Dar ca în orice poezie mare, toată această multiplicitate se rezumă, ca și cea a vieții înseși, la un singur adevăr – care este cel al vieții și al morții, al creației și al iubirii. (E semnificativ că, la prima vedere, în această carte compactă, poemele de dragoste par să fie răzlețe, puține. De fapt, toată cartea poate fi citită, cu mai multă îndreptățire, ca un uriaș poem de dragoste – dar o mărturisire de iubire rostită cu gravitatea și solemnitatea celui care știe că dragostea este însăși viața – și moartea – și apoi, iarăși, veșnic, viața). Ochiul poetului vede, cu o acuitate care este desigur dureroasă, deopotrivă făptura ființei iubite plutind, risipindu-se, închegându-se, dăinuind sub mâinile și sub urechea lui, și culorile descompunându-se și alegându-se la loc, ale vieții – și trăiește o dată cu alternanțele de spaimă și jubilație căderea în sine – care e, de fapt, alt nume al țâșnirii cu fervoare în creație – în *Ceea ce e*”. ■ G. Nistor scrie despre poezia lui Aurel Rău, sub titlul *Lección deschisă a poetului*. ■ Ecaterina Țarlungă recenzează romanul lui Marius Tupan, *Coroana Izabelei*, „o parabolă epică”. ■ Radu Ciobanu semnează o cronică (*Un ghepard valah*) a romanului Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*: „Nici o izbândă estetică nu poate fi concepută în afara unor conexiuni cu actualitatea. *Prințul Ghica* reprezintă o astfel de izbândă: este un roman istoric de o factură aparte, nouă, care-și va păstra actualitatea nealterată deoarece oferă posibilitatea unor lecturi și interpretări din unghiuri diverse. Indiferent de nivelul valoric al ur-

mării, avem convingerea că acest prim volum, capabil să existe independent, prin sine însuși, reprezintă un roman la care vom fi nevoiți să ne raportăm ori de câte ori vom medita asupra evoluției și destinului romanului istoric, azi”.

■ Nae Antonescu recenzează volumul lui Mircea Muthu, *Paul Zarifopol – între fragment și construcție*.

● [„**Amfiteatru**”, nr. 3] Dinu Flămând scrie, în deschiderea numărului despre Nichita Stănescu: „Cu poezia lui Nichita Stănescu inteligența sagace a devenit lirică, o stare afectivă, ipoteză răscolind prin materie. Spada lui de samurai secționează dintr-o singură izbitură mai multe straturi parazitare ale limbajului, dezvelind humusul fertil și tuberculii din el. Până și joaca lui prin cuvinte a dat peste lacătul câte unei cunoscute legi. El a știut să se alieze mai degrabă cu utopia ptolemeică, cea care îngăduie poezia laolaltă cu necunoscutul și incertitudinea, lăsând certitudinea pentru spiritele pozitive, altele decât cele poetice”.

■ Tot Dinu Flămând scrie, la rubrica „Cronica literară”, despre cartea Danielei Crăsnaru, *Șaizeci și nouă de poezii de dragoste*.

■ Sub genericul „Din nou în actualitate, proza scurtă”, revista propune o anchetă la care răspund Ioan Groșan, Mircea Nedelciu, Alexandru Papilian, Gheorghe Crăciun și Alexandru Vlad, plecând de la trei întrebări: „1. De ce nu scrieți roman? 2. Care sunt virtuțile și servituțile prozei scurte? 3. Încotro credeți că merge proza contemporană?”.

■ Paginile literare cuprind grupaje de poezie semnate de Ioan Pinte, Patrel Berceanu, respectiv de Dumitru Chioaru, precum și câte-o proză de Nicolae Iliescu (*Mașina de pâine*) și Daniel Vighi (*Duminică*).

■ Sub titlul *Măscăriciul și bufnița*, Radu Călin Cristea scrie despre poezia lui Petru Romoșan.

■ Ioan Buduca publică o amplă cronică a volumului Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*: „Critica lui Mircea Iorgulescu dă seama și despre insuficiența criteriului exclusiv estetic (desigur, fundamental) în evaluarea romanului contemporan. Criteriul valorii, așa cum este gândit în această carte, nu se reduce la cel estetic sau, mai exact, acesta din urmă se arată a fi mai complex, azi decât altădată. Care sunt constituenții valorii estetice, azi, iată o chestiune ce nu și-a găsit încă teoreticianul; când îl va găsi, acesta nu va putea face abstracție de contribuția practicienilor criticii din categoria cărora face parte și Mircea Iorgulescu”.

■ Constanța Buzea scrie despre cartea de debut a lui Ion Bogdan Lefter, *Globul de cristal*.

● [„**Echinox**”, nr. 3] Ion Matei-Alexandru deschide numărul cu un articol intitulat *Scriitorul tânăr și vremea sa*: „În problema tinerilor critica actuală are un cuvânt greu la vremea sa de spus. Dar, ca să fim drepecți, ea aparține totuși unei generații care a construit un edificiu literar serios și deplin ancorat în probleme stringente ale actualității. De aici și necesitatea apariției unei critici noi care să aparțină celor mai tineri. Această critică, tăioasă și elegantă, gata și ea de polemică, aparținând genului frumos și fin al foiletonului, își pune amprenta în lumea literară a ultimilor ani. Așa cum au apărut numeroase și valoroase volume de poeme, excelente povestiri și romane (chiar dacă multe

dintre ele poartă însemnele unei virtuozități experimentale, lasă să se întrevadă, dincolo de ironie, semnele indiscutabile ale unor talente puternice și singulare), așa critica ‘tânără’ a început să-și spună cuvântul. La început în reviste studențești, apoi în marile reviste culturale, confirmând sau infirmând valori, până la cărțile în care studiile și eseurile cuprindeau o mare sferă a literaturii din toate timpurile. Noul critic este doct, dar posedă și o mare apetență la literatura ‘imediatului’. Este semnul bun al seriozității, este semnul indiscutabil că studiul nu provoacă clausturare, ci, din contră, deschide noi viziuni. Toți acești tineri, cu sau fără volume, au o mare calitate — știu să privească realitatea în față, știu să-i vadă ‘mecanismele de zbor’, acele mecanisme care declanșează întotdeauna literatura și arta adevărată. Înlăturând măștile tinerii scriitori au înlăturat și prejudecățile, dezvoltând o literatură de noi relații și ‘bruscând’ realitatea literară a u avut câștig de cauză. Însă cei mai discreți, cei ce au așteptat timpul cărții adevărate au avut de câștigat o viziune detașată. Și iată cărți mature la o vîrstă foarte tânără. Iată opinii literare puternice și durabile, emise de miști ce nu se grăbesc, pentru simplul motiv că știu. Știu să descifreze, să decodifice o realitate ce trebuie mereu descoperită, o realitate ce ‘nu se lasă’, pentru că nu mai suntem pe vremea comodelor ‘dihotomizări’. Marea calitate a acestor scriitori este o realitate asumată și înțeleasă, o realitate literară cu noi valori. Este adevărata literatură angajată, dornică să surprindă pulsul adevărat al lumii”. ■ *Tema și variațiunile se intitulează cronica lui George Achim la volumului Poesii nouă de Mircea Ivănescu: „Dacă ar fi să alegem un spațiu privat unde creatorul își consumă ‘singurătatea esențială’, cum ar spune Maurice Blanchot, fără îndoială, în cazul lui Mircea Ivănescu, acest spațiu ar fi ‘camera plină cu cărți’. Ea este toposul fundamental dinspre care pornește și înspre care revine demersul liric al lui Mircea Ivănescu, locul de unde începe aventura conștiinței sale poetice. Spațiu securizant și terifiant totodată, balsam și neliniște, loc de reverie și de angoasă, ‘camera plină cu cărți’, în care atâtea întâmplări minunate se petrec, devine scena principală pe care menestrel sau maestru de ceremonii, grav și oficios și (doar uneori) guignolesc, se rostește Mircea Ivănescu. El este un poet livresc în măsura în care sintagmele sale poetice sunt savant alese și poemul însuși ascunde un filigran umbros de poezie medievală, în măsura în care această pedanterie este conștientizată, luată în răspăr, subminată cu bună știință, pentru a smulge poemul de sub obrocul unor eventuale tentații estetizante și a-i reda prospețimea. Privite sub acest unghi Poesii nouă ne descoperă un poet vechi, același (pe care îl cunoșteam) Mircea Ivănescu. Trecerea și petrecerea în și prin ‘camera plină cu cărți’, iată care ar fi, sintetizând și generalizând, tema și variațiunile, o abordare pe o claviatură tematică nu foarte întinsă, dar oferind lectorului satisfacția unor bucăți interpretate cu virtuozitatea (uneori sterilă) a pianistului ce își cântă concertul cu o singură mână. Căci Mircea Ivănescu este, înainte de toate un bun meșteșugar, el face artă și meserie, fapt care te*

izbește începând cu tăietura versului, așezarea lui în pagină, prozodia, titlurile pline de ceremonial și galanterie cavalească, pregătind intrarea ‘acolo’, parcă într-o încăpere inițiativă”. ■ La „Cronica literară”, Ioan Milea scrie despre volumul lui Radu Petrescu, *Meteorologia lecturii*, „o adevărată sărbătoare a gândirii literare românești”. ■ Marius Lazăr scrie, tot aici despre cartea lui Alexandru George, *Simple întâmplări în gând și spații*. ■ O pagină întreagă de poeme este acoperită de Pop Flore. ■ Mircea Ivănescu este invitatul revistei la pagina dedicată „interviului” realizat de Lucian Ștefănescu: „Poezia majoră își creează propria ei semnificație. (Unii spun că numai cea modernă; aș crede că orice poezie adevărată – de la epitetele homerice despre culoarea mării până la jocul de-a cleștele și cuiele din Vasko Popa – în care vine câte unul și-l trage, mutându-i fălcile...) în cea mai celebră, și influențială, dintre poemele vremii noastre, autorul își citează un mentor, un filosof (idealist – dar, ca întotdeauna în literatura mare, hrana creației se convertește în alt fel de eflorescențe, care nu mai depind de formule, formații, programe). Poetul citează așa: ‘Senzațiunile mele exterioare sunt la fel de private, particulare eului meu, cum sunt gândurile și simțămintele mele. În oricare din cazuri, experiența mea cade în propriul meu cerc, un cerc închis în afară; și, cu toate elementele sale asemănătoare, fiecare sferă este opacă față de celelalte care o înconjoară... Pe scurt, privită ca o existență care apare într-un suflet, întreaga lume pentru fiecare din noi este particulară și personală aceluși suflet’. Dar textul care se construiește pe această schemă formativă (în măsura în care se poate spune că o poezie adevărată se construiește pe o schemă sau o formație) este astăzi unul din cele mai unanim înțelese și general acceptate documente despre psihologia ‘modernă’ – adică din perioada reprezentând primele decenii ale secolului nostru (de atunci au mai urmat perioade ‘contemporane’, ‘postmoderne’, ‘post-contemporane (?)’ etc.). Aceasta, aș zice eu, pentru că poezia astfel închisă în cercul de necomunicare pe care și-l simțea poetul respectiv (că un asemenea cerc exista în realitate sau nu – și că un asemenea cerc mai poate dura când e vorba de poezie – sau versurile sunt un exorcism care-l spulberă, ca în legendele cu ieșirea din asemenea spațiu vrăjtit – e altceva) era de fapt, general valabilă. (Asta să însemne că orice experiență foarte profund trăită – ajungând poezie, prin mijloacele proprii – capătă valoare – sau cum spune un exemplu celebru – ‘măreție de simbol’?). ■ Tot Lucian Ștefănescu recenzează cartea lui Costache Olăreanu, *Fals tratat de petrecere a călătoriei*. ■ Mihai Dragolea semnează un text dedicat Școlii de la Târgoviște, „*Indiscreții*” de cititor al unei „*generații discrete*”: „Nu am competența necesară unei ‘sinteze’ referitoare la această ‘generație-discretă’; încerc doar să numesc câteva din trăsăturile comune literaturii scriitorilor din Școala de la Târgoviște. Pe unele le amintea M. H. Simionescu în interviul de care a mai fost vorba: ideea comună de a scrie literatură pornind de la trăire; ‘o concepție a stării de nonbeligeranță cu alte tipuri de literatură: temele, prin comanda socială, sunt

date, numai că omul este mult mai aproape de sine decât ni l-a arătat până acum literatura' și, ca o consecință a mereu proaspetei curiozități, s-au scris jurnalele; preocuparea pentru realitatea ficțiunii românești și a eroului (autorului). Și încă o observație de ansamblu, importantă: literatura Școlii de la Târgoviște 'este una indusă și nu dedusă dintr-un program. Programul ei s-a alcătuit din cărțile publicate'. O școală a afinităților descoperite odată cu scrierile apărute, și nu o școală unde s-a învățat, mecanic și prin constrângere, un program. 'Generația discretă' de la Târgoviște a pus problema textuării nu din exteriorul, ci din interiorul literaturii; forma și formarea există cu aceleași drepturi în proza lor (e un fapt demn de atenție pentru că talentați prozatori tineri continuă și sporesc cele descoperite de autorii din Școala de la Târgoviște (Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Ștefan Agopian). O altă trăsătură comună mi s-a părut a fi tendința tuturor construcțiilor epice semnate de M. H. Simionescu, Radu Petrescu, C. Olăreanu de a se constitui în autoportrete ale celui ce scrie. Ficțiunea epică tinde, mereu, să alcătuiască ființa celui care o scrie, care produce textul".

• [„Opinia studentească”, nr. 3] Pe prima pagină, redacția publică un poem semnat de Ștefan Aug. Doinaș, *Îndemn de primăvară*, din volumul publicat în 1978, *Locuiesc într-o inimă*. ■ Liviu Antonesei publică câteva *Fragmente despre poezie (III)*. ■ Tereza Culianu semnează un scurt grupaj de poeme, iar Florin Predescu semnează și el trei poezii. ■ Romulus Nicolae recenzează cartea lui Virgil Mihai, *Indicațiuni pentru balerina din respirație*, precum și volumul de poezie *Orașul cu un singur locuitor* al lui Matei Vișniec. ■ Brândușa Sumănaru scrie despre cartea lui Emilian Marcu, *Neliniștea singurătații*. ■ Dan Petrescu continuă studiul început anterior, în „Opinia studentească”, *Tentațiile anonimatului – alt interludiu, mai universitar*.

APRILIE

1 aprilie

• [„Contemporanul”, nr. 14] Numărul punctează aniversar împlinirea a 90 de ani de la făurirea „Partidului politic revoluționar al clasei noastre muncitoare”, prin articolele semnate de Acad. Ștefan Pascu, *Dorința întregii națiuni*, dr. Ion Mamina, *Moment fundamental în cronica patriei*, Alexandru Porțeanu, *Începuturile afirmării internaționale a socialismului românesc*. „Dacia viitoare”, Nicolae Răuș – *Căturarii români și ideile socialismului* și V. Liveanu, cu un articol din vechea serie a revistei „Contemporanul”, *Prima menționare a termenului „marxist”*. ■ La „Contemporanul Enciclopedic”, Elena Solunca scrie despre Thomas Morus, Victor Tulbure despre Al. Mateevici, iar Ștefan Aug. Doinaș scrie despre colegul său de generație, Radu Stanca, articolul fiind o prezentare a celor mai importante intervenții ale evenimentului organizat în

memoria poetului cerchist, pe 11 martie 1983, în sala de conferințe a Bibliotecii central-universitare din Cluj: Ion Vlad, Horia Stanca, Eugen Todoran, Cornel Regman, Ioanichie Olteanu, Mircea Tomuș, Ion Vartic și Ștefan Aug. Doinaș însuși. ■ Ion Drăgănoiu intră în dialog cu Nichita Stănescu la Convorbirile „Contemporanului”, *Cu Nichita Stănescu despre „Protagoras” și alte câteva lucruri*: „Stilul – spune poetul la un moment dat – este prima marcă a talentului, dar și cosciugul lui. A avea stil nu înseamnă neapărat a avea și caracter... [...] A avea caracter nu înseamnă a avea înțelegere. Ruptura este fundamentală, o ruptură nu a caracterului și a stilului, ci a înțelesului primar pe care stilul îl slujește și al idealului dintâi pe care caracterul îl slujește. Ideea de tragic, care este ideea fundamentală a jubilației poetice, ideea râsu-plânsului, care este fundamentală, dacă nu în ruperea propriilor tale oase, ci în informația genetică a ruperii de oase care ți s-au dat... ah, lasă-mă o secundă... După o pauză de gândire, absolut necesară stilului, absolut necesară caracterului, presupunând că am stil și presupunând că am caracter, am să încerc în câteva fraze scurte, nu îndrăznesc să spun lapidare, să definesc ruptura. Ruptura nu este totuna cu revelația, și când mă gândesc la revelație mă gândesc din punct de vedere estetic. Ruptura apare pe neașteptate, apare brusc, de asta și numele ruptură în conștiința mea estetică și ea nu presupune o cristalizare, o radicalizare, o didactică mai probă a vechilor tale sensuri, ci în mod uluitor, ruptura te repropune pe tine însuți de la zero...”. ■ La „Critică literară”, Laurențiu Ulici scrie despre volumul *Calea de acces* al lui Lucian Raicu, recenzie începută cu un scurt *intro* ce poate fi văzut și ca o profesie de credință privind misiunea criticului literar: „Nimic mai stresant, pentru un critic, decât actul îndelung repetat al comentarii cărților ‚la zi’ și nimic mai plăcut orgoliului său decât sentimentul pionieratului, al înființării, pe care același act i-l procură. Stresantă e încordarea de chirurg cu care stai să ascuți, citind, pulsul incipient al operei, auzindu-l sau ba, stresantă e grija de a prinde în câteva judecăți gândite și răzgândite ceva din ceea ce ar putea fi sensul stabil, deci rezistent, al unei entități tremurătoare, profund cameleonice cum e, principial, orice carte de beletristică în raport cu generațiile succesive de cititori, stresant e, la urma urmelor, fiorul ambiguu care te cuprinde atunci când, vrei-nu vrei, bagi de seamă (și nu e critic cel căruia nu i s-a întâmplat una ca asta) că lectura profesională poate fi mai aproape de infern decât de paradis. Ei da, infernul lecturii crescut, paradoxal, din plăcerea lecturii. Teribilă frustrare, și-ți vine să fugi. Dar unde să fugă un critic dacă nu tot în lectură, într-un alt tip de lectură. Ai citit cărțile clipei și, stresat, simți periodic nevoia să te întorci la autori; aceștia sunt ai timpului. Binevenită homeopatie și, de regulă, eficientă: curăță plămâni și dezintoxică întregul traseu vital punând buna dispoziție critică într-o fertilă alertă”; recepțarea cărții este, în continuare, la fel și concluziile lui Ulici, entuziastă: „Un exemplu e cartea lui Lucian Raicu, *Calea de acces*, carte admirabilă ce a rezultat din însumarea momentelor de scrutătoare contemplație în compania unor

mari autori. E o carte de critică și e, totodată, mai mult de atât, o tulburătoare mărturisire despre sine a criticului. Interesul eseurilor e concentrat în jurul persoanei autorilor iar nu al operei; aceasta din urmă constituie, alături de documentul biografic materia din care sunt extrase argumentele pentru ceea ce s-ar putea numi o descriere antropologică a universului intim auctorial. Cum e omul care respiră, adesea sufocându-se, sub eticheta de ‚mare scriitor’, ce viscol de gânduri și de stări de suflet și ce oaze de liniște, și claritate se amestecă în compoziția unei vieți, ce împotriviri, sfâșieri, îndoieli, orgolii și alte cele, abia întrezărite sau nici atât sub identitatea artistică a operei stau la originea faptului literar, cât ascunde și cât comunică opera din realitatea morală, psihologică și ideologică a autorului, acestea sunt întrebările pe care, fără să le simplifice într-un biografism neted ori să le complice într-o psihanaliză labirintică, Lucian Raicu le așează la baza excursului său, ridicând deasupra-le o piramidă de răspunsuri seducătoare nu prin acuitatea informației critice, a interpretării operei (există și asta) ci prin sensibilitatea psihologică și intelectuală încorporată în ele, prin impresia de participare; pătrunderea în ‚spațiul lăuntric’ al unor persoane tratate ca personaje are toate însușirile unei introspecții. [...] Câtă viață, atâta literatură, cum demult s-a tot spus. Câtă trăire atâta înțelegere a literaturii, cum completează – și acesta e sensul ei cel mai adânc – *Calea de acces* a lui Lucian Raicu. Un critic care și-a pus, ca nimeni dintre contemporani, inteligența în acord cu sensibilitatea (lirică) spre a regăsi, inseparabili, omul și literatura. Poate că asta e chiar calea de acces la sine însuși a celui care e destinat să revele sinele altora”. ■ Emil Manu recenzează romanul lui Petre Vărlan, *Sărutul meu pentru întreaga lume*, iar Hristu Cândovreanu scrie despre volumul lui Mircea Sântimbreanu, *Un Gulliver în țara chiticilor*. ■ La „Poezie”, Aurel Martin scrie succint despre volumul lui Vasile Nicolescu, *O grădină pentru Orfeu*. ■ Romul Munteanu scrie aplicat, la rubrica dedicată „Literaturii universale”, despre *Jurnalul* lui Julien Green, tradus și prefațat de Modest Morariu, volum apărut în colecția editurii Univers ■ Cornel Ungureanu consemnează debutul în roman al unui autor cunoscut în special ca dramaturg, Aurel Gheorghe Ardeleanu, cu romanul *Ploaia de nisip*. ■ Pe ultima pagină, sub genericul *Poezii din Balcani și pacea*, cu un text introductiv al lui Alexandru Balaci, numărul include poeme semnate de Gheorghii Constantinov, Nikola Indjov, Kemal Mahmutefendici, Liubcio Dimitrovski, Titos Patrikios, Georghios Kotsiras.

• [„Flacăra”, nr. 13] Adrian Păunescu publică, în deschiderea numărului, un *Omagiu țăranului român*. ■ Nichita Stănescu publică poemul *A vorbi*. ■ Tot Nichita Stănescu este invitatul revistei în cadrul interviului consemnat de Tania Radu („*Martorul statornic al vieții mele, este sensibilitatea vieții mele*”): „În primul rând eu nu am cunoștință de legendă. Pentru că, vorba aia, știe tot satul și nu știe împăratul. Nici nu știi câți nervi a trebuit să mi-i retez cu barda, câte tristeți – cu toporul, ca să am dreptul de a fi propriul meu șef! Nici

nu cred, de altfel, în legende. Dacă vreo durere, vreo bucurie a mea s-a potrivit cu a altora, a fost nu efort de talent, ci unul al omului obișnuit, care gândește cu profundă cinste. Cu cât durerea a fost mai profundă și bucuria mai plină de jubilație, cu atât ele au căpătat în sinea mea, dar și a celor care le-au receptat, o anume impersonalitate, maiestuoașă, la care orice om are dreptul. Am să-ți spun o întâmplare recentă: prietenul meu, Adrian Păunescu, m-a dus la Cenaclul Flacăra al tineretului revoluționar, unde m-a pus în fața unui fapt împlinit: peste 10.000 de tineri s-au uitat la mine ca la un poet, ca și cum ar fi existat poeți. Pentru tineri, e un lucru foarte educativ să vadă poeți în carne și oase, cum pentru toți copiii de odinioară, profund needucați, era important să și-l imagineze pe Dumnezeu cu mustăți și cu barbă. Când m-au aplaudat prima oară m-am emoționat atât de tare, încât pur și simplu am feștelit-o. Când m-au aplaudat a doua oară, mă cuprinsese un sentiment de curată fericire. Când am plecat și m-au aplaudat a treia oară, bucuria și fericirea mea căpătaseră o dimensiune impersonală. Devenise o fericire pură și simplă, ca a tuturor, indiferent cine e în față și indiferent de cine aplaudă. Vreau să spun că Adrian face un lucru, după părerea mea, cu totul și cu totul unic și de o mare dăruire. Toată energia adolescenților între 14 și 16 ani este captată, dându-i-se libertatea freneziei, educația patriotică firească, informația poetică înaltă. [...] Am avut un sentiment de mare înălțare când am văzut cu câtă dragoste înalță tineretul tricolorul, cu cât patos cântă cântecul patriotic, dar și cu câtă încântare cântă și cel mai modern cântec cu puțință. Cenaclul Flacăra este cea mai de seamă instituție de educație a celor mai tineri tineri și, fragmentar măcar, părți din această creație ce-i aparține lui Adrian Păunescu ar trebui luate ca model în programele tuturor liceelor din țară. Este un fenomen unic în lume. Îndeobște, marii poeți ai lumii provoacă fenomene singuratiche de adorare în jurul propriei lor opera. Marele poet care este Adrian Păunescu provoacă însă fenomene multiple: cel de lansare de tinere valori, cel de educare a tineretului în spirit patriotic, în spirit modern și în dreaptă defulare a vârstei. Bineînțeles că și pe cel de adorare a operei sale, cum bine merită, dar și de impunere a unor valori colegiale”. ■ Fănuș Neagu scrie, la rubrica sa, despre Mihai Ungheanu (*Roșcov de stepă*): „Îmi plac băcăliile lui Mihai Ungheanu. Nu-mi place, câteodată, încrâncenarea cu care le poartă. Îmi face impresia, uneori, că strânge dușmănie cu pumnul, o trage la sticlă și-o ceruiește, cu gândul că cine știe dacă nu va fi bună mâine?!”. ■ Sub genericul „Cărți fundamentale ale culturii române”, sunt grupate trei articole despre *Trilogia cunoașterii* (ediția îngrijită de Dorli Blaga, cu un studiu introductiv de Al. Tănase), articole semnate de Gheorghe Al. Cazan, Ion Mihail Popescu și Ion Stroie. ■ Gheorghe Pituș scrie și el despre Nichita Stănescu, *Un salut pentru marele poet*, iar Mircea Micu îi dedică un poem: *Îngerul fără somn*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 13] Ion Lotreanu deschide numărul cu un articol dedicat aniversării centenarului apariției „Luceafărului”

eminescian. ■ Eugen Barbu publică partea 17 a serialului *La judecata de apoi a poezilor*, încheiată cu un P.S. adresat lui Virgil Ierunca: „Îl înconștiințez pe această cale pe Virgil Ierunca, rugându-l să facă rectificarea respectivă în plagiatul meu, că pe eroul principal al romanului *Incognito* îl cheamă Vasile Dănacul, nu Vasile Dănescu. De unde se poate deduce că nu a citit niciodată această carte pe care o contestă”. ■ Tot într-un P.S., la rubrica „Cronica limbii românești”, N. Mihăescu continuă o polemică cu Mircea Iorgulescu începută în 1982, continuare ocazionată de reluarea, în volumul *Ceara și sigiliul*, a cronicii sale la romanul *Săptămâna nebunilor* al lui Eugen Barbu: „Avem, în acest caz, de-a face cu un procedeu lipsit de cea mai elementară probitate profesională – procedeu nemaicunoscut vieții noastre literare. Știu că, de pildă, Camil Petrescu, adunându-și din perioade unele comentarii în volumul *Teze și antiteze* (Editura Cultura națională), nu s-a sfiit să reproducă odată cu aprecierile sale asupra unei anumite teme, și opiniile contrare exprimate de cei cu care polemizase în respectivele publicații. Așa era corect. Așa este, în principiu, corect, dacă ținem seama de criteriul onestității profesionale și, implicit, de respectul datorat cititorilor cărora te adresezi și cărora nu-ți este, deci, permis să le prezinți o stare de lucruri tendențios ciuntită. Profund regretabil este, de altfel, și faptul că recenzentul în cauză, Mircea Iorgulescu, pentru a putea săvârși actul incorect despre care vorbim, a găsit un complice în lectorul cărții, Florin Mugur, din serviciul editurii Cartea Românească”. ■ Ion Th. Ilea dedică lui Nichita Stănescu poemul *Flori veșnice*. ■ Sub titlul *Portret al poetului la maturitate*, Dan Mutașcu scrie și el un articol aniversar dedicat lui Nichita Stănescu. ■ Dan Zamfirescu recenzează, excesiv de laudativ, volumul *Idealuri* al lui Corneliu Vadim Tudor.

● [„Cronica”, nr. 13] Numărul este pus sub semnul împlinirii, pe 28 martie, a 9 ani de la alegerea în fruntea țării a tovarășului Nicolae Ceaușescu; în deschiderea lui, Octavian Voicu publică poemul *Tot destinul nostru: Ceaușescu*, iar Ovidiu Genaru semnează și el un poem omagial, *Președintelui erou*. ■ Sub semnul „Centenarului *Luceafărului*”, sunt publicate câteva studii: *Aspecte prozodice în versiunile „Luceafărului”* de Petru Zugun, *O „variantă” neșemnalată de specialiști* de Gavril Istrate, *Hyperion sau triumful conștiinței creatoare* de Leonida Maniu și Pavel Florea, *Arhetipuri ale lui Hyperion* de Virgil Cuțitaru.

● [„Orizont”, nr. 13] Iosif Cheie-Pantea scrie despre volumul lui Mircea Muthu, *Paul Zarifopol – între fragment și construcție*. ■ Sub titlul *Iarba de forme*, Cornel Ungureanu scrie despre volumul *Căinele de fosfor* al lui Dumitru Radu Popescu, „volum care taie Eului orice euforie a desfășurării, carte esențial antilirică, se hrănește din poezia amânării. Amânându-și poezia, scriitorul ne oferă aici istoria amânării ei. Nu încă volumul visat. Fiindcă – și aici discuția ar putea înainta enorm – Opera și experiențele ei – au tăiat toate căile înapoi”. ■ Livius Ciocârlie publică ultima parte a studiului dedicat lui Ion

Ghica, *Citindu-l pe Ion Ghica*. ■ La rubrica „Permanențe”, Eugen Dorcescu scrie despre *Urmuz și realismul psihologic*. ■ Al. Cistelean publică articolul *Notă despre poezia lui Grigore Arbore*: „Excedentar și în ceremonialitate, poetul va stiliza atitudinea până la hieratizare și prețiozitate, poemele trecând succesiv prin câte-o curbă descendentă a manierei și revenindu-și apoi printr-o restrângere a calităților hipertrofiate. De la uz la abuz, poemul traversează atât ritualitatea stărilor, cât și tentația expresionismului vizionar, revenind de fiecare dată la echilibrul contemplativ. O strategie a accesului primordial reduce poemele la transparență, de sub jocul artificial dezlănțuit al imaginației răzbătând desenul unei idei integratoare. Metafora se exersează în colosal, cu vizibile eforturi de dramatizare a spectacolului existențial, dar virtuțile ei secrete o atrag iremediabil spre simetrie și transluciditate. Între voluta gingașă, chinezească a imaginilor și hăturile conceptuale sau bicele expresioniste, poemul joacă de multe ori pe un fir suspendat. Presiunea abstractă asupra textului decomprimă, de regulă, impactul violent dintre fragilitate și stihie, dintre senzorialitate și abstracție, ținând poemul cu fața la idee, într-un platonism subtextual care nu se decide să dezlege specificul liric de la gardul conceptelor”. ■ Ion Jianu consemnează o convorbire cu Nichita Stănescu; tot aici, Anghel Dumbrăveanu publică un mic text aniversar dedicat, de asemenea, lui Nichita Stănescu.

2 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 12.630] Emilia Șt. Milicescu publică articolul *Model de simțire, de cugetare și de limbă românească*, o nouă contribuție istoriografică despre Barbu Ștefănescu Delavrancea.

● [„România liberă”, nr. 11.950] Nicolae Manolescu publică un mic articol, *În loc de recenzie*, argumentând opțiunile sale în privința comentării cărților străine: „Nu despre toate cărțile străine pe care le citesc mă simt în stare să scriu o recenzie propriu-zisă. Unele dintre ele se întâmplă să fie în afara competențelor mele sau, pur și simplu, să mă intereseze ca pe oricare cititor, fără totuși să-mi permită un comentariu cât de cât autorizat. A tăcea în toate aceste cazuri înseamnă a tăcea asupra multor cărți foarte bune și despre care cititorii vor o părere. Aici se pune și o mică problemă de principiu. Avem dreptul să vorbim despre lucruri pentru care nu suntem pregătiți? Cu toții citim cele mai diferite cărți. Eu sunt critic literar și profesor de literatură, dar citesc și opere de știință și îmi fac, desigur, o anumită părere. Întrebarea ar fi care sunt limitele în care părerea mea are o valabilitate publică. Nimeni nu mă împiedică să o împărtășesc prietenilor mei, cu care am adesea discuții despre subiecte, să zicem, din fizică sau din astronomie, domenii în care, trebuie să recunosc, sunt de o desăvârșită incompetență. Dar ar fi corect să le fac publice? Ispita e mare, mai ales atunci când ai deprinderea de a-ți folosi materia cenușie la maximum, deci de a gândi la tot ce-ți cade sub mână”.

● [„**Lucașfăru**”, nr. 13] Sub titlul *Simfonia textului*, Cristian Moraru scrie despre poezia lui Cezar Ivănescu. ■ Valentin F. Mihăescu publică prima parte din studiul „*Bietul Ioanide*” – o capodoperă a disimulării. ■ M. Ungheanu scrie, la rubrica „Cronica literară” despre primul volum de *Opere* de Eugen Lovinescu, ediție îngrijită de Al. George. ■ Costin Tuchilă recenzează cartea de poeme a lui Vasile Preda, *Baladele locotenentului Sancho Panza*, iar Voicu Bugariu scrie despre volumul de debut al lui Traian Furnea, *Legitimăție de poet*. ■ Un grupaj consistent îi este dedicat lui Nichita Stănescu, la aniversarea a 50 de ani, incluzând un poem de Mircea Micu (*Nichita*), un altul de Grigore Hagiu (*Vârsta*) și câteva texte aniversare semnate de Marin Mincu (*Gaudeamus*), Paul Dugneanu (*Miracolele limbajului*), Dumitru M. Ion (*De la Ploiești la Struga și Ohrida sau Dreptul la timp*), George Dinizvor (*Deslegare prin cuvânt*). ■ Nichita Stănescu semnează poemul *Moartea tatălui*. ■ În partea a zecea a serialului „Pseudo-cultura pe unde scurte”, Artur Silvestri se apleacă asupra „poetilor de duminică”, publicați în „gazetutele” *Europei Libere*, „ca și cum ar fi scriitori adevărați într-o literatură adevărată”, sunt amintiți și ironizați aici Miu Săceleanu, Paul Costescu, Alexandru Ionescu Lungu și Petru Manuc.

3 aprilie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.631] La pagina dedicată „Colocviilor Scânteii”, Ioan Adam organizează o dezbatere cu tema „De la literatură la film”, în cadrul căreia semnează Manuela Cernat (*Valoarea artistică și educativă a ecranizărilor*), Mircea Iorgulescu (*Atitudinea creatoare a regizorului*), M. Ungheanu (*respectul față de spiritul operei*) și Ioan Lazăr (*Multe „adaptări”, puține filme*).

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 14] La rubrica „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre critica lui Alex. Ștefănescu și despre volumul său de debut, *Între da și nu*: „Pentru el critica literară de primă instanță presupune limpezime, concizie, spirit obiectiv, fluiditate. Aș opina pentru aducerea mai curajoasă în procesul de asimilare a scriitorilor clasici. Motivul este simplu: la școala unor personalități de prim rang se învață temeinic, se largesc sensibil sursele de inspirație. Deocamdată ce ne propune în *Profiluri* criticul sunt simple exerciții. În mai puțin de 40 de pagini el ne dă note despre Caragiale, E. Lovinescu, T. Arghezi, M. Sadoveanu. Rămâne să-și precizeze afinitatea pentru unul sau altul dintre marii clasici. Și să dovedească în ce mod lecția lor ne ajută să fim noi înșine, cunoscându-le reușitele”. ■ La „*Revista revistelor*”, este lăudată maniera în care Artur Silvestri dă la iveală impostura celor de la „Europa liberă” în serialul său din „*Lucașfăru*”, *Pseudo-cultura pe unde scurte*: „De câțeva vreme, revista ‘*Lucașfăru*’ găzduiește un excelent serial cu acest titlu sub semnătura lui Artur Silvestri. Bazat pe o amplă documentație, autorul demonstrează întreaga mașinație care funcțio-

nează sub auspiciile postului de radio Europa liberă. Concluziile încep să răsără din expunerea datelor. Grupul care denigrează cultura și țara nu e deloc numeros într-adevăr (poate fi numit, ‘grupul celor nouă’), dar dă impresia de forță prin manevre publicistice cărora, acum, după primele foiletoane ale lui Artur Silvestri, le înțelegem exact șubrezenia. Nu trebuie să mire că acești mășcăruci reușesc să apară în unele publicații pariziene; sunt și aici ‘interese oculte’. Slujbașii Europei libere pătrund în paginile lor nu datorită ‘forței’ lor reale, ci datorită balivernelor pe care le servesc pe tavă, după care presa occidentală aleargă nesățioasă. Indivizi fără căpătâi, care nu au nimic sfânt, gășcarii ‘Europei libere’ au făcut din denigrarea patriei și culturii românești o modalitate de a-și câștiga traiul. Triste destine, pe care acest serial le fotografiază în nimicnicia lor! Critic dotat, inteligent, bun cunoscător al literaturii române «generale», Artur Silvestri își face prin seria de articole *Pseudocultura pe unde scurte* o datorie profesională și de conștiință”. ■ La „Biografia unor opere de referință”, Mariana Brăescu consemnează convorbirea avută cu Titus Popovici în marginea romanului *Străinul*. ■ Sub titlul *Buna credință a mării poezii*, Constantin Sorescu scrie, la rubrica „Premiile literare: un prilej de necesară revenire”, despre volumul premiat cu „Premiul pentru poezie”, *Iubiți-vă pe tunuri* al lui Adrian Păunescu. ■ Tot aici, sub titlul *Când se încurcă ițele*, Nicolae Georgescu recenzează destul de condescendent, subliniind multe neajunsuri, volumul lui Virgil Duda, *Războiul amintirilor*. ■ La „Pro amicitia”, Traian T. Coșovei scrie despre poezia lui Bogdan Ghiu: „Felul acesta retractil în fața discursivității îi caracterizează însă cel mai bine poezia: concisă, având adesea lucirea de cristal a unei teoreme, prea puțin ispitită de mirajul metaforei, restrânsă ca desfășurare de forțe retorice dar nebănuț de profundă în semnificații. Parcă pentru a accentua și mai mult lipsa de ostentație și voit-aparenta monotonie tematică, Bogdan Ghiu își intitulează textele aproape invariabil *Poem* descoperind pentru prima dată, cu uimire și spaimă și jubilație acel enigmatic eldorado poetic, acel spațiu în care *Poemul* capătă realitatea fragilă a unui fluid mesmeric iradiat de cuvinte. Bogdan Ghiu scrie poeme despre *Poem*, își ceartă poemele, se oglindește în apele lor pe care le tulbură din dorința de a evoca o stare poetică iar nu de a o comunica în stare brută, le invocă, le imploră, se apără de ele opunând patetismului binecuvântata ironie – colac de salvare într-o mare de lacrimi. Ceea ce surprinde în această sfântă simplitate este profunzimea spre care se deschid versurile lui. Dincolo de lustrul cuvintelor se ascunde un tâlc bine ascuns, un sens pe care îl află abia la a doua, a treia lectură și care îl recomandă pe Ghiu drept un poet mai puțin simplu decât ar părea la prima vedere”.

6 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 12.633] Câteva „opinii” de Zigu Ornea sunt publicate sub titlul *Vocație și pasiune în munca tânărului cercetător literar*, referitoare la noua

generație de critici și cercetători în domeniul literaturii. ■ La rubrica „Cronica literară”, Emil Vasilescu scrie despre volumul al patrulea, *Noroaiete*, din ciclul românesc *Zăpezile de acum un veac* al lui Paul Anghel.

● **[„România liberă”, nr. 11.953]** La rubrica „Însemnări critice”, Mircea Iorgulescu scrie despre „Starea de poezie”, aplecându-se asupra operei poetice a lui Nichita Stănescu: „Cel care și-a asumat, până la ultimele consecințe, această stare și i s-a devotat într-un chip exemplar, prefăcând-o în obiectul unic al poeziei sale, este Nichita Stănescu. Lirica lui este o continuă celebrare și exaltare a stării de poezie; desfășurată în timp, nu mizează totuși decât pe valorile instantaneității, nutrindu-se exclusiv din ele. Permanentizează fulgurația: nu consistența, nici acumularea, ci intensitatea, disponibilitatea, imprevizibilul, dinamismul. S-a încercat să i se descrie universul poetic, sistemul (sau sistemele) de funcționare, concepția, coerența, temele, modul de organizare, procedeele, structura și tipurile de expresivitate: eșuându-se de fiecare dată. Fiindcă poezia lui Nichita Stănescu nu este liniară, ci punctiformă; spațializează o stare (starea de poezie), instituind un plan al purei virtualități față de care toate întrupările apar ca inegale, discontinue și infinit deschise. Regimul său caracteristic este intermitența. Cultul ‘imperfecțiunii’, întreținut cu fervoare, generează o succesiune de forme străbătute cu dăruirea lipsită de implicare a vârstei adamice: nu istorie, ci metamorfoze, nu devenire, ci înfățișări, ‘aparitii’, momente, nu durata, ci clipa. O poezie a perpetuei modificări, făcându-și o identitate din schimbarea neconținută, raportabilă însă mereu la stare unică: stare de poezie. Nichita Stănescu este azi simbolul acestei stări”.

7 aprilie

● **[„România liberă”, nr. 11.954]** La „Vitrina cărții”, Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul Gretei Tartler, *Scrisori de acreditare*, notând prezența unui „lirism suficient de tensionat, susținut de un amestec de înduioșare și solemnitate”. ■ Tot aici, Emil Manu recenzează, sub titlul *Un spațiu al candorii*, poemele Carolinei Ilica din volumul *Tirania visului*.

● **[„România literară”, nr. 14]** În numărul 14 / 1983, la rubrica „Confruntări”, Alex. Ștefănescu face o lectură critică a cărților lui Alexandru Papițian, începând cu romanul *Dihorul*, continuând cu volumul de nuvele *O seară de noiembrie* (1976), „scrise indecis”, cu volumul de schițe din 1978, *Făpturi neînsemnate*, terminând cu romanul *Micelli* și volumul de nuvele *Pricini de iubire*, amândouă publicate în 1981, *Micelli* fiind, după Alex. Ștefănescu, adevărata realizare a prozatorului, cartea în care autorul pare să fi găsit „un filon epic extrem de prețios”, având și mijloacele necesare pentru a-l exploata: „Este imposibil să enumerăm personajele din acest roman, lista lor singură necesitând spațiul unui întreg articol. Cert este, în orice caz, că personajele, deși numeroase, se disting cu ochiul liber, astfel încât li se pot observa destinele, întrețesute ca miceliile dintr-o colonie de ciuperci. Ideea este că în

marile aglomerări urbane specifice existenței moderne apar între oameni combinații incontroleabile, simple și complicate în același timp, asemenea conexiunilor dintr-un calculator electronic. Este, în fond, aceeași imagine a zumzăitoareii existențe cotidiene, imagine ridicată de data aceasta la proporții de panoramă. Ca în *Gil Blas* de Lesage, unde diavolul smulge acoperișurile caselor pentru a satisface curiozitatea noastră indiscretă. Alexandru Papilian transformă Bucureștiul într-un oraș cu clădiri din sticlă, ca să putem vedea ce fac locuitorii săi în intimitate. Și câte nu fac! Dar să nu ne înșelăm. Scopul prozatorului nu este să ne înfățișeze consternanta diversitate a îndeletnicirilor și obiceiurilor omenești, ci, dimoostrivă, să demonstreze că de la un moment dat această diversitate se transformă într-o uniformizatoare mișcare browniană. Marionete cu gesturi precise, adevărați. ‘Muppets’ ai literaturii noastre, personajele lui Alexandru Papilian au un fel de însuflețire mecanică, o vocație a agitației fără scop care le este dictată de obscurele resorturi ale speciei.

■ Eugen Jebeleanu publică la rubrica-i consacrată poemul *M-am dus*: „M-am dus să stau de vorbă / cu vestejitele locuri veșnic vii / O pasăre mă mai aștepta dispărând / Nisipul fusese vânturat / de-a lungul unei jumătăți de veac / dacă nu mai mult // Încercam să ascult / de vorbit nu mai vorbeam / Știi tu? Îmi spusese un geam aprins / Și nu știam // Însă o pasăre mă împingea înainte / Ține, ține minte – / și nu țineam minte nimic // Și pe mine mă țineau alții / care nu răspundeau”. ■ La pag. 6, revista publică trei grupaje cu poezii de Ioanid Romanescu, Gavril Matei-Albastru și Mircea Albulescu. ■ La rubrica sa, Nicolae Manolescu scrie, în *Jocul cu literatura*, despre romanul *Placebo* al lui Mircea Săndulescu, căruia criticul îi impută, printre alte neajunsuri, construcția înșelătoare, neavând claritatea și rigoarea unui meta-roman, deși s-ar fi dorit așa: „Ambițios, dar decepționant, noul roman al lui Mircea Săndulescu intitulat *Placebo*! El se compune din două părți distincte: prima cuprinde ‘romanul propriu-zis’, cealaltă este jurnalul unuia dintre personaje. Intenția autorului a fost, probabil, de a confrunța ‘romanescul’ și ‘realitatea’ care-i dă naștere, personajul și prototipul lui. Aspectul documentar fiind simulat, totul seamănă cu un joc estetic de felul aceluia din *Ficțiune și infanterie* de Costache Olăreanu sau din *Martorii* de Mircea Ciobanu. Convenția este următoarea: romancierul S. întâlnește pe Dumitru Gorea, un vitrinier-șef de patruzeci de ani, despre care, după câteva convorbiri, scrie un roman; la rândul lui, Gorea își notează împrejurările mai importante din viață pe niște ‘fișe’, rugându-l pe S. să le publice împreună cu ‘romanul’. Interesul provine din două surse: din invenția romancierului, care oferă personajului său șansa realizării, în ficțiune, a dorințelor lui cele mai secrete, și din felul în care prototipul se modifică, el însuși, sub influența imaginii din roman. Problema esențială ar fi aceea a succesului unui om, în funcție de factorii care determină reușita sau ratarea. Până la un punct, eroul ‘romanului’ și eroul ‘jurnalului’ se opun: unul învinge, celălalt pierde. În opinia autorului (care teoretizează abundant aceste lucruri), a

învinge înseamnă a ‘sări din bunul-simț’, din măsura proprie și confortabilă (‘așa cum sare o maimuță din copacul care a adăpostit-o, deși acesta are încă fructe berechet’). A pierde înseamnă a ‘trăi ca toți ceilalți, uite, ca milioanele de cititori, o viață simplă’. Dacă socotim ‘romanul’ din prima parte o ficțiune idealizată, atunci, în definitiv, cartea lui Mircea Săndulescu are drept temă adâncă ratarea, căci Gorea este un ratat iar ‘fișele’ lui, materialul nefinisat pentru un eventual, cum spune, *Tratat despre ratare*. Tema succesului și mai ales ideologia acestuia – urmărite în *Placebo* pe planul erotic și pe acela al creației – își au o origine cam prea evidentă în literatura lui Nicolae Breban. Pastișa stilistică i-a fost semnalată talentatului autor al *Tratatului despre oaspeți*, însă, iată, el nu numai nu se eliberează, cum era de așteptat, de model, dar cade cu totul în puterea lui, împrumutându-i masiv preocupările și obsesiile specifice. Aproape totul e datorat în noul lui roman nesănătoasei fascinații. Exemplele ne stau la îndemână. Dumitru Gorea are în Augustin un prieten pe care îl admiră. Dotat cu o mare înzestrare, acesta e un risipitor nonșalant și un manipulator de conștiințe, ca Farca din *Bunavestire*. Reli, iubita lui, e un fel de Petronela. Teoriile succesului aparțin în cea mai mare parte lui Augustin, care îl deprinde pe Gorea cu mizele mari, cu ambiția, cu dorința de a izbuti în viață. Brebanian este și amestecul de discurs ideologic și de ‘trăire’. Visceralitatea, senzualitatea sunt, în același mod, impregnate de vorbire (a, nratorului, a personajelor). Erosul, seamănă cu un câmp de forțe, cu o competiție, din care nu lipsesc miturile cuceririi și ale donjuanismului. Gorea o iubește multă vreme platonice pe Sanda, sora lui Augustin și soția doctorului Dinu. Planul de seducție îl transformă într-un Rogulski aflat în fața cuplului onorabil social al soților Dinu. (Motivul acesta vine de mai departe, din *Donna Alba* al lui Gib Mihăescu: Gorea are ceva din parvenitismul erotic al lui Mihail Aspru). Până și tehnica e aceeași, bazată pe o politică a forței și abilității, pe o pândă continuă, pe o vânatoare lipsită de scrupule morale, în care Don Juan recurge la înscenări menite să înșele ‘prada’ ori să-i creeze perplexități. Gorea o ‘răpește’ într-un rând pe Sanda de sub ochii fostului ei soț și o duce într-un pavilion singuratic de vânatoare, unde însă, în loc să-și sărbătorească izbânda, o amână, spre uimirea femeii. Afară viscolește teribil și cail de la sania cu care au venit stau cu boturile în geam și apoi dau buzna în pavilion, ca în celebra povestire a lui Kafka, *Ein Landarzi*. Altădată, Gorea urmărește o țigăncușă care strânge sticle goale în pivnița unei case în demolare. El vrea s-o deseneze, dar relația se electrizează brusc și devine o luptă erotică. În sfârșit, scriitura este mai plină ca niciodată de expresiile și chiar ticurile lui Nicolae Breban. Autorul lui *Placebo* împrumută din ultimele romane ale acestuia formulele de adresare către cititori, așa-zicând peste capul personajelor, convins că cele povestite sunt în stare să-i nedumerească sau să-i irite (‘Dinafara cui? vor întreba gâfâind cititoarele, indignate de plasarea într-o astfel de postură a eroinei’) sau luând o distanță batjocoritoare față de convențiile românești. [...]

Așezarea ‘romanului’ scris de S. înaintea ‘fișelor’ eroului comportă câteva riscuri majore. Cititorul nu-și dă seama decât târziu de construcția cărții. Lipsit de repere pentru judecarea primei părți, își face o idee greșită. Un motiv de înșelare îl constituie caracterul extravagant al întâmplărilor din ‘roman’. Influențat de Augustin, Gorea încearcă să fugă din țară, împreună cu prietenul lui, care îl ambiționase să cucerească Parisul cu talentul lui. Fuga are loc cu o barcă, pe mare, și eșuează. Episodul e aproape comic. După câțiva ani petrecuți în închisoare, Augustin se însoară cu o străină bogată și se stabilește aiurea, de unde vine știrea succeselor lui ca pictor și apoi a sinuciderii. Rămas în țară, Gorea este obsedat s-o seducă pe Sanda Dinu, divorțată între timp, și se folosește de pretextul descoperirii câtorva tablouri pictate de Augustin înainte de plecare. Ca să întrețină relația, le dă unul câte unul Sandei, care deschide o expoziție și, astfel, numele pictorului mort ajunge pe buzele tuturor. De fapt, Gorea a pictat el însuși aceste tablouri, e drept, după schițele păstrate de la Augustin, așa încât gloria îi revine în cea mai mare măsură. Dar, altă surpriză, Augustin n-a murit, se întoarce și află totul. Din generozitate, deoarece el a renunțat să mai creadă în vocația lui artistică și s-a realizat aiurea, ca mecanic de automobile de încercare, îi cedează lui Gorea paternitatea absolută asupra tablourilor. În mod la fel de insolit, el se îneacă într-un lac unde sărise ca să scape pe un vânzător de loz în plic. Aceste năstrușnice peripeții sunt relatate pe tonul cel mai serios din lume, încât nu știm ce să credem. Umorel nu e prima însușire a lui Mircea Săndulescu. Oarecare clarificare aduce partea a doua a cărții, permițându-ne să citim ‘romanul’ din partea întâi într-o altă cheie. ‘Fișele’ lui Gorea arată intenția de a opune viața ‘adevărată’ celei inventate. În această perspectivă, ‘romanul’ lui S. ar putea fi înțeles ca o scriere deliberat naivă și chiar absurdă. Din jurnalul lui Gorea aflăm că personajul n-a pictat niciodată altceva decât vitrinele lui și că Augustin a murit cu adevărat. Ce-i rămâne vitrinierului-șef din planurile lui de succes? S-o cucerească pe Sanda, și încă nu din proprie inițiativă, dar fiindcă dorește să fie, măcar în parte, la înălțimea unde l-a situat ‘romanul’ lui S. Reușește, după eforturi penibile (în ‘roman’ i-a venit mai ușor), dar marele amor nu duce decât la un adulter banal și plicticos. Lucrurile ar fi devenit clare, dacă Mircea Săndulescu ne-ar fi convins că a urmărit să facă din ‘romanul’ lui S. o parodie, imaginând destine cu desăvârșire neplauzibile și romanțioase. În acest caz, ar fi trebuit însă ca din ‘fișele’ lui Gorea să se închege adevăratul roman, realist, banal, derizoriu. Însă din aceste ‘fișe’ rezultă un roman la fel de bizar. Gorea e o hahaleră care se încurcă în tot soiul de legături. Majoritatea par inspirate de același duh al hazardului și al farsei ca și întâmplările din ‘roman’. Ca să salveze, de pildă, pe Augustin de posibilele reclamații ale unei infirmiere, Gorea se dă drept doctor și o curtează pe aceasta, încât la urmă nu mai știe cum să scape de ea. Căci el are un succes erotic, nedeținut. Are de vânzare o pereche de blugi de damă din import și se pomenește invadat de solicitatoare, care îl vizitează pe

rând, dezbrăcându-se în vederea probei, ba se alege și cu o bătaie de la prietenul uneia pe care o asaltase cu asiduități, dacă pot spune așa, neechivoce. În altă ocazie, speriat de un uriaș câine Saint-Bernard, se refugiază într-o mașină a Salvării care transporta un copil ars, copilul nu mai vrea să se despartă de el, iar părinții îl șantajează smulgându-i bani. E greu de spus dacă acestea (și altele multe) i se întâmplă lui Gorea cu adevărat sau dacă jurnalul lui suferă de mitomanie. Romanul ne lasă până la capăt în cea mai deplină uimire. El nu ne edifică mai bine, nici dacă îl privim ca pe un joc literar, admitând deci că harababura epică și psihologică răspunde unor intenții estetice precise. În ultima vreme au apărut la noi câteva astfel de romane (și de meta-romane) în care autorii au urmărit să pună în discuție, sub forma unor exerciții pe jumătate serioase, pe jumătate amuzante, condiția însăși a genului. Ca să fie însă posibilă formula, ar fi fost nevoie de o 'transparentă' a procedeelelor, pe care *Placebo* n-o are. Singura idee majoră, în acest sens, și care nu comportă îndoieli este aceea că, odată scrisă, transformată în ficțiune, viața unui om devine capabilă să influențeze pe cel care o trăiește. Dar cartea lui Mircea Săndulescu e departe de claritatea și rigoarea unui meta-roman. Autorul întrebuițează prea liber anumite procedee. Unele rămân absolut de neînțeles. Capitolele primei părți (ale 'romanului' lui S.) sunt datate: un rând de date ne trimite la anii 65-66, altul la anii 74-77, prin alternare și dese inversări cronologice. Datarea pare a se referi la timpul acțiunii, nu la acela al relatării ei, așa încât inversările nu sunt relevante. Mircea Săndulescu găsea un precedent în *Orb prin Gaza* al lui Huxley, dar ceea ce e frapant în *Placebo* e lipsa desăvârșită de motivare a procedeeului. În general, această primă parte este concepută din unghiul unui narator omniscient, care cunoaște gândurile și simțirile personajelor ('Reli, gândește Sanda, o duce la disperare...'. Sau: 'Și chiar mama ei simte acum o ciudă greu calificabilă'). Fără nici o justificare, naratorul adoptă însă din când în când și o poziție personală, divulgându-și experiențele și gusturile, ca și cum noi am ști despre cine e vorba ('Felul în care încerca să se ascundă de ce era mare în el îmi amintește de puținele femei pe care le-am iubit...'. Sau: 'Punct în care eu mă despart de el, mie mi s-a părut că totul...'). Te întrebă nu o dată: cine spune aici 'eu', cine face astfel de mărturisiri personale? Eul omniscient e o convenție suprapersonală. Chiar dacă, în 'fișele' lui Gorea, acest autor apare, lucrul se produce prea târziu și oricum nu schimbă impresia nefavorabilă, căci el nu este o persoană în sens propriu, având o trecere meteorică în paginile cărții. Autorul ignoră logica tipului narativ pe care-l adoptă și crede că orice joc cu procedeele e posibil. Nu există însă procedee 'inocente'. Fiecare ne trimite la un context precis. Chiar acceptând că Mircea Săndulescu și-a propus să tulbure confortul cititorului de romane, lipsa de motivare creează mari dificultăți. Pretutindeni avem impresia de arbitrar și de abuziv, sau chiar de incongruență a romanului. El este la fel de puțin credibil ca joc estetic, cum este ca ficțiune realistă. Jocul

cu literatura se plătește. Pentru Mircea Săndulescu, romancier înzestrat și viguros, *Placebo* reprezintă un accident inexplicabil”. În P.S.-ul ce urmează recenziei, Nicolae Manolescu lămurește, pe bună dreptate iritat, și problema pasajului reprodus pe coperta romanului, pasaj din cronica lui Nicolae Manolescu la *Tratat despre oaspeți*, modificat însă de Editura Eminescu fără consultarea criticului: „Eu n-am scris ceea ce citesc astăzi pe coperta a doua a romanului *Placebo*: 'Mircea Săndulescu este, probabil, scriitorul de cea mai mare anvergură apărut în ultimii zece ani la noi. (sublinierile îmi aparțin). Textul, publicat în „România literară” în numărul din 20 decembrie 1979 este acesta: 'M.S. este, probabil, singurul romancier de mare anvergură apărut în ultimii șapte-opt ani, într-o proză care a afirmat, iarăși, mai ales povestitori și nuveliști'. Deosebirea nu este numai de circumstanțiere a judecății, dar chiar de sens. Cum să calific procedeuul?”. ■ Sub titlul *Un roman de analiză*, romanul *Umbra* de Pan Solcan este radiografiat de Dana Dumitriu care îi impută folosirea unor clișee literare, a unor artificii, „dramatisme despletite” care „inăbușe nucleul unei adevărate analize, psihologice și morale, drapează ideile de fond ale cărții în faldurile unei mătăsi artificiale”. ■ Pe aceeași pagină, Sorin Titel scrie despre volumul *Marele învins* de Stelian Zamora. ■ Lucian Raicu recenzează volumul *Inventar celest* de Tudor George. Exemple foarte bine alese, uneori citate *in extenso*, vin să probeze opiniile generoase ale criticului despre poezia lui Tudor George: „Autorul excelentelor *Balade singaporene* este un voluptuos al cuvintelor de toate felurile, din sferile de jos și din cele, așa zicând, de sus, un experimentator al vocabularului și al vocabularelor, al posibilităților rostirii cultivate, elaborate și deopotrivă al celei spontane, de zilnică întrebuințare, un amator de efecte în ordinea limbajului. Performanțele de 'stil' aruncă în uitare căderile (și ele frecvente) în retorica platitudine. Poetul urcă și coboară, coboară și urcă la fel de convins cu o nediferențiată, egală înflăcărare. Fiind, de fiecare dată, în deplin acord cu sine. E o dorință de neîngrădire în poezia sa; și poezia este chiar expresia acestei dorințe, este setea aceasta nelămurită, atât de lămurită totuși, de independență a firii mai curând cordiale decât refractare, rebele. Cererea (emoționantă) de a fi îngăduit cum este, cum pare a fi prea mult, pare numai. Și chiar dorința 'de a vorbi', fără precizarea anume a sensului urmărit până la capăt, nu e oare îndeajuns? Sau întrezărirea unui salt de felul celui încercat, cu știutul preț, în poezia dedicată actorului Tudorel Popa: 'Ca un Icar, de la etajul patru / Te azvârliseși peste balustradă / Și-acum erai un zob de sânge-n stradă – / O recuzită prăbușită-n teatru // Mă-ntâmpinași cu ultima-ți butadă: / N-am să mai plâng, d-acum, n-am să mai latru. / N-am să mai țip ca un maur mulatru, / Smintelilor și chinului meu pradă! // Ajunge-un singur zbor, un singur zbor, / De jegul histrionic să te scape! / În toată viața asta-am fost actor, / Când libertatea-mi fuse-atât de aproape! // N-am să mai port costumele cu schimbul, / Nici hâdul chip n-o să-mi mînjească nimbul!'. [...] În momentele de cristalizare, de-a lungul unei

opere generos desfășurate, poezia lui Tudor George se constituie ca un univers original, de sine stătător, necesar punct de referință pentru oricine va scrie o istorie a literaturii române contemporane. Inegală, uneori pur verbală, această poezie și-a constituit un statut propriu. Cu totul neatent la vocea și la mesajul altora, voit desprinsă de context, de mode și de direcții dominante, își spune aria, la nesfârșit, uneori cu mai mult noroc, alteori cu mai puțin, cu modestie de meșteșugar al versului sau cu vanitos răsfăț, însă mereu – și respectabil – fidelă vocii lăuntrice, ‚demonului’ de personală factură, fidelă unei ‚experiențe’ a libertății nepăsătoare la riscurile risipei, ale consumului gratuit, ale pierderilor de tot felul. Gândul său cel mai caracteristic este unul al toleranței față de omul sărman, al libertății, al non-conformismului în purtare și vers, al disprețului de ‚reguli’ și ‚prejudecăți’”. ■ La rubrica „Prima verba”, sub titlul *Poezii și versuri*, Laurențiu Ulici recenzează debutul lui Vasile Gh. Cojocaru, cu volumul *Imperfectele melancolii*, despre care concluzionează că „are toate motivele să-și continue drumul poetic”, respectiv cel al lui Petre Tănase, cu volumul de poezii *Acasă*, care, chiar dacă nu include poezii extraordinare sau măcar foarte personale, cuprinde însă texte care „nu stau numai în versificație ci au și o valoare expresivă”. ■ Partea mediană a „României literare” e dedicată lui Miron Costin, cu ocazia împlinirii a 350 de ani de la nașterea cărturarului; pe lângă un studiu destul de extins al lui Alexandru Dușu, *Umanismul cărturarului*, Șerban Cioculescu scrie despre *Scritorul Miron Costin* alegând și comentând versuri și pasaje memorabile din scrierile cărturarului, concluzionând: „Cu Miron Costin, la drept vorbind, începe proza noastră literară, de certă valoare artistică, ridicând la o treaptă înaltă descripția, portretul și dialogul, în scurtele scene istorice care au stârnit emulația lui Neculce. Geniului umanistic i-a urmat talentul genuin”. ■ La pag. 15, o precizare simpatică și binevenită a Ninei Cassian se referă la scrisorile adresate ei de Ion Barbu din volumul *Ion Barbu în corespondență*: „Într-una din scrisori Ion Barbu se referă la ‚galbenul pizmătăreț B’. Îngrijitorul ediției adaugă, cu de la sine putere, după inițiala B., paranteza (arbu) ca și cum autorul scrisorii s-ar fi apucat, din senin, să se autocalomnieze – ceea ce ar fi fost absurd și este, oricum, neadevărat. Inițiala B. îl vizează pe Baranga. Întrucât e vorba de un document al unuia dintre cei mai mari poeți ai noștri, am ținut să fac această precizare”. ■ La pag. 21, cu ocazia Centenarului nașterii lui Jaroslav Hašek, Jean Grosu face o prezentare a minunatului prozator ceh și publică două traduceri din prozele acestuia.

• [„Tribuna”, nr. 14] Victor Felea publică, pe prima pagină, poemul *Presentiment*. ■ La rubrica „Viața literară”, Ion Vlad scrie despre o „istorie hieroglică”, în fapt o cronică a romanului *Treizecișitrei* al lui Tudor Dumitru Savu. ■ Adrian Marino scrie, la „cronica ideilor literare”, despre volumul lui Mihai Nasta, *Anatomia suferinței*, „o carte insolită, derutantă, de o dezinvoltă incoerență, amestec de confesiune, eseu, parafrază, meditație, în zbor diva-

gant”. ■ Mircea Ivănescu semnează traducerea unui fragment din romanul *Ulise* al lui James Joyce.

8 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 12.635] George Munteanu scrie, la rubrica „Cronica literară”, despre *Proza eminesciană într-o nouă ediție*, vizând volumul al patrulea din seria de *Opere*, ediție îngrijită de Aurelia Rusu.

● [„România liberă”, nr. 11.955] Sub titlul *Transparențele simbolului*, Henri Zalis recenzează, la „Vitrina cărții”, volumul lui Radu Cârneli, *Timpul judecător*.

● [„Contemporanul”, nr. 15] Numărul e deschis de două articole tematice semnate de Acad. Manea Mănescu – *Concepția marxistă cu privire la avuția națională*, și de Ladislau Hegeduș – *Poporul român, naționalitățile conlocuitoare și cultura socialistă*, continuate de articolul de fond al „Contemporanului”, *Criteriul muncii*. ■ Pe pagina a doua sunt prezenți cu câte un poem Cleopatra Lorințiu, Franz Hodjak, Kiss Jenő și Ovidiu Genaru. ■ La pagina dedicată „orizontului științific”, sub genericul „Interdisciplinaritatea – într-o expresie esențială”, Solomon Marcus scrie despre *Gândirea binară și funcțiile limbajului* (un articol despre concepția lingvistică a lui Roman Jakobson, mort în 1982), iar Mihai Zamfir semnează un mic studiu, *În era post-Jakobson: „...Îndelungata Quête s-a terminat cu bine: la capătul unei activități lingvistice de peste 60 de ani s-a aflat Poezia. Observăm că renumele de poetician a lui Jakobson datează de relativ puțină vreme: au trebuit să treacă mulți ani pentru ca publicul larg să vadă în specialistul fonolog pe unul dintre cei mai mari ‘critici’ ai lumii (utilizăm intenționat cuvântul critic în sensul aspirației ideale a acestei îndeletniciri). Critic – în sens exceptional – Jakobson a devenit la bătrânețe, când, detașat de agitația primelor luări de poziție, a analizat în texte definitive poezia europeană. Lingvistica a format astfel pe critic, cu majuscule: a făcut-o de mai mulște ori în ultimele decenii, dar niciodată cu atâta strălucire”*. ■ La „Contemporanul Enciclopedic”, Nina Cassian îl evocă pe Hans Christian Andersen, iar Alexandru Balaci scrie despre Umberto Saba. ■ La Convorbirile „Contemporanului”, Alexandru Stark dialoghează tot cu Nichita Stănescu, aniversat la împlinirea a 50 de ani, dialog însoțit de un scurt text dedicat poetului, *Îngerul cartezian*, de Szász János. ■ Paginile de critică de la rubrica „Orizontul lecturii” se deschid cu o cronică a lui Florin Manolescu la cartea Irinei Mavrodin, *Poietică și poetică*: „Un exemplu tipic de ignorare a unei importante direcții de activitate literară îl reprezintă atitudinea foiletoniștilor sau a cronicarilor față de specialiștii în literaturile europene și mai ales față de teoreticieni. În aceste două domenii au apărut în ultimul timp un număr de cărți cu totul remarcabile (Cristina Hăulică, *Textul ca intertextualitate*, Carmen Vlad, *Semiotica criticii literare*, Radu Toma, *Epistemă, ideologie, roman...*), despre care nu s-a scris aproape deloc, deși ele fac dovada

capacității de a rezista pe termen lung efortului creator și sunt rezultatul unei voințe exemplare de a construi sistematic. Pe urmele lui Ingarden, structuraliștii praghezi, și în primul rând Felix Vodička, interpretează critica foiletoniștilor ca pe o activitate istorică de concretizare a unei anumite atitudini față de literatură, iar estetica receptării utilizează aceleași texte ca pe niște documente ale unui anumit orizont. Foiletonistul român nu vede însă mat departe decât gazeta la care scrie, fiind convins că tot ceea ce nu intră în raza micului său post de observație nu are cum exista. Aproape ignorată de foiletoniști este și Irina Mavrodin, poetă, eseistă și traducătoare din literatura franceză. Dar ultima ei carte, *Poietică și poetică*, este o lucrare de referință în domeniul teoriei literare, în ciuda caracterului ei polemic implicit. Căci într-un moment în care interesul general se îndreaptă spre cititor și spre lectură, Irina Mavrodin se consacră cercetării unui domeniu în care figura proeminentă este aceea a autorului. O temă asemănătoare (relația dintre omul care trăiește și omul care scrie) fusese tratată și de Eugen Simion în *Întoarcerea autorului* (1931), dar accentul era pus acolo mai ales pe o problemă morală, aceea a autorului care se descoperă pe sine pe măsură ce scrie. Pe Irina Mavrodin o interesează autorul care descoperă opera și vorbește despre ea pe măsură ce o face, acesta fiind de fapt domeniul poieticii. În înțelesul acesta, una dintre premisele cele mai importante ale cărții sale este tocmai nevoia de a reacționa „la formele agresive ale pragmaticei actuale ce tind a dezontologiza statutul operei de artă”. Trebuie totuși spus că poziția aceasta, a fost radicalizată, în măsura în care a fost „redu-să” la un model, pentru că o importantă direcție a pragmaticei de astăzi se orientează, ca și poietica, spre un câmp de cercetare dublu, care ia naștere din interdeterminarea a două realități, câmpul text-cititor, (Wolfgang Iser). [...] Există și un paradox al cărții Irinei Mavrodin, seducător în măsura în care este vorba nu de ficțiune, ci de o cercetare de teorie a literaturii. Căci în demonstrația ei se simte nu numai satisfacția de a fi participat la investigarea unui domeniu care pretinde exploratorului calității de pionier, dar și satisfacția de a fi participat la alcătuirea propriei sale opere. Privindu-se în timp ce scrie, ca romancierii-poieticieni, și „punându-se în abis”, cu ajutorul unui extraordinar citat din Focillon, Irina Mavrodin atribuie cărții sale și o cuceritoare dimensiune de document poietic...” ■ Mircea Scarlat scrie despre volumul *Eminescu și literatura engleză* al lui Ștefan Avădanei, o carte care „are aspectul unui bilanț critic, nu al unei explorări de noi teritorii. Căci autorul ei nu se aventurează în necunoscut; tentației riscante de a descoperi îi preferă munca sigură de a verifica. Oricât de banal ar părea, trăinicia unei culturi umaniste o dau însă astfel de studii de erudiție neostentativă, care ilustrează ceea ce am putea numi ‘constantă alexandrină’ a culturii”. ■ Ion Dodu Bălan recenzează succint, plat, dar laudativ, volumul lui Pompiliu Marcea, *Varietăți literare*. ■ George Muntean comentează, la „Istoriografie literară” volumul *Portrete și analize literare* de Al. Săndulescu, iar la „Poezie”, Fănuș Băileșteanu scrie despre cartea lui Du-

mitru Bălăeț, *În căutarea lui Trophonius*. ■ Dan C. Mihăilescu recenzează cartea de debut a Antoanetei C. Iordache, *Singurătatea poveștilor pentru copii*: „Cercetat din unghiul construcției epice propriu-zise, romanul este deficitar, mai cu seamă în prima parte, demarând greoi, alambicându-și gratuit sensurile, inserții lirice distonante și complicări inutile, pentru a se orienta spre meditația morală: autocunoașterea, depistarea vinovăției – o vinovăție indirectă – ‚ancheta’, stabilirea adevărului și pedeapsa. *Singurătatea poveștilor pentru copii* operează cu câteva motive și figuri des uzitate în acest context (raportul adevăr / putere, erorile, multe dintre ele ireparabile, ale epocii dogmatice și implicațiile aferente ș.a.), dar într-o manieră originală, angajând întreaga încărcătură dilematică în numele unei interiorități umane absolut ostile tezismului. [...] Rezistând în principal prin ‚lungile solilocvii și înfruntări verbale ale naratoarei’ (Marcel Pop-Corniș), prin finețea și capacitatea reevaluativă a labirinticii interrogative, romanul Antoanetei C. Iordache constituie debutul unei prozatoare dotate deopotrivă cu inteligență și sensibilitate, susceptibilă de reușite remarcabile”. ■ Zigu Ornea comentează la „Cronica edițiilor” volumul lui Victor Papacostea, „cu titlul bine găsit *Civilizație românească și civilizație balcanică*”, apărut sub îngrijirea fiicei cărturarului, Cornelia Papacostea-Danielopol, „ea însăși o distinsă comparatistă”, „prefațat excelent de învățatul cercetător Nicolae-Șerban Tanașoca”: „Volumul e o selecție generos cuprinzătoare din opera autorului, întrunind cursuri universitare inedite, studii, conferințe, comunicări, articole mai toate din sfera de preocupări sugerată de titlul cărții. [...] Prelegerile acestor cursuri universitare au înfățișarea unor studii de elaborație savantă, cu ample citații din surse adesea inedite, notate scrupulos, cu delimitări polemice față de antecesorii, cu clarificări judicioase și insistente binevenite în momentele cheie. Iar stilul nu e numai limpede, dar impune prin pregnanță, eleganță academică, culoare în recrearea atmosferei epocii care – toate laolaltă – trebuie să fi cucerit studenții audienți din anii universitari 1936 – 1940. Aceste însușiri le regăsim, din fericire, în mai toate studiile înscrise în sumarul acestui volum cu totul deosebit. Aparatul critic (bibliografie, note) pe care l-am fi dorit mai amplu, întregeste util această ultimă apariție a colecției ‚Biblioteca de filozofie a culturii românești”. ■ La „Opinii”, Ion Gheorghe scrie *Iarăși despre o inscripție*, analizând și comentând runele gotice din Tezaurul de la Pietroasa, în intenția de a demonstra că tezaurul cu pricina este getic. ■ Dan Grigorescu oferă „în exclusivitate pentru ‚Contemporanul’”, detaliile unei întâlniri cu Henry Moore. ■ Adrian Marino scrie despre *Cultura română în „Epoca luminilor”*, prezentând volumul coordonat de Romul Munteanu, *La Culture roumaine à l’époque des Lumières*, „o lucrare – în ansamblu – neîndoielnic serioasă și competentă”, în ciuda unor observații de ordin redacțional.

● [„**Flacăra**”, nr. 14] Cezar Ivănescu este invitatul revistei în cadrul interviului săptămânal, consemnat de George Arion: „Experiența umană ca și expe-

riența poetică sunt limitate: câți oameni reușim să cunoaștem în profunzime într-o viață? Câțiva, cei pe care-i iubim... Cât din enigma universală care ne terorizează reușim să exprimăm? Foarte puțin! Și atunci nu e firesc să adâncim, cu riscul monotoniei, acel ton al adevărului pe care credem uneori că l-am descoperit? Cred că poetul are datoria să trăiască ca un 'ins comun', neprivilegiat, și din această perspectivă, ca oricare cetățean de rând, să mărturisească cum e lumea în care trăim, urâtă sau frumoasă, rea sau bună și numai dacă are putere sau vocație mesianică să ne descopere viziunea altei lumi, căci dacă nu avem șansa să constituim o mare epocă literară să nu ne răpim singuri și șansa de a fi niște martori ai adevărului, documente sensibile și netrucate ale acestui sfârșit al mileniului al doilea din România... Sunt monoton pentru că încerc cu obstinție să aproximez un adevăr al experienței și nu să inventez o retorică înșelătoare, consolatoare... [...] Un om care nu se teme că este pieritor, ca și un om care se teme că este pieritor, un ateu ca și un credincios, oricare faptură umană ar trebui să gândească logic și să descopere că existența umană nu are nici un preț dacă nu e trăită în libertate. Concret, prin libertate înțeleg să-ți construiești singur propriu-ți proiect uman și să încerci să-l realizezi cu orice risc... [...] Pentru a fi credibil, poetul – am mai spus-o – trebuie să adopte condiția cetățeanului simplu, modest, care are dreptul să-și iubească țara, să o laude și să se revolte împotriva inșilor și faptelor care-o murdăresc... [...] Sper că nu-mi reproșați că nu aș fi suficient de critic! În ceea ce privește poezia contestatară aș face doar câteva mici observații: nu-mi plac falșii contestatari care trăiesc în vile luxoase și divulg vehement cozile noastre la pâine, nu-mi plac nici obedienții carieriști care după ce și-au făcut plinul aici pleacă în Occident și-și împoașcă cu noroi colegii rămași în toamnă, uneori dau lecții întregului popor roman, să facă el cee ace nu au făcut ei cât au stat aici... Cel care suferă pentru poporul lui, să sufere lângă poporul lui... Mai avem apoi o altă specie de contestatari, printre noi, băieții tineri care până mai ieri scriau reportaje festive și deodată au devenit contestatari fiindcă nu au fost făcuți 'șefi'... [...] Toți trebuie să scriem mult fiindcă avem enorm de recuperat, timp pierdut, experiențe ratate, lecturi inutile... toți suntem în fapt handicapați de experiența negativă a proletcultului, toți suntem niște autodidacți, de aceea trebuie să depunem un efort mai mare decât generațiile dinaintea noastră...".

■ Victor Niță recenzează volumul de poezie *Retrageri* al lui Grigore Arbore, „*Un poet al solitudinii*”. ■ Ilie Purcaru scrie despre *Interviurile neconvenționale* ale lui Mihai Ungheanu. ■ Sub genericul „Constelația lirei”, publică câteva poeme Ioana Proca și Elena Ștefănescu. ■ O pagină de revistă îi e dedicată lui Virgil Carianopol, cuprinzând două poeme de Virgil Carianopol (*Omagiu limbii române* și *Muntelui*), un scurt text semnat de C. Stănescu, câteva referințe critice de Pompiliu Constantinescu, Ovidiu Papadima, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Aurel Martin, Al. Piru, Constantin Ciopraga, și un interviu cu poetul, consemnat de George Arion. ■ Florin Mugur scrie, sub

titlul *Faust, eminescianul*, despre traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș a dramei lui Goethe.

● **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 14]** Dan Zamfirescu publică articolul *Din nou despre sensul unei dezbatere: „protocronismul românesc”*, polemizând cu Florin Manolescu care, în numărul 11 din 11 martie al revistei „Contemporanul”, recenzând *Interviurile neconvenționale* ale lui Mihai Ungheanu, o considera un document esențial pentru modul în care se manifestă dezbateră în jurul „protocronismului românesc”. ■ Dan Mutașcu recenzează volumul de poezie al lui Vasile Nicolescu, *O grădină pentru Orfeu*.

● **[„Cronica”, nr. 14]** Zaharia Sângeorzan recenzează monografia lui Constantin Cubleșan, *Opera literară a lui Delavrancea*. ■ Cristian Livescu scrie despre volumul de debut al Marianei Codruț, *Măceșul din magazia de lemne*: „Orizontul poeziei lui restrâns la stări difuze, frânte, fragmentate de glacialul ambientului, intercalat obsesiv cu peisajele sale uscate, devitalizezate”. ■ La „Note”, Z.S. scrie despre „cavalcada... pseudoliteraturii”, cu referire la noile romane ale lui Vintilă Corbul care „continuă să prolifereze o sublitteratură care nu are nimic cu arta autentică, cu valoarea”: „Vintilă Corbul excelează în pagini de sublitteratură, care nu sunt decât rodul unei gândiri epice precare, lipsite de originalitate”.

● **[„Orizont”, nr. 14]** Carmen Blaga scrie despre *O antologie în actualitate*, în fapt o recenzie a culegerii *Vânt potrivit până la tare. Zece tineri poeți germani din România*. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Nikolaus Berwanger, Vasile Dan, Damian Ureche, respectiv de Laurian Stănescu.

9 aprilie

● **[„România liberă”, nr. 11.956]** Valeriu Cristea scrie, sub titlul *Singurătate și dragoste*, despre romanul lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*, „unul dintre cele mai frumoase, mai profunde și mai adevărate romane apărute la noi în ultima vreme”.

● **[„Lucefărul”, nr. 14]** Al. Piru scrie despre monografia lui D. Murărașu, *M. Eminescu. Viața și opera*. ■ Al. Condeescu scrie despre *Respirări*, volumul de „eseuri” al lui Nichita Stănescu. ■ Paul Dugneanu recenzează cartea lui Mircea Popa, *Introducere în opera lui Ion Agârbiceanu*, „cea mai reușită demonstrație de până acum, a valorii și originalității scriitorului ardelean”. ■ La rubrica „Opinii”, Dan Zamfirescu publică un text polemic și provocator, avânt ca punct de plecare un interviu oferit de Nicolae Manolescu revistei „Familia”: „S-ar putea ca într-o zi cineva să-i facă lui N. Manolescu cel mai mare deserviciu: să-i publice operele complete, și atunci se va putea urmări, pas cu pas, ce a sprijinit, ce a admirat și ce a negat acest critic. Bilanțul nu-i va fi deloc favorabil. ‘Miile de articole’ sunt, pentru el, mai degrabă o funestă ‘karma’ decât un temei și un pretext spre a ne cere să-l credem pe cuvânt acum! Las la o parte, când afirm ce afirm, cele două faimoase cronici la *Cordovani* sau

cronica la cartea lui Traian Filip, în care a dovedit (cum a demonstrat-o Traian Filip!), că publicase... referatul de editură, fără a mai fi citit textul tipărit, între timp modificat de autor! Din păcate, cariera critică a lui Nicolae Manolescu a confirmat temerile mele de odinioară, și astăzi, ajuns la vârsta maturității obligatorii, el ține cu orice preț să-mi dea dreptate în ceea ce regretam mai mult la dânsul acum două decenii: sacrificarea criteriilor de dragul 'politicii literare' și al intereselor personale sau de redacție. Între timp s-au adăugat și cele de grup". ■ Paginile de poezie ale numărului includ poeme semnate de George Timcu, Dan Ciachir, Dumitru Udrea, George Alboiu, Petru Balc și Bogdan Răileanu. ■ La rubrica „Tineri poeți”, Dan Cristea scrie despre poezia Danielei Crăsnaru. ■ Marin Mincu publică o primă parte dintr-o cronică a volumului de *Corespondență* a lui Ion Barbu, ediția îngrijită de Gerda Barbilian și Nicolae Scurtu.

10 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 12.637] Sub titlul *O zguduitoare evocare a erorilor naziste*, Costin Tuchilă recenzează, la rubrica „Note de lectură”, cartea lui Oliver Lustig, *Dicționar de lagăr*, „un memento, un avertisment și totodată o cutremurătoare pledoarie pentru pacea și rațiunea după care tânjește atât de greu mutilatul nostru veac”.

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 15] La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu scrie despre „poezia feminină”, recenzând trei cărți de poezie: *Drum spre morile de vânt* de Gabriela Hurezean, *Paradis pentru ziua de luni* de Carmen Firan și *Solaria* de Elena Zărnescu. ■ La rubrica „Primim la redacție”, Alex. Ștefănescu îl atenționează pe Henri Zalis asupra unor erori făcute în articolul pe ca i-l dedicase într-un număr anterior în cadrul rubricii „Experiențe de urmărit”: „În *Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului*, din 3 aprilie 1983, Henri Zalis îmi consacră un articol la rubrica ‘Experiențe de urmărit’. Îi mulțumesc pentru copleșitoarea cinste pe care mi-o face, dar mă sunt dator să-i atrag atenția că, înainte de a mă elogia și de a-mi da tot felul de sfaturi, ar fi trebuit să-mi citească (sau măcar să-mi identifice) cărțile. În felul acesta, n-ar mai fi susținut în mod eronat că am debutat cu *Jurnal de critic*. N-ar mai fi trecut sub tăcere volumul *Preludiu* – care nu este o culegere de articole — și implicit nu m-ar fi îndrumat să public și altceva decât culegeri de articole”.

12 aprilie

• [„România liberă”, nr. 11.958] La rubrica „Însemnări critice”, Mircea Iorgulescu scrie despre „moda comentariilor”. ■ La „Vitrina cărții”, Radu Cârnelci scrie despre trei romane: *Titus Bostan și ziditorii lumii* al lui Petre Vârlan și *Confidență în parcul orașului și În fața ușii*, ambele ale lui Onu Cazan.

13 aprilie

• [„România liberă”, nr. 11.959] Hristu Căndroveanu recenzează la „Vitrina cărții”, volumul de istorie literară al lui Emil Manu, *Sensuri moderne și contemporane*.

14 aprilie

• [„România literară”, nr. 15] În numărul 15 / 1983 din „România literară”, sub titlul *Densitatea discursului*, Valeriu Cristea publică o amplă cronică la eseu lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*, volum ce reprezintă nu doar o întoarcere a autorului la genul eseului memorialistic și filosofic, ci și o prelungire a acestuia în zona prozei autentice, creând personaje literare din artiști, personalități istorice etc. Criticul remarcă „densitatea discursului, seriozitatea și profunzimea gândirii”, forța și subtilitatea scrisului lui Paler, „masivitatea și eleganța, patosul (câteodată sentimental) și jocul paradoxului, gravitatea acaparantă a ideii și căutarea uneori a efectului”. ■ În *Feeria cotidianului*, Mircea Iorgulescu scrie despre romanul lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău* (1983), căruia îi găsește destul de multe scăderi, mai ales legate de intruziunile auctoriale în substanța narativă: „... acest autoritarism al autorului este sursa unor izbitoare scăderi, de la inabilitatea formulării unei explicații netezi (și, în fond, falsă) din categoria aceloră prețuite de criticii pentru care lămuririle date de autorii înșiși nu doar se substituie propriei judecăți, dar se și prefac în adevărate argumente de autoritate (...) până la o neașteptată și de un gust (măcar!) cu totul îndoielnic invocare polemică al lui Jean-Paul Sartre, opus unei mame preocupate de scarlatina fiului ei. (...) Beatificarea vieții mărunte (trăsătură profundă și originală a prozei lui Sorin Titel) nu implică în sine refuzul ideilor și al valorilor spiritului; o face însă când se transformă în teză”. ■ În articolul „*Mophtologies*”, Eugen Simion recenzează cartea Mariei Vodă Căpușan, *Despre Caragiale*, care, chiar dacă utilizează termenul „moftologii” pe modelul barthesian al lui „*mythologies*” și se apropie de textul literar cu alte mijloace decât cele ale criticului tradițional, nu abuzează de acea „terminologie rebarbativă și inoperantă”, în marginea căreia glosează puțin Eugen Simion înainte de comentarea propriu-zisă a volumului: „Criticii care stăpânesc o metodă nu sunt sfioși și n-au angoase în fața textului. Relativismul nu-i un concept pentru ei. Lumea se conduce după legi sigure și cine nu știe să le citească este un om pierdut. Acest detestabil fanatism metodologic începe să cedeze pe măsură ce noile metode își asumă problemele mari ale literaturii, puse până acum între paranteze”; cumva, concluzia cronicii, derivă din această opinie, chiar dacă criticul nu ezită să formuleze observații pertinente, acolo unde este cazul: „Revenind la cartea *Despre Caragiale*, cu un debut așa de curios, să spunem înainte de orice că ea propune o lectură coerentă și verosimilă în raport cu premisele propuse. Există un *univers moftologic*, un tip de discurs, iarăși, moftologic, o ‘manie a reprezentării’ (dedublarea, mascarea persona-

jelor), o continuă agitație, un sentiment puternic de inconsistență în *Momentele și comediile* lui I. L. Caragiale? Există, bineînțeles, toată critica vorbește de ele. Maria Vodă Căpușan merge mai departe și descoperă și părțile nevăzute ale acestui vast teritoriu în care domnește, cu autoritate, Moftul. Demonstrația ei este serioasă, cu multe puncte de vedere noi. Semnalez câteva: ideea, de pildă, că orașul lui I. L. Caragiale este confuz și haotic, că totul pare alcătuit 'în pripă' și 'de strânsură', că geografia lui Mitică stă sub semnul *oblicului* și, în genere, că spațiul moftologic indică o veritabilă repulsie față de simetrie, rectiliniu, echilibru; sunt strâmbe, apoi, nu numai străzile și casele, dar și vorbele, mai ales vorbele ce vin amețitor de repede și cu vid absolut în ele. Foarte fină este și observația că, în lumea moftologică, *politicalul* se convertește în culinar, altfel zis: toate marile pasiuni, lupte ideologice se termină cu o masă bună ('împăcare sub zodia gastronomică'... scrie autoarea). Moftangiul (în speță Mitică) nu trăiește, mai aflăm, niciodată singur, e sociabil și se învâрте în locurile aglomerate. Asta, iarăși, știam, dar Maria Vodă Căpușan pune totul sub semnul unei veritabile 'manii a reprezentării' (o formulă elocventă scoasă din *Slăbiciune*) și, după ce studiază toate elementele textului, zice că esențial la I. L. Caragiale este 'toposul lumii în Carnaval'. Cadrilul ar fi 'figura' lui simbolică, iar vorba 'viceversa' deviza acestei lumi tranzitorii, inconsistente, aflate într-o continuă, derizorie petrecere. Provocatoare este ideea cu care debutează capitolul *Textul impur*. Noi știam, până acum, că esențială este la I. L. Caragiale sensibilitatea acustică, că 'auzul' este, la el, monstruos. Maria Vodă Căpușan vorbește, dimpotrivă, de 'rara sensibilitate a privirii' și de 'un ritm al privirii', sprijinindu-se teoretic pe René Lindekens (*Eseu de semiotică vizuală*). Demonstrația nu merge, totuși, în această direcție. Accentul cade, aici, pe ceea ce autoarea numește 'tirania textelor', știința de a folosi texte și pretexte în literatura de ficțiune. Însemnările cunoscute din *O nouă „Carte de citire”* și *Telegrame* vin să susțină ideea unor noi tipuri de coeziune teatrală și a unei tehnici intertextuale la I. L. Caragiale. De ce, totuși, *Text impur* la un scriitor reputat pentru mania lui stilistică, așa de pur în schitele și comediile sale? Maria Vodă Căpușan ne dă o explicație: «Impur» fiindcă autorul asumă în scrisul său nenumărate pretexte gata elaborate, sau trece cu dezinvoltură fraze ce îi aparțin, măcar în parte, pe seama altora, înfățișându-le ca împrumut, într-o creație cu o responsabilitate greu de deslușit, de pus pe seama cui... «Impur» nu neapărat pentru că ar exista o substanță textuală originală. Pură, nepângărita de vreo aducere aminte, revărsându-se lin și fără obstacole, de la o sursă miraculoasă; iluzia suprealistă și cea romantică rămân totuși, o simplă iluzie și textul este, oricând și oriunde, memorie și dramă a propriei sale antecedente și alcătuirii. «Impur» mai degrabă fiindcă se vrea astfel, cu ostentație, își afișează făptura sa tainică, în eterogenitatea elementelor constitutive, ce ies la suprafață sub privirea cititorului. «Impur» fiindcă integrează în sine cu o neostenită energie acele teritorii ale limbajului ce nu-i

aparțineau de drept prin forța tradiției, vădind vitalitatea și extraordinara capacitate de absorbție a discursului literar. «Impur» în orice caz în intenția scriitorului cu perpetua sa tendință de a demasca dar și a mistifica adâncimi ce nu există sau revelând altele trecute îndeobște sub tăcere în eterna comedie a Moftului, în chiar teritoriul cuvintelor și textelor sale'. Justificarea critică este convingătoare. La fel este și cea care urmează (*Tirania textului*), unde vedem cum moftangiii se lasă îmbătați și ei înșiși îmbată pe alții, cu texte. Critica veche zicea că eroii din *Schițe* și *Momente* se hrănesc cu vorbe și sunt niște conștiințe buimăcite de cuvinte. G. Călinescu remarcase natura bovarică a femeilor din opera demistificatorului I. L. Caragiale. Maria Vodă Căpușan arată, cu textele pe masă, cât de profundă și de răspândită este această epidemie romanțioasă și ce rol joacă gazeta (rol de oracol!) în viața lui Leonida, Ipingescu și a lui Jupîn Dumitrache. La mijloc ar fi un 'ritual al lecturii' și, împingând lucrurile spre mit, criticul vorbește de *act sacrificial*, de *deus absconditus*, de comunicare inițiativă... Totul este semn, orice detaliu intră într-un scenariu, chiar și sughițatul dezamăgitor al Cetățeanului Turmentat are o semnificație, căci iată câte funcții îndeplinește el în discursul oratoric: 'Caragiale reduce deliberat partitura verbală a personajului său și îl face să se manifeste mai ales în registrul vizual și, repetat și insistent, printr-un semn sonor care, cu toată aparenta simplitate monocordă, poate spune foarte multe lucruri în funcție de contextul unde apare. El este mijloc de poluare sonoră a actului oratoric, conjugându-se cu toate celelalte procedee de perturbare utilizate de autor, cu precădere în registrul non-verbal, mai direct și mai brutal ca intervenția prin limhaj. În contextul restrâns al propriei sale partituri verbale, acest semn echivoc îndeplinește de fiecare dată o funcție distinctă și răsul spectatorului se vrea mereu reînnoit tocmai de aceste semnificații mereu altele'. Nu-i cam mult, te întrebi, pentru un nenorocit de sughiț? Autoarea studiului crede că nu, totul – încă o dată – are semnificație și semnificația are mai multe învelișuri, iar învelișurile mai multe funcții... Impresia mea este, să nu se supere Maria Vodă Căpușan, că exagerează în privința sughițului, pune prea multă știință în decodarea lui. După gustul meu, acest act fiziologic este, ca procedeu comic, elementar și critica nu trebuie să facă prea multă filosofie în jurul lui. Subtile, în schimb, considerațiile despre 'toposul conferinței' în *O scrisoare pierdută* și despre prezența publicului pe scenă (înțeleasă, în chip just, cred, ca o participare a spectatorului la actul teatral). Mai puțin elocventă, sub raport critic, mi s-a părut analiza dramei *Năpasta*, deși premisa de la care pornește criticul este promițătoare: '*Năpasta* nu e o simpla piesă-anchetă, ci o interogație ontologică'. Cât despre definirea lui Leiba Zibal ca un 'Isus modern' și explicarea dramei prin care trece ca o reconversie în mit, într-o noapte ritualică, asta constituie o ipoteză la care merită să reflectăm. Observ că analiza discursului epic sau dramatic nu împiedică pe Maria Vodă Căpușan să arunce o privire spre 'abisala profunzime

a ființei'. Din acest punct de vedere, chiar discursul ei critic este impur, din fericire impur. Depistând țevăriile textului, autoarea spune ceva și despre sângele care circulă prin ele. Prin astfel de trădări, obiectul (opera) nu-și pierde substanța în analiză, iar cel care citește nu-și refuză ceea ce, după mine, este esențial în critică: sensul tonalității operei. Când citim astfel de cărți, venite după altele, scrise de oameni învățați și talentați, întrebarea pe care ne-o punem este în ce măsură schimbă ceva în modul nostru de a citi și înțelege o mare operă amenințată de prejudecățile criticii. Nu pot spune că *Despre Caragiale* modifică fundamental concluziile criticii literare de până acum. Am impresia că Maria Vodă Căpușan nici nu și-a propus acest lucru. Ea citește din alt unghi și cu altă pregătire teoretică o literatură peste care au trecut multe priviri atente și încearcă să explice coerența interioară a textului și felul în care el funcționează. E o lectură, trebuie să spun, plauzibilă și cu observații ce se țin minte. Autoarea are inteligența să-și prezinte cu modestie punctele de vedere într-un text critic care nu abuzează de prea multe concepte". ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu continuă, după cum anunțase, prezentarea volumului 33 din *Scrierile argheziene*, scriind despre *Tudor Arghezi – portretist (II)*; partea a doua pune sub lupă câteva din portretele unor personaje și personalități din spațiul cultural, literar, social etc. autohton, cronicarul neezitând să punteze și unele erori ale scriitorului sau judecățile tendențioase bazate pe simpatii sau antipatii personale, pe reciprocități sau atitudini revanșarde. ■ Pe aceeași pagină, e publicată și tableta săptămânală a lui Geo Bogza, o frumoasă evocare lirică a lui Jaroslav Hašek, *Svejk*, încheiată astfel: „Multor mari scriitori din acest secol le-am fost recunoscător, dar nici unuia atât de direct și personal, de la suflet ros de bocanci la suflet ros de bocanci, ca lui Jaroslav Hašek, creatorul bravului soldat Svejk, ale cărui isprăvi din timpul primului război mondial au avut darul să mă scape, chiar și după al doilea, de ucigătoare tristeți”. ■ Și tot aici, un scurt fragment din „jurnalul” lui Eugen Jebeleanu, *Pielea și oasele*, evocând o întâlnire, în data de 20 ianuarie 1942, cu Dimitrie Stelaru, cu o sobă în brațe, flămând și zgribulit de frig, îmbrăcat cu „același trenchcoat groaznic de rupt și de murdar de astă-vară”, și care, întrebând fiind dacă nu mai are și altceva pe dedesubt, răspunde: „-Ba da. Pielea și oasele...”. ■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie pe larg despre *Eseurile critice* ale lui Livius Ciocârlie, într-un articol intitulat *Teorie și critică*; criticul se concentrează mai mult pe probleme legate de metoda critică, de metodele critice mai precis, de asumarea unor teorii critice, și mai puțin pe eseurile despre scriitorii români cuprinși în această carte, care ar reprezenta dovada schimbării la față a criticii lui Livius Ciocârlie, pentru că acestea, consideră Nicolae Manolescu, „mai curând anunță noua întrebuintare a uneltelor decât o fac pe deplin convingătoare”: „Recenta carte a lui Livius Ciocârlie (*Eseuri critice*) nu mai are, ca celelalte, o ‘temă’. Autorul a cules din reviste cincisprezece eseuri și le-a grupat, în funcție de preocupări, în trei categorii.

Măștile romantice ale dorinței, cel mai amplu (de fapt o suită de mici eseuri distincte), continuă linia observațiilor mai vechi despre trecerea de la simbolul romantic la textul modern. A doua categorie cuprinde eseuri referitoare la critică în general iar ultima, la literatura română contemporană în special. Nu mă voi ocupa de primul, căci ar fi necesar să redeștept un context – acela din volumul *Negru și alb* – fără de care minuțioasele analize sunt de neînțeles. Și, în plus, lucrurile principale au fost spuse cu alte ocazii. Cât privește celelalte categorii trebuie să fac de pe acum constatarea că ele indică o ‘evoluție’ a atitudinii critice în sensul unui relativism sceptic. Metoda lui Livius Ciocârlie, inspirată inițial de structuralismul francez și de critica semiotică, este astăzi mult mai liberă, chiar dacă nu neapărat în felul empiric tradițional, încât cineva care nu i-ar fi citit cărțile de dinainte i-ar putea identifica pasiunile de odinioară numai după o anumită deschidere a unghiului critic sau după resturile fosile din vocabularul întrebuițat. Cele zece eseuri despre scriitori români actuali sunt o dovadă. Dar schimbarea a început cu întrebările despre critică, teorie sau istorie literară pe care le găsim în cele patru eseuri din secțiunea mediană a culegerii. Așa încât de la ele se cuvine să pornim. Psihologic, o posibilă cheie a modificării de atitudine față de critică (și, mai trebuie să spun?, față de literatură) se află totuși în pagina inaugurală din *Poetul și tovarășul de drum*, unde e vorba despre interviurile lui Florin Mugar. Este mărturisită aici o dificultate neprevăzută. ‘Autorul începe prin a-și pune o problemă teoretică, menită a fi ilustrată printr-un caz particular. El scrie câteva rânduri, după ce formulează problema (și anume: ‘dacă e adevărat, cum cred, că scrierile din marginea literaturii – corespondente, memorii, jurnale etc. – nu sunt numai documentare, dacă ele aparțin literaturii tot atât cât o lămuresc’ ș.a.m.d.), se oprește, se împiedică, reculează: ‘Nu merge, gândul mi-e aiurea; și totuși, lucru curios, nici să abandonez, cum încerc săptămâni la rând, nu reușesc. În cele din urmă înțeleg că am pornit greșit’. De ce? Esențialul este în fraza care urmează: ‘De fapt, recunosc acum, nu mă interesează prea mult ce se întâmplă cu interviurile, în ce constă și câtă este literaritatea lor. În schimb, mă interesează altceva, și anume cazul particular în sine’. Dacă citim cu atenție mărturisirea și o legăm de disocierile din eseurile despre critică, putem admite fără greutate că schimbarea pe cale să se producă în interesul criticului se referă la nivelul la care el abordează literatura. În *Critica teoriei și teoria criticii* avem soluția. Livius Ciocârlie distinge între două feluri de a aborda literatura: unul care cade în sarcina cercetătorului, a omului de știință, preocupat de ‘literaritatea literaturii’, altul, care este al criticului, atras de ‘literaritatea operei’. ‘Într-un anumit sens (explică autorul), se produce o confuzie atunci când i se spune criticii metalimbaj. E adevărat, critica este un limbaj despre alt limbaj – al operei – însă unul de același tip, în vreme ce știința folosește realmente un metalimbaj. Omul de știință observă de deasupra, ca cel așezat în fata unui microscop, sau în orice caz din alt plan, ca

cel așezat în fața unei hărți, pe când criticul comentează de la nivelul operei’. Așadar, cineva care ar urmări diagrama interesului pentru literatură în eseurile lui Livius Ciocârlie, de la *Realism și devenire poetică* la cele de azi, trecând prin *Negru și alb* și prin *Mari corespondențe*, va trebui să ia în seamă deplasarea acestuia de la teorie la critica propriu-zisă, de la studierea mecanismelor textului în generalitatea lor (documentată, desigur, prin exemple particulare) la analiza de opere (sprijinită, desigur, pe niște presupuziții teoretice). Scepticismul relativist, la care m-am referit, de aici provine. Livius Ciocârlie scrie, astăzi, cu detașare și cu umor, despre pretențiile teoriei de a subordona critica. Deja *Argumentul* cărții ne prevenea: ‘...Teoria îi folosește criticii, dacă nu i se impune excesiv. Necesară câtă vreme rămâne în fundal, teoria îngustează unghiul de vedere al criticului și îi aburește percepția operei când vrea să-i fie ghid’. Iată o concluzie la care au ajuns și alți comentatori în acest moment al istoriei disciplinei noastre, pe care l-am putea numi post-structuralist. În 1976, profesorul Murray Krieger de la Johns Hopkins University scria în *Teoria criticii* (tradusă de curând la noi de către Radu Surdulescu): ‘Prin urmare, susținătorul teoriei literare nu trebuie să ceară decât ca următoarele premise să fie recunoscute: 1) că datorită consuetudinilor noastre percepționale teoria este un rău necesar și 2) că o teorie poate fi mai bună decât alta. Atâta timp cât nu își pierde spiritul critic și sinceritatea, el nu va fi amenințat de pericolul de a exagera foloasele teoriei, de a deveni un utopist al acesteia’. Aleg înadins părerile unui american, spre a se vedea că lucrurile stau cam la fel peste tot, nu doar în Franța (domeniul predilect de referință al lui Livius Ciocârlie) ori la noi. Trecând din regimul imaginarului în acela al teoreticului o observație a lui Gilbert Durand, Livius Ciocârlie descoperă, pe de o parte, faptul că în fiecare perioadă ‘există o doctrină opresivă și una contestată’ și, pe de alta, descrie aceste perioade (în epoca postbelică) în succesiunea lor: ‘Directorii de conștiință ai epocii se schimbă pe nesimțite. Fără sa-ți dai seama prea bine cum, după ce totul fusese văzut din perspectiva psihanalizei freudiste filtrate prin ipostaza ei lacaniană, gândirea – păstrând numai nevoia de a fi protejată de figuri tutelare – îl redescoperă pe Jung. În etnologie, structuralismul lui Lévi-Strauss a dominat două decenii, în timp ce studiile lui Mircea Eliade se aflau într-un fel de limb; acum, o dată cu resurecția hermeneuticii, rolurile s-au inversat. Lingviștii, după ce-au fluturat flamura saussuriană și fanionul glosematic, au trecut cu arme și bagaje în tabăra generativistă’. Și așa mai departe. Adevărata problemă pentru un critic (și, firește, nu doar pentru el) este raportarea la aceste teorii tutelare: ‘Se naște atunci dilema: să adâncești o teorie, folosindu-te de o metodă bine asimilată, chiar dacă între timp o altă teorie a apărut, sau s-o părăsești pe cea dintâi pentru cea din urmă, cu riscul de a n-o fi adâncit pe prima și de a n-o putea înțelege bine pe a doua, cu riscul grav pentru bunăstarea spiritului de a te simți o morișcă, învârtită de orice vânt?’. Răspunsul lui Livius Ciocârlie este

circumstanțiat și nuanțat, dezvăluind, în fond, imposibilitatea de a ieși din această dilemă, pe care criticul, mai de voie, mai de nevoie, trebuie să și-o asume. Ar merita relevate și disocierile operate în eseul *Critica semiotică – metaforă sau concept?*, utile, căci vin din partea unui cunoscător și lămuresc o terminologie cam abuziv întrebuințată uneori, dar spațiul nu-mi permite să stăruiesc. Să spun doar că Livius Ciocârlie tranșează curajos în delicata problemă afirmând, de la început, că semioticienii nu sunt critici chiar dacă au uneori în vedere literatura și nici criticii nu sunt semioticieni, chiar dacă au uneori în vedere procesul de semnificare. Ei pornesc din puncte opuse și ajung în puncte opuse. Cât privește pe cei din urmă, Livius Ciocârlie are dreptate (și se exprimă foarte plastic): ‘Ceea ce apropie critica în cauză de semiotică este, mai întâi, întemeierea explicită și consecventă pe o teorie. Dacă, în critica «tradițională», poetica rămâne neformulată, ori se face apel la o idee teoretică sau la alta într-un fel eclectic, după specificul operei comentate, un eseu de critică «semiotică» seamănă destul de bine cu centrul cultural Beaubourg, adică se înconjoară de o rețea de artere teoretice la vedere. Cui centrul Beaubourg îi sugerează o rafinărie, aceluia îi va mirosi și dinspre critica semiotică a petrol’. Nu mi-a rămas cine știe cât loc ca să comentez tocmai eseurile despre scriitorii români, despre care spuneam că reprezintă dovada schimbării la față a criticii lui Livius Ciocârlie. Ca să fiu sincer, trebuie să adaug că mi-am limitat cu intenție spațiul, deoarece ele mai curând anunță noua întrebuințare a uneltelor decât o fac pe deplin convingătoare. Întâlnim, nici vorbă, alianța de precizie și de finețe a spiritului lui Livius Ciocârlie pe care o știam dintotdeauna, iar majoritatea analizelor au frumusețe și rigoare. Autorul *Eseurilor critice* descinde în tabăra criticilor interesați de literatura noastră de azi ca un tovarăș de arme a cărui contribuție se cade apreciată. Ceea ce mă face să ezit nu e nici valoarea luată în sine, a acestei contribuții, nici relevanța multor observații, ci, dacă pot spune așa, menținerea lor într-un fel de marginalitate. Această impresie se explică prin două cauze diferite, deși legate pe dedesubt. Prima constă în caracterul oarecum întâmplător al selectării operelor puse în discuție: *Moromeșii* și o culegere de poezii de Anghel Dumbrăveanu, *Amintirile* lui Agârbiceanu și *Ce se vede* de Radu Petrescu, traducerea lui Arghezi din *La Fontaine* și romanele lui Sorin Titel. Ce mai este? Versurile lui Șerban Foarță, două cărți de ‘călătorie’ (E. Simion și M. Zăciu), interviurile lui Florin Mugur. A doua cauză, mai profundă, constă în natura observațiilor: prea puțin derivate dintr-o privire cuprinzătoare, sintetică, a operelor și autorilor, vizând de obicei ‘amănunte’, aspecte laterale (‘proustianismul’ lui Agârbiceanu, ‘starea de creație’ în *Moromeșii*). Livius Ciocârlie e, deocamdată, un critic timid al literaturii actuale: în sensul unei anumite lipse de îndrăzneală, nu însă întrucât îi considerăm analizele în parte, dar în totalitate. Par mai degrabă rodul întâmplării decât al unei intenții precise. Oricum, criticul ne deschide gustul: am vrea să-i știm opinia despre cât mai

multe”. ■ Tot aici, în finalul cronicii lui Nicolae Manolescu este publicată și reacția Editurii Eminescu la observațiile criticului din numărul anterior privind modificările intervenite în textul său de pe coperta a doua a romanului *Placebo* de Mircea Săndulescu; prin directorul și lectorul de carte, editura precizează că textul fusese adus redacției de autor, că editura nu a făcut nici o modificare pe text și că „editura dezaprobă practica tovarășului Mircea Săndulescu, incompatibilă cu etica scriitoricească”. ■ La pagina 10 a revistei, sunt publicate patru recenzii: Tiberiu Utan scrie despre două volume de poezie, *Poeme* de Szilágyi Domokos, în traducerea lui Constantin Olariu, și *Monolog interior cu ușa deschisă* de Kányádi Sándor, tradus de Paul Drumaru; Vasile Chifor scrie despre *Camera albă* de Ion Drăgănoiu, iar Dumitru Dinulescu recenzează volumul *Întâmplări cu scriitori* al lui Mircea Micu. ■ Costache Olăreanu e prezent cu *Însemnări la un roman de dragoste*, incluzând câteva fragmente din romanul *Avionul de hârtie*, în curs de apariție. ■ Irina Grigorescu prezintă succint antologia „15 Young Romanian Poets”, cuprinzând versuri alese și traduse în engleză de Liliana Ursu.

• [„Tribuna”, nr. 15] Al. Căprariu semnează un grupaj de patru poezii. ■ La rubrica „Radiografii epice”, Diana Adamek scrie despre romanul *Lumea în două zile* al lui George Bălăiță. ■ Gabriela Adameșteanu publică un fragment (*Măsuța de servit ceaiul*) din romanul *Dimineața pierdută*. ■ Aurel Dumitrașcu semnează două frumoase poeme, *Săptămâna Rembrandt* și *Trotuarul de scânduri*. ■ Pe ultima pagină, redacția continuă publicarea unor fragmente din romanele *Ulise* (de J. Joyce, traduse de M. Ivănescu) și *Pielea* lui Curzio Malaparte (traduse de Ștefan Damian).

15 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 12.641] La rubrica „Note de lectură”, Victor Atanasiu scrie despre „edificarea morală a personajului”, în fapt o recenzie a volumul III din ciclul *Istoriei* al lui Mircea Ciobanu, „una din acele cărți pentru care e greu a găsi o formulă exactă, căci formula exactă poate fi și aceea a unei narațiuni cu oarecare aromă orientală, în care narator și receptor se rătăcesc cu voluptate prin meandrele unei povestiri domoale, de bunăvoie răsucite prin atâtea cotoane, cu reveniri ori salturi în timp neașteptate, iarăși cu un adaos de precizări asupra cutărui personaj ori lăsarea acestuia în afara scenei, atunci când istorisitorul simte că i-au fost stoarse toate semnificațiile”. ■ Valentin. F. Mihăescu recenzează volumul de critică *Întâlnirea cu opera* al lui Nicolae Ciobanu.

• [„Contemporanul”, nr. 16] *Literatura – constructor de conștiințe* este titlul articolului inaugural al numărului: „...Scriitorul ca martor, e interesat de timpul istoric în care trăiește, de starea ideologică, psihologică, morală, socială a condiției umane, acest interes finalizându-se într-o semnificație – punct final pe traseul opțiunii și participării efective la mersul evenimentelor, definitorii

pentru fiecare artist angajat. Astfel, cronicar al unei epoci, scriitorul devine, deopotrivă, un purtător de cuvânt al ei. Fundamentul opțiunii – și, prin urmare, al participării – îl constituie, cum bine se știe, înțelegerea realității, iar viabilitatea operei literare, sub aspectul semnificației conținute, e rezultatul nobil al acestei participări înțelepte pe fondul opțiunii. Calitatea de martor pretinde scriitorului cunoașterea realității în ceea ce are aceasta caracteristic și la nivelul liniilor de forță determinante pentru întreg ansamblul vieții sociale; calitatea de participant pretinde – ca o consecință a înțelegerii și opțiunii – identificarea scriitorului cu aspirațiile societății și o viziune integratoare...”.

■ Antologia „Contemporanul” include un poem, *Cuvântul*, de Ștefan Roll.

■ Sub egida „Conferinței Naționale a P.C.R. și problemele creației”, Alexandru Balaci scrie despre *Afirmarea umanismului revoluționar*, un text tern, aglomerat de stereotipuri ideologice și de referințe la discursurile lui Ceaușescu.

■ Tot aici, Dr. Ilie Bădescu scrie despre *Receptarea lui Marx în cultura românească*.

■ În cuprinsul revistei e inclus și un mic grupaj cu trei poeme de Tiberiu Utan.

■ Sub titlul *Obsesia mărturisirii*, Laurențiu Ulici scrie, cam prea generos pentru intransigența criticului, despre romanul lui Platon Pardău, *Limita de vârstă*: „Că Platon Pardău e un bun profesionist al prozei, ține de evidența critică, deocamdată mai mult în aria foiletonisticii decât a sintezelor istorico-literare (puține de altfel); că e și un foarte productiv profesionist ține de evidența numerică a cărților; nu mai puțin evidentă e și preocuparea scriitorului pentru diversificarea tematică și stilistică a romanelor sale: a început cu romanul realist de temă politică, a trecut apoi în spațiul fantasticului, după care a încercat o sinteză a direcțiilor precedente prin adaptarea stilului fantastic la tema politică, pentru ca, mai nou, să fie atras de descripția comportamentistă și, întrucâtva, de psihologie. *Limita de vârstă* reia problematica politică, reia și tipul de personaj din *Ora de dimineață*, activistul de partid, dar atât una cât și cealaltă sunt supuse acum unei priviri în interior, la nivelul conștiinței de sine a personajului iar nu în exterior, la suprafața actelor lui sociale cum se întâmpla în romanele mai vechi ale prozatorului. [...] *Limita de vârstă* e un roman bine scris, vădind dispoziția pentru analiză a prozatorului și complementar, neastâmpărul formulei narrative”.

■ Florin Manolescu publică, sub titlul *Între repetiție și arhetip*, o cronică a romanului lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*: „...Surprinzător este însă faptul că umanitatea aceasta vastă, care presupune și un număr important de elemente istorice, politice sau sociale, caracteristice pentru o viziune de tip monografic, nu este organizată de romancier după regulile obișnuite ale romanelor tradiționale, în care un mediator ‚disciplinat’ însiră fragmentele narațiunii pe firul unui lanț de legături cauzale, cu un ax temporal îndreptat într-un anumit sens. Dimpotrivă, este vorba de o tehnică a înscenărilor caleidoscopice sau polifonice, dacă avem în vedere mulțimea instanțelor narrative, a ‚vocilor’ din interiorul fiecărui roman. Pentru a da exemplul cel mai des întâlnit la Sorin Titel, un narator poate povesti cum un personaj povestește

privind o fotografie din care, brusc, personajele încep la rândul lor să povestească. Rezultă de aici un fel de montaj al ‚punctelor de vedere’ sau o combinație de situații narative, cu aspectul unui labirint în care un rol decisiv îl joacă dimensiunea temporală. Un studiu foarte cunoscut al lui Wolfgang Kayser încerca să răspundă la întrebarea tot mai obsedantă pentru cititorul și romancierul de astăzi: cine povestește romanul? Cititorii lui Sorin Titel trebuie să afle însă nu numai cine, dar și când se povestește un roman. Acest tip de ‚joc’ cu cititorii și cu textul (la care s-ar putea adăuga și experimentul cu celelalte categorii mai importante ale romanului: profilul și viteza narativă sau începutul și sfârșitul unui text) caracterizează mai ales volumul *Femeie, iată fiul tău*, dar încă din *Pasărea și umbra* demersul autorului începuse să ia un caracter polemic explicit. [...] În *Femeie, iată fiul tău*, amănuntul realist, prezent în toate narațiunile lui Sorin Titel, trimite cu mai multă insistență spre acest motiv obsedant și, în cele din urmă, spre arhetipal. Printr-o repetiție savant distribuită, traseul tehnic complicat al textelor ne-a condus pe nesimțite spre câteva sentimente fundamentale: din sfera poeticului (dorința de a fi iubit, suferința celor rămași singuri sau, cu un cuvânt des întrebuițat de personaje, *greumântul* sufletesc) care pot fi strănse într-un arhetip din categoria miturilor personale, studiate de psihocritică. De aceea se poate spune că adresându-se unui cititor ‚răbdător’ capabil să-și asume sarcina de a remedia narațiunea, Sorin Titel reușește performanța de a povesti de mai multe ori același lucru, fără să se repete”. ■ În *Documentarul-acțiune*, Ioan Adam scrie despre romanul *Călătoria spre zei* al lui Mihail Diaconescu, carte care „nu trece totuși de stadiul promisiunii, fiind hotărât lucru, cea mai vulnerabilă operă a unui prozator serios, îndeobște creditabil”. ■ Numărul cuprinde o serie de scurte recenzii: Andrei Băleanu scrie despre romanul lui B. Elvin, *În continuare*, Mircea Constantinescu despre romanul *Gustul amar al iederii* de Nicolae Frânculescu, Ion Holban despre volumul de proză *Copacii de cristal* de Teodor Parapiru, Paul Dugneanu despre romanul de factură lirico-parabolică *E târziu pe steaua polară* de Radu Felix, iar Emil Manu recenzează cartea lui Nicolae Calomfirescu, *Septembrie*, și pe cea a lui Ion Dodu Bălan, *Copilăria unui Icar*. ■ Al. Piru pune în discuție, la „Istoriografie literară”, cartea lui Liviu Rusu, *De la Eminescu la Lucian Blaga*, iar Mircea Scarlat consemnează debutul lui Doru Scărlătescu cu o exegeză dedicată lui *Geo Bogza*, o carte doctă, „dar, tocmai prin deosebita ei seriozitate, modalitatea abordării îmi pare inadecvată spiritului de insurgent al lui *Geo Bogza*”. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu scrie despre *Capek*, mai precis despre traducerea în românește, de către Dan Raicu și Helliana Ianculescu, a eseurilor lui Karel Čapek prinse în volumul *În captivitatea cuvintelor*, amendând în final traducerea: „Traducerea mi s-a părut întrucâtva inegală: paginilor care păstrează un aer cam greoi, obsedate – parcă – de fidelitatea față de original, le urmează altele, – e drept, cele mai multe – fluente, pline de culoare, în care ironia sună firesc, ascunzând sub surâs o acerbă polemică”.

• [„**Flacăra**”, nr. 15] Nichita Stănescu publică un scurt poem, *Către Valeria*, dedicat Valeriei Sitaru. ■ Marin Mincu este invitatul revistei în cadrul interviului săptămânal, consemnat de N. Grigore Mărășanu, *Puterea tradiției și șansele universalizării*; criticul vorbește în el despre experiența lectoratului la Universitatea din Torino, despre poezia sa, despre cărțile de critică, despre debutul din 1964, în „Gazeta literară”, despre noua critică, despre introducerea semioticii în cercetarea literară: „Cred că acțiunea mea nu a fost chiar atât de grea, mai ales că venea, ca să zic așa, pe un teren deja în bună parte defrișat. Există o foarte bună școală critică în acest sens la Timișoara, reprezentată la nivel european prin Livius Ciocârlie, prin Marcel Pop-Corniș, dar și prin Șerban Foarță; există o orientare structuralistă mai eclectică la Universitatea din Cluj-Napoca, având notabile rezultate în lucrările lui Ion Pop, Marian Papa-hagi, Ion Vartic și Mircea Muthu și mai sunt mulți alții care fac semiotică fără s-o știe ca monsieur Jourdain. Am totuși pretenția să susțin că efortul subseminatului de a modifica limbajul criticii, în mod efectiv, a dat rezultate imediate. Aș putea oferi exemple prin care să demonstrez că sintagme și termeni neîntrați în vocabularul curent al criticii până la publicarea lucrărilor mele au început să fie un bun al tuturor, deși nu sunt convins că toți cei care le folosesc au mers la sursă și că au, deci, justificarea teoretică minimă care să le dea acest drept. ■ Tania Radu recenzează volumul *Scene din viața imaginară* al lui Cristian Livescu. ■ Un scurt text despre cartea de poezie a lui Teohar Mhadaș scrie Ioan Alexandru. ■ Câteva pagini din număr cuprind articole despre Munții Carpați, în deschiderea cărora Adrian Păunescu publică poemul *Muntele*. ■ Tot Adrian Păunescu încheie numărul cu un poem dedicat tricolorilor, *Cântec pentru tricolori*, înaintea meciului cu naționala Italiei.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 15] Eugen Barbu continuă să scrie despre Ioan Alexandru în partea a nouăsprezecea a serialului *La judecata de apoi a poezilor*. ■ Nicolae Paul Mihail scrie, extins și exagerat, despre două volume de poeme ale lui Vasile Dinescu, *Ora ideală* și *O altă nuanță a revoluției*, volume ce „au pornit singure la drum, ca două sticle aruncate în mare, sau ca două corăbii cu pânzele întinse. *Habent sua fata libelli*. Să ne ferească Dumnezeu de prieteni, că de dușmani ne ferim singuri. Încrezător, pe drept cuvânt, în destinul său, poetul se azvârle cu hotărâre și cu superbă imprudență, absolut indispensabile artei adevărate, spre mari continente, ideale, pe care sperăm că le va descoperi cu ajutorul ‘ecuației sale albastre’. Îl așteptăm cu încredere, socotindu-l o îndreptățiă speranță și un real câștig al poeziei noastre contemporane”.

• [„**Cronica**”, nr. 15] La rubrica „Literatura de consum”, Constantin Ciopraga scrie, sub titlul *Între „aventură” și enigmă*”, despre două cărți de aventuri: *Clandestin la bord* de Jean Nedelcu și *Răzbunare ratată* de Horia Ungureanu; tot aici Nicolae Turtureanu recenzează romanul polițist *Norocul era șchiop* de Ion Ochinciuc, iar Ioan Holban scrie despre „două romane des-

pre daci”: *Comosicus* de Ioan Nicolae Bucur și *Cavalerii danubieni* de Ioan Roman.

● [„**Orizont**”, nr. 15] La rubrica „Convorbiri”, George Dinu consemnează un interviu cu poetul Nicolae Dan Frunteletă, redactor-șef al revistei „Lucefărul”, un interviu fără miză deosebită, mai degrabă plat. ■ În articolul *Literatura noastră cea de toate zilele*, Cornel Ungureanu scrie despre cartea lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*: „Excelent critic de susținere, el este ca și altădată autor de definiții absolut remarcabile atunci când scrie despre literatura generației sale. Mă îndoiesc că Adrian Popescu sau Mihai Sin, Vasile Vlad sau Norman Manea au avut parte de un comentator care să-i urmărească cu mai multă generozitate. Nu știu dacă vreun critic a scris cu mai multă dragoste despre Horia Pătrașcu. Mă îndoiesc că Platon Pardău a fost citit cu atâta atenție de vreun cronicar. Mircea Iorgulescu iubește prezentul literaturii, scrisul este, pentru el, și o mărturisire a iubirii. Interesat de dimensiunea etică, el nu judecă opera în sine: opera e o cale de acces către viața de zi cu zi a literaturii. Foarte depărtat prin procedee și uneori, prin opțiuni, de Nicolae Manolescu sau Eugen Simion, critic alături de care a fost de prea multe ori și de fiecare dată abuziv așezat, Mircea Iorgulescu are, în actele-i intelectuale, o vână ardelenescă (de unde o fi apărut?) gata să ratifice orice drum eticist și orice istorie cu trimitere clară. [...] Unul dintre criticii cei mai vii ai acestui moment literar, Mircea Iorgulescu pare să înțeleagă că aceeași unitate de măsură trebuie aplicată și operei celor în vogă azi, cât și maeștrilor cântăreți de altădată”. ■ *Un monolog despre umbră* este titlul recenziei lui Lucian Alexiu la volumul lui Mircea Ivănescu, *Poesii nouă*. ■ Eugen Todoran publică, sub genericul „In memoriam”, câteva *Gânduri despre Radu Stanca*. ■ Numărul include câteva grupaje de poezie semnate de Ioan Morar, Liviu Pendefunda, Valentin Tudor, Geo Galetaru și o proză scurtă de Neboișa Popovici.

● [„**Ramuri**”, nr. 4] Marin Sorescu publică, sub titlul *Cobra și mangusta*, o triplă cronică focalizată pe trei din cărțile lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*, *Viața pe un peron* și *Calimante*: „Autor de febre morale, îndemnându-ne parcă prin exemplu-i să ne vâram noi înșine un termometru la subsuoară, când aripă, când semnal de alarmă, Paler e reprezentantul unei culturi mature care își permite saltul de la descrierea și adunarea de fapte la operele de sinteză”. ■ La rubrica dedicată „antologiilor lirice”, Lidia Vianu scrie despre volumul *O sută de ani de poezie românească* (selecție făcută de Ioana Deligiorgis, traducere în engleză de Stavros Deligiorgis), iar Elena Tacciu recenzează volumul *15 poeți români*, cu o selecție și traducere în engleză realizate de Liliana Ursu. ■ Eugen Simion publică cea de-a doua parte a cronicii *Glycera și Meneandru*. ■ La rubrica „Vitrina”, Constantin Dumitrache recenzează al doilea volum al cărții lui Virgil Carianopol, *Scriitori care au devenit amintiri*, iar Constantin Zărnescu scrie despre „poezia lui Ion Noja”. ■ Paginile de poezie includ grupaje de poeme semnate de Constanța Buzea, de Dinu Flămând, de Ioana Cră-

ciunescu și de Ilarie Hinoveanu. La rubrica „Eseu”, Romulus Diaconescu scrie despre „formula dramatică” a lui Teodor Mazilu. ■ Pavel Țugui semnează un articol aniversar dedicat lui Nichita Stănescu. ■ George Popescu publică patru recenzii, sub genericul „George Popescu despre...”: volumul de poezie *Proba de gimnastică* al lui Marin Mincu, cartea de poeme *Ieșire din vis* de Ion Iuga, *Iubire de pietrar* de Aurelian Titu Dumitrescu („cam circumstanțială, un pic emfatică, cu multe locuri comune și ceva lest din imageria lirică obișnuită în publicațiile curente”) și *Imperfectele melancoliei* de Vasile Ghe. Cojocar.

16 aprilie

• [„România liberă”, nr. 11.962] Sub titlul *Depășirea unei convenții*, Gheorghe Grigurcu scrie despre cartea de poeme a Mariane Codruț, *Măceșul din magazia de lemne*, în care autoarea „schițează o poziție de bun augur adiscipliniei, a decantării, a sensibilității reduse la sămburele zgrunțuros”. ■ Tot aici, Titu Popescu recenzează romanul *Zigguratul* al lui Paul Eugen Banciu.

• [„Lucefărul”, nr. 15] La rubrica „Cronica literară”, M. Ungheanu publică partea a patra a cronicii dedicate volumului I de *Opere* de Eugen Lovinescu. ■ Artur Silvestri recenzează cartea de poezie *Cântece la marginea nopții* a lui George Magheru. ■ Valentin F. Mihăescu scrie despre volumul lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*, o cronică ironică în care autorul, prefăcându-se a-i da dreptate recenzatului, alege citatele în așa fel încât să demonstreze exact contrariul. ■ Sub genericul „Literatură și angajare”, George Țârnea scrie un articol împânzit de referiri la îndemnurile tovarășului Nicolae Ceaușescu, *Patriotismul – starea de incandescență a inimii*. ■ Paginile de poezie cuprind câteva grupaje interesante cu poeme semnate de Tiberiu Utan, Rolf Bossert, Denisa Comănescu, Grigore Arbore, Vasile Andronache. ■ Artur Silvestri scrie, în „Pseudo-cultura pe unde scurte” XII, despre *Proza absentă*, e vorba, evident, de cea promovată de „grupul celor nouă” de la „Europa liberă”: „Prin raport la numărul destul de mare de amatori care scriu poezie, fără nici o pretenție literară ci doar cu gândul de a-și vedea numele tipărit pe o foiță intitulată, pompos, ‘revistă’, ‘prozatorii’ promovați de ‘grupul celor nouă’ strălucesc printr-o izbitoare... absență. Poeții, aceștia, da, pot fi inventați peste noapte și puși să asocieze în chip ridicule câteva cuvinte fără semnificație, așa cum am și demonstrate; prozatorul nu este însă un produs conjunctural și, prin natura îndeletnicirii lui, nu poate fi, ca să zic așa, fabricat la comandă. Chiar din punct de vedere cantitativ, diferența e mare și ‘a crea’ o cohortă de poeți inexistenți e cu mult mai ușor decât, să zicem, promovarea unui singur prozator, fie și autor de nuvele: o sută de ‘poeți de duminică’, producând ‘poezii’, de cel mult șase-șapte versuri, fac cât un prozator. Iată, așadar, o întâie observație elementară: cine se ocupă în exclusivitate cu propaganda unui tip de cultură fără aderenți însă voiește să dea impresia unei ‘mișcări de masă’ pune, în primul rând, accent pe poeți. Aceștia sunt oamenii

creației mici, se ‘afirmă’ cu două-trei producții și îngroașă artificial niște rânduri care sunt calculate propagandistic spre a da iluzia numerică, spre a impresiona, cu aceasta, pe naivi. A promova prozatori ar fi, așadar, din unghi propagandistic, fără folos: publicarea unei singure schițe și a unui singur ‘autor’ elimină posibilitatea de a inventa douăzeci de așa-ziși poeți, ceea ce din punct de vedere al mecanismului de mistificare, pus la punct de ‘grupul celor nouă’, e curat mortal”.

17 aprilie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.643] La pagina de dezbateri ale revistei, sub genericul „De la literatură la film”, Alexandru Paleologu semnează articolul *Opere mari pentru „marele public”*, iar Eugen Uricariu publică un text intitulat *Între „fidelitate” și personalitate*. ■ E Vasilescu scrie, la rubrica „Adnotări”, despre *Literatura originală în reviste*, în care, după ce dă exemplul pozitiv al „Luceafărului” și al „României literare”, oferă câteva exemple („Argeș”, „Astra”, „Ateneu”) descurajante pentru ceea ce înseamnă promovarea literaturii originale: „Se scrie despre orice, se face multă publicistică (și publicitate) în dauna literaturii originale. Or, o revistă care acordă spațiu redus literaturii originale nici nu-și poate crea un cerc corespunzător de creatori, de unde și apelul la poeți consacrați din Capitală sau publicarea altora cu producții submediocre. De aceea ni se pare necesară o mai generoasă atenție față de poezie, proză sau dramaturgie, față de tot ceea ce se creează original în aceste domenii”.

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 16] La rubrica „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre Petru Poantă. ■ Grete Tartler semnează un grupaj de poeme (*Substituiți*) la rubrica „Se anunță o nouă carte”.

20 aprilie

● [„**România liberă**”, nr. 11.965] La „Vitrina cărții”, sub titlul *Dragostea, ca pretext*, Tia Șerbănescu recenzează a șasea carte a lui Costache Olăreanu, *Avionul de hârtie*.

● [„**Vatra**”, nr. 4] La rubrica „Vatra Dialog”, Vasile Dan consemnează un interviu cu Marcel Pop-Corniș despre statutul traducătorului, rolul traducerilor, șansa unei literaturi de circulație mică, dar și despre volumul acestuia, *Anatomia balenei albe*: „Nu cred în încercările de ‘tipologie stilistică’ care își propun să fixeze (adesea în clișee și prejudecăți) stilul unei limbi naționale în funcție de trăsăturile caracteristice ale civilizației materiale ale etosului unui popor. Probabil că în această perspectivă noi am ilustra un ‘stil pastoral’, o cultură de tip folcloric și agrar (cum s-ar define partial și limba latină din care purcedem). Or, realitatea vie a unei limbi contrazice asemenea tentative de simplificare (mistificare) a ei. Limba română, limba în care s-a manifestat o cultură europeană reprezentativă este în egală măsură o limbă a civilizației

materiale și spiritual rurale și citadine (oare poezia noastră interbelică – și nu doar cea de avangardă – nu a definit, să zicem prin Bacovia, esența orașului modern, nu a formulat, cu un ceas mai devreme, poetica post-baudelairiană a acelei ‘fourmillante cité’?). Predilecția pentru lirism, polisemantismul activ al limbajului poetic românesc nu a venit niciodată în contradicție cu marea tentativă a poetului roman de a găsi ‘cuvântul potrivit’, de a stăpâni (cum spunea Eugen Lovinescu cu referire la Ion Barbu) ‘forma pietroasă’, ‘vigoarea geometrică’ a expresiei. Este adevărat, însă, că poezia română a preferat adesea să opună statismului, ‘parnasianismului impasibil’, impersonalismului îmbrățișat pe alte meleaguri, un dinamism și o fluiditate a formelor verbal care să evoce o ‘revărsare în lucruri’, un dinamism al existenței. [...] O ‘diviziune internațională’ nedreaptă a limbilor le împarte în limbi de mare circulație și limbi de (mai) mică circulație. Culturile care beneficiază de sprijinul unei limbi din prima categorie nutresc iluzia superiorității și nobleței lor indiscutabile. Or, raportul ar trebui gândit invers: cultura (mai ales literară) este aceea care înobilează o limbă, îi conferă valoare de circulație (ne referim, firește, la circulația spirituală). D. H. Lawrence, bunăoară, aparținând unei limbi de mare circulație și unei literaturi care, cel puțin în materie de roman, părea să-și fi spus ultimul cuvânt, a avut totuși curajul să profetizeze, la începutul acestui veac, uzurparea clasicului roman englez și francez de către cel rus și american. Se pot cita cazurile mai recente ale literaturii irlandeze, velșe, ale unor literaturi africane, ale mitologiei și folclorului indian (nord-american) care au atras atenția asupra limbilor în care acestea se exprimă. A existat și un puternic ‘moment românesc’ în perioada interbelică, moment resuscitat în epoca actuală, având drept consecință atragerea unui număr mare de cercetători, traducători, oameni de cultură străini, spre studiul limbii române”. ■ La rubrica dedicată „cronicii literare”, Ștefan Borbely recenzează volumul lui Ion Cristofor *În odăile fulgerului*, volum ce dezvăluie „resursele nebănuite ale unui mare poet vizionar, cum n-am mai avut în ultima vreme, cam de la Daniel Turcea încoace”. ■ Tot aici Gheorghe Perian scrie aplicat despre romanul *Podul de gheață* de D.R. Popescu. ■ Ioana Crăciunescu semnează un frumos grupaj de poeme incluzând următoarele titluri: *Involuntara memorie, Puterea aberației, Blândă istorie, Altă declarație de dragoste, Despre natura zburătoare a poemului*. ■ În „Biblioteca Babel”, Marian Papahagi publică un grupaj de traduceri din Carlos Drummond de Andrade.

21 aprilie

• [„România literară”, nr. 16] În numărul 16 / 1983 din „România literară”, Nicolae Manolescu publică partea I a unei cronici despre prima ediție critică integrală a *Operele* lui Lucian Blaga, e vorba aici de primul volum, *Opere, I, Poezii antume*, ediție realizată și cu un studiu introductiv de George Gană; cronicarul se referă cu precădere la receptarea critică a poeziei lui Bla-

ga, pornind de la dosarul complet prins în notele ediției, lăsând, pentru partea a doua, a cronicii, comentarea studiului introductiv al lui George Gană: „După solida monografie de tip universitar pe care a consacrat-o în 1976 operei literare a lui Lucian Blaga, George Gană și-a luat sarcina deloc ușoară, de a întocmi prima ediție critică integrală a operei aceluiași. Nota asupra ediției ne informează că va fi vorba, în final, de 16-17 volume, cuprinzând poezia, teatrul, scrierile filosofice, eseurile, aforismele, memorialistica, corespondența și traducerile. Fiecare secțiune va fi însoțită de un studiu introductiv, iar textul va fi urmat de un aparat critic de note și variante, precum și de ample extrase din studiile despre operă. Poeziile ocupă două volume: antumele și postumele. Cel dintâi a apărut la sfârșitul lui decembrie trecut și ne ajută să ne facem o idee de temeinicia întregii ediții. Antumele, precizează aceeași *Notă*, sunt 251 de texte publicate în șapte volume, între *Poemele luminii* din 1919 și *Nebănuitele trepte* din 1943, precum și în culegerea definitivă de *Poezii* din 1942 (care conține cu 9 titluri mai puțin decât volumele apărute anterior și pe care editorul de azi le grupează într-o *Addenda*) și în periodice, în doua reprize, între 1910 și 1926, respectiv între 1943 și 1941. Acestea din urmă sunt în număr de 42. Poeziile curinse în volume sunt în număr de 185 la care se adaugă cele 9 din *Addenda*. Totalul este de 236 de titluri. Editorul indică însă 251. Nu-mi dau seama de unde rezultă această diferență. Volumul al doilea va cuprinde 232 de poezii postume. Un calcul simplu arată, deci, că Blaga a scris 468 de poezii, din care doar jumătate au fost tipărite în timpul vieții lui. Opera poetică postumă este, cum se vede, impunătoare nu numai ca valoare. Clasificarea de către editor a poeziilor în antume și postume, deși ridică unele probleme, are, între altele, meritul de a revela mărimea teritoriului rămas aproape necunoscut înainte de moartea lui Blaga. George Gană atrage, totodată, atenția că cele două volume de *Poezii* «trebuie considerate ca un tot, atât în ceea ce privește opera pe care o conțin, cât și aparatul critic». Nu mă simt în stare să discut, sub raport strict filologic, ediția lui George Gană. O vor face, cu siguranță, alții, căroră nu le lipsește nici competența, nici interesul. Interesul meu se îndreaptă spre alte aspecte ale ediției și anume spre receptarea critică a poeziei lui Blaga (al cărei dosar complet îl găsim în note) și spre studiul introductiv al editorului, care propune o lectură sistematică și, în unele privințe, originală. Întâiul critic care ne-a lăsat o opinie despre Blaga este Sextil Pușcariu. Valoarea ei este și una sentimentală. Cornelia Brediceanu îi trimite la Cernăuți, în toamna lui 1918, manuscrisul *Poemelor luminii*, fără să menționeze numele autorului, căruia, dealtfel, nici nu-i ceruse consimțământul. Pușcariu bănuiește cine ar putea să fie autorul, căci, deși Blaga și Cornelia se aflau la Viena, zvonul despre studentul în filosofie (în litere, auzise Pușcariu) care făcea curte frumoasei mediciniste ajunsese în capitala Bucovinei înaintea manuscrisului. Versurile ‘neobișnuite’, ideile ‘bizare’ îl lasă la început neîncrezător pe eruditul cititor, dar curând el nu se mai poate despărți de

manuscris, pe care îl prezintă și grupului său de colaboratori de la ‘Glasul Bucovinei’. Entuziasmul nu-i este împărtășit, dar Pușcariu nu se dă bătut și va rămâne pentru totdeauna un admirator și un sprijinitor al poetului. Articolul lui (*Un poet: Lucian Blaga*), publicat în numărul din 3/16 ianuarie 1919 al ‘Glasului Bucovinei’, conține multe observații juste, care vor fi reluate de majoritatea comentatorilor. Atitudinea acestui lingvist și istoric literar, mai curând filolog decât critic, are de ce să ne surprindă. Receptarea lui Blaga la debutul său e, într-un anume sens, contradictorie și pretinde o lămurire. E drept că *Poemele luminii* a avut parte de o primire foarte favorabilă. Iorga însuși a scris în ‘Neamul românesc’ câteva entuziaste *Rânduri pentru un tânăr*. Dar dacă citim articolul, ne explicăm lesne de ce la *Pașii profetului* și la celelalte Iorga a revenit cu critici de o nedreaptă severitate: el nu dovedește nici o înțelegere, în fond, pentru originalitatea poeziei (‘sunt bucăți de suflet, prinse sincer în fiecare clipă și redată cu o superioară muzicalitate...’), fiind, ca și multe alte articole din epocă, rezultatul unei simpatii momentane pentru cel dintâi poet venit din Ardealul eliberat (B. Fundoianu va remarca mai târziu, cu franchețea lui, care multe susceptibilități a iritat, că a fost vorba, imediat după 1918, în cazul ardelenilor, de un tratament privilegiat). O dată euforia trecută, iese la iveală greutatea de a interpreta corect o poezie atât de nouă. Abia receptarea *Pașilor profetului* ne dă măsura exactă a atitudinii. Criticii din generațiile vechi sunt, aproape fără excepție, ostili sau circumspecți. Ovid Densusianu vorbește de ‘monstruoziități literare’. M. Dragomirescu, mai prudent, descoperă ‘manierismul’, ‘pretenția de primitivism’ și ‘lipsa de simțire’. Cel mai înțelegător este E. Lovinescu (‘Lirismul d-lui Blaga se reduce, deci, în genere, la un impresionism poetic; alteori, la o cugetare plasticizată’), care, cu bune intuiții, este reticent în judecata de valoare. Atacul propriu-zis se produce din partea lui N. Iorga, care, după ce-și exprimase în mai multe rânduri neadeziunea, încearcă să sintetizeze obiecțiile într-un articol din 1937, intitulat semnificativ *Poate fi neinteligibilul fără simțire – poezie?*. Ocazia i-o oferă un ciclu de poezii din ‘Gândirea’. Recenzând numărul respectiv, Iorga laudă mai întâi versurile unei oarecare ‘doamne Manole, care n-ar trebui să mai iscălească lelița Catrina’, ca să treacă apoi la Blaga calificându-i poeziile drept ‘cincisprezece monstruoziități ale inspirației care nu se mai poate numi poetică’. ‘Pe alocuri, adaugă Iorga, incultul său maestru, Arghezi însuși, e întrecut, dar bineînțeles nu în apelul la partea animalică a omului’. Urmează ‘analiza’ poeziei *În preajma strămoșilor*, presărată de semne de mirare și de întrebare, menite a sugera lipsa nu doar a oricărui talent, dar chiar și a bunului simț: ‘Vreți să știți, cetitori cumiști, ce este mormântul, mormântul în care odihnesc înaintașii, sub piatra cădelnițată cu tămâie, udată cu lacrimi, privită cu dor și durere? E un loc «amar și rece» – băgați de seamă: «amar», nu dulce – e sălașul «părințeștilor luturi», care sunt și niște «crengi căzute-n adinc» (!), e atelierul «scarabeilor» care manâncă morți. Ce mai e n-

ar putea fi cuprins cu... scârbăria lui, în linii de proză'. Concluzia e formulată de Iorga în articolul următor, intitulat și mai amenințător *La ce servește această poezie?*: 'Cercetarea pe care am făcut-o ultimelor bucăți poetice ale d-lui Blaga, așa de prețuit și subt acest raport și prezentat cândva ca reprezentantul însuși, în Ardeal, al noii poezii, se poate face și oricărei producții poetice din acest moment care înțelege să rupă cu trecutul, ceea ce înseamnă cu înseși regulile eterne ale gândirii, simțirii și formei [...] Și subt influența acestor bizarerii, care par a veni de la o stare mentală atât de particulară încât pare serios deranjată, alți scriitori [...] urmează această direcție, dacă se poate numi astfel'. Totdeauna conservatorismul estetic, care a jurat pe reguli eterne, a socotit pe inovatori nebuni. Faptul că atâția critici importanți ai vremii apreciau noua poezie îl lasă indiferent pe Iorga, mult prea sigur în intoleranța lui că deține, singur, adevărul. Ibrăileanu e acuzat a fi 'oploșit' la 'Viața românească' pe Arghezi, 'pornograf' cunoscut, după părerea lui Iorga, iar Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Ș. Cioculescu și Perpessicius sunt numiți (în alt articol) 'crainici al poeziei anormale, ai criticii de sălbatică negări și de grosolane injurii' care ocupă catedrele de literatură din liceu și strică gustul tinerilor generații. Și așa mai departe. Aici nu e vorba doar de o altă concepție despre poezie (ceea ce putem admite), dar de un dogmatism teribil și mortifiant. Criticii din noua generație se convertesc (putem spune împreună cu George Gană, fără riscul de a greși prea mult) la poezia lui Blaga în mod treptat. Noutatea ei îi luase prin surprindere, ca și pe majoritatea cititorilor. O revistă deschisă în spirit și civilizată în ton cum este 'Idea europeană' propune o anchetă (modă veche!) printre cititori, care (suntem în 1925) acordă 125 de voturi (din 183) romanului *Roșu, galben și albastru*, al lui Ion Minulescu și doar 37 *Pădurii spânzuraților*. Cu *În marea trecere*, Blaga obține 4 voturi. G. Călinescu intră în arenă cu o conferință despre Blaga, în 1929, devenită textul din 'Gândirea' despre *Pașii profetului*. Deși conferința pare lui Petru Comarnescu 'lamentabilă, umflată și complicată până la ridicol', analiza e interesantă prin spiritul foarte nou de a privi poezia lui Blaga: 'Poezia d-lui Blaga este fără conștiință, fără cer și fără mișcare. Ea se înfăptuiește la rădăcinile ierburilor și macilor, în stare de somnolență impersonală. cu urechea spre inima pământului și cu o fixitate acută a ochiului și auzului în actul de delimitare a regnurilor, amestecate într-o mimeză prudentă'. Blaga ar fi un bucolic (ceea ce e de discutat), în acest al doilea volum al său, și cu el 'își face intrarea în lirica noastră, peste vechea idilă, un simț dinamic al naturii, nu fără un element de miracol panteistic'. După un astfel de articol, e normal ca apele critice să înceapă să se limpezească. Tânără generație e tot mai atentă la Blaga. Vladimtr Streinu care, ca student, respinsese într-o ședință a 'Institutului de literatură' dragomirescian *Pașii profetului*, revine în 1929 cu un articol despre *Lauda somnului* foarte pertinent. Zece ani mai târziu, Ș. Cioculescu (și el refractar la început poeziei lui Blaga)

dă într-un fel o replică lui Vladimir Streinu în *Despre poezia lui Lucian Blaga*. Cei doi critici nu sunt de acord, dar părerile lor diferite continuă să ne intereseze, ca momente ale unui proces istoric: ‘Sunt în poezia noastră modernă mai multe orientări primitiviste. La Adrian Maniu, de pildă, primitivismul este ancorarea unui «civilizat», ostenit de paradările cosmopolit moderniste, într-un univers decorativ de rafinată stilizare bizantină [...] S-ar atribui greșit lui Lucian Blaga o intenție paralelă, de înnoire a impresiilor lirice, secătuite, prin plâsmuirea unei psihologii genuine, a omului primitiv. Direcția conștientă a liricii lui Lucian Blaga trebuie văzută invers, într-o operație care are ca scop regăsirea sufletului primitiv nu ca atare, ci ca factor exclusiv de contact nemijlocit cu misterul cosmic’. Un critic și mai tânăr, I. Negoïtescu, aduce într-un articol din ‘Vremea’ (1943), intitulat *Curenți noi în poezia din Ardeal*, un punct de vedere care poate fi luat (în ciuda stilului juvenil) ca reper spre a măsura distanța parcursă în receptarea lui Blaga din 1919, când se sfârșise primul război mondial, și până în 1943, când se apropia de sfârșit cel de-al doilea: ‘El e primul mare poet ardelean. Născut din contopirea de influențe a expresionismului german și poeziei orientale, pentru care a avut totdeauna o pasiune neobișnuită, temperament însă foarte original și de resurse lirice neostenite, el a evoluat spre o formă poetică tot mai proprie și mai precis conturată, într-o stranie lume de senzații fine și muzicale, magnetice și magice, unde apelurile metafizice și mesagiile misterioase ale nevăzutului se topesc în aceleași marea cosmice care fac viața și farmecul poeziei blagiene. Caz curios la un poet mare, versurile blagiene sunt lipsite de individualitate poetică, așa că în locul unor poeme de geometrie sigură avem doar grupuri metaforice de vagi contururi, fragmente dintr-un unic poem al misterului cosmic, de articulație nevăzută, dar ușor de simțit în vibrația egală a acestei mase de pure sonorități interioare’. Cu aceasta suntem foarte aproape de încheierea receptării, dacă pot spune așa, antume, a poeziei lui Blaga. Despre receptarea postumă, vom vorbi cu ocazia volumului al doilea. Înainte de aceasta însă, în numărul viitor, despre studiul introductiv la ediție datorat lui George Gană”. ■ La pag. 10 a revistei, un articol, *Epic și dramatic*, al lui Marian Popescu se referă pe scurt la volumul de teatru *Îngerul bătrân* de Alexandru Sever, despre a cărui dramaturgie criticul notează că este inegală ca valoare, dar este, în primul rând, „literatură bine scrisă”. ■ Tot aici, la rubrica destinată „prozei”, Ion Bogdan Lefter scrie despre antologia *Proză satirică română contemporană*, alcătuită de Anatol Ghermanschi și apărută sub egida „Astrei” brașovene; criticul se arată descumpănit de inexistența unor date informative despre autori, numele unora dintre ei nespunându-i nimic, precum și de absența unor autori precum Ioan Groșan, Dumitru Dinulescu, Cornel Regman, Al. Dobrescu sau Ioan Buduca. În lipsa unei definiții cât de cât clare a literaturii satirice, a relației ei cu umorul, antologia reușește totuși, consideră Ion Bogdan Lefter, să includă destule proze de bună calitate, fiind, în ansam-

blu, un volum „plăcut la lectură”. ■ La pag. 11, volumul de eseuri al lui Ion Ianoși, *Nearta – artă*, e prezentat de Ov. S. Crohmălniceanu sub titlul *Frumusețea clandestină*; prezentarea este, în bună parte, descriptivă și encomiastică, cronicarul se arată încântat inclusiv de apelul la Marx pentru argumentarea relației frumosului cu științele sociale, notând că Ion Ianoși demonstrează excelent cum Marx și-a organizat *Capitalul* ca pe o operă de artă, „conducând expunerea progresiv și principial către o ‘o maximă concretitudine finală’”. ■ Pe aceeași pagină a revistei, rubrica „Prima verba” a lui Laurențiu Ulici are în vedere prozelor scurte din volumul *Povestiri din Bocșa* de Ioan Cărmăzan, receptat pozitiv, în ciuda unor mici bemoli. ■ Partea mediană a numărului este dedicată aniversării a 75 de ani de la înființarea Societății Scriitorilor Români, cuprinzând un interesant documentar realizat de Ion Munteanu. ■ La pag. 14, Geo Bogza semnează un text mai amplu, *Horia Bottea, estet ironic și magistrat rebel*, text scris pentru a ține loc de prefață la volumul *Pendulări* de Horia Bottea, un text plin de umor și cu valoare documentară care evocă, printre altele momentul întâlnirii dintre Geo Bogza, aflat în banca acuzațiilor, și magistratul Horia Bottea. ■ Pe ultima pagină a revistei, e inclus un grupaj de foarte bune poezii de Vasko Popa, în traducerea lui Aurel Covaci. ■ La rubrica „Prezențe românești”, este anunțată și apariția, în SUA, la editura „The Seabury Press”, sub îngrijirea lui Norman J. Girardot și a lui Mac Linscott Ricketts, a volumului *Imagination and Meaning*, dedicat operei științifice și literare a lui Mircea Eliade, printre cei 8 autori care semnează cartea aflându-se și Adrian Marino și Eugen Simion.

● [„Tribuna”, nr. 16] Victor Felea deschide numărul cu un text intitulat *Literatură și conștiință*. ■ La „Cronica literară”, Petru Poantă scrie despre cartea de poezie a lui Teohar Mihadaș, *În lumina inserării*. ■ Sub titlul *O nouă „mărturie” a unei generații*, Mircea Popa semnează o cronică la cartea lui Mihai Ungheanu, *Interviuri neconvenționale*. ■ La pagina destinată interviului săptămânal, Nicolae Prelipceanu îl are invitate pe Ștefan Aug. Doinaș (*Structura mea lăuntrică nu ține la ură*); întrebat ce crede despre „modernismul tinerilor poeți de astăzi”, dacă este o „rătăcire” sau o altă „cale de acces” spre poezie, interviueatul răspunde: „De parte de a fi o rătăcire sau o fundătură fatală, lirica ‘modernă’ de azi nu este nici măcar un experiment-limită original: scriind așa cum scriu, ei nu fac decât să țină pasul cu ceea ce se face azi în poezia lumii din țările de cultură majoră și rafinată. Oare cei care resping această lirică modernă au observat și subtilele ei rădăcini care coboară în tradițiile poeziei autohtone? Oare acești detractori ai îndrăzneții poetice au remarcat și ‘cumințenia’, și ‘timiditatea’ acestei poezii vivibile îndată ce comparăm experimentele tinerilor poeți de la noi cu ‘inovațiile’ de tot felul de pe alte meridiane, și nu de pe cele mai îndepărtate? Oare toți acești involuntari avocați ai purismului și convenționalismului ciupercos își dau seama că toată această lirică românească nouă de la noi este fructul inevitabil al timpului

imediat? Critica acerbă, îngustă și partizană a tinerei noastre poezii mi se pare o recrudescență a dogmatismului literar și ea trebuie demascată ca atare; dar, pe de altă parte, ea nu e decât un biet fenomen repetitiv, de ‘modă critică’: fiecare generație de noi poeți a izbutit să-i sperie pe portăreii literari care acționează la comanda unui pretins judecător superior. Există o critică *bătrânească* – mereu alta, de altmintrelea – față de poezia nouă, o critică al cărei coșmar de început de săptămână a fost întotdeauna poezia ‘tânără’ și ‘modernistă’. Ați cunoscut vreun ‘artist al vitrinelor’, care să viseze altceva decât manechine?”.

22 aprilie

• [„*Scânteia*”, nr. 12.647] George Muntean scrie despre „nestemate ale poeziei populare”, referindu-se la reeditarea volumului *Poezii populare române* de G. Dem. Teodorescu.

• [„*România liberă*”, nr. 11.967] Ion Drăgănoiu consemnează un dialog cu câțiva din redactorii revistei „Ateneu”, privind realizările și perspectivele revistei. ■ Tot despre revista „Ateneu”, „o revistă deschisă”, scrie și Eugen Simion un scurt text, încgeiat cu o recomandare: „‘Ateneu’ are o bună echipă de comentatori ai fenomenului literar. Îi trebuie, am impresia, mai multă incisivitate critică”.

• [„*Contemporanul*”, nr. 17] Sub genericul numerelor anterioare, „Conferința Națională a P.C.R și problemele creației”, articolele inaugurale sunt semnate de Ion Brad – *O problemă de conștiință*, și de Corneliu Leu – *Temelia și superlativul*, din care aflăm că „temelie și superlativ al existenței noastre – încrederea cititorului contemporan a fost dobândită tocmai prin recunoașterea caracterului militant al artei scriitoricești, caracterul de angajare în fața aspirațiilor naționale de progres”. ■ Ștefan Cazimir scrie despre *Datoria geniului*, un mic text despre „Luceafărul” eminescian, la împlinirea a o sută de ani de la publicarea lui în „Almanahul Societății Academice social-literare *România Jună*”. ■ Sub semnul acestei aniversări stă și interviul pe care George Cușnarencu și Nicolae Iliescu îl realizează cu Augustin Z.N. Pop, *O viață consacrată lui Eminescu*, precum și un mic poem, cel mult mediocru, de Dinu Ianculescu, *Porni Luceafărul*. ■ La „Poezie”, Laurențiu Ulici recenzează volumul *Retrageri* al lui Grigore Arbore: „...Dacă mari diferențe nu se pot vedea între etapele de creație, deosebirile de nuanță sunt detectabile; mai puțin le nivelul expresiei, unde singura spărtură în coaja calofilă a textului e produsă de rare atacuri ale prozaismelor, și mai mult la nivelul semantic; rotirea reflexivă în jurul sentimentului de solitudine descoperă mereu alte semne a căror decodare face, în sine, ‘obiectul’ poeziilor și, totodată, dă seama de mișcarea lăuntrică a eului liric, revelându-i evoluția inaparentă. Sub discreția emoției și academismul tonalității textul poetic ascunde o înceată dar imperturbabilă ‘retragere’ într-un fel de pustiu al amintirii, poate un reflex psihologie al clasicii-

tății spiritului creator, poate o metaforă a inconfortului în rostire, cine știe, în orice caz o ‚retragere’ resemnată și asumată ca atare, adică fără entuziasm; [...] E aici un fior liric, o neliniște mută, mai mult sugerată care ridică temperatura discursului, ceea ce în multe, în majoritatea poeziilor nu se întâmplă din pricina dicțiunii academiste și calofile. Dorința de a spune îngrijit, elegant, frumos e la Grigore Arbore cu două tăișuri: deschide un drum, al artei, și închide un altul, al sângelui vital, ceea ce duce la manierizare. Problema poetului e ca, frânându-și înfrânarea, să deschidă simultan ambele căi. Ar rămâne el însuși, același deci de până acum, dar discursul liric și-ar spori, cred, expresivitatea”.

■ Dan C. Mihăilescu scrie despre debutul lui Mihai Mănuțiu cu volumul *Un zeu aproape muritor*, „încă un eveniment simptomatic pentru ceea ce a însemnat, și înseamnă, contactul prozei noastre contemporane cu spiritul și atmosfera prozei latino-americane”: „Capacitatea de a inventa și regiza situații – macabre, dramatice, funambulești, spiritualizate – de a suprapune planului dilematic serii de constelații simbolice, în care mitul puterii divin-despotice, erosul energetic, singurătatea și jertfa Alesului generează situații-limită, alături de capacitatea de a transfera imaginarul în acțiune și ideile în viziuni de o covârșitoare plasticitate, conferă prozei lui Mihai Mănuțiu o adevărată forță de șoc. Concretizarea acestei forțe în cadre epice mai ample va certifica pe deplin o vocație de acută originalitate”.

■ Cristian Livescu publică, la rubrica „Eseu”, o cronică a cărții lui Radu Petrescu, *Meteorologia lecturii*, în care identifică „destule pasaje în care demonstrația se clar-obscurizează, cultivă fraza meandrică, cu frângeri pasionale de direcție [...], după cum alteori se fac referințe la circumstanțele intercalării unor informații sau titluri, toate conferind o savoare particulară, de neglijență regizată, întregului”.

■ M. Constantinescu consemnează, cu întârziere, apariția nr. 4 / 1982 al revistei „Secolul XX” în care este omagiat James Joyce al cărui Centenar e sărbătorit conform unui Calendar de aniversări / comemorări recomandat de UNESCO.

■ Florin Manolescu recenzează, la „Proza S.F.”, romanul lui Ion Biberi *Luminile Capricornului*, „o lectură de vacanță, pentru elevii claselor superioare de liceu, o lectură din categoria celor pe care teoreticienii literaturii S.F. din Statele Unite, unde genul acesta este cel mai dezvoltat, o numesc *the juveniles*”: „...Imaginându-și în chip optimist viitorul și avansând în legătură cu el un număr de teze generoase, *Luminile Capricornului* este un basm S.F., care amintește prin aerul său intelectual și prin rigiditate de teatrul de laborator al lui G. Călinescu”.

■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea prezintă cele două volume de *Scrieri* de G. Topîrceanu, ediție realizată de Al. Săndulescu: „Cu o excepție, referințele critice au toate, drept obiect, poezia lui Topîrceanu. De aceea au și fost așezate în capul secțiunii de comentarii din volumul întâi (consacrat, cum am menționat, liricii). Prefața lui Al. Săndulescu, mirare, procedează aidoma, limitându-se a comenta – e adevărat că excelent – tot numai poezia. Cine nu știe că lirica e secțiunea cea mai importantă a operei lui Topîrceanu? Dar, cel puțin prefața la

o ediție cvasicompletă a operei poetului ieșean se cuvenea să acorde atenția cuvenită și prozei. Ne grăbim să precizăm, în final, încă o dată că ediția este riguroasă, de o excelentă calitate științifică și apariția ei, în reluare, ni se pare necesară și, de aceea binevenită”. ■ George Chirilă scrie despre romanul de aventuri al lui George Timcu, *Dispariția unui necunoscut*. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu scrie despre *O carte necesară*, cartea lui Jacques Nantet, *Panorama literaturii negre de expresie franceză*, tradusă la Editura Univers de I. Igiroșianu.

● [„Flacăra”, nr. 16] Nichita Stănescu scrie excesiv de entuziast despre tânărul poet Theodor Răpan. ■ Mircea Micu scrie, la rubrica sa, „Contemporanii mei”, despre Ion Lăncrăjan, „fiul secetei”. ■ La rubrica „O carte în dezbatere”, revista pune în discuție volumul lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*, din care autorul publicase constant în *Flacăra*, la rubrica cu același nume; scriu despre ea Șerban Cioculescu, Lucian Raicu și Mircea Iorgulescu. ■ Textul lui Șerban Cioculescu despre cartea lui Octavian Paler, *Un militant pentru valorile spiritului*, indică o singură rezervă făcută volumului, în eseu *Teatrul și Rubiconul regiei*, în legătură cu „autorizarea” de către Paler a încălcărilor pe care mare parte din regia modernă le impune textelor dramatice: „Cu această rezervă unică, mărturisesc că am citit cu aceeași încântare, de la un capăt la altul, noua carte a lui Octavian Paler, în care salut pe un strălucit urmaș spiritual al mult iubitului meu Ion Codru Drăgușanu”. ■ Articolul lui Lucian Raicu despre cartea lui Octavian Paler, „*O înțelepciune care luptă*”, este înțesat de citate, dar trasează un excelent contur al volumului: „Textele lui Octavian Paler sunt nu numai ‘cordiale’, dar și impecabile ca ținută. Sunt – ca și ale ardentului A.E. Baconsky (necesar actualizat într-o admirabilă tabletă) – nobil articulate, intenționat și vizibil (încă o dată: polemic!) elegante. În linia unui Zarifopăol, a unui Alexandru Paleologu, eleganța formulărilor și nemascata retorică a înlănțuirilor logice menite să instruiască și să convingă, acoperă și până la urmă descoperă nervul intens participative, iubirile și aversiunile, nevoia greu de reprimat a intrării în arena. [...] Intelectualitatea textelor sale este rafinată, este subtilă, uneori sarcastică. Este, în înțelesul exact, militantă. Are, așadar, conștiința riscurilor și a pericolelor care o amenință, conștiința propriei condiții, a limitelor, a relativității și a contextelor”. ■ Nu mai puțin entuziast este textul lui Mircea Iorgulescu, *Paradoxul cordialității*: „Nota definitorie a cărții lui Octavian Paler trebuie fixată într-un plan caracteristic, și el, acțiunii autorului: cel moral, fiindcă *Polemici cordiale* este o carte a demnității. O demnitate a demersului, limpede exprimată încă din titlu, o demnitate a ideilor asumate și, în sfârșit dar nu în ultimul rând, o înaltă demnitate stilistică. [...] Octavian Paler pune în aceste dispute intelectuale toată feroarea unui spirit pentru care intransigența și luciditatea duc nu la o abdicare de la normele civilității, ci la o afirmare în valorile culturii”. ■ Hristu Cândroveanu recenzează cartea de poeme aromâne a Kirei Iorgoveanu, *Steauă*

di dor. ■ Gh. Bulgăr scrie despre volumul lui Al. Săndulescu, *Portrete și analize literare*. ■ Florin Mugur semnează un frumos text evocator, *Un minut fericit*, la un an de la moartea lui Radu Petrescu.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 16] Corneliu Vadim Tudor începe un nou serial dedicat volumului XIV din *Operele eminesciene*, plătind, evident, și cuvenitul obol celui mai îndrăgit om al țării: „Pentru că independență, și nu altcum, se numește puternica înflorire a libertății noastre de spirit, mai cu seamă în ultimii 18 ani din existența patriei, prin urmare în răstimpul în care un bărbat de puritatea morală a lui Eminescu poartă pe umerii săi răspunderea gravă a destinului național. Iar dacă în tot acest răstimp istoria neamului și spiritualitatea noastră sunt repuse în drepturile lor inamovibile, aceasta se datorează lui, omului de bine care știe că iubirea față de români nu înseamnă nedreptățirea altora, ci tocmai împlinirea datoriei sacre atât față de condiția umană, cât și față de familia spirituală a patriei: președintele Nicolae Ceaușescu. Nu întâmplător, câteva dintre cele mai importante volume din integrala eminesciană au văzut lumina tiparului acum, în acești ani de glorie pentru împlinirea idealurilor românești. Pentru că idealurile lui Eminescu sunt și ale celor care știu că după troienele unei istorii viscolitoare soarele României trebuie să răsară, cu și mai multă tărie”. ■ Eugen Barbu publică al douăzecilea episod al serialului dedicat lui Ioan Alexandru, *La judecata de apoi a poezilor*. ■ George Morărel recenzează, la rubrica „abc”, romanul de debut al lui Ion Anghel Mânăstire, *Talanii*. ■ Hristu Cândroveanu scrie despre romanul lui Niculae Frânculescu, *Gustul amar al iederei*. ■ A.I. Brumaru recenzează volumul de debut al Angelei Nache, *Miraculum*, opunând-o din start poeziei noi a luniștilor sau a echinoxistilor: „S-a observat îndreptățit izolarea poetei de șirul liric, foarte inegal, de azi. O izolare însă (aș zice) calculată, premeditată. Proaspetei autoare nu-i lipsește, iată, sfidarea (comună poezilor tineri, fie că aparțin Cenaclului de Luni – vai, mai ales lor –, promoțiilor echinoxiste, fie că sunt, ca să spun așa, independenți), dar aceasta nu e aruncată acum, precum mânușa, unei necercetate de dinainte și neînțelese lumi; nu-i lipsește, dacă văd bine, nici sila de abstracțiuni a acelora, în locul lor dorind a pipăi formele concrete, încă în seve...”.

● [„**Cronica**”, nr. 16] Articolul de fond al numărului, semnat colectiv, e intitulat *Răspunderi scriitoricești*: „Unitatea culturii, unitatea angajării spirituale, politice și ideologice, a întregului front scriitoricesc o asigură marile valori și marile idealuri comune. Luptele de idei nu ne pot tulbura, atât timp cât sunt lupte de idei. Dacă nu se pot ridica până la acest nivel, acuzațiile reciproce, interesele și patimile nu reflectă un fenomen caracteristic, ci doar smârcurile stătute de la periferia marilor și sincerilor elanuri ale literaturii prezentului”. ■ Sub titlul *Poezie și perspectivă*, Ion Apetroaie scrie despre volumul de poezie *Semințe de timp* de Stelian Oancea. ■ Emil Nicolae scrie despre „discursul ca spectacol”, în fapt o recenzie a volumului *Aerul mod de folosință* al lui

Constantin Abăluță: „Ignorat de critică, sau abordat cu comoditate, Constantin Abăluță nu se bucură încă de atenția cuvenită. Deși poezia sa, indiferent dacă e acceptată sau nu, pune probleme care merită discutate și elucidate. Bineînțeles că e mult mai lesne să-l așezi pe poet, la o primă vedere, printre descendenții suprarealismului, conform unei perspective conservatoare asupra poeziei (chiar dacă între timp tot mai mulți gânditori cad de acord că supra-realitatea a devenit o realitate aproape contondentă), decât să adaugi un efort în plus la reacomodarea mentalității estetice cu noul relief al expresiei artistice. Noroc însă că poetul (și nu e singurul) perseverează, fiind în posesia adevărului simplu că totdeauna opera a precedat comentariul”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul lui N. Grigore Mărășanu, *Distanța dintre mine și un iepure*.

● [„**Orizont**”, nr. 16] Cornel Ungureanu recenzează volumul de poezie al lui Sabin Opreanu, *O privire asupra râului*. ■ Pia Teodorescu-Brînzeu scrie despre cartea de poezie a lui Toma George Maiorescu, *Singur cu îngerul*. ■ La rubrica „Accente”, Maria Foarță publică un mic studiu intitulat *Echivalențe paradoxale între Urmuz și Proust*. ■ Sub titlul *Scurtă vizită acasă*, Traian Ștef consemnează câteva gânduri despre proza lui Alexandru Vlad. ■ La rubrica „Profiluri”, Radu Săplăcan publică textul *Esența și vizibilul*, o recenzie a celui mai recent volum de poezie al lui Teohar Mihadaș, *În lumina înserării*.

23 aprilie

● [„**Lucefărul**”, nr. 16] *Coordonate de fond* se intitulează articolul inaugural: „Condiția lumii de azi cu problematica sa complexă trezește un ecou specific, deosebit, pe planul creației, al culturii. Cuvântul rostit cu talent, cu vocație, investit cu înalta răspundere a celui ce scrie este chemat să depună mărturie asupra marilor prefaceri revoluționare care au avut și au loc în existența poporului angajat într-o operă istorică fără precedent. Tocmai în acest sens Consiliul Uniunii Scriitorilor s-a întrunit într-o plenară care a dezbătut sarcinile ce revin obștei scriitoricești în lumina hotărârilor Conferinței Naționale a partidului. [...] Tezele și ideile cuprinse în magistralul document adoptat de Conferința Națională a partidului, indicațiile și orientările tovarășului Nicolae Ceaușescu sunt coordonate de fond pe care se clădește întreaga mișcare literară și dau un puternic impuls actului creator”. ■ Paul Dugneanu recenzează volumul lui Radu Cârnelci, *Timpul judecător*. ■ La rubrica „Viața cărților”, Costin Tuchilă recenzează volumul lui Aurel Turcuș, *Cumpănă de aripi*, iar Cristian Moraru scrie despre cartea Melaniei Livadă, *G. Călinescu, poet și teoretician al poeziei*: „Inegală, susținându-se în prima parte mai ales pe un colaj de citate inteligent alese, dar interpolate în stil pedestru, cartea Melaniei Livadă se dovedește incitantă cu precădere în ultimele zeci de pagini, unde comentariul are, într-adevăr, verva impresionistă așteptată”. ■ Artur Silvestri scrie, în episodul al XIII-lea al serialului „Pseudo-cultura pe unde scurte”, despre *Critica „după ureche”*: „Această așa-zisă ‘critică literară’, făcută,

adesea, de voluntari, fără vreo pregătire și, în majoritatea cazurilor, fără exercițiu, ar putea stârni un hohot imens de râs dacă nu și-ar prezenta insistențele ei emanații drept o formă exclusivă de ierarhizare a literaturii române. O astfel de pretenție este absurdă din câteva motive pe care nu le putem trece cu vederea. Întâia părere, repetată maniacal de această ‘critică’, este aceea că adevărata literatură română nu ar fi cea care se scrie în România, ci aceea a ‘emigranților’: ca să crezi, așadar, cât mai bine ar fi nevoie să pleci din țară și să te alături grupului celor nouă, să devii, pe scurt, mercenar. Nimic nu sprijină o asemenea iluzie pe care statistica cea mai sumară o infirmă; n-avem în fapt a face decât cu o încurajare a fenomenului emigraționist travestită în așa-zise ‘idei’”.

24 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 12.649] În cadrul „Colocviilor Scânteii”, sub genericul „Dimensiunea socială a creației literare”, sunt publicate două texte: *Literatura prezentului – literatura originală, patriotică, umanistă* de Ion Dodu Bălan („Adevărata dimensiune socială a literaturii o putem măsura numai în condițiile unei creații realiste, valoroase, revoluționare. Astfel de literatură ne cere partidul”) și *Perenitatea artei angajate, adânc implicate în realitate* de Francisc Păcurariu.

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 17] Corneliu Vadim Tudor publică, pe prima pagină, poezia *Antirăzboinică*. ■ La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu semnează o cronică extinsă a romanului *Noroaiile* din ciclul lui Paul Anghel *Zăpezile de-acum un veac*: „Acum, când din cele nouă cărți anunțate, le avem pe primele șase, nu mai poate fi nici o îndoială că *Zăpezile de-acum un veac* reprezintă una din marile aventuri ale romanului românesc”. ■ La rubrica „Biografia unor opere de referință”, Mariana Brăescu îl interviuează pe Ion Lăncrăjan cu privire la romanul *Cordovanii*. ■ La „Constelații lirice”, numărul include un grupaj de poezie de Lucian Vasiliu. ■ Rubrica „Antimetafizica” consemnând convorbirile dintre Aurelian Titu Dumitrescu și Nichita Stănescu, e publicată partea a patra din serialul intitulat *Nașterea și devenirea artei poetice* unde se discută, printre altele de „poezia pulsatorie” și de „poemele impersonale” ale lui Nichita Stănescu: „Poezia pulsatorie numită astfel, evident, dă impresia unei formule. Ea nu este însă câtuși de puțin o formulă, ci un mod de a acționa mai real asupra realului, un mod de a lovi ținta mai scurt și, deci, nu de sfidare a tehnicilor formale de la forma fixă până la forma liberă. Ea nu mai descrie o stare de spirit, ci o refăce și o retrăiește odată cu cititorul, discursul poetic contopindu-se cu înțelegerea sau cu alinarea centrilor, nucleelor de tensiune a revelației. Începi, dacă starea de spirit e aluvionară, aluvionar, dacă – se întetește, după necesitate, treci în cadrul aceleiași poezii de la versul alb la versul liber. Finalul poate fi stins și melodios sau, dimpotrivă, abrupt și

aritmice. [...] Totuși, aceste poeme replici se impun a fi rostite și interpretate de către actori cu un înalt grad de profesionalism. Ele câștigă printr-o anumită oralitate și printr-o anumită inflexiune a glasului care le dă materialitate. Mă gândesc că acest tip de oralitate, impusă de intermediul actorului, ar putea fi eludată prin includerea ei în tensiunea poemului. Cel care citește nu re trăiește în mintea sa, îl re joacă pentru sine însuși. Actorul și cititorul, în mod ideal, sunt una. Actorul una cu cititorul sunt partea cea mai importantă a poemului, iar, în spatele poemului, autorul se estompează. Mutarea centrului de greutate de la autor spre cititor e o treabă foarte dificilă, dar nu e imposibilă. În acest sens, avem zone întregi în poezia populară, poezia cu autor estompat. Funcția unei astfel de poezii este de a înlocui natura cu natura organismului poetic. Funcționalitatea unei astfel de naturi independente are vechi resurse în poezia arhietipala, vrăjitoarească, în descântec, asta mai la început, și, mai apoi, în poezia de ritual și, încă mai târziu, în cea de dragoste. iar, în cazul unic al limbii romane, în cea de dor”.

26 aprilie

• [„România liberă”, nr. 11.970] La „Însemnări critice”, Mircea Iorgulescu semnează o cronică a volumului lui Ovidiu Cotruș, *Meditații critice*: „Și ce elogiul mai potrivit putem găsi pentru Ovidiu Cotruș decât a spune că în paginile textelor sale spiritul maiorescian este pretutindeni vizibil?”.

27 aprilie

• [„Scântea”, nr. 12.651] La rubrica „Note de lectură”, Costin Tuchilă scrie despre „un roman captivant”, *Îngerii chilugi* de Dan Verona. ■ Tot aici, Constantin Crișan scrie despre „statura morală a personajului”, recenzând romanul lui Nicolae Cristache *Încadrat în muncă doresc eternitate*.

28 aprilie

• [„România literară”, nr. 17] Numărul 17 / 1983 apare cu câteva zile înainte de 1 mai, de unde și focusarea lui sărbătorirea „Zilei Muncii”; astfel, în afara articolului de deschidere, *O vie tradiție revoluționară*, semnat „România literară”, pe prima pagină mai e inclus și un articol aniversar, *1 mai*, de Ion Horea și o *Telegramă adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu* de Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România cu ocazia Plenarei Consiliului, numărul incluzând și câteva poeme la temă și, în partea mediană, un lung articol, pe două pagini, *Efigiile muncii*, semnat de Dan Mucenic. ■ La pag. 2, la prezentarea *Vieții literare*, e făcut și un elocvent rezumat al lucrărilor Plenarei Consiliului Uniunii Scriitorilor, în cadrul căreia au luat cuvântul, printre alții, Dumitru Radu Popescu, Aurel Rău, Mircea Tomuș, Mircea Iorgulescu, Ioan Alexandru, Alexandru Paleologu, George Ivașcu, Bujor Nedelcovici, Mircea Dinescu, Octavian Paler, Eugen Simion, Adrian Păunescu sau Ștefan

Aug. Doinaş, vorbitorii arătând că, în lumina documentelor Congresului al XII-lea, „a însufleţitoarelor îndemnuri adresate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, scriitorii din ţara noastră au realizat în ultimii ani opere cu un profund caracter umanist şi revoluţionar, care răspund convingător cerinţelor şi năzuinţelor poporului român, aducând o însemnată contribuţie la ridicarea nivelului ideologic şi cultural al constructorilor noii societăţi, la dezvoltarea conştiinţei lor socialiste”. ■ O interesantă *Geografie argheziană* încearcă Alexandru George, pornind de la volumul de corespondenţă de tinerete al lui Tudor Arghezi şi sprijinindu-se consistent pe opiniile lui Mircea Zăciu pe care îl citează frecvent. ■ Zigu Ornea scrie despre „*Cuvântul liber*”, mai precis despre volumul „*Cuvântul liber*”. În *apărarea independenţei şi integrităţii României*, volum îngrijit de Ion Ardeleanu; criticul se arată încântat de faptul că antologatorul a reţinut din cele 150 de numere ale revistei „numai articolele cu caracter socio-politic, inclusiv celebrele reportaje (nu şi notele sau cronicile literare, plastice, cinematografice, muzicale”. ■ Pagina 6 este destinată exclusiv poeziei, cuprinzând grupaje cu frumoase poeme de Nichita Stănescu, şapte *Scrisori*, către M.N. Rusu, şi de Aurel Rău. ■ La rubrica sa, Şerban Cioculescu scrie despre *François Villon în versiune integrală*, referindu-se la volumul *Poezii*. (Operele complete ale magistrului François Villon, tălmăcite, prezentate şi adnotate de Neculai Chirică, Editura Minerva, 1983). ■ La pag. 7, tableta săptămânală a lui Geo Bogza conţine un simpatic *Angajament* al poetului: „Subsemnatul, autor al scrierii literare ‘Cartea Oltului’, declar că sunt de acord ca noile ediţii ale acestei cărţi să apară fără nume de autor, sau să fie atribuite altui autor, uitându-se pentru totdeauna cine anume a scris-o, dacă, prin aceasta, aş primi asigurarea că apele Oltului ar redeveni limpezi şi s-ar umple de peşti ca în prima zi a lunii şi că vor rămâne limpezi şi pline de peşti până în ultima zi a lumii”. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu continuă partea a doua din *Bлага în ediţie critică*, cronică începută în numărul anterior, referindu-se la studiul introductiv al lui George Gană volumul *Opere, 1. Poezii antume*; studiul introductiv, faţă de monografia autorului din 1976 („mult mai lirică”, „vădind, mai ales stilistic, un fel de adeziune entuziastă la text”), îi pare lui Nicolae Manolescu remarcabil „prin efortul de exactitate, prin nota ‘prozaică’ deliberată”, un studiu „serios, ordonat, ca şi acest prim volum al ediţiei, de o mare utilitate, indicând surse, stabilind analogii, exploatănd un întreg material până ieri necunoscut legat de Bлага”: „Studiul introductiv al lui George Gană la ediţia critică pe care a alcătuit-o nu este o simplă reluare a monografiei din 1976. Trecând peste unele deosebiri de amănunt, în interpretare, trebuie să constat cel puţin deosebiri majore: una provine din ordonarea materialului – din ‘tematică’ în cronologică –, în funcţie de cerinţele unei introduceri la o culegere de poezii, cealaltă constă într-o evidentă ‘maturizare’ a comentariului. *Opera literară a lui Lucian Bлага* era, în această privinţă, deşi teză de doctorat la origine dacă nu mă înşel), mult mai lirică, mai schilleriană, vădind, mai ales

stilistic, un fel de adeziune entuziastă la text. Studiul de azi e remarcabil în schimb prin efortul de exactitate, prin nota ‘prozaică’ deliberată. Toți criticii se potolesc cu vârsta și descoperă avantajele expresiei directe, abia pătate metaforic: întâi dorim să captivăm, apoi ne mulțumim să convingem. ‘Impulsul inițial al poeziei lui L. Blaga a fost iubirea’, scrie George Gană, anunțând de la început ‘motivul’ principal al analizei lui la *Poemele luminii*. Scrisorile poetului către Cornelia Brediceanu ne-au dezvăluit detalii semnificative. Blaga trimitea viitoarei soții poezii-scrisori, redactate s-ar zice mai întâi în proză și apoi ‘lucrate’ până deveneau versuri. Cel puțin aceasta e supoziția lui George Gană. Blaga considera forma în proză ‘primitivă’ și căuta să-i dea ulterior o ‘tonalitate ritmică’. O parte din aceste lirice declarații de amor s-a pierdut ori a fost abandonată de autor; ceea ce a ajuns până la noi este de obicei refăcut, mult mai târziu, din memorie. Deși primul impuls al *Poemelor luminii* este incontestabil acesta, George Gană are dreptate să noteze în continuare că ‘nici una dintre poeziile volumului nu poate fi analizată exclusiv ca expresie a sentimentului de dragoste’. *Lumina*, de exemplu, prima în ordine cronologică dintre aceste poezii, ar cuprinde ‘în germene mai toată poezia de dragoste din volumul de debut’, ‘echivalarea luminii iubirii cu lumina originară și considerarea femeii iubite ca purtătoare a substanței absolute a lumii vor determina în chip hotărâtor poezia erotică a lui Blaga’. În *Pământul*, idila ar apărea sub forma unei vegetări, a unei trăiri neconștiente, în arșița verii, când «tăcerea și necuprinsul dau un sentiment de teroare» iar emoția esențială este spaima singurătății într-un univers străin și mut. Fiind de acord cu George Gană în felul abordării *Poemelor luminii*, nu-l pot totuși urmări până la capăt. Spaimă, sentiment de teroare etc., astfel de formule trimit la o interpretare existențială a acestei lirici care rămâne însă doar cerebrală. Blaga e deocamdată un poet de reflecție discursivă, nu unul de intuiție, de trăire. *Poemele luminii* n-au atmosferă sentimentală și nici intimitate propriuzisă. George Gană observă bine aceste lucruri în continuarea analizei sale, căreia îi reproșez doar o anumită lipsă de accent. În fapt, Blaga ilustrează (cum a remarcat de mult Ș. Cioculescu) în primele lui poezii ‘noul stil’ elementarizant sau stihial pe care-l va exprima în *Filosofia stilului*: vitalismul, cosmicul, topirea individualității în magma universală, glorificarea instinctelor, *stoicheonul* etc. Ciudat este că expresionismul tânărului poet e tratat în manieră intelectualistă. Blaga e în *Poemele luminii* un cerebral care are nostalgia existenței primare, de comuniune frenetică cu puterile și elementele lumii. O oarecare impresie de afectare, o emfază romantică și chiar o anumită poză nu lipsesc. În *Noapte* sau *Noi și pământul*, erotica nu ocolește nici unul din clișeele romantice. ‘Demonul nopții’ vrea să dea foc pământului pe care se iubesc trupurile fierbinți ale îndrăgostiților. Iubitul întinde brațe ca niște limbi de foc ca să cuprindă umerii de zăpadă ai iubitei și s-o transforme prin îmbrățișare în scrum. Cu surâsul ei ‘amețitor’, iubita răscolește în poet tot

'furnicarul de porniri', apărându-i ca un fel de zeitate 'strălucitoare, mândră și păgână'. Atitudinile sunt studiate și excesive. Expresivitatea lirică fiind la Blaga mai curând de tipul șters (vorba lui Călinescu), exanguu, palid, fad (spre deosebire de pildă de aceea argheziană), uimește pretenția poetului, la începuturile sale, de a comunica sentimente năvalnice, pasiuni byroniene, nebunești. Viața ar murmura în el 'ca un izvor năvalnic într-o peșteră răsunătoare'. Sufletul iubitei e o 'păpastie' în care, privind, poetul exclamă: 'O, niciodată n-am văzut pe Dumnezeu mai mare!?!'. Două schimbări notează, pe bună dreptate, George Gană în legătură cu *Pașii profetului*: 'În imaginea marelui tot cosmic s-a instalat ideea trecerii, a mișcării descendente. Apoi, atenuarea vitalității, ceea ce face ca în locul unui spectacol sublim al naturii să se deseneze unul grațios'. Și încă: 'următoarele piese ale ciclului *Moartea lui Pan* ne conving deplin că Pan al lui Blaga este simbolul unei naturi cu seve subțiate, intrată într-un declin mai profund și mai grav decât al succesiunii anotimpurilor. Menținând convenția simbolurilor mitologice [...], poetul figurează acest declin ca o confruntare Pan-Isus, păgânism-creștinism'. La analiza celui de al doilea volum al poetului n-ar fi de adăugat decât că poezia părăsește în majoritatea cazurilor tonul 'personal' din *Poemele luminii* (și chiar și persoana I, adesea) pentru o înfățișare 'obiectivă' a unor peisaje mitologizate. Blaga nu e aici (nu e nicăieri) un poet descriptiv. Natura în care deocamdată stăpânește zeul Pan, dar de unde el va fi alungat, este una de convenție mitologică. G. Călinescu a vorbit de bucolic. Însă nu prea văd idilismul pastoral. Atmosfera e încordată. Natura nici nu apare ca decor, ca la bucolici. La Blaga ea este de fapt surprinsă în latura elementară. Ochiul nu vede de fapt nimic: linia, forma, culoarea sunt efectul pictural al stilizării. *Versurile scrise pe frunze uscate de vie*, care exasperau pe Iorga, sunt în stil persan. Una evocă pe Hafis. În *Moartea lui Pan* eul poetic apare ipostaziat dramatic. Cel ce cântă, așteaptă sau se adresează nimfei nu e poetul, ci zeul Pan. Stilizarea și obiectivitatea corectează de fapt acea latură excesivă (și nepotrivită cu firea poetului) din *Poemele luminii* la care m-am referit. Continuându-și analiza lui descifratoare de sensuri (și prea puțin sensibilă la structura ori la forma liricii), George Gană semnalează în volumul *În marea trecere*, 'o modificare de conștiință poetică, cu urmări importante în factura stilistică'. În legătură cu factura stilistică, ne spune doar că poezia aparține de aici înainte (dar nu chiar până la ultimele versuri, trebuie precizat) tipului verbal adresat (iubitei sau omului în general). Mult mai minuțios sunt descrise în schimb cele trei idei principale care pot fi identificate atât în poemul introductiv *Către cititori*, cât și în restul culegerii: al izolării, al poetului ca inițiat și al ineficienței comunicării. Trei motive domină imaginarul poetic: satul, muntele, câmpul. 'Cerul a murit, așadar, universul omului e amputat de dimensiunea lui spirituală', adaugă G. Gană. Și: 'Înjumătățită, astfel, lumea omului și-a pierdut sfericitatea, perfecțiunea, sensul absolut'. Ar fi vorba deci

în acest volum, ca și în următorul, de expresia unei ‘conștiințe tragice’ care trăiește ‘într-o lume ce și-a pierdut sensul’. Nu mi se pare tocmai fondată această interpretare. Mai aproape de adevăr este George Gană când ne atrage luarea aminte că ‘nu lumea e mutilată, golită de sens, ci numai reprezentarea noastră despre ea’. Sensul nu s-a pierdut, ci se ascunde. Divinitatea s-a retras din lume și s-a închis în cer ‘ca-ntr-un coșciug’. Lumea e presărată de semne indescifrabile, martore ale paradisului de odinioară. Sentimentul de voluptate panteistică, panismul au făcut loc nostalgiei, unui fel de iarnă spirituală, al cărui punct maxim e atins în poeziile *Laudei somnului*. Decât absență de sens a lumii, mi s-ar părea mai nimerit să vedem aici o criză de natură spirituală: ‘Nimic nu vrea să fie altfel decât este. / Numai sângele meu strigă prin păduri / după îndepărtata-i copilărie’. Lumea (cu sau fără sens) e aceeași, închisă între granițele dintotdeauna. Cel care e nemulțumit e sufletul poetului. Moartea lui Pan nu-l bucură. Imaginația lui e doar pe jumătate hrănită de reprezentările unui blând univers creștin (arhanghelii cu spadă de foc, îngerii, plugurile ca niște păsări descinse din cer, dobitoacele cu ochi cumiți etc.) și pare mai degrabă să vadă în ele o expresie a oboselii ființei. Ioan Alexandru a împrumutat de aici doar recuzita, nu și sentimentul, care la Blaga e rareori de beatitudine, de scăldare în lumina cerească. De obicei, la el, accesul spre zonele seninătății și ale slavei este închis – fumul vetrelor cade, crengile stau tăgăduitor aplecate, paradisul s-a destrămat: ‘Se trag zăvoarele / se-nchid fântânile’. Asemănarea cu Arghezi din *Psalmi* e izbitoare: acolo o transcendență goală care silește pe om la zadarnice invocări (mergând de la ruga sfioasă la imprecăție), aici o sete a ființei de sensuri, de revelații, căreia îi răspunde doar muțenia lucrurilor. Nu e totuși nimic tragic (termen de mai mulea ori folosit în studiul lui G. Gană), căci nu e propriu vorbind luptă, înfruntare. Atitudinea se traduce printr-o resemnare, printr-un abandon. Poetul trece pe drum mut și cu ochii închiși; el știe că ‘amare foarte sunt toate cuvintele’. ‘Regăsirea lui începe cu *Trezire*’; analizând *La curțile dorului și Nebănuitele trepte*, George Gană identifică foarte exact ieșirea liricii blagiene din zodia somnului, a iernii, dacă pot spune așa. E o desprimăvărare la propriu, ca și la figurat, o înviere, dominate de motivele florii, rodului, buneii vestiri, dimineții. Reapare erotica, după o absență ‘greu de explicat’, spune autorul prefeței. Să fie chiar așa de greu? Nu e oare legată direct această absență de motivele dispariției universului senzorial al lui Pan, odată cu triumful ascezei creștine? O dovadă că lucrurile stau astfel este chiar revenirea temei erotice în clipa ieșirii din iarna simțurilor. Ar trebui explicat altceva, și anume chiar această iarnă care a așternut lițăoliul ei alb și greu ca o lespede pe versurile din două volume ale poetului, socotite de mulți drept cele mai valoroase ale sale (*În marea trecere* și *Lauda somnului*). În ce mă privește, prefer poezia care urmează și mai ales postumele, pe care George Gană le trece în revistă în încheierea studiului său (care acoperă și volumul al doilea) și de care m-am

ocupat cu alte prilejuri, așa încât nu mai revin. Studiul este serios, ordonat, ca și acest prim volum al ediției, de o mare utilitate, indicând surse, stabilind analogii, exploatând un întreg material până ieri necunoscut legat de Blaga. O mai generală notă didactică rămâne suportabilă. Așteptăm cu interes urmarea ediției”. ■ La pagina dedicată „Criticii”, Mihai Zamfir recenzează, sub titlu *În cetatea teoriei*, cartea Irinei Mavrodin, *Poietică și poetică*, „cea mai concentrată și mai mai solidă construcție teoretică a autoarei, plasând exegeza românească de specialitate într-un circuit de altitudine”. ■ Eugen Simion scrie elegant și generos despre volumul de poezii al lui Daniel Turcea, *Epifania*, în care apreciază tonul general „atât de sincer și existența așa de zidită în versuri, încât realele discrepanțe sunt aproape imperceptibile la lectură”: „De la Daniel Turcea au rămas mai multe poeme de dragoste publicate sub acest titlu în culegerea din 1982. Ce se observă, întâi, este dizolvarea aproape totală a erosului într-un concept mai larg de iubire de natură spiritualistă. Toată simbolistica dragostei este creștină. Poetul vorbește de mirii din Cana, de pace și taină, de ‘Iubire nepătrunsă’ și de *Cuvântul* care este fără de vreme. O lumină ocrotitoare străbate poemele care celebrează acum tainica epifanie: ‘Lumină, acum / apără-mă de mine însumi / apropie-te / lumină, sfințește / țarina / și gândul / nu eu ci tu / trăiește în mine / neînvinșă’. Dragostea este înțeleasă ca jertfă de taină, mistuire de duh, pierdere în *Cuvântul* care, la rândul lui, e bună vestire și biruință asupra morții. Trupul însuși e sublim numai dacă e «vas al *Cuvântului*» și dacă în el ard puterile purificatoare. Iubirea este, în acest caz, așteptarea unei mari revelații în tăcere. Lipsește orgoliul rilkeean din ruga poetului îndrăgostit de taina comuniunii: ‘la noapte / așteptam, Te așteptam / de Tine mi-era sete, / de Tine / atinse / ca de adiere / strunele / și n-am mai fost / singur / și noaptea s-a făcut / o lumânare aprinsă // viața mea e un vâl ce-mi acoperă chipul / gândurile mele, ce nu pot încă să fie / numai iubire / nebun, pentru atât de neomenească iubire / cum nu m-ai uitat / cum m-ai chemat, cum șopteai // lasă-mi / tăcerea Ta / cuvintele Tale / inima inimii de țărână / răsuflarea pământului / nu te mai pot ascunde / fața Ta pâlpaie în ochii mei / în paloarea feței mele / pe buzele mele.’ Nunta de care vorbește Turcea într-un poem este, bineînțeles, nunta mistică. Dragostea trebuie să fie «neinserată», iar mireasa să rămână soră, «crin curat», pregătită să întâmpine moartea ce-o va duce în lumină (*Nunta*). Trupul să fie ‘mai presus de Îngeri’ (*Bătrânul*), iar iubirea e, încă o dat, ‘rouă în flăcări’ și e ‘flacăra deasupra apei’ (*Născuta lumină*). În spatele acestor simboluri sacre se află presentimentul morții. Iubirea, ca sete de mântuire, este înțeleasă atunci în alt chip. Citim într-un poem: ‘eu vroiam doar să înțeleg lumea și iată / îmi arăți ce o-nconjoară / ce-i înafara ei, înafara cuvintelor / eu vroiam doar să amân / moartea și înfrângerea / și tu dintr-odată / îmi spui / iubește-mă / niciodată, nimic / nu va mai birui, dar ceea ce vei vedea / vei auzi, vei trăi / va fi mai mult / decât veșnicia’. Eu vroiam doar să amân moartea: iată o propoziție care

tulbură și dă o notă adânc omenească apologiei de până acum. [...] La capătul nopții așteaptă, așadar, taina. Într-un al doilea poem despre *Anastasia*, Daniel Turcea o mai celebrează o dată în tonalități blagiene: ‘În trupul acesta aproape înfrânt / în sângele acesta potrivit / ce rug, ce rug și-a aprins / copleșitoarea sa viață! // sfârșește-te noapte, / începi, taină’. Dar ce era în *Poemele luminii* trăire și filosofie e aici un țipăt strivit de durere, o tristețe luminată de un gând interior, mare și puternic, este liniștea dinaintea iremediabilului. Discursul liric, dacă discurs putem numi asemenea notații din care retorica a fost eliminată, discursul — totuși — s-a simplificat enorm și s-a concentrat, ajungând la șapte-opt cuvinte dispuse fără regulă, ca o respirație obosită, aritmică. Sunt însemnări de o mare profunditate, fulgere ieșite din adâncurile ființei, fără preocupare expresă de poezie și tocmai prin aceasta de un copleșitor lirism: ‘rouă / înconjurată de flăcări, strigare / de biruință’ (*Vicleim*); ‘pământul inimii / facă-se cer / un cer arzând’ (*Anastasia*); ‘mă simt acum atât de vechi / încât: e bine / nimic nu mi-e acum străin / mi-e dor / de mine însumi răspândit în lume’. Lângă lumină stă mereu. În aceste poeme – să se observe – întunericul. Și între ele iubirea, spațiu de refugiu, spațiu securizant. Deasupra este totdeauna Cuvântul, din care coboară altfel de lumină: lumina tainei. Uneori nici Cuvântul. nici lumina nu pot cuprinde și limita necuprinsul care amenință. Ce tristețe, ce suferință stăpânită. ce cutremurătoare, în fond, aceste notații în care poezia se dezbracă de orice orgoliu: ‘nu vei mai avea soarele ca lumină / ziua și strălucirea nu te va mai lumina / necuprinsul va risipi peste tine / neînserata lui lumină // zilele întristării au un sfârșit’. Nu toate *Poemele de dragoste* sunt atât de profunde, dar tonul general e atât de sincer și existența așa de zidită în versuri, încât realele discrepanțe sunt aproape imperceptibile la lectură. Citindu-le, nu-ți vine să le cauți retorica interioară și să le pui într-un compartiment al esteticii, deși tocmai asta-i misiunea criticii literare. Impresionantă și profundă în versurile ultime ale lui Turcea este, în orice caz, mistica acestei iubiri în care existențialul se confundă cu spiritualul. Se repetă în poeme numele Anastasiei, însă versurile dedicate ei sunt de o puritate așa de mare încât taina erotică, dacă există, se risipește în cealaltă taină, de origine necunoscută, ce așteaptă pe poet la marginea existenței sale pământene. Nu există în limba noastră un cuvânt potrivit pentru această iubire ce fuge de asceză și nu respinge, în același timp, splendoarea copleșitoare a vieții. Iubirea înțeleasă ca înțelepciune (‘iubire, înțelepciune fără sfârșit’), ca sete de nemărginit și de profund (‘însetați suntem și nimic din înalt / din adâncuri / nu ne va odihni’), iubirea ca așteptarea unei revelații, ca soluție de salvare (sotiologie)”.

• [„Tribuna”, nr. 17] La rubrica „Privire în actualitate”, Adrian Marino publică un text intitulat „*Critica autorizată?*”, făcând o serie de observații, inclusiv cu referire la critica momentului, în urma cărora concluzionează că așa-zisa critică autorizată „nu este decât un mit și o formulă fără acoperire care ar trebui retrasă definitiv din circulație”. ■ La rubrica „Contextul operei”,

Cornel Ungureanu publică o analiză a „personajelor” din teatrul lui D. R. Popescu, *Martorii – un prezent continuu*.

29 aprilie

• [„**Scânteia**”, nr. 12.653] Zoe Dumitrescu-Buşulenga publică un articol „aniversar” cu ocazia centenarului apariţiei *Luceafărului* eminescian. ■ La rubrica „Cronica literară”, Pompiliu Marcea scrie, sub titlul *Romanul, ca viziune stenică a vieţii*, despre noua ediţie a romanului lui Eugen Barbu, *Groapa*, „unul din reperele artistice permanente ale literaturii noastre, probând talentul cu totul excepţional al unui prozator ce va adăuga palmaresului său şi alte opere cu totul remarcabile”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 18] Articolul inaugural al numărului e dedicat zilei de *1 Mai – Sărbătoarea Muncii*, însoţit de două poeme tematice semnate de Şt. O. Iosif, *Imnul muncii*, şi George Bacovia, *Spre primăvară*, cărora le urmează, o serie de articole, de asemenea tematice, semnate de Mara Nicoară, Valentin Silvestru, Dumitru Nicu, C. Florian, Marin Voiculescu, Alex. Vasilescu şi Elena Solunca. ■ La „Contemporanul Enciclopedic”, Lucian Chişu scrie despre Miha Dragomir, Jean Grosu despre Jaroslav Hasek şi Cristina Corciovescu despre Errol Flynn. ■ Numărul include un grupaj de patru sonete semnate de Gheorghe Tomozei. ■ Sub genericul „Politicul în literatură”, sunt incluse câteva articole: Cornel Ungureanu – *Imagini sinteză ale timpului prezent* (un text decent, scris fără entuziasm), Dinu Kivu – *Mesajul major al teatrului*, Alexandru Balaci – *Realitatea vremii tale* (care, ca italianist, se raportează la epoca lui Dante Alighieri), Platon Pardău – *Polivalenţa angajării sociale a scriitorului* (un text angajat 100%) şi Ioana Lipovanu-Theodorescu – *Un concept fundamental al poeziei* (în care se referă la poezia lui Adrian Păunescu, Eugen Jebeleanu şi Ion Gheorghe. ■ Florin Manolescu scrie despre *Polemicile cordiale* ale lui Octavian Paler: „...Cu mijloacele unui moralist, care cunoaşte forţa de convingere a retoricii de stil vechi şi nu dispreţuieşte paradoxul, întrebarea, exclamaţia sau aforismul, Octavian Paler scrie despre relaţia dintre inimă şi raţiune, despre victime şi călăi, despre oportunism, barbarie, prietenie sau frică sau, mai ales, despre cultură şi despre artişti, acestea fiind temele sale predilecte. Vocaţia clasicistă a autorului ‘provoacă’ realitatea şi o sileşte să se să se privească încă o dată, după ce a făcut un ocol printr-un sistem de referinţe şi de întâmplări mai vechi. [...] După cum era de aşteptat, figura centrală a acestei literaturi, care angajează autoritatea morală a autorului, este figura aformismului, şi într-un gen pe care l-a inaugurat la noi Junimea, în a doua jumătate a secolului trecut, Octavian Paler poate fi considerat ca unul dintre aforiştiţii noştri cei mai importanţi...”. ■ Mircea Scarlat recenzează, la „Istoriografie literară”, volumul Mioarei Apolzan, *Aspecte de istorie literară*. ■ Marian Popescu consemnează, la „Cartea de teatru”, volumul *Arca buneii speranţe* al lui Ion D. Sîrbu.

• [„Flacăra”, nr. 17] Nichita Stănescu scrie, la „Noua frontieră a sufletului uman”, despre Maria Luiza Cristescu: „Mărturisesc că voiam să-i fac un portret literar. Mărturisesc că vroiam să spun câte ceva despre această atât de stimată și atât de iubită, și hai să spunem lucrurilor pe nume, mare prozatoare (adică mare prozator) a noastră și al nostru. Nimic din ce ar putea face ferme-cător din punct de vedere literar un portret de scriitor mi-mi vine în minte. Iată de ce: Maria Luiza Cristescu are austeritatea prozatorului. Glumește și râde din pură curiozitate epică. Râsul și hohotul de plâns pentru ea sunt prim material al prozei. În austeritatea gândirii ei și-a păstrat pentru mine cea mai puțină avere: surâsul”. ■ Fănuș Neagu, într-un text intitulat *Cu două fire de pelin*, scrie despre Vasile Rebreanu. ■ Cristian Livescu scrie despre *Melancolia pictural autohtonistă* a lui Aurel Rău, o recenzie a culegerii sale de *Versuri*. ■ Zaharia Sângerzan recenzează „un eseu despre Paul Zarifopol”, e vorba despre cartea lui Mircea Muthu *Între fragment și construcție*. ■ Gh. Bulgăr publică un studiu despre *Lucefărul* eminescian, cu ocazia centenarului apariției sale.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 17] Eugen Barbu continuă serialul despre Ioan Alexandru cu partea 21. ■ Corneliu Vadim Tudor publică partea a doua din studiul dedicat volumului XIV din *Operele* eminesciene. ■ George Morărel recenzează cartea-interviu semnată de Vasile Rebreanu și Miron Scorobete, *Cu microfonul dincolo și dincoace de Styx*. ■ Dan Ceachir scrie despre cartea de poezie *Peisajul din care lipsesc* de Cleopatra Lorințiu. ■ Sub titlul *Moara de vorbe*, Eugen Barbu se răfuieste cu redactorii „Europei libere”: „Întrebarea pe care oamenii lucizi și-o pun este aceea: în ce scop se risipesc bani pe salariile unor guralivi, nepoți de colivă cu cei de acolo? Evidența nu poate fi pusă la îndoială: ei visează la o destabilizare politică în această zonă, la răzmerițe și, dacă s-ar putea, la o depopulare în masă pentru a se demonstra că pe meleagurile noastre și ale altor țări socialiste, condițiile de viață sunt sau pot deveni insuportabile. Pentru asta trierea informațiilor e făcută cu grijă, neuitându-se să se strecoare cu abilitate și unele neajunsuri ale societății de consum tocmai pentru a face credibilă propaganda învăluită în celofan. Cine sunt cei care servesc postul de radio ‘Europa liberă’ am cam văzut. În genere se contează pe indivizi care nu suportă ideile noastre din motive binecuvântate: deposedații de moșii, cei care au avut fabrici și mari averi, rude ale unor oameni pripășiți mai demult în Occident, foști miniștri sau ofițeri deblocați și așa mai departe. Cât despre aventurierii cu cazier, cei care nu știu nici măcar să bată un cui în perete, ei nu ne interesează și putem foarte bine să-i dăruim așa-zisei ‘lumi libere’. În ce privește recrutarea în rândul intelectualilor, cum ar fi unii artiști sau scriitori, aceștia sunt mânați de mitul sumelor mari, de angajamente fabuloase la care nu ajung niciodată. Scriitori fără success aici, ratați mai bine spus, dornici de reclama, își fac un statut de dizidenți prin gesture spectaculoase ce se vor înregistrate acolo unde visează să ajungă, uitând că din momentul în care nu mai au o țară în spate, ei devin

automat niște meteci stânjenitori pentru cei care i-au ademenit. Și defapt ce li se cere acestor apatrizi decât să declare sau să scrie că acolo de unde vin, totul este înfiorător, înțelegându-se prin asta că în locurile unde ajung e Raiul. Anonimatul în care se scufundă pe rând vedetele de o zi e mai ucigător decât orice și numai un orb nu-și dă seama că senzația în lumea capitalului durează doar câteva secunde și că poveștile pe care le spun acești desmoșteniți ai sorții au început să plictisească prin banalitate și repetiție. Spectrul șomajului în masa îi silește și pe cei ce primesc refugiați să se gândească la viitorul inconvenabil care le stă în față, la protestele propriilor cetățeni ajunși să ceară expulzarea străinilor care le ocupă și mizerabilele slujbe pe care orice om fără ocupație le vizează când este împuns la marginea societății”.

● [„Cronica”, nr. 17] Sub titlul *Fapta și cuvântul*, Ioan Holban recenzează două cărți: *Omul de nisip* de Mircea Ghițulescu, „una dintre cele mai interesante cărți de proză cin ultimul timp”, și *Poziția ființei* de Ovidu Nușfelean. ■ Andrei Corbea semnează o cronică (*Conservatorul bine temperat*) a volumului lui Alexandru George, *Simple întâmplări în gând și spații*. ■ La rubrica „Mențiuni critice”, Ion Apetroaie recenzează cartea de poezie a lui Mircea Goga, *Limuzina de ceață*. ■ Lucian Vasiliu publică un grupaj de trei poezii. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul *Polemici cordiale* sub forma unei „scrisori deschise lui Octavian Paler”.

● [„Orizont”, nr. 17] Mircea Mihăieș scrie despre volumul *Eseuri critice* de Livius Ciocârlie: „Mai înțelept e să observăm că, aici, coexistă mai vechiul critic universitar, posesor al unui stil ce amintește mai degrabă eleganța prozei decât de cărările obișnuite ale exegeticii *ex cathedra*-ice, cu ‘dribleurul’ de finețe care pătrunde cu mingea la picior în careul plin de adversari nemiloși, al teoriei și criticii textului”. ■ La „Cronica literară”, Vasile Popovici scrie despre romanul lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*: „E aproape un risc pentru Sorin Titel scrierea acestui roman, atâta timp cât în miezul lui (relația maternă) el nu poate fi interpretat, deși, altminteri, există sumedenie de aspecte ‘colaterale’, unele de-a dreptul enigmatice, care chiar pretind demersul interpretativ al cititorului, dar în părțile accentuate ale romanului ceea ce se vede nu conține decât sensul deplin vizibil, de o uluitoare simplitate și tocmai de aceea imposibil de cuprins rational în unitatea sa primară”. ■ La rubrica „Accente”, Marian Popescu publică articolul intitulat *Constante ludice la D.R. Popescu*. ■ La rubrica „Opinii”, N. Steinhardt scrie despre volumul lui Lucian Raicu, *Calea de acces*: „Inteligentă? Informată? Subtilă? Din belșug. Însă nu atributele acestea definesc pertinent *Calea de acces* de Lucian Raicu. Cărți de critică – inteligente, informate, subtile – s-au scris multe, a scris și Lucian Raicu. *Calea de acces* are alte însușiri: e mai presus de orice seducătoare și savuroasă”. ■ Sub titlul *Un Arcimboldo liric*, Valentin Constantin scrie despre poezia lui Emil Brumaru. ■ La ancheta „Orizontului” privind noua generație critică răspunde și Ion Pop (*O frumoasă solidaritate intelectuală*) și Radu Săplăcan (*Pronostic 1*).

■ *(De)spitalizarea puterii* e titlul textului semnat de Dan Petrescu despre romanul lui Gheorghe Schwartz, *Spitalul*. ■ Lucian Alexiu recenzează volumul Carolinei Ilica, *Tirania visului*. ■ Radu G. Țeposu scrie despre romanul lui Mircea Țegean, *Mincinosul*: „un roman profund și grav despre meandrele existenței, iar autorul lui, un scriitor de excepție, despre care se va mai vorbi”. ■ Două grupaje de poezie sunt semnate de Romulus Bucur, respectiv de Slavomir Gvozdenovici. ■ Marcel Pop-Corniș consemnează o convorbire cu poetul englez Alan Brownjohn.

30 aprilie

● [„**Lucaefărul**”, nr. 17] La „Cronica literară”, Mihai Ungheanu scrie despre romanul *Casa șerpilor* de Teodor Bulz, iar Artur Silvestri recenzează cartea lui N. Grigore Mărășanu, *Distanța dintre mine și un iepure*. ■ Tot aici, Valentin F. Mihăescu scrie despre volumul lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*, cu destul de multe observații critice și o concluzie minimalizatoare: „Mai în largul său e Mircea Iorgulescu în spațiul polemicii (articolul *Compoziție și stil*, despre *Săptămâna nebunilor*). Criticul este aici când ironic, când fals onctuos, când insinuant, când perfid, dozându-și minuțios demonstrația și calculându-și atent efectele. Din păcate, această risipă de inteligență, apreciabilă în sine, este cu totul exterioară romanului avut în vedere, căci îi refuză aproape dogmatic dreptul de a fi operă de ficțiune. Lucru explicabil, căci odată recunoscut acest statut, toate obiecțiile criticului ar fi aproape superflue. Cu câteva excepții, semnalate mai înainte, *Ceara și sigiliul* dă impresia de superficialitate și improvizatie, provocate din voința criticului de a fi omniprezent cu orice preț. Cum se vede, însă, prețul e prea mare. ■ La „Cartea de debut”, Alexandru Condeescu recenzează volumul de poezie al lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*: „Trebuie deci să spunem fără menajamente și în folosul evoluției sale ulterioare, că în proporție hotărâtoare Ion Zubașcu rămâne cu acest volum în afara poeziei din cauza unei neînțelegeri esențiale a modului de a fi propriu artei. E o eroare tragică aceasta pentru un tânăr poet cu o autentică vocație a suferinței unde realitatea se confundă cu scrierea ei”. ■ La rubrica „L-am cunoscut pe G. Călinescu”, Al. Piru relatează câteva amintiri sub titlul „*Am fost de față*”.

[APRILIE]

● [„**Viața Românească**”, nr. 4] Gheorghe Pituț deschide numărul cu un studiu (*Un secol de strălucire*) dedicat *Lucaefărului* eminescian, la o sută de ani de la apariția sa în Almanahul Societății *România jună*. ■ M. Nițescu scrie despre *Limbajul criticii literare*, făcând o radiografie a noilor curente din critica literară cărora le impută „exclusivismul”, „absolutizarea unor aspecte parțiale”, „caracterul reduționist care le e comun și mai cu seamă faptul că toate eludează perspectiva estetică, din care cauză eșuează aproape fără excepție în

platitudini ‘științifice’ sau în enormități rizibile. În toate noile tendințe și orientări există o apetență genetică, încercarea de a înțelege cum se naște opera de artă, originile și determinările ei, care sunt factorii genetici care o configurează și o propulsează în lume, ceea ce înseamnă, în esență, reluarea genetismului lui Taine. Cum se știe, acest mod de abordare nu poate da indicații asupra valorii unei opere și nu are prea mult a face cu critica estetică. El reprezintă și azi efortul de a ordona în tipare logice, determinabile, o materie infinit fluidă, vie și complex care e opera de artă. În toate aceste limbaje critice se ajunge inevitabil la dogmatism prin aplicarea exclusive și absolutizarea unor principii.[...] În timp ce metodele propuse criticii de diferite discipline sunt prin definiție niște limbaje critice parțiale și exclusiviste, critica estetică reprezintă singurul limbaj total”. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică amplul poem în 11 părți, *Corabia nebunilor*. ■ Petru Vintilă publică un fragment de proză din volumul *Pictor de duminică*. ■ Numărul include un grupaj de trei poeme de Gheorghe Istrate și unul de Ioana Crăciunescu. ■ *Dilema scriitorului român* e titlul articolului publicat de Dumitru Micu, pe tema modernismului literar românesc și a raporturilor lui cu cel universal. ■ La „Comentarii critice”, Mihai Dinu Gheorghiu scrie despre volumul-interviu realizat de Florin Mugur cu Paul Georgescu, *Vârstele rațiunii*, „una dintre cele mai problematice cărți din ultima vreme, o gălceavă a înțeleptului (luat adesea pe sus de ‘fluxul cuvintelor’) de un idealism sentimental și egoistic, cu câteva accente de luciditate. Un prilej de meditație asupra propriei noastre atitudini, a destinului balansat între paranteza iluziilor și tăcerea sufocantă”. ■ Radu G. Țeposu scrie despre *Criticii unei promoții*, comentând cărțile mai noi ale lui Mihai Coman (*Izvoare mitice*), Paul Dugneanu (*Universuri imaginare*), Mihai Dinu Gheorghiu (*Ibrăileanu. Romanul criticului*), Mircea Scarlat (*Ion Barbu. Poezie și deziderat*) și Ion Simuț (*Diferența specifică*). ■ La rubrica „Cărți – oameni – fapte”, Nicolae Oprea scrie despre volumul lui Cornel Regman *Noi explorări critice*, Constantin Tuchiță recenzează volumul Angelei Marinescu, *Blindaj final*”, N. Steinhardt scrie despre Ileana Mălăncioiu și volumul de eseuri *Vina tragică*, Nicolae Mecu despre *Portrete și analize literare*, cartea de istorie literară a lui Al. Săndulescu. ■ Tot aici, Mircea Nedelciu semnalează debutul lui Gheorghe Crăciun, *Acte originale / copii legalizate*, „o demonstrație de virtuozitate în folosirea unui mare număr de limbaje (din multe straturi ale limbii române de azi) pentru ridicarea unei construcții semnificative”: „Garantiez în numele mele că numeroase alte metode ar valida cele spuse mai sus despre cartea lui Crăciun. Semnificațiile ei grave (cum ar fi necesitatea dedublării autorului în doi naratori echipotenți) nu se pierd oricum ați citi-o, autorul are grijă să vă sugereze cu autoritate și tehnică adecvată în ce fel trebuie continuată lectura. Cartea aceasta demonstrează, de fapt, că ‘noii’ de care vorbeam la început există. Sunt din ce în ce mai mulți, sunt originali și se legitimează. Certificatele de înmatriculare cu care o bună parte a criticii încearcă

să-i legalizeze au însă ștampilele uzate”. ■ La rubrica „Puncte de vedere”, Alexandru George semnează un articol polemic, *În apărarea literaturii*, reacție la „un lung și sofisticat articol” publicat de Gheorghe Grigurcu în nr. 8 / 1982 al „Vieții Românești”, articol inspirat de cronica lui Alexandru George la cartea lui Vasile Lovinescu, *Al patrulea hagialâc*: „Cronica noastră la cartea lui Vasile Lovinescu este pusă însă de Gheorghe Grigurcu pe seama unei iritări meschine: faptul că nu ne-am văzut citat în cartea acestuia. Rezultatul ar fi o ‘lectură galopantă’ a textului incriminate, opacitate față de calitățile de erudiție, de ‘cultură specializată în câteva direcții rare’ în raport cu care comentariul nostru ‘opac’ ar fi dovedit o totală neînțelegere. Înainte de orice răspuns, o întrebare: nu era mai simplu ca domnul Gh. Grigurcu, care ne reproșează printre altele violența, să scrie nu un articol violent el însuși, ci o cronică superbă și cumpănită, în care să laude mai direct ceea ce n-am priceput noi? Înțelegerea noastră întunecată s-ar fi simțit infinit mai umilită văzându-l pe Grigurcu cum închină un imn de laudă și mai ales cum își unește vocea sa de aramă cu acelea care s-au extaziat de această carte. [...] E inutil să mai precizăm că lectura cărții lui V. Lovinescu nu am efectuat-o deloc galopant, cum afirmă Grigurcu (știind, de unde?, ne-a privit, când citeam, peste umăr?). Am parcurs cu toată luarea aminte acest text descusut și extravagant; însuși faptul că i-am semnalat până și câteva din puzderia de citate greșite e o dovadă că am efectuat cu totul altceva decât ‘un zbor halucinat’ (cum se exprimă Grigurcu) asupra acestei cărți, în legătură cu care vom stăruii nu pentru a ne repeta, ci pentru că n-am avut prilejul, scriindu-ne monografia, apărută în 1981, să clarificăm unele probleme, legate de creația unui mare scriitor și cărora totuși le-am răspuns întrucâtva cu anticipație, dar nu mulțumitor în cartea noastră”; în finalul demonstrației, ușor ironic, autorul îi face lui Gheorghe Grigurcu și o recomandare de lectură: „N.B. Cât privește disprețul profund al simbologilor față de artă, citească Gh. Grigurcu opera lui René Guénon (întâmplător bine cunoscută de autorul acestor rânduri). Sau, ca să ne referim doar la o carte din cele citate de Vasile Lovinescu, să ia în mână *Il mistero del Graal* al lui Julius Evola care se deschide și se închide cu o strivitoare apreciere la adresa operei *Parsifal* de Wagner... Bietul Wagner, ce rău e pentru cineva să fi ajuns chiar și cu el în tovărășie!”.

● [„Steaua”, nr. 4] Haralambie Țugui publică poemul *Vestirea rodului*. ■ Un grupaj dedicat centenarului apariției „Luceafărului” eminescian include articole semnate de Teohar Mihadaș, Elena Tacciu și D. Vatamaniuc. ■ O pagină cu poezii semnate de poete le include pe Grete Tartler, Elena Ștefoi, Lili-ana Ursu și Smaranda Cosmin. ■ Nicolae Manolescu scrie, la „Teme”, câteva *Reflecții despre avangardă*: „Avangarda, ca stare de spirit caracteristică secolului nostru, exprimă, probabil, trebuințele unor categorii îndeajuns de importante de creatori și de consumatori de artă, încât să se transforme câteodată în contrariul ei sau măcar să treacă drept modă. Explicația este de natură sociolo-

gică. Sub acest raport, arta de avangarda se opune artei de consum, așa cum o minoritate se opune majorității. Kostelanetz are neîndoielnic dreptate că avangardiștii alcătuiesc totdeauna o minoritate. Dar noi știm destule cazuri de dominație a minorităților în artă. Moda însăși e de obicei rezultatul unui asemenea terorism al câtorva pe care cei mulți și-l însușesc. Când unele sau altele din trăsăturile spiritului de avangardă încep să devină criterii aproape obligatorii pentru ansamblul colectivității artistice, există un risc evident ca avangarda să se instituționalizeze ca o pură modă. Și cine ar nega că, de exemplu, dorința de originalitate reprezintă de multă vreme o astfel de trăsătură împrumutată de arta de consum din domeniul avangardei. [...] Cea mai stranie acuzație care s-a adus uneori avangardei a fost aceea de decadentism. E drept, la sfârșitul secolului trecut, o parte din simboțiștii francezi (și ei, o avangardă) se autointitulaseră decadenți; dar într-un sens foarte precis, legat de dezamăgirea unei întregi generații în anii prăbușirii celui de al treilea imperiu. Lui Sainte-Beuve, cam tot atunci, poezia tinerilor Baudelaire și Verlaine i se părea ‘bolnavă’, probabil fiindcă reflecta această dezamăgire ca pe o neputință. Cazul care mă preocupă este însă altul și anume respingerea, în bloc, a avangardei ca un decadentism în Germania nazistă de după 1933. Folosirea termenilor trebuie tradusă. Decadentism însemna pentru naziști anormalitate iar anormalitatea era identificată cu abaterea de la normă. Majoritatea societăților totalitare au avut pretenția de a deține norma: în materie de imaginație, ca și de morală. Avangardiștii care doreau să-și inventeze spontan norma proprie au intrat în conflict de la început cu această normă unică și impusă, în care vedeau – și nu se înșelau – o dogmatizare a ‘bunului simț’ burghez. Iată o noțiune foarte importantă: în ‘bun simț’ avangardiștii respingeau expresia cea mai clară a gustului unui anumit public mijlociu. Există în orice societate o clasă medie de consumatori de artă (mica burghezie îi furnizează contingentul cel mai numeros) care are două particularități: își însușește târziu noutățile și, o dată însușite, le absolutizează. Aceasta este, artistic vorbind, clasa cea mai conservatoare. Fiind însă numeric considerabilă, ea se comportă ca o majoritate. Este una din rarele împrejurări în care nazismul s-a sprijinit pe un fel de majoritate: în probleme de gust. Oricât de paradoxal ar părea, nazismul a cultivat în artă ‘Bunul simț’ al micului burghez, ceea ce s-a dovedit a fi o catastrofă. Nu pur și simplu pentru că, norma fiind mediocră, normalitatea gătuia inițiativa, bloca orice schimbare, confunda esteticul cu sanitarul și viața cu niște mizerabile ersats-uri. Dar pentru că, în modul acesta, gustul respectivei categorii devenea gustul oficial, norma unică se prefăcea într-o instituție de stat. Se înțelege acum de ce avangardiștii au fost primii artiști lichidați de cenzura hitleristă și anume ca decadenți. Dacă am numit terorism felul în care minoritatea avangardistă încearcă uneori să-și impună principiile, va trebui să numim dictatură felul în care, la rândul ei, o anumită majoritate a consumatorilor încearcă să și le impună pe ale ei”. ■ Al.

Săndulescu scrie despre *Delavrancea, elev al școlii hasdeene*. ■ Petre Pascu consemnează, într-un articol, *S.S.R. – 75*, împlinirea a 75 de ani de la înființarea Societății Scriitorilor Români, făcând și un istoric al evoluției ei: „Astăzi, avem Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România. Fondul literar ne protejează drepturile de autor. Veghează la viața noastră, scriitori și oameni. Avem o casă a noastră. Ori de câte ori intrăm pe sub bolta ei ornamentală, să ne amintim zbuciumul până la istov al tânărului Em. Gârleanu. A celorlalți confrați ai săi întru aceleași idealuri”. ■ Radu Tudoran rememorează și el câteva episoade din perioada vechii Societăți a Scriitorilor Români, *Amintire îndepărtată*, iar Mircea Popa face un scurt periplu prin istoricul SSR: *De la Societatea Scriitorilor la Uniunea Scriitorilor*. ■ Ion Matei Mureșanu recenzează volumul *Ion Barbu în corespondență*. ■ Emil Manu scrie despre *A. E. Baconsky, prozatorul* ■ Matei Vișniec publică un grupaj de patru poeme: *Orbii au început să culeagă flori, În seara asta voi cânta la harpă, Focul, Felia de pâine, friptură rece și halba de bere*. ■ Ion Simuț publică un text destul de extins despre Al. Dima în care sintetizează scrierile acestuia de istorie literară și comparatism. ■ Andrei Roman scrie, sub titlul *Metodă și discurs*, despre cărțile lui Ion Pop despre Nichita Stănescu și Lucian Blaga. ■ Dan C. Mihăilescu publică un text foarte aplicat despre *Interogația bacoviană*: Privită din „orizontul întrebării”, lumea bacoviană se supune nu atât negării (îndoirii de sine), cât suspensiei, nedeterminării, calitate fundamentală a existenței poetice. Pentru că „negativitatea de desființare este doar un exces al interogativității; caracteristică este mai degrabă negativitatea de nedeterminare. Interogația depășește negația frustă și se regăsește ca deschidere neutrală. Ea nu interzice, cum vrea negația absolută, ci, dimpotrivă, autoriză prea mult, cum vrea negația specifică” (C. Noica, *Sentimentul românesc al ființei*). Date fiind condițiile sale recunoscute – vidul, târziul, dezagregarea – atmosfera geografiei bacoviene s-ar presupune dominată de un instinct funciar negator, însă la o analiză atentă realitatea textuală revelă mai degrabă o punere a materialului poetic între paranteze, o suspendare menită a ridica semnificațiile în zona unei interogații plurisemnificante și nu a le coborî până la neantizare. Golul și mortuarul, clopotul vid în care pare a fi definitiv fixat eul bacovian constituie în fond efectul unei supraîncărcări tensionate. Poezia lui Bacovia începe să fie numai în urma unei combustii atotdevoratoare, implozia premerge actul poetic propriu-zis, astfel încât, în majoritatea cazurilor, versurile inițiale ale poemelor sale sunt nu un început, ci deja un sfârșit”. ■ Mircea Muthu recenzează volumul de nuvele *Casa Weber și ieșirea din noapte* de Paul Alexandru Georgescu. ■ Mircea Popa semnează o cronică (*Aspecte ale modernității*) la volumul lui Al. Săndulescu, *Portrete și analize literare*, „cartea de vizită a unui critic literar sobru, pătrunzător în idei și elegant în expresie, și serios în tot ceea ce face și întreprinde, un autor a cărui discretă, dar laborioasă activitate e un semn de respect adânc față de sine și față de disciplina pe care o slujește”. ■ Numărul include

și câteva poezii de Pan Izverna, Emil Ciuraru, Ioan Reu, precum și un amplu poem de Ruxandra Cesereanu, *Învierea*. ■ Florin Mugur publică câteva reflecții pe diferite teme, *Creion albastru*. ■ La rubrica „Cronica literară”, Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul lui Alexandru George, *Simple întâmplări în gând și spații*: „Presupunem că e vorba de un gest îndelung ruminat, de un fel de încununare a unei activități aflate, desigur, departe de situația risipei neinteligente, deși cu aspectul unor preparative febrile, al unei mulțimi de schițe, în vederea unei autodefiniri matur nuanțate, ironic patetice. Ceea ce prea exigențului autor i se pare ‚trădare’ e, în fapt, realizarea unui corp scriptic în aparență neutru din care se nutrește esența, așa cum versurile cele mai frumoase, versurile ‚pure’, nu se crează izolat, ci sunt selectate dintr-un context protector. Neîndoielnic, în absența paginilor sale critice, imaginea lui Alexandru George ar fi fost frustrată de o materie foarte semnificativă, iar lectura cărții de care ne ocupăm s-ar fi înscris într-un unghi mai îngust. Prospețimea acestui ‚autoportret’ mediat prin vârste emană tocmai din antrenamentul ce l-a făcut posibil, din capacitatea de armare a ‚demonstrației’, câștigată treptat. Liniile sale de o tehnicitate impecabilă vibrează de sfortărea aproximărilor, a retușurilor succesive ce, din nevăzut, le dau viață. Conștiință prea complexă pentru a păstra iluzia unei ‚mărturisiri’ nude, evadate din literar, scriitorul se regizează pe sine, se grimează și se costumează astfel încât să fie cât mai... el însuși. Masca sa e cel mai substanțial efort autoscopic, ducând la un maximum de precizie psihologică, sub semnul ‚pozei’. Este, evident, o ‚mistificare’, dar una cu caracter revelator, deoarece la capătul său ne așteaptă figura umană cea mai limpede. De remarcat întâi de toate faptul că Alexandru George ține a ni se recomanda drept un voluntar, un energetic, un tip cu aer empesé. [...] Demonia scăpărătoarei inteligențe a lui Alexandru George n-ar fi însă deplină dacă nu ar pune în circulație și câteva legende ale negației! Ticsită de idei, chipuri umane, metafore, paradoxuri, evocări, judecăți și pre-judecăți, cartea de care ne-am ocupat se citește pe nerăsuflăte, precum un roman în stare de ‚existență’. Pretextul memorialistic îi acordă o deschidere în profunzime. La cumpăna genurilor și în climatul generos al ‚vieții’ interpelate nemijlocit, Alexandru George pare a-și fi urmat, în fine, vocația”. ■ Costin Tuchilă recenzează cartea lui Ion Drăgănoiu, *Aproape sonete*. ■ Ioana Ieronim publică trei scurte poeme: *Contemplație*, *Natură statică* și *Cântec de leagăn*. ■ La „Cronica traducerilor”, Irina Petraș scrie despre *Un spectacol ratat*, cartea lui Daniil Harms, tradusă de Ioan Radian-Peianov, prefațată de Dan Culcer: „O traducere foarte bună înlesnește întâlnirea cititorului român cu un umor strepezit, melancolic, șocant...”; tot ea scrie și despre traducerea lui Simion Dănilă a volumului de teatru al lui Frank Wedekind, *Deșteptarea primăverii*.

• [„Familia”, nr. 4] Numărul apare ca un preambul al zilelor sărbătorite în mai, 1 mai, 8 mai, 9 mai; articolul de fond, *O istorie eroică*, evocă împlinirea a 90 de ani de la făurirea Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din

România, iar Ion Laza scrie, encomiastic la realizările Partidului, despre „sărbătorile în florar”, însoțit de un poem de Viorel Horj, *Poem în mai*. ■ La rubrica „cronica literară”, Al. Cistelacan scrie despre volumul de poezie *Tirania visului* al Carolinei Ilica: „Poetă a senzualului transpus în suavitate și a feminității în stare nativă, Carolina Ilica nu se lasă scoasă cu una cu două dintr-ale sale: reveriile ei, coșmarurile, năzuințele, melancoliile – toate țin de regimul erotic al existenței. ‚Ochi alunecoși, inimă zburdalnică’, poeta regizează o provocare inefabilă a cosmosului, antrenându-l într-o jubilație cantabilă, ingenuă și șăgalnică. Nu-i vorba, totuși, de o poezie a temelor amorului, ci mai curând de una care creează un ‚univers... erotizat’ (N. Manolescu), plin de particule cu sarcină magnetică ce instituie pretutindeni un halou miraculos. Nefiind un cântec de libovie, poemele nici nu ies din câmpul electric al erosului, trăind mirajul acestuia cu toate cele ‚cinci ferestre’ – simțurile, firește – larg deschise. Dispunând de un radar ultrasensibil, poeta captează orice undă erotică, o înregistrează și o reverberează până în plasma elementarului. E, probabil, la mijloc și o chestiune de ambiț, poeta ținând cu tot dinadinsul să pătrundă în misterul lumii cu această cheie a dragostei și să abordeze celelalte spații lirice doar prin interferența lor cu spațiul iubirii. În fond, firește, amorul e o cale regală care poate duce oriunde și la liziera erosului încep deja să se întrezărească binișor ariile vecine ale inocenței și morții, ale idealului și depresiunii. Aflată *nel mezzo del camin*, spre poetă bat vânturi ușor melancolice, atât dinspre trecut cât și dinspre viitor, peste retorica jubilației adolescentine lăsându-se un voal nostalgic, iar peste exultanța erotică delicate umbre elegiace. Poemele sunt, totuși, departe de a trece într-un regim dramatic și atmosfera de lux și voluptate supraviețuiește incidentelor elegiace. Mai puțin decât o prezență, nostalgiile sunt doar stârnite și ele abia îndrăznesc să dea târcoale universului exultant, aflat sub narcoza erosului. Poeta nu le trăiește, ci doar cochetează cu ele. *Tirania visului* e un volum de confluență și în același timp, o carte mult mai construită decât precedentele, intenția arhitectonică dominând acum capriciul și naturalitatea inspirației. Domeniul erotic începe să fie mai bine administrat, cu o știință a economiei lirice, dar fără ca peste freământul senzual al poemelor să fie pus un capac abstractizant. Artificiile de construcție sunt mai pregnante la nivelul distribuirii în cicluri și etaje, decât la acela al poemelor în sine, în pofida unor dispuneri grafice cochete și a unor dublete ale textului. Trecând de la sălbăticia inocentă la regia feminității și de la trufia virginală la tandrețea casnică, înlocuind instinctualitatea grațioasă cu artificialitatea seducției și frustețea cu ceremonia, poemele transformă acum instinctul erotic într-o disciplină și peste senzațiile crude se boltește o viziune erotomorfă. Metafora rămâne zemoasă și simțul concretului diafan, transparent și vegetal, nu se pierde decât în câteva aplicațiuni folclorice, cântate pe o coardă dezacordată și ieșite mai curând dintr-o criză a prospețimii imaginației decât din rațiuni mai înalte. Semne ale oboselii ficționale în majoritate, ‚Fru-

musețea – cu – aripi’, varianta populară, dovedește, însă, o artă a copilăririi apropiată de a Anei Blandiana, cu mari resurse de gingășie și cu o tehnică inefabilă a infantilizării, un registru al jocului cu prețiozitatea și inocența ce demască în Carolina Ilica un excelent poet pentru copii. Pasiune și promisiune, totuși, incidentale, întrucât poemele din *Tirania visului* sunt în primul rând niște poeme ale Cătălinei, trăind dintr-o febră amoroasă pe care o instaurează și o propagă pretutindeni. E o sensibilizare a lumii prin magnetizare, o atragere a ei în vertije erotice și în fulgurații ale miracolului. Între ingenuitate și voluptate, tandrețe și provocare se țese o plasă nevăzută a vrăjii în mrejele căreia universul alunecă pe nesimțite. Imginarul poetei pare definitiv programat pe acest limbaj al erosului, dominând toate celelalte semnificații afluate. Brândușa, floare deopotrivă erotică și mortuară, inocentă și carnală, figurând sexualitatea și moartea, exultanța și expierea, este simbolul tutelar al acestui univers. Modelul în care poeta îi valorizează valențele dezvăluie încă o dată prioritatea acordată semnificației erotic-voluptoase asupra celorlalte conotații ale simbolului. Atinse doar în treacăt, ca de un fluture, acestea nu reușesc să rupă ritmul jubilat al poemelor și nici să întoarcă dispoziția poetei dinspre ardență înspre melancolie. Fremătând de atâta senzualitate, poemele abia dacă mai apucă în fugă să prindă câte o deschidere laterală spre alte semnificații, îmbătate de mirosul sângelui aprins de patimă. Rareori se-ntâmplă ca dezvoltarea textului să nu scoată la iveală un desen erotic sau chiar sexual și depozitul imaginativ al Carolinai Ilica pare echitabil polarizat. Principiul feminin este, firește, cel activ, cel masculin fiind doar reactiv. O grație aparte a imaginii salvează, însă, de cele mai multe ori această impudicitate programatică de vulgaritate, sesizată, totuși, mai demult de Petru Poantă și recent de N. Manolescu și prezentă ca o limită a capacității de transfigurare. În partea lor bună, însă, poemele sunt epifanii ale feminității și registrul senzual al imaginii are întotdeauna relevanță. Feminitatea în stare pură trece printre lucruri ca însuși misterul: toate o presimt, toate o aclamă, dar tuturor le scapă ca o halucinație. Ea e prezența, dar i se simte doar iradiația, e concretă, dar e un miraj. Primă, probabil, parte a unui edificiu liric, *Tirania visului* e distribuit în nouă cicluri legate între ele deordonul unui basm al iubirii, destul de naiv și rezumat în poemul care dă titlul volumului și care a fost secționat pentru confecționarea motto-urilor. Arhitectura lirică nu-i, însă, partea tare a Carolinai Ilica și departajarea în sectoare a poeziilor e de-a dreptul puerilă: o ‘aducere-aminte’ prin care se aruncă din nou o sondă în spațiul inocenței adolescente, o ‘poveste’ – de dragoste, firește – în care Zburătorul e, în cele din urmă, un Centaur etc., momente biografice intersectate de interludii exultante, retorice, problematizante etc. E un pat al lui Procust destul de confortabil în care, însă, poemele stau cam cum le vine lor bine. Din fericire, această inginerescă proiecțiune nu afectează fluxul poemelor și senzualitatea se răsfășă în voie peste liniile de separație. Nu într-un totuș parazită e un alt artificiu folosit din plin în acest volum – cel al dubletelor po-

etice, deși nu se prea vede vreo regulă în paralelismul lor. Unele sunt aproape identice, înafara dispunerii grafice, altele, din contră, aproape că răstoarnă cu totul perspectiva – cum este ‚Dionysos‘. ‚Visele“ din primul ciclu n-au, firește, nimic oniric, fiind cel mult niște reverii – destul de coerent redactate spre a nu fi uneori nici atâtă – dacă nu simple notații sau amintiri. Trecerea lor din versete în versuri sadea relevă, desigur, tehnicile de poetizare, de regulă cu un spor de prețiozitate în varianta versificată, dar nu mai mult. O știință poetică – o știință a artificului constructiv – începe să preseze asupra lirismului, amenințându-i libertatea de mână cu țarcul unei discipline a motivelor și temelor cam didactic înjghebat. Nu pare – cel puțin deocamdată – nimic funcțional în această arhitectonică de carton făcută cu foarfeca și care se străduiește să aducă îmbunătățiri funciare unui lirism al exultanței și capriciului, al febrei senzuale și voluptății erotice”. ■ Mara Nicoară recenzează romanul *Anonimul de noapte* de Nicolae Neagu. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre *Eseurile critice* ale lui Alexandru Sever, eseist ce „cultivă aspectele parodice tipice ale unei crize morale, oscilând între substanțialitatea imaginii și accentuarea laturii sale formale între semnificat și semnificant, cu un barochism al unei conștiințe care năzuiește la o rigoare reduționistă, la o de-mascare generalizată”. ■ Eugen Evu publică un grupaj de patru poeme. ■ La rubrica „Puncte de vedere”, Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Vivificarea mutuală a poeticului și filosoficului*. ■ Un mic grupaj dedicat lui Nichita Stănescu include trei scurte texte semnate de Mihai Beniuc, Domokos Géza și Marin Chelu. ■ Eugen Simion publică câteva fragmente despre Leonid Dimov din volumul *Scriitori români de azi*. ■ Ion Davideanu publică un grupaj de șase poezii. ■ Ion Simuț publică a doua parte din studiul despre proza lui Paul Anghel (*Invenția epică*), presărând tot soiul de artificii conceptuale pentru a proba cumva calitatea romanului: „Din moment ce există poezie patriotică, definită după criteriul tematic, trebuie să acceptăm că există o zonă simetrică în genul epic: romanul patriotic. *Zăpezile de-acum un veac* e o carte militantă, angajată, cu un ton apropiat de cel al lui Dinu Săraru din *Dragostea și revoluția* sau de cel al lui Dumitru Popescu din *Pumnul și palma*. E un roman patriotic, din punctul de vedere al temei, în sensul că subiectul lui e Patria, România mare și independentă. Paul Anghel e unul din acei scriitori căruia critica îi face onoarea de a-l judeca cu exigența maximă. Altor, mai modești, li se aplică un tratament mult mai binevoitor, dar în cele din urmă posteritatea decide între valoarea și mediocritatea operelor”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 4] În contextul aniversării, în luna aprilie, a 75 de ani de la înființării Societății Scriitorilor Români, Corneliu Sturzu deschide numărul cu un articol dedicat momentului: „De la 23 de scriitori câți au semnat la Iași actul de constituire a Asociației, acum aproape un deceniu și jumătate, am devenit astăzi 77 de membri, validați, înainte de toate, de către cititorii noștri! Numeroasele premii literare acordate de către Academia

R.S.R., Uniunea Scriitorilor, Asociația noastră, ori în cadrul ultimelor ediții ale Festivalului Național *Cântarea României* vin să demonstreze o dată mai mult că ‘nasc și la Moldova... scriitori!’. Scriitori care se umplu de frumusețea și măreția patriei de azi și care primesc cu cinste și responsabilitate nu șaptele șerpești venite de pe alte meridiane ci cuvântul adevărului, emblema partidului nostru”. ■ Sub titlul *Interpretări din clasici*, Al. Călinescu publică două recenzii: una a cărții lui George Popa, *Spațiul poetic eminescian*, a doua despre volumul Mariei Vodă Căpușan, *Despre Caragiale*. ■ Val Condurache scrie despre romanul Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*, care „are calitatea, destul de rară, de a resuscita, și nu într-un prezent istoric, ci într-un prezent activ, la modul problematic, dar și în sensul scriiturii, o epocă și de-a o transforma în pur obiect de contemplație”. ■ Constantin Pricop recenzează volumul lui Lucian Raicu, *Calea de acces*. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie semnate de Ioanid Romanescu și de Adrian Alui Gheorghe. ■ La rubrica „Vă propunem pe...”, consemnăm publicarea unui grupaj de poezie de Liviu Cangeopol.

● [„Ateneu”, nr. 4] Numărul stă sub semnul „Centenarului Grigore Tăbăcaru”, cel care, alături de George Bacovia fondase, cu șase decenii în urmă, revista „Ateneu”; George Genoiu deschide numărul cu articolul *Fondatorul revistei noastre*, în care mută totuși atenția pe epoca „actuală” și pe realizările erei socialiste: „Dintr-o perspectivă înnoitoare, angajată și revoluționară, dintr-o perspectivă a vieții spre care năzuia luptând fondatorul revistei noastre, *Ateneul* de azi continuă, în spații mai ample, liniile directoare trasate acum șase decenii. Lărgind, de la număr la număr, aria colaboratorilor și problematica fiecărui număr, încercând să pătrundă în rândurile unor largi categorii de cititori prin abordarea unor subiecte cât mai diverse, identificându-se cu amplul program de construcție socialistă a patriei cu directivele și indicațiile partidului și ale secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, revista băcăuană, în noua ei serie care a început în anul 1964, a lansat o puternică grupare literară și a devenit, credem, un cronicar atent și riguros al deceniilor de luptă și progres multilateral”. ■ Irina Corbu consemnează o convorbire, mai degrabă ludică, cu Nichita Stănescu, pusă sub titlul *Anamneză*, și însoțită de trei „poeme pentru Justo”: *La omul singur, acasă, Stampă și Lecția de citire*. ■ Cristian Livescu publică un mic studiu, *Repere pentru o text-analiză*. ■ Alexandru Piru scrie despre romanul lui Constantin Țoiu, *Însoțitorul*, „o carte ce se adresează deopotrivă minții ca și participării afective a cititorului prin umorul ei de idei”. ■ La rubrica „Pro amicitia”, Radu Cârneli scrie despre cartea de poezie a lui Vasile Nicolescu, *O grădină pentru Orfeu*. ■ Emil Nicolae scrie despre „identitatea unei colecții”, făcând un mic *intro* privind genul memorialistic și salutând și prezentând premisele colecției „Memorii / Jurnale / Corespondență” a Editurii Univers, precum și câteva cărți fundamentale de critică a genului, apărute în literatura română, precum cele ale lui Eugen Simion sau Silviu Iosifescu. ■ La rubrica „Poesis”, Corneliu Șerban semnează un grupaj de poezie.

■ Eugen Simion publică un studiu destul de amplu intitulat *Tânărul Ionesco*: „Iată, deci, scenariul critic al lui Eugen Ionesco, iată durata și ritmurile demersului său determinate, cred, de două forțe ale spiritului: 1) o revoltă totală, necondiționată, intratabilă, cu dorința de a nimici obiectul ce intră în câmpul său de vederi, după care urmează, invariabil, 2) o retragere, o îndoială fundamentală, o oboseală și o un refugiu în metafizică. Tendința este, acum și aici, să refacă obiectul transformat în bucăți, zdrobit cu atâta poftă și atâta inteligență cruzime. Criticul devine, acum, tolerant, declară că este chiar încântat de poemul sau romanul pe care le contestase cu atâta zel. Există, vreau să spun, cel puțin două discursuri în discursul critic al lui Eugen Ionescu din faza *Nu*: unul bătaios, exploziv, cu o frază rapidă și penetrantă, dominat de o simpatie, tinerescă trufie, altul demolit, hrănit de regrete și decis să repara ceea ce a distrus cel dintâi. După care urmează, din nou, discursul războinic, vanitos la culme... Un discurs neterminat. Eugen Ionescu nu-i primul care să ducă lucrurile până la capăt. Poate din convingerea că lucrurile n-au, niciodată, un singur capăt. În acest fel, putem explica rupturile, denivelările, contradicțiile (și, Doamne, câte mai sunt!) din discursul ionescian. Și tot astfel, ritmurile lui variate, distonate, așa zice chiar: obstinația lui de a nu fi coerent, egal cu sine, convingător, pe scurt: oroarea lui de a fi serios și solemn. Solemnitatea nu-i un ideal pentru criticul Eugen Ionescu. Când discursul devine mai grav și atacă idei înalte, atunci criticul introduce o notă înveselitoare, evadează din temă, schimbă ritmul ideilor, coboară sau urcă, până la stridentă, vocea... Râde, pur și simplu, numai și numai ca să se îndepărteze (și să se separe el însuși) de tema serioasă. Și, apoi, nu scrie deloc frumos (frumos în sensul obișnuit). Articolul este dezlânat, propoziția este de-o alarmantă simplitate, nici vorbă de stil figurat, de metafore plăcute... Ionescu lasă impresia că evită dinadins fraza muzicală, rupe discursul, sparge unitatea demonstrației numai pentru a nu fi suspectat de calofilie (un cuvânt rușinos pentru generația care debutează în anii '30). Și, totuși, *Nu* este o carte admirabil scrisă. O carte de eseuri ce se citește cu plăcere. Ca un roman cum se zice de regulă. O mare vervă bufonă, o imaginație critică neobișnuită există în aceste discursuri demolatoare. Este, întâi, precizia limbii și este frumusețea care vine din această precizie. Cuvintele nu parazitează în text, fraza nu se întinde mai mult decât trebuie. Există, apoi, o anumită oralitate a stilului, o agerime a gândului, un curaj de a spune totul și de a parcurge drumul invers, umilit, pocăit, cu sentimentul că i se cuvine și această umilință și această pocăință”.

● [„**Argeș**”, nr. 4] Marin Sorescu publică, în deschiderea numărului, două poeme: *Hamlet în căutare...* și *Ca-n pâine*. ■ La rubrica „Cronica literară”, Sergiu I. Nicolaescu recenzează „trei cărți”: *Marele învins* de Stelian Zamora, *Dialog cu mestecenii*, de George Voica și *Studii și portrete literare* de N. I. Apostolescu. ■ Gabriela Negreanu începe un simpatice *Jurnal de editor (1)*, definind ludic „editura” („un monstru care rumegă-n gol”) și reversul ei, „gra-

fo-fobia”. ■ La rubrica „Profiluri contemporane”, Gheorghe Grigurcu scrie despre „poezia lui Grigore Arbore”, un neosimbolist încărcat de simboluri melancolizate, cărora doar o proșpețime a dicțiunii le acordă interes”. ■ Un grupaj aniversar dedicat centenarului apariției poemului *Luceafărul*, cuprinde două studii semnate de Radu Gabriel Pârvu, *Luceafărul – mit original*, și Petru Mihai Gorcea, *De la individual la general în „Luceafărul”*. ■ La rubrica „Poesis”, sunt incluse grupaje de poeme semnate de Elisaveta Novac și de George Țârnea. ■ Un alt grupaj „Centenar” este dedicat lui Urmuz, despre care scriu Nicolae Mecu (*La început a fost literatura*), Ion Coja (*Urmuziana (I)*) și George Muntean (*Un prevestitor de drumuri noi*).

● [„Astra”, nr. 4] La rubrica „Cronica ideilor”, Gheorghe Crăciun publică studiul *Meteorologia lecturii sau miza pe abis*. ■ Tot aici, Ion Itu publică esul *Să fi murit oare limba zeilor?*. ■ Radu G. Țeposu, sub titlul *Parodia – între uz și abuz*, scrie despre romanul *Viziunea viziunii* al lui Marin Sorescu: „Dacă aș fi un critic care se respectă, aș spune că *Viziunea viziunii* (Albatros), noul roman al lui Marin Sorescu e o profundă meditație despre inconsistența morală a omului, văzută în raport cu inocența sublimă a dobitoacelor. [...] Cum nu sunt deci unul din acei critici care se respectă, înclin să cred că *Viziunea viziunii* e mai degrabă un roman ludic, o simpatică farsă literară, de altfel foarte în spiritul caustic și incomod al lui Marin Sorescu”. ■ Radu Săplăcan publică un articol, nu lipsit de relevanță, în partea a șaptea a serialului „Literatura futi-lă”, intitulat *Neoveleitarismul și mașinile lui zburătoare*, în care pune sub semnul întrebării două debuturi supralicite întrucât critica a lăsat deschise „robinetele entuziasmului”: cel al lui Dan David, cu volumul *Eu vă iubesc pe toți*, „poet neîndoielnic înzestrat, dar a cărui grabă de a redacta sub formă versificată cam tot ce pățește, creează perplexitate”, și cel al lui Aurelian Titu Dumitrescu, cu volumul *Inimă de pietrar*, „dominat de o greu suportabilă grandilocvență pletorică”. ■ Emil Rădulescu recenzează *Marșul cariatidelor*, al treilea volum al trilogiei lui Dumitru Popescu, *Pumnul și palma*. ■ Sub titlul *Prototipul și umbra*, Aurel Ion Brumaru scrie despre volumul *Versuri* al lui Mircea Ciobanu, „un excepțional poet, umbrit însă de activitatea prodigioasă a prozatorului”.

● [„Tomis”, nr. 4] La rubrica „Scriitori contemporani”, din proiectata sa „Istorie exactă a literaturii române”, Alex. Ștefănescu publică o primă parte din capitolul dedicat lui Marin Preda. ■ La interviul revistei, Nicolae Rotund consemnează o convorbire destul de scurtă, fără mari destăinuiri, cu Ion Rotaru („*Scriind o istorie a literaturii române, m-am gândit la finalitatea imediată, la funcționalitatea ei*”). ■ Gabriel Rusu scrie despre cartea de debut al lui Ion Simuț, *Diferența specifică*: „Demnă de remarcat este apetența pentru redimensionarea și repunerea în circuit a tradițiilor specifice literaturii noastre, puse în dialog (diacronic și sincron) cu peisajul cultural european”. ■ Sub titlul *O quintă la câțiva*, Doru Mareș scrie despre antologia *Cinci*, apreciind ca excep-

ționale versurile lui Alexandru Mușina și ale lui Bogdan Ghiu, dar circumspect în privința lui Ion Bogdan Lefter care îi pare „neconvingător (ca poet)”. ■ Vladimir Bălănică recenzează volumul lui Nicolae Ioana, *Studiul de noapte*, care, „deși bine structurat și cu unele idei într-adevăr originale”, „nu înregistrează o poezie în întregime memorabilă”. ■ *Fantasticul nimbând realitatea* este titlul recenziei lui Ion Roșioru la volumul Anei Blandiana, *Proiecte de trecut*, cu care „Ana Blandiana pătrunde în breasla prozatorilor triumfal și pe ușa din față”. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie semnate de Arthur Porumboiu, Fatma Sadic, Ioan Iacob și Dana Bosânceanu.

● [„**Transilvania**”, nr. 4] Sub genericul „Mărturisiri literare”, Mircea Horia Simionescu publică câteva fragmente confesive, *Secvențe '55 (I)*. ■ La „Cronica edițiilor”, Mircea Angheliescu scrie despre ediția din *Scrieri*, vol. I-II, de George Topârceanu, ediție îngrijită de Al. Săndulescu. ■ La „Mișcarea literară”, sub titlul *Factori înnoitori*, Mircea Ivănescu scrie despre „progres în literatură”. ■ Tot aici, Ion Dur scrie despre cartea Irinei Mavrodin, *Poetică și poetică*, iar Mircea Braga semnează o cronică a volumului lui Alexandru George, *Simple întâmplări în gând și spații*. ■ Sub titlul *Camera din grădina ier-natică*, Mircea Ivănescu recenzează cartea lui Ion Drăgănoiu, *Camera albă*.

● [„**Amfiteatru**”, nr. 4] La rubrica „Cronica literară”, Dinu Flămând scrie despre volumul lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*. ■ Vasile Dan consemnează un interviu cu Gheorghe Grigurcu („*Principii, autorii pot fi exclusiv pe meterezele ideale ale operei lor...*”): „Am și eu încredințarea că se prefigurează o pleiadă de tineri comentatori ai literaturii, cu o vocație și o dotare culturală dintre cele mai pline de făgăduinți. Dat fiind nivelul înalt la care s-a plasat exegeza românească, ‘examenul’ afirmărilor s-ar părea că e mai anevoios, într-un fel, decât al criticilor de la începutul deceniului șapte, lupta e mai strânsă, mai palpitantă. Dar nu-mi place să văd viața literelor ca o sângeroasă concurență darwiniană. Cred că e loc pentru toți, cred că vom asista la o relaxare a capacității de recepție publică pentru a reține toate realizările meritorii, chiar dacă, așa cum scria undeva, spăimos-bonom, Șerban Cioculescu, ne-am pomenit asaltați de nume ‘câtă frunză și iarbă’. Încrăzători în steaua intelectului, tinerii critici au de trecut proba morală, eliminatorie. Cu atât mai dificilă cu cât văzduhul Cetății literelor e îmbăcsit de slogane ale succesului ieftin, cu cât al-negrul contrastului de pe vremuri s-a transformat într-un joc de griuri falacioase. Spiritul cinic se înveșmântă într-o gravitate preotească, iar gravitatea dobândește fața surâzătoare și trandafiria plutire indolentă a unei balerine. Un critic poate supraviețui numai în măsura în care rezistă cântecului de sirenă al ofertelor lipsite de onestitate, în care spune nu ferm tuturor propunerilor de vasalitate publicistică. La remorca unui fals mecenat (=mercenariat), darurile cele mai prețioase se devalorizează, oamenii din carne și sânge capătă o alcătuire de cârpe și paie. Am cunoscut din păcate astfel de juni deveniți marionetele unei cauze ce i-a închiriat fără complexe”.

■ Constanța Buzea recenzează cartea de debut a lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*. ■ Lidia Vianu scrie despre antologia îngrijită și tradusă în engleză de Liliana Ursu, *15 Young Romanian Poets*.

MAI

1 mai

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 18] Într-un număr împânzit cu articole și poeme dedicate zilei de 1 Mai, doar rubrica „Antimetafizica” rămâne în cadrele-i cunoscute, continunând confesiunile lui Nichita Stănescu despre poezia impersonală și ce a pulsatorie: „Morfologia și sintaxa nu sunt decât niște instrumente de lucru, niște scuze. Impersonalitatea stă în conștiință și ea se află într-un raport dialectic cu starea de alienare. De fapt, impersonalitatea e o încercare de a da un sens pozitiv alienării, de a găsi un mod de comunicare cu aparența lumii obiective. Din punctul de vedere al poeziei, ‘lumea’ nu are o funcție obiectivă, ci numai una subiectivă. Putem considera deci ‘cuvântul’ purtător de mesaj încadrat sintactic ca o formă de altoi în stare subiectivă până la haos a lumii subiective și în generalitatea ei din această pricină haotică. Oricum, poezia propriu-zisă, ca fenomen viu, primează asupra oricărei interpretări teoretice asupra ei. Teoriile descind din poezia adevărată, iar nu o preced. Poezia făcută după o formulă prestabilită este un homuncu; fiind ecoul unei dogme, ea nu poate fi decât descârnată. Dimpotrivă, poezia vie trage după ea un șir de interpretări posibile care, deși uneori se contrazic între ele sau se opun, nu neagă niciodată existența poeziei vii din care descind. Zona estetică am considerat-o întotdeauna ca pe o parte de vârf a zonei etice. Ca partea cea mai împlinită a eticului. În această fază, putem să vorbim despre un etic al poeziei. Și el constă în sentimentul măreției pe care dimensiunea tragică, cantitativă, îl emană. Orice măreție, pentru că măreția nu depinde în mod neapărat de proporții, piramida are același grad de măreție cu versul shakespearian ‘A fi sau a nu fi – aceasta-i întrebarea’, este punctul final al moralei, iar pe punctul final al moralei este esteticul. Există o măreție a ochiului care transformă vederea în cuvânt și în înțelesul cuvântului. al sensului, al tractulului, dar, mai presus de orice, e vorba de măreție în a fi ceea ce ești, dacă ai dimensiunea măreției în a fi ceea ce ești”.

4 mai

● [„Scânteia”, nr. 12.657] Al. Hanță publică articolul *Cronica unui timp eroic*. ■ La rubrica „Note de lectură”, Aurel Martin, scrie despre cartea de poezie a lui Radu Cârnecki, *Timpul judecător*.

● [„România liberă”, nr. 11.976] Mircea Iorgulescu scrie, la rubrica „Însemnări critice”, despre volumul lui Ioan Hobana, *Science fiction, autori, cărți*,

idei, care „atrage atenția asupra seriozității unui gen literar mereu suspectat de ușurăitate”.

5 mai

● [„România literară”, nr. 18] În numărul 18 / 1983 din „România literară”, Lucian Raicu scrie despre Marin Sorescu (articolul *Rezonanță și valoare*), „vechi, neobosit și neastâmpărat eretic”; articolul conturează un foarte interesant portret și profil artistic realizat din formulări și aprecieri memorabile: „Sfidarea sa durează de mult și nu dă semne c-ar vrea să se liniștească, fiind dispusă să-și descopere cu fiecare volum noi motive de regenerare, noi pretexte, noi forme. Inventivitatea sa în serviciul acestor erezii și atitudini sfidătoare pare neistovită. Sorescu nu se mai satură și nu se mai cumițește când e vorba să contrarieze și, dacă se poate (și încă se poate), să irite sensibilitățile mijlocii, gustul unei poezii evazioniste. Replica sa, totdeauna neașteptată, este, în atâtea variante, o replică a realității îndărătnice, refractare, dure, replica unui paradoxal – în materie de lirism – bun simț terestru, de neconsolat, impermeabil la soluțiile iluzorii ale problemei omului, cu dificultate încrezător doar atunci când simte proximitatea terenurilor ferme ale practicii umane. Vorbirea de-a dreptul, cu toate cuvintele pe masă, și vorbirea deviată, complicându-se în mulțimea presupunerilor legate de sensul lor mai mult sau mai puțin sigur, inspirația dezarmant de spontană și slova calculată și făurită, inocența și scepticismul, un fel de ‘copilărie’ (sau de copilărire) întârziată și un fel de ‘îmbătrânire’ simetric prematură: neîmpăcate antinomii trăind totuși, în chipul cel mai firesc, în bună vecinătate, neștiind parcă și, de fapt, bine știind una de cealaltă. Sorescu domesticește ‘filosofia’ în versurile sale naiv-flegmatice (din împerecherea aceasta el și-a făcut un stil, bun la orice, pregătit să înfrunte toate încercările), aducând-o la orizontul comun, fără să o coboare și să o vulgarizeze, fără să-i trădeze mai niciodată esența. Aerul său este acesta, că spune, fără să se-ncurce în metafore căutate, cum stau lucrurile, ce se (mai) întâmplă, cum arată ‘viața’ și ce mai pune la cale ea, ce surprize ne pregătește, ori, dimpotrivă, ce dezolantă lipsă de surprize. Împovărătoarea retrăire a antecedentelor și totodată deplina lor ignorare, iată poziția în care de obicei se fixează. Străvechea ‘experiență’ consumată și înțeleasă, de o parte, anularea ei hotărâtă, de altă parte, foaia încărcată de *semne* și foaia *albă*; plictiseala cea mai sastisită de câte se știu – și inaugurarea dorinței de a ști de la început totul. Ca și cum nu s-ar fi știut până în clipa scrierii nimic; renunțarea și pofta; sentimentul deșertăciunii și sentimentul unui insolit absolut. [...] Sistematically boicot al tonurilor înalte și al vorbelor mari, lăsate altora, nu conduce și la un boicot al temelor umane fundamentale; ascunzându-se într-un veștmânt umil, lipsit de vreo frapantă, ori luxoasă originalitate, ele nutresc din abundență spațiul de meditație al poemului”. ■ Valeriu Cristea reacționează într-un text mai amplu, *Ceea ce este important*, la o „tran-

sparentă aluzie” la adresa sa și a recenziei sale (din 9 aprilie 1983) la romanul *Femeie, iată fiul tău* al lui Sorin Titel, aluzie făcută de Mircea Iorgulescu într-o recenzie a aceleiași cărți, publicată într-un număr anterior al „României literare” (cel din 14 aprilie 1983); Mircea Iorgulescu afirmase acolo că „...acest autoritarism al autorului este sursa unor izbitoare scăderi, de la inabilitatea formulării unei explicații netezi (și, în fond, falsă) din categoria aceloră prețuite de criticii pentru care lămuririle date de autorii înșiși nu doar se substituie propriei judecăți, dar se și prefac în adevărate argumente de autoritate – fiindcă ar fi vorba de ‘o carte în care tema singurătății ocupă un loc de prim plan’...”; reacția lui Valeriu Cristea este una pe măsură și se transformă într-o veritabilă pledoarie pentru romanul lui Sorin Titel, în încercarea de a demonta „minusurile” identificate de Mircea Iorgulescu: „Cu toată grija mea de a nu mă idealiza, cred că Mircea Iorgulescu mă subestimează. Nu sunt atât de naiv (ca să nu zic altfel) pe cât încearcă el să mă înfățișeze. Și mai ales – nu știu dacă mai tânărul meu coleg o să mă creadă sau nu, – nu prea sunt influențabil. Pentru că n-a observat-o să i-o spun eu: nimic și nimeni nu se substituie în cazul meu ‘propriei judecăți’ (bune sau rele, drepte sau nedrepte): nici părerile autorilor despre propriile lor cărți, nici părerile criticilor despre cărțile respective, nici moda, nici conjunctura, nici dorința de a fi pe placul cine știe cui”. ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu e prezent cu partea a doua despre *François Villon în versiune integrală*, continuând cu analiza comparativă a versiunii românești a lui Neculai Chirică pusă față-n față cu originalul, criticul făcând observații extrem de subtile asupra traducerii lui Villon. ■ Nicolae Manolescu recenzează, sub titlul *Structura cristalului*, volumul lui Ion Bogdan Lefter *Globul de cristal*, volum deja prezentat în paginile revistei, în numărul din 31 martie, de Laurențiu Ulici care-l apreciasse pentru inteligența speculativă, pentru capul teoretic al poetului, dar mai puțin pentru calitățile propriu-zis poetice; de altfel, Nicolae Manolescu amintește de acest text și îl și contrazice pe Laurențiu Ulici în unele din afirmațiile sale; mai generos decât Laurențiu Ulici, Nicolae Manolescu nu lasă nici o umbră să cadă asupra profilului artistic al poetului: „Ion Bogdan Lefter face parte din rasa poezilor inteligenți și riguroși, iar volumul său reprezintă cea mai clară afirmare, în literatura română de azi, a lirismului interesat de puritatea abstractă a conceptului. Nu sentimental sau etic, ci tăios cerebral, cultivând muchiile nete, geometria inefabilă a minții. Poetica aceasta o cunoaștem de la Poe și Ion Barbu, de la Novalis, care vorbea de poezie ca de o algebră, și de la Baudelaire care lăuda ‘exactitatea matematică’ a metaforei. Poemul perfect este, la rindul lui, o utopie mallarméeană, ca și fragmentarismul, exprimat, de exemplu, de Valéry în *Mémoires du poète* în felul următor: ‘C’est un fragment parfaitement exécuté d’un édifice inexistant. C’est un soupçon de diamant qui perce une masse de «terre bleu»: instant infiniment plus précieux que tout autre, et que les circonstances qui l’engendrent’. Diamantului îi răspunde aici cristalul, care

sublimează imaginea instantanee a lucrului: ‘Compun un cadru / o-ngrămădeală de obiecte, / declanșez aparatul; / cufund hârtia în lichidul revelator / și pe luciul ei apare încet / un conglomerat de cristale / perfecte’. Lumea e descompusă și recompusă fulgerător în fiecare din aceste mici oglinzi. Poezia se alcătuieste din mii de fotograme ale conceptelor. Ea este, în același timp, o arhitectură abstractă a ideii și o imagine hiperrealistă. Cristalele lui Ion Bogdan Lefter pot fi considerate și un fel de concetti manieriste, care aliază (uneori oximoronic) ideea și obiectul: ‘Această clipă subțire / palpabilă / (hienă șireată / cu ochi de mărgea)’. Sau: ‘Un filament strălucește / ca un concept în erupție’. În sfârșit, aproape toate poeziile din *Globul de cristal* sunt niște metapoeme, nu numai *Prefetele* (care alcătuiesc primul ciclu), autodescriindu-se cu precizie și voluptate. O analiză ‘textuală’ ar găsi în ele materia ideală. Singurul comentator de până acum al *Globului de cristal*, Laurențiu Ulici, a fost de părere că, pe de o parte, poeziile lui Ion Bogdan Lefter ‘nu seamănă deloc cu ale congenerilor săi’ și, pe de alta, că e vorba de o operă ‘de inteligență speculativă’, datorată mai curând unui ‘cap teoretic bine organizat’ decât unui talent liric, și care n-ar fi oricum, ‘pe măsura inteligenței’. (‘România literară’ din 31 martie). Poetul nu mi se pare chiar atât de singular ca generația lui. O poezie la fel de rece și elaborată scrie de exemplu Ion Stratan, Bogdan Ghiu, Marta Petreu, Eugen Suciu și alții, care ar fi putut semna, toți, o definiție precum următoarea: ‘Autoportretul – o muchie de cuțit’. Ca să nu mai spun că imaginația lucidă, inspirată cultural, poetica și poietica sunt trăsături destul de răspândite în poezia tânără și le descoperim la poeți foarte diferiți ca Ion Mureșan și Mircea Cărtărescu, Florin Iaru și Matei Vișniec (din poeții mai vechi, ar putea fi numiți, în aceeași ordine de sensibilitate, Nichita Stănescu, Sorin Mărculescu, Daniel Turcea). În ce privește greutatea de a accepta că o asemenea poezie este, în egală măsură, rodul intuiției directe, al talentului, cum o numește Laurențiu Ulici, mă întreb dacă ea mai are vreun temei obiectiv într-o literatură cum este aceea modernă, care a legat de la început lirismul de cerebralitate, și a dezvoltat în intuiție latura intelectuală. T.S. Eliott, Benn sau Guillén, și nu-l uit pe Valéry, se află într-o situație asemănătoare. Câteva motive obsedează imaginația tânărului poet: oglinda, lumina, focul, gheața, burghiul, oțelul, dublul, simetria. Caracterul manierist-oximoronic este evident și recunoscut de poetul însuși: ‘Zvelt, oțelit, subțire ca un filament – ești un burghiu hămesit forând în interstiții. Ești fierbinte. Ești rece. Ești un oximoron. Te oprești și respiri intensitatea bucuriei calme în fața lucrurilor. Crezi în oglindă’. Modelul barbian nu mai trebuie dovedit. Intrată prin oglindă în mântuit azur, realitatea este purificată de zgura sentimentului. În *Răsturnare sau Cătălina la sfârșitul secolului XX*, tema eminesciană este prelucrată în sens barbian. Fata de împărat călătorește spre Hyperion prin ploaia de ‘raze aseptice’. Zeul o așteaptă neclintit ca o stană. Iubirea devine o severă beatitudine: ‘pipăirea

conceptelor / pipăirea lumii abstracte; / pipăia și urla: este'. Ca și poezia, zeul-concept nu poate fi simțit decât printr-un al zecelea simț, ca al radarului, pâlnie înfiptă în inima lumii, sfredel ce pătrunde în rocă. Poeziile de dragoste din ciclul *Autoportrete* au în vedere același strat impalpabil al realității, fiind deopotrivă consacrate iubirii și poeziei înseși. Există în ele un 'tu' voit ambiguu: 'Iubește-mă, fletează-mă, ascunde-mi poemele / sub un ochi de șarpe încremenit / de după care să iasă triumfale și / languroase, / alintate / (senzualitatea scheletului perfect pe care / liniile poemului stau întinse / ca un zmeu de hârtie zbârnâitor zbârnâind)'. Definițiile lirice sunt mereu de o exactitate grațioasă. Prin jocul oglinzii, își face loc în poem și un alt 'tu', care este eul însuși ce se autocontemplă: 'Când *tu* intră în poem-autoportret: să stai față în față cu cel din oglindă și să-l jupoi în timp ce la rându-i te jupoaie'. Privirea curăță realitatea de carne, de păr, de unghii, creând un univers secund, în spatele oglinzii, simetric și antinomic. *Ascult cu toți porii (dacă ai exista)* este o tipică poezie valéryană în care, prin proiecție, spiritul poetic constituie o lume de virtualități pure. 'Trebuia o nouă priză asupra realului' proclamă autorul (*Incisiv*), care, în același sens, își înfățișează ironic *Tehnica de construcție*: 'Tehnica e totul / tehnica de construcție a poemului / piramida pe colțul de hârtie / – zice tânărul poet (tânărul noul val) / tânărul poet îmblânzitor de versuri: / iar versurile se aștern supuse / în pagina lirică. / Îmi vorbește tânărul poet, îmi vorbește / și-n același timp își compune poemele. // Tehnica, sigur, tehnica / tehnica, desigur! / Am apucat tehnica și i-am răsucit gâtul: / nimic nici o picătură de sânge. / În ce-ți moi penelul / dacă din tehnici nu curge / nici o picătură de sânge? // Penelul, penelul, ha, ha, penelul...'. Poezia scoate tentacule fine și se pipăie pe ea însăși. Ion Bogdan Lefter este un poet foarte bun, cu o imaginație șlefuită ca oglinda, cultivat, stăpân ca puțini alții pe mijloacele artei lui. *Cristalele* (ciclul final) dar nu numai ele, conțin multe exemple de poezie lapidară și memorabilă, ca niște epure ale realului, rodul unei chirurgii lirice, din care nu lipsesc totuși note anxioase. Limbajul este precis, fără să nimicească starea de grație lăuntrică. Prin interstițiile materiei se simte câteodată prezența neliniștitoare a unui 'dincolo': 'Tu căutai grația / pândind crăpăturile din ordinea lucrurilor / neștiind că moartea / va întinde mâna printr-una din aceste crăpături / și te va trage delicat / de partea cealaltă' (*Pândă simetrică*). Moartea e definită altundeva 'o poetă supra-realistă'. În aerul tăios, sticlos, al poemelor persistă o încordare dramatică: 'Și totuși termin în picioare / ies și aerul țipă în jurul meu / ascuțit, a beție / urmele mele pe asfalt plâng / crestate de cioburi' (*Trecere*). Nările freamătă simțind, în spatele liniaturii conceptuale a frumosului din natură, miracolul: 'O rețea regulată de dungi roz / rigoare perfectă / alinierea șirurilor unei armate la paradă / o ordine care incintă ochiul / un roz care îmbată simțurile / o splendoare! / (În spatele acestor gratii roz / nările mele freamătă)' (*Splendoare*). Structura abstractă a cristalului devine recipientul ideal pentru

misterul, straniul și iluminarea din lume: ‘te vei întoarce la poemele mici, la poemele scurte, căci structura cristalului absoarbe totul, cristalul e forma fundamentală a vieții, lumea e un cristal șlefuit, creierul e un cristal muiat în cenușă falsă, poeme mici, șlefuite, cristale demente’ (*Scurta răbufnire de poem kilometric*). ■ Alex. Ștefănescu scrie despre volumul de poezie *Retrageri* de Grigore Arbore, în fapt o antologie de autor, aparținând unui scriitor mai cunoscut din postura de specialist în istoria artei, decât ca poet; criticul remarcă o anume linearitate a tonului liric, de unde și titlul recenziei, *Un singur poem*, dar evaluarea finală este mai degrabă ambiguă: „...poezia lui Grigore Arbore există. Scrisă într-o limbă română elegantă și spiritualizată, exprimând o stare de elevație, ea se adaugă aceluia patrimoniului de creație intelectuală care asigură stabilitatea și bunăstarea unei culturi”. ■ Ion Bogdan Lefter semnează un mic studiu (*Un dans cu cartea*) despre poezia lui Florin Mugur, survolând o mare parte din creația acestuia, de la volumul de început, *Miturile* (1967), continuând cu *Cartea prințului* (1973), *Roman* (1975), *Piatra palidă* (1977), *Portretul unui necunoscut* (1980) până la *Bufnița de bibliotecă* și *Dansul cu cartea*; fără a intra prea mult în detalii ale fiecărui volum, criticul trasează totuși un contur acestui traiect poetic: „...poezia lui Florin Mugur apare ca o lentă eliberare de ‘complexe’, conducând către o tot mai directă exprimare a eului. Poetul dă impresia – recitat în ansamblu – că a ajuns încet-încet la esența propriei sale personalități, lăsând-o să se manifeste fără opreliști abia atunci când a fost, ca să spun așa, sigur de ea. Poezia care a rezultat de aici a înfățișat un fin echilibru între natură și cultură, între ‘dans’ și ‘carte’, echilibru atins prin renunțarea la grila livrescului căutat, în poem fiind menținute doar invizibilele pânze freatice livrești care țin de structura personalității poetului”. ■ Laurențiu Ulici recenzează debutul lui Aurel Gheorghe Ardeleanu cu romanul *Ploaia de nisip*, în care remarcă talentul portretistic și scriitura frumoasă a autorului. ■ Horia Pătrașcu e prezent cu o proză scurtă, *Zidul*.

• [„**Tribuna**”, nr. 18] La rubrica „Privire în actualitate”, Adrian Popescu publică o un mic eseu despre poezie, *De partea mitului*. ■ La „Viața literară”, Petru Poantă scrie despre cartea de poezie a lui Petru Romoșan, *Rosa Canina*: „Asemenea ‘confuzii’ dintre drama sau comedia literaturii și drama existențială sunt frecvente la Petru Romoșan. E lesne de observat că avem de-a face în fond cu o practică a textului. Tema poeziei, dincolo de alte conotații posibile, o reprezintă și comentariul asupra propriei condiții. Diversele enclave din textul propriu-zis, fie ironice, fie de altă natură, punându-i la îndoială ‘seriozitatea’ ori exhibând-o ‘spațializează’ poemul și produc un efect holografic. Este un procedeu întrucâtva similar celui numit în roman punerea în abis. La Petru Romoșan, el funcționează îndeosebi la o lectură în sistem a întregului volum. Faptul însuși că poeziile migrează, metamorfozându-se de la o carte la alta, denotă o asemenea concepție asupra creației ca practică textuală”. ■ Cornel Robu recenzează cartea Ioanei Em. Petrescu, *Configurații*.

■ V. Costea consemnează un interviu cu Henriette Yvonne Stahl („*E umilitor să trăiești fără a evolua*”).

6 mai

● [„**Scânteia**”, nr. 12.659] Sub titlul *Concentrarea emoției lirice*, Grigore Scarlat recenzează volumul *Versuri* al lui Aurel Rău, în care observă „un lirism interiorizat, ce a parcurs etapă de etapă fără salturi spectaculoase, dar adăugând de fiecare dată alte adâncimi ale unui univers ce s-a constituit pregnant, echilibrat și nu monoton”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 19] Numărul se deschide cu un articol dedicat aniversării a 62 de ani de la transformarea partidului politic al clasei muncitoare din România în partid comunist: Gh. I. Ioniță – 1921-1983. *Partidul Comunist Român – forța dinamizatoare, novatoare a societății noastre*, urmat de articolul de fond *Independență și Victorie*. ■ Platon Pardău recenzează volumul de poezie *Ancora* de Dorina Rădulescu. ■ Antologia „Contemporanul” este pusă sub genericul „Omagiu liric partidului”, incluzând poeme semnate de Virgil Teodorescu, Marin Sorescu, Ivo Muncian, Marki Zoltán, Tiberiu Utan, Geo Dumitrescu și Ioan Alexandru. ■ Un grupaj cu poeme de Traian Iancu însoțește textul lui Ion Dodu Bălan despre autorul poemelor (*Un om și un poet*), un text aniversar la împlinirea vârstei de 60 de ani. ■ Sub forma unui „dialog liric”, numărul include un grupaj de poeme de Al. Andrițoiu și unul de Horvath Imre (în traducerea lui Al. Andrițoiu). ■ Florin Manolescu scrie despre romanul *Placebo* al lui Mircea Săndulescu: „Titlul, reclama de pe copertă, personajele, construcția, într-un cuvânt totul atrage atenția și în același timp contrariază în ultimul roman al lui Mircea Săndulescu, *Placebo*. Nevoia de succes, ambiția sau performanța do excepție par a fi mobilurile tuturor celor care participă la existența acestei cărți, autor, naratori, personaje. Toți sau aproape toți se agită, sunt violenți și nu de puține ori triviali, așa încât atitudinea cititorului față de ei trebuie să aleagă între simpatie și antipatie fără echivoc. [...] ceea ce surprinde în romanul lui Mircea Săndulescu nu este relația cu un număr de modele sau de idei românești mai vechi, ci construcția ca atare a cărții. Într-un moment în care romancierii noștri se preocupă cu insistență de problemele tehnice ale compoziției și de cele mai ingenioase variante ale unor strategii narative, Mircea Săndulescu ne oferă o carte de aceeași factură, construită însă deficitar, deși prima ei temă era profundă și promițătoare. *Placebo* este un roman în care fragmentele (numeroase) sunt mai bune decât întregul și personajele mai interesante decât naratorul lor”. ■ Constantin Cubleșan recenzează, la rubrica „Poezie”, antologia care făcuse atât de multă vâlvă în presa culturală românească, *Vânt potrivit până la tare. Zece tineri poeți germani din România*, volum ce „vine cu promptitudine să fixeze în conștiința publicului nostru profilul unei generații noi de scriitori care-și afirmă prin totul personalitatea marcantă, impunând o direcție aparte de dezvoltare a literaturii germane

din România, nu străină de căutările și reușitele poezilor noștri contemporani, dar sincronizată și cu tendințele actuale ale poeziei de filiație germană din Europa de azi. *Vânt potrivit până la tare* se înregistrează ca un veritabil act de cultură”. ■ Dan C. Mihăilescu consemnează debutul în critică al lui Ion Simuț, cu volumul *Diferența specifică* care „nu constituie un debut de ‚senzație’, ci o sumă de tatonări în diverse direcții, sumă ce se impune citită și comentată cu precauție. Cartea va trebui mai ales recită după cele care îi vor urma, spre a vedea care dintre posibilitățile de acum vor deveni realități pregnante”. ■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea se apleacă asupra volumului XIV din *Operele eminesciene*. ■ Hristu Cândroveanu recenzează volumul de poezie *Distanța dintre mine și un iepure* de N. Grigore Mărășanu. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu (*Un protest antirăzboinic*) publică o cronică a romanului lui Kurt Vonnegut, *Abatorul Cinci*, apărut la Editura Univers, în traducerea și cu prefața Rodicăi Mihăilă: „Prefața Rodicăi Mihăilă relevă sensurile esențiale ale unei cărți patetice, dramatice, pline de înțelesuri multiple. Prezentarea – chiar și succintă a operei lui Vonnegut – împlinește o necesitate reală. *Abatorul Cinci*, tradus cu multă luare-aminte la semnificațiile, deloc simple, ale cuvântului, la construcția aparent clară (de fapt, complexă!) a frazei, e una dintre cele mai importante apariții românești din literatura recentă americană”.

● [„**Flacăra**”, nr. 18] Horia Pătrașcu consemnează răspunsurile a trei directori de editură din București în problema concursurilor de debut: Valeriu Râpeanu, directorul Editurii „Eminescu”, George Bălăiță, directorul Editurii Cartea Românească”, Mircea Sântimbreanu, directorul Editurii „Albatros”: „Seriozitatea înseamnă aici – declară George Bălăiță – a-ți asuma și eventualul eșec. A reuși să vezi măcar în trei cazuri din zece, o a doua carte, care să confirme debutul. Măcar a doua. A trata debutanții cu loialitate și fără false menajamente. Mica ipocrizie belferească despre natura sensibilă a începătorului, pe care o vorbă mai aspră l-ar putea face să renunțe la ceea ce talentul îi dă dreptul etc., mai este încă practică. Tristă mentalitate, mai ales prin consecințe. Cel care are ceva de spus, nu se lasă intimidat de o primire mai rece. Când se întâmplă. Prefer să-i spun solicitantului că n-are talent, decât să-l duc cu vorba. Sunt chiar dispus să-mi duc eventuala eroare până la capăt, decât să dau apă la moară imposturii. Dacă resping între atâția veleitari și un om de talent, sunt în stare să recunosc și să strig: am greșit”. ■ Nichita Stănescu publică un mic poem, *Pastel*. ■ Artur Silvestri recenzează romanul *Bestiariu* al lui Pop Simion. ■ Victor Niță semnalează apariția a două cărți de versuri: *Cină bogată în viscol* a Constanței Buzea și *Gesturi și personaje* de Ion Zubașcu.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 18] Pe prima pagină, Ion C. Ștefan publică poemul patriotic *La sărbătoarea comunistă a țării*. ■ La rubrica sa, Eugen Barbu începe un nou serial, *Ariel, spre toamnă*, dedicat lui Nichita Stănescu, prilej pentru a lăuda apariția cărții lui Ion Pop despre Nichita Stănescu, din care citează destul de mult: „Critic modern, cu studii temeinice

în Franța unde și alții au fost, dar nu s-au ales decât cu înălțarea unor SMEIE DE HÂRTIE și cu o invidie rea care transpiră din toate paginile pe care le scriu, ardeleanul nostru (dacă o fi!), trădează un condei subțire, tutelat de Bachelard, mai ales, mintea cea mai sprintenă din noua critică franceză, după gustul meu. În felul acesta, depistarea unei părți enigmatice din lirica nichitiană devine mai transparentă”.

● [„Cronica”, nr. 18] *Sub semnul arbitrariului* este titlul cronicii lui Ioan Holban la romanul lui Adrian Lustig, *Romanță cu stagiați*, „unul dintre acele romane, tot mai rare, care se citesc repede, cu fruntea descrescitură și cu zâmbetul buneii dispoziții; optând pentru tehnica scrisului ‘simplu’, mai greu de folosit decât aceea a construcției narative ‘sofisticate’, complicată în nesfârșite labirinturi psihologice și textuale, Adrian Lustig promite a fi unul dintre ironiștii redevizibili ai noii promoții literare”. ■ Valentin Tașcu scrie, la „Cartea de poezie”, despre volumul lui Ion Cristofor, *În odăile fulgerului*, „o carte de reală excepție, un exemplu de poezie care nu așteaptă hazardul sau conjunctura. S-a așteptat în schimb pe sine”. ■ La „Cartea de debut”, Cristian Livescu recenzează volumul lui Ion Simuț, *Diferența specifică*.

● [„Orizont”, nr. 18] Marian Odangiu recenzează volumul de critică *Întâlnirea cu opera* al lui Nicolae Ciobanu. ■ Sub titlul *Repertoriu liric*, Lucian Alexiu scrie despre volumul lui Nicolae Prelipeanu, *Fericit prin corespondență*, care „reține prin jocul insidios, printr-o înaintare mereu promisă și mereu amânată spre o revelație ultimă, printr-o parcurgere ironică (dar nu lipsită de gravitate) a realului și realiilor”. ■ Ioana Rauschian scrie despre antologia îngrijită de Valentin Silvestru, *Antologia piesei românești într-un act* (vol. I-IV). ■ Numărul cuprinde câteva grupaje de poezie semnate de Ion Pachiea Tatomirescu, Ignea Loga, Teodor Petruță Petroman, Haralambie Țugui, Paul Miclău, Raluca Octav, precum și un fragment de roman semnat de Nina Cera. ■ La rubrica „Profiluri”, Marian Odangiu scrie despre poezia lui Traian Iancu.

7 mai

● [„Lucefărul”, nr. 18] Numărul include mai multe articole și poeme dedicate Partidului, purtând semnăturile lui Virgil Cărianopol, Nicolae Velea, Ion Nicolescu, Nicolae Țic, Vasile Zamfir, Al. Raicu, Marius Stănilă, Vasile Andronache, Horvath Dezideriu, Ion Andreiță, Viorel Cozma, Vasile Bardan. ■ La „Cronica literară”, Paul Dugneanu scrie despre volumul lui Nicolae Țic, *Lege și anexă*. ■ Voicu Bugariu scrie, sub titlul *Proză antijurnalistică*, despre cartea de debut a lui Gheorghe Crăciun, *Acte originale / copii legalizate*. ■ La „Viața cărților”, Costin Tuchilă recenzează volumul de poezie *Anamorfoze* de Nicolae Motoc, Nicolae Georgescu scrie despre cartea lui C. Turturică, *Cheia de contact*, iar Cristian Moraru semnează o recenzie a volumului lui Mircea Angheliescu, *Scriitori și curente*. ■ George Alboiu semnează, sub genericul „Cumpănă”, o recenzie a cărții lui Petru Romoșan, *Rosa canina*, carte pe care

o consideră supraestimată: „Există o critică parșivă care, deși (bănuiesc) conștientă a acestui fenomen, exaltă în continuare cărți mediocre încercând să nu conștientizeze public o realitate literară evidentă. Critici de notorietate, cu pretenții demiurgice, prețuiesc mai mult pofta lor de a construi literatura decât viața acesteia ca atare. Ei se aseamănă acelor economiști care se încapățânează să exploateze, din motive personaliste, un proiect falimentar”. ■ La „Pseudocultura pe unde scurte” (XV), Artur Silvestri se ocupă de *Campaniile convenționale: „Tradiția”*.

8 mai

• [„Scânteia”, nr. 12.661] Numărul apare în ziua în care Partidul Comunist Român aniversază 62 de ani de la „făurirea” lui, fiind exclusiv dedicat evenimentului; în acest context sunt publicate mai multe poeme tematice semnate de Viorel Cozma (*Lumina Marelui Partid*), Dumitru Bălăeț (*Vârsta Partidului*), Teofil Bălaj (*Partidului și țării, cânt de slavă*), Stelian Tcaciuc (*Cununile de aur*), Cedomir Milenovici (*Temeiul trăinicieii*), Florentin Popescu (*Arc de triumf în mai*). ■ Gheorghe Tomozei scrie, din nou, despre *Permanența sentimentului patriotic*.

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului», nr. 19] La „Experiențe de urmărit”, propunerea lui Henri Zalis este poeta Gabriela Negreanu. ■ La „Pro amicitia”, Traian T. Coșovei scrie despre Dumitru Chioaru.

11 mai

• [„România liberă”, nr. 11.982] La „Vitrina cu cărți”, Titu Popescu semnează o recenzie (*Discursul liric indirect*) a volumului lui Mircea Ivănescu, *Poesii nouă*: „Calificând cu multă inspirație procedeele de relație valorică al lui ‘ca și cum’, Mircea Ivănescu se autorizează din nou, în conștiințele noastre, ca poetul nevoii imense de comunicare (unele dintre cele mai inspirate poeme sunt tocmai cele ‘dedicate’)”.

12 mai

• [„Scânteia”, nr. 12.664] Emil Manu scrie, la rubrica „Note de lectură”, despre volumul *Literatura comparată și istoria mentalităților* al lui Alexandru Dușu.

• [„România literară”, nr. 19] Mircea Iorgulescu semnează, în nr. 19 / 1983 din „România literară”, articolul de pe pag. 3, *Misiunea scriitorului*, în care reușește să ocolească, măcar prin evitarea unor formulări stereotipe ale limbajului oficial, alinierea la linia ideologică, rămânând cu aprecierile în zona generalităților; de altfel incursiunea în istoria sumerienilor este doar un pretext pentru a dezvolta, contrapunctic, modul în care s-a născut literatura modernă și, implicit, scriitorul modern, prin laicizarea culturii și prin desprinderea ei de anonimul auctorial: „Literatura română și scriitorul român nu fac excepție.

Cercetătorii perioadei de început a vieții noastre culturale (amintesc, dintre contemporani, pe Paul Cornea, Al. Duțu și L. Volovici) au înfățișat în studii de referință acest proces de desprindere a culturii noastre din orizontul unui medievalism orientalizat și, în veacul fanariot, corupt și ostil progresului până la a deveni chiar o formă de stagnare și de înapoiere spirituală. (...) Abia când n-a mai fost filtrată prin fanarioți sau prin ofițerii franțuziți ai ocupanților imperiali, când a căpătat un caracter mai sistematic și s-a realizat în forme și pe căi normale, comunicarea s-a dovedit a fi într-adevăr eficientă. Vizibil eficientă: i se datorează însăși nașterea României moderne, fapt posibil numai prin smulgerea principatelor de pe orbita determinată geopolitic a sistemului oriental de viață impus de otomani, satrapic, izolaționist, retrograd. Se știe ce rol a avut, în cadrul acestui proces, literatura, după cum se știe și cât de mult și de multe au făcut scriitorii de atunci. (...) Literatura curat-zisă n-a încetat să fie obiectivul firesc al scriitorilor români și marile epoci de creație din istoria literaturii noastre sunt cele în care această năzuință a devenit realitate. (...) A privi și înțelege pe scriitor ca scriitor, în toate implicațiile și consecințele acestui statut, care astăzi cu atât mai mult poate asigura eficiența de ordin cultural și mai larg social a întregii sale activități, reprezintă deopotrivă rezultatul unei evoluții istorice și condiția existenței unei 'literaturi curat-zise', altfel spus, bogată în valori și semnificații, deplin angajată în orizontul contemporaneității".

■ Florica Dumitrescu scrie despre ediția critică, îngrijită de Paul Lăzărescu a *Conspectului asupra literaturii române și literaturilor ei de la început și până astăzi în ordine cronologică* de Vasile Gr. Pop, iar Grigore Smeu recenzează, sub titlul *Libertatea istorisirii*, al treilea volum al *Istoriilor* lui Mircea Ciobanu.

■ Elena Tacciu semnează o amplă cronică, plină de prețiozități și exagerări, a *Antologiei poezilor tineri*, întocmită de George Alboiu.

■ La pag. 6, sunt publicate trei grupaje cu poezii de George Arion, Victor Nistea și Mihai Cantuniari.

■ Paginile 8 și 9 ale „României literare” pun față-n față două articole care vizează receptarea, de către Pimen Buianov, în „Literaturnaia Gazeta”, nr. 18 din 4 mai 1983, a romanului *Pumnul și palma* de Dumitru Popescu; cronică lui Buianov, „Cu pumnii împotriva istoriei” este preluată integral în revista românească, oferind redacției posibilitatea de a reacționa cu o la fel de amplă cronică-răspuns semnată de Pompiliu Marcea. În prima parte a cronicii lui Buianov sunt amintite mai multe dintre realizările literare agreeate în Uniunea Sovietică: „Cititorilor sovietici le sunt bine cunoscute operele admirabililor maeștri români ai literaturii care s-au încadrat imediat după eliberarea țării de sub fascism, în august 1944, în procesul de înnoire a mult încercatului lor pământ. Mihail Sadoveanu a proslăvit munca țăranilor cărora li s-a împărțit pământul, Tudor Arghezi a creat *Cântare omului*, Geo Bogza a scris pagini pline de optimism, *Desculț*-ul lui Zaharia Stancu a străbătut multe țări. S-au bucurat de o mare popularitate operele multor altor scriitori români. Datorită traducătorilor de limbă română, cărțile scriitorilor din țara frățescă au devenit un bun al

cititorilor din Uniunea Sovietică. Opera de cunoaștere reciprocă a bogățiilor spirituale ale popoarelor noastre, începută după război, se dezvoltă, își aduce roadele. În același timp, însă, în ultimii ani, în literatura română se face simțită o tendință îngrijorătoare spre revizuirea a ceea ce s-a realizat și s-a statornicit demult. Unii scriitori și publiciști încep să trateze istoria, parcă dintr-un punct de vedere personal, fără să țină seama nici de evenimentele reale, nici chiar de aprecierile făcute în documentele oficiale românești. Ei creează parcă o istorie proprie pe care o interpretează într-o manieră personală, intrând deseori în contradicție flagrantă cu faptele. Toate acestea s-au manifestat în modul cel mai evident în romanul în trei volume a lui Dumitru Popescu – *Palma și pumnul* – apărut în editura Eminescu din București în anii 1980 și 1981.” În continuare, Buianov alege mai multe pasaje pe care i le impută scriitorului român ca fiind neconforme cu faptele istorice, cu declarațiile oficialilor români, inclusiv cu ale lui Nicolae Ceaușescu referitor la ostașii sovietici care și-au dat viața pentru eliberarea României, analiza marșând evident pe chestiuni ideologice, iar acuzele fiind, în cel mai bun caz, hilare: „Unul din eroii cărții călătorește prin Scandinavia. Electronică, reclame de neon, autostrăzi splendide, hoteluri, baruri și ‘Mercedesuri’... Adevărat, pe acest fundal există un mare număr de șomeri, lipsiți de mijloace de existență. Ceea ce nu-l împiedică pe autor să întrebe prin eroul său: ‘Cum se împacă teoria fundamentală a lui Marx cu asemenea evoluție a capitalismului? De ce dezvoltarea vertiginoasă a forțelor de producție, în cadrul cătușelor proprietății private, în loc să ascute contradicțiile, le aplatizează? De ce nimeni nu încearcă o explicație științifică a acestei **răsturnări a profetiei marxiste**’ (sublinierea mea -P.B.). Poate oare personajul cărții să raționeze în acest mod? Desigur, asemenea oameni există. Dar ‘lumea’ oricărei cărți se află nu numai sub puterea propriilor emoții, simpatii și antipatii. Ea se află sub puterea autorului cărții. El este judecător și făuritor de destine. Acesta este un adevăr elementar. Nu îmi voi dezvolta ideea. Menționez doar că în cele două volume ale romanului *Pumnul și palma* poziția autorului se reflectă în spusele eroilor săi. Iar ei – atât cei principali, cât și cei secundari – reprezintă o masă stihinică, analfabetă, înrăită, unită doar printr-un singur scop: să se răfuiască cu istoria, să-i arate pumnul. Iar autorul nu face decât să ‘asiste’; el tace, deci înseamnă că este de acord cu ei. O poziție destul de ciudată, pentru a nu spune mai mult”. ■ Reacția lui Pompiliu Marcea, sub titlul *Cu foarfecile împotriva adevărului*, e publicată în continuarea recenziei lui Buianov, ocupând de asemenea un spațiu generos, o asemenea desfășurare de forțe și de instrumentar critic și teoretic pentru a demonstra validitatea unui roman, evident, submediocru și tezist în cel mai înalt grad, relevând faptul că în joc nu era atât reputația unui scriitor, cât aspecte de natură diplomatică, zgândărind sensibilități ideologice. Demontarea aberațiilor lui Buianov din perspectiva criticii literare, prin simpla invocare a unor delimitări de tipul autor – narator – personaj ce țin de elementare cunoștințe de teorie a prozei, nu

era în nici un caz o provocare, ar fi superfluu așadar să reluăm argumentele lui Pompiliu Marcea, mai interesantă rămâne însă modalitatea în care criticul român își plasează argumentele și în sfera ideologică: „Pimen Buianov, de a cărui activitate de critic – mărturisim – n-am auzit niciodată, reușește o incalificabilă performanță: el revarsă o cascadă de neadevăruri, invective și etichetări denigratoare, de o gravitate excepțională, care nu au nimic comun cu spiritul și etica socialistă, ci amintesc de un trecut profund anacronic, ignorând complet faptul că este vorba de opera literară a unui scriitor comunist dintr-o țară socialistă prietenă”. Pledoaria pentru roman devine astfel aproape la fel de aberantă ca rechizitoriul, finalul fiind, din această perspectivă, relevant: „Or, P.B. confundă toate personajele romanului cu autorul și prin stratagama sa de a-i prezenta pe toți ca ‘o masă stihinică, complet nestăpânită, deseori elementar analfabetă, înrăită, unită doar printr-un singur scop: să se răfuiască cu istoria, să-i arate pumnul’, el falsifică și identitatea personajelor din roman – luptători pentru transformarea socialistă a României –, cât și viziunea și gândirea autorului. (...) Este profund reprobabil faptul că asemenea atacuri lipsite de responsabilitate și onestitate elementară, de natură să impieteze asupra relațiilor, atât de cordiale, principiale și tovărășești dintre scriitorii celor două țări, au putut vedea lumina tiparului. În ceea ce mă privește, am considerat totdeauna și continui să cred cu tărie că idealul nobil al literaturii este și va rămâne acela de a sluji și lumina adevărul vieții, de a servi bunele relații dintre oameni și dintre popoare”. ■ Dana Dumitriu scrie despre romanul lui Costache Olăreanu, *Avionul de hârtie*, care oferă, „pe lângă o fină analiză asentimentului, pe lângă senzația de freamăt intelectual, o lectură încântătoare datorită stilului său rafinat, concis, de o înaltă eleganță a simplității”. ■ Tot aici, Hristu Cândroveanu recenzează volumul de poezii *Forma clară a inimii* de Alexandru Jebeleanu, iar Mircea Scarlat evocă personalitatea lui Dimitrie Teleor la 125 de ani de la nașterea sa, comentând câteva poeme și versuri din *Sonetele patriarhale* ale acestuia. ■ Eugen Simion e prezent în paginile revistei cu articolul *Prelungiri ale expresionismului*, un fragment din volumul III din *Scriitori români de azi*, în care prezintă opera poetică a lui Mihail Crama, oferind una dintre cele mai aplicate și pertinente analize ale liricii unui poet destul de puțin comentat, uitat destul de repede de critica literară: „Citite azi, cu înțelegerea și simpatia pe care astfel de nedrepte destine le cer, observăm că poemele lui Crama nu s-au învechit. Regăsim în ele, într-o formă mai concentrată și cu o mai redusă, parcă, gesticulație exterioară, temele și stilul generației sale. *Decor penitent* oscilează între lirismul nautic, simpatic mistificator, evazionist al lui Tonegaru și violența expresionistă pe care o întâlnim la toți poeții trecuți prin război. Ce lipsește lui Mihail Crama este înverșunarea împotriva retoricii. Nu abuzează nici de sarcasm, nefiind, în genere, un spirit ironic. Există și în poezia lui acea atitudine jumătate comică, jumătate gravă, neîndurătoare față de istorie, însă de regulă poetul nu întârzie în negație și nu persiflează temele mari. [...] Îi

reușesc lui Mihail Crama îndeosebi asemenea schițe în limbaj denotativ în care e vorba mereu de un pelerin (un soldat sau un marinar) într-o istorie mitică, de râuri de sânge, schelete, de orașe ce se sinucid, vânturi galbene, trenuri ce cară mizerie și de nopți ce cad scâlâmb și pieziș... Îndată ce poetul face filozofie sau vrea să construiască vaste pânze cosmogonice (*Creația, Perspectivă, Ne aducem aminte*) poezia cade în știutele locuri comune: oamenii fug zăpăciți, civilizațiile sunt înghițite de ocean, Dumnezeu este închis într-o sticlă ca antidot pentru veșnicie (transpare aici ceva din insolențele stilului poetic 1945 -1946). Poezia trebuie căutată în notațiile lipsite de emfază, de felul: ‘ieri printre copacii care-au fluierat la nuntă / au trecut siluetele Don Juanilor morți’. Sau: ‘...orașul se sinucide banal: sângele lui curge / ca un val în Istorie’; ‘Doamne, dă-le o strofă din cântecul Tău / să simtă și ei că au copilărie’; ‘...Miroase crud a Istorie / cât mai e pân’ lănceputul Evului Mediu, cât? / – Aseară-au trecut Gepizii hotarul / și toată noaptea m-am plictisit de Urât’... în care mișcarea spiritului e mai liberă și expresia mai pregnantă. Se prelungesc și la Mihail Crama teme simboliste (‘Din sarcofage stranii priveau toți cavalerii / trei regi erau alături în trei sicrie lungi’), trecute prin viziunea medievalistă, vag hieratică, a poeziei tinere din anii ’30: ‘Când mă-ntorceam trei trâmbiși sunau peste cetate / și șapte-altare pline cu jertfe m-așteptau / și seara după cină cinci cavaleri de soare / cu cinci făclii de ceară pe scări mă-ntâmpinau’. Autorul *Decorului penitent* nu-i însă un poet decorativ și nu închide simbolurile (cum se întâmplă la Eugen Jebeleanu în *Inimi sub săbii*) în versuri misterioase, cu mai multe învelișuri. Poetul este un patetic, desface simbolul, îl explicitează și îl justifică uneori mai mult decât trebuie. Călătoriei într-o istorie ce moare de frig se adaugă, sub influența negreșit a lui Constant Tonegaru, călătoria într-o geografie fabuloasă. Crama n-are simț plastic, asta se vede ușor, nu este nici un spirit vizionar care să-și proiecteze destinul pe vaste pânze. Fanteziile lui planetare plac prin acea notă de reverie fină, întreruptă de o clipire șireată de ochi: ‘Ce secol e la Roma? Galerele sunt gata? / Sub scut țin mâna-aprinsă cu sânge și orgoliu, / ca o togă cerul se-ntinde uniform / fluturând lumina imens pe Capitoliu. // Plutim spre Sud se pare – în fund Mediterana, / în suflete ne-nchidem siniștri ca-ntr-un cort – / e noaptea ca o mare – suntem o clipă veseli: / s-a zvonit aseară că Hanibal e mort’. [...] Cu *Dincolo de cuvinte* și, mai ales, cu poemele din *Codice*, expresionismul se diminuează, fără a dispărea cu totul, lirismul se repliază în interior. Ca și când și-ar lua adio nu numai de la tinerețe, dar și de la un stil liric, de a vedea și de a gândi lumea din afară (un stil al excesului, al posesiunii și al arderilor incomplete), Mihail Crama scrie: ‘Puteam să fiu poetul cel mai mare / al acestui Timp, / dar când m-apropiam de masa de lucru să scriu, / camera căpăta un sunet albastru, / și mâinile / se prefăceau în nuferi și-n legende – / imposibil să mă concentrez, mă risipeam / transfigurat în lumi / al căror cerc concentric eram’. Dând vina nu pe istoria care l-a crucificat, ci pe

prea marea disponibilitate interioară, pe o presantă, incontrollabilă vocație a risipirii, Mihail Crama a ieșit mai senin decât alții din încercările existenței. Poemele nu lasă, în amărăciunea lor fundamentală, impresia de durere scârbită, de blocare definitivă în fața miracolului vieții. O tristețe lipsită de crispate trece prin versuri: ‘La douăzeci de ani, tânăr eram / ca statuile viitorului – / ochii-mi priveau îmbătați / de nemaipomenita singurătate’; ‘Fără noi ar fi fost iarnă și munții sluți – / nu ne cunosc oamenii și nici cetatea – / mai zvâcnim o dată, îngeri necunoscuți, / cu partea aripei cu care-atingem eternitatea’; ‘Cum s-au risipit uității mei ani / un viscol, poate în altă solemnitate. / Juram în tinerețe, tată... / (Cum se pierd jurămintele!) / Uneori vrei să-mi spui ceva... uneori; / atunci ești mare cât tot zodiacul, / dar taci. Mai trece o iarnă, o primăvară / din săracii mei ani... / Mai trece’; ‘Pâlpâiam la marile hotare... / Era un înger păzitor / vândut la ultima strigare. // Aripile îi atârnav în jos, / și protesta și nu se știe cui / și nici de ce, la țărnul nisipos’. Poetul a dibuit acum un ton care este numai al lui și-i exprimă cu mai mare fidelitate sensibilitatea. I-am putea zice un ton al modestiei, dar n-ar fi drept pentru că în modestia poetului este și o abia perceptibilă notă de sfidare, un ușor aer băiețesc (aerul, ținuta generației!), conștiința, în fine, a scriitorului că fusese pregătit, pentru un mare destin: să întemeieze o nouă artă. A omis însă sacrificiul, ‘arderea de tot’, istoria l-a jucat, timpul i-a fost potrivit, dar ceva a rămas și trece acum în poezia ce reține nu cenușa amărăciunii, ci flacăra pură a experienței. În *Decor penitent*, Mihail Crama judeca istoria. În *Codice, Ianuarii* judecă mai ales timpul. Modificare semnificativă. Timpul este acum, în destrămare, ora dintâi (este o veritabilă obsesie a începutului, a clipei aurorale, a curatei dimineți a existenței, atunci când jura să anunțe, de unul singur, ‘ora revoluției!’) este îndepărtată, călăii și victimele s-au amestecat și nu se mai știe cine a câștigat și cine a pierdut. Consilierul juridic Mihail Crama scrie o admirabilă poezie pe această temă: ‘Timpul s-a terminat / fără apel, fără recurs. / Nu se știe / cine-a câștigat, cine-a pierdut, / cine-au fost judecătorii, cine împričinații, / cine-a dus crucea, cine-a urcat dealul, / dacă a fost o cruce, dacă-au fost mai multe, / dacă a fost un fluviu, dacă a fost o mare, / dacă a fost un incendiu, dacă a fost o uitare’. O voce, așadar, a modestiei mândre, un ton al discreției și al abnegației. Abnegația, în primul rând, față de poezie, din ce în ce mai esențializată în ultimele volume, concentrată, de regulă, la un catren din care a dispărut imaginea istească, corupătoare de idei...”.

■ Intitulată *Femei în oglindă*, recenzia lui Laurențiu Ulici consemnează debutul editorial al lui Vivi Gheorghiu, cu romanul *Sub semnul iederei*, subliniind „paliditatea narațiunii, absența tensiunii epice în ciuda abundenței de scene tari, paliditate accentuată și de scriitura monotonă în registru calofil ca și de artificialitatea dialogurilor”.

■ Anunțat încă de pe prima pagină a numărului, grupajul dedicat volumului XIV din *Operele eminesciene*, include două articole: primul, descriptiv, plin de clișee, *Disponibilitățile geniului*, aparține lui Vasile Nicolescu; al doilea,

Eminescu – „*Opere*”, Vol. XIV, semnat de Șerban Cioculescu, coboară adânc în laboratorul de creație eminescian, studiind și comentând variante de traduceri, contextul realizării lor, cu acribia și obstinarea cunoscută a criticului care pare a nu lăsa niciodată vreun cotlon al operei necercetat. ■ Paginile 14 și 15 ale numărului cuprind două proze, *Ceața* de Tudor Stancu și *O dimineață regretabilă* de Al. I. Ștefănescu. ■ La rubrica dedicată „Cărții străine”, Irina Mavrodin prezintă volumul *Umbra zilelor* de Anna Brâncoveanu de Noailles, antologie îngrijită de Victor Bulat care oferă și versiunea în limba română a poeziilor și prozelor prinse în ea.

● [„**Tribuna**”, nr. 19] Aurel Rău publică un grupaj de șase poezii: *Artă poetică*, *Bufniță*, *Vânt în Scoția*, *Vis cu cai roșii*, *Cegléd*, *Cartea frumoasă*. ■ Sub titlul *Cultură și polemică*, Adrian Marino scrie despre cartea lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*: „Există multă refulare, multă nemulțumire bune temperată și în cartea de reflexii, eseuri și jurnale de lectură a lui Octavian Paler, multă oroare și suferință a nedreptății, persecuției, dogmatismului, dezumanizării”. ■ La rubrica „Radiografii epice”, Mircea Bentea recenzează romanul lui Ștefan Damian, *Prisma*. ■ La rubrica sa, „Desen interior”, Adrian Popescu publică două poeme, *Cântec la început de vară* și *Pământul nou și cerul*. ■ Vasile Sălăjan publică un fragment (*La o masă de adio*) din romanul *Rodeo*.

13 mai

● [„**Scânteia**”, nr. 12.665] Paul Dobrescu publică articolul *Cartea social-filozofică și exigențele actualității – însemnări pe marginea unor lucrări semnate de tineri autori*. ■ La rubrica „Cronica literară”, Paul Anghel scrie despre volumul epistolar *Hașdeu și contemporanii săi români și străini (Corespondență primită)*.

● [„**Contemporanul**”, nr. 20] În Antologia „Contemporanul”, A. E. Bacsinski publică un mic poem, *Gravură veche*. ■ C. D. Zeletin semnează o prezentare a „poetului” Raffaello Sanzio, la „cinci secole de la naștere”, însoțită de un grupaj de sonete traduse tot de el. ■ Florin Manolescu scrie despre *Banchetul* lui Mircea Horia Simionescu: „Insolită, în sensul originalității profunde este și literatura pe care o scrie M.H.S. Dintre toți prozatorii noștri de astăzi el împinge cel mai departe tehnica amestecului formelor literare, utilizând deliberat elemente din sfera culturii acreditate sau din zona colportajului popular, texte de întrebuițare și referințe culte, stilul înalt și trivialitățile, așa încât liricul să stea alături de dramatic și epicul antrenant alături de considerațiile erudit eseistice. Situația aceasta este vizibilă și în *Banchetul*, unde schița, eseul, farsa și fragmentul memorialistic participă la alcătuirea aceluiași volum, iar diferitele nivele stilistice și de gen se încrucișează cu dezinvoltură, după o ‘rețetă’ care amintește de Caragiale, de Arghezi sau de Urmuz. ■ Ion Dodu Bălan recenzează romanul *Andra* al lui Mihai Stoian, iar

Dan Cristea scrie despre volumul de poezie *Studiul de noapte* de Nicolae Ioana. ■ Zigu Ornea continuă, cu partea a doua, prezentarea volumului XIV din *Operele eminesciene*. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumul de poezie *O privire asupra râului*, de Sabin Opreanu, „neobosit cultivator de metafore”, „mereu preocupat de efectul purificator al poeziei”, „de esența ei copleșitoare și de posibilitățile ei terapeutice”. ■ Valentin Tașcu scrie, la rubrica „Eseu”, despre cartea lui Mircea Muthu, *Paul Zarifopol între fragment și construcție*, un eseu „convingător și incitant, fiind în același timp un act de restituire necesar realizării unei imagini de ansamblu asupra diversității criticii românești”.

● [„**Flacăra**”, nr. 19] Nichita Stănescu scrie despre pictura lui Teodor Boțiș. ■ Fănuș Neagu scrie, la rubrica sa, despre „Nea Radu Boureanu”. ■ Radu G. Țeposu recenzează, sub titlul *Nostalgii secrete*, cartea de poezie a lui N. Grigore Mărășanu *Distanța dintre mine și un iepure*. ■ Nichita Stănescu publică poezia *Domnica*, dedicată Domnicăi Gârneață. ■ Constantin Crișan recenzează cartea lui Mircea Sântimbreanu, *Un Gulliver în țara chiticilor*. ■ La rubrica „Constelația lirei” revista include poeme semnate de Cornelia Mureșan, Gabriela Crețan, Costin Grigoraș, Anca Sârbulescu. ■ La rubrica „Simple note”, L. Kalustian scrie despre dramaturgul Al. Kirițescu. ■ *Preludii la o aniversare Gib I. Mihăescu* e titlul textului Reghinei Vârvici ocazionat de semi-centenarul apriției romanului *Rusoaica* și de aniversarea a 55 de ani de la consacarea ca scriitor a lui Gib Mihăescu prin volumul de nuvele *La „Grandiflora”*. ■ Oliver Lustig, „fostul Häftling 112398”, publică un mic fragment din memoriile sale, *Un drum spre Maidanek*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 19] George Gibescu scrie, în deschiderea numărului, despre poezia lui Al. Philippide. ■ Eugen Barbu continuă, cu partea a doua, studiul despre Nichita Stănescu, văzut tot prin prisma cărții lui Ion Pop. ■ Elena Lupașcu publică un mic grupaj de două poezii, iar Adrian Beldeanu semnează patru poeme. ■ Sub titlul *De la Eterie la eteruri sau istoria unei investiții*, Marian Popa scrie despre romanul lui Eugen Barbu, *Săptămâna nebunilor*, încercând să evidențieze „tocmai ce se refuză romanului: ideologia, conflictul epicul”. ■ Pavel Pereș recenzează volumul lui Nicolae Dragoș, *Scutier la umbra clipei*. ■ Numărul cuprinde o pagină întregă de poezii de slabă calitate semnate de autori fără relevanță, și alte grupaje de poeme, printre care și unul semnat de poetul intens promovat de redacția „Săptămânii”, Viorel Dinescu.

● [„**Cronica**”, nr. 19] George Țârnea publică, pe prima pagină un *Poem didactic*. ■ La „Cartea de critică”, Liviu Leonte scrie despre volumul lui Marian Popa, *Competență și performanță*: „Oricâte observații se pot face, Marian Popa rămâne același critic inteligent și erudit, fantezist și ironic, doct și atunci când se amuză cu formulări șocant-năstrușnice. Racordarea literaturii române la universal rămâne un bun câștigat al exegezei sale”. ■ Sub titlul *Bunicul și nepotul*, Ioan Holban recenzează, la „Cartea de proză” romanul lui Petre An-

ghel, *Întoarcerea fiilor risipitori*. ■ Cristian Livescu scrie despre cartea de debut a lui Traian Furnea, *Legitimație de poet*, și despre cea a lui Aurelian Mareș, *Arhitectura interiorului*. ■ Paul Balahur semnează un grupaj de cinci poeme. ■

• [„**Orizont**”, nr. 19] Sorina Ianovici scrie, în deschiderea numărului, despre *Receptarea operei*, un articol focusat pe „cazul Blaga”. ■ Veronica Balaj consemnează o convorbire cu poetul Gheorghe Tomozei. ■ Mircea Mihăieș recenzează cartea lui Ion Bogdan Lefter, *Globul de cristal*: „Nu știu când scrie Ion Bogdan Lefter versuri, dar mi-l pot închipui reluându-și locul la masa de scris după ce a terminat câteva articole de critică. Nu mi-l pot imagina sculându-se dis-de-dimineață și smulgând pană după pană din aripa iluzorie a Pegasului. Vreau să spun, poezia lui Ion Bogdan Lefter dă impresia unui act imposibil de conceput în afara câtorva operații pregătitoare. Ceremonioasă în litera ei, ‘descărnată’ până la structura cristalină a materialului primordial, ea este cumplit de ‘libertină’ în spirit. E o poezie posterioară unor experiențe, după ce zgomotul zilei s-a sedimentat în sunete și șoapte care se amestecă pe neobservate cu imponderabilul luminii crepusculare – o poezie la drum de seară. Poeme ale existentului, stampele lirice ale lui Ion Bogdan Lefter acreditează postura trăitorului în casa conceptelor. Poezia e o sumă de afirmații și negații, trecute prin filiera unui complicat act de abstractizare. Discursul liric nu se înfățișează direct cititorului. Actul creator are ceva din artificialitatea unui spectacol de teatru în care la fel de important este și afișul care împodobește clădirea teatrului...”. ■ Mircea Popa publică articolul *Adrian Marino și problemele actuale ale comparatismului*, aplecându-se asupra a două din cărțile comparatistului clujean: *Étiemble ou le comparatisme militant* și *L’hermeneutique de Mircea Eliade*, ambele apărute la Gallimard. ■ Cornel Ungureanu semnează un articol aniversar dedicat lui Traian Iancu, articol urmat de un grupaj de patru poeme ale acestuia. ■ Marcel Tolcea și Mircea Damaschin publică fiecare câte un grupaj de poezie.

14 mai

• [„**Scânteia**”, nr. 12.666] Ioan Adam publică un destul de lung text intitulat *Actualitatea poeziei patriotice*, încheiat, evident, cu un citat din dintr-un discurs al tovarășului Nicolae Ceaușescu în care sunt indicate, conform autorului, „orizonturile poeziei patriotice de azi, înseși ipostazele actuale ale nemuritorului cânt despre pământul etern”.

• [„**Lucefărul**”, nr. 19] Mihai Ungheanu scrie, la *Cronica literară*, despre volumul lui Pompiliu Marcea, *Varietăți literare*. ■ Tot aici, Artur Silvestri recenzează cartea de poeme a lui Grigore Arbore, *Retrageri*. ■ Nichita Stănescu publică un grupaj de poeme, *Scrisori* (către M. N. Rusu). ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Mircea Florin Șandru, Virginia Mușat, Ion

Iuga, Teodora Popa Mazilu, precum și o proză de Nicolae Cristache, *Vizita*. ■ Artur Silvestri continuă să scrie despre „campaniile convenționale” ale *Europei libere*, abordând modul care sunt receptate „edițiile” în cadrul emisiunilor postului.

15 mai

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 20] La rubrica „Biografia unor opere de referință”, Mariana Brăescu îl are, din nou, ca invitat, pe Dinu Săraru cu care discută despre romanul *Niște țărani*. ■ Serialul „Premiile literare: un prilej de necesară revenire” continuă cu o cronică a lui Ion Dună la eseul lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe* și o alta, a lui Constantin Sorescu (*Coaja de banană*) care scrie despre volumul lui Silviu Iosifescu, *Reverberații*. ■ La rubrica „Se anunță o nouă carte”, Corneliu Vadim Tudor publică un grupaj de poeme din proiectatul volum *Saturnalii*. ■ Tot aici Constantin Abăluță semnează un grupaj de poeme din volumul *Planor*.

● [„Ramuri”, nr. 5] Mihaela Andreescu scrie, la „Cronica literară”, despre poezia lui Mircea Ivănescu, propunând o lectură în paralel a celor două volume publicate la 10 ani distanță, *alte versuri* (1972) și *poesii nouă* (1982): „Traectoria în timp a poeziei lui Mircea Ivănescu are irevocabilitatea monotonă și sinceră a liniei drepte, incapacitatea ei de a trișa sau truca. Acest cult al stabilității și neostentativului este și un prilej de a masca denivelările secrete ale unui destin interior, presupus și neexpus, având oroarea etalării. [...] ...toate poemele lui Mircea Ivănescu au caracterul unui preludiv sau al unui epilog, fiind puncte marginale ale dramei care atinge doar ‘capul liric’ și îl impregnează de tensiunea ei fără a i-o ceda cu adevărat. O stranie sclipire *pre* sau *post* evenimentială îl învâluie astfel, dăruindu-i o neașteptată și puternică vitalitate”. ■ Nicolae Prelipceanu publică un grupaj de trei poeme. ■ La rubrica „Caligrame”, Eugen Simion conturează două *Portrete critice*, scriind despre N. Steinhardt, a cărui eseistică se bizuie „pe un estetism moral exprimat (și aici este curiozitatea) într-un limbaj în care se răsfață vcbulele dâmbovițene”, respectiv despre Vasile Lovinescu. ■ Gabriel Chifu publică un grupaj de opt poeme. ■ Sub titlul *Regula jocului*, Romulus Diaconescu scrie despre dramaturgia lui Ion Băieșu.

17 mai

● [„Scânteia”, nr. 12.668] Edgar Papu publică, pe prima pagină a revistei, articolul *Conștiința de sine a culturii române*, concluzionând, conformist, că, în toate genurile, nu numai în poezie, „a dat și continuă să dea creații vaste, monumentale, variate, originale, de un generos umanism, cu temele cele mai noi și interesante, cu o atmosferă și cu conflicte uneori nebănuite în alte părți, cu probleme care deschid perspective neatrinse de nimeni până acum în orizontul scrisului”.

18 mai

• [„Scânteia”, nr. 12.669] La rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Elogiul inteligenței morale*, Ion Dodu Bălan scrie despre *Polemici cordiale*, cartea lui Octavian Paler: „Scrisul lui Octavian Paler e proaspăt, inovator și captivant prin bogăția gândurilor, profunzimea sentimentelor și strălucirea expresiei, ceea ce-i aduce în continuare admirația cititorilor și prețuirea criticii de specialitate”.

• [„România liberă”, nr. 11.988] La „Cartea străină”, sub titlul *Roman de colorat*, Nicolae Manolescu recenzează romanul lui Kurt Vonnegut jr., *Abatorul cinci*, apărut în română în traducerea Rodicăi Mihăilă: „Țesătura narativă e complexă în *Abatorul cinci* și trebuie să citim cartea cu atenție ca să ne dăm seama de mulțimea și varietatea firelor care o alcătuiesc. Odată intrați în ritmul romanului, ne simțim ca acasă: în fond, scurtimea, repetarea mecanică, telegraficul, simultanul sunt și forme ale percepției noastre de oameni moderni. *Abatorul cinci* e o carte scilpitoare și profundă, convingătoare și derutantă, scrisă cu inteligență de unul din cei mai de seamă scriitori contemporani americani”.

19 mai

• [„Scânteia”, nr. 12.67] *O perspectivă epică asupra istoriei* este titlul cronicii lui Ioan Adam la romanul lui Nicolae Țic, *Lege și anexă*, „o carte incitantă” care inaugurează „o ambițioasă frescă”.

• [„România literară”, nr. 20] Numărul 20 / 1983 din „România literară” e deschis, după articolul de fond despre *Cărți fundamentale* și o tabletă semnată de Mihnea Gheorghiu, *Escala*, de articolul lui Valeriu Râpeanu, *Vitalitatea literaturii noastre*, un articol conformist, cu destule clișee, din care înțelegem ușor astăzi că tocmai cărțile disprețuite de autorul articolului sunt gura de aer proaspăt de care avea nevoie literatura autohtonă: „Lăsând la o parte obstinatele tentative ale unor veleitari ridicoli din toate punctele de vedere – de la gravitatea prezumțioasă până la năstrușnicia teoriilor –, putem spune că trăim de câțiva ani unul din momentele culturale cele mai fertile: acela al abolirii tiparelor, clișeele și compartimentării rigide, în năzuința către sinteze spirituale care să se ridice la definirea unor prototipuri”. ■ Iordan Datcu recenzează volumul de *Eseuri critice* al lui H.H. Stahl, iar Doina Uricariu scrie despre *Poezia ca hartă morală*, o recenzie destul de lirică a volumului de poezie *Singur cu îngerul* de Toma George Maiorescu. ■ *Arta de a polemiza* este titlul recenziei lui Szász János la volumul *Polemici cordiale* al lui Octavian Paler, carte deja prezentată, mult mai amplu și mai aplicat, în numărul 15 al publicației, de Valeriu Cristea. Recenzia se remarcă prin maniera vagă de raportare la carte, autorul pare că nici nu a citit-o, iar atunci când trebuie eventual să dea exemple, se eschivează: „Aș fi dorit să dau exemple. Dar este foarte greu să găsești câteva fraze izolate care să reflecte integral spiritul de ansamblu al cărții. De aceea îmi permit să citez pe altcineva ...”. ■ Vasile Igna și Anghel Dumbrăveanu

sunt prezenți, la pag. 6, cu câte un grupaj de frumoase poeme. ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie despre „adaptarea”, în Franța, a dramei *Năpasta* a lui I. L. Caragiale, de către André de Lorde, plagiatorul devenit adaptator, o incursiune incitantă și foarte documentată de istoricul literar prin culisele scandalului de plagiat la care fusese expus Caragiale, dar și al evoluției variantei franțuzești a dramei, inițial cu titlul *L'Idiot*, prin plagiere grosolană, mai apoi *Des Yeux dans l'Ombre*, prin adaptare simplificatoare, și bucurându-se de succes în Franța. Articolul este o excelentă mostră de istorie literară! ■ Mihai Zamfir semnează un scurt text, *Blândețea nopții*, despre opera literară a lui Grigore Moisil, cu accent pe tabletele din revista „Contemporanul”. Criticul afirmă că Grigore Moisil „descoperă că numai literatura, în sens larg, poate realiza penetrarea unor idei științifice fundamentale, condamnate altfel la o spectaculoasă viață necunoscută. Dar foarte puțini savanți au tras de aici o concluzie practică, pentru că în foarte puțini sălășluiește un scriitor adormit”. Textul lui Mihai Zamfir este însoțit de alte două, inedite, ale lui Grigore Moisil, unul în proză, *Viitorul științei văzut în cenușiu*, și un poem, *Pentru a scrie*. ■ Nicolae Manolescu scrie, la pagina sa, despre Ovidiu Cotruș, pornind de la volumul său de eseuri, *Meditații critice*, volum îngrijit și prefațat de Ștefan Aug. Doinaș; receptarea encomiastică este probată prin argumente și exemple bine alese; comentând studiul lui Cotruș despre Maiorescu, cronicarul scrie astfel: „Citind, acum, *Meditațiile critice*, îmi dau seama că Ovidiu Cotruș a fost, deși aparențele n-o arătau, un critic harnic, cu o activitate mai bogată decât am crezut. În cinci sau șase ani a publicat în reviste câteva sute de pagini, temeinice, serioase. După 1970 s-a consacrat studiului despre Mateiu Caragiale. Fără să se grăbească, debutând propriu vorbind spre patruzeci de ani, el a folosit din plin acumulările inevitabile. Nu există nici o deosebire esențială între micul eseu despre Beckett din 1965 și studiul-interviu despre Malraux din 1971. Stilul e același, deplin format, preocupările seamănă, maturitatea e de la început izbitoare. Față de noi, care am debutat atât de tineri, și la care evoluția, transformarea, contradicțiile alcătuiesc un spectacol public, Ovidiu Cotruș a fost din prima și până în ultima clipă același, anii lui de căutări rămânând secreți, nedestăinuiți ochiului din afară. Poate nu numai din pricina circumstanțelor, dar și dintr-o convingere profundă, a refuzat Ovidiu Cotruș să releve intimitatea formării lui critice. Iată ce spune, în legătură cu Maiorescu, despre vocația critică: ‘Nimic mai străin adevăratei vocații critice decât afirmarea ostentativă a personalității, decât voința obstinată a singularizării. Măreția și mizeria activității criticului se exprimă prin afirmarea personalității sale pe drumul modest către impersonalitate. Recurgând la un paradox, putem spune că orice mare critic descoperă un mod propriu de a fi impersonal. Prin destinul său, care-i cere să formuleze ceea ce pare neformulabil, criticul se integrează unei tipologii clasice’. Altădată, într-un articol despre critică (din mai multe, căci subiectul l-a atras vădit pe Ovidiu

Cotruș), afirmă rituos: ‘Nu poate fi critic cel ce nu e capabil de emoții impersonale’. Acest ideal clasic al criticului înrudește pe Ovidiu Cotruș cu Tudor Vianu, deși nu i-a fost discipol și nici nu se referă vreodată la el, sub acest raport Amândoi au scris o critică inspirată de impersonalitate și nutrită de filosofie. Școala filosofică este evidentă atât în orientarea practică a criticii lui Ovidiu Cotruș, cât și în tezele ei fundamentale. ‘Temeinicia unei judecăți de valoare (crede el) este direct proporțională cu suma judecăților de existență care o susțin. Elementul estetic determină o relație, un raport în interiorul operei de artă. Neavând o existență substanțială, a vorbi despre autonomia lui este un pur nonsens’. Această organizare a valorilor operei în jurul valorii estetice corespunde, după părerea criticului, faptului că ‘emoția estetică destăinuia orientarea axiologică a conștiinței uman’. Și încă: ‘Specificul ei este să deschidă conștiința înspre o lume a valorilor...’. De la această ‘complexitate axiologică’ la hermeneutica propusă și aplicată în cartea despre Mateiu Caragiale nu e decât un pas. Concepția lui Ovidiu Cotruș a crescut treptat și insesizabil din germenii existenți în primele lui articole. O altă idee centrală este aceea a discontinuității seriei valorice: ‘Spre deosebire de fenomenele naturii, care se înfățișează cunoașterii în serii continue, de unde posibilitatea determinării cauzale riguroase, fenomenele spirituale ne apar în serii discontinue, pretinzând o aplicare mai nuanțată și mai elastică a principiilor deterministe’. Critica este totuși adecvare la obiect, pe de altă parte, nu invenție a unui limbaj valid în sine. Corectând definiția faimoasă a lui M. Ralea, Ovidiu Cotruș scrie: ‘funcția criticii literare este de a descoperi noi modalități de adecvare a inteligenței critice la natura obiectului estetic’. În lumina acestor convingeri, Ovidiu Cotruș a polemizat cu călinescienii și cu ideea ‘criticii creatoare’, cu ‘infidelitatea lecturii’ (care ‘nu poate avea decit un singur sens acceptabil: ca infidelitate față de lecturile anterioare’) și cu alte direcții din teoria criticii afirmate la noi în anii ’60. O polemică cordială, cum ar spune Octavian Paler, spre care privesc din când în când cu nostalgie. Aplicațiile sunt totdeauna interesante, în același stil înalt și filosofic, fie că e vorba de articole generale, cum ar fi *Aspecte ale ideii de progres în literatura universală* sau *Funcțiile mitice ale poeziei*, foarte în spirit Vianu, fie că e vorba de *Eminescu și conștiința tragică a existenței* ori de *Excurs în poezia blagiană*. Aceste articole de idei sunt opuse criticii mult mai plastice a descendenților lui Călinescu. Până și în rarele momente de sinceritate confesivă (amintiri despre D.D. Roșca și L. Blaga, ca profesori), Ovidiu Cotruș e mai mult un interpret al personalității artistului decât un evocator. În fine, latura erudită, fără absolut nici o pedanterie, trebuie semnalată în legătură cu toate aceste studii. Hermeneutica lui Ovidiu Cotruș se scaldă într-o baie de cultură. Studiul despre Maiorescu este, probabil, lucrul cel mai caracteristic ieșit din mâna criticului. A rămas, după un deceniu și jumătate de la publicare, fundamental. El reprezintă o serioasă *Introducere în opera lui Titu Maiorescu* și putea fi

republicat de mult în colecția respectivă a Editurii Minerva. Formulări *memorabile* fac casă bună cu sobrietatea gândirii. Nimic imprudent pripit, totul conceput cu metodă. I. Negoïtescu îl compara într-o recenzie cu propriul meu studiu din aceeași vreme, pe care-l găsea (pe drept cuvânt) mult mai tineresc, schillerian prin entuziasm. Eram prea încredințat atunci de deosebirile de temperament și de stil critic dintre mine și Ovidiu Cotruș ca să folosesc cum se cuvine sugestiile pe care studiul lui (anterior cu trei ani) mi le oferea din belșug. Astăzi știu că învățăm mai multe de la cei cu care nu ne asemănăm decât de la afinii noștri intelectual. Ovidiu Cotruș ni se dezvăluie în *Meditații critice* ca un critic de o remarcabilă proprietate a gândirii și expresiei, din categoria, rară la noi în timpul din urmă, a criticilor ieșiți din pulpana unor filosofi”.

■ La rubrica dedicată cărții de proză, Sorin Titel recenzează volumul de povestiri *Casa Weber sau ieșirea din noapte* de Paul Alexandru Georgescu, la care remarcă „o deosebită suplețe a analizei căreia nu-i sunt refuzate zonele de adâncime ale psihologiei umane, subtilele reflecții și dezbateri inserate în corpul povestirilor cu privire la problemele teoretice ale literaturii în cauză, câteva personaje care nu se uită cu ușurință... Virtuți care ne asigură o lectură – o spunem cu toată convingerea – nu de puține ori captivantă”. ■ Ecaterina Țarălungă scrie, tot aici, dar la rubrica „Poezie”, despre volumul *Timpul judecător* de Radu Cârnelci. ■ Pe aceeași pagină, Henri Zalis comentează succint micro-monografia lui Ion Brăescu, *Emile Zola*, parte a unui proiect mai ambițios, dedicat naturalismului francez, dar întrerupt de moartea autorului. ■ Volumul de critică *Întâlnirea cu opera* al lui Nicolae Ciobanu este recenzat de Costin Tutchilă, iar Laurențiu Ulici recenzează debutul poetic al lui Ion Trif Pleșa cu volumul *Iarba mână munții*. ■ Paginile 14-15 ale revistei cuprind câteva fragmente interesante din romanul Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*, vol. II, precum și o proză scurtă de Dinu Băcăuanu, *Cireșii*, debutul literar al unui medic prezentat în revistă de Sorin Titel.

● [„Tribuna”, nr. 20] Articolul inaugural, *Lumină de mai*, elogiază, din nou, ziua de 9 mai, cea a înființării Partidului Comunist Român, precum și „memorabilele evenimente prin susținute eforturi constructivă sub îndrumarea activă și responsabilă a partidului, a clarviziunii și a fierbintelui patriotism ale secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu”: „Azi, mai mult ca oricând, scriitorul are datoria de a fi martor, participant și cronicar al acestui ritm debordant, de-a participa cu mijloacele specifice activității sale la edificarea acestui spațiu nou și impresionant”. ■ La rubrica „Privire în actualitate”, Al. Dobrescu scrie despre „adaptarea la real”. ■ La rubrica „Semnele lecturii”, Ion Vlad semnează o cronică (*Un discurs patetic*) a romanului lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*: „Ceea ce distinge, cred, romanul lui Sorin Titel e mai întâi o deschidere suplă și de o mare flexibilitate a vocilor naratorilor. Interferențele sunt numeroase și pun în lumină un Narator ce treceri spre cele mai neașteptate ipostaze, de la naratorul omniscient și omniprezent la un narator tentat să des-

chidă dialogul prin rostirea sa la persoana a doua sau prin intervenția directă, liberă, nesugrumată de vreo convenție (alta decât însăși convenția identificării vocii sale cu aceea a 'autorului'). Uneori el devine un comentator-martor; alteori un comentator-moralist; în alte împrejurări devine judecătorul actelor și evenimentelor parcurse în scenariul și în trama romanului. Un imens bazar al lumilor posibile se proiectează iar *vocea* devine un număr impresionant de alte voci, șoapte, reflecții și orizonturi ale cuvintelor-semn. La acest narator și la motivele lui avem să ne oprim invocând textul. Iar textul trimite parcă la sfera epică a unei intertextualități narative". ■ La „Viața literară”, Petru Poantă semnează o cronică a cărții lui Adrian Marino *Littérature roumaine – Littératures occidentales*, „o cartea exemplară, așadar, deopotrivă pozitivă și creatoare”. ■ Tudor Dumitru Savu recenzează volumul Oanei Cătina, *Povești pentru un fotoliu*. ■ Sub genericul „Prezențe poetice clujene”, sunt publicate câteva recenzii ale unor cărți ale scriitorilor clujeni; Mircea Vaida recenzează cartea lui Bazil Gruia, *O sută de poeme* și pe cea a lui Domițian Cesereanu, *Celălalt. Poeme*. ■ Ion Oarcășu scrie despre volumul de schițe și notații lirico-parabolice, *Alauda*, al lui Ion Anghel. ■ Tot aici, Horia Bădescu semnează o recenzie a volumul de poezie al lui Mircea Goga, *Limuzina de ceață*, „o carte de poezie notabilă”. ■ Vasile Sav scrie despre cartea lui Viorel Mureșan, *Scriitori din muzeul pendulelor*, „o interesantă demonstrație de virtuozitate. Rămâne să descopere sursa cu adevărat personalizantă a lirismului”.

20 mai

• [„Scânteia”, nr. 12.671] Dumitru Lazăr consemnează un scurt interviu cu Virgil Carianopol pus sub genericul „Realitățile patriei socialiste – izvoare ale marii poezii”: „Personal, cred că, deși lirica patriotică românească contemporană nu este la înălțimea timpului pe care-l trăim, ea se află totuși la un nivel destul de ridicat. Poezii noștri, și în special cei tineri, abordează realitatea, sesizându-i trăsăturile ei autentice, eroismul făuritor al patriei de azi. Sunt convins că tinerii poeți, deosebit de talentați, vor găsi cuvintele marine să nu ne ferim de ele, când talentul le poate susține la un înalt nivel liric! – capabile să exprime din plin eroismul poporului român în marea sa operă de construire a socialismului și comunismului pe pământul patriei, să realizeze un dialog viu și permanent între creator și masele largi de cititori de poezie”.

• [„Contemporanul”, nr. 21] Numărul e deschis de un text al Suzanei Gâdea, președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, *Și acum, Finala!*, o prezentare a celor doi ani de „întreceri” din cadrul Festivalului Național „Cântarea României”, care „au avut darul de a reconfirma ineputabilul filon de talente al culturii noastre socialiste, după mii și mii de spectacole care au reunit 4 milioane și jumătate de artiști, interpreți și creatori, amatori și profesioniști, după o atentă și chibzuită triere a participanților în funcție de rigurosul criteriu al valorii lor, dar și în funcție de activitatea cultural-educativă de an-

sambu pe care trebuie să o ateste un colectiv care aspiră la titlul de laureat...".

■ Numărul cuprinde două grupaje de poezie semnate de Vlaicu Barna, respectiv de Florin Costinescu. ■ La Convorbirile „Contemporanului”, George Cușnarencu și Nicolae Iliescu realizează un interesant interviu cu Ion Popescu-Gopo. ■ Florin Manolescu scrie despre *Avionul de hârtie*, romanul lui Costache Olăreanu, ce „stă tocmai pe jocul dintre această scurtă virtuală a textului, care tinde să-l apropie de scenariu, și procesul narativ propriu-zis, în care decisive sunt ordinea elementelor subiectului, modul narării, plasamentul anticipărilor, în funcție de așteptările cititorului și, în plus, distribuția atent regizată a episoadelor sau a celorlalte elemente narrative, care par suplimentare în raport cu fabula, dar care reprezintă în realitate substanța adevărată a oricărui roman”. ■ La „Cartea de teatru”, Marian Popescu recenzează volumul *Energile spectacolului* al lui Aurelian Manea. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu scrie despre cele două povestiri romantice ale lui Pavel Vejinov, incluse în volumul *Bariera*, apărut la Editura Univers, în traducerea, „colorată, sensibilă, atrăgătoare”, a lui Tiberiu Iovan. ■ Un interesant grupaj de poezie italiană, aparținând lui Alfredo Giuliani, prezentat și tradus de Marin Mincu, e publicat pe ultima pagină a revistei, în paralel cu un grupaj de poezie turcă (Necati Cumali, Ismail Uyarogiu și Sunullah Arîsei) tradusă de Erem Melike Roman. ■ Cristina Popișteanu anunță încheierea, în acest număr și în numărul următor, a amplei prezentare, în șapte părți, ale „Incredibilei filiere New York-Vatican”, pornind de la cartea lui Richard Hammer, *The Vatican Connection*.

● [„Flacăra”, nr. 20] La rubrica sa, Nichita Stănescu publică un nou *Pastel* („se dedică lui Ovidiu). ■ Fănuș Neagu scrie, sub titlul *Melancolii de peruze*, despre poezia lui Ion Bănuță. ■ Paul Dugneanu recenzează romanul lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*, ridicând și unele rezerve: „Este aici și un joc superior, dacă nu și puțin răsfăț, cu posibilitățile autorului de a-și construi propriul univers ficțional. Pe alocuri, se exagerează totuși, dizolvând în efecte nepotrivite efectul narațiunii, ca să nu mai vorbim de acele bizare apostrofări filosofice, între descrierea unor bucătării și o scarlatină. Sorin Titel pedalează, exact, nu întotdeauna inspirat, pe acest contrast dintre marea concretețe a povestirii (aș spune o vocație a detaliului palpabil, material) și denunțarea ei ca iluzie și convenție. *Femeie, iată fiul tău* este romanul în care arta și tehnica sa prozastică, din perioada actuală, își vădesc, în modul cele mai elocvent cu putință, virtuțile dar și servituțile”. ■ La rubrica dedicată cărții de poezie, sub titlul *Radiografii lirice*, Radu G. Țeposu recenzează trei volume: *Măceșul din magazia de lemne* de Mariana Codruț, *Târziu, în decembrie* de George Demian și *Moștenire pentru fiica mea* de Ion Văduva-Poenaru. ■ Artur Silvestri scrie despre volumul lui Leonid Dimov, *Veșnica reîntoarcere*, „o ingenioasă lirică a miturilor reîncarnate prin narațiuni aparent banale încifrate cu toate acestea printr-o extraordinară vitalitate imagistă”. ■ La rubrica „Biblioteca în aer liber”, Florin Mugur scrie și el despre cartea lui Mircea Sântimbreanu, *Gulliver*

în țara chiticilor. ■ Mircea Micu scrie despre „poetul fără vârstă”, Geo Dumitrescu.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 20] Rubrica „La judecata de apoi a poezilor” a lui Eugen Barbu cuprinde partea a treia a articolului *Ariel, spre toamnă*. ■ Sub titlul *Lección montajului*, George Morărel scrie despre romanul *Placebo* al lui M. Săndulescu, polemizând cu recenzia lui N. Manolescu la romanul vizat: „Ceea ce n-a observat N. Manolescu, observăm noi: întregul cortegiu de figuri ale Noului Roman Românesc e pilotat de montaj. [...] Debarasându-ne de neintuițiile din recenzia lui N. Manolescu, iată că aflăm că obiectivul major, supratema lui *Placebo* e moralitatea scrisului, neta delimitare de concesiile romanului clasic, detașare obținută printr-un hipermontaj în sintaxă, semantică, a vocilor narrative. [...] Acest lucru esențial nu l-a înțeles N. Manolescu. N-a înțeles actul deliberat, ironia autorului de a-și alege un subiect romanțios presărat cu motive brebaniene, cu lovituri de teatru. N-a observat N. Manolescu că preluarea din Breban e voit îngroșată, prin ton, ticuri, situații, numai și numai pentru a lăsa să se înțeleagă că pentru autor nu sunt scenele romanești, trama, băsmuirea, ci brechtiennele Verfremdungseffekte, acele ‘digresiuni’, ‘capcane’, ‘observații’”. ■ Diana Cristev recenzează cam prea laudativ debutul, cu două microromane (*Sub semnul iederei și Tăcerea*), al lui Vivi Gheorghiu.

● [„Cronica”, nr. 20] La „Cartea de critică”, Mihai Drăgan scrie despre volumul *Spațiul poetic eminescian* de George Popa, iar Zaharia Sângerzan recenzează volumul lui Dan Mănuță, *Călătorind cu Mihail Sadoveanu*. ■ La rubrica „Opinii”, Constantin Pavel scrie despre *Șansa literaturii S.F.* ■ La „Note”, Z.S. publică un mic text polemic cu Eugen Barbu, plecând de la modul în care încearcă acesta să-l impună pe tânărul poet Viorel Dinescu în atenția criticii: „Lui Eugen Barbu îi place să fie mereu în ‘opoziție’, adică să demitizeze orice, să spună *nu* când toată lumea spune *da*, să ia atitudine. Într-o cultură, spiritul polemic e necesar ca aerul, dar cu o condiție: să nu se transforme în invectivă. Lansând un tânăr poet, Viorel Dinescu (v. *Ora ideală*, Editura Cartea românească, Buc. 1983), Eugen Barbu nu se dezmente: atacă, fără nici un motiv, critica de azi, care ar fi ‘snoabă’, ‘incompetentă’, care ar susține o poezie trucată, falsă, că la noi ar fi apărut ‘un serial de clovni (ce) au dat buzna în publicații și joacă pe sârmă’! E. B. se războiește cu critica actuală, cu ‘fandoselile’ ei, cu ‘suficiența’ și cu ‘necinstea’, dar nu dă nici un nume, face cu mare ușurință generalități, care nu corespund adevărului. ‘Polemizând’ cu o critică ‘anonimă’, E. B. polemizează cu morile de vânt. Cât despre entuziasmul criticului E. B. față de ‘un muzician al tăcerii’, care ar fi Viorel Dinescu, nu avem altă ‘replică’ decât ‘modelele’ de versificație ale tânărului debutant, bune de reprodus la orice *Poștă a redacției*”.

● [„Orizont”, nr. 20] În deschiderea numărului, Florin Berindeanu publică articolul *Dimensiunile creației*, fără o miză teoretică importantă. ■ Marian

Odangiu recenzează „un roman al identificării”, *Primul trimestru* de Laurențiu Cerneț. ■ Lucian Alexiu scrie despre cartea lui Leonid Dimov, *Veșnica reînnoierare*: „În oricare din avatarurile tematice pe care le străbate, lirismul slujit de o remarcabilă elocință a imaginii al lui Leonid Dimov însumează; nu doar pictural, în răbdător desfășurate viziuni în care mitologismul civilizației moderne își află cel puțin un corespondent, dar și într-un plan mai profund, al limbii. E, s-ar zice, în poemele acestui autor ceva din consistența unui palimpsest în care ultimul înscris nu ajunge să le oculteze pe cele anterioare. Prosectorul de cuvinte care este Leonid Dimov pare a da fiecărui nou vers o probă de virtuozitate tehnică, imaginativul impenitent, cu nostalgia spectacolelor mirobolante, o demonstrație a științei de a compune panouri lirice în care realul și fantasticul, feericul și grotescul se întâlnesc în aceeași ecuație”. ■ Eugen Cristea prezintă și traduce un fragment din poemul *Faust* al lui Nikolaus Lenau.

● [„*Vatra*”, nr. 5] La pagina dedicată cronicii literare, sub genericul „Poezia, azi”, Dumitru Mureșan recenzează mai multe volume: *Statuile tăcerii* de Matei Gavril, *Pielea minotaurului* de Marius Robescu, volum remarcat „prin extraordinara tensiune spirituală” și „aspirația continuă către un spațiu al purității și transparenței”, *Studiul de noapte* de Nicolae Ioana, volum prezidat „de un elan liric mereu reluat și reînnoit” și „o nestrămutată credință în umanism”, *Cutremurul cuvintelor* de Petre Bucșa – „o *summa sumarum* a vieții omenești, o panoramă amară a iluziilor și deșertăciunilor din care e făcută aceasta” – și *Amurgul alb* de Livia Nemțeanu Chiriacescu. ■ Revista include o serie de articole dedicate lui Ion Vlasiu, la aniversarea a 75 de ani, articole semnate de Anton Cosma (*Ion Vlasiu, romancierul*), Dan Grigorescu (*Ipostază a conștiinței artistice românești*), un interviu cu artistul, consemnat de Nicolae Băciuț, precum și un fragment de proză din volumul *Țurai! Țurai*. ■ Sub genericul „Documentele continuității”, Ion Buzași scrie despre *Ideile pedagogice ale lui Andrei Mureșanu*. ■ O pagină întregă a numărului cuprinde poeme de Zeno Ghițulescu, urmate de un fragment (*Sindrofie*) din romanul Gabrielei Adameșteanu, *Dimineață pierdută*.

21 mai

● [„*Luceafărul*”, nr. 20] Sub titlul *Un romancier în agora*, Adrian Dinu Rachieru scrie despre proza lui Ion Lăncrănjan: „Lăncrănjan este un puternic prozator realist și romanele sale, vroindu-se ‘obiective’, colcăie de vitalism și vigoare; în paginile sale răzbat datele structurale ale prozatorului, energiile sale nedomolite, scăpând câteodată din chingile disciplinării”. ■ Paul Dugneanu recenzează volumul semnat de Zina Molcuț și Magdalena László, *Symbolismul european*. ■ Alexandru Condeescu scrie despre cartea Irinei Mavrodin, *Modernii – precursori ai clasicilor*. ■ Mircea Micu publică un grupaj de 14 poeme. ■ Alte grupaje de poeme sunt semnate de Florin Costinescu și Henri Zalis, iar Sânziana Pop publică un fragment din romanul *Muritorii de rând*.

■ La „Pseudo-cultura pe unde scurte (XVII)”, Artur Silvestri continuă să scrie despre „campaniile convenționale” ale *Europei libere*, aplecându-se asupra „clasicilor”: „Ceea ce e însă strident în toate acestea este tratamentul incalificabil, pornit din resentimente politice, aplicat unor mari scriitori, combătuți fără nici un argument de natură literară în cel mai pur spirit inchizitorial care se poate imagina. Interesant este e că dintre aceia pe care *Europa liberă* îi opunea acestora exemplificând prin ei mari exemple ‘etice’, prenumărăm și autori care nu respectă schema inventată, de altfel clarificabilă de la caz la caz. Numai o minte confuză ar putea susține că Ion Barbu nu mai compunea poezie pentru că ‘rezista’, el încetase să mai scrie dinainte și din alte motive. Ar fi, poate, credibilă biografia de ‘persecutat politic’, confecționată lui D. Stelaru, poet dealtfel admirabil, dacă nu am ști că biografia dezorganizată a acestuia nu începuse, în nici un caz după 1948, ci mult mai înainte. Efortul de a crea ‘mituri’, punând în lucrare toate mecanismele, și de a inventa ‘vinovați’ a căror ‘vină’ estetică nu se demonstrează, nu e în realitate decât un indiciu al unui triaj postum de valori, efectuat cu criteriile care sunt străine artei, operațiune tipică pentru gândurile dogmatice, de factura cea mai extremistă”.

22 mai

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 21] La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu recenzează două cărți de poezie: *Tulburarea naturii* de Valeriu Bărgău și *Fereastră pe apă* de Ioan Evu. ■ La „Pro amicitia”, Traian T. Coșovei scrie despre Ion Mureșan: „Poetul acesta singular și ‘singur ca un țipăt în curtea spitalului’, îmbrățișând deodată demonismul dostoevskian și umilința excitată cehoviană, își odihnește universul și obsesia cu obstinarea celor care chiar și atunci când tac dau tăcerii lor ceva profetic, tulburător”.

25 mai

• [„Scânteia”, nr. 12.675] La rubrica „Note de lectură”, sub titlul *Memoaria obârșiei*, Emil Vasilescu recenzează cartea de poezie a lui Alexandru Vlad, *Dor de casă*.

• [„România liberă”, nr. 11.994] Adriana Iliescu recenzează, la rubrica „Vitrina cărții”, volumul *Variatăți literare* de Pompiliu Marcea, cartea „unui profesor erudit, cu o reală și acută receptivitate contemporană”. ■ Tot aici, Mircea Muthu scrie despre romanul *Omul de nisip* al lui Mircea Ghițulescu care „re-face experiența pirandelliană într-un registru variat, oscilând acrobatic, între lacrima pură și ironia demistificatoare”.

26 mai

• [„Scânteia”, nr. 12.676] Pe prima pagină a revistei, George Bălăiță publică câteva însemnări sub titlul *Elogiul cărții*, în fapt un elogiu adus lui Emi-

nescu în calitatea sa de „poet cetățean”. ■ La rubrica „Cronica literară”, C. Stănescu scrie despre *Orizonturile investigației critice*, recenzând volumul lui Pompiliu Marcea, *Varietăți critice*: „...Pompiliu Marcea crede cu convingere inflexibilă în chemarea educativă a criticii și istoriei literare, în misiunea criticului de a consolida scara de valori, aducând în actualitate un punct de vedere istoricește construit. Spiritul de continuitate al literaturii, vocația constructivă, privirea orientată ferm pe reperele trecutului și și valorile prezentului literar sunt caracteristice demersului său critic”.

● [„România literară”, nr. 21] În numărul 21 / 1983 al „României literare”, G. Dimisianu pune în discuție *Obiectul romanului*, pornind de la binecunoscutul articol din 1927 al lui Camil Petrescu în care acesta constata lipsa romanului în literatura română; analiza lui Dimisianu vizitează locurile comune ale istoriei literare românești, încearcă să ofere și niște definiții mai clare unor concepte precum „roman istoric” sau „roman politic”, și, fapt laudabil, reușește să evite ancorarea în discursul ideologic oficial, cu atât mai mult cu cât e vorba de o temă dragă comuniștilor: „Dar politicul, istoria pătrund în roman ca oricare temă literară ce dă seama despre o dimensiune a umanului. Năzuința de dominare, de înrăurire a vieții celorlalți prin politic, iată o temă valabilă pentru romanul de azi, tot așa cum în ‘romanul burghez’ al veacului trecut o temă definitorie era înfățișarea aceleiași voințe de dominare a semenilor prin acumularea de averi uriașe. Deci la fel cum Banul oferea cândva pârgurile cele mai eficiente de a stăpâni viața și influența destinele (la Balzac, Zola etc.), în contemporaneitate se pare că aceleași pârgurii, folosite altfel, le oferă puterea politică. Timpurile actuale, prin mersul lucrurilor în lume, au impus tema politică printre marile teme pe care le poate ataca un romancier. Și nu putea fi altfel când, sub atâtea aspecte, politicul domină scena umană. Politicul potențează energii, ambiții, activează voințe și propune idealuri, dă impuls unor raporturi umane unde apar biruitori și înfrânți, persecutori și victime, naturi idealiste ori firi pragmatice, oameni morali sau inși fără morală ș.a.m.d. Un câmp de afirmări deschis deopotrivă spre adevăr și falsificare, spre comic și tragic, spre sublim sau grotesc, într-un cuvânt spre întreaga gamă de atitudini și trăiri umane semnificative, angajând atât suprafața vieții, cât și apele adânci ale conștiinței. Toate acestea, traduse în fapte de existență personalizată, se oferă, firesc, drept obiectul romanului. Că publicul de azi este cu deosebire sensibilizat de acest obiect ne apare iarăși de înțeles în împrejurări când, din ce în ce mai mult, în veacul nostru, soarta colectivităților largi, a popoarelor, dar și a indivizilor luați în parte, au depins atât de mult de politic. Fiindcă s-a văzut așezat în ecuație nu doar spațiul manifestării publice a oamenilor, dar și acela al intimității. Viața de fiecă zi a oricărui este încadrată politic”.

■ Pagina 4 a numărului este dedicată exclusiv lui Eugen Simion (pe 25 mai, criticul împlinise 50 de ani), prin două articole cu greutate, semnate de Lucian Raicu și de Valeriu Cristea. Lucian Raicu, în *Întoarcerea criticului*, realizează

un minunat profil de critic literar, memorabil de la început până la sfârșit, punctând excelent atuurile scrisului și ale metodei critice ale lui Eugen Simion: „Suspicios față de sofistică și față de sofisticări, criticul preferă, în forme oricât de complexe, adevărurile de căpătai asupra naturii omului, mai puternice decât conjunctura, decât ‘istoria’ ea însăși, grandioasă, nepăsătoare, oarbă. Respectul evidențelor nu se traduce și într-o atitudine respectuoasă față de rațiunea acestora. Citindu-l atent, așa cum el obișnuiește să-i citească pe alții, vom observa că Eugen Simion dispune de o strategie critică personală. Textele sale au ceea ce s-ar putea numi un scenariu epic, de fiecare dată mediat și re-inventat pe loc în funcție de structura obiectului: un ‘fir’ tare și rezistent ce se deapănă mai încet sau mai repede, din mersul continuu, uneori din ‘alergarea’ continuă a căruia opera studiată își dezvăluie mai bine structura, intimitatea, profunzimea. (...) Dar originală la Eugen Simion este abordarea de-contractată a problemelor importante, în ele însele îndeajuns de ‘patetice’ pentru a mai reclama concursul unui stil aprins, încordat, partizan. (...) O mărturisire la aniversarea deloc convențională a acestui ‘tânăr maestru’ (cum l-a numit Șerban Cioculescu) al îndeletnicirii noastre: este mai ușor, mai puțin greu să exiști și să scrii știind că există în apropiere (într-un spirit de demnitate, continuitate, independență) și scrie (cu strălucire) Eugen Simion. Iubirea de literatură, bunul-simț, bunul-gust, învățătura profundă, talentul excepțional, obiectivitatea și prietenii literare (în primul rând legătura decisivă cu Marin Preda), cărțile (...) și nu în ultimul rând atitudinile, poziția, forța morală, îndreptățesc legitimitatea sa la rangul unei figuri reprezentative, figură exemplară a criticii române contemporane”. ■ Valeriu Cristea scrie despre *Vocația echilibrului* la Eugen Simion, prin care își explică, după cum mărturisește, încrederea cu care urmărește scrisul lui Eugen Simion: „Această vocație a echilibrului, acest simț al măsurii sau, dacă vrem să-i zicem astfel, bun-simț, prin care critica lui Eugen Simion se definește esențial, se manifestă în toate planurile activității și operei sale. În precauția înțeleaptă a rostirii verdictului, străină de ‘gustul’ prea sigur, de promptitudinea superficială a semnelor de exclamare azvârlite cu o nepăsătoare ușurință pe hârtie...”. ■ În oglindă, pe pag. 5 a numărului, redacția publică două texte aniversare dedicate lui Victor Felea: *La aniversarea unui tânăr poet*, textul lui Florin Mugur, și *Starea de grație*, semnat de Aurel Martin, însoțite de un grupaj de trei poeme de Victor Felea. ■ Pagina 6 cuprinde două excelente grupaje cu poezii de Ileana Mălăncioiu (*Coboară un tren către mare, Trecuse miezul nopții, Începutul sfârșitului, Noapte de iarnă, Prea multe marfare*) și Traian T. Coșovei (*Erau seri, Mirajul țărilor calde, Muzeul memoriei de ceară*). ■ În „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie despre *Literatura în „Columna” Liceului Traian din Drobeta-Turnu Severin*. ■ Onisifor Ghibu este evocat la „Centenar” prin două texte: *Onisifor Ghibu și educația prin valorile naționale* de Nadia Nicolescu și *Activitatea literară*, semnat de Gabriel Țepelea. ■ Nicolae Manolescu recenzează entuziast *Poemele de amor* ale lui

Mircea Cărtărescu, volumul prefațat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga; criticul remarcă și subliniază aspectele cele mai relevante ale unui poet pe care îl cunoaște foarte bine și pe care pariase deja: „ Să ne deprindem, mai întâi, urechea cu ‘tonul’ acestor *Poeme de amor*. Mircea Cărtărescu pare să scrie despre iubiri defuncte, evocate însă cu o bogăție, chiar luxurianță de amănunte, care le fac prezente în toți porii poeziei, și cu o exuberanță paradoxală, nici cu desăvârșire serioasă, nici numai glumeață. Iubirea fiind la trecut, ea învie în prezentul poemului cu locurile, atmosfera, febra fantasmelor și vocabularul ei Rareori un poet a fost mai exact și mai inventiv în detaliile care alcătuiesc decorul întâmplărilor lui sentimentale. Realitatea cotidiană a orașului – a Bucureștiului modern – dă buzna în poeme, ‘lactobarul de lângă scala’, ‘magazinele cu frapé-uri, furouri și doftorii din pasaj’, ‘întunericul bulevardului în dreptul teatrului mic’, ‘strada toamnei și apoi taras sevcenco, pe lângă liceul cantemir’, ‘mașina 109’, asfaltul trotuarelor, firmele, librăriile, Foișorul de foc, spitalele, teatrele, tirurile, tramvaiele. Cișmigiu și celelalte. Londra lui T.S. Eliot văzută dinspre Burnt Norton e departe de a fi la fel de precisă. Și apoi, persoana iubitei: invocată, evocată, căinată, lăudată, luată peste picior, idealizată, transfigurată, imaginată. Prima parte din *Femeie, femeie, femeie...*, e o declarație enormă de amor, un portret din interogații nesfârșite, tandru, sfâșietor, comic, sarcastic: ‘cine umpluse cu levănțică, pucioasă, asparagus, flacăra, dragoste, biscuiți și carbid troleibuzul pe care îl așteptam în stație la tunari? / cine a răs ca o bețivancă mângâind lubric coloanele gării de nord, înroșind taxifurgonetele? / cine trecea, oh, dragă, cine trecea la vatra luminoasă cu brațele încărcate de crizanteme, lăsând o dâră de struguri printre orbii guițând fericiți?. În partea a doua poetul se căinează, în același stil enorm, ca un Conachi în blugi, care se prăpădește, se tânguie, se uimește: ‘doamne, m-ai chinuit, m-am chinuit pentru tine / și am vărsat, și am plâns isteric, și mi-am băgat unghiile în podul palmelor pentru tine / și m-am înfășurat în perdea și am smuls-o și am căzut cu ea pe parchet pentru tine / și am rupt cu dinții fața de pernă doar pentru tine / și mi-am mestecat atâta obsesia încât creierul meu a făcut paradontoză’. Dar despărțirea fiind consumată, ce mai rămâne? ‘acum, tu ești o superstiție, o hiperrealitate cu zeci de miliarde de fețe’. Acesta este un vers cheie. Suferința și senzualitatea sunt multiplicată în amintire, care hipertrofiează lumea trecută a iubirii, fericirea, decepțiile, corpul. Erosul e de fapt himeric, fantast. Blestemele, recriminările în cascadă, acuzațiile (‘ai fost proastă, m-ai dezamăgit, mă lepăd de tine. / ce ai păstrat din adolescența cu nuiele de pomi reflectându-se gri în vitrine?’) ascund părerea de rău; sentimentalismul însă e jucat, trucat, pus în scenă. Într-un spectacol magnific de carnalități extravagante, baudelairiene: la urma urmelor și amintirea poate fi falsă, inventând de exemplu ‘o seară de octombrie 1984’: ‘îmi amintesc așa de bine cu ce vei fi îmbrăcată: / cu pulovărul crem pe care ți-l vei cumpăra abia la anul și cu fusta plisată-n

carouri / și cu maldăre de giuvaeruri cu licăriri, scânteieri, gănguriri, pâlpâiri / bijuterii din marile muzee ale lumii, perlele coroanei și baloanele de săpun peticite multicolor / și pantofi de cleștar lucitor'. Acest superb joc cu toate posibilitățile sentimentului este și o punere la încercare a limbajului poeziei de dragoste. Ar fi să nu cunoaștem bine natura liricii lui Mircea Cărtărescu dacă am privi-o în latură strict sentimentală. Avem de-a face, mai curând, în ele, cu o tentativă de mistificare decât cu sinceritatea unui iubit decepționat de femela-Dalilă (cum o numește Zoe Dumitrescu-Bușulenga în postfață). Ce e amorul? Un prilej pentru *Poemele de amor*. Chiar dacă biografismul este principial suspect în orice poezie modernă, în cazul de față trebuie să mergem mai departe: poemele de amor din această a doua carte a lui Mircea Cărtărescu reprezintă cea mai radicală și completă încercare de subversiune, din literatura noastră, a poeziei înțeleasă ca expresie sau confesiune sentimentală. Termenii în care *Poemele de amor* trebuie discutate nu mai sunt aceia tradiționali. Cea mai eclatantă dovadă o constituie amplul poem *O seară la operă*. El debutează cu un *Argument* al cărui înțeles adevărat nu se luminează decât mai târziu și în care autorul se referă la o cunoscută supoziție probabilistică: date fiind limitele vocabularului și, totodată, imensele resurse de combinare dinăuntrul lui, o maimuță care ar bate la mașină ar putea, în câteva trilioane de ani, să 'nimerească' forma unui sonet shakespearian. O primă idee ce se desprinde de aici este că poezia se face cu cuvinte și acestea stau oarecum la dispoziția poetului, care nu le inventează, ci le folosește. Orice poezie de dragoste este, în același timp, nouă, originală, și rezultată din recombinarea tuturor poeziilor de dragoste existente. *O seară la operă* este un splendid poem programatic și polemic pe această temă. Nu există un grad zero al vocabularului poetic. Poeziile mai curând reflectă o tradiție literară decât sunt expresia unor trăiri. La limită, o poezie de dragoste poate fi sinteza unei anumite lirici erotice, ca un text născut din alte texte, într-o coexistență pașnică. O sinteză, fără îndoială, animată de spirit parodic, dar nu mai puțin autentică decât transcrierea în versuri a iubirii poetului. Observăm de la început în *O seară la operă* că poetul lucrează cu 'limbaje' cunoscute, pastişându-le sau parodiindu-le, încorporându-le sau absorbindu-le. Poemul lui Mircea Cărtărescu conține mai multe astfel de registre lirice. Întâia parte este scrisă în stil exclamativ-juvenil, labişian (referința la Labiş este deschisă, prin procedeul intertextualității), deși sporit de o fantezie asociativă. A doua parte, prin contrast, ne oferă mostre de stil prozaic-dezabuzat, derizoriu, 'realist', în sensul platitudinii. Și așa mai departe. În poem apar două personaje: 'poetul' și Maimuțoiul care este, firește, un alter-ego. 'Poetului' îi revine registrul 'biografic'. El e plin de amintiri, părăsit de iubită, adresându-se reprobator mamei (aici se distinge cu ochiul liber un element așa zicând psihanalitic). Maimuțoiul (trimitere la ideea *Argumentului*) este artistul în cealaltă ipostază, care nu transcrie emoții reale, trăite, ci rescrie poezii de amor. Iubita care i se

arată Maimuțoiului este o himeră dimoviană ('brusc, în zidul de plumb din spatele lui se desfăcu o fereastră / și prin ea, cu un teribil de sexy glas / se ivi o domnișoară de plexiglas. / era fără îndoială cea mai frumoasă femeie din lume / covârșită de lenjuri, poleieli, crotali, căi ferate, păpădii, parfumuri, creme și spume'). Duetul care urmează constituie miezul poemului. Declarațiile reciproce de amor refac, cu virtuozitate, istoria liricii noastre de dragoste de la Văcărești la Arghezi, prin Conachi, Bolintineanu, Alecsandri, Eminescu, Macedonski, Bacovia, Barbu și Blaga ('stai, ajunge, lasă-le-ncolo de poezii, că nu de vorbe proaste îmi arde mie... / păi, nu mai era decât nichita'). Intenția nu e minimalizatoare, dacă mai trebuie spus, ci recuperatoare. Procedul acesta al revalorificării unor expresivități (pastișă, parodie, etc.) a fost folosit, în proză, de Proust și, mai ales de Joyce, iar în poezie de T.S. Eliot (de exemplu în *Patru Quartete*) și de alții. Putem vedea în el una din modalitățile fundamentale ale poeziei moderne de după Rimbaud. În *Little Gidding*, Eliot face explicită relația dintre cuvântul vechi și cuvântul nou: 'For last year's words beiong to last year's language / And next year's word await another voice'. Refolosirii limbajelor poetice existente, intertextualității (cu trimeri la pasaje din Eminescu, Truman Capote, Baudelaire, Edgar Poe, Arghezi, Ion Barbu, Caragiale, N. Labiș etc.), le putem adăuga procedul opus al infuziei de limbaje considerate, din unghiul tradiției, nepoetice. Altfel spus, Mircea Cărtărescu tinde spre o dublă subversiune: ironizarea poeticului și valorificarea lirică a prozaicului. În ce o privește pe a doua, grija lui cea mai mare este sugerată tot de T.S. Eliot: 'The common word exact without vulgarity / The formal word precise but not pedantic'. Cuvântul comun, fără vulgaritate, și, în același timp, cuvântul strict, precis. Cititorul neprevenit ar putea crede că Mircea Cărtărescu abuzează de 'proză', așa cum abuzase de parodierea 'poeticului'. În realitate, cu un talent ieșit din comun, autorul *Poemelor de amor* exploatează riguros ambele atitudini față de poezie, deopotrivă de moderne. Invazia banalului, cotidianului, falsei trivialități este controlată cu mare atenție și răspunde unui scop estetic limpede. Trivială în poezie nu este decât lipsa ideii. Ideea însă (înțeleasă ca scop artistic conștient) este un mortar eficient pentru cele mai eterogene materiale de construcție indiferent de domeniul din care provin. Un poem remarcabil este de pildă *Mangafaua*, în care coexistă registrele cele mai diverse, subordonate unui stil foarte personal. Iată un *Document olograf*: 'dragă iubitule, / sunt tuta sola în camera mea cu icoane pe sticlă, sunt ambetată. / ci vino tu, stare măreață a sufletului, pe motocicletă, pe bițiclu, / pe limuzină, mangafaua a plecat la fetești, de ce nu vii tu? vină!, mi-am făcut unghiile cu sifed. Am chef, arhonda, am chef... / p.s. Adu și banda cu kenny rogers. / auguri, mița. strada blănari 16 bis. / ce servitute, ce dezgust, ce plictis...'. Sau iată *Nu plânge, volintir!*: 'tovarășe sergent, vă rog să-mi permiteți să raportez: / mă simt tare singur, tovarășe sergent. / i-am raportat și tov. adjutant chințes / și tot nu s-a rezolvat până

acum nimic. / n-am lovit ținta cu nici un glonț / m-a prins când am vrut să bag coniac în cazarmă / iar logodnica mea, cutia de cremă de ghete / s-a dus după altul / acuma sunt singur și noroiț ca un excavator / și aș vrea să dezrădăcinez o ființă, un zid cu igrasie, de baie / să mă încurc în țeveturi, bazinețe, faianțe și instalații... / ordonați-mi ceva, ordonați-i ceva / soldatului vasele gh, mangafă / sunt doar un tilicar zdrăngându-și masca de gaze / pe sub un altădată de raze / întorcând capul în gară după vreo periură albastră de dinți / cu pulpe lucioase, albastre, fierbinți... / tovarășe sergent, mai e un cimitir ruginit de secunde / până la eliberare / până la o bere în liniște la ateneu / căci azi nu mai sunt eu / și mintea mea / mă doare'. În *Poeme de amor*, Mircea Cărtărescu este un poet de o inventivitate neseacă, teribilist și profund, fantasmagoric și exact, senzual, tandru și ironic, montând și demontând cu grație mașinăriile lirice cele mai complicate, prin sârmele cărora trece un curent electric de înaltă tensiune". ■ Tot la pag. 9, revista reproduce o scrisoare deschisă a lui Pompiliu Marcea către postul de radio „România liberă” în care criticul reacționează, revoltat, la faptul că postul îi comentase articolul din 12 mai, în scandalul romanului *Palma și pumnul*: „Repet, ceea ce vă comunicam în 1979, anume că „Europa liberă” este, pentru mine, o reminiscență anacronică și nocivă a războiului rece, mistificând în mod grosolan realitatea și adevărul privind socialismul, atacând cu ‘spirit primar agresiv’ (ca să folosim o expresie a lui Marin Preda) istoria românească, România contemporană, realizările și valorile ei. Drept pentru care publicitatea, prin acest post, a ceea ce scriu, o consider jignitoare și compromițătoare. (...) Comiteți, în același timp, ingerințe brutale, inadmisibile în literatura și în viața literară românească, încercând de ani de zile, în ultimii în special, să dictați, stabilind ierarhii, tendențioase până la ridicol, etichetând, creând diversiuni, inițiind campanii denigratoare, incalificabile, mergând până la propuneri privind conducerea breslei, a revistelor literare, acordarea de premii literare sau contestarea celor acordate etc. Cum pot fi calificate asemenea imixtiuni decât ceea ce sunt, și anume tentative de dictat din exterior asupra culturii din Republica Socialistă România, stat independent și suveran care-și construiește aici, în vatra strămoșească, propria-i cultură? În aceste josnice campanii denigratoare, folosirea unor impostori și ratați, jalnice epave intelectuale și morale, gen Monica Lovinescu sau Virgil Ierunca, renegați și mercenari de profesie, vă descalifică iremediabil, intelectual și moral”. ■ Sorin Titel recenzează, la rubrica dedicată „Eseului”, volumul *Science-fiction* al lui Ion Hobana, iar, la „Poezie”, Mircea Scarlat scrie despre volumul *Studiul de noapte* al lui Nicolae Ioana. ■ Tot la pag. 10, e prezent și Virgil Mazilescu cu o scurtă recenzie a volumului *Supunerile* de Corneliu Antoniu. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici, sub titlul *Alte povestiri din Banat*, receptează, destul de sceptic în legătură cu evoluția autorului, volumul de povestiri *Apa de duminică* de Nicolae Danciu Petniceanu. ■ Paginile 12 și 13 ale revistei conțin grupaje de poezii semnate de Mihai Beniuc, Leonid Dimov

(un poem mai amplu, *Manque*) și Ion Horea. ■ Valeriu Râpeanu publică un fragment extins (*Gică Solidu*), de o valoare îndoielnică, din romanul *Pe noi urmașii ne vor invidia*. ■ La rubrica consacrată „Cărții străine”, Angela Jianu publică o interesantă cronică a romanului *Abatorul Cinci* al lui Kurt Vonnegut.

● [„**Tribuna**”, nr. 21] Al. Căprariu publică, pe prima pagină, poemul *Ci-catrice veche*. ■ Nicolae Băciuț consemnează un interviu cu Ion Cristoiu („*Se pare că scriitorul român rezistă cu greu să nu fie în fiecare zi în centru atenției*”): „Tensiunile din viața literară, iritățile, polemicile mai mult sau mai puțin cordiale țin, aș îndrăzni să spun, de însăși natura profesiei de scriitor și orice îngrijorare exagerată nu e altceva decât încercarea de a judeca viața literară cu criteriile altor domenii ale vieții publice. De altfel, în intervențiile pe marginea polemicilor literare se comite o subtilă greșeală: se identifică realitatea literară cu însăși realitatea, efortul de a discredita adversarul prin etichetări politice și morale cu însăși discreditarea acestui adversar. Etichetarea politică și morală, de care se uzează de multe ori în presa noastră literară, a fost și este o primejdie mortală pentru literatură în momentul în care ea e luată în serios de mecanismele administrative. Această luare în serios a unor etichetări politice și morale, de decadentism, cosmopolitism, revizionism a avut loc, într-adevăr, în obsedantul deceniu, când o acuză publică nedreaptă în toiu unei polemici putea să ducă la reducerea la tăcere a adversarului prin mijloace administrative. Astăzi, când practica utilizării unor mijloace administrative în îndrumarea literaturii a dispărut complet, practica etichetărilor, a proceselor de intenție asumată de un scriitor împotriva altui scriitor e mai degrabă primejdioasă pentru cel care o practică decât pentru cel împotriva căruia e utilizată. Avem o politică a partidului în domeniul literaturii matură, adecvată acestui domeniu și, personal, nu cunosc vreun caz de scriitor care, acuzat public de un alt scriitor de cosmopolitism, nepatriotism, estetism să fi fost supus unor mijloace administrative. În aceste condiții, în care partidul a înțeles că literatura nu trebuie tutelată mărunt administrativ, că nu toate faptele și întâmplările literare la un moment dat au o semnificație politică majoră, arbitrul confruntărilor polemice rămâne cititorul”. ■ La „Viața literară”, Adrian Marino scrie despre „dicționarele literare”. ■ Victor Felea publică un grupaj de șapte poeme. ■ Despre Victor Felea, aniversat la împlinirea vârstei de 60 de ani, scrie și Petru Poantă sub titlul *Revanșa confesiunii*.

27 mai

● [„**România liberă**”, nr. 11.996] La rubrica „Profiluri în dialog”, Boris Buzilă consemnează un interviu cu Șerban Cioculescu („*Cred în adevăr, în dreptate, în viitorul neamului nostru*”). ■ Gheorghe Grigurcu semnează o cronică a cărții lui Ștefan Iureș, *Amatorul de sâmburi*. ■ Gh. Bulgăr recenzează volumul de poezie a lui N. Grigore Mărășanu, *Distanța dintre mine și un iepure*.

● [„Contemporanul”, nr. 22] Edgar Papu deschide numărul cu un text despre *Inconfundabila individualitate a poporului*, în care nuanțează, tezigist, „caracterul patriotic al acestei culturi”: „Omenia românească nu este un filantropism abstract, ci un atașament cordial față de plămada concretă, naturală, a omului. La rândul său, umanismul nostru nu exprimă un dat achiziționat, cu caracter compensatoriu, ci o atitudine originară, spontană, dictată de natură. Cultura la noi exprimă tocmai o asemenea inconfundabilă individualitate a poporului nostru. Așa se explică și caracterul patriotic al acestei culturi. Este iubirea față de pământul patriei, de oamenii acestui pământ. Și nu ca date separate, ce se adaugă una alteia, ci ca un tot omogen căruia nu i se mai pot despărți și separa componentele”. ■ Dan Simionescu scrie, tot aici, despre *Tiparul românesc la 475 de ani*. ■ Acad. Manea Mănescu face o prezentare a *Concepției sistemice în opera lui Karl Marx*, iar Andrei Marga scrie despre *Filosofia științei la Blaga*. ■ Sub titlul *Ca archebuza lui Cimosco – bomba atomică*, Ștefan Aug. Doinaș scrie despre Ludovico Ariosto, la 450 de ani de la moartea acestuia, publicând și câteva fragmente din *Orlando furioso*, în traducerea lui și a lui Florian Potra. ■ Sub genericul „Literatură pentru Copii”, dată fiind apropierea zilei de 1 iunie, sunt prezentate mai multe cărți dedicate copiilor: Mircea Moga scrie despre *Cărticică de cinci ani* de Constanța Buzea, Ilieș Câmpeanu despre *Cum se dau nume copiilor* de Florin Costinescu, Alexandru Andrițoiu despre *Voinicel de păpădie* de Vasile Dima, Enache Puiu despre *Aventuri în continentul albastru* de George Mihăescu, Dumitru Micu despre *Copilul și țara* de Virgil Carianopol, Elena Solunca despre *Comoara din peșteră* de Pius Brânzeu, George Chirilă despre volumul *Cine ești?* de Mihai Negulescu; acestora li se adaugă un text scurt al Mirelei Roznoveanu despre *Spațiul aventurii* și unul semnat de Corneliu Leu, *Spectacolul nespectaculos*, despre cărțile lui Constantin Georgescu.

● [„Flacăra”, nr. 21] Nichita Stănescu publică *Spirit de haiku*. ■ Fănuș Neagu scrie, la rubrica sa, sub titlul *La Pomul Verde*, despre Petru Vintilă. ■ La interviul săptămânal, Adrian Dohotaru consemnează dialogul său cu Romulus Guga: „Cred mai întâi că literatura română își trăiește în acest moment un real apogeu. Nu a existat niciodată atâta profesionalitate și atâta demnitate în statutul de scriitor, nu am consemnat în nici o epocă o asemenea conștiință scriitoricească față de destinele poporului român, atâta nevoie de a participa cu forța condeiului la edificarea unei societăți a oamenilor adevărați. Literatura română a câștigat o dimensiune esențială: aceea a politicului. Dimensiune care o situează într-un punct de maxim interes al opiniei publice și într-un circuit mondial valoros.[...] Dar ceea ce a câștigat literatura dintre cele două războaie mondiale a fost statutul profesionist al scriitorului român. Aceasta e marele câștig al perioadei: scriitorul a devenit un profesionist și legat de acest lucru un om ascultat și chiar temut pentru mărturia sa peste timp despre epoca pe care o reprezintă. Și nu numai peste timp, ci chiar pentru timpul pre-

zent deoarece literatura a devenit, în prelungirea experienței dintre cele două războaie mondiale, un factor de influențare a opiniei publice, de educare și de terapeutică la nivelul societății”. ■ La rubrica „O carte în dezbatere”, Gh. Bulgăr și Paul Dugneanu scriu despre ediția de *Opere I* ale lui Lucian Blaga, volum îngrijit de George Gană. ■ Ioan Alexandru scrie excesiv de entuziast despre poezia română: „Poezia română în limba lui Eminescu se scrie și se tipărește adesea cu jertfe dar cu iubire și pricepere din adânc legămnt față de ființa Patriei de către poeți de diferite vârste care nu trăiesc în țară, unii plecați de mult sau de copii de-acasă”. ■ Artur Silvestri recenzează monografia lui Gheorghe Uscătescu despre Erasmus, „un admirabil eseu, o monografie a unei idei exemplificată de o biografie”. ■ Hristu Căndroveanu scrie despre volumul lui Valeriu Râpeanu, *Tărâmul unde nu ajungi niciodată*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 21] Corneliu Vadim Tudor scrie tot despre colecția *Eminesciana* ajunsă la volumul al 31-lea, prilej pentru a polemiza cu Ștefan Avădanei, autorul volumului *Eminescu și literatura engleză*, dar și cu George Popa, plecând de la cartea acestuia, *Spațiul poetic eminescian*. ■ Eugen Barbu publică partea a patra din studiul *Ariel, spre toamnă...*, continuând prezentarea unor părți din studiul lui Ion Pop dedicat lui Lucian Blaga.

● [„**Cronica**”, nr. 21] Ion Alex. Angheluș și Liviu Pendefunda consemnează un interviu cu George Popa („...un scriitor nu-i un cetățean al lumii, ci este fructul unui popor”). ■ Zaharia Sângeorzan scrie, la „Cartea de poezie”, despre volumul *Timpul judecător* de Radu Cârnelci: „Poet de o solară privire a vieții și a timpului oglindite în alegerile unei vârste, Radu Cârnelci ne restituie, în *Timpul judecător*, un melancolic autoportret liric. Trăit sub semnul timpului rememorat de o idee înflorită într-un extaz și într-un orgoliu, răsfrângând un chip de pelerin în lumea sentimentelor, care azi îl recunosc drept credincios aliat”. ■ Nicolae Crețu recenzează volumul lui Lucian Raicu, *Calea de acces*: „...Lucian Raicu face în *Calea de acces* o eseistică de nivel înalt, pătrunzătoare și fină, care atât prin izbânzile ei reale, cât și prin riscurile (și chiar ‘erorile’) pe care, mărturisit, și le asumă, nu-l lasă nici o clipă indiferent pe cititor”. ■ Emilian Marcu publică un grupaj de patru poeme.

● [„**Orizont**”, nr. 21] Marian Odangiu scrie despre *Marșul cariatidelor*, volumul al treilea în trilogia lui Dumitru Popescu, Pumnul și palma. ■ La rubrica „Cronica mărunță”, Anemone Popescu aruncă micii ironii simpatice înspre Traian T. Coșovei: „Opera de prieten de profesie a lui Traian T. Coșovei începe, în schimb, să-și piardă din valuta forte pe care i-o aduceau frumoasele întorsături de condei cu care-și gratula colegii de generație. Afirmția sa că Ion Mureșan (excelent poet, și după părerea noastră) a debutat cu volumul de versuri *Ieșire din iarnă* poate însemna cel puțin două lucruri: 1) Ori că Traian T. Coșovei dă dovadă de o subtilitate excesivă, vrând să-l implice în simpatica-i rubrică „Pro memoria” (pardon, „Pro amicitia” și pe Paul Anghel, un prieten

mai în vârstă, firește, dar bun camarad de conviețuire întru aceleași idealuri literare; 2) ori că poetul ‘cruciadei întrerupte’ vorbește despre un alt volum, necunoscut, al lui Ion Mureșan, apărut poate în vreo editură din Chiuești, locul în care autorul *Cărții de iarnă* își caută, momentan, inspirația...”. ■ Alexandru Indrieș publică articolul *Dan Botta sau poezia identității*. ■ Adrian Dinu Rachieru scrie despre volumul *Interviuri neconvenționale* al lui Mihai Ungheanu: „Atent la context, cu antene sociologice, competent și prob, criticul ieșit de sub fascinația lui Călinescu are ca deviză refuzul acceptării inerente a unor teze, a preluării lor fără control critic. Și această carte de interviuri, prețioasă pentru orice critic literar, îl definește ca un spirit polemic, vivace”. ■ Ilie Măduța publică două poeme. ■ Eugen Dorcescu scrie despre poezia lui Horia Zilieru. ■ Aurel Rău semnează un grupaj de șapte mici poeme. ■ Gabriela Adameșteanu publică un fragment de roman, *Neînțelegere*.

28 mai

• [„**Lucaefărul**», nr. 21] Sub titlul *Melancolie și suavitate*, Costin Tuchilă semnează o cronică a volumului *Suburbiile cerului* al lui Adrian Popescu. ■ La „Cronica literară”, M. Ungheanu scrie despre romanul *Noroaietele* al lui Paul Anghel, referindu-se, evident, la întreg ciclul romanesc *Zăpezile de-acum un veac*: „Cine crede că lumea românească și-a descoperit dimensiunile și posibilitățile recent are motive să se îndoiască de asta, să mai mediteze, ne spune romanul. *Zăpezile de-acum un veac* se oferă ca un viaduct al continuității de stil și de probleme, fiind mai puțin un roman de război, cât romanul unui continent scufundat pe care romancierul s-a străduit să-l scoată la suprafață cu mijloacele epicii de mare respirație”. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Vasile Nicolescu, Patrel Berceanu, Ion Murgeanu, Leonida Teodorescu, Stela Vinițchi, precum și o proză de Constantin Gheorghiu, *Vila romană*. ■ „Campania convențională” a *României libere* la care se referă Artur Silvestri, la „Pseudo-cultura pe unde scurte (XVIII)”, are în vedere „antidogmatismul”: „Interesant este că, în vreme ce planta dogmatismului înflorește spectaculos la *Europa liberă*, grupul celor nouă se forțează să ne facă să credem că ‘neoproletcultismul’ nu a renăscut acolo ci... la București. [...] Însă pentru dogmaticii *Europei libere* asemenea ‘nimituri’ nu contează: esențial este să ne comunice, zi de zi, că ‘dogmaticii’ ar trăi la București, fiind, ce curios!, exact aceia care scriu fără să urmeze povețele venite pe unde scurte”.

29 mai

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 22] Pe pagina întâi a numărului sunt publicate câteva gânduri ale lui Adrian Păunescu despre literatura lui Dinu Săraru, laudat fără măsură. ■ La „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre Mircea Săndulescu, parcurgând volumele

sale până la cel mai recent dintre ele, *Placebo*. ■ La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu face o critică a unei anchete a revistei „Orizont” vizând generația optzecistă: „În timp ce abordează (e drept, fără un program anume) chestiuni esențiale ale literaturii (și culturii) române, intervieveză personalități de prim rang și consacră articole (sau cronici) deosebit de comprehensive unor scriitori negați adesea cu virulență de cronicarii ‘României literare’ (analizele la Paul Anghel, Gheorghe Pituț, Ioan Alexandru și Adrian Păunescu fiind doar câteva exemple), revista ‘Orizont’ organizează de câțva timp niște anchete care tocmai împotriva acestor teme, personalități și cărți se întorc. Cum s-ar spune, ceea ce oferă cu o mână retrage cu alta. Mi-ar plăcea să cred că această contradicție nu e decât efectul normal (fatal, poate), al oricărei anchete. În cadrul căreia poziția invitaților poate constitui tocmai reversul programului estetic al revistei. N-ar fi prima întâmplare de acest gen: s-au văzut cazuri ilustre și cine cunoaște cât de cât presa culturală interbelică le poate evoca de unul singur. Paradoxal însă, dezbateră pusă la cale de ‘Orizont’ despre ultima generație coalizează puncte de vedere care își sunt unul altuia copie fidelă, așa încât înainte de a șoca prin conținut, ea contrariază, mai ales că participanții se vor fiecare în parte originali, prin senzația de opinii trase la șapirograf. [...] Or, ancheta din ‘Orizont’ nu atinge nici una din problemele importante pe care le ridică, prin simpla ei existență, generația ’80: diversitatea de formule artistice, emulația intelectuală, caracterul național al literaturii moderne, raportul cu tradiția etc., etc. În schimb, criticii tineri care participă la ea sau publică în alte colțuri ale revistei se întrec în a experimenta limbajul tipic avangardist”. ■ La rubrica „Atitudini, debateri, controverse”, Mihai Pelin publică un lung articol polemic ce-i vizează pe Monica Lovinescu și pe Virgil Ierunca („*De unde să știe un dezertor cât de grea este ranița soldaților din linia întâi?*”): „În ianuarie a.c., vizitând Israelul, soții Monica Lovinescu și Virgil Ierunca au acordat un substanțial interviu publicistului Iosif Petran. Printre altele, reținem faptul că Virgil Ierunca s-a declarat atunci fost troțkist. Dar în preambulul convorbirii purtate, publicistul și-a fericit interlocutorii cu o observație demnă de tot-interesul: ‘le-a fost sortit să apere demnitatea unui întreg popor – poate chiar împotriva propriilor aspirații personale’ (*Revista mea* nr. 1030, Tel Aviv, 14 ianuarie 1983). Recent, în seara de 20 mai 1983, ne-am convins cu desăvârșire că în remarcă lui Iosif Petran, dincolo de aerul ei echivoc, se ascunde foarte mult adevăr. Atunci am înțeles, în sfârșit, totul. Revista revistelor culturale românești, o rubrică importantă în bucătăria emisiunilor postului de radio ‘Europa libera’, ne-a fost dedicată în întregime și mărturisim că enormitățile debitate cu acest prilej de Virgil Ierunca mi le-au deconspirat până la ultimul rudiment de gândire. Virgil Ierunca nu este decât un adversar inabil și sărac cu duhul al propriei sale națiuni. În România de astăzi, chiar și un vatman de tramvai judecă istoria și dramele poporului său mult mai calificat decât ‘intelectualii’

de la Paris. Ceea ce este cât se poate de explicabil. Pe aceste meleaguri, istoria și dramele ei s-au asumat și s-au trăit până la capăt. De unde să știe un dezertor cât de grea este ranița soldaților din linia întâi? [...] De fapt, ce nu înțelege Virgil Ierunca este adevărul că Partidul Comunist Român, și atunci, și astăzi, a împărtășit și el, zi de zi, ceas de ceas, și la rău, și la bine, soarta poporului nostru. Și-a avut și el martirii lui, vizonarii lui, temerarii lui, toți fiind fiii aceleiași generoase națiuni. Mai devreme sau mai târziu, vom relata cu lux de amănunte și alte episoade dramatice ale epocii. Și va afla și domnul Virgil Ierunca cine și în folosul cui a practicat negarea tradițiilor naționale în România. Până atunci, nu putem decât să ne mirăm profund de gugumănia celor ce investesc fără nici un folos atâtea parale într-o minte plină de călți”.

31 mai

● [„România liberă”, nr. 11.999] Mircea Iorgulescu scrie, la „Însemnări critice”, sub titlul *Muzeul romanului*, despre partea a treia a eseului lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*: „Sunt zeci, poate sute de motive pentru a nu fi de acord cu el de-a lungul celor trei volume din *Arca lui Noe*, dar mai cu seamă în astfel de condiții a vedea în această carte una din marile sinteze critice ale epocii postbelice – cum nu mă sfiesc să spun că este – devine aproape o obligație elementară. Pompiliu Constantinescu l-a numit cândva pe C. Călinescu ‘un profesor volubil’; continuator în spirit al autorului *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*, Nicolae Manolescu este și el un profesor – degajat, dezinvolt, fermecător, devotat literaturii și scrisului nostru artistic, personalitate proeminentă a criticii românești de azi”.

[MAI]

● [„Viața Românească”, nr. 5] Numărul se deschide cu un articol semnat de Cornel Regman, *Mereu baladescul. Un „roman epistolar” și câteva reflecții*, în fapt cuvântul rostit de autor cu ocazia „Simpozionului Radu Stanca”, desfășurat la Cluj-Napoca în 11 martie 1983, cu prilejul comemorării scriitorului, de la a cărui moarte se împliniseră două decenii. ■ Barbu Cioculescu publică un grupaj de patru poeme: *În parc*, *Strategia ninsorii*, *După spectacol* și *Luteția*. ■ Gabriela Adameșteanu publică un fragment (*Invitația*) din romanul *Dimineață pierdută*. ■ Ion Mircea semnează un grupaj de patru poeme: *Koan*, *Alsacianul din Alaska*, *Biblia fără semne* și *Manuscrisul*. ■ Monica Pillat publică o proză scurtă, *Înserare*, iar Lucian Vasiliu semnează poemul în nouă părți *Kalokagathos*. ■ Tot la paginile literare, Florin Sicoe publică povestirea *Sâmbăta engleză*, iar Viorel Gheorghită apare și el cu patru poeme. ■ Constantin Noica publică un eseu despre Mircea Eliade, pornind de la volumul „Sacrul și profanul”: *Cei șapte pași ai lui Buddha. Un înțeles pentru destinul lui Mircea Eliade*: „De aceea ele dansează în cultura timpului. Oricare dintre noi are ceva din soarta și sorții de glorie ai lui Buddha, care abia născut

a făcut șapte pași și a urcat, la capătul lor, pe culmea lumii. Să fie oare treptele de mai sus cei șapte pași ai lui Eliade, în umilitatea biografiei lui, cu natura simplă, natura dezarticulată, natura transfigurată, natura potențată de divin, natura istorică a omului, natura anistorică a lumii rupte de Marele Tot, sau cu natura, omul și divinul ca hierofanie? Să fie alți șapte pași într-o supra-biografie? Ai sentimentul, în orice caz, când îl cunoști întreg, că a înțeles; a găsit numele lucrurilor și poate trece cu pas de dans printre ele, cu acel pas care te mută, spune el singur, într-un alt spațiu decât cel profan, unul sacru. Umanitatea viitoare va dansa poate și ea, pe stațiunile ei planetare, și va căuta astfel să intre în alt spațiu, unul din vidul cosmic. Mircea Eliade a găsit spațiul sacru *aici*, pe un pământ care va trece, dar unde s-au rostit cuvinte care nu vor trece”. ■ La „Comentarii critice”, Nicolae Oprea semnează o cronică (*Tratat despre absență*) a volumului *Poesii nouă* de Mircea Ivănescu, „o compoziție pe teme vechi, în care doar reînnoirea efortului de construcție legitimează actul creației. În lirica românească este o tentativă insolită de epuizare a filonului printr-o lucrare subterană, fără năzuința de a străpunge suprafețele. Măsura originalității este dată de știința dozării efortului constructiv și de arta construcției miniaturale”. ■ *Danilov și Volinad* este titlul cronicii lui Mihai Dinu Gheorghiu la volumul *Câmp negru* al lui Nichita Danilov. ■ Tot aici, M. Nițescu scrie despre volumul *Cinci*, antologia tinerilor poeți ai „Cenaclului de luni”: Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin și Alexandru Mușina, uniți „printr-un subliniat inconformism estetic și tematic, nu numai specific vârstei dar și programatic, prezent de altfel și în volumul anterior al celor patru, fiind înainte de toate un document intelectual și spiritual al unei generații. Inconformismul acesta, care dă unitate volumului, presupune la fiecare dintre ei un foarte sigur sentiment al diferențierii în raport cu poezia actuală, iar pe un plan mai larg, refuzul implicit al psihologiei celor vârstnici, al unor habititudini și realități. Poezia lor, indiferent de valoarea ei, nu trimite la nici un model consacrat decât cel mult cu o notă de ironie, după cum nu se oprește la anumite teme care circulă în poezia actuală și nici la temele ‘mari’ ale poeziei în general. Ea refuză instinctiv ‘seriosul’, ‘gravul’, ‘idealurile’ și romantismul vârstei, căutându-și cu obstinație substanța, pe un ton zeflemitor, în existența diurnă, în gesturile prozaice, în realitatea mărunță, fără a exclude cu totul tonul înalt sau nostalgia unui paradis pierdut. În toate ipostazele însă, spiritul de frondă juvenilă al generației în *blue-jeans* de pretutindeni adie, mai mult sau mai puțin reținut, și peste versurile acestor tineri”.

● [„*Steaua*”, nr. 5] În seria „temelor”, Nicolae Manolescu publică articolul *Julien Green și strămătușa mea*. ■ Aurel Gurghianu prezintă, sub titlul *Numărătoare cu poetul*, poezia lui Victor Felea, text urmat de un grupaj de poeme semnate de Victor Felea: *Visez mereu*, *Sosește vârsta*, *Ce zi luminoasă*, *Mă uit*. ■ Ion Pop publică un lung studiu, *Emil Botta în „marele teatru al lumii”*:

„Romanticul Botta este un fervent al misterului natural, pe care nu-l poate exprima însă decât printr-o deviere spre artificial, dominată de plăcerea și mai intensă – care e a unui rafinat estet – de a construi și regiza niște spectacole cu decoruri și personaje în perpetuă metamorfoză. Și pentru el există emblema romantică a universului-carte, plină de semne ce se oferă descifrării („a Totului Carte stă deschisă”), dar, în fața ei, poetul se comportă – dacă putem spune așa – ca un bibliofil, atras tot atât de înțeleșurile ascunse și, ca atare, tulburătoare, cât de frumusețea paginației și a literei, de eleganța ilustrației și a legăturii. Fapt este că, aproape fără excepție, se ajunge la acea modelare emblematică, tipic manieristă, a universului, în procesul căreia interiorul și exteriorul mândan se întrepătrund, transformând spațiul liric în ceea ce însuși poetul numește „realul meu imaginar”. Acesta este la el sensul – dublu – al „semantizării” realului. „Misterul” naturii romantice devine mister al semnificării (livrești) infinite, conferind „realului imaginar” figura inextricabilă a *labirintului*”.

■ Ion Noja publică un grupaj de cinci poeme. ■ I. Cheie-Pantea publică un studiu despre Lucian Blaga: *Lucian Blaga – repere pentru o ontologie*. ■ Grigore Scarlat semnează două poezii: *Și, uneori, trec cu tine și Mai, 1961 (dedicată lui Lucian Blaga)*, iar Horia Bădescu publică un text, *Unicornul*, tot despre Lucian Blaga. ■ Mircea Muthu scrie *Despre romanul istoric*, focusându-se pe romanul Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*. ■ Nicolae Prelipceanu publică un grupaj de cinci poezii. ■ Liviu Rusu publică un text intitulat *Precizări la câteva precizări*, în sialul articolului *Câteva precizări* publicat de Maria Alexandrescu Vianu, împreună cu câteva scrisori, în „Steaua”, nr. 12 / 1982; prima din ele, datată 4 iunie 1963, aparținând lui Liviu Rusu, este cea în care esteticianul clujean îi relatează lui Vianu istoricul demersului pentru reconsiderarea lui Maiorescu: „Drept concluzie la cele expuse, pun întrebarea: Cine a avut inițiativa reconsiderării lui Titu Maiorescu? Pun această întrebare fiindcă mi s-a contestat acest merit, l-a contestat Mircea Zăciu, care, între altele, recenzând o carte a lui Al Ștefănescu, îl admonestă pe acesta pentru elogiile pe care mi le aducea în legătură cu reconsiderarea lui Titu Maiorescu, afirmând în același timp că inițiativa în definitiv n-a fost a mea, ci a revistei, după cum se spune în nota redacțională”; în al doilea rând, Liviu Rusu clarifică și unele aspecte legate de observațiile făcute pe marginea unor opinii ale lui Vianu legate de hegelianismul lui Maiorescu: „Puteam eu, de dragul unei colegialități, să trec sub tăcere atâtea curențe, puteam să las să persiste atâtea neadevăruri în ce privește circulația ideilor în cultura noastră? Evident, tonul pe care spuneam toate acestea nu putea fi tonul călduros din vechile mele scrisori, aici era doar vorba nu de scrisori, ci de investigații științifice bazate pe date concrete incontestabile, dovezi neîndoielnice, dar nu cred că cineva poate descoperi vreun cuvânt jignitor la adresa lui Vianu în felul cum arătam greșelile comise, înșiram numai dovezile ca atare, care vorbeau de la sine, dar, din păcate, numai elogiile nu puteam stârni. În orice caz, nimic n-am afirmat fără dovezi. Dar iată o împrejurare, care a dus

la o schimbare mai radicală de ton: iarăși Mircea Zăciu. Mă refer la acel ‘*Post-scriptum*’ din *România literară* nr. 11, 11 martie 1982, în care, fără să fi demonstrate măcar la minimum neadevărul susținerilor mele, pretinde apodictic: ‘pe Vianu să nu-l suspecteze de corijență la filosofie, că prea e gogonată’, făcând să se înțeleagă că T. Vianu este infailibil, nu poate greși. A fost o provocare la care am răspuns apăsător, că cine comite greșeli de felul celor pe care le-am dovedit, rămâne într-adevăr corigent, repetând chiar cuvântul folosit de Mircea Zăciu. Cred că oricine a putut vedea că tonul răspunsului meu a fost determinat de provocarea malițioasă. Același Mircea Zăciu a mai spus că încerc discreditația lui Vianu – nu, singura mea străduință a fost să descopăr adevărul. Că darea lui în vileag a putut sau poate duce la discreditație, este oare vina mea? Puteam eu să trec sub tăcere stări de fapt hotărâtoare pentru patrimonial nostrum spiritual? Iată motivele care au dus la schimbarea de ton, la un ‘contrast mai abrupt’, în scrisul meu în legătură cu Tudor Vianu: dragostea de adevăr, sentimental datoriei de a-l da pe față. În nici un caz n-a fost la mijloc o intenție expresă din partea mea de a clătina prestigiul incontestabil al lui Tudor Vianu”. ■ Nicolae Balotă publică un fragment de „memorii”, *1 noiembrie la Paris*. ■ Petru Poantă semnează două texte aniversare: *Traian Iancu – 60 și Eugen Simion – 50*: „...la 50 de ani, Eugen Simion este una dintre cele mai autorizate voci ale criticii noastre actuale; la fel de tânără și de perspicace ca și începuturile sale, dar mai nuanțată, mai subtilă. Foiletonul rămâne, în continuare, marea dragoste a criticului. Mereu în avangardă. Articolele publicate în *România literară*, referitoare îndeosebi la cea mai tânără generație de poeți, dovedesc din plin mobilitatea, disponibilitatea de anvergură a lui Eugen Simion. Inteligentă și sensibilă deopotrivă, critica aceasta reamintește într-un fel de primele ‘campanii’ ale autorului: aceeași dezinvoltură, siguranță și exactitate în afirmarea și susținerea noului. Nici o îndoială, nici o ezitare. Certitudinile vin dintr-o iubire constantă pentru literatură; din vocație și professionalism. La 50 de ani, Eugen Simion este criticul fericit. Marele zbor se presimte. Dar, oricum, o opera există deja”. ■ Aurel Rău continuă seria articolelor sale despre Coșbuc, cu unul în care se apleacă asupra „interludiului lung formativ”, *12 ani*. ■ Augustin Buzura publică *Ora stingerii*, fragment din romanul *Zidul morții*. ■ Constantin Cubleşan scrie despre *Horia Zilieru – veșnicul îndrăgostit*. ■ Cu ocazia „centenarului Onisifor Ghibu”, Fănuș Băileșteanu publică un text evocator, *Între pedagogie și literatură*. ■ La „Cronica literară”, Gheorghe Grigurcu scrie despre primul volum de *Opere* lovinesciene, volumul îngrijit de Maria Simionescu și Alexandru George. ■ Mircea Popa recenzează romanul *Retragerea fără torțe* al lui Radu Tudoran, iar Valentin Tașcu scrie despre *Cartea zodiilor* de Ion Brad. ■ Câteva texte inedite de Tudor Arghezi sunt comunicate revistei de Mitzura Arghezi. ■ La „Viața cărților”, Sever Suciuc recenzează romanul *Taina stelelor* de Dan Claudiu Tănăsescu, Emil Nicolae scrie despre

poeme Mariane Codruț din volumul *Măceșul din magazia de lemne*, iar Radu Săplăcan prezintă volumul lui Dan David, *Eu vă iubesc pe toți*.

● [„Familia”, nr. 5] Aurel Rău publică, pe prima pagina a numărului, un grupaj de *Monorime*. ■ Al. Cistelean scrie aplicat și inteligent despre volumul *Globul de cristal* al lui Ion Bogdan Lefter: „Criticii inteligenți nu pot pentru ca să fie altfel ca poeți. De la regia ideilor, ei trec, cu cai, arme și bagaje, la regia sensibilului, în măsura în care acesta a mai rămas încă domeniul artistului. Facultatea lor dominantă (care, chiar dacă nu-i una de import în noul arondisment, nu-i, totuși, cea esențială) rămâne teoretică, disociativă și va imprima poeziilor, bune-rele, o stare fâțiș intelectuală și o pronunțată tentă parodică. Ei nu creează un model liric, ci aderă la el, nu inventează, ci copiază — cu interpolări, firește — angajând, de regulă într-o activitate secundă o rezervă de sensibilitate rămasă nemobilizată sau dând doar curs, unei ambițiuni de tip totalitar, cioclopedic. Criticii — poeți români de până acum n-au prea reușit să scrie poezia la care visau, probabil dintr-un dezechilibru al funcțiilor și funcțiunilor care făceau din lirica lor o preocupare duminicală, de amatori. Cochetăria lor cu muzele e mai relevantă pentru adeziunea lor critică la un mod poetic decât în și prin ea însăși, după cum și exercițiile critice ale poezilor referă la propria lor formulă. Ambele sunt, în fond, confesiuni intelectuale mascate. Chiar și atunci când s-au depus strădanii serioase și continue pentru salvarea ambivalenței, demonul critic a sfârșit prin a înclina balanța către sine (în cazul lui Gh. Grigurcu, de pildă). Dintre cei de azi, doar Ștefan Augustin Doinaș reușește să mențină în echilibru poetul cu poeticianul (criticul fiind aici o sferă inclusă), creația cu catedra de creație. Pe această linie ferată pare a porni și Ion Bogdan Lefter al cărui *Glob de cristal* impune mai degrabă un lirism al poeziei, decât o poezică a lirismului. Poezia sa începe printr-o criză și un elan al definirii, punând înaintea existenței de fapt, existența de drept, și înaintea existenței pur și simplu, numirea. E o dialectică mai curând de poetician decât de poet și prima decizie a poeziilor sale va fi o decizie de manifest. Poezia se naște din propria ei definire, dintr-un entuziasm lucid al delimitării domeniului. E o șarjă teoretică atinsă de grație conceptuală, cerebrală, rece, dar de o mare febrilitate a ideii. O urgență teoretică apasă asupra creației, nu doar în ciclul ‚prefețelor’, ca o necesitate de a numi himera și de a o provoca astfel. Principiile viziunii nu sunt deduse, ci induse și drumul poetului duce de la conceptul de poezie la text. Ideea va teleghida imaginea, iar modelul poematic va superviza libertatea de invenție. Funcția e cea care instituie semnul, ale cărui valențe sunt satisfăcute după regulile unei geometrii a ideilor și nu după cele ale unei chimii deschisă spre visceral. Poemele lui Ion Bogdan Lefter reprezintă paianul spiritului geometric în triumf și starea lor de grație e o beatitudine a ordinii și rigorii, o incantație a clarității pure. E o poezie de învingător, nu de învins, și problematizarea din unele poeme nu duce spre angoasă și zbatere, spre dezechilibrul textului, ci spre o euforie carteziană.

Textul e prins fără scăpare în plasa de oțel a lucidității și vibrația sa e o vibrație de nerv întins. Poezia pare scrisă mai curând din camera legislativă, decât din cea executivă și contactul ei cu lumea e intermediat de abstracție, realizat la nivelul formei inteligibile și nu la al informului ilizibil. Trăiește și ea din înecarea cirezilor agreste în grupurile apei, din stilizarea rațională, dar nu ermetică a lumii. Paradisul ei e și propriul ei infern: geometria și exultanța demonică a spiritului ordonator, adorația conceptului și beția vertijului algebric. O presiune a apolinicului va aduce după sine nu numai o translație a lumii spre cristalinitate și o percepere a ei prin forme plastice, geometrizate, ci și o corporalizare a abstracțiilor. Idolatria conceptului înseamnă o sensibilizare a lui, o punere în formă spațială. Devoțiunea abstracției e la Ion Bogdan Lefter o religie iconodulă, nu iconoclastă. Abstragerea din concret se răzbună într-o plasticizare a abstracțiilor, iar refugiul în pura idealitate naște o tensiune a materialității conceptelor. Ceea ce spiritul simte ca surplus în materialitatea lumii, subțind-o până la transparență, resimte ca o lipsă în imaginea ei din oglindă, pe care o corporalizează. E un transfer de calități din planul senzorial în cel ideal și invers. Ascensiunii lumii spre idei i se opune un scenariu descensional al ideii ce se întrupează și neliniștea poetului începe doar după epurarea concretului, în aerul tare al abstracțiilor. Spiritul poetic e sigur de sine doar în exercițiul său purificator, în abstractizarea lumii; dincolo de acest pas, o spaimă rece îl inundă și el va căuta dovezi palpabile, materiale ale ființei și universului. [...] O întregă scară a stării de căutare a certitudinii, mergând de la pipăire la mușcare, de la ,mâna întinsă către principiu' la ,burghiul hămesit forând în interstiții', de la tăiere la împlântare și de la străpungere la forare, conturează în subsolul acestei poetici a transparenței și jubilației intelective o mitologie a concretului. Verbele de miner se aglomerează și sub muzica abstracțiilor se deschid trape și galerii, crăpături prin care moartea ,va întinde mâna' și ,te va trage delicat / în partea cealaltă'. Luat mai din scurt și somat să spună repede care-i fantoma lui, acest poet al beatitudinii lucidității și al geometriei inefabile a conceptelor, s-ar putea să răspundă cu totul contrariant – gnomul". ■ Virgil Podoabă recenzează romanul *Vladia* al lui Eugen Uricariu. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre cartea lui Radu Petrescu, *Meteorologia lecturii*: „Pentru cei care văd în Radu Petrescu, cel neglijat în timpul vieții, situat în succesiuni nominale adesea stânjenitoare, un astru în ascensiune, merit a atinge, în conștiința literară, culmi nebănuite, aspectul său de teoretician al actului literar dobândește o pondere specială. Reflecția îi însoțea perpetuu creația cu o cutezanță ce-i determina până la urmă calitatea de prezență autonomă, în jurnal și eseu, în articol și corespondență. Apărea ca o tendință a ,inspirației' de a se cristaliza ideatic, de a se supune lucrării maxime a lucidității, parcurgând drumul invers al comentariului ce nutrește nostalgia semnului artistic. Înzestrarea speculativă a scriitorului era dintre cele mai pregnante, așezată pe o multilaterală informație umanistă, pe o inestinguibilă

curiozitate în sfera raporturilor abstracte și sensibile dintre lucruri. Volumul său postum, *Meteorologia lecturii* (Ed. Cartea Românească, 1982), ne dă dimensiunea ambițioasă a acestei activități, reformatoare prin gesturi tranșante, exprimându-se autoritar prin decrete ale inteligenței. [...] Atent la câteva categorii în care s-ar putea grupa toate operele reprezentative, încercând a asigura prezența întregului prin ‚decupări’, Radu Petrescu are ochiul ațintit spre zări depărtate, frământând cu oarecare nonșalanță (fără a-l privi) aluatul opulent al exemplificărilor. De aci o anume tendință ‚necritică’ (spiritul critic fiind absorbit de problematica majoră, de articularea în idee organizatoare). Ultimele două capitole suferă întrucâtva de această distragere a autorului, ce poate fi ilustrată prin rândurile cu care sfârșeste cartea, îndoielnice sub raportul strict al judecății de valoare: ‚în 1967, când apărea *Mare incognitum*, se manifesta astfel, după publicarea ultimelor două romane ale lui G. Călinescu, un alt mare eveniment al gândirii artistice românești’. Credem (fără nici o ironie!) că pana calofilă, dar și, în egală măsură, vizionară a lui Radu Petrescu visa a așterne, în cele din urmă, o ‚epopee’ critică, adică un text ‚originar’, desenând un gest analog dar superior făcerii lumii’, după cum s-ar fi explicat el însuși”. ■ Eugen Simion publică o a doua parte din studiul despre Leonid Dimov, început în numărul anterior. ■ Ioan Evu publică povestirea *Nuntă de toamnă*. ■ Crăciun Bejan scrie despre „o valoroasă reeditare”, a volumului de opere filosofice ale lui Lucian Blaga. ■ Sub titlul *Albele silabe*, Diana Adamek scrie despre „lumea” lui A. E. Baconsky. ■ Radu Enescu încheie numărul cu un text interesant intitulat *Franz Kafka sau mistificarea negativă*.

● [„Convorbiri literare”, nr. 5] Pe prima pagină a revistei, sunt publicate două poeme cu temă rural-patriotică, *Șezătoare literară* de Traian Iancu și *Prin trupuri și ierburi* de Haralambie Țugui. ■ La rubrica „Cronica literară”, Al. Călinescu scrie, sub titlul *Polemici cordiale și ironice* despre volumul lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*, și despre cartea lui Mircea Horia Simionescu, *Banchetul*. ■ Al. Dobrescu semnează o cronică a cărții lui Marin Sorescu, *Fântâni în mare*: „Marcat de violente inegalități, *Fântâni în mare* oferă o imagine exactă a poeziei lui Marin Sorescu, scriitor îndeobște elogiât pentru slăbi-ciuni și contestat pentru meritele evidente”. ■ Tot aici, Constantin Pricop scrie despre volumul lui Sorin Mărculescu, *Carte singură*. ■ La rubrica „Calendar”, Al. Călinescu scrie un text „aniversar” despre „un critic român de azi”, Eugen Simion: „La început ‘impresionistă’, chiar dacă temperată de o anume rigoare universitară, critica practică de Eugen Simion și-a apropiat treptat metodele și principiile consacrate de ‘noua critică’. Această evoluție apare ca un ‘caz’ exemplar de deschidere, de receptivitate, de superioară intelectualitate. Citiți atent și comprehensiv, fără ‘acreală’ și fără prejudecăți, Richard și Poulet, Bachelard și Genette, Rousset și Barthes îi furnizează criticului nenumărate sugestii fecunde, îi stimulează imaginația, îi confirmă intuițiile, îi oferă argumente și justificări. Între respingerea dogmatică, bazată pe acea suficiență

pe care o dă ignoranța și adulara necondiționată, dar nu mai puțin sterilizantă, a principiului ‘metodei’, atitudinea lui Eugen Simion este una echilibrată și înțeleaptă, atitudinea unei minți care refuză extremele dar care știe totodată că a face abstracție de ceea ce se petrece în critica actuală înseamnă a te condamna la o izolare anacronică și păgubitoare pentru însuși destinul literaturii române”. ■ Tot aici, un alt text aniversar, despre Horia Zilieru, „la jubileu”, este semnat de Laurențiu Ulici. ■ Mircea Ivănescu publică trei poeme: *jocul de-a Hamlet*, *passacaglia* și *morfologia (și sintaxa) basmului*. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Nicolae Țațomir, Ovidiu Genaru, Dan Giosu și Radu Andriescu. La rubrica „Panoramic editorial”, Daniel Dumitriu recenziază cartea lui Aurel Titu Dumitrescu, *Iubire de pietrar*, Alina Nour scrie despre volumul *Un Gulliver printre chitici* de Mircea Sântimbrianu, Valentin Tașcu – despre volumul *Febră vesperală* al lui Marcel Constantin Runcan, Muguraș Brânzei – despre cartea Cristinei Hăulică, *Textul ca intertextualitate*.

● [„Ateneu”, nr. 5] Theodor Codreanu publică articolul *Cele „două critici” și falsa polemică*, analizând raporturile dintre foiletonul critic și critica de sistem, indicând drept o falsă polemică cea dintre adepții protocronismului și cei ai sincronismului și privind cu mefiență descoperirile „noii critici”: „Una din plenaryle de acum câțiva ani ale Uniunii Scriitorilor a avut, de altfel, ca obiectiv, tocmai stimularea interesului pentru problemele teoretice în revistele noastre, inițiativă care – să recunoaștem – nu a prea dus la urmări spectaculoase. Acestea își fac totuși simțită prezența, câștigând tot mai mult teren la nivel editorial prin traduceri, încercări de aplicare a unor sisteme critice la literatura română, prin realizarea de sinteze despre ‘noua critică’, prin eforturile de elaborare a unor strategii moderne ale lecturii etc. E suficient câteva nume la întâmplare: N. Balotă, Eugen Negrici, I. Vlad, Magdalena Popescu, Al. Călinescu, Elena Tacciu. E drept, asistăm totodată adesea la proliferarea unui simplu mimetism, o preluare necritică și abuzivă mai mult a terminologiei sofisticate a ‘noii critici’, în care semiotica deține prioritatea. Și, astfel, pare îndreptățită rezerva pe care o manifestă critica numită foiletonistică față de zelul unor ‘teoreticieni’ de ultimă oră. Aici, reușitele personale cer trudă imensă, informație, vocația asimilării cratoare a ideilor”. ■ La rubrica „Profil de critic”, revista conturează un portret al lui Eugen Simion, despre care scriu Ov. S. Crohmălniceanu, Nicolae Manolescu și Al. Dobrescu; în opinia lui Ov. S. Crohmălniceanu, „literatura rămâne pentru Eugen Simion o instituție venerabilă, cu o existență ideală neîndoioasă, independent de vicisitudinile pe care le cunoaște zilnic lumea scriitoricească. Tocmai de aceea, criticul se simte obligat să apere o atare imagine și să opereze mereu prin referință la ea. Efectele sunt, o intransigență nespectaculoasă, dar respectată cu sfințenie, ca pe un blazon, de asemeni, o seriozitate, o ținută obligatorie pentru cine crede realmente în demnitatea valorile intelectuale. Criticul se ferește de poze grave și marțiale, dar nici nu face tumbe”. ■ După Nicolae Manolescu consideră că

Eugen Simion „este unul dintre criticii cei mai ascultați la noi”: „Am fost, două decenii, împreună și la bine și la rău: n-am coborât camaraderia noastră de idei la nivelul unei triviale amicitii. Ceva ce nu vrea să spună că n-a fost în ea adevărată căldură; din parte-mi, cel puțin, ca să nu vorbesc în numele lui, ea a existat din prima clipă, din dimineața de toamnă de acum douăzeci și mai bine de ani, când m-a întrebat, arcuindu-și puțin sprâncenele, ce se întâmplă cu mine. În critica lui E. Simion se pot descoperi, la nevoie, trăsături similare: rezervată, protocolară, sobră. Aș stăruii acum pe o trăsătură mai greu vizibilă, de la început, dar manifestă în tot ce scrie: lealitatea. E. Simion s-a format, ca și mine, scriind despre poeți și prozatori care aveau (și nu) aproximativ vârsta noastră. Chiar dacă s-a ocupat și de Eminescu sau de poezii de acum un veac și jumătate, cea mai întinsă parte din critica lui este aceea consacrată scriitorilor din generația noastră. Nedisponând de o rubrică regulată de cronică literară, dar și prin prudență înăscută s-a angajat rareori chiar din prima clipă; dar o dată angajat, n-a mai dat înapoi. Dezamăgit de cursul operei unora sau altora, înșelat în speranțe, s-a ferit de obicei s-o arate public. Lealitatea aceasta este, sub raport etic, admirabilă, chiar dacă, în plan pur critic, riscă să-și asume uneori o cauză pierdută. Temperamentul l-a oprit de obicei pe E. Simion să fie nedrept ori crud cu confrății săi. A spus totdeauna ce a gândit, dar a dat judecății lui o formă care să nu jignească. Calculul meschin nu joacă nici un rol în această rezervă: dacă percepem în articolele lui vreun interes, el este acela pentru literatură, nu pentru persoana autorului. La rigoare, a polemizat: răspunzând, nu atacând el, cel dintâi. Și a făcut-o, când a fost lovit sub centură, cu amărăciune. Franchețea lui, chiar și în rarele ‘execuții’, e deferentă. Nu se bucură de eşecuri. Critica lui e una fundamental constructivă”. ■ Constantin Trandafir scrie, sub titlul *Studiul și foiletonul*, scrie despre studiul dedicat lui Bacovia de Daniel Dumitriu și despre foiletoanele lui Alexandru Dobrescu. ■ Sub titlul *Dimensiunea etică*, Costin Tuchilă scrie despre cărțile de critică ale lui Mircea Iorgulescu. ■ Cristian Livescu recenzează volumul Irinei Mavrodin, *Modernii – precursori al clasicilor*: „Sobru și convingător, preferând impersonalitatea metodei oricăror impresii fugitive, scrisul Irinei Mavrodin are consistența erudiției”. ■ Sub titlul *Bucuria lecturii*, Vlad Sorianu semnează o cronică a volumului *Între da și nu* al lui Alex. Ștefănescu. ■ Ioan Holban scrie despre „critica antropologică”, în fapt o cronică a cărții lui Cristian Livescu, *Scene din viața imaginară*, în care autorul „dovedește pregătirea și, aș spune, vocația sa pentru sinteza critică”. ■ Liviu Leonte publică un articol aniversar, *Ipostazele poetului*, pus sub genericul „Horia Zilieru – 50”. ■ La rubrica „Pro amicitia”, Radu Cârneli scrie despre volumul lui Nicolae Dragoș, *Scutier la umbra clipei*. „poet politic declarat, situându-se în linia întâia a luptei pentru viață, revoluție, civilizație”. ■ Ioan Holban consemnează, în cadrul „Colocviului Ateneu”, o convorbire cu Nicolae Crețu, despre „Cercul de critică și istorie literară” al Facultății de Filologie a

Universității „Al. I. Cuza” din Iași. ■ Tot aici, Smaranda Vultur scrie despre Cercul de semiotică de la Timișoara, făcând și un scurt istoric al acestuia, cu membrii cei mai reprezentativi: Ilie Gyurcsik, Livius Ciocârlie, Șerban Foarță, Margareta Gyurcsik, Crișu Dascălu, Maria Foarță, Adriana Babeți, Marcel Corniș-Pop, Doina Dascălu, Rodica Binder, Delia Șepețean. ■ Eugen Simion publică partea a doua din studiul despre „tânărul Ionesco”.

● [„Argeș”, nr. 5] La rubrica „Cronica literară”, Alexandru Suter scrie, sub titlul *Orizonturi și capcane ale barocului*, despre volumul lui Ion Istrate, *Barocul literar românesc*. ■ În prezentarea lui George Muntean, e publicat un text inedit al lui Vladimir Munteanu, *Poezia și publicul*. ■ Numărul include două grupaje de poezie, semnate de Traian Iancu, respectiv de Călin Vlășie. ■ În închiderea numărului, e publicat un text al Rosei del Conte despre Tudor Arghezi, text tradus de Geo Vasile.

● [„Astra”, nr. 5] Gheorghe Crăciun publică, în deschiderea numărului, un studiu teoretic, *Trup și literă*, cu trimiteri spre Roland Barthes, Vico, J.P. Richard, Baumgarten, McLuhan. ■ Damian Spătaru consemnează intervențiile din cadrul unei dezbateri a revistei pe tema prozei scurte (*Structură și experiment în proza scurtă*), intervenții ale lui Laurențiu Ulici, Zorin Diaconescu, Marius Lazăr, Teohar Mihadaș, Mihai Olos, Corneliu Cotuțiu, Radu Săplăcan, Olimpiu Nușfelean, Ion Mureșan, Ion Bogdan. ■ Gheorghe Izbășescu și Raluca Octav publică fiecare câte un grupaj de poezie. ■ La rubrica „Cronica literară”, A.I. Brumaru recenzează romanul lui Mihail Diaconescu, *Călătoria spre zei*. ■ *Turism și... futurism literar* este titlul celui de-al optulea episod al „Literaturii futile”, serialul lui Radu Săplăcan, în care scrie despre două din cărțile tipărite la editura Sport-Turism, *Muntele de aramă* de Elena Mătasă și *Curcubeu februarie* de Gheorghe Colț, scrise cu imaginația și cu instrumentarul stilistic al unor „cuminți și mediocri elevi în clasa a zecea, la un liceu de construcții”. ■ Aurel Ion Brumaru scrie, sub titlul *Sigilii pe ceara actualității*, despre cartea lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*. ■ *Polemizând cu literatura balcanică* este titlul cronicii Valeriu Bîrgău la romanul Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*.

● [„Tomis”, nr. 5] Vasile Nicolescu publică două poeme, *Baladă* și *Sub roiul uriaș de mâini*. ■ Laurențiu Ulici este invitatul lui Nicolae Rotund în cadrul interviului revistei, vorbind despre debutul său, despre ce înseamnă talent în critică, plăcerea lecturii pentru criticul literar, despre opiniile critice formulate în legătură cu Arghezi, cu Ion Barbu și despre focusarea pe cărțile debutanților. ■ Alex. Ștefănescu continuă, la rubrica sa, articolul despre Marin Preda, scriind despre „artistul” și „moralistul” Marin Preda. ■ LA rubrica „O cartea în discuție”, revista se apleacă asupra romanului lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*, despre care scriu Alexandru Paleologu (*Despre „metafizică”*) – polemizând elegant cu receptarea lui Mircea Iorgulescu –, Livius Ciocârlie (*Universul prozatorului*), Gabriel Rusu (*Virtuțile povestirii*) și Vladimir Bălă-

nică (*Un roman generic*). ■ V.B. (Vladimir Bălănică) scrie la „portretul criticului la maturitate”, despre Lucian Raicu și volumul său, *Cartea de acces*, „o lucrare de primă însemnătate pentru opera critică a lui Lucian Raicu atât pentru profunzimea ipostazelor, cât și pentru că, așa cum ne-am străduit să arătăm, face dovada valențelor modern-stilistice ale unui autor pe nedrept considerat ‘încruntat’.” ■ Ovidiu Dunăreanu publică o proză scurtă, *O după-amiază de pomină*.

● [„**Transilvania**”, nr. 5, începând cu acest număr, Ștefan Tancou e prins în caseta redacțională în calitate de secretar responsabil de redacție] Ștefan Aug. Doinaș publică un grupaj de patru poeme: *Crisalidă*, *Peisaj*, *Metamorfoza cercului*, *Leprosul*. ■ La „Mișcarea literară”, Mircea Ivănescu scrie despre „spiritul poeziei”. ■ N. Steindhardt publică un text intitulat *Microportret Ana Blandiana*. ■ Tot aici, același Mircea Ivănescu semnează o cronică a volumului *Veșnica reîntoarcere* al lui Leonid Dimov: „Există în poezia lui Leonid Dimov, o abundență a imaginilor rostogolindu-se parcă pe o pantă uriașă, învălătucindu-se, îmbinându-se, explodând – și fiecare din țândărilor acestea ascund în ele aiuritoare irizații, sticliri și, în cele din urmă, înțelesuri, care i-au făcut pe unii din cei care au scris despre acest poet să-l considere un scriitor baroc. O atare etichetare își are, poate, meritele ei, deși, dacă stăm să privim lucrurile mai atent, poezia lui Dimov nu se încadrează pe de-a-ntregul în tipologia – sau psihologia – artistului baroc”. ■ Petru M. Haș scrie despre poezia lui Mircea Ivănescu, parcurgând toate volumele lui până la cel din 1982, *Poesii nouă*

● [„**Amfiteatru**”, nr. 5] M.N. Rusu publică o cronică, *Revenirea la Nichita Stănescu*, aplecându-se asupra a două volume, *Noduri și semne* și *Oase plângând*, cartea publicată în Iugoslavia. ■ Sub titlul *Leșirea din cuvinte*, Dinu Flămând scrie despre volumul Constanței Buzea, *Cină bogată în viscol*: „Acest cântec al retragerii din cuvinte, noua carte a Constanței Buzea, face parte din acele reconsiderări etice, în care adăstează și strălucește poezia noastră bună din ultima vreme”. ■ *Viața la oraș* este titlul cronicii lui Ioan Buduca la cartea lui Mircea Cărtărescu, *Poeme de amor*: „*Poeme de amor* stă alături de *Craii de Curtea Veche* în muzeul imaginar al Bucureștilor, fiindu-i imn și epopée. Iar autorul acestor poeme este un Walt Disney al poeziei și un inovator de anvergură”. ■ Sub titlul *Cavalcada poetică*, Ion Bogdan Lefter scrie despre volumul Marianeii Marin, *Un război de o sută de ani*.

● [„**Opinia studentescă**”, nr. 4-5, 24 de pagini] Gabriel Stănescu publică poemul *Exerciții de apărare pasivă*. ■ Liviu Antonesei publică o a patra parte din *Fragmentele despre poezie*, sub forma unei scrisori adresate lui Cezar Ivănescu: „În acest sens, mie îmi este foarte clar că poezia nu poate fi decât scop, scop în sine – de se poate spune așa – și niciodată mijloc. Ea este risipire a ființei proprii și, poate, singura cale de a atinge cât de puțin din lumina celeilalte Ființe. În consecință, ea nu poate duce niciodată – fără a-și știrbi în mod fatal

prestigiul – la o acumulare, fie aceasta de avere, statut social, până la urmă, de putere. Unde începe puterea, poezia se retrage dezgustată. Or, impresia mea este că dumneavoastră v-ați lăsat sedus de tentațiile puterii și, mai ales, de iluzia posibilității obținerii acesteia prin mijlocirea poeziei. O astfel de tranzacție nu o pot privi decât ca fiind impură și condamnabilă, chiar de-ar fi făcută spre binele poeziei. Aceasta este cea dintâi și esențială obiecție pe care îndrăznesc să v-o aduc. Știu că această propoziție vă va șoca și că, cel puțin la început, o veți privi ca pe o impertinență. Sper, însă, că, în clipa de liniște ce va urma izbucnirii violente firești, veți privi cu oarecare atenție afirmația mea. Nu îndrăznesc și cred că îmi veți da dreptate. Voi fi mulțumit daci voi reuși și vă tulbur, fie și pentru câteva secunde. De aici, de la această tulburare, ar putea începe un dialog. Mă puteți întreba cine sunt eu, de unde vorbesc eu ca să vă pot pune aceste întrebări fără a mă prăbuși în ridicol. Ați avea toată dreptatea. Dumneavoastră sunteți autorul unei opere publicate de a cărei importanță nu se poate nimeni îndoii, eu un autor obscur risipit prin felurite publicații. Faptul că în această disproporție nu sunt numai eu vinovat nu are – de acord! – absolut nici o importanță. Totuși, de unde vorbesc eu? Voi da răspunsul cel mai vulnerabil dar și cel mai sincer: dacă nu o operă vizibilă – care nu există –, atunci măcar o anume poziție față de poezie și o iubire necondiționată față de aceasta îmi dau dreptul și curajul de a vă interpela. Eu pot spune cu mâna pe inimă, fără să ezit: sunt un poet liber. ‘Literalmente și în toate sensurile’ ca să-l citez pe admirabilul Rimbaud. Sau, mai modest: eu sunt un iubitor de poezie liber, pentru că nu am angajat poezia în nici o acțiune străină de esența sa. Dar dumneavoastră mai puteți afirma acest lucru fără ezitare? Aș fi primul care m-aș bucura dacă răspunsul dumneavoastră ar putea fi afirmativ. Mi-e teamă însă că motivele de bucurie s-au îndepărtat în anii aceia în care poziția dumneavoastră nu era alta decât a mea”. ■ La rubrica „Cronica literară”, Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul Marei Nicoară, *Existența poetului*: „Mara Nicoară metaforizează cu o așa de dezarmantă lipsă de pretenții, cu o așa de amabilă superficialitate, încât ne stupefiază. De câte ori atitudinea critică nu se rușinează în fața inexistenței? Dar să încercăm, totuși, a o menține. Ceea ce am numit, la începutul prezentelor însemnări, neosămănătorism, e și o mare dulcegărie, o neconținută diminutivare a materiei, o alintare mecanizată. Lumina nefirească a sărbătorii continue o face pe poetă să-și piardă credibilitatea, precum ciobanul care, simulând în repetate rânduri atacul lupilor, nu e luat în serios când acest atac se produce într-adevăr. Dominantă e o frivolitate a tratării tuturor categoriilor lirice, inclusiv a elementelor mitice, solemne și mobilizatoare. În cel mai bun caz, idealismele Marei Nicoară reprezintă niște noi ‘strigări trupești lângă glezne’, abia convertite într-un cifru jurnalistic, rapid (și aproximativ) sublimate prin aluzii (ori iluzii) etice. Între preînăltele sale prezumții geniale și realitatea versului se deschide acel mic abis domestic ce există între un obiect de artă și un vas oarecare de bucătărie. Încă o dată, preferăm a

lua atitudinea de ‘deschidere’ a poetei, gesturile ei de neprecupețită mărinimie în sensul lor nemijlocit omenesc. Concretul textual nu poate concura cu însașiabila vitalitate ce zace în intenția sa, trădătoarea literă ni se prezintă extrem de îndepărtată de avântul incomensurabil ce s-ar cuveni s-o insuflă. Raportul e dintre o stea și reflectarea sa în unda incertă a unui eleșteu”. ■ Liviu Antonesei publică poemul *Comunitate mecanică spre sfârșit de secol, privită în pura sa mișcare autoreferențială. Poem scris pentru a coborî la un prag suportabil noxele adunate de-a lungul zilei de 18 mai.* ■ Romulus Nicolae recenzează cartea de debut a lui Dumitru Chioaru, *Seară adolescentină.* ■ Călin Vlasie publică un grupaj de patru poeme. ■ Florin Predescu recenzează cartea lui Mircea Ivănescu, *Poesii nouă.* ■ Lucian Vasiliu publică două „poezii de subsol”: *Până dimineață și Hic et nunc.* ■ Bogdan Ghiu publică o traducere din lucrarea *Suprarealismul și visul* de Sarane Alexandrian, mai precis un fragment referitor la suprarealismul românesc.

IUNIE

1 iunie

● [„Scânteia”, nr. 12.681] Numărul, apărut de Ziua Internațională a Copilului, se deschide cu un text semnat de Nina Cassian, *Ceea ce trebuie apărut...* ■ În spiritul numărului și al zilei aniversate, Titus Vîjeu recenzează, sub titlul *Cântecul copilăriei*, cartea lui Mihai Negulescu, *Cine ești?*, iar Ioan Adam scrie despre „literatura pentru copii”.

2 iunie

● [„România literară”, nr. 22] În numărul 22/ 1983 din „România literară”, Alexandru George deschide seria articolelor literare cu un mic eseu despre *Critica și conștiința scriitorului*, încercând, printre altele, să explice posibilitatea criticii de a interveni în desfășurarea literaturii, de a acționa asupra conștiinței creatoare, oferind, didactic aproape, lecții de critică literară: „S-a vorbit mult de ‘negativismul’ criticii, opus, chipurile, caracterului pozitiv al creației – și ideea aceasta este vehiculată nu numai de o serie de naivi, din afara perimetrului literaturii și, am zice chiar, al minimei culturi, dar și de unii scriitori foarte supărați pentru ceea ce critica nu e dispusă să le recunoască. În realitate, critica nu poate distruge o valoare, ci doar îi poate stabili cuantumul real de existență, într-un sistem de relații cât mai strict și mai adecvat. Unul din felurile în care criticul este în măsură să acționeze, ba chiar e obligat să acționeze, nu din motive de ordin personal (sau dintr-o ‘răutate’ ce gratuit i se presupune), ci pentru a îndeplini un comandament etic de temelie al profesiei sale, e de a uni luciditatea cu severitatea pentru a-l aduce pe scriitor, cu toate închipuirile sale, la planul realității ferme, singura care contează efectiv. (...) Scriitorul

trebuie obișnuit cu adevăratele repere ale literaturii noastre, care sunt altele decât stricții săi contemporani, eventuali colegi de redacție sau foști camarazi de școală, care se întresușin cu îmbrățișări și acolade pe cât de sincere într-o privință, pe atât de interesante în multe altele. Adevărata vocație a criticului e de a depăși nivelul simplei 'receptări' amicale, a înregistrării fără accent, cu o bunăvoință contrarie adevăratului rost al confruntării dintre critică și creație. El trebuie să încerce a depăși situația 'de moment', forțând sensul viitorului, nu prin impunerea unor obiective iluzorii, a unor programe artificiale, ci prin deschiderea unei cât mai ample perspective de raportări, în care scriitorul se află în cele mai periculoase și glorioase vecinătăți, singurele care pot descuraja mediocritatea, dar vor fi în cele din urmă înțelese ca un îndemn de adevărații, de marii artiști pe care îi așteptăm". ■ La rubrica „Confruntări”, Ov. S. Crohmălniceanu publică un studiu extins despre dramaturgia soresciană (*O formulă originală de dramaturgie istorică*); comentând piesele inspirate de istoria națională, criticul identifică și argumentează integrarea lor într-o formulă dramatică modernă, plasată în plin existențialism, bazându-se pe „transparența parabolei și facultatea acesteia de a actualiza energic trecutul, dezvăluindu-i într-un chip izbitor, sugestiv, emblematic, permanentele”: „Modernă e și pendularea pe care o suferă drama istorică la Marin Sorescu, între tragic și comic. (...) Sarcasmul, ironia, grotescul pătrund astăzi masiv în drama istorică și numai spiritelor mărginite îi pare aceasta o impietate. Asistăm la o reacție anti-romantică, în primul rând, împotriva marilor marilor mașinării scenice și stilului pompos, emfatic, care au făcut specia să semene cu spectacolul de operă și să aibă un pronunțat aer desuet. Dar există și o altă rațiune mai profundă: momentele de cultură târzii au o preferință specială pentru viziunea ironică, sarcastică, grotescă, fiindcă stau sub semnul melancoliei”. ■ Sub titlul *Melancolia alergătorului de cursă lungă*, Radu G. Țeposu scrie despre volumul *Rezervația de zimbri* al lui Adrian Păunescu; criticul încearcă, atât cât îi permit versurile păunesciene, să ofere și o altă imagine a poetului, dincolo de aceea a oratorului patetic, „chinuit de suferințele planetei, țipând dureror la istoria surdă ori admonestând vehement umanitatea inconștientă”: „Toată vibrația față de social stă, în fond, pe melancolie lăuntrică structurală, pe un freamăt elegiac autentic. Teatralitatea de sorginte macedonskiană (sesizată de Petru Poantă), furia romantică de sorginte heliadescă (observată de Ion Pop) sunt, amândouă, forme de protecție (teatrale și retorice) ale interiorității vulnerabile, fragile, deci sensibile (...). Fizionomia antinomică a acestei poezii vine din permanenta resimțire a neliniștii paradoxale. Poetul n-are umilința psihologică de a-și asuma suferința, de a se lăsa copleșit de ea. Vrea s-o domine, s-o exorcizeze, proiectând-o retoric în rechizitorii dramatice ori în monologuri interogative. Numai că melancolia îl trage mereu de mânecă și când brațul e pe punctul de a se ridica triumfal, ochiul lăcrimează discret”. Concluzia articolului vine cumva de la sine: „Poezia lui Adrian Păunescu, posesivă, acaparatoare, copleșitoare

prin patetismul ei persuasiv, nu vorbește numai despre ‘ordinea de zi’ a planetei, ci și despre ‘viața în podul palmei’. De fiecare dată când melancolia se insinuează în ființa sa, poetul se abandonează comunității”. În „Carnet”-ul său, pe aceeași pagină cu articolul lui Radu G. Țeposu, Eugen Jebeleanu publică un mic poem, *Poate că...* ■ La pag. 6, Nichita Stănescu e prezent cu nouă „Partituri” din *Temă cu variațiuni*, iar Balogh József publică două poeme: *Intrare în labirint* și *Găuri negre*. ■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu comentează *Două memorabile palinodii domnești*: una, datată Gura Teleajenului, 26 septembrie 1600, aparținând lui Mihai Viteazul prin care voievodul aține să repare o greșeală, emițând o ‘carte provizorie de danie’ către „jupanul Antonie Grama”; cea de-a doua, un act emis la Constantinopol, la data de 18 noiembrie 1705, „în beneficiul postelnicului Arapu, în calitate de soț al doilea al Tofanei, care pe vremea când era soție de spătar, a fost prădată de lacoma soție a domnitorului Gheorghe Duca”. ■ Geo Bogza continuă cu textele sale din *Trapez*, începând cu o confesiune: „Celor ce ar putea fi surprinși de caracterul – să-i spun nesperios? – al unora dintre aceste texte, îmi îngădui să le reamintesc că în viața mea nu au fost numai anii împotrivirii sau călătoria în lungul Oltului, ci și – la început de tot – mahalaua ploieșteană. Pe de altă parte, înainte de a împlini șaisprezece ani, înainte de a intra sub raza lui Eminescu, primul mare scriitor sub al cărui farmec am trăit a fost Caragiale. Deși nu am mâna făcută pentru acest gen și știu că nu mă pot aștepta decât la rezultate minime, prețuind dintotdeauna hazul, iar lipsa lui socotind-o, în aceeași măsură ca pe cea a sublimului, un semn al înstrăinării, încerc – între degete cu un condei care s-ar putea să nu mă asculte – să văd dacă nu pot trece în scris ceva din ceea ce adeseori, chiar pe când aveam motive să fiu trist, m-a făcut să izbucnesc în râs.”. ■ La pag. 8, sub titlul *Marin Preda – Treptele confesiunii*, Monica Spiridon scrie despre un autor „a cărui producție, considerată în mișcarea ei temporală, se îndeamnă citită ca o istorie a confruntării neîntrerupte și chinuitoare a creatorului cu o anume formă literară”; autoarea subliniază două aspecte esențiale pentru înțelegerea mecanismelor narrative ale lui Marin Preda: pe de o parte, „circulația nestingherită, preluarea uneori amplificată, alteori *tale quale*, a acestor nuclee confesive de la o carte la alta, dar (nota bene!) și dinspre confesiunea directă a scriitorului Preda către textele de ficțiune”, o formă de intertextualitate cu sine însuși care „atestă și formal întemeierea operei pe un contract autobiografic”; pe de altă parte, remarcă Monica Spiridon, „asemenea atacuri ale discursului asupra povestirii nu sunt încredințate oricui. Ele cad în seama conștiinței ordonatoare a cărții, din punctul de vedere al statutului și al ierarhizării personajelor, romanul predist fiind, de regulă, monografic și monofocalizat”. Autoarea articolului se referă în final și la „ficțiunea autobiografică, obiectivată, adică trecută în seama unui narator-personaj”, concluzionând că „lungul drum al romancierului Preda către confesiune ne revelează o exemplară aventură a conștiinței creatoare, aflate într-o orgolioasă confruntare cu Lite-

ratura”. ■ Nicolae Manolescu scrie, destul de liric, dar frumos, despre poeziile Constanței Buzea din volumul *Cină bogată în viscol*, poezii „fără veselie și fără strălucire a imaginii de o ‘opacitate’ voită, uneori, ca a stelelor prăbușite în nucleul propriu, reticente potolite, cumiți”: „Linia pe care se înscriu este de obicei sentimentală: sufletul liric traversează o toamnă frumoasă care-l duce cu gândul la moarte. Paradisul copilăriei (evocată altădată) e răvășit. Din copaci au căzut frunzele. Lumina e stinsă, crepusculară. Umbre palide se aștern blând la picioarele lucrurilor. Bruma umblă pe poame. Ființe himerice și câteodată bizare își fac apariția. Suflă, la răstimpuri, un vânt de neliniște. Dacă universul este bine constituit, mai personal decât oriunde în culegerile anterioare, expresivitatea, curățată de prea vizibile influențe, aproape pură, rămâne totuși medie și mult prea îmbibată de sentiment. Nota sentimentală și confesivă poate fi lesne percepută în această voce șoptită, resemnată, care invocă o toamnă frumoasă, anotimp totuși al pierderii și putrezirii: ‘e atât de frumoasă toamna / șoaptele ei altădată spuneau mă sting / de aceea sunt înaripată infinită răbdătoare / învață-mi ca să nu mă pierd de tot / învață-mi ca să nu-mi pară rău că închid / frunzelor ochii ca unor copii’. Până aici, poezia (*E bine să fii sălbatic e rău*) este încă tradițional argheziană. Urmarea e într-un spirit diferit, paradoxal și chiar insolit: ‘niciodată în restul anului / nu rămâi atât de singur cu tine / stinge-te cu credința că va mai veni / pasărea // pasarea / dar nu asta nu niciodată ci puiul ei / învățacelul sălbaticul // și nu te sperie că știi / e bine să fii sălbatic // e rău să fii sălbăticit // pădurea stă dreaptă și rumegă / astrele câte au mai rămas / se pregătește să tragă zăvoarele // și să citească poruncile putrezirii // unii rostesc alții ascultă / puietii cu miile au putrezit / iată-i cu secera lunii în dinți / cu coasa la rădăcină cu cocoșul buhăi / petrecându-i’. Se observă și că scriitura a devenit concisă, telegrafică, fără elemente de legătură și de punctuație. Între aceste atitudini stilistice – una veche, alta nouă – stă cuprinsă poezia de azi a Constanței Buzea: sentimentalitatea fățișă și deturnarea ei, prin viziunea insolită. Sentimentalismul are de pildă în *Toamnă* forma cât se poate de directă a rugăciunii și a plîngerii: [...] Tristețea impregnează peisajele, blânde peisaje tomnatice, în care, abia la sfârșit, dacă răsună o notă anxioasă, de spaimă tulbure (*Mă duc la vie*): ‘mă duc la vie via nu-i acasă / pe unde-o fi umblând cu bruma pe poame / venind am văzut nori ciudați lăsând ploaia / să cadă pe drum / în jur uscăciune // venind am văzut un om arând drumul // lăsând în paragină restul / dus de cai în direcția ploii // treci și tu pe lângă mine / nu te oprești bună ziua nu dai / pe unde-o fi umblând gura ta când ești / plin de cuvinte / ca de vârtejuri de frunze // se-aude un urlat de lup / se-aude se vede venind lingând urmele / semănătorului / plesnit de cozile cailor / care se apără de ploaie’. Spre a înțelege ce se întâmplă, trebuie să facem un ocol. Un motiv mai vechi la Constanța Buzea este acela al tăcerii sau al muțeniei. ‘Două guri ale noastre tăcuții’, spune poeta în *Păsări pe degetul arătător*. Ea se închipuie făcând parte din specia blagiană a mușilor. În

alte versuri, din *Cumințenie*, ideea revine: ‘eu izgonitul tău cu botniță / din grădina cuvintelor’. În fine, în *Melci după ploaie*, e vorba, mai clar, de atitudinea față de cuvinte a poetei: ‘cuvinte ca turme rupte de locuri / și rătăcite / ca și cum printr-o furtună trecând / blânde ajung să se prosterne să lingă / palma întinsă și buzele cerșetorului // ceea ce caut seamănă cu podul / pe care tu vii câteodată și mă aștepți / ceea ce sunt – umbră târâtă / umbra lor mare / umbra cuvintelor blânde de sete / scârbite de sarea pe care o găsesc / în palma întinsă și pe buzele / cerșetorului // sfâșiate-ntre ele cuvintele / silite să se urască în timp ce / oglină neprimitoare le sunt / le arunc din sine-mi ca pe un praf / înnorat // melci după ploaie / zadarnic de limpezi mă vor ataca / ceea ce sunt mă părăsește în grabă / eu pe mine m-am părăsit’. Ideea, dacă înțeleg bine, este aceea că poeta, secretând cuvinte, ca sepia cerneala ei, nu găsește totuși mijlocul dorit al comunicării; abandonată de turmele de cuvinte, care ling palma și buzele cerșetorului-cititor, atrase și deopotrivă scârbite de setea lui, ea rămîne ca o umbră să se târască în urma lor. Îndoiala de eficiența comunicării și toată această ‘estetică’ a mușeniei comportă (nu de azi, de ieri). paradoxul unei poezii elocvente aproape prin natură. În cazul de față, elocvența trebuie înțeleasă nu numaidecât în sensul abundenței vorbirii lirice (care, la Constanța Buzea, e mai curând gravă, solemnă decât abundentă), cât în acela al respectului arătat cuvintelor mari. Îndoiala de transmiterea mesajului nu numai că nu produce aici ironie, subversiune a spunerii poetice, distanțare, dar, din contra, pare a se simți foarte în elementul ei, în gravitatea cu care poeta se folosește de cuvinte, în gustul ei pentru ceremoniale. Ceea ce este îndeajuns de curios. [...] Constanța Buzea se numără printre puținii poeți de valoare care au rămas fideli acestei poezii ‘sincere’, de la debutul generației ei, afirmativă în esență (dacă pot spune așa), și, în orice caz, declarativă, deschisă, celebrativă (indiferent de temă). Dar, cum spuneam, aceasta nu este singura tonalitate a liricii Constanței Buzea. O manieră oarecum diferită întâlnim în câteva poezii mai subtile și mai greu de descifrat la prima lectură: este maniera parabolei (a fabulei lirice!) din *Frica* sau din *De berze și de elefanți*, asemănătoare cu ale Ilenei Mălăncioiu. Foarte stranie e *Pretext de conversație*. Insolitul triumfă. E un lucru cu totul remarcabil (poemul e prea lung spre a-l reproduce). Din multe altele de aceeași factură am putea spicui versuri sau strofe care se țin minte. Iată: ‘fie poetul / iertat în limpezimea cenușii lui / din care izvorăște către noi tristețe // iertată cruzimea cuvintelor / rânindu-i și după moarte trupul / diafan’ (*Plumb*); ‘în seara-mpăcată / ecouri de stele ghimpate pe țărm’ (*Legându-mi sandaua*); ‘mă gândesc, mă gândesc / în singurătate / în umbra cea de toate zilele / inel nimb al nostru’ (*Strâng în pumn o lăcustă*)”. ■ Virgil Mazilescu face o scurtă prezentare a volumului *Contaminarea de ireal*, de Dim. Rachici. ■ Sorin Titel semnează, sub titlul *Un model de lectură*, o recenzie a volumului lui Nicoale Balotă, *Mapamond literar*. ■ Dana Dumitriu recenzează, în *Proza ironică*, volumul de nuvele și schi-

te *Șoarecele B* al lui Ion D. Sîrbu, „unul dintre cei mai rafinați autori satirici”, despre care autoarea consideră că „excelează într-o viziune sarcastică a caracterelor și este obsedat – unul dintre subiectele cele mai insistente ale cărții recent apărute, cum spuneam concepute într-un timp îndelungat – de imaginea prostului pretențios și agresiv, inventiv în ceea ce privește propria șansă de adaptabilitate și aproape doct (particularitate care îl separă de alte figuri celebre ale prozei noastre satirice) în ceea ce privește argumentarea propriei adaptabilități”. ■ Eugen Simion semnează o cronică a volumului *Casa de lemn* de Alexandru Miran, volum cu o postfață de Nicolae Manolescu căruia îi dă dreptate atunci când reproșează criticii dezinteresul față de „un poet substanțial, solemn liturgic, original mai ales în modul în care asumă și sensibilizează conceptele mari ale filosofiei”, dezinteres care îl determină pe critic să gloseze puțin pe marginea succesului la public: „Există o psihologie a succesului și o psihologie a insuccesului care deseori ne scapă. De ce un poet place și se impune de la început, de ce altul, tot atât de valoros, nu găsește o cale spre înțelegerea și admirația publicului? Pentru că uneori publicul însuși nu e pregătit să primească o formă de poezie și, în acest caz, zicea Valéry, poezia trebuie să-și formeze mai întâi publicul de care are nevoie... Eu cred că, în afara acestor considerente, există un ritm incontrollabil al receptării, după cum este un ritm și mai puțin determinabil al scrierii poeziei... Nu se poate însă ca poezia autentică să rateze la infinit întâlnirea cu lectorul ei ideal... Citind poemele lui Alexandru Miran, n-am observat o dramă a comunicării. Spaima nu vine la el din această direcție, sentimentul tragicului, care există în versurile pline de citate scoase din toate zonele culturii, are altă justificare și, desigur, angajează alte laturi ale spiritului. Poemele arată, dimpotrivă, hotărâre, putere de abstragere, un stoicism, chiar, care temperează tulburările lumescului, existențialului. Primele versuri (ciclul *Pastil*) sunt scrise în maniera lui Ion Barbu. Versuri frumoase, impecabil caligrafiate, reci și solemne, ușor conceptualizante. Paștil este un nume și un simbol, ca Mopete al lui Miroea Ivănescu, dar mai grav, întrucât el întrupează rătăcirile poetului în timp și spațiu. Alexandru Miran este mai aproape aici de Philippide, care își căuta o identitate în arhetipuri. Pastil străbate istoria și se încorporează în materiile sublime și în materiile degradate, purtat de două zeități, Visul și Melancolia. [...] Iese o poezie ceremonioasă, cu vorbe rare, o poezie ‘culțică’ bine articulată, cu versuri memorabile. Întrupările sau interlocutorii nedomolitului Pastil se numesc Vonherzogkingengloche, Fra Cosimo, Magister Egonobilus, Ibu Saud, Taotaroa, Alaodin..., iubirile lui Pastil se cheamă Mona Vana, Melinda și, dacă înțeleg bine, Veniamina, iar drumul lui trece prin țara Frumosului, un soi de paradis baroc. [...] Alexandru Miran nu-și schimbă, în cărțile mai noi, nici temele, nici stilul. N. Manolescu crede că în *Cronici I* (1977) și *Cronică II* (1979) lirismul atinge nota cea mai profundă. Unele poeme sunt, într-adevăr, frumoase în murmurul vătuit și în efortul lor de a bea din ‘râul mumelor’. Au

pierdut, totuși, ceva esențial: muzicalitatea ce se potrivește așa de bine cu rostirea, caracterul inițiativ, tonul lor psaltic. Poemele din urmă (unele, cel puțin) mi se par aride în aburul lor de abstracțiuni și simboluri nedezlegate. Ce poate sugera ‘lumea Dânselor’, dar aceste goale sonorități: ‘triototo triototo . triototix / torotoro torotoro lilililix’, dar ‘baterea untului veșnic’?... Riscul unei poezii de acest fel este să tragă prea ușor lucrurile în simboluri, să vadă peste tot semne și să pună în orice silabă o lumină din verbul creator. Dacă zicem ‘noaptea veșnicului El’ n-am dat încă sugestia necuprinsului și a inaccesibilei, pentru om, eternității. Lirismul este mai pur acolo unde simbolurile sunt perceptibile și rostirea mai umilă. O însemnare ne pune pe gânduri în această poezie ce vorbește, de regulă, la persoana întâi plural. Un plural al autorității sau un plural al identificării cu ideile și lucrurile? Până să aflăm răspunsul citim într-un poem din *Locul soarelui*: ‘O, Boală, limpezește-mi stăruința, / subție-mi sângele târâș din vine, / ridică-mă, dintre ciulini, la tine, / alungă câinii verzi ce mă pândesc din ceață, / ajută-mă să nu zic eu, nici dă-mi, nici lasă-mi, / ci băntuie-mă molcolm la răstimpuri, / când fug nătâng sau tremur ca o sălbăticiune!’ – unde dăm peste un simbol enigmatic (*Boală*) și peste o și mai enigmatică dorință de impersonalizare. Dar ce stranie împletire de sugestii în acest discurs: aspirația de a se desprinde de materie, teama de câinii verzi din ceață și refuzul, în același timp, de a-și asuma o clară identitate, de a se singulariza între fapăturile lumii. O dramă, am putea zice, a rostirii poetice și a raporturilor cu obiectul din afară rostirii. Poezia cărturărească a lui Alexandru Miran dă și o imagine foarte originală despre natură. O natură plină de daimoni și supusă unor stranii ritualuri, ceremonii, lovită (ca la Bлага și la toți poezii inițiativi) de blesteme, vegheată de sus, de foarte de sus de ochiul divin. Cultul poet oscilează, la acest punct, între țara de brume și taine a lui Bлага și Grecia pitagoreică (model spiritual unic, desăvârșit) a lui Ion Barbu. În amândouă sădește (spre a-i folosi limbajul sacralizant) pomii cunoașterii sale, luați de peste tot (din Rig-Veda, Marc Aureliu, Heraclit din Efes...). Poetul cercetează ‘subconștientul copacilor’ și umblă sub braț cu *Cărțile de taină*. Vrea să cunoască ‘noimele’ naturii și să prindă ‘muzica neîncetată, antropocosmică’. Este mereu la el o confuzie voită între cărți și lucruri, în ideea că și în unele și în altele trăiește același spirit și că poetul are pe lume rostul să citească textele materiei. ‘Cărțile lutului’, zice într-un loc poetul, ce compară liniștea cu o teoremă și pune lumea într-un triunghi sacru. Poezia trebuie să descopere, dar, ‘rostul ideii’ și să vadă nevăzuta față a Monadei. Descoperă, vede, aude doar lucrurile. E prea târziu pentru cântec, rostirea reproduce numai un sunet din cântecul creației. Poezia din *Casa de lemn* (simbol ce se repetă în ultimele poeme) e orientată mai ales după semnele unei naturi în care trăiesc și, din când în când, se revelează rosturile, legile, ritualurile spiritului întemeietor. Spre o ‘țară a molcomei desăvârșiri’ și spre un ‘rai al tiparelor’ tind poemele lui Al. Miran încurcate, uneori, în prea multe

determinări și în prea multe aluzii culturale, dar nu o dată pline de miez, superior emblematic, îmbrăcate în zalele liniștii și luminate de simbolurile culturii clasice. [...] Așadar: Cuvintele nu se rostesc, ci se întruchipează. Mai trebuie spus, oare, că ele nu se întruchipează decât prin rostire? Dovadă această poezie oraculară care lipește atât de ingenios ideile de elementele materiei. Când nu este cu premeditare ocultă, poezia lui Alexandru Miran este, într-adevăr, profundă și originală”. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici face câteva observații *Pe marginea unui caiet* (titlul articolului), pornind de la al șaselea *Caiet al debutanților* din seria celor scoase de editura Albatros, caiet ce antologhează 31 de autori, 17 pentru anul 1980 și 14 pentru 1981; fără a nominaliza pe vreunul dintre ei, criticul încearcă un portret de grup, vorbind de „pardozele celor trei C” – cerebralitatea, citadinismul și colocvialitatea: „Cerebralitatea ca mască a sentimentalismului, citadinismul ca divulgare a paradisului pierdut și comunicativitatea ca expresie ironică a singurătății”. ■ Mircea Anghelescu evocă personalitatea lui Alexandru Ciorănescu, făcând o rapidă trecere prin întreaga sa operă de „enciclopedist”. ■ La pagina dedicată „Cărții străine”, Gelcu Maksutovici recenzează romanul *Cronica în piatră* de Ismail Kadare, în traducerea lui Marius Dobrescu.

• [„**Tribuna**”, nr. 22] Ancheta „Tribunei” propune o dezbatere privind proza tinerilor, la care răspund Ov. S. Crohmălniceanu (*Despre tinerii prozatori*), Nicolae Iliescu (*Cei care vin*), Cristina Felea (*Pentru „noul flux”*). ■ La „Viața literară”, Victor Felea scrie despre volumul lui Mircea Ivănescu, *Poesii nouă*: „...Mircea Ivănescu nu își dezmente nici procedeela stilistice, nici puterea constantă de a se situa (parcă fără efort) în zona lirismului autentic. Totul aici se înscrie într-o continuitate firească față de producțiile anterioare și există multe similitudini de ton și de manieră cu acestea; totuși, putem spune că ‘poesiile’ recente conturează o etapă nouă, etapă ce ține de o autodefinire mai nuanțată, de conștiința gravă a unei alte vârste lăuntrice, de accentele degajat ironice ale rostirii, de câteva libere construcții verbale de tip textualist. [...] Poet la care se accede cu dificultate, dar cu satisfacții reale și durabile, Mircea Ivănescu și-a asigurat deja un loc de prestigiu în lirica noastră de azi. El pretinde însă o mai comprehensivă atenție critică”. ■ Valentin Tașcu scrie despre cartea Mariei Vodă Căpușan, *Despre Caragiale*. ■ Numărul include un grupaj de poeme de Dumitru Mureșan, precum și o proză de Sorin Teodorescu, *În tren*.

3 iunie

• [„**Contemporanul**”, nr. 23] După un scurt poem patriotic, *Copilul și spicul*, semnat de Florin Costinescu, numărul se deschide cu *Idei și orientări fundamentale pentru prezentul și viitorul patriei*, incluzând două texte ocazionate de „Plenara lărgită a C.C. a P.C.R. din 1-2 iunie 1982”: un text semnat de Nicolae Dragoș, al doilea aparținând lui Dan Grigorescu. ■ Convorbirile

„Contemporanului” îl au ca invitat pe Edgar Papu intrat în dialog cu George Cușnarencu și Nicolae Iliescu, *Nu vreau să fiu un conglomerat de cultură, ci un om adevărat*. ■ La paginile dedicate „Orizontului lecturii”, A. I. Zăinescu publică un text, *Identitate ideologică și literară*, orientat ideologic și destul de incoerent. ■ Florin Manolescu recenzează romanul *Lege și anexă* al lui Nicolae Țic, roman ideologic, politic, cu personajele specifice momentului, acțiviști, membri de partid, criticul păstrând totuși o oarecare distanță în aprecieri: „Deși sub raport cantitativ materia epică este, după cum se vede, abundentă, întrebarea care rămâne e dacă toate aceste elemente sunt suficiente pentru a provoca iluzia mișcării și pentru a da din nou viață documentului și istoriei. Cu câteva artificii tehnice care surprind într-un context narativ de tip tradițional și cu preeminența faptului social asupra epicii și a psihologiilor, care ar fi trebuit totuși să joace un rol mai important, *Lege și anexă* anunță un ciclu romanesc complex din punct de vedere documentar și cu o valoare literară deocamdată impredictibilă”. ■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea scrie despre volumul 8 al *Operele complete* ale lui Constantin Dobrogeanu-Gherea, care cuprinde corespondența criticului: „...Menționez mai sus că, de vreme ce ediția s-a încheiat, ne vom referi la calitatea ei. Nu avem, din păcate, spațiul necesar unei analize cuprinzătoare și detaliate. Am spune că principala și hotărâtoarea calitate a acestei ediții este aceea că a apărut într-un timp record și cu textul integral (nici o croșetă nu sluțește vreunul din textele incluse în cele opt volume ale ediției). E un merit excepțional al acestei ediții care trebuie omagiat cu înfinită stimă și recunoștință. Ediția *Opere complete* de C. Dobrogeanu-Gherea nu este și o ediție critică. Aceasta ar trebui de abia să apară, sugestiile de mai sus fiind adresate mai ales editorului de acest tip. Fără a diminua defel meritul efortului editorilor, am spune că realizarea lor nu e un sfârșit de etapă ci, în mod imperios, un început. Pornind de aici ar trebui, de fapt, inițiată o ediție critică din opera lui Gherea. Nu ar fi deloc o acțiune inedită. Exemple concludente ne vin în sprijin. Amintim în acest sens recent inauguratele ediții critice inițiate la Ed. Minerva din opera lui Blaga (de George Gană) și E. Lovinescu (de Alex. George și Maria Simionescu), după ce ediții de ținută obișnuită din opera acestor autori apăruseră mai înainte. Pentru opera scriitorilor români fundamentali asemenea reluări sunt absolut necesare. Să sperăm că viitorul nu prea îndepărtat va putea consemna inaugurarea ediției critice din opera lui Gherea”. ■ La „Poezie”, Laurențiu Ulici recenzează volumul *Adică* al lui Marcel Gafton, iar Constantin Cubleșan scrie, la „Proză”, despre nuvelele lui Arnold Hauser din volumul *Mărinimie*. ■ La „Debut”, Dan C. Mihăilescu recenzează romanul lui Ion Butnaru, *Trecerea*: „Ion Butnaru a avut acest curaj admirabil de a debuta cu un roman care este o sumă de topos-uri ale realismului epic românesc. Tematica, psihologiile, cadrele, conflictele, procedeele narrative, substanța dialogală, evoluția caracterelor și sensul general, totul a fost preluat din arsenalul a ceea ce s-a numit, și se numește încă, romanul colecti-

vizării. Iată un curaj, desigur conștient, prin sine însuși admirabil. Iar a face din această sumă de locuri comune un roman alert, convingător (chiar și în ciuda coeficientului – aproape inerent, de tezism), în care acceptarea de către cititor a convenției narative să nu fie o corvoadă, ci o plăcere – înseamnă un curaj împlinit. [...] *Trecerea* este un roman ce reprezintă, nu place să credem, premisa unui posibil... dramaturg de valoare”. ■ Pe ultima pagină, numărul include un grupaj de poeme de Derek Walcott, în traducerea lui Ion Segărceanu.

● **[„Flacăra”, nr. 22]** Marin Sorescu, *Un poet în stare de veghe*, răspunde întrebărilor lui Adrian Dohotaru la interviul săptămânal al revistei: „Luciditatea, în mod normal, presupune și o anumită inhibație în fața realului. Creatorul trebuie să aibă îndrăzneala naivului, să creadă că lumea a fost făcută ca să o descurce el. Cred că stilul meu e făcut din alternări ale stărilor de luciditate și de uimire în fața lumii. Această alternare seamănă cu un zigzag. Ca dinții de la ferăstrău. Pe de altă parte eu nu disprețuiesc inspirația. Fără inspirație nici nu pot concepe scrisul. Și oare inspirația nu este o stare de veghe dilatată la maximum? Starea în care, într-un timp foarte scurt, ajungi la intuiții fulgerătoare, surprinzând lumea sub blitz. [...] Acum descopăr draparea și faldurile limbii române. Dar nu garantez că în anul viitor, pe vremea asta, o să fac același lucru. Sunt discontinuități în creație care până la urmă devin unitare pentru că toate țin de o viziune unică, după părerea mea de natură obsesivă, care nu poate fi trișată. E vorba de o subiectivitate cât se poate de liberă. Numai în felul acesta putem reflecta obiectiv realitatea. Lăsându-ne fiecare să ne exprimăm prin ceea ce avem mai subiectiv, mai personal”. ■ Victor Niță recenzează cartea lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*. ■ Radu G. Țeposu scrie, sub titlul *Pozitivism și logism ironic*, despre proza lui Tudor Octavian, *Mihai, stăpânul și sluga lui, Mihai*.

● **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 22]** Tot despre poezia lui Lucian Blaga scrie Eugen Barbu în al cincelea episod al serialului său, *Ariel, spre toamnă...* ■ Corneliu Vadim Tudor semnează o cronică extinsă a volumului lui Victor Papacostea, *Civilizație românească și civilizație balcanică*.

● **[„Cronica”, nr. 22]** La rubrica „Interferențe”, Zaharia Sângeorzan publică un articol aniversar (*Criticul*), despre Eugen Simion: „Toată critica lui Eugen Simion stă sub semnul ideii, construcției, unei solide și impunătoare arhitecturi gândită din perspectiva unei ierarhii de valori verificate de timp. Studiile lui Eugen Simion sunt ridicate pe un puternic sentiment al participării, al alianței cu tema, cu opera. Eugen Simion trăiește literatura ca pe o sărbătoare nesfârșită a spiritului interogativ. E un voluptuos al explorării teritoriilor imaginarului, ironic și lucid, entuziast și sceptic, necruțător și nepărtinitor, prizonier al metaforei critice luminate de idei, exilat în timpul trăirii și mărturisirii, el reprezintă în totul criticul ce învață și ne învață cum să

rămânem pentru totdeauna robii frumuseții literaturii. Esteticul este primul semn, primul gând pe care Eugen Simion îl descoperă, îl valorifică, totul în numele artei, unor principii critice respectate cu o impresionantă voință. Criticul nu accesază decât vocația, valoarea. Acolo unde impostura prinde rădăcini, ia locul creației autentice, el vine și face ordine, sancționează, deconspiră, cu cruzime, mistificarea. Cu Eugen Simion nu te poți rătăci în spațiul literaturii române și străine. [...] Metoda lui Eugen Simion este deschisă vocației cu care e înzestrat criticul și nicidecum unei 'grile' împrumutate. Aproape toate cărțile sale sunt un model de analiză, de construcție, respiră un nobil ascetism critic. Eugen Simion este criticul care nu cunoaște decât o singură voluptate: a ideilor trăite, traducând cu mare fidelitate viața operei. Nu știi exact ce înseamnă pentru un critic o anumită vârstă – un nostalgic popas în fața calendarului, o retrospectivă de pură circumstanță? –, dar în cazul lui Eugen Simion ea traduce o extraordinară maturitate și tinerețe, o mare disponibilitate pentru toate vârstele literaturii, o conștiință lucidă, un destin recunoscut de vocație, dezvăluindu-și în orice oră a emoției lui Da și Nu, în chip de cavalier în armură de argint, gata să se dueleze cu toate personajele literaturii române de azi, cu o severă cordialitate. Eugen Simion nu poate fi decât Criticul generației”.

● [„**Orizont**”, nr. 22] Eugen Dorcescu recenzează volumul de debut al lui Ion Florian Panduru, *Sărbătoare târzie*. ■ Cornel Ungureanu scrie despre cartea lui Gh. Iancovici, *Incandescența și penumbrele*. ■ La rubrica „Miniaturi”, Cornel Bogdan recenzează două cărți: *Frank and Smith Company* a Ioanei Postelnicu și *Suplinitorii*, romanul lui Nicolae Țic.

4 iunie

● [„**Lucefărul**”, nr. 22] Valentin F. Mihăescu publică articolul *Ce e nou în poezie?*, o destul de succintă și cu nimic inedită prezentare a generațiilor poetice cuprinse între 1960 și 1980. ■ Costin Tuchilă scrie, la „Viața cărților”, despre cartea Cornелиei Maria Savu, *Aventuri fără anestezie*. ■ Cristian Moraru recenzează volumul lui Romul Munteanu, *Jurnal de cărți*. ■ Sub titlul *Registrul prozei scurte*, Sultana Craia scrie despre volumul *Șoarecele B. și alte povestiri* al lui Ion D. Sîrbu. ■ Artur Silvestri pune sub lupă o altă „campanie convențională” a postului *Europa liberă*, cea orientată asupra „generației tinere”: „E, fără nici o îndoială, o manevră de natura diversiunii combinate, după verificate procedee dogmatice, cu teoria ‘veșnicului început’. O literatură care să se dezvolte organic, în concordie între generații diferite biologic și succesive, nu place *Europei libere* care ar avea nevoie mereu de artificialele tensiuni între ‘bătrâni’ și ‘tineri’, de o zăbanie în care cei vechi să fie, cu vremea, înghițiți de cei noi, adulați aceștia numai cu condiția să rranțiiăspundă repede și bine la ordine de tot felul. Chestiunea esențială în aceste scenarii nu e, se înțelege, aceea a valorii sau a propășirii culturale obiective ci, fără nici o

discuție, aceea a ‘puterii’ administrative preluată de tinerii constituiți în grupuri pilotate din exterior și care să înlătore, în cunoștință de cauză ori din naivitate, pe ‘bătrânii’ cărora li s-a aplicat eticheta de ‘compromiși’. Indiferent dacă aceștia sunt sau nu un factor discutabil, simpla lipsă de adeziune, a unora dintre cei vechi, la manevrele grupului celor nouă îi transformă în obiectiv de asalt pentru ‘tineri’, incitați metodic să-i îndepărteze. Cum însă puțini din ‘tinerii’ de ieri au admis un astfel de joc nefolositor pentru cultura națională, interesându-se mai degrabă de soarta literaturii române decât de manevrele oculte și cu efect dezastruos, rezultă că odată ce aceștia înaintau în vârstă și nu mai prezentau ‘garanții’ pentru *Europa liberă*, ei se transformau, în optica grupului verificat, în ținte asupra cărora urmau să se îndrepte un val nou de ‘tineri’ de la care se așteaptă totul”.

5 iunie

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 23] Sub titlul *Senzația i gândul*, Constantin Sorescu scrie despre cartea de poezie a lui Adrian Popescu, *Suburbiile cerului*: „Adăugând poeziei eseurile pe care le-a publicat în ultimul timp, profunde și de o exemplară stringență logică, impresia e una singură: Adrian Popescu face parte din familia, a cărei reîntinerire e de dorit, a poetului cărturar, personalitate bifloră, în care poetul nu are de pierdut, ci de câștigat din conviețuirea cu învățatul”. ■ La „Pro amicitia”, Traian T. Coșovei scrie despre Richard Wagner: „Un poet de mare anvergură, ale cărui poeme umpleau ca un torent de cuvinte paginile secțiunii de limbă germană din revista ‘Echinox’, un ispitit de dialectică și un fin observator al relațiilor umane, un adversar al sentimentalismului care își convertește emoțiile în caii putere ai unei noi sensibilități este Richard Wagner, unul din poeții care dă tonul și nota de profundă originalitate a liricii tinerilor poeți germani din România”. ■ Sub genericul „Moda în literatură”, Gheorghe Grigurcu scrie despre „complexitatea unui fenomen”, răspunzând unei anchete a revistei realizate de Sanda Ungureanu: „Degradarea creației literare poate fi prevenită prin aplicarea constantă, fără nici un fel de compromisuri, a spiritului critic. Prin încrederea în spiritul critic. chiar dacă nu am citit încă nici o zguduitoare confesiune, cu fior dostoevskian, a criticilor ‘obsedantului deceniu’, chiar dacă nu ni s-a semnalat încă nici o încercare da sinucidere (morală) a vreunuia dintre ei, chiar dacă, în ultimul timp, urmărim cu uimire înălțatea unor emuli ai acestor minunați autori de Nimic nociv”. ■ Henri Zalis scrie, la „Experiențe de urmărit”, despre Mihai Săndulescu și romanul său, *Placebo*.

7 iunie

• [„România liberă”, nr. 12.005] La rubrica „Însemnări critice”, sub titlul *Virtus romana...*, Mircea Iorgulescu cartea lui Sergiu Pavel Dan, *Visul lui Scipio. Istoria Romei ca poveste filosofică*.

8 iunie

• [„Scânteia”, nr. 12.687] Alex. Ștefănescu scrie, la rubrica „Cronica literară”, despre „atitudinea morală a poezie”, recenzând cartea de poezie a lui Virgil Carianopol, *Scară la cer*: „Există, în volumul *Scară la cer*, și versuri convenționale, din cauza unei selecții nu îndeajuns de severe, însă în ansamblu cartea are densitate tocmai datorită acestui mod original de a exprima prin poezie o atitudine morală. Prefața, minuțioasă și subtilă, nota biobibliografică și indicele alfabetic al poeziilor contribuie, la rândul lor, la prezentarea edificatoare a unui poet care rezistă prin operă și azi, după mai bine de jumătate de secol de la debut, datorită faptului că a avut ceva de spus”.

• [„România liberă”, nr. 12.006] La rubrica „Vitrina cărții”, Adriana Iliescu recenzează volumul *Eseuri literare* al lui Livius Ciocârlie. ■ La „Cartea străină”, sub titlul *Chestiuni de metodă*, Nicolae Manolescu scrie despre cartea lui Paul Zumthor, *Încercare de poetică medievală*, la care admiră „rigoarea metodei” pus în oglindă cu volumul *Trubadurii* de H.-I. Marrou: „Acestea fiind zise, cine (și de ce) mă poate obliga să renunț la ‘tradiționalismul’ lui Marrou pentru ‘modernistul’ Zumthor? De acord că cel dintâi mă poartă într-un satelit care se învârtește la nesfârșit în jurul textelor, fără a găsi mijlocul să alunizeze: dar ce privește bogată îmi trece pe sub ochi! Zumthor alunizează numaidecât și recoltează probe de soi, pe care le cercetează apoi cu ajutorul computerului: dar ce insipide sunt uneori listele lui de cuvinte, de teme, graficele și statisticile! Fiecare metodă îmi trezește nostalgia celeilalte. Cum aș face să împac plăcerea călătoriei printre texte cu certitudinile examinării lor în laborator? Dacă aș ști, aș spune”.

9 iunie

• [„România literară”, nr. 23] În numărul 23 / 1983 din „România literară”, Petre Sălcudeanu semnează, la pag. 4, un articol, *Spre o seamă de răspunsuri*, cu rețete de „succes” pentru scriitorii timpului: „Dacă începutul carierei noastre literare are scuza tinereștilor noștri ani și ai lipsei de experiență, a valului revoluționar, implicat și el, ca și noi, în truda pentru o lume mai bună, astăzi, fără a renunța la spiritul revoluționar, nu mai putem și nici nu avem dreptul să acceptăm orice se vinde sub litera lui. Politica partidului s-a materializat în mase; nu mai putem zice că socialismul este construit de trei milioane de comuniști ci de o țară de comuniști în vinele cărora se continuă, de fapt, fluidul care ne-a legat de-a lungul secolelor, ca nație, și a cărui vitalitate continuă să existe întreținută de cei mai buni și mai devotați oameni pe care i-a dat acest popor. Printre ei se află și trebuie să se afle cu necesitate și scriitorii; scriitorii care au ceva de spus, pentru care durerile și bucuriile celor din jur reprezintă propriile lor dureri și bucurii, scriitorii al căror har nu e obiect de vândut și nici de cumpărat și nici de împrumutat pentru nunți de ocazie”. ■ Tot aici, Gheorghiuță Geană scrie despre *Cartea întâlnirilor admirabile* de

Anton Dumitriu. ■ Studiul lui Dumitru Radu Popa, *Realul, dar în formă semnificativă*, comentează *in extenso* povestirile Anei Blandiana din volumul *Proiecte de trecut*. ■ Tot aici, în „Carnet”-ul său, Eugen Jebeleanu publică poemul *Antiaeriană* ■ Pagina 6 a revistei este dedicată poeziei, incluzând două grupaje cu poeme de Grete Tartler, respectiv de Ion Pop. ■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu aprofundează în cel mai erudit mod posibil, epuizând parcă toată aria de cercetare, versiunea românească a baladei lui Schiller, *Mănușa*. ■ Sub titlul *Nenea Anghelache față cu dublii săi*, Valeriu Cristea scrie și el despre sinuciderea lui nenea Anghelache, continuând oarecum polemica iscată chiar în paginile „României literare”, la începutul anului 1983, dintre Ion Vartic și Alexandru George; o analiză extinsă, în care criticul, atent la detalii de natură lingvistică, psihologică, comportamentală, încearcă și el să dea un răspuns la întrebarea „de ce s-a sinucis nenea Anghelache”. ■ „Actualitatea literară” aduce în prim-plan volumul de *Poeme* al lui Ștefan Aug. Doinaș, recenzat de Nicolae Manolescu: „Recentele *Poeme* ale lui Ștefan. Aug. Doinaș ne sunt, în parte, cunoscute din ciclurile *Născut în Utopia* și *Conjuratio poetica*. Vorbeam în legătură cu acestea, de un ‘prag baroc’ al poeziei și citam o potrivită caracterizare a lui Cornel Regman: ‘îmbuibată eflorescență de artificii’. Imaginile au o consistență rășinoasă, lipsită de aer. Scriitura e savant-prețioasă, dificultuoasă cu intenție. Vocabularul uzează de cuvinte rare sau inventate de poet, producând adesea impresia de silnicie: amurte, mortipară, a pliscui, âiște, hùită, mă vânzei, mătrângă, a vișca etc. Ingambamentul răsucesțe versurile ca pe niște tulpini noduroase de iederă. Rima e ‘recherchée’: ‘ca o / Tao; secret imbold o / Arcimboldo. În sfârșit, cadența este solemn-mecanică și chiar mașinală. Iată un eșantion din *Poemul nupțial*: ‘Ostatice-n dulcea rugine a zorilor crișcă, / doar capul spumând auriu, acaulice nalbe. / În stol, rășinoasele zodii pălite stârnesc / ninsori academice-n văzul acvilelor. Leneș, / în halele mării converg adiante subțiri / galbind orizontul cu scunde vedenii plouate’. Acesta, e, firește, un peisaj matinal și marin. Jumătatea inedită a culegerii de astăzi ne rezervă însă, până la un punct, o surpriză. Fără a renunța cu totul la dispoziția barocă a lirismului său din ultima vreme, poetul se arată interesat de o poezie mult mai austeră, de un conceptualism nud, oarecum în genul celor *11 elegii* ale lui Nichita Stănescu. Unele titluri de poeme (ample, minuțioase) conțin indicații clare cu privire la preocuparea principală: *Eseu asupra rostirii lui unu*, *Rangurile ființei*, *Logosul*, *Cele șapte vămi ale văzului*, *Cvadratura cercului*. Desigur, atât materialitatea barocă, grea, cât și spiritul însetat de idee au rădăcini adânci, ușor de recunoscut, în opera anterioară a lui Ștefan Aug. Doinaș, care a încercat să împace, aproape în permanență, o voluptate leneșă a formei cu contemplarea de tip mallarméean a esențelor, romantismul celebrelor balade din tinerețe și clasicismul platonice al sonetelor de mai târziu. Ceea ce se petrece acum în *Poeme* nu e totuși o simplă repetare a acestui etern conflict din imaginația poetului ci, mai curând, o polarizare a

tendințelor opuse. Simplu spus, ‘evoluția’ poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș s-a făcut o vreme în direcția echilibrării forțelor ei lăuntrice, a descoperirii unui *modus vivendi* acceptabil, pentru ca, apoi, echilibrul să se rupă din nou, și să asistăm la o regrupare a motivelor și a scriiturii: pe de o parte, artificialitatea somptuoasă, abstract-senzuală, densitatea lexicală din ultimele zece poeme ale culegerii actuale, pe de alta, lirismul ideatic, reflexiv și esențializat din cele dintâi zece poeme. Ar mai trebui doar să adaug că granița ce separă aceste provincii nu este (nu poate fi) riguros fixată. Arta poetică intitulată *Piscul sau descrierea poeziei* reprezintă o adevărată piatră de încercare: ‘Nu greutatea trupului, nici surda / cădere-a pleoapei după orologii, / nu leneșul miros care-n tre jnepeni / se jupuie-n neștire, nici retina / ce codoșește sacre abțibilduri, / nici palmele în care mi se-așează / găoacea lucrurilor mângâiate – / din toate-acestea n-am pierdut nici una. / Ușorul s-a desprins de mine: spuma / conceptelor, răsfrângere-ntru spirit / a lumii arse, doică fără lapte. / Posed în loc de vorba «piatră», piatră’. Declarația e foarte limpede. Poetul socotește a nu fi pierdut nimic din prospețimea senzațiilor: urechea nu-l minte, și ochiul nu-l înșeală; mirosul și pipăitul continuă să-i informeze lirismul. S-a desprins de el doar ‘spuma conceptelor’, acea lume ars[pe care spiritul o răsfrânge, ,’doică fără lapte’, stearpă adică. Poezia a devenit, în acest fel, posesoarea fericită a lucrului real, nu a noțiunii sau a vorbei, care-l semnifică. Ne-am aștepta însă, prin punerea în aplicare a principiului, la o cu totul altă poezie decât aceea pe care o descoperim în *Poeme*. Fapt ciudat, arta poetică din care am citat nu descrie poezia lui Ștefan Aug. Doinaș pe nici una din laturile ei. Senzorialitatea e modelată formal în poemele baroce și dispare aproape cu totul în cele conceptuale. Poetul nu posedă niciodată cu adevărat lucrul, obiectul: el se află când în posesia imaginii, când în aceea a esenței lui. Această basculare este, chiar, mai evidentă acum decât oricând înainte. Voi alege, spre argumentare, câte un poem din fiecare categorie. *Păunul albastru* (ceva mai vechi) e un splendid poem baroc, țesut din jerbe colorate de imagini și ‘învelind’ prezența păsării în reprezentări cosmic-mitologice. Păunul e o himeră fastuos-voievodală ce se ivește odată cu zorile, născut parcă din îmbujorarea cerului matinal, rod al unor nunții solare: ‘Drept care se ivi, de după casă, / ca voievozii tineri dintr-un viscol. / Și-așa precum, o dată într-un secol, / pădurea de la Dunsinane pornește, / copacii îi făcură loc; chiar casa / se ghemui în umbră; și sticliră / ferestrele, ca niște mari pleoape / tentate-o clipă să-și preschimbe visul / pe răsăritul soarelui. Cucernic / și, poate, ipocrit ieși din umbră, / exact în clipa când mirese plânse / și-mbujorate navigau pe zare’. Opozițiile (noapte-zi, umbră-lumină), raritatea evenimentului, fixează momentul apariției, urmat de descrierea banalei și miraculoasei făpturi, pasăre și vedenie, stupidă și împărătească, și care nu se poate arăta decât înșelând aparențele într-o metamorfoză suportabilă pentru spectator: ‘El apăru. Iar ochiul, din prudență îl desluși ca pasăre (căci, altfel, / cine-ar putea să-ndure

agresiunea / minunilor?...): o pasăre stupidă, / înfatuată, cu un mers șagalnic, / între copacii speriați al căror / frunziș vibra; înaintând, cu grijă, / parcă s-ar reculege să devină / ea însăși (și, de fapt, ea era numai / o pasăre vedenie asemeni / acelor adevăruri prea cumplite / ce se rarefiază, ca să fie / mai suportabile); picioare nalte, / un trup cam otova și, ca să-i pună / grosolănia în lumină, capul / semeț, deși strivit de diademă: / doar coada se purta-ntr-un chip firesc / dereticând gospodărește curtea'. *Invelatio*, miracol surprins la rădăcina lui comună, contraste puternice, hibrid născut din realitate și din artificialitate – lâ aceste trăsături să adăugăm complexitatea barocă a versurilor, jocul lor, care permite atât o lectură normală, pe orizontală, cât și una pe verticală: 'El nu știa pe ce tulpini fragile / își află loc miracolul: orbește-și / *desfășura* rotirea printre arbori; / *încet* se desfăcea din el o parte; / *penajul* luând foc se satura / ca roua de grandoare; el scotea / un sunet orb, sălbatic, ca de fiară-n / *delir*: delir al lucrurilor toate. / al virtualității lor expuse / *lumii* întregi, epure ale tainei / *înlăcrimate*, rai pierdut de păsări. / *El își desfășura încet penajul / ca un delir al lumii-nlăcrimate*'. Ne aflăm în atmosfera lui Gongora, a barocilor spanioli, la polul sud al poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș. Rangurile ființei reprezintă tipul opus de lirică în care, cum spune undeva, poetul, își achită 'datoria Verbului față de Rațiune și Ordine'. El evocă aici Ființa și Logosul, raportul de fapt între poet și lume, sub forma unor 'întrebări și mirări'. Osul poeziei e dezgolit de carne ('despre ce să întrebi / lângă ce să te miri / iată prăzile logicei // îndoiala / ca o hienă le dă târcoale // de sub piatra rece a morilor / mirările curg ca tărâța / din grase cuptoare dogmatice / întrebările ies ca lipia'), în pofida aparențelor: epitele nu concretizează cu adevărat reprezentarea intelectuală a lucrurilor. Discursul esențial vizează esențele pure: 'despre ce să întrebi / lângă ce să te miri / utopicul și ucronicul / s-au vorbit / tu ia aminte / învrednicirea spre cercetare // întrebările toate / și mirările toate / țin de rangul Ființei'. În *Cele șapte vămi* ale văzului, cu o notă de umor liric, poetul nu numai că folosește un limbaj asemănător cu acela din *11 elegii*, dar explică de-a dreptul rațiunea cerebrală a acestei poezii, care vrea să treacă de aparențele sensibile. Arta poetică la care m-am referit mai înainte este pur și simplu răsturnată aici: 'dușmanul nostru să-l numim «obiecte» / zice că este dar aceste-obiecte / produse-ale materiei nu pot / avea ființă logic deci socot / că n-au nici țară proprie nici limbă / ca turma ce pășunea nu și-o schimbă / esența lor e locul ocupat / și zi și noapte în același pat / într-adevăr perfide fără sațiu / ele uzurpă vai! un loc în spațiu / adică-n cercul strict fenomenal / ce pentru noi e orizont vernal / căci ce-i întinderea de nu priinta / privirii de-a institui Ființa? / războiul nostru este drept și sfânt / trăiască ochiul singur pe pământ plevușca lucrurilor mortipară / nu poate fi ea poate doar să pară.' Obiectul poeziei devine ființa adică ceea ce *este*, eliberată de ceea ce doar *pare*. Suntem în preajma celuilalt pol al liricii actuale a lui Ștefan Aug. Doinaș, unde domnește frigul nordic al esențelor. Elementul ludic apare și aici,

în inflexiunea plină de umor a vocii ori în prelucrarea savantă a gnomismului de tip folcloric”. ■ Emil Manu recenzează, sub titlul *Spiritul universitar*, volumul *Varietăți literare* al lui Pompiliu Marcea, iar Elena Tacciu scrie despre volumul de poezie *Oase de fluturi* de Gheorghe Istrate. ■ La rubrica dedicată cărții de proză, Alex. Ștefănescu prezintă schițele din volumul *Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai* de Tudor Octavian, în prozele căruia criticul remarcă „ingenioasa geometrie a construcției epice”, „vocația caricaturalului” și ritmul. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici continuă prezentarea *Caietului debutanților*, începută în numărul anterior, prin prezentarea autorilor în ordinea sumarului, începând cu cei debutați în anul 1980: Romulus Bucur, Daniel Corbu, Simona-Grazzia Dima, Mircea Drăgănescu, Ion Drăgușanu, Valeriu Drăgușanu, Ion Fajter, Lazăr Lădariu, Ion Bogdan Lefter, George Luca, Sorin Mitavoe, Mihai Negrea, Dan Nicodim, Mircea Rostas, Marius Sîrbu, Liviu Șanta, Călin Vlasie. ■ Damian Necula publică o proză scurtă, *Trei câini imaginari*. ■ La pagina dedicată „Plasticii”, Eugen Simion face o scurtă și empatică prezentare a picturilor Elenei Urdăreanu-Herța. ■ Rubrica Anei Blandiana de pe penultima pagină a revistei, „Atlas”, conține câteva *Fragmente* cu panseuri, unele lirice, jucăușe, altele confesive precum ultimul: „Nu am avut niciodată curajul să creez alți oameni, deși cred că sunt destul de scriitor ca s-o fi putut face. Nici să nasc, deși sunt femeie. Mi s-a părut întotdeauna că îmi sunt mult prea mult mie eu singură și că oricum n-o să-mi ajungă întreaga viață pentru a mă cerceta. Și atunci, ce rost ar fi avut să pierd timpul pentru a aduce pe lume pe alții pe care n-aș mai fi avut timp să-i înțeleg. Lirismul și singurătatea mea nu vor putea fi acuzate că au contribuit la incomprehensibilitatea universului”.

• [„**Tribuna**”, nr. 23] Ancheta „Tribunei” privind proza tinerilor continuă cu publicarea opiniilor lui Gheorghe Crăciun, George Cușnarencu și Daniel Vighi. ■ La „Viața literară”, Petru Poantă recenzează cartea lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*. ■ Tot aici, Adrian Marino scrie despre volumul lui Livius Ciocârlie, *Eseuri critice*: „Livius Ciocârlie combină deci elemente foarte tradiționale cu altele de o modernitate recuperată. Organizarea lor, posibilă, ar presupune, într-adevăr, elaborarea unei ‘teorii’. Criticul însă are mari îndoieli despre ‘teorie’ în general și despre teoria critică în special. Rezultatul? Un amestec de observații parțial juste, de obiecții grave (nu toate întemeiate), de indecizie și neclaritate inevitabile. Nivelul este superior, analizele au continuitate, demonstrațiile urmăresc un sens critic ‘valid’, dar întreaga personalitate critică a lui Livius Ciocârlie – oscilantă, cu treceri de la o metodă la alta, supus solicitărilor contradictorii – reflectă (mimetism? afinități temperamentale?) o structură ‘barthiană’, de metamorfoză și derapare continuă, incapabilă de fixare, de adevărată fermitate. Și stilul (în special în eseurile critice) se vrea un fel de *discours amoureux*, cu cochetării și grații uneori ușor ‘feminine’, cu mici manierisme, afectări, autoadnotări și confesiuni alintate,

introspective, cât mai degajate și necrispate posibil. Adevărat ‘complex Barthes’...”. ■ Marta Petreu publică un grupaj de patru poeme: *Descrierea autorului, Prânzul, Solstițiu de iarnă, Cina*.

10 iunie

• [„**Contemporanul**”, nr. 24] *Omul creator căutându-se pe sine* este titlul articolului ce deschide numărul, semnat de Ion Biberi. ■ Pe pagina a doua, numărul cuprinde două grupaje de câte trei poeme semnate de Nicolae Prelipceanu, respectiv de Marius Robescu. ■ Comemorând centenarul morții lui Eminescu, mai multe articole ale numărului tratează „teme” eminesciene; Edgar Papu scrie despre *Însemnătatea integralei Eminescu*, Ion Dodu Bălan face o prezentare, exagerat laudativă, a cărții lui Aurel Petrescu, *Eminescu – Originele romantismului* (ieșind și în întâmpinarea unora care „dedați cărcotelii, ca lupul la oaie, vor discuta cu maliție îngâmfată și nu vor avea răbdarea să descopere în lucrare contribuțiile salutare ale autorului”), Laurențiu Ulici scrie despre *Valoare și reprezentare*, Gheorghe Tomozei scrie despre *Poetul și Bucureștii*, iar Daniela Crăsnaru face o scurtă prezentare a manifestării omagiale organizate de Uniunea Scriitorilor. ■ Florin Manolescu scrie despre volumul de *Poeme* al lui Ștefan Aug. Doinaș: „S-a spus despre Doinaș, cu cuvintele pe care Jean-Pierre Richard le-a folosit în legătură cu Mallarmé, că are o imaginație de tip artizanal, în înțelesul că actul propriu-zis al creației este la el subordonat unei poetici. În *Poeme*, ‘imaginația artizanală’, care pune în mișcare cuvintele și formele, s-a angajat în cea mai radicală și mai riscantă experiență teoretică din câte a întreprins până astăzi Ștefan Aug. Doinaș”. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu scrie despre Max Dvorák, pornind de la volumul *Scrieri despre artă*, apărut la Editura Meridiane, în traducerea lui Mircea Popescu. ■ Revista dedică o pagină întregă lui George Macovescu despre care scriu Corneliu Leu – *Nimbul de pe fruntea soldatului*, Radu Boureanu – *Dublu portret: George Macovescu*, Valeriu Râpeanu – *Câteva fapte și Călin Căliman – Pasiunea pentru film*.

• [„**Flacăra**”, nr. 23] Nichita Stănescu scrie, sub forma răspunsului la un extemporal, despre romanul *Vacanța*, al Mariei-Luiza Cristescu. ■ Fănuș Neagu scrie, la rubrica sa, despre povestirile lui Radu Albala. ■ George Munteanu prezintă volumul XIV de *Opere eminesciene*, ediție coordonată de Al. Oprea. ■ Tania Radu recenzează debutul în proză al lui Ion Anghel Mînăstire cu volumul *Talanii*.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 23] George Ricu scrie, în deschiderea numărului despre *Misiunea dramaturgului român*, firește, în directă legătură cu construirea societății socialiste multilateral dezvoltate. ■ Corneliu Vadim Tudor scrie un amplu articol (*Nevoia de umor*) cu un mult prea lung *intro* argumentativ, pentru a semnala, în final apariția unui volum de schițe, *În căutarea umorului pierdut*, semnat de Dan Gr. Mihăescu, lăudat ex-

cesiv: „Prin acest mănunchi de săgeți înmuiat în miere, Dan Gr, Mihăescu se înscrie în familia unor Gr. Brăescu, Tudor Mușatescu, Teodor Mazilu. Închei, nu înainte de a-mi exprima convingerea că acest autor cu spirit tânăr, caustic și tămăduitor în același timp, care se expune de bunăvoie râsetelor publice (riscurile meseriei!) va face cât de curând pasul către mai durabile ale scrisului: proza de respirație mai largă, dramaturgia. Are, din plin, îndreptățirea pe care i-o dă un talent scilpitor”. ■ George Morărel recenzează romanul lui Mihai Tuna-ru, *O, Prometeu*”.

● **[„Cronica”, nr. 23]** Două articole aniversare consacrate lui Horia Zilieru (50 de ani), sunt semnate de Nicolae Turtureanu („*Eu n-am urât pe nimeni niciodată*”) și Marian Popa (*Simboluri și contaminări semantice*, fragment din eseul *Horia Zilieru sau ceea ce se mai poate face azi cu dragostea în și pentru poezie*), urmate fiind de trei poeme ale lui Horia Zilieru (*Zodia gemenilor, Viața, moartea și spațiul dintre ele și Doină*). ■ Liviu Leonte publică un mic studiu despre romanul *Groapa* al lui Eugen Barbu. ■ La rubrica „Opinii”, Ștefan Avădanei îi dă o replică lui Corneliu Vadim Tudor (*Corneliu Vadim Tudor, literatura comparată și poetica matematică*) ca urmare a unui articol publicat de acesta în revista „Săptămâna”, nr. 21 din 27 mai 1983, în care îl atacă pe autorul volumului *Eminescu și literatura engleză* pentru o serie de motive pe care Ștefan Avădanei le demontează prompt și argumentat.

● **[„Orizont”, nr. 23]** Ioan Iacob deschide numărul cu un articol aniversar dedicat lui Eminescu, *Luciditatea poetului*. ■ Lizica Mihuț consemnează o convorbire cu Paul Cornea; întrebat ce crede despre existența unei crize a istoriei literare, criticul răspunde: „Ceea ce se află în criză nu e critica literară, ci o anumite versiune a ei, în speță, cea pe care a promovat-o pozitivismul, bazat pe factologie, pe convingerea naivă că acumularea de date extrinseci ne avansează în elucidarea estetică a capodoperelor ori că descrierea faptului literar poate fi disociată categoric de interpretarea sa. Dacă urmărim ce se întâmplă în jurul nostru, constatăm că, pe terenul practicii, istoria literară nu pare deloc să-și fi pierdut locul privilegiat pe care-l ocupa. Numeroasele publicații de documente ori corespondența, textele clasicilor, în ediții de tip școlar sau de referință, monografiile, studiile și sintezele care se aglomerează în rafturile și vitrinele librăriilor atestă cu prisosință acest lucru. E adevărat, încercările de a depăși teoretic ‘lansonismul’ (termenul nu e foarte reușit, dar sugerează mai bine decât alții modalitatea tradițională a istoriei literare) sunt încă infructuoase. Important e că momentul actual pare a fi caracterizat, spre deosebire de cel al anilor ’60, când structuralismul își flutura triumfător flamurile, printr-o resurgență a istorismului. De aici și prezumția, în orice caz, speranța, că eforturile în direcția unei conceptualizări adecvate se vor traduce până la urmă în fapt”. ■ Cornel Ungureanu recenzează cartea lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*: „Fără îndoială că *Polemici cordiale* au un țel imediat și sunt emanația climatului literar al ultimilor ani. Scriitor de prestigiu, Octavian Paler

încearcă ‘civilizarea relației’, definirea termenilor disputelor, precizările și circumscriserile care să pună în lumina valorile esențiale. Tonul său solemn, gesticulația sa patetică nu sunt ale unui avocat, ci ale unui ofician al limbajelor sacre ale artei. Căci, cred, ultimul dintre obiectivele acestor eseuri este acela de a investi (reinvesti) artistul cu însemnele pe care acesta le poate pierde. Sau le-a pierdut deja. Drum sfârșindu-se în imaginar”. ■ La „Cronica mărunță”, Anemone Popescu aruncă, printre altele, mici săgeți înspre „Flash-back”-urile lui Romulus Rusan din „România literară”, „un fel de culme a – scuzați – concentrării în platitudine. Păcat că actualei faze – penibile – a gazetăriei sale nu îi corespunde și tăria de a hotărî să mai facă și mici pauze de căutare a... inspirației”. ■ Sub titlul *Poezia ca șoaptă înflăcărată*, Constantin Crișan scrie despre cartea Mariei Banuș, *Noiembrie inocentul*. ■ Viorel Gheorghiu recenzează cartea Doinei Uricariu, *Natură moartă cu suflet*.

11 iunie

• [„**Luceafărul**”, nr. 23] La „Cronica literară”, Valentin F. Mihăescu recenzează volumul de poezie al lui Marin Mincu, *Proba de gimnastică*. ■ Artur Silvestri scrie despre două cărți de poezie: *Tulburarea naturii* de Valeriu Bârgău și *Poeme nordice* de Dumitru Stancu. ■ La „Cartea de debut”, Alexandru Condeescu scrie despre volumul lui Ioan Cărmăzan, *Povestiri din Borșa*. ■ Numărul include mai multe articole dedicate *Luceafărului*, operei eminesciene, în general, și o pagină întreagă cu articole despre „romantism”, sub genericul „Romantismul – nonconformism și originalitate”; dintre semnatarii articolelor și studiilor: Ioan Alexandru („*Luceafărul*”. *Jurnal de poet*), Al. Oprea (*Teza „absolutismului” și adevăratele ei semnificații – în partea a șaptea a „dosarului gândirii social-politice eminesciene”*), I. C. Chițimia (*Generarea și „regenerarea” romantismului literar*), Stan Velea (*Tirania eului*), Roxana Sorescu („*Mythistoria*” națională în romantism). ■ Aurel- Dragoș Munteanu recenzează, la rubrica „Repere”, cartea Irinei Mavrodin, *Poetică și poietică*.

12 iunie

• [„**Scânteia**”, nr. 12.691] În cadrul „Colocviilor Scânteii”, sub genericul „De la literatură la film”, cineastul Gheorghe Vitanidis publică textul intitulat *Colaborare creatoare cu scriitori valoroși*, iar Dinu Tănase scrie despre *Echivalența expresivă a modelului literar*.

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 24] La „Viața literaturii”, sub titlul *Lecția sincerității*, Constantin Sorescu recenzează două cărți de poezie: *Manual de sinceritate* de Ioan George Șeitan și *Legitimație de poet* de Traian Furnea. ■ Ecaterina Vaum scrie despre volumul lui Gheorghe Grigurcu, *Între critici*: „Fiind, înainte de toate, un veritabil strateg al criticii de atitudine, Gh. Grigurcu militează pentru dezambiguizarea

limbajului critic și-și jalonează traseul prin detașare”. ■ Revista publică Premiile Uniunii Tineretului Comunist pe anul 1982, consemnând și opiniile laureaților; printre ei: Tudor Dumitru Savu (Premiul pentru proză, pentru volumul *Treizecișitrei*), Traian T. Coșovei (Premiul pentru poezie, pentru volumul *Cruciada întreruptă*), Dan Verona (Premiul pentru proză, pentru romanul *Îngerii chilugi*), Ion Istrate (Premiul pentru istorie și critică literară, pentru volumul *Barocul literar românesc*), Dan C. Mihăilescu (Premiul pentru istorie și critică literară, pentru volumul *Perspective eminesciene*), Mariana Codruț (Premiul pentru poezie, pentru volumul *Măceșul din magazie*), Herta Müller (pentru volumul *Depresiuni*).

14 iunie

• [„**România liberă**”, nr. 12.011] Sub titlul *Spini sub petale*, Mircea Iorgulescu scrie despre volumul lui Gheorghe Grigurcu, *Între critici*: „Indicele de satisfacție estetică la lectura comentariilor lui Gheorghe Grigurcu este întotdeauna superior celui de funcționalitate, cu precizarea, necesară, că în ultimii ani militantismul criticului a sporit considerabil în direcția afirmării adevăratei sale la principiile tradiției maioreștiene, nu, desigur, fetișizată, ci văzută ca factor activ de structurare a unei vieți literare normale, deschisă dialogului, confruntărilor oneste, pasiunilor literare veritabile, consumate adică pe altarul edificării artistice. ‘Răul’ și ‘antipaticul’ critic Gheorghe Grigurcu este, de fapt, unul dintre cei mai buni critici ai literaturii române de azi”.

15 iunie

• [„**Ramuri**”, nr. 6] Marin Sorescu publică un studiu despre poezia lui Vasko Popa, *Părerii de post despre poezia de dulce a lui Vasko Popa*: „Apoi o altă bornă ar fi experiența radicală citadină. Deschiderea către noutate și experiment. Vasko Popa își organizează poezia pe cicluri. Dacă respiră regulat (n-am observat semne de astm), inspirația îi e ciclică. Scrie grupaje de câte 10-12 poeme, care, ca spițele de la bicicletă, întăresc și susțin același rotund ideatic. Acesta se rostogolește la vale singur, urmărit de curiozitatea noastră. Funcționează și principiul avalanșei; în alunecare și prăvălire sunt încorporate elementele din cale, deloc străine poeziei, ci fiind tocmai cele care-i trebuiau. Vreau să spun că poetul nu e un dezlănțuit *la întâmplare*. E un dezlănțuit riguros. Și discret, din umbră. Mai degrabă un constructor chibzuit, care folosește cu pricepere și economie energia naturii. Aceasta este detectabilă în zonele cele mai diverse, mergând la substrat și subconștient, trecând prin istorie și factologie și ajungând la cotidianul lăsat de o parte de cei mai mulți autori, dar prețios în mâinile sale meștere. Pentru că acest cotidian gălgâie de viață – e chiar viața minunată, absurdă și plină de tâlc. Multe poeme sunt scrise tocmai pentru degajarea acestui tâlc, prețiosul grăunte, pe care vulturul inspirației îl ochește de sus, și-i dă drumul, fiindcă a văzut între timp o găină și-a poftit la carne de gă-

ină, ca un disperat. Tâlcul este scos și din jocurile de copii, ce devin minunate fabule morale, și din relatările unor prieteni, ori din întâmplările personale ale sufletului, pus pe plimbăreală prin lume, întru căutare de plăceri ale intelectului. [...] El îți învârte pe degete toate modernismele posibile. L-am putea caracteriza astfel: un modernist arhaic, avangardist cu măsură. El și-a altoit tradiționalismul din sânge cu ultimele cuceriri poetice, tăind, cu-o custură, creanga foarte sus și lăsând să înmugurească ceva ca o coroană nouă și minunată: poezia sus-numitului Vasko Popa, cetățean al Virșețului și al lumii”.

■ Interviu revistei, realizat de Gabriel Chifu, îl are ca invitat pe Ștefan Aug. Doinaș, „*Reușitele mele țin de faptul de a mă lăsa surprins de mine însumi*”; scriitorul vorbește despre orizontul său cultural, despre relația cu Blaga, despre programul de lucru, anii de profesorat în satul natal și modelul scriitoricesc.

■ Mihaela Andreescu recenzează volumul *Ceara și sigiliul* al lui Mircea Iorgulescu. ■ Marian Vasile scrie despre volumul de critică *Varietăți critice* de Pompiliu Marcea, „o voce distinctă, cu credit și audiență în fața cititorului contemporan”. ■ Eugen Simion publică o primă parte dintr-un studiu despre poezia lui Virgil Mazilescu, *Enigmatica simplitate* (fragment din volumul *Scriitori români de azi*). ■ Sub titlul *Oglinda din spate*, Ion Pecie scrie despre proza lui Marin Preda.

16 iunie

● [„**România literară**”, nr. 24] În numărul 24 / 1983, pe pagina a doua dedicată „Vieții literare”, e consemnat, printre alte evenimente, faptul că Premiul Societății „G. Călinescu” pentru critica tânără a fost decernat (de un juriu din care făcuseră parte și Al. Piru – președinte, N. Manolescu, Livius Ciocârlie, Eugen Simion, Alex. Ștefănescu, Dan Culcer și Mircea Zăciu) lui Ion Vartic pentru volumul de eseuri *Modelul și oglinda*. ■ La rubrica „Confruntări”, Eugen Simion scrie un articol consistent, destul de extins, *Eseiști actuali: Al. Paleologu*, un excelent profil de autor din care orice paragraf este citabil: „Al. Paleologu este un admirabil ‘debater’, învățat fără pedanterie, filosof fără să fie prizonierul unui sistem, tip superior de coseur aristocrat (zice Mircea Zăciu), cordial și ironic, neînduplecat cu toate acestea când e vorba de convingerile sale. Se desparte, intelectualicește, de un prieten pe care îl admiră și-l iubește (C. Noica) pentru a rămâne prietenul adevărului. Când apare într-o reuniune intelectuală, se remarcă numai deocamdată printr-o eleganță lipsită de ostentație, cu un voit pas în urma ultimei mode. Tonurile veșmintelor sunt sobre și din buzunarul de la piept se revarsă mereu o bogată batistă albă. Într-o epocă sportivă, când profesorii vin la Universitate în blugi și apar la tribuna congreselor internaționale în cămăși țărănești larg desfăcute la gât, stilul acesta supravegheat, distinct și oarecum distant, ca al personajelor lui Proust, poate să surprindă. E suficient însă ca fostul diplomat să vorbească pentru a vedea că omul este lipsit de aroganță și că mintea-i merge iute. Ca orice spirit profund,

vede repede adevărata problemă și caută să ajungă cât mai direct la esența ei. Discursul este frumos și convingător, presărat cu vorbe de spirit și formule culturale de mare reputație. În relațiile obișnuite de viață, omul este serios și loial, are – ca noi toți – simpatii și antipatii, dar n-am observat să facă din ele criterii de judecată a operelor literare, cum se întâmplă adesea. Spiritul lui e tânăr și curiozitatea lui este mare. L-am bănuit, o vreme, că nu-l iubește pe Marin Preda, sub a cărui direcție lucrase la ‘Cartea Românească’, apoi am înțeles cu bucurie că este vorba numai de o adumbrire pe care moartea prozatorului a spulberat-o complet. Reculegerea în fața valorii este nu numai un semn de intelectualitate, dar și o dovadă de caracter în critica literară, atât de necesar într-o cultură tânără ca a noastră. Ca și alți esești, Al. Paleologu se apără de ideea de a fi socotit critic literar. Într-o notă liminară la volumul *Spiritul și litera* (1970) avertizează: ‘Paginile acestea cuprind confidențele unui maniac care simte nevoia să se întrețină cu alții despre slăbiciunea lui. Autorul lor nu are firea unui cărturar, și spiritul său e departe de a fi unul științific. E imprudent și nestatornic în îndeletniciri și apucături; n-a știut să se ferească nici de influențe dubioase, nici de atitudini hazardate. Din inadvertență, distracție sau curiozitate, s-a pomenit în variate avataruri, care i-au sporit mult de tot cunoștințele despre lume și viață. În privința aceasta, fără nici o modestie, se pretinde într-adevăr priceput. Dar lumea și viața nu sunt nimic fără cărți. [...] câtă literatură, atâta viață’. Eseurile din *Spiritul și litera* și cele ce urmează (*Bunul simț ca paradox*, 1972; *Ipoteze de lucru*, 1980) contrazic în bună măsură acest avertisment. Cine disociază în sfera ideilor (cine disociază, vreau să spun, cu talent) și dă judecăți de valoare despre cărți face, voit sau nu, critică literară. Cărturar nu este, apoi, cel care e fire de cărturar, ci acela care, folosind conceptele culturii, face să progreseze cunoașterea ei. Esențial la Al. Paleologu este spiritul anti-dogmatic. Eseurile despre Caragiale, Eugen Ionescu, Diderot, Ion Barbu, El Greco, toate cuprinse în cartea de debut, atacă pe față prejudecățile simțului comun și subminează autoritatea ideilor primite. Contra lor, Al. Paleologu folosește adesea paradoxul, care este ‘o alarmă a inteligenței’ și o metodă de deștepenire a gândirii. Rolul lui ar fi acela de a reabilita banalitatea, înțeleasă ca normalitate, bun simț. Între bunul simț și simțul comun este o mare diferență, geniul fiind, zice Al. Paleologu, bunul simț în grad maxim. Noi știam de la romantici (și chiar de mai înainte, de la Kant) că geniul este excepția de la regulă și că regula lui este să sfideze regulile. Eseistul răstoarnă într-o oarecare măsură această definiție, dar nu de tot, căci a avea în grad maxim ceva (chiar un element al normalității!) este a te situa în afara regulii. Al. Paleologu are, ca Zarifopol (un model pe care-l citează), gustul de a întoarce adevărurile curente pe dos, de a scormoni în praful banalității pentru a scoate de acolo o nuanță inedită a spiritului. Detestă, totuși, pe sofști și nu merge propriu-zis în sensul lui Zarifopol, înverșunat clasicofob. Al. Paleologu se sprijină, dimpotrivă, pe

marii moraliști clasici (Pascal, Montaigne, La Rochefoucauld, Chamford...) pe care-i folosește împotriva snobismului și a prostului gust modern. Nu-i, cu toate acestea un spirit anti-modern, din moment ce scrie cu simpatie despre Camil Petrescu și Eugen Ionescu. E un spirit cu o mare experiență de viață, obișnuit să privească bine lucrurile și, totdeauna, dintr-un unghi inedit. Caută, repet, paradoxul, dar (semn de inteligență) nu întârzie în paradox. Bunul simț, valoarea supremă a spiritului, unește – după el – cele două tipuri observate de Pascal: *l'ésprit de géométrie* și *l'ésprit de finesse*. Marile opere sunt, atunci, produse ale bunului simț. 'Don Quijote e una din marile cărți ale bunului simț. Nu numai a supremului bun simț al autorului, dar și al eroului. E în această carte o întregă dialectică a bunului simț și o subtilă antiteză a acestuia cu simțul comun.[...] Nu Sancho reprezintă bunul-simț, ci Quijote. Sancho e simțul comun, cel puțin la început; mai târziu, cum spune Madariego, se «quijotizează»...'. Foarte fine disocieri face Paleologu cu privire la iconoclastie, la inteligența normală, umor și mizantropie, modestie, iubire etc. Iconoclaștii adevărați (revoltații lui Camus) nu atacă valorile artei, ci 'instituțiile', idoli morali și religioși. Inteligența normală este inteligența care depășește media. Ironia este 'prietenă a îndrăznelii și antidot contra suficienței pedante', istoria este 'povestea optimismului omenesc', cinismul este într-o privință 'începutul vieții morale', inteligența nu e constantă, omnivalentă, ci variabilă, cu pauze uneori deconcertante etc. Inamicii moralistului sunt emfaza, snobismul (cu derivație verbală: a snoba), spiritul dogmatic și pedant, spiritul primar agresiv, mitocănia... Scrie despre ei propoziții sclipitoare, mereu cu acea încetineală plăcută a spiritului care nu se grăbește și nici nu se întinde mai mult decât permite subiectul. Un studiu cu o temă așa de ambițioasă (*Societatea românească, spiritul public* – între 1849 -1878) nu trece de 15 pagini. Și aici eseistul trage faptele pe teren moralistic. Pann și Creangă sunt 'hedoniști și stoici', tipul muntenesc este „abraș și isteț, hibrid, cu dominantă sud-orientală [...], înțelepciunea lui pragmatică îl îndeamnă către profit și juisență imediată'... Fără a face o critică propriu-zisă valorizantă, Al. Paleologu introduce ipoteze de lectură fecunde. Nu, cartea negativistă a tânărului Eugen Ionescu, de 'o vervă ireverențioasă și bufonă', îi pare dominată de intuiția morții. Ceea ce este exact. Diderot anticipează, prin *Paradoxe sur le comédien*, pe Poe și Valéry în rezerva față de inspirație. Al. Paleologu reabilitează, apoi, melodrama ('nu îmi pare deloc așa de străină de marea artă tragică') și descoperă la eroii lui Camil Petrescu un eros și un etos de tip cavaleresc și pasional cu puncte de plecare (a dovedit Denis de Rougemont, consultat de Al. Paleologu) în spiritualitatea cathară. Ca polemist intelectual, Al. Paleologu este incomod, dar nu atât de mult din moment ce, în mijlocul demonstrației, el se oprește speriat și recunoaște că a intrat el însuși într-o teribilă contradicție: 'Doamne, dar unde am ajuns?' A ajuns unde trebuie, nici o teamă, s-a îndepărtat și s-a apropiat din nou de idea pe care

tocmai o combătuse în stil, dacă putem spune, ferm amical. Capodopera lui este *Despărțirea de Noica*, eseu ce deschide volumul *Ipoteze de lucru*. Un record și sub alt aspect pentru Al, Paleologu, obișnuit să scrie rar și pe spații mici. Eseul de acum are aproximativ 70 de pagini și este compus în acea notă de rigoare afectuoasă pe care am semnalat-o. Al, Paleologu apără pe Goethe de învinuirea de a nu fi profund, ca filosof, pentru că n-are apetență pentru tragic. Interesează aici fi în cele ce urmează, mai puțin temeiul acestei polemici amicale; interesează desfășurarea discursului polemic și confesiunea ce se ascunde în el. Al, Paleologu mizează, și bine face, pe vocația lui de moralist. Aduce chestiunea teoretică în spațiul bunului simț, conceptul de care nu se mai deslipește. A avea bun simț în filosofie înseamnă ‘a simți bine și a gândi bine’. Și acum această propoziție scandalosă: ‘bunul simț este filosofia însăși’. Nu este o exagerare, nu este prea puțin, nu-i o reducere imposibilă a spiritului filosofic? Al, Paleologu este neclintit la acest punct și-l suspectează pe marele său prieten (și, în bună parte, modelul său intelectual) de faptul că, uneori, se abate de la regula bunului simț și atunci este mai puțin filosof. Dacă Noica se opune incursiunii eticului în câmpul teoriei, Al, Paleologu eticizează, putem zice, orice teorie pură. Când C. Noica, vorbind de Eros, folosește concepte complicate și pune iubirea în relație cu schema contradicției unilaterale, eseistul se inflamează, nu-și mai alege vorbele (‘concepția aceasta este sofisticată și simplistă, mecanică’), apoi propune propria ipoteză nefilosofică, inspirată de sănătosul bun simț: ‘Nu există iubire decât mutuală. Restul e iluzie, marotă, fixație, manie. Așa-numitele iubiri neîmpărtaşite nu sunt iubiri, sunt încăpățănări’. Eseul este strălucit, nu știu dacă totdeauna just sub raport teoretic dar bine scris și cu o teză în esență justă: ‘A aduce obiecții filosofice unei opera de artă sau a-i critica filosofia ca atare este totalmente lipsit de obiect’... Observație, cu adevărat, de bun simț, cu o largă aplicație în critica literară. Mai este ceva ce face simpatică filosofia nefilosofică a eseistului: implicarea, așa zice, a umanului, existențialului în analiză. Dacă citim atent scrierile lui Al, Paleologu vedem că el acceptă contradicția și se plânge, înaintea altora, de neputința de a cunoaște până la capăt. El știe multe, dar nu poate ști totul și asta-l face tolerant. Nu știe nici el cum este mai bine, să iei, de pildă, în serios filosofia și să devii, inevitabil victima ei sau să n-o iei și atunci iarăși nu-i bine. Soluția de a ieși din această contradicție este de natură estetică: ‘E ceva ciudat cu filosofia, un paradox care-i face de fapt tot farmecul dar și constrângătoarea importanță pentru viața noastră umană. Fără filosofie nu e de trăit, orbire cruntă este a nu pricepe acest adevăr. Firește, nici fără artă, fără poezie, nu e de trăit, lucrurile acestea se leagă între ele. Sunt lucrurile cele mai serioase cu puțință. Dar dacă filosofia e luată prea în serios, de către spirite nefilosofice, care nu știu unde e pragul uman al seriosului, atunci viața tot de netrăit devine’. În Al, Paleologu, care s-a aventurat în câmpul filosofiei, învinge până la urmă criticul literar, căci, dacă acceptăm ideea că filosofia

rezistă în timp în măsura în care se validează ca artă, acceptăm implicit ideea că filosofia nu se poate situa în afara spiritului creator. Despărțirea de Noica este, aici, totală și ireversibilă, orice ar spune mai departe eseistul. [...] Stilul lui Al. Paleologu are pregnanță și expresivitate fără a fi excesiv colorat și aproape deloc metaforic. Analiza este în chip frecvent întreruptă (în fapt: împlinită) de propozițiile aforistice. Asemenea evaziuni din litera temei constituie farmecul unei eseistici care, pentru a se impune, trebuie să stabilească relații pe care simțul comun nu le poate închipui”. ■ Despre *Aurel Rău și spiritul confesiv* scrie Constantin Crișan la pag. 5, articolul fiind o cronică a antologiei *Versuri*. ■ Pagina 6 a revistei este integral dedicată poeziei: două grupaje de poeme, unul aparținând Ioanei Crăciunescu, celălalt lui George Alboiu. ■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie despre *Literatura în corespondența lui Constantin Dobrogeanu-Gherea*, un foarte interesant și incitant studiu, extrem de bine documentat, în stilul binecunoscut al istoricului literar. ■ La pag. 8, revista include două articole dedicate Centenarului I.I Mironescu: un text evocator, *Bădița Jenică*, al Profirei Sadoveanu și o recenzie, *O reparație necesară*, a lui Nae Antonescu care prezintă prima monografie dedicată lui I.I. Mironescu de Ilie Dan. ■ Nicolae Manolescu scrie, la rubrica sa, despre cartea lui Gheorghe Grigurcu, *Între critici*. Cronică, intitulată „*Inocența*” *criticii*, pleacă de la constatarea că, în critica lui Grigurcu, considerațiile teoretice despre condiția disciplinei sunt de obicei întâmplătoare și risipite în analize: „În critica lui Gheorghe Grigurcu, relativ abundentă, considerațiile teoretice despre condiția disciplinei sunt de obicei întâmplătoare și risipite în analize. Nici chiar comentarea unor cărți de critică (*Între critici*) nu ne furnizează mult mai multe indicii. Majoritatea fiind indirecte, trebuie privite cu circumspecție. Evocând, de exemplu, acțiunea lui E. Lovinescu, Gheorghe Grigurcu notează ‘rodnicia lipsei jale de «metodă», a «labilității» și «relativității» criteriilor sale’, ca și faptul că la originea criticii naționale se află ‘foiletonistica’ lui Titu Maiorescu. Și adaugă: ‘Dar E. Lovinescu pe-a lăsat legatul unui praxis critic preocupat de soarta creatorilor și a literaturii naționale, căruia nu i se poate substitui în mod serios, oricâte exemple ale modei ar fi invocate, nici un succedaneu al metodei în sine’. Atât această ultimă afirmație, cât și ghilimelele folosite mai sus, când a fost vorba de lipsa ‘metodelor’ și ‘criteriilor’, ne previn contra oricărei absolutizări pripite. Punctul de vedere al criticului este, deci, principal, o cumpănire a teoriei cu practica, iar sub raportul evoluției istorice, o coexistență pașnică a impresionismului cu tentativele de scientizare: ‘A nega dreptul teoriei de a se dezvolta pe un teren numai al său ar fi un fanatism la fel de neavenit ca și cel al teoriei care, urcată pe monticulele «autonomiei» sale, proclamă inferioritatea criticii subordonate analizei textelor... O particularitate a exegezei române actuale, pe plan european, o constituie tocmai ponderea comentariului legat imediat de fenomenul literar, comentariul organic, util, prompt, coexistând cu speculația metodologică, cu

experimentele structuraliste'. Gheorghe Grigurcu nu se arată dispus să pătrundă mai adânc în această relație și nici să pronosticeze situația de peste câțiva ani. Dificultatea echilibrului pe care el îl constată – și care, cel puțin deocamdată, pare real – constă în punerea semnului egalității între ceea ce critica românească a fost, în perioada interbelică, și ceea ce ea devine sub ochii noștri. Lăsând impresia că nimic esențial nu s-a schimbat, riscăm să nu observăm cum, din repartizarea diferită a accentelor, rezultă astăzi o cu totul alt fel de critică decât cea de ieri. 'Lipsa metodei' la E. Lovinescu, care este aparentă, sau convingerea lui G. Călinescu, formulată în atâtea împrejurări, că nu e posibilă o știință a literaturii se deosebesc destul de mult de împletirea practicii cu teoria la care visează criticii contemporani. Aș spune că, într-un caz, idealul este al unei critici deliberat inocente, voind să pară dezarmată, și care își ascunde cu grijă atât *parti-pris*-ul teoretic, cât și mijloacele efective, iar în al doilea caz, idealul este al unei practici înarmate teoretic și care își exhibă metoda. Gheorghe Grigurcu are dreptate să nu vadă o opoziție reală între practică și teorie nici la E. Lovinescu, nici la urmașii lui de astăzi; dar nu să treacă sub tăcere opoziția dintre o critică pentru care metoda afirmată este lipsa metodei și una pentru care metoda sau metodele se cuvin scoase în față. Echilibrul nu se rupe în felul acesta, dar situația de fapt arată altfel decât înainte. Cu această precizare, peisajul criticii actuale sugerat de Gheorghe Grigurcu este plauzibil. Teama unora de o tiranie a metodelor mi se pare prematură. Pot să stea liniștiți: nu ne pîndește nici un pericol iminent din partea structuraliștilor sau a semioticienilor. Înfruntările din ultima vreme se mențin, de altfel, la nivel teoretic, între cei care continuă să jure pe 'inocența' criticii și cei care, considerând că ea a fost și este o falsă inocență, sub care putem descoperi oricând criterii destul de ferme, preferă să asume nu o prioritate, dar o necesitate a metodei. În practică, lucrurile sunt mai simple: orice critică își are metoda, fie că o recunoaște, fie că o disimulează. Ceea ce (încă o dată) nu înseamnă totuși că, între una și alta, nu există deosebiri importante. Poziția lui Gheorghe Grigurcu rămâne una decent tradițională. Întrebat de Ștefan Lavu (într-un interviu publicat la sfârșitul volumului) care îi este 'proiectul critic ideal', răspunde fără să ezite: 'Aș vrea să scriu până voi învăța să citesc cu ochi proaspăt, cât mai debarasat de poncifuri, pe cei mai de seamă scriitori pe care rutina și stereotipa venerabilitate îi acoperă nu o dată. Să scriu despre Arghezi, Blaga, Sadoveanu, G. Călinescu, Camil Petrescu, Marin Preda, ca și cum ar fi fost niște necunoscuți, să-i trec printr-un filtru necomplexat subiectiv'. Proiectul, formulat în acești termeni generali, este utopic. Acest grad zero al comentariului n-a fost niciodată mai iluzoriu decât astăzi. Așa cum orice poezie adevărată include o poetică, orice critică adevărată include o estetică. Și a lui G. Călinescu, și a lui... Al. Călinescu. Gheorghe Grigurcu o știe foarte bine, dovadă că, precizând nuanțele afirmației sale, se referă la 'spontaneitatea necesară' ca la o deblocare a criticii de

‘inexpresivul respect’ față de marii scriitori. E vorba, deci, de a curăța operele de patina fumurie a interpretărilor anterioare și nu de a crede în puțința unei interpretări care să le ignore; trebuie lichidat complexul în fața autorității lor, întreținută de școală, nicidecum punerea lor în paranteză, în speranța purificării depline a emoției noastre critice. Critica se naște din critică. Cel mai de preț câștig al noii critici este această conștiință de sine. A venit timpul să renunțăm la ideea, foarte naivă, a unei evoluții în doi timpi: impresionism și scientism. Impresionismul a avut știința lui pilot, care era psihologia. Structuralismul, la rândul său, vrea să pună ordine în impresie. Lectura critică ne arată în permanență aceste două fețe. Fixarea doar pe una din ele nu e cu puțință. Sigur e bine să adăugăm precizarea că ne referim la critică și nu la alte discipline – înrudite – cum ar fi poetica. Poeticianul are scopul lui specific, cum avea esteticianul de pe vremuri. Legitimarea lecturii de la o poetică este însă foarte firească. Celor care îi neagă acest drept, sub cuvânt că noua critică nu e înțeleasă dintr-o dată, mai ales din cauza unui Vocabular rebarbativ, le putem aminti că orice critică a fost la începuturi suspectată de ‘obscuritate’, deoarece venea cu un limbaj propriu: Gherea în raport cu Maiorescu, Lovinescu în raport cu Gherea. Exagerările (îndeosebi la tineri) nu trebuie să ne împiedice să distingem, în ceea ce poate să pară la un moment dat o simplă păsărească, germeii noutății celei mai firești. Am stăruit pe chestiunile de concepție fiindcă, scriind de mai multe ori despre critica lui Gheorghe Grigurcu, am analizat-o de obicei în latura practică. E de la sine înțeles că *Între critici* confirmă talentul remarcabil al autorului, plasticitatea expresiei sale și relevanța majorității judecăților. Tradiționalismul mijloacelor folosite se explică nu prin ignoranță teoretică, ci prin temperament. Îl înțeleg cu atât mai bine cu cât îl practic eu însumi. Voind să rămân critic, nu refuz înnoirile metodei, dar caut o linie de mijloc. Ca și mine, ca și alții, Gheorghe Grigurcu speră într-o conservare a facturii artistice și creatoare în critică: nu situându-se pe o poziție intenabilă față de procedările științifice, ci urmărind să tragă din ele toate foloasele. N-am observat la el respingeri semnificative: din contra, o acceptare comprehensivă a mai multor formule, de la ‘emoția poetică’ din *Analizele și sintezele* lui I. Negoïtescu la sondările în stratul ontic din studiul despre Arghezi al lui N. Balotă. Critica lui Gheorghe Grigurcu este una de finețe a emoției (subtil cultivate) bazată pe adecvarea continuă a instrumentelor de analiză și pe stilul artistic, ceea ce nu exclude o inefabilă știință a descifrării textului, o hermeneutică ingenuă”. ■ Pagina 10 a numărului cuprinde patru recenzii: „*Pe înțelesul tuturor*”, recenzia Valeriei Guțu Romalo la *Istoria limbii române (Pe înțelesul tuturor)* de Iorgu Iordan, cea a lui Hristu Căndroveanu la volumul „*Scriitori satirici români*” de Virgiliu Ene, cea a lui Emil Manu la volumul de poezie *Ieșire din vis* de Ion Iuga, iar Valeriu Cristea scrie despre volumul *O vară de dor* de George Șovu. ■ Dana Dumitru face o prezentare a volumului de schițe *Banchetul* al lui Mircea Horia Simionescu într-o

cronică cu titlul *Reabilitarea farsei*: „Forța polemică a acestei literaturi este evidentă. Nu numai atunci când atacă direct (ca în *Banchetul*) meșteșugul metaforei devenit metaforită, sau excesul detaliului tehnic din narațiunea așa-zis realistă, ci și atunci când spulberă încrederea în formele clasice ale comunicării literare, parodiind stilul epistolar, stilul ‘călătoriilor imaginare’, stilul confesiv sau cel teoretic, critic. Există în *Banchetul* o puternică implicare estetică, dincolo de amăgitoarele scânteieri ale ironiei scriitorului. El își consideră schițele ‘simple experiențe’, ‘propuneri’. Oroarea acestei viziuni literare este anecdotica. Ea este calul de bătaie. Disprețul o pune în față, îi disecă leș anatomia puhavă și aduce în scenă farsa. Deprecierea atinge și proza eseistică, amalgamul superficial dintre eveniment și idee, transformarea episodului epic în pretext retoric. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici continuă, cu a treia parte, prezentarea celui de-al șaselea volum din *Caietului debutanților*, mai exact cu cei debutați în 1981: Liviu Antonesei, Nicolae Băciuț, Gellu Dorian, Daniel Daniel, Alexandru Dohi, Ion Dumbravă, Ștefan Dumitru, Marcela Mariana Milcu, Sanda Moise, Voicu Olari, Nicolae Sava, Traian Ștef și Andrei Zanca. ■ Partea mediană a numărului, așa cum era anunțat încă de pe prima pagină a revistei, este dedicată lui Eminescu și include, pe lângă două articole semnate de Sever Avram (*Insula ca spațiu inițiativ*) și Grigore Tănăsescu (*Semnificații orifice în „Lucașfărul” eminescian*), un studiu mai amplu al lui Dan C. Mihăilescu despre *Noi exegeze eminesciene*; acesta din urmă comentează succint mai multe din studiile dedicate lui Eminescu în anul anterior, de Aurel Petrescu (studiu genetic), Ștefan Avădanei (studiu comparatist), George Popa (studiu tematist), D. Murârarușu (studiu monografic), Mihai Drăgan (istorie și critică literară) sau chiar Dan C. Mihăilescu (studiu hermeneutic), subliniind faptul că, în ultimii ani, exegeza eminesciană un adevărat „teatru de război” în cae se înfruntă „partizanii modernizării interpretării, a ariilor de referință și cei ce luptă pentru păstrarea lucrurilor deja acumulate”; criticul e convins că refuzul „refuzul încrâncenat de a acorda demersul interpretativ la realități literare, metodologice, moderne, văduvește în mod vădit comentariu”, cum se întâmplă, de exemplu, cu studiul tematist al lui George Popa, care ratează totuși „o temă excepțională și aceasta pentru că ocolește programatic contribuțiile fundamentale aici, aduse de studiile unor personalități universale recunoscute, ca G. Bachelard, M. Blanchot, J. Pierre Richard sau G. Durand”, cartea acestuia fiind atunci doar o „sumă de fișe de lectură, ordonate în numele unor premise teoretice valabile” (...) fără a-și fixa o coloană vertebrală, fără a sonda pe cât o solicita tema și sistemul vizionar, inconștientul poetic, fără a apela vreodată la critica arhetipală, la câștigurile de indubitabilă valoare ale psihanalizei...”. ■ Paginile 14 și 15 ale numărului sunt exclusiv literare, el conține o proză scurtă a Adrianei Bittel, *Scorpionii*, un fragment (*Respiro*) din romanul *Playback* al lui Stelian Tănase și patru poeme de Ion Th. Ilea (grupaj ocazionat de împlinirea vârstei de 75 de ani,

așa cum reiese din prezentarea lui Al. Raicu. ■ În paginile dedicate „Teatru-
lui”, e inclusă și o recenzie a lui Romulus Diaconescu la volumul de „teatru
comentat” al lui Ion D. Sîrbu.

● [„**Tribuna**”, nr. 24] La rubrica „Desenul interior”, Adrian Popescu pu-
blică un articol consacrat lui Mihai Eminescu, *Teii în lume*. ■ Tot despre Mi-
hai Eminescu scrie și Dan C. Mihăilescu la rubrica „Privire în actualitate”,
Despre Eminescu, oarecum altfel. ■ Sub genericul „Trei portrete clujemne”,
M.C. Runcanu consemnează trei scurte interviuri cu Aurel Codoban, Ion Istrate,
respectiv cu Tudor Dumitru Savu. ■ La „Starea prozei”, Anton Cosma pu-
blică un text intitulat *Romanul și realul*, trecând în revistă cele mai bine
receptate romane ale ultimilor ani.

17 iunie

● [„**România liberă**”, nr. 12.014] *Conștiință și valoare* este titlul articolu-
lui aniversar semnat de Livius Ciocârlie despre Eugen Simion: „De fapt, în
ciuda aparențelor, Eugen Simion este un afectuos. Îl surprind dureros gesturile
de inamicizie. Atunci se simte trădat. Nu cu mult timp în urmă a scris despre el
cu dezinvoltură un tânăr din provincie. Nu s-a supărat. Altădată scriseseră cu
ostilitate tineri critici la formarea cărora contribuise, ale căror începuturi le
încurajase. A fost descumpănit și trist. Când se simte trădat, Eugen Simion nu
reacționează violent. Tace sau răspunde numai la idee, în termeni mășurați. Își
pune atunci o mască distantă. Nu numai o mască. Chiar este atunci distant.
Însă și mâhnit. Această compoziție complicată și greu de articulat – revoltă și
stăpânire de sine, amărăciune și răceală, suspiciune și cordialitate, mască și
adevăr – este formula lui Iovinesciană, de om și scriitor. Îl cunosc bine pe Eu-
gen Simion, sau poate nu-l cunosc deloc. Are și el o ușă dincolo de care poți fi
pofit să intri, dar este mai cuviincios și mai cuminte să nu profiți. E acolo
spațiul închis necesar scriitorilor, îndeosebi aceluia de o anumită structură su-
fletească, pentru ca, în cele din urmă, prin ceea ce fac, să se deschidă către toți.
Aceasta e învățătura pe care am dobândit-o, trăind în apropierea lor: scriitorii
autentici nu trebuie asediați în spațiul lor intim. Dimpotrivă, ei trebuie feriți și
lăsați să se ascundă îndărătul măștilor care sunt cărțile lor. Acele măști sunt
chiar ei și ele sunt ale tuturor. Eugen Simion: o conștiință a literaturii. Un
scriitor. Un om”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 25] Sub titlul *Statutul intelectualului*, Constan-
tin Coșman consemnează o convorbire cu Mihnea Gheorghiu care răstoarnă
toate definițiile posibile date „intelectualului” pentru a se conforma ideologiei
oficiale: „...eu cred că a fi intelectual nu indică o profesie anume, ci o stare
obligatorie pentru orice membru al unei societăți socialiste, culturalmente evo-
luate, cum e a noastră. În consecință, după părerea mea, orice statistică în care
‘intelectalii’ sunt reduși la u procent minor față de restul populației, este ero-
nată; deoarece în România de azi neintelectalii sunt cei mai puțini, adică cetă-

țenii care din motive mai mult sau mai puțin justificate nu și-au terminat școala medie în ciuda îndemnrilor și sprijinului neprecupețit al statului și obștei”.

■ Constantin Chiriță publică o *Confesiune-prolog la o nouă carte pentru adolescenți*, „un răspuns- sinteză adresat tuturor cititorilor săi”.

■ Florin Manolescu scrie desore volumul lui Ion Hobana, *Science fiction. Autori, cărți, idei*, autorul continuând „cu o tenacitate impresionantă activitatea începută încă din 1955, când debuta ca autor de texte ficționale. în revista *Știință și tehnică*. Astăzi, Ion Hobana se ilustrează mai ales ca teoretician, eseist și istoric al literaturii-S.F. În această direcție merg și foarte interesantele sale studii tematice sau istorico-literare din *Science fiction*. Ca și în cazul volumului din 1979, consacrat lui Jules Verne, punctul tare al eseurilor lui Ion Hobana îl reprezintă analiza microscopică a unor teorii sau teze, îndreptarea micilor erori, a confuziilor și a deformărilor care pornesc de la o lectură grăbită. Pentru acest motiv demonstrațiile sale au adesea aspectul unor polemici, iar în polemici, ca și în activitatea ‚zilnică’ de animator al S.F.-ului, Ion Hobana este redutabil prin meticulozitatea cu care știe să macine o temă și pe cei care au comis imprudența de a se fi ocupat înaintea lui de ea. [...] În *Science fiction*, spiritul metodic, știința de a pune la contribuție toate cercetările anterioare, pentru a ajunge la o imagine de ansamblu și chiar plăcerea de a scormoni arhivele, pentru a epuiza un subiect, sunt calități care fac din Ion Hobana un exeget redutabil, un autor de referință în problema istoricului literaturii noastre S.F.”

■ Ecaterina Țărâlungă recenzează volumul *Poezia* al lui Petru Creția care „îl pune pe cititor într-o ușoară stare de derută. Pentru că el nu se înfățișează nici ca o carte obișnuită de versuri și nici ca una în care proza poetică și versurile să se întâlnească și să conviețuiască în armonie”.

■ Aurel Martin recenzează romanul Alexandrei Stănescu, *Regula paralelogramului*.

■ Dan C. Mihăilescu scrie despre debutul lui Ion Bogdan Lefter cu volumul de poezie *Globul de cristal*, despre care scrie și N. Manolescu în „România literară”, dar Dan C. Mihăilescu este mai puțin entuziast în receptare: „Drept este că prejudecata în virtutea căreia un poet nu poate fi un critic bun și (mai ales) invers este o prejudecată amendabilă și teoretic și practic, excepțiile fiind mult prea multe pentru a mai confirma regula. Dar tot la fel de drept este și faptul că, în cazul de față cel puțin, această prejudecată are sorți de validare. Dacă este adevărat – și este – că Ion Bogdan Lefter este un foarte bun critic, al cărui debut în domeniu trebuie așteptat cu nerăbdare și deplină încredere, tot la fel de adevărat este și că poezia sa, deși interesantă ca expresie și în special ca atitudine meditativ-lirică, este una artificială, în care atenția excesivă acordată conceptului de *techné* văduște substanța reflexivă, pulverizează sensurile și ‚automatizează’, într-un fel, discursul poetic. Un vechi adevăr, îndeajuns de verificat pentru a-și asigura șansele de credibilitate, spune că poetul adevărat nu se duce către poezie, ci o așteaptă pe aceasta să-l ‚viziteze’; or, *Globul de cristal* tocmai asta este, o în-crâncenată agresiune asupra poeticului, continuă scrutare a mecanismelor sub-

și intertextuale, apetență la concept și prea puțin la sensibilitate, la perfecția glacială a formei, a dinamicii lexicale, și nu la substanța proteiformă a cuvântului ca atare. Această poezie se întemeiază pe un paradox: în vreme ce nucleul ei originar este narcisismul – autospecția fiind singurul element romantic aflat în stare pură la Ion Bogdan Lefter – întreaga evoluție a poemelor se bazează pe analiza tehnicilor de construcție a textului. Prin urmare, afectivitatea se anulează în chiar clipa impulsului, subminată fiind de dorința, cultivată asiduu, a impersonalizării, a demontării lucide (dar nu cinice) a carcaselor imagistice. Realitate poetică de indiscutabilă modernitate, de altfel, de la Poe, Valéry, Mallarmé, Michaux și Ion Barbu încoace. [...] *Globul de cristal* prezintă un lucid și fin analist al poeziei, pe care, în ce ne privește, îl dorim cât mai repede împlinit ca atare”. ■ Laurențiu Ulici recenzează și el una dintre cele interesante și mai discutate volume de poezie românească, *Poesii nouă* al lui Mircea Ivănescu: „Oare din ce unghi ar trebui privită poezia lui Mircea Ivănescu pentru a greși cât mai puțin în încercarea de a o defini (de greșit greșim oricum): al ironismului cu halou livresc, al burlescului cu inserții didactice, al sentimentalismului cu afectări bacoviene, al manierismului cu decor domestic, al tuturor împreună? Greu de răspuns, tare greu, căci, de îți faci o idee citindu-l o dată, când îl citești încă o dată, ideea dinainte ți se pare falsă și așa mai încolo. Estimp, poetul, ca un resurect *mopete*, clipește probabil cu un ochi, pe când cu celălalt visează că scrie... un roman. Numai visează? Nu cumva, fără ca noi să băgăm de seamă, l-a și scris? Oare puse alături, într-o continuitate de timp interior, *Versuri*, *Poezii*, *Poeme*, *Poem*, *Alte poeme*, *Poesii nouă*, nu fac ele un roman? Sigur, nu un roman de Balzac sau de Dostoievski sau de Thomas Mann sau de Joyce sau Faulkner și nici de Proust (deși...) și nici de Durell (deși...) și nici de Borges (deși...), totuși un roman. Să nu se creadă că volumele lui de poezii compun un roman în versuri, nici vorbă de asta, ele conțin poezie și numai poezie, dar poezia acaesta e romanescă. Nu prin expresie sau prin anecdotică, dar prin tipul de imaginație pe care îl divulgă. Una din obsesiile lui *mopete* era, într-adevăr, să scrie un roman, chiar și unul polițist. [...] Să observăm mai întâi că imaginația lui Mircea Ivănescu e una de tip borgesian: nu devine activă, deci producătoare decât în mediu livresc, ca prelungire în direcții neașteptate a unor lumi deja imaginate, așadar, o imaginație care nu inventă cât recompune original elemente sustrate din magazia memoriei; povestitorul din textele poetului nu spune pur și simplu o poveste, ci spune povestea unei povești. În al doilea rând, e de făcut observația că decorul livresc are adesea o prezență ostentativă, ca și cum poetul l-ar împinge în față, pentru a ascunde ceva, de o natură intimă socotit cu pudoare ca nerevelabil. Luate împreună, imaginația borgesiană și pudoarea, fac semnificația psihologică a decorului livresc. Există și una ideologică, decurgând din raportarea irealității universului cărților, a literaturii, la irealitatea amintirii, e vorba tot de ideea relativității spațiului poetic, cultivată de poetul nostru într-un subtil spirit po-

lemic față de discursul liric bizuit pe simpla ambiguitate a metaforei. Dar atât decorul livresc, cât și amintirea ca elemente ale narațiunii poetice sunt, în *Poesii nouă* cum dealtfel și în celelalte cărți ale lui Mircea Ivănescu, într-un permanent distingo temporal a cărui principală tensiune e spre instaurarea congruenței între timpul lăuntric și timpul exterior; strategia narativă a textelor amintește de efectul de distanțare din dramaturgia brechtiană și poetul ironizează deopotrivă realitatea pretextuală (povestirea) și idealitatea sus-pomenitei congruențe. Finalmente, din provocarea povestirii prin aducere aminte rămâne doar o sugestie, iar din distanțarea propusă pe mai multe căi, între care și aluzia livrescă rămâne doar inefabilul unei confesiuni de o cuceritoare pudoare. Ceea ce rămâne este însă chiar Poezia”. ■ Henri Zalis scrie despre volumul de *Eseuri critice* al lui Alexandru Sever. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu prezintă succint două volume: *Fuga spre înalt* al lui Klaus Mann, în traducerea lui Ion Herdan, și *Pavilionul singuratic* al Moldovei György, tradusă de Constantin Olariu, amândouă cărțile apărute în colecția „Globus” a editurii Univers.

• [„Flacăra”, nr. 24] Dinu Săraru scrie, pe prima pagină, despre *Iubirea comunistă*: „Suntem angajați într-o prea nobilă luptă: mai binele patriei – e iubirea noastră cea mai mare, iubirea comunistă: Ea arde ca o flăcără adevărată și puternică, numai în oxigenul democrației, al dialogului plin de încredere reciprocă, al conștiinței că depinde de noi să fie mai bine, de noi toți, liberi și demni necontenit, deschiși la cuget. Flacăra iubirii comuniste arde cel mai bine – cum zicea Poetul – în lupta cu inerția!”. ■ Nichita Stănescu publică poezia *Stare de spirit*. ■ George Arion consemnează un interviu cu Maria Banuș (*Îndepărtarea între oameni – ce tristețe!*): „Iubite George Arion, să terminăm cu verdictele vinovat-nevinovat. Am participat sau am asistat mai departe la prea multe procese de acest soi, care desconsiderau specificul artei și specificului psihologiei creatorului de artă, pentru ca să ne mai îngăduim azi să spunem despre cutare că ar fi fost vinovat pentru că nu s-ar fi sincronizat cu ceea ce li se părea uneori că erau comandamentele momentului. Libertate creației! [...] Fiecare avem un destin și istoria literară va fi cea care va spune în ultimă instanță al cui destin a fost mai fericit pentru valoarea înfăptuirilor lui artistice și al cui destin a plătit un tribut prea greu frământărilor epocii sale și presiunilor uriașe care s-au abătut asupra lui”. ■ Sub titlul *Hedonismul lecturii*, Tania Radu scrie despre volumul de critică al lui Ștefan Iureș, *Amatorul de sâmburi*. ■ Al. Căprariu publică poemul *Manifest*, iar Paul Finescu semnează și el două poezii: *Materia visând* și *Stejarul*. ■ Florin Mugur face câteva comentarii apreciative la poemul *Pretext de conversație* și, implicit, la volumul Constanței Buzea, *Cină bogată în viscol*. ■ La „A doua carte cu prieteni”, Fănuș Neagu scrie, sub titlul *Iarba și viforul*, despre poezia lui Ion Gheorghe.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 24] Corneliu Vadim Tudor scrie un lung elogiu *Cântării României*, sugerând și modalități de îmbunătățire

a vizibilității lui la nivelul televiziunii naționale. ■ Partea a șaptea din serialul lui dedicat lui Nichita Stănescu, *Ariel, spre toamnă...*, rămânând tot în cadrele exegezei lui Ion Pop. ■ George Morărel scrie encomiastic despre „ediția defini-tivă” a romanului redactorului-șef, *Groapa*: „romanul unui privitor genial, implicat sentimental. [...] Dacă am fi somați să numim cauza stării creatoare la Eugen Barbu, am diagnostica așa: o virilitate umbrită de melancolie; dealtfel suntem convingși că o astfel de stare constituie fundamentul romanului *Groapa*, mai ales dacă avem în vedere adevărul: un cod scriitoricesc este o subiectivitate dezgolindu-se. S-a spus despre *Groapa* că ‘este, indiscutabil, o opera de primă mână’ (Eugen Simion), că este o ‘capodoperă a literaturii române’ (Ma-rian Popa), noi n-am adăuga decât că Cutarida precede Macondo”.

● [„Cronica”, nr. 24] Numărul include mai multe articole și studii consacrate operei eminesciene, semnate de: Edgar Papu (*Secretul lui Eminescu*), Constantin Ciopraga (*Un model de restituire științifică*), Traian Cantemir (*ipoteștii lui Eminescu*), Virgil Cuțitaru (*Ambivalența Cătălinei*), Paul Balahur (*Cunoaștere și cultură*), Teodor Lateș (*Arderea – expresie lirică la Eminescu și la Blaga*), N. Barbu (*Eminescu în prima istorie literară românească*), D. Irimia (*Raporturi lexicale și semnificații poetice în „Lucefărul”*), Mihai Drăgan (*Eminescu – drama geniului (III)*), Grigore Tănăsescu (*Semnificații orfi-ce*), Paul Miclău (*Alcătuiri locative în „Lucefărul”*), Iosif E. Naghiu (*Îndreptări necesare*), Ioanid Romanescu (cu un fragment din poemul *Prințul*, dedicat lui Eminescu), Zaharia Sângeorzan (*Viena lui Eminescu*), precum și un interviu cu Dumitru Murărașu, consemnat de Radu Șt. Mihail, vizând „probleme actuale ale eminescologiei”.

● [„Orizont”, nr. 24] La rubrica de „Convorbiri” a revistei, invitatul lui Constantin Vișan este Marin Sorescu care vorbește despre poezia română contemporană, locul ei în contextul poeziei europene, despre volumul *La liliaci*, despre teatrul său, precum și despre întoarcerea sa la Craiova și activitatea de la revista „Ramuri”. ■ Sub titlul *Metamorfozele jurnalului*, Cornel Ungureanu recenzează cartea lui Nicolae Florescu, *Profitabila condiție*. ■ Mircea Mihăieș scrie despre cartea lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*, care anunță, „în ciuda inegalității deconcertante”, „o certă vocație poetică”. ■ Vasile Popovici recenzează cartea lui Gheorghe Grigurcu, *Între critici*, apreciat pentru multiple calități ale scrisului său, dar amendat pentru absența unor pagini dedicate lui Eugen Simion: „Flagrantă, inexplicabilă, mi se pare o absență: Eugen Simion. Nu am uitat cele spuse mai sus, dar mi-e greu să aflu o explicație onorabilă, cu atât mai mult cu cât în mai multe rânduri autorul nu-și poate reprima (nici nu cred că dorește, dar rău face) câteva săgeți în direcția aceasta. Nu înțeleg aver-siunea și nu pot să presupun decât dedesubturi extraliterare”. ■ Radu Ciobanu semnează o scurtă recenzie la romanul *E prea târziu pe Steaua Polară* al lui Radu Felix. ■ Iosif Cheie-Pantea scrie despre cartea lui Nicolae Crețu, *Construcție și structură*.

18 iunie

• [„**Lucaefărul**”, nr. 24] Nicolae Ciobanu face o cronică a „Premiilor” revistei „Lucaefărul”, ajunse la a zecea ediție, direcția și numele alese fiind cu totul diferite față de cele consacrate ale generației optzeciste: „La urma urmei, toate acestea sunt treburi ale istoriei literare de mâine și, o spunem cu legitim orgoliu, la capitolul debuturi absolute de certă viabilitate purtând marca *Lucaefărului*, această viitoare istorie literară va avea serios de lucru. Altceva ne îngrijorează, însă, rămânând la cele spuse mai înainte; anume, ne gândim că există, poate, riscul ca faptele să fie privite strict statistic și, astfel, să se piardă din vedere truda, străbătută de pasiune, de conștiință profesională și, câteodată, înconjurată de puțin noroc, ce aparține acelor care i-au descoperit asumându-și gestul de a-i lansa în paginile revistei pe laureați. Ca unul care anul acesta am fost ocolit de norocul descoperirii unui nume nou într-ale criticii, îmi îngădui, deci, să înșir aici, alături de numele laureaților (Rodian Drăgoi, Maria Barbu, Salvina Adam, Iulian Moreanu, Carmen Francesca Banciu, Adrian Dinu Rachieru), și pe acelea ale colegilor de redacție cărora li se datorează în bună măsură o atare ‘operă’: Grigore Hagi, Ion Gheorghe, Cezar Ivănescu, Nicolae Dan Fruntelată, Nicolae Velea, Gheorghe Suci, Mihai Ungheanu și Artur Silvestri. Mai consemnez, de asemenea, un element decisiv: statutul de parte egală, în temerara și nobila acțiune – ca și în edițiile anterioare – a Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist”. ■ M. Ungheanu semnează o cronică a volumului lui Dan Mănuță, *Pe urmele lui Mihail Sadoveanu*, carte ce „este mai mult o biografie a lui Mihail Sadoveanu decât reconstituirea promisă în titlu și ea nu epuizează tema abordată, care rămâne în continuare generoasă pentru cine vrea s-o ia de la capăt fără impulsuri bovarice”. ■ Costin Tuchilă scrie, la „Viața cărților”, despre cartea Gabrielei Hurezean, *Drum spre morile de vânt*. ■ Sub titlul *Fantezii nordice*, Nicolae Georgescu recenzează volumul de povestiri *Exerciții de existență* de Ion Țugui. ■ Tot aici, Cristian Moraru semnează o cronică a cărții lui Marin Bucur, *Poezie – destin – dramă. Eseuri*. ■ Artur Silvestri publică la „Pseudo-cultura pe unde scurte” (XXI), o continuare a articolului privind „conceptele tactice” ale „grupului celor nouă” de la *Europa liberă*, referindu-se la „humor”.

19 iunie

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 25] La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu publică o primă parte a unui „serial” dedicat *Poeziei tinere cu țărani*; în acest prim episod, criticul recenzează volumul lui Petru Ivancu, *Fotografii imaginare*: „Poet talentat. Petre Ivancu rămâne să-și aleagă instrumentul cel mai potrivit din cele pe care le-a încercat în primele două volume. Nu cred că în poezie, figura rapsodului care-și scoate de la brâu, rând pe rând, o duzină de instrumente, făcând publicul să ovaționeze, e posibilă. Important e ca poetul să exceleze folosindu-le simultan

în concert. Petre Ivancu a făcut o bună demonstrație de instrumentist în poezie: rămâne ca el să elaboreze și partitura unei simfonii”. ■ La rubrica „Biografia unor opere de referință”, Mariana Brăescu intră în dialog cu Francisc Păcurariu pe marginea romanului acestuia, *Labirintul*. ■ La „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre poezia lui Adrian Popescu: „Nu știi cum funcționează mecanismul asociativ al poetului. Am în schimb, senzația că starea lui de spirit nu este a seraficului travestit. Mai de grabă îl așezăm printre justițiarii melancolici. În armonie cu un scenograf dezinvolt, Adrian Popescu are vocația necunoscutului”. ■ Traian T. Coșovei publică un grupaj de poeme dintr-o anunțată carte, *Poemele siameze*.

20 iunie

● [„*Vatra*”, nr. 6] Cornel Moraru scrie, la „Cronica ideilor”, despre *Publicistica lui Gramsci* și, tot el continuă cu prima parte dintr-o serie de cronici literare dedicate prozatorilor ardeleni: *Lumea ca teatru* (despre romanul *Omul de nisip* al lui Mircea Ghițulescu, „roman simbolic” ce „face din plin dovada unei concepții originale și incitante despre condiția prozei actuale”); *Vânzătorul de aripi* (plecând de la romanul cu același nume al lui Radu Țuculescu, „un romancier înzestrat cu talent și intuiții epice viguroase”, ajuns la „momentul maturității sale artistice”); *Romanul unei dezamăgiri* (o recenzie a romanului *Singurătatea poveștilor pentru copii*, debutul în proză al unui critic de teatru, Antoaneta C. Iordache, „analiza necruțătoare a unei vieți integral ratate, un protest împotriva iluziei și buneii credințe înșelate – implicit și un protest împotriva poveștilor protectoare ale copilăriei”). ■ „*Vatra dialog*” îl are ca invitat și pe Ioan Coman, colaborator și fondator, alături de Mircea Eliade, al revistei „*Zamolxis*”, intervievat de Mircea Handoca, material ce deschide un mic grupaj dedicat lui Mircea Eliade, care continuă cu un studiu al lui N. Steinhardt, *Istoria la rece*, și un altul semnat de același Mircea Handoca, *Afinități elective*, despre relația dintre operele lui Mircea Eliade și Lucian Blaga; articolul lui Steinhardt se apleacă asupra *Istoriei credințelor și ideilor religioase*, „o întreprindere la temperaturi joase, o extindere în metodologia istoriei a indignatei rostiri mallarméene: în poeziile mele nici nu plâng, nici nu-mi șterg nasul, un triumf al științei în ipostaza ei paroxistic (în sens total nepeiorativ) înfrânată, expozitivă, completă, lipsită (necontaminată) de orice intervenție individuală a cercetătorului; să se părăsească, să intre în imponderabilitate intelectuală, să-și taie propria voie, să-și anihileze sensibilitatea. (Și chiar logică, matematizată prin suprematizarea probelor certe – înțelegeți: actelor susceptibile a fi inventariate și trecute în complexul arhivistic –, eliminarea ispitelor extranee teritoriului, înăbușirea personalismului, anatimizarea generalizărilor, obținerea unei corectitudini derivată nu atât din considerații morale cât din imitarea tenacității militare a unui ‘tir corect’, a unor manevre tactice nu mai cronometrate și dirijate decât lansarea unei navete cosmice).” ■ Norman Manea e prezent în pagi-

nile numărului cu o proză *La masa de lucru*, iar Ion Noja publică șase poeme scurte.

21 iunie

● [„**România liberă**”, nr. 12.017] Mircea Iorgulescu recenzează, la rubrica „Însemnări critice”, cartea lui Mircea Cărtărescu, *Poeme de amor*: „Autentica noutate a poeziilor lui Mircea Cărtărescu – și prin care ele se diferențiază mult, trebuie spus, chiar de colegii săi de ‘generație’ – trebuie căutată în alt plan decât în acela al promovării unor tehnici oarecare, fie acestea inventate de autorul însuși, fie redescoperite în tradiția poetică românească, fie asimilate de aiurea: anume, în planul atitudinii față de obiectul poeziei. [...] *Poemele de amor* au și verva și bogăția lingvistică și amploarea epopeică a ‘poemationului eroi-comic-satiric’ al acestuia de care structural se apropie mult, inclusiv sub raportul voinței de creație ‘noao și originală’, cum se voia *Țiganiada*”.

22 iunie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.699] La rubrica „Note de lectură”, George Gibescu recenzează volumul de poezie *Infinitul din preajmă* al lui Eugen Frunză, un volum cu „versuri civice”, al căror câștig estetic „rămâne însă excelența desăvârșirii sub raportul execuției tehnice într-o aventură lirică, altfel irepetabilă”. ■ Tot aici, sub titlul *Publicistica literară ă mărturie a angajării creatorului*, Daniel Dimitriu scrie despre volumul lui Constantin Coroiu, *Tinerețea lui Gutenberg*.

23 iunie

● [„**România literară**”, nr. 25] Numărul 25 / 1983 al „României literare” se deschide cu un articol dedicat cenaclurilor; se subliniază statului cenaclului în lumea literară, ca atelier literar, ca instituție culturală, un fel de „gimnaziu al viitorilor scriitori” și, mai ales, ca un bun stimulent pentru pofta de lectură a cititorilor. ■ Gh. Bulgăr scrie despre *Creația literară și cultivarea limbii*, în care analizează mijloacele prin care literatura, limba literară contribuie la „valorificarea creatoare a resurselor tezaurului limbii naționale” prin „bogăția mijloacelor de expresie”, prin noutatea și prin expresivitatea textului literar. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre *Poezia lui Petru Creția* considerată de critic drept „una dintre cele mai tulburătoare cărți ale literaturii române din ultimii ani”; „Lirismul lui Petru Creția decurge dintr-un efort de reprezentare gravă a substanței sale, prin imolarea naturalului, vitalului, obișnuitului. O situație într-un vid vizionar, în care, în duh mallarméean, suspendarea timpului înseamnă sfârșitul vieții, dar și al morții, rămânând Neantul care e o Existență absolută...” ■ Sorin Titel recenzează, tot aici, romanul *Anonimul flamand* de Constantin Mateescu, „un prozator de o certă și în același timp lăudabilă profesionalitate, despre care, din păcate, critica a vorbit prea puțin până acum.

Noul său volum se adaugă unor cărți scrise cu talent și cu o impresionantă onestitate, cu dăruire și cu o adevărată vocație de scriitor”. ■ Constantin Turchilă recenzează romanul politic *Lege și anexă* de Nicolae Țic, iar Ioan Holban scrie despre romanul *Rămășagul* al lui Ion Lazu, „un roman interesant, scris de un prozator pe care critica trebuie să-l recupereze”. ■ Pagina 6 a numărului cuprinde poeme de Petre Got, Dumitru Mureșan și Andrei Ciurunga. ■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu publică o cronică, *Juvenilia eminesciana*, pornind de la re-editarea *Amintirilor despre Eminescu*, cartea lui Teodor V. Ștefanelli, căruia îi trasează, în debutul articolului, și o scurtă fișă bio-bibliografică; istoricul comentează câteva din „amintirile”, binecunoscute de altfel, prinse în volum, pentru ca, spre final, să amendeze câteva din scăpările editorului, Constantin Mohanu: „am fi dorit ediției de față mai multă acuratețe și acribie, nu fără a recunoaște meritele ‘Prefetei’”, „chiar dacă Ștefanelli a citat greșit din memorie unele binecunoscute versuri din literatura germană, editorul era dator să le rectifice și, pe unele, să le identifice”, „ediția nu precizează sursele poeziilor bacchice ale studenților vienezi”, „o ediție critică e însă datoare, pe lângă notele autorului, să le prezinte și pe acelea ale îngrijitorului ediției, cu mențiuinea (n.n.), nota noastră”. ■ Pe aceeași pagină, la rubrica sa, Geo Bogza publică un mic „poem” în proză, dedicat lui Vasko Popa, *Vasko-Orion*. ■ *Sentiment și ironie* este titlul articolului lui Nicolae Manolescu, o cronică a volumului *Poeme rapide* al lui Ovidiu Genaru: „La a opta sau la a noua carte, poezia lui Ovidiu Genaru continuă a arăta o disponibilitate remarcabilă pentru formulele cele mai diverse, un fel de cameleonism care o împiedică să se fixeze și să devină cu adevărat memorabilă. S-a spus că adevăratul debut al poetului ar fi *Nuduri* din 1968, după ce o primă plachetă trecuse neobservată. În 1972, *Patimile după Bacovia* reprezintă o altă schimbare la față: lirismul fantezist și delicat lasă locul unei poezii prozaic-ironice a cotidianului provincial, pe bună dreptate asemănată cu aceea a lui Petre Stoica. Scriitura, care era destul de precisă și înainte, începea acum să imite vorbirea obișnuită, renunțând la artificii vizibile ca și la punctuație (‘Pe la patru dimineața aud bătăi / puternice în ușă e lăptăreasa zic sau / poate e corbul preschimbat în lucefar / de mahala acea pasăre actuală care-mi / veghează viața onoarea de-a trăi / printre semeni deschid e mama mea plânsă / Ovidiu ne-a împușcat câinele un om nemernic’). Un an mai târziu, *Bucolicele* readuc, sentimentalismul galant (par scrise înainte), o ușoară prețiozitate (‘Mi-a întins cu tristețe mâna ei albă / și i-a dat forma unul cuib de nobili’), în poezii de dragoste care sunt și senzuale, și ironice. *Goana după fericire* din 1974 intensifică ironia, fiind unul din volumele cele mai bune ale autorului, jucând pe contrastul poetic-prozaic, dizolvând clișeul pe măsură ce-l folosea (‘O garoafă / își bagă nasul / de fost băcan / prin crăpătura ușii! / și mă întreabă: / Ce mai scrieți ce mai faceți încă nu v-ați mutat de la Bacău?’), glumind cu seriozitate, amestecând fantasmagoria în banal și farsa în simțirea cea mai pură. Unele poezii par scrise de un

Mircea Cărtărescu lipsit însă de marele suflu lexical: ‘Tu purtai odată un capot de origine divină / Înlăuntrul lui mă așteptai / Pe masă cărți alcool cafea / Sărurile dragostei pertru intelectuali de provincie. / Eu veneam obosit cu degetele strivite / Sătul de munca la canale de înfocatele persecuții ale nopții / eu veneam să încerc să număr din nou / petalele mării veneam să intru în tine. / Veneam să mă descalt la ușă să-mi las trecutul afară. / Tu în capul scărilor mă așteptai răbdătoare să mă redai mie însumi / femeie frumoasă și cuib de o zi. / Cum te cheamă?’. După o pauză de trei ani, *Madona cu lacrimi* conține cu totul altfel de poezii, care evocă în versuri cam impersonale pe Miron Costin, Eminescu și Anton Pann, neevitând compoziția școlărească și ocazională. *Poemele rapide* de astăzi sunt (pentru a câta oară?) altceva. Anticipații există, de pildă în *Goana după fericire* sau chiar mai devreme, dar lirica lui Ovidiu Genaru este acum mai plină de vivacitate, ușurată parcă de leșt, având un aer de improvizatie norocoasă în spiritul poeziei anilor ‘80. Capacitatea autorului de a se modifica și adapta e din nou probată. Culegerea actuală, la fel de neconstruită ca toate, se poate descrie doar pas cu pas, prin spiciuirea lucrurilor relevante. Cum se va vedea, până și înlăuntrul ei, există mai multe feluri de poezie. Dacă ar fi să căutăm o notă comună, ea ar putea fi (de bine, de rău!) pendularea între sentimentalism și extravagantă. Că Ovidiu Genaru e din speța sentimentalilor care se ascund în spatele ironiei, aceasta s-a putut observa de mult; dar în *Poemele rapide* nu mai e vorba doar de acest prea cunoscut truc, ci de o varietate mult mai mare de mijloace de a masca sentimentul, mergând până la parodia absurdă: ‘Și totuși ironia mușcă sălbatic din tragedie’, scrie poetul într-un poem în care își inventariază toate motivele de râs. Iată câteva din aceste motive: ‘Râd ca și când nici nu-mi pasă / Râd ca să nu hulesc ce-am iubit... / Râd pentru ca plânsul să nu codifice sensul... / Râd pentru că numărul locuitorilor / Nu trebuie să fie egal cu numărul total al cartofilor / Râd de această asemănare și de această deosebire / Râd pentru că ceața îmi amintește de Anglia / Râd de noblețea și uzura fierului’. Dar de ce nu rîde poetul?. [...] Fără să fie niciodată foarte neagră, umoarea lui Ovidiu Genaru nu e vreodată cu adevărat veselă. Lirismul lui se mișcă pe o linie mijlocie: nu doar de simțire, ci și de scriitură, care e inventivă, deși nu neapărat originală, care are farmec, pricepere și un profesionalism evident. Disponibilitatea prea mare a poetului, mimetismul stilistic îl opresc, din păcate, deocamdată, de la ocuparea unui loc maimla vedere în poezia contemporană”. ■ Pe două pagini, puse sub genericul „Varia”, revista publică câteva recenzii: Mara Nicoară scrie despre volumul *Râul tîrziu* de Ion Rahoveanu, Cristian Livescu despre *Semper poesis* de Veronica Russo, Aurel Goci despre volumul *Statui* de Dumitru Udrea, Simion Bărbulescu despre volumul lui Constantin Cubleşan, *Opera literară a lui Delavrancea*, Mircea Constantinescu despre romanul *Exerciții de existență* de Ion Țugu, Ion Dună despre romanul *Tribunalul fiecărui individ* al lui C. Turturică și Al. Raicu despre romanul *Văduvele negre* de Nicolae Frânculescu.

■ La rubrica sa, Laurențiu Ulici recenzează romanul *Îngereasa cu pălărie* de Adina Keneres, „un roman bine scris, surprinzător de bine pentru un debut, semn că debutul e de zile mari, autoarea are imaginație (și epică și lingvistică), e inteligentă și intuiește cu finețe zonele psihologice fierbinți”. ■ În partea mediană a numărului, Alex. Ștefănescu realizează un documentar al „Zilelor culturii călinesciene” de la Onești, ajunse la ediția a cincisprezecea, inserând extrase din comunicările lui Iorgu Iordan, Mihai Beniuc, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu. ■ Paginile 14 și 15 sunt ocupate integral de literatura, un fragment mai mare (*Sanseverina*) din volumul 5 al *Supraviețuirilor* lui Radu Cosașu și două grupaje cu poezii de Cornelia Mureșan, respectiv de Ion Encuț. ■ Un interesant articol semnează Mihai Zamfir, sub titlul „*L'Honnete homme*” al secolului XXI, pornind de la cartea lui Adrian Marino despre Étiemble (*Étiemble ou le comparatisme militant*), apăruta la Gallimard în 1982, „o monografie de autoritate asupra uneia dintre cele mai complexe probleme ale literaturii contemporane. (...) Prin monografia despre Étiemble a fost atins, din punctul nostru de vedere, circuitul înalt al marilor teme”. ■ Dumitru Radu Popa scrie, la pag. 19, despre cartea lui Marin Mincu, *Semiotică literară italiană*, „nu doar o culegere a textelor semnificative despre literaritate, în ceea ce școala semiotică italiană a dat mai valoros până acum, dar și o încercare de a forța limitele cercetării până în pragul impasului”.

● [„*Tribuna*”, nr. 25] Gheorghe Grigurcu publică, pe prima pagină, poemul *Clipa*. ■ La rubrica „Semnele lecturii”, Ion Vlad scrie, sub titlul *Orizontul confesiunilor*, despre cartea lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*: „Straturile comentariilor lui Octavian Paler (livrescul, istoria, călătoriile, mitologia, marile personalități ale istoriei și culturii etc.) sunt – se vede – numeroase. Ele nu pot substitui observația directă, viața, ritmurile și spectacolul vieții. *Polemici cordiale* sunt cartea unui îndrăgostit de viață și de semnele (descifrate) ale acesteia”. ■ La rubrica „Privire în actualitate”, Cornel Ungureanu publică eseul *Literatura e un joc de bărbați*. ■ Ancheta „*Tribunei*” consacrată prozei tinerilor, continuă cu opiniile lui Cristian Teodorescu, Tudor Vlad și Tudor Daneș. ■ La „Viața literară”, Petru Poantă scrie despre volumul lui Marin Sorescu, *Fântâni în mare*: „Volumul de față, *Fântâni în mare*, nu modifică o structură deja fixată a poetului. Dar nici nu o compromite. Inventivitatea autorului rămâne în general proaspătă deși formula, o dată recunoscută, lasă impresia de sațietate. Rețetarul fiind însă original, iar patentul proprietate privată, trebuie să-i acordăm, în continuare lui Marin Sorescu statutul unui poet de excepție; cu mențiunea că excepția poate confirma o regulă, dar nu neapărat o valoare... de excepție”. ■ Adrian Marino recenzează pozitiv volumul lui Ion Hobana, *Science Fiction. Autori, cărți, idei*. ■ Nicolae Prelipceanu consemnează un interviu cu Radu Tudoran („*Toleranța este o formă a resemnării*”).

• [„Scântea”, nr. 12.701] La rubrica „Cronica literară”, Ion Zamfirescu scrie despre „semnificațiile dramaturgiei istorice”, în fapt o recenzie a volumului lui Paul Everac, *Viața lumii*: „Paul Everac, ca dramaturg istoric, își asumă străduinți prin care s-ar putea ca posteritatea românească să-l așeze cu dreptate în vrednicile ei galerii”.

• [„Contemporanul”, nr. 26] Numărul se deschide cu un text „oficial” semnat de Nicolae Țic, *Ceea ce ne aparține*. ■ Toma George Maiorescu publică un poem în opt părți, *Culoarea cuvântului*. ■ La „Contemporanul Enciclopedic”, Ion Biberi scrie despre Felix Aderca, Ileana Berlogea despre Vahtangov, iar Elena Solunca despre Nicolaus Copernicus. ■ Pe aceeași pagină, Valentin Deșliu publică o traducere a poemului revoluționar al lui Liubomir Levcev, *Voi, inimi ale revoluției*. ■ Acad. Ion Făgărășanu publică câteva *Întâmplări cu Tudor Arghezi sau substratul medical al unei pagini din istoria literaturii*. ■ Numărul include și un mic grupaj cu trei poeme de Horia Zilieru: *Arepo*, *Palimpsest* și *Lumina sufletului*. ■ Florin Manolescu scrie despre *Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai*, volumul lui Tudor Octavian: „Dintre prozatorii lansați după 1965 de colecția Luceafărul (Sânziana Pop, Virgil Duda, Horia Pătrașcu, Dumitru Dinulescu), Tudor Octavian, aflat în acest moment la a cincea sa carte, pare a fi scriitorul cu cele mai clare afinități pentru formula schiței sau a povestirii scurte, de câteva pagini. El are darul cu totul remarcabil de a fi în același timp concis și profund, de a scrie fără digresiuni inutile și înflorituri, după o ‚rețetă’ în care un rol important îl joacă sarcasmul, ironia și o oarecare ‚acreală’ a comentariilor, amestecul de ficțiune și de gazetărie, cadența ‚elementară’ a unor propoziții, cu subiectele și cu predicătele reluate conștiincios, ca la școală, când elevii răspund profesorilor, în fine, regia subtilă a detaliilor concrete și a indicațiilor generalizatoare, care plasează întregul undeva între parabolă, schița realistă și fiziologie. [...] Deși ține atât de mult la modul în care se încheie schițele sale, încît un personaj afirmă la un moment dat că el nu citește cărțile decît de la coadă la cap, ceea ce i se poate reproșa lui Tudor Octavian este însă faptul că, adesea, această tehnică subtilă a sugestiilor sprijinite pe mijloacele în aparență elementare ale gazetăriei, se irosește în câte un final convențional care împune întregului o concluzie forțată și prin care textele pierd o parte din dramatismul lor inițial. Nu cumva, de data aceasta, clișeele gazetăriei s-au dovedit a fi mai puternice decît legile ficțiunii?”. ■ Mirela Roznoveanu recenzează *O antologie a literaturii de anticipație românești*, îngrijită de Alexandru Mironov, Ion Ilie Iosif și Radu Honga, iar Horia Stanca scrie despre volumul de poezie *Cutremurul cuvintelor* de Petre Bucșa. ■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea reeditarea cărții lui Alice Voinescu, *Întâlnire cu eroi din literatură și teatru*, volum îngrijit de Dan Grigorescu: „Spuneam mai înainte că această ediție e remarcabilă în toate. Într-adevăr, ținuta filologică a textului este impecabilă, editorul dovedind o

grijă atentă pentru amănuntul semnificativ. Editorul a tradus exemplar, de pildă, citatele din Montaigne, identificându-le, nu fără mari dificultăți, în cea mai bună ediție din opera autorului celebrelor *Eseuri*. Totul semnaleză aici atenție migăloasă, scrupul metodic, îmbucurătoare la un critic care e, pe acest teritoriu, la prima tentativă. „Examenul” a fost trecut, ne face plăcere să o constatăm, cu brio. Temeinic e apoi studiul introductiv, prin dimensiune, cuprindere și analiză, o efectivă micromonografie despre viața și opera Aicei Voinescu”.

■ Dan C. Mihăilescu consemnează debutul lui Ion Anghel Mănăstire, cu volumul *Talanii*: „...poartă marca unei certe energii imaginative, a unui stil propriu, expresiv la mai multe nivele de limbaj, desfășurându-se cu egală pricepere în registrul liric, fabulos-mitic și în cel realist, de notație veristă aproape. Nu ne aflăm, fără îndoială, în fața unui volum alcătuit perfect; incongruențe există, unitatea epică este excesiv segmentată, cultivarea ambiguității provoacă nu o dată deruta cititorului (o derută nefuncțională în acest caz), există secvențe redundante, personaje părăsite inexplicabil, atitudini fără motivație psihologică ș.a. Dar, cum se știe, un debut interesează nu atât din unghiul unei finalizări perfecte, ci mai mult prin suma calităților pe care le prezintă în ansamblu și pentru viitor”.

● [„Flacăra”, nr. 25] Adrian Dohotaru consemnează un dialog cu actorul Ștefan Iordache. ■ Nichita Stănescu publică un alt poem cu titlul *Starea de spirit*. ■ Tania Radu recenzează spectacolul realizat după piesa lui Dumitru Radu Popescu, *Rezervația de pelicani*, în regia lui Valeriu Moisescu, la Teatrul Bulandra: „spectacol bun în sine, nemulțumește prin lipsa de unitate și prin opțiunea oarecum forțată pentru unul dintre ‘glasurile’ literaturii lui D.R. Popescu. Textul invită, mai mult decât altele, la sesizarea, acceptarea și punerea în valoare a substanței lirice”. ■ Tot Tania Radu semnează recenzia cărții lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*, scriind despre „un poet autentic, hrănit în chip autentic de poezia autentică de aici și dintotdeauna”. ■ Ion Coja reacționează, ridicol, într-un text intitulat *Decanul corigent*, la câteva fragmente din romanul lui Saul Bellow, *Iarna decanului*, în care personajul principal, ajuns în Bucureștiul anului 1977, imediat după cutremurul din 4 martie, întâlnește „mormane de moloz, dărâmături sub care, după aproape un an, încă mai sunt cadavrele, în descompunere, ale concetățenilor noștri, prieteni, rude sau numai simpli concetățeni”: „Așadar nu, nu, domnule Saul Bellow, morții noștri nu au fost lăsați cu lunile sub moloz, să putrezească și să mai moară astfel încă o dată, de mâna noastră. Ar fi fost, probabil, mai pitoresc pentru soiul de scriitor și ziarist ce sunteți ca lucrurile să se fi petrecut atât de anormal. Ceea ce dacă nu s-a întâmplat, iar asta nu v-a împiedicat să vă închipuiți un București atât de neromânesc, vă privește numai pe dumneavoastră până la urma urmelor! Creadă fiecare ce știe, iar când nu știe, creadă ce-i place și să fie sănătos! Eu însă atât pot spune și mărturisii, ca pe-o întâmplare ciudată, că după ce am ascultat acele fragmente din romanul *Iarna decanului*, citind

apoi în „Argeș” documentul amintit, m-am pomenit că nu-mi mai pare deloc rău după Premiul Nobel, că nu l-au primit nici Arghezi, nici Blaga, nici Rebreanu, nici toți cei care de aici înainte, tot așa, nu-l vor primi. Să-i fiu recunoscător pentru asta lui Saul Bellow? Firește că-i sunt, recunoscător și îndatorat”.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 25] Al. Jebeleanu publică pe prima pagină un poem patriotic, *Din glia țării...* ■ În partea a opta a serialului dedicat poeziei lui Nichita Stănescu, Eugen Barbu consemnează un prim moment în care se desparte de exegeza lui Ion Pop, când vine vorba despre volumul *Măreția frigului* care „ilustrează cel mai bine începutul deriziunii nichitiene, adică renunțarea la orice control asupra versurilor, o încercare de eliberare de orice dogmă, dar care, vai, duce la rezultate ades nedorite. [...] Mă surprinde în acest volum absența emoției, răceala programatică a emoției, o copilărească nevoie de a da cu tifla care-l prindea la începuturi pe Nichita dar care, acum, devine o clovnerie ce nu-i servește deloc. El clădește cu ușurință și dărâmă cu aceeași gratuitate: mereu o provocare a cititorului prin renunțarea la orice logică este evidentă. Incursiunile, ca totdeauna la acest poet, sunt îndrăznețe și ating straturi infinitezimale, dar numai cu intenția maculării. Băiatul care sparge geamurile nu îmi spune nimic atunci și sunt derutat de creditul care i se acordă în orice împrejurare, mai ales că, intrat în loc, Stănescu crede că într-adevăr, printr-un joc al sorții, totul i se îngăduie”. ■ George Morărel scrie, sub titlul *Un reprezentant al paleo-criticii*, despre cartea lui Eugen Simion, *Întoarcerea autorului*, aruncând nu puține săgeți pe parcursul cronicii: „Ceea ce reproșăm talentatului universitar e lipsa viziunii, a acelei priviri de ansamblu care, după ce a survolat întreg cuprinsul, își hrănește pornirea înnoitoare și dă o nouă turnură eșafodajului. Ca și Orfeu, Eugen Simion comite gestul mortal de a-și întoarce capul înapoi. E. Simion lasă impresia că, deși are nenumărate cunoștințe în sfera criticii literare nu posedă totuși sau nu a ajuns la acel grad de decantare care să-i permită să înregistreze succesiunea de poziții teoretice prin prisma unei cunoștințe care, interogându-se, produce premoniții. E. Simion nu se întreabă și nu-și imaginează la ce servește, de ce oare această receptare a fenomenului literar în care se pierde interesul pentru autor și parțial pentru text; să fie totul un joc steril ale cărui elemente (noțiuni ca autor, operă, text, retorică) sunt permutate de un critic orgolios și și amator de voluptăți intelectuale iconoclaste? Nu: menirea criticului e sublimă, emoționantă”. ■ Numărul include și un grupaj de poezie semnat de protejatul și recentul premiat al revistei, Cortez Constantinescu.

• [„Cronica”, nr. 25] Ioan Holban scrie, la „Cartea de proză”, despre romanul *Coroana Izabelei* de Marius Tupan, „un text epic interesant, bine scris în pofida unor ‘lungimi’ datorate, în bună măsură, zborului uneori prea înalt al imaginației autorului său”. ■ La „Cartea de critică”, Zaharia Sângeorzan semnează o cronică a volumului lui Ovidiu Cotruș, *Meditații critice*. ■ Mariana Codruț publică un grupaj de cinci poeme.

• [„**Orizont**”, nr. 25] Pe prima pagină a numărului, Cornel Ungureanu scrie despre *Practica prozei*, trecând în revistă câteva nume din „noul val” al prozei timișorene: Daniel Vighi, Lucian Petrescu, Viorel Marineasa, Mircea Pora, Viorel Boldureanu, Aurora Dumitrescu, Ioana Rauschan, Marie-Jeanne Jutea, Cornel Bogdan, Andreea Gheorghiu, Gheorghe Secheșan. ■ Tot aici, interviul săptămânal e realizat de Titus Crișciu, avându-l ca invitat pe Nicolae Manolescu care vorbește despre anii de școală petrecuți la Râmnicu Vâlcea, apoi la Sibiu, despre debutul literar de „Contemporanul”, despre proiectul unei istorii literare diferite de cea călinesciană, despre formația călinesciană și despre editarea operelor clasicilor literaturii române. ■ Mircea Mihăieș recenzează romanul Adinei Kenereș, *Îngereasa cu pălărie verde*. ■ Ancheta „Orizontului” are ca temă proza contemporană românească (*Prozatorii vin mai târziu...*), avându-i repondenți pe Eugen Simion, Mihai Ungheanu, Dan Culcer, Florin Mugur, Marcel Pop-Corniș, Mircea Nedelciu, Valentin F. Mihăiescu, Antoneta C. Iordache, Ion Bogdan Lefter, Daniel Vighi. ■ Numărul include și o proză semnată de Viorel Marineasa, *Unchiul*, și o alta a lui Ioan Viorel Boldureanu, precum și grupaje de poezie semnate de Simona Grazia Dima, Vasile Popa, Tatiana Lungoci.

25 iunie

• [„**România liberă**”, nr. 12.021] Emil Manu scrie, la rubrica „Vitrina cărții”, despre „parabola arhaității”, o recenzie a romanului lui Marius Tupan, *Coroana Izabelei*, „un roman politic în care parabola spune mai mult decât reconstituirea documentară”.

• [„**Lucefărul**”, nr. 25] Sub titlul *Sentimentul patriei*, Cristian Moraru scrie despre „noua culegere de poezii patriotice și revoluționare” intitulată *Tineri ca patria*. ■ M. Ungheanu publică o cronică a cărții lui Mircea Vaida, *Pe urmele lui Lucian Blaga*. ■ Artur Silvestri recenzează volumul de poezie a lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*, iar Valentin F. Mihăiescu scrie despre cartea lui Andrei Roman, *Insomnia ideală*. ■ Grupaje de poezie semnează în numărul de față Gheorghe Anca, Iordan Grecu, Gabriel Cheroiu, Nicolae Boghian, Raluca Brancomir. ■ În episodul XXII al rubricii sale, Artur Silvestri continuă radiografierea „Conceptelor tactice” ale postului înfierat, scriind despre „deznaționalizare”: „Prin comparație cu alte concepte tactice, ‘deznaționalizarea’ e în programul *Europei libere* teza cea mai perseverentă. Curioasă inițiativă, totuși, pentru un grup care și-a găsit drept instrument jurnalistic o așa-zisă secție ‘română’ la un post de radio străin și a cărei preocupare, cel puțin în teorie, ar trebui să fie pozitivă față de români. În realitate, politica aceasta e tot ce poate fi mai anti-românesc. ‘Deznaționalizarea’ are, de altfel, ca o întâie etapă obligatorie, respingerea apriorică și în furii a tot ceea ce se leagă de România, din motive care nu sunt, paradoxal, exclusiv de ordin politic. Grupul celor nouă nu iubește, de pildă, cultura

română de azi nu doar fiindcă aceasta ar fi o ‘cultură comunistă’, lui nu ău place culltura română pur și simplu. [...] Însă respingerea limbii române, determinată de teza deznaționalizării, nu s-a oprit aici: din necesități propagandistice s-a năsut, la *Europa liberă*, și o așa-zisă teorie a ‘exilului’, printre cele mai ridicule care se pot imagina”.

26 iunie

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 26] Constantin Sorescu continuă serialul” dedicat *Poeziei tinere cu țărani*, recenzând plachetele lui Marin Lupșanu, *Basoreliefuri* (1981) și *Văzduhul teluric* (1982).

■ Ecaterina Vaum scrie despre „tâlcul povestirii” în cronica dedicată romanului lui Tudor Dumitru Savu, *Treizecișitrei*: „Relativa autonomie a istorisirilor, răsucind concentric firul romanului, deși-i umbrește uneori marea temă, nu-i diminuează valoarea. Penultimul capitol reverberează semnificațiile acest teme, fără a le soluționa univoc, precum o veritabilă operă deschisă: reapare negustorul de povești Agachi Gherasim, care știa ‘să lege întâmplările, brădișul dispăre ca prin farmec, după ce-i pedepsise pe cei care se distrau (istorisirile lui, fără să le caute semnificația). Ficțiunea, literatura are forță premonitivă, de a devansa realitatea, omul trebuie să-i descifreze mesajul, ținând seama de tâlcul sugerat fără ostentație”. ■ Adrian Dinu Rachieru publică prima parte a unul articol cu reflexe polemice, *Redescoperirea bicicletei?* (I), aruncând săgeți înspre susținerii generației optzeciste: „‘Alianța norocoasă’ de care vorbea recent Eugen Simion, numind întâlnirea dintre un grup de tineri poeți ai anilor ‘60 cu marii interbelici suportă niște precizări; după noi, generația Labiș (care, firește, nu se rezumă la un buchet de poeți) este o generație orfelină, fără maeștri, purtând sigiliul unor dificultăți comune de formare. Întâlnirea, desigur, s-a produs dar a stat sub semnul interdicției. Încât, generația ‘60 este o generație de autodidacți, oferindu-și lecturi ‘clandestine’, traversând anii grei ai eclipsei proletcultiste, sfârșind prin a reface legăturile cu o tradiție boicotată. Interdicția deci, propunând o selecție inversă, a avut și efecte inverse – observa M. Ungheanu. Precizările de mai sus sunt necesare, credem, pentru discuția ce abia urmează: e vorba de gălăgioasa industrioitate a unor belicoși din generația ‘80 care, pledând obstinant pentru o parcelare pe generații, ridică punțile de comunicare și uită permeabilitatea generațiilor literare. În fond, efortul de primenire este natural pentru orice cultură, mereu în prefacere și ‘jocul’ generațiilor (prin relațiile de interdeterminare) conduce la modificarea tablei de valori. Observăm însă că ‘recruții’ noului val forțează ruptura, cred – prin unele voci – că generația ‘60 nici nu a dat opere, vor să livreze ca inedit ceea ce nu e deloc nou, nici la noi, nici aiurea. Mereu acuzata rezistență a consacrațiilor la intrarea unei noi echipe în arena literară obligă la o altă constatare, tot din registrul sociologiei literare: testul comprehensiunii critice (Marcel Pop-Corniș) trebuie trecut și de noii veniți. În plus, cum acid

nota Dan Petrescu, *conștiința de descăleători* de care se face atâta caz provine din ignoranță”. ■ Liliana Ursu publică un grupaj dintr-o anunțată carte de poeme, *Zonă de protecție*. ■ La aceeași rubrică, „Se anunță o nouă carte”, Radu Felix publică un fragment din proiectatul său roman, *Cine suntem noi cei care suntem*.

28 iunie

● [„România liberă”, nr. 12.023] Sub titlul *Portretul unei vârste*, Mircea Iorgulescu scrie despre cartea Tiei Șerbănescu, *Muntele de pietate*, „o carte frumoasă și elegantă, discretă pentru a fi cât mai elocventă”.

29 iunie

● [„România liberă”, nr. 12.024] Titus Crisciu consemnează un interviu cu Anghel Dumbrăveanu despre „puterea poeziei”. ■ La „Vitrina cărții”, sub titlul *Contemplație, ritual, mărturie*, Sever Avram scrie despre poezia lui Grigore Arbore pornind de la volumul retrospectiv, *Retrageri*.

● [„Scânteia”, nr. 12.705] Un articol nesemnat, cu citate *in extenso* din discursurile lui Nicolae Ceaușescu, e intitulat *Misiunea scriitorului – a se identifica cu aspirațiile poporului, a lucra pentru a-l ridica la înălțimea culturii socialiste*: „Asemenea gânduri despre misiunea scrișului românesc animă conștiința literară a prezentului, într-o remarcabilă continuitate și solidaritate spirituală a generațiilor creatoare. Viața poporului, istoria noastră zbuțuită și glorioasă, patria cu toate frumusețile ei, marile realizări ale socialismului, sub înțeleapta conducere a Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, devin, sub pana scriitorilor noștri, un cântec nepieritor, o epopee glorioasă a unui semnificativ și măreț drum istoric”. ■ Ion Dodu Bălan scrie despre „a fi scriitor-cetățean”: „A fi scriitor în vremea noastră înseamnă a fi un militant comunist, a-i sluji idealurile, a crea valori respectând adevărul, cultivând realismul și umanismul socialist și apărând omenia românească”.

30 iunie

● [„Scânteia”, nr. 12.706] Numărul e deschis de „Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români”: „Așa cum am afirmat și cu alte prilejuri, cultivarea patriotismului, a dragostei fierbinți de țară și popor constituie una din misiunile cele mai nobile ale literaturii și artei. Patria, cu trecutul ei eroic, cu prezentul și cu viitorul ei luminos, este o permanentă temă de inspirație pentru scriitori, pentru creatorii de artă. Acționând pentru o literatură și artă pătrunse de un înalt spirit patriotic și revoluționar, cu nobilele idealuri ale umanismului socialist, care să cultive în conștiința oamenilor, a tineretului, sentimentele nobile ale dragostei față de țară,

de partid și de popor – scriitorii, creatorii de artă se vor dovedi la înălțimea marilor cerințe ale ridicării patriei pe noi culmi de civilizație și progres, aspirațiilor și pasiunii revoluționare cu care întreaga națiune acționează, sub conducerea gloriosului nostru partid comunist, pentru înălțarea României pe calea socialismului, a înfăptuirii visului de aur al omenirii – comunismul! [...] În stimularea și orientarea creației literar-artistice, în făurirea unor opere cu un conținut bogat, cu un mesaj umanist militant, un rol deosebit revine criticii literare. Întemeindu-se pe principii ferme, pe concepția filozofică a materialismului dialectic și istoric, critica literară va trebui să-și aducă o contribuție sporită la promovarea unei literaturi revoluționare, profund angajate să sprijine cu discernământ afirmarea talentelor autentice, să popularizeze acele opere care, prin valoarea și conținutul lor. Se înscriu nemijlocit în amplul proces de formare și educație socialistă ce se desfășoară în țara noastră”.

● [„România literară”, nr. 26] Numărul 26 / 1983 al „României literare” este un număr aniversar ocazionat de împlinirea a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor România, cuprinzând mai multe articole dedicate momentului: „Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România”, „Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de participanții la Adunarea omagială consacrată sărbătoririi a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români”, „Referatul prezentat de tovarășul Dumitru Radu Popescu”, precum și discursurile oficiale, la fel de stereotipe, ale invitațiilor la eveniment, de la tovarășa Suzana Gâdea până la tovarășul general colonel Vasile Milea. ■ Teodor Vârgolici scrie despre *Pana-It Istrati, scriitor român*. ■ La rubrica „Actualitatea literară”, cel care semnează în numărul 26 al revistei, este Eugen Simion care scrie despre volumul lui Dinu Flămând, *Stare de asediu*: „Dinu Flămând, poet din prima promoție a ‘Echinoxului’, a fost înfățișat ca un spirit rural care trece printr-o prelungită nevroză de adaptare la viața citadină. Despărțirile acestea între sensibilitatea citadină și sensibilitatea rurală sunt în poezie, după Blaga, inoperante. Mai ales în cazul unor poeți cultivați care asociază existențialul cu livrescul și fac din literatură, cum s-a zis, un mod de a fi în lume. Dinu Flămând este, ca toți liricii din seria lui, un blagian, însă unul (și aici intervine deosebirea) care cultivă nu atât panismul, cât expresionismul în latura cea mai radicală. *Stare de asediu*, volumul de acum e o confesiune tulburătoare și violentă care refuză programatic poeticul și tot ce ține de familia armoniei și a geometriei tradiționale. Poezia este un spasm transcris pe hârtie, un enunț aspru, neselectat, o stare de furie amară care evită trucurile poeticești. Nu reușește, bineînțeles, pentru că și furia, amărăciunea, sarcasmul intră, pe măsură ce se lasă scrise, într-o retorică. Toți expresioniștii procedează astfel. Un tablou de Kirchner dă întâi impresia de explozie a lucrurilor, apoi vedem că lucrurile intră într-o structură nouă pe măsură ce intră în relații noi. Poeții neoexpresioniști, foarte numeroși la sfârșitul acestui secol, cerebralizează, într-un mod derutant pentru cititor,

inapetența lor pentru resemnare și liniște în fața unui univers în convulsie. Nota spirituală, cultică este evidentă în poemele insurgente, nutrite de o disperare rece, din *Stare de asediu*. Miturile apar, când apar, sub formele lor degradate, lucrurile intră și ies 'de-a valma într-un somn apocrif', cultura nu limpezește, dă numai o luciditate sporită acestei orbecăieli generale. Numai Adrian Păunescu, în clipele lui de dezamăgire, și Mircea Dinescu, în stările lui de grație, au mai dat spaimei de existență o formă așa de incisivă. Dinu Flămând pune revoltei existențiale o ramă spirituală, intuiește, cum ne previne, zeii și strecoară simbolurile celebre în poem pentru a le târi prin mlaștinile realului. Culoarele sunt reci și mânia nu evită, uneori, formele de răsfăț ale imaginii. [...] Place, aici și în toate poemele spumegătoare ale lui Dinu Flămând, tonul direct, decise, place și efortul lui de a depăși poezia evanescentă și ludică pe care o fac până la exasperare unii dintre poeții de azi. Se impune și este, cred, original modul său de a aduce faptele banale de existență în poem. O piesă caracteristică mi se pare *Întâmplări din cartier*, unde mai vechiul stil jurnalistic al așa-zisei poezii de notație este înlocuit cu altul, de tip confesiv, format din juxtapuneri de propoziții ce anunță mari dizlocări în univers. Un stil al urgenței și al insolenței într-un discurs liric deschis, găfâit, discursul unui intelectual ce privește cu un ochi atroce miercurea de cenușă a vieții: «Vor veni vremuri grele» – strigă femeia alergând / în curte să strângă rufe de pe sfoară, / în schimb bunica matusalemică vede un viitor minimal: «important e să împletești ca lumea firul roșu conducător / la mânășă»: / «e rost de-o afacere metafizică» – ia seama, poetul / desprinde din cui secera și pleacă în delta Nilului / să recolteze papirus, / «să fugim! au dat cu insecticid» chițcăie larii casei / luând-o la goană pe drumul mătășii / în timp ce profesorul de istorie psalmodiază în școala / de peste drum: «arcadienii, corintienii, laconienii, beoțienii, spartanii, atenienii, tesalienii, calcidienii, ionienii / s-au războit frățește cu ionienii, calcidienii, tesalienii, / atenienii, spartanii...» iar viitorul tiran moțăie / în ultima bancă pe principiul odihnei active'. Uneori imaginile arată mai multă tihnă în această poezie ce face din refuzul tihnei o filosofie. Când spune 'nu uita ondulatul fular al timpului' și 'înmiresmatul adânc al prăpastiei', 'briza iluziei fluturând la gâtul ciumatului', 'șobolanii suri ai singurății' sau 'glucidele adevărului', poetul lasă senzația că are timp să distileze răul de existență de care suferă și să pieptene pletele rebele ale poemului. Unele versuri (*Discurs asupra perfecționării păcii*, *Ovăzul*, *Cărămida refractară*) dau o idee despre primejdiile ce amenință această poezie: abila, inteligenta discursivitate. Discursul împotriva discursivității, triumfalismului în poezie e plin de prea multe subtilități sarcastice. Indignarea are nevoie uneori de o pauză mai lungă, ritmurile trebuie încetinite pentru a putea auzi mai bine respirația sensibilității profunde. Dinu Flămând este un poet autentic atunci când dă confesiunii o notă mai acut și mai clar existențială. Expresionismul lui capătă, sub puterea gândului grav, o

profunditate remarcabilă. La sfârșitul unui poem despre *Peștele-clovn* dăm peste aceste versuri lămuritoare: ‘Deschid fereastra în zori, redevin obiect al istoriei. / într-un nor de parfum ironic trece pe stradă o fată / ducând ermetic închis în cutia violei capul meu. / Moartea îmi privește peste umăr hârtia / și îmi întinde o pudrieră cu nisip / mărunț, foarte fin / de presărat peste litere. Sugativă...’.

■ Sorin Titel recenzează volumul lui Dumitru Solomon, *Un unghi ascuțit*, iar Ion Dodu Bălan scrie despre Haralamb Zincă, „un scriitor de omenie”.

■ Ioan Buduca comentează la rubrica dedicată cărții de critică volumul lui Cristian Livescu, *Scene din viața imaginară*, un volum conținând „eseuri și recenzii inegale ca întindere, dar și ca valoare”.

■ La rubrica sa, „Prima verba”, Laurențiu Ulici consemnează apariția volumului de poeme „aromâne” ale Kirei Iorgoveanu, *Steaua di dor*, „superb prin puritate”, „o carte-omagiu”.

■ Mircea Iorgulescu semnează, la pag. 12, un studiu, *Viața și textul*, în care pune în discuție mai multe aspecte ale operei lui Camil Petrescu, în special vizând statutul personajului de la care, consideră criticul, pornesc toate înnoirile aduse de scriitor atât în proză, cât și în dramaturgie: „Eroul camilpetrescian reprezentativ posedă, mai întâi, o remarcabilă capacitate de a se exprima integral, făcând oarecum inutilă sau marginalizând intervenția directă a autorului; această independență a personajului se observă cel mai bine, în romane, în *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* și în *Patul lui Procust*, unde stăpânesc, la propriu, narațiunea. Sunt personaje care se comunică. În piesele de teatru, prin natură însăși a genului, libertatea de mișcare a eroilor este considerabil mai mare, aici vădindu-se însă cu pregnanță o altă notă definitorie a personajului camilpetrescian: singurătatea. Sau, și mai exact, izolarea. Monologând rareori, de nu chiar niciodată, personajele dramaturgiei lui Camil Petrescu nu reușesc totuși vreodată să dialogheze cu adevărat. ‘Mesajele’ lor par să nu fie auzite de cei cărora le sunt destinate; ori sunt înregistrate și și interpretate aiurea, infidel, denaturat, alterat. Sunt personaje care nu comunică. Autorul însuși, exclus din scenă prin forța lucrurilor, se comportă aidoma eroilor săi: indicațiile de regie și interpretare, celebrele indicații și paranteze camilpetresciene, care au dat și mai dau probabil atâta bătaie de cap regizorilor și actorilor, sunt în mod evident mesaje aruncate în neantul incomunicabilității. Nu parazitează cum s-a insinuat, textul; constituie și ele, un text; diferit, independent, solitar, căutând o comuniune care i se refuză cum de altminteri se refuză tuturor”.

■ Pagina 13 a numărului este completată cu un grupaj de patru poeme de Iulia Vesper.

■ La pag. 14, e publicat un fragment (*Pogoanele*), dedicat lui Fănuș Neagu, din romanul „în pregătire” *Sărbătoarea cailor* de George Radu, iar Ștefan Agopian oferă câteva fragmente din romanul în curs de apariție, *Tobit*.

■ La rubrica dedicată „Teatrului”, două semnături oarecum inedite: Nicolae Manolescu și Marian Papahagi scriu câteva *Însemnări de spectator* despre spectacolul *Richard al III-lea* în regia lui Silviu Purcărete.

■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu semnează o cronică a volumului *Introducere în*

opera lui Ion Codru Drăgușanu de Georgeta Antonescu, pe care o însoțește cu un generos preambul al operei și personalității autorului *Peregrinului transilvan*; despre micromonografia comentată, cronicarul are, în general, cuvinte de laudă (este „o contribuție însemnată”, interpreta este „excelentă”), dar lasă deschis subiectul limbii peregrinului „nefiind cu totul de acord pe această temă cu valoroasa exegetă”.

● [„**Tribuna**”, nr. 26] La „Viața literară”, Petru Poantă scrie despre ediția de *Poezii* de Mihai Eminescu, îngrijită de Dumitru Murărașu, „un remarcabil instrument de lucru”, „bine organizată, util pedantă dar iarăși incompletă; destinul tuturor edițiilor critice din marii noștri scriitori”. ■ Radu Săplăcan recenzează cartea lui Gheorghe Crăciun, *Acte imaginare / Copii legalizate*. ■ Gavril Istrate scrie despre volumul lui Titu Popescu, *Arta ca trăire și interpretare*.

[IUNIE]

● [„**Viața Românească**”, nr. 6] Dan Verona publică două „Poeme civile”: *Acasă* și *De alinare*. ■ Nicolae Balotă publică un eseu, *Universitățile mele*, evocând experiențele profesionale prin diferite universități europene. ■ Paul Tumanian publică o proză scurtă, *Magazinul*. ■ Ion Bogdan Lefter scrie un mic studiu, *Fișe despre poetica lui Radu Petrescu*, explorând o serie de „idei” teoretice vizând tehnicile narative preluate din cărțile lui Radu Petrescu: *Matei Iliescu*, *Didactica nova* sau *Jurnal*, *Proze*: „De ce a ales – deci – Radu Petrescu, pentru a debuta editorial, *Matei Iliescu* și nu una dintre cărțile scrise mai înainte și pe care, mai târziu, le-a publicat? O dată. Desigur, pentru că a preferat să joace de la început pe o ‘carte’ (în ambele sensuri!) câștigătoare, dând la iveală opera pe care o construise cu cea mai mare migală, investind în scrierea ei totul. Apoi, a preferat – probabil – să ofere mai întâi, în condițiile maximei elaborări care îi caracteriza scrisul, acea carte care să-i poată garanta că va deturma, prin forța emoțională, atenția de la perfecțiunea tehnică, ori – cel puțin – că o va obliga să recepteze și cee ace se află dincolo de linia impecabilă a scriiturii și a construcției. *Didactica nova*, de pildă, care pare să fie, dintre cărțile publicate, prima în ordinea scrierii, ar fi putut crea prin structura sa special – și a create atunci când a apărut – impresia de exercițiu de stil. Impresie falsă – însă imposibilă în cazul lui *Matei Iliescu*”. ■ Numărul cuprinde și câteva aforisme și reflecții ale lui E.M. Cioran apărute în noiembrie 1982 în „La Nouvelle Revue Française”, dintr-o carte franceză a eseistului, *Ora decepției*, traduse de Ioana Brandabur. ■ Sub genericul „Biografia poetului” sunt incluse în număr poeme semnate de Dan Adrian, Daniel Corbu, Smaranda Cosmin, Ioana Dinulescu, Irina Eftimescu, Florin Muscalu, Olimpiu Nușfelean, Iuditha Partin, Constantin Preda, Tatiana Rădulescu, Petru Rezuș, Nicolae Sava, Valeriu Sîrbu, Gabriel Stănescu, Nicolae Stoie, Alexandru Struțeanu. ■ La „Comentarii critice”, Gheorghe Grigurcu scrie despre cartea lui N. Steinhardt, *Geo Bogza, un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnu-*

lui, *Exuberanței și Patetismului*: „Exuberant, înduioșat, malițios, amuzat, visător, mai ales visător, N. Steinhardt se definește pe sine cu o discreție care e, la urma urmei, critica însăși, indiferent de libertățile pe care și le îngăduie, ‘existența după un paravan’. Deși tocmai doza (mult) sporită de ‘libertinaj’, de zbunguială în marginea canoanelor, stilul *drôle* formează farmecul acestui eseu de o sublimată impudoare, de un eteric scandal...”. ■ *Aventuri în timp și proză (o literatură cu „sensul la urmă”)* este titlul cronicii dedicată de Monica Spiridon volumului *Simple întâmplări în gând și spații* al lui Alexandru George. ■ Vasile Chifor prezintă două *Perspective critice* asupra operei lui D. R. Popescu, pornind de la două volume dedicate prozatorului de Mihaela Roznoveanu (*D. R. Popescu*, 1981), respectiv de Valentin Tașcu (*Dincoace și dincolo de „F”*, 1981). ■ La rubrica „Cărți – oameni – fapte”, Al. Săndulescu recenzează volumul *Scriitori și cuvinte* de Mircea Angheliescu. ■ N. Steinhardt scrie despre volumul Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*, „rafinată, reținută, erudită”, „un giuvaer”, căreia, într-o notă finală, îi semnalează și câteva „inadvertențe minore”. ■ Constantin Tuchilă scrie despre volumul *Versuri* (1982) al lui Mircea Ciobanu.

• [„Steaua”, nr. 6] George Muntean publică studiul *Vladimir Streinu și poezii clasici români*. ■ Câteva articole dedicate lui Mihai Eminescu sunt semnate de Radu Bagdazar (*Un act de restituire la fondul de aur al clasicismului românesc*), Elena Tacciu (*Două poeme eminesciene*), Virgil Stanciu (*Eminescu și influența engleză*), însoțite de două poeme traduse în franceză (de Paul Miclău) și în engleză (de Petre Grimm) și de un poem ocazional, *Mihai Eminescu*, semnat de Virgil Carianopol. ■ Aurel Rău continuă seria despre Coșbuc, cu un articol despre *Cultul formei*. ■ „Tema” manolesciană a numărului este *Șoimul, pensula și călimara cu tuș*, un interesant articol ce se apleacă asupra ideogramelor japoneze numite *kangi*. ■ Paul Alexandru Georgescu publică un fragment de proză, *Sfârșitul lui Canoto*. ■ Mircea Muthu consemnează aniversarea a 30 de ani de la apariția *Revistei de istorie și teorie literară*, „ctitorită de G. Călinescu”. ■ Constantin Crișan scrie despre „Antologia unei generații”, e vorba despre antologia *15 young Romanian poets*, îngrijită și tradusă de Liliana Ursu. ■ Constanța Prudeanu publică un grupaj de trei poezii. ■ Ioan Oarcășu publică un mic studiu intitulat *Caragiale, arta comunicării*. ■ Gheorghe Schwartz publică două proze scurte, *Nenorocosul și Încurcătura*. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre *Ion Th. Ilea la 75 de ani*, articol însoțit de un poem al acestuia, *Mesaj*: „Textul lui Ilea pare un sol ultrafrământat, de sorginte vulcanică, spart din loc în loc de țâșniri fierbinți. Susținând întreaga sa producție, energia sufletească izbucnește în mici jeturi încordate ale propriei sale purități paradoxale. [...] Cu prilejul aniversar al prezentelor rânduri, reflectăm nu numai asupra stihurilor, ci și asupra omului din spatele lor, prieten cald, generos, fermecător, pe care o viață deloc lipsită de privațiuni și inicități nu l-a alterat, consolidându-i, dimpotrivă, însușirile, așa cum metalul

se căleşte în foc. ‘Nefiind înzestrat cu ușurința cerșitului nici cu facultățile fericiților lingăi, speriat și străin, poetul alerga chinuit după o întâlnire cu hazardul’ – astfel îi redă existența, în epură morală, Tudor Arghezi. Poetul social a înțeles a se menține la discreția și cuviința moștenite de la înaintașii săi din zona Bistrița-Năsăud, pe care nu le-a prefăcut niciodată în lucrativă inflație de produse conjuncturale. Știindu-l suferind de mai multă vreme, îi urăm însănătoșire, ale cărei resurse pot veni, credem, în primul rând, din chiar versurile de o energie biruitoare, cum veritabili stropi de apă vie, pe care ni le-a dăruit în peste cinci decenii de activitate. Să ne trăiești, bade Ioane!”. ■ *Un discurs liric al neacomodării cu datul* e titlul textului lui Hristu Cândroveanu despre poezia lui Vasile Igna. ■ Mircea Ghițulescu publică un articol, *Criptograme dramatice*, în care analizează piesele de teatru ale lui Iosif Naghiu. ■ Virgil Mihaiu recenzează, sub titlul *Între sf și poezie*, volumul lui Adrian Rogoz, *Inima rezistentă*, iar Virgil Nistor scrie despre cartea pentru copii a lui Vasile Rebreanu, *Cum o să vezi cu ochii verzi*. ■ Sub titlul *Lupta cu formalul*, Cristian Livescu scrie despre poezia lui Mircea Ciobanu: „Lupta cu formalul, cu limitele desfrâului inconștient ce poate face eşuată ființa în afara fondului ei de autenticitate, conferă originalitate poeziei lui Mircea Ciobanu, situând-o printre cele mai îndrăznețe experiențe ale liricii actuale”. ■ Ion Buzași scrie despre lirica lui Ion Mărgineanu. ■ Adrian Popescu recenzează, sub titlul *Sub semnul elegiei*, mai multe cărți de poezie: *Timpul judecător* de Radu Cârnecki, *Piatra soarelui* de Mariana Filimon, *Singur cu îngerul* de Toma George Maiorescu. ■ *Manole sau Pygmalion* este titlul recenziei lui N. Steinhardt la cartea lui Ștefan Cazimir, *Pygmalion*. ■ La „cronica literară”, Petru Poantă scrie despre volumul de eseuri critice al lui Nicolae Balotă, *Mapamond literar*. ■ Smaranda Vultur, în *Nostalgica asediere*, scrie despre cartea lui Mircea Ivănescu *Poezii nouă*: „Poemele refac un timp sufletesc răsfărânt asupra lui însuși, parcurs cu nenumărate reveniri și reluări, constituind ca reală o lume imaginară care pe măsură ce parcurgem volumul își creează, cum mai subliniam, reperele ei specifice, recognoscibile creând cititorului iluzia de a se mișca printr-un ținut familiar și de a-l înscrie într-o continuitate. Această continuitate de suprafață, sugerată poate și de dispariția majusculilor, încearcă să oculteze tendința spre divagație a discursului și proteica desfoliere a imaginilor, recuperând rupturile prin jocul parantezelor, intercalărilor, menite parcă să adune tot ce s-ar putea risipi, să frâneze fuga în gol a poemului, concentrându-l într-un tipar metodic alcătuit. Tehnica e una acumulativă, sugerată pregnant de acel ‘și’ mereu adăugat ca element de sudură a frazelor, dar care uneori își schimbă perfid valoarea adjunctive cu una disjunctivă sau chiar adversative, marcând exact locul de contact al stării ideale cu cea reală, al lumii imaginate, ‘confeționate’ după chipul dorinței cu cea despuiată de privilegiul ficțiunii, recăzută într-o ‘normalitate’ istovită de propria-i aspirație de a transcende”. ■ Numărul include și versiunea italiană realizată de Geo Vasile a poemului lui

Nichita Stănescu, *a galatea*. ■ Ion Drăgănoiu publică *Muncile lui Hercule*, „dramă pentru metronom, câțiva soliști, cor, orchestră și magnetofon”. ■ La „cronica traducerilor”, Irina Petraș scrie despre două cărți: romanul lui Thomas Mann, *Mărturisirile escrocului Felix Krull*, tradus de Corneliu Papadopol, și *Sonetul spaniol în Secolul de aur*, în traducerea lui Dumitru Radulian. ■ La „Viața cărților”, Radu Săplăcan recenzează cartea lui Dan David, *Eu vă iubesc pe toți*: „Imaturitatea interioară a tânărului autor, compunerile facile, scriitura adesea rebarbativă, excesul pozei narcisiste și, mai ales, diluția majorității poemelor, sunt semne îngrijorătoare pentru viitorul lui Dan David, care va trebui să învețe că impetuoșitatea în poezie nu ține doar de exuberanța temperamentului sau de voinicia zeloasă a entuziasmului”.

• [„Familia”, nr. 6; începând cu acest număr, în caseta redacțională apare și numele lui Romulus Zaharia] Teodor Crișan publică, în deschiderea numărului, poemul patriotic *Avram Iancu*. ■ La „Vitrina cu cărți”, sunt prezentate volumul de teatru *Arca Bunei Speranțe* al lui Ion D. Sîrbu, de către Elisabeta Pop, *Din zbuciumul veacului* de Ieronim G. Barițiu, de către Ion Isaiu și cartea de poezie *Drum spre morile de vânt* de Gabriela Hurezean, de către Tiberiu Dăioni. ■ La „Cronica literară”, N. Steinhardt scrie despre romanul lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*: „Două sunt dubletele care fundamentează ultima carte a lui Sorin Titel, compactul roman *Femeie, iată fiul tău* (C. R., 1983): dragostea și durerea, dragostea maternă și moartea. Faulkneriană desigur, amintește și *Noaptea de sînzien*e a lui Mircea Eliade. Voit confuza cronologie a narațiunii, identitatea numelor câtorva personaje aparținând unor generații succesive, reluarea ciclică a unor aceloraș teme și situații, urmărta încețoșare (în scop sorocitor) a faptelor vin toate de la Faulkner. (Ca și mențiunile biblice, sălășluind de preferință în prozaic.) De la Mircea Eliade, caracterul de roman al destinului și al semnelor înzestrate cu darul prevestirii. Semnele acestea sunt îndeobște înaintemergătoare morții și se înfățișează prin apariția unui seamăn cvasi identic – trupește în orice caz – celui sortit sfârșitului (Marcu I – ofițerul Ivo Filipovac, Marcu II. Roger La Fontaine). Nu mă sfiesc a defini *Femeie, iată fiul tău* drept destul de încâlcita relatare a unor destine paralele, iar la cuvântul ‚încâlcite’ nu mă refer câtuși de puțin în sensul său peiorativ, ci strict conform cu aspectul pe care, mai totdeauna, îl iau, din perspectiva ochilor omenești, firele toarse de Ursitoare. Patetismul, sinceritatea, ironia și plăcerea (foarte elementară) de a trăi se amestecă surprinzător de armonios în tot cursul povestirii. Care e în bună parte și un roman rural și realist. Dar dincolo de naturalism și causticitate – ori și de o, statornică, necamuflată capacitate de înduioșare – stă un adevăr de natură psiho-metafizică a cărui temeinicie nu-i scapă nici o clipă autorului. Respectivul adevăr e constatarea adâncii implicări a omului în lume, în treburile lumești ce se desfășoară între cele două mistere: nașterea și moartea. De aceea, poate, paginile prin excelență percutante ale cărții sunt cele agreste și bonome care zugrăvesc dragos-

tea mamei pentru pruncul nou născut ori și cele care deapănă lent, stăruitor și amănunțit veghea mamei (II) la căptâiul fiului în crâncenă luptă cu pieirea pe un pat de spital parizian. [...] Lumea evocată de Sorin Titel e modestă, mărunță, adeseori banală, cât se poate de cotidiană de nu și – când trece prin mediul urban – anostă. Să-mi fie totuși îngăduit a mă referi din nou la *Noaptea de sânziene*: ca și acolo nu ‚întâmplările’ în sine sunt determinante și nu ele fixează tonalitatea, ci ‚înțelesul’ lor, fatalitățile pe care le dețin, latențele încă abia percepute, rolul lor de piese formative ale unor finalități undeva bine cunoscute, domol păsuite. Aș zice, parafrazându-l pe un cunoscut cărturar, că putem compara lumea cu o cameră plină de tot felul de lucruri; arta, întocmai ca lumina soarelui, cu cât năpădește mai intens prin geamuri cu atât dă acelor lucruri mai multă claritate și le face mai frumoase, mai pline de semnificație și tâlc. [...] Nu aduce oare și titlul *Femeie, iată fiul tău* aminte de încunoștiințătoarele vorbe: ‚Prin sufletul tău va trece sabie’? Mama care supraviețuiește fiului mult iubit ori aceea care-l asistă în războiul incert al trupului cu forța vrăjmașă hotărâtă a-l răpune nu-i oare însăși viața (soi de goetheană mumă), amalgam de uniforme nașteri și variate săvârșiri, monoton scenariu genetic de fiecare dată bogat în nădejdi și savoare până ce simultan cu orice coborâre a cortinei va ivi alte faulkneriene serii de inși cu nume prea puțin diverse, meniți unor sortii, isprăvi și accidente prea puțin eterogene dar scoase din cenușiu și implacabilitate de acea putere indiferent, foarte discret, aproape criptic sugerată și licărită de Sorin Titel: dragostea. Singura serioasă rivală a morții. Iar sub forma-i chenotică absolut gratuită și mirabilă de iubire maternă chiar reinnoit biruitoare a boldului ei. Singură dragostea (neîncetat plâsmuitoare) se încumetă a privi moartea față către față: aceasta s-ar zice că e (inconsecventa) concluzie a unui roman aparent sceptic, fluctuant, locvace, și fatalist”. ■ Al. Cistelecan recenzează *Poemele de amor* ale lui Mircea Cărtărescu: „De regulă lungi și late, mizând pe imperialismul imaginației și pe monopolul notației, poemele lui Mircea Cărtărescu sunt tot ce poate fi mai opus lirismului înțeles ca fulgurație. Nu atât extensibile, cât mai degrabă comprimabile, cu ochiuri în care tensiunea devine fluidă iar notația stivuieste realul fără a-l mai halucina, poemele fac jocul unei ambiții de totalitate din care poetul și-a croit, de altfel, un program care, de n-ar fi atotcuprinzător, ar putea fi numit chiar și riguros. ‚Se preferă... – zice el în concluzia unei profesiuni de credință ce poate fi tot atât de bine a unui romancier refutat cât și a unui poet cu cheile viziunii în mână – poemul lung, elocvent prin acumulare’. Și nici nu s-ar putea nega cu prea multă hotărâre că prima elocvență a textelor sale nu-i una a acumulării, deși nu este, firește, elocvența lor de căpătâi. În orice caz, poemele nu practică o discriminare aristocratică a realului, împărțindu-l în eșantioane semnificative și insignifiante, ci îl recepționează în stare naturală, investind cu aceeași încredere atât în banal cât și în feeric, atât în derizoriu, cât și în sublim. Doar orgoliul modern al poetului îl va determina să caute sublimul în derizoriu și feericul în

banal, căci altfel poemul său nu renunță deloc la aceste poziții câștigate. Textul devine o orgă în care registrele realului se armonizează – o armonizare, firește, prin șoc, prin reacții violente. Mai curând decât pe pricipiul selectorului, poemele se bazează pe principiul aspiratorului, înghițind hălci întregi de realitate și mutându-și pompele de absorbție doar după pustiirea totală a locului, după vidarea realului prin absorbția sa în câmpul liric. Odată declanșat, poemul se transformă într-un Polifem a cărui cruzime nu mai poate fi potolită și el va devora realul în stare crudă, fără mofturi și preferințe, nealegând între mugurii senzației sau blocurile masive de materiale inerte. Poemele trăiesc nu dintr-o simplă acumulare a obiectelor, dintr-o reificare a ființei sau dintr-o afluență sugestivă dinafară, ci dintr-un vertij al detaliilor, dintr-o intensificare a realului mai curând decât dintr-o transfigurare a lui. Aplicația de tactică lirică a lui Mircea Cărtărescu începe printr-un bombardament al realului și printr-o masificare a textului, printr-un plonjon în concret ce pare a-l duce direct la fund. Poezia noastră tânără are în rastelul comun o fugă de idealizare, de vanitate a iluziei și de retorica prețioasă și ea va face din programele realității flamura ei glorioasă. Nicuinde, însă, efectul de real nu este atât de acut ca la Mircea Cărtărescu; cămașa realității trasă pe piept de Mircea Dinescu e o cămașă de moralist, de reformator și de luptător. Accesul la real s-a petrecut la el dinspre semnificație înspre substanță, dinspre efect înspre cauză, iar poetul păstrează încă o prismă de refracție a lumii și caută în primul rând culoarea modală a acesteia. Tricoul îmbrăcat de Mircea Cărtărescu e un tricou de integralist pe care nu l-a stârnit un aspect sau altul al realității, efectele ei dramatice, ci însăși polimorfia acesteia. El nu are o cale de acces înspre real, ci dinspre acesta spre himeric. Raportul lui de tandrețe cu lumea ca atare e nemijlocit de semnificația morală, politică sau existențială a acesteia. Luciditatea ține locul conștiinței. Imaginarul însuși nu-i ia la el o lume suprapusă realului, ci o intensificare a acestuia, o stare intensivă a notației. Poezia sa nu mai ia atitudine față de realitate – o trăiește; nu o cântă, nu o descântă, nu o încântă – o respiră. Realitatea este singura atitudine atât față de sine însăși cât și față de iluzie, ideal, himeră. Plăcerea cea mare a lui Mircea Cărtărescu pare a fi aceea de a rula până la capăt filmul ei documentar și adesea textul face golfuri și bucle spre a putea astâmpăra apetitul notației. Doar la Leonid Dimov se mai găsește această bucurie de a abandona firul poemului pentru a se scălda în toate detaliile, de a nu se urni din loc până când șuvoiul liric n-a înhățat toate mărunțișurile. Energia barocă a poemului se dezlănțuie la tot pasul, construind vârtejuri și bulboane din orice pretext: „parcă ești un păun, cu bucureștiul înfioat în spatele tău. / hoteluri clipind, damele pâlپând, pietrele din pavaj absolvind cibernetica / ministerele, institutule, tarabele respirând pulberea aurie a cinematografelor dizolvate în aer / amurgurile cele mai galbene / zorii cei mai negri / moartea cea mai statistică rostogolindu-și buclele prin fundațiile și canalele și metrourile și anemia și stresul albastru al magazinelor de radiouri, televizoare, pick-upuri, casetofoa-

ne, microfoane, discuri, căști, șteckere, prize amestecate în saliva unei nostalgii de culoarea locomotoarelor de serviciu încremenite lângă peroanele gării obor / și până și pensionarii cântarelor de precizie / și toți invalizii care vând ilustrate în relief și lozuri în plic / s-au lepădat de mine pentru râsul tău înțolit, sastisit, / inamic.' Nu-i un fragment ilustrativ pentru nivelul de sus al virtuozității lui Mircea Cărtărescu, dar e unul care documentează asupra tehnicității lui. Se vede clar că toată aglomerarea și bucla pe care o face textul au ca pretext și ca motivație în logica imaginii primul vers. Tot ceea ce urmează este un mod de a introduce halucinația în plin câmp al realului și pe însăși poarta acestuia: e un spațiu în aparență arid, aliric, dar pe care realul face explozie tocmai prin intensivitatea lui. Referința la sine apare doar ca un amănunt neglijabil, o picătură de mercur în această harababură. Dar e flacăra de chibrit care dă foc întregii grămezi, punctul prin care poetul e exclus din această prezență construită cu migală. Tonalitatea poemului nu-i de loc dimoviană, dar tehnica de construcție de acolo se trage în întregime – enormizarea detaliului și implantarea fantasmagoriei în cel mai banal spațiu, panoramarea imaginii și răsucirea bruscă a textului spre interior, focalizarea lui în final și tensiunea efectelor de prezență și absență. Sunt, însă, destule fragmente prin care Mircea Cărtărescu sare ulucile în curtea lui Leonid Dimov, și chiar *Jocurile mecanice* din primul volum, în care Nicolae Manolescu recunoștea marca proprie a poetului, nu sunt străine de acest braconaj. [...] În general, însă, dincolo de aceste incidente de tonalitate, efectele pe care Mircea Cărtărescu le trage din acumularea până la vertij a detaliilor sunt mai curând opuse celor dimoviene: în loc să facă un salt în fantast, textul său nu face decât să acutizeze efectul de real. Ceea ce e la Dimov halucinogen, la Cărtărescu e dramatic și lucid, ceea ce la Dimov zboară înspre gratuitate, la el se întoarce înspre responsabilitate. Poemul n-a prins gustul libertății imaginarului decât în măsura în care această libertate referă la o stare a eului. Registrul lor de jubilație e divergent și în vreme ce universul lui Dimov se îndreaptă spre grație, cel al lui Mircea Cărtărescu trăiește mai degrabă în dizgrație. *Poemele de amor* sunt, deși în răspăr, chiar astfel, iar tandrețea lui Cărtărescu coboară în linie arghezian-stănesciană din tandrețea blestemelor. Deși nu s-ar crede și poetul își ia toate măsurile de siguranță, ironice și autoironice, pentru a nu cădea într-o astfel de ispită, 'în toate libov și dor s-arată'. Un libov aflat, desigur, în plină campanie de diferențiere față de toate cele ce l-au precedat, un libov polemic, aproape furios că formulele iubirii și tandreții sunt pe cale de clișeizare totală. Impreciația sa nu este decât o formă a devoțiunii, iar dezidealizarea și reificarea o formă a adorației. Retorica amorului e mult mai profund schimbată decât amorul însuși, o hidră pe care Mircea Cărtărescu o exorcizează fără a o putea răpune, pe care o urăște adorând-o și o jellește implorând-o". ■ Gheorghe Grigurcu scrie, tot la „Cronica literară”, aplicat și pertinent despre carte Irinei Mavrodin, *Poetică și poetica*. ■ Virgil Podoabă publică un mic studiu despre Costache Olăreanu, *Costache Olăreanu*

sau scrisul, amorul și humorul: „Costache Olăreanu e un hâtru în toate cele, care se confesează refuzând confesia și își exprimă fondul grav al ființei humorizând”. ■ Ion Simuț publică, sub titlul *Destine*, câteva „fișe de istorie literară”, prezentând trei autori mai puțin cunoscuți din perioada interbelică: Aureliu Cornea, Stejar Ionescu și T.C. Stan.

● [„Convorbiri literare”, nr. 6] Sub titlul *Ficțiune și iubire*, Al. Călinescu scrie despre romanul *Avionul de hârtie* al lui Costache Olăreanu: „Așadar, *Avionul de hârtie* nu e atât o ‘edificație sentimentală’, cât o educație romanescă, nu o inițiere în bucuriile și suferințele iubirii, cât în acelea ale actului creator. Iar tulburătorul final al cărții pare să confirme faimoasa teză sartriană după care literatura e un fel de nevroză: scrisul nu e un viciu nepedepsit. După ce la început credea că e prizonierul iubirii sale, eroul ajunge să fie prizonierul cuvintelor și frazelor pe care le scrie. Iată semnificația gravă și adâncă a acestui roman astfel atât de spiritual, de spumos pe alocuri, scris cu o mână sigură, cu un admirabil simț al nuanțelor, cu o pătrunzătoare intuiție psihologică. Scriitor de superioară inteligență artistică, autorul *Avionului de hârtie* ne rezervă, sunt convins, și alte surprize”. ■ Val Condurache recenzează două romane: *Placebo* al lui Mircea Săndulescu și *Efectul P.* al lui Gheorghe Schwartz. ■ Al. Dobrescu scrie, tot aici, sub titlul *Dinamica și statica*, despre cartea de eseuri a lui Constantin Trandafir, *Dinamica valorilor literare*, și despre debutul editorial al lui Doru Scărlătescu, cu cartea sa despre Geo Bogza. ■ *Clovni și gimnaști* este titlul dublei cronici a lui Constantin Pricop care scrie despre volumele de poezie *Rosa canina* de Petru Romoșan și *Proba de gimnastică* a lui Marin Mincu. ■ La rubrica „Calendar”, Liviu Antonesei publică un articol dedicat prozei lui Radu Petrescu, *Radu Petrescu și romanul post-flaubertian*, Valentin Codrescu semnează un articol aniversar, *Vârstele literaturii*, despre proza lui Constantin Țoiu, ajuns la 60 de ani, iar Emil Manu recenzează, sub titlul *Confesiunile pământului*, cartea lui Haralambie Țugui, *Pe o apă visând*. ■ Maria Luiza Cristescu publică o proză scurtă, *Între două lumi*.

● [„Ateneu”, nr. 6] Articolul inaugural, semnat colectiv, are ca temă Plenara din iunie 1982 și evident „Expunerea” Secretarului general al Partidului Comunist Român care „a reprezentat o magistrală sinteză a sarcinilor centrale ale activității ideologice, politice și cultural-educative, precum și ale dezvoltării creației literar-artistice”: „*Ateneu*, alături de alte câteva publicații din țară, consemnează cu mândrie faptul că revenirea la ritmul de editare lunară se leagă strâns, atât în timp, cât mai ales în spirit, de momentul istoric al Plenarei. Acest an de reapariție lunară care a trecut cu deplin folos și pentru noi, se dovedesc indisolubil legat de , prin ce are mai durabil, mai bogat în idei și împliniri, de tezaurul ideatic al *Expunerii*. Ca organ de presă culturală, revista băcăuană, intrată în al XX-lea an de existență (seria postbelică), a înțeles cu limpezime că are un rol de mare însemnătate în activitatea educativă, cultural-

artistică de formare a omului nou”. ■ Constantin Ciopraga publică un articol de istorie literară, *Acum cincizeci de ani*, scriind despre realizările anului 1933, care, din punctul său de vedere, „a fost un an al romanului”. ■ C. Trandafir recenzează volumul de debut al lui Nicolae Crețu, *Constructorii ai romanului*. ■ Aurel Ion Brumaru scrie despre „revoluționarul Ilie Moromete”. ■ Dumitru Tiutiuca semnează o cronică a trilogiei lui Dumitru Popescu, *Pumnul și palma*, în contextul apariției ultimului volum al ciclului, *Marșul cariatidelor*. ■ Sub titlul *Sub semnul lui Cronos*, Vlad Sorianu recenzează cartea de poeme a lui Radu Cârnelci, *Timpul judecător*, articol însoțit de cinci sonete semnate de autorul volumului. ■ Numărul include și câteva traduceri interesante din mai multe eseuri: *Cucerirea Americii, problema celuilalt* de Tzvetan Todorov (prezentat și tradus de Mihaela Mârțu), *Estetica tăcerii (VI)* de Susan Sontag (tradus de George Stănică). ■ E. Bulai scrie despre *Pactul autobiografic*, eseu lui Philippe Lejeune.

• [„Argeș”, nr. 6] Al. Th. Ionescu recenzează cartea lui Alex. Ștefănescu, *Între da și nu*, remarcând „stilul acesta șocant și atrăgător, care este al foiletotistului de vocație, de o inteligență indiscutabilă și care în reviste își sporește puterea de penetrație”. ■ La rubrica „Eminesciana”, Petru Mihai Gorcea scrie despre eseu lui George Popa, *Spațiul poetic eminescian*. ■ Numărul include un interesant articol inedit al lui Petre Pandrea (*Omenia lui Lucian Blaga sau un „pariu pascalian” câștigat*), încredințat revistei de către Al. Cernă-Rădulescu. ■ Nicolae Mecu publică un scurt articol, *Topârceanu azi*. ■ George Enache și Virgil Dumitrescu publică fiecare câte-un grupaj de trei poezii. ■ Gheorghe Grigurcu scrie, la rubrica „Profiluri contemporane”, despre poezia lui Nichita Danilov, pornind de la volumul *Câmp negru*: „Poetul mănuieste grandiosul, macabrul, lucifericul, teatralul cu o ușurință care intrigă. Totul pare patetic și afectat, abil și stângaci, dramatic și făcut, să cadă într-o parte sau într-alta. Aflat în cumpănă, Nichita Danilov ne înfățișează cu o stranie nepăsare trăsăturile unui talent remarcabil și, deopotrivă, pe cele ale unui literator de serie. Îi așteptăm evoluția”.

• [„Astra”, nr. 6] Gheorghe Crăciun publică partea a doua a eseuului său critic, *Trup și literă*. ■ Nicolae Alexandru Vest recenzează cartea de poeme a lui Traian Furnea, *Legitimație de poet*. ■ Zorin Diaconescu scrie despre romanul lui Cornel Cotuțiu, *Opt zile pentru totdeauna*. ■ G. Nistor recenzează volumul Carolinei Ilica, *Tirania visului*, „relevant pentru disponibilitățile poetei de a construi ingenios și coerent un spațiu poetic, a cărui individualitate se impune pregnant”. ■ Lucian Chișu scrie despre cartea de poezie a lui Alexandru Boghiu, *Singurătăți crepusculare*, al cărei titlu „strânge în semnificațiile imediate și în cele generalizatoare împătımirea autorului pentru colocviul poetic cu sinele, interioritate al cărei relief este uneori străfulgerat de tonurile coloristice crepusculare”. ■ La rubrica „Poemul comentat – concurs de receptare critică a poeziei moderne – ediția V”, Laurențiu Ulici face o sinteză a articolelor

primită în legătură cu comentarea poeziei *Testament* de Tudor Arghezi.

■ Alexandru Mușina semnează un grupaj de patru poeme: *Schiță de autoportret*, *După-amiaza lui Hyperion*, *Întâmplare XXXI* și *Mic portret de om mare*.

■ La rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Poezie nouă*, A. I. Brumaru scrie despre trei volume de poezie: *Timpul judecător* al lui Radu Cârneli, „poet statornicit în forme, cunoscut”, *Globul de cristal* al lui Ion Bogdan Lefter, și *Li-niște* de Petru M. Haș, concluzionând: „La capătul acestor fișe s-a putut, sper, constata că deși cărțile au fost foarte diferite, ele demonstrează, fiecare în parte, polimorfoza infinită a ființei lirice, altfel spus, atunci când nu e falsificată sub locul comun, voința ei de a fi patentă în oricât de multe, neașteptate forme”.

■ Vasile Gogea scrie despre „alfabetizarea simțurilor”, recenzând volumul lui Gheorghe Crăciun *Acte originale, copii legalizate*.

■ Sub titlul *Portretul interior*, Marius Lazăr scrie despre cartea de amintiri a lui Petre Stoica (*Amintirile unui fost corector*).

■ Simona Popescu scrie, sub titlul *Spațiul lăuntric, spațiu interior*, despre volumul *O, terra* al lui Dan Orghidan: „Poezia lui Dan Orghidan este figuratie, idee și mai puțin tehnică, metodă. Trăvialul poetic (lingvistic, fonetic, sintaxa) este mai puțin vizibil. Poezia este spontană. Cartea își așteaptă deci – ‘sfîlnicul’ lector”.

■ „*Monumentalitatea*” *foiletonisticii* este titlul articolului lui Ion Bogdan Lefter despre cărțile de critică și metoda critică a lui Mircea Iorgulescu.

● [„**Tomis**”, nr. 6] Alex. Ștefănescu scrie la rubrica „Scriitori contemporani” despre poezia lui Ioan Alexandru, în trei „subcapitole”: *Un nou Eminescu?*, *O autobiografie transfigurată și Mecanica solemnității*.

■ Sub titlul *Un critic lucid*, Gabriel Rusu scrie despre volumul lui Nicolae Ciobanu, *Întâlnirea cu opera*.

■ Vladimir Bălănică recenzează cartea de poezie a lui Constantin Pricop, *Cuvinte de trecere*, iar Gabriel Rusu scrie, tot la rubrica „Note de lectură” despre volumul *Aventuri în continentul albastru* de George Mihăescu.

● [„**Transilvania**”, nr. 6] Ion Horea publică un grupaj de 11 poezii.

■ Mircea Horia Simionescu continuă, cu partea a treia, publicarea *Secvențelor*, 55, la rubrica „Mărturisiri literare”.

■ Grete Tartler semnează câteva fragmente din poemul *Play-Back*.

■ La „Mișcarea literară”, Mircea Ivănescu publică eseul *Despre un anume spirit al prozei*, aplecându-se asupra prozelor exponenților Școlii de la Târgoviște: „Și totuși, ce densitate de reală, mare artă este în felul de a scrie al acestor oameni pentru care literatura în proză are demnitatea pe vremuri înțeleasă și asumată de artiștii care migăleau pe in-folii pentru a ilumina manuscrisele! Și, fără a vrea numaidecât să facem apropieri și comparații, cum un asemenea fel de a înțelege scrisul pare să umilească școlile moderne, post-moderne și post-contemporane – orice ar însemna asta – în care scrisul se vrea golit de elemente omenești etc., ca și cum, vorba lui Sartre, o asemenea încercare de vidare nu ar fie ea însăși o atitudine, în fond o anumită morală omenească...”)

■ Victor Ernest Mașek publică studiul *Corectitudine și adevăr în construcția operei literare*.

■ Titu Popescu recenzează volumul lui

Octavian Paler, *Polemici cordiale*, „titlul unei febrile căutări a conștiinței morale, într-un proces ce tinde spre beatitudinea ideilor sensibile. Pentru atingerea treptelor marilor adevăruri, spiritul se eliberează de leștul meschinăriilor și își asumă statutul uman plener (pentru care pledează din dorința de extindere a categoriilor estetice la întregul existenței umane). ■ Sub titlul *Până unde se poate glumi*, Ileana Mălăncioiu semnează o amplă analiză aplicată romanului lui George Bălăiță *Lumea în două zile*. ■ Sub titlul *Despre viața princiară a poeziei*, Mircea Ivănescu scrie despre poezia lui Florin Mugur, plecând de la volumul antologic *Dansul cu cartea*, din colecția „Cele mai frumoase poezii” a Editurii Albatros. ■ Ilie Guțan semnează o cronică a volumului de proză al lui Costache Olăreanu, *Avionul de hârtie*. ■ Sub titlul *Legile amintirii*, Dan C. Mihăilescu scrie despre volumul *Scriitori care au devenit amintiri* al lui Virgil Carianopol, „nescutit de meandre și situați (deliberat?) antipodice, autor trecut prin mai multe vămi, prin frenezia nonconformistă și lirismul revoluționar, prin tradiționalismul sonor-ceremonial și gratuitatea lozincardă. Contrar așteptărilor, Virgil Carianopol nu este un autor ‘comod’, mai ales pentru comentatorul fără parti-pris-uri. Opera sa pare încheiată și reluată succesiv, evoluția fiindu-i supusă mai mult legii saltului, decât creșterii organice, temele sunt dezorientat de diverse, și alegerea uneia ca etalon valoric – să spunem, lirica erotică, elegiacă -nedreptățește volumul impresionant al altora, al temei sociale sau partinice, de pildă”. ■ C. Trandafir publică două recenzii, una a cărții lui Liviu Pendefunda, *Farmacii astrale*, a doua a volumului lui Cristian Livescu, *Scene din viața imaginară*.

● [„Amfiteatru”, nr. 6] M.N. Rusu scrie, la rubrica „Cronica literară”, despre cartea lui Teodor V. Ștefanelli dedicată lui Eminescu, *Amintiri despre Eminescu*. ■ Sub titlul *Biografia ca model*, Dinu Flămând semnează o cronică a insolitului poem *biografie, un model* al lui Johann Lippet, autor prezent cu fragmente din acesta și în cuprinsul antologiei lui Peter Motzan, *Vânt potrivit până la tare*: „Da, este un model de biografie hărțuită, însă ea devine prin această carte model literar. Toată masa prozaică nu o dată greoaie, nu o dată repetitivă și diluată, ternă și lipsită de ritm, tot acest torent vijelios ce antrenează fragmente din cele mai pestrițe pe parcursul revărsării lui face o stranie reverberație, se impune cu demnitatea dramatică a vieții. Evitând orice urmă de sentimentalism, refuzându-și și patetismul, poetul recompune cu migala cronicarului o biografie interioară și exterioară, itinerarul unui adolescent în ‘anii de ucenicie’ din cea de-a doua parte a acestui veac, undeva în partea vestică a României. Cu toate scăderile lui, poemul este unic în literatura noastră. El are impetuoșitatea calmă a apelor de adânc”. ■ Ioan Buduca recenzează cartea de „povestiri încrucișate” a lui Tudor Dumitru Savu, *Treizecișitri*: „Capacitatea de invenție personală va trebui să o înlocuiască însă pe cea de asimilare. Talentul este de partea sa. Ne referim la talentul imaginativ, ca să spunem așa. Stilul povestirilor lui Tudor Dumitru Savu nu este încă la înălțimea acestui

talent. În concluzie: un autor de la care putem aștepta mult mai mult”. ■ Tot Ioan Buduca scrie, la rubrica „Cartograme”, despre „romanul corintic”, evident o cronică a eseului lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe* care „a deschis cea mai fertilă discuție din critica romanului nostru. Chiar dacă potopul e de parte, ne vom îmbarca pe această arcă ori de câte ori vom porni o călătorie spre centrul romanului. Orice tehnică ascunde o metafizică, spune Sartre. Orice metafizică își secretă o tehnică, spune însă Nicolae Manolescu. Diferența este importantă. Postulatul manolescian pune, în sfârșit, caii înaintea căruței. *Arca lui Noe* va face epocă, importanța sa nefiind micșorabilă, câtă vreme nu se va inventa locomotiva cu aburi a criticii romanului”.

● [„Caiete critice”, Supliment al revistei „Viața românească”, apare sub îngrijirea Secției de critică a Asociației scriitorilor din București, nr. 1-2, 189 de pagini; Colectivul de redacție: Eugen Simion, Mircea Iorgulescu, Ioan Buduca] Numărul propune o anchetă ce se apleacă asupra „romanului românesc – azi”, pornind de la câteva întrebări: „1. De ce avem roman? Ce fel de roman avem? Ce a câștigat, ce a pierdut romanul în ultimul deceniu? 2. Ce este (poate fi) politic într-un roman: obiectul sau spiritul său? Ce șanse are ‘romanul politic’? 3. Ce convenții românești credeți că sunt la putere și care este atitudinea dumneavoastră față de ele? 4. Care sunt limitele și libertățile romanului actual? Dar ale romancierului? 5. În ce raport se află romanul românesc de azi cu tendințele cele mai pronunțate ale romanului universal? 6. În 1946, G. Călinescu cerea romancierilor români să modereze lirismul, să diminueze sociologia și istoria din roman și să se îndrepte spre ‘psihologie și umanitate canonică’. Cum priviți azi aceste opinii?”. ■ Primul repondent al anchetei este George Bălăiță, rezumat astfel: „Mi se pare că stăm mult mai bine cu declarațiile despre roman decât cu romanul însuși. Singurul care a făcut roman politic cu adevărat a fost regretatul Ivasiuc. Eu nu am nevoie nici de criză, nici de furie ca să pot scrie. Nu traduci din snobism, ci ca să faci un schimb real de valori. Influența romanului sud-american continuă. Lirismul ar trebui să aibă, în roman, un caracter freatic, istoria unui vizionar, sociologia pe acela de catalizator al relațiilor”. ■ Nicolae Breban răspunde și el anchetei revistei: „Cu această ocazie am putut constata o anume *profesionalizare* a prozei noastre mai noi ce s-ar traduce prin, cel puțin, două aspecte: o cu adevărat adevărată, organică asimilare a tuturor necesarelor influențe europene și, doi: o încercare de a propune dacă nu teme autohtone (posibile și aceste, dacă sunt gândite în acord cu limbajul universal), măcar un timbru, o *voce* a noastră, o școală de roman, posibilă, românească. Un început sigur, calm, adult, de desprovincializare a prozei noastre, a romanului, în primul rând. O eliberare de orice complex de întârziere sau de provincialitate, chit că este unul care se exprimă cu timiditate, cu ‘vinovăție’ sau cu insolență, agravându-și provincialitatea. Dacă o vreme bună am fost de partea celor care pledau pentru sincronismul lovinescian, cred acum, cu seriozitate, că e cazul (fără grabă, fără

insolență, cum am mai spus, fără vanitate juvenilă și suficiență) să ne punem cu adevărat, nu numai problema (realizării) romanului contemporan, dar și a celui de mâine”. ■ La anchetă, mai răspund și Livius Ciocârlie, Gheorghe Crăciun, Maria Luiza Cristescu, Ovid S. Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Mircea Iorgulescu, Norman Manea, Fănuș Neagu, Mircea Nedelciu, Bujor Nedelcovici, Alexandru Paleologu, Octavian Paler, Dumitru Radu Popescu, Dinu Săraru, Mircea Horia Simionescu, Mihai Sin, Alex. Ștefănescu, Stelian Tănase, Sorin Titel, Cornel Ungureanu, Eugen Uricariu, Mihai Zamfir și Eugen Simion: „Am scris și altădată că nu poate fi confundat curajul social cu curajul estetic. Multe *romane politice* se bazează doar pe curajul social. Scuză pe care o aduc cei ce prețuiesc asemenea cărți este că scriitorul spune adevărul, atacă problemele grave, demistifică istoria. Adevărat, dar prin ce se deosebește atunci romanul de o carte de istorie sau sociologie? Rostul literaturii este, desigur, să spună adevărul despre istorie, dar nu oricum: prin forme care să dea pregnanță umanului. Fără artă, cel mai tragic conflict este sortit să fie uitat. Curajul de a spune adevărul este, desigur, stimabil. Ca să fie elocvent trebuie să îmbrace și formele artei. [...] Romanul actual este prea stufos, prea complicat, sofisticat, uneori ilizibil. Nu este atât o problemă de stil, cât un mod de a gândi literatura. Ca și regizorul român, prozatorul român vrea să tragă mereu lozul cel mare: să fie așa, ca Proust, ca Joyce, să fie pus într-o descendență ilustră. Să fie, n-am nimic împotriva, dar romanul iese lamentabil, fac un mare efort să-l parcurg și la urmă, n-am nici un câștig. Impresia mea este că se fabrică azi un roman mărunț psihologic, marginal, fără orizont epic, cum se fabrica mai înainte un roman de un absurd idilism. E un mod exagerat de a simboliza, de a face cu ochiul în text, de a transforma *psihologia* în curată *pisălogeală*. Aș reformula programul lui G. Călinescu din 1946 și aș zice: romancierul român trebuie să abandoneze jurnalismul în roman, să privească poetic din perspectiva umanului, să învețe (sau să reînvețe) să povestească, să nu evite, cu atâta obstinație suspectă, creația de tipuri și să nu reducă sfera romanului atunci când se interesează de istorie la dramele clasei politice din anii '50. Omul modern – are dreptate G. Călinescu – este adevăratul erou al romanului modern”. ■ Valeriu Cristea publică, la secțiunea dedicată „Interpretărilor”, un studiu intitulat *O polemică literară în „Cel mai iubit dintre pământeni”*. ■ Sub titlul *Umbra scriitorului*, Adriana Babeți scrie despre romanul *Matei Iliescu* al lui Radu Petrescu. ■ Tot aici, Ovid S. Crohmălniceanu scrie despre „romanul toposurilor fabuloase”, aplecându-se asupra *Cărții milionarului* a lui Ștefan Bănuțescu. ■ Sub titlul *Ființe de hârtie*, Mircea Mihăieș scrie despre romanul lui Nicolae Breban, *În absența stăpânilor*. ■ Tot despre Nicolae Breban scrie și Traian Ungureanu într-un text intitulat *Nicolae Breban – „Don Juan”*. *Contradicția bunului simț*. ■ Tot aici, Nicolae Manolescu scrie despre „antimetafizica romanului”: „Definițiile, bazate istoric, pot fi utile. Am respins de câteva ori în *Arca lui Noe* purul empirism care m-ar fi condus la un

inventar, în timp ce eu doream o sinteză. Ca să poți descrie romane, trebuie să știi *cum* este (sau *ce* este, dacă ridici nivelul pretențiilor). Romanul: desigur. Dar nu Romanul Universal, ci Romanul dintr-o anumită etapă a istoriei sale. Între 1750 și 2000 (câci schimbări esențiale nu sunt de prevăzut în următoarele decenii) am crezut a vedea trei trei astfel de etape mari în romanul european, valabile și la noi, deși ‘strânse’ la un interval cu o sută de ani mai scurt (după 1850). Analiza romanelor din fiecare etapă presupune construirea unui model de roman pentru etapa respectivă. Am rămas deci în istorie, deși am generalizat. Observația mi se pare folositoare pentru orice încercare de a sistematiza genul romanului sau al poezie. Propun deci o antimetafizică a romanului”. ■ Ioan Buduca publică eseu *Romanul politic. Aspirație și realitate*.

● [„Dialog”, nr. 2-3, 16 pagini] La rubrica „Arhiva”, redacția publică câteva fragmente din *Jurnal-ul* lui Radu Petrescu (14 ianuarie 1958 – 8 martie 1958). ■ Sub titlul *Dincolo de zgomot și furie*, Dan Petrescu scrie despre volumul lui Radu Petrescu, *Meteorologia lecturii*, „cea mai importantă carte românească pe care am citit-o în ultimul an”: „Dar ne putem întreba, cât îi este permis lecturii? Pe de o parte, susține Radu Petrescu, există o infinită progresie a textului în lume, propagată prin numărul-i infinit de cititori, a căror serie îl îndepărtează de cel care l-a scris și-l deschide până la tendința-i asimptotică de a înghiți lumea; datorită acestei evantări, invazia textului în istorie e sigură, însă, paradoxal, intervenția lui în lume, mediată de o istorie care-l sporește reverberatoriu, constituindu-i patimile, pare din ce în ce mai incertă, după ce, în punctul zero, de incipit, fusese nulă! Marea utopie a literaturii se silește a ne încredința de imediata eficacitate și intervenție a textului în real și nenumărate tehnici sunt convocate la asediul inconceptibilei dar obstinatei linii ce desparte viața de carte: punerea în abis (și Radu Petrescu nu ezită în a vedea în *summa homerică* o punere în abis a lumii), e cea mai curentă, de-o vreme, fiindcă ambiguizează extrem, printr-o îndrăzneță inversare, două realități altfel perfect paralele, relativizându-le la infinit...”. ■ Tot aici, Mariana Marin publică poemul *Castelul de apă*, iar Liviu Antonesei semnează poezia *Als ob (memoriei lui Radu Petrescu)*. ■ Vasile Braic recenzează cartea lui Alexandru George *Simple întâmplări în gând și spații*. ■ Dana Diaconu recenzează cartea de proză a lui Paul Alexandru Georgescu, *Casa Weber sau ieșirea din noapte*: „Intellectul și imaginarul furnizează două căi, două modalități care, conjugate, permit satisfacerea aspirației de depășire a limitelor condiției umane; de pildă, ambiția totalității, în sensul experimentării tuturor posibilităților existențiale, se poate împlini prin mobilizarea forțelor intelectului după o prealabilă trăire imaginară a altor ipostaze ale eului, în alte circumstanțe. În același timp, jocul intelectual care constă din prelungirea în fantezie a realității istorice revelă sensurile profunde ale acesteia, fără a o altera. Densitatea și transcendența ideatică a cărții sunt susținute de acuratețea, plasticitatea și strălucirea

expresiei. De remarcat, de asemenea, ca trăsături distincte ale unui stil original, umorul rafinat și subtil precum și aluziile și comentariile livrești reflectând formația filozofică și filologică a autorului”. ■ Două poezii sunt semnate de Dorin Spineanu, respectiv de Liviu Cangeopol. ■ Doru Vieru scrie, la rubrica „Actualitatea literară”, despre volumul *Carte singură* al lui Sorin Mărculescu: „Rafinată, de factură intelectualizată, poezia lui Sorin Mărculescu (*Carte singură*, C. R., 1982), este exemplară pentru o întreagă zonă a liricii, aceea care, în schimbul unei lecturi relativ dificile, oferă compensația unor satisfacții estetice de superioară extracție. Din punct de vedere al dificultății, e simptomatică postafața volumului, semnată de Dan C. Mihăilescu, care trădează, datorită abundenței reperelor teoretice invocate în sprijinul demonstrației critice, crisparea analistului indusă de contactul cu această poezie”. ■ Radu Andriescu recenzează volumul Gretei Tartler *Scrisori de acreditare*: „Senzația Occidentului din poemele Gretei Tartler poate fi mai greu exemplificată prin versuri compacte. Este o realitate permanentă, simțită mai mult între versuri decât în versuri, un subtil rafinament gotic venit oportun pentru a contrabalansa prea bogata paletă de culori ferbinți și arome orientale”. ■ Andrei Corbea scrie despre cartea lui Nichita Danilov, *Câmp negru*: „Desigur că orice investigație aprofundată va demonstra până la urmă că, în definitiv, aceeași straniezare a limbajului din care s-a nutrit noua *ordre poetique* a modernității reprezintă și în cazul poemelor ‘epicizate’ ale lui Nichita Danilov sursa organică a lirismului. Dar calea urmată printre meandrele povestirii implică o strategie retorică mai complexă decât cea edificată exclusiv în planul senzorial și imagistic; ‘vicleșugul’ lui Danilov mizează în subtila operație de declanșare a empatiei, receptorul pe acea jucată uimire amestecată cu candoare, cu care Poetul-subiect își pigmentează narația ori descripția, obsesiile și viziunile”. ■ O pagină de poezie include poeme de Mona Paiu, Bogdan Ghiu, Ioan Morar, respectiv de Dan Movileanu. ■ Ioan Groșan publică proza *Învățătoarea Beatrice*, fragment din volumul *Marea amărăciune*. ■ Tot aici Alexandru Mușina publică poemul *A.M. salvează echipajul*, Matei Vișniec semnează și el o poezie (*Nu se mai găsesc locuri la ora asta*), iar Florin Iaru publică poemul *Sfârșitul lumii pe cont propriu*. ■ *Testamentul lui Manole Suru* este titlul textului semnat de Ioan Buduca, despre volumul al III-lea (*Marșul cariatidelor*) al trilogiei lui Dumitru Popescu (*Pumnul și palma*): „*Marșul cariatidelor*, volumul III al ciclului românesc *Pumnul și palma* nu este doar o izbândă literară mai consistentă decât precedentele două volume ci și cel mai bun roman al condiției activistului politic care s-a scris la noi până acum. Din punct de vedere strict literar el se înscrie în linia romanelor eseistice redeschisă prozei contemporane prin descălecatul lui Al. Ivasiuc. Discursul narativ nu mai înaintează prin acumulări epice sau prin analiza stărilor psihologice ci prin comentariul teoretic de factură morală, socială, filozofică pe care îl declanșează un moment existențial

de criză. Romanul pierde înfățișarea tradițională de fluviu maiestuos pentru a căpăta o alta de lac limpede de munte. Misterul existenței cedează locul tensiunii fără mister a ideilor contradictorii. Rațiunea ia locul narațiunii, ca să spunem așa. Dumitru Popescu conturează din punct de vedere narativ un conflict relatabil în paginile unui reportaj. Restul e eseu. Restul e literatură. O literatură de bună calitate, și să adăugăm, ceea ce ni se pare a fi un câștig de viziune: unitatea compozițională a epicului însuși care, în precaritatea sa voltă, se organizează pe structurile consacrate ale unor toposuri de mare forță expresivă: familia și prietenia. Buna intuiție scriitoricească de a focaliza astfel universul uman al acestui roman conferă lecturii confortul clasic de care poate că și avea nevoie pentru a recepta tensiunile din zona comentariului, esențiale și nelipsite de dificultate. Este zona în care Dumitru Popescu urcă pe înălțimi necucerite ale unui Everest al adevărului. Cu Manole Suru romanul activistului cucerește primul său personaj profund memorabil, un Ion al setei de putere, dar o sete care vine stăpânind și care devine o pasiune orbitoare”. ■ Florin Faifer scrie despre cartea-interviu dintre Valeriu Mangu și Iorgu Iordan, *De vorbă cu Iorgu Iordan*. ■ Valeriu Gherghel scrie despre *Mihail Sebastian – solarul*. ■ Liviu Antonesei reacționează, într-un mic text, la un articol din „Convorbiri literare”, semnat de Virgil Cuțitaru: „Întrucât conducerea revistei *Convorbiri literare* nu și-a respectat obligațiile privitoare la garantarea dreptului la replică stabilite de *Legea presei* în vigoare în țara noastră, vă rog să binevoiți a introduce în sumarul revistei *Dialog* următoarele precizări legate de *post-scriptumul* anexat de Virgil Cuțitaru articolului său *Eludând gura lumii (!?)* din *Convorbiri literare* nr. 2/1983: 1. Asupra aspectului grafic al cărții *Spații* de Virgil Cuțitaru mă refer numai în primele zece rânduri ale foiletonului meu *Cartea ca obiect imposibil* din *Dialog* 92-93 / 1982. Restul articolului se ocupă de conținutul cărții, de stilul acesteia și de unele moravuri editoriale. Se obiecta autorului: a. abuzul de funcție (cartea a apărut, pe când domnia sa gira conducerea editurii Junimea, în condiții tipografice de care, la numita editură, nu a beneficiat nici măcar Mihai Eminescu); b. lipsa de simț critic și de talent literar: c. folosirea improprie a limbii române. 2. Cele două citate extrase din articolul meu și inserate în p.s. sunt falsificate. Rugăm cititorul să aibă bunăvoința să le reconstituie prin confruntarea cu originalul. 3. În p.s. apare fraza: ‘Pune, apoi, între ghilimele niște vorbe care nu se găsesc nicăieri în carte mea’, frază care nu este conformă adevărului. Citatele folosite de mine apar în carte (în ordinea cerută de structura articolului) [...] Fraza de mai sus poate să însemne: a. autorul nu-si cunoaște propria carte; b. autorului îi este rușine de ce-a scris, caz în care articolul meu e validat chiar de împurcat! c. Virgil Cuțitaru mă calomniază cu intenție (în acest caz, îi atrag atenția că împotriva calomniei se poate răspunde și prin acțiune în justiție). 4. Virgil Cuțitaru îmi reamintește că este un stilist desăvârșit: în p.s.-ul Domniei Sale apare înșiruirea ‘orgolii st infatuări cu nimic justificate’ care, orice s-ar

spune, e ușor pleonastică, iar în rîndul 11 al articolului, sintagma ‘comunica cititorilor’ ar face să plesnească de invidie pe oricine. Se pare, totuși, că Virgil Cuțitaru este absolvent de filologie, poate chiar doctor! 5. În aceste condiții, cred că Shakespeare, Eminescu și fabula cu broasca nu sunt în chestiune, iar – în ce mă privește – chestiunea este închisă. Cu asa polemist...”. ■ Ion Bogdan Lefter publică o pagină de poeme traduse din poeți americani: Peter Bowen, James Schamus, Patricia Keeney Smith, Ruth Dye.

● [„**Opinia studentească**”, nr. 6] Pe prima pagină, Mihai Vicol publică două mici poeme ce însoțesc articolul de fond, *Competența și conștiința revoluționară*. ■ Liviu Antonesei publică un text extins dedicat poeziei lui Emil Brumaru, *Ipoteză asupra poeziei lui Emil Brumaru*. ■ Numărul cuprinde un grupaj de cinci poeme semnate de Liviu Ioan Stoiciu: *Și era în gând, Steele în borcane, Era în ochi un exercițiu, Sângele tău cantoniereaso și Ochiul fără apă*. ■ Dan Florin Popescu publică povestirea *Gustul patimilor noastre*, iar Marcel Vârlan semnează o proză scurtă, *Monumentul*. ■ Liliana Ciucașu recenzează cartea lui Mircea Dinescu, *Exil pe o boabă de piper*.

● [„**Convîngeri comuniste**”, nr. 3] Numărul este deschis de un articol de fond, intitulat *Generație și creație*, o mică prezentare a celei de-a XV-a ediție a Festivalului Artei și Creației studentești: „În cadrul acestui amplu concurs integrat în Festivalul Național Cîntarea României studenții au demonstrat încă o dată marea lor capacitate de creație, angajarea conștientă la opera de construcție a României Socialiste. Fie că a fost vorba de sesiunile de comunicări științifice, fie că a fost vorba de manifestările culturale sau de cele sportive, peste tot s-a văzut clar efortul de autodepășire. O autodepășire făcută nu de dragul performanței în sine, ci în concordanță cu nivelul de maturitate politică de care dau dovadă ocupanții de azi ai amfiteatrelor. Fiindcă ceea ce s-a văzut pe scene sau pe stadioane, ceea ce s-a urmărit la sesiunile de comunicări studentești, nu a fost decât partea finală a imensei munci depuse. A fost rodul repetițiilor, antrenamentelor, al eforturilor gândirii individuale sau colective pentru nou”. ■ Ion Vieru recenzează volumul lui Mircea Nedelciu, *Efect de ecou controlat*, iar Ion Nemțeanu scrie despre volumul lui Cristian Livescu, *Scene din viața imaginară*. ■ Sub titlul *Pledoarie pentru o artă poetică*, Gabriel Stănescu scrie despre volumul *Fișe poetice* al lui Ioan Flora, „un bun prilej de-a disocia asupra dominanțelor poeziei lui Ioan Flora așa cum s-au metamorfozat ele în diferite etape de creație, fideli observației potrivit căreia fiecare carte reprezintă o nouă ipostază într-un șir evolutiv de experiențe poetice distincte”. ■ Sub titlul *Debutul ca luptă cu inerția*, Horia Gârbea recenzează două debuturile în poezie ale lui Viorel Mureșan, cu volumul *Scrisori din muzeul pendulelor*, și Dumitru Chioaru, cu volumul *Seară adolescentină*. ■ George Horia semnează o recenzie demolatoare (*Poezia care nu ne trebuie*) a volumului *Steaua nebunului* de Gavril Matei Albastru: „Semnalăm doar acest volum (nu este singurul) pentru a atrage atenția asupra

unei stări de lucruri. Există tineri poeți de valoare care de la debuturile lor (unele premiate de Uniunea Scriitorilor) nu au mai apărut cu alte volume din dorința firească de a acumula un timp un plus de abilitate poetică. Există, de asemenea, mulți tineri creatori care își încearcă an de an șansele la concursurile de debut ale editurilor reușind să publice după o îndelungată așteptare. În acest timp pseudolirici ca G.M. Albastru ocupă planurile editoriale și rafturile librăriilor cu texte sub orice critică”. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Horia Gârbea, Sergiu Ștefănescu, Octavian Pop. Ion Vieru. ■ P. Gh. Bîrlea consemnează un interviu cu Romulus Vulpescu, sub genericul „Studii și modele în devenirea intelectuală a scriitorului”. ■ Dinu Pietraru scrie despre „lumea posibilă”, o recenzie în fond a cărții lui Nichita Stănescu, *Noduri și semne*. ■ Sub titlul *Valorizări necesare*, Ion Vieru scrie despre „generațiile poetice” din literatura contemporană: „Problema unei noi generații devine accentuată odată cu apariția ultimei promoții de poeți. Apartenența la o generație se impune de la sine, însă motivele care sunt invocate în impunerea acestei promoții ca generație nu sunt mai concludente decât la promoțiile trecute. Nu cred că prin apariția unor poeți foarte talentați ca Emil Hurezeanu, Aurel Pantea, Mircea Cărtărescu, Nichita Danilov, Ioan Moldovan, Marta Petreu, Ion Mureșan, Lucian Vasiliu, Virgil Mihaiu, autori impuși încă de la prima carte, se poate vorbi despre apariția unei noi generații în sensul unei sociologii literare. Remarcabile sunt apoi așa zisele școli de poezie – apărute la Cluj, Iași, București, Neamț, Maramureș. Spre norocul ei și a cititorului, această promoție are de partea ei critici înzestrați și autoritari ca Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Daniel Dimitriu, Cornel Ungureanu, Cristian Livescu, Nicolae Ciobanu, Alex. Ștefănescu. Nu trebuie uitat spiritul de colegialitate și generozitate a unor personalități scriitoricești ca Șt. Aug. Doinaș, Constanța Buzea, Ion Gheorghe, D.R. Popescu, Nichita Stănescu, care au îndrumat pașii spre marea literatură a multor tineri autori și care au girat primele lor apariții în presă sau în cărți”.

IULIE

1 iulie

• [„Contemporanul”, nr. 27] Numărul se deschide cu *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România* la împlinirea a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români, urmat de *Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de participanții la Adunarea omagială consacrată sărbătoririi a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români*: „...Răspunzând generoaselor dumneavoastră îndemnuri, reînnoite și în mesajul cu care ne-ați onorat astăzi, ne angajăm să luptăm neobosit, în spirit comunist, pentru elogierea muncii, pentru despărțirea adevă-

rurilor de neadevăruri, pentru proclamarea frumuseții și negarea urâtului, pentru înprospătarea și dinamizarea vieții și societății noastre, numai astfel făcându-ne datorii de militanți devotați ai partidului. Ne angajăm să trăim din plin în plinul vieții, participând cât mai activ la viața social-politică a țării și găsind mereu în ea temeiurile făuririi unor opere de o înaltă valoare patriotică, umanistă. Ne angajăm să găsim puteri și învățăminte în istorie și să participăm activ la fluxul de idei care vizează progresul planetei. Așa cum ne-ați învățat și ne cereți permanent, vom lupta pentru deplina demnitate, în viață și în carte, pentru deplina responsabilitate, față de viață și față de carte, asigurând, în acest scop, un climat principial, sănătos al vieții literare, o aleasă ținută etică a scriitorilor, militând cu hotărâre pentru un puternic front literar unit”. ■ În paginile de la „Orizontul lecturii”, Laurențiu Ulici recenzează, la rubrica „Poezie”, volumul *Poeme rapide* al lui Ovidiu Genaru: „Ce se vede din ce e vechi interesează mai puțin acum, cu două excepții a căror reamintire ajută într-un fel deslușirea noului: nomadismul manieristic al poetului, adică dorul de ducă pe mereu alte cărări stilistice și universul provincial colorat de o ironie duioasă. Noul începe de la primul vers al citatei ‘ferestre’ și merge până la ultimul în următoarea linie de semnificații: ‘nu mai știu să scriu’ ca odinioară, când realitatea cuvintelor era sau părea mai importantă decât cu vântul realității, de data asta poetul e în situația de a privi țintă la realitate, își identifică propriul imaginar în ea și nu o dată îi folosește limbajul foarte aproape de felul în care o fac poeții tineri de azi, cu un accent deosebit înșă, și nu cu unul oarecare ci esențialul, adică sensul însuși care se sustrage din ce în ce mai mult univocității, ca atare ‘lectura (devine) tot mai ambiguă / parabola tot mai străvezie’, ceea ce face ca poetul să se simtă într-o stranie singurătate de semne căci ‘nu mai am la mine nici un cuvânt’ iar la capătul efortului poetic realitatea rămâne la fel de imperturbabilă și sfidătoare, insinuînd poetului o grozavă concluzie: ‘Capodopera e hârtia albă’. Realitatea determină textul, vreau să spun substanța lui, poetul neavând altceva de făcut decât să ‘lucreze’ forma, punând-o să exprime altceva decât se aude. Scrierea e o perpetuă ascundere a scrisului. [...] E în *Poeme rapide* un fel mai acut de înșurubare în cotidianul provinciei exprimat într-un fel mai relaxat. Tensiunea lirică a poeziilor e mai puțin rezultatul dicțiunii poetului cât al acestei unități de contrarii. Ambiguitatea și parabola au creat paradoxul de acum al poeziei lui Ovidiu Genaru: expresie senină, ironic-sentimentală când nu e chiar glumeată de-a binelea acoperind un fond de gânduri și stări în care nu e loc pentru glumă. Vorba lui ‘Mai face și zăpada viermi / mai face dragostea și fluturi’. Se poate și viceversa?!” ■ Tot aici, Florin Manolescu scrie despre romanul Tiei Șerbănescu, *Muntele de pietate*: „Contradicția surprinzătoare a romanului este tocmai această combinație neașteptată a unei viziuni românești moderne, în care acțiunea nu mai joacă aproape nici un rol și imaginile personajelor sunt pulverizate sau înlocuite prin stări sufletești, cu înclinațiile

unui narator tradiționalist, care nu se poate elibera de propriile sale referințe și gusturi. O lege naratologică simplă care s-ar putea formula ar fi aceea că în textele cu naratori supratemporali și omniscienți, informațiile nu pot circula decât într-o singură direcție. Un caz tipic de încălcare a acestei 'legi' poate fi întâlnit la Nicolae Filimon, în faza de început a romanului românesc Aici personajele vorbesc ca naratorul și naratorul ca personajele, în ciuda diferențelor de perspectivă și de situare în timp. Astăzi, o asemenea situație nu mai poate fi acceptată decât ca joc cu procedeele, ca parodie sau ca dezvoltare a unei tehnici românești, de către un romancier care urmărește să se distanțeze de o anumită formulă sau normă a narațiunii. După cum se vede, în *Muntele de pietate*, roman de sensibilitate tipic feminină, mai importante decât detaliile tehnice și decât 'acțiunea' sunt sentimentele, imaginea de ansamblu, atmosfera. Construit în felul acesta, textul se prezintă ca un album de instantanee foarte vii, de unde, ca dintr-o poezie, se detașează o anumită atmosferă, în timp ce în pereții abstracți ai romanului se află zidit un poet". ■ Ion Vlad semnează un scurt text despre *G. Călinescu și plăcerea relecturilor*, iar Marcel Marcian scrie, sub genericul „Rememorări” despre *Bacovia, între Eminescu și Macedonski*. ■ La „Cartea străină”, Dan Grigorescu prezintă, sub titlul *Taigaua și poezia ei*, romanul lui Jan Kozák, *Vălnător în taiga*, „cartea unui mare creator de imagini și de situații dramatice”. ■ Sorin Titel semnează, sub titlul *Armele de luptă ale bravului soldat Svejk*, o cronică a traducerii în română, de către Jean Grossu, a romanului lui Hašek, autor sărbătorit cu ocazia centenarului.

● [„Flacăra”, nr. 26] La rubrica „Desene pe asfalt”, Gheorghe Tomozei publică *Glossă la „Floare albastră”*. ■ George Arion recenzează volumul de povestiri *Banchetul* al lui Mircea Horia Simionescu: „El ne invită la un adevărat banchet lingvistic în care vorbele cele mai banale sunt înveșmântate în haine strălucitoare, ce atrag imediat atenția. Neologisme și neoașisme, expresii mai puțin cuviincios de rostite la o sindrofie și altele savante sunt montate cu dexteritate în proze superbe, compuse parcă pentru a experimenta felul în care se comportă cuvintele în diferite contexte”. ■ Alex. Ștefănescu scrie despre cartea de poezie a Carolinei Ilica, *Tirania visului*: „Fiind una dintre cele mai talentate poete de la noi, ea reușește adeseori să transforme poezia într-un fel de magie erotică. Ca șarpele sedus de fluierul vrăjit al îmblânzitorului, o senzualitate irezistibilă se desface spiralat în sufletul cititorului presupus de această poezie. Interesant este că actul de seducție poeta îl săvârșește la rece, păstrându-și permanent o siguranță, o precizie și chiar o cruzime de chirurg. [...] A venit momentul ca poeta să-și facă o ediție de autor (desigur, selectivă) pentru a scoate din ceața unor tiraje reduse și a unor formule ezitante tot ceea ce a scris mai bun până în prezent”. ■ Nichita Stănescu scrie despre volumul de artă *Anotimpurile* al lui Mihai Bandac. ■ Florin Mugur scrie, la rubrica sa, despre poezia *Despletire* din volumul lui Gheorghe Tomozei, *Ninive*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 26] Numărul e deschis de *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor din România cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la crearea „Societății Scriitorilor Români”*, urmat de *Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de participanții la Adunarea omagială consacrată acestei aniversări*. ■ Eugen Barbu continuă analiza depreciaivă a cărții lui Nichita Stănescu, *Măreția frigului*, încheind sec partea a noua a serialului său: „Tristă îndeletnicire să te joci cu propriu-ți talent, și încă cu atâta largheț...”.

● [„**Cronica**”, nr. 26] Mircea Martin publică, pe prima pagină eseu *De-clasicizarea clasicilor*: „Modernizarea clasicilor implică într-un fel sau în altul, într-un plan sau altul, supunerea lor la exigențele epocii noastre. Ea nu e compatibilă cu absolutizarea lor, cu transformarea lor în argumente de autoritate deseori folosite chiar împotriva literaturii celei mai recente. Nevoia de modernizare e sinonimă sau trebuie să fie cu nevoia de critică. Valorile cu adevărat clasice suportă critica, o cheamă chiar, o provoacă. Perspectiva critică modernă nu coboară opera, nu o devalorizează, ci o revalorizează după alte criterii, îi prelungește viabilitatea estetică justificând-o în alt fel. În măsura în care se opune unei imagini canonizate a autorilor clasici, beatificării lor prin intangibilitate și evlavie, receptarea cu adevărat modernă poate fi considerată o de-clasicizare”. ■ La „Cartea de critică”, Mihai Dinu Gheorghiu scrie despre volumul lui Ioan Holban, *Proza criticilor*. ■ Sub titlul *Desfătarea în fantastic*, Cristian Livescu scrie despre cartea de debut a lui Mihai Mănușiu, *Un zeu aproape muritor*. ■ Grete Tartler publică un grupaj de trei poeme: (*Homunculus*, *O cochilie goală*, *Poem static*).

● [„**Orizont**”, nr. 26] Numărul se deschide, firesc, cu *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor din România cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la crearea „Societății Scriitorilor Români”*, urmat de *Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de participanții la Adunarea omagială*. ■ Sub titlul *Elegii vechi și noi*, Cornel Ungureanu recenzează volumul de poezie al lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*, semnalând, spre finalul cronicii, tiparul nereușit al cărții, „cum nu se poate mai înghesuit, între coperte care par mai degrabă ambalaj de ‘Albalux’. N-am mai văzut o tipăritură atât de urâtă apărută sub egida editurii ‘Dacia’. Păcat”. ■ Mircea Mihăieș recenzează volumul *Amurg experimental* de Sabin Opreanu. ■ Paginile de literatură cuprind grupaje de poezie semnate de Vladimir Ciocov, Ilie Măduța, Arthur Porumboiu, precum și o proză de Cornel Bogdan.

2 iulie

● [„**Lucefărul**”, nr. 26] Numărul apare în contextul aniversării de 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români, deschizându-se cu *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România*, precum și de scrisoarea adresată de participanții la Adunarea

omagială tovarășului Nicolae Ceaușescu. ■ numărul reproduce și „Referatul prezentat de tovarășul Dumitru Radu Popescu”: „Dominanta patriotică se manifestă în spațiul vast al literaturii consacrate vieții contemporane, în primul rând prin interesul acut și autentic față de realitățile de astăzi ale societății noastre socialiste, față de problemele sale caracteristice, interes ce animă pe cei mai valoroși scriitori din toate generațiile. Pe tărâmul reflecției actualității s-au obținut cele mai mari succese ale literaturii noastre, succese care nu au rămas izolate, ci au dus la transformarea radicală a unor concepte precum: literatura angajată, politică, structura eroului, reliefația dialectică a conflictelor vieții, adevărul și curajul. Noile teze cuprinse în *Raportul* tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului reprezintă pentru scriitori posibilitatea adâncirii unor direcții esențiale ale actualității. Imperativul investigațiilor morale, sociale, psihologice, provine în mod indiscutabil dintr-un atașament sincer față de valorile proprii timpului în care trăim și denotă o angajare spirituală determinată de dorința de a contribui la progresul general al țării, la sporirea prestigiului ei în lumea contemporană, pentru afirmarea puternică a principiilor păcii și cooperării, principii promovate cu consecvență și hotărâre de România, de președintele ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu”.

■ Sub titlul *Fadoarea teribilismului*, Costin Tuchilă publică o cronică demolatoare a volumului lui Mircea Cărtărescu, *Poeme de amor*: „De multă vreme n-am mai parcurs atât teribilism juvenil, în forme verbale romanțios-larvare, adunat între copertile unei cărți. *Poeme de amor* (Editura Cartea Românească, 1983) sunt într-un fel o răzbunare: se scrie probabil prea multă poezie bună astăzi, media valorică e îndeajuns de ridicată, încât riscăm să ne scufundăm în prăpastia înflorită, fără să mai știm cum arată subprodusul literar! Subprodusul pretențios, mai exact vândut în ambalaj strălucitor. Iată-l: invenție fantasmagorică a unui vid de gândire poetică, textele acestea nu depășesc, în general, nivelul unei șarade, extinse pe 130 de pagini. Autorul lor e insatisfăcut de șansele poeziei (pe care, în treacăt fie spus, încă nu a scris-o), mai precis e insatisfăcut de orice urmă de confesiune sentimentală, profunzime meditativă sau emoție spiritualizată și pentru că metafizica iubirii i se pare un teren demodat, o clădire în curs de demolare, încearcă să construiască un discurs de întâmpinare a, zice-se, spiritului amorțit. Violentarea punctului de vedere ține, desigur, de condiția estetică a experimentului și am fi nedrepti dacă nu i-am admite lui Mircea Cărtărescu dreptul de a încerca un limbaj nou, de a găsi o condiție insolită actului poetic. [...] Ce sunt de fapt aceste poeme de amor? O infatigabilă suită de truisme fardate cu pasta groasă a unei involburări pur lingvistice. Singularitatea cenaclului din care se revendică și Mircea Cărtărescu, purtător al stindardului unei pseudo-sensibilități noi, grandilocvente, rămâne de natură lingvistică. Subliniem, pentru a preîntâmpina o posibilă confuzie: nu poate fi vorba de un limbaj în limitele căruia să devină discutabilă o eventuală mutație. Prozaismul practicat nu atinge sfera expresiei.

E un fluviu de ineficiențe, suficient de naive. [...] Teribilismul exclude profunzimea. El induce în eroare, cel mai adesea. Între aceste denominative estetice relația este întotdeauna de excludere. Conjunția copulativă nu are ce căuta între ele. La fel cum senzualitatea stă rareori alături de ironie. Dacă o face, înseamnă că una din două este imperfectă. La autorul *Poemelor de amor* ironia e cea lipsită de consistență, la fel cum fronda nu aduce nimic nou. La sfârșitul lecturii, greu digerabile, ești tentat să răsuflii ușurat: ‘mult zgomot pentru nimic.’” ■ Artur Silvestri continuă demontarea „conceptelor tactice” ale *Europei libere* din punctul în care se oprișe în numărul anterior, și anume la discuția despre „exil”. ■ La „Cartea de debut”, Voicu Bugariu scrie despre romanul Adinei Keneres, *Îngereasa cu pălărie verde*.

3 iulie

● [„Scânteia”, nr. 12.709] În cadrul „Colocviilor Scânteii”, Ioan Adam „realizează” o dezbatere pe tema „Literatură și actualitate”, în care, după un scurt intro, sunt publicate două texte semnate de Dumitru Ghișe (*O convingătoare expresie a angajării*) și de Nicolae Țic (*Capacitatea de a raporta prezentul la viitor*).

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 27] Articolul inaugural, *O literatură demnă de epoca pe care o trăim*, pun în lumină idei din „Mesajul” lui Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor la împlinirea a 75 de ani de la fondarea Societății Scriitorilor Români. ■ La rubrica „Viața literaturii”, Al. Raicu scrie despre „poezia înaltului patriotism”, recenzând volumul de poezie al lui Ion Horea *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*, iar George Ioniță scrie despre cartea lui Tudor Octavian, *Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai*. ■ Sub genericul „Faptele și vorbele”, redacția publică un text, *Simple contradicții?*, în care îl vizează pe Eugen Simion: „Scriind în ‘România literară’ (nr. 24 din 16 iunie), despre Al. Paleologu, Eugen Simion găsește de cuviință să citeze dintr-un text al celui analizat ‘o teză în esență justă’. Iat-o: ‘A aduce obiecții filosofice unei opere de artă sau a-i critica filosofia ca atare este totalmente lipsit de obiect’. După sugestivele (și, de fapt, previzibilele) trei puncte, comentatorul jubilează: ‘Observație, cu adevărat, de bun simț, cu o largă aplicație în critica literară’. Nu e locul aici pentru o discuție pe marginea acestei teze. Nu se poate trece însă peste o contradicție care sare în ochii oricui a citit cărțile lui Eugen Simion: foarte adesea, domnia sa aduce obiecții... filosofice unor opere literare. Sunt celebre acelea pe care le-a făcut romanului *Princepele* în *Scriitori români de azi* (vol. 1) și destul de cunoscute acelea pe care le-a formulat (în volumul următor), de aceeași natură, față de cărțile unor scriitori ca Tudor Arghezi. Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu și G. Călinescu. [...] Orice extras în plus ar fi redundant: nu încapă nici o îndoială că Eugen Simion aduce obiecții de natură filosofico-ideologică unor opere de artă. Dar aceasta nu-i totul: obiecțiile

vizează niște opere care, prin parabolă, parodie și bufonadă, tocmai împotriva sociologismului și dogmatismului lucrează, lucru pe care criticul, obișnuit să ia totul de ‘sus’ maioreșcian, nu-i așa?, îl consideră ‘mărunt’. Cine știe însă, poate că în asemenea contradicții, cu rol de ‘obiect jos’, se află ‘fericirea’.

■ Adrian Dinu Rachieru publică a doua parte a articolului intitulat *Redescoperirea bicicletei?*, cu aceeași privire critică asupra generației optzeciste: „A refuza tendința imnică și ermetică, a ignora pe expresioniști și vitaliști (omiși din strategie?), nu înseamnă decât a sărăci o mișcare care e puternică și viabilă, independentă de clasamente și exclusivisme. În fond, șansa omologării estetice nu se fortifică prin ‘aliniere’. Dacă interpreții poeziei sunt confrunțați cu o avalanșă lirică, greu de controlat (în sensul stăpânirii materiei) arareori cititorul de poezie se mișcă orientat în această aglomerație. Eroarea e de a înghesui această teribilă diversitate prin strunga unei formule, citind toată producția printr-o unică grilă. Ambiția de a propune în poezia nouă o grupare sudată prin program este o idee ce trăiește în capul unor critici și pleacă de la nevoia delimitărilor: ea maschează o iluzie. Generația ‘80 se legitimează prin confruntare (e normal, nu?). Nihilismul ‘zglobiei formațiuni’ dă însă de gândit; limbuția în răspăr se răsfrânge asupra unor probleme culturale de vitală importanță, stilul ‘miștoca’ rezolvă polemicile fără a produce argumente. Este cezura o tristă fatalitate a vieții culturale? E nevoie să rețezăm cordonul ombilical într-o întrecere ‘exterminatoare’, refuzând o continuitate care de fapt nici nu poate fi suprimată? [...] Nevoia de grup nu este o invenție a sociologiei literaturii, ci o realitate a sociologiei literare. Afirmarea prin grup asigură un succes pe termen scurt. Scriitorul nu mizează însă pe generație ci pe propria-i valoare; scrisul rămâne un risc pe cont propriu. E drept, pe cont propriu răzbești greu dar literatura se face numai așa, îmbelșugând sfânta sudoare”.

5 iulie

• [„România liberă”, nr. 12.029] La rubrica „Însemnări critice”, sub titlul *Biografia și opera*, Mircea Iorgulescu recenzează volumul lui Nicolae Florescu, *Profitabila condiție*, „o carte nespuse de interesantă, dar mai mult prin ebuliția intelectuală decât prin atingerea scopului propus”.

6 iulie

• [„România liberă”, nr. 12.030] La „Vitrina cărții”, Alex. Ștefănescu scrie despre volumul *Stare de asediu* al lui Dinu Flămând, „un om al secolului XX”: „O interesantă însușire a cărții este combinația de cunoștințe umanistice și cunoștințe tehnice, poetul dovedindu-se, în egală măsură, un filolog de modă veche și un ‘erou al timpului nostru’. Ca și alți poeți ardeleni din generația sa – Ion Mircea, Adrian Popescu – el are o aspirație de renașcentist. Dar mă grăbesc să subliniez că, la fel ca ei, Dinu Flămând nu face din volumul de versuri

o enciclopedie, ci transfigurează datele de ordin cultural, le conferă un sens neașteptat. În cele din urmă, până și evocarea poetului antic Ovidiu (în poemul *Ovidiu la Tomis*) se transformă într-o parabolă despre condiția umană în secolul XX. Prin limbajul auster și tăios (admirabil sunt folosite zăngănitorele neologisme), prin grotescul reprezentărilor, care au o claritate stranie, și mai ales prin capacitatea de a surprinde ceva din temerile și speranțele locuitorilor de azi ai planetei, noua carte a lui Dinu Flămând are toate șansele să-i intereseze, să-i pasioneze și în cele din urmă să-i obsedeze pe iubitorii de poezie”.

7 iulie

• [„Scânteia”, nr. 12.712] Al. Andrițoiu publică câteva „însemnări” sub titlul *Dimensiuni noi ale vieții spirituale într-o veche vatră de cultură*, în care, după o amplă panoramare a contextului socio-politic și cultură în care se dezvoltă viața culturală în provincie, inclusiv prin resuscitarea unor publicații de provincie („Argeș”, „Tomis”, „Astra”, „Ateneu” etc.), se oprește asupra vieții culturale a Bihorului, insistând pe revista pe care o conduce „Familia”: „Procesul este în fond politic, oamenii noștri de cultură fiind cu toții profund implicați politic cu verbul ca armă, dar și cu ființa lor luptătoare, de la primii cronicari la baricadele și tranșeele din 1848, 1859, 1907, 1918, 1944. De aici pornește pivotul. De aici setea de cultură în toate planurile de afirmare. În literatură, tehnică, istorie. Oricând și pretutindena, Continuând și azi”. ■ La rubrica „Note de lectură”, Emil Vasilescu recenzează cartea de reportaje a lui Neagu Udroi, *Zăpezi din miazăzi*.

• [„România liberă”, nr. 12.031] Tia Șerbănescu recenzează, sub titlul *Probă de virtuozitate*, romanul Adinei Kenereș, *Îngereasa cu pălărie verde*: „Adina Kenereș scrie o literatură preocupată în primul rând de literatură și pentru care eroii, și chiar stările lor devin motive pentru etalarea unei virtuozități epice remarcabile. Încât, din acest punct de vedere, *Îngereasa cu pălărie verde* este un roman tipic – și excelent – de debut”. ■ La „Cartea străină”, sub titlul *Probleme morale*, Nicolae Manolescu se apleacă asupra volumului *Procesul de la Nürnberg* de Joe Heydecker și Johannes Leeb (carte tradusă de Adela Motoc și Ileana Bărbat Zgarbură, și prefătată de Ioan Grigorescu)

• [„România literară”, nr. 27] În numărul 27 / 1983 din „România literară”, după articolul ce deschide revista, *Aniversare în contemporaneitate*, o cronică a manifestărilor dedicate împlinirii a 75 de ani de la înființarea Societății Scriitorilor din România, cu insistență pe mesajul transmis – și deja publicat în numărul anterior – de Președintele țării, urmează un articol semnat de Alexandru Balaci care reia mesajul discursului, sub titlul *Mesajul umanist*: „Adunarea a primit cu entuziasm Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor, în care conducătorul partidului și statului reafirma cu hotărâre marea importanță a literaturii, finalitatea ei modelatoare. Odată mai mult, în cuvântul Președintelui Țării s-a demonstrat concepția luminoasă a

scriitorului care trăiește și creează în intensitatea unică a individualității sale, dar înrădăcinat într-un loc și într-un timp determinat. De neconfundat în personalitatea lor unică, creatorii literaturii se împărtășesc însă de la un imens patrimoniu ideologic și cultural uman, la a cărui îmbogățire și diversificare continuă ei caută să contribuie prin propria lor operă”. ■ Pe aceeași linie encomiastică, repetând practic pasaje sau idei din Mesajul Președintelui, se înscriu și articolele lui Tudor George, Platon Pardău și Toma George Maiorescu. ■ Ion Dună publică un studiu despre George Bălăiță, *Spectacolul epic*, analizând puțin volume precum *Călătoria*, *Conversând despre Ionescu*, *Întâmplări în noaptea soarelui de lapte*, volume din care reține „capacitatea picturală, notația cinematografică, viziunea prismatică, predilecția pentru enigmatic și sugestiv”, „epicul cinetic, parodic și desacralizator, încercarea de a fixa o mitologie a provinciei”, insistând mai departe pe romane, în special pe *Lumea în două zile*: „Romanele înseamnă alt nivel de înțelegere a existenței umane și a literarului. G Bălăiță este un scriitor care-și ascunde fondul grav, poate sceptic, printr-un spectacol carnavalesc unde sunt convocate jovialitatea, persiflarea, paradoxurile, artificiile etc. Exhițițiile trădează o filosofie literară. Literatura este o convenție, expresia unei ambiguități structurale, manevrate într-un mode derutant pentru a nu da impresia cantonării într-o formulă sau alta. Jocul de-a scrisul alternează cu secvențele grave, așa cum percepția fotografică, plat realistă, se învecinează cu inserțiile miraculoase, fantastice. Impresia de neterminat, de țâșnire continuă și nesupravegheată a unei inepuizabile energii imaginative te însoțește permanent la lectură”. ■ La pag. 6 sunt publicate trei grupaje cu poezii de Ioana Diaconescu, Toth Istvan și Emilia Căldăraru. ■ Șerban Cioculescu continuă, după cum anunțase în numărul anterior, incursiunea analitică privind *Limba „Peregrinului transelvan”*, încercând să explice dificultățile cititorilor transivăneni de pe vremea scriitorului, dar și de acum în descifrarea vocabularului, italianizant și francizant la care se adaugă bizareriile structurale ale noilor cuvinte; articolul este extrem de incitant, propunând, în final, și o „altă ‘cheie’ succesului postum al *Peregrinului transelvan*: desăvârșita sintaxă a scriitorului; cea mai bună dovadă că nu numai simțea, dar și știa bine românește. Numai pârdașnica de influență a școlii latiniste a așternut atâta timp uitarea peste un text, vizual vorbind, rebarbativ (vulgariter, păsăresc!)”. ■ Nicolae Manolescu scrie, la „Actualitatea literară”, despre *Noua critică*, în fapt, o cronică a volumului de debut al lui Ioan Holban, *Proza criticilor*, volum ce reunește două studii ale autorului despre E. Lovinescu, respectiv G. Ibrăileanu: „Tânărul autor se numără printre protagoniștii unei noi critici, ajunsă astăzi la ora aplicațiilor, după un deceniu și jumătate de încercări preponderent teoretice. La început a fost structuralismul francez, cu alte cuvinte o metodă: autohtonizarea, dacă o pot numi așa, s-a realizat printr-o operă insistentă de ‚popularizare’ a principiilor, multă vreme ilustrate timid în analize. Există semne că acest stadiu a fost depășit. Vedem mai

bine acum cum arată ,la lucru' noile metode. *Proza criticilor* reprezintă un exemplu nimerit, cu atât mai mult cu cât Ioan Holban este un om informat și conștiincios, care știe despre ce vorbește, preferând, chiar, să fie pedant decât superficial. Metoda lui este, după proprie declarație, un amestec de critică psihanalitică, structurală și tematică, aplicată la texte ce pot fi considerate clasice, deși, într-o privință, neomogene: în vreme ce *Adela* lui G. Ibrăileanu a stat tot timpul în atenția criticii, de ieri sau de azi, ca o operă de seamă, romanele lui E. Lovinescu au fost aproape trecute cu vederea. Ioan Holban le acordă și celor din urmă un interes excepțional. ,Dincolo de aspectul cantitativ – notează el din capul locului în *Argument* – proza lovinesciană prezintă câteva particularități care fac necesară recuperarea sa pentru istoria romanului românesc. E. Lovinescu a fost printre primii cunoscători avizați și susținători ai metodei psihanalitice de interpretare la noi, epica sa – cu un «model» psihanalitic evident – descoperind posibilitățile artistice pe care le deschidea psihanaliza – un teren fertil pentru proza noastră, aflată în căutarea drumului spre ființa interioară a omului care fusese până atunci, în primele decenii de literatură ale acestui secol, aproape exclusiv «ființă socială». Întorcându-se spre «sinele» omului, spre psihologia și sensibilitatea sa investigate în spațiul «necunoscutului freudian», proza lovinesciană o anunță pe aceea a Hortensiei Papadat-Bengescu, a lui Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Anton Holban și... G. Ibrăileanu; fără a se fi ridicat la valoarea estetică a operei acestora, romanele lui E. Lovinescu, propunând un model narativ original, se circumscriu tendinței de «urbanizare» a prozei noastre interbelice. [...] Există, în fine, și un al treilea reper în pasajul citat din *Argument*, și anume faptul că E. Lovinescu ar fi utilizat conștient în proza lui un model de inspirație psihanalitică. Posibil. Dar această observație determină o întreagă orientare a studiului lui Ioan Holban (și al celui despre *Adela*) în care intervențiile conștiente ale criticului, așadar intențiile și proiectele lui exprimate în articole sau în scrisori, joacă un rol considerabil. Prima parte din amândouă studiile e consacrată tocmai acestor imixțiuni ale criticului în opera creatorului. Este oarecum paradoxală insistența autorului asupra lor, căci noua critică pune de obicei în paranteză, odată cu istoria și valoarea, și intenționalitatea. Putem accepta, firește, că Ioan Holban a vrut să nuanțeze procedarea, fiind la mijloc proza unor critici: mă miră doar absența, din modelul construit, a laturii inconștiente și involuntare, care ar fi trebuit dezvoltată în paralel cu cealaltă și care ne-ar fi convins mai lesne, la E. Lovinescu îndeosebi, că spiritul critic era dublat și de un spirit creator. ,Și mă gândesc ce lesne aş putea face literatură de imaginație, nuvele sau chiar romane', scria E. Lovinescu în 1910, nu fără o tinerească ingenuitate. Trei decenii mai târziu va compara arta criticului cu arta coșarului și va mărturisi că a pornit la drum, în critică, ,cu sentimentul greutateii și nu cu cel al facilității'. Lui Ioan Holban i se pare suficientă întâia declarație, pe care o socotește doveditoare pentru împlătirea aptitudinilor la E. Lovinescu. În ce mă privește, a doua

mi se pare incomparabil mai înțeleaptă; cealaltă, doar expresia fugară a unei veleități. Dincolo de orice observație sau obiecție, studiile din *Proza criticilor* sunt teinice și pline de subtilitate. Ele denotă ceea ce s-ar putea numi o mare aderență la text. E, probabil, însușirea cea mai remarcabilă a noii critici. Simplificând, aș spune că vechea critică, aceea tradițională, își căuta obiectul investigațiilor nu în materialitatea textului, ci dincolo de ea, într-un fel de idealitate conținutistă. Textul era pentru impresionisti, istoristi etc. un ciur, prin găurile cărui treceau, într-o direcție sau alta, fie atomii impresiilor în căutarea unor puncte de sprijin, fie ideile, 'spiritul' operei în drum spre cititor. Corporalitatea textului, densitatea lui fizică au fost, mai întâi, descoperirea stilisticienilor. Noua critică profită de revelația stilului sau a variatelor limbaje întretesute, dar adoptă o perspectivă întrucâtva diferită: stilul, limbajul, textul devin locul de apariție al semnificațiilor. Formalismului stilistic i se răspunde nu cu un nou conținutism, ci tocmai cu încercarea de a lichida orice dualitate: textul nu este fond sau formă, spirit sau materie, ci un mod de apariție a unuia în altul, o epifanie sui generis. Este absolut izbitoare la Ioan Holban atenția acordată corporalității textului. Spațiul 'feminizat' sau 'spațiul femeie' din *Crinul* (dar și din alte proze lovinesciene și chiar din *Adela* lui Ibrăileanu) e legat de mecanismul 'provocării erotice'. În *Aripa morții*, spațiului i se disting trei funcții (de avertizare, agresiune și identificare) iar subiectul e desfăcut în secvențe-tip (ispita, povestirea vieții, trecutul viitor și forța ispitei prezente), din care una este de regulă o 'scenă pivot', care oferă modelul în mic pentru întreaga proză. La acestea se adaugă speciile de discurs (prezentare, cadru, comentariu) sau vocile (în *Bizu* sunt trei: autor, narator, erou), care alcătuiesc o tonalitate etajată. Și așa mai departe. Nimeni n-a studiat în acest fel (și nici atât de minuțios) proza lui E. Lovinescu. Există nenumărate finețuri de detaliu, care n-au cum fi semnalate într-o recenzie. Câteva semne de întrebare pot fi, de asemenea, puse pe ici, pe colo. Referitor la ciclul *Bizu*, de exemplu, Ioan Holban vorbește de o oscilație între un pact al adevărului și unul al verosimilității, iar referitor la *Memorii* de un 'arbitraj' al criticului în 'jocul memorialistului cu romancierul'. Mi se par niște concesii făcute vechii critici. Romanele din ciclul *Bizu* trebuie despărțite mai net de autobiografie, dacă vrem să le impunem, iar intervențiile criticului (acele intenții, planuri, idei conștiente) trebuie, la rândul lor, sacrificate ca secundare. A continua să vedem pe E. Lovinescu prins între Scylla criticii și Charybda prozei peste care *Memoriile* ar arunca o punte (capitolele studiului se intitulează chiar așa: *Scylla*, *Charybda* și *Puntea*), înseamnă a nu rupe de fapt de tot cu interpretarea tradițională, deși metoda s-a schimbat. Ioan Holban rămâne indecis în atitudinea generală față de E. Lovinescu (pe de o parte, privilegiind motivațiile conștiente din creație și dând criticului un loc esențial în proze, pe de alta, întrebuițând o metodă modernă, capabilă să stoarcă textul de înțelesuri inaccesibile pe calea veche). *Memoriile* pot să fie o punte între critic și prozator, dar ele se referă la altă latură a criticii decât ro-

manele (dacă le admitem viabilitatea) și în alt fel. În linii mari asemănător, studiul despre *Adela* e mai simplu și mai concis. După ce analizează (și aici!) ,intervenițiile' criticului din articole și scrisori, și apoi considerațiile ,clare' din *Amintiri*, Ioan Holban se simte pregătit să sugereze felul în care toate acestea ,modelează' personajele viitorului roman. Ar fi o ,legătură genetică' între unele și altele, iar între G. Ibrăileanu și Emil Codrescu un soi de identitate afectivă. Pe o cale întortocheată, se revine la un alt lucru scump criticii tradiționale! Teza principală este că ,romanul lui Lovinescu și proza lui Ibrăileanu pot fi considerate niște «seismografe» ale acestei «revoluțiuni în moravuri» care s-a petrecut la noi în primele decenii ale secolului'. Al doilea capitol se ocupă direct de *Adela*: în pagini exacte și instructive, criticul trece romanul prin pieptenele cu mulți dinți al tematismului (psihanaliza rămâne doar promisă, afară de cazul în care o confundăm cu o critică foarte generală a motivațiilor psihologice). Remarcabile sunt observațiile despre *Duelul erotic* și despre *Spațiul iubirii, spațiul amorului* – cu disocieri între ,iubire' și ,amor', romantism și realism, idealitate și senzualitate, foarte potrivite cu eroul însuși al romanului și cu modul lui de a tăia firul în patru." Concluziile studiului, căci e vorba de mai mult decât de o simplă cronică de carte sunt, evident, favorabile: „Cartea lui Ioan Holban promite un critic bine pregătit, și demn de încredere, cu unele înclinații didacticiste, nu scutit nici de mici pedanterii, gata să ia în serios totul, fără destul umor (ceea ce înseamnă și spirit de relativitate, mai ales când scrie despre cărți actuale). Noua critică practică de generația tânără începe să-și dea roadele. Interesul ei a trecut de acela al legitimării unor noi metode. Iat-o, vorbindu-ne despre literatura clasică altfel decât se făcea în trecut. Odată cu perspectiva de abordare se schimbă de fapt înțelegerea literaturii. Mi se pare că Ioan Holban se află, prin cartea lui, exact la această răspântie: când noua perspectivă e pe cale să creeze o nouă înțelegere". ■ Mara Nicoară recenzează volumul de poezii *Păsări de fum* al lui Constantin Nisipeanu. ■ La pagina dedicată „cărții de critică”, Valeriu Cristea e prezent cu o amplă și detaliată cronică a celui de-al treilea volum (ultimul) din *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, a lui Nicolae Manolescu, volumul dedicat „corinticului”: „Îmi place partea teoretică a lucrării lui Nicolae Manolescu nu numai pentru calitățile pe care le pune în valoare (știința de a 'citi' o informație adusă la zi, inteligența și frumusețea expunerii, didacticismul superior – începe să simtă că Nicolae Manolescu e și profesor, un bun profesor, capacitatea de ține în mână elementele unei demonstrații complexe ș.a.), ci și pentru 'slăbiciunile' pe care le învederează. În ambiția aprigă de a sistematiza, de a construi, în pasiunea cu care își apără și îmbrățișează progenitura conceptuală, doricul, ionicul și corinticul, copiii îndrăgiți ai imaginației sale critice, transpare o certă naivitate, ceva copilăresc, 'defecte' ce contracarează în chip fericit doza de răceală și de uscăciune proprie textelor lui Nicolae Manolescu. Nimic nu le face mai multă plăcere criticilor noștri decât să deplângă absența la alții – la confrății pe care îi

asigură în schimb de stima lor – a unor însușiri totuși absolut necesare profesiei. Sunt excelenți, dar n-au idei, abilitate teoretică, spirit de sinteză. Nu poți fi critic însă dacă nu pozezi într-o măsură sau alta și aceste capacități obligatorii. Nicolae Manolescu cel puțin e în mod sigur înzestrat cu ele: are și ‘cap’, și îndemânare demonstrativă, și îndrăzneala sistemului. E cu totul îndreptățit de aceea să-și numească lucrarea ‘o sinteză’”. ■ *Ispita schimbării* e titlul recenziilor pe care Lucian Raicu o scrie pornind de la romanul *Capricii* al lui Alexandru Papilian, autor apreciat aproape unanim pentru debutul ‘șocant’ și ‘exceptional’ cu romanul *Dihorul*: „Recentele *Capricii* reprezintă tentativa unui experiment radical, de o noutate violentă, riscată și riscantă. Sigur pe continuitatea de la sine impusă a preocupărilor sale, Alexandru Papilian își îngăduie libertăți de ‘manieră’ nelimitate, nepăsător la consecințe, nepăsător la gradul de relevanță – și de adecvare – a formelor puse în practică, ele însele de o diversitate deconcertantă. Scriitorul se vrea destins și liber de constrângeri, inclusiv de cele naturale, native, ale ‘personalității’ (propriei) pe care o fragmentează, o contrazice, o destabilizează până la o limită primejdioasă. Încearcă și ‘se’ încearcă într-o sumedenie de moduri, cu o voios-disperată voință de regăsire. Nu se cruță și nu înțelege să-și cruțe nici cititorul dornic de confort, de spații literar-intelectuale securizante. Își contrariază cititorul (celorlalte cărți, ale sale, ale altora), lovindu-l peste degete cu o imprudență care sfârșește prin a deveni respectabilă (în ciuda indiferenței, chiar a ostilității față de noțiunea însăși de respectabilitate) și a da serios (în ciuda unei ‘neseriozități’ proclamate) de gândit. Ai zice că sarcasmul, sarcasmele constituie numitorul comun al ‘capriciilor’ sale și ai avea toate motivele să crezi, nici un cuvânt nu e dus până la capăt și nu e luat în sensul său literal (cât de cât stabil), nici o intenție nu e valorificată integral, personajele (degradate și stimabile, fără alege-re) se expun ironiei autorului care, nici el, nici o clipă, nu se păzește de riscurile expunerii, nu-și supraveghează imaginea și și nu vrea, cu tot dinadinsul, să iasă teafăr din noianul de contradicții, de contraziceri, de contra-sensuri. Extremul prozaism și brusca transfigurare, modificările repezi de tonalitate și de registru (afectiv) par nu doar să constituie regula în climatul dezordonatelor capricii”. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici recenzează romanul, „experimentul românesc”, *Orașul* semnat de tânărul prozator Gheorghe Truță, căruia îi impută mai multe aspecte enervante printre care arhitectura romanului și problematizarea, deși îi găsește o remarcabilă experiență de lectură și „o velleitate de romancier ce urmează a fi acoperită”. ■ Partea mediană a numărului, paginile 12 și 13, este acoperită de un fragment inedit din Alexandru Ivasiuc, *Trăsura* (titlul aparține redacției) despre care ni se spune, în prezentarea Titei Chiper Ivasiuc, că ar fi „un capitol întâi fragmentar din romanul la care a lucrat până în martie 1977. ■ La fel de consistente, nu doar ca dimensiune, sunt și paginile următoare ale numărului, pagini ce includ, sub titlul *Scris pe apă cu furci*, câteva fragmente din romanul *Obligado* al lui Constantin Țoiu.

● [„**Tribuna**”, nr. 27] Numărul e deschis, evident, cu „Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu” adresat Uniunii Scriitorilor din R.S.R, cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la crearea „Societății Scriitorilor Români”, urmat de Scrisoarea adresată acestuia de participanții la Adunarea Omagială în cauză. ■ La „Privire în actualitate”, Mircea Muthu publică un mic eseu, *Dinspre Sud-Est*, încercând să contureze o hartă a „unității în diversitate a imaginarului sud-est european”. ■ La „Viața literară”, Adrian Marino scrie despre volumul lui Sergiu Pavel Dan, *Visul lui Scipio. Istoria Romei ca poveste filozofică*. ■ La rubrica „Recenzii”, Ioan Milea scrie despre cartea lui Petre Stoica, *Întrebare retorică*, iar Ion Oarcășu recenzează cartea de proză a lui Teodor Tanco, *Fana*. ■ Sub genericul „Calea spre literatură”, sunt incluse câteva eseuri / articole despre creația literară, despre lectură și poezie, texte semnate de Horia Bădescu (*Cuvintele*), Marian Papahagi (*Despre „inocența” lecturii*), Adrian Popescu (*Nostalgia spațiului lăuntric*); „Drumul spre literatură – consideră Marian Papahagi – este într-un fel drumul spre ‘inocență’ și intertextualitate. Deducția următoare, conform căreia condiția ideală a cititorului e criticul și chiar (erezie curată) că însuși scriitorul deschide cu sine însuși seria lectorilor operei sale, culminată în acel ‘termen ideal’, e însă mai riscantă pentru că implică o prea semnificativă poziție pentru critica însăși și de aceea libertatea de a ajunge la ea i-o vom lăsa, cu toată ‘inocența’, cititorului”. ■ Ion Drăgănoiu publică un grupaj de cinci poeme.

8 iulie

● [„**România liberă**”, nr. 12.032] La rubrica „Profiluri în dialog”, Bujor Nedelcovici oferă un interviu consemnat de Boris Buzilă („*Numai respectând adevărul vieții ajungem să dobândim adevărul artistic*”). ■ Adriana Iliescu recenzează cartea lui Tudor Octavian, *Mihai, stăpânul și sluga lui, Mihai*, o carte „scrisă cu inteligență și talent”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 28] Nicolae Dragoș semnează articolul inaugural al numărului, *Valoarea – criteriu esențial al atitudinii patriotice a artistului*. ■ Pompiliu Marcea semnează, în stilul binecunoscut, *O pledoarie pentru limba și literatura română*, criticând oarecum ineficiența Ministerului de resort care nu ar ține cont de recomandările tovarășului Nicolae Ceaușescu privind „instruirea și educarea umanistă și patriotică a tineretului studios, a tuturor oamenilor muncii”, formulând în articol câteva propuneri cărora le solicită un răspuns care, speră autorul, „să fie în favoarea valorilor umaniste pentru care militează Partidul Comunist Român, societatea noastră socialistă”. ■ Hristu Cândroveanu recenzează volumul de poeme *Ninive* al lui Gheorghe Tomozei, iar Emil Manu prezintă succint cartea de eseuri a lui Andrei Brezianu, *Translații*. ■ La rubrica dedicată cărții de poezie, Laurențiu Ulici scrie despre *Viața obligatorie* a lui Florin Mugur: „Scriam cândva: cine vrea să-și facă o idee despre etapele prin care a trecut poezia română după 1950 n-are

decât să citească, una după alta, cărțile lui Florin Mugur. O adaptabilitate stilistică cum nu mai găsim la nimeni dintre contemporani l-a făcut pe poet să fie mereu în pas cu vremea, să corespundă din mers, fără efort și deplin fiecărui tipar poetic la modă, de la proletcultismul anilor cincizeci la ironismul anilor șaptezeci. De curând, prin *Viața obligatorie* mai ales, poetul a îmbrăcat haina stilistică a promoției optzeci și această haină, trebuie s-o spun, cade bine pe dânsul, cum bine căzuseră, la timpul lor, și celelalte. Problema care se pune în legătură cu un astfel de caz, rarism nu atât numeric (mai sunt și alții) cât prin păstrarea la o cotă apreciabilă de reprezentativitate în toate ipostazele își găsește cu greu răspunsul, cel puțin din perspectiva criticii impresioniste și a celei sociologice; doar critica psihanalitică ar putea pune în lumină originea și cauzele fenomenului. [...] Cartea aceasta e scrisă în maniera primelor cărți ale poezilor tineri de astăzi (manieră la care, dacă intuiesc bine, ei sunt pe cale să renunțe), iar adaptarea stilistică e uneori atât de perfectă încât citind un poem l-ai putea atribui multora din promoția optzeci fără a fi propriu-zis al vreunuia [...]. O anumită depreciere de sine, nu lipsită totuși de orgoliu, deci nesinceră în fond exista demult în poezia lui Florin Mugur; de data asta, din pricini, necunoscute, poetul nu mai pare dispus să afecteze poziții retorice de umilință și preferă jocul cu cărțile pe față, arătându-se așa cum probabil e: ezitant, prudent, mereu între două stări la fel de incomode, împăcarea cu ‘viața obligatorie’ și neliniștea de ‘pagina scrisă’. Scriitura fluentă, amiabilă, colocyială ascunde un scris tremurat, aceasta e semnificația bine și frumos articulată în poeziile din *Viața obligatorie*. Adaptabilitatea stilistică a fost și acum favorabilă poetului. Rar caz, bizar caz”. ■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea prezintă volumul 4 din *Operele* lui Dimitrie Bolintineanu, ediție îngrijită de Teodor Vârgolici: „Sunt destul de rare – din păcate – situațiile când o ediție critică din opera clasicilor noștri are parte de un ritm în apariție convenabil. Atunci când aceste ‘abateri de la regulă’ se produc totuși, avem datoria să le semnalăm, omagiindu-le cum se cuvine. În această laudabilă condiție se află ediția Bolintineanu, îngrijită competent de Teodor Vârgolici. [...] O recuperare, prețioasă e în sumarul volumului pe care îl comentăm, adunarea amintită din periodice a poeziilor nepublicate niciodată în volum. Chiar dacă cele mai multe sunt circumstanțiale, întregesc necesar lirica lui Bolintineanu. De o mare utilitate e reproducerea, în *Addenda*, a ultimei variante, aceea din 1868, a capodoperei lui Bolintineanu, poemul *Conrad*. Chiar dacă este știut inferioară celei din 1867, reproducerea ei era absolut necesară pentru viitoarele exegeze. În acest fel, T. Vârgolici repară eroarea (pe care i-am semnalat-o) de a nu fi reprodus această variantă în comentariile la volumul al doilea al ediției sale. Comentariile lui T. Vârgolici, ample, deplin lămuritoare, la obiect, se referă la tot ceea ce este necesar (bibliografia fiecărei piese din sumar, receptarea operei) pentru înțelegerea avatarurilor creației poetului. Binevenite sunt, de asemenea, reconstituirea, în lumina adevărului, a

rolului poetului în întemeierea și existența publicațiilor *Poporul suveran* și *Dâmbovița*. Aici Teodor Vărgolici, cunoscut exeget al vieții lui Bolintineanu, e la largul său, rectificând aserțiuni nefondate sau erori îndătinat. I-am reproșat stilul uneori prea ceremonios, umflat, retoric și patetic (editorul a căzut victimă, se vede bine, retorismului grandilocvent al poetului). Două rânduri de indice (al poeziilor după titlu și al poeziilor după primul vers) întregesc aparatul critic al ediției. Încheiem exprimându-ne nădejdea că ediția aceasta își va menține cadența normală (anual un volum) în apariție, în aceleași condiții de recunoscută profesionalitate. ■ Dan Grigorescu recenzează, la „Cartea străină”, romanul de dragoste *O femeie singură* de Régine Andry, tradus în românește de Sanda Râpeanu, apreciind „traducerea precisă, plină de culoare, convingătoare”.

● [„**Flacăra**”, nr. 27] Ioan Alexandru publică, la rubrica „Iubirea de frumos”, un scurt text intitulat *Drumul poeziei*, amintind poezia lui Vasile Voiculescu. ■ Nichita Stănescu publică un nou poem cu titlul *Stare de veghe*. ■ Gheorghe Tomozei publică o *Glossă la Sadoveanu*. ■ Tania Radu recenzează volumul *Viața obligatorie* al lui Florin Mugur, „un romantic, temperându-și exaltările prin autodisciplina ironiei”, „cutreierat de aceleași neliniști dezarticulate, de stridențe atent regizate – supape terapeutice ale unei cronice melancolii”. ■ Sub titlul *Femeia din avion*, Florin Mugur scrie la „Biblioteca în aer liber”, despre romanele lui Costache Olăreanu: „Dacă ar fi numai cumsecădenia șarmantă a eroilor săi, dacă ar fi doar considerațiile despre înamorare și despre falsă înamorare, despre gelozie și despre falsă gelozie, dacă ar fi doar observațiile despre câte un trecător, despre câte un copac, despre umbrelele ce se adună la o anumită oră, literatura lui Costache Olăreanu ar fi excelentă doar în gamă minoră. Din fericire, apare des – în spirit realist – fața aspră a lucrurilor; din fericire vine câte un mic diavol inteligent care sparge fila cu cornul ascuțit – și prin gaura mică se zăresc stelele altui cer, mai înalt și mai agitat. Paginile de considerații subtile asupra iubirii stau în cumpănă cu altele: directe, cenușii ca fierul”. ■ La rubrica „Contemporanii mei”, Mircea Micu scrie despre Dinu Săraru un text elogios, *Dinu*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 27] Eugen Barbu publică partea a zecea a serialului dedicat lui Nichita Stănescu. ■ Poezii mai degrabă irelevante din punct de vedere valoric publică Barbu Alexandru Emandi, Adrian Beldeanu, Bazil Gliga.

● [„**Cronica**”, nr. 27] Numărul consemnează desfășurarea Adunării omagiale consacrată sărbătoririi a 75 de ani de la crearea „Societății Scriitorilor Români”, redând în întregime Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, precum și „Scrisoarea” adresată acestui de participanții la Adunarea omagială. ■ Ion Țăranu scrie despre „calitatea misiunii de scriitor”, făcând trimitere la „mesajul” lui Nicolae Ceaușescu amintit mai sus. ■ La „Cartea de proză”, sub titlul *Viață și literatură*

ră, Ioan Holban semnează o cronică a romanului lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*: „Folosind eficient schema unui model epic original, care adună între liniile sale o problematică dintre cele mai incitante, scris de un autor care știe să fie și ironic-malițios și grav-meditativ față de câteva teme substanțiale, *Femeie, iată fiul tău* constituie unul dintre cele mai importante texte epice apărute în ultimul timp”. ■ La „Mențiuni critice”, Liviu Antonesei recenzează volumul de poezie *Mașinării de traversare a sufletului toamna* de Dan Anghelescu, iar Al. Pascu scrie despre volumul de proză *Phonix – 1 km* al lui Dumitru Ignat. ■ Constantin Ciopraga publică un fragment din romanul *Nisipul*.

• [„**Orizont**”, nr. 27] Numărul se deschide cu câteva texte tematice, sub genericul „Umanism și angajare”, semnate de Al. Jebeleanu, Erwin Lessl, Maria Pongracz, Ivo Muncian, puse sub semnul vibrantului *Mesaj* adresat de Nicolae Ceaușescu Uniunii Scriitorilor, la aniversarea celor 75 de ani de la înființarea Societății Scriitorilor Români. ■ Cornel Ungureanu recenzează poezia lui Marin Mincu din volumul *Proba de gimnastică*. ■ Lucian Alexiu scrie despre volumul *Versuri* de Aurel Rău, „de o limpede factură intelectuală”. ■ Grupaje de poeme semnează Nichita Stănescu, Al. Jebeleanu și Ștefania Plopeanu, iar Paul Eugen Banciu publică un fragment de roman. ■ În finalul numărului, redacția publică câteva interesante traduceri: Tudora Șandru-Olteanu traduce din Gabriel Garcia Marquez (*Oaspetele și Coșmarul*) și Julio Cortazar (*Continuitatea parcurilor*), iar Anghel Dumbrăveanu și Horst Fassel traduc câteva poeme de Bertolt Brecht.

9 iulie

• [„**Scânteia**”, nr. 12.714] La rubrica „Note de lectură”, Ovidiu Papadima scrie despre „o monografie necesară”, cea dedicată de Simion Bărbulescu vieții și operei lui Demostene Botez.

• [„**România liberă**”, nr. 12.033] Valeriu Cristea publică, la rubrica „Vitrina cărții”, o cronică a volumului *Lecturi libere* al lui Gabriel Dimisianu, „o structură junimistă”: „Critica lui Gabriel Dimisianu are norocul de a se impune chiar prin perechea de trăsături prin care se definește în primul rând critica în general: inteligența și talentul. [...] Gabriel Dimisianu este un junimist. Nu un junimist întârziat, ci unul ce dovedește perenitatea junimismului. Căci acesta nu numai a reprezentat o mișcare, o tendință, o școală, el reprezintă totodată o structură. Faptul că o asemenea structură mai produce și astăzi exponenți constituie, în plan cultural, un factor de echilibru, iar în plan sufletesc – un motiv de satisfacție liniștitoare”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 27] La „Cronica literară”, Paul Dugneanu scrie despre volumul VII din *Operele alese* ale lui Panait Istrati, ediție îngrijită de Al. Oprea. ■ La „Viața cărților”, N. Georgescu recenzează volumul lui N. Băbălău, *Amurgul se lăsase în zori*, iar Cristian Moraru scrie despre cartea lui Mircea Muthu despre Paul Zarifopol, *Paul Zarifopol între fragment și construcție*.

■ Sub genericul „Generația tânără – către o conștiință integrală (I)”, revista propune o anchetă la care răspund, în acest număr Valentin F. Mihăescu (*Iubesc polemica, dar urăsc criticocrația!*), Constantin Sorescu (*Ceea ce nu cunoști, nu poți prețui*), Adrian Dinu Rachieru (*Joaca „de-a literatura”?*) și Traian T. Coșovei (*O zestre culturală definitiv asimilată*).

10 iulie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 28] George Ioniță recenzează, la rubrica „Viața literaturii”, cartea lui Traian T. Coșovei, *Cruciada întreruptă*, iar Mihai Coman scrie despre cartea de povestiri a lui Ioan Cărmăzan, *Povestiri de Bocșa*. ■ La „Revista revistelor”, un scurt articol, *Încă un fără voie*, îl vizează pe Ioan Buduca, acuzat că și-a publicat aceeași recenzie în două reviste diferite (‘Viața studentească’ și ‘România literară’) la distanță de doar o zi. ■ La rubrica „Biografia unor opere de referință”, Cezar Ivănescu intră în dialog cu Mariana Brăescu pe marginea volumului său, *La Baaad*. ■ Corneliu Ostahie publică un grupaj de poeme din volumul în curs de apariție *Experiențe pe sufletul viu*.

11 iulie

● [„România liberă”, nr. 12.035] La „Vitrina cărții”, Alex. Ștefănescu recenzează volumul *Poeme* al lui Ștefan Aug. Doinaș, „poetul acre se străduiește să facă inoxidabile cuvintele limbii române, uneori transformându-le în aur”. ■ Sub titlul *Provinciile poetului*, Daniel Dumitriu scrie despre cartea lui Ovidiu Genaru, *Poeme rapide*, poeme ce „alcătuiesc un jurnal aparent sentimental și ludic, în realitate o confesiune cu sufletul la gură, un document afectiv și nu numai afectiv, o depoziție privind condiția poeziei într-un spațiu indiscutabil privilegiat pentru că de acolo lumea mare se vede cel mai bine prin lentila iluziei”.

14 iulie

● [„România literară”, nr. 28] Numărul 28 / 1983 din „România literară”, la pag. 3, un articol al lui Valeriu Râpeanu, *O nouă literatură*, nu face decât să reia tezele oficiale ale momentului, în același limbaj găunos și repetitiv. ■ La rubrica „Confruntări”, Valeriu Cristea scrie despre Eugen Jebeleanu un studiu dens, aplicat și relevant pentru opera autorului, „*Ceea ce nu se uită*”: „Întreaga poezie a lui Eugen Jebeleanu poate fi pusă sub semnul memoriei veșnic treze: insomnia care-i decapitează autorului ‘tidva’ (...) este o insomnie a preaplinului amintirii: ‘Sunt o pădure de amintiri’. Într-un ‘Veac uituc’, Eugen Jebeleanu reprezintă – în compensație parcă un Argus al memoriei, cu toți ochii în permanență deschiși, puternice faruri luminând – până la ultimul ungher – trecutul. În peisajul liricii românești, și nu numai, poetul e un bizar om fără umbră. În împărăția memoriei sale – se poate spune – soarele nu apune nicio-

dată. Nimic ‘nu se uită’ în poezia lui Eugen Jebeleanu; dar în primul rând nu se uită două lucruri: 1. Suferințele pe care oamenii și le provoacă unii altora, nedreptățile și crimele Istoriei, răul nefatal, ce depinde de noi, din lume; 2. existența, prezența morții (răul fatal)”. ■ Pe pagina următoare, Eugen Jebeleanu semnează, în „Carnet”-ul său, o traducere a unui poem de Carl Sandburg, *Iarbă*. ■ Mircea Zăciu scrie despre unul din volumele mult comentate, recenzate, inclusiv, pe parcursul anului 1983, în „România literară”, *Polemici cordiale* de Octavian Paler; cartea îi pare lui Mircea Zăciu, dintre cărțile lui Paler, „cea mai direct implicată în actualitatea noastră imediată. Aș îndrăzni să afirm că, dincolo de secțiuni și subtitluri,, avem de-a face cu un jurnal de scriitor. Refuzând, ca mulți literați români, forma declarată a jurnalului intim, Octavian Paler îi substituie (sau îi preferă) microstructurile cele mai diverse: ‘scrisoarea’ (evident, cu un corespondent fictiv), ‘discursul imaginar’ (atribuit unor personaje istorice), ‘conferința’ (nerostită, în fapt), ‘dialogul’, dar și glosa, apologul, scholia de lectură etc. Însurate, toate acestea nu contrazic ideea de jurnal, ci o întăresc, atâta vreme cât carnetele scriitorilor includ, se știe, o extremă libertate a modurilor de expunere, evoluând de la confesiune, fixarea narativă a evenimentului (exterior sau intim), la eseu, alunecare în lirismul pur sau în discursul filosofic chiar. (...) Dincolo de fibra lor nervoasă, îmbrăcând într-o inextricabilă geografie anatomia textuală, rămâne însă și pre-textul cărții: spectacolul peisajelor, lecturilor, operelor de artă evocate cu o fină artă a desenului. Prozator aici, în toată puterea cuvântului, Octavian Paler continuă și îmbogățește una din cele mai clasice (iarăși) tradiții ale scrisului românesc”. ■ La pag. 6, sunt publicate trei grupaje cu poezii de Florin Costinescu, Domnița Petri și Ioan Iacob. ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Martha Bibescu și România*. ■ Mircea Angheliescu scrie despre o carte care „a marcat o dată în istoria culturii noastre”, *Literatura populară română* de Moses Gaster. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie despre volumul de poeme *Cinci cântece pentru eroii civilizatori* de Ion Stratan, singurul poet cu adevărat ‘difícil’ din generația sa: „În generația din care face parte, Ion Stratan este, probabil, singurul poet cu adevărat ‘difícil’. Cerebralitate sau laconism existând și la Marta Petreu, Eugen Suciuc sau Ion Bogdan Lefter, la Ion Stratan este ceva mai mult și anume o poetică, de sorginte mallarméeană și barbiană, care nu doar condamnă orice elocvență, dar cultivă absența, virtualitatea, adică negativitatea lucrurilor. În acest punct apar și alte deosebiri de poezia generației. Dacă umorul liric, spiritul ludic și intertextualitatea, ca procedee obișnuite la majoritatea tinerilor, pot fi descoperite și la Ion Stratan (însă în doze homeopatiche), ‘realismul’, cotidianul, obiectualismul lipsesc, cel puțin în sensul propriu. Un anumit caracter caleidoscopic al senzațiilor și imaginilor fiind lesne de constatat, el nu este fățiș, ca la Mircea Cărtărescu, Florin Iaru sau Ion Mușșan, ci implicit, sursă principală de difícultate. Înainte de a descrie volumul, voi încerca să analizez câteva poezii, pentru a da o idee de tonalitatea lirismu-

lui. Iată *Legenda zilei*: ,o liniște întortocheată ca și cum / mi-aș asculta propria ureche / aducând foșnetul marilor săruri amare // Cristalinul cedează sub umărul numărului // seara se-ncarcă / dezlegată de miez // din care urcă tiparul / spinărilor de frunze / și al cefei bursucilor / umplând carapace de aer // efigiile altei puteri, atinsă / uneori într-un / întuneric ascuns în întuneric // din negru bănuț și orbitor / ca un dinte îmbrăcat în apăsare, / beznă a schimbului care mă modelează / spre care merg și picioarele-mi sună / a gol cât ne-mbrățișăm armurile // ivirea Timpului – un țipăt / de copil în craniul unei case'. Este aici o artă a discretului, a discontinuului, la care colaborează mai multe simțuri iar reprezentarea abstractă a lucrurilor se împletește cu amintiri obscure. Liniștea nu e a universului exterior, ci a urechii înseși pline de o barbiană foșnire a mărilor cu sare. Urechea-scoică își conține muzica, la fel cum cristalinul ochiului cedează greu la presiunea imaginilor din afară. Cristalinul e o metaforă ambiguă: pentru ochiul agresat și pentru transparența bogată a lumii. Seara n-are miez, e o formă, un tipar tensionat, o carapace care se umple de aer. Intuiția presimte semnele acestui real negativ, ,întuneric ascuns în întuneric', care nu se vede și nu se aude, fiind doar bănuț. Simțurile se lovesc de armura care înveșmăntează corpurile, într-o cenestezie mediată. În acest mallarméean și static peisaj, ivirea timpului seamănă cu țipătul unui copil, cu o țâșnire pură, proaspătă în casa minții. Se remarcă peste tot amestecul inextricabil de imagini din planuri diferite și un refuz al reliefurilor reale. Universul vegetează în virtualitatea lui primară. Regăsim aceleași date și în alte poezii. Lumea în negativ e sugerată în *Maria me ta kitrina*, în care tema o constituie aceeași virtualitate, același increat care ezită între forme concrete. Din nou, liniștea primordială: ,era atâta liniște încât a vieții părea o siluire'. Existența siluește formele pure, matricole originare. Spațiul e înghesuit în pietre, încremenit, în absența temporalității care înseamnă viață. Norii sînt ,bandajele' acestor forme arhetipale, care nu se adresează simțurilor (,cu degetele nemurdărite de amprente / cu ochiul nerăzuit de privire'), solicitînd intuiția intelectului pur. *Hermes* rezumă cel mai bine atitudinea poetică și l-aș considera un fel de poem-emblemă pentru întregul volum. Cele cinci părți figurează tot atîtea trepte ale raportului spiritului cu lumea. La început, duhul poeziei plutește deasupra coloniei de corali a realului. ,Copacul cunoașterii' trebuie ,tradus într-o limbă', însă ,fosforescente bariere de sunet' n-au fost încă inventate ,de nisipoase cuvinte'. Motivul mallarméean al ochiului lipit de pagina albă, ca ,pe acest pântec de sturion', e dublat de acela al tăcerii inițiale ,lingând lama de cuțit a clipei'. Timpul e abolit. Eul profund e ,fără simțuri'. Nu există decât nostalgia unui loc de origine, a acelei case din care țâșnește timpul. Partea a treia evocă 'obiectul care trebuie plasat odată în / blestematul spațiu pe care-l / judecăm în funcție de binecuvîntatul / timp'. Lumea e făcută din ,goluri ocupate de o mulțime de goluri / ocupate cu umplerea existenței sale'. Poetul are în vedere eminescianul cosmos care se străduiește din goluri a se naște, lumea fără hotar

a începuturilor. *Hermes* e de fapt un mic poem cosmogonic. În partea următoare, realului i se caută nume. În fine, vederea (metafora simțurilor) e comparată cu Danaidele care umplu inutil butoiul, cu un șarpe mușcându-și coada și alcătuind opturi infinite: ‚mă întind pe nisip și-mi pompez inima / pentru o mare traversare de sururi’. Suntem în pragul ivirii lumii, al nunții sensurilor. Printr-o identificare surprinzătoare, călătoria în real devine o călătorie în moarte. Poemul se încheie cu un pasaj din *Craii* lui Mateiu Caragiale: ‚Și ne topeam în purpura asfințitului’. În felul acesta, cercul se închide, bucla vieții se continuă în bucla morții. O astfel de lirică a intelectului care visează forme – și nu obiecte – conține întregul volum, conceput ca un unic și amplu poem, pe cicluri, care sunt de fapt trepte ale viziunii. Am vorbit deja despre *Marea rotundă*, întâiul ciclu, consacrat virtualității, increatului, perfecțiunii geometrice a începuturilor. *Cinci cântece pentru eroii civilizatori* se deschide cu o invocatie a rostirii. Tăcerea e ruptă, odată cu vraja nenăscutului. Poetul iese în cuvinte. Dar nu de la început. Poezia ca nespunere continuă să-i obsedeze fantezia. Abia mai târziu realul devine hrană pentru spirit, urcând din gură în ureche. Poetul e cel fără nume, dumnezeu însetat de creație. Lirica rostirii uzează de jocuri lingvistice, de eufonii (jocul la Ion Stratan se petrece la nivelul fonologie și chiar morfologic, mai rar la nivel lexical). Sunetul versului are o mare puritate. Iată un fel de gnomism bazat deopotrivă pe sentință și pe sonoritate, cristalin și lapidar: ‚această închidere, acești dinți / înseamnă părinți // acest fâlfâit / descompunere în ger / înseamnă cer // cele bune / nu-nseamnă nimic / hieroglife și rune // tribul cu surlele, sur / înseamnă doar sensul mai pur // sub lampă, departe / o doamnă înseamnă / în carte // câteodată, prin foi, o destup / inima pe care o beau și o rup // câteodată-i duc dorul / berzei ce-i scriu doar piciorul // lângă mine / Sfinxul / care se-nseamnă / pe sine’. *Oglindă în cupolă* are ca subtitlu *Sinele*: ‚De gând atârnă realul / ca o rochie cu spatele gol’. Intrarea în sine deschide întâia poartă spre realitate. În *Lumile și rodia* intervine iubirea. La fel de laconică, poezia are acum toți porii deschiși, e aproape senzuală, de o imensă delicatețe: ‚Nu mai e, nu mai e / Părul ei moale ca marmura / din care-i făcut arcul / Dianeii din Poitiers / și ce să-mi mai reamintesc / din ziua zilelor, întâi / cu gura-n chip de arabesc / amprenteii sale de călcâi? // De-aș fi vrut să zbor, ușorul / Nededat la spaime norul / Mi-ar fi dat o clipă doar / Din căderea lui Icar / De-aș avea-n picioare, două / Urma cojilor de ouă / Mi-ar fi dat mirarea doar / De-a cădea uimit sub car // O monedă toarce firea / Candiano și Moira / și în zbor pierdut e versul / de nu l-ați uita, încalte / norul ce-ți îmbracă mersul’. *El și Pentameronul* lărgesc realul dincolo de limitele individualității. Apare lirica socială, dacă pot spune așa, oda (parodică), satira, sarcasmul. Față de versiunea din *Aer cu diamante*, *Pentameronul* conține în volumul recent schimbări majore și care nu sunt în avantajul poemului. A dispărut *Argumentul* (‚De-aș apărea să vă cânt din liră-degeaba! / Coroana de urzici pe creștet mărește geniul și graba / Inflația scade geniul și grația. / Sunt un

muncitor. Muncesc cu / Spiritul. Vă scriu acesta rânduri rugându-vă / Să-l promovați pe elevul-Popescu’), care imagina pe poet drept un rapsod, într-o viziune ironică. Părțile a treia și a cincea au fost înlocuite și nu mai au claritatea din prima formă. Finalul poemului era epatant prin mimarea simbolismului decadent, bacovian, și prin caragialismul voluntar, care ducea la ultimele consecințe imaginea pseudo-rapsodului („Mărturisesc. Am scris totul / în beții, lupanare. Sunt Mațe-Fripte. / Privesc la comédie, plâng. / Curat murdar. Căldură mare”). Înțeleg mai greu *Călătoria*, care încheie volumul. Ion Stratan este un poet inteligent, înzestrat cu o mare capacitate de a economisi cuvintele. Laconismul lui sintactic este expresia unei gândiri poetice foarte riguroase. Dacă dificultățile acestei poezii creează pe alocuri impresia de abstracție aridă sau ne forțează înțelegerea, nu e mai puțin adevărat că ele sunt, adesea, izvorul unor frumuseți secrete și enigmatice. Limba e inventivă și proaspătă, grațioasă și pregnantă, nu lipsită de umor și de o elocvență misterioasă în lapidaritate”.

■ Eugen Simion recenzează, sub titlul *Fumul ironiei și verbele facerii*, două volume de poezie: *Viața obligatorie* de Florin Mugur, în care constată că autorul reia 15 din cele 16 inedite deja publicate în *Dansul cu cartea*, caracterizând poezia din el ca fiind „nevrotică, inconfortabilă, de un sarcasm agresiv”: „Adaugă altele care vorbesc, în continuare, de ‚marele tremur’, de ‚fumul mic al ironiei’ și, iarăși, de ‚arta tremuraturului’, ‚abecedarul fricii’... Fiiința tremură și universul se cutremură, cam asta ar fi, în rezumat, obsesia de acum a poetului care la 20 de ani chiuia whitmanian în fața munților: ‚fiți atenți, spun, Enigma tremură încet / doar eu văd cum tremură / pentru asta am fost născut, să-i văd tremuratul / și să rostesc e / și să rostesc huo’; ‚De ce tremuri, mielule? / îmi miroase, domnule...’, ‚Unde ești, tremurare, împăratule, nevrednicule?...’, ‚Cerule tremură excitat / de picioarele goale ale florilor’; ‚Relațiile mele cu tremurul au fost zilnice’... Poezia ce traduce această stare de spirit este rigidă, nevrotică, inconfortabilă, de un sarcasm agresiv: ‚Fata aceea care trece cu ochelari de soare / fata aceea care rânjește dulce / și paturile sfinților tremură atinse / de rânjetul ei [...]; Ea scuipe coji de semințe și-i auzi hohotul de râs / aproape cât doza mea letală te iubesc, aproape / cât doza letală / nu chiar atât, dar aproape. // Zațul cafelei are un gust stins de smeură – / ea e aventura, ea e mărginirea, ea e o glumă idioată / un semn, o amuletă, o broască râioasă / o cruciuliță de argint pe care e răstignit August Prostu’. Un poem se cheamă *Baconsky*, un altul *Prima carte a Marianeii Marin*. Temele analizei critice sunt trase în câmpul poeziei, dar fără strălucire. Florin Mugur este mai inspirat în unele propoziții din prozele cuprinse în ciclul *Dans mon pays*, ca de pildă: ‘Nu e nevoie să faceți liniște, spune cineva, / nu scrie poeme, ci moare’, sau în poemul în șase părți intitulat *Jeanette*, din care remarc aceste admirabile versuri premonitorii pe care le-am mai citat odată: ‚Nici un loc nu e atât de strâmt / încât să nu încapă în el nenorocirea“; al doilea este volumul *Versuri* de Mircea Ciobanu: „În ultimele poeme (*Versuri*, 1982), ermetismul formal al lui

Mircea Ciobanu a dispărut cu totul. A rămas într-o oarecare măsură tonul inițiativ și s-a întărit înțelepciunea biblică nedeslușită și solemnă, înfricoșătoare prin violența viziunii și imprecizia parabolei. Mircea Ciobanu descoperă într-un anumit sens, expresionismul, dar îl corectează (sau îl adaptează la temperamentul său liric) printr-o simbolistică a ispășirii. Poemul este acum un discurs fără obișnuitele mijloace de figurație despre verbele facerii, naltul tipar, necruțătorul nume de aur, despre umbră și năruirea în somn. Un personaj socratic (un Socrate care a citit însă *Epistolele* Sfântului Pavel) se adresează lui Melissos zicând că față de zei se recomandă tăcerea: ‚Că-mprejurul numelui lor bine-ar fi să vorbim cu măsură drept ar fi mai curând s-amuțim’... El vorbește, totuși, despre cei ce ridică lăcașul zeilor (bunul pietrar și ucenicii lui, îngeri-zidari) și despre copilul ce aleargă pe țărni, în amiaza cea mare și-n crucea luminilor’ pentru a-și prinde umbra. Textul are mai multe învelișuri și simbolurile sunt pline de ‚zvoniuri cerești’, deliberat nelămurite însă în poemul ce nu are acum simetrii perfecte și e curgător ca o lavă obscură. Lirismul se bizuie pe forța cuvântului de a lovi înțelesurile clare, de a pune în parabolă, de a alerta spiritul în direcția terifiantului și sacrului. O cronică a vântului dă o sugestie despre deschiderea văzduhurilor și desmălurirea apei, alta aduce imaginea pâlcului de beznă și a crepusculului jilav... ‘Ca un orb rătăcit printre beznele sângelui’, scrie poetul și, pentru a îngroșa sumbra viziune, aduce în continuare imagini ale întunericului și dezagregării: ‚zorii cu pâclă, ‚soarele toxic’, ‚cețuri sărate... în trup este un spin (spinul de carne) eretic, trufaș și neadormit. Spinul îndoielii și al chinului moral? Regula este ca poezia să ne lămurească, nu să justifice: ‚Cui folosește adaosul lor de lumină?’’. Pentru Mircea Ciobanu vorbele sunt neputincioase sau trădătoare, poemul consemnează, mai ales, imposibilitatea lor de a exprima patimile mari ale universului: ‚Cu limba umflată strivești / pe cerul gurii cuvinte amare, amare’ sau: ‚Limbă caută silabe în beznele gurii’. Poetul găsește însă cuvintele necesare pentru a sugera tocmai această neputință, acest prag dintre idee și expresie. Viziunea generală a poemelor este aceea a unei materii roase de forțe obscure. În plină amiază se vede ‚mult întuneric’, piatra e plină de sudoare, din pustiiri apar centauri albi și negri, apele fierb în oxiduri și pe fundul canalelor freamătă mълuri. Un expresionism fără dimensiune transcendentală, un Blaga fără o metafizică, iată ce putem citi în aceste versuri aspre și amenințătoare, jupuite, pornite dintr-o mare greață de existență: ‚Spânzură pieile crude-n arini, / tremură, vii s-ar părea și cu frică, / pieile crude-n arini. / Domnule fără prihană, aici e movila de oase, umede oase; / domnule fără prihană, aici e movila de ghiare, / vinete ghiare. / Soarele varsă pe gură muște cu zale de aur, vrednice cărduri — / nu nouă, nu nouă ci lor li s-a dat să citească / pînă-n adânc, forfotind, măruntaiele fiarei; / nu nouă, ci lor li s-a dat să asculte / ce spun din vreme rărunchii și-n prapuri, / ce prevestire foșnește mărunț pentru Ziua de mâine, / Nouă doar văz ne-a rămas, însă câtă pricepere?...’ Rostirea poetică a lepădat ceva din trufia și încre-

derea ei de a lecuî ființa de răul fără nume. Pierzându-și muzica, simetriile interioare, vocea înaltă și solemnă, poezia încetează să mai fie o ceremonie. E o fugă din fața realului, o smerită și slabă expresie a fricii de a trăi; „Veacul umbilă spre capăt, suflute-al meu. / Grindini bat din senin, / împărăteștile grindini, ascultă-le: bat din senin. / Unde-ar mai fi să te-ascunzi? / Eu, cu mintea întreagă și tânăr, îngaim: / Unde-ar mai fi să te-ascunzi? // Trist am fost până ieri, astăzi rîd. / Pretutindenî prilejuri de rîs. / Bate grindina – rîd; se cutremură casele – rîd. / Eu cu mintea întreagă și tânăr, îngaim: / Unde-ar mai fi să te-ascunzi?” ■ Tot aici, Mircea Scarlat recenzează volumul *Întrebare retorică* de Petre Stoica la care autorul constată o „revenire la lirism”: „Prin repunerea lirismului în drepturile uzurpate de iconoclaștii de ultimă oră, Petre Stoica poate părea tradiționalist, ceea ce ar fi o mare eroare. El este insurgent în cadrul unei tendințe reformatoare, pe care continuă a o ilustra cu strălucire. Modernitatea poemelor sale este evidentă în discontinuitatea discursului liric, în modul construirii metaforelor, în insolitele dislocări sintactice ș.a.m.d. O tehnică poetică modernă este pusă în slujba uneia dintre cele mai vechi teme poetice: iubirea”. ■ *Proza, ca anchetă și proces* este titlul cronicii lui Hristu Cândroveanu la romanul *Andra* al lui Mihai Stoian. ■ Laurențiu Ulici recenzează dur, la rubrica „Prima verba”, volumul *Play back – ființa lucrurilor* de Adi Cristi; criticul remarcă „veleitarismul pe cât de gol în substanță pe atât de plin în pretenții și răul gust împins până la trivialitate”, frazeologia pretențioasă, „moara de vorbe” etc.; indignarea criticului are însă, după cum scrie în finalul recenziei, alte motive: „Dacă nun mă înșel, e vorba de un debut și, dacă iarăși nu mă înșel, la această editură, ca de altfel, și la altele, mai puțin Litera, se debutează prin concurs. Fac de câțiva ani parte din juriul Editurii Albatros, dar nu știu cum se face că nu-mi aduc aminte să fi citit, în manuscris, cartea de acum. N-ar fi nimic că nu-mi aduc eu aminte (deși, cândva, credeam că am o memorie bună), dar teamă mi-e că nu-și aduc aminte nici colegii de juriu Constanța Buzea și Mircea Martin... Nu sunt dintre cei care dogmatizează ideea debutului prin concurs, din contra, am îndoieli în legătură cu eficiența ei, ca atare nu am nimic împotriva debuturilor în afară de concurs. Nu mi se pare însă echitabil ca un poet foarte talentat, cum sunt destui, să fie obligat să treacă, nu totdeauna cu succes, prin două etape sever selective ale unui concurs de debut, iar un veleitar abundent și, probabil, insistent, care în mod normal n-ar fi trecut nici de prima selecție, să-și vadă atât de ușor numele pe o carte. Să se fi înțeles că pot debuta în afara concursului numai cei care sunt și în afara literaturii?! Mai știi...”. ■ Horia Stancu publică câteva „fragmente de roman”, *Șamanul și apoticiarul*, iar Teodora Sadoveanu și Toma George Maiorescu semnează câte o proză scurtă, *O întâmplare fantastică*, respectiv *Dihorul „Boierului”*. ■ La rubrica „Teatru”, Radu Anton Roman scrie despre piesa lui Dumitru Solomon, *Diogene câinele*, pusă în scenă, la Teatrul evreiesc de stat, de George Teodorescu, spectacol căruia cronicarul îi impută o serie de „prețiozități” și „piruete

inutile”. ■ Tot aici, Marian Popescu scrie despre *Arta conversației*, dramatizarea Ilenei Vulpescu și a lui George Bănică după romanul de succes, bine primit de critica literară, al aceleiași Ileana Vulpescu, în regia lui Eugen Todoran. ■ La rubrica „Cinema”, Romulus Rusan scrie succint despre filmul *Ochi de urs* ecranizarea lui Stere Gulea după romanul sadovenian, „un film de cameră, o partitură silvestră, naturistă, interpretată însă la instrumente moderne și complicate”.

● [„*Tribuna*”, nr. 28] Două poeme patriotice (*Ai vrea să fii* și *Desen după natură*) semnate de Victor Felea, respectiv de Negoită Irimie, deschid numărul. ■ Textul lui Ion Oarcășu, *Deschideri politice și literare*, insistă asupra realizărilor din cei 18 ani trecuți de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român: „Deschiderile politice și literare ale celui de-al IX-lea Congres al P.C.R. au devenit realități de prim ordin. Diversitatea modurilor de expresie; atitudinea antidogmatică, nerestrictivă; spiritul științific marxist, deschis dialogului cu alte orientări estetice și ideologice contemporane; literatura, creația ca principale păstrătoare ale specificului național; cunoașterea și asimilarea valorilor umaniste produse pe alte meridiane – sunt astăzi forme de creativitate care ne îndreptățesc să privim la ziua de mâine cu încredere legitimă. Din avanpostul lor de verificatori ai universalului, cum spune G. Călinescu, scriitorii pot într-adevăr crea durabil și esențial la îndemâna întregii societăți românești, care, construind, se definește și se descoperă pe sine”. ■ La rubrica „Ecouri”, Livius Ciocârlie vine cu „câteva precizări”, referitoare la modul în care Adrian Marino îi recenzase, tot în „*Tribuna*”, cartea de *Eseuri critice*: „Nu mă voi referi la caracterizarea felului meu de a scrie. N-o fac fiindcă este dreptul criticului, atunci când este de bună credință, să consemneze orice păreri și fiindcă găsesc caracterizarea sugestivă, ceea ce nu surprinde din partea unui critic de talia lui Adrian Marino. Mă surprinde, în schimb, constatarea că prin modul Domniei Sale de a prezenta ideile cărții s-au produs mari alterări de sens. A nu mă explica ar presupune, prin tăcere, să le confirm. N-am scris, cum se afirmă cu ironie, că *cineva* ar avea o minte așezată și profundă. Așezat și profund, am scris, este Eugen Simion. Astfel de elogii, mi se reproșează, nu pot fi aduse decât unui Hegel sau unui Marx. Ar fi fost leal ca numele lui Eugen Simion să fie pomenit pentru ca cititorii revistei să poată aprecia. Ce-i drept, dacă numai gânditori ca Hegel și Marx sunt profunzi atunci elogiul a fost deplasat. Iar dacă mințile așezate sunt tot atât de rare înțeleg și eu că altă explicație a exagerării decât politica mea literară nu se putea găsi. Tot din politică, deci din interes, îmi citez – pare-se – numai prietenii. Eu aș fi zis că am citat din cine mi-a oferit un exemplu potrivit pentru o anumită idee. Când am scris despre Macedonski l-am citat, cum era și firesc, pe Adrian Marino. Toate acestea sunt secundare și nu m-aș fi simțit îndemnat să răspund dacă nu mi s-ar fi atribuit în articol opinii despre relația teoria și critica literară în care nu mă recunosc. Nu cred deloc, cum mi se atribuie, cum mi se atribuie, că în relație

cu critica teoria literaturii ar fi prin definiție ‘rigidă, sistematică’, ‘opresivă’, ‘model paradigmatic, restrictiv’. În esul intitulat *Critica teoriei și teoria criticii* am dezvoltat ideea că relația dintre teorie și critică este variabilă. Unele metode critice sunt vecine cu știința literaturii și au nevoie de un aparat teoretic explicit. Cu cât metoda critică este mai îndepărtată de știință, cu atât ea își încorporează teoria până ce semnele exterioare ale acesteia dispar. Într-o critică autentică lipsită de conștiință teoretică, explicită sau nu, nu cred. Am mers până acolo încât am afirmat că până și cronicarul are interes să fie bun cunoscător de teorie. Prin urmare, nu înțeleg de ce era nevoie să mi se explice cu atâta superioritate o idee pe care eu însumi o susțin. E adevărat, am scris că în vremea noastră ‘în loc ca teoria să se nască din reflecție asupra lecturii, se întâmplă invers: lectura va fi îndrumată – citește: strâmtorată – de teorie’, dar m-am referit foarte limpede la o anumită teorie contemporană și nu la teorie în general. Știu și eu că a face aceeași afirmație cu privire la hermeneutică ar fi greșit. Tot în legătură cu o anumită teorie – aceeași, a textului – am susținut că a avut tendința de a se dezvolta autarhic, din propriile ei premise și nu în contact cu literatura. Obiecția nu presupune cătuși de puțin că atunci când se verifică prin lectură teoria n-ar fi îndreptățită să propună ‘concepte fundamentale, ipoteze, metode prealabil definite, experimente orientale etc., etc....’. nicidecum uimit de greșeli atât de elementare, Adrian Marino respinge în cea mai mare parte a articolului puncte de vedere inexistente în cartea mea. Și mai ciudat, în două rânduri le respinge servindu-se de propriile mele formulări. Ar reieși că, minte haotică – și prea puțin așezată – având, nu țin seama de la o pagină la alta de ce am afirmat. [...] Nu vreau să închei înainte de a mai face o precizare. La un moment dat, Adrian Marino se referă ca la o posibilitate de umplere a unor goluri în cunoștințele de teorie la lucrările Domniei Sale. Vreau să-l asigur că le cunosc și le prețuiesc. Dacă nu le-am folosit este pentru că am privit problemele teoriei și ale criticii din altă perspectivă. Dar mi se poate concede, cred, ceva: nefolosindu-le, nici nu le-am răstălmăcit”. ■ La „Starea prozei”, Vasile Andru scrie despre *Peisajul epicii actuale*. La „Viața literară”, Ion Vlad scrie despre volumul *Radiografii 2* al lui Petru Poantă.

15 iulie

● [„Contemporanul”, nr. 29] Anghel Dumbrăveanu semnează, pe a doua pagină a numărului un grupaj de trei poeme. ■ La rubrica „Didactica”, Constantin Ciopraga scrie despre *Contemporanii în manuale*, a căror număr în manuale îi pare prea mare în raport cu numărul restrâns de or: „Experiența reclamă o adecvare rezonabilă a autorilor de studiat la volumul de timp afectat de programe, de unde necesitatea unei selecții atente. Și mai ales să nu fie omis criteriul calității. În manualele pentru școală generală figurează texte de nivel scăzut (de ce, de exemplu, un Șerban Nedelcu, motiv pentru care atenta

lor remaniere e un deziderat”. ■ Nicolae Manolescu semnează un articol dedicat lui Al. Ivasiuc, *Tinerețea veșnică a scriitorului*, care ar fi împlinit 50 de ani în data de 12 iulie 1983: „Ca și cum ar fi avut angoasa timpului, Alexandru Ivasiuc s-a grăbit neconținut să scrie și să publice. Nu și-a permis niciodată să revină asupra unei cărți sau asupra unui articol. Rubrica săptămânală din „România literară” o scria luni sau marți dimineața, așteptat uneori de șoferul redacției în fața casei. Toate cărțile îi stăteau sub semnul termenelor de predare. Pe când făcea corectura la șpalturi la una din cărți, atenția lui era deja concentrată asupra următoarei. Îi plăcea mai mult să le înceapă decât să le sfârșească. Acest lucru se observă cu ușurință în aproape toate: dacă primele capitole sunt îngrijite și chiar meticuloase, ultimele par expeditate. Am discutat adesea cu el despre acest fel de precipitare care îi periclita finalurile romanelor și m-am lovit de aceeași reacție: „Crezi că un om ca mine trăiește destul, ca să poată stăruia asupra fiecărei pagini, asupra fiecărui cuvânt?” Pe atunci credeam că ceea ce îl presa era timpul risipit (și nu din voia lui), în tinerețe, până la treizeci de ani, înainte de a deveni scriitor. Destinul lui Alexandru Ivasiuc a fost al unui om grăbit. Febrilitatea, pe care toți care l-au cunoscut i-au putut-o constata, venea probabil din această frică de timp. Proiectele lui nu băteau departe, în timp; erau legate de articolul pe care urma să-l scrie sau de romanul pe care-l contractase cu o editură. Nu l-am auzit niciodată nutrind altfel de planuri de viitori. Trăia în prezent, alimentându-și preocupările și obsesiile din trecut: conștiința lui abolea constant viitorul. Acestea sunt dimensiunile fundamentale ale personalității lui. Avea orgoliul pasionatului care se cheltuiește rapid în fiecare act și o neîncredere absolută în ceea ce nu este de față. [...] Iubea actualitatea, dar nu exclusiv pe latura efemerului. Actualitatea avea pentru el un înțeles istoric. Orice gândea, se umplea de istorie. Istoria nu era doar o cutie de rezonanță, ea conținea, în ochii lui, explicația tuturor lucrurilor. Din acest punct de vedere, indiferent din ce epocă era subiectul romanelor, retrospectiv joacă rolul principal. Majoritatea personajelor își aduc aminte, se întorc spre trecut, își încarcă bateriile din reflecția asupra istoriei, fie aceasta de ordin personal sau colectiv. Istoria reprezintă creuzetul în care se topesc la un loc toate forțele care pun în mișcare ființa umană și societatea”. ■ Tot despre Al. Ivasiuc scrie și Nichita Stănescu în articolul *Un ghimpe pentru un trandafir*: „Cu Alexandru am avut una dintre cele mai stranii prietenii scriitoricești. Ne-am împrietenit brusc, datorită Titei Chiper, strălucit reporter în epocă și coleg, în tinerețe, de redacție, în cadrul unelor din nenumăratele ‘balcoane’. Ce erau ‘balcoanele’? La redacția fostei „Gazete literare” de pe Ana Ipătescu 15, în orele în care nu aveam prea mult de lucru (lucram nenormat) Tita mă invita să facem câte un ‘balcon’. Deci, ieșeam pe balconul acelei clădiri și vorbeam una-alta ale literaturii când într-o zi mi-a spus de un om deosebit de dotat după părerea ei, și ca-n majoritatea cazurilor avea dreptate din nou, despre Alexandru Ivasiuc, ca despre un om cu o biografie tragică, de o dotare excepțională.

La scurtă vreme m-am împrietenit cu Alexandru (evident prin Tita) iar acesta m-a fermecat, ba mai mult decât atât, m-a subjugat prin inteligența lui scripitoare. Dintre literații cu care existența mea literară a avut de-a face în mod mai apropiat numai cu Petre Pandrea l-aș putea compara pe Alexandru Ivasiuc, ca inteligență creativă. Am avut prieteni la toartă și dușmani la amforă. Mai mult decât atât, un an întreg nu ne-am vorbit (ce-i drept, fusesem plecat în America cu o bursă) dar, totuși, nu ne-am vorbit un an de zile ca apoi să ne-mpăcăm furtunos și uite-așa în chip alternativ în care însă a prevalat prietenia. Alexandru știa aproape toate dialectele limbii americane și dacă mi-aduc eu bine aminte o puzderie de alte limbi de circuit european. Era atât de bine informat asupra literaturii politice din lume încât o noapte întreagă nu te plictiseai când analiza o carte politică. Ar fi fost, în tradiția lui Titulescu, un strălucit diplomat în slujba idealurilor umanismului socialist. Mi-aduc aminte, în câteva rânduri îmi povestea ideile articolului ce urma să-l publice la rubrica din „Contemporanul” condus pe atunci de George Ivașcu (să fi fost „Contemporanul”, să fi fost „România literară”? și ideile pe care mi le povestea îmi păreau absolut ieșite din comun, unele din ele frizând culmea gândirii abstracte a generației noastre. Ele ar fi trebuit să fie imprimate pe bandă de magnetofon așa cum le rostea Alexandru Ivasiuc. Scrisul pe hârtie îl făcea să devină stilist, să răcească o parte din idei și uneori să-și piardă din strălucirea inițială. Alexandru era un scriitor de bătaie lungă, ideile în capul lui au luat-o înaintea stilului. Cărțile lui au produs un adevărat frison în literatura acelor ani, Alexandru devenise mareț și, ca și Mateiu Caragiale, avea himera unui arbore genealogic pe o treime real pe două treimi fantast. Într-o seară am remarcat lângă căpătâiul patului lui *Almanahul Gotha*. Am surâs și brusc s-a supărat pe mine. Avea dreptate. Noblețea dificilă a caracterului lui îl făcea să descindă dintr-o durere cu arbore genealogic, adică din memorandiști. Nu știu dacă mă iubea foarte tare, pentru că-l supăram foarte des. Ce-i drept, și el pe mine. Dar tot timpul, cum au și rămas documente scrise, mi-a încurajat felul meu de a scrie cu o generozitate pe care prozatorii de astăzi și-au pierdut-o de multă vreme. Era credul ca un miel și puternic ca un taur. Forța lui Alexandru Ivasiuc stă tocmai în aceea că el însuși își supraviețuiește năprasnicei sale morți. Stimate cetitorule, iartă-mi rândurile scrise neglijent; atunci când ți-aduci aminte de un om pe care l-ai iubit și-l iubești încă ți-e foarte greu să-l evoci în adevărata lui profunzime măreață”. ■ Titu Crișcu consemnează un interviu cu Al. Piru despre critică și istorie literară, *Nu cercetez autori în sine ci raportați la marile valori*; printre altele, întrebat fiind dacă în literatura actuală există fenomene negative, răspunde: „—Există niște fenomene negative, dar nu sunt caracteristice. De exemplu, un oarecare mimetism, o potrivire de modele străine de circulație care sunt efemere fără îndoială. Mai demult se programa un onirism programatic ori dacă visul este o sursă literară nu toată literatura poate să fie despre vis. Au mai fost și cazuri de încifrare continuă a limbajului poetic ca să nu mai poată fi

înțeles de nimeni. Aceste fenomene au trecut și dacă azi cineva mai scrie așa nu are șanse. Lumea le citește și le întoarce spatele cu dispreț. Literatura trebuie să aibă un ecou în public și cine scrie literatură pentru el însuși, cine scrie confuz... Dar să dau un exemplu: Constantin Abăluță scrie mult dar se înțelege puțin, aproape nimic. Eu nu l-aș publica, dar asta nu înseamnă că el nu poate să publice, poate tocmai ca un exemplu care nu trebuie urmat. Și mai sunt și alții, numeroși, mai ales în poezie unde se practică, adesea, limbajul acesta întortocheat, confuz și obscur uneori, pentru că mulți cred că în obscuritate stă și subtilitatea unei literaturi. Eu cred că marile idei, sentimentele pot fi exprimate foarte clar și nu avem nevoie să umblăm prin ocoluri zigzagate ca să creăm o limbă artificială și fără accesibilitate”. ■ Florin Manolescu recenzează volumul lui Radu Cosașu, *Ficționarii (Supraviețuiri, IV)*: „Dar cine nu va citi împreună cele patru volume ale *Supraviețuirilor* lui Radu Cosașu, apărute din 1973 până azi, nu va înțelege nimic din structura complexă a acestor texte, care nu sunt în exclusivitate nici ficțiune, nici memorialistică, nici autobiografie și care ne propun o formulă literară extrem de originală, chiar dacă până la un punct și Mircea Eliade a încercat ceva asemănător în *Isabel și apele Diavolului*, în *India*, sau în *Șantier*. Căci de la primul la cel de-al patrulea volum, intitulat *Ficționarii*, se petrece un fenomen spectaculos, care poate fi considerat în același timp ca expresie a unui complicat proces psihologic și a unei rafinate strategii literare, cu consecințe dintre cele mai neașteptate pentru cel care încearcă să analizeze literatura ca specie sau ca gen. În rezumat, un număr relativ constant de întâmplări cu caracter autobiografic, distribuite cronologic, ca în cele mai multe dintre prozele analeptice (copilăria, școala, debutul literar, armata, gazetăria, activitatea într-o fabrică, ‘la munca de jos’, călătoriile, iubirea) sunt relatate de mai multe ori de un personaj care se metamorfozează în timp ce povestește, până la a se identifica cu însuși autorul, Radu Cosașu. [...] În ce mă privește nu voi da termenilor de document și de ficțiune un caracter absolut, adică nu-i voi raporta doar la un număr de referințe exterioare, chiar dacă această operațiune este astăzi posibilă, căci în *Supraviețuiri* este vorba despre *Revista elevilor* și despre Maria Banuș, despre Marin Preda și Zaharia Stancu, despre Labiș, Lucian Raicu sau despre Școala de literatură ‘M. Eminescu’, de la ‘șosea’. De fapt, textele lui Radu Cosașu sunt referențiale și auto-referențiale, în același timp, și de aceea noțiunile de invenție și de autentic sunt nu numai absolute, dar și relative, într-un context autonom, în care ultimul termen devine invarianta celui dintâi. Radu Cosașu – Oscar Rohrllich reprezintă ‘documentul’, autenticul, unicul, Mihai Cîmpeanu, Ben, Relu etc. sunt variantele acestui concept, la care în cele din urmă se ajunge. În același fel, factologia vastă a celor patru volume înaintează spre punctul ‘ideal’ al unicității referințelor când, cu o formulă foarte exactă a prozatorului, omul reușește să-și pună sufletul de acord cu faptele lui. Numai în acest cadru esențial al dinamicii textelor lui Radu Cosașu, care reușește să

transforme un delicat mecanism psihologic într-o tehnică literară de o surprinzătoare originalitate narativă (în înțelesul că face aproape imposibilă indicarea unei granițe ferme între ceea ce este un text de întrebuintare și un text ficțional) pot fi în continuare analizate toate celelalte elemente ale *Supraviețuirilor*, tehnica dezvăluirilor treptate, fraza cu etaje proustiene, sărind cu repeziciune dintr-un plan al memoriei sau al referințelor într-altul, până la treapta cea mai sofisticată, a etajului livresc, sau extraordinarul stil *pince-sans-rire* în care este reutilizat tot vocabularul radical-proletcultist al anilor '50, la care, adăugând o nuanță de tristețe, de disperare sau de naivitate, se obține celebrul 'efect Malec', al celor ce-i fac pe alții să râdă, în timp ce ei par să rămână serioși. În stilul acesta de mare profesionist al ecranului și al ateneelor populare, nimeni nu va reuși să povestească mai bine decât Radu Cosașu o cursă de cai, un meci de hochei sau filmul unui roman de Babel, abandonat pe o bancă, de frică, după un volum de Mircea Eliade, îngropat la Poiana-Țapului, lângă un copac. Vorbind despre toate aceste lucruri, într-un ritm de o aлегrețe inimitabilă, cu un punct maxim în dialogurile năucitoare prin verva și prin naturalețea lor, Radu Cosașu a putut lăsa la un moment dat impresia că supralicitează și cineva i-a atras chiar atenția că 'va pieri' de propria sa voioșie, exagerată prin dimensiunile ei. Dar voioșia naratorului este și ea un document, o marcă a 'bolii' de care suferă eroul *Supraviețuirilor* ('un caz de post-revoluție') căci nu numai cei care tac încearcă să ascundă ceva, ci și cei care vorbesc prea mult. În *Supraviețuiri*, literatura este pentru Radu Cosașu un document care devine cu timpul ficțiune, iar omul este suma secretelor pe care le ascunde și le dezvăluie, 'în lumina unor necesități a căror înțelegere îl fac, cu adevărat, liber". ■ George Chirilă recenzează volumul lui Haralamb Zinc, *Dosarul aviatorului singuratic*. ■ Laurențiu Ulici semnează o cronică a volumului *Versuri* al lui Mircea Ciobanu: „ E adevărat că tocmai specificul contemplației lirice și calma, insinuanta recurență a unor motive și sintagme poate să facă dificilă receptarea poeziilor lui Mircea Ciobanu. O anume senzație de discurs hermetic parvine la cititor, mai cu seamă la cel obișnuit cu autonomia tropilor, a metaforei în primul rând, sau cu efectele spontaneității. Poetul nu e deloc un spontan și nu sacralizează inspirația; din contra, el, își pre-meditează poemele, e un rigorist cu simț muzical superior, nu în sensul elementar al curgerii ritmate a versurilor ci în sensul unei desfășurări simfonice și al dispunerii cu rafinament a accentelor. Nimic nu e întâmplător într-o poezie de Mircea Ciobanu, deși uneori, mijloacele retorice, bunăoară adresarea colocvială, ar trimite spre improvizație. Sub coaja de mare gală a frazeologiei poetului e miezul de foc al unei sensibilități gânditoare, de acuitate rară". ■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea scrie despre volumul IV din *Jurnalul* lui Titu Maiorescu, ediție îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon: „ Ediția Georgetei Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon prezintă o supravegheată acuratețe sub raport textologic. Aș

spune chiar că acest volum, (ca și precedentul) este mai atent ‘lucrat’ decât primele două. Nu același lucru se poate spune despre notele care însoțesc scrisorile. Aici editoarele au procedat cu o excesivă parcimonie. Pe scurt, notele sunt puține și insuficiente. Nu aflăm nimic, de pildă (deși era absolut necesar) despre scandalul elevilor de la Gimnaziul ieșean care a determinat numirea lui Maiorescu ca director, despre cauzele demisiei din 1863-1864 a unui grup de profesori ai Universității ieșene. S-ar fi convenit, de asemenea, note adecvate despre unii dintre profesorii ieșeni (Șt. Micle, V. Lates, Gheorghiu, V. Alexandrescu- Urechia etc.), la început prieteni ai lui Maiorescu, apoi adversarii săi neîmpăcați și prigonitori ai *Junimii*. Lipsesc aproape cu totul note de informație despre unii folozofi germani pe care Maiorescu îi citea sau le utiliza lucrările. Să ne oprim aici, deși, la acest capitol ar mai fi multe de spus. E de așteptat ca viitoarele volume să remedieze fundamental această acum sărăcăcioasă ținută a aparatului critic. Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon, familiarizate cu opera lui Maiorescu, ar trebui să se informeze mai atent asupra epocii pentru a asigura acestei ediții calitatea înaltă pe care o merită”. ■ La rubrica „Debut”, Dan C. Mihăilescu consemnează volumul *Proza criticilor* al lui Ioan Holban, „cartea (de vizită) a unui excelent analist al structurilor epice, dotat cu o serie de calități care certifică deopotrivă un diagnostician și un practician serios, experimentat și subtil al lecturii: asimilând cele mai noi câștiguri ale naratologiei, dublându-le cu o perspectivă exactă și complexă asupra istoriei și teoriei literare, Ioan Holban este totodată un spirit de natură lovinesciană, aplicat în mod curent asupra dinamicii prozei contemporane”. [...] Considerată în sine, cartea lui Ioan Holban este o ‘disecție’ efectuată cu cel mai modern instrumentar și de către un ‘chirurg’ excelent, însă asupra unor ‘cazuri’ spectaculoase; cu tot talentul analitic și oricâtă minuțiozitate demonstrează criticul în demontarea și resintetizarea structurilor prozei lui Lovinescu și Ibrăileanu, validarea strict estetică a acestora (în special în primul caz) este insuficientă. Lucru motivabil, e drept, prin însuși specificul actului creator principal al celor doi, critica literară. Cu atât mai mult se impunea cu necesitate un preambul teoretic bine pus la punct, spre a dovedi necesitatea unei atari opțiuni exegetice”.

● [„Flacăra”, nr. 28] Constantin Crișan scrie despre „remarcabila ediție” din operele lui Ovid Densusianu, îngrijită de B. Cazacu, Ioan Șerb și Florica Șerb. ■ Hristu Căndroveanu recenzează volumul de poezie al Ștefaniei Plopeanu, *Elegii vorbite*. ■ Sub genericul „Poezii din marea lirică de după al IX-lea Congres”, sunt publicate poeziile de: Ana Blandiana (*Doina*), Constanța Buzea (*Laudă României Socialiste*), Nichita Stănescu (*Polul viitorului*), Vasile Nicolescu (*Pământ etern*), Grigore Hagiu (*A fi cârmaci*), Geo Dumitrescu (*Inscripție pe piatra de hotar*), Marin Sorescu (*Trebuiau să poarte un nume*). ■ Adrian Păunescu scrie un scurt text prin care introduce un poem de Teodor

Păcă, *Vă las în valea acestei stinse plângeri*. ■ Florin Mugur scrie un text frumos despre Alexandru Ivasiuc care, în iulie 1983, ar fi împlinit cincizeci de ani.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 28] Numărul e pus sub semnul împlinirii a optsprezece ani de la cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român. ■ Eugen Barbu publică partea a unsprezecea din studiul *Ariel, spre toamnă...*, aplecându-se asupra volumului *Epica Magna* al lui Nichita Stănescu. ■ George Morărel semnează un articol intitulat *Teoria romanului de montaj*, destul de acid la adresa noului roman românesc în care, din cauza montajului, identifică mereu „un înregistrator mereu întrerupt, iar la capăt, prin repetiție, aproape un carnaj, pur și simplu un autor ciopârțit și un notator stins”. ■ Pavel Pereș recenzează romanul lui Ion Butnaru, *Trecerea*.

● [„**Cronica**”, nr. 28] Haralambie Țugui publică, pe prima pagină, poemul patriotic *În gândul patriei*. ■ Liviu Leonte publică o recenzie a cărții de proză *Iubirea din strada a șaptea* de Ion Hurjui. ■ La „Cartea de critică”, Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul lui Nicolae Florescu, *Profitabila condiție*. ■ La „Cartea de poezie”, Ion Apetroaie recenzează placheta de versuri *DavinciAna* a lui Adrian Voica. ■ George Popa publică poemul *Judecata*. ■ La „Cronica literelor”, Elvira Sorohan publică articolul *Paternitatea piesei „Occisio Gregorii... ”*.

● [„**Orizont**”, nr. 28] Aniversarea a optsprezece ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R. este pretextul mai multor texte prinse în acest număr. ■ Cornel Ungureanu evită cumva tema și retorica oficială scriind onest despre patru autori considerați relevanți pentru literatura Banatului consacrați în cele două decenii trecute de la cel de-al IX-le Congres: Anghel Dumbrăveanu, Nikolaus Berwanger, Franyö și Eugen Todoran. ■ Nu la fel de degrevate de balastul ideologic sunt textele puse sub genericul „Literatura – act de implicare socială și de conștiință națională”, texte semnate de Lucia Jucu-Atanasiu, Nikolaus Berwanger, sau poeme de același Nikolaus Berwanger, Lucian Bureriu, Vladimir Ciocov, Crișu Dascălu, George Drumur, Alexandru Jebeleanu, Ilie Măduța, Ivo Muncian sau Ion Dumitru Teodorescu.

● [„**Ramuri**”, nr. 7] Articolul inaugural al revistei, *Misiunea scriitorului*, consemnează și comentează Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România în cadrul adunării omagiale consacrate împlinirii a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români: „Mesajul reafirmă, de asemenea, necesitatea ca Uniunea Scriitorilor și asociațiile sale să asigure un climat de emulație, un cadru optim de dezbateră a lucrărilor valoroase, de combatere a producțiilor minore, lipsite de mesaj și nerealizate artistic, într-o atmosferă de exigență și principialitate comunistă, de stabilire a unor relații sănătoase, constructive, între toți slujitorii condeielui. Uniunea scriitorilor și organisme sale au datoria de a asigura un larg schimb de experiență și de opinii asupra tuturor problemelor legate de desfășurarea și

orientarea activității scriitoricești. De asemenea, Uniunea Scriitorilor și organele sale trebuie să-și îndeplinească mai bine decât până acum rolul de a asigura contactul permanent și nemijlocit al scriitorilor cu realitățile patriei, cu munca de pe șantiere, din fabrici și uzine, de pe ogoare, iar ca organizație componentă a F.F.U.S., Uniunea Scriitorilor trebuie să-i antreneze și mai mult pe membrii săi, pe toți scriitorii la viața politică și obștească a țării, la înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului nostru”. ■ Octavian Paler este invitatul rubricii dedicate „interviului” revistei, realizat de Gabriel Chifu; scriitorul vorbește despre cariera, izbânzile și eșecurile meseriei de ziarist, despre anii debutului, despre rădăcinile intelectuale, despre călătoriile reale și imaginare, despre receptarea cărților sale și condiția de romancier. ■ Ileana Mălăncioiu scrie despre „lunga călătorie a lui Sorin Titel”, plecând de la experiența modernistă practică de acesta în *Noaptea inocenților și Lunga călătorie a prizonierului* și observând deplasarea de viziune în *Femeie, iată fiul tău...*: „Cu sufletul meu înclinat să nu prea mai creadă în minuni, rămân cumva mai aproape de *Lunga călătorie...* Poate și pentru că eu nu găsesc în această carte nimic în plus și nici o fisură. Poate și pentru densitatea ei rar întâlnită (în 130 de pagini se spune cât în zeci de tomuri care copiază alandala lumea reală). Poate și fiindcă știu că această carte i-a adus succes autorului ei și în afara granițelor țării și mă tem că în noua fază va fi și mai greu de tradus și de înțeles în alt context cultural. Cu gândul însă, înclin, fără îndoială, către noua viziune a autorului care este mai generoasă. Viziune cu care, dacă reușești să cucerești lumea, o cucerești într-un mod mai durabil”. ■ Eugen Simion publică partea a doua a studiului dedicat poeziei lui Virgil Mazilescu, *Enigmatica simplitate*: „Nu cred că mă înșel spunând că antipaticul, nepoeticul cuvânt exprimă ceva din dificilul demers liric al lui Virgil Mazilescu: p penetrație lentă în lespeda limbajului simplu, o încercare a suprafețelor dure pentru a afla un loc de trecere spre cealaltă parte a vorbelor, o iritantă, în fine, pregătire pentru a găsi tonul acelei enigmatice simplități la care aspiră, în fond, poetul”. ■ Maria-Luiza Cristescu publică o proză scurtă, *Zi de vară cu mușcate*. ■ Rodica Locusteanu recenzează cartea Anei Blandiana, *Proiecte de trecut*, iar Costin Tuchilă scrie despre romanul *Septembrie* al lui Nicolae Calomfirescu. ■ Ion Ilie Iosif consemnează trei intervenții în cadrul dezbaterii privind statutul literar al literaturii S.F: Adrian Rogoz (*Destinul anticipativ al literaturii*), Alexandru Mironov (*La Craiova – un nucleu*), Dan Culcer (*Coerența textuală*) și Dan Ursuleanu (*Argumente literare*). ■ *Scaunul singurății* este titlul cronicii scrise de Constantin Dumitrache la trilogia lui Dumitru Popescu, *Pumnul și palma*, „o amplă frescă a revoluției socialiste”. ■ Sub titlul *Echilibrul spiritului critic*, Ion Pecie scrie despre personalitatea critică și literară a lui Eugen Simion, punând în discuție trei dintre cărțile acestuia, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii, Dimineața poezilor și Întoarcerea autorului*: „Bun cunoscător al literaturii franceze, familiarizat cu metodele critice mai vechi și mai noi, criti-

cul român se ferește sistematic să cadă sub robia unei metode. Reîntoarcerea la biografismul de tip beuveian i se pare imposibilă. Respinge psihanaliza ca metodă critică dar, fin psiholog, construiește o frumoasă teorie pe o intuiție... psihanalitică: ‘criza paricidă’ a lui Marcel Proust. Rădăcinile aversiunii lui Proust față de Sainte-Beuve trebuie căutate – cum demonstrează Eugen Simion – în identificarea (confuzie în mintea lui Marcel) lui Sainte-Beuve cu Proust-tatăl. Textul respectiv proclamă încă o dată supremația intuiției și a gustului asupra oricărei metode. Valul semiotic a fost trecut cu bine. Criticul și-a sporit cunoștințele, a chemat intuiția la ordine, a dat o bază teoretică analizei empirice, și-a fertilizat fraza și atât. Când apelează, ocazional, la concepte precum: scriitură, text, scriptor, semnificant și semnificat, denotație și conotație, orizont de așteptare etc. (cuvinte la auzul cărora cercetători fără har se topesc de plăcere), Eugen Simion o face cu aerul celui pus într-o situație ușor neplăcută. Nu l-a acaparat acest limbaj, deși îi e perfect cunoscut, nu se înclină în fața nici unei ideologii literare, n-a capitulat în fața nici unei metode critice”. ■ George Popescu semnează un articol intitulat *Ion D. Sîrbu sau fascinația ideii*. ■ Sub titlul *Radiografia socialului*, Romulus Diaconescu scrie despre dramaturgia lui Paul Everac.

16 iulie

● [„Luceafărul”, nr. 28] La „Cronica literară”, M. Ungheanu scrie despre volumul de proză *Calul negru* de Stelian Gruia. ■ Artur Silvestri recenzează romanul lui Gheorghe Schwartz *Efectul P.*, „o proză de natură mitică, modernă în expresie, scrisă pe alocuri cu virtuozitate”. ■ Valentin F. Mihăescu scrie despre volumul lui Alex. Ștefănescu, *Între da și nu*, receptat negativ și amendat pentru „incoerență”, „excesiva metaforizare”, „tendința de a povesti povestirea și „absența analizei planului compozițional”: „Din, probabil, voința accesibilității cu orice preț, Alex. Ștefănescu transformă critica într-un anume fel de jurnalistică: aceea care se citește ușor și se uită la fel”. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie de Negoiaș Irimie, Florentin Popescu, Ion Gheorghe, Valentin Caragea, Maria Cerchez, Radu Gange, Valeriu Mircea Popa, Anita Raluca Buzinski, Dumitru Păcuraru, Tatiana Flondor-Lungoci și Dan-Emilian Roșca, și proză de Radu Teodoru.

17 iulie

● [„Scânteia”, nr. 12.721] Dumitru Matală scrie despre *Angajarea morală și patriotică a scriitorului*, un text conformist și stereotip.

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 29] Numărul e dedicat, în mare parte aniversării de 18 ani de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român. ■ La „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre Mircea Muthu. ■ Sub genericul „Generația *Confluente*”, numărul publică două „schițe pentru un posibil portret”, cel al lui Aurelian Titu Dumitres-

cu despre care scriu Dan Grigorescu (*Un poet*), Victor Atanasiu (*Poezia gravă*) și, evident, Nichita Stănescu (*Maraton pe verticală*) care semnează un text foarte empatic: „De Aurelian Titu Dumitrescu mă leagă o prietenie literară cu totul și cu totul aparte, înțeleaptă din partea mea, ca mai în vârstă, nărăvașă din partea lui, ca mai tânăr. Nu pot să îmi explic câte patimi absurde poate să stârnească lucrarea noastră *Antimetafizica*, câte lucruri absolut neadevărate i se atribuie lui Aurelian Titu Dumitrescu. El este un poet în plină evoluție și îl cunosc personal încă de dinainte de a debuta. De la primele lui versuri până la ultimele, există un maraton pe verticală demn de un poet autentic. Dacă-mi aduc bine aminte, am fost primul care l-am semnalat în presă și niciodată până acum nu mi s-a întâmplat să mă desmint de propriul meu gust estetic. Am simțit în el avansarea în cunoaștere, hărnicia și probitatea. Am recunoscut în el chipul tânărului scriitor de astăzi în al cărui caracter poți să ai profundă încredere și în a cărui evoluție poți să ai profundă nădejde. Cartea lui de debut, *Iubire de pietrar*, mi-a plăcut foarte mult, am și scris despre ea, iarăși cred că am fost primul care a scris despre ea, ceea ce îmi dă un punct de onoare. E o carte de debut, o carte pe care poetul a depășit-o deja cu mult, dar eu am citit-o ca pe un buletin absolut necesar al legalizării lui ca poet. Fără nici o îndoială că o carte de debut poate stârni varii opinii. Ar fi și rău dacă n-ar fi contestată întrucâtva de către unii. Contestarea însă, ca să poată fi validată, trebuie să aibă eleganță și să beneficieze de argument, pentru că stările de nervi nu ne interesează ca demers critic. [...] Influențele care i se atribuie au o mică marjă de real, dar sunt asemănătoare cu influențele care mi se atribuie, care, la rândul lor, au o mică marjă de real, corespunzând totuși stării de intelectualitate, care este profund receptivă la valoare. Dacă nu m-ar fi influențat Eminescu, *Miorița* și, în genere, cele mai importante poeme la care am avut acces, n-aș fi avut niciodată, târziu, după treizeci de ani de activitate, posibilitatea de a mi se recunoaște un timbru literar propriu. Nu știu dacă destinul meu literar se potrivește cu destinul literar al lui Aurelian Titu Dumitrescu sau cu al altor poeți care sunt îndrăgostiți de poezie, dar sunt convins că, prin neasemuire de fenomen, putem să remarcăm cu bună dreptate și cu justețe apariția unei noi sensibilități literare”.

20 iulie

• [„*Vatra*”, nr. 7] Numărul se deschide cu un articol de fond semnat de Anton Cosma, *Redescoperirea firescului*, cu un preambul care subliniază însemnătatea Congresului al IX-lea al P.C.R.: „Poate că una din cele mai revelatoare laturi ale revoluției socialiste de la noi după 1965 a fost redescoperirea firescului pentru o societate profund modificată de cutremurarea istorică a anilor 1940-1950, aspirația spre o nouă normalitate socială și spirituală”; articolul încearcă mai apoi să tranșeze diferențele literaturii din deceniul al optulea față de cea din perioada „compromisurilor admisibile” (folosind formula lui Le-

nin): „Primul dintre aceste simptome este acela al lărgirii libertății de creație, al dispariției ‘ușilor închise’. Deceniul opt este, în primul rând, deceniul fără cenzură prealabilă. Scriitorii români fac, pentru prima oară după mai multe zeci de ani, experiența exprimării eliberării de grilajul interdicției. Tematic, stilistic și chiar administrativ, nimic nu îngrădește acțiunea lor în afara propriei conștiințe. [...] Un al doilea simptom al normalizării despre care vorbesc mi se pare că poate fi identificat în relativa abundență a poeziei și romanului acestei perioade. Abundența (comparativ cu alte perioade ale literaturii noastre, firește) poate fi constatată sub toate aspectele: cantitativ, ca număr de texte apărute și ca tiraj, dar și calitativ, ca varietate a formulelor abordate de autori, a temelor și stilurilor. [...] În fine, cel de-al treilea simptom al normalizării literaturii noastre la care mă refer este salutara limpezire a conștiinței artistice, așezarea într-o relație firească a unor categorii inerente sau aferente artei, precum esteticul, eticul, politicul, filosoficul. Dacă în deceniul al șaselea confuzia era aproape o regulă (practicată, uneori, cum se știe, cu premeditare), după 1965-1970, această confuzie se întâlnește mult mai rar. Scriitorii, ca și criticii, au redescoperit natura estetică a artei lor și ei nu mai ‘politizează’ naiv (și ineficient), ci, atunci când conștiința îi îndeamnă și talentul îi ajută, fac realmente artă politică, uneori de mare valoare, alegându-și mijloacele exclusiv în funcție de eficiența lor estetică și temele în funcție de realitatea autentică a omului de azi, cu ‘umbrele și luminile ei’. Concepția despre politic și patriotic, îmbogățită prin asimilarea unei ample și dense tradiții, a dobândit spiritul national care-I lipsea înainte și, odată cu aceasta, o forță de impact reală asupra conștiinței cititorului”. ■ La „Cronică literară”, Cornel Moraru continuă seria prezentării cărților „prozatorilor ardeleni (II), începută în numărul din iunie, recenzând trei romane: *Caii sălbatici* de Radu Mareș – „un document reprezentativ pentru o mentalitate și pentru o epocă, un roman dens, complicat de un anume fel de a scrie. Cartea nu se parcurge fără dificultate, dar în momentele bune, de tensiune autentică, îți vin în minte vorbele cuiva: m-am săturat de deștepți, vreau să cunosc și martiri”; *Opt zile pentru totdeauna* de Cornel Cotuțiu – „scris cu talent, într-un stil vioi și adânc, romanul lui Cornel Cotuțiu oferă o lectură plăcută, o incitantă poveste de învinovățire și răscumpărare”, „un semn indiscutabil al maturizării concepției sale despre proză și existență”; *Fereastră la stradă* de Șt. M. Găbrian: „Talent robust, întotdeauna statornic în opțiunile sale artistice și existențiale, Găbrian are capacitatea rară de a trezi prin povestiri (poate mai mult decât în roman) un acord general, unanim, de conștiință, de încredere în forța scrisului care nu mistifică. Deși cam monotone, datorită atmosferei prea saturate de sens și realitate, paginile sale ni se par cele mai rezistente din proza actuală. De un astfel de autor te simți de fiecare dată profund atașat, într-un fel dezinteresat, în numele scrisului (omenescului) autentic”. ■ Mihai Sin introduce, sub genericul „Biblioteca de proză scurtă”, câteva pagini de proză scurtă a mai multor autori: Valentin

Șerbu (*Gluma*), Ion Ilie Mileșan (*Plimbare de agrement*), Radu Cazan (*Avariție, Mizantrop, Lecția*), Ștefan M. Găbrian (*Probleme*), Ioan Radin (*Tura de noapte, Scenă de interior*), Gheorghe Schwartz (*Un oarecare Knut Olaf Jakobsen*), Gheorghe Voicu (*Cuminte*), Bedros Horasangian (*O dimineată crăpată și tăiată felii la Macondo*), Dan Gârbovan (*Marga*), Dan Petrescu (*Povestea cu jurnalul*), Dumitru Dinulescu (*La malul mării*), Bucur Crăciun (*Animal periculos*), Dumitru Hurubă (*Mijloace de transport*), Dumitru Cicu (*O nouă companie petrolieră*), Ioan Țighiliu (*Greul*).

21 iulie

• [„**România literară**”, nr. 29] Numărul e editat sub semnul împlinirii a 18 ani de la Congresul al IX-lea al PCR, cuprinzând mai multe poeme omagiale, patriotice semnate de Eugeniu Nistor, Radu Felecan, Ion Stoica, Marius Stănilă, George Bera Arădeanu, Viorel Cozma, Teofil Bălaj, Pavel Pe-reș, Ioan Popa Argeșanu, Ion Segărceanu, Emilian Marcu, precum și câteva articole similare susținute cu citate din discursul tovarășului Nicolae Ceaușescu, semnate de Al Tănase, Costin Tuchilă sau Valeriu Râpeanu. ■ La rubrica „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu recenzează poemele Ioanei Crăciunescu din volumul *Iarnă clinică*, „un volum original, puternic, de autenticitate incontestabilă, chiar dacă imaginația poetei suferă în el de o anumită unilateralitate (unde sunt grația, umorul din celelalte culegeri?), care reflectă, probabil, mai puțin o atitudine estetică decât una etică, de moment”: „Conținutul versurilor din *Iarna clinică* e biografismul răspândit prin capilarele versurilor ca o otrăvă perfidă: trăiri neconsumate, care revin ca moroi, lanțuri nedesfăcute și, peste toate, neputința de a uita și de a (se) ierta. Două treimi din poeziile cuprinse în carte sunt de factură erotică, însă nu celebrând sentimentul sau trăindu-l plenar, ci evocându-l aproape cu furie. Poeta privește înapoi cu mânie. Materialul poeziilor ei este amintirea: una pe cât de minuțioasă (multe poezii au drept titlu indicarea unei anumite ore, plus, eventual, minutul și secunda), pe atât de nedorită, de detestată. De aici expresia ambiguă a liricii, în care retrăirea lasă, pe de o parte, intacte senzualitatea, dorința, turmentările unui eros pătimaș și carnal, iar pe de alta, le respinge, le repudiază. Acest amestec de plăcere și de oroare dă specificul *Iernii clinice*. El presupune nu numai două registre afective opuse, dar, mai ales, o combinație foarte expresivă de senzorialitate și de moral, de simțire intensă și de culpabilitate. Nu vreau să se înțeleagă că există în versurile acum ale Ioanei Crăciunescu acea binecunoscută oscilare interioară a multor poeți între bucuria simțurilor și și rezerva etică față de ea, nici că instanța morală joacă un rol de cenzură. Dacă am pomenit de culpabilitate, ea trebuie interpretată aici ca un regret pentru o iubire eșuată și din care poeta n-a știut ori n-a putut să se desfacă înainte ca ea să devină apăsătoare. Poți ajunge să-ți urăști plăcerea de altădată: ceea ce înseamnă că, într-un fel, ea mai este vie (nu urăm ceea ce nu există); și, în acest caz, dis-

prețul, scârba ori furia, în loc s-o anihileze, o potențază. Efectul liric provine în unele versuri din *Iarna clinică* din această permanentă și inextricabilă 'înșelare' a senzorialului de către moral, din trăirea simultană în planuri sufletești, distincte, din hibridul unui eros defunct și prezent, voluptuos și respingător".

■ Cristian Moraru scrie despre volumul de poeme *Celălalt* al lui Domițian Cereanu, concluzionând că „criticul nu are pentru ce a se rușina de poet”, iar Aureliu Goci recenzează volumul lui Alexandru Brad, *Dor de-acasă*. ■ Dana Dumitru prezintă, la rubrica dedicată „Prozei”, *Două romane*, primul, *Trece-rea*, al lui Ion Butnaru, roman ce „ar fi stârnit entuziasmul criticilor din presa literară a deceniului al 6-lea”, ce de-al doilea, *Cumpăna apelor* de Emanuel Copăcianu, „o biografie romanțată, caracterizată printr-o foarte sumară informație istorică (pe alocuri chiar eronată!) și printr-o fantezie elementară”. ■ Tot aici, Sorin Titel recenzează romanul lui Constantin Novac, *Vara nebună cu bărci albastre*, „o carte scrisă cu vervă și cu amărăciune, un roman în care patetismul și ironia se întrepătrund”. ■ Valeriu Cristea scrie, la rubrica „Istorie literară”, despre cartea cercetătoarei și profesoarei Fanny Djindjihașvili, *Antim Ivireanul*, o carte monografică și didactică, „foarte bine asigurată din punct de vedere bibliografic”. ■ Laurențiu Ulici prezintă la „Prima verba”, debutul critic al Sultanei Craia cu un eseu despre literatura lui Zaharia Stancu, *Aventura memoriei*, eseu axat pe o idee bine argumentată, dar suferind și de o anume „redundanță critică”. ■ În partea mediană a numărului, Traian Coșovei realizează un amplu reportaj dedicat Porților de Fier II, „o filă din tomul marelui letopiseț al anilor pe care-i trăim”, pusă sub semnul aceluiași Congres al IX-lea al Partidului Comunist Român. ■ Două articole sunt dedicate lui Constantin Țoiu, aniversat la împlinirea a 60 de ani: unul, emoțional-evocator, semnat de Mircea Scarlat, *Rânduri de la un prieten mai tânăr*, al doilea, un mic studiu critic despre romancierul Constantin Țoiu, *Intelectualitate și stil*, semnat de Lucian Raicu: „Constantin Țoiu este un scriitor exigent cu sine, refractar până la oroare stilului improvizat și lipsei de stil. Îmi plăcea mult la el, acum douăzeci de ani, când l-am cunoscut și am început să-l citesc prin reviste (nu avea cărți, ca alții, tipărite în grabă), ținuta, purtată cu un aer firesc-omenesc, fără vanitate, dar și fără sfială egal de suspectă, îmi plăcea rezerva (și demnitatea) în camaraderie. Cu neputință, îmi ziceam, ca acest tânăr bărbat foarte inteligent, frumos, talentat, mândru, modest și ardent auster, să nu izbutescă în literatură, să lase pe atâția mai puțin dotați, din toate punctele de vedere, să o ia înainte gâfâind și prostește. Oameni ca el, îmi ziceam, ar trebui să se impună și să strălucească, umilind pripita mediocritate; așa trebuie să fie și să arate un scriitor în textul său și în lumea sa. Cuvântul 'simpatic' ceda unor cuvinte mai substanțiale, pe care prudența ne îndeamnă, în planul formelor, să le ocolim. Constantin Țoiu era scriitor încă înainte de a se fi afirmat, o vocație intelectuală și literară cu totul deosebită îi preceda reputația, și ar fi fost păcat și de-a dreptul deprimant ca aceasta să-l ocolească”. ■ G. Dimisianu publică o amplă

cronică (*Sufletul satului*), precedată de o lungă introducere, a volumului lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*: „Lumea țărănească și duhul sever al Transilvaniei sunt cele două surse spirituale îngemănate care au hrănit liric dintotdeauna scrisul lui Ion Horea. Ca reflex al ascendenței țărănești, și în poemele mai vechi și în cele de acum, se face simțită la el o mare sete de comuniune cu natura, dusă până la dorința de transmutare în formele ei, de identificare cu viața ei ciclică. O pornire obscură, un instinct îl îndeamnă pe poet să se vrea totuna cu elementele, dizolvat în ele, răspândit, topit în substanța lor. S-ar zice că un impuls către anularea de sine lucrează în el, o voință de risipire a identității în căutarea unui fertil anonimat. Ceva îi spune poetului că numai încorporat naturii, solidarizat în totul cu aceasta, integrat ritmurilor ei, va putea depăși fragilitatea umană și condiția de efemeridă hărăzită omului în această lume”. ■ Șerban Cioculescu scrie, la rubrica „Breviar”, despre „Correspondența” lui Vasile Alecsandri din perioada 1861-1870. ■ Felicia Antip scrie, la rubrica sa, despre „Jurnalele Sylviei Plath”, insistând asupra „cenzurii” exercitate asupra lor de „editorul consultant”, soțul scriitoarei, poetul Ted Hughes: „Trunchierea este – o știm – tendențioasă, Ted Hughes lăsând să apară numai ceea ce îi convine, nimic din ceea ce ar fi întunecat imaginea de zeu superb și infailibil pe care și-o făcuse, inițial, Sylvia despre el. Aveam să mă conving că lucrurile stăteau încă și mai rău decât mă temusem. Cuvântul ‘omisiune’ pus între paranteze întrerupe fluxul relatării în puncte cheie, făcând-o de neînțeles. Nimic din ceea ce o înfățișează pe autoare într-o postură defavorabilă nu pare să lipsească. În absența contraponderii pe care ar fi exercitat-o, probabil, pasajele eliminate, severitatea judecăților Sylviei Plath despre ea însăși devine disproporționată. Ar mai fi de adăugat impresia neplăcută pe care o degajează tonul voit rece, impersonal, neimplicat, al introducerii și al notelor explicative semnate de Ted Hughes. De o sută de ori mai supărătoare dacă ar fi cusururile acestei prime ediții a *Jurnalelor Sylviei Plath*, ele tot n-ar întuneca marele eveniment literar pe care îl reprezintă apariția ei. (...) Este o operă extraordinară. De o originalitate și o forță comparabilă cu cea a ultimilor ei poeme. O tânără nareză și analizează întâmplări, frământări, bătălii din războiul cu ea însăși. Lumea cea mare apare nu ca un vrăjmaș obiectiv, ci ca un obstacol semiimaginear de depășit în efortul de împlinire și de afirmare personală. Demonul, demonii sunt înăuntru, în sinea ei și, ca atare, sunt înfrunțați, dar și răsfățați, detestați, dar cu neputință de alungat”.

● [„Tribuna”, nr. 29] La „Viața literară”, Petru Poantă scrie despre cartea de poezie a lui Ion Bogdan Lefter, *Globul de cristal*: „Ion Bogdan Lefter radicalizează, în spațiul literaturii autohtone, o tendință atât de specifică liricii moderne: creație și reflectare asupra ei. De fapt, el realizează mai degrabă un ‘program’ poetic decât o poezie propriu-zisă; sau, și mai mult, poezia există doar în măsura în care este produsă în carte, însoțită de tot ceea ce i-ar fi necesar într-o lume străină ei. Voind s-o știe pură, poetul însuși, ca autor,

imaginează diferite ‘torturi’ ale trupului, între care descîrnarea rămîne cea mai sigură terapie. Așadar spiritul și nu materia. O temă, se poate spune, îndelung ispășită, numai că Ion Bogdan Lefter face procesul și nu drama ei. ‘Masochismul’ său estetic cred că are un substrat polemic. El protestează de fapt împotriva nesăbuitei invazii a ‘realității’ în poezie, specifică ultimei generații”. ■ Adrian Marino scrie, sub titlul *Conștiința scriitorului*, despre cartea lui Augustin Buzura, *Bloc notes*, volum ce „relevă o mentalitate singulară, neconformistă, deloc publicistică”. ■ Numărul include un grupaj de șase poezii de Ioan Alexandru.

22 iulie

● [„Contemporanul”, nr. 30] Numărul cuprinde, încă de pe a doua pagină, o antologie omagială de poeme dedicate aniversării a 18 ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R., poeme semnate de Mihai Beniuc, George Țârnea, Nicolae Stoian, Franz Johannes Bulhardt, Alexandru Andrișoiu, Victor Tulbure, Violeta Zamfirescu, Ion Iuga, Liviu Călin, Miklos Lászlo și Vlaicu Bârna. ■ Maria Vodă Căpușan scrie despre *Umberto Eco, romancierul*, o scurtă cronică a romanului *Numele trandafirului*. ■ Câteva texte „aniversare” la tema numărului, în continuarea antologiei omagiale, sunt dedicate orașului Calafat; printre semnatori, Nicolae Țic, Romului Diaconescu și Mircea Horia Simionescu – *Ieșirea din mitologie*: „Gândit după tiparele viitorului, Calafatul se construiește ca un centru înlăuntrul căruia sinteza dintre larga câmpie și produsele ei, pe de o parte, și iscusința și hărnicia oamenilor, pe de alta, urmează să se realizeze pe calea cea mai scurtă, agricultura și industria prelucrătoare completându-se nu numai firesc, dar și, așa cum o cer legile economiei moderne, foarte ieftin și cu maximă economie de energii. [...] Poezia e, și ea, în câștig, și privirea – de foarte de sus, de pe punți și promontorii, sau de foarte aproape, din mijlocul oamenilor strălumiți de efortul muncii și al creației –, percepe metamorfoza ca pe-o biruință a spiritului și a visului cutezător”. ■ Laurențiu Ulici recenzează romanul *Vară nebună cu bărci albastre* de Constantin Novac: „În vervă frazeologică, prozatorul alternează vorbirea directă cu vorbirea indirect liberă, confesiunea cu povestirea de tip obiectiv, descripția cu dialogul, izbutind dinamizarea discursului epic; de la această calitate se trage însă și un defect; iureșul narativ e uneori obositor, alteori roțile narațiunii merg în gol; se ivește adică redundanța epică grație căreia, în ciuda dinamismului, capitole întregi trenează”. ■ Henri Zalis scrie tot aici despre cartea de eseuri a lui Ștefan Iureș, *Amatorul de sâmburi*, iar Cristian Livescu recenzează *Meditațiile critice* ale lui Ovidiu Cotruș. ■ La „Debut”, Dan C. Mihăilescu scrie despre volumul *Îngereasa cu pălărie verde*, romanul Adinei Kenereș, „un roman de-a dreptul entuziasmant”: „Un flux verbal cu totul ieșit din comun, energie imagistică în care se adună, perfect asamblate, elemente argotice și frenezie universitar-colocvială, cornepte filosofice și meditații de natură

sociologică, senzualitate, simfonii lexicale, termeni din filosofie, modă, cinematografie, muzică, gastronomie etc., etc. O frenezie a trăirii cum numai autenticismul generației '28 mai era în stare a se (superb) iluziona că este cu puțință; feroare minată, tot ca acolo, de curgerea grea a lavei existențialismului, cu aburi de nebunie, grotesc și absurd, cu gleznele înfipte în 'les années folles', dar cu sufletul atins de Kierkegaard. *Îngereasa cu pălărie verde* este un roman deopotrivă tragic și sublim, donquijotesc în efervescențele intelectuale, încovoiat de o 'nausée' fără scăpare în ce privește registrul sufletesc. Faldurile infernal (am zice) de sclipitoare ale limbajului cărții sunt menite a 'masca' structurile eșecului psihologic al personajelor; toți eroii sunt 'mal-aimés', dăruirea fizică nu mai contează de vreme ce sinteza spirit-afectivitate este dezintegrată *ab initio*". ■ Constantin Chiriță și Valeriu Râpeanu semnează două texte aniversare dedicate lui Constantin Țoiu, la împlinirea vârstei de 60 de ani. ■ La rubrica „Cartea străină”, Dan Grigorescu scrie despre proza lui Manuel Scorza, *Cântecul lui Agapito*, roman apărut la noi în colecția de la Editura Univers, în traducerea Angelei-Teodorescu-Martin.

● [„**Flacăra**”, nr. 29] Nichita Stănescu publică poezia *România*. ■ Sub genericul „Congresul al IX-lea – un amplu efort demiurgic, o nouă civilizație a culturii”, publică texte omagiale Ion Dodu Bălan, Dumitru Ghișe, Zaharia Stancu, Dumitru Popescu, Dinu Săraru. ■ George Arion scrie, sub titlul *Curajul de a nu te preda*, despre volumul Constanței Buzea, *Cină bogată în viscol*, „o carte tulburătoare”: „Poeta nu-și îngăduie să ne desfete cu tablouri frumoase din natură, să ne scrie idile șagalnice sau să ne înduioșeze cu sentimentalisme ieftine. Ca o nouă Casandră, ea preferă să ne smulgă din inerție și comoditate, din indiferență, avertizându-ne despre iminente nenorociri, prezentându-le pe cele deja existente, pe care, din grabă, din neștiință, nu le băgăm în seamă. Versuri austere poartă spre noi mesaje ce trebuie descifrate cu grijă pentru a nu le pierde sau deforma înțelesurile importante pentru condiția umană”. ■ Adrian Dohotaru recenzează cartea lui Victor Ernst Mašek, *Literatura și existența dramatică*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 29] Corneliu Vadim Tudor scrie, în spiritul aniversării momentului, despre *Mândria de a fi român*. ■ Eugen Barbu continuă, redundant, analiza poeziei lui Nichita Stănescu în partea a douăsprezecea a serialului *Ariel, spre toamnă...*

● [„**Cronica**”, nr. 29] N. Barbu recenzează volumul Ilenei Berlogea *Teatru românesc – teatrul universal (confluente)*. ■ Mihai Dinu Gheorghiu traduce și prezintă un fragment din eseu lui Pierre Bourdieu *Limba și putere simbolică*.

● [„**Orizont**”, nr. 29] La rubrica „Cronica literară”, Cornel Ungureanu scrie despre culegerea de proză a lui Teodor Mazilu *Soarele și ambianța*, ediție îngrijită de Lucian Raicu. ■ Iorgu Iordan este invitatul revistei în cadrul interviului consemnat de Daniel Tei. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie sem-

nate de Gheorghe Azap și Vasile Dan, precum și o proză de Maria Pongracz. ■ Livius Ciocârlie publică un scurt text, *Disocieri*, despre studiul lui N. Manolescu, *Arca lui Noe*: „În legătură cu Nicolae Manolescu s-a format un clișeu comparabil cu acela care face ca, în opinia multora, scriitorilor să le fie interzisă trecerea de la un gen la altul. Nicolae Manolescu, se spune sau se subînțelege, este și e bine să rămână cronicar. E un elogiu în această vorbă, unul considerabil, și totodată minimalizator. În realitate, fiind – prin cronicile lui – o instituție recunoscută a literaturii actuale, Nicolae Manolescu înalță cu fiecare nouă carte și un edificiu critic important”.

23 iulie

● [„**Luceafărul**”, nr. 29] Paul Anghel scrie despre *Sufletul unei culturi*, făcând o radiografie omagială în fond a realizărilor din cei optsprezece ani trecuți de la Congresul al IX-lea al P.C.R. ■ La „*Viața cărților*”, Costin Tuchilă recenzează cartea lui Nicolae Ioana, *Studiul de noapte*. ■ Cristian Moraru scrie despre „performanțele criticii” pornind de la volumul lui Marian Popa, *Competență și performanță*: „Cred că am identificat astfel cea mai importantă deschidere a hermeneuticii lui Marian Popa; în copleșitoarea majoritate a cazurilor, textul critic întreține în mod riguros o relație particulară, de adecvare cu textul literar, tocmai pentru a se putea propulsa, odată depistată specificitatea acestuia, într-un vast orizont filozofic de generalitate”. ■ Sub semnul Congresului al IX-lea e publicat un lung text al lui Eugen Marinescu (*Literatura română și funcțiile ei educative în concepția și opera președintelui României*) și trei poeme omagiale semnate de Nicolae Dragoș, Virgil Carianopol și Gabriel Cheroiu. ■ În același context aniversar, ancheta „*Luceafărului*”, își propune o discuție despre „proza deceniului opt” la care răspund, conformist, stereotip, Gheorghe Schwartz, Ion Marin Almăjan și Titus Suci. ■ N. Georgescu semnează o cronică a volumului de nuvele *Marele învins* al lui Stelian Zamora. ■ În episodul XXVI al rubricii sale, Artur Silvestri scrie despre *Teza cosmopolitismului*, articol încheiat cu o încadrare a câtorva din colaboratorilor *Europei libere* în categoria „adevăraților fasciști”.

24 iulie

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 30] Numărul continuă seria articolelor omagiale dedicate aniversării de 18 ani de la al IX-lea Congres, fiind deschis de un articol de fond intitulat *Nicolae Ceaușescu – personalitatea exponențială*, urmate de alte articole tematice semnate, printre alții, de Ion Lăncrănjan (*O vară de neuitat*) și Ileana Berlogea (*Vocația militantismului – o coordonată majoră a teatrului românesc contemporan*). ■ La „*Pro amicitia*”, Traian T. Cșovei scrie despre poezia Mariane Codruț: „O poetă de indiscutabil talent, autoare a unui prim volum de versuri în care puritatea percepției se însoțește în mod fericit cu o temeinică

‘știință’ de a construi din elementele disparate delicate mecanisme emoționale este Mariana Codruț care, odată cu acest debut remarcabil (distins cu Premiul U.T.C., 1982), se adaugă cu o voce originală, distinctă, celor mai valoroase nume de poeți afirmați în ultimii ani. [...] Debutând matur, stăpânind ambele tășuri ale cuvântului – și acela de a scrie, dar și acela de a transporta emoții – Mariana Codruț este, fără îndoială, una din marile promisiuni ale poeziei tinere”.

26 iulie

• [„Scânteia”, nr. 12.728] Sub titlul *Cinstire patriei, realizărilor socialiste ale poporului*, Victor Atanasiu publică o cronică a antologiei de poezii patriotice și revoluționare *Tineri ca patria* (selecție realizată de Constantin Sorescu și Carolina Ilica) scoasă de cenaclul „Confluente”, organizat de „Scânteia Tineretului” și Ansamblul artistic al U.T.C.

• [„România liberă”, nr. 12.047] La „Însemnări critice”, Mircea Iorgulescu semnează o cronică (*Privește înapoi... scriind*) a volumului *Ficționarii* al lui Radu Cosașu: „Carte a amintirii și a zâmbetului, nu a râsului și a uitării, *Ficționarii* – ca întreg ciclul *Supraviețuirilor*, căruia îi deconspiră una dintre trăsăturile definitorii – este, în fond, o carte a scrisului: ‘tema povestitorului’ la Radu Cosașu este povestirea însăși, vânată ca o balenă albă și biruită ca o moară de vânt luată drept uriaș, în conformitate cu felul de a trăi și a gândi al ‘ficționarilor’ autentici. Fiindcă orice scriitor e, până la urmă, un *ficționar*, avea dreptate femeia de serviciu cu inocenta ei ocară transformată, pe calea scrisului, în renume!”. ■ La „Vitrina cu cărți”, Ion Zamfirescu recenzează cartea Aliciei Voinescu, *Întâlnire cu eroi din literatură și teatru*.

27 iulie

• [„România liberă”, nr. 12.048] La rubrica „Vitrina cărți”, Dinu Flămând recenzează cartea lui Florin Mugur, *Viața obligatorie*: „Poezia lui are deja un timbru aparte, îi recunoști de îndată dozele de persiflare și de tristețe, te simți ademenit, implicat într-un soi de umanism cordial parcă urcând din străvechea lume a fabulelor. Fermecătoare sunt la acest poet scenariile lirice ale umilinței decise să se revolte, candoarea melancolică a sensibilității ultragiutate, șarjele de bravură ce se vor sobre și serioase, până când poetul își face deodată cu ochiul, poate tocmai pentru faptul că în acel moment cititorul să nu-i observe tristețea ivită brusc”.

28 iulie

• [„România literară”, nr. 30] În deschiderea numărului, Alex. Ștefănescu semnează un articol pe alocuri conformist, *Tradiția*, în care pornește de la ideea că „una din hotărârile de importanță istorică luate la Congresul al IX-lea al P.C.R., o constituie aceea de a repune în valoare tradiția, de a nu mai fi – din

punct de vedere spiritual – săraci într-o țară bogată”); criticul ia totuși apărarea tânărului poet Mircea Cărtărescu, incriminat pentru tentativa originală „de a parafraza în versurile sale stilurile unor poeți celebri, considerându-se că spiritul parodica constituie expresia lipsei de respect față de înaintași”: „Cine știe însă că spiritul parodic presupune o cunoaștere desăvârșită a structurilor poetice anterioare și, mai ales, cine a citit cu atenția necesară, nedistrasă de prejudecăți, versurile tânărului poet nu se poate să nu constate că el face o adevărată demonstrație de virtuozitate în valorificarea tradiției și că o evocă obsesiv tocmai dintr-o plăcere de a-i simți o dată și încă o dată vraja. Oare dovedește mai mare respect față de predecesori un autor care repetă papagalicește, la fiecare aniversare, ‘Eminescu e foarte mare’?”. ■ George Arion îi ia un interviu lui Adrian Păunescu, în care acesta vorbește despre copilărie, familie, începuturile literare, preferințe de lectură, anii de studenție; întrebat fiind dacă îi plăceau cărțile autorilor sovietici, Fadeev, Kaverin, Gaidar, A. Bek, Fedin, Rîbakov, Polevoi, răspunde: „- Îmi plăceau foarte mult. Comuniștii erau acolo fără defecte, totul era posibil, oamenii cinstiți învingeau întotdeauna și, de ce să nu o mărturisesc, mi-ar fi plăcut să fie așa”. ■ C.D. Zeletin, Victor Kernbach și Ion Dodu Bălan semnează fiecare câte un scurt grupaj de poeme. ■ Șerban Cioculescu continuă, la rubrica sa, radiografierea volumului de „Correspondență” (*Opere, vol. IX*) al lui Vasile Alecsandri. ■ La rubrica „Restituiri”, Teodor Vârgolici scrie despre *Operele lui Perpessicius*. ■ Nicolae Manolescu scrie, sub titlul *Mitologicele*, la „Actualitatea literară”, despre volumul Ioanei Ieronim, *Cortina*: „Se vede mai bine acum, în noua carte a Ioanei Ieronim (*Cortina*), ce sens dă poeta ‘mitologiei’ lirice. Noțiunea apărea în volumul ei anterior: *Proiect de mitologie*. N-am înțeles exact atunci în ce fel trebuie ea legată de câteva foarte interesante poezii care propuneau, într-o manieră ‘realistă’ (sau, cum constata imediat, hiperrealistă), portrete, ‘scene de gen’, ‘fapte diverse’ ținând de proza cotidianului cel mai obișnuit; mai ales că atenția îmi era, cel puțin în egală măsură, solicitată de alte poezii din același volum, diferite ca formula, o formula pe care o știam de la debutul poetei și care consta în metaforizări fulgurante, bazate pe o scriitură laconică și fină care amintea de manierismul liricii chineze ori persane. Această dublă înfățișare a poeziei Ioanei Ieronim poate fi observată și în *Cortina*, unde totuși linia manieristă pare epuizată și, din contra, aceea ‘realistă’ se dezvoltă și-și clarifică adevăratele intenții. [...] Dubla înfățișare a poeziei Ioanei Ieronim nu presupune și o orientare dublă a spiritului poetic. Diferă scriitura, nu natura liricii. Ochiul închis înăuntru în afară se deșteaptă. Ioana Ieronim scrie, de fapt, o poezie de observare inteligentă a realității, sprijinită pe o expresie pe cât de subtilă, pe atât de eficientă. Notarea minuțioasă a unor aspecte cotidiene – ‘personaje’, întâmplări, atmosferă, vorbire etc. – în absența (cel puțin aparentă) a oricărei mișcări transfiguratoare, fotograma, alte cuvinte, înregistrarea fără nici un comentariu, mărirea detaliilor prin simpla manipulare a teleobiectivului

– toate aceste procedee conduc la o viziune hiperrealistă, în care banalitatea se convertește uneori în straniu și unde cele mai obișnuite lucruri capătă din când în când un aer insolit. ‘Mitologicele’ Ioanei Ieronim provin din privirea atentă a realității. Poeta pune pe lume un ochi meticulos și pătrunzător. Aproape orice interpretare lipsește. Senzația de noutate se datorează, cel mult, decupării neașteptate a realului. Hiperrealismul înseamnă o maximă obiectivitate: lucrurile sunt lăsate să vorbească de la sine, mărindu-se doar capacitatea instrumentelor de ascultare. Nu e perceptibil, de aceea, un anumit ton: poeta nu e nici malițioasă, nici caustic, desi există în imaginile reproduce suficiente motive de stimulare a unei astfel de atitudini. Ea inventariază, nu judecă. Eticul e subordonat observației. Desigur, jocul tăieturilor și al recombinațiilor ne poate da indicia prețioase cu privier la atitudinea etică. Esențial rămâne însă, într-o astfel de lirică, exercițiul obiectivității, valorificarea realului nu prin comentariu, ci prin înregistrarea lui grijulie, prin mărirea detaliilor. Tipul de poezie (cu diferențele inerente de la autor la autor) este acela din Edgar Lee Masters, Petre Stoica (*Un potop de simpatii*), Marin Sorescu (*La liliaci*), Mircea Cărtărescu și alții. [...] Mitologizarea constă nu în poetizarea acestui real de toată ziua, ci în descoperirea, în chiar inima banalității, a unui principiu de sublimitate. Poeta are instinctual exact al formulei adoptate. Ea nu adaugă nimic scenelor ori personajelor studiate. Dacă există sublime, fabulous, necesitate ineluctabilă, absurd măreț, acestea sunt așa-zicând imanente personajelor, lucrurilor, atmosferei. În sordid ca și în stupid, în derizoriu, ochiul remarcă ‘valoarea’. Mitologiile Ioanei Ieronim nu fac în fond altceva decât să valorifice comunul și derizoriul, cu alte cuvinte, să le identifice sensul, care nouă ne scapă, rațiunea lor internă de a fi. [...] Viziunile Ioanei Ieronim trebuie citite permanent în funcție de această ambiguitate, în care totul putând trece drept firesc, nimic nu este cu adevărat numai atât. Aceste ‘mitologii’ sunt ca niște iceberguri, care mai mult ascund decât arată. La suprafață, pitorescul, grotescul, comunul realității, scene, conversații (pe bandă de magnetofon), *happening*, siluete; dedesubt, continentul fabulos al unui întreg univers moral și social, care-și trimite mesajele (tulburi, neliniștitoare) în pâlniile pregătite să le capteze”. ■ Vasile Chifor recenzează romanul *Călătoria spre zei* al lui Mihail Diaconescu, iar Elena Tacciu scrie despre volumul de critică al lui George Popa, *Spațiul poetic eminescian*. ■ La rubrica „Proza”, Paul Georgescu semnează, sub titlul *Imprevizibila Eva*, o cronică a romanului Tiei Șerbănescu, *Muntele de pietate*, „roman dens, bine scris și autentic”, „romanul unei crize complexe și adânci, luând forme fiziologice ce au necesitat spitalizarea, mai corect spus: este cartea ieșirii din criză”. ■ Laurențiu Ulici consemnează debutul lui Ioan Dumitru Denciu cu romanul *Luminile zeiței Bendis*, carte merituoasă în primul rând „prin suplețea adaptării evocării istorice la o viziune largă, actualizantă și integratoare, implicând o filosofie a istoriei”. ■ În partea mediană a

numărului, Eugen Simion semnează un amplu studiu despre *A. E. Baconsky – un mandarin al melancoliei*: „Un poet nedreptățit de critica literară este A.E. Baconsky. S-a scris puțin despre el cât timp a trăit și aproape deloc după dispariția lui tragică în 1977. Putem pune această rețineră pe seama omului incomod, mândru și sfidător, închis într-un cerc de prieteni, tăios și arogant în disputele din viața literară. Când îi citești poezia rămâi uimit să descoperi sub această armură un spirit melancolic și un suflet aproape sentimental, tulburat de freamătul unei frunze, pierdut în reverii elegiace la trecerea prin aer a unei păsări. În viața literară postbelică, agitată și pestriță, Baconsky părea un aristocrat manierat și rece, având în gesturile lui studiate un aer de noblețe recent căpătată. Chipul avea o frumusețe romantică, iar eleganța lui vestimentară devenise celebră. Prelungea, într-o epocă proletariană, felul, specific secolului trecut, de a fi poet: una în comportamentul lui neobișnuit extravaganța unui dandy cu melancolia profundă a unui artist de tip nervalian. Avea sentimentul (asta se vede din tot ce scrie) că aparține unei stirpe alese și nu m-aș mira să află într-o zi că, în ascuns, Baconsky își alcătuia, ca Macedonski și Mateiu Caragiale, o genealogie fabuloasă în care să intre cneji nordici și duci burgunzi. Era, dacă înțeleg bine puținele date biografice cunoscute, fiul unui preot din nord-estul Moldovei, strămutat în altă provincie. Și-a făcut studiile la Cluj și s-a afirmat, de la început, ca un spirit incomod în cercurile literare. Cultura lui devenise, cu timpul, vastă și serioasă, însemnările despre poeții contemporani (*Panorama poeziei universale contemporane*, 1972) și notele de călătorie (*Remember*, 1977) arată curiozitate și pricepere în mai multe domenii. Între 1956-1964 a fost, negreșit, un spirit în avangardă, lecturile și gustul lui au orientat poezia unei întregi promoții și au pregătit, într-un anumit sens, debutul noii generații de poeți. Poezia lui trece prin mai multe cercuri și suportă rupturile, metamorfozele pe care le-au cunoscut aproape toți poeții importanți după război. A.E. Baconsky a trăit în felul lui această evoluție determinată de circumstanțele istoriei. [...] Trecând peste alte cărți, despre care am scris altădată pe larg, aș încheia cu câteva propoziții dintr-un articol mai vechi. Baconsky credea în superioritatea artei, poezia și și eseistica lui puțin scorțoasă, cultă în chip excesiv, însă profundă și originală, apără întotdeauna imaginea creatorului solemn, estetizant, seniorial, pierdut în cerul marilor modele. El însuși, ca om, trecea până de curând printre noi ca un prinț exilat, abstras și melancolic, de o melancolie puțin studiată, voievodală. Am avut sentimentul, citindu-l și observându-l de la distanță, că poetul își construise un stil al personalității și se identificase, în cele din urmă, în viață și în poezie, cu el. A.E. Baconsky rămâne prin modul de a fi și de a scrie una din figurile cele mai originale ale literaturii postbelice”. ■ Alexandru George publică un fragment din romanul în curs de apariție *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*, Profira Sadoveanu e prezentă și ea cu o proză scurtă, *Rechinul*, iar Jon Miloș semnează un grupaj de scurte poeme. ■ Revista publică în numărul acesta și traducerea prefetei lui

Michael Hamburger la volumul *Selected Poems*, de Marin Sorescu: „[...] Ca mulți alți poeți est-europeni care au început să scrie după război, Sorescu a simțit ca necesară ruptura de aserțiunile romantic-simboliste care dominaseră poezia apuseană în acel timp, când cultura franceză a exercitat o influență puternică în România [...]. Alternativa lui Sorescu a fost o libertate a invenției care a putut izbi cititorii superficiali ca fiind ‘suprarealistă’. Dar procedurile lui Sorescu sunt foarte departe de suprarealism, în ciuda situațiilor onirice existente în mai multe din poemele sale. Suprarealismul a cerut eliberarea subconștientului și a aspirat la dicteul automatic. Parabolele în versuri ale lui Sorescu se apropie de realitățile umane pe calea fanteziei și a ironiei; nu, totuși, pentru a elibera subconștientul, al său ori al altuia, ci mai curând pentru a ajunge la adevărurile legate de existența umană la nivelul conștient. Datorită jocului combinat al fanteziei și ironiei, opera sa apare distanțată în aceeași măsură de suprarealism, ca și de realismul fotografic, mimetic. Ceea ce Sorescu are în comun cu ceilalți poeți est-europeni de după război este un vocabular deliberat standard, cotidian, comun; dar în contextul parabolilor sale, acest vocabular ‘mimând banalul’, aparent ocazional, chiar ales la voia întâmplării, devine profund subversiv față de atitudinile mentale pe care le evocă. Ca și compatriotul său Ionescu, Sorescu este un specialist al absurdului”.

• [„**Tribuna**”, nr. 30] La rubrica „Privire în actualitate”, Mircea Cărtărescu scrie despre „cei mai frumoși ani”, despre anii începuturilor poetice, ai cehicului, ai generației: „Ezit întotdeauna când mi se cere să scriu fie și numai câteva rânduri despre generația mea poetică. Am senzația că nimic din ceea ce pot eu spune teoretic despre ea nu contează. Cu adevărat, că tot ce am de spus se află în versurile pe care le scriu. Pe de altă parte, nu pot să mă gândesc la generația mea fără un sentiment, nu aș putea spune neplăcut, dar incomod, ciudat ca sentimentul atavic al amurgului sau al ploii. La vârsta adolescenței am ieșit din singurătate și depresiune ca să intru în lumea atât de colorată, violentă și spumoasă a ‘generației’, a grupului nostru de luni. Am trăit șapte ani, desigur cei mai frumoși din viața mea, alături de niște oameni mustind de talent, de pofta de viață și literatură, de forța de a îmbogăți realitatea prin vis, visul prin existență. Cred că niciunul dintre noi, care am scos *Aerul cu diamante* și *Cinciul* tocmai ca să ne amintim de halucinația în care am trăit acești ani (așa cum un erou de poem, visând că se află în Paradis și că primește de la îngeri un trandafir, s-a trezit cu floarea pe pernă), chiar sufocat, nevrozat, înrăit de acumularea anilor și experienței, nu va renunța la amintirea ‘anilor aceia’. Nina, Traian, Florin, Madi, Bogdan, Radu. Să nu mi se mai vorbească de cercul de la Sibiu sau de generația Beat. Nu cred că, în ciuda veșnicilor noastre discuții în contradictoriu, certuri, scandaluri, bârfeli, excomunicări, ambiții, nu s-a cristalizat undeva în centrul generației și de unde încă mai emite semnale spre noi – sentimentul simplu al dragostei. Cred că asta vreau să spun: eu, cel

puțin, nu am aderat la generația '80 dintr-un instinct gregar, ci am fost îndrăgostit de ea ca de o femeie. Am luptat ca să ajung în vârful piramidei doar ca să îi atrag atenția, ca să o pot cuceri. Cât m-a ajutat atmosfera aceasta de extraordinară emulație în privința propriei mele poezii? Cred că foarte mult. Am învățat câte ceva de la fiecare. Am învățat, eu, un tradiționalist convins, să fac avangardă. Ce contează că s-a spus acum câteva zeci de ani că un automobil e mai frumos decât Victoria din Samothrace? Important e că am trăit acest sentiment. Am învățat de la prietenii mei să fiu modern, dar să aspir spre clasicitate. Am înțeles că Victoria nu are de suferit din cauza automobilului, ci e pusă în evidență de el, și că tot ce scriu trebuie scris cu convingere artistică și conștiință de inovator. Cei care strigă împotriva 'modelor' literare sunt, în mod ciudat, tocmai demodații. Cei care impun moda nu țin de modă, Eminescu nu ține de moda eminesciană. Generația mea impune la această oră moda poetică și nu mi-e rușine cu asta. Orice scriitor foarte bun a impus o modă, rămânând deasupra ei. Sunt fericit că poezia mea a fost influențată de acest curent post-modern al Cenaclului de luni. Datoria mea a fost însă să depășesc 'stilul cenaclului' (folosit de poeții mediocri cei buni având stilul lor propriu) spre, mereu, altceva. Firește, am și avut de suferit de pe urma aderenței mele la 'viziunea' despre poezie și etică profesională pe care ne-am propus-o (de fapt, ne-am creat-o). Rezistența la nou este mare chiar la publicul de bună credință. Când intră însă în joc alte feluri de motive este și mai greu. Într-o vreme, având cartea blocată și fiind neîncetat 'amintit' în presă, simțeam pur și simplu că nu mai pot trăi. Dar m-am obișnuit să fiu calm și să aștept, știind că singura mea replică posibilă este poezia mea și că nu trebuie să mă grăbesc. Cât despre cei care așteaptă orice apariție a mea în volum, ca să o transforme în poligon de tir, îi înțeleg și mă simt îngrozitor de vinovat față de ei: trebuie să fie groaznic să vrei să scrii și să nu ai talent, 'să vrei până la mie, să poți pînă la șase', cum scria Arghezi. Bănuiesc că atunci îți vine într-adevăr să dărâmi totul. Eu am fost însă de multe ori fericit când mi-a ieșit un poem așa cum am vrut. Am cunoscut satisfacția și extazul muncii împlinite, 'odată ca zeii – am trăit și mai mult nu-mi doresc'. Trebuie să fie strigător la cer să nu fi simțit niciodată bucuria creației, și îi deplângem pe acești oameni nedreptățiți. Cronicile negative înviorează lumea literară și, asemeni micului demon goethean vrând să facă rău, fac veșnic numai bine. În prezent, generația '80 se află la o răscruce. Grupul se fisurează și unii colegi au vorbit despre un 'eșec sociologic' al generației noastre. Acest eșec este real, după părerea mea, dar eu îl consider inevitabil. Cred că generația '80 este în tranziție spre o etapă mai matură, lăsând în urmă avangarda și relațiile de grup și manifestându-se de acum prin valoarea estetică individuală a principalilor ei reprezentanți. Eșecul sociologic nu reprezintă moartea generației, ci adevărata ei naștere sub zodia valorii. De aceea eu privesc 'stilul generației' (m-am referit aici în primul rând la Cenaclul de luni, fără să ignor însă marea forță a 'provincialilor', cu care am fost tot

timpul în dialog) ca depășit și mi se par revolute problemele de diferențiere a elementelor caracteristice acestui ‘stil comun’. De altminteri, discuțiile au cuprins mereu confuzii: între real și concretețe, între ironia (când o să scăpăm de acest cuvânt odios?) destructivă și cea tandră și complice, între noutate și originalitate. Nu cred în real, în ironie și în noutate decât în măsura în care ele sunt ingrediente aproape imposibil de izolat în stare pură ale unei viziuni autentice. Nu poți fi pur și simplu ironic așa cum nu poți mânca muștarul cu lingura. Iubesc generația ’80, dar cred că ea trebuie să evolueze, să se schimbe. Îi datorez cei mai frumoși ani și cred că îi rămânem datori cele mai frumoase cărți. Niciodată nu vom retrăi acei ani decât în amintire sau citindu-ne reciproc volumele de versuri. Dar ideea de generație, pe care am realizat-o în mod aproape neverosimil (fiecare dintre noi fiind de fapt un singuratic) rămâne să depășească micile noastre vieți confuze și să fie dusă mai departe nu de mâinile noastre ci de cărțile noastre, pe cât ne va fi acest lucru cu puțință. ‘Pentru ca el să crească, trebuie ca eu să scad’.” ■ Adrian Marino răspunde „precizerilor” lui Adrian Marino din nr. 29 al „Tribunei”, sub titlul „*Precizări*” imprecise: „În *Tribuna* din 14 iulie 1983, aniversând în felul său căderea Bastiliei, Livius Ciocârlie oferă *Câteva precizări* în legătură cu unele observații ale noastre relative la ultimul său volum de *Eseuri critice* publicate într-o ‘Cronică de idei literare’ în aceeași revistă (9 iunie 1983). Imaginea rămâne în general identică: civilizată, cultivată, ‘barthiană’. Epigonismul minor și cizelat ca formă de ‘personalitate’. Iubitor de precizie și mai puțin de discursuri de tip *amoureux*, noi am fi preferat clarificări și nu eludări ale punctelor spinoase, idei limbezi și nu perpetuarea dacă nu chiar agravarea unor confuzii. Adevărul este că nici una din obiecțiile noastre nu primesc răspuns. [...] Cine combină, invocă, aplică etc. semiologie, teoria textului, impresionismul, critica creatoare și critica de identificare, care schimbă metodele de la o carte la alta precum cravatele (cazul însuși al criticului nostru, fenomen observat de toți recenzenții săi) este, în mod neîndoielnic, un eclectic. Fenomenul nu exclude nici inteligența analitică, nici finețea de detaliu, ci pune în cauză doar stabilitatea și soliditatea bazei metodologice. Noi n-am contestat în cronica noastră existența metodelor în parte, chiar dacă le credem foarte inegale, ci doar amestecul lor. Ghilimelele – discutăm doar cu un eminent semiotician – nu au numai o funcție negativă sau ironică, ci și referențială, după cum nici enumerările nu implică totdeauna o ‘serie sinonimică’. Atunci când enumăr: Marx, Eugen Simion, Hegel, Livius Ciocârlie, George Poulet etc. etc. nu înseamnă că pun semn de egalitate, sau că propun o sinonimie esențială. Noi n-am contestat nici pe Saint-Beuve, nici pe Thibaudet, nici pe niciunul din criticii ‘identificării’ (despre Thibaudet și Marcel Raymond am și scris chiar câte ceva), ci doar *cocktail*-ul metodologic implicat într-o astfel de serie. A ni se atribui afirmații pe care nu le-am făcut niciodată, va fi fiind, poate, *de bonne guerre*, dar nu și în spiritul obiectivității. Că Livius Ciocârlie a făcut o ‘fixație’ (folosesc termenul în accepția din *Vo-*

cabulaire de la psychanalyse) în cazul Barthes este limpede... Adăpostirea permanentă, obsesivă, sub această umbrelă (după noi găurită), fiorul său voluptuos de solidarizare de a fi fost ‘pus la punct laolaltă cu Barthes’, amenințarea voalată cu grave consecințe (gestul nostru ar fi ‘din punct de vedere strategic imprudent’, maestrul fiind, vezi bine, infailibil, *intouchable*), toate acestea indică reacțiuni lipsite de savoare, ce pot fi înțelese psihologic (psihanalitic), dar nu și aprobate critic. Cine crede într-o reflexie critică românească originală, în curs de constituire, nu poate avea ca zeitate tutelară, orice ar crede unii și alții, pe Roland Barthes sau pe orice alt critic la modă. Partener dialectic de confruntare și stimulare da, patronul suveran și definitiv al unor mici ‘elevi’ provinciali, lipsiți de personalitate și spirit critic, categoric nu!”. ■ Nicolae Băciuț consemnează un interviu cu Mihai Sin (*Proza scurtă n-a fost niciodată în impas*). La „Viața literară”, Gheorghe Glodeanu recenzează antologia din „narațiunile” lui Marin Preda, îngrijită și prefătată de Mircea Iorgulescu, *Albastra zarea a morții*. ■ La rubrica „Recenzii”, Mircea Vaida scrie despre patru cărți: *Cochilii cântătoare* și *Umbra Casandrei*, ambele de Lucia Olaru Nenati, *Puck umple cu stângăcie paharul* de Aura Mușat și *Pe zări voi presăra mesteceni* de Tatiana Lungoci. ■ Traian T. Coșovei publică trei poeme: *Convorbiri cu o nouă planetă*, *O întunecare* și *Vedere de la mansardă*.

29 iulie

• [„Scânteia”, nr. 12.731] Pe prima pagină a numărului, Mihai Beniuc publică un articol gloriicator la adresa marilor realizări ale Epocii Ceaușescu, *Argumentele unei epoci de istorice înfăptuiri*.

• [„România liberă”, nr. 12.050] La rubrica „Profiluri în dialog”, Boris Buzilă consemnează o convorbire cu Eugen Simion („*Opera mare cere o conștiință morală mare*”): „Dacă am sau nu o metodă critică inconfundabilă se poate vedea din cărțile mele. Unii dintre comentatorii mei zic că da, am o metodă susținută, luminată de talentul meu critic, atât cât este. Ce pot spune e că nu pornesc de la metodă ca să ajung la textul care s-o confirme, ci invers, textul (opera) își alege metoda de care are nevoie. Nu-mi spun mare lucru cei care, știind dinainte metoda, răsfoiesc cărțile pentru a afla exemplele trebuitoare. Critica este, înainte de orice, o lectură meditată, o fidelitate față de operă, o cale de acces, cum s-a zis, spre *cogito*-ul ei. Dacă am o *strategie* și o *tactică* (sau invers) asta nu știu. Chiar nu știu. Știu doar că prea multă strategie împiedică pe critic să vadă bine și să judece drept. Cât despre tactică, mai bine să nu vorbim! Am, sigur că am, un program, cum ziceți, maximal și un program minimal, dar nu știu cum se face că nu le pot respecta niciodată. Ultimele două cărți publicate de mine nu figurează nici în programul ‘maximal’, nici în cel ‘minimal’. S-au impus, aș zice, de la sine. [...] Cât despre *angajamentul moral* al scriitorului (eu aș zice *angajamentul moral al operei*) ce să spun? Sigur că nu judecăm creația după viciile autorului: e o absurditate să faci recensământul

bețiilor lui Poe și să condamni pe Verlaine pentru moravurile lui speciale. Creatorul este o ființă supusă unor legi imprevizibile.. Să-i respectăm individualitatea, să-i înțelegem complexitatea destinului. Însă existența creatorului este altceva. Față de existența și față de opera lui, creatorul nu poate fi azi oricum. *Talentul* nu-i justifică totul. La sfârșitul acestui secol (sunt nevoit să mă repet), opera mare cere o conștiință morală mare. E vorba, să ne înțelegem, de o moralitate a ideilor și de o existență construită pe o conștiință morală. Omul care trăiește trebuie să-și apere talentul și să se sprijine pe omul care scrie. N-avem încotro, de la Kant înapoi Europa și-a făcut un ideal din a cere *frumosului* să fie *binele* în grad suprem”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 31] Sub genericul „Noua calitate a muncii, rod al educației socialiste”, Solomon Marcus și Sorin Vieru publică două texte teziste, *Rigoare și competență*, respectiv *Specialistul – om de formație multilaterală*. ■ Revista continuă seria textelor dedicate lui Constantin Țoiu cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani; Dumitru Radu Popescu semnează un scurt articol, *Oglinda niciodată singură*: „Ce-mi place la Constantin Țoiu mai mult este poate faptul că el nu se simte douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru ca un personaj ieșit din Biblie, infailibil, venit să facă ordine în pătură. Preaplinul de sine, al unora, uneori te duce cu gândul la gușați, cărora de preamultă îmburticare le-a răsărit în gât găunoasa lor piele umflată pe dinăuntru. Țoiu nu trișează nici pe hârtie, nici în viața de toate zilele, fiindcă nu are de ce: el dacă nu crede în ceva nu se sfiște s-o mărturisească, iar dacă da, crede, o spune cu calm. E un om singuratec, căruia nu-i cântă lăutarii la ureche într-una, sperând. Își poartă destinul cu bărbăție, în singurătate, fără să fie însă singur. E un scriitor care are centură de judocan, dobândită prin har și prin trudă, nu cumpărată prin interpuși: o poartă însă cu discreție, sub cămașă, încât am putea vorbi de o centură invizibilă... Se plimbă singur, cu capul ușor plecat, încât pare și este un semn de întrebare, un semn de întrebare pus pământului, (și de ce nu?) lumii: nu-l deranjați în lungă și molcomă sa peregrinare: s-ar putea cu un dești să vă arunce peste gard!”. ■ Tot despre Constantin Țoiu, Alex Ștefănescu semnează un text intitulat *Galeria cu vișă nobilă*, iar Bujor Nedelcovici un altul, *Pădurea cu corăbii*. ■ Laurențiu Ulici scrie despre volumul Ninei Cassian, *Numărătoarea inversă*: „Căci tot ce e sau pare a fi nesăbuită bucurie a simțurilor, torturantă ori liniștitoare ploaie de sentimente, inconfortabilă aventură a gândului se supune în poeziile Ninei Cassian lucidității. Departe de a se fi lăsat împovărată de propria-i luciditate ea s-a construit pe sine nu împotrivindu-i-se ci potrivindu-și-o, făcînd-o, prin misterioase conexiuni și reverberații, să răspundă, mai bine zis, să corespundă temperaturii corpului. Nu ‘câtă luciditate atâta dramă’ ar fi expresia adecvată poetei ci, mai degrabă, alta ‘câtă dramă atâta luciditate’”. ■ Tot aici, D. Nicolae recenzează volumul de proză *Scrieri* de M. Gh. Bujor, iar Liviu Călin scrie despre *Semnătura frigului*, volumul de poeme al lui Vasile Nicolescu.

■ Mihai Scarlat semnează o cronică a cărții lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, carte ce „dovedește că Nicolae Manolescu are competența, talentul și posibilitatea să scrie o istorie a literaturii române; e de bănuț că are și ambiția aceasta”. ■ Florin Manolescu recenzează romanul *Capricii* de Al. Papilian: „Comparabile cu exercițiile în proză ale lui Marian Popa, Dumitru Dinulescu sau Tudor Vasiliu, dar fără teribilismul și vioiciunea balcanică a acestora, *Capriciile* lui Alexandru Papilian nu reușesc să eștelizeze absurdul, pentru a-i justifica literar existența. În orice caz, în ce mă privește, după ce am parcurs mai mult din curiozitate un astfel de text lipsit de naturalețe și călțos, simt nevoia să citesc numai deocamdată o carte ‘clasică’, plină de *suspense* și de acțiune sau, și mai bine, pasionantele foiletoane ale lui Márquez, traduse de Miruna Ionescu în *România literară*”.

● [„**Flacăra**”, nr. 30] Florin Murgur scrie, la rubrica sa, despre conceptul de „generație”, plecând de la întâlnirea cu „un june sfios și drăgălaș”, fără urmă de talent, care se prezintă ca făcând parte din generația lui Ioan Alexandru, a lui Adrian Păunescu, a lui Mircea Dinescu; afirmații ca acestea, consideră autorul, „încearcă să fie de cele mai multe ori justificări de moment pentru inexistența unei personalități proprii. E de fapt o uzurpare de nume. Pe el, pe veleitari, cum îl cheamă? De ce se recomandă cu numele altora? Ca și când ar fi de ajuns să ai douăzeci sau treizeci sau patruzeci de ani ca să faci parte automat din generația poezilor de vârsta respectivă! Sigur, în anii începutului e plăcut și util să aparții unui grup mai larg de prieteni literari (adesea invidindu-se în ascuns, dar sprijinindu-se frățeste în momentele dificile); mai târziu însă, fiecare poet, dacă poet este, reprezintă doar poezia țării sale. Și pe el însuși, firește”. ■ Tania Radu recenzează cartea de poezie a lui Toma George Maiorescu, *Singur cu îngerul*: „În ciuda retorismului uneori incontinent, rulând în gol imagini posibile, dar fără acoperire în stratul trăirii poetice, în ciuda nefericitei sale preferințe pentru poemul amplu, capcană pentru discursivitate, [...] Toma George Maiorescu rămâne autorul câtorva poeme de calitate, în care intervine concentrarea imaginii, respirația liberă, armonioasă a versului care dobândește spațiul vital de reverberație”.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 30] Eugen Barbu publică partea a treisprezecea a serialului *Ariel, spre toamnă...*, continuând să „taie în carne vie”, după propria-i exprimare, în poemele nichitiene. ■ Corneliu Vadim Tudor semnează două lungi poeme patriotice. „Elegii”, *Apelul de seară* și *Epistola unui martir de la Mărășești către trădătorii de țară*. ■ Viorel Dinescu, unul din poezii cultivați intens de redacția „Săptămânii”, publică trei poeme. ■ George Morărel scrie depreciativ despre poezia lui Mircea Cărtărescu într-un text intitulat *Grafeme*: „Nevizitat de Stare, Mircea Cărtărescu scrie o poezie ușurică, studentească, impregnată ostentativ-copilărește de cuvintele învățate la cursuri și seminarii, o poezie plină de deșucheturi, ce se vrea cinică și ironică, o poezie-party, o poezie-circ cu poeme care scot limba și fac grimă-

se tuturor acelora care nu au mentalitatea producătorului în întreprinderea lui, Cărtărescu nu pornește de la trăire, de la vis, ci de la dicționar; rezultatul e lipsa subtextului, a planului secund, a simbolizării (atât lexicale, cât și sonore). Procedeele de creație predilect e fumizarea. Giumbușlucurile lexicale, morfo-sintactice, fonetice urmăresc să șocheze și să camufleze lipsa de substanță a textelor, creativitatea fiind înlocuită cu simplul meșteșug. [...] Acest Enkidu fără hierodulă civilizatoare trăiește printre neologisme și le enumeră frenetic; la el expresia poetică nefiind o sinteză a multitudinii de impresii, ci o etalare plată de segmente paietate ce nu interrelaționează produsul livrat putându-l numi *a plăcere* o sumă de spațialități fără orizont, un cocktail, o macrochiftea cu umplutură pitorească, un Tutti-Frutti. [...] Ne-evocând, simple grafeme, în nici o altă lirică nu am întâlnit cuvinte atât de tranziente, grăbite să dispară și să contureze un gol, o absență, un spațiu lis”.

● [„Cronica”, nr. 30] În deschiderea numărului, Emilian Marcu publică poemul *Partid*. ■ Ștefan Avădanei recenzează, la „Cartea de poezie”, volumul lui Nicolae Ionel, *Calea vie*. ■ La „Cartea de proză”, Ioan Holban scrie, sub titlul *Anomalii normale*, despre volumul lui Alexandru Papilian, *Capricii*: „Scriș cu umor-ironie-sarcasm, mimând o facilitate a scriiturii și a vieții care te amuză dar te și îndeamnă să privești mai atent în jur, textul lui Alexandru Papilian, un prozator cu o deosebită priză la real, propune, în fapt, un ‘colocviu’ asupra unor probleme fundamentale ale lumii în care trăim”. ■ Numărul include și două grupaje de poezie semnate de Radu Florescu, respectiv de Cassian Maria Spiridon, precum și un fragment din romanul *Masa de biliard* de Grigore Ilisei.

30 iulie

● [„România literară”, nr. 12.051] La „Vitrina cărții”, Gheorghe Grigurcu scrie despre „evoluția fondului rural”, în fapt o cronică a cărții de poezie a lui Ion Iuga, *Ieșire din vis*: „Ion Iuga e un poet social în chip obiectiv, întruchipând, pe deasupra motivelor și atitudinilor sale, o deplasare a unei mentalități arhaice către luminile lirismului contemporan”. ■ Adriana Iliescu recenzează volumul lui Zaharia Sângeorzan, *Anotimpurile criticii*.

● [„Luceafărul”, nr. 30] La rubrica „Cronica literară”, M. Ungheanu scrie despre cartea lui Valeriu Anania, *Rotonda plopilor aprinși*, „una dintre inspirațiile cărți de memorialistică din literatura română”. ■ Valentin F. Mihăescu publică a doua parte a cronicii dedicate lui Alex. Ștefănescu și volumului *Între da și nu*: „Cu puține excepții, în *Între da și nu* Alex. Ștefănescu oscilează între banalitate și bizarerie. Adică, într-un teritoriu ce nu aparține criticii literare. Sau, poate ne aflăm în fața unei invenții?”. ■ Ion Cristoiu scrie, sub titlul *Poezia cristalelor*, despre cele două volume de poeme ale lui Viorel Dinescu: *Ora ideală* și *O altă nuanță a revoluției*. ■ La ancheta începută în numărul anterior, având ca temă „Proza deceniului opt”, răspund și Florin Bănescu, Ion Du-

mitru Teodorescu, Paul Eugen Banciu și Marian Drumur. ■ Artur Silvestri scrie, la rubrica sa, despre *Ficționalizarea „limbii române în exil”*: „Puritatea limbii ‘de exil’ ar trebui să cuprindă, probabil și asemenea creații ‘literare’ însă de aici până la literatura adevărată depărtarea este astronomică. Odată revelate astfel de ‘inovații’ de lexic, rezultate din șovăirea ‘bilingvismului’, ar rămâne de explicat condiția limbii române scrise de ‘exilați’. Ei sunt, în general, inși izolați care în chip voluntar resping legăturile cu literatura română de pe teritoriul național și, întrucât privește utilizarea limbii de adopțiune, se rezumă la necesități comune: lingvistic, mintea lor se află într-o continuă degradare căci, uitând, prin lipsa mediului, idiomul natal ei nu-l pot înlocui ori completa cu o limbă nouă. Ideal ar fi, chiar pentru dezrădăcinați, să citească și să scrie românește la nivelul limbii din România: dar acest lucru nu e cu puțință. În fond, vorbitorii de română din occident sunt de două categorii: ‘bătrâni’, cu limbaj anacronic și perfect databil, și mai ‘recenti’, inși în general fără studii umaniste și cu un idiom neliterar. Se mai pot face, desigur, cercetări (deși fenomenul e marginal și fără acut interes științific), sigur e că teoria românei ‘de exil’ nu se poate susține. Însă, îndărătul ei stă, s-a observat, teza deznaționalizării, anti-românismul, atacul la valori, între care limba e, cel puțin pentru scriitor, esențială”.

31 iulie

● [„Scânteia”, nr. 12.733] Victor Tulbure publică, în deschiderea numărului, poemul *Partidului*. ■ Tema dezbaterii de la rubrica „Colocviile Scânteii” este „Rolul criticii literare în stimularea și orientarea creației literar-artistice”, incluzând trei articole semnate de Valeriu Râpeanu (*O dreaptă lumină asupra valorilor trecutului*), Șerban Cioculescu (*Deziderate permanente: claritate și specificitate*) și Costin Tuchilă (*Imagini sintetice asupra operelor actuale*). ■ Textul lui Șerban Cioculescu, încheiat nefericit cu un citat din Mesajul adresat Uniunii Scriitorilor de tovarășul Nicolae Ceaușescu, este, în același timp, și un pretext pentru a se răfui puțin cu critica mai nouă, numită peiorativ „critică de serviciu”, „formă evoluată a reclamei comerciale”: „Absolvenții recentii ai facultăților de limbă și literatură care au deprins noțiuni de structuralism și de semiotică, scuturându-se parcă de amintirea chinuitoare a nomenclaturii lor, nu pierd prilejul de a folosi câte o ‘codare’, o ‘decodare’, un ‘semnificat’ și un ‘semnificat’, ca să nu mai pomenim de frecvențele ‘demistificări’ și ‘demitizări’, flori de lux la butoniera criticii. Se constată appi o altă întrecere. Plecând de la lectura noilor traduceri de eseuri critice ale Editurii Univers, impresia profundă a lecturii lor are ca ecou încercarea de a pune în aplicație metode interpretative *dernier cri*, cum se spunea altădată despre moda vestimentară. N-am surprins chiar la critici cu mai bine de două decenii de prezență publicistică plăcerea de a cita mai la fiecare pagină de carte câte unul sau mai mulți din maestrîii noii critici occidentale? E o tendință aproape

generală de a trece la rebuț școala noastră critică națională, ai cărei piloni au fost, în secolul trecut, Maiorescu și Gherea, iar apoi Lovinescu și Ibrăileanu. [...] Robiță modei literare, o parte a criticii își părăsește menirea de a orienta publicul cititor, astăzi mai setos ca oricând de problemele vieții contemporane, iar nicidecum de aceea a dezagregării morale, a dezechilibrului fiziologic, a marasmului”.

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 31] Sub titlul *Jocul cu ficțiune*, Ecaterina Vaum scrie, la rubrica „Viața literaturii”, despre cartea lui Mircea Horia Simionescu, *Banchetul*. ■ Sub semnul melcului este titlul cronicii lui Gheorghe Grigurcu la volumul lui Florin Mugur, *Viața obligatorie*: „Moralmente (căci trebuie să vorbim neapărat despre încărcătura morală a acestei creații care mizează pe ea atât de mult), poezia lui Florin Mugur e o complicată, laborios-diafană reacție de apărare. O strategie a defensivei o preface într-un soi de cochilie mereu mai ornamentată, dar în același timp mai ‘simplă’ prin efectul polizării. Lumina ‘linge’ suprafețele curbe, tortuoase, reducându-le la unități funcționale, impecabil finisate. [...] Încă o dată Florin Mugur ni se înfățișează drept un poet de mari resurse, care se preface a confunda mărturia nudă cu lirismul, experiența internă cu acuitatea tropilor, adâncimile spiritului cu zborul imaginației zglobii, pentru a se verifica, pentru a ne verifica. Să recunoaștem că acest raport există, dar e strict obiectivat, depus în text, ca într-un seif, neîngăduindu-i creatorului a avea despre el o altă părere decât cea prin care textul se reflectă pe sine”. ■ La „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre poezia lui Dan Verona. ■ La rubrica „Antimetafizica”, sub titlul *Ianus bifrons*, Aurelian Titu Dumitrescu și Nichita Stănescu publică, în oglindă, câte un grupaj de poezie (*Vietăți*, respectiv *Pagini albe*).

[IULIE]

● [„Viața Românească”, nr. 7] Numărul se deschide, reproducându-l integral, cu Mesajul adresat de Nicolae Ceaușescu Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, cu ocazia Adunării omagiale dedicată împlinirii a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români, urmat de Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de participanții la aceeași Adunare și de articolul de fond al numărului semnat „V.R”, *Evenimentul crucial*: „Congreșele X, XI, XII, consemnează în documentele lor o perfectă continuitate a viziunii tovarășului Nicolae Ceaușescu în ceea ce privește politica de zi cu zi a partidului în privința dezvoltării culturii, artei și literaturii române. Astfel că se poate spune că niciodată ca în *epoca Ceaușescu* literatura română nu a fost mai înfloritoare. Aprecierile supreme de care se bucură activitatea de neobosit revoluționar, prim slujitor al națiunii, proeminent om de stat în viața internațională și apărător al păcii sunt dovezi de netăgăduit că drumul pe care s-a înscris România de la Congresul al IX-lea începând este drumul adevărului nostru. Noi,

scriitorii, rămâne să dăm realitate prin lucrarea noastră celui mai consecvent îndemn ce ni s-a adresat: ‘Poporului, adevăratul făuritor al tuturor bogățiilor patriei, trebuie să-i închine oamenii de artă și cultură tot ceea ce pot crea mai frumos și mai bun’’. ■ Constantin Noica publică prima parte a unor *Noi scriitori despre logică*, urmate de un grupaj de patru poeme de Victoria Ana Tăușan. ■ Nicolae Breban continuă publicarea (începută în nr. 2/1983) a fragmentelor din romanul în curs de apariție *Drumul la zid* cu un alt fragment intitulat *Prezicătoarea fardată*. ■ Alexandru George semnează un fragment de proză, *Banditul și femeia sau Gladys sau Venezuela verde*. ■ Mihai Șora e prezent în paginile numărului cu câteva reflecții asupra poeziei, intitulate *Locuri comune (5)*. ■ Cornel Regman scrie, la „Comentarii critice”, despre volumul *Veșnica reîntoarcere* al lui Leonid Dimov, o culegere de poeme în care criticul identifică „probe ale unei verve ludice care nu cunoaște ce-i osteneala” care „ne arată în Dimov un poet plasat dacă nu la polul opus celor pentru care poezia e ‘joc secund, mai pur’, în orice caz îndeajuns de departe de un astfel de radicalism bizuit pe modurile rigorii și sublimării; căci, deși mijlocit (poetul transcrie, recuperează niște vise, se aplică unei materii greu flexibile), așadar apt pentru operațiile ermetizării, modul dimovian e, surprinzător, unul al abundenței, așadar al prisoaselor, ca rezultat răsplătitor al unei munci făcute cu plăcere și cu mare spor. Dar ar fi tot atât de greșit să reducem această producție la pitoresc și absurdul decorativ, cum se mai face câteodată, refuzându-i un anumit plan de adâncime, numai pentru că în visele sale, dacă se poate imagina așa ceva, poetul se arată un... extravertit. Acest plan e însă surprins, inclus *fără rest* în chiar corpul visului ce se dezvoltă în fața noastră și care de cele mai multe ori se dispensează de orice introducere circumstanțială sau de vreo morală”. ■ Roxana Sorescu dedică o cronică destul de lungă culegerii publicate de Șerban Cioculescu, *Poeți români* (1982). ■ La rubrica „Cărți – oameni – fapte”, N. Steinhardt scrie despre romanul *Orgolii* de Augustin Buzura, făcând interesante incursiuni în literatura europeană. ■ Tot aici, Ioana Crețulescu scrie câteva pasaje aniversare dedicate lui Constantin Țoiu, Vlad Pau recenzează volumul de poezie *Sandala lui Empedocle* de Vlaicu Birna, iar Vasile Chifor scrie despre romanul *O, Prometeu* al lui Mihai Tunaru. ■ Mircea Anghelescu recenzează cartea lui Alexandru Duțu, *Literatura comparată și istoria mentalităților*, remarcând faptul că, și prin ea, „comparatismul literar românesc și-a cucerit un loc important în perspectiva internațională a disciplinei”. ■ Ion Bogdan Lefter scrie despre cartea de poezie a lui Petru Rămoșan, *Rosa canina*. ■ Tot aici, Grete Tartler scrie despre volumul de poezie al Carolinei Ilica, *Tirania visului*, ale cărei versuri „sunt expresia unui puternic și lucid intelect; după cum, în ciuda bine-gânditei abstractizări, ele sunt fulgerul unei intuiții fără greș”.

• [„Steaua”, nr. 7] Numărul e deschis de *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România cu*

prilejul împlinirii a 75 de ani de la crearea „Societății Scriitorilor Români”, urmat, precum în majoritatea revistelor vremii, de *Scrisoarea* adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de participanții la Adunarea omagială. ■ Vlad Tudor Alexandrescu scrie despre *Ion Barbu și limitarea poezie*. ■ Mircea Popa scrie despre proza lui Constantin Țoiu, *Constantin Țoiu și destinul cuvintelor*. ■ Constantin Crișan scrie despre proza Mariei-Luiza Cristescu în *Schiță pentru un portret de romancier*. ■ Leonida Neamțu publică un articol aniversar, *Haralamb Zincă la ora... „H”*. ■ Maria-Luiza Cristescu publică povestirea *Văduva curată*. ■ Elena Tacciu publică o cronică a volumului lui Gheorghe Grigurcu, *Critici români de azi*, la care apreciază „fermitatea și consecvența opiniei, temperatura opțiunilor, dezavuarea ‘criticii’ truistice, expositive, terne, ‘culturale’, didacticist impersonale, iar pe de altă parte, a gongorismului fără acoperire în idei, a însăilărilor arbitrare și mimetice. Și toate acestea nu în vaga impersonalitate a principiilor, totdeauna juste, ci decurgând din analiza operelor concrete, de confrăți cu identitate, și – vai! – toți colegi de breaslă și contemporani ai autorului însuși”. ■ Două grupaje de poeme sunt semnate de Vladimir Cinezan, respectiv de Cristina Suciuc Moscu. ■ Nicolae Manolescu scrie, la „Teme”, *Despre joc*, punând în discuție câteva aspecte referitoare la ludic cuprinse în cărțile lui J. Huizinga și Roger Caillois. ■ Paul Alexandru Georgescu continuă publicarea prozei începută în numărul anterior, *Sfârșitul lui Canoto*. ■ O pagină dedicată poeziei scrise de poete include poeme de Denisa Comănescu, Maria Octavian, Simona Simion și Cecilia Bucur. ■ Numărul cuprinde și poeme semnate de Florin Țene, Gheorghe Dinică, Florin Căndroveanu. ■ Ion Cristofor consemnează debutul unui „nou poet: Ion Budescu”, cu volumul *Viața cu mine, viața fără de mine*, „o carte de relief a anului trecut, confirmând o conștiință artistică matură ce trăiește poezia ca pe un miracol al unei dramatice alegeri existențiale”. ■ Sub titlul *Lecturi intertextuale*, Dan C. Mihăilescu scrie despre cărțile de teorie literară ale Irinei Mavrodin, insistând pe cea mai recentă, *Poietică și poetică*: „Aici capătă pregnanță și calitățile, dar și limitele grilei utilizate de autoare: deși Irina Mavrodin operează o serie de delimitări (necesare) față de pragmatică, de sociologie sau psihanaliză nu este angajată în discuție fundamentală în cazul de față – retorică. E sigur că, prin analiza diferitelor maniere de impersonalizare a eului creator se poate repovesti întreaga evoluție a poeziei moderne, de la Romanticism încoace, însă o serie de distincții se impuneau: nu cumva, în unele cazuri, așa-zisa impersonalizare este, dimpotrivă, marca unei hiperpersonalități arhipsihanalizabile? cât este artifex și câtă dorință de meraviglia în superbia acestei glacialități impersonale? cum (și nu de ce?) se ajunge aici? definind atât de tranșant antipoezia cum mai poate fi definită... poezia? Totodată, prin această a patra carte de eseuri, sistemul pare a-și fi secătuit sursele; limitarea la spiritul francez, apelul repetat la aceiași autori, pericolul tot mai evident al redundanței, fac necesar contactul susținut cu alte discipline (prag-

matica, retorica, sociologia, mai ales, deci o deplasare a privirii către aria culturală și metodologică anglo-saxonă și germană) și abordarea altor teritorii literare. În ciuda rigorii și consecvenței sale, sistemul Irinei Mavrodin este, însă, unul deschis, așa cum stă bine unui spirit *modern*, sistem a cărui unitate – cultivată cu tenacitate – este îndeajuns de elastică pentru a suporta și alte și alte corecții de orbită, pe care și le va impune, ca și până acum, de la sine. Este un sistem ce reclamă deja o abordare serioasă, specializată, echivalează cu o deplină recunoaștere a valorii sale”. ■ Mircea Oprîță scrie despre *Un erudit al anticipației*, recenzând cartea lui Ion Hobana, *Science fiction*. ■ Virgil Mihaiu recenzează volumul lui Adi Cristi *Play back / Ființa lucrurilor*. ■ Ion Simuț, în *Critica antropologică*, scrie despre cartea lui Cristian Livescu, *Scene din viața imaginară*. ■ La „Cronica literară”, Valentin Tașcu scrie despre volumul lui Marin Sorescu, *Fântâni în mare*. ■ Gheorghe Grigurcu recenzează volumul *Polemici cordiale* al lui Octavian Paler: „Încheiem sumara prezentare a volumului lui Octavian Paler cu regretul de a nu fi putut indica decât o foarte mică parte a punctelor sale de atracție, care stimulează gândirea, stârnesc fantezia, dar mai cu seamă limpezesc conștiința etică a cititorului, prin faptul că autorul își asumă pe deplin reflecțiile, proiectându-le într-o semiologie a curajului și demnității cetățenești. Volum care merită a fi pus pe un raft al onoarei”. ■ Petru Poantă recenzează volumul lui Bazil Gruia, *Inscripții pe tăbliile de aur*. ■ Ioana Bot traduce în franceză două poeme de Eugen Jebeleanu. ■ Cornel Cotuțiu publică povestirea *O după amiază*. ■ Mircea Muthu scrie despre romanul lui Mircea Săndulescu, *Placebo*: „Șocant nu atât prin alcătuirea secvențială cât prin obstinația de a demonstra că ‘ficțiunea e apă chioară’, *Placebo* face parte din șirul acelor lucrări scrise la sugestia poeziei actuale, obsedată parcă să explice mecanismul diferitelor forme de textualizare. Dacă opera de proza orientă, până nu de mult, comentariul teoretic anumită albie (din care nu lipseau conceptele de ‘reprezentare’ sau ‘refracție estetică’), iată că lucrurile par a se inversa, numeroase titluri ilustrând, prelungind chiar discuțiile ce pun sub semnul întrebării statutul ficțiunii literare. Imaginarul se dizolvă, dispăre în sorbul teoretizărilor, oțioase adesea, ce devin astfel centrul de interes într-o lectură răbdătoare, despuiată sistematic de stropul, atât de necesar totuși, de inocență și candoare”. ■ V. Fanache publică un articol de istorie literară, *Revista „Gând românesc” și personalitatea criticului Ion Chinezu*. ■ Nicolae Balotă mai publică câteva fragmente din memoriile sale, *Fotografii proustiene*, datate 25 octombrie 1982. ■ Nae An-tonescu scrie o cronică amplă, *În jurul unei monografii revuistice*, aplecându-se asupra cărții Mioarei Apolzan despre Revista Fundațiilor Regale: *Aspecte de istorie literară. Destinul unei publicații: R.F.R.* ■ Marian Popescu scrie despre *Estetica dramei la Mihail Dragomirescu*. ■ La „Cronica traducerilor”, Irina Petraș scrie despre romanul lui Kurt Vonnegut, *Abatorul 5 sau Cruciada copiilor*, tradus în românește de Rodica Mihăilă. ■ La „Viața

cărților”, Vasile Chifor recenzează *Interviurile neconvenționale* ale lui Mihai Ungheanu, Iuliu Pârvu scrie despre volumul de poezie *Fântâni solare* de Constanța Prundeanu, Irina Petraș prezintă volumul *Povești pentru un fotoliu* de Oana Cătina, iar Ion V. Boeriu scrie despre monografia lui D. Murărașu, *Eminescu – viața și opera*.

• [„Familia”, nr. 7] Articolul de deschidere al revistei, *Pentru o literatură și o artă cât mai reprezentative*, prezintă în detaliu părți din Mesajul adresat de „tovarășul Nicolae Ceaușescu”, pe 29 iunie 1983, cu ocazia Sărbătoririi a 75 de ani de la crearea „Societății scriitorilor români”. ■ Ion Davideanu publică un grupaj de cinci mici poeme cu temă istorică. ■ Al. Cistelean scrie despre volumul de poezie al lui Florin Mugur, *Viața obligatorie*: „Fără să fi fost ea niciodată – cel puțin de la al doilea descălecat din ‘67 – prea gureșă și înzorzonată, pariind mai degrabă pe acuitatea senzației decât pe incantație și pe precizia imaginii mai curând decât pe ambiguitatea ei, poezia lui Florin Mugur a devenit tot mai săracă. Părțile ei mai spectaculare ca mistificarea și demitizarea, ușoara aspirație la gratuitate și grație, ispita rafinementului funambulesc și a cromatismului balcanic au căzut, degerate de o urgență dramatică, și poetul a rămas doar cu un ghem încâlcit de spaime. Spiritul său nu trăiește din expansiune, ci din regresivitate și în loc să-și deschidă noi orizonturi el abdică până și din pozițiile câștigate, părăsind ramificațiile tranșeelor și refugiindu-se în cazemata măcinată de igrasie nervoasă și bântuită de fantome ale răului. Perspectiva poemului se îngustează ca și perspectiva lunetistului care și-a reperat ținta și Florin Mugur se zăvorăște taman în locul de care a încercat mereu să scape: pavilionul spaimei. Măștile sale s-au prăbușit ori s-au resorbit în propria piele, fuga lui s-a prefăcut în ochiuri tot mai strânse, iar gheara care-l urmărește sclipește, rece ca oțelul, tot mai aproape. Toate învelișurile protectoare s-au dezghiocat și în miezul poemelor zvîcnește doar sâmburele metafizic al fricii – pe cât de metafizică, pe atât de fizică și fiziologică. În cochilia sa – de fapt, o nișă a infernului – mai acționează doar legile mecanice ale terorii, iar spaima pare singura epifanie. Poemul nu mai are puterea de a mistifica, fantomele sale livrești l-au părăsit, iar ultimele două ieșiri în caz de pericol (expresivitatea colorată, desfășurată în falduri, din *Vara genială* sau jocul inocent și fantast de-a himerele din *Bestiarul naiv*) au fost zidite. Poemele mai au o singură intrare și ieșire: pe unde intră poetul intră și spaima. Cuvintele sale sunt invalide poetic, geamătul și scrâșnetul lor se aud tot timpul iar sarcina de amăgire sau de deviere a frisonului le-a fost retrasă. Poemul nu mai poate îmbălsăma coșmarul în lumina feeriei. Acțiunea lor e mai curând toxică decât tămăduitoare și desenul lor lucid, în alb-negru, nu va diminua maleficitatea lumii ci, din contră, o va spori. Florin Mugur își zgârie monștrii pe pereți nu spre a se elibera de ei, ci doar spre a-i avea mereu sub ochi, tot atât de înspăimântători odată obiectivi-zați cât și înainte. Nici nu mai este exorcism ceea ce face el, ci doar o pură operație de transcriere a zvâcnetelor și frisoanelor de spaimă. Luciditatea care

prezidează poemele nu-l mai ajută decât la corectitudinea acestei transcrieri, la autenticitatea ei spirituală și psihică. Ea nu-i o circumstanță atenuantă, ci una agravantă care, în loc să estompeze conturile fantasmei, le face fosforescente. Ca și în *Altfel* a lui Bacovia, echilibrul psihic e pe cale de a face implozie și versurile capătă un tremur halucinant. De puține ori în poezia noastră poemele au reținut cu atâta acuitate senzația de crispare a ființei, de inflamare a nervilor și de pătrundere subcutanată a fricii. Struna joasă și cu acord împăcat pe care cântă Florin Mugur, ironia disperată prin care încearcă să se automistifice, abia dacă aruncă o pojghiță subțire peste patetismul său subtextual... [...] Tot amânându-și momentele de intensitate dramatică și declinându-și mereu competența pentru tragic, Florin Mugur s-a trezit deodată în plină vale a plângerii și disperării. Vârtejul angoasei l-a prins definitiv și toată retorica amânării coșmarului, galeriile spre iluzie pe care și le-a săpat, scuturile livrești în dosul cărora s-a ascuns n-au făcut decât să-i sensibilizeze antenele și să-l inițieze în arta de a dispera. Toată această școală îndelungată n-a reușit să salveze decât o aparență – un stil, înțelept al suferinței. Fondul eroic al poeziei sale, descifrat de Mircea Iorgulescu și în care poetul însuși pare a crede, a devenit un fond pasiv, nu activ: el se măsoară în capacitatea infinită de a suferi, nu în capacitatea de a riposta. Mitologia spaimei și circuitul ei închis aduc pe celălalt versant al poemului o mitologie a ororii și un reflux forțat al iluziei din real. Erotica însăși devine o cursă de urmărire, o pândă și o așteptare zadarnice și trudnice într-un spațiu pe care candoarea nu-l mai poate salva de la alunecarea în grotesc. Liniile de demarcație între puritate și oroare, între angelic și infernal, între suavitate și grotesc au devenit fluide, și poetul nu mai poate sesiza sensul metamorfozei lumii; ‚fluturii devin viermi ori viermii fluturi?’ Luciditatea sa e deziluzionantă și tandrețea nu mai poate evada din carcasa în care a fost închisă spre exercițiul purificator. Lumea și-a pierdut fascinația, decorul ei e tot mai grotesc și nici visul nu mai are puterea de a recompune în registru sublim: ‚Un vis poate / ea / cu spatele / întinzându-ne mâna / cu spatele / puțin întoarsă / totuși către noi / întinzându-ne mâna / o mână umedă, fără putere, diformă / ca un pui de maimuță nou-născut / o mână pe care o lăsăm să cadă cu spaimă / o mână fără importanță / mâna ei plânsă’ (fragment, de altfel, cam mirceaivănescian în tonalitate. [...] Imaginația nu mai salvează nici ea nimic din acest naufragiu lent al ființei, ea însăși are accente de cruzime, după cum și exercițiul neîntrerupt al lucidității pare sadic prin rețezarea fiecărei mlădițe a iluziei. Acuitatea coșmarului și precizia fișei sale e singurul lucru care o interesează și asupra căruia veghează ineluctabil. Himerele lui Florin Mugur nu se mai lasă păcălite nici chiar de atu-ul pe care Alex. Ștefănescu credea că poetul îl ține în buzunar de dragul cititorilor și cu care le mai strunea, de bine de rău, până acum: ‚De fapt, intră în joc o componentă morală a personalității artistice: dorința de a nu-i contamina pe semeni de incertitudine și disperare,, strădania (eroică) de a păstra echilibrul’. Deși-i de mirare cum putea Florin Mugur

să-și țină în rezervă o forță angajată de la bun început în orice poem (autentic) și cât zel de doică punea el în liniștirea semenilor, e bine c-a renunțat la această precauție: de bună voie sau de ne-voie confruntarea sa cu himerele spaimei a ajuns la lupta deschisă și directă. O victorie a himerelor, se-nțelege de la sine, nu va fi decât o victorie a poetului”. ■ Nicolae Oprea, recenzează, tot aici cartea lui Gheorghe Grigurcu, *Între critici*: „Aș spune că există o ‚manieră Grigurgu’ ce se distinge prin îngemănarea expresivă a definiției memorabile cu citatul adecvat. Metoda este funcțională atâta vreme cât comentatorul nu devine manierist, abuzând de arta citării într-un vertij al textului aglutinant. În atari împrejurări, fragmentul critic parazitează, fiindcă exclude de la sine preceptul simbiozei) armonioase. Concret, maniera se străvede prin supralicitarea funcției copulative a conuncției ‚sau’, pe care bunele gramatici tradiționale o propun în primul rând cu valoare disjunctivă. Criticul aglomerează citatele când opiniile sale coincid cu ale preopinentului și, de cele mai multe ori, coincidența se referă la sancționarea unor scriitori neprizați de ambele părți. Ochiul său acționează ca un aparat de fotografiat care se declanșează automat la vederea unor peisaje (pasaje) ‚mirobolante’, înregistrându-le ca atare. Este plăcerea ușor perversă pe care și-o permite un spirit ahtiat după imparțialitate, văzându-și confirmate părerile incisive în textele unor confrăți”. ■ George Chiriță publică un studiu intitulat *Accesul la real*, axat pe limbajul poeziei moderne. ■ Cristian Livescu scrie despre *Ștefan Aug. Doinaș și metamorfozele Textului ființei*. ■ *Vizita lui Hans Castorp* este titlul micului eseu al lui Traian Ștef despre romanul lui Thomas Mann, *Muntele vrăjit*. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică câteva traduceri din sonetele lui Stéphane Mallarmé.

• [„Convorbiri literare”, nr. 7] Articolul de fond, *Emblema demnității*, punctează realizările în domeniul literaturii în cei optsprezece ani trecuți de la Congresul al IX-lea: „Privind la ceea ce a devenit literatura noastră în toți acești ani, se poate spune că atari aprecieri și deziderate s-au impus ca veritabile puncte dintr-un program căruia veritabile puncte dintr-un program căruia scriitorii i-au dat viață prin nenumărate opere de prim rang ce și-au găsit, într-adevăr, drum lung spre mintea și inima cititorilor. Și când operăm o asemenea situație în prim rang, avem în vedere, ca termeni de comparație, nu numai ce s-a scris în perioada mai nouă, ci ne gândim la opere de referință din întreaga istorie a literaturii noastre. Proza lui Marin Preda, poezia lui Nichita Stănescu, teatrul lui Teodor Mazilu – ca să ne oprim numai la trei exponenți, autori cu operă deja clasată și clasificată – literatura acestora, deci, se integrează perfect în evoluția beletristicii românești din acest secol, sporind cu o viziune nouă, cu har și originalitate expresivă tezaurul de opere de excepție. Spiritul înnoitor al creației literare s-a impus ca un mod de a fi firesc și necesar, ca o emblemă ce sintetizează o vocație creatoare angajată, implicată de aproape două decenii în afirmarea unei identități inconfundabile și a unor valori superlative. Congresul al IX-lea a fost el însuși emblema acestui spirit fundamental, original, înnoi-

tor”. ■ **Interviul revistei**, consemnat de Lucian Dumbravă, îl are ca invitat pe Ioanid Romanescu („*Eu, unul, tare aş vrea să inventez o bombă cu poezi-troni*”). ■ **Sub titlul *Opțiuni și posibilități***, Al. Călinescu recenzează cartea de debut al lui Nicolae Ionel, *Calea vie*, precum și volumul lui Livius Ciocârlie, *Eseuri critice*. ■ **Val Condurache** scrie admirativ despre eseu în trei volume al lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*: „Fascinantă călătorie la bordul romanului – examinat cu lupa omului de știință, dar și cu imaginația critică –, operă de concentrare a capacităților speculative și analitice ale lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe* stă alături de marile sinteze critice ale literaturii române”. ■ **Al. Dobrescu** recenzează cărțile de poezie „lunediste”: *Globul de cristal* al lui Ion Bogdan Lefter și *Poeme de amor* al lui Mircea Cărtărescu, „poet verbios, lexicofag”; în debutul textului, autorul amendează oarecum efortul lui Nicolae Manolescu „de a-i transforma peste noapte în protagoniști ai resurecției lirismului contemporan, de a le pune, deci, în seamă, o faptă pe care n-au comis-o încă, distribuindu-le certificate de mari poeți. Știu bine că începuturile unora (Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu, Mariana Marin) merită toată atenția, cum mai știu și că o critică a debutanților cere o pedagogică bunăvoință; dar aici e incomparabil mai mult, e entuziasm nemărginit, pe care textele abia îl justifică și pe porțiuni. A închide ochii asupra slăbiciunilor, a pretinde că asistăm la experiențe poetice profund originale când ele vădesc doar o bună memorie, nu mai e o simplă tactică de încurajare, ci curată slăbiciune”. ■ **Constantin Pricop** scrie despre „un critic între critici”, recenzând volumul lui Gheorghe Grigurcu, *Între critici*: „Prin calitățile scrisului său, Gheorghe Grigurcu se înscrie, fără îndoială, între criticii de seamă ai momentului. Prin vocația independenței morale și prin probitatea spiritului el este, aş spune, dacă în arte clasamentele de tip sportiv n-ar fi deplasate, cel mai important comentator al fenomenului literar la zi”. ■ **Emil Nicolae** recenzează volumul lui Anghel Dumbrăveanu, *Tematica umbrei*. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Gheorghe Grigurcu, Paul Balahur și Mariana Codruț.

● **[„Ateneu”, nr. 7]** George Genoiu scrie, în deschiderea numărului, despre aniversarea de 75 de ani de la crearea „Societății Scriitorilor Români”, accentuând, firește, realizările revistei „Ateneu” în cei 18 ani trecuți de la cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român. ■ **Adrian Marino** este invitat să răspundă întrebărilor lui Ion Alex. Angheluș, în cadrul interviului revistei; întrebat despre viitorul criticii de tip foiletonist, criticul răspunde: „Admirator al acestei forme de critică, știți bine, n-am fost niciodată, dintr-o serie întregă de rațiuni culturale, istorice și, mai ales teoretice pe care nu le mai repet. Subscriu la toate observațiile dvs., la care aş putea adăuga multe altele: recenzarea reciprocă, circulară, ‘listele negre’, încercările de discreditare prin ‘discipoli’, politica de captare, de adulare interesată sau evitarea scrupuloasă a autorilor (inexistenți) dar cu poziții etc. Dar toate acestea, și multe altele, aparțin, într-o formă sau alta, publicisticii de pretutindeni, inclusiv occidentale, adesea la fel

de superficială, de interesată, de partizană. Defecte, la drept vorbind, inevitabile, de întotdeauna. Îmi amintesc de lungile răfuieli ale lui Voltaire cu pamfletarii și jurnaliștii literari ai epocii sale. Și cu toate acestea, dacă ne ridicăm la o oarecare altitudine, constatăm că ‘foiletonismul’ are și rațiunile sale obiective: să formeze, să dea o primă apreciere asupra valorii unei cărți, să-i indice conținutul și semnificația, s-o situeze, s-o ierarhizeze prin aproximații inevitabile. Această formă a criticii literare, dacă este făcută cu onestitate și competență, la un înalt nivel profesional, a avut și va avea, fără îndoială, ‘viitor’. Ea are utilitatea sa evidentă, funcțională: informativă, descriptivă, selectivă. Unde începe disputa ireconciliabilă? Atunci când acest tip de critică devine exclusivist începe să se pretindă singurul legitim, cea mai înaltă formă de manifestare critică și când ‘contestă’ – tacit, prin ignorare sau bagatelizare, sau direct, prin pseudodemonstrații – toate celelate tipuri de critică: teoretică, de idei, monografică, istorică, semiotică etc. etc. Atunci se produce o reacție (polemică), dar numai pentru restabilirea echilibrului și, în definitiv, a adevărului. Și aceasta demonstrează în mod indiscutabil relația necesară tot / parte, concept / intuiție, gust / cultură etc. etc. Or, foiletonul curent, în practica sa empirică, rupe și desconsideră în mod sistematic mai toate aceste relații fundamentale”. ■ Ioan Holban scrie despre „câțiva călători și drumurile lor”, un mic studiu despre literatura de călătorie, trecând și prin câteva cărți „contemporane”: *Fals manual de petrecere a călătoriei* a lui Costache Olăreanu, *Ulise și umbra* a lui Mircea Horia Simionescu, *Părul Berenicei* a lui Radu Petrescu și cărțile lui Adrian Marino despre Europa. ■ Constantin Călin face o scurtă cronică a celei de-a 15-a ediție a „Zilelor culturii călinesciene” desfășurate la Onești, consemnând și câteva opinii ale participanților, Ana Blandiana, Constantin Crișan, Alex. Ștefănescu, Radu Călin Cristea, Pompiliu Marcea, Mihai Zamfir, Mircea Martin, Sever Avram, Ion Bogdan Lefter, Laurențiu Ulici și Nicolae Manolescu. ■ Vlad Sorianu scrie despre romanul lui Platon Pardău, *Limita de vârstă*. ■ Cristian Livescu semnează o cronică a romanului *Treizecișitrei* de Tudor Dumitru Savu: „Freatismul epic, puțința de a răscoli cât mai multe medii și de a capta, prin uzură, sporuri de unicat, disponibilitatea de a fi de vânzare/cumpărare, la preț mai bun, în funcție de puterea de a se fi și a nu se fi întâmplat, toate acestea conferă fantasticului – la T. D. Savu – aspectul de mreajă insidioasă, de năvod pescăresc aruncat asupra oamenilor sub forma unui păianjen de povestiri înspăimântătoare și curative totodată, care pot sugruma, dar și duce la adevărul adevărat, din spatele lucrurilor”. ■ La rubrica sa, Radu Cârneli scrie despre cartea lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*, „carte singulară nu numai prin titlul incitant și relevant, ci și, mai ales, prin umanismul superior infuzat dezbaterilor susținute, umanism raporta nu o dată la problemele veacului 20”. ■ Numărul include și un extrem de interesant interviu cu Georges Simenon, realizat de Paul B. Marian.

• [„Argeș”, nr. 7] „Cartea în dezbatere” a numărului este *Arca lui Noe*, eseul despre romanul românesc al lui Nicolae Manolescu; Petru Mihai Gorcea semnează o cronică a studiului, intitulată *Creația în critică*, iar Nicolae Oprea îl recenzează sub titlul *Romanul corintic*. ■ La „Rubrica mea”, Gheorghe Grigurcu scrie despre „un nou val liric”, o cronică percutantă la volumul *Cinci*, antologia tinerilor Romulus Bucur, Ion Bogdan Lefter, Bogdan Ghiu, Mariana Marin și Alexandru Mușina: „Romulus Bucur e autorul unor reportaje studențești gâlgâitoare de o ironică ingenuitate, prilej de exercitare a percepției lirice. Notația prozaică, frecvent incisivă, nu e, cum s-ar părea, o inaptitudine la sublim, ci un sofisticat raport cu acesta, prin sistematică ocolire. [...] Vădind o rafinată puțință de concentrare, Bogdan Ghiu cultivă, în aceeași manieră de ‘anticameră’, o poezie a poeziei, care dovedește frecventarea școlii unor Ungaretti, Char, Guillevic, a unor poeți germani post-brechtieni ș.a. Poezia ce se privește pe sine e un joc lucid cu sterilitatea (așadar liric-productiv).[...] Oferindu-ne o serie de tatonări simbolic-anatomice și simbolic fiziologice, Ion Bogdan Lefter relevă o propensiune spre plastica suprarealistă. Terbilismele sale traduc o insașiabilitate pentru lumea palpabilă, o predispoziție de mare senzual care înțelege a lua lumea în posesie printr-o cooperare a simțurilor. [...] Din producția Marianeii Marin se reține confesiunea cinică, percutantă, formă a protestului împotriva existenței mediocre, sub chipul unui patetism întors pe dos. Tema e, în fond, intransigența morală, pitită sub recriminări, sub sarcasme, sub o dispoziție de caricatură. [...] Sub iscălitura lui Alexandru Mușina ne întâmpină o poezie naivă á la Rousseau Vameșul, cu detaliile cuminte aliniate la idealul de exhaustivitate, suspect de luminoasă și exclamativă, flecară și feerică”. ■ Ana Blandiana publică poemul *Descântec*.

• [„Astra”, nr. 7] *Lancea și călcâiul lui Ahile* e titlul interviului pe care Mircea Zăciu îl acordă lui Zorin Diaconescu; interesantă este, printre altele opinia sa despre „starea publicațiilor noastre de acum”: „Nu cred că ele se află în cea mai bună formă. Unele s-au provincializat, deși apar în plină Capitală. Sunt câteva reviste bune în provincie, dar insuficient încurajate. Prea multe reviste de cultură sau literare au un aspect de ‘magazin’ și își ‘răscumpără’ chinuit existența tipărind paralel rețetare și colecții de sfaturi pentru bucătăreșe/ Avem o revistă de mare ținută europeană, Secolul XX. Nu avem nici acum visata revistă de critică literară (*Caietele critice*, o improvizație la remorca altei reviste, trag să moară!) într-o literatură unde critica se poate lăuda pe bună dreptate că a atins un nivel cu nimic mai prejos decât al altori culturi avansate”. ■ A. I. Brumaru scrie, la rubrica „Cronica literară”, despre cartea lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*. ■ Radu G. Țeposu publică prima parte a unui serial (*Literatura în mers*), parte intitulată *Critica spumoasă*, în care se apleacă asupra volumului lui Lucian Raicu, *Calea de acces*: ... imaginea de ansamblu, fastuoasă și ademenitoare, contează, căci critica lui Lucian Raicu e ca o șampanie de bună calitate. Cu cât face mai multă spumă, cu atât rămâne

mai puțină”. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Teohar Mihadaș, Eugen Evu și Aurel M. Buricea.

● [„Tomis”, nr. 7] Marin Mincu răspunde întrebărilor lui Nicolae Rotund la rubrica „Tomis întreabă”: „Sunt inabordabil de câte ori mă tem să nu devin excesiv de abordabil. Sunt irascibil și rău numai în aparență pentru că în realitate sunt un generos ce dă prilejul multora să pară buni. Ca scriitor se ‘moare’ singur. De aceea mă amuză gregaritatea unora ce se constituie în curioase colonii nevertebrate spre a păși pe drumurile glorioase ale literaturii. Dar singurătatea este înainte de toate, o formă de libertate interioară și exterioară: cine are prea mulți prieteni nu poate fi complet liber și acest lucru, mai ales în critică, se vede imediat. Ești însă singur din cauză că nu ai timp. Eu nu am suficient timp ca să citesc și să scriu deși stau la masa de lucru destule ore suplimentare. În plan suplimentar, singurătatea este intrinsecă actului de creație. A nu se confunda singurătatea activă cu izolarea cotidiană a celui care suferă de ipohondrie. Poți fi la fel de singur aflându-te fizic în mijlocul celorlalți”. ■ Alex. Ștefănescu scrie, la rubrica „Scriitori contemporani”, despre Al. Piru, în două subcapitole: *Omul care citește tot și Certitudinea că literatura există*. ■ Sub titlul *Efectul de conștientizare*, Gabriel Rusu recenzează omanul lui Gheorghe Schwartz, *Efectul P*. ■ Vladimir Bălănică semnează o cronică a volumului lui Mircea Cărtărescu, *Poeme de amor*, în linia generală a receptării acestei cărți în revistele din țară. ■ Sub titlul *Această rană lungă a inimii*, Ion Bogdan Lefter scrie despre cartea lui Florin Mugur, *Viața obligatorie*. ■ Paginile literare cuprin două grupaje de poezie, semnate de Tudor George, respectiv de Al. Protopopescu și o proză scurtă de Alexandru Papilian, *Portocale cu mercur*.

● [„Transilvania”, nr. 7] Numărul este focusat pe literatura „naționalitățiilor conlocuitoare”, în special pe cea germană, „temă” prinsă și în articolul inaugural, *Patrie -muncă și creație*: „Constituirea societății socialiste multilateral dezvoltate este un proces revoluționar complex, cu o multitudine de dimensiuni și într-o dinamică ascendentă. Cei 18 ani care s-au scurs de la Congresul al IX-lea al partidului – perioadă atât de rodnică în înfăptuiri socialiste în care poporul nostru a străbătut istoria cu fruntea sus – ilustrează și dimensiunile istorice ale acestui uriaș proces de construcție și realizările obținute. În acest cadru de evoluție se înscrie, firesc, și dinamica procesului democratizării vieții, sub toate aspectele, în țara noastră. Alături de asigurarea echității pe plan economic și social, se desfășoară totodată un amplu proces de edificare și continuă perfecționare a cadrului de participare a tuturor cetățenilor țării la conducerea societății, la făurirea programului viitor. O serie de legi și instituții, ca și numeroase organisme create în acest sens constituie un ansamblu coerent, a cărui menire este de a asigura cadrul optim de desfășurare a vieții democratice la toate nivelurile și, implicit, de înfăptuire în viață a drepturilor omului pentru toți fiii patriei, indiferent de naționalitate”. ■ Eduard Eisenburger publică arti-

colul *Reflecții cu privire la cultura specifică a germanilor din România*.

■ Numărul include grupaje de poeme semnate de Nikolaus Berwanger (traduse de Mircea Ivănescu), de Horst Samson (traduse de Ioan Mușlea), de Franz Hodjak, de Richard Wagner, de Johann Lippet, de William Totok (traduși tot de Ioan Mușlea), fragmente de proză de Hans Liebhart (traduse de Ilia Ehrenkranz), câteva fragmente de proză scurtă semnate de Herta Müller (traduse de Ioan Mușlea, respectiv de Erwin Lessl), o proză de Ricarda Terschak (tradusă de Mircea Ivănescu). ■ La „Mișcarea literară”, Beatrice Ungar scrie despre „o versiune germană a *Luceafărului*”, este vorba de cea a lui Alfred Margul – Sperber. ■ Mircea Popa scrie despre „Românii din periodicele germane din Transilvania (1841 – 1860)”. ■ Tot aici, Mircea Ivănescu scrie despre ciclul de notații lirice *Așchii, Așchii, Așchii* al lui Nikolaus Berwanger. ■ Revista publică o anchetă cu privire la apariția antologiei *Vânt potrivit până la tare*, reproducând o selecție din textele critice care alcătuiesc „masa rotundă” organizată de revista *Neue Literatur* (nr. 5 și 6 / 1983); sub titlul *Exprimare în limitele firescului*, Mariana Marin deschide seria acestor texte: „Există, desigur, multe asemănări între poezia generației '80 scrisă în limba română și aceea a colegilor noștri germani (un argument îl constituie chiar această anchetă), dar există și deosebiri de substanță. Comune ni se par a fi atitudinea față de o anume realitate, denunțarea și demontarea constructivă a ei, ‘infuzia’ de social sau ‘haloul’ de autentic din care se hrănește discursul poetic. Există și o solidaritate de viziune asupra poeziei, în sensul eliberării ei de complexele nefaste ale producției de serie, inofensivă și de non-implicare a lectorului, producție care, bănuiesc, a fost și este prezentă și în limba germană, ca și în limba română. Importantă mi s-a părut și o anume onestitate a poetului, pe care m-am bucurat să o regăsesc și în poezia lor, deoarece această onestitate presupune o atitudine morală în afara căreia eu nu cred că se poate scrie azi poezie. Ea se poate, eventual, comite”. ■ În opinia lui Mircea Cărtărescu, „diferențele dintre poezia tinerilor de naționalitate germană din România și poezia generației '80 din literatura română sunt mai importante decât asemănările”: „Cu puțină fantezie, am putea vorbi chiar de o opoziție arhetipală dintre cele două structuri. Nu vreau să fac, în ceea ce urmează, vreo discriminare valorică: la fel ca poeții români, poeții germani își servesc formula cu mai multă sau mai puțină forță, după înzestrarea naturală a fiecăruia. Dar cunoscând tânăra literatură germană de la noi atât din reviste cât și din recenta antologie *Vânt potrivit până la tare* și, pe de altă parte, știind ce se petrece în poezia română de azi, cred că aș putea să încerc două portrete-robot ale celor două moduri relativ opuse de a gândi poezia. Poezia germană de la noi e mai modernă, în sensul unei mai pronunțate atitudini programatice, experimentale. Este o poezie orală, punând mare accent pe ‘secțiunea ritmică’. Versul este proiectat spre public ca energia rostirii libere, negre, neornamentate. Din caracterul violent antiretoric al acestei poezii decurge anexarea polemică a zonelor

'antipoetice' ale existenței: banalul, cotidianul, care intră în conștiință fără să treacă prin subconștient, ca într-un aparat de filmat. E o poezie 'hiperrealistă', dar mai puțin în imagine cât în discurs. Chiar fotografiată, lumea apare vorbită, cineva povestește fotografia. Facultățile ritmice, orale, auditive sunt dezvoltate în dauna facultăților coloristice, imaginare, vizuale. Realismul subsidiar, deși uneori parodic, al acestei poezii are drept consecință moralismul ei (în sensul superior al cuvântului), valorificat uneori parabolic, alteori ironic. Legătura cu tradiția se face mai ales prin respingere, în schimb simțul viitorului este acut, ca în cazul oricăror curente experimentaliste. Dimpotrivă, poezia tânără românească, atât cât o cunosc, este de-a dreptul obsedată de tradiție. Ea exploatează în general limbajul vizionar și descriptiv, într-un discurs puternic ornat, de cele mai multe ori retoric și uneori chiar patetic. Lumea apare torsionată de fantezie, devenind când un infern, când un paradis, după cum poetul care o imaginează aparține unei tendințe expresioniste sau impresioniste. Limbajul 'scris', de multe ori remarcabil de complex (dar și cam greoi), sufocă oralitatea. Tendințele programatice sunt modeste, cei mai mulți poeți scriind cu o mare indiferență teoretică, ghidându-se după intuiție. Sunt poeți puternic vizuali, mai mult sentimentali decât ironici, neatenți la viața de zi cu zi, închiși fiecare în lumea lui". ■ O punere în paralel a celor două „poezii” încearcă și Matei Vișnic în textul său, *Elementele conștiinței poetice*. ■ Alte texte incluse în acest grupaj dedicat poeziei tinere germane sunt semnate de Ioan Buduca, Traian T. Coșovei (*Poezie și generație*), Elena Ștefoi, Liviu Antonesei (*Identitate și generație*), Ion Bogdan Lefter (*Mesaj și limbaj – între generația '60 și generația '80 -*), Nicolae Prelipceanu (*Vânt bun*).

● [„Amfiteatru”, nr. 7] La „Cronica literară”, Radu G. Țeposu, sub titlul *Starea de luciditate*, scrie despre cartea lui Dinu Flămând, *Stare de asediu*, „volumul cel mai bun de până acum al autorului și unul dintre cele mai bune apărute în ultima vreme” cu care „Dinu Flămând a făcut un salt apreciabil de la intelectualismul grațios la cel dramatic, în stare să surprindă nu latura ceremonioasă a existenței, ci pe aceea gravă și dramatică”. ■ Florin Berindeanu semnează o cronică a romanului *Avionul de hârtie* („...un roman de dragoste polemic”) al lui Costache Olăreanu. ■ Dezbaterile „Amfiteatru”, coordonate de Radu G. Țeposu, propun ca temă „Democrația formelor literare”, despre care scriu, în paginile numărului Cornel Ungureanu (*Autorul, inventator al genului*), Laurențiu Ulici (*În absența originalității absolute*), Al. Paleologu (*Formele muritoare și viața creațiilor*), Mircea Nedelciu (*Ce nu se mai salvează*) și Alex. Ștefănescu (*Scopul scuză mijloacele*). ■ Stelian Tănase publică un fragment din romanul *Playback*. ■ Marta Petreu semnează un grupaj de cinci poeme. ■ Vasile Dan consemnează o convorbire cu Al. Cisteleanu sub genericul „Tineri scriitori despre ei înșiși”: „...criticul trebuie să aleagă între a comenta toate aparițiile fără să le citească și între a comenta cât mai puține și a

citi cât mai multe. După o socoteală a lui Laurențiu Ulici, însă, se pare că nu rămân cărți necomentate. Ceea ce nu înseamnă, firește, că s-a ieșit din această dilemă alegând prima alternativă. E drept, opțiunea este prin ea însăși o valorizare, dar nu știu dacă la această întrebare ai primi răspunsuri, nu diferite, dar măcar câtuși de cât nuanțate. Criteriile mele sunt unul singur: reprezentativitatea. Dacă nu pentru întreaga poezie română de azi, măcar pentru o direcție a ei; dacă nu pentru o direcție, măcar pentru o generație; dacă nici pentru o generație, măcar pentru un autor; dacă nici atâta, atunci măcar pentru gustul propriu. *Familia* nefiind o revistă nici a junilor, nici a veteranilor, ci a tuturor, cronică ei trebuie să facă parte egală fiecărei generații. Ca să-ți spun un secret, ar trebui ca acest șir de ‘reprezentativități’ să reprezinte, la finele anului, în nuce, starea poeziei românești de azi. Dacă n-o reprezintă, mea culpa. Dacă nu-s imparțial, ca tot românul, nu e pentru că n-aș vrea să fiu, dar se pare că așa ceva e peste putință. Mai mult nevrând decât vrând, țin și eu partea generațiunii mele. Încerc, totodată, să mă țin cât mai aproape de instrucțiunile date de Vladimir Streinu într-o ‘profesiune de credință’ – cel mai bun program al foiletonistului pe care-l știu”. ■ Ioan Buduca scrie despre romanul *Capricii* al lui Al. Papilian, roman scris „cu aerul nonșalant, expert și nesian al unui clovn prezentându-și comicăriile mortale pe o sârmă instalată la mare înălțime deasupra cupolei cercului”. ■ Constanța Buzea recenzează cartea de debut a lui Cristian Șişman, *Portret prin ușa deschisă*.

● [„Echinox”, nr. 5-6 (mai-iunie-iulie)] Articolul de fond marchează și glorifică *Jubileul partidului și al romantismului revoluționar*. ■ La rubrica „Cronica literară”, Virgil Leon scrie despre cartea lui Dinu Flămând, *Stare de asediu*: „Extrem de densă această din urmă carte (*Stare de asediu*, Editura Cartea Românească, 1983) a lui Dinu Flămând. E o senzație, cum să spun, tămăduitoare cea prilejuită de parcurgerea unor astfel de poeme, într-o conjunctură saturată de exerciții sterile, puse sub semnul (pseudo) gratuității. Conștientizarea faptului că, în definitiv, literatura este o chestiune de limbaj, o instituție fundamentată pe interferența perpetuă a vocabulelor determină, fără îndoială, o sensibilă relaxare a creativității, o relativă sustragere de la dictatul prohibitiv al instanțelor extranee. Magnetul inteligenței reci, zeități abstractă a textului, operează, în câmpul de forțe al cuvintelor, combinațiile dorite, obscurizând orizontul referențial. Întotdeauna, însă, cuvântul trimite la altceva, nu neapărat exterior – mai degrabă, la sinea sa adâncă, profundă. Creație socială prin excelență, limbajul e păstrătorul sigiliilor umanului; tocmai această nobilă, ambiguă logofeție, și nu un autotelism proclamat cu vehemență, îi conferă justificare și sens. Exhibiționismul lingvistic, retorismul luxuriant nu pot suplini lipsa ideii sau viziunii. ‘Veracitatea’ poemului e destul de probabil că ține de o anumită consistență a sa – la rândul-i, măsură a implicării existențiale. Aceasta e și cea dintâi impresie care se cristalizează odată cu citirea versurilor lui Dinu Flămând. O acută senzație de trăit se

impune imediat. Nu suntem trișați, asta e sigur. Starea de criză e reală: au fost ‘supte din suferință toate vitaminele’. Dar aci riscăm să greșim, de aceea se cere luare-aminte. În ciuda implicării de care aminteam, poetul nu se abandonează, în nici un moment, fluxului debordant al evenimentului brut, ‘impur’, nu rămâne prizonierul patetismului, deosebit de expresiv din punct de vedere vital, dar lacunar în privința valențelor estetice”. ■ Maria Negru, recenzează, tot aici, cartea de poeme a lui Ion Cristofor, *În odăile fulgerului*. ■ Corin Braga scrie despre cartea de eseuri critice a lui Lucian Raicu, *Calea de acces*: „Metoda sa de lucru este minima rezistență la lectură, amânarea cât mai îndelungată a concretizării concluziilor. Cel mai adesea, spiritul cititor are opinii reflex, a căror actualizare închide prematur orizontul înțelegerii. Este ceea ce încearcă programatic să evite Lucian Raicu, ridicând această disciplină de lectură la rang de metodă. Imaginea-răspuns suscitată – aproape forțat – de poezia lui Bacovia este cea a poetului bolnăvicios, depresiv, maleabil. Dar odată acceptată această concluzie preliminară, un observator perseverent descoperă consecințe ce infirmă ipoteza. Infernul terestru în care trăiește Bacovia nu are o alternativă mai bună. Dimpotrivă, în ciuda lamentațiilor, poetul nu numai că nu l-ar părăsi, ci îl chiar ‘ajută’ să ființeze, pentru că din chin își trage el seva vitală. Se plânge că nu a putut rezista niciodată presiunilor destinului, dar tocmai prin neaderență la o poziție fixă și-a construit un eu consecvent. Continua sa abstragere din realitate nu e un semn de abulie, dimpotrivă, necesită și depune mărturie pentru o voință puternică și activă. Criticul a răsturnat perspectiva, privind din acel unghi paradoxal – și atât de specific uman – care face din slăbiciune o forță, din învins un învingător. Comentariul nu se grăbește să ajungă la concluzii, își oferă timp, pentru a nu pierde nici o nuanță. Proliferarea tentativelor de ‘acces’ înconjoară obiectul într-o rețea densă, luminându-i cele mai ascunse inflexiuni. Scopul este de a pătrunde în eul creator, a reface peisajul interior, atât de deosebit adeseori de imaginea din exterior a scriitorului. Criticul încearcă să degaje nucleul psihologic central, care dă coerență și explică contradicțiile derutante din biografia scriitorului. [...] Când se apleacă mai mult asupra operei decât asupra scriitorului, Lucian Raicu nu oferă atât un text critic propriu-zis, cât un mod de lectură subtil, sensibil la nuanțe, de o vervă care ține mai mult de bogăția imagistică a literaturii decât de uscăciunea științifică. Prin operă privește însă tot spre creator. ‘Geniul povestirii’ din comentariul la Thomas Mann este un logos specializat în ‘gospodărirea’ mecanismului scriiturii, un eu creator închis în carte, care se ocupă de meșteșugul și tactica literară. Iar lectura criticului e dublă: pe de o parte, se lasă inițiat, odată cu personajele, în universul romanesc al cărților lui Sadoveanu sau Thomas Mann, dar totodată, interpretează aceleași semne și ca o posibilă inițiere în legile creației, în virtutea unei (presupuse) identități între ‘algoritmul’ implicit de percepere și ordonare a lumii fictive și principiile unei poetici explicite. Aspectul literar al

comentariilor nu ține însă numai de planul stilistic. Observațiile nu cristalizează într-un sistem și nici măcar nu pot fi cu ușurință preluate conceptual-critic. Pentru aceasta ar necesita o a doua distilare prin filtrul abstractizării și conceptualizării. Comentariile lui Lucian Raicu sunt mai degrabă un intermediar între operă și textul critic (în înțeles ‘clasic’), ceea ce le conferă avantajul de a nu pierde acele emoții și senzații inefabile care scapă inevitabil la trecerea de la un nivel cognitiv (cel literar) la altul (cel critic), structural diferit”. ■ Marius Lazăr scrie despre cel de-al șaselea volum de poezie al lui Horia Bădescu, *Recurs la singurătate*. ■ Carmen Negulei recenzează antologia *Vânt potrivit până la tare*: „Există însă o generație pentru care poezia germană tânără din România a însemnat infinit mai mult. Mă refer la cei mai tineri scriitori, aceia care publică frecvent în paginile revistelor, fără a avea volume încă. Pentru mulți dintre aceștia, poezia germană tânără a fost un punct de pornire, un reper în orientarea literară și definirea propriei individualități poetice: poezia privită ca rezultat (indirect) al unui meșteșug și nu ca simplă efuziune. Poezia tânără germană constituia un reper prin faptul de a fi negat ceea ce înșiși tinerii scriitori alungau din textele lor, ca fiind procedee nerelevante: excesul de metaforizare, retorismul, ostentația livrescă, temele ‘mari’. Se opta pentru poezia de notație, pe impactul pur al imaginii, deconceptualizare, de-metaforizare și poemul (sau textul, căci granițele genurilor se estompau) era văzut ca efect al unui eșafodaj. Prin contactul cu poezia germană tânără se instaura conștientizarea mijloacelor de expresie sau, altfel spus, convingerea implicită că nu are dreptul la poezie cel care nu e în stare să o privească și lucid. Antologia de față nu e atât o descoperire a unei literaturi cu ‘complexul’ limbii ei ‘insulare’, cât o regăsire a unui orizont comun venind spre noi cu nostalgia începutului”. ■ Numărul include un grupaj de trei poeme semnate de Mircea Ivănescu (*Privirea lui Arthur, Praf de mers, Praguri*). ■ Alte grupaje de poezie sunt semnate de Alexandru Dohi, respectiv de Ștefan Melancu, precum și cele incluse sub genericul „Biblioteca Echinox” cu poeme de Egyed Péter, Ioan Milea, Mariana Marin, Sorin Grecu, Ion Neagoș.

AUGUST

1 august

• [„România liberă”, nr. 12.052] Emil Manu publică articolul „Moștenirea clasicilor”, un subiect deschis. ■ La „Vitrina cărții”, Teodor Vărgolici scrie despre „romanul de analiză psihologică”, pornind de la volumul lui Gheorghe Lăzărescu, *Romanul de analiză psihologică în literatura română interbelică*. ■ Tot aici, Constantin Coroiu scrie despre cartea lui Teodor V. Ștefanelli, *Amintiri despre Eminescu*.

2 august

• [„**România liberă**”, nr. 12.053] Mircea Iorgulescu scrie, la „Însemnări critice”, sub titlul *Mașina de scris*, despre volumul de povestiri al lui Mircea Horia Simionescu, *Banchetul*: „Această ‘comedie a literaturii’ (despre care Nicolae Manolescu a scris foarte pătrunzător în *Arca lui Noe*, vol.III) are însă de biruit un paradox ce-i definește și totodată îi limitează condiția: născută ca o reacție la stereotipie, imobilitate și automatism, sfârșește prin a institui o monotonie a imprevizibilului, o tiranie a mișcării permanente, un delir al metamorfozelor și un triumf al convenționalismului. Când totul e farsă și joc este nevoie de o reabilitare a seriosului: absolutizarea ucide valorile, coexistența în pluralitate le întreține”.

3 august

• [„**Scânteia**”, nr. 12.735] Pe prima pagină a numărului, George Munteanu publică articolul *Literatură și istorie*, făcând din când în când referiri la afirmațiile formulate cu ocazia aniversării a 18 ani de la al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român. ■ La rubrica „Note de lectură”, sub titlul *Conștiință și acțiune*, Ioan Adam scrie despre volumul lui Henri Zalis, *Până la capăt*.

• [„**România liberă**”, nr. 12.054] La „Vitrina cărții”, sub titlul *Un mod de a privi în oglindă*, Alex. Ștefănescu scrie despre cartea Constanței Buzea, *Cină bogată în viscol*.

4 august

• [„**Scânteia**”, nr. 12.736] Numărul e dedicat desfășurării la Mangalia, în zilele de 2-3 august, din inițiativa și în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a „Consfățuirii de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative”, prezentată pe larg, anunțarea publicării Cuvântului primului-secretar al Partidului.

• [„**România literară**”, nr. 31] Valeriu Cristea face o analiză a personajului lui Marin Preda, Victor Petrini, într-un studiu intitulat *Conștiința blindată*, încercând să explice capacitatea personajului „de a se detașa de, de a se extrage din chiar ceea ce i se întâmplă, de capacitatea noastră de a fi uneori liberi până și față de condiționările cele mai presante”. ■ Vasile Andru semnează un destul de amplu eseu despre *Proză și modernitate*. ■ Geo Bogza publică un scurt fragment de jurnal, datat 3 martie 1955, în care rememorează o întâlnire cu Traian Coșovei, „cu o față bună, de dulău roșcovan”, aflat în mizerie. ■ Trei grupaje de poezie sunt semnate de Nicolae Arieșescu, Otilia Nicolescu și Adrian Beldeanu. ■ La rubrica sa, Șerban Cioculescu continuă studiul dedicat *Corespondenței* lui Vasile Alecsandri, cu a treia parte. ■ Pe aceeași pagină, Geo Bogza semnează mica sa tabletă din *Trapez LXXI*: „253. De tot ce se întâmplă – pe plan mondial – de când cu ideea fripturilor de plancton și cu realitatea ciulamalei de pui care miroase a pește, eu sunt vinovat, eu cel de la

optsprezece ani, fiindcă tare mă lăsam rugat să vin la masă neîndurându-mă să mă desprind de patul în care îmi petreceam ziua cu o carte în mână, visând la vremea când ne vom hrăni cu pastile. Dacă pentru această blestemăție ar fi să fiu lapidat, aş da și eu o mână de ajutor”. ■ La rubrica „Restituiri”, Dumitru Radu Popa (*Între finețe și geometrie*) pune în discuție studiul lui Mircea Muthu dedicat modelului Zarifopol, *Paul Zarifopol între fragment și construcție*, o carte „foarte utilă și incitantă” care „urmărește, cu didacticism superior, evidențierea unei *forma mentis* în atâtea direcții legată de contextul social-istoric și intelectual al unei epoci. Desigur, și La Rochefoucauld și Caragiale au fost deseori invocați în privința lui Zarifopol. Marele merit al lucrării lui Mircea Muthu este că reușește să construiască o imagine absolut coerentă a reflexului specific pe care cele două genii tutelare l-au aflat în spiritul criticului. Demersul cercetătorului clujean vedește, în același timp, o cumpănită balanță între finețe și geometrie”. ■ Nicolae Manolescu scrie, la „Actualitatea literară” despre două *Debuturi în critică*: Costin Tuchilă, cu volumul *Cetățile poeziei*, care „departe de a confirma speranțele pe care autorul le pune în sine însuși”, „dovedesc mai degrabă o veleitate decât o aptitudine reală. Bricolând locuri comune despre poezii în discuție, Costin Tuchilă adaugă de obicei numai poleială. Frazele lui acoperă cu staniol lucitor improprietatea cea mai evidentă [...] sau beția de cuvinte absolută. [...] din textul despre Cezar Ivănescu abia dacă am înțeles zece fraze. Din cel despre ‘suprerealismul’ lui Constantin Abăluță, nici atâtea. M-am rătăcit în ‘fragmentarismul labirintic’ depistat la Virgil Mazilescu. Singurele studii acceptabile și cu unele formulări norocoase sunt cele despre Leonid Dimov și Emil Brumaru, chiar dacă nu tocmai originale – nici acestea”; al doilea debut consemnat este cel al lui Valentin F. Mihăilescu, cu volumul *Timp și mod* despre care criticul afirmă că cuprinde „articole de nivel școlăresc”: „Volumul e cu desăvârșire neinteresant. Era, poate, mai bine ca autorul să-și fi cules recenziile publicate în ultimii opt ani în reviste, care aveau cel puțin haz. Citeam cu opinteli *Timp și mod*, când a apărut în „Luceafărul” (de sâmbăta trecută) o astfel de recenzie la o carte de Alex. Ștefănescu: ei bine, recenzia m-a mai înviorat puțin, prin felul sofisticat în care voia să demonstreze că o frază ori alta din criticul discutat ar fi fiind ilogice și reușind până la urmă să ofere o mostră superbă de spirit șicanator”. ■ Tot aici, Mircea Constantinescu recenzează volumul de eseuri *Amatorul de sâmburi* al lui Ștefan Iureș, iar Emil Manu scrie despre volumul lui C.D. Zeletin, *Ideograme pe nisipul coridei*. ■ La rubrica „Proza”, Sorin Titel recenzează, sub titlul *Un roman frescă*, al doilea volum al tripticului Luciei Demetrius, *Portretele au coborât din rame*. ■ Laurențiu Ulici consemnează, la rubrica „Prima verba”, două debuturi: Mihai Măceș, cu volumul de poezie *Golful inimii*, în care poetul „versifică mărunț și iute, nimerind uneori imagini onorabile”, respectiv Dan Emilian Roșca, cu volumul *Corabia manechinului* în care criticul identifică „destule texte frumoase și sugestive”. Criticul încheie cu o constata-

re privind politica editorială: „Constată că, de-o vreme, între debuturile editurii Litera și debuturile altor edituri nu prea mai există diferențe de valoare. Dacă aș fi o idee mai optimist decât sunt, aș zice că asta e bine fiindcă semnifică o creștere a exigenței la Editura Litera. Opoziția sceptică din optimismul meu crede că această creștere a exigenței la o editură ‘modestă’ e mult ajutată de scăderea exigenței la unele edituri ‘pretențioase’”. ■ Ion Horea scrie despre *Viața cenaclurilor*, ca un oreambul la câteva grupaje de poezie din autori din diverse cenacluri din țară, poezii ocazionate de Festivalul Național „Cântarea României”: „Viața cenaclurilor literare, așa cum se înțelege astăzi în spațiul cultural al societății noastre, se alătură firesc vieții literare, cu un plus de semnificații și de valori sociale, dintr-un teritoriu spre care se îndreaptă exigențele și normele selective ale creației, cu o energie ce anunță în timp talente și profiluri noi, afirmate în și din acele laboratoare spre care privim cu tot mai multă încredere. Faptul că Uniunea Scriitorilor a luat asupra sa îndrumarea câtorva dintre cenacluri atestă importanța și valoarea lor nu numai în programul Cântării României, privite cu înțelesul cerințelor culturii de masă, ci și în îndrumarea specifică, de breaslă, în creșterea și integrarea noilor talente.” ■ Două proze scurte, *Vecinii* de Ion Țugui și *Prometeu* de Pan Izverna sunt publicate în partea mediană a revistei, împreună cu o un articol comemorativ dedicat lui Teodor Balș, semnat de Al. Cerna-Rădulescu.” ■ Mircea Anghelescu scrie despre *Literatura română în perspectivă comparată* plecând de la volumul *Le Tournant du siècle des lumières. 1760-1820. Les genres en vers des lumières au romantisme*, parte a unui proiect mai vast inițiat de Asociația Internațională de literatură comparată, „o lucrare interesantă, care deschide cercetării perspective noi și în care, dincolo de mărunte erori sau lipsuri, literatură noastră își găsește un loc corespunzător”. ■ La rubrica „Cartea străină”, Grete Tartler scrie despre volumul *Cugetări persane*, iar Petre Solomon semnează un studiu interesant despre *Henry James: lecția maestrului*.

● [„**Tribuna**”, nr. 31] Revista publică mai multe recenzii ale unor cărți ale scriitorilor din zona Banatului, semnate de: Irina Petraș (despre volumul *Ploaia de nisip* de Aurel Gheorghe Ardeleanu), Corin Braga (despre romanul *Zigguratul* de Paul Eugen Banciu), Marian Odangiu (despre volumul de dramaturgie *Apa de duminică* de Nicolae Danciu Petniceanu), Ioana Rauschan (despre volumul *Singurătatea povestirilor pentru copii* de Antoaneta C. Iordache), Serafim Duicu (despre volumul *Palingeneza valorilor* de Iosif Cheie-Pantea). ■ La „Viața literară”, Ion Vlad scrie despre romanul lui Radu Cosașu, *Ficționarii*: „Cutezăm să-i spunem acestui admirabil povestitor, inteligent și mereu dispus să reînceapă jocul narațiunilor, că cel de-al IV-lea volum este inegal și cu repetiții ce devin, inevitabil, clișee și nu o formulă literară propriuzisă. Nu reluarea unor situații, ci relativa rarefiere a narațiunii e motivul acestei observații. *Ficționarii* este, cu toate acestea, un volum plin de așteptate delicii ale unui scris scilicet, având în ironie, în zâmbet, în parodie – toate pline

de condescendență pentru ființa alunecată în angrenajul unor situații și evenimente –, în jocul unor cuvinte sau al unor sintagme cu efecte inedite (insolitul nu este exclus și devine calitate prin corespondențele produse) atribute inimitabile”. ■ Sub titlul *Elogiul riscului*, Aurel Sasu scrie despre volumul de teatru al lui George Genoiu. ■ Marius Tupan publică un fragment din romanul *Vitri-na cu păsări împăiate*).

5 august

● [„**România liberă**”, nr. 12.056] Numărul reproduce integral „Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru pe problemele organizatorice și politico-educative” de la Mangalia, din 2-3 august: „Avem, de asemenea, un puternic activ de partid, care cuprinde peste 580 de mii de persoane, activiști care – în jurul organelor de partid – contribuie nemijlocit la înfăptuirea politicii generale a partidului; în același timp; se desfășoară o puternică activitate politico-educativă. Se poate spune că, odată cu creșterea partidului, cu dezvoltarea generală a țării, a crescut continuu și nivelul politico-ideologic al comuniștilor. Am dezvoltat puternic învățământul de partid, care a asigurat înarmarea cadrelor de bază cu cunoștințele necesare conducerii tuturor sectoarelor de activitate. Peste 200 de mii de membri ai partidului au absolvit diferite școli de partid. Se desfășoară, de asemenea, o activitate intensă de ridicare a conștiinței revoluționare, prin cursuri politico-ideologice, care cuprind peste 3.100.000 de membri de partid. Toate acestea au avut o influență directă asupra creșterii nivelului conștiinței revoluționare a partidului, au contribuit la îndeplinirea de către partid a rolului său de forță politică conducătoare în toate domeniile de activitate. În același timp se desfășoară o intensă activitate de formare a conștiinței socialiste a maselor largi populare. În diferite cercuri și cursuri politico-educative, organizate de organizațiile de masă, participă circa 7.800.000 persoane. În același timp, se desfășoară o largă activitate cultural-artistică de masă. Un rol de mare însemnătate în această direcție îl are Festivalul național *Cântarea României*. Putem deci spune, cu îndreptățită mândrie, că în anii construcției socialiste – odată cu transformarea revoluționară a societății noastre – partidul nostru s-a transformat într-o puternică forță politică, – care își îndeplinește cu cinste înalta sa misiune istorică, răspunde pe deplin năzuințelor națiunii noastre socialiste, asigură făurirea cu succes a socialismului și comunismului în România. [...] În același timp, întâlnim și unele manifestări – de asemenea nejuste – după care ar trebui îndepărtate unele cadre mai în vârstă, cu experiență, o anumită nerăbdare la unele cadre tinere. Or, trebuie să înțelegem că, și în natură, și în societate, legile care guvernează cer să se asigure permanent o bună împletire a experienței, a vârstei, a chibzuinței câteodată, cu elanul tineresc, revoluționar. Și unele și altele sunt însă necesare pentru o bună conducere a societății, pentru un spirit revoluționar cutezător. (**Aplauze prelungite**). Noi trebuie să facem în așa fel, încât partidul nostru să

rămână permanent tânăr, să fie purtătorul celor mai înaintate năzuințe ale națiunii, să acționeze întotdeauna împotriva a tot ce este vechi și perimat, pentru promovarea noului, pentru asigurarea mersului ferm înainte spre comunism a națiunii noastre! (**Aplauze puternice, prelungite**). Îndeplinind rolul de forță politică conducătoare, de centru vital al întregii națiuni, partidul are marea răspundere de a asigura buna funcționare a întregului sistem al democrației noastre, muncitorești, revoluționare. Începând de la organele de stat, congresele și organismele naționale, la consiliile oamenilor muncii și adunările generale – care toate trebuie să se afle sub îndrumarea partidului – să se asigure funcționarea armonioasă a tuturor acestor organe ale democrației muncitorești! Nu se poate vorbi de o bună democrație în partid fără o largă democrație revoluționară, muncitorească, fără participarea activă a maselor de oameni ai muncii, a întregului popor la conducerea și făurirea conștiință a propriului său viitor, viitorul comunist. (**Aplauze puternice**). Este necesar, în același timp, ca partidul să asigure conducerea tuturor organizațiilor de masă și obștești, repartizarea bună a tuturor acestor forțe ale societății noastre socialiste pentru desfășurarea în cele mai bune condiții a activității generale a poporului, nostru. Trebuie să întărim continuu legăturile cu masele largi de oameni ai muncii, cu întregul popor! Să întărim unitatea întregului popor în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, sub conducerea politică a partidului Comunist Român! Asigurarea întăririi continue a acestei unități constituie cerința de importanță fundamentală pentru o bună conducere științifică, revoluționară, pentru înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism. (**Aplauze puternice, prelungite**). [...] E necesar să îmbunătățim activitatea cercurilor și a cursurilor învățământului de partid în direcția ridicării nivelului politic, ideologic al comuniștilor, a creșterii spiritului revoluționar în muncă, în viață și luptă. Se poate spune că, față de marile realizări în dezvoltarea patriei noastre socialiste, are loc o anumită rămânere în urmă a conștiinței revoluționare, socialiste. Am vorbit, dealtfel, despre aceasta și la plenara de acum un an și la Conferința Națională. Această constatare impune însă să luăm măsurile corespunzătoare, să desfășurăm o activitate politico-educativă, în primul rând în partid, dar și cu întregul popor, pentru formarea conștiinței omului nou, constructor conștient al noii orânduiri sociale. Fiind stăpân pe destinele sale, întregul nostru popor trebuie să acționeze în mod conștient pentru făurirea propriului său viitor. Propaganda noastră trebuie să arate cu toată claritatea că socialismul nu este un marș triumfător, ci un drum de muncă și luptă revoluționară! (**Aplauze puternice**). În societate, în conștiința oamenilor au rămas unele maladii ale trecutului. De aceea, activitatea politico-educativă trebuie să combată cu fermitate toate concepțiile burgheze, mistice, tendința de a trăi fără muncă, diferite mentalități înapoiate în muncă și viață. S-a vorbit despre unele aici; nu doresc acum să mă opresc asupra acestor

probleme. Este însă necesar să înțelegem că făurirea omului nou presupune o lupta hotărâtă, exigentă, împotriva tuturor acestor concepții și mentalități înapoiate. În același timp, din afară, pe diferite căi, are loc o activitate susținută din partea cercurilor imperialiste, de poluare morală și intelectuală. Propaganda noastră de partid, activitatea politico-educativă trebuie să dea un răspuns și să înarmeze pe toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, întregul popor în vederea înțelegerii juste și a delimitării de vechile concepții și mentalități înapoiate, de activitatea contrarevoluționară, de poluare morală și intelectuală desfășurată din afară. Să punem cu putere în evidență superioritatea orânduirii noastre, pe baza faptelor, a realităților materiale și spirituale, să înarmăm întregul popor cu concepția nouă despre viață, despre comportarea în muncă, în societate, cu o concepție revoluționară în activitatea de ridicare a patriei noastre pe o nouă treaptă superioară de dezvoltare! (**Vii aplauze**). O atenție deosebită trebuie să acordăm combaterii oricăror forme de naționalism, rasism, antisemitism, de învrăjpire a oamenilor muncii, a popoarelor. Este bine cunoscut că toate acestea au constituit și constituie și astăzi o armă în mâna cercurilor reacționare, imperialiste, a acelor care doresc să mențină dominația și asuprirea altor popoare. Trebuie să desfășurăm o activitate susținută de combatere și demascare, zi de zi, concret a oricăror asemenea manifestări. Să punem cu putere în evidență rezolvarea justă a problemei naționale în România, asigurarea deplinei egalități în drepturi între toți cetățenii patriei, fără deosebire de naționalitate. Avem asemenea realizări, avem asemenea realități care produc mândrie partidului și poporului nostru, care sunt cunoscute și admirate de prietenii noștri și recunoscute – chiar dacă nu le plac – de dușmanii noștri. Trebuie să acționăm în așa fel încât fiecare cetățean al patriei noastre să înțeleagă că numai și numai unindu-și forțele, indiferent de naționalitate în uzină, în sat, în unitatea în care-și desfășoară activitatea – înfăptuim neabătut politica partidului, asigurăm dezvoltarea și ridicarea bunăstării generale a poporului. Fiecare să înțeleagă că viitorul său se află aici, în România, că viitorul ni-l construim noi, oamenii muncii, întregul popor, fără deosebire de naționalitate, aici și nicăieri în altă țară, că nimeni nu poate și nu se va putea amesteca vreodată în problemele României! Noi vom hotări și vom asigura victoria comunismului în patria noastră! (**Aplauze puternice. Se scandează: ‘Ceaușescu și poporul!’**). Punând la baza întregii activități teoria revoluționară, materialist-dialectică și istorică, trebuie să înarmăm partidul, întregul popor cu o concepție clară, cu o perspectivă luminoasă care vor da forța și puterea necesare învingerii oricăror greutăți și înfăptuirii neabătute a Programului partidului. În același timp, trebuie să dezvoltăm puternic spiritul de dragoste față de țara, față de partid, față de popor. Să împletim educarea generală cu spiritul patriotic, al dragostei față de trecutul glorios de luptă al poporului nostru, care în cele mai grele timpuri a știut să înfrângă orice greutate, să-și asigure existența, dezvoltarea economică

și socială, formarea statului național, trecera la făurirea socialismului și să înainteze ferm spre comunism. (**Aplauze puternice prelungite**). O atenție deosebită trebuie să acordăm formării tinerei generații pentru muncă, pentru luptă, educării ei în spirit revoluționar. În această privință trebuie să se acorde o atenție mai mare, în toate formele de învățămînt – începând din grădiniță până la cursurile post-universitare – formării și educării patriotice, revoluționare a tineretului, a tuturor cetățenilor patriei noastre. Sarcini de răspundere revin Consiliului Culturii și Educației Socialiste, multiplelor forme de activitate cultural-artistică de masă, zecilor de mii de unități cultural-artistice, de toate felurile, care trebuie să devină, fiecare, – începând de la Teatrul Național, de la Opera Română, până la ultimul cămin cultural din cea mai îndepărtată comună sau din cel mai îndepărtat sat – un centru al educației revoluționare, patriotice, de formare a omului nou. Toate acestea trebuie să acționeze, într-o strânsă unitate, pentru formarea și educarea poporului, a tineretului în spiritul concepției revoluționare a partidului nostru despre lume și viață – singura care asigură progresul general al întregii omeniri, deci și al națiunii noastre. (**Aplauze puternice**). Un rol important revine, în această direcție, Festivalului național *Cântarea României*, devenit, într-adevăr, o mișcare cultural-artistică de masă, dar care trebuie îmbunătățită și îmbogățită, astfel ca, prin toate manifestările sale, să servească educării revoluționare, formării omului nou. Să cultivăm sentimentul dragostei de patrie, de popor. Să dezvoltăm muzica, dansul românesc, tot ceea ce este creația poporului nostru! Nu trebuie să se alerge după nu știu ce muzică sau dansuri importate din altă parte! Fiecare popor își are muzica, își are creația sa – și noi avem o creație minunată a poporului nostru și trebuie s-o cultivăm, s-o dezvoltăm, s-o ridicăm la un nivel nou, superior, s-o așezăm, pe o bază și mai temeinică, pe baza concepției revoluționare despre lume. (**Aplauze puternice, prelungite**). Radioul și Televiziunea au, în această privință, sarcini mari — și trebuie să-și îmbunătățească emisiunile, să înțeleagă că aceste mijloace sunt instrumente ale partidului de educare și formare a omului nou, de răspândire a științei, culturii, bazate pe concepția revoluționară materialist-dialectică și istorică. Nici la televiziune nu trebuie să alergăm după cântece din cele mai diverse țări, care nu oglindesc, nici ele, cel puțin, spiritul poporului respectiv, ci să căutăm să promovăm ceea ce am spus la *Cântarea României* – tot ceea ce este bun, sentimentul și spiritul poporului nostru în muzică, în artă, în toate domeniile de activitate. Sarcini importante are cinematografia. Avem nevoie de filme bune, revoluționare, care să prezinte mărețele realizări ale poporului nostru, să mobilizeze și să înfățișeze eroi care să constituie un model de muncă și de viață. Or, tovarăși, am văzut câteva filme care nu numai că nu prezintă modele de eroi în viață și în muncă, ci, dimpotrivă, prezintă niște elemente care se mai întâlnesc poate undeva, la periferia societății; dar nu pe aceștia trebuie să-i prezinte scenariștii și regizorii noștri sau cei care conduc și organizează

producția de filme, Trebuie să lichidăm cu desăvârșire această stare de lucruri. Am văzut, nu demult, un film prezentând un tânăr muncitor la Marea Neagră. Dar eroul acestui film nu are nimic cu tânărul muncitor de astăzi. Cum arată și ce reprezintă tânărul muncitor din patria noastră? Mă întâlnesc, știți bine, permanent cu milioane de tineri. Discut cu ei, îi cunosc. Vezi la ei dragoste față de muncă, față de partid și de patrie, față de socialism; vezi hotărâre de a face totul pentru a asigura îndeplinirea sarcinilor de mare răspundere ce le au. Iată, la Canalul Dunăre – Marea Neagră care va intra în curând în funcțiune, zeci de mii de tineri au dat dovadă de eroism fără seamăn. Și asemenea exemple le întâlnim pe sute și mii de șantiere și unități economico-sociale. Dar scenaristul și regizorul care au realizat filmul, precum și cei care l-au aprobat nu cunosc, se vede, tineretul patriei noastre. Nu se poate să mai admitem să se producă asemenea filme. Unde este Consiliul Culturii, unde este Secția de Propagandă, unde este Comisia ideologică a Comitetului Central care trebuie să vadă toate aceste filme? De ce punem în scenă și lansăm pe piață asemenea filme care prezintă denaturat realitatea societății noastre, oamenii muncii, tineretul sau alte categorii de oameni ai muncii din țara noastră? Nu de asemenea filme și de asemenea piese de teatru avem nevoie! Avem nevoie de o artă, de o cinematografie, de un teatru care să prezinte esența, modelul omului pe care trebuie să-l făurim! Chiar dacă câteodată trebuie să înfrumusețăm un erou, e bine ca el să devină model, ca tineretul să știe, să înțeleagă că așa trebuie să fie! Am văzut, în trecut, filme în care eroii principali constituiau un model, care îndemneau: uite, așa revoluționari trebuie să fim! Acum unii spun ca nu este necesar să se prezinte asemenea modele, că trebuie să se evite înfrumusețarea lucrurilor. Desigur, nu este nevoie să înfrumusețăm, deoarece societatea noastră a obținut asemenea rezultate mărețe încât nu este nevoie decât să fie redade așa cum sunt. Să redăm realitatea, dar să găsim nu neghina, nu putregaiul din pădure, ci să găsim copacii tineri, să găsim tot ceea ce este bun și demn în societatea noastră, în munca și viața constructorilor socialismului. Poporul – în care tineretul are un rol de seamă – oamenii muncii sunt cei care au realizat tot ceea ce am obținut în dezvoltarea socialistă a patriei noastre. Ei sunt eroii care trebuie să-și aibă locul în film, în teatru, în poezie, în artă, în literatură, în pictură, în toate domeniile creației artistice! Pe ei trebuie să-i prezentăm! (**Aplauze puternice, prelungite**). Este necesar ca presa noastră să țină seama de aceasta, să fie mai activă. Literatura, arta noastră să răspundă acestei cerințe! Să înțelegem că munca de formare a omului nou, de creare a unui spirit revoluționar în muncă, în viață, în toate domeniile, presupune ca toate organele și organismele de partid și de stat din cadrul propagandei și culturii, dar și întregul partid – să considere problema activității politico-educative ca o sarcină centrală în momentul de față. Trebuie să tragem toate învățămintele din activitatea de până acum, să acționăm cu toată răspunderea pentru înlăturarea a tot ceea ce este negativ și să generalizăm

tot ceea ce este pozitiv, tot ceea ce s-a subliniat și în cadrul acestei consfătuiri. Să acționăm în așa fel încât să întărim și mai puternic rolul partidului, de conducător în toate domeniile de activitate! Și – insist, tovarăși – aceasta nu privește numai economia sau construcțiile, industria sau agricultura, ci privește poate mai mult, și în primul rând arta, cultura, învățământul, sectoarele esențiale pentru formarea și educarea poporului nostru, ca un popor liber, constructor conștient al socialismului și comunismului. (**Aplauze puternice, îndelungate**). Am ferma convingere că se va ține seama de tot ceea ce am realizat până acum – atât de ceea ce e bun, cât și de ceea ce e rău – că, pornind de la noua etapă de dezvoltare, vom lua toate măsurile în direcția îmbunătățirii activității noastre organizatorice, politice, a ridicării activității de partid la cerințele etapei actuale, astfel încât partidul nostru să răspundă în condiții tot mai bune încrederii maselor populare, întregului popor, să-și îndeplinească înalta misiune istorică de a conduce națiunea noastră socialistă pe calea socialismului și comunismului, de a asigura României un loc demn în lume, liber și independent. (**Aplauze puternice. Se scandează îndelung: ‘Ceaușescu – P.C.R.!', ‘Stima noastră și mândria, Ceaușescu – România!’**).

• [**„Contemporanul”, nr. 32**] Cu numărul 32, începe seria grupajelor omagiale dedicate zilei de 23 august; antologia „Contemporanului” include patru poezii semnate de Mihai Beniuc, Virgil Teodorescu, Vasile Nicolescu și Nichita Stănescu care publică pomul *Ridică-te*: „Ridică-te și luminează / sentimentele țării / care te-a născut, nu pentru tine / ci pentru ea te-a născut / și ți-a dat viață, nu pentru tine, / ci să i-o dai înapoi, înmiit, – / și care ți-a dat numele să-l porți / nu pentru tine / ci să-l înmulțești / numind-o cu toate numele tale / pre ea // Și ți-a dat ție putere de muncă / și glorie ți-a dat ție / nu pentru tine ți-a dat-o / ci să i-o înapoiezi ei / mărită și sporită și dreaptă (...) // Ridică-te și luminează în cuvânt / sentimentele țării tale / ca să-ți poată zice fiul său / și să poți să o numești pe ea / acasa ta”. ■ Laurentiu Ulici recenzează volumul de poezie *Stare de asediu* al lui Dinu Flămând: „O imaginație, și abundentă și variată, se înscrie în poeziile din *Stare de asediu*; dar e imaginația unui decepționat: de sine însuși, adică de bioritmul propriu, și de împrejurimi, adică de bioritmul lumii; abundența e înlăuntrul decepției, variația e de fapt temă cu variațiuni. Tulburător cu adevărat în această carte nu e sentimentul decepției în sine, ci felul crud, de o dureroasă luciditate în care e pro- propus, analizat și, în cele din urmă, asumat. Poetul ca un clarvăzător cu înclinații masochiste, își inventariază iluziile pentru a le ridiculiza, cu o stranie vehemență abia și rareori estompată de o undă ironică; poezia este și mijlocul lepădării de iluzii și scopul extrem de subtil al înfățișării sub regimul, altminteri auster, al lucidității”. ■ La „Cronica edițiilor”, Zigu Ornea pune în lumină volumul 12 de *Opere* al lui Perpessicius, ediție îngrijită de Dumitru D. Panaitescu, fiul criticului, și el dispărut între timp: „Volumul pe care îl comentăm, ca și întreaga ediție Perpessicius, nu este una critică. Prin formulă, amintește de

ediția *Scrieri* de Pompiliu Constantinescu. Găsim însă aici textele reproduse într-o ordine sistematică și indicațiile necesare despre locul și data apariției. Cu excepția, regretabilă, a câtorva omisiuni semnalate prin insidioasele croșete, textul e corect reprodus. Să sperăm că acest volum al doisprezecelea din opera criticului Perpessicius nu va fi și ultimul”. ■ Ion Dodu Bălan recenzează volumul de călătorie *Însemnări de drum* al lui Ion Petrovici, iar Aurel Martin consemnează apariția volumului de publicistică *Accente și profiluri* al lui Dan Zamfirescu. ■ La „Debut”, Dan C. Mihăilescu se apleacă asupra volumului *Traian Demetrescu* al universitarului ieșean Alexandru Melian, carte ce reușește „să șubrezească (de eliminat ar fi utopic) multe prejudecăți ce înconjoară creația lui Tradem și să propună o serie de nuanțări pe cât de revelatoare, pe atât de binevenite”. ■ Dan Grigorescu recenzează, la rubrica „Cartea străină”, două romane: *Mirajul fericirii*, de Walker Percy, tradus în românește de Cătălina-Antonia Stoenescu, și *Legea eternității* de Nodar Dumbadze, în traducerea Ninei Gafița. ■ Numărul include și o pagină dedicată lui Marin Preda ce cuprinde un poem semnat de Radu Cârnecki, *Eternitate pură*, și trei texte semnate de Marin Sorescu (*A scrie scriere*), Mircea Scarlat (*Lecturi și vârste*) și Cornel Radu Constantinescu (*Portret amânat*).

• [„Flacăra”, nr. 31] Adrian Păunescu publică poemul *Elegie cu Ovidiu*. ■ Ion Codru prezintă *in extenso* programul celor două zile din cadrul „Consfățuirii de lucru în problemele muncii organizatorice și politico-educative” de la Mangalia. ■ Tudor George publică poemul *Cu nimb etern* (– Iuliei –). ■ Florin Mugur scrie, sub titlul *Farmecul tinerilor intelectuali*, despre romanul Adinei Kenereș, *Îngereasa cu pălărie verde*: „Romanul te cucerește, vocația Adinei Kenereș este evidentă, după cum evident este faptul că avem de-a face cu o scriitoare care va avea un cuvânt de spus în literatura noastră. Va avea? Are! Cartea am citit-o totuși destul de greu, necăjit de unele năzdrăvăanii lexicale ale personajelor care, iată, pe un lector mai conservator (cum m-am descoperit cu stupefacție) îl pot contraria. [...] Întâlnirea cu personajele Adinei Kenereș e la început amuzantă, apoi amuzamentul se transformă în neliniște. Lași cartea din mână îngândurat. Un roman realist și tonic. O prozatoare!”. ■ Radu Cosașu este invitatul revistei în cadrul interviului săptămânal, consemnat de George Arion; prozatorul răspunde răspicat unor aspecte legate de sancțiunea primită în 1956, despre cărțile sale, despre relațiile cu colegii de breaslă: „Azi, 28 iulie, se împlinesc exact 25 de ani de când, fără lucru, depuneam un memoriu prin care rugam să fiu primit la un ziar de uzină. Neputând să urăsc, am putea să discut liniștit despre ce mi s-a întâmplat. Nu pot să suport victimismul. Și nici inocența justițiară. Nu suport poezia angelică, dornică să facă neapărat dreptate, agresivitatea candorii care nu-și denunță șovăiala necesară – mă rog, toate nevinovățiile prea trufașe. [...] Un scriitor nu se ocupă, sau n-ar trebui să se ocupe, cred eu, cu promovarea urii și a disprețului între scriitori, între cei-

lalți semeni ai lui. E adevărat, există antagonisme și adversități inerente, ele ar trebui însă tratate ca în această dedicație a lui Ionel Teodoreanu către Mihail Sebastian, care, știi, nu-i așa, nu-i prea agreea literatura: 'Fără dragoste, cu stimă, salutul meu de arme'. Sebastian scria că n-a primit ceva mai frumos în toată cariera lui de critic. Iar cine-l citește atent pe Sebastian își dă seama că a fost, înainte de toate, unul dintre cei mai buni critici din câți a avut literatura noastră antebelică, pe care noi, poeții tineri, degeaba, nu am întrecut-o, dă-mi voie s-o spun... Dar relația cu critica e esențială în breasla noastră. Nu cred în scriitorul care se plânge de critic. Care după ce se plânge îl roagă, îl presează și dacă nu și nu, trece la agresiuni. Criticul, fie și nedrept, e bun, adică necesar. O spun fără demagogie, căci am liniștea de a sfida pe oricine ar găsi un critic 'presat' de mine, fie doar cu o rugămintă, de a mă citi". ■ Tania Radu recenzează volumul *Lecturi libere* de Gabriel Dimisianu, „critic pentru care apetitul analitic trebuie – și este – permanent subsumat premisei teoretice, înscriindu-se, prin aceasta mai mult în sfera argumentării decât în cea a speculației”. ■ Lucian Chișu scrie, sub titlul *Fabulosul folcloric*, despre volumul lui Fănuș Neagu, *Pierdut în Balcania*. ■ Sub genericul „Configurații lirice”, revista prezintă, sub forma unor recenzii, câteva titluri apărute la Editura Eminescu: Tania Radu recenzează volumele *Istorie personală* de Victor Felea și *Cortina de Numărătoarea inversă* de Nina Cassian, *Semnătura fulgerului* de Vasile Nicolescu și *Amintiri dintr-o popicărie* de Viola Vancea. ■ Tot aici, Victor Niță semnalează apariția cărților Nastasiei Maniu, *Cartea cu pereți de sticlă*, și a Margaretei Sterian, *Poeme*. ■ L. Kalustian, scrie, la rubrica „Simple note”, despre Perpessicius.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 31] George Morărel recenzează volumul de critică *Anotimpurile criticii* al lui Zaharia Sângeorzan, taxat pentru mai multe carențe ale cărții sale: „superficialitate în abordarea subiectului ales, lipsa unor lecturi de bază care să dea anvergură și substanță, elevație tratării temelor, lipsa unei elaborări structurante, dezechilibru compozițional, absența unei coloane vertebrale ideatice, exprimare defectuoasă sau confuză și, nu în ultimul rând, unele preluări”.

● [„Cronica”, nr. 31] Radu Negru deschide numărul cu un text intitulat *Criticul, un om din public*: „Criticul bun se cere să cultive virtuțile de frumusețe autentice, viabile, din folclorul milenar, mereu reîmprospătat prin manifestări strălucitoare în cadrul *Cântării României*, dar să ferească bijuteriile culturii naționale de pleava unor imitații, care se vor cosmopolite, dar de fapt împrumută tot ce are mai strident și de prost gust mahalaua societății de consum. Criticul bun are datoria să fie rău cu cei străini de artă și de spiritul ei. Oricât de cumsecade ar fi ca om, oricât de prietenos, nu poate fi prieten în orice condiții cu toată lumea, pentru că mulți îl asaltează și vor să-l sufoce cu false demonstrații de creativitate, venite din veleități, ambiții, interese bănești, boli de nervi, și din multe alte zone mărginașe care n-au nimic comun cu arta. Mulți

sunt cei care cred că au talent, sau chiar geniu, mângălesc hârtia sau îmbâcsesc pânza. Atâta timp cât o fac acasă, o ocupație pașnică, sunt de laudat. Dar când vor să impună sălilor publice, mediului ambiant al civilizației românești orori de urâtenie, imitații din diverse bâlciuri ale lumii, cineva tot trebuie să le spună, fie chiar cu menajamente, mai pe ocolite, frumos, cu eleganță, cu delicatețe, dacă se poate, dar răspicat, că ar fi bine să se ocupe de altceva, de o treabă folositoare, atât lor cât și societății, că au ales un drum pe care n-au ajuns nicăieri, cel mult într-o înfundătură critică”. ■ Liviu Leonte recenzează cartea Mioarei Apolzan, *Aspecte de istorie literară. Destinul unei reviste: R.F.R.* ■ Zaharia Sângeorzan prezintă succint, la „Cartea de poezie”, doi tineri poeți: Ioana Proca (cu volumul *În rândul lumii*) și Ion Budescu (cu volumul *Viața cu mine, viața fără de mine*). ■ Numărul cuprinde și două grupaje de poezie ale căror autori sunt Aurel Dumitrașcu și Liviu Pendefunda. ■ Zaharia Sângeorzan consemnează un interviu cu Gheorghe Grigurcu („*Artistul autentic, intelectualul autentic nu-și îngăduie niciodată a refuza critica*”); întrebat despre tânăra generație de poeți sprijiniți de Nicolae Manolescu, criticul răspunde: „N-aș putea evident ‘miza’ pe unele nume, n-aș putea prevedea evoluția nici a grupului nici a componentilor săi, însă pot constata o remarcabilă împrăștiere a lirismului nostru, o mișcare încărcată de mari fângăduinți. Se scrie altfel, despre altceva, de către alți autori. ‘Cearta cu logosul’ pe care o afectează e doar aparentă, deoarece ei refac o retorică imaginară, prin colaje lexicale și de reprezentări ambientale, prin ironie, prin extensie epică, prin grotesc. Pasta lor lirică e foarte generoasă, impregnată de semnale ale unor diverse arte și orientări, sub un stil al efervescenței, al necurmății disponibilități. Sensul estetic al acestei producții e limpede, în pofida ostentației dezintegratoare, a șarjei. Tehnica (adesea) de suavă șaradă implică ideea unei restructurări a modului analogic, adică a legăturii dintre real și imaginar, care se uzează cu timpul. Antimetamorfoza violent constituie o manieră a reconstituirii metaforice, pe un alt braț al spiralei. Incoerența e o prefață a unei noi coerențe. Nimic înspăimântător ori repulsiv, ci doar un nihilism simulat în această înfloreștență de o mare vitalitate, de o robustețe probantă la nivelul fanteziei inepuizabile, al scriiturii ce, în rafinamentul său cochetând cu frustețea, se bucură de sine. Acuzațiile de ireverență, indecență, ca și de pastișă, au devenit, în asemenea situații, aproape un ritual. Ele pornesc din medii în genere jurnalistice, fără suficientă calificare estetică și cultivând trocul de atitudine. Are perfectă dreptate Ștefan Aug. Doinaș, când arată, într-un recent interviu publicat în *Tribuna*, că se manifestă în acest fel o recrudescență a dogmatismului literar, care trebuie denunțată, ca și un fenomen repetitiv, de ‘modă critică’. A nu se pierde din vedere similitudinea acestor învinuiri cu cele ce s-au adus tuturor novatorilor, inclusiv celor mai apropiați de noi în timp și în spațiu, înainte de a fi urcați pe podiumul succesului. Sunt alături de Nicolae Manolescu în sprijinirea tinerilor noștri poeți”.

• [„Orizont”, nr. 31] *Paradisul romancierilor* este titlul triplei cronici a lui Cornel Ungureanu la romanele lui Gheorghe Schwartz, *Efectul P.*, Ștefan Agopian, *Tobit*, respectiv Nicolae Băbălău, *Amurgul se lăsase în zori*, ultimul dintre ei desființat ca romancier de către cronicar: „Asemenea rânduri, dacă ar fi ajuns vreodată într-o ‘poștă a redacției’, ar fi constituit o mostră maimă mult decât convingătoare despre felul în care nu trebuie să se scrie proză. Editura ‘Scrisul românesc’ tipărește, pe circa 220 de pagini, această compunere de școlar care a tras chiulul la limba română...”. ■ Anghel Dumbrăveanu este invitatul săptămânii la rubrica de convorbiri, interviul fiind consemnat de Cornel Ungureanu: „Timișoara a devenit, în anii socialismului, un important centru literar și de cultură, în general. Prezența scriitorilor în viața cetății s-a impus nu numai prin cărțile lor, care trezesc un interes real, din ce în ce mai mare, în rândul cititorilor, și, bineînțeles, în opinia criticii. Scriitorii sunt prezenți pretutindeni, în întreprinderi, la sate, în școli și facultăți. Ei cunosc, în acest fel, oameni și fapte, realități care participă la substanța și problematica multor scrieri literare”. ■ Aurel Turcuș, respectiv Gheorghe Armeanu, introduce de Lucian Alexiu, semnează fiecare câte un grupaj de poeme.

6 august

• [„Scânțea”, nr. 12.738] Petre Ghelmez publică, pe prima pagină a numărului, un text puternic ideologizat, cu accente liricoide, *Din adâncul dragostei de patrie*. ■ La rubrica „Note de lectură”, Emil Vasilescu recenzează două cărți: *Desemnate pe sticlă* de Grigore Hagiș și *Carte de citire* de Teofil Bălaj.

• [„Lucașul”, nr. 31] Articolul inaugural, *Spiritul revoluționar*, reflectă o parte din ideile cuprinse în Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la deschiderea Consfătuirii de lucru de la Mangalia. ■ Mircea Cristea publică un articol intitulat *D.R. Popescu și condiția umană în teatrul contemporan*. ■ Artur Silvestri recenzează, la „Cronica literară”, cartea lui Teohar Mihadaș *În lumina înserării*. ■ La „Viața cărților”, Costin Tuchilă recenzează volumul de poezie *Amurg experimental* de Sabin Opreanu. ■ Tot aici, Nicolae Georgescu scrie despre romanul lui Stelian Păun *Cloșca cu pui de aur*, iar Cristian Moraru recenzează, sub titlul *Palingeneză și exegeză*, volumul *Palingeneza valorilor* al lui Iosif Cheie-Pantea. ■ Anchetă revistei reia, cu partea a doua, chestionarul privind „Generația tânără – către o conștiință integrală”, la care răspund Grigore Georgiu, Cornel Ungureanu și Constantin Zărnescu. ■ La „Pseudo-cultura pe unde scurte (XXVIII)”, Artur Silvestri scrie despre Sanda Stolojan, „un poet de duminică” și ea, în opinia autorului, neputând fi reținută de istoria literară prin nimic: „Totuși, eforturile ei de a ieși din absoluta nulitate sunt foarte mari: ca și alți ‘parizieni’ originari de pe Dâmbovița, persoana s-a încercat, în deplin eșec, în toate genurile literare. [...] În fond, această mentalitate anacronică nu e de mirare, deși autoarea nu trăiește în Occident decât din 1961: depărtarea de origine îngustează perspectiva culturală și atunci

când talentul lipsește (precum la aceasta) efectele sunt catastrofale. Sanda Stoiljan nu e decât un mărunț poligraf, pentru literatura română inexistent”.

7 august

• [„**Scânteia**”, nr. 12.739] În cadrul dezbaterilor „Scânteii”, pe fondul cuvântării rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru de la Mangalia, numărul include două texte puse sub genericul „Eroul literaturii românești contemporane – model de profundă umanitate, de dăruire revoluționară pentru progresul patriei socialiste”, însoțite de un *motto* din cuvântarea amintită: „Avem nevoie de o artă, de o cinematografie, de un teatru care să prezinte esența, modelul omului pe care trebuie să-l făurim”; primul text îi aparține lui Eugen Uricariu, *Substanța etică a operelor contemporane*, al doilea lui Daniel Dimitriu, *Atitudinea înaintată față de viață dă măsura puterii de creație și a responsabilității scriitorului*, ambele texte construite în jurul și cu referiri la discursurile lui Nicolae Ceaușescu.

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 32] Numărul se deschide sub auspiciile Cuvântării lui Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru de la Mangalia. ■ La „Viața literaturii”, Mihai Coman recenzează două volume ale lui George Mihail Zamfirescu, *Teatru și Mărturie în contemporaneitate*, iar George Ioniță scrie despre cartea Ioanei Ieronim, *Cortina*. ■ Sub genericul „Reveniri: Se discută despre curajul în literatură și artă”, Francisc Păcurariu răspunde unei anchete a revistei: „Și, pentru a încheia, nu trebuie să ocolim faptul că falsul curaj se manifestă și în eșecurile datorate mecanismelor de auto-cenzură pe care le lăsăm uneori să acționeze fără să ne dăm seama, deoarece o lungă perioadă – anii dictaturii carliste, ai dictaturii militare și ai războiului, ca și aceia ai exceselor dogmatice – ni le-a zidit atât de trainic în subconștient încât e câteodată nevoie să luptăm contra lor ca împotriva unui funcționar cultural mai obtuz. Sub acțiunea unor astfel de frâne subconștiente realitatea se estompează, adevărul e învăluit în cețuri care îl deformează, minciunile convenționale și falsele idilisme încep să acționeze, iar opera se transformă într-o încercare neconvingătoare, în care totul e spus doar pe sfert, ideile nu dobândesc incandescență iar contururile discursului literar-artistic se înclină spre idilă ori spre melodramă. Iată de ce aș spune în concluzie că fără nici o îndoială curajul literar este singura cale spre autenticitate, spre adevăr, spre realitățile umane profunde. Dar această cale este adesea foarte anevoioasă”.

9 august

• [„**România liberă**”, nr. 12.059] Sub genericul „Mesajul artei și culturii revoluționare”, Mihai Beniuc publică un relativ scurt text, *Literatura în dialog cu masele*, în care valorifică o parte din ideile prinse în Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la Consfătuirea de la Mangalia.

10 august

• [„România liberă”, nr. 12.060] Emil Manu publică un articol perfect aliniat ideologiei la zi, *Permanenta tinerețe a poeziei patriotice*, articol prilejuit de lectura culegerii de poezii patriotice și revoluționare *Tineri ca patria*, culegere realizată de Constantin Sorescu și Carolina Ilica.

11 august

• [„România literară”, nr. 32] În deschiderea numărului, Grigore Smeu scrie despre *Rolul formativ al literaturii*, citând masiv din discursurile lui Nicolae Ceaușescu, mixate cu referințe din Tudor Vianu, Benedetto Croce sau Mikel Dufrenne: „Literatura are această forță a generozității întruchipării antrenând – formativ – ansamblul „eului” activ în lume. Cele mai recente documente de partid, viziunea și indicațiile secretarului general mai ales, au adresat încă o dată în termeni nuanțați, de maximă înțelegere, chemarea de a revitaliza funcțiile literaturii, ale artei, în general, în ansamblul actualelor procese educative, sporind rolul oamenilor de cultură și artă. Arta, cultura, învățământul – arată tovarășul Nicolae Ceaușescu – constituie ‘sectoarele esențiale pentru formarea și educarea noastră, ca un popor liber, constructor conștient al al socialismului și comunismului’”. ■ Revista cuprinde, de asemenea, mai multe articole tematice, cu inserții din discursurile oficiale, semnate de Emil Manu (*Esența realității*), Petre Răileanu (*Exemplu unei mature conștiințe*), Hristu Căndroveanu (*Tinerețe și creație*), Nicolae Țic (*Avem pentru cine scrie*). ■ Obișnuita pagină de poezie cuprinde trei grupaje cu poeme semnate de Ovidiu Genaru, Florența Albu și Ion Iuga. ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu continuă, cu partea a patra, serialul dedicat *Correspondenței* lui Vasile Alecsandri. ■ Alexandru George consemnează *O contribuție la bibliografia lui Mateiu Caragiale* și anume revelarea, de către M.N. Rusu, în revista „Amfiteatru” a unui text necunoscut al lui Mateiu Caragiale despre Vasco da Gama. ■ Nicolae Manolescu scrie, la „Actualitatea literară”, despre volumul *Ninei Cassian, numărătoarea inversă*: „Poezia Ninei Cassian este, în *Numărătoarea inversă*, la fel de acut biografică și, între un anume sens, ocazională, cum a mai fost și *Recviem* și *De îndurare*. A devenit un jurnal de vârstă, dacă pot spune așa, înregistrarea stărilor sufletești (un ghem de spaime) provocate de îmbătrânire, de ideea morții, de pierderea iluziilor. Fără ocolișuri și fără complezență, poeta constată că a început ‘numărătoarea inversă’. [...] Acesta fiind climatul moral-afectiv din majoritatea poeziilor [...], trebuie să observăm că franchețea confesiunii, sinceritatea foarte crudă, lipsa oricărei sofisticări a emoției sunt totuși filtrele printr-o artă poetică extrem de rafinată. Biografismul e prelucrat cu ajutorul unor vechi motive literare, inaparente pentru pentru ochiul neatent sau inexpert. Descifrarea lor dă la iveală existența a cel puțin două straturi lirice, suprapuse și uneori și uneori împletite, ca firele de lână din tricotaj. Cel dintâi este acela brut, material al sentimentului

propriu-zis pe care-l recunoaștem ușor după sunetul elegiac ori patetic; celălalt strat e compus din toposuri literare, rezultate din destrămarea unor lucrături anterioare și necombinate acum în mod original. Versurile Ninei Cassian descoperă spontan nu numai întâiul limbaj al confesiunii sentimentale, dar și pe acesta din urmă, plin de teme culturale, poetice, de imagini clasice. [...] Există o cutie de rezonanță datorată tocmai folosirii unor motive literare binecunoscute și care ne reamintesc de toată acea poezie medieval inspirată din precaritatea vieții, din sentimental de fanare și pieire a tot ce este viu, din provizoriul și fragilitatea alcătuirilor lumești. Corpul omului ca și al florii se usucă, se veștejește și devine țărână. Degetele mâinii se îndoie și se răsucesc ca niște frunze galbene. Aceași toamnă se abate asupra tuturor fapturilor și le preface în țărână. [...] Acesta e registrul second din elegiile Ninei Cassian, care nu numai le nuanțează expresivitatea, dar adaugă un grăunte de umor pateticelor plângeri. Umorul vine din relativitate. Orice asemenea motiv străvechi e indiciul că și alții, înaintea noastră, au îmbătrânit și au murit, că piesa în care jucăm este de când lumea. Poeta tratează, de exemplu, într-o poezie, cu bun simț și ironie, o team cum ar fi *carpe diem*, bucură-te de clipă: [...]. Desigur, acest din urmă motiv, ca și toate celelalte, nu mai au la poetul modern aura religioasă de la poezii medievali. Secularizarea motivelor biblice presupune o atitudine diferită față de viață și moarte. Ecclesiastului toate îi apăreau deșarte. Întoarcerea în țărână, ofilirea, veștejirea, îi păreau firești, din acest unghi. Oricât, omenește, poezii vechi s-ar fi îndepărtat de ortodoxia viziunii Ecclesiastului, introducând în vers simțirea lor speriată de moarte și de 'hicleana viață', ei rămăneau pătrunși de duhul divin. Perspectiva din poemele Ninei Cassian e laică. Transcendența s-a golit ori se simbolizează printr-o abstractă putere discreționară. Zeii au devenit Stăpânii și voința lor are ceva absurd: [...]. Acest fel de sustragere e tipică. Poeta nu-și iubește obediența fatală față de legile naturii. Autoironia și umorul sunt forme de protest, dacă nu chiar de revoltă. Pe această cale pătrunde în poezii un aer ceva mai vessel: de fapt, o încercare de a exorciza destinul prin joc. Spiritul ludic e utilizat cu măiestrie de poetă încă de mult. Îl aflăm și acum chiar din titlul unui ciclu: *Subcuthanate* (unde ortografierea neobișnuită trimite la *thanatos*). Jocul e adesea interpretat ca o vrăjitorie. Vrăjitoria e o magie ludică. Poeta sugerează tot felul de metamorfoze, ca și cum, în felul acesta, metamorfoza finală ar deveni mai suportabilă prin relativizare. După ce fantezia construiește mici monștri și evenimente ale vieții lor, luciditatea readuce totul la realitate: [...] Întregul ciclu final (*Sonurile pământului*) prelucrează în manieră ludică elemente folclorice sau fabuloase. Micile basme lirice de aici sunt în definitive tot niște fabule ale vieții și ale morții. Alte poezii amintesc de tânguirile lirice ale lui Conachi sau ale Văcăreștilor, rescrise modern. Tema medieval a extincției reapare în aceste poezii metafizice. [...] Ca pretutindeni în această remarcabilă carte, sinceritatea patetică și autoironia caustic își asociază o

tehnică foarte subtilă, o ingeniozitate formală, o mare disponibilitate ludică”.

■ La rubrica dedicată cărții de poezie, Eugen Simion recenzează volumul *Semnătura fulgerului* de Vasile Nicolescu: „Încerc să leg poezia de acum de cea anterioară (poezie a diafanului, pozie superior livrescă, grațios ‘cultică’) și observ că legătura se face greu. E o poezie aspră, lutoasă, zdrențuită, ieșită direct dintr-o experiență puternică și confuză. O poezie, i-aș spune, a ființei ce dibuie o pârtie de lumină dintr-o noapte apocaliptică: [...]. Spiritul poetului trece prin două turnuri de îndoială și locuiește, dacă-i dăm crezare, între aripile vulturului, sufletul este fum și jertfă, iar poemul se tulbură și vrea să cuprindă un univers în destrămare și un vis ce merge spre coșmar: [...]. Versurile mai vechi se revendicau dintr-o *poetică a transparenței*. Poemele din *Semnătura fulgerului* sunt mai adânc implicate în existență și propun mai degrabă o poetică a causalităților obscure. E o senzație permanentă, profund lirică, de cădere în vid, de sfâșiere a trupului și dislocare a materiei. ‘Doricul fir al candorii’, amintit într-un vers, rămâne firav și izolat. Este o schimbare important de ton în poezia lui Vasile Nicolescu, provocată, am impresia, de o mișcare dublă a spiritului: o întoarcere, întâi, radical și dramatică la real și, în al doilea rând, o deschidere bruscă spre oniric și, în genere, spre universurile ce scapă legilor armoniei. Livrescul, ludicul, barochismul lasă loc unei poezii disonante, curioasă să coboare zonele obscure ale ființei și, în același timp, înspăimântată de ceea ce vede. Poezia nu-și mai impune, în contactul cu aceste universuri tulburi, propriile legi (legile geometriei și ale muzicii), poezia se lasă ea însăși tulburată, accelerează ritmurile și capătă, în cele din urmă, un vizibil accent premonitor. În fața neantului ce se întrezărește, poezia nu mai fabrică obiecte frumoase și nu mai caută simbolurile de preț. În spațiul poemului năvălesc obiectele cu inima de întuneric și ființa ce odihnește pe scutul fraged al versului mai anxios decât oricând în lirica lui Vasile Nicolescu. [...] Unitară, substanțială, *Semnătura fulgerului* este o carte tulburătoare de poezie”.

■ La aceeași rubrică, Valeriu Cristea (*Fascinația sudului*) scrie despre volumul lui Mircea Dinescu, *Exil pe o boabă de piper*: „[...] noul volum al lui Mircea Dinescu aduce o mai largă deschidere spre fantezie și exotism (un exotism autohton, românesc), o mai mare libertate a inspirației. Dintr-un programat Poet al Cetății (ipostază ce nu dispare, după cum văzut), Mircea Dinescu devine acum în mai mare măsură un poet al Poeziei, dacă se poate spune astfel, fără un program prea apăsător, eliberat de autoconstrângeri și mai puțin receptiv față de determinările exterioare, ‘capricios’, lăsându-se în voia harului său”.

■ La rubrica dedicată cărții o „maturitate stilistică incontestabilă”: „Tudor Dumitru Savu are, indiscutabil, imaginație, vervă fantezistă, atracție pentru straniu și absurd, știe să se joace cu ilogicalul și iraționalul cu dezinvoltă ironie și toate probează un talent remarcabil de... povestitor. *Treizeci și trei* este o carte fermecătoare pentru că în bizareria ei pare de o autentică sinceritate”.

■ Partea mediană a numărului este dedicată Festi-

valului Cântarea României, cu un articol semnat de Viorel Sâmpătrean, și mai multe poeme la temă aparținând lui Constantin Clisu, Dumitru Udrea, Ion Socol, Ion Segârceanu și George Ricus. ■ Două proze scurte, *Lecția de adio* și *Destinul* sunt semnate de Irina Grigorescu, respectiv de Profira Sadoveanu. ■ Sub genericul „corespondențe literare”, Szász János analizează similitudinile dintre viețile și operele lui *Urmuz și Kafka*, iar Ion Biberi scrie despre *Urmuz și Morgenstern*.

● [„**Tribuna**”, nr. 32] Articolul inaugural, *Dinamica spiritului revoluționar*, sintetizează principalele idei din „Cuvântarea” rostită de Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative, de la Mangalia, din 2-3 august. ■ La fel, articolul lui Vasile Sălăjan, *Realitatea literaturii*, reflectă aspecte ce privesc literatura din aceeași „Cuvântare” de la Mangalia. ■ Sub titlul *Privirea mistuitoare a scriitorului...*, Ion Vlad scrie despre literatura lui Constantin Țoiu. ■ La rubrica „Privire în actualitate”, Livius Ciocârlie publică eseul *Ipostazele textului modern*. ■ La rubrica „Viața literară”, Petru Poantă scrie despre cartea lui Mircea Dinescu, *Exil pe o boabă de piper*, în care „poetul revine cu obstinație la starea de inspirație, fără a mai avea însă savoarea tumultului snguin din volumele adolescenței. Este vorba acum mai curând de un program: printr-o tehnică bine controlată vrea să lase impresia spontaneității. Dar plăcerea de a scrie este evidentă, Dinescu rămânând în fond printre puținii care mai cred în compromisa noțiune de talent și, prin aceasta, în poezia care exprimă ceva. Dincolo de hazardul imaginației, de o anumită vioișie superficială a limbajului, această tranzitivitate a liricii sale are de fapt un substrat polemic; ea vizează în primul rând o comedie a literaturii care s-a instaurat în poezia actuală. Revenirea la ‘cântec’, la expresivitate pare a fi o soluție a ieșirii din criză. În pofida preponderenței burlescului, poetul este și acum grav și serios. Exilul acesta fantast pe o boabă de piper înseamnă alegerea unui unghi dificil din care trebuie privită o lume desacralizată. E o perspectivă delicat caraghioasă, un fel de naturalism ivit într-un spațiu în care legendarul s-a deteriorat”. ■ Ioan Milea recenzează volumul *Viața obligatorie* al lui Florin Mugur, precum și cartea de poezie a lui Horia Bădescu, *Starea bizantină*. ■ La rubrica „Tableta de joi”, Tudor Dumitru Savu recenzează romanul lui Gheorghe Schwartz, *Efectul P*. ■ Mariana Marin publică poemele *Elegie și Castelul de apă*.

12 august

● [„**Scânteia**”, nr. 12.743] Edgar Papu scrie, la rubrica „Cronica literară” despre „personalitatea etică a omului de cultură”, recenzând volumul *Întâmplări cu eroi din literatură și teatru* de Alice Voinescu: „Conjugând forța intelectuală cu o desăvârșită atitudine și comportare etică, Alice Voinescu a realizat o expresie inconfundabilă de echilibru și de armonie în istoria umanismului creator românesc. Apariția acestei cărți, precum și condițiile unei

asemenea apariții, cu o introducere exemplară și cu o serie pertinentă de note explicative, constituie un adevărat eveniment în cultura anilor noștri – cultură atât de asiduă în recuperarea marilor valori din trecutul național”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 33] Numărul continuă seria textelor omagiale dedicate zilei de 23 august; antologia „Contemporanul” include poeme ale acestorași Alexandru Andrițoiu, George Țărnea, Horia Zilieru, Petre Ghelmez, Traian Iancu, Florența Albu, Ion Mărgineanu, Ferencz Istavan, Francisc Păcurariu. ■ Henri Zalis scrie exagerat de pozitiv despre cartea lui Ion Lăncrăjan, *Vocația constructivă*, Paul Dugneanu recenzează romanul lui Petre Anghel *Întoarcerea fiilor risipitori*, iar Valentin Tașcu semnează o cronică scurtă a poemelor lui George Damian din volumul *Noapte de grație*. ■ Sub titlul *Rigoare exegetică*, Dan C. Mihăilescu scrie despre cartea de poezie a Sultanei Craia, *Aventura memoriei*: „Lipsit de strălucire (de vlagă, cum ar spune vechea limbă română și impresionismul nostru), debutul Sultanei Craia indică un spirit atras mai mult de rigoare, decât de spectacol, intelectual vorbind, desigur. Dealtfel, Sultana Craia a publicat, mai cu seamă în almanahul *Luceafărul* câteva studii de istorie literară, interesante și animate de cultul documentului literar, direcție în care, ni se pare, spiritul său se poate angaja cu șanse de reușită. Începutul a fost, oricum, făcut, dar chiar dacă un lucru început este pe jumătate (ca și) făcut, să nu uităm că orice întreg posedă, totuși, două jumătăți”.

• [„**Flacăra**”, nr. 32] Sub genericul „Nevoia de modele”, prefațat de un citat din Nicolae Ceaușescu, sunt consemnate răspunsurile corect ideologice ale lui Valeriu Râpeanu (interviewat de George Arion), Mircea Albulescu (interviewat de Adrian Dohotaru), Alexandru Tănase (interviewat de Aron Domide), Horea Flămându (interviewat de Victor Niță) și Mircea Mureșan (interviewat de Horia Pătrașcu); Valeriu Râpeanu consideră că „anii din urmă au însemnat un moment important în reintrarea în circuitul valorilor naționale a unor oameni de cultură, istorici, gânditori, literați a căror operă s-a dovedit a fi de o valoare deosebită și de o actualitate acută în contextul vieții noastre spirituale. Prezența tuturor acestor valori are o importanță decisivă la cultivarea ‘sentimentului dragostei de patrie, de popor’, despre care vorbea tovarășul Nicolae Ceaușescu în recenta sa cuvântare. Fiindcă tineretul nu poate crește și nu-și poate împlini în mod armonios personalitatea dacă nu are conștiința rădăcinilor sale într-un spațiu moral și spiritual pe care i-l relevă arta, dacă ea nu are sentimentul continuității”. ■ Tania Radu recenzează volumul lui Petru Poantă, *Radiografii 2*, volum ce consolidează „valoarea unui indiscutabil critic de poezie”. ■ Adrian Dohotaru scrie despre studiul lui Grid Modorcea, *Perspectivile creației*. ■ George Arion scrie despre „best-sellerul” lui Dumitru Constantin, *Miliardarii și mizeria lor morală*. ■ Tania Radu consemnează un mic interviu cu Al. Andrițoiu, sub titlul *Profilul moral al scriitorului este chiar opera sa*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 32] În partea a cincisprezecea a serialului dedicat lui *Nichita Stănescu*, Eugen Barbu se apleacă asupra volumului *Opere imperfecte* în care constată „o oboseală tristă a poetului, un fel de dezgust de existență, zburdălnicia a trecut într-o melancolie nobilă din care mai se arată sori din când în când”. ■ Sub genericul „Pentru o creație angajată, în spirit exemplar”, sunt publicate câteva articole ce „fructifică” învățăturile transmise de Nicolae Ceaușescu în cadrul Consfătuirii de lucru de la Mangalia, articole semnate de Nicolae Ioan Stănescu, Vasile Donose, Gheorghe Daragiu și George Ricus.

• [„Cronica”, nr. 32] Numărul se deschide cu articolul de fond, *Înalt spirit revoluționar*, în care se fac referiri extinse la *Cuvântarea* lui Nicolae Ceaușescu de la Consfătuirea de lucru de la Mangalia din 1-2 august, trimiteri la aceasta făcându-se și alte articole ale numărului: *Valențele conștiinței socialiste* (Mircea Antim), *Forța modelatoare a artei angajate* (Radu Șt. Mihail), *Eroii istoriei contemporane, modele și portrete* (Radu Negru), *a fi ziarist revoluționar* (Ion Țăranu), *Estetică și angajare* (Al. I. Friduș), *Fapta cuvântului* (Nicolae Turtureanu), *Filmele de care avem nevoie* (Ștefan Oprea). ■ La „Cartea de poezie”, Liviu Leonte scrie, plat și descriptiv, despre volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Poeme*. ■ Nicolae Crețu semnează o cronică a volumului III din *Arca lui Noe*, eseul lui Nicolae Manolescu asupra romanului românesc: „Nicolae Manolescu poate fi urmat cu încredere atât în teoria ‘ordinului’ românesc cu care își încheie periplu, cât și în ordinea critică (hermeneutică) și istorică pe care imaginea romanului ‘corintic’ ne-o propune. Critiva românească a câștigat o sinteză cuprinzătoare și nuanțată asupra ipostazelor și ‘mișcării’ romanului la noi, a cărei arhitectură de ansamblu, împlinită acum, ar merita ea însăși o discuție aprofundată. Într-un spațiu pe măsura temei”. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Haralambie Țugui și Valentin Caragea. ■ La „Cronica literelor”, Constantin Călin publică un mic eseu, *Critica și „stocul culturii” actuale*, valorificând unele idei din scrierile lui Paul Zarifopol.

• [„Orizont”, nr. 32, 16 pagini; începând cu acest număr, în caseta redacțională este inclus și Francisc Kovacs] Numărul își propune să arate, după cum e semnalat într-o notă introductivă, „în lumina cuvântării tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative, cum, pe acest străvechi pământ românesc, conviețuirea dintre români și naționalitățile conlocuitoare a oferit și oferă un adevărat model de înțelegere, prietenie, muncă înfrățită, un model de rezolvare a problemei naționale”. ■ Adrian Dinu Rachieru scrie despre *Tăria și demnitatea conștiinței revoluționare*. ■ Iosif Costinaș consemnează interviul cu Al. Jebeleanu („*Am în sânge marea lecție a țaranului român*”), în care se discută despre începuturile literare, despre lupta de clasă, despre „momentul crucial” 23 august 1944, despre apariția Cenaclului „Flacăra”.

13 august

• [„România liberă”, nr. 12.063] La „Vitrina cu cărți”, Ștefan Cazimir recenzează volumul Mariei Vodă Căpușan, *Despre Caragiale*, „o nouă dovadă a înzestrării sale critice, care îmbină rigoarea analizei cu siguranța viziunii de ansamblu, cultivarea fără dogmatism a noilor metode cu libertatea demersului personal”.

• [„Lucefărul”, nr. 32] La „Cronica literară”, M. Ungheanu scrie despre cartea lui Radu Cosașu, *Ficționarii*, mai degrabă depreciativ, semnalând o serie de neajunsuri în materie epică: „Acolo unde însă autorul cere direct compasiunea cititorului, cartea suferă de sinceritate, de lipsa... ficțiunii. Ficțiunea a dispărut tocmai în *Ficționarii*. *Supraviețuirile* pierd în cea de a patra parte a lor calitatea inițială. Trecută franc în perimetrul memorialisticii, proza lui Radu Cosașu suferă de insuficiența observației și rarefierea substanței”. ■ Valentin F. Mihăescu scrie despre volumul de poezie al lui Ion Iuga, *Ieșire din vis*, „o carte care mărturisește încercarea autorului de a-și apropia un nou limbaj poetic, mai adecvat la ceea ce se crede că ar fi sensibilitatea cititorului contemporan”. ■ Sub genericul „Personajul politic – dimensiuni în romanul românesc contemporan”, revista propune o radiografiere a prozei mediilor muncitorești, propunere căreia îi răspund, în acest număr, C. Sorescu (care scrie despre *Moromeții* lui Marin Preda), Artur Silvestri (cu o prezentare a romanului lui Constantin Turturică, *Cheia de contact*) și Fănuș Băileșteanu (care scrie despre ciclul lui Dinu Săraru, *Dragostea și revoluția*). ■ La rubrica sa, sub titlul *Biografia unei nulități cu fumuri*, Artur Silvestri scrie despre Monica Lovinescu: „Ar fi greu să se prevadă ce ar fi devenit Monica Lovinescu dacă nu s-ar fi produs întâlnirea ei cu emisiunile radiofonice – este probabil că mai mult decât o traducătoare modestă, de calibrul unui Șerban Cristovici, n-ar fi putut ajunge. Adevărul e că, așa cum era, cu capul plin de mari nebunii, persoana nu s-ar fi resemnat pe o linie secundară: obsesia ‘direcției’, a ‘cenaclului’, eforturile de a-l imita pe tată sunt date care lucrau în subconștient. Pentru un specimen fără talent, fără lecturi (la vârsta studenției ea se ținea de cură heliomarină, de plajă și de ștrand) și fără semne de consecvență morală, gazetăria radiofonică, (unde probele nu rămân și, din inconștiență, se poate spune orice) era tot ce se poate mai potrivit”.

14 august

• [„Scânteia”, nr. 12.745] În deschiderea numărului, Nicolae Dragoș publică poezia *Patriei*. ■ La dezbateră „Scânteii”, având genericul „Eroii artei românești contemporane – constructorii socialismului, oamenii care făuresc noul destin al patriei”, participă Alexandru Balaci, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Ion Popescu Gopo, președintele A.C.I.N., Vasile Tomescu, secretar al Uniunii compozitorilor, și Horia Flămând, secretar al Uniunii artiștilor plastici. ■ Titlul intervenției lui Alexandru Balaci, în cadrul

dezbaterii „Scânteii”, este *Modelul comunist să lumineze mai intens paginile cărților noastre.*

15 august

• [„**Ramuri**”, nr. 8] În deschiderea numărului, articolul redacțional, *Permanența spiritului revoluționar*, pune în lumină elemente din Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de la Mangalia, „un document de o excepțională valoare, care va marca un salt substanțial în activitatea politico-educativă, în educarea revoluționară a tuturor oamenilor muncii, în perfecționarea conștiinței socialiste, în concordanță cu actuala etapă de dezvoltare”. ■ Sub titlul *Estetica și istoria literară ca pretexte*, Ion Dur recenzează cartea lui Mircea Braga, *Istoria literară ca pretext*. ■ *Critica simpatetică* este titlul cronicii pe care Eugen Simion o dedică, la rubrica „Caligrame”, cărții lui G. Dimisianu, *Lecturi libere*: „G. Dimisianu este, în fond, un visător și un spirit contemplativ, iar ironia este scutul ce-l apără de indiscreții. Din când în când, la ora slabă a serii, se aprinde în el dorința de evaziune a strămoșilor chefaloniți. Îl simți, atunci, plecat spre ostroavele Antile, ca personajul matein. E tăcut și absent, cu privirea moale, mătăsoasă, întoarsă spre miracole pe care nu le știm. Criticul este pornit, în astfel de momente, în căutarea linii de aur pe urmele îndepărtatului său strămoș mitic. Dar, până una-alta, argonautul trăiește printre noi și ultima lui operă de veghe a spiritului se cheamă *Lecturi libere*. E o carte de critică literară, serioasă și profundă, cu o deschidere spre zona clasică și foarte actuală nu numai prin temele ei, cât mai ales prin spiritul ei. [...] Volumul, în ansamblu, este substanțial și se citește cu plăcere pentru că G. Dimisianu știe să pună ideile în pagină și are imaginație critică. Este, în fond, un caligraf, fraza lui este catifelată și unduitoare, calmă și sigură”. ■ Patrel Berceanu recenzează cartea Danielei Crăsnaru, *Șaizeci și nouă de poezii de dragoste*, Ilie Purcaru scrie despre volumul *Distanța dintre mine și un iepure* de N. Grigore Mărășanu, iar Florea Miu despre romanul lui Nicolae Băbălău, *Amurgul se lăsase în zori*.

16 august

• [„**România liberă**”, nr. 12.065] La „Însemnări critice”, sub titlul *Tandrete cu piper*, Mircea Iorgulescu scrie despre cartea de poezie a lui Mircea Dinescu, *Exil pe o boabă de piper*: „Într-un moment când mulți poeți vor parcă să-i concureze pe prozatori tipărind volume de versuri la fel de groase ca niște romane, Mircea Dinescu își îngăduie gestul sfidător de a publica o carte subțire ca o iluzie. Dimensiunile acestui volum, o plachetă de fapt, nu reprezintă însă decât un aspect al încercării pe care o face Mircea Dinescu de a se detașa, în virtutea chemării spre unic și individual, proprie oricărui poet adevărat, de mde și modele; având totuși importanță, așa cum are și grija, evidentă, pentru o ver-sificație de înfățișare ‘tradițională’, cel puțin sub raport formal”.

17 august

• [„Scânteia”, nr. 12.747] Sub genericul „Idei de înaltă valoare, orientări de amplă perspectivă cuprinse în cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la recenta consfătuire de lucru”, apare și textul lui Adrian Popescu, *Partea de lumină și frumusețe a celor mulți și vrednici. Însemnări despre modelele și eroii literaturii de azi*. ■ La „Cronica literară”, Emil Vasilescu scrie despre „o ediție de referință”, cea de *Opere* de Lucian Blaga, cuprinzând poezia antumă, îngrijită de George Gană.

18 august

• [„România literară”, nr. 33] Numărul 33/1983 al revistei este pus, ca și celelalte numere din luna august, sub semnul sărbătorii naționale, parte din articole, precum și poemele prinse în număr, având un caracter festivist - patriotic. ■ Sub genericul „O nouă epocă de creație”, apar semnăturile lui Ov. S. Crohmălniceanu (*Democratizarea personajelor literare*), Mircea Iorgulescu (*Spre roman: două generații*), Emil Manu (*Poezia militant*), Sorin Titel (*Cât mai multă viață*), Aurel Martin (*Spiritul diversității*), toate prefigurate de un chapeau redacțional în care, printre altele, cititorii sunt atenționați că: „În contextual mării sărbători de la 23 august textele publicate în aceste pagini încearcă, desigur fără a epuiza tabloul, să contribuie la sintetizarea unor trăsături și tendințe ale literaturii noastre de după 1944. Scriitorii și criticii literari cărora ne-am adresat exprimă, bineînțeles, puncte de vedere personale, legitim diferite, care conduc totuși, prin însumare, către o imagine unitară. Câmpul discuției poate fi încă mai larg și orice contribuții viitoare în această direcție nu pot fi decât binevenite”. ■ Tot aici, Eugen Simion scrie despre *Starea liricii*, evitând orice referință de natură socio-politică: „Impresia pe care o ai, parcurgând marele număr de scrieri, este că poetul român își schimbă de mai multe ori stilul individual pe măsură ce se schimbă stilul general al poeziei. Pateticii, whitmanienii, de ieri sunt azi barochiști, ludici, livrești, manierști... E bine, e rău? Lăsând deoparte cazurile de mimetism, inevitabile și, în fond, nesemnificative într-o literatură, schimbarea stilului liric este dictată de rațiuni mai profunde și are de multe ori consecințe favorabile în câmpul artei. Evoluează lumea, evoluează și poezia, se schimbă gustul publicului (sub influența, adesea, a poeziei), trebuie să se înnoiască și poezia ce vine în întâmpinarea acestui public din ce în ce mai critic din ce în ce mai cult, mai avizat și mai exigent. Este absurd să învinuim atunci un poet că nu mai scrie la 50 de ani cum scria la 20 și nu putem cere unui tânăr să stea mereu la umbra unui mare model. [...] Literatura cu legile ei imprevizibile și spiritele critice cele mai fine și mai perspicace nu pot prevedea evoluția acestor imponderabile. Ce putem spune este că, după aproape patru decenii, poezia actuală și-a recuperat integral tradiția și și-a găsit, după 1960, ritmul normal de evoluție. Debutanții de atunci sunt pe cale de a deveni modele, dar modelele

nu sunt lăsate să se clasicizeze. Sorescu, Nichita Stănescu, Blandiana, Păunescu... sunt imitați, dar mai mare este numărul celor care îi contest. Au apărut numen oi de referință: Dimov dintre Barochiști, Gellu Naum dintre suprarealiștii care au găsit o formă de împăcare între dicteul automat și luciditatea specific poeziei modern. A. E. Baconsky merită să fie recitit, poziția lui, în al doilea lustru al deceniului VI, a fost în avangardă. Poezia a câștigat mult, chiar și dreptul de a se pune pe sine în discuție. Și-a pierdut, cum zice filosoful C. Noica, gustul pentru marile performanțe și știința de a intra în legătură cu marile ritmuri ale universului? Poezia nu se mai conduce, în mod sigur, după legile muzicii și ale geometriei. Nu mai vrea să seducă, vrea să comunice, nu oferă soluții, pune doar întrebări... S-au înmulțit formele parodice în poezie, discursul liric s-a complicat, chiar și caligrafii, manieriștii evită comunicarea direct. Poezia este în criză de timp, și-a accelerat pulsul, n-are vreme de rima bogată și de muzica desfătătoare a silabelor. Un stil al deciziei și al urgenței caracterizează poezia de azi”. ■ Alex. Ștefănescu scrie despre *Redimensionarea temei politice*, Valentin Silvestru despre *Acumulările dramaturgiei*, citând din îndemnurile lui Nicolae Ceaușescu, iar Zigu Ornea (*Sintezele*) scrie despre realizările remarcabile din istoriografia românească, datorate „climatului fertil existent și competențelor reale care ostenesec în acest domeniu important pentru cunoașterea și dezvoltarea potențelor creatoare ale spiritualității românești”. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie *Despre cronica literară*, singura formă ‘instituțională’ a criticii: „Această impresie s-a putut naște în mintea cititorilor în felul următor (simplific lucrurile): eseistul exprimă păreri personale (ele, putem preciza noi, angajează pe indivizii inteligenți, dar n-au putere asupra grupurilor sociale); istoricul literar întreprinde o lucrare necesară, de uz didactic care se citește de nevoie, nu de plăcere (cee ace înseamnă că-și cantonează acțiunea principal într-un mediu anume, școala, universitatea); teoreticianul literar e și mai puțin cunoscut publicului (poate doar ca sociology al literaturii, în timpul din urmă), el pregătind condițiile disciplinei, dar nu obligatoriu, dacă ne luăm după lipsa de popularitate (care nu se datorează exclusive dificultății presupuse a unei specii, ci și sentimentului că ea nu este indispensabilă și nu merită, deci, efortul pretins). Rămâne cronicarul (sau recenzentul): el fixează opinia literară a momentului. Oricâte divergențe s-ar ivi între public (fac abstracție acum de faptul că nu există un singur public, ci mai multe) și cronicar (în sens generic), contractul social stabilit între ei nu poate fi rupt. Chiar dacă nu știe totdeauna exact cee ace așteaptă de la un cronicar, cititorul îl urmărește ca pe un barometru al stării literaturii. Orice om normal își dă seama prin simțurile propria dacă afară e cald sau frig, dacă plouă sau e soare, și totuși consultă termometrul sau barometrul. Același lucru se întâmplă și în literatură. Cititorul judecă singur cartea citită (dacă-i place sau nu), nu se lasă influențat de considerațiile prinse cu urechea: ceea ce nu-l oprește de a consulta uneori o

cronică literară. Firește, nu trebuie să absolutizăm, închipuindu-ne că toți ori majoritatea cititorilor au acest reflex. Dacă ar fi așa, tirajele revistelor ar crește de câteva sute de ori. Vorbesc de cititor într-o accepție restrânsă și oarecum special: de acel cititor de literatură căruia nu-i lipsește deprinderea de a se verifica, după ce a citit, și care are un spirit critic potential. Acest apel la cronicar face din el o instituție, chiar dacă nu-i răpește individualitatea, și-i creează ascendentul asupra unor categorii de cititori. Cronicarul n-are un public anumit (ca istoricul literar), nici nu se adresează indivizilor izolați (ca eseistul): acțiunea lui vizează, oarecum difuz, mai multe straturi ale publicului în același timp și are un efect așa zicând ‘grupat’. Consecințele acestei situații sunt extrem de instructive. Popularitatea cronicarilor a fost totdeauna mai mare decât a celorlalte categorii de critici. Maiorescu sau Lovinescu au datorat-o pe a lor operei de susținere și de impunere a literaturii curente. Liderii de opinie, în domeniul nostru, s-au ales totdeauna dintre oamenii care comentează literatura în curs, nu dintre istorici, teoreticieni ori esești. Nu valoarea contribuției fiecăruia a fost factorul decisive, ci obiectul ei. Un intelectual cultivat și rafinat ca Paul Zarifopol, dar care s-a ținut la o parte de mișcarea literară vie a epocii, n-a putut spera nici la jumătate din prestigiul social al unor Ibrăileanu sau Iorga, care au fost amestecați în această mișcare. Împrejurarea se repetă și azi (din motive lesne de înțeles, nu dau nume) cu critici absolut remarcabili, de care masa de cititori se dezinteresează fiindcă nu le simte prezența în frământările literaturii contemporane. Cititorul, apoi, leagă spontan pe cronicar de o revistă. Așa se explică de ce, culese în volume, cronicile au mai puțin succes decât au avut în paginile publicațiilor: nu fiindcă s-ar fi învechit de la un an la altul (învechirea e un proces foarte lent), ci fiindcă același cititor care cumpără săptămânal sau lunar revista de la chioșc pentru cronicile din ea ocolește cartea de cronici din librărie, ca și cum numele autorului nu i-ar spune, în al doilea caz, nimic. Pentru cititor, identificarea dintre cronicar și revistă este aproape complete. ‘Politica’ literară a revistei este, din aceste motive, atribuită, de obicei, echipei de cronicari. Pe aceștia cad și blamul și elogiul, desi, adesea, ei împart răspunderea cu numeroși alți factori redacționali. [...] E probabil singurul domeniu în care mă simt gata să apăr ‘tradiționalismul’. Nu am nici o simpatie pentru succesul necritic al unei cărți, căci cred că revine cronicarului (criticului, în general) datoria de a educa pe cititor și nu invers. Respect față de cititor înseamnă a nu-i tolera facilitățile și prejudecățile în materie de lectură ori prostul gust datorat unei insuficiente pregătiri. Argumentul câte unui scriitor, pe care critica refuză să-l omologheze, că cititorii își smulg cărțile lui din mână, dovedindu-i astfel valoarea, este falacios și se bazează pe confuzia valorii cu succesul. E normal ca filtrul criticii să aibă ochiuri mai mărunte decât acela al publicului, după cum e normal să nu existe coincidență de criterii. ‘Tradiționalismul’ cronicii nu se reduce însă doar la apărarea criteriilor specifice de valoare, ci și la un anumit

limbaj. De curând, un recenzent reproșea altuia (comentându-i o culegere de cronici) că a rămas tributar unor metode empirice, vechi, de analiză, că ignoră, cu alte cuvinte, achizițiile structuralismului, stilisticii, semioticii etc. Reproș ciudat: cronica este și va rămâne, indiferent de evoluția restului criticii, o specie 'empirică'. Metodele noi au apărut și în cronică, în măsura în care ea a putut profita de pe urma precizării unor noțiuni, a eficienței mai mari a unor instrumente; dar niciodată cronicarul nu va putea înlocui gustul lui momentan, impresia primă de lectură, cu toată savoarea ei incertă, prin analize de tip stilistic, tematic, psihanalitic ori mai știu eu cum. Ce se va întâmpla cu cronicarul când va rămâne singurul 'primitiv' printre 'civilizații' lui colegi de breaslă? Nu știu și nu cred că voi trăi destul ca să aflu. Mi se pare, în tot cazul, că nu de o întârziere în receptarea noului e vorba (cronicarii de azi sunt, majoritatea, oameni tineri, formați în atmosfera noii critici), ci de o recunoaștere lucidă a limitelor și specificului formei noastre de critică. Aflat înaintea unui roman cu cerneala încă neuscată, pe care nu l-a citit decât redactorul de editură, cum trebuie oare să procedeze cronicarul, dacă nu prezentându-l conștiincios și clar, relatându-i subiectul, caracterizând personajele, sugerând felul construcției, stabilind înrudiri etc.? Ce ar fi dacă ar începe prin a scoate temele-obsesie (presupunând că există) sau prin a propune un model semiotic al compoziției? Cine și ce ar înțelege? Nu inventez exemple improbabile. Asemenea cronici am citit pe ici, pe colo. Și nici nu vreau să se înțeleagă din cele spuse că aș împărtăși ostilitatea de principiu a unor colegi ai mei față de noua critică. Noua critică e o realitate, o practicăm cu toții, dare nu vorbesc acum de condițiile unei specii care, beneficiind de schimbări, rămâne fatalmente mult mai legată de forma ei tradițională decât celelalte. Îmi dau seama că n-am răspuns de fapt la întrebarea de ce, la noi, cronicarul și-a păstrat până azi statutul de dispecer al valorilor. Bănuiesc că din două cauze diferite: una ar fi faptul că cei mai mulți din marii noștri critici au fost cronicari literari și au creat speciei un fel de aura mitică, încă nerisipită; alta ar fi că modul oarecum concentrat în care s-a realizat evoluția literaturii noastre, sărind unele etape, n-a permis fixarea, de fiecare dată, în conștiințele literare, a noilor forme, care au surprins adesea pe cititor prin succederea lor rapidă și l-au derutat. Prima cauză nu e atât de neesențială cum ar putea părea. Fiind cronica o instituție, trebuie să avem în vedere astfel de factori. A doua cauză explică mai direct de ce a fost nevoie, în epoca Junimii ca și în aceea interbelică, în anii '30 ca și în anii '80, de un oficiu de control al calității literare cum este cronica. Acest oficiu a ajutat (și ajută) la depășirea dificultăților, la tranziții, face opera de preparare a gustului. Fără cronicari, situația poeziei lui Arghezi sau Barbu ar fi fost alta în anii de dinainte de război, ca și în situația lui Nichita Stănescu în anii noștri. Locul modernismului ca mișcare ar fi fost diferit. Drumul spre consacrare și manual de școală al tuturor operelor trece încă, de aceea, la noi, prin cronica literară”.

■ Augustin Buzura scrie despre cartea de versuri și proze a Dorinei Rădulescu, *Ancora*. ■ Cristian Moraru recenzează romanul lui Aurel Mihale, *Pământ, pământ...*, *Valul sălbatic*, Radu Călin Cristea scrie, sub titlul *Morala ubicuității*, despre volumul de teatru *Jolly Joker* de Tudor Popescu. ■ La rubrica „Poezia”, Lucian Raicu face o cronică a volumului lui Marin Mincu, *Proba de gimnastică*: „Marin Mincu nu este un amator în ale poeziei, ci un poet format, cu volume de versuri desfășurate pe întinderea unui deceniu și jumătate. Mai mult decât celelalte, ridicate pe o tonalitate gravă, când nu severă de-a dreptul, ultima carte este expresia, tocmai, a unui impuls nerăbdător, decontractant, de naturală respirație în acord cu fluctuațiile scăpate de sub supraveghere ale stării, ale stărilor de spirit, ale temperamentului individual și chiar ocazional, dacă se poate spune așa: și se poate. [...] O existență fantomatică și târzie a lumii nutrește și substanța-limbaj a (majorității) poemelor. Diminuarea de ton, care o însoțete adesea în transcrierea unei experiențe a înstrăinării, a străinătății (în toate sensurile, începând de la cel imediat) nu anulează încă, ci face mai ciudat, mai concret perceptibilă o anue dimensiune morală a textului, un accent specific stărilor de criză, derută și amărăciune contestatară”. ■ La „Prima verba”, Laurențiu Ulici se oprește asupra volumului *Literatură și eveniment* al unui fost echinoxist, Al. Pintescu. ■ Ileana Berlogea scrie, la rubrica dedicată „teatrului” despre *Spirit revoluționar și angajare civică*, despre „vigoarea, forța ideologică și formativ-educativă” a teatrului contemporan, despre ponderea acordată epocii contemporane, „morala eroului communist, luptător pentru o viață mai bună, celui ce trebuie să fie model pentru cei tineri și izvor de bucurii spiritual pentru toți spectatorii”. ■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie o amplă cronică a volumului *Întâlnire cu eroii din literatură și teatru* de Alice Voinescu. ■ Spre finalul numărului, Irina Grigorescu propune o receptare a traducerii românești a unei lucrări de referință pentru noua critică, *Teoria criticii. Tradiție și sistem*, a lui Murray Krieger.

● [„Tribuna”, nr. 33] Gheorghe Grigurcu semnează eseu *Despre actualitate*. ■ Petru Poantă glosează pe marginea „stării poeziei actuale”, concluzionând, în spiritul vremii, că publicul român este avid după poezie: „Există, într-adevăr, o nevoie reală de poezie, după cum tot reală este lipsa ei de pe piață. Păunescu sau Sorescu, să zicem, pot fi niște veritabile uzine rentabile. Unui occidental dintr-o țară cu o populație triplă față de a României i se pare de domeniul fantasticului că un tiraj de 100.000 de exemplare al oricărui dintre acești poeți se poate epuiza în 2-3 zile. Fenomenul nu se datorează numai decât nivelului intelectual al cumpărătorului. O cercetare sociologică amănunțită, pe această temă, ar duce, cred, la concluzii neașteptate privind nu doar procesul de receptare al creației, ci și standardul de viață, organizarea mediului ambiental, psihologia socială etc. Atitudinea individului față de cartea de poezie, ca și față de roman, bineînțeles, se impune drept o coordonată esențială în configu-

rarea noului model uman”. ■ Sub titlul *Istorie și roman*, Vasile Sălăjan scrie despre proza lui Dumitru Radu Popescu, cu accent pe ciclul de romane *Viața și opera lui Tiron B.* ■ Valentin Tașcu scrie despre „adevărul din perspectiva adevărului”, o cronică a ciclului românesc al lui Dumitru Popescu, *Pumnul și palma*, „un roman adevărat, prin personajele și faptele sale, dar și un desăvârșit eseu pe marginea actualității, prin ideile emise cu curaj”. ■ Adrian Popescu scrie, sub titlul *Arheologie critică*, despre volumul lui Eugen Simion, *Dimineața poezilor*: „Peste tot, Eugen Simion urmărește progresia conștiinței literare, ‘retorica sincretică’ prin care spiritualitatea românească se afirmă treptat, impulsionată de modele externe, dar descoperindu-se încet pe sine. Sensul unei continuități va fi subliniat de privirea lucidă a criticului, sinteza eminesciană asimilează pe Conachi și Cîrlova, Arghezi este prevestit, în unele secțiuni de către I. H. Rădulescu etc. Asemeni unui arheolog, Eugen Simion izolează fragmentele strălucitoare pline de o frumusețe ciudată și citește pulsul vieții de odinioară, reface mentalități și credințe, orizonturi culturale și habitudini, aducând dovada peremptorie că întemeietorii poeziei române moderne au acces într-un văzduh al universalității”.

19 august

● [„Scânteia”, nr. 12749] Sub titlul *Conștiință și creație*, Ion Brad scrie despre activitatea revoluționară a lui Nicolae Ceaușescu, dar și despre recenta Cuvântare de la Mangalia care „ne-a lărgit fruntariile înțelegerii, definită încă de mult de conducătorul partidului și statului nostru, a faptului că numai includerea intimă și firească în practica social-politică, în munca organizatorică a partidului, a conștiinței umane, educarea ei permanentă la școala marilor idealuri ale socialismului și comunismului pot asigura izbânda de zi cu zi, în toate sferile de activitate, a acestor idealuri”. ■ Referindu-se la „misiunea criticii literar-artistice”, în contextul ideilor enunțate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Ion Dodu Bălan publică textul intitulat *Promovarea unei literaturi patriotice, cu puternic spirit revoluționar*.

● [„România liberă”, nr. 12.068] La „Vitrina cărții”, sub titlul *Nivelul de limbaj al poeziei*, Gheorghe Grigurcu semnează o cronică a volumului *Casa de lemn* de Alexandru Miran.

● [„Contemporanul”, nr. 34] Sub genericul „Zbor înalt în lumini de august”, revista include o pagină de poeme omagial-aniversare semnate de Mihai Beniuc, Violeta Zamfirescu, Dumitru Udrea, Ion Nicolescu, Ion Bănuță, Hara-lambie Țugui, Al. Raicu, Dumitru Bălăeț, George Chirilă, Dan Rotaru. ■ În același spirit, Antologia „Contemporanul” cuprinde poeme ale lui Eugen Jebeleanu, Dim Rachici, Victor Tulbure, Petre Ghelmez și Ovidiu Genaru. ■ Paginile de literatură sunt tot mai sărăcăcioase și mai orientate către teme politice ale zilei; la pagina de literatură, Hristu Căndroveanu prezintă amplul volum *Omagiu* editat de Asociația Scriitorilor, Filiala Artiștilor Plastici și Fili-

ala Uniunii Compozitorilor din Cluj-Napoca, Ion Dodu Bălan recenzează volumul lui Ion Văduva Poenaru, *Moștenire pentru fiica mea*, C. Trandafir scrie despre poemele lui Sterian Vicol din volumul *Sigiliul grădinii*, iar Oliviu Vlădulescu despre proza lui C. Turturică, *Cheia de contact*. ■ La rubrica „Cartea străină”, Dan Grigorescu scrie despre *Epicureismul lui Anatole France*, pornind de la *Grădina lui Epicur*, volum tradus în românește de Raul Joil.

● [„**Flacăra**”, nr. 33] Al. Andrițoiu publică un text gloriicator, *Gânduri și sentimente*, cu ocazia zilei de 23 august: „Căci îi datorăm zilei de 23 august totul, – în primul rând condiția noastră umană. Ea este cea mai superbă arhitectură a revoluției. Decantările și sublimările din conștiință, accesurile la toate bunurile materiale și spirituale ale patriei, ca stăpân, creator și consumator al lor, circumscrierea în sferile de sus ale civilizației, înalta trăire estetică a cuceirilor ei, – limpezimea și lumina adevărului a istoriei neamului, a istoriei culturii și științelor, respectul și înflorirea limbii literare, mecenatul tuturor artelor. Pe întreg timpul și spațiul românesc. Pentru că în dezvoltarea frumos-armonioasă a tuturor zonelor României socialiste, zone și așezări, până mai ieri, rămase în urmă, se ridică precum vasele comunicante, la nivelul de sus al înfloririi lor, prin acea lege democratică a omeniei promulgată de Congreșele partidului, sub pecetea gândirii secretarului general al partidului și președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Tania Radu recenzează, sub titlul *Ficțiunea ficțiunii*, romanul *Tobit* al lui Ștefan Agopian, „unul dintre cei mai interesanți prozatori ai generației tinere. Înzestrat cu o sensibilitate livrescă, am zice – în măsura în care viziunile sale vădesc nu numai lecturi, dar și sunt o lectură foarte personală a lumii, istoriei, a reperelor morale – și cu o mare putere de plasticizare a atmosferei, el scrie o proză de rafinament stilistic, în care laconismul este reverberație, iar arborescența se supune economiei textului”. ■ Gheorghe Tomozei publică o *Glossă la Argezi*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 33] Numărul prefigurează, evident, „Marea noastră sărbătoare”, cum se intitulează și articolul de fond al redacției. ■ *Pururi tineri* este titlul articolului elogiator al lui Corneliu Vadim Tudor care pune în lumină realizările și „adevărul” Epocii Ceaușescu. ■ Eugen Barbu continuă serialul *Ariel, spre toamnă...* cu alte analize expeditiv-e în care încearcă să arate ce anume erodează poezia lui Nichita Stănescu de dată mai recentă.

● [„**Cronica**”, nr. 33] Ioan Holban scrie, sub titlul *În fluxul vieții*, despre direcțiile prozei românești contemporane, încercând o panoramă a acestora.

● [„**Orizont**”, nr. 33] La rubrica „Cronica literară”, Cornel Ungureanu prezintă trei volume de memorialistică ale lui I.D. Suchianu (*Alte foste adevăruri viitoare*), Dumitru Corbea (*Memorii*), Marius Mircu (*M-am născut reporter*). ■ Emil Șimăndan consemnează convorbirea cu Dumitru Radu Popescu, președinte Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, despre începuturile literare, despre perioada de la conducerea revistei „Tribuna”, spiritul

transilvănean, despre opera literară și despre cenaclurile teritoriale ale Uniunii scriitorilor. ■ Paginile literare includ „Imne de dragoste țării, partidului” semnate de Al. Jebeleanu, Mircea M. Pop, Miron Țic, Ion Vergu Dumitrescu, Murgu Cucu, Ion Pachia Tatomirescu, Ion Căliman, Cedomir Milonevici, Nicolae Roșianu, Ivo Muncian, Mischie Tr. Trifon. ■ Mircea Ghițulescu scrie despre Horia Lovinescu (*Horia Lovinescu – dramele angajării și bilanțurile etice*).

20 august

● [„**Luceafărul**”, nr. 33] La rubrica „Tânăr în agora”, Lucia Negoită publică un text lozincard, *Suflet din sufletul patriei*. ■ M. Ungheanu scrie, la „Cronica literară”, despre volumul lui Ion Lăncrănjan, *Vocația constructivă*, subliniind faptul că „prin cărțile și opțiunile sale ca și prin polemicile susținute, Ion Lăncrănjan este unul dintre scriitorii cei mai semnificativi și proeminenți ai perioadei deschisă de Congresul al IX-lea”. ■ Artur Silvestri recenzează cartea lui Paul Tutungiu, *Tărâmuri pentru Făt-Frumos*. ■ La „Viața cărților”, Costin Tuchilă recenzează cartea de poeme a lui Petru M. Haș, *Liniște*, Nicolae Georgescu scrie despre romanul *Scara de incendiu* de Chiril Tricolici, iar Cristian Moraru semnează o recenzie a cărții lui Aurel Codoban, *Repere și prefigurări*. ■ În partea a doua a grupajului dedicat „Personajului politic – dimensiuni în romanul românesc contemporan”, Vasile Macoviciuc scrie despre volumul lui Nicoale Țic, *Lege și Anexă*, N. Georgescu despre cel al lui Aurel Mihale, *Focul Roșu*, iar Cristian Moraru scrie, sub titlul *Către o nouă tipologie*, despre tipologia activistului de partid din romanul lui Platon Pardău, *Ore de dimineață*. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Rodian Drăgoi, Ion Potopin, precum și proze de șantier de Sânziana Pop și de Viorel Sălăgean.

● [„**Vatra**”, nr. 8] Numărul apare cu câteva zile înainte de „Sărbătoarea Națională a României”, acesta fiind și titlul articolului de fond semnat de Andrei Brădeanu. ■ Vasile Igna răspunde, la rubrica „Vatra Dialog”, întrebărilor lui Radu Țuculescu; interesant și oarecum curaj punctul său de vedere referitor la „compromisurile necesare”, formula pe care o folosise într-un interviu Ștefan Aug. Doinaș: „Presupun că Domnia sa nu se referă la compromisuri cu propria conștiință, ci la micile compromisuri cotidiene, pe care le facem toți pentru că trăim într-o lume care e departe de a fi perfectă; le facem pentru că vrem să supraviețuim, să ne asigurăm mijloacele necesare supraviețuirii etc. Din nefericire, facem și compromisuri regretabile (regretabile nu pentru că le... regretăm) și poate veni un moment când ele, adunându-se, azi unul, mâine altul, alterează însăși esența ființei, ceea ce este foarte grav. Eu cred mai degrabă că compromisurile pot avea o arie mai largă de acțiune – și, în același timp, mai eficientă, eficiența fiind și raportul prin care ele își validează necesitatea și oportunitatea – în sfera relațiilor publice, a

celor care determină soarta unei colectivități și, implicit, a individului (investit totuși, prin însăși natura sa, cu dreptul de opțiune liberă). [...] Un artist autentic nu va face însă niciodată compromisuri cu arta sa, pentru simplul motiv că el știe mai bine decât toți cât de scump costă, cu cât sânge se plătește fiecare cuvânt pe care-l scrie și cât de murdare, cât de urât mirositoare sunt cuvintele pe care le scrie fără a crede în ele”. ■ Nicolae Băciuț semnează o pagină cu douăsprezece scurte poeme. ■ Cornel Moraru continuă serialul de recenzii dedicate „Prozatorilor ardeleni (III)”, scriind despre trei cărți: *Vladia*, romanul lui Eugen Uricaru (cronica se intitulează *Eșecul utopiei*), cu care autorul „își finalizează un original și rafinat program literar, de modelare barocă a realității, în contextul unei presiuni crescânde a socialului și politicului asupra imaginarului, presiune de care până la urmă nu scapă nici el”; *Un calendar pe o sută de ani* de Florin Bănescu – „o carte mai mult de suflet decât de program literar explicit, este una din acele cărți pe care, mai devreme sau mai târziu, fiecare din noi suntem datori să le scriem”; *Orologiul*, „debutul onorabil” al lui Ion Moise. ■ Sub genericul „Memoria prezentului”, Lucian Valea scrie despre *Cercul Literar de la Sibiu*.

21 august

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 34] Mihai Beniuc semnează, pe prima pagină, poemul *Căderi de stele*. ■ La „Viața șiteraturii”, Constantin Sorescu semnează o cronică a vârții Liliane Ursu, *Zonă de protecție*: „Nu e de știut câtă păgânătate se află, la Liliana Ursu, în acest cult pentru astrul zilei. Lirism, și încă unul autentic, e cu prisosință. Ar fi însă o nedreptate pentru poetă dacă n-aș avertiza-o asupra primejdiei bombasticismului, de genul: ‘Te îmbeți cu adevărul cărnii tale / până în zori nu mai rămâne nimic, dar absolut nimic / din eul tău atât de căutat, investigat, cântărit, / și iar iubit’. Nu e singurul exemplu care poate fi cules mai ales din poemele care se lungesc, zădărnicipând închegarea unui sens superior (*Artemis* și altele). Marile reușite se află în poemele mici, adesea de o geometrie voluptuoasă. Pe suprafețe mari, irizările se sting, ceea ce nu înseamnă că poeta, una din cele mai talentate ale peisajului liric actual, trebuie să-și refuze tentativa poemului amplu. Intelligentă și cultivată, va găsi pe cont propriu soluția construcției poetice”. ■ La rubrica „Autori neglijați, autori uitați”, Al. Piru scrie despre A. E. Baconski, iar Aureliu Goci despre Daniel Turcea.

23 august

• [„Scânteia”, nr. 12.752] Numărul este integral dedicat zilei de 23 august, conținând, în marea lui parte poeme și articole tematice; semnează poeme Virgil Carianopol (*Cântec de țară nouă*), Alexandru Brad (*O, țara mea frumoasă*), Radu Felix (*Coloanele izbânzii cu patria de-o seamă*), Dan Verona

(Aici, unde toate punctele cardinale indică iubirea), iar Ion Horea publică articolul *Țara și oamenii ei*.

25 august

● [„**România literară**”, nr. 34] Numărul 34 / 1983 al revistei apare imediat după aniversarea sărbătorii naționale, fiind, ca și celelalte numere din luna august presărat de articole glorificatoare, patriotarde, mobilizatoare. ■ Mihai Beniuc apare, pe pagina semnată de Vasile Băran (*Marea înfăptuire*), cu un scurt poem, *E patria*, extrem de stângaci și, evident, la temă: „E patria și-n pas și-n gând și-n vis / Se vede treaba că așa ni-i scris. / Am încercat și-n alte părți să văd – Un dor mă trage pururi îndărăt. // O fi și-n alte părți – ce știi? – mai bine, Dar pe cât pare nu e pentru mine, / Aicea mi-i prezentul, viitorul, / Trecutul și acela-n veci, poporul. // Sunt poate nu arar rămas în urmă, / N-am înțeles, dar singur mi-am ales / Și drumul care cred că nu se curmă / Și roșul steag cu nou-i înțeles”. ■ Nicolae Manolescu scrie despre *Romanul eroicomic*, pornind de la romanul lui Ștefan Agopian, *Tobit*: „E vorba tot de un roman istoric, la suprafață, care maschează însă unul de atmosferă, poetic și comic deopotrivă. [...] Parodia, discretă în *Tache de catifea*, este aici esențială. Autorul adaugă narațiunii propriu-zise o *Addenda* pe care o justifică în felul următor: ‘Nescriind un roman istoric, mare parte din materialul consultat, mai ales în vederea creării unei atmosfere, nu și-a găsit locul în economia cărții. Totodată, dezvoltarea unor pasaje ar fi încărcat inutil structura epică și autorul a renunțat la ele. Prin această *addenda*, o mică parte din faptele istorice cercetate, precum și „scene” nelegate direct de acțiunea cărții, vin să completeze sub formă de note o perioadă istorică mai puțin cunoscută: Oltenia sub austrieci’. Aceste note, citate din lucrări de specialitate, probabil fictive, în mare parte, comentarii sau pasaje epice care puteau figura în roman – ne amintesc de acelea din *Țiganiada* lui Budai-Deleanu. Procedul averizează asupra facturii parodice a romanului. În legătură cu *Tache de catifea* s-a făcut observația că există reminiscențe din diferiți prozatori, de la Faulkner la Kusniewicz. Contestate de alți critici, aceste reminiscențe erau greu de motivat literar. În *Tobit* se vede mai clar că e vorba de o preluare intenționată (și parodică). De exemplu secvențele colonizării moșiei Alba de către colonelul Tobit trimit neîndoiește la Faulkner și la atmosfera de pionierat din epopeea lui sudistă. Încercarea boierului de a readuce pe moșie pe țărani fugari nu e fără legătură cu unele motive tipic sadoveniene. Țăranii se consider liberi și refuză să recunoască lui Tobit stăpânirea moșiei. Are loc și o luptă cu slujitorii unui boier vecin care revendica o parte din pământuri. Astfel de topos-uri literare (putem adăuga unele din Márquez, din Uricaru – mai ales atmosfera tulburătoare de suspiciune și spionaj din Craiova ocupată – din Galaction etc.) nu mai pot fi considerate accidente în *Tobit*, ci menite a sugera o metodă deliberată, o rescriere în registru comic. Nu trebuie ignorată nici ideea

principal – că personajele sunt conștiente că aparțin spațiului literar al unei povestiri. *Tobit* conține elemente evidente de metaroman. Există două tipuri de manipulare în *Tobit*: Cea dintâi se află în planul subiectiv (al diegezei) și se referă la lipsa de sens a acțiunilor întreprinse de protagoniști. Dacă marea istorie a ocupației are înțelesul ei, acesta nu transpare deloc în unica istorie a personajelor. Nici o implicație morală ori de altă natură nu e vizibilă în comportarea lui Tobit și a prietenilor lui, ale căror acte par conduse de o simlifatalitate (parodia destinului), rezultată mai curând din omisiuni voite de autor decât din necesități secrete. Rațiunile sunt tăcute cu intenția de a umple atmosfera de mister. Avem de a face cu o formă goală a mecanismului istoric. A doua manipulare este de ordin literar și trebuie căutată în planul ‘povestirii’. Tatăl lui Tobit a murit convins că existența i se află scrisă în Carte. În cazul său, Cartea era Biblia. Tobit, fiul, ca și chirurgul Heiler, tovarășul lui de peripeții, știe că trăiește într-o poveste pe care nu el o scrie și a cărei desfășurare îl târăște, fără putință de împotrivire, într-o direcție necunoscută. Aceste două manipulări se suprapun adesea [...]. Protagonistii se mișcă, prin urmare, pe două linii diferite, una situată la nivelul existenței lor, guvernată de un destin orb, alta, la nivelul poveștii ‘ticluite’ de autor. Povestirea nu e niciodată deplină, creditabilă. Aceeași scenă e relatată uneori diferit, schimbând unghiul. Nu știu cu certitudine dacă evenimentele se petrec în ‘realitate’ ori în închipuirea personajelor. Registrul oniric-kafkian alternează cu acela realist, fabulosul cu istoricul, bizarul cu banalul, seriosul cu burlescul. Personajele sunt la fel de ‘ipotetice’ ca și faptele lor, neavând consistența fizică și psihologică pe care o pretindem eroului realist. Acest fel de a interpreta lucrurile apropie *Tobit* de numeroase romane actuale cum ar fi *Martorii* lui Mircea Ciobanu, *Ficțiune și infanterie* de Costache Olăreanu, *Solstițiu tulburat* de Paul Georgescu, *Ce se vede* de Radu Petrescu precum și de majoritatea romanelor lui Mircea Horia Simionescu. Singura obiecție majoră care se poate face acestui roman este de a abuza (prin repetarea formulei din *Tache de catifea*) de procedeele sale fundamentale. El suferă de ‘literaturizare’. Riscul unei anumite gratuități nu este de ignorat. Din fericire, Ștefan Agopian ne oferă destule compensații și, în primul rând, una de natură stilistică. Scris superb, *Tobit* se citește cu plăcere și superior amuzament. Acest roman eroicomic, parodic, mai mult poetic decât satiric, este opera unui prozator foarte înzestrat, posesor al unei expresii rafinate, stilist înnăscut, care știe să pună accentele unde trebuie. Burlescul e contracarat cu finețe de o maximă seriozitate a tonului, iar excesele de tot felul sunt tratate cu distanță ironică, îmblânzite estetic”. ■ Dana Dumitriu (*Analiză simpatie, patetism*) recenzază două cărți: volumul Genovevei Logan, *Fără identitate*, căreia îi reproșează „un patetism care strică analiza”, fiind „excesiv dornică de efecte lirice și chiar liricoide, se lasă dominată de o exaltare fără sens care îi distruge tot ce-a construit și-i întunecă analiza”; al doilea volum recenzat este romanul

lui Emilian Bălănoiu, *Eristikon*, ale cărui ambiții „de a construi o mică istorie a intelectualului rătăcit în concret se pierd în vulgaritatea detaliilor acestui concret și în snobismul intelectualului. Inautenticitatea personajului narator este cheia ‘insuccesului’”. ■ Al. Săndulescu recenzează volumul de istorie literară *Aspecte de istorie literară* al Mioarei Apolzan, iar Costin Tuchilă („*Acta est fabula*”) scrie despre antologia *Demonul* al lui Ioanid Romanescu, a căui poezie „este expresia unui temperament tumultuos, capabil să absoarbă și să reverse o energie copleșitoare”. ■ Ion Bogdan Lefter semnează articolul cu titlul *Poezie și biografie*, o scurtă cronică a traducerii în română, de către Gabriel Gafița, a amplului poem al lui Johann Lippert *Biographie. Ein Muster / Biografie. Un model*. ■ Numărul include și fragmente din două romane în curs de apariție: *Ioana, Rafaela și alții*, fragment din romanul *Nisipul* al lui Constantin Ciopraga, și *Clipa eternă*, din volumul de proză al lui Romulus Rusan. ■ George Uscătescu publică un grupaj de șapte poeme, *Autobiografie*.

• [„**Tribuna**”, nr. 34] La rubrica „Privire în actualitate”, Mircea Popa scrie despre necesitatea „reeditării clasice”. ■ Plecând de la ideile lui Nicolae Ceaușescu din „Cuvântarea” de la Mangalia privind tânăra generație și creșterea culturii românești, Valentin Tașcu publică articolul *Despre întinerire*, iar Ion Istrate scrie despre „șansa tinereții istoricului literar”. ■ La „Viața literară”, Petru Poantă semnează o cronică a cărții lui Dinu Flămând, *Starea de asediu*, „o excepțională carte de poezie contemporană”. ■ Tudor Dumitru Savu recenzează romanul *Vară nebună cu bărci albastre* de Constantin Novac. ■ La rubrica „Desenul interior”, Adrian Popescu scrie despre „poetul tânăr”. ■ Gabriel Chifu publică un grupaj de patru fragmente din poemul *Lamura*.

26 august

• [„**Contemporanul**”, nr. 35] Ion Vlad deschide numărul cu un articol de fond, *O perspectivă axiologică lipsită de ambiguități*, scris în spiritul zilei de 23 august, în care sunt reunite referințe din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, G. Călinescu, Tudor Vianu, Ion Budai-Deleanu etc.: „Nu lipsesc în cultura românească comentariile substanțiale și profunde despre categoriile și constituenții culturii contemporane, teritoriu definit azi prin viziunea filosofică a materialismului dialectic și istoric, domeniu extrem de cuprinzător și deschis unor factori activi, dinamici și mobili. Disponibilitățile culturii românești sunt elocvent demonstrate de altitudinea și de valoarea unor componenți cu o sferă largă de manifestare. Manifestările varii ale creației artistice, dinamica și finalitatea creației științifice, dominantă umanistă a demersurilor spirituale, perspectiva și preeminența unor domenii precum știința, învățământul, artele, cu limbajele și codurile lor specifice, dar și cu tendințele spre un centru prezidat de ideile socialismului, de patosul acestor idei, sunt de natură să statueze aspectele culturii. Orizonturile acesteia sunt determinate de etosul societății noastre, de o perspectivă antropologică care situează omul în centrul tuturor

inițiativelor și faptelor. Edificarea culturii este un fenomen central, afirmat ca atare și sustras unor influențe aflate în zonele periferice ale creației spirituale. Perfect legitimată, ideea rolului esențial al științei, învățământului și artelor se impune precum în recenta *Cuvântare* rostită la Mangalia de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Haralamb Zinca publică o *Pledoarie pentru literatura glorificării*: „Mă pasionează istoria... îmi pun întrebări, caut răspunsuri. De aceea, pot fi zărit în biblioteci și arhive. Nu demult, la o întâlnire cu cititorii, un tânăr secretar al U.T.C. dintr-un puternic centru industrial, mi-a mărturisit dintr-o suflare: ‘Vreau să cunosc adevărul... tot adevărul istoric’. Își închipuia, se vede treaba, că eu l-aș cunoaște. N-am avut încotro, l-am dezamăgit. Însă strigătul său nu-l pot uita și-l aud ori de câte ori mi se relevă câte un document inedit. [...] aud mereu cuvintele celui utecist dornic să cunoască istoria propriei sale ființe naționale și sociale. Și noi, noi scriitorii, cum îl ajutăm să-și aproprie trecutul și să se identifice pe deplin cu el. [...] Îndemnurile tovarășului Nicolae Ceaușescu adresate nouă, creatorilor de bunuri spirituale, de a studia cu mai multă răbdare și profunzime istoria patriei noastre și de a realiza cărți necesare educării generațiilor au o stringentă actualitate”.

● [„**Flacăra**”, nr. 34] Sub genericul „Literatura și modelul uman al epocii noastre”, revista consemnează răspunsurile a patru scriitori, la o anchetă făcută în contextul Cuvântării lui Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative de la Mangalia; răspund la această anchetă Francisc Munteanu (*A fi cronicar al timpului tău*), Platon Pardău (*exemplul omului care luptă*), Tudor Popescu (*Cu dăruire față de semeni*), Eugen Uricariu (*Preocupați de realitatea imediată*): „Cititorul – consideră Uricariu – își alege din literatură personaje preferate, le putem numi și ‘personaje-model’, în măsura în care acele personaje corespund imaginii despre sine și aspirațiilor proprii. Există și situația fericită când un om descoperă prin literatură o față necunoscută, sau nu îndeajuns de înțeleasă a lumii. Deci modelul literar se constituie în baza aspirațiilor sociale, etice, morale etc. ale celor care caută în literatură o formă de realizare a acestor aspirații. Nu cred că literatura poate impune un model uman, însă sunt conștient că ea poate oferi un astfel de model. Rolul și rostul scriitorului adevărat cred că este acela de a înțelege care sunt realele aspirații ale lumii sale, spre a le oferi o șansă de realizare în opera sa. Cred că publicul își alege din multitudinea de întruchipări artistice pe acelea care, la un moment dat, sunt cele mai apropiate de imaginea sa despre sine. Această imagine este în continua transformare și de aceea cred că și modelele se vor transforma”. ■ Sub titlul *De la teză la ipoteză*, Tania Radu scrie despre *Temele (4)* lui Nicolae Manolescu: „cartea unui critic necomplexat de sistem, după cum spuneam la început, ea este însă și un argument pentru saltul de la teză la ipoteză, pe care Nicolae Manolescu îl face în critica noastră”.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 34] Și numărul acesta este integral dedicat zilei de 23 august, fiind deschis de un articol de fond al redacției: *Strâns uniți în jurul Partidului*. ■ Eugen Barbu revine, în partea a șaptesprezecea a serialului despre Nichita Stănescu, la sentimente mai bune față de poezia acestuia, încheindu-și articolul astfel: „Dacă Nichita nu exista, trebuia inventat!”. ■ Corneliu Vadim Tudor publică un nou poem dedicat lui Nicolae Ceaușescu, *Prietene mai tânăr, să-i ascultăm cuvântul!*.

● [„Cronica”, nr. 34] La „Cartea de proză”, Ioan Holban recenzează, sub titlul *Chipuri din realitate*, două romane: *Marele învins* de Stelian Zamora și *Opt zile pentru totdeauna* de Cornel Cotuțiu. ■ Ion Alex. Angheluș recenzează, la „Mențiuni critice”, cartea de poezie *Scrisori din Salina II* de Ion Boroda.

● [„Orizont”, nr. 34] Cornel Ungureanu recenzează cartea lui Ovidiu Cotruș, *Meditații critice*: „Ovidiu Cotruș scrie cu fraze largi, arborescente. Totul e clar, cititorul simte că autorul își domină cu autoritate subiectul. Călătoriile prin cultură nu lasă impresia de excursii solitare: dimpotrivă, autorul e familiar cu ideile și eroii săi, lumea despre care ne vorbește devine apropiată, stilul patetic ne apropie de evenimentele trăite: simțim, sub fiecare dintre ramificațiile frazelor, pulsul vieții. Care este și pulsul culturii.” ■ Valentin Silvestru este invitatul revistei în cadrul interviului consemnat de Marius Moraru, convorbirea având ca temă *Teatrul conceptul de cultură socialistă*. ■ Ancheta „Orizont” propune o discuție în jurul noii generații de prozatori; la ea răspund Ovid. S. Crohmălniceanu, Vasile Andru, Alex Ștefănescu, Artur Silvestri, Teodor Bulza, Stelian Tănase, Radu G. Țeposu și Marian Odangiu. ■ Paginile literare includ poeme de Valentin Tudor, Octavian Doclin, Petru Dinu Marcel și Iulian Negrilă, și câte-o proză scurtă de Vasile Băran și de Ioan Hanca.

27 august

● [„Lucefărul”, nr. 34] Mihai Beniuc publică, în deschiderea numărului, un text, scris în stilu-i consacrat, intitulat *Scriitorul – un revoluționar la dato-rie*, cu citate nenumărate și referiri la Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la recenta Consfătuire de la Mangalia. ■ În *labirintul istoriei* este titlul cronicii lui Adrian Dinu Rachieru al romanul lui Francisc Păcurariu *Tatuajele nu se lasă la garderobă*. ■ La „Cronica literară”, Paul Dugneanu scrie despre eseul lui Radu Petrescu, *Meteorologia lecturii*, care, „cu toate dificultățile unui stil hermetizant (uneori exagerat obscurizat), este o carte desfătătoare”. ■ La „Viața cărților”, Constantin Dumitrache recenzează volumul de poezie *Scară la cer* al lui Virgil Carianopol, iar Constantin Crișan scrie despre cel al lui Toma George Maiorescu, *Singur cu îngerul*. ■ Artur Silvestri continuă seria dedicată Monicăi Lovinescu cu un text intitulat *Denigratoarea clasicilor*: „Un G. Călinescu închipuit, un Tudor Arghezi ‘prostituat’, un M. Sadoveanu țărănist și cu operă perisabilă, un Eminescu ajuns ‘sub-Lamartine’, acesta e rezultatul comentariilor Monicăi Lovinescu despre clasici, o întregă

literatură română majoră care ar fi urmat să se transforme într-un pustiu de nisip. De aici pornea în fond, jurnalistica acestei ambițioase persoane cu mentalitate de incendiatoare, de la atacul brutal făptuit contra valorilor adevărate care, la mișcarea consecutivă, ar fi trebuit înlocuite printr-o dictatură a nulităților”.

28 august

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 35] O pagină întreagă îi este dedicată lui Ion Lăncrănjan, sub genericul „Cuvânt despre un fiu al Transilvaniei”; în cadrul grupajului, sunt incluse texte semnate de Eugen Barbu (*Bădia*), Al. Oprea (*Absolutismul eticii*), M. Ungheanu (*Un prozator reprezentativ*) și Corneliu Vadim Tudor (*O conștiință*). ■ La rubrica „Biografia unor opere de referință”, Mariana Brăescu consemnează convorbirea cu Mihai Beniuc despre cartea de poeme a lui Mihai Beniuc, *Cântece de pierzanie*: „- Poezia mea, aș îndrăzni să spun că are o trăsătură fundamentală încă de la început – trăsătura patriotică, dar nu una impusă și realizată prin impunere, ci una a dragostei pentru acest pământ pe care-l cunosc din fragedă copilărie în cele mai variate aspecte, încă din valea natală. Dacă n-ar fi existat această primă bază, nu cred că aș fi putut să-mi însușesc această dragoste, să nu spunem patriotică, atât de pretențios, ci de tară. Ce mă face să înțeleg în toată forța lui sentimentul de dor de țară când nu ești acasă este sentimentul că acolo ți-a fost leagănul, acolo și mormântul. Această dragoste nu se poate reduce la strigare, acest pământ poate să ofere nu numai frumusețe și bunuri, ci-ți oferă și situații grele care, în extremă, trebuie să te facă să ajungi până la sacrificiul suprem al propriei tale vieți. Dacă acest sentiment nu ajunge la acest nivel, poți să devii un oportunist ce-și poate spune, conform expresiei latine, ‘ubi bene, ibi patria’. Acest sentiment cred că eu l-am avut întotdeauna și patria nu e doar să lauzi și să aplauzi, ci și să suferi cu ea atunci când ea e în suferință și să fii gata, de ți se cere ori nu ți se cere, s-o aperi”. ■ Sub genericul „Tânăra generație de creatori – o generație din întreaga țară”, ancheta revistei îi pune sub reflector pe Ion Burnar (Baia Mare), Tudor Cristea (Găești), Ioana Dinulescu (Craiova), Vasile Morar (Ulmeni, Maramureș).

31 august

● [„Scânteia”, nr. 12.758] La rubrica „Note de lectură”, Aurel Martin scrie despre „orizonturile cunoașterii lirice”, recenzând cartea de poezie a lui Marin Sorescu, *Fântâni în mare*, volum ce „confirmă, prin ciclurile sale, în vers liber, alb sau clasic (sonetul, de pildă), modul sorescian de a gândi și imagina, de a rosti gnomic, fabulistic, ironic, paradoxal, calamburistik, paremiologic, interogații cu substrat filosofic și etic, comun dealtminteri întregii sale literaturi”. ■ Sub titlul *Folclor și erudiție*, Adriana Iliescu scrie despre volumul lui Cezar Ivănescu, *Fragmente din Muzeon*.

• [„**Viața Românească**”, nr. 8] Numărul pe august se deschide cu un grupaj de texte pus sub genericul „Umanism, valoare și spirit creator”; primul dintre ele, *Răspunzând înaltei chemări*, semnat de Ion Hobana, reflectă câteva ecouri ale Consfătuirii de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative de la Mangalia, cu o asumare totală a viziunii conducătorului suprem: „Suntem deci chemați să respectăm adevărul vieții, dar nu asemeni unui fotograf lipsit de har, ci ținând seama de menirea noastră de oameni ai scrisului înzestrați cu o conștiință revoluționară. Răspunzând acestei înalte chemări, vom așeza cu și mai mare osârdie la temeliiile lumii noi pe care o zidim rodul trudei noastre de zi și de noapte asupra foii albe de hârtie”. ■ Dan Oprescu, în *Cultura la ceasul opțiunilor decisive*, aprofundează și el implicațiile educației politico-ideologice și filosofico-sociologice filtrate prin prisma Consfătuirii de la Mangalia. ■ În *Critica și criticile ei*, Ecaterina Țarâlungă face o scurtă radiografie a criticii contemporane, dar analiza și demonstrația sunt mai degrabă confuze, precum este și concluzia articolului. ■ Mircea Nedelciu semnează un scurt text despre *Experimentul literar ca acțiune socială*: „Așadar nu literatura de sertar este revoluționară, ci literatura publicată. Nu literatura publicată și scrisă după rețete este revoluționară, ci aceea care, odată publicată, stârnește reacții, le consideră și acționează din nou, public, în funcție de aceste reacții. DIALOGUL, elementul esențial pentru supraviețuirea speciei pe această planetă, visul cel mai arzător al omenirii, dialogul politic, economic, tehnologic, artistic își găsește terenul propice în prezența continuă a experimentului”. ■ Dan Verona publică poemul patriotic *Dulcea ctitorie*. ■ Augustin Buzura apare cu câteva fragmente din romanul *Zidul morții*, vol. I: *Refugii*. ■ Numărul include două grupaje de poeme semnate de Ion Horea (*Elegie romană, Ea, Romantici*), respectiv de Ioan Bran. ■ Un grupaj interesant, pus sub genericul „Carte românească de învățătură”, e dedicat *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*, incluzând aici reflecțiile și comentariile câtorva scriitorii, critici și esești; Marin Sorescu (*Cartea pe masă*) consideră că G. Călinescu „are tot timpul dreptate, chiar din punctul de vedere al specialistului. Dezbărate de metafore și de orice stil, judecățile sale literare sunt, mai întotdeauna, incizii perfecte. Drama sau romanul se transformă la a doua privire (sau la prima) în tratat de specialitate. Valoarea critică nu voi analiza-o însă acum, afirmația aceasta fiind demult demonstrată, a devenit chiar un loc comun. Ca și valoarea literară, de altfel. Aceasta fiind însă un loc comun mai puțin bătătorit, unde mi-am permis și ei să joc bătuta pe loc sau tontoroii. Obligat de insistența unor telefoane redacționale, somat să mă pronunț odată, și crezând că scap cu câteva propoziții convenționale. Pentru că, opul pe care-l am pe masă inhibă.[...] Operă a unei minți geniale, care a cuprins într-un zbor de zăgan (vultur astăzi dispărut în România) întreaga desfășurare a literaturii noastre, ea are nevoie, spre a fi analizată cum trebuie, de condeiele reunite ale

unei întregi literaturе. Drept care, ca analfabetul, pusei și eu deștiul”. ■ Al. Paleologu (*A nu ascunde obiecțiile* e titlul textului său) pune în discuție problema procurării dificile a voluminosului tom călinescian: „despre o carte pe care, în loc să intri pur și simplu într-o librărie și s-o cumperi, cum e normal, trebuie să ți-o ‘procuri’, să ‘faci rost’ de ea prin relații sau figurând pe o listă, se poate spune desigur că s-a editat, dar nu și că s-a publicat, de vreme ce nu publicul, ci doar un număr de privilegiați au avut parte de ea. Desfacerea prin instituții a unor cărți foarte solicitate e un fenomen anormal. Invocarea crizei de hârtie nu poate fi o scuză, de vreme ce vedem fantastica risipă de hârtie ce se face cu milioanele de borderouri, formulare, rapoarte, referate, plus nenumărate tipărituri necerute de nimeni, care zac în librării și depozite. Nu știi ce tiraj a avut cartea, se pare că de ordinul a câteva zeci de mii, dar suntem o nație de douăzeci și două de milioane, din care, ca în orice țară, un foarte mare număr sunt copii încă nu de vârsta lecturilor sau oameni care prin condiția lor nu constituie un public cititor, rămâne însă un imens număr de oameni școlarizați și ridicați la treapta culturii în deceniile socialismului, pentru care o carte ca aceasta e o fântână a culturii naționale, cu trimitere la cea universală”. ■ N. Steinhardt (*Din perspectiva ordinatorului*) compară reușita lui G. Călinescu cu cea a unui programator „destoinic, sensibil și ager foc”: „Cât de greșit s-a bănuie că avem de a face cu o istorie literară întocmită după simpatii cerebrale și preferințe izvorâte din conjuncții ori potrivnicii ale temperamentelor! Iată că adevărul iese n sfârși la iveală: *Istoria* e o treabă de Ordinator efectuată de un ins. Erudiție impecabilă, goană după informație nicipând ostoită, belșug de fotografii revelatoare; dar și talent, căldură, nimic searbăd, nici o infecție tehnicistă, nici o ariditate, nici o lăncezeală”. ■ Andrei Pleșu scrie despre *Fericitele inadecvări ale lui George Călinescu*: o primă inadecvare născută „din întrepătrunderea vocației istorice cu o anumită inflație a fantazării și cu o genuină voluptate de a demitiza”, o alta ar fi „plăcerea picanteriei biografice mergând [...] până la papotaj malițios” raportat la somptuozitatea epocală a lucrării, „erudiția ametițitoare”, aparținând unui spirit care „nu e făcut pentru erudiție”; „Ce lipsește specialiștilor noștri pentru ca fiecare să facă în domeniul lui ceea ce a făcut Călinescu în plan literar? Nu cumva acel dram de inadecvare necesar oricărei mari construcții? Acel dram de inadecvare care e lecția supremă a călinescianismului? Câtă vreme vom rămâne ‘aplicați’ în sens restrictiv, înecați în metodologii, obsedați de instrumentar, de terminologii, de exactitate, de rigorile insipide ale perfecte ‘adecvări’ la obiect, vom face figură de belferi triști, măcinați de un gălbejit orgoliu de castă”. ■ Mircea Scarlat publică un articol intitulat *Replica la Călinescu*, discutând despre posibilitatea scrierii unei „Istori” globale, precum cea călinesciană, iar Livius Ciocârlie semnează un interesant text, *Recitind prefața*, pornind de la câteva idei prinse în preambulul „Istoriei” lui Călinescu și încheind cu o parafrază a criticului: „...putem să studiem oricât critica

literară și spiritul public din România până la 1931. Nu vom găsi nici urmă de călinescianism. Călinescianismul este un produs al lui Călinescu. ■ Răzvan Theodorescu publică un destul lung text despre „Istoria” lui Călinescu și istoria cea adâncă a românilor, iar G. I. Tohăneanu abordează analiza cărții din perspectiva „lexicului”. ■ Tot aici Șerban Foarță, scrie în stilul său ludic despre *Iremaniabila istorie*, încheind în stilul specific: „De fapt, *Istoria...* a rămas aceeași. – Op dificil-maniabil, el va fi fost, nu mai puțin – pentru, firește, autoru-i însuși – din fericire, și iremaniabil: unul o data pentru totdeauna!”. ■ Cornel Regman scrie, la „Comentarii critice”, despre colegul cerchist, I. D. Sîrbu, „un maestro al râsului... himeric”, în fapt, o amplă cronică a volumului de povestiri apărut în 1983, *Șoarecele B și alte povestiri*: „... Și totul exprimat cu acel zel al amatorilor, filozofi din naștere, care strămută lumea categoriilor imposibile în planul teoriilor concrete, amestecă metafizica cu politologia și-și ațâță reflecția cu primul stimul ieșit în cale, fie el și o cutie de chibrituri. În fine, răutatea veselă, maliția inextingibilă a lui Sîrbu, paradoxurile urticante ca o *cimex* și-au găsit câmpul de acțiune cel mai propice: fără victime nedrepte, fără personaje schilăvite, o hrană în veșnică refacere ca preria americană pentru mustang”. ■ M. Nițescu scrie, tot aici, despre „instalarea unui nou mit în viața noastră literară, acela al tânărului poet Mircea Cărtărescu”, recenzând volumul *Poeme de amor* și polemizând ușor cu Nicolae Manolescu: „Cum se știe, N. Manolescu a jucat, dintr-o explicabilă slăbiciune ‘paternă’ de șef de cenaclu, rolul principal în popularitatea tânărului poet. Precizez încă de la început că nu am nici o intenție de a polemiza cu el, cu toate că nu sunt de accord cu multe păreri din cronică sa la volumul menționat. Mă întreb, totuși, dacă unele aprecieri nu sunt exagerate”. Cronică este, în marea ei parte presărată de bemoli și destule amendări („conglomerat monstruos”, „fără nici un sens interior”, „această aculmulare haotică nu reușește să construiască o lume”, „poetul se complăce în teribilisme de un foarte îndoielnic gust” etc.), încheiată fiind în aceeași notă: „Fără îndoială, Mircea Cărtărescu e un poet înzestrat, dar deocamdată el rămâne mai mult un spirit de frondă excesiv de agitat și de risipit care va trebui să-și ridice propria lui opera pe terenul pe care acum încearcă să-l ‘degajeze’ și să-l pregătească”.

● [„Steaua”, nr. 8] Ion Oarcășu scrie despre *Tema și supratema patriotică*. ■ Al. Cerna-Rădulescu scrie despre contextul apariției pamfletului arghezian *Baroane*, de la a cărui apariției se împlinesc, la 30 septembrie 1983, 40 de ani. ■ Constantin Zărnescu scrie despre *Tinerețea tragică a unui om*, aplecându-se asupra cărții lui Oliver Lustig, *Dicționar de lagăr*. ■ Aurel Gurghianu publică un grupaj de patru poezii. ■ Nicolae Manolescu publică, din „Temele” sale, *Hazardul și necesitatea*, un exercițiu comparativ între trei biografii, respectiv trei texte aparținând lui Franz Kafka, Urmuz și Daniil Harms. ■ Aurel Rău continuă seria articolelor despre George Coșbuc cu articolul *Grai, sunet, culoare*. ■ Constantin Trandafir scrie despre *Mircea Eliade în mișcarea criticii*

contemporane. ■ Petre Bucșa publică povestirea *Murăș, apă mergătoare*, iar Vasile Caia semnează o proză scurtă *Vremea și războiul*. ■ Numărul cuprinde o pagină cu poeme de e.e.cummings, traduse de Romulus Bucur. ■ Valentin Tașcu scrie despre poezia lui Emil Brumar: „*Eu sunt poet de duminică, la haina mea roz am o mânecă*”. ■ Trei mici grupaje de poeme sunt semnate de Ioan Iacob, Chiriac Samoilă și Doina Cetea. ■ Vasile Igna traduce din trei poeți greci contemporani: Mihail Ganas, Kostas Mavroudis, Tilemahos Chytiris. ■ Constantin Cubleşan recenzează volumul de poezie al lui Domițian Cese-reanu, *Celălalt*. ■ Mircea Moț recenzează *Operele complete ale Magistrului François Villon*, traduse în românește de Neculai Chirica. ■ Ion Oarcășu publică un articol aniversar, *Miron Scorobete – 50*. ■ Mariana Flămând publică un grupaj de patru poezii. ■ La „Cronica literară”, Damian Hurezeanu recenzează cartea lui Zigu Ornea, *Viața lui C. Dobrogeanu – Gherea*. ■ Vasile Fana-che scrie despre volumul *Poeme* al lui Ștefan Aug. Doinaș, poeme ce „încep acolo unde ‘prăzile’ filosofiei trezesc îndoiala și mirarea, iar cadențele lirice se pierd în galop redundant. Ele se constituie într-un limbaj despovărat de intruzii confuze și modulat după ordinea muzicală a numărului de aur”. ■ Nicolae Bârna recenzează *Banchetul* lui Mircea Horia Simionescu. ■ Gheorghe Gri-gurcu scrie despre cartea lui Mircea Cărtărescu, *Poeme de amor*: „Constatăm, în genere, o propensiune narativă, care împletește evenimentele interioare cu cele exterioare, elementele aievea cu cele închipuite, într-o materie de con-semnare (aproximativ) cronologică, de jurnal poetic, pitoresc, înțesat de detalii ‘parșive’ din toate zonele posibile, de la clasicism la argou, de la meteorologie și decor citadin la limbajul jurnalistic și de ședință. Alcătuint ‘sandvișuri de realitate’, spre a folosi expresia lui Allan Gingsberg, poetul nostru se îndepărtează de sine, se lasă în seama unui flux de fapte informale, fără cap și fără coadă, ca un ultralung documentar al unei anume facturi de sensibilitate, în impact cu un timp și un loc determinate precis (Bucureștii, repetăm, apar precum un fundal obsesiv, reconstituit cu extraordinară minuție, mai cu seamă în articulațiile sale stradale și ‘mondene’, în ritualul vieții juvenile). În sfârșit, impersonalizarea lui Mircea Cărtărescu rezidă în acea aproape fără precedent de îndrăzneță și complex manipulare a stilurilor poetice, într-o intertextualitate ce ia uneori fața unei reprezentării de iluzionism. Nepermițând poetului său a notifica nici un seism lăuntric, nici o crispă în materie nemijlocită, își extinde neîncrederea în sine printr-o neîncredere (evident, trucată) față de propriul text. Acesta e testat prin mularea sa pe o multitudine de forme date, recompus apoi, caleidoscopic, într-o unitate ce cochetează cu proteismul. Textul devine purtător de texte, așa cum ochiul e purtător al imaginilor Lumii. Rafinamentul capătă înfățișarea firescului, impertinența tehnică pe cea a unei exuberanțe candidă. Folclorul, Văcăreștii (care și-au dobândit un accent buf prin distanțare istorică), D. Bolintineanu, Eminescu, Macedonski, Arghezi, Ion Barbu, Bacovia, Leonid Dimov, Nichita Stănescu

sunt invitați la acest neobișnuit spectacol, dar nu în calitate de spectator, ci de... actori. Mircea Cărtărescu îi ia de mână și execută cu ei câteva mișcări dansante, le smulge câteva replici, într-un montaj de mare vervă. Impersonalizarea se dedă la ghidușie, realizând un atractiv *pot-pourri* de lirism. Lipsa totală de prejudecăți, vitalitatea ce nu cunoaște nici o clipă de ezitare a protagonistului, îi inhibă pe oaspeții săi, le imprimă o atitudine docilă. Nimeni nu protestează, cuvinte ca impietate, plagiat, scandal se deslușesc doar în câteva șoapte din fundul galeriei, repede absorbate de atenția generală, foarte concentrate. Deasupra tuturor plutește un surâs protector, ce al intolerantului indulgent I.L.Caragiale (un surâs oximoronic)". ■ Paul Alex Georgescu continuă publicarea fragmentelor din *Sfârșitul lui Canato*. ■ Ion Pop scrie despre *Roland Barthes* și „scriitura vizibilului”, aplecându-se asupra eseurilor din culegerea postumă a criticului francez, *L'obvie et l'obtus*. ■ La rubrica „Viața cărților”, N. Steinhardt recenzează, sub forma unei epistole adresate autorului, cartea lui Gheorghe Crăciun, *Acte originale / Copii legalizate*: „Ai arătat cu măiestrie, Gheorghe Crăciun, ce poți face în perimetrul variațiunilor; așteptăm, cu încredere, să ni te arăți – stăpân dezbărat de măruntele griji ale gospodăririi și etalării materialului – în ipostaza de creator original, adică liber, scăpat din ferecăturile formulării și obsesiile experimentului”. ■ Horia Bădescu recenzează culegerea de *Poezii populare române* a lui G. Dem. Teodorescu, reeditată la aproape un veac de la prima ei apariție. ■ Grigore Scarlat scrie, observând destule neajunsuri cărții, despre romanul *Regula paralelogramului* de Alexandra Stănescu.

● [„Familia”, nr. 8] Numărul e dedicat zilei de 23 august; articolul de fond al revistei, *Noua afirmare a spiritului revoluționar*, e însoțit de un articol similar semnat de Ioan Golban, *Măreața zi a libertății*, și de un „Triptic în august” – un grupaj de trei poeme tematice de Al. Andrițoiu. ■ C.C. Platon publică *Confesiunile unui tânăr prozator*, inspirat de Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu de la Consfătuirea de lucru, de la Mangalia, din 2-3 august: „Contribuție de referință, chemată să îmbogățească patrimoniul teoretic, ideologic și politic al partidului nostru, Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative, este și pentru noi tineri creatori o călăuză de preț în ridicarea pe o treaptă superioară a activității de formare a omului de tip nou, de afirmare a conștiinței revoluționare”. ■ Pe aceeași linie patriotic-glorificatoare se înscriu și alte poeme cuprinse în paginile revistei, semnate de Alexandru Magereanu, Ion Davideanu, Viorel Horj, Manuela Stoicescu, Mircea Gozaru, Eugeniu Nistor, Pașcu Balaci. ■ La rubrica dedicată cronicii literare, Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul III din *Arca lui Noe* al lui Nicolae Manolescu: „Ajuns la capătul amplei întreprinderi consacrate romanului românesc Nicolae Manolescu ne oferă imaginea deplinei sale maturizări. O decantare, o pacificare a spiritului său ambițios, întrepid se fac simțite la diversele nivele ale eseului, ale cărui

crengi se apleacă blând încărcate de rod. Analiza implică o autoanaliză, figurile literaturii converg într-o figură a exegetului însuși, în felul lui cel mai interesant și mai profitabil din punct de vedere moral. Asistăm la un proces de cristalizare a personalității mai mult decât la tranziția pur și simplu sub zodia altei vârste, căci vechile sale trăsături n-au dispărut, ci s-au transformat, prin îmblânzire, rotunjire, dar și printr-o mai largă asumare, în acord cu o conștiință foarte limpede. Crisparea, starea de alertă, nervozitatea s-au șters aproape în întregime, polemismul și-a redus manifestările declarate, intempestive, pentru a lucra mai în adânc, aidoma unui râu, sub calme aparente. O disciplină strictă și tolerantă, fanatică și afabilă pune stăpânire pe pagina lui N. Manolescu, precum o inițiere care-l scutește de gestul prea ascuțit, de tonul prea înalt, de rostirea prea neeconomică. Fără a face concesii notabile modului personal, îl rafinează prin relativizare, discreție, mansuetitudine. Un aer de prelat al cărții se face simțit, o oficiere în același timp extatică și foarte lucid regizată devine maniera de comunicare, mereu mai rutinată. Spirit de o rară subtilitate, criticul afectează a neglija (ușor) ce susținuse și a sublinia ce neglijase (cu grație studiată). [...] Cel ce se delimita odinioară cu fulgurantă îndârjire de confrății mai vârstnici, de la Tudor Vianu și Vladimir Streinu la Adrian Marino, se apropie acum de cei mai tineri cu o larghețe și chiar cu o smerenie cu atât mai neașteptate, cu cât, în unele cazuri, e contrazis de aceștia (Radu G. Țeposu, Cristian Livescu). Autorul *Contradicției lui Maioreșcu* își pleacă fruntea supus, în fața obiecțiilor (gest falacios, însă de o perfectă caligrafie), acceptând cu o voce epurată de deșertăciuni că 'folosul unor obiecții e mai mare, pentru orice teorie sau analiză, care cresc și se clarifică dein acest îngrășământ, decât constatarea elogioasă a pretensei (și imposibilei) ei perfecțiuni'. Un hieratism transparent generos, reprezintă stilul pe care și-l dorește, în prezent, Nicolae Manolescu, pentru un soi de 'înălțare' la cerurile clasice". ■ Al. Cistelean recenzează cartea de poezie a lui Dinu Flămând, *Stare de asediu*: „Trecut și în nomenclatorul criticii – și încă pe un post de care trebuie mereu ținut seamă – nu s-ar putea zice că, în cele din urmă, Dinu Flămând n-a tras un oarecare profit pentru propria poezie de pe urma acestei îndeletniciri. Constrâns de meserie să fie mai atent la manevrele din lirică și să sesizeze cu un ceas mai devreme de a se afișa public grupurile în evoluție din cadrul ei, el a putut cel puțin mai conștient dacă nu de-a dreptul clarvăzător, să-și actualizeze cu prioritate acele valențe care-l țin pe firul încă subțire, al curentului de perspectivă. Departe, firește, de a-l naște el însuși pe poet, criticul îi slujește, totuși, de lanternă și toiag. El nu ține doar locul conștiinței artistice – un articol, oricum, în mare criză –, ci și pe cel al conștiinței prospective. Mai mult decât însuși poetul, el garantează că cel dintâi se va găsi întotdeauna pe liniile de forță ale fenomenului, dacă nu neapărat în avangardă, cel puțin nu în ariergardă și nici rătăcit alături cu drumul. [...] În orice caz, Dinu Flămând a tăiat din rădăcină tentațiile poemului său spre manierism, remarcat ici-colo de critică, înspre imponderabil, feeric

și prețiozitate. Poemele sale se primitivizează în limbaj, trecute printr-o adevărată instrucție a frusteții și proprietății. Obiectivul poeziei pare schimbat și ea nu mai urmărește să atingă, performeră a limbii, aura de fum a frumosului, ci mai curând râvnește să obțină coroana de spini a adevărului, a problematicului. Rafinamentul expresiei e strivit de cuvintele zgrunțuroase, atacându-și efectul pe cale directă și nu prin ocoluri sugestive, iar imaginația devine tăioasă, cinică. Delăsarea stilistică e, firește, un paradox bun pentru critic, dar o piedică în plus pentru poet: mânat de o urgență a problematicii; acesta lasă impresia unei 'indiferențe' stilistice care nu-i decît o aparență. Stilul neîngrijit nu cere, în fond, decît o mai mare grijă în raport cu cel curat și elegant, un rafinament la puterea a doua care trebuie să pară că se neagă pe sine. Cu această fondare Dinu Flămând reușește să treacă în plan secund interesul pentru expresivitatea poemului și să scoată în față interesul pentru problematica acestuia. Limbajul său a redevenit o funcție în cadrul poemului, nu un scop, și a atins deplina transparență. Cuvintele sunt importante prin încărcătura lor dramatică, prin sarcina meditativă și nu prin propria lor culoare. Ele au redevenit purtătoare de sens, vehicule într-un act al spiritului care nu agreează gratuitatea. De bună voie și nesilit de nimeni, Dinu Flămând își reciclează poemul în spiritul responsabilității, ieșind din domeniul libertății imaginarului și intrînd în acela al necesității semnificației. Finalitatea poemelor nu se mai află în ele însele, în spectacolul jovial sau dezabuzat, ci se proiectează în afară. Cadrul lor de referință nu mai e doar limbajul, ci condiția existențială a omului, o condiție suspendată în plin dramatism. Soarta omului îi e mult mai apropiată poetului decît soarta poemului. Latura meditativă a creației sale capătă o nouă investitură în această poetică în care primează nu inventivitatea, ci autenticitatea tragică, în care nu e urmărită ambiguitatea, ci acuzarea stării. Curentul de refrigerență care bătea peste jubilația și exultanța poemelor de până acum are o circulație mai programată și el îngheață patosul în tablouri sticloase. Temperatura poemelor e temperatura meditației și a notației, rece și fără pasionalitate: scena tragediei are la Dinu Flămând o cortină de gheață. Versurile sale sunt reci, insensibile și ineluctabile, având pregnanța respirației aburinde dintr-o dimineață de iarnă. Poetul crează impresia că nu potențează prin nimic artificial dramatismul substantial din care se servesc poemele, dar, în fond, fiecare ramură are un halou de chiciură care dă stării dramatice intensitate. Imaginația însăși se complace în desene crude și ea va fi unul din furnizorii constanți de tragism. Sistemul imagistic se grupează într-o constelație dramatică, el înlăturînd din spațiul său elementele alogene ce tind spre evanescență și feeric. [...] E o stare de alertă în *Starea de asediu* care mobilizează spiritul poetului zi și noapte, ca pe un ultim arcaș în calea disperării și a devaluării. Decizia dramatică a meditației pare singurul element patetic în această poetică în care ultragiul sensibilității vine pe poarta lucidității. E un patetism al conștiinței, al cărei arc răsucit la maximum e încă

ținut în tensiune”. ■ Liviu Câmpeanu scrie despre *Ion Barbu în corespondență*, volum îngrijit de Gerda Barbilian și Nicolae Scurtu. ■ N. Steinhardt semnează o cronică a volumului *Aripa grifonului*, apărut în 1980, al lui Alexandru Vlad, prozator apreciat pentru multele calități ale scrisului său: „...e sobru, concis, îmbină mereu detaliile scenografice (spațiale, meteorologice, vestimentare, temporale, cinetice etc. etc.) cu expunerea stărilor psiho-sensibile ale personajilor, păstrând totodată neabătut firul narațiunii. Altă proprietate de seamă e capacitatea (rar întâlnită până și la cei mai mari dintre scriitori) menținerii misterului enunțiativ”; în final, totuși, recenzentul face și câteva recomandări: „Îmi va fi sper, iertat a-l povățui pe acest cvasi-debutant și talentat prozator: a) să prefere bucățile scurte celor lungi, mi se pare că sunt mai potrivite firii sale; concizie îi este una din vioiciuni, lungimile nu-i priesc, iar genul analog celui folosit de André Gide în *Calpuzanii* (al romanului în roman) îl socotesc de-a dreptul neadecvat specig=ficității măiestriei sale; b) să nu piardă niciodată din vedere că psiho-descrierea (cât mai sudată) este binevenită în orice proză literară, iar *Aripa grifonului* ne-o arată ca pe o neîndoielnică tărie a sa; c) în sfârșit: misterul (sau mai curând: eclerajul netotal, acceptarea umbrelor și tainelor chiar pentru creator) se cuvine a nu fi socotit secundar. În *Scurta vizită acasă* mi s-a părut a desluși concesii făcute iluminării nelimitate; poate că mă înșel, dar e bine ca autorul să ia aminte la ispita aceasta stăpânind-o. Nu-i recomand prețiozitatea, opacitățile, fioriturile. Dar există un soi de simplitate ‘de gradul întâi’ care se confundă cu verbozitatea și stilul relatării prea directe și prea conversative ori prea memorialistice: nu-i bună și-i primejdioasă pentru că înlătură greutatea prelucrării ‘tehnice’ a materialului. Sunt convins că la un prozator ca Alexandru Vlad cizelarea nu-i un simptom de afectare și ostentație”. ■ Un grupaj extins de articole este dedicat cărții lui Ovidiu Cotruș, *Meditații critice*, despre care scriu Ion Simuț (*Orizontul criticii estetice*), Crăciun Bejan (*Judecata critică*), Virgil Podoabă (*Secvența aprinsă*) și Cornel Ungureanu (*Farmecul prezenței*); pentru Ion Simuț, „cel puțin două lucruri sunt frapante pentru similitudinea cu Tudor Vianu: invocarea din primele propoziții a unui mare, sigur și clasic reper (aici Goethe) și, în al doilea rând, analiza din unghiul unei mari probleme (aici problema fericirii), de morală, filosofie sau filosofia culturii. Critica de idei a lui Ovidiu Cotruș comportă o serie de trăsături ce țin de modestia, echilibrul și erudiția autorului *Esteticii*: stilul gândirii disociative și integratoare, tendința comparatismului moderat, perspectiva de filosof al culturii, conștiința marilor repere continuu evocate (îndeosebi clasice și umaniste), cumpătarea din interes pentru adevăr și obiectivitate, corelarea operei cu fapte de cultură și filosofie, neîncrederea în impresionism, raționalismul tolerant”; Cornel Ungureanu consideră că „critic, Ovidiu Cotruș deschide o poartă de înțelegere către fenomenul românesc. Istoric literar, el redescoperă românescul ca totalitate; convorbitor, interlocutor al

unor personalități europene, el acționează ca un eminent comparatist, expert al unor domenii inedite neinițiatului. Fiecare dintre aceste întreprinderi lăsa senzația definitivului dar, îmi place să cred azi, lasă un inimitabil farmec al prezenței. Fiecare dintre aceste aspecte ale afirmării purta pecetea unei personalități dinamice, animată întâi de daimonul construcției. Spre deosebire de alți bărbați ai ideilor, personaje austere și sobre, preferând discursul solitar și aulic, el este întotdeauna prezent și e solidar; el nu scrie din înălțimea netulburată a exegetului, el scrie mereu și mereu în numele unei mari iubiri. Coborând către origini – e calea care recuperează totalitatea – Ovidiu Cotruș se redescoperă pe sine”. ■ Radu Călin Cristea consemnează entuziast cărțile de debut ale lui Ion Zubașcu (*Gesturi și personaje*) și Ion Cristofor (*În odăile fulgerului*).

● [„Convorbiri literare”, nr. 8] Numărul include o serie de articole și poeme dedicate zilei de 23 august; sub genericul „Trăim în miezul unui ev aprins”, Corneliu Sturzu publică articolul *Scriitorul – revoluționar de profesie*, Andrei Ioan scrie despre valențele spiritului revoluționar”, iar Octav Sireteanu scrie despre valoarea educativă a personajului literar”, toate valorificând idei desprinse din Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative de la Mangalia. ■ Al. Călinescu recenzează, conform obiceiului, două cărți, *Aspecte de istorie literară* de Mioara Apolzan și *Proza criticilor* a lui Ioan Holban. ■ Sub titlul *Poezia cotidianului*, Val Condurache scrie despre volumul *Poezii rapide* al lui Ovidiu Genaru, precum și despre cartea lui Adi Cristi, *Play back*. ■ *Farmecul desuet al avangardelor* este titlul sub care Constantin Pricop scrie despre volumul lui Traian T. Coșovei, *Cruciada întreruptă*, și despre cartea Ioanei Ieronim, *Cortina*. ■ Sub titlul *Dincolo de suprafața lucrurilor*, Ion Bogdan Lefter scrie despre poezia Gretei Tartler, parcurgând toate volumele apărute, inclusiv cel din 1982, *Scrisori de acreditare*. ■ Haralambie Țugui semnează un grupaj de cinci poezii. ■ La rubrica „Panoramic editorial”, Mariana Codruț recenzează volumul lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*, remarcând „o poezie gravă, dar care suferă totuși de lungimi ce atenuază impactul și uneori chiar obosesc”.

● [„Ateneu”, nr. 8] Articolul inaugural, *Anii libertății noastre*, pune în lumină ideile cuprinse în Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la „Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative”, în spiritul cărora „revista noastră își face un titlu de mândrie din misiunea ce i s-a încredințat și va milita în continuare pentru înfăptuirea politicii partidului nostru de educare revoluționară a oamenilor muncii, de ridicare continuă a nivelului cultural. De promovare a valorilor autentice în domeniul creației spirituale”. ■ La rubrica „Poeți din județul Neamț”, sunt incluse câteva poeme semnate de Daniel Corbu, Aurel Dumitrașcu. Radu Florescu, Adrian Alui Gheorghe și Nicolae Sava. ■ Eugen Simion publică prima parte dintr-un studiu despre Gellu Naum. ■ Vlad Sorianu recenzează, sub titlul *Între istorie și actualitate*, roma-

nul *Noroaiele*, volum din ciclul romanesc al lui Paul Anghel, *Zăpezile de-acum un veac*. ■ Radu Cârnecki scrie, la rubrica sa, despre cartea de poezie a Constanței Buzea, *Cină bogată în viscol*, „o carte care, odată citită, se cere recitită, descoperindu-și noi valențe, pătrunzându-te cu taina-i, impunându-ți asociații de idei și sentimente, aliniindu-se cărților de suflet”. ■ Ioana și Ion Drăgănoiu continuă seria traducerilor din volumul *Ironia* al lui Vladimir Jankélévitch, traducere însoțită și de o prezentare a ei făcută de Ion Ianoși.

● [„**Argeș**”, nr. 8] Dan Rotaru publică, în deschiderea numărului, poemul patriotic *Patriei, în august*. ■ Luiza Petre Pârvan scrie despre volumul lui Ștefan Avădanei, *Eminescu și literatura engleză*. ■ Victor Atanasiu publică al șaptelea „episod” al serialului său dedicat *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*. ■ Numărul cuprinde și două proze semnate de Romulus Rusan, și grupaje de poezie de Tudor Cristea, respectiv de Doru Moțoc. ■ Geo Vasile traduce, în încheierea numărului din „poemele Rezistenței”, semnate de Paul Eluard, Blaside Otero, Paul Celan, Miklos Radnoti, Alfonso Gatto, Archibald Mac Leish și Salvatore Quasimodo.

● [„**Astra**”, nr. 8] Ancheta revistei are ca temă „Romanul (de) azi”, încercând să răspundă întrebării: „Cum apreciați contribuția romancierilor la îmbogățirea tipologiei literare și la cunoașterea mutațiilor politice, sociale și culturale care se produc în România de azi?”, repondenți fiind sociologii Adrian Dinu Rachieru (*Obsesii cu formula schimbată*) și Achim Mihu (*Ipoteza celor trei stadii*), respectiv prozatorii Mihail Diaconescu (*Romanul care pune întrebări*) și Petre Sălcudeanu (*O realitate topită în aripi cu zbor înalt și lung*); răspunsurile sunt, însă, destul de conformiste și, mai degrabă, irelevante. ■ A.I. Brumaru scrie, sub titlul *O lume câștigată*, despre ediția definitivă a romanului *Groapa* a lui Eugen Barbu: „Cu *Groapa*, Eugen Barbu se numără, indiscutabil, printre inovatorii romanului românesc, impunând, de pot zice așa. O conștiință compozițională de o puternică originalitate (cartea e compusă din episoade independente, efectul după lectura lor împreună e însă de totalitate, mai degrabă de sinteză ca în muzică, unde ignori timbrul fiecărui instrument în parte, spațiul din jurul orchestrei a devenit un sunet unic, nou). Dar romancierul a impus atunci și o conștiință teoretică în ordinea literară, de un fel aparte. Nu mă refer doar importanța ce acorda (în amintitele *Opinii*) cititorului socotit un fel de coautor, idee nedespărțită nici azi de concepția textului literar ca aventură a lumii în limbaj, ca univers ce se născocеște pe sine scriindu-se”. ■ Radu G. Țeposu publică, în cadrul serialului său, „Literatura în mers”, un text intitulat *Echilibru instabil*, despre romanul lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*: „Talentul de prozator al lui Sorin Titel se exersează cu rezultate remarcabile pe fragmente, sugerând cu mai multă acuratețe starea decât viziunea. Intuiția ansamblului, cel puțin în acest volum, nu este finalizată artistic, din care pricină *Femeie, iată fiul tău* e mai degrabă romanul unor virtualități”. ■ Alexandru Țion recenzează cartea de poezie *Leșire din vis* de Ion Iuga, iar

Valeriu Bârgău scrie despre volumul lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste*. ■ Ioan Pinteza publică un grupaj de patru poeme. ■ Sub titlul *Între joc și utopie, creația!*, Angela Tudorii scrie despre romanul *Don Juan* al lui Nicolae Breban.

● [„Tomis”, nr. 8] Alex Ștefănescu scrie, la rubrica „Scriitori contemporani”, despre Adrian Păunescu, articol cu trei intertitluri (*A există și un altfel de Păunescu, O poezie care vine, vine, vine... și A scrie pentru milioane de cititori*): „În afara de flagranta (uneori consternanta) inegalitate valorică, printre aspectele importante ale poeziei lui Adrian Păunescu datorate funcției propagandistice se numără: tendința de a folosi simplificări tranșante, ca în grafica de afiș,, arta de a încheia lungile pledoarii cu formule șocante (mai prozaic spus – priceperea de a acredita lozinci), obișnuința de a recurge la gesturi cu putere verificată de impresionare a publicului, de exemplu la gesturi melodramatice, abilitatea de a vorbi aluziv despre stări de lucruri a căror sugerare stârnește imediat un murmur aprobator, curajul de a fi ‘sincer’ până la un fel de despuiere a sufletului la scenă deschisă, plăcerea de a folosi în expunere pilde, ca vechii legiuitori, înclinația spre bravadă, manifestată eventual prin sfidarea întregii lumi, exaltarea sentimentului de solidaritate al colectivității. În timp ce citești poezia lui Adrian Păunescu te poți simți ofensat, dându-ți seama că poetul te consideră nu un interlocutor, cu o conștiință complexă, ci unul dintre elementele constitutive ale unui public imens și amorf, de o valoare intelectuală medie. Treptat, însă, teatralitatea sa exasperantă încep să dezvăluie și o dramă intimă care oferă poeziei autenticitate: este vorba de o rău prevestitoare nerăbdare de a trăi, de o nevoie de comunicare chinuitoare și nevindecabilă ca setea lui Tantal”. ■ La rubrica „O carte în discuție”, redacția pune sub lupă volumul de poezie al lui Arthur Porumboiu, *Viața în așteptare* despre care scriu Al. Protopopescu (*Poetul și trandafirul*), Daniel Dimitriu (*Relief abrupt*), Gabriel Rusu (*Melancolia și luptătorul*) și Vladimir Bălănică (*Joaca de-a simbolurile*). ■ Sub titlul *Romanul experienței directe*, Gabriel Rusu scrie despre romanul *Cheia de contact* de C. Turturică. ■ Doina Jela recenzează cartea de debut a Adinei Keneres, *Îngereasa cu pălărie verde*: „Scriitoarea se oprește cu inteligență și abilitate să evoce un mediu probabil insuficient cunoscut. Aceasta constituie o obiecție. Și, desigur, unui autor care abordează de la început romanul, gen care presupune construcție, analiză, explorare a unor medii diverse, creație de personaje cu fizionomie distinctă (astfel Cristina se dovedește, la confruntare, o copie mai mult sau mai puțin fidelă a Corneliiei) i se pot aduce multe obiecții”. ■ Marius Robescu și Radu Șuiu semnează fiecare câte un grupaj de șase poeme.

● [„Transilvania”, nr. 8] Numărul se deschide cu un articol de fond, *Patriotism și educație*, care fructifică ideile cuprinse în Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative. ■ Sub genericul „75 de ani de la înființarea Societății scrii-

torilor români”, Eugen Onu publică articolul *Sibiu și Societatea scriitorilor români*, iar Elena Siupiur semnează au altul intitulat *Scriitorii români și societățile literare*. ■ Mircea Anghelescu publică articolul de istorie literară *Felix Aderca, prozator și critic*. ■ La rubrica „Mișcarea literară”, N. Steinhardt recenzează volumul de poeme *Calea vie* al lui Nicolae Ionel. ■ Mircea Braga publică o cronică a cărții lui Livius Ciocârlie, *Eseuri critice*, subliniind trecerea acestuia de la teorie la critica literară, o convertire ce i se pare de bun augur. ■ Dan C. Mihăilescu semnează o cronică destul de lungă a cărții lui Nicolae Florescu, *Profitabila condiție. Romanul aventurilor secrete*. ■ Redacția publică un poem inedit, *Inutila pândă* de Daniel T. Suciu. ■ Despre volumul postum al lui Daniel T. Suciu, *Copilul între noi*, scrie Mircea Ivănescu.

● [„**Amfiteatru**”, nr. 8] Ioan Buduca publică o cronică, *Abstractul și concretul*, la cartea de poeme a lui Ion Bogdan Lefter, *Globul de cristal*, volum ce „ilustrează (vai, cât de bine) imposibilitatea împăcării poeziei prozaice a concretului ce domină azi limbajul liric cu lirismul abstracțiunilor sau viziunile pure. Ion Stratan, scriind poezia aceeași aporii, face din ea obiectul unui joc ce se salvează de conceptualism steril sau de anacronică ‘mistică’ tocmai fiindcă nu vrea să împace capra și varza, ci să stăpânească peste dezbinarea lor”. ■ Un text omagial, cu citate și referințe nenumărate la discursurile lui Nicolae Ceaușescu, semnează Al. Calomfirescu: *În anul 40 al demnității noastre naționale. Sub semnul efervescenței creatoare*. ■ Constanța Buzea recenzează cartea de debut a lui Gheorghe Zinescu, *Țara de foc, întâmplări și prundișuri*.

● [„**Convingeri comuniste**”, nr. 4, **Redactor-șef: Dan Deliu**] Cristian Livescu scrie, sub genericul „Debutul ca luptă cu inerția”, despre volumul lui Ion Cristofor, *În odăile fulgerului*: „Atent la foșnetul rece al cuvintelor – unele pângăritoare pentru suflet, altele producând spaimă prin potențialul lor necunoscut, clujeanul Ion Cristofor (*În odăile fulgerului*, Ed. Dacia, 1982), își consacră mare parte din efortul liric geneticii poemelor, amestecului de sublim și deriziune ce însoțește actul creației. Obsesia aparține unui literat bine cultivat în contact cu delectările contemplative noi în domeniul poeticului, caracteristică de altfel a ‘echinoxiștilor’, de care Ion Cristofor se deosebește însă prin truculența populistă a limbajului, mai puțin scrobît și athanorizat decât al celorlalți. Tensiunea acomodării cu cuvintele se transformă la el în spaimă și probabil resimțirea acestui terorism lexical conferă textelor un aer de impudoare solemnă”. ■ Ioana Carabăț scrie despre cartea lui Virgil Mazilescu, *Va fi seară, va fi bine*, la patru ani de la apariția volumului: „Aproape ‘perfectă’ sub aspect general-stilistic, perfect coerentă sub aparenta ei discontinuitate, farmecul acestei poezii stă în ‘melodia’ ei, suavă, aeriană, și rafinată, evident ‘livrescă’, totodată, larg folosite fiind sistemul de cezuri, de rupturi la nivelul strofei, diverse dispuneri grafice, toate aceste procedee aflându-se într-o deplină consonanță pe tot parcursul volumului, ceea ce dă în

final impresia unei mari unități. ‘Melodia’ versului concurează permanent cu discursul, deseori divagant, abstract, termenul vag, ‘expresia’ patetică, e schemă pe cea concretă, pregnantă sub aspect senzorial; elanul teoretizator și dorința de autoexplicare concurează mereu cu această obsesie; a imaginii, a metaforei ‘memorable’, între care se realizează un echilibru formal continuu”.

■ Gabriel Stănescu scrie despre „poezia unei generații”, recenzând antologia lui Peter Motzan, *Vânt potrivit până la tare*: „De două ori binevenită, această culegere răspunde pe de o parte unei necesități de ordin cultural resimțită în peisajul poetic actual (prima și unica până acum antologie în limba română a poezilor germani a apărut în urmă cu 25 de ani!), iar pe de alta familiarizează întrucâtva cititorul român cu un fenomen poetic fără precedent la noi, de o structură aparte, unic în felul său. Antologia de față s-a născut din dorința, cred, de a pune în valoare nu individualități poetice (remarcabile de altfel) ci de a impune pe cât posibil mișcarea poetică ca atare, noutatea sa. În ceea ce privește atitudinea față de realitate, stipulată de altfel și într-un program estetic ambițios. Analiza noastră va încerca de aceea să disocieze mai mult asupra aspectului fenomenologic în sine, încercând să scoată astfel la suprafață ideea de ‘generație de creație’ în sensul atribuit de Tudor Vianu consacratei formule.

■ Horia Gârbea recenzează debutul poetic editorial al lui Ion Bogdan Lefter, *Globul de cristal*: „Ne-ar fi foarte comod să spunem, cunoscând și articolele de critică ale lui Ion Bogdan Lefter, că volumul *Globul de cristal* este o demonstrație extrapoetică. Am găsi unele argumente în text și am luneca astfel pe lângă adevăr. Pentru că avem în față un poet adevărat care scrie un discurs asupra metodei prin însăși metoda aceea. Aici ar fi și marea calitate a volumului. Chiar dacă demersul ne duce cu gândul la critică, simțirea și scrierea sunt ale unui poet care-și asumă în totalitate acest rol”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.759] Pe prima pagină a numărului, Vasile Rebreanu publică articolul *Arta noastră contemporană, o artă cu rădăcini adânci în istoria și viața poporului*, în care elogiază, predictibil, realizările epocii Ceaușescu în toate domeniile artistice.

● [„România literară”, nr. 35] Numărul se deschide cu câteva articole ideologice, pe teme oficiale, semnate de Valeriu Râpeanu, Aurel Mihale (*Literatura – cântare a omului*), Tudor Popescu (*Atașamentul față de realitate*), Ion Dodu Bălan (*Patrie și poezie*) care concluzionează astfel lungul său articol, fragment din volumul de studii *Țara omeniei*: „Nu numai trecutul poate genera literatură patriotică. Prezentul nostru socialist cunoaște atâtea fapte mărețe, atâtea acte de curaj și de abnegație, atât spirit de jertfă, încât poate inspira o

bogată literatură și artă patriotică. [...] Realitatea socialistă asigură, neîndoios, noi posibilități și noi surse de inspirație, mai complexe și mai bogate pentru creația patriotică, pentru marea artă a zilelor noastre, care, așa cum spuneam, nu are un canon estetic rigid, stânenitor pentru valoarea autentică. Estetica acestei arte este cea a creației adevărate, sincere, elaborată de talente și personalități autentice”. ■ La pagina de poezie, numărul cuprinde trei grupaje cu poeme de Alexandru Andrițoiu, Violeta Zamfirescu și Vladimir Ciocov. ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie *Despre fiica lui Vasile Alecsandri*. ■ În „Carnet”, Eugen Jebeleanu publică un scurt poem, *Să nu ceri*: „Să nu ceri niciodată nimănui / nimic. Să nu ceri celor ce-s sătui, / să nu ceri celor ce nu au un prânz, / căci unii au mâncat / și ceilalți sunt flămânzi. / Rămâi, deci, tu, privind la mese / ca și cum ai privi un cer întreg / pe care două stele-s înțelese / și altele nimic nu înțeleg”. ■ Zigu Ornea scrie despre ediția critică din foiletoanele lui Felix Aderca (*Contribuții critice*), ediție îngrijită, prefată și adnotată de Margareta Feraru, apreciată de critic în calitatea ei de filolog și istoric literar. ■ Nicolae Manolescu scrie, în *Proze umoristice*, despre volumul de proze scurte *Mihai, stăpânul și sluga lui* de Tudor Octavian: „O netăgăduită originalitate au prozele scurte din ultima vreme ale lui Tudor Octavian, aflat cu *Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai* la a doua culegere de acest fel. Deosebirea de precedenta constă doar în accentuarea laturii franc umoristice, procedeele principale rămânând aceleași. Lapidar, aceste proze conțin o privire netă, de sus, și plină de sarcasm, asupra realității din imediata noastră apropiere. Dar se petrece un lucru ciudat. Personajele sunt obișnuite, mai ales dacă avem în vedere meseriile lor; limbajul e acela de toată ziua, nu scutit de clișee, dar fără îngroparea din schițele similare ale lui Ion Băieșu; conflictele, mai degrabă derizorii, au ca particularitate o anume mecanicitate a situațiilor și soluțiilor; și cu toate acestea impresia pe care populația și universul prozelor lui Tudor Octavian ne-o lasă este destul de stranie. Descrierea ori analiza psihologică nu sînt „realiste“, nu stăruie adică pe verosimilitate, ci simplificate, reduse, până la obținerea unui extract de viață morală sau socială care să permită examenul de laborator. Deși se observă că autorul își folosește experiența de gazetar, îndeosebi în identificarea unor subiecte și în precizarea elementelor de cadru, profesie etc., aspectul prozelor nu e deloc reportericesc, ci, din contra, de un schematism caracterologic foarte pronunțat, până la artificialitate pe alocuri. Dacă situațiile morale sunt așa zicând cehoviene (inși mediocri, fără orizont, plictisiți, provinciali cu prejudecăți, bovarici, jucând roluri peste puterile lor), procedeele ne trimit uneori la comicul absurd kafkian și ionescian sau la meta-literatura lui Mircea Horia Simionescu. Umorele provine din caricare. Începând cu numele, foarte aluzive în sonoritatea lor: Stelică Mățăoanu, Ciuhurdeanu, Surpatu, Ion Probișteanu, Bazil Vacamar (provenit din Vasile Vacămare și schimbat în urma peregrinărilor prin străinătăți, în Basilio Vaccmar, Basil Vaahamaar, Vassil Vakămar), Ion Crac și altele. Nu lipsesc enumerările,

dicționarele, citatele, stilul tehnic, stasurile, șablonul lingvistic. În sfârșit, compoziția prozelor se bazează pe o ingeniozitate studiată. Destinele eroilor fiind tipice pentru o anumită standardizare a vieții și gândirii, construcția uzează de repetiții, cercuri vicioase și simetrii. Tema profundă a majorității prozelor lui Tudor Octavian este forma fără fond: nici o miză reală, existențe searbăde și contrafăcute, conflicte derizorii umflate de râsul necruțător al satiricului. [...] Multe din aceste destine (comune și nu prea) se mișcă în cerc: punctul de sosire este (aproape) identic cu punctul de plecare. Voind (sau nu) să se sustragă existenței pentru care sunt făcute, personajele parcurg două-trei experiențe asemănătoare (sau identice) și ajung la sfârșit exact în locul de unde au pornit. [...] Cu puține excepții, prozele repetă aceste scheme. De la un punct înainte, ele și sunt previzibile și interesul la lectură scade. Defectul principal constă în procedeul de bază și anume în ingeniozitate. Tudor Octavian are bune idei de schițe, dar majoritatea intră în categoria ingeniozității. O tânără căzută la examenul de admitere în facultate se angajează ca funcționar la o galerie de pictură și are de-a face, pe rând, cu un pictor ‚suprematist‘, cu unul realist, cu altul constructivist. Deosebite în formă, experiențele ei de viață sunt identice în fond. Își însușește de fiecare dată alt limbaj, printr-un mimetism înăscut, dar rămâne de fiecare dată frustrată în planul autenticității actului de viață. Două bune prietene din copilărie se despart și se întâlnesc în decursul anilor, fiecare părănd a fi mai potrivită cu ‚rolul‘ celeilalte decât cu acela propriu. Un adolescent cunoaște o adolescentă, se iubesc, se pierd, apoi, la maturitate și la bătrânețe, fostul adolescent caută obsedat imaginea fostei adolescente care însă l-a uitat de mult. Simetriile și repetițiile abundă, creând un soi de sațietate. Cea mai izbutită proză din culegere este aceea care-i dă titlul. În ea, pe lângă economia de mijloace, pe lângă scriitura precisă și inteligentă, există parcă mai mult inefabil decât oriunde. Am putea vorbi de o ironizare a unui motiv predilect sadovenian: omul care trăiește aproape izolat, sălbătic, în mijlocul unei naturi paradisiace. Dar caricarea nu mai este atât de pronunțată. Cantonul silvic unde trăiesc Mihai, Ieneșă lui soție și sluga lor, tot Mihai, un adolescent care pare arierat, reface atmosfera de plictiseală din alte povestiri. Izolarea este și ea aparentă. Pentru cu car de lemne (furat, se înțelege, din pădurea statului), țăranii din satul cel mai apropiat vin pe rând, ei sau nevestele lor, și fac pădurarului tot felul de treburi casnice. Mihai are, în această privință, spirit de administrator de moșie. El ascultă zilnic radioul, dar se dezinteresează complet de ce aude. Existența orașelor ori a altor lumi e cu totul ipotetică pentru pădurar. Când celălalt Mihai e luat la oraș, la o școală de înapoiți, pleacă de fapt pe altă planetă. [...] Paradoxul este că tema sadoveniană este întoarsă pe dos și scursă de ‚poezie‘ nu prin accentuarea sălbăticiei, ci prin observarea interferenței inevitabile dintre civilizația nouă, industrială, și vechile așezări. Izolarea de lume a lui Mihai e mai mult o formă de apatie morală și socială. Povestirea e de un umor subtil. Admirabil ‚tehnician‘ al prozei, Tudor Octavi-

an e un scriitor interesant, agreabil, de la care așteptăm încă un efort pa măsura talentului”. ■ Alex. Ștefănescu recenzează, în *Poveste cu un inginer*, romanul lui Platon Pardău, *Tentația* (fiind vorba de un autor bine ancorat în ideologia timpului, un semnatar constant al unor rubrici oficiale, recenzia este, evident, pozitivă, exagerat chiar): „Un bine calculat tangaj al stilului (învățat, parcă de la Nicolae Breban) face ca tragi-comedia să încline palpitant când spre tragedie, când spre comedie și bineînțeles că în sinea noastră simțim că există o opțiune secretă a autorului pentru primul termen. Dar el nu-și divulgă niciodată preferința, tocmai pentru a-și păstra atu-urile până la sfârșit. Ar mai trebui evidențiată verva extraordinară cu care este compus romanul. Marele progres realizat de Platon Pardău de-a lungul timpului constă de altfel chiar în această însușire a unei depline libertăți de expresie. El se numără în momentul de față printre prozatorii care ne pot reprezenta fără complexe în străinătate”. ■ Gabriel Țepelea scrie despre romanul lui Victor Papilian, „*Bogdan Infidelul*”, Elena Tacciu recenzează (*Sentimentul timpului*) volumul de poezie *Poem în utopia* de Florența Albu, iar Mircea Scarlat scrie, reținut, despre volumul *Antinomice* al lui Marius Vulpe. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici are în vedere două debuturi: Ion Popescu-Sohodof, cu volumul de povestiri satirice *Alo...* – „deficiente la capitolul umor, indecise stilistic și fără imaginație” –, și Lucian Petrescu, cu volumul de narațiuni umoristice *Sărutul Afroditei* în care umorul e „ca urmare a deschiderii spre absurd și grotesc, de tip, ca să zic așa, englezesc, sec și indirect, nu o dată de-a dreptul insesizabil”. ■ G. Dimisianu semnează, în partea mediană a numărului, un amplu studiu despre Constantin Negruzzi, *Un clasic și limba română a epocii lui*, studiu ocazionat de aniversarea a 175 de ani de la nașterea prozatorului român. ■ Gheorghe Schwartz semnează o proză scurtă, *Ceilați*, iar Cezar Ivănescu publică, pe o pagină întregă, poemul *Doina (Variantă) (Melodie fără sfârșit) (I)*. ■ La rubrica „Confruntări”, Hristu Cândroveanu scrie un mini studiu, *Poezia ca autobiografie*, despre poezia lui Al. Căprariu. ■ Nicolae Balotă semnează un eseu despre *Publicități pariziene*, analizând „arta” din producțiile publicitare ale Parisului, „o întregă comedie umană care se desfășoară în această ipostază a unei ‘arte’ cu tendință. ■ Felicia Antip continuă, incitant, seria impresiilor de lectură din romanul *Numele trandafirului*, iar Sorin Titel recenzează entuziast traducerea în română, de către Marcel Pop-Corniș, a romanului lui Ken Kesey *Zbor deasupra unui cuib de cuci*: „După ce ‘s-a luptat’ cu fraza tumultuoasă și plină de aluviuni a lui Thomas Wolfe sau a transcris în românește subtilitățile și rafinementele prozei lui Salinger, Marcel Pop-Corniș a avut, desigur, de luptat cu noi dificultăți – în primul rând să găsească echivalente pentru vorbirea prinunțat argotică a eroilor lui Ken Kesey – pe care le-a trecut cu succes. *Zbor deasupra unui cuib de cuci*, în transcrierea sa românească, sună admirabil!”.

● [„**Tribuna**”, nr. 35] La rubrica „O privire în actualitate”, Ion Pop semnează un articol dedicat noii poezii, *Încă o dată despre „Noua poezie nouă”*,

discutând despre conceptul de „generație”, „promoție”, „contingent” și evident despre șamzele poeziei generației '80. ■ La „Profil”, sub titlul *Echilibrul contrariilor*, Nicolae Oprea scrie despre Mircea Zăciu. ■ Ion Oarcășu recenzează cartea Constanței Prundeanu, *Fântâni solare*. ■ Petru Poantă publică partea a doua din cronica consacrată cărții lui Dinu Flămând, *Starea de asediu*.

2 septembrie

● [„Contemporanul”, nr. 36] Nicolae Țic publică, în paginile consacrate puse sub genericul „Idea Revoluției și profilul revoluționarului în creația literară și artistică”, articolul *În căutarea eroului contemporan*: „Am străbătut ani cu adevărat fierbinți, în care n-a curs nici lapte, nici miere, ci sudoare. Spre a evita idilicul, imaginile de paradis, gazetarii se adăpostesc adesea sub formula: Mai sunt și greutăți... După cum prea bine se știe, aceste greutăți au fost și sunt reale, nu o dată greu de depășit, cerând multă trudă și încredere. Aici, în înfruntarea cu greutățile și neajunsurile, ni se face cunoscută tinerețea poporului, dorința sa de a învinge. Nici o clipă, cât de dramatice ar fi fost împrejurările, poporul n-a dat înapoi, n-a ezitat. Poporul a înțeles că satisfacțiile, împlinirile îi pot veni numai din muncă. Iată o temă de meditație pentru scriitorul pornit în căutarea eroului contemporan”. ■ Tot aici, Platon Pardău scrie despre *Eroul exemplar al realității*, o prezentare în fond a volumului *Simbolurile magistralei albastre* ce cuprinde „texte aparținând unora dintre cei mai importanți prozatori și poeți români de astăzi, un adevărat florilegiu de talente” care laudă Canalul Dunăre-Marea Neagră: „Cartea reușește un portret literar colectiv, bogat în expresivitate, evitând atât grandilocvența, cât și banalitatea. Cititorului i se pot recomanda numeroase din filele ei, în care va găsi semnăturile lui D.R. Popescu, George Bălăiță, Nicolae Dragoș, Ion Gheorghe, Ion Horea, Corneliu Leu, Adrian Păunescu, Corneliu Popescu, Toma George Maiorescu, Mihai Stoian, Niculae Stoian, Alexandra Târziu și multe altele”. ■ Numărul include un grupaj de texte pe „problemele creației teatrale actuale”, vizând „Eroul tânăr în dramaturgie”, texte semnate de Ileana Berlogea (*Modele de existență*), Ion Besoiu (*Partea de viață*), Aurel Bădescu (*Fotografii „mișcate*). ■ Gh. Bulgăr scrie despre *România în 1918* la paginile dedicate istoriei și, tot aici, Ion Dodu Bălan publică un poem patriotic, *Visând o Românie roată*. ■ Zigu Ornea publică o primă parte a unui articol despre *Editarea clasicilor*: „Pentru cine examinează cu obiectivitate și bună credință starea de fapt de după 23 August 1944 și mai ales din ultimele două decenii. înfăptuirile sunt cu adevărat remarcabile. Se poate vorbi de o efectivă concepție unitară, sistematic urmărită, pentru restituirea, în ediții de ținută a operei înaintașilor. Deopotrivă a marilor creatori și, după expresia consacrată a lui Perpessicius, a scriitorilor de raftul doi. În ediții de tipuri variate, de la cele critice până la cele pentru publicul larg. Iar ceea ce s-a realizat până acum e cu adevărat impresionant. Fundamentele acestei acțiuni de interes cultural național au fost puse, oricât ar

părea de ciudat, în anii cincizeci. E drept că restricțiile dogmatice funcționau atunci drastic și destui scriitori – nu o dată dintre cei mai proeminenți – erau interziși. Dar opera celor ‘fără probleme’ se bucura de toată atenția și s-au pornit acțiuni de benefică restituire. Atunci, la vechea E.S.P.L.A. s-au inițiat colecțiile ‘Opere’ (monumentală, amintind – prin format – de aceea, similară, de la Editura Fundațiilor Regale), ‘Scriitori români’, s-a reluat colecția ‘Biblioteca pentru toți’ în care se publicau, generos, scrierile clasicii români, iar la Editura Academiei, Perpessicius își continuă ediția (azi venerată) a operelor lui Eminescu. Eminenți cărturari (AL Rosetti, Iorgu Iordan, P.P. Panaitescu, Șerban Cioculescu, Perpessicius) s-au angajat în acest nobil efort, acestora alăturându-li-se editori din generațiile mai noi. Totul într-un efort conjugat, admirabil prin amploare și profunzime. E drept că studiile introductive sau capitolele de comentarii erau aglomerate de interpretări ilariant vulgarizatoare. Cine nu-și aduce aminte de manufactura de testemeluri de la Pociovaliște, siglă a dezvoltării forțelor de producție capitaliste cu ajutorul căreia erau interpretate operele mai tuturor scriitorilor din secolul, al XIX-lea, până târziu, spre deceniul opt? Dar dacă elimini din discuție ‘analizele critice’, te puteai bizui pe aceste ediții serioase, pe calitatea, adesea ireproșabilă, a textului, vegheat cu o acribie filologică de înaltă profesionalitate. E păcat numai că prea adesea în aceste, repet, ediții foarte serioase sub raport filologic întâlneai supărătoarele croșete care marcau omisiuni de text (un cuvânt, un rând, pasaje întregi). Însă, așa cum se Înfățișau, cu toate cusururile lor evidente, aceste ediții se alcătuiau și apăreau în frumoase condiții grafice și în tiraje fără precedent”. ■ Mihai Isbășescu semnalează, în articolul *Scriitori români contemporani în R.D. Germania*, apariția volumului *Literatur Rumäniens, 1944-1980. Einzeldarstellungen* (Literatura României. 1944-1980. Prezentări monografice), publicat la editura Volk und Wissen de un colectiv de autori condus de Zoe Dumitrescu-Bușulenga și Marin Bucur.

● [„Flacăra”, nr. 35] Florin Mugur notează, la rubrica sa, „Biblioteca în aer liber”, câteva gânduri despre Bacovia, sub titlul *Câtă vreme trăiește un poet?*. ■ Radu G. Țeposu recenzează romanul *Placebo* al lui Mircea Săndulescu: „Romanul e mult mai complicat în intrigă și în acțiune decât am putut eu să-l rezum aici și mai ales în nuanțe, căci Mircea Săndulescu este un prozator de o mare finețe în analiza comportamentului dar mai ales de o mare intuiție a abisalului, a freamătului lăuntric. Lucru admirabil, el știe să amestece în șuvoiul narațiunii reflexivitatea și spectaculosul epic, analiza și observația. Sub aparența de povestire anarhică, spontană și impulsivă, trăsături ale stilului brebanian ce funcționează oarecum tiranic, romanul *Placebo* e în fond de o rigoare a construcției desăvârșită, impecabil articulat și gândit. Romanul e în egală măsură un tratat despre ratare și despre triumf dar mai ales o demonstrație despre imoralitatea vitală a victoriei. [...] *Placebo* e cartea unui romancier de ma-

re forță, viguros și original, subtil și persuasiv, mereu cu antenele întinse la maximum, cum nu mulți prozatori tineri avem. Cel de-al treilea roman al lui Mircea Săndulescu este o mare izbândă care trebuie primită cum se cuvine”.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 35] Negoită Irimie publică, în deschiderea numărului, un poem patriotic, *În cartea țării*. ■ Eugen Barbu încheie, cu partea a optsprezecea, serialul dedicat poeziei lui Nichita Stănescu, deși, după o atare desfășurare de forțe întinsă pe mai mult de patru luni, concluziile nu sunt neapărat relevante: „N-aș vrea să se creadă că nu înțeleg și poezia aceasta care a devenit epidemică, luând la alți poeți forme hilare, practicându-se un fel de harababură de cuvinte, fără nici un înțeles, urmărindu-se de fapt numai hăituiră cititorului mai puțin pregătit care vede în teribilismul unora ceva ce merită a fi imitat, ba chiar încercându-se o legitimare numai a acestui gen, restul liricii fiind considerat demodat, fără valoare. Discutând fără nici un fel de prejudecată, și poezia ludică își are artiștii ei și cred că Nichita Stănescu face parte dintre aceștia; se impune o ordonare a produselor, o triere fără cruțare a ceea ce a produs până acum. Nu sunt împotriva gratuității cu condiția ca ea să fie artistică; cum nu sunt împotriva poetului cu mesaj, dar să nu sforăie, să nu creadă că tunetele pot fi neapărat versuri!”.

● [„Cronica”, nr. 35] La „Cronica literelor”, Daniel Dimitriu scrie despre cartea de poezie a lui Horia Zilieru, *Addenda la un fals tratat de iubire*: „Horia Zilieru scrie un tratat autentic despre o mare iubire care nu este alta decât ‘frumoasa doamnă, limba românească’, cum îi spune undeva, căreia îi dezvăluie sonori, nuanțe, parfumuri rare, și pe care o pune sub tensiunea unei continui stări de grație. Într-adevăr, *fantasia* explodează în ‘onirice spirale’ pe ‘zidurile voievodale’ ale graiului românesc, iar adevărata problemă pe care o ridică autorul acestei cărți nu e aceea dacă se mai poate nu face ceva cu iubirea în poezie, ci dacă poezia ca mare iubire mai poate oferi, la nivelul resurselor de limbaj, o neobosită fascinație. *Addenda...* lui Horia Zilieru este un lung, complicat, entuziast și convingător răspuns afirmativ”. ■ Ioan Holban scrie, la „Cartea de proză”, despre romanul lui Costache Olăreanu, *Avionul de hârtie*: „Scriș cu umor, dar și cu gravitate, legând epistolele într-o structură romanescă perfectă, *Avionul de hârtie* este o incitantă carte despre iubire, literatură și despre destinul de ‘îndrăgostit’ al celui care scrie”. ■ Cristian Livescu recenzează cartea de debut a Monicăi Spiridon, *Sadoveanu – divanul înțeleptului cu lumea*.

3 septembrie

● [„Lucefărul”, nr. 35] Artur Silvestri recenzează volumul *Eseuri critice* al lui Livius Ciocârlie, care „pare să ilustreze într-un chip hotărât exegeza improvizată”: „Fiind o simplă culegere de publicistică pe teme atingătoare de literatură, *Eseuri critice* are toate defectele unor astfel de întreprinderi, mai puțin și însușirile lor pozitive, câte se pot lua în considerare. Improvizația e

desăvârșită”. ■ Valentin F. Mihăescu scrie, tot aici, despre cartea lui Tudor Octavian, *Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai*. ■ Antologia „Luceafărul” cuprinde o serie de poeme patriotice sub genericul „Țara mea de glorie, țara mea de dor”. ■ Ioan Alexandru publică un grupaj de optsprezece poeme din *Imnele iubirii*. ■ Adrian Dinu Rachieru publică articolul *O generație de poeți*, referindu-se la „generația Labiș”. ■ Sultana Craia recenzează volumul lui Tudor George, *Inventar celest*.

4 septembrie

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 36] Sub titlul *Între două lumi*, George Ioniță recenzează cartea Ninei Cassian, *Numărătoarea inversă*: „Permanent deschisă și către o altă sferă decât aceea spre care trimite, eventual, prima lectură, această admirabilă carte își probează valoarea și prin grija autoarei de a asigura unei tehnici de mare rafinament un suport formal cât mai adecvat. Iar lucrul acesta devine precumpănitor în special spre finalul volumului”. ■ Tot aici, sub titlul *Diacronica poeziei*, Ecaterina Vaum scrie despre volumul lui Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*. ■ Mihai Beniuc continuă dialogul cu Mariana Brănesci pe marginea *Cântecelor de pierzanie*; printre altele, este provocat să-și spună părerea despre critica literară: „Părerea mea e că criticii își dau o prea mare importanță. Pe mine m-a interesat să scriu adevărată poezie. O poezie odată ce ai tipărit-o nu-ți mai aparține. Este a publicului dacă e citită fie de prieteni, fie de alți cititori. Asta nu mă mai privește pe mine. Și-a făcut cariera singură și nu mai așteaptă”. ■ La „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre Ioan Holban. ■

6 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 12.763] La rubrica „Cronica literară”, Emil Vasilescu recenzează, sub titlul *Sensul continuității*, despre volumul *Accente și profiluri* de Dan Zamfirescu, apreciind afilierea ideologică a criticului: „Subliniind însemnătatea istorică a orientărilor date literaturii noastre de secretarul general al partidului, autorul reliefează efectele înnoitoare ale tezelor și ideilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, realizările importante ale literaturii de azi pe drumul angajării ei politice, umaniste. În ansamblu, opiniile sale despre scriitorii contemporani se ocupă mai puțin de opere, cât de climatul în care se nasc acestea”.

8 septembrie

• [„România literară”, nr. 36] Câteva articole sufocate de patina ideologică a momentului, semnate de Nicolae Țic, Simion Bărbulescu sau Platon Pardău, deschid numărul 36 / 1983 al revistei. ■ La pagina dedicată poeziei, numărul include grupaje de poezie semnate de Gheorghe Tomozei, Ioana Ieronim și Lászlóffy Aladár. ■ Șerban Cioculescu scrie despre volumul de publi-

cistică economică a lui Eminescu, *Economia națională*, antologie de texte realizată, la fel ca și studiul introductiv, notele și comentariile, de Vasile C. Nichita; criticul nu împărtășește entuziasmul editorului privind valoarea literară a acestei publicistici: „Proza publicistică a lui Eminescu e destul de greu abordabilă pentru cel ce nu se interesează în special de problemele economice dezbatute, ce e drept, cu brio, dar și într-un limbaj tehnic adeseori rebarbativ și cu un lexic foarte amestecat, căruia editorul ar fi trebuit să-i rezerve la sfârșitul cărții un glosar. [...] Colaționarea trebuia făcută în redacția editurii sau de îngrijitorul ediției, în colaborare cu un cititor atent. Astfel prezentată, cartea păcătuiește prea adesea, ca să o putem elogia necondiționat. La o reeditare, se cere o severă revizie a textului. Și mai departe? Economiiștii au cuvântul”.

■ Gheorghiu Geană prezintă, în *Vocația structurilor deschise*, destul de aplicat și pertinent, câteva din perspectivele deschise de Edgar Papu prin volumul *Barocul ca tip de existență*. ■ La „Actualitatea literară”, sub titlul *Articole și eseuri*, Nicolae Manolescu scrie despre volumul *Lecturi libere* al lui Gabriel Dimisianu: „*Lecturi libere* este o culegere heteroclită de articole ocazionale, recenzii și eseuri critice. Cele dintâi, scrise cu acuratețe, conțin observații pline de bun simț asupra literaturii și criticii, preocupate fiind de ‚actualitate’, deși nu într-un mod angajat ori polemic (cum se întâmplă de exemplu în publicistica lui Mircea Iorgulescu), ci într-unul oarecum general și distant. Recenziile au în vedere cărți socotite îndeobște importante, ceea ce permite autorului analize binevoitoare și uneori entuziaste (la Marin Sorescu, C. Țoiu, Aug. Buzura, Șt. Aug. Doinaș, Mircea Dinescu etc.). Eseurile, referitoare la scriitori vechi (Arghezi, Călinescu, Sadoveanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Mircea Eliade), alcătuiesc partea cea mai substanțială a culegerii și merită o discuție amănunțită. Intermitentă, publicistica lui G. Dimisianu e onestă și fermă. Chiar dacă nu-și taie de-a dreptul un drum spre miezul fierbinte al actualității, ea are darul să ne reamintească acele adevăruri de neocolit pe care trebuie să se întemeieze orice activitate critică respectuoasă de sine. ‚Actualitatea’ există în toate aceste scurte articole ca un termen constant (deși difuz) de referință. Ce este un clasic, se întreabă bunăoară G. Dimisianu în primul text al culegerii lui. Și răspunde: un creator care ne instruiește asupra noastră înșine. Atitudinea pe care se cuvine să o promovăm față de clasici decurge de aici: ‚A-i solidariza pe clasici în atingerea scopurilor noastre emancipatoare [...], a ne întemeia cu mult mai bogat pe ceea ce ei deja au întreprins ni se pare cel mai firesc lucru, de nu și cel mai eficace. Este o «alianță», s-ar zice, care se impune de la sine...’. Vorbind despre E. Lovinescu, în articolul următor, G. Dimisianu profită de ocazie spre a semnala efortul acestuia ‚de a consolida un statut profesional al criticii’. Reafirmarea profesionalității meseriei noastre este la fel de utilă astăzi ca și pe vremea „Sburătorului“. Din același unghi este primită retipărirea marii *Istorie* a lui G. Călinescu. Legătura esențială dintre aceste articole se vede cu ochiul liber: ‚Nu cred că exagerez afirmând că la noi

chestiunea criticii literare a devenit o preocupare aproape obsesivă. De câțiva ani buni statutul acestei discipline, criteriile de care se folosește, îndatoririle ce-i revin, prerogativele, metodele sunt mereu puse în discuție. Și această fervoare, pe cât se poate vedea, este încă în creștere. Tot mai multă lume se ambiționează să emită public păreri despre cum este și mai ales despre cum ar trebui să fie critica noastră, critica în general, păreri tranșante, expuse cu aplomb în spațiile oferite ospitalier de ziare și reviste'. *Critică și orientare*, *Conștiința literară* și alte articole mai generale nu diferă nici ca subiecte, nici ca ton de acestea. Remarcând constanța opiniilor, le-aș reproșa 'rezerva', discreția. Eficiența unei publicistici atât de puțin bătaioasă e mult mai scăzută decât ar merita-o problemele pe care le ridică. Defectul recenziilor lui G. Dimisianu provine din principala lor calitate: spiritul lor larg de comprehensiune. E adevărat că alegerea se oprește la autori predilecți, dacă pot spune așa, de unde și tonul amical, lipsit de asperități, pe alocuri exagerat de favorabil. Până și în cazurile în care cărțile respective au stârnit obiecții ori negații, G. Dimisianu se ferește să intre în polemică. El rămîne conciliant, dar nu producând argumente în replică, ci dezvoltându-și doar propriul punct de vedere. Recenziile nefiind date, la reluarea în volum, nu putem ști totdeauna dacă părerea criticului este anterioară sau ulterioară altor păreri diferite de a sa. Uneori judecățile deja exprimate sunt semnalate, însă în treacăt. Despre *La Liliaci*, ne avertizează G. Dimisianu, s-au pronunțat, remarcându-i valoarea, E. Simion, M. Iorgulescu, Edgar Papu, dar 'trilogia nu s-a situat vreun moment, cum ar fi fost îndreptățită, în planul maxim al interesului literar, ceea ce peste o vreme va ivi, cred, nedumeriri'. Convins că, în întregul ei, 'critica noastră rămîne datoare față de *La Liliaci*, după cum rămîne datoare oricărei valori de prim ordin, pe care nu a reușit să o impună deplin conștiinței momentului', autorul *Lecturilor libere* întreprinde un examen minuțios și pătrunzător al universului liric sorescian, din care nu lipsesc, pentru a ne câștiga definitiv la cauză, decât citarea și combaterea eventualelor neînțelegeri și erori ale criticii care s-a ocupat de carte. N-aș vrea să se tragă de aici concluzia că recenziile lui G. Dimisianu sunt exclusiv laudative. Ele conțin observații personale iar cu judecata de valoare generală putem fi, în majoritatea cazurilor, de acord. Titlul culegerii are, cu adevărat, înțeles, dacă-l raportăm la eseuri. Lecturile lui G. Dimisianu sunt 'libere' în sensul că nu pretind o metodă anumită, ci numai o adecvare spontană la factura operelor. Din acest unghi, critica lui G. Dimisianu este aproape tradițională. Nu știm ce crede autorul despre metodele mai noi, pe care nu le folosește în chip explicit niciodată, deși de unele din descoperirile lor se folosește. Fără îndoială, un eseu (poate cel mai bun din carte), cum este acela despre Camil Petrescu, n-ar fi fost posibil înainte de achizițiile recente ale naratologiei; însă practica analizei rămîne la fel de naturală. Deosebirea de critica veche apare la nivelul interpretării, nu la acela al metodei. Metoda e așa zicând resorbită, permițând o înțelegere unitară a romanelor. Sesizarea în spirit

modern a unor 'voci' și 'perspective' contradictorii în *Patul lui Procust* conduce de exemplu pe critic la concluzii netradiționale, deși impregnate de bun simț, și deloc forțate. [...] La fel de interesant este și eseu despre Mircea Eliade, la care se remarcă 'spațiile saturate de eros', cuplurile bazate pe raporturi de dominare, anticipându-le pe acelea din romanele lui Nicolae Breban, și se întreprinde o temeinică analiză a singurului roman pe de-a-ntregul memorabil al scriitorului, care este *Maitreyi*. Aceste două eseuri sînt de o maturitate calmă a spiritului și a stilului care le face deopotrivă instructive și plăcute. Le putem adăuga pe acela care compară pe Marin Preda cu I.L. Caragiale, mai puțin exhaustiv, dar ascuțit și simpatic, cu intuiții originale (cum ar fi aceea a predilecției ambilor scriitori pentru eroul-observator de medii și comportamente). Idei incitante sau discutabile găsim și în celelalte. Cred, de exemplu, că, dintre cele două concepte prin care este definită *Istoria* călinesciană, acela de epos, preferat și în titlu, este mai puțin nimerit decât acela de romanesc. Nu văd, apoi, în subtitlul *poem* pus de Arghezi romanelor sale la reeditare, o revelație târzie a naturii lor poetice, ci o cedare la presiunea criticii interbelice, care n-a 'recunoscut' în *Cimitirul Bunavestire* sau în *Ochii Maicii Domnului* niște adevărate romane. Despre proza Hortensiei Papadat-Bengescu ni se spune că avea 'orizont european' și că ilustra o formulă fără nici o rădăcină la noi. Această rădăcină există însă, anume în naturalism, iar pentru acceptarea largului orizont presupus de critic aveam nevoie de comparații concrete ce nu se realizează în eseu. Sugestii oferea cartea lui Edgar Papu despre proza primei părți a acestui secol. În același eseu, proza romancierei e caracterizată generos prin capacitatea de a surprinde 'o infinitate de înfățișări ale umanului'. Nu e mai degrabă, la ea, limitarea la un senzualism, care înseamnă o deplasare de la sufletesc la fizic și fiziologic? De altfel, criticul însuși pleacă de la această idee: 'O estetică a necruțării cultivă Hortensia Papadat-Bengescu în tot ce are atingere cu fiziologicul, teritoriu în care, în fond, prin ea, proza românească realizează întâia mare coborâre'. Astfel de ipoteze fac sarea și piperul criticii. Când, înfrîngându-și rezerva de care am mai vorbit, G. Dimisianu avansează ipoteze (fie și discutabile) ca cele de mai sus, critica lui ne ține atenția trează și nu ne lasă fără profit intelectual". ■ Elena Tacciu recenzează romanul *Peștele cel mic* de Ion Lilă, iar Ion Bogdan Lefter, sub titlul *Un model al barocului*, scrie despre cartea lui Dolores Toma despre *Cyrano de Bergerac*: „Dolores Toma scrie, la acest nivel, un studiu competent și util. Minuțiozitatea investigației o face pe autoarea noastră să 'întrerupă' și nu să-și 'încheie' lucrarea. Adâncită tot mai mult în detalii, în tipologii și subtipologii stilistice și textuale, ea nu mai regăsește, nici la final drumul către o privire de sus, concluzivă. Între capacitatea analitică și și vocația sintetică se menține un nefast dezechilibru, același de care suferă prea adesea studii erudite de la noi sau de aiurea. Barocul, romantismul, clasicismul sunt disecate la infinit, fără ca, recompusă, imaginea lor să apară mai 'altfel', mai proaspătă, nouă". ■ La

rubrica destinată cărții de poezie, Gheorghe Grigurcu scrie despre *Un poet al vitalului*, recenzând volumul *Fișe poetice* al lui Ioan Flora: „Dar fără a abandona cu totul lirica proiecției feerice, a biologiei triumfale ce se răsfață cu ocultarea sa expresivă, Ioan Flora s-a îndreptat către prospectarea cotidianului. Poemul nu mai privește spre absolut, ci spre existența comună, transcrisă ca atare (e o altă ambiție, congruentă cu prima, a vitalului; mai întâi asumat ca transfigurare / poetizare, acum e asumat ca desfigurare / depoetizare, cu același gust al performanței). Rostirea devine crispată, ștearsă, antiretorică, lepădându-și cu decizie podoabele (nu fără mici excepții, care au savoarea... ilicitului). Acceptându-se în ipostaza sa democratică, stradală, sensibilizând obiectele antipoetice, lirismul capătă un caracter antimetafizic, istoric. Dezvăluirea realului e în ea însăși o umanizare, o sentimentalizare, închizând ciclul unei inspirații de o încărcătură sufletească ce se sfiește de sine. Când exagerările de limbaj frust, observația naturalistă, deconvenționalizarea dusă până la sarcasm (câteodată, până și dincolo necesitățile, literare totuși, ale frondei!) sunt măști ale unei implicări în trăire, grave și afectuoase, mijloace de a dejuca sublimul ‘demodat’. Indiscreția aplicată asupra unui spațiu insipid, apelul la un cod rebarbativ trădează o energie a reformulării, în compania, de bună calitate, a numeroși poeți de la noi și de pe alte meridian”. ■ Laurențiu Ulici consemnează, la „Prima verba”, debutul lui Ovidiu Moceanu cu *O privire spre Ioan*. ■ Zigu Ornea semnează un amplu, documentat și aplicat studiu despre *Gherea și specificul esteticului*. ■ Mihai Beniuc publică un grupaj de patru scurte poeme. ■ La rubrica „Confruntări”, Eugen Simion scrie, sub titlul „*SUNETUL STINS AL TIMPULUI*”, despre poezia lui Victor Felea: „Victor Felea este un spirit esențialmente elegiac, asaltat de mici neliniști, un bucolic confruntat zilnic cu contrastele vieții citadine. Structura lui sufletească pare aceea a unui om al colinelor, închis dar nu posac, dăruiț muncii, hotărât să nu tulbure pacea lucrurilor. Cu greu poți afla în poezia lui o extravagantă, o insolență, o ridicare neprevăzută de ton, un accent al indignării... A treia carte se numește *Voci puternice* (1962): titlu înșelător, vocea este, în continuare, calmă, egală cu sine, sigură dar modestă, cuminte. Poemele sociale nu-i reușesc nici aici lui Victor Felea. Sunt prea expositive, fără un pregnant accent al subiectivității. Mai multă substanță lirică au micile pasteluri, reveriile în preajma lumii vegetale. [...] Poezia lui Felea este, în fond, un veritabil jurnal meteorologic. O meteorologie lirică, desigur, o reacție a spiritului la modificările materiei. Anotimpurile, ceasurile zilei și vârstele nopții, apoi, din nou, diminețile, amiezile, serile potolite și serile ploioase, angoasante, provoacă un șir neîntrerupt de stări de suflet pe care poetul le notează fără a căuta metaforele strălucitoare. Oriunde deschidem cărțile lui dăm peste dimineți prozaice ‚totuși frumoase’, zile ce se sfârșesc și provoacă gânduri esențiale, iar gândurile dau o tristețe care nu-i numai a poetului, ci și a timpului însuși, aflăm ploi nocturne ‚cu vuiet fraged’, nori fumurii ce ‚se duc spre vest’, ceți vestitoare de somn, amiezi de vară și,

iarăși, dimineți înnegurate și cenușii de toamnă, dimineți iritante de primăvară... Poetul este ineputabil în nota asemenea schimbări de climă și, în legătură cu ele, modificări ale vieții interioare. Uneori astfel de oscilații duc spiritul spre marile simboluri ale ființei și ale cosmosului. [...] La alții verbul galopează în versuri, adjectivele scot nerăbdătoare capul din propoziții, substantivele cuceresc ca o cavalerie rapidă spațiul imaginației. Lipsite de combustia primară, anonime, fără culoare, somnoroase, cuvintele circulă iritant de anevoios în textele autorului clujean; rolul lor nu este să se impună în memorie, ci să numească direct și simplu obiectele și relațiile normale dintre ele. Puține versuri se pot reține din această cauză. De aici a venit și rezistența criticii, nemulțumite de o scriitură, s-a zis, prea prozaică, fără imaginație. Poemele sunt, adevărat, prozaice uneori pentru că așa le vrea autorul, de cele mai multe ori pentru că în simplitatea, cuminența, prozaismul lor nu reușesc să semnifice ceva esențial și profund, însă că ele n-ar avea imaginație și, în genere, că poetul n-are capacitate de invenție, asta nu mai este adevărat. Estetica pe care o respectă Victor Felea dă roade mai ales în ultimele volume publicate (*Sentiment de vârstă*, 1972; *Cumpăna bucuriei*, 1975; *Reminiscențe naive*, 1977; *Gulliver*, 1979), unde aflăm versurile cele mai reușite. Poezia devine tot mai mult, aici, un suspin al timpului și se îndreaptă, cu mai mare curaj decât până acum, „către ceva ce se află în afara cuvintelor”. Apare chiar o nemulțumire față de limbajul poeziei. Felea simte obstacolele ce stau în calea comunicării, în primul rând o inerție structurală, o împotrivire ce vine din adâncurile ființei: ‘Scriu cu neputința mea de-a scrie / Scriu fără vlagă fără poezie / Dar încerc să mă strecur în cuvinte / Ca un animal supus și cuminte’. Să se observe că scrișul a devenit mai alert, sarcasmul este un alcool care face să se miște mai repede vorbele în arterele poemului. Tăcutul, inertul, somnorosul liric transilvan slobodă caii imaginației în poemele care deplâng tocmai lipsa imaginației. Sunt câteva definiții lirice substanțiale în aceste cărți scrise sub amenințarea sentimentului morții. Ele se revendică din ‘legile simple ale trecerii’ și se bizuie pe ‘poruncile aspre ale răbdării’. Poetul însuși a devenit, ca Nerval, ‘blândul turn al Melancoliei’. Meteorologia lirică începe să fie racordată la sistemele universului și tinde să devină, timid e drept, o cosmogonie: ‘... întregul suflet e undeva pe-afară / în ecoul tuturor lucrurilor, / în sunetul stins al timpului nemărginit, / în vibranta analogie cu întregul univers’. Se simte mai bine în poemele dominate de ideea timpului și a transcendenței influența lui Blaga. E locul de a spune că poetul *Nebănuitor trepte* a fost continuat în poezia postbelică în două feluri cel puțin. Poeții de la *Steaua* au cultivat cu discreție panismul în mici pasteluri spiritualizate. Tinerii din anii '60 preiau și dau o accepție mai profană expresionismului blagian în poeme ce exaltă miturile lumii țărănești amenințate de civilizația industrială. Pentru că n-au curajul să aducă îngerii în oraș, ei fac să circule faunii printre mașini și evocă duhurile pădurii în poeme delirante. În versurile lui Felea, Blaga intră sub înfățișarea

dintâi, stimulând la placidul poet gustul, repet, pentru meditația asupra tainei și a trecerii. Poezia din urmă își înfige rădăcina mai ales în „huma crispată de taine”. Plopul galben ce tremură pe deal e îmbrățișat de timpul orb ca și poetul ce se simte cuprins, închis (simbol cunoscut) în fibrele arborelui umflate de crepuscul. Apare mai stăruitor senzația de oboseală a materiei, sentimentul de tîrziu și frig în suflet („eu însumi îngălbenind la un sărut al timpului”). În călătoriile lui poetul este mereu însoțit de steaua palidă a singurătății („stai mic lângă piramida singurătății tale”). Bucolismul lui Felea este corectat energic de o gândire ce cutează să pună în discuție cu mai mare acuitate mersul lumii și nenorocul destinului: „Se pregătesc triumphiuri zboruri nalte / Se întristează frunza dând să plângă / Semințele adorm în cuiburi calde / Fuge o ploaie prin văzduh nătângă // Mi-e gândul dus la ierburi și la râuri / La pacea din pământuri și din vânt / La norii albi întinși subțiri în brăuri / La toate dulcile iluzii câte sunt // Stau la fereastra mea într-o pierzare / Și nu știu suflète dacă suspini / Ori plopii inventează-n larga zare / O nostalgie ca un câmp cu spini”. Poemul însuși își modifică, am impresia, ritmul și limbajul, o anumită nerăbdare se observă la autorul care ne promite, într-un loc, să rămână până la capăt ‘o instituție a răbdării’. [...] Ce este de prețuit, întâi, la Victor Felea este credința și perseverența lui într-o formulă de poezie dificilă din cauza simplității și aparentului ei prozaim. Poetul a străbătut un drum lung și marginal, luptând cu neînțelegerea altora și cu inerțiile proprii. Și-a învins tradiționalismul inițial prin cultură și voința de modernizare. Fapt demn de admirat pentru că, dacă nu ne putem alege firea, așa cum nu ne putem alege părinții, suntem răspunzători de ceea ce facem cu firea noastră și ceea ce devenim. Pentru a deveni poetul notabil din ultimele cărți, Victor Felea a sacrificat un mare număr de însemnări inexprsive. Din huma notației simple au ieșit, în cele din urmă, poemele de o melancolie transparentă”.

● [„**Tribuna**”, nr. 36] La rubrica „Rememorări”, Mircea Muthu scrie despre romanul lui Eugen Barbu, *Groapa*. ■ Victor Felea semnează, la „Viața literară”, o cronică a volumului IV din *Temele* lui Nicolae Manolescu, volum care „se citește cu un real profit și cu permanente satisfacții intelectuale. E o carte în care ideile sunt trăite și dialogul cu ea e unul stimulator”. ■ Petru Poantă recenzează volumul Cornелиei Maria Savu, *Aventuri fără anestezie*.

9 septembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 37] Corneliu Leu deschide numărul cu un *Imn la portul Chilia*, un text în proză despre „reînscriserea Chiliei în istorie ca fapt de edificare socialistă”. ■ La „Convorbirile *Contemporanului*”, George Cușnarencu și Nicolae Iliescu consemnează un interviu cu Eugen Todoran, *Din contemporaneitatea lui Maiorescu în zilele noastre*. ■ Laurențiu Ulici scrie despre *Figurile implicării*: „Literatura, în special literatura epică, oferă numeroase exemple din toate felurile de implicare și de toate gradele, semn că

problema însăși a stat și continuă să stea în atenția scriitorului, mai cu seamă a celui care se consideră și se vrea el însuși implicat în istoria timpului său. Prolificitatea universală a romanului politic, de pildă, roman prin excelență al implicării, e cât se poate de grăitoare. Nu încape îndoială că în proza românească de azi implicarea este și subiect și obiect al discursului epic; scriitorul se simte implicat cu demnitate în dinamica istoriei contemporane și, totodată, se arată interesat de observarea și investigarea fenomenului implicării în diversitatea exprimărilor sale și în intenția revelării specificității lui pentru perimetrul socio-istoric autohton. Semnificativă este, ca o consecință a dublei implicări a autorului și a personajului, absența sau (cel puțin) estomparea obiectivismului narativ, impersonal și steril pe de o parte și prezența tot mai pronunțată a angajării ideologice și politice, pe de alta. Atitudinea auctorială (semnificantul implicării) se revelă deopotrivă în simpatia pentru una sau alta din 'figurile' implicării propuse de personaje și în retorica narativă, străbătută de unda reflexivității ce conturează, de regulă, harta unei opțiuni. Se vede asta bine mai ales în romanele întoarse asupra 'obsedantului deceniu', dar e detectabilă, ceva mai greu din pricina lipsei de distanță, și în romanele despre realitatea deceniilor șapte și opt. Caracteristic pentru atitudinea scriitorului de proză contemporană și ca atare, pentru opțiunea sau pentru condiția implicării sale este faptul că indiferent de dominanta materiei narative (socială, politică, psihologică) ochiul vede realitatea epică prin lentila legii morale. Noul moralism ține să recupereze odată cu adevărul dreptatea și, când nu se împiedică (se mai întâmplă) în decodări maniheiste, izbutește. În ce privește implicarea personajului, semnificativă mi se pare încercarea de întocmire a unei hărți complete din care să nu lipsească nici una dintre direcțiile de implicare, dar din care să se înțeleagă limpede că dacă actul implicării este, în sine, o fatalitate, efectele lui sunt o funcție a personalității celui implicat, a caracterului, inteligenței, temperamentului și, nu în ultimul rând, a moralei personajului. În măsura în care opțiunea autorului are reflexe în felul de a se implica al personajelor, o tentă de dogmatizare va fi greu de evitat, important este însă ca modelul sugerat să nu-și revendice (ori să nu-i fie atribuită), pentru a nu deveni ridicol, o anamneză în afara paginii literare. Lucrul cel mai bun câștigat de personajul prozei noastre contemporane, am numit deprinderea de a nu sacrifica adevărul de dragul dreptății sau dreptatea de dragul uitării, este rezultatul major al unei implicări auctoriale interogative și reflexive, singura în fond autentică. În această privință literatura a întrecut realitatea și asta e măgulitor pentru demnitatea morală a scriitorului, pentru ceea ce fixează el ca ideal comunist. Examinarea critică a contextului, revelarea esenței acestuia, înscrierea activă în ceea ce propria conștiință morală sesizează ca bine, respingerea exprimată a mistificărilor și încă alte etape ale implicării sunt pentru mare parte din personajele prozei noastre de acum stabilopozi în golful agitat al lumii epice. Dar despre implicare și strategiile ori figurile ei în

realitatea și literatura contemporane s-ar putea scrie nu un articol ci o carte. Rândurile de față nu vor decât să atragă atenția asupra unui lucru îndeobște neglijat, probabil din cauza evidenței și anume, conchizând, că implicarea (istorică, ideologică, politică) e gândire liberă actualizată sub regim moral”.

■ Tot în cadrul „Dezbaterilor *Contemporanului*”, Henri Zalis semnează o *Pledoarie pentru eposul socialist*: „În zilele noastre conflictul dintre morala burgheză și morala muncitorească, dintre nesocial și suprasocial, dintre individualism și colectivism recunoaște în roman o mare, urgentă prioritate. În numele ei, vorbim tot mai des despre romanul socialist, ca despre o tendință a prozei de respirație care încorporează, deopotrivă, romanul-anchetă, romanul-parabolă, romanul istoric, cel filosofic etc., într-un amplu făgaș deschis la anti-tezele lumii moderne, încrezător în conjuncția dintre individ și epocă, între substanțele sufletești și chemările conștiinței. Odată cu adeziunea la principiile evului comunist scriitorul, ca și cititorul, știu că negativitatea trecutului, rămășițele vechiului, anumite înțelegeri retrograde ale evoluției sociale, cu depășirea iremediabilă a lacunelor și rămânerilor în urmă, se înscriu pe harta romanului, o condiționează pozitiv. Desigur, fără o articulare estetică nici un mare adevăr nu dobândește maturitate expresivă. Cum să pricepem altfel că marea literatură este sensibilă la nou și îi poartă pe mai departe mesajul. Că ea dezbate incitant ideile epocii fără să-i forțeze organicitatea. Tocmai neîmpăcarea cu vechiul, cu realitatea burgheză, cu etica ei disolută exaltă romanul socialist. Forța inspirației lui cuprinzătoare hrănește ce noi numim actualitatea. Când ne gândim ce viață lungă a avut romanul burghez ne transpunem în perspectiva cititorilor de azi și de mâine. Ei vor aprecia cu temei adresa socială a unei literaturi de mari deschideri. Actualitatea aparține acestor deschideri, le propune un punct de sprijin. Este exact înțelesul pe care cele mai înalte foruri de partid îl proclamă când recomandă prozei contemporane să fie oglinda cuprinzătoare a tot ce proiectează socialismul triumfător asupra existenței umane”.

● [„*Flacăra*”, nr. 36] George Arion consemnează un interviu cu Virgil Teodorescu, despre libertate, despre copilăria și adolescența acestuia, experiența de portar de fotbal, începuturile poetice, calitatea de utecist, experiența suprarealistă etc.: „Numai valoarea unei poezii îi decide destinul. Marea poezie nici nu poate avea alt criteriu. Doar cu o astfel de poezie se poate face educația estetică a publicului. Dacă îi pui la îndemână doar producții ieftine, edulcorate, nu reușești să impresionezi pe nimeni. Trebuie din nou să mă repet: imaginația revoluționară aparține, în primul rând, poeziei. În condițiile luptei de clasă, orice poem care conține o încărcătură afectivă și artistică suficientă împotriva oprimării sau contribuind la edificarea unei societăți avansate, poate fi considerat operă militantă. Un poem, deci, e cu atât mai valabil și servește cu atât mai bine proletariatului în diferitele faze ale luptei lui revoluționare, cu cât această încărcătură, despre care vorbeam mai

sus, e mai solidă. Dar forța emoțională a acestei încărcături nu își află sursa decât în descoperire și inovație, eliminând din moștenirea culturală tot ce nu viază, ce gâfâie”. ■ Tania Radu recenzează destul de neutru romanul lui Platon Pardău, *Tentația*. ■ Florin Mugur scrie despre poezia lui George Iarin, pornind de la volumul *Ziar de seară*. ■ La rubrica „Constelația lirei” numărul cuprinde două grupaje de poeme semnate de Gheorghe Tomozei și de Radu Cârneli.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 36] La rubrica sa, „La judecata de apoi a poezilor”, Eugen Barbu se mai răfuește puțin cu poezia nouă, plecând de la volumele *Play Back* de Adi Cristi și *Cinci cântece pentru eroii civilizatori* de Ion Stratan: „Arbitrariul și lejeritatea poeziei mai noi au produs, evident, și versuri bune; din păcate, ele sunt rare și trebuie să scodolești multă vreme pentru asta în gunoaiile unei lirici manufacturiere care cade în scabros, libertinaj de cuvânt și paranoie, cum vom demonstra. Ciudat este că exigenții redactori de carte de altădată au devenit peste noapte de o îngăduință vecină cu inconștiența. Când poeți serioși nu găsesc loc în planurile editoriale și sunt siliți să-și publice volumele la ‘Litera’ pe bani proprii, niște gălăgioși constituții în *team*-uri invadează lirica noastră cu produse sub orice nivel exultate de o critică pe care nu știi cum s-o numesc: iresponsabilă sau provocatoare. Se dau diplome în numele modernismului, prin care, cel mai ades, se înțelege inanitatea poeziei ca program. Fete cu diplome universitare, cine știe cum obținute, eliberează certificate și bătrâni școliți la gravitatea clasicismului, din spaima de a nu părea înapoiți, aplaudă și ei cât pot exhibițiile nefericiților care vânează cuvinte rare, cât mai de neînțeles pentru a trăda o cultură inexistentă, pentru că de talent nu mai poate fi vorba: talent însemnând, înainte de toate, selecție, eliminarea reziduurilor, ordonare a materialului și așa mai departe. [...] O poezie fabricată, nu din pălărie, pentru că moda asta s-a fumat, o poezie arbitrară până la ultima consecință, o poezie ce poate fi citită de la cap la coadă și invers fără să existe vreo diferență, iată scopul secret al ‘noului val’ pe care, să ne înțelegem nu-l condamn în întregime, pentru că în el există și persoane demne de stima noastră poetică”.

● [„Cronica”, nr. 36] La „Cronica literelor”, Ioan Holban recenzează romanul *Peștele cel mic* al lui Ion Lilă, roman ce „se citește cu interes atât în unele din secvențele sale remarcabile (parabola acvariului, de pildă), cât și în întregul său. ■ La „Mențiuni critice”, Mariana Codruț scrie despre cartea de poezie a Florenței Albu, *Poem în Utopia*. ■ N. Barbu publică articolul *Al. Vlahuță – azi*, în contextul împlinirii a 125 de ani de la nașterea scriitorului. ■ N.A. Ursu publică un articol oarecum polemic (*Și totuși „Occisio” nu este opera lui Ion Budai-Deleanu*), în raport cu un text al Elvirei Sorohan dintr-un număr anterior al „Cronicii”.

● [„Orizont”, nr. 36] Mircea Mihăieș recenzează, sub titlul *Lecturi particulare*, trei cărți; prima carte recenzată este *Teme 4* a lui Nicolae

Manolescu: „Nicolae Manolescu posedă un remarcabil spirit al ‘răstălmăcirii’ unor adevăruri verificate și așezate în vitrina axiomelor intangibile. Nimic nu-i face criticului mai mare plăcere decât a întoarce pe dos, ca pe o mânășă, prejudecățile ori măcar lucrurile bine fixate în chingile istoriei culturale”; cea de-a doua carte este *Lecturi libere* a lui Gabriel Dimisianu, „binevenită lecție de patetism intelectual, binevenită lecție de contemplare”, iar a treia, *Sinteza sadoveniană* de Mihai Cazacu, „victimă (cât de inocentă?) a curentului grafoman”, despre care cronicarul concluzionează: „Frazele aberante ale lui Mihai Cazacu ne-au reamintit, dureros, că tipărirea fiecărei cărți înseamnă moartea unui copac”. ■ Paginile de literatură cuprind grupaje de poezie de Ion Căliman, de Mihai Traianu, o proză de Gheorghe Schwartz, *Fereastra luminată*, și un fragment de roman de Corina Victoria Sein. ■ Al. Cistelean scrie despre literatura lui Dan Verona, inclusiv despre romanul *Îngerii chilugi* care demonstrează că „Dan Verona e poet orice-ar face. Un poet preocupat de recăpătarea demnității orfice, dar ai cărui ochi ațintiți asupra realului nu reușesc să facă din aceasta o Euridice”.

10 septembrie

• [„*Lucefărul*”, nr. 36] Sub titlul „*În patria sa...*”, Paul Anghel scrie despre Edgar Papu căruia i se datorează „cea mai amplă, mai sistematică și mai profundă meditație asupra formei și a dinamicii formelor, trecând prin ideea de stil”: „Nu mă pot încumeta să-l îngheț pe Edgar Papu în câteva linii; forma domniei sale e opera, cum recent s-a și spus, în splendoarea sa deschisă. Tot ceea ce pot divulga, în temeiul unei adânci intimități cu opera, este că acest om are o credință, un pământ și un cer. Atotcuprinzătoare, tonică, iradiantă, această credință trimite asupra culturii noastre un suflu magnetic ce emană dintr-un punct de maximă concentrare și ardere. În acțiunea sa înnoitoare, Edgar Papu are discreția punctului, când e cosmic. Și lumea primește arderea, văile culturii au nevoie de acest suflu chintesențial, al umanului. Iată arta, iată umanul!”. ■ La „*Cronica literară*”, Paul Dugneanu recenzează volumul *Poeme nouă* de Mircea Ivănescu: „Poezia lui Mircea Ivănescu este un recitativ murmurat la nesfârșit, pe alocuri monoton sau chiar plictisitor, dar care sfârșește prin a crea o seducție hipnotică, transcendentală. Aș afirma că volumul *Poeme nouă* este excepțional; poate este mult, dar, în același timp, și puțin”. ■ Un întreg grupaj, venit în continuarea articolului lui Paul Anghel, îi este dedicat lui Edgar Papu, sub genericul *Tradiție și umanism*; textele sunt semnate de Gheorghe Suci (Profesorul), Amita Bhoșe (Eminescologul), Marian Vasile (Spiritu de renaștere) și Constantin Sorescu (Protocronism și sincronism. Drumul spre un concept). ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Nicolae Dan Frunteletă, Ileana Bucovină Isbășoiu, Mirela Mitrofanovici, Viorel Tudose, Ion Trif Pleșa, Marian Barbu, Gabriela Negreanu, Tiberiu Dăioni, Mircea Șoncuteanu, Martin Culcea, Mihai Culman, Florentin Palaghia, Călin

Angelescu, Cornelia Mureșan. ■ La rubrica „Laborator poetic”, Cristian Moraru semnează o cronică (*Text și întemeiere poetică*) a cărții lui Ion Stratan, *Cinci cântece pentru eroii civilizatori*, „cea mai interesantă experiență întru ermetism a unui tânăr poet, evident susceptibilă de ameliorări, dar ale cărei performanțe transformă interpretarea majorității textelor produse până acum realmente într-un privilegiu”. ■ La rubrica „Pseudo-cultura pe unde scurte (XXXIII)”, Artur Silvestri scrie despre *Doi traducători mărunți*, Șerban Cristovici și Alain Paruit. ■ Tatiana Slama-Cazacu publică un text despre Roman Jakobson, *roman Jakobson: așa cum l-am cunoscut*.

11 septembrie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 37] Constantin Sorescu recenzează entuziast cartea lui Corneliu Ostahie, *Experiențe pe sufletul viu*. ■ Nicolae Băciuș scrie, sub titlul *Înălțarea la poezie*, despre lirica lui Ion Mureșan.

15 septembrie

● [„Ramuri”, nr. 9] Sub titlul *Fertila neodihnă*, Gabriel Chifu scrie un articol aniversar dedicat lui Adrian Păunescu, la împlinirea vârstei de patruzeci de ani. ■ Marin Sorescu publică un studiu destul de extins, *Borges sau „infini-tul care începe de la degetul mare”*. ■ Ovidiu Ghidirmic scrie despre *Romanul de tip „puzzle”*, formulă critică sub care așează proza lui D. R. Popescu. ■ Mihaela Andreescu recenzează, sub titlul *Poetica tensiunii neaparente*, volumul *Versuri* al lui Aurel Rău: „Interesul major al poemelor se descoperă, astfel, în fuzionarea planurilor distante – a orizontului fantezist, vizionar și a celui concret, tangibil. Sensibilitatea intelectuală a lui Aurel Rău asigură un salt nespectaculos, dar marcând puternic organizarea internă a textului, dincolo de incinta intimistă, compactă, în care se află obiectele apropiate și familiare, până în punctul de unde privirea cuprinde iradierile simbolice, haloul de stranie-tate și capacitatea de comunicare obturată de însăși vecinătatea cu ele”. ■ *Poezia reîntemeierii* este titlul cronicii semnate de George Popescu la volumul lui Ion Horea, *Cântec de dragoste pentru Transilvania*. ■ Constantin Zăr-nescu publică o proză scurtă, *Povestire despre un taur*. ■ Începând cu acest număr, revista „Ramuri” găzduiește, în partea mediană a sa, o altă publicație, „Gorjul literar” (supliment literar realizat de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Gorj în colaborare cu revista „Ramuri”; anul. XV, nr. 9 (serie nouă), cu un colectiv redacțional format din Ion Mocioi, Nicolae Diaconu, Nicolae Vinătoru, Zenovie Cârlușea, Ion Sanda). ■ Paginile de poezie includ grupaje de poeme semnate de Felix Sima, Petre Tănăsoaica, Ștefan Tunsoiu, Petre Ivancu și Sorin George Vidoe. ■ Romulus Diaconescu scrie, sub titlul *Conștiința teatralității*, despre dramaturgia lui Aurel Baranga: „Firește, scrutând astăzi teatrul lui Baranga, se observă anumite slăbiciuni care pro-

vin tocmai din consecvența metodei. Studiindu-și eroii în diferite etape de evoluție a societății, al căror limbaj radiografiază conul de umbră al fiecărei etape, ei par a fi vocile recutate de pe o lungă bandă de magnetofon. Ceea ce șochează în prima parte, plictisește după aceea. Într-un anume sens, teatrul lui Baranga este un document. Ceea ce poate nu e puțin”. ■ În finalul numărului, George Muntean dă publicării (sub titlul *Epoca de formațiune a lui Mircea Eliade*) un articol inedit semnat de Dinu Pillat, o recenzie indirectă a volumul I (1966) al *Amintirilor* lui Mircea Eliade.

● [„România literară”, nr. 37] După primele pagini ideologice, urmează un eseu despre *Demnitatea literaturii* semnat de Francisc Păcurariu. ■ Zoe Dumitrescu-Buşulenga, într-un articol intitulat *Erudiție și umanitate*, realizează un frumos portret, empatic, al lui Edgar Papu, în calitatea sa de profesor și de critic și istoric literar: „Când cobora de pe podium, îndepărta brusc de la sine somptuoasele brocarte ale erudiției sale sărbătorești și se îmbrăca în mohorâtele, smeritele straie ale fireștii simplități, ale suavei candori a inimii. Își relua surâsul binevoitor, modestia proverbială cu care se făcea egalul nostru și al oricărui om de pe lume. Își relua și îndoiala, nobila umilință dubitativă care depășește simplele date ale unei atitudini filosofice carteziene și ne poartă spre alte strungi ale sufletului, spre practica superioară a unei vieți morale și spirituale. Căci Edgar Papu nu întreține dubii decât cu privire la sine, el acordând semenilor săi creditul unei nelimitate bune credințe, în așa fel încât se pleacă plin de respect asupra oricărei păreri oricât de stângace ori de ciudată. Când, cu ani în urmă, un coleg de catedră nou venit emitea despre *Divina Comedie* niște idei năstrușnice, profesorul încerca să-și amintească, pentru a salva de ridicol pe ignorantul coleg, de o ipoteză cumva analogă, emisă prin secolele XIV-XV de un exeget mai specios al lui Dante. O făcea nu numai cu bunătate, ci cu seriozitate, cu gravitate, acuzându-se numai pe sine de neștiință și izgonind cu sinceritate absolută orice bănuială la adresa unui semen, chiar când lucrurile erau flagrante, oricând gata să scuze, generos, poate prea generos, pe ceilalți. Practicând prin decenii această tehnică a uitării de sine în favoarea oamenilor, s-a eliberat de egoism și a atins un prag al unei neturburate seninătăți”. ■ Pagina 6 a numărului, dedicată poeziei, include trei grupaje cu poeme de Cristina Tăcoi, Miron Țic, Silvia Chițimia. ■ Șerban Cioculescu, prezintă documentat și erudit, ediția critică a *Poeziilor, I, 1906-1918* ale lui Ion Pillat, ediție îngrijită de Cornelia Pillat și cu un studiu introductiv de Adrian Angheliescu. ■ La rubrica dedicată „edițiilor”, Zigu Ornea se apleacă asupra ediției îngrijite de Valeriu Râpeanu din volumul *Mărturii în contemporaneitate* al lui George Mihail Zamfirescu. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu (*Jucătorul de cărți*) scrie despre culegerea de cronici literare a lui Mihai Dinu Gheorghiu, *Reflexe condiționate*: „Într-o spirituală postfață la recenta sa culegere de cronici literare (*Reflexe condiționate*), Mihai Dinu Gheorghiu compară în glumă pe critic cu un ‚cartofor’ — indicând termenului și o etimologie ‚doar

pe jumătate adevărată': din gr. *pherein*, a purta, și din ngr. *hartophoros*, influențat de carte, — așadar cu o persoană care „își poartă cărțile cu el prin tot locul, influențat fiind de ele mai mult decât s-ar crede”. Și încheie, pe linia aceluiași ioc de cuvinte (*les jeux sont faits*, cărțile sunt date criticului): „Pe masa lui de (a criticului — n.n.), de «joc»-, se întâlnesc hazardul și speranța, criticul încercând să le dea prin cărți, din cărți, o expresie coerentă, un destin. Iată de ce nu trebuie să-l privim cu suficiență pe acest risipitor, trăind de pe o zi pe alta și de la o carte la alta: el are, în felul lui, grija zilei de mâine. Citind ce ne este dat în cărți”. Analogia (instructivă și aproximativă ca toate analogiile: *comparaison n'est pas raison*) se referă mai puțin la critic în general și mai mult la cronicarul literar, la condiția lui dublă, cititor în prima instanță și de cititor care nu-și alege singur (de fapt!) cărțile. Nu înțeleg, de aceea, concluzia postfeței unde o frază a lui Genette — „lira bien qui lira le dernier” — este utilizată spre a se semna un presupus complex al criticului, etern secundant al scriitorului; ca să fie nimerită, fraza trebuia adaptată, cu orgoliu, la condiția cronicarului și anume în felul următor: „lira bien qui lira le premier”. Asta în ce privește obligația cronicarului de a risca, așteptând un recurs oricând posibil. În ce privește alegerea cărților, ce să mai spun? Nu există cronicari exhaustivi. Orice culegere de cronici va fi fatalmente parțială: cu atât mai mult cu cât la „hazardul” aparițiilor trebuie adăugat acela al rubricilor, al posibilității practice de a se consemna producția de carte. Mihai Dinu Gheorghiu a scris, ca oricine, despre acele cărți care au apărut în perioada în care el a ținut cronică. Omisiunile îi sunt, deci, mai puțin semnificative decât opțiunile. Felul în care *Reflexe condiționate* alege și grupează titlurile n-avea nevoie de nici o justificare. Faptul de a conține una — printre rânduri — indică o nostalgie a omului de meserie, care-l onorează, dar nu mai mult. Căci nu e nimic de făcut. Rămâne frumusețea metaforei care înnobilează hazardata noastră îndeletnicire. Mihai Dinu Gheorghiu se numără printre bunii critici tineri pe care ni i-a dat lașul în ultimii ani, alături de Al. Dobrescu, Ioan Holban, Val Condurache, Daniel Dimitriu. Luca Pițu, Dan Petrescu, debutanți majoritatea de „Dialog” și de „Convorbiri literare”. Câțiva sunt foiletoniști, câțiva esești, alcătuind o „școală” la fel de interesantă ca aceea clujeană din jurul „Echinoului”. Întâiul lucru care se observă la el (și, desigur, în proporții variate, și la ceilalți) este o scriitură fină, cultivată, inteligentă. La curent cu limbajul modern al criticii (și înclinat, cum o arată prima carte, despre Adela, ca și numeroasele „trimiteri” din cronici, spre critica psihologică). Mihai Dinu Gheorghiu are totuși stofă de artist, preferând pedanteriei sau savantlăcului o expresie liberă, eseistică. Dacă nu ignoră grilele moderne, le folosește totuși cu măsură, scontând și pe plăcerea cititorului, nu numai pe epatarea lui așa zicând științifică. Temperamental, e înrudit cu Mircea Martin sau Livius Ciocârlie (despre care scrie cu neascunsă simpatie). Mai puțin „extravagant” decât Luca Pițu, se deosebește și de directetea tăioasă a lui Al. Dobrescu, alegând o linie mijlocie. Expresivitatea textelor

lui nu provine nici din exces, nici din ‚originalitate’. Stilul este elegant și precis, tehnic, pătat, cum ar fi zis G. Călinescu, de formule care-i dau culoare: scrisorile sunt niște ‚rude timbrate ale jurnalului’ intim, care la rândul său a devenit ‚un soi de secularizare a actului creator’, urmând ‚să consemneze un schimb de locuință între turnul de fildeș și apartamentul de bloc, dacă se poate și împărțit cu alții’. [...] Dintre cronicile cuprinse în culegere, cele mai interesante sunt consacrate criticii. Ele permit o dezvoltare subtilă a tipului de discurs predilect și anume acela ‚ideologic’. Poezia (Dimov, Baconsky, Brumaru, Cezar Ivănescu, Dorin Tudoran. R. Vulpescu, Mazilescu, Gh. Azap) e privită oarecum prea rațional-psihologic, iar proza (în articole care mi se par ceva mai vechi), descrisă fără plăcere analitică și de aceea cam expozitiv (Buzura, Nedelcovici, Bănulescu), cu excepția jurnalelor sau a câtorva opere de o factură specială (Radu Petrescu, M. H. Simionescu, Petru Creția). O mențiune deosebită ar merita cronică la *Don Juan* de N. Breban, în care comentatorul, în general reținut, se lasă contaminat parcă de verva romancierului, producând unul din cele mai remarcabile texte din volum. Critica criticii este atentă și plină de observații subtile. Mihai Dinu Gheorghiu are, peste tot, punctul lui de vedere, încât caracterizarea nu ocolește obiecțiile. Este o critică de nuanțe, greu de realizat de obicei în rezezeala fatală a cronicii, pe un ton de o maximă urbanitate, chiar atunci când ironia mustește din fiecare rând. Cu multe caracterizări (și, implicit, judecăți) putem fi de acord fără dificultate. Exemplele care urmează sunt menite să întărească această idee, dar și să sugereze finețea comentariului. Iată tipul analogic de analiză: ‚Definitiv pentru critica lui M. Iorgulescu este aspectul de viață literară transcrisă, o transcriere, desigur, ea însăși literară, nu literală! Autorii fac corp comun cu opera, existența lor socială și amprenta psihică se completează într-o singură dimensiune comportamentală cu textul pe care-l generează.[...] De strajă în viața imediată, critica *Rondurilor de noapte*, ca și aceea din volumele care le-au urmat, îngăduie literaturii să viseze în liniște la planurile ei de a doua zi’. Sau: ‚Alexandru George preferă totdeauna, și acest lucru e, cred, deosebit de semnificativ, să poarte discuția pe terenul obiectului, chiar dacă punctul de plecare îl constituie o interpretare (sau mai multe) nemulțumitoare.[...] Critica lui se încadrează vizibil unui curent larg, tradițional, din critica noastră literară, atentă la aspectul instituțional al valorilor, la păstrarea intactă a «puterii» venerabilei instituții a literaturii naționale. Și, pentru a fi ferită de anchilozare, unele remanieri ministeriale în republica literelor se dovedesc rentabile, criticii revenindu-i exercitarea acestui drept public. De unde și dublul aspect, «profesionist» și «amator» al îndeletnicirii criticului, similar celui al gazetarului în jocul democratic al puterii presei: observator, el participă din afară, fiind însă, prin chiar statutul său și prin reacțiile pe care le provoacă luările sale de poziție, participant integrat sistemului, veghindu-i buna funcționare’. Stilul pur tehnic e vădit în schimb în caracterizarea lui Ion Pop: ‚În lectura lui Ion Pop, Nichita Stănescu e în același timp un poet

al acțiunii transfiguratoare a lumii și al spectacolului ei, fapt ce presupune dublarea construcției pozitive de plăcerea jocului gratuit, o adevărată dialectică a poeziei prin care, din mimetic, discursul liric devine autosemnicant'. Se înțelege că pasajele subliniate aparțin textului comentat. Acest procedeu îl reintălmim, în registru ironic, în *Miciurinisism critic* (titlul ne avertizează asupra atitudinii!), consacrat *Absidelor* lui Fănuș Băileșteanu. Pe un ton aparent serios, Mihai Dinu Gheorghiu transcrie din *Abside* numele de autori cu care s-ar înrudi, după părerea lui Fănuș Băileșteanu, poeții comentați, apoi numele filosofilor pe care i-ar fi citit, în fine formulele ce i-ar defini. Contribuția comentatorului de gradul al doilea (dacă pot spune așa) constă în a clasifica (insidios) rudeniiile și în a strecura în enumerări mici semne de îndoială: „Al. Andrițoiu este astfel urmașul (poetic) al unei însoțiri ce, personal, mi se pare împotriva naturii sau cel puțin o mezalianță («Poetul a debutat» în nota elegiacă a unui Blaga expresionist, a unui Beniuc atent la ecurile istoriei)». Printre rudele-i apropiate se mai numără Horațiu și Pillat [...] După înrudirile strict lirice se trece apoi la capitolul cunoștințelor din cele mai variate domenii, din filosofie, artă, dar și din fizică ori matematică. La Andrițoiu se citează pe larg dintr-un studiu al lui Răzvan Teodorescu despre piatra Trei Ierarhilor [...] Se conturează astfel treptat câteva dominante, liniile unor profile pe cât posibil nerestrictive, generoase. Al. Andrițoiu este un horațian pur sânge, dar de un romantism ardent, capabil totuși de o senzualitate frustă; poezia sa e impregnată de tradiționalism folcloric, îmbinând în același timp romanitatea antică și spațiul mediteranean; e un poet euforic, având umor jovial, pathos goliardic, delir senzorial, melancolie benignă, poftă de viață și jubilația zglobie a celei de a doua tinereti; versurile sale amintesc de impresionism, dar și de parnasianism'. Niciodată enumerația nu fu mai puțin inocentă! Delirul verbal al criticului e lăsat să se repete, în decupajul celui care-l comentează, și, astfel, demonetizat. Cu talent literar incontestabil, de care se servește fără exagerări, inteligent, citit, Mihai Dinu Gheorghiu este de pe acum un critic remarcabil". ■ Simion Bărbulescu recenzează volumul de poeme *Stalactitele dorului* de Vasile Andronache, iar Emil Manu semnează o scurtă recenzie plecând de la volumul *Fântâni solare* de Constanța Prundeanu. ■ La rubrica dedicată prozei, Mircea Iorgulescu scrie despre romanul lui Petre Anghel *Întoarcerea fiului risipitor*: „acut și nu lipsit de o intenție parabolică, în ciuda acumulării epice, depășește considerabil nivelul unei narațiuni de strictă observație reportericească; l-aș fi dorit, totuși, mai îndrăzneț sub aspect compozițional, mai puțin 'cursiv' în reconstituirile biografice și mai curajos în planul expresiei, prea cuminte și prea fluentă în comparație cu natura personajelor". ■ Tot aici, Sorin Titel scrie despre *Un roman de familie*, o recenzie a romanului lui Mihai Nicolae, *Noaptea roșie*, „un roman de certă valoare care poartă toate însemnele unei depline maturități artistice”, iar Ioan Adam publică o cronică a romanului *Leagănul mării* al lui Ion Brad, carte pusă sub semnul „realismului reflexiv”. ■ Laurențiu

Ulici consemnează, la rubrica sa, debuturile lui George L. Nimigeanu, cu placheta de versuri *Colinele singurătății*, și a lui Vasile Vatră cu volumul de versuri *Elegie în albastru*, „colportând locuri comune asamblate aleatoriu până la incoerență”. ■ Numărul mai cuprinde proză de Grid Modorcea, *Lumea fără oglindă* (fragment de roman), și Haralamb Zinca – *Vine o vreme...*

● [„**Tribuna**”, nr. 37] Negoiță Irimie publică, pe prima pagină a numărului, poemul *Ceașescu – România*. ■ La rubrica „Privire în actualitate”, Aurel Codoban scrie de rolul revistelor studențești în formarea și autoeducarea revoluționară a tinerelor generații. ■ Petru Poantă publică o cronică a cărții lui Victor Felea, *Istorie personală*: „Avem de-a face cu aceeași confesiune specifică autorului: amestec de tristețe resemnată, un fel de umilință simpatică și autoironie prin care încearcă, în fond, normalizarea unei sensibilități depresive. Scriitura albă, refuzul aproape integral al poetizării (am mai scris despre aceasta cu altă ocazie) reprezintă un truc. Căci ‘sinceritatea’, spontaneitatea aparentă, sunt în cele din urmă perspective literare. A scrie simplu e mai dificil, în orice caz, decât a complica. Deficitul de imaginație, banalitatea pot fi imediat sesizabile pentru ochiul cât de cât exersat. Numai că la Victor Felea tocmai în aceasta constă abilitatea: într-o reducere maximă a imaginației și în depresurizarea, reducerea limbajului la fișec, la normal”. ■ La „Cronica ideilor literare”, Adrian Marino pune în discuție volumul *Meditații critice* al lui Ovidiu Cotruș, remarcând „profilul esențial al unui critic care nu face nici un secret din orientarea sa ‘tradiționalistă’. Ea se dovedește pozitivă prin continuitate și personalitate, manifestată cu discreție, consecvență, sobrietate și seriozitate, la un nivel de exigență morală și culturală exemplară”.

16 septembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 38] O bună parte din articolele de început ale numărului sunt dedicate deschiderii anului școlar, respectiv universitar, 1983-1984. ■ Sub genericul „Stagiunea – Oglindă a importantului document programatic de la Mangalia”, câteva pagini din revistă includ opinii și luări de poziție ale mai multor directori de teatru, actori, dramaturgi: Ion Besoiu, Mihai Bredeceanu, Constantin Cubleşan, Silviu Stănculescu, Elena Deleanu, Alexa Visarion, Irina Petrescu, Alexandru Repan, Mircea Albulescu etc. ■ În cadrul Dezbaterilor „Contemporanului”, Emil Manu scrie despre *Romanul contemporan și dinamica socială*: „Ca dinamică, romanul urmează îndeaproape linia evoluției sociale; prima etapă din istoria romanului românesc postbelic este ideologică și sociologică, cea de-a doua fiind, mai ales, politică și, respectiv estetică, prima corespunzând unei revoluții cantitative, și a doua unei revoluții calitative. Valorile politice se impun strâns raportate la valorile estetice căci numai în acest mod ele devin active pe planul transformării conștiinței sociale. Adăugăm la toate acestea ideea că romanul se diversifică tipologic păstrându-și în forme specifice angrenarea în social: romane ale grupurilor sau colectivi-

tăților (în care excelează Zaharia Stancu), ale dinamicii biografice (ilustrat de Marin Preda, Al. Ivasiuc, Dinu Săraru), ale frescei sociale (D.R. Popescu, Ion Lăncrăjan), analitice (C. Țoiu, N. Breban, Mircea Ciobanu, Marin Preda), parabolice (Eugen Barbu) etc.”.

● [„**Flacăra**”, nr. 37] Radu Boureanu este invitatul revistei în cadrul interviului săptămânal consemnat de George Arion. ■ Fănuș Neagu publică un text empatic, în stilul obișnuit, *Căișorii de salcâm*, despre Radu Cârneli. ■ Textul lui Nichita Stănescu, *Critica nervoasă*, este o luare de poziție față de o recenzie a lui Laurențiu Ulici la cartea lui Florin Mugur, *Viața obligatorie*: „Eram de foarte multă vreme obișnuit cu stilul calm al lui Laurențiu Ulici – de care mă leagă nu numai o veche camaraderie literară, ci și o veche amiciție – când iată-mă surprins de mirare de un ton frizând de-a dreptul umoarea neagră și, deci, evident, anularea judecății estetice. Florin Mugur este criticat de excesul de sincronism cu toate etapele generației sale! Ce atâta mirare în asta?! După care, tot în articolul vizat apare o gravă confuzie între un defect fizic al poetului și un laitmotiv al său literar. Lucru destul de trist. În orice caz, cred că articolul ratat al lui Laurențiu Ulici îl va pune pe gânduri pe autorul lui, cu atât mai mult cu cât îmi aduc aminte că, în ceea ce mă privește, același prieten publicase o cronică foarte pozitivă despre *Epica Magna* în presa din Iași și aceeași, cu toate epitetele pe dos, la București. Atunci m-am amuzat pentru că era vorba de mine, acum mă amuz mai puțin pentru că e vorba de un coleg de generație. Cred în destinul critic al lui Laurențiu Ulici și cred că este vorba, în articolul de față, de o simplă întâmplare. Atât”. ■ Tania Radu recenzează romanul *Dragostea și revoluția* al lui Dinu Săraru, încercând să rămână cât mai la suprafața analizei pentru a-și păstra o anume neutralitate, încheind sec: „Dinu Săraru este un prozator căruia nu i se va putea reproșa lipsa de unitate”. ■ La rubrica „Constelația lirei”, numărul include poeme de Grigore Hagiu, Mara Nicoară, Vasile Zamfir, Nikolaus Berwanger, Alexandru Brad, Elena Plămadă.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 37] Eugen Barbu continua analiza volumelor lui Adi Cristi și Ion Stratn, începută în numărul anterior, sub titlul „*Ochiul în cămașă de noapte*” sau: „*Lacrime pe senile*” sau „*O viață pătrată*”...: „Împerecherea celor doi poeți este absolut întâmplătoare, autorul acestor rânduri neavând de gând să-i ridiculizeze, ci se află într-o explorare a poeziei tinere, care iată la ce ‘memorabile versuri’ a ajuns. [...] Trist este că ei, acești trișori lirici au găsit audiență la niște universitari care, cum am scris mai devreme, vor să nu fie bănuți că au rămas în urmă cu moda de la Paris sau de aiurea. [...] Pot fi certat că nu am citat până acum nici un poem întreg. Îl asigur pe cititor că nu a pierdut nimic, pentru că în atâta arbitrar și incoerență, poezii în cauză nu ar fi în stare să dea cât de cât o explicație logică produselor lor. E vorba de un dicteu automat, de o transă? Nu cred. Vorba apostolului, e mai degrabă, o vânăre de vânt”. ■ Pavel Pereș recenzează jurnalul de călătorie

al lui Nicolae Dan Fruntelată, *Lumea, ziua și noaptea*, iar George Morărel scrie despre cartea lui Neagu Udroi, *Zăpezi de miazăzi*. ■ Viorel Dinescu este, din nou, prezent în paginile revistei, cu un grupaj patru poeme.

● [„Cronica”, nr. 37] Emil Nicolae recenzează volumul de poezie *Adică* de Marcel Gafton. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de poezie *Foșnetul verii în Transilvania* de Petru Anghel. ■ Dan Rotaru publică un grupaj de cinci poeme.

● [„Orizont”, nr. 37] Lucian Alexiu recenzează două volume de poezie: *Addenda la un fals tratat de iubire* de Horia Zilieru și *Elegii vorbite* de Ștefania Plopeanu. ■ Geo Galetaru publică un grupaj de poeme, cu un mic text introductiv semnat de Cornel Ungureanu. ■ Numărul se încheie cu o pagină de poeme traduse de Mircea Ivănescu din Robert Gravesm Alastair Reid, Denise Levertov, Ted Hugues și Charles Olson.

17 septembrie

● [„Lucefărul”, nr. 37] La „Cronica literară”, Artur Silvestri scrie despre volumul IV din *Temele* lui Nicolae Manolescu, „dezamăgitoare și cu mult sub nivelul eseisticii mai vechi”, eseistica lui Manolescu părănd „să fi suferit un izbitor proces de involuție, începând de la stil și terminând, acum, și cu ‘teoria’”. ■ Marin Mincu publică o a doua parte a eseului său, *Aspecte ale poeziei actuale*. ■ Grigore Hagiu publică un grupaj de 21 de poeme. ■ Alte grupaje de poezie sunt semnate de Gheorghe Tomozei, respectiv de Sandu Ștefănescu.

18 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.774] La „Colocviile Scânteii”, în cadrul unei dezbatere realizate de Natalia Stancu, sub genericul „Făuritorii societății socialiste, modele de spirit revoluționar și dăruire patriotică. Îndatoriri ale creației teatrale și cinematografice românești”, sunt publicate intervențiile lui Mircea Albușescu (*Dialectica personajului exemplar*), Mircea Cornișteanu (*Caractere puternice, oameni vii, adevărați*), Ion Besoiu (*Eroi semnificativi pentru ideologia unei epoci*) și Mihai Dimiu (*Exponenți ai conștiinței colective*).

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 38] Adrian Dinu Rachieru semnează o cronică a romanului lui Gheorghe Schwartz, *Efectul P*: „Dar ingeniozitatea acestui roman, spuneam, nu e în primul rând tehnică. Ea stă în ‘conținut’, construind un suport fictiv pentru o carte de o densă substanță reflexivă. Gheorghe Schwartz nu acroșează cititorul și nu cultivă confesiunea lejeră. Serios și nezgomotos, aflat la al cincilea roman, prozatorul arădean propune un volum interesant, cu tentă teoretizantă, deși narațiunea fantastică, cu iz kafkian, ar conduce la altă impresie; inventivitatea sa nu se consumă jucăuș, ci pentru a numi gravele consecințe ale impersonalizării și tehnocratismului glacial, amenințând umanitatea acestui sfârșit de veac. Refrigerentul inteligenței – pare a spune Gheorghe Schwartz –

are nevoie de căldură umană pentru ca omul să rămână întreg și omenirea să supraviețuiască”. ■ Sub genericul „Adevărul despre Eminescu – gazetarul. O restituire fundamentală”, Constantin Sorescu semnează o amplă cronică a volumului de istorie literară al lui Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu – gazetarul*. ■ Dezbaterea revistei are ca temă „Personajul model” despre care scriu unii dintre cei mai aliniați ideologic prozatori ai momentului: Ion Lăncrănjan (*Examenul cel mai greu pentru prozator rezidă în capacitatea de a vedea omul*), Platon Pardău (*Să nu îndreptăm spre sufletul cititorului spre cohorte de fanteze*), Dinu Săraru (*Eroul – ființă umană!*), Francisc Păcurariu (*Viața omului contemporan și romanul*) și Artur Silvestri (*A descrie omul sub regimul necesității înțelese*).

20 septembrie

● [„Vatra”, nr. 9] Numărul este, în mare parte, împânzit cu articole ocazionate de vizita de lucru, în județul Mureș, a tovarășului Nicolae Ceaușescu împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu. ■ Dumitru Mureșan scrie despre *Poezia debutanților*, având ca punct de plecare antologiile publicate de Editura Albatros, sub titlul *Caietul debutanților*; sunt amintiți în articol Irina Airinei, Mihai Minculescu, Nicolae Mircea Benn, Adi Cristi, Rodian Drăgoi, Alexandru Mușina, Viorel Dinescu, Nicolae Sirius, Kocsis Francisko, Cristian Șișman, Romulus Bucur, Daniel Corbu, Simona Grazzia-Dima, Lazăr Lădăriu, Ion Bogdan Lefter, Sorin Miavoe, Călin Vlasie, Liviu Antonesei, Nicolae Băciuț, Alexandru Dohi, Ion Dumbravă, Nicolae Sava, Andrei Zanca, dar și doi poeți apăruiți între cei 11 debutanți în 1982 la editura Junimea: Rached Elias Daoud și Maria Mailat. ■ A patra parte din seria de cronici literare dedicate „prozatorilor ardeleni” de către Cornel Moraru are în vedere, de asemenea trei autori: Gheorghe Schwartz, cu romanul său din 1983, *Efectul P.*, „un roman de idei, o carte inteligentă și profundă”; Rodica Braga, cu volumul de schițe și povestiri *Eternități de o clipă* – „Rodica Braga se afirmă ca o prozatoare de talent, cu disponibilități reale pentru analiză și atmosferă. N-ar strica, însă, un plus de franchețe și de accente de duritate (dacă bineînțeles nu le consider doar o cochetărie la modă în literatura ‘feminină’ de azi”; nu în ultimul rând, Gheorghe Crăciun, cu volumul *Acte originale. Copii legalizate*: „Nu știm cu va evolua mai departe autorul. Maniera de până acum pare a se reduce în esență la un principiu de productivitate (să-i zicem manufacturieră și corporatistă) a textului, fără nici o frână. În asta constă și pericolul. Mircea Nedelciu, spre exemplu, a ajuns de la început la o formulă mai complexă și mai elastică. Mai ales pierderea de substanță e îngrijorătoare în textele din volum, care în goliciumea lor dau senzația de vid, de obnubilare a realului, sub potopul de cuvinte. Dincolo de aceste rezerve, Gheorghe Crăciun rămâne pentru noi un prozator original, inteligent, dotat cu o reală capacitate de autoanaliză, curajos în opțiunile sale și ferm pe pozițiile câștigate. Promite în

continuare foarte mult”. ■ Francisc Păcurariu răspunde întrebărilor lui Ion Ilie Mileșan în cadrul rubricii „Vatra Dialog”. ■ Numărul include și câte un grupaj de poeme semnate de Marius Robescu (*Cartea, Întoarcere, Mierea și norul, Proces-verbal, Surád*), respectiv de Tudor Balteș, acesta din urmă comemorat de Mircea Morariu (*Colinele lui Tudor Balteș*).

22 septembrie

● [„**România literară**”, nr. 38] Ov. S. Crohmălniceanu comentează, la rubrica „Confruntări”, *O variantă inedită a „romanului familial”*, în fapt o cronică extinsă a romanului lui Virgil Duda, *Războiul amintirilor*. ■ *Stil și personalitate* se intitulează studiul lui Ioan Buduca dedicat lui Perpessicius: „Valoarea magistraturii perpessiciene în actualitate nu rezidă numai în plăcerea recitirii ‘mențiunilor’ sale, ce nu și-au pierdut grația stilistică, ci și în importanța morală a stilului său, de elegantă și nuanțată intransigență estetică, indulgent numai pentru cine nu cunoaște valorile expresivității critice. Actualitatea lui Perpessicius este în egală măsură a stilului său dar și a personalității sale în care se armonizează o bogată ereditate critică: ferma-maioreșciana apărare a esteticului, calma toleranță a temperamentului polemic gherist și lovinescianismul unui impresionism luminat”. ■ La pagina de poezie, sunt publicați cu câte un grupaj de poeme, Radu Cârnelci, Ecaterina Țărălungă și Virgil Mihaiu. ■ Redacția revistei dedică o pagină lui Horia Lovinescu, decedat cu câteva zile înainte; scriu despre acesta Paul Everac, George Constantin și Valentin Silvestru. ■ Nicolae Manolescu, la „Actualitatea literară”, scrie despre *Circulația motivelor literare*, titlul cronicii sale la volumul lui Edgar Papu, *Motive literare românești*: „Fără a stăruii pe definirea conceptului îndeajuns de bine cunoscut cercetătorilor literaturii, autorul atrage atenția că este vorba de un element care ține de planul semnificatului din operele artistice, care ‚nu există separat de natura semnificantului’. Motivul pune, deci, în mișcare ‚un întreg dispozitiv stilistic’ și util, în tentativa criticului de ‚a schița un caracter distinctiv al literaturii române’, mai cu seamă în măsura în oare ia în considerare această unitate structurală între fond și formă. Nu e lipsită de interes nici precizarea că motivele alese îndeplinesc, în principiu, câteva condiții: pot fi regăsite, fără întrerupere, pe o durată de cel puțin un veac, în opere de valoare incontestabilă și au un caracter stenoterm, adică dependent relativ de o arie geografică. (Termenul de stenoterm este împrumutat dintr-o carte a lui Simion Mehendi unde el definește organisme animale sau vegetale care viețuiesc numai în anumite regiuni ale globului, în deosebire de organismele euriterme, răspândite pe întreaga lui suprafață). Eseurile lui Edgar Papu au în vedere opt asemenea motive: ‚absurdul’, avatarul, metamorfoza, enigma, fata morgana, dorul, ‚orientul’ și muntele sacru. Ghilimelele indică, în cazurile respective, o accepție oarecum specială a cuvântului. Nu mai e nevoie să spun că ne aflăm înaintea unei cărți foarte interesante, plină de observații de finețe

și de variate sugestii de discuție critică. Edgar Papu a fost și rămâne un mare profesor de literatură, în sensul nobil al cuvântului, ale cărui contribuții împletesc armonios cultura cea mai bogată, ideile cele mai originale și o claritate ,didactică' în expunere care sporește folosul intelectual. O parte din afirmațiile sale comportă discuții și chiar obiecții. Mi se pare firesc. Nu mă prenumăr printre adepții criticii 'politicoase' și, în fond, jignitoare pentru preopinent, care tace asupra dezacordurilor eventuale. Cu condiția de a aduce argumente (de a nu eticheta pripit), adevărata critică este totdeauna o formă a controverselor. Ea e o dispută de idei, în care, deși trebuie să existe două părți, n-au ce căuta ,procurorii' sau ,avocații' improvizați, mari amatori de procese de intenție. Și Edgar Papu și, dacă-mi îngăduie, eu însumi am avut parte de asemenea intermediari, gata oricând să ne falsifice frazele, într-un sens ori în altul. Ne-am lipsi bucuros de ei. Rămâne, desigur, întrebarea dacă și ei se pot lipsi de noi! Întâiul studiu (*Elemente de „absurd“ și „antiliteratură“ la clasicii noștri*) identifică, începând cu folclorul și sfârșind cu I.L. Caragiale, prezența motivului indicat în titlu. Concluzia este, oarecum în sensul pro-tocronismului, aceea că filonul este foarte vechi la noi, precedând apariția lui modernă la Alfred Jarry, și în orice caz cu o ,pondere funcțională' mai mare decât în literatura franceză, unde Jarry este ,marginal și periferial' în epoca sa. Dovezile sunt destul de concludente. Alegerea literaturii franceze ca termen de comparație mi se pare totuși falaciosă. Englezii cunosc o specie de poezie cultă (limerick-ul), probabil cu o îndepărtată origine populară, mult mai potrivită cu ceea ce numim azi absurd, care a înflorit în ultima parte a secolului trecut și în prima parte a secolului nostru. *The Book of Nonsense* a lui Edward Lear a apărut în 1846. Sfera discuției trebuia lărgită în direcția aceasta. Edgar Papu socotește că ,absurdul este forma extremă sau expresia cea mai radicală a atitudinii satirice' și depistează elemente întâmplătoare de absurd la Rabelais, la Ariosto, la Shakespeare. Definiția e totuși restrictivă. ,Absurdul', în accepția de azi, nu este exclusiv o șarjă satirică. El reflectă o atitudine față de existență și față de artă; o viziune cu o rădăcină și cu implicații mult mai generale. E de văzut și dacă, în mod spontan, prezența elementului absurd ne conduce la ,antiliteratură'. Edgar Papu nu pare să dea atenție faptului că ,antiliteratura' reprezintă o sistematizare târzie a viziunii absurde ce va fi existând de multe secole. Și dacă apropiem ,absurdul' de englezescul ,nonsense', cum mi se pare normal, anumite expresii populare de tipul ,când s-o face bunica fată' sau ,a tăia frunză la câini' nu sunt propriu-zis absurde (ele au un sens clar, deși enunțat paradoxal), ci numai comice sau grotești. Absurdul presupune acest fel de parodiare cu efecte comice, dar nu se identifică cu el. Dintre scriitorii analizați de Edgar Papu, Hasdeu, Creangă și Caragiale îi ilustrează bine teza, dar, fiind vorba de autorul lui *Harap-Alb*, explicațiile, împrumutate în parte dintr-un studiu al lui George Munteanu, nu le găsesc acceptabile. Ele sunt prea ,psihologice', ca să zic așa (,Noi am spune — scrie Edgar Papu despre eroinele din *Povestea* cu

drobul de sare — că aceste femei au nervii slăbiți, fiind trecute în viața lor prin prea multe griji, spaima și nenorociri’) și accentuează latura satirică. ‘Absurd’ există și în *Povestea unui om leneș*, dar nu satiră: ce umor ar mai avea Creangă dacă ar recomanda cu tot dinadinsul spânzurarea leneșilor? El privește cu un amuzament mult mai gratuit-filosofic situația și înfățișează un leneș ce devine, prin radicalitate, sublim. Am susținut acest punct de vedere, vorbind chiar de absurditate, în *Lecturi infidele*. Un caz extrem de original, de anticipare a anti-teatrului ionescian, înfățișează Eminescu în piesa neterminată din 1871—1872 (*Infamia, cruzimea și desperarea...*). Dacă aici observațiile lui Edgar Papu sunt deplin convingătoare, trebuie totuși să adaug că monologul în versuri al regelui nu conține doar satirizarea ‘până la paroxism a clișeelelor lamentației’, cum spune criticul, ci, ceva mai mult, o auto-parodie, în care temele și limbajul pesimismului eminescian sunt (din prima clipă!) luate în derădere de Eminescu însuși: ‘Ce e viața noastră — o ciorbă fără stele / Papuc fără de călcăie, ciubotă fără piele, / O găscă fără rânză, un suflet fără soare / Muscă căzută-n lapte — or șoarec în ninsoare...’. Al doilea eseu (*Avatarul „avatarului” în literatura română*) este, probabil, cel mai captivant din carte. Punctul de plecare, în explicarea succesului de care motivul s-a bucurat la noi, se află într-o constatare a lui G.M. Cantacuzino: ‘Veșnicia, care se preocupă așa de puțin de noi, și de care vorbim atâta, se poate simți și în formele care reîncep, nu numai în cele care durează. Astfel, pe pământul românesc ea se simte, deci, mai bine decât oriunde’ (*Izvoare și popasuri*). Ar fi vorba, așadar, de o altă accepție a eternității, decât aceea horatiană, legată de durata stâncii sau bronzului, și anume de o eternitate a organicului, a vegetalului, supuse unei reînnoiri perpetue. Acest mod de a intui eternul, care ne-ar fi, după părerea lui Edgar Papu, specific, stă la baza ‘avatarului’ ca motiv frecvent și predilect în arta noastră. Un personaj, dacă pot numi astfel o oglindă magică, al lui Eminescu spusese într-o navelă: ‘Râd de voi, regi ai pământului, râd de voi... Ce căutați a prinde eternitatea în niște coji de piatră, care sunt pentru mine coji de alună... În mine, în pieire și renaștere, este eternitatea’. Motivul ar fi dependent și de înclinația scriitorului român către ‘exclusiva realitate arhetipală într-o lume a proiectărilor subiective și a visului’, după opinia lui Edgar Papu. Nu doar la Eminescu, dar la Sadoveanu și la alții descoperim o manipulare subiectivă a categoriilor timpului (și spațiului), care permite reîntruchipări sau expediții onirice în trecut. Filiera motivului este extrem de lungă: Eminescu, Macedonski, Vianu, Iorga, Pârvan, Brătescu-Voinești, Bacovia, Sadoveanu, Arghezi, Mateiu Caragiale, Rebreanu etc. Mă miră absența analizei *Sărmanului Dionis* (doar amintit) și a unora din povestirile fantastice, cu subiect indian, ale lui M. Eliade. Chiar fără a pretinde la exhaustivitate, Edgar Papu nu trebuia să se lipsească de ele, căci veneau admirabil în întâmpinarea ideii sale centrale. Extrem de subtile sunt îndeosebi paginile despre Arghezi. Trec (și din rațiuni de spațiu) peste *Metamorfoza, Fa-ta morgana, Muntele sacru și Tradiția orientului*, unde caracterul de inventar e

mai pronunțat și comentariul mai sărac, ca să pot stărui asupra a două eseuri, ambele remarcabile. „*Enigma*” în perioada interbelică debutează propriu zis cu câteva considerații absolut originale și surprinzătoare despre Iorga și Pârvan, gândiți oarecum în paralel. Din unele mărturisiri ale lor, Edgar Papu le descifrează atitudinea privitoare la motivul care-l preocupă: „Pe această cale, comunicativul Iorga, cu revărsata sa oralitate de tip mai vechi în cultura noastră, se livrează pe sine în întregime, livrând concomitent și întregul trecut pe care îl evocă. Dimpotrivă, Pârvan se oprește recules în fața tăcerii din «resturi și ruine», cu alte cuvinte, în fața enigmei din alte vremi, pe care acestea le cuprind. Desigur că strălucitul arheolog știe să întregească, adică să explice cu cheile științei sale, ceea ce descoperă, dar «sufletul» acelor lucruri de demult, care închid în ele destine uitate, făcându-l astfel să viseze, îi rămâne ascuns’. Oarecum mai previzibile (căci și drumurile erau mai bătute) sunt paginile despre Blaga și Mateiu Caragiale. Deși Edgar Papu se referă, din titlul eseului său, la enigmă, el are în vedere, dacă l-am înțeles bine, îndeosebi o variantă a acesteia, și anume taina. Dacă enigma este ceva care rămâne pur și simplu (o vreme, totdeauna) ascuns și neexplicat, taina este ceva care se ascunde intenționat și inevitabil. A două e mai fertilă artistic decât prima. Poezia lui Blaga sau proza lui Mateiu Caragiale operează cu categoria tainicului, romanul polițist doar cu aceea a enigmaticului. În sfârșit, la Camil Petrescu taina n-ar mai fi, ca la ceilalți, un principiu, ci un corolar al tehnicii sale moderniste. Las la o parte faptul că Ov. S. Crohmălniceanu a pretins mai demult că există doar o ‚tehnică a tainei’ și la autorul *Crailor*, ceea ce arată relativitatea lucrurilor, dar cred că în *Ultima noapte* și în *Patul lui Procust*, dincolo de construcția menită a conserva misterul sufletesc al eroilor, este și un principiu psihologic mai adânc care face ca cititorul să nu aibă acces la trăirile acestora. Edgar Papu vorbește de ‚secretul care l-a dus pe Fred Vasilescu la sinucidere printr-un simulat accident de aviație’. Știi eu dacă Fred s-a sinucis cu adevărat? Am pentru întreaga lui comportare o altă explicație (am dezvoltat-o în *Arca lui Noe, II*) ce nu ține numai de tehnica romanului. Remarcabile sunt și distincțiile făcute de eseist în privința motivului dorului (*Dorul’ hipostazat la romantici*), cu toate că pe alocuri abuzul de nuanțe mi se pare a învedera mai mult o anumită ingeniozitate critică și mai puțin o observare în profunzime. Cred, pe de o parte, spre deosebire de Edgar Papu, că ‚dorul nemărginit’ care, în *Scrisoarea I*, cheamă la viață ‚coloniile de lumi pierdute’ nu e altceva decât voința schopenhaueriană, metaforizată genial de către Eminescu. Și, pe de altă parte, nu sunt convins că în *Scrisoarea a V-a* e vorba de același dor, ‚ce-l atrage, de astă dată chiar pe poet, către perpetuarea vieții’. Aici, ‚demonul’ lăuntric întruchipează ‚dorul de iubire’, cu deslușirea că se referă la iubire în sensul cel mai general și platonice. Sensul misogin-satiric fiind preponderent, iubirea aceasta e socotită a se putea și chiar a trebui să se dispenseze de persoana iubitei, care e, în ochii poetului, o Dalilă... Am încercat să ofer o idee (fie și parțială) de valoarea ese-

urilor lui Edgar Papu, de capacitatea lor de a ne incita gândirea critică. Firește, o astfel de discuție nu poate rămâne decât deschisă”. ■ Valeriu Cristea (*Ver-suri în creion chimic*) scrie despre Cornelia Maria Savu și volumul *Aventuri fără anestezie*, iar Paul Georgescu recenzează, sub titlul *Rațiune și analiză*, volumul *Proza criticilor* al lui Ioan Holban, „un debut matur în care inteligența corectează asprimile metodei”. ■ Laurențiu Ulici recenzează, cu destule rezerve, la „Prima verba”, debutul în proză al lui Iosif Maria Bâta, cu volumul *Întoarcerea din singurățate*. ■ În partea mediană a numărului, Pompiliu Marcea scrie despre *Eminescu – gazetarul*, plecând de la volumul lui Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu*, făcând uz din plin de sugestiile venite dinspre materialismul dialectic și nu numai: „Să ne gândim că se apropie (mai sunt cinci ani pentru cele cinci tomuri) centenarul morții poetului național! Nu ne-am învrednicit cu a sa *opera omnia* la centenarul nașterii, să profităm, astăzi, de privilegiul oferit de ambianța de după Congresul al IX-lea al P.C.R. și să restituim, cum ne-a îndemnat totdeauna președintele țării, culturii noastre socialiste, valorile ei perene. Iar în rândul acestor valori Eminescu se așează, de departe, în frunte, ca un stâlp de foc și ca o efigie”. ■ Profira Sadoveanu publică o proză scurtă, *Al 8-lea simț*, iar Ana Blandiana semnează un grupaj de șase poeme: *Funingine*, *Cu fața spre munți*, *La cules îngerii*, *Stea adusă de vânt*, *Cel viu*, *Balanța cu un singur talger*.

● [„**Tribuna**”, nr. 38] Adrian Popescu publică poemul *Vara eternă*. ■ La „Viața literară”, Petru Poantă scroie despre romanul *Capricii* al lui Alexandru Papilian: „Oricât de amorf și de puțin digerabil ar părea la o primă lectură, romanul este în fond polifonic, cu o remarcabilă priză la realitate și grave implicații existențiale. Iar spectacolul limbajelor, o probă de dexteritate”. ■ Numărul include poeme semnate de Leonid Dimov, respectiv de Octavian Doclin, precum și un fragment de roman de Romulus Diaconescu.

23 septembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.778] Dinu Săraru publică, pe prima pagină, textul intitulat *Să facem totul pentru salvarea păcii*, vibrant ecou în conștiințele întregii națiuni al mobilizatoarelor chemări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, al Apelului Frontului Democrației și Unității Socialiste”. ■ Tot aici, Ion Dodu Bălan scrie, în maniera consacrată, despre *Contemporanul nostru – eroul cărților noastre*”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 39] Numărul stă sub semnul Apelului pe al adunării reprezentanților organizațiilor de masă și obștești și ai celorlalte organizații componente ale Frontului Democrației și Unității Socialiste. ■ Două poeme, *Pace* și *Lebede albe*, semnate de Florin Costinescu, respectiv de Violeta Zamfirescu, deschid numărul. ■ Sub titlul *Cultura Epocii Ceaușescu*, Mircea Herivan publică o scurtă și foarte angajată recenzie a volumului *Țara omeniei* de Ion Dodu Bălan. ■ Numărul mai include poeme la temă semnate

de Vasile Nicolescu (*Visurile noastre de pace*), Radu Boureanu și George Chirilă cu câte un poem dedicat unirii. ■ În Dezbaterile „Contemporanului”, continuând seria dedicată „Eroului tânăr în dramaturgie”, Natalia Stancu scrie despre *Purtătorii mesajului etic și estetic*, iar Andrei Băleanu publică articolul „*Pururi tânăr...*”, la fel de tezigat precum majoritatea articolelor publicației: „Ca să știm cum ‚trebuie’ să fie eroul tânăr pe scenă e bine, cred, să ne întrebăm cum trebuie să fie el în realitate. Ni se par exemplari – și totodată simpatici – tinerii care muncesc și învață cu trăgare de inimă, care-și pun mintea la contribuție pentru a găsi soluții noi în creația materială și spirituală, care iubesc cu generozitate, știu să se dăruie unei cauze și își păstrează candoarea vârstei. Ei furnizează literaturii dramatice modelele unor personaje pline de farmec, caracterizate prin spirit revoluționar, pasiunea cunoașterii, respingerea șabloanelor și a formulelor rutiniere. În fața lor se deschide viitorul, ei au o lume de câștigat”. ■ Un mic grupaj de texte este dedicat lui Horia Lovinescu, decedat pe 17 septembrie; scriu despre el Margareta Bărbuță (*Dialogul angajat al dramaturgului cu publicul*), Irina Răchițeanu (*Incandescență intelectuală*) și Ion Băieșu (*Autorul a plecat. Lumina a rămas*).

● [„**Flacăra**”, nr. 38] Nichita Stănescu scrie, la rubrica sa, despre Grigore Hagiu, „un blazon al eleganței poetului discret, al filigranului distins, al celei mai nobile făpturi a limbii române, sonetul, și în același timp, unul dintre primii, dintre noi, care a sfărâmat letargia formelor fixe seducându-ne cu lumina istovitoare a înțelesului cuvintelor”. ■ Victor Niță consemnează un interviu cu Edgar Papu, în vârstă de 75 de ani la momentul interviului; din păcate, spre deosebire de alți interviuatori ai revistei, Victor Niță acoperă, prin întrebări, cam două treimi din interviu, nelăsând prea mult loc de desfășurare repondentului. ■ Adrian Dohotaru scrie un scurt text evocator, la moartea lui Horia Lovinescu. ■ Dorin Sălăjan recenzează cartea de poezie a lui Mircea Ivănescu, *Poeme nouă*, volum „în totul excepțional”. ■ Al. Oprea publică un articol aniversar, *Edgar Papu și aspirația spre plenitudinar*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 38] Eugen Barbu publică partea a treia din serialul dedicat lui Adi Cristi și Ion Stratan, oprindu-se mai mult asupra celui din urmă: „Stratan e un burlesc felibru căruia totul îi este permis, el are inocența unui prunc care dă drumul unei turme de lei din grădina zoologică, fără a înțelege riscurile lăsării în libertate a cuvintelor”. ■ Edgar Papu scrie, sub titlul *O relevantă biografie a gazetăriei eminesciene*, despre cartea lui Alexandru Oprea, *În căutarea lui Eminescu, gazetarul*. ■ Corneliu Vadim Tudor scrie despre „o carte pluridimensională”, în fapt o recenzie encomiastică a volumului lui Dan Zamfirescu, *Accente și profiluri*.

● [„**Cronica**”, nr. 38] Ștefan Oprea scrie, în deschiderea numărului, despre *Exemplaritatea personajului literar*, un text plin de poncife și formulări stereotipe: „Dar ca să crezi eroi model este necesar să cunoști temeinic viața, oamenii; și trebuie să-i iubești. Erou model nu este acela care strălucește ca un

astru care-i fără pată și fără reproș, care-i plin de talente și haruri ca stupul de miere, ci omul măreț în simplitate și omenie, în putere de depășire a dificultăților, omul frumos sufletește, dar care poate și greși. A greși muncind, vrând să depășești rutina și fapta mărunță e un gest profund omenesc pe care n-avem de ce să-l ocolim. Din acest punct de vedere ne rămân vii în memorie eroi contemporani ai prozei noastre din cărți semnate de Marin Preda, Eugen Barbu, D. R. Popescu, Ion Lăncrăjan, Cons. Țoiu și de alții”. ■ Ancheta revistei are ca temă „Romanul de idei”, încercând să dea o definiție a acestuia din perspectiva teoriei literare, să vadă care este raportul dintre realitatea epică în roman și idei, eventual să stabilească o situație axiologică a romanelor postbelice; în cadrul anchetei răspund: Constantin Ciopraga (*Prioritatea dezbaterilor*), Ion Apetroaie (*Meditație și construcție epică*), Mircea Muthu (*Discursul preponderent teoretic*), Alex. Ștefănescu (*Istoria unei idei*), Val Condurache (*Romanul „de idei” este roman*), Mircea Săndulescu (*Altitudinea ideilor*).

• [„**Orizont**”, nr. 38] Anghel Dumbrăveanu publică, în deschiderea numărului, poezia *Dealuri și ani*. ■ Sub titlul *Timpul mărturisirii*, Mircea Mihăieș scrie despre două volume de poezie: *Viața obligatorie* de Florin Mugur, „un adevărat manual, o colecție de nenorociri” transformând „un discurs coerent într-o mașină infernală”, și *Iarnă clinică* de Ioana Crăciunescu care „scrie cu o trufie abia ascunsă după paravanul timidității, camuflat, la rândul său, de o perdea subțire, țesută din pânza impenetrabilă a sfidării. Glasul poetei, ușor îngroșat, ca al unui adolescent ce răspunde la telefon în absența părinților, vrea să compenseze prin volum ceea ce nu a achiziționat încă în greutate”. ■ Marian Odangiu recenzează cartea de poezie a lui Valentin Tudor, *Eșarfa de luceferi*. ■ Câte un grupaj de poeme publică Ilie Măduța și Eugen Dorcescu.

24 septembrie

• [„**Lucefărul**”, nr. 38] La rubrica „Jurnal de poet”, Ioan Alexandru publică un articol aniversar dedicat lui Edgar Papu, la împlinirea a 75 de ani. ■ Nicolae Țic scrie, la rubrica „Sensul actualității”, despre „puternicul filon realist” din proza românească contemporană. ■ Paul Dugneanu recenzează volumul lui Cristian Livescu, *Scene din viața imaginară*. ■ La „Viața cărților”, sunt publicate trei recenzii: Costin Tuchilă despre cartea de poezie a lui Arthur Porumboiu, *Viața în așteptare*, Gheorghe Buluță despre volumul *Pe urmele Magherilor (Cronica unei familii)* de Paul Cernovodeanu și Marian Ștefan, și Cristian Moraru despre volumul lui Iulian Negrilă, *Scriitori tribuniști din perioada arădeană*. ■ La rubrica sa, sub titlul *Sindromul exhibiționist*, Artur Silvestri scrie despre Paul Goma: „Nimic nu ilustrează mai bine tipologia unui veleitar decât biografia scriitoricească a lui Paul Goma (n. 1935, jud. Orhei): un șir considerabil de eșecuri, rezultate dintr-o absență izbitoare a

talentului, completate, așa cum este aproape regulă în asemenea cazuri, cu o ambiție afară din comun de a fi celebru, deși datele elementare lipsesc cu desăvârșire. Mulți dintre aceia care nu sunt dotați, însă voiesc să se vorbească despre ei, trec iute la fapte felurite, adeseori brutale: psihologia infracțională cunoaște bine această compoziție de exhibiționist”. ■ Numărul include, la rubrica „Mapamond”, un grupaj de poeme de Grigore Vieru.

25 septembrie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 39] La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu scrie extrem de admirativ despre poezia lui Constantin Preda, plecând de la grupajul de 13 poeme publicat de acesta în revistă, într-unul din numerele anterioare”. ■ Ecaterina Vaum recenzează volumul lui Costin Tuchilă, *Cetățile poeziei*, „machetele spirituale ale unui critic în formare, atrăgătoare când nu suferă de ostentație”. ■ Revista continuă reflectarea tinerei generații de poeți din întreaga țară, punându-l în lumină pe Ion Zubașcu (Borșa – Maramureș). ■ La „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre poezia lui Ion Mircea. ■ Având ca generic „Cronica limbajului artistic”, Cezar Tabarcea publică o recenzie (*Între „a vedea” și „a spune”*) a volumului de poezie *Poeme nouă* al lui Mircea Ivănescu.

28 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.782] Sub genericul „Să ne unim, popoare ale Europei, pentru a impune pacea, dezarmarea!”, Al. Andrițoiu publică articolul *Realism și angajare*. ■ La rubrica „Note de lectură”, Costin Tuchilă scrie, sub titlul *Un roman de evocare istorică*, despre romanul *Prințul Ghica* al Danei Dumitriu: „O reușită este maniera stilistică aproape cinematografică pe care o întrebuițează Dana Dumitriu. Frazе scurte, propoziții eliptice ‘îmblânzite’ de căldura estetică a vreunei figuri. Asociațiile au întotdeauna o conformație plastică, forța lor expresivă fiind aceea care limpește cadrul, punctează detaliul. Tehnică cinematografică, aceste susțineri contrapunctice ale discursului, ale conversațiilor-dezbatere sau ale celor rafinat-abuzive, săgetând ironic interlocutorul, se sprijină și pe o construcție gramaticală corespunzătoare”.

● [„România liberă”, nr. 12.101] La rubrica „Vitrina cărții”, Ion Brad scrie, sub titlul *Lirism mobilizator*, despre poezia lui Dumitru Popa, aplecându-se asupra volumului acestuia, *Proba labirintului*.

29 septembrie

● [„România literară”, nr. 39] Victor Ernest Mașek scrie, în debutul numărului despre *Virtuțile formative ale personajului literar*, apelând, evident, și la sugestii preluate din discursurile oficiale: „Înrăurirea formativă a literaturii se exercită – așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de la Mangalia – prin intermediul unor personaje convingătoare, autentice, cu valoarea

re de model comportamental. În lipsa lor, nici o temă sau subiect, oricât de actuale sau importante, nu-și află ecou în conștiința cititorilor. Conștiință de această virtute formativă a sa, literatura noastră trebuie cu atât mai mult să-și propună realizarea unor largi galerii tipologice de personaje cu valoare de model. Eroul reprezentativ al epocii noastre nu poate fi întruchipat, cum o cereau dogmele perioadei proletcultiste, printr-o unicitate ‘tipică’, printr-un singur tip de personaj. Numai într-o literatură capabilă să creeze caractere și personalități foarte diverse cititorul își poate găsi acei mentori și prieteni literari pe care să-i simtă alături în încercările vieții, cu care să se identifice și cu care să dorească să semene”. ■ La rubrica „Confruntări”, Mircea Iorgulescu semnează o cronică extinsă a romanului *E noapte și e frig, seniori* al lui Laurențiu Fulga, „un recviem și o spovedanie totodată”: „Conștiință absorbantă și totodată angajată patetic în căutarea febrilă, insistentă și necruțătoare a adevărului, oricât de dureros. Reprezentările și imaginile despre sine, lipsite de orice nuanță edulcorantă și de aceea credibile prin cruzimea destăinuirii, prin expunerea fără reticențe a unei interiorități devastate de experiențe și încercări dramatice, garantează autenticitatea demersului direct speculativ. *E noapte și e frig, seniori...* este, într-una din cele mai incitante laturi ale sale, un roman de idei: toate privind condiția creației și a creatorului”. ■ Pagina de poezie este acoperită cu grupaje de poezie semnate de Vasile Andronache, Valeria Victoria Ciobanu și Negoită Irimie. ■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu pune în discuție *Cronologia la Petru Rezuș: „Mihai Eminescu”*, identificând destul de multe neajunsuri în alcătuirea ei: „Nu văd mitul și nu întrevăd adevărul la lectura cărților lui Petru Rezuș, bine informate, deși nu exhaustiv, și nu totdeauna convingător argumentate. [...] Un mit ne propune însă despre Eminescu – însuși Petru Rezuș, când ni-l prezintă ca îndrumător al lui Slavici, Creangă și Caragiale, care n-ar fi fost ei înșiși, fără providențiala sa învățătură. Să-I lăsăm această dulce iluzie și să trecem la obiectul propriu-zis, enunțat în titlul nostru. Înainte de a da câteva exemple de contradicție flagrantă adatelor la lucrarea celui ce s-a familiarizat în timp de cincizeci de ani cu viața și opera lui Eminescu, am atrage atenția asupra importanței în genere a a cronologiei într-o opera biografică și critică. Cu regret vom observa din capul locului că autorul nu știe ce este antedatarea. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu scrie, sub titlul *Utopia criticii*, cu entuziasm despre *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* al lui Valeriu Cristea: „Iată o carte căreia numai cu greu îi putem găsi asemănare! Dicționare de opere sau de personaje există, și nu puține, în literaturile moderne, ca extrem de utile ‘instrumente de lucru’ sau de informație, pentru toate categoriile de cititori studioși. *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* este mult mai mult: o adevărată carte de critică, originală și profundă, compusă din cinci sute de eseuri, minuțioase, exacte și, deopotrivă, captivante. Noutatea o constituie felul ‘decupării’ materialului și anume în funcție de personajele scriitorului rus (deocamdată, în acest prim

volum personajele marilor romane – *Crimă și pedeapsă*, *Idiotul*, *Demonii*, *Adolescentul* și *Frații Karamazov* – urmând într-un al doilea să-și afle loc cele din restul romanelor și povestirilor). Alții au discutat ‘filosofia’ sau ‘psihologia’ eroilor dostoievskieni. Valeriu Cristea preferă un criteriu practic, dacă pot spune așa, verificabil și foarte pozitiv. E vorba mai întâi, de toate personajele, de la protagoniști la figurile episodice. În al doilea rând fiecareia i se alcătuieste o fișă posibil completă, în care sunt consemnate aparițiile în acțiunea romanului sau, acolo unde e cazul, ‘biografia’, formele anterioare în legătură cu intențiile succesive ale romancierului și cu modificările viziunii sale, eventualele prototipuri, caracterizările critice cele mai importante, în sfârșit, opinia autorului însuși adesea în polemică discretă cu opiniile deja exprimate. Să observăm că această analiză a populației dostoievskiene are o bază foarte largă și precisă: inventarul numelor întâlnite în romane. În felul acesta, criticul se pune la adăpost de învinuirea că-și improvizează constatările pornind din puncte privilegiate ale operei sau că trage concluzii pripite după un număr restrâns de fapte. Valeriu Cristea respinge fățiș, în introducerea la dicționar, metoda acelor care și-au edificat critica pe câțiva dintre eroii de seamă ai lui Dostoievski ignorând sutele de prezențe de plan secund. El crede a putea formula chiar o ‘lege’ a universului uman dostoievskian în gruparea și ciocnirea tuturor personajelor, prin intermediul cărora ies cu adevărat la iveală atât arta cât și morala sau filosofia scriitorului. «Oare imaginea unui Dostoievski ‘rău’, a ‘demonicului’ scriitor nu este și produsul deprinderii obstinate de a-l discuta prin prisma doar a unui mănunchi de eroi, aproape mereu aceiași?», se întreabă criticul. Și răspunde: ‘Poate că dacă s-ar fi ținut în mai mare măsură seama și de celelalte personaje ale sale, mari și mici, s-ar fi observat mai ușor densitatea oamenilor buni în opera romancierului rus și s-ar fi priceput mai devreme faptul esențial că eroii atât de răsfățați de o parte a criticii și filosofiei de ieri și de azi, în special occidentale, sunt eroi negativi chiar din punctul de vedere al creatorului lor, care nu se reflectă în ei, cum ar vrea să creadă epigonii lui mai vechi sau mai noi, ci, dimpotrivă, îi condamnă fără echivoc, dar, ce-i drept, cu mijloacele (încă derutante pentru unii) ale unei proze moderne lipsite de orice umbră de intenție didactic-moralizatoare’. Metoda adoptată de Valeriu Cristea trebuie, deci, considerată nu doar în ea însăși, ca răspunzând unei dorințe de a evita generalizările hazardate, prin construirea unei fundații exhaustive a edificiului său critic, dar și ca decurgând dintr-o anumită înțelegere a operei dostoievskiene (și a oricărei literaturi mari, în definitiv), în care acționează compensator, echilibrant, atât forțe ale răului, cât și forțe ale binelui, într-un univers moral cu părți întunecate și cu altele însoțite. Nu e prima oară când Valeriu Cristea își afirmă simpatia pentru o astfel de metodă, pozitivă în esența ei, și nici prima oară când militează pentru o literatură complexă din punct de vedere al atitudinii implicite. În *Alianțe literare*, de exemplu, el se străduia să revele existența unei tradiții morale

luminoase în opera lui Duiliu Zamfirescu și Marin Preda, paralelă și la fel de puternică precum tradiția (mult mai des cercetată) a unei proze sumbre și dure, mai ales în considerarea vieții țărănești; și găsea un fel de *pendant* al eroului aspru, bântuit de instincte elementare, și al viziunii literare tragice, grotești ori amar-sarcastice, într-un erou plin de bucurie și sufletește senin, și într-o viziune stenică a vieții omenești. Cât privește metoda, criticul a fost de la început adversarul generalizării și sintezei insuficient fondate, așa spune chiar al oricărei încercări de a 'trăda' textul literar prin speculație abstractă. *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* nu se deosebește fundamental de restul cărților lui Valeriu Cristea. Însemnătatea lui, sub acest raport, constă doar în amploarea neobișnuită a demonstrației. Cu puțin orgoliu așa putea adăuga că o asemenea carte era de prevăzut pentru cititorul atent al *Alianțelor literare* ori al studiului despre Cervantes. Pasul mai departe pe care *Dicționarul* îl face trebuie și el relevat, și anume în direcția construirii unei adevărate utopii a criticii. Pe ambele planuri pe care le-am semnalat: al completitudinii și al complexității. Justificându-și intenția ca *Dicționarul* să fie complet, Valeriu Cristea ne atrage atenția asupra unei dificultăți obiective de care se izbește practic orice sinteză critică: 'Am procedat astfel, nevoind să renunț în principiu la «nimeni» -' – scrie criticul, precizând că o triere ar fi fost cu neputință atâta vreme cât nu există nici o graniță capabilă să separe infailibil personajele esențiale de cele derizorii. În principiu, trebuie să-i dăm dreptate. Dar nu fără a-i obiecta că există, totuși, în orice roman sau în orice operă considerată în întregul ei, personaje în lipsa cărora romanul ori opera toată n-ar fi de înțeles și personaje a căror lipsă nu s-ar simți decât în prea mică măsură. Utopică este aici încredințarea că un roman sau o operă este un univers absolut coerent și sistematic, în care fiecare rând se dovedește necesar în funcționarea ansamblului. (Criticul insistă până și pe eventualele semnificații simbolice ale onomasticii și toponimiei dostoievskiene). În realitate, există în literatură și întâmplare, superfluitate, repetiție. Opera e o lume vie, nu un mecanism. Trecând cu vederea acest lucru, n-avem altă soluție decât să pariem pe o critică integral inductivă, în care sinteza să fie rodul parcurgerii complete și nediferențiate a formelor de relief existente în operă. O astfel de critică ar semăna bine cu o cartografie. Dar nici cele mai precise hărți nu conțin absolut toate detaliile. Acolo unde cartograful însuși este nevoit, din când în când, să și renunțe, cu atât mai mult trebuie s-o poată face criticul, care nici nu pleacă în fond, vreodată, exclusiv de la descriere și inventar, dar are de obicei o idee de literatură, un orizont de așteptări (ca și cititorul obișnuit), preformat de gustul său și al epocii sale, de o anumită educație, de un sistem de valori și de prejudecăți. Valeriu Cristea însuși e tributار unei asemenea ideologii literare, dovada cea mai bună oferind-o teza lui despre complexitatea marilor opere. Nu-i discut acum justificarea. Semnalez doar faptul că, în felul de a citi literatura criticului există o teză și că, prin urmare, lectura lui nu e pe

de-a-ntregul 'inocentă', adică pur inductivă. Și această teză are șanse foarte mari de a fi tot o utopie. Utopia criticii complete se reazemă, în ideologia lui Valeriu Cristea, pe utopia literaturii complexe. Acest utopism teoretic este cât se poate de vizibil în practica analizei critice. E destul să citim 'articolele' *Dicționarului* ca să ne convingem de faptul că extrema minuție a inventarierii și portretizării eroilor dostoievskieni e departe de a fi o operație 'științifică', exactă, obiectivă. Observația aceasta nu conține nici o umbră de reproș. Din contra! Critica lui Valeriu Cristea implică o clară latură romanescă. *Dicționarul* este un roman al romanelor dostoievskiene alcătuit pe alt principiu decât acela cronologic-narativ. Dar, odată înlocuit principiul acesta cu un altul, bazat pe o ordine de nume (și de familii de nume), criticul se lasă deplin în voia unei plăceri secrete care nu mai ține exclusiv de catalogare sau de caracterizare obiectivă, ci de regrupare și de invenție artistică. Recitind (și noi peste umărul lui) romanele lui Dostoievski, le și rescrie. Fred Vasilescu nu proceda altfel cu scrisorile lui Ladima și nici Mircea Horia Simionescu în *Ingeniosul bine temperat*. Faptele și comentariile alcătuiesc o țesătură greu de destrămat, în care literatura și critica seamănă cu cele două fețe ale unei realități unice. Criticul se instalează în ficțiune ca la el acasă, trăiește laolaltă cu personajele, împarte cu ele bucuriile și suferințele. Latura senzorială, dacă o pot numi așa, a acestei experiențe este deosebit de vie. Corporalitatea ficțiunii, pe care, inițial, criticul a vrut s-o desfacă în elementele componente, se reface, pe parcurs, și își înghițe observatorul. Criticul se pierde în viscerele operei ca Iona în burta chitului. Păstrează, neîndoielnic, un fir conducător, dar mai mult ca pe o formă a iluziei sale de libertate. Închizi *Dicționarul* cu sentimentul unei expediții uluitoare în măruntaiele monstrului dostoievskian. Înțelegerea critică trece prin contactul imediat, corporal, senzual, cu lumea literaturii. Te simți, pentru o vreme, locuitorul unei colosale case de raport – ca atâtea în romanele scriitorului rus – în care se întâlnesc, în camere, pe scări, în ganguri, sute de personaje. Nu mai are aproape nici o importanță că ele locuiesc, de fapt, la etaje diferite, în *Demonii* sau în *Adolescentul*; au început să aparțină tuturor etajelor, s-au amestecat, se cunosc, își vorbesc. În acest roman al romanelor care e *Dicționarul*, ai putea-o vedea, fără surpriză, pe Nastasia Filippovna împreună cu Mitea Karamazov sau pe Versilov, Mișkin și Verhovenski dând buzna peste Raskolnikov, în cămăruța lui ca o cabină de vapor, după cum l-ai putea descoperi pe Marmeladov într-o cârciumă stând de vorbă cu generalul Ivolghin, în timp ce Kolea l-ar trage de mânecă pe acesta din urmă voind să-l ducă acasă. Astfel de ipoteze halucinante sunt rezultatul firesc al unei cărți care își propune să fie radiografia a cinci sute șazeci de personaje cuprinse în cinci romane ale lui Dostoievski. Avem motive să medităm la doza de utopie aflată în cea mai exactă critică!"

■ La rubrica „Varia”, Grete Tartler scrie despre volumul *Călători români în Africa* al lui Mircea Iorgulescu, o antologie al cărei principal merit ar fi „felul în care aceasta demonstrează posibilitatea asocierii între mister și umor”;

tian Moraru recenzează volumul de poeme *Umbra mirată* de Vasile Zamfir și *Dosarul aviatorului singuratic* de Haralamb Zinca, iar Olimpiu Nușfelean semnează o recenzie a romanului *Opt zile pentru totdeauna* de Cornel Cotuțiu.

■ La pagina destinată cărții de poezie, Gheorghe Grigurcu (*Simplitatea imaginii*) se apleacă asupra volumului *Areal* al lui Șerban Foarță: „Având aerul apăsat al unui exercițiu, al unui provizorat, al unei tranziție, poezia lui Șerban Foarță își vedește caracterul ironic. Ea pare a nu se prețui (a nu lua act de sine) îndeajuns, manifestată în discontinuu, în marginal, în ocazional. Paradoxul este că această autodiscreditare, subliniată de o permanentă dispoziție de șotie, se întâlnește cu o extraordinară luciditate a execuției, cu o migală întru împlinirea căreia sunt mobilizate impresionante resurse ‘enciclopedice’. Totul constituie un joc subtil, bazat pe disimulare, pe deghizament, intrând în clasa de jocuri pe care Roger Caillois o botează *mimicry*. Poetul dorește a apare drept altcineva, sub imperiul unei defulări, a-și alcătui o mască. Identitatea sa fluctuează amețitor, la nivelul imaginii pe care o compune nu numai doct, dar și inspirat, cu aplombul unui fantezist. E o neașteptată, delicioasă asociere a farsei lirice, posedând puncte de plecare în A. Mirea și Topîrceanu, cu un ‘experimentalism’ savant, cum e, bunăoară, cel al poezilor grupului Tel Quel. Grațios și pur, pe de o parte, sceptic fabricator de efecte la rece, pe de alta, Șerban Foarță se străduiește a se ascunde în spatele limbajului său, al cărui rol nu mai e, în sens tradițional, de a media, ci de a deruta. Limbaj cu ajutorul căruia sunt conturate înfățișări ale lumii, paravane de o consistență istorică și pitorească, menite a-l izola (dar și a-l exprima!) pe autor”.

■ La „Prima verba”, Laurențiu Ulici recenzează debutul editorial al Marianeii Vartic, cu volumul de critică *Anton Holban și personajul ca actor*, „o analiză pătrunzătoare, deopotrivă logică și intuitivă a personajelor holbaniene”.

■ Paginile de literatură conțin, printre altele, un fragment din romanul *Bal la casa ofițerilor* de Constantin Mateescu și un altul (*Toader și familia*) semnat de Platon Pardău.

■ Ion Hobana semnalează publicarea unei „glume îndoielnice” în numărul 37/1983 al revistei, la rubrica „Telecinema”, sub semnătura lui Aurel Bădescu, tableta incriminată intitulându-se *O glumă cu moș Verne*”.

● [„**Tribuna**”, nr. 39] Alex. Ștefănescu publică, la rubrica „Privire în actualitate”, articolul *O problemă morală*, scriind despre rolul criticii în trierea autorilor fără talent și fără cultură, „extrem de agresivi”, și despre modul în care se poate deosebi critica de pseudocritică, prin depășirea egoismului: „Să nu ne mai gândim la avantajele și dezavantajele fiecăruia dintre noi, ci la avantajele și dezavantajele literaturii române. Când vom realiza aceasta – iată că din nou în spațiul elevatei estetici apare o prozaică problemă de morală – critica literară își va îndeplini în mod real menirea”.

■ La „Viața literară”, Ion Istrate consemnează debuturile în critică ale lui Valentin F. Mihăescu (cu volumul *Timp și mod*) și Sultana Craia (cu eseul dedicate operei lui Zaharia Stancu, *Aventura memoriei*).

■ Mircea Muthu recenzează cartea de proză a Alexandrei Stănes-

cu, *Regula paralelogramului*. ■ La rubrica „Profil”, Victor Felea scrie despre „poetul de lângă noi”, Negoită Irimie, aniversat la împlinirea vârstei de 50 de ani text urmat de un grupaj de poezie semnat de Negoită Irimie.

30 septembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 40] Revista continuă seria grupajelor dedicate dezarmării și păcii mondiale, deschizând numărul cu un articol de fond, *Știința și pacea*, semnat de Mihai Drăgănescu, și două poeme tematice, *Români și pacea* și *Cincizeci de soli de pace*, ale lui Traian Iancu, respectiv Radu Boureanu. ■ Tot la temă sunt și poemele publicate de Virgil Teodorescu, *Gândirea stă de pază*, Virgil Carianopol, *Strigăt*, și George Chirilă, *Cu inimi ca și florile*. ■ Al. Piru scrie despre *Transilvania și literatura română după 1918*. ■ Tot aici, publică poeme despre unire Al. Andrițoiu, Ion Bănuță, Al. Raicu și Mara Nicoară.

• [„**Flacăra**”, nr. 39] Nichita Stănescu publică, la „Noua frontieră a sufletului uman”, două scurte poeme: *Comparație homerică și monolog* și *Ploaia cu chei*. ■ Virgil Teodorescu publică un grupaj de cinci poeme: *Inexorabile pepinerii*, *Oricât ai vrea să relativizezi*, *La ore mici*, *E interzis*., *Secante*. ■ Tania Radu recenzează cartea lui Mircea Nedelciu, *Amendament la instinctul proprietății*: „'Cameleonismul' stilistic al lui Mircea Nedelciu nu poate înșela lectorul atent și cât de cât avizat: nu e vorba aici de un simplu exercițiu de virtuozitate (desi virtuozitatea există și e exploatată cu sârg), ci de un permanent 'amendament' la o stare de spirit: aceea a însingurării vulnerabile, vag debusolate, sub aparențe de cinism și nonconformism”. ■ Adrian Păunescu publică poemul *Ana lui Manole*.

■ Sub titlul *Critica judecății pure*, Radu G. Țeposu scrie despre cartea lui Gheorghe Grigurcu, *Între critici*, carte ce confirmă, faptul că „Gheorghe Grigurcu scrie frumos, gândește profund și intuiește exact”: „Seriozitatea, înțelegerea ca fidelitate față de text și ca abstragere din plasa umorilor care dau târcoale unei opere, e calitatea cea mai de preț a criticii lui Gheorghe Grigurcu. Această superioară detașare de hățișurile conjuncturale nu e doar o chestiune de moralitate, ci chiar de metodă, căci simțul critic apare astfel nealterat, genuin, apropiindu-și textul din perspectiva pură a haloului estetic. Comentariul criticului nu apelează niciodată la analiza prin efracție, preferând să deschidă cu onestitate ușa principală care e cea a valorii artistice”. ■ Ioan Alexandru scrie despre Dan Zamfirescu (*Bizanțul adânc*). ■ „Constelația lirei” cuprinde poeme de Ioana Proca, Angela Târziu, Persida Rocias și George Stanca.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 39] Corneliu Vadim Tudor publică, pe prima pagină, poezia *Pacea lumii*. ■ Eugen Barbu continuă serialul dedicat volumelor de poezie ale lui Adi Cristi și Ion Stratan, concentrându-se, în această parte a patra, pe versurile lui Adi Cristi: „Că se mai scriu asemenea versuri, înțeleg: dae de ce se și publică, asta nu mai pricep!”. ■ Marcel Duță

recenzează apreciativ cartea de poezie a Liei Miclescu, *Ard săniile*. ■ George Morărel scrie despre unele *Probleme ale criticii literare*, în fapt o recenzie minimalizantă a volumului *Eseuri critice* al lui Livius Ciocârlie: „Rătăcit printre metode, revenit din semiotică privind înapoi cu mânie, eroarea lui Livius Ciocârlie constă în considerarea dinamismului abordărilor critice ca pe un tărâm al modei. [...] Tabloul noii critici, înfățișat de autor e prezentat anarhic, fără discernământ dialectic și neghidat de o țintă care să unifice și să explice varietatea de tratări critice. Pentru Livius Ciocârlie, cât și pentru alți critici începători sau neclarificați, ne vom strădui să limpezim lucrurile și să propunem o schema integratoare, imaginând în același timp traseul pe care îl va urma critica în tentative ei de a da o teorie a literaturii. Critica literară are de străbătut trei etape: impresionistă, analitică și sintetică. Etapa în care ne aflăm e cea analitică, în care se exercită debordant posibilitățile noii critici”.

● [„Cronica”, nr. 39] N. Barbu publică, pe prima pagină a numărului, articolul *Horia Lovinescu, dramaturgul*, articol ocazionat de moartea autorului. ■ Irina Grigorescu scrie, sub titlul *Umbra visătorului*, despre cartea de poezie a lui Anghel Dumbrăveanu, *Tematica umbrei*: „...saturată de nostalgiile întoarcerii, este o carte care pune sub semnul întrebării nu numai răspunsurile, ci chiar întrebările care devin o viață sau o operă. Aflat într-o stare de suspensie a emoției, maestru al unui stil ‘în gardă’, care sublimează tulburarea romantică, Anghel Dumbrăveanu ‘atacă’, în aceste poezii frumoase și incitante, secretul cu care taina operei învăluie însăși opera”. ■ Virgil Cuțitaru recenzează cartea lui Sterian Vicol, *Sigiliul grădinii*.

● [„Orizont”, nr. 39] La rubrica „Cronica literară”, Iosif Cheie-Pantea scrie despre volumul XIV din *Operele eminesciene*. ■ Adriana Babeți consemnează convorbirea avută cu Petru Creția în marginea manuscriselor eminesciene. ■ Eugen Todoran publică un amplu studiu dedicat *Lucefărului, Filosofia visării în „Lucefărul” eminescian*. ■ Marian Odangiu realizează o „cronologie eminesciană 1983”. ■ Tot despre Eminescu scriu și Virgil Vintilescu (*Glose la „Scrisoarea a II-a”*), Corneliu Mircea (*Deschiderea spre originar*), dar și Dan C. Mihăilescu („*Quintesență” sau poem total?*). ■ Damian Ureche semnează un grupaj de șase poezii.

[SEPTEMBRIE]

● [„Viața Românească”, nr. 9] Nicolae Balotă publică câteva pagini de jurnal, *Mirosurile Parisului*. ■ Ion Sofia Manolescu apare în paginile revistei cu un grupaj de patru poeme. ■ Constantin Noica continuă seria *Noilor scriitori despre logică* cu partea a doua. ■ Ioan Lăcustă publică o scurtă povestire, *Din greșeală, povestea, textul*. ■ Eugen Cizek scrie un text simili-teoretic, *Metavalorile și istoria literaturii*. ■ Sub genericul „Între cuvânt și necuvânt sau Virtuțile și servituțile rostirii”, numărul include poeme semnate de Ioan Alexandru, Nina Cassian, Smaranda Cosmin, Irina Eftimescu, Eugen Evu, Ioan

Evu, M.N. Florian, Matei Gavril, Ion Horea, Gheorghe Istrate, Iudita Partin, Dumitru Pricop, Valeriu Sîrbu, Gabriel Stănescu, Lidia Stăniloae, Radu Ulmeanu. Dan Verona, Iulian Vesper. ■ La rubrica „Comentarii critice”, Ilie Guțan scrie despre *Meditațiile lui Ovidiu Cotruș*. ■ Gheorghe Grigurcu semnează o cronică extinsă, *Florile răului transilvan*, plecând de la volumul din 1982 al lui Aurel Rău, *Versuri*: „Tradiționalismul lui Aurel Rău rămâne, așadar, tot mai mult o legendă. O legendă care însă e vitală pentru importantul poet manierist de azi, deoarece îi măsoară evoluția”. ■ Ovid S. Crohmălniceanu scrie entuziast despre volumul lui Lucian Raicu, *Calea de acces*: „Nu știu cum aș putea comunica întreaga mea admirație față de această carte a lui Lucian Raicu, mai frumoasă chiar ca *Gogol sau fantasticul banalității și Reflecții asupra spiritului creator*, amândouă splendide. Poate, mărturisind public, fără înconjur, invidia pe care am resimțit-o citind-o. Așa o carte aș fi vrut să pot scrie și eu!”. ■ La rubrica „Cărți – oameni – fapte”, N. Steinhardt face câteva conexiuni interesante între Camus, Wilde și Dostoievski. ■ Cornel Regman recenzează „poezele-meditații” ale lui Ștefan Aug. Doinaș din volumul *Poeme*, precum și romanul *Eristikon* de Emilian Bălănoiu; într-o notă de subsol la recenzia despre volumul lui Doinaș, criticul amendează judecata „inclementă” a recenziei pe care Alex Ștefănescu o face acestuia în *România literară* din 12 iunie 1983 considerând ineditele volumului net inferioare poemelor reeditate: „Cum? Chiar așa în bloc? O ierarhizare parcă s-ar fi impus, și atunci antologiile ‘oricât de severe’ din creația poetului nu văd cum ar putea să sară peste poeme ca *Cvadratura cercului*, *Cele șapte vămi ale văzduhului*, *Pana de găscă*, și *Intrarea în pădure* (ultimele două remarcate de altfel și de comentator, dar puse pe seama ‘vechiului fel de a scrie’, căruia i-ar aparține reeditatele). Dacă Nicoale Manolescu acuza ‘frigul nordic al esențelor’ venind dinspre noile poeme, el nu statornicea totuși o graniță fixă în cadrul lirismului doinașian, și cu atât mai puțin era înclinat să privească defavorabil noua ‘experiență’.” ■ Ioana Crețulescu recenzează volumul lui Edgar Papu *Evoluția și formele genului liric*. ■ Melania Livadă scrie despre cartea lui Gheorghe Grigurcu *Între critici*, autor despre care recenzenta afirmă că „cultivă, cum puțin alții, un limbaj critic al independenței de opinie și al francheții, cu o alură urbană și procedee, prin cizelare și eleganță, ale unui stil în ținută de gală”. ■ Nae Antonescu scrie despre „noua ediție Lovinescu”, cea de *Opere*, în îngrijirea Mariei Simionescu și a lui Alexandru George și tot el recenzează volumul de poezie *Traversând fiiința* de Emil Matei. ■ Ștefan Foartă face câteva acolade ludic-lexicale pornind de la „vocabulul” *Co-razon*. ■ Dumitru Micu recenzează volumul de poezie al Ecaterinei Săndulescu, *Din umbra umbrelor*. ■ Ion Bogdan Lefter scrie despre volumul *Viața fără sentimente*, cartea de debut a lui Constantin Pricop.

● [„Steaua”, nr. 9] Primele pagini ale numărului sunt dedicate vizitei de lucru de trei zile pe care Nicolae Ceaușescu o făcuse în luna septembrie în ju-

dețul Cluj. ■ Francisc Păcurariu publică câteva fragmente din romanul *Geneza*. ■ Adrian Popescu publică articolul *Adevăratul sens al vieții*, glosând, cu trimiteri și la cuvântările oficiale, în jurul sentimentului patriotic ce caracterizează literatura română contemporană; „Cine urmărește evoluția poeziei române în ultimii douăzeci de ani, va identifica, fără prea mare greutate, dincolo de o prodigioasă diversitate stilistică, o permanență – mesajul umanist, existența unui centru ideatic spre care se îndreaptă aspirațiile unui însemnat număr de autori. Sentimentul patriotic, atât de complex, angajând straturile profunde ale sensibilității noastre cele mai intime a stat mereu în atenția scriitorilor, chiar dacă modalitățile nu mai sunt cele de altădată (tonul declamativ și retoric, simplificările maniheiste au fost înlocuite de o viziune sintetic-meditativă, nuanțată, nobilă în fervoarea sa prospectivă). Patria rămâne spațiu benefic, un loc sacru, unde se înrădăcinează ființa poetului. Probabil una dintre însușirile originale pe care le aduce lirismul nostru în lume, în acest veac, este configurată tocmai de această solidaritate dintre eul liric și un teritoriu simțit ca posedând o forță regenerativă miraculoasă: patria strămoșilor”. ■ Bazil Gruia publică un grupaj de trei poeme. ■ La „Teme”, Nicolae Manolescu scrie despre *Falsul Casanova*, comparând și analizând nuvela lui Arthur Schitzler cu informații din broșura lui Giancarlo Pertini, *Sotto falso colore*. ■ Olimpiu Nușfeleanu publică un studiu comparatist despre *Puterea literaturii*. ■ Sub titlul *Arta ca ipoteză de viață și romanul ca ipoteză de roman*, Maria-Luiza Cristescu scrie despre proza lui Norman Manea, focusându-se pe romanul *Captivi* în încercarea de urmări „țesătura subterană”, construcția narativă alambicată a acestuia. ■ Numărul include mai multe grupaje cu poeme semnate de Mariana Filimon, Titus Andronic, Cornelia Maria Savu, Simion-Petru Oprea, Mircea Rostaș, Lázló György. ■ Marius Lazăr semnalează și comentează (*Debuturi și debutanți*) apariția volumului tipărit de Editura Albatros, *Caietul debutanților 1980-1981*. ■ Victor Felea publică un text aniversar *Ioanichie Olteanu – 60*: „Deocamdată, la cei șaiszeci de ani ai săi, tălmăcitorul de excepție își ia o revanșă binemeritată, iar omul ‘de acțiune’, onest și leal, își ține promisiunile prin ceea ce realizează în calitatea sa de conducător al unei reviste de prestigiu ca *Viața Românească*. O inițiativă cum e aceea din care s-au născut *Caietele critice* – veritabil moment de răscruce în afirmarea *noului* în critica noastră de azi – validează incontestabil o reală receptivitate față de fenomenul literar actual. Putem spune, în toată liniștea, că Ioanichie Olteanu e un bun ‘gospodar’ al produselor scriitoricești, că posedă, pe lângă un larg orizont cultural, un gust sigur și un fler deosebit pentru valorile care abia se anunță. Știe să le întâmpine, să le discute, să le facă publice. Dacă există și o doză de prudență în comportarea lui, acest fapt e departe de a-i umbri meritele. De o hărnicie nedezmințită, ardelenească, liniștit și ‘abscons’, el îndeplinește un rol de coeziune în viața literară, om potrivit la locul potrivit”. ■ Mircea Popa publică două recenzii: *Posibilitățile romanului istoric* (despre romanul

Călătoria spre zei de Mihail Diaconescu) și *Publicistica lui Duiliu Zamfirescu* (despre ediția din *Opere* îngrijită de Ioan Adam). ■ Sub titlul *Un roman al patimei unitive*, Constantin Crișan recenzează romanul lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*. ■ Ion Istrate scrie despre *Edgar Papu – Un gânditor prerfaelit*. ■ Mircea Ghițulescu scrie un scurt text evocator, ocazionat de moartea lui Horia Lovinescu. ■ Vasile Rebreanu publică fragmente dintr-o proză mai lungă, *Asasinatul*. ■ *Miracole rationale* este titlul cronicii lui Ioan Buduca la volumul lui Lucian Raicu, *Calea de acces*: „Autorul pe care îl cunoaștem sub semnătura lui Lucian Raicu este un interpret al nuanțelor, un analist al detaliului: un vers, o propoziție, un cuvânt, o confesiune. Citind fragmentul cu dispoziția sufletească inefabilă pe care o transmite contextul lui, întregul adică, Lucian Raicu reușește să fie pe orice fragment al textului său în contact cu ansamblul. De aceea, cărțile sale pot fi citite începând de oriunde, secvențele lui putând fi recombinate de citator: rezultatul este aceeași indestructibilă unitate. Secretul acestei rezonanțe? Autorul însuși. Mai mult decât pe oricare critic de azi, pe Lucian Raicu îl citim pentru Lucian Raicu. Singurul dintre criticii de azi care poate fi pe rând Bacovia, Lovinescu, Sadoveanu... Lucian Raicu devine autor numai în măsura în care este scris de un alt autor. Când miracolul nu se produce, criticul nu este decât critic (vezi recenziile sale). Miracolul este, desigur, raționalizabil numai că nu s-a născut încă acel critic care să se știe lăsa auctorializat de textul lui Lucian Raicu”. ■ Ion Oarcășu publică articolul aniversar *Negoia Irimie – 50*. ■ Virgil Ardeleanu publică un interesant articol despre *Jurnalul* lui Swift. ■ Mircea Ivănescu răspunde, sub forma unui interviu, câtorva întrebări ale lui Ion George Șeitan; în stilul specific, răspunsurile sunt, în fapt, eschivări, încercări de a abate atenția de la persoana sa: „Eu în primul rând nu sunt convins și nu pot fi convins din afară că sunt ceea ce înțeleg eu prin poet... pentru că poezia nu este o carieră sau o profesie. Uneori, sau , mai bine zis, în unele perioade din viața mea, am scris foarte ușor și mult (dacă bine sau nu, asta e altceva). Sunt alte perioade și, din nefericire, acesta în care vă vorbesc e una dintre ele, în care nu pot scrie deloc, sau scriu în mod evident rău, desi fac mari eforturi... Partea mai proastă e că nu știu dacă una din aceste epoci nu e definitivă”. ■ Valentin Tașcu recenzează cartea lui Mircea Dinescu *Exil pe o boabă de piper*. ■ Tot la „Cronica literară”, Ion Pop scrie despre volumul lui Dinu Flămând, *Stare de asediu*: „*Stare de asediu* reprezintă în creația lui Dinu Flămând un moment de răscruce. Această carte îi îmbogățește substantial universal liric, anexând noi arii problematice, tonuri inedite. Coexistența ‘planului primar’ cu reflecția e, desigur, un semn de continuitate în raport cu scrisul său de până acum, dar ea implică de data aceasta o tensiune sporită, aproape paroxistică, un dramatism al interogației aparținând vârstei maturității depline. Poezia a câștigat de asemenea foarte mult în mobilitate asociativă: deschiderii, în sensul lărgirii evantaiului tematic, îi corespunde și un plus de inițiativă cedată cuvintelor,

fără ca ele să scape totuși necesarului ultim ‘control’ al lucidității constructive. Multe dintre poemele acestei cărți angajează de altfel, direct sau indirect (și am dat deja câteva exemple) meditația asupra statutului însuși al poeziei, topită în modul cel mai firesc în substanța intimă a textului. [...] Document autentic al unei stări de criză și dramatică tensiune spirituală, această carte ilustrează major personalitatea poetului. *Stare de asediu* este însă și una dintre cărțile cele mai reprezentative ale generației sale”. ■ Petru Poantă semnează, tot aici trei recenzii: prima despre prozele lui Mihai Mănuțiu din volumul *Un zeu aproape muritor*, a doua despre volumul postum *Copilul dintre noi* de Daniel T. Suciu, volum îngrijit de Constantin Noica și Traian Suciu, a treia despre volumul *Țara poemului meu* de Eugen Evu. ■ Constantin Vișan consemnează o convorbire cu N. Steinhardt, *Cu N. Steinhardt în Țara Lăpușului*. ■ Tiberiu Rebreanu publică, sub titlul *Scrisori revelatoare*, o scrisoare a Fanyiei Rebreanu adresată imel ei an de doliu, cumnatei sale, Livia Hulea-Rebreanu. ■ Cu ocazia „Centenarului Franz Kafka”, revista include în numărul current câteva fragmente din jurnalul lui Kafka, traduse de Ioan Mușlea. ■ Un grupaj dedicat „Centenarului Ortega y Gasset” cuprinde texte semnate de Gheorghe Toma, Tudor Cățineanu și Andrei Marga, precum și un fragment din Jose Ortega y Gasset, *Cele două ironii, sau Socrate și Don Juan*, tradus de Lucia Uricariu.

• [„Familia”, nr. 9] Articolul ce deschide numărul (*Literatura în realitate și deziderate*) îi aparține lui Al. Andrițoiu care reia și nuanțează encomiastic ideile din Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat scriitorilor la întâlnirea de la Mangalia. ■ Eugeniu Nistor publică un „Triptic la Alba-Iulia”, trei poeme cu temă istorică. ■ La rubrica dedicată „cronicii literare”, Gheorghe Grigurcu se apleacă asupra volumului lui Alex. Ștefănescu, *Între da și nu*: „Impunător ca volum corporal, tip de picnic roșcat cu o volubilitate corectată prin momentele, iute instalate, de concentrare tăcută și cu o înclinație spre comoditate corectată prin reacția promptă, printr-un dinamism jovial, ironic dar mai cu seamă afabil, ambițios dar mai cu seamă visător, Alex. Ștefănescu vine în comentarea literaturii cu datele unui epicureism bine marcat. Cu o mișcare neostentativă, însă decisă, înlătură tot ce i se pare complicație oneroasă, pedanterie, lipsă de gust (în sensul sensibil al conceptului), prefăcându-se a nu vedea riscul mortal ce-l asumă într-o eră a metodologiei scientizante. Face impresia unui cavalier bonom care se așează liniștit la masa unui han, cerând cu degajare să fie servit, în timp ce la mesele din jur îl pândește, cu priviri teribile, o ceată de vrăjmași înarmați până-n dinți, ce abia se mai stăpânesc. Bucatele îi sunt aduse, vinul începe să gâlgâie și omul cucerește treptat simpatia, ca un simbol al naturalității, al ubertității, al bucuriei de a trăi. Scrisul său emană din constituția robustă, senzuală, din pornirea spre franchețe a bunei dispoziții. Critica impresionistă, imaginativă ce o cultivă e o reflectare a existențialului, o contrabalansare, prin necomplexată personalizare, a impersonalității obținute prin

distilarea metodelor. Alex. Ștefănescu are aerul a se prezenta doar cu puterea fizică într-o confruntare cu un adversar ce posedă o armă. ‚Lupta’ sa cu literatura și cu critica (cu scriitorii și cu criticii, mai exact spus), nu înseamnă îndeplinirea unei formalități’, ca pentru atâția exegeți ‚plictisiți și plictisitori’, ci este ‚în întregime expresia unei stări euforice’, așa cum se mărturisește indirect, glosându-l pe un confrate. [...] Deși încărcate de tropi, cochetând până peste poate cu ‚literatura’, articolele lui Alex. Ștefănescu par a aparține unei cuceritoare critici *vérité*. Inteligente și expresive, ele documentează asupra literaturii noastre actuale în calitatea unor texte de referință”. ■ Al. Cistelean recenzează volumul de poezie al Constanței Buzea, *Cină bogată în viscol*: „Fortuna a așteptat cu brațele deschise ieșirea generației ’60 din găoace. Înainte chiar ca majoritatea combatanților să-și fi putut număra pe degetele de la o mână poemele bune scrise cu cealaltă, ea le și pusese deoparte planetele norocoase. Puțini au fost cei cărora, mai apoi, critica le-a ridicat aceste taloane prețioase, redistribuindu-le mai cu chibzuială altora rămași înafara acestui lot al privilegiaților. Fie că le-au înhățat repede, fie că au pus mâna pe ele mai încet și pe furis, poeții aceștia predestinați să fie Poeți, încurajați cu sânge de pe margine și împinși cu discreție de la spate, au fost, în cele din urmă, la înălțimea misiei lor grele. Erau necesari și n-au dezmințit-o, chiar dacă de maturitatea lor se leagă destule dezamăgiri. Investițiile făcute pe seama lor au fost în întregime rambursate, unele imediat, altele ceva mai târziu și în rate – cum este și cazul Constanței Buzea – dar cu atât mai temeinic. Elanul cu care-au sărit de pe rampa de lansare s-a transformat într-o vitalitate de creație, devenită la unii, ce-i drept, o simplă vigoare tipografică sau o beție a metamorfozelor de formulă. Până și o poetă a fragilității și decepției, a suferinței și reclusiunii, natură exemplară de victimă, cum este Constanța Buzea, trăiește dintr-o mare vitalitate a temei și a stării poetice, torcând un fir infinit al durerii. De la *Agonice*-le din ’70 poemul său a devenit o litanie neînteruptă, o cântare monocordă de jale și iubire, poeta lăsându-se cu totul în voia unui instinct al elegiei care a săpat la temelii jubilației ca și valurile sub zid. Rarele ei clipe de seninătate, prinse în chihlimbarul unor pasteluri, sunt, de fapt, momentele de relaxare și difuzie a durerii, de slăbire a nodului care ține sufletul legat ghem. Distilată îndelung, durerea a ajuns la o puritate de alcool și în *Cină bogată în viscol* ea e expusă în flacoane fosforescente care mai conțin doar aburii de otrăvă ai dramei. Talent din speța celor numite cândva de Saint-Beuve educabile și perfectibile, Constanța Buzea s-a apropiat prin exercițiu extenuant de acest sunet cristalin al suferinței, transformând încetul cu încetul o traumă sentimentală într-o dramă morală și spirituală. În lupta cu îngerul suferinței, poeta a învins în cele din urmă, împingând izvorul biografic al confesiunii într-un strat de adâncime și abstractizând conturile sentimentale, prea îndoliate, ale dramei. A ieșit întotdeauna în public abia după ce și-a șters lacrimile, mai păstrând doar urmele lor sărate pe obraz. Durerea ei s-a mutat de la inimă la spirit și poeta a

ajuns să o gospodărească cu o mai mare economie lirică. Pierzând din concretețe și nemaifiind o fișă psihică, poemul a câștigat în forța de iradiere. Durerea poetei a devenit durerea lumii (întoarsă pe dos, propoziția, ce-i drept, n-ar fi nici pe jumătate adevărată), iar pătımirea ei s-a ridicat de la accidental la exemplar. Marea vâlvătaie a suferinței a trecut și spiritul poetei arde acum, călindu-se, la foc lent. Agonia ei e mai ascetică, iar reacțiile sale sunt mai stăpânite, mai calculate în efect dramatic și integrate unei viziuni a lumii în crepuscul. Peste sentiment și resentiment s-a așezat o foiță subțire de argint și elegia ține în aceeași măsură de registrul sentimental ca și de cel meditativ. Tot mai puțin sentimentală și tot mai mult morală, îndurerarea Constanței Buzea pierde și din discursivitate, mizând mai degrabă pe reactivitatea sugestiei. Suferința a dus-o pe poetă la înțelepciune și peste drama sa individuală se boltește o plângere a destinului lumii. Lovită de fulgerul durerii, poeta nu s-a căznit nici o clipă să iasă din ghearele sorții, făcându-și din îndurerarea progresivă un modus vivendi cu care s-a acomodat cum nu se poate mai bine. A doua sa natură a devenit suferința. Ea a lăsat mereu deschisă poarta de acces a acesteia, așteptând cu celălalt obraz gata întins tot alte și alte lovituri. Singura sa strădanie într-adevăr tenace fiind aceea de a înțelege și de a-și asuma cu deplină conștiință această dramă în continuu flux. Modul ei de a domina toată această mitologie a infernului inimii este un mod intelectual, de asceză a simțurilor și de acuzare a stărilor de conștiință. Receptând din toate părțile mesaje de durere, poeta nu pune în calea lor nici o stavilă, nu le deviază și nu le bruiază cu o stație ironică sau cinică. Înveninată, strivită ea nu reacționează altfel decât asimilând toată această agresivitate într-un inalterabil fond uman. Răspunsul ei la înscenarea destinului este o tandrețe învăluitoare, surdinizată, oricând mobilizabilă, și o resemnare a spiritului, o repliere în sine. Adorația sa nu se transformă în blestem, ci ia forma unduitoare a plângerii. Constanța Buzea vorbește mereu, aproape excesiv, despre 'îndurerare' și 'însingurare', cuvinte care dau, de altfel, nota specifică a tragediei sale mute. Ele cuprind atât aspectul de progresie infinită al acestor stări, cursul lor tot mai intensiv, cât pe cel al neputinței de a se elibera de ele. În poezia noastră de azi, Constanța Buzea e, poate, cel mai credincios și mai docil dintre supușii suferinței. Ea a pierdut rostul catartic al poemului, creația neputând decât să lamineze suferința, nu și s-o sublimeze. În același timp, cele două cuvinte de pe blazonul poeticii sale închid în sine atât aluviunile dinafară ale durerii, cât și potențarea lor inferioară. Alchimistul suferinței care este Constanța Buzea nu face decât să purifice și să ridice caratele durerii brute primite dinafară. Scopul ei nu este s-o înlătore, ci s-o asimileze, obișnuită cu otrăvurile tari. Devenită mai reflexivă și mai discret confesivă, cu punți adesea tăiate între pilonii textului, poezia sa nu reușește s-o scoată din infern. Trecerea de la existență la creație, de la trăire la confesiune nu-i decât un alt prag de care poeta se lovește. Cuvintele n-o ajută, o trădează, o falsifică, prezența lor e tortură, în absența lor se deschide

o prăpastie, după înseși vorbele poetei. Dacă pe cititor, mai treacă-meargă, poemul îl alină, pe creator, în schimb, îl exorcizează cu totul. [...] Extrăgând câteva poeme și din volumele *Ploi de piatră* și *Umbră pentru cer* și generalizând depunctuația din cel din urmă, *Cină bogată în viscol* pare unul din volumele cele mai unitare valoric ale Constanței Buzea, o carte de poeme în care inexpressivitatea structurală a poetei a devenit un element intensiv al lirismului, transformându-se dintr-o dificultate în rafinament. Resemnarea și decepția nu mai sunt doar evenimente individuale, ci ele bat în însuși pulsul lumii”.

■ Virgil Podoabă scrie, tot aici, despre romanul Danei Dumitriu, *Printul Ghi-ca*. ■ La „Cartea de debut”, Radu Călin Cristea scrie despre romanul *Îngereasa cu pălărie verde* al Adinei Kenereș, căreia îi remarcă „admirabila vervă a povestirii, umorul, calitatea ideilor schimbate, frazele flușturate și cele grave, prospețimea scriiturii”. ■ Ion Simuț publică un articol destul de amplu despre proza lui D.R. Popescu.

● [„Convorbiri literare”, nr. 9] Al. Călinescu scrie, la rubrica „Cronica literară”, despre „măștile poezilor”, făcând referire la volumele lui Horia Zilieru (*Addenda la un fals tratat de iubire*) și Florin Mugar (*Viața obligatorie*).

■ Tot aici, Val Condurache recenzează, de asemenea, două cărți, *Capricii de Alexandru Papilian și Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai* a lui Tudor Octavian. ■ Al. Dobrescu semnează o cronică a romanului *Ianus*, aparținând redactorului-șef al revistei, Corneliu Sturzu. ■ Constantin Pricop scrie, sub titlul *Poezie și biografie*, despre volumul de poezie al Ninei Cassian (*Numărătoarea inversă*) și despre cartea Constanței Buzea, *Cină bogată în viscol*, despre care notează: „aflată probabil într-un moment de înnoire a mijloacelor poetice, literatura autoarei se împrăștie acum pe mai multe direcții neajungând, deocamdată, ăe nici una din ele la profunzimile previzibile”. ■ La rubrica „Opinii”, Gheorghe Grigurcu scrie despre Ovidiu Cotruș: „Spiritul dual, saturat de certitudini și încercat de îndoieli, calm și anxios, ordonat și dezordonat al lui Cotruș și-a găsit, în scurtul răgaz pământesc ce i s-a îngăduit, albia unei sinteze, de o prestață intelectuală neîndoielnic sporită de amintirea omului. Acel nimb malefic al scriitorilor ce dispar prematur i-a accentuat fața romantică, deficitară în cadrul unei alcătuirii psihice și intelectuale stăpânite de trăsături clasice. Puținele, din păcate, texte ce ni le-a lăsat alcătuiesc o contribuție de prim ordin”. ■ Emil Nicolae scrie despre „blânda risipă a poetului” Radu Cârnelci, parcurgând sintetic volumele de poezie ale acestuia până la cel apărut în 1982, *Timpul judecător*. ■ Grupaje de poezie semnează Grete Tartler, Dan Mutașcu, Tamara Pintilie și Liviu Pendefunda. ■ Liviu Antonesei recenzează volumul lui Constantin Pricop, *Viața fără sentimente*, căruia îi recomandă, „o mai pronunțată incisivitate”. ■ La rubrica „Panoramic editorial”, C. Pătrașcu recenzează volumul lui Marin Mincu, *Semiotica literară italiană*, Mariana Codruț pe cel al lui Radu Cosașu, *Ficționarii*, iar Emil Nicolae scrie despre cartea de poezie a lui Alexandru Jebeleanu, *Forma clară a inimii*. ■ Revista marchează

trecerea în neființă a lui Horia Lovinescu printr-un poem al lui Horia Zilieru, *Vitraliu în septembrie* („in memoriam: H.L.”), și două texte evocatoare: *Tim-pul memoriei* (Constantin Ciopraga) și *Moartea unui artist* (C. S.).

● [„Ateneu”, nr. 9] Pe prima pagină a numărului Ion Vergu Dumitrescu și Ovidiu Genaru semnează fiecare câte două poeme cu iz patriotic. ■ În cadrul „Colocviului Ateneu”, este consemnată discuția purtată sub forma unei mese rotunde, de animatorii revistei, pornind și de la ideile cuprinse în „Cuvântarea” lui Nicolae Ceaușescu din deschiderea Consfățuirii de la Mangalia. ■ Eugen Simion publică partea a doua a studiului dedicat analizei poeziei lui Gellu Naum. ■ Vlad Sorianu scrie despre poezia lui Ioanid Romanescu din volumul *Demonul*. ■ Mircea Dinutz publică un studiu despre poezia lui Ovidiu Genaru: „S-a spus că poetul suferă de ‘cameleonism’, că disponibilitatea sa pentru mai multe formule poetice l-ar putea împiedica să se fixeze pentru totdeauna, în ultimă instanță, să-l proiecteze între cei mai reprezentativi poeți contemporani. Judecata pleacă de la o exagerare și este numai parțial adevărată. În fond marea sa mobilitate spirituală îl arată deschis, inventiv, generos. Dincolo de formula poetică și de procedeele folosite, se poate vorbi de un factor comun al atitudinii lingvistice, al viziunii, al curbelor interioare, la care se adugă rotunjimea limbajului, tensiunile formale, care ne transmit fiorul intelectual sau cel emoțional, bucuria jocului sau voluptatea cuvintelor”. ■ Costin Tuchilă semnează o cronică a volumului de poezie *Cartea singură* a lui Sorin Mărculescu. ■ Sub titlul *Viața poeziei*, Cristian Livescu încearcă să ofere un tablou al ultimelor apariții în materie de poezie contemporană, oprindu-se asupra mai multor volume de poezie: *Fântâni în mare* de Marin Sorescu, *Studiul de noapte* de Nicolae Ioana, *Scrisori de acreditare* de Grete Tartler, *Urma* de Grișa Gherghei, *Drum spre morile de vânt* de Gabriela Hurezean, *Noapte de grație* de George Damian, *Steauă di dor* de Kira Iorgoveanu și *Viața cu mine, viața fără de mine* de Ion Budescu. ■ La „Pro amicitia”, Radu Cârneli scrie despre cartea de poezie a lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*.

● [„Argeș”, nr. 9] Sub titlul *Tehnica incitării și virtuțile analogiei*, Ștefan Găitănanu scrie despre eseu lui Petru Mihai Gorcea, *Structură și mit în proza contemporană*. ■ S. I. Nicolaescu publică un text aniversar, *Edgar Papu – umanistul*. ■ Elisabeta Isanos publică publică un fragment (*Manuscrisul de la Drăganu*) din lucrarea *Magda Isanos*, alcătuită din scrisori și din relatări de familie.

● [„Astra”, nr. 9] Articolul inaugural, *Spirit revoluționar în cultură*, precum și textul lui Damian Spătaru, *Idealul umanist și modelele esențiale*, pun în lumină ideile prinse în cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la „Consfătuirea de lucru” de la Mangalia. ■ La rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Biografii ale textului*, A.I. Brumaru recenzează romanul Adinei Kenereș, *Îngereasa cu pălărie verde*. ■ Radu G. Țeposu scrie, în partea a treia a serialului „Literatura în mers”, despre *Poezia emerită*, aplecându-se asupra volumului *Poeme* de Ștefan

Aug. Doinaș: „Poetul oscilează între transcripția imagistică a meditației și meditația pur și simplu care nu e decât un fel de a raționa în termeni reci și riguroși. De aici, două excese care balansează poezia lui Doinaș între expresivitatea sterilă și profunzimea inexpressivă. Efortul de a liriciza e spectaculos, dar sărăcăcios în roade. De aceea, multe poezii sunt admirabile tocmai prin efectul exterior pe care-l produc. Până la descifrarea sensului, e încântătoare aparența în sine. Un fel de lirism al sterilității roade poezia ca un vierme superb colorat”. ■ Numărul cuprinde și grupaje de poezie semnate de Emil Rădulescu, Vasile Copilu Cheatră și de Ion Alex. Angheluș. ■ Mădălina Nicolau recenzează volumul de critică *Întâlnirea cu opera* de Nicolae Ciobanu. ■ Paul Grigore recenzează romanul *Duminica mare* de Doru Munteanu. ■ Valeriu Bărgău scrie despre *Cartea cu pereți de sticlă*, volumul de poezie al Nastasiei Maniu. ■ Zorin Diaconescu recenzează romanul lui Tudor Octavian, *Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai*. ■ La ancheta începută în numărul anterior, dedicată „Romanului (de) azi”, răspund Mircea Calotă (*Economicul, socialul și politicul – sol fertil al capodoperei*), Emil Rădulescu (*Eroul de fiecare zi – marele personaj al romanului*), Corneliu Sturzu (*Oglinda propriei deveniri*), Ovidiu Moceanu (*Implicarea în real*), Mihai Sin (*Efortul și luciditatea obiectivării*) și Gheorghe Crăciun (*Contradicțiile din natură și societate sunt și contradicțiile romanului*), ancheta fiind încheiată cu câteva concluzii trase de echipa redacțională care insistă să pună răspunsurile sub semnul directivelor și recomandărilor făcute în cadrul Cuvântării lui Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru de la Mangalia: „Literaturii nu-i este rezervat un rol de ilustrator, de înregistrator pasiv, ci un rol activ, militant. Pornind de la faptul că în societatea noastră au apărut și apar contradicții și că în socialism ele nu dispar de la sine, ci se dezvoltă și pot căpăta forme grave, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat necesitatea sesizării și studierii acestor contradicții, necesitatea de a se acționa organizat pentru soluționarea lor, pentru a se asigura mersul înainte al societății. Observator atent al dialecticii vieții, prozatorul este chemat să participe la dezvoltarea contradicțiilor, iar prin sensul dat scrisului său, prin puterea de înrâurire a scrierilor sale, să contribuie la acțiunea conștientă, organizată de rezolvare a lor. În mod evident, piatra unghiulară a oricărei opere în proză este personajul. Nu personajul standard, prototipuri demne de a fi copiate, trase la șapirograf, multiplicat în serie, nu astfel de personaje, nu astfel de personaje pot da forță, crezământ, capacitate de influențare literaturii. Personaje veridice, trăind la temperatura nominală faptul de istorie al zilelor noastre, personaje care devin, speră, luptă, greșesc, dar și izbutesc, personaje care gândesc viața, care o judecă și o transformă, transformându-se ele însele, personaje care nu ascund, ci poartă semnificații. Nu poate fi neglijată dorința și necesitatea cititorului de a regăsi în proză o perspectivă optimistă, o conștiință a perfectibilității lumii. Prin ce are el mai bun, romanul românesc de azi refuză ismele și experimentalismele fade, importurile tardive și neselective. Romanului româ-

nesc de azi îi este străină tendința de devalorizare a prozei prin mărunțirea programatică a filonului epic, predilecția maladivă către situațiile obscure, către smârcuri și gunoaie, pasiunea predilectă către personaje debusolate, devorate de mentalități anacronice după cum, prin ce are el mai bun, romanul românesc de azi nu este opera inventatorilor de false probleme, nici a triumfaliștilor și heuripiștilor, a vopsitorilor de roz-bombon sau bleu-ciel, ci – dimpotrivă – el este actul de înaltă conștiință patriotică, civică, revoluționară prin care se rostește, în forme specifice artei, conștiința timpului nostru”.

• [„Tomis”, nr. 9] Paul Cornea răspunde întrebărilor lui Nicolae Rotund la pagina dedicată interviului lunar al revistei, vorbind despre anii începuturilor, aderarea la U.T.C., încă înainte de 23 august 1944, despre profesia de istoric literar, despre „estetica receptării” și teoriile lui Hans Robert Jauss, despre o așa-zisă criză a istoriei literare pe care interviuevatul nu o vede însă și în spațiul românesc: „...spre deosebire de unele țări din Vest, a căror existență a fost cruțată de încercările prin care a trecut țara noastră, istoria literară are actualmente la noi (firește, *mutatis mutandis*) un câmp de activitate incomparabil mai vast și deține, mai exact, trebuie deține, un loc prioritar printre celelalte studii literare. Motivul e la îndemână: noi n-am realizat încă inventarul avuției spirituale românești – nu avem o bibliografie a cărții, nici a manuscriselor, nici a periodicelelor, nu-i posedăm pe clasici în ediții critice, integrale, iar depozitele arhivistice conservă încă numeroase inedite fundamentale (ceea ce, fie zis în paranteză, e o mare șansă pentru generația noastră și încă una-două care ne vor urma). Crizei, în plan teoretic, a istoriei literare, îi corespunde astfel, la noi o conjunctură foarte prielnică în planul cercetării empirice. Dar, pentru ca rezultatele să fie pe măsura posibilităților, e nevoie de încurajarea sistematică a activităților documentare, textologice și arhivistice, de schimbarea atitudinii presei literare și culturale față de lucrările de erudiție, de o coordonare eficientă și nebirocratizată a programelor de lucru, de stimularea cercetătorilor (între altele, prin revizuirea actualelor tarife de remunerație a edițiilor) etc. Cea de-a doua remarcă vizează problema teoretică a istoriei literare. În această privință se impune un efort de regândire a principalelor concepte ale disciplinei, de dezbatere aprofundată a chestiunilor litigioase. Pentru ca practicienii să fie încurajați să iasă din inerție, abandonându-și nepăsarea sau triumfalismul senin, îndeosebi pentru ca eforturile unora și altora să se concerteze, iar experiențele bune să fie împărtășite rapid și în mod corespunzător, ar fi nevoie de un impuls și de un cadru adecvat de manifestare. Pe ambele le-ar putea oferi – cine oare? – Muzeul Literaturii? Societatea de Științe Filologice? După părerea mea, cel mai bun lucru ar fi dacă s-ar înjgheba o asociație a istoricilor literari, care, pe lângă sarcina de a urmări și a stimula opera de valorificare a moștenirii literare, sub toate raporturile, și-ar asuma rolul de a organiza colocvii, ședințe de comunicări, schimburi de informații etc.”. ■ La rubrica „Scriitori contemporani”, Alex. Ștefănescu publică un nou capitol din „istoria exactă a literaturii române”, des-

pre Geo Bogza, capitol împărțit în trei: *Flori în cutia poștală*, *Scriitorul ca trimitis special*, *Poezia – o proză mai scurtă*: „De altfel, scriitorul procedează și în alte privințe ca un sacerdot, regizându-și aparițiile în *România literară*, unde oferă cititorilor de fiecare dată doar câteva fraze, cu zgârcenia cu care se distribuie vinul de împărțășanie”. ■ Sub titlul *Oglinda cu trei dimensiuni*, Ion Bogdan Lefter scrie despre *Cartea de acces*, volumul lui Lucian Raicu: „Lucian Raicu n-ar fi el însuși dacă patetismul frazelor sale ar cristaliza în gesturi ferme, în verdicte și raționamente elaborate la rece. Condiția criticii sale este asumarea patetică a operei literare, în al cărei chip se oglindesc, suprapuse, imaginea lumii și a ființei. Aventura spiritului său creator se consumă între ramele acestei oglinzi cu trei dimensiuni”. ■ Gabriel Rusu scrie despre „misiunea criticului”, recenzând volumul lui Gabriel Dimisianu, *Lecturi libere*. ■ Sub titlul *Departee, la Ploiești*, Vladimir Bălănică scrie despre *Supraviețuirile* lui Radu Cosașu, insistând pe cel mai recent dintre volumele apărute, *Ficționarii* (1983).

● [„**Transilvania**”, nr. 9] Vasile Copilu Cheatră publică un grupaj de patru poeme cu iz naționalist-patriotic. ■ Ioanichie Olteanu publică un text ce vizează un moment din biografia lui Esenin (*Esenin în 1921: o mobilizare contra-mandată și un protest al „ordinului imaginiștilor”*), text urmat de un grupaj de poeme traduse tot de el: *Moartea lupului, Cântecul pâinii și Vatră-a mea! Cer de plumb*. ■ La „Cronica edițiilor”, Mircea Anghelescu scrie despre „*Primul Eliade*”. ■ Dan C. Mihăilescu recenzează cartea Mioarei Apolzan, *Revista Fundațiilor Regale (Aspecte de istorie literară)*: „Cartea Mioarei Apolzan este o apariție salutară din toate punctele de vedere. Ea îi urmează, cum spuneam, unui volum de eseuri dedicat prozei noastre contemporane. Să fie un eveniment simptomatic pentru noile orientări critice de la noi? Îmbucurător lucru. Sinteza celor două planuri – istorie literară și critică de interpretare – care, după cum ne place să credem, se va întâmpla, în acest caz, ar fi un câștig absolut remarcabil. Sunt atât de multe manifestările de extremă, încât alegerea zonelor intermediare a devenit o dovadă de curaj și conștiință literară”. ■ Nae Antonescu scrie despre „critica fenomenologică”, o cronică a volumului lui Ovidiu Cotruș, *Meditații critice*, iar Elena Siupiur recenzează cartea lui Alexandru Duțu, *Literatura comparată și istoria mentalităților*. ■ Tot aici, Vasile Chifor scrie despre cartea lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*.

● [„**Amfiteatru**”, nr. 9] La „Cronica literară”, M. N. Rusu scrie despre volumul lui Corneliu Ostahie, *Experiențe pe sufletul viu*. ■ Ioan Buduca scrie despre romanul lui Ștefan Agopian, *Tobit*: „Proba de virtuozitate a romanului este *Tobit în cort* (I) în care în *acum* se dizolvă două nivele ale lui *atunci* dar virtuozitatea este și a întregului roman în care bisturiul lui Agopian taie frazele ca un maestru al anatomiei epice, dându-le o viață pe care nu te-ai fi așteptat s-o găsești atât de vie tocmai pe lama rece a cuvântului. Nouă ni se pare că lui Ștefan Agopian nu-i mai lipsește decât un subiect la fel de mare ca acela din *Relatare despre regele David*”. ■ Florin Berindeanu consemnează un interviu

cu Paul Cornea („Întâlnirea unui *maestru*, în înțelesul plener al termenului, constituie o șansă din cele mai fericite pentru un tânăr”): „Scriu rar în publicațiile literare de tiraj din două motive principale: întâi fiindcă n-am timp, în al doilea rând fiindcă studiile mele nu-și prea au locul acolo. Nu uitați, o spun fără emfază, ca un ‘dat’ obiectiv, că eu fac ‘știință’, nu literatură, nici eseistică. De pildă, cercetările care mă acapareză acum, de sociologie a receptării ori de teorie a istoriei literare, sunt extrem de ‘cronofage’: presupun o muncă încordată și lecturi intense în mai multe limbi. Pe de altă parte, dacă țineți seama de obligațiile mele didactice, pe care le iau tot atât de în serios după aproape 35 de ani de carieră, ca în prima zi, dacă adăugați încă numeroase sarcini obștești, veți fi de acord că nu-mi rămâne când să mai fac și jurnalism, altfel decât accidental. În plus, mai e ceva: revistele de tiraj și audiență la public (*România literară*, *Lucefărul* etc.) mă solicită foarte puțin, nu mi se adresează nici în ocaziile în care volaborarea mea ar fi posibilă și oportună. Sunt un marginal în viața literară, n-am făcut parte niciodată din nici un organism al Uniunii Scriitorilor, de aceea probabil se întâmplă să fiu nebăgat în seamă. Nu sufăr din cauza asta, aș zice chiar dimpotrivă: îmi urmez drumul de cercetător, nestânjenit de scadențe imediate, servind cultura socialistă în felul care mi-e propriu.”

OCTOMBRIE

1 octombrie

● [„*România liberă*”, nr. 12.104] Tia Șerbănescu scrie, la rubrica „Vitrina cărții”, despre „romanul creatorului”, o recenzie a cărții lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig, seniori*, „un roman profesiune de credință: el poate fi considerat, din acest punct de vedere, o carte-tablou a întregii creații a scriitorului reproducând la scară proprie mai toate motivele și obsesiile cărților lui Laurențiu Fulga într-un mode ceva mai cenzurat și dublat, totodată, de capitole în care tonul confesiv al naratorului îmbracă forma jurnalului de creație”.

● [„*Lucefărul*”, nr. 39] Ion Horea publică, pe prima pagină, poemul *Dascălii*. ■ Mihaela Ciobanu scrie despre romanul lui Eugen Barbu, *Săptămâna nebunilor*, sub titlul *Tragic și farsă în „Săptămâna nebunilor”*. ■ La „Cronica literară”, M. Ungheanu scrie despre romanul comic *Solfegiul biruinței* de Eugen Seceleanu și Oprea Georgescu. ■ Artur Silvestri semnează o cronică a volumului de eseuri *Mapamond literar* de Nicolae Balotă: „*Mapamond literar* ilustrează cum nu se poate mai bine critica literară a lui Nicolae Balotă pe linia ei industriooasă și factice, nu așa cum ar fi trebuit, prin ceea ce avea aceea pozitiv și cu adevărat durabil. E, în totul, o simplă alăturare de comentarii, rezultate dintr-o perseverență ‘cronică a cărții străine’ deținută de autor timp de mai mulți ani, supuse până la un punct conjuncturalismului editorial: nu poți scrie

despre ceea ce crezi că te exprimă dacă te rezumi la simplele glose în marginea ultimelor traduceri în românește. Credeam că autorul, știutor de limbi străine și spirit curios, a venit aici cu recenzii ale unor volume pe care nu le avem încă în românește: o logică există într-o astfel de ipoteză care, concretizată, nu mi se pare, mai ales azi, condamabilă”. ■ Sub titlul *Zidul luminii*, Mihai Coman scrie despre cartea de poezie a lui Corneliu Ostahie, *Experiențe pe sufletul viu*. ■ Sultana Craia recenzează volumul Violei Vancea, *Amintiri dintr-o popicărie*. ■ Nichita Stănescu semnează un grupaj de nouă poeme, iar Dan Mucenic publică un fragment din volumul *Reportaje de dragoste*. ■ Artur Silvestri continuă, în episodul XXXVI al serialului său, sub titlul *Experiențe de laborator*, înfierarea literaturii lui Paul Goma.

2 octombrie

● [„*Scânteia*”, nr. 12.786] Eugen Barbu publică, pe prima pagină, un text despre „pace”, în spiritul discursurilor mobilizatoare ale lui Nicolae Ceaușescu, pus sub genericul „Să nu se treacă peste voința popoarelor: Europa să devină un continent al păcii și colaborării, fără arme nucleare!”. ■ La rubrica „Opinii”, Paul Everac scrie despre „Funcția modelatoare a artei”.

● [„*Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»*”, nr. 40] Constantin Sorescu scrie, la rubrica „Viața literaturii” despre romanul lui Mihail Diaconescu *Călătoria spre zei*. ■ Tot aici, George Ioniță publică o recenzie (*Sub semnul simultaneității*) a cărții de poezie a lui Vasile Nicolaescu, *Semnătura fulgerului*. ■ La rubrica „Constelații lirice”, Augustin Frățilă publică un grupaj de șapte poezii. ■ Un alt grupaj, de nouă poeme, poartă semnătura lui Negoită Irimie.

4 octombrie

● [„*România liberă*”, nr. 12.] Adriana Iliescu publică un text privind *Personajul literar și modelul uman al epocii noastre*, cu trimiteri la ideile tovarășului Nicolae Ceaușescu și la realizările Epocii Ceaușescu.

5 octombrie

● [„*Scânteia*”, nr. 12.788] În spiritul „vibrantului ecou al mobilizatoarelor chemări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, al apelului Frontului Democrației și Unității Socialiste”, Ioan Alexandru publică articolul *pacea, ideal suprem*. ■ Vasile Rebreanu scrie, la fel de implicat ideologic, despre rolul teatrului în lumea românească contemporană, *Teatrul – oglindă a faptelor eroice ale prezentului socialist*.

6 octombrie

● [„*România literară*”, nr. 40] În debutul numărului, Nicolae Țic semnează un articol ce vizează condiția scriitorului român în epocă, *În viața epo-*

cii: „Suntem scriitorii care ne împărțim timpul între masa de lucru, drumuri prin țară, ședințe, activități obștești... Realitatea, mersul evenimentelor, climatul social-politic impun scriitorului o implicare în viața epocii, nu numai prin pagina scrisă, ci și, aproape în egală măsură, prin activitatea în zona culturii, prin acțiune și atitudine civică”. ■ Dumitru Micu semnează un studiu mai amplu, plin de stereotipuri, despre *Umanismul arghegian*, e vorba în special de cel din *Cântare omului*: „Răspândind în poezia românească ‘o prospețime nouă’, după uscăciunea dogmatică a timpului în care nu s-a putut revărsa, ‘frăgezimea coardelor înseninate’ ale harfei lui Tudor Arghezi și-a picurat, de îndată ce a putut fi scoasă la lumină din nou, zi de zi, aurul inefabil, până la atingerea harpistului, într-o operă în care nu încapse îndoială că posteritatea va recunoaște, până la sfârșitul sfârșitului, una dintre cele mai vibrante expresii ale umanismului propriu culturii noastre contemporane”. ■ Pagina de poezie conține grupaje de poeme semnate de Al. Jebeleanu, Izsak Martha și Cristian Raicev Arcașu. ■ Sub genericul „Restituiri”, Teodor Vârgolici scrie despre *Un comparatist necunoscut: Mauriciu Flügel*. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu semnează o cronică mai lungă (*Poemul neîntrerupt*) a volumului *Cât vezi cu ochii*, de Virgil Teodorescu: „Sub pseudonimul, voit hazliu, Cocoli Taalat, poetul își făcea intrarea în literatură, în 1926, la 17 ani, în revista liceului ‘Mircea cel Bătrîn’ din Constanța. ‚Dar acest debut nu înseamnă nimic. Poezia publicată era o simplă imitație după nu mai știu cine’, declară acum autorul într-o *Confesiune de atelier*) și adaugă: ‚A existat însă un al doilea debut, în anul 1928, când eram în ultima clasă de liceu. Tudor Arghezi mi-a publicat atunci un număr destul de mare de poezii în prima serie a *Biletelor de papagal*, poeziile pe care le-am semnat cu pseudonimul Virgil Rareș’. Poeziile alese pentru *Cât vezi cu ochii* au fost scrise între 1932 și 1982, pe durata adică a unei jumătăți de veac, cu precizarea că autorul n-a mai reținut de astăzi nimic din ce a publicat între 1947 și 1966 și care a fost cuprins în volumele *Scriu negru pe alb*, *Drepturi și datorii* și *Semicerc*. Virgil Teodorescu poate fi socotit unul din cei mai statornici avangardiști ai noștri. Suprarealismul, constructivismul și imagismul sunt încă o dată afirmate în *Confesiunea de atelier* de astăzi: ‚Consider limbajul nu numai mijlocul principal al expresiei poetice și principalul aliat al dragostei unanime, ci (și) o construcție concretă, dacă vrei un imens glob de cristal în neîntreruptă rotire. Cuvântul are aceleași atribuții, pentru mine, ca apa, focul, pământul, aerul, care, când sunt retrase, viața încetează, nu îmbătrânește niciodată cuvântul, așa cum nu îmbătrânește femeia iubită. Cuvintele sunt ca o bumbăcărie în care vinzi viori, sunt adevăratele mele păsări-liră, sunt plantele roșii, foarte roșii, înecate de spuma oceanului“. Între poeziile de tinerețe și inedite din *Cât vezi cu ochii* nu există, sub unghi tehnic, nici o diferență semnificativă. Poetul a rămas același iubitor al cascadelelor de imagini, împrăștiind în cădere stropi multicolori, al metaforelor insolite, al epitetelor ‚impertinente’ (cum le-a numit Jean Cohen), câteodată splendide

în absurditatea lor deliberată, constructor fantast de edificii pur verbale, care a învățat bine lecția unor Lautréamont, Rimbaud, Apollinaire („la rosée à tête de chat”). Dintre poeții români, Ilarie Voronca ne vine în minte („jazzul frazelor vertiginose”, cuvinte „cu intestinale despletite”, proclama autorul *Poeziei noi*), dar și Ion Vinea, Tristan Tzara, D. Stelaru, Gellu Naum, Ștefan Roll, Sașa Pană, Geo Dumitrescu. Lirica lui Virgil Teodorescu este mai degrabă laborioasă decât inventivă, dificilă prin abundență, dezordonată și inegală. Puține poezii sunt memorabile în sine. Impresia de vorbire continuă, de „delir” suprarealist, face cu neputință segmentarea fluxului liric, distingerea unor etape în evoluție, chiar dacă astăzi fantezia poetului ne apare mai supravegheată decât la început și, prin interstițiile materiei dense de imagini, răsuflă mai lesne o sentimentalitate difuză, melancolică sau obosită. Consecvent tipului său de discurs, în care motivația principală este aceea imaginativă, poetul nu poate fi judecat corect prin raportare la normele liricii confesive, în care se răsfătă sau se insinuează discret emoții, stări sau acea atmosferă lăuntrică pe care o cultivau simbolisții și modernisții. Avangardismul interbelic a introdus în poezie un alt fel de motivare a textului liric, căreia Virgil Teodorescu i-a rămas fidel, și în care un eu inventiv și dezagregat se lasă pradă celei mai mari voluptăți asociative, aglutinante, „delirante”: „Expectoram flamingi cu ciocul roșu și din când în când un cleric grăbit / dar besacteaua căptușită cu atlas vișiniu / instalată în mijlocul memoriei ca pasărea liră / nu dădea nici un semn de viață”. Eroarea curentă care se face în legătură cu o astfel de poezie este de a o citi în cheie afectivă. Însă suprarealiștii nu lucrau cu stări sau cu trăiri, ci cu imagini și cuvinte. Ei visau să construiască lumi imaginare și nu să exprime sentimente. Din orice poezie a lui Virgil Teodorescu am cita, vom avea mereu aceeași impresie de fantezie aflată în libertate și, numai prin abuz, vom putea indica natura trăirii exprimate. O poezie din 1937 se încheie cu aceste versuri: „Mirosul tău plutește ca o coamă prin care trece vântul / Conturul obiectelor se veștejește sub umbrele de soare”. Alta, din 1946, începe așa: „E o câmpie cu mlaștini prin care trecem acum / și de multe ori tu intri întregă în ierburile roșii, / atunci iubesc părul tău rămas deasupra apei / ca o plantă moartă / regăsită, / uitată, în jurul căreia înoată peștii...”. În 1970: „Iarba udă de ploaie părea o bibliotecă de sezon / cu jilțuri foarte comode / mai departe pătuleie de vite păreau niște palate scufundate / și vitele mugeau încet / mugea încet pământul / fire de fin / prin aer / ce mari păianjeni grei / țeseau această plasă în care să ne prindă...”. În toate aceste poezii (și care sunt departe de a fi cele mai fanteziste) erosul ori contemplarea unui peisaj nu fac atât dovada unei interiorizări a lumii, prin prismă afectivă, cât, mai curând, a încercării de a elibera complet fantezia lirică. Suprarealiștii au fost niște scafandri care au renunțat, în scufundările lor, la costumul de cauciuc și la masca de oxigen. Nu de simțire e vorba, ci de imaginația ei. Emoția, senzualitatea nu sunt puncte de plecare, ca la poeții sentimentali, ci stații terminus, la capătul unui efort de a reinventa lumea interioară prin

cuvinte: ‚Cuprinși de delirul dragostei noastre / fluturii acoperă trenurile, va-
poarele, / fluturii acoperă în stoluri monstruoase brațele statuiilor, / șopârlele
așteaptă un semn spre a invada orașele, / și câmpia de mlaștini mă cheamă, /
răsună, / sunt ziduri vechi la marginea ei, / izvoare calde, / gradele funcționari-
lor publici ca niște scări de papură, / spărgătorul de gheață, / un ac de cusut, /
și plantele oh, plantele ieșind din cleștarele ceții’. Intimitatea nu este exprimată
direct (confesată, adică), dar tratată în același regim al liberei fantazii: [...].
Mijloacele de care poezia lui Virgil Teodorescu se slujește sunt acelea ale con-
structivismului, cum numea Voronca varianta românească de suprarealism. În
primul rând, un imagism dezlănțuit, halucinant, un șuvoi de metafore care
sparg tiparele, insolite și enigmatice: ‚Mănușa mea fură mâna spărgând în un-
ghii frunze / Mănușa mai atârnă ca o cenușă caldă / În care arde carnea ca niște
gături de girafă / Eu te aștept cu mâinile pline de furnici / Pe care le voi arunca
cu un gest impudic / Pentru a le putea găsi pe țărnul mării când dragostea / E
mai înaltă decât gâtul colorat al girafei / Tu ești femeia în care se strâng de gât
oamenii / Sau își trec prin umeri cuțite lungi de sticlă / Sau vorbesc despre vio-
lențele inaccesibile ale panterei / Tu ești femeia în care se deschide visul / Ca o
enormă plantă de apă în care oasele lustruite sunt ace de cusut / Blănurile
oceanelor pentru totdeauna’. În al doilea rând, onirismul, viziunea tulbure, de-
formată (‚se poate numi poet numai acela care deformează cu precizie’, sună o
definiție din *122 de cadavre*, nereluată în actuala culegere). Oniric în sens
strict, Virgil Teodorescu este îndeosebi în versurile anilor 1946-1947, la care a
renunțat în ediția de față, dar dicteul automat și fantezia sepulcrală populată de
spectre și vampiri sunt prezente și în restul poemelor lui, mai ales anterioare.
Un procedeu derivat de aici îl constituie pseudo-discursul. Față de discursivita-
tea tradițională – care nu era altceva decât folosirea limbii uzuale, cu sintaxa ei
coerentă, în poezie – avangardiștii (a observat-o de mult G. Călinescu) golesc
frazele de înțelesul lor imediat, păstrând doar mecanica vorbelor înlănțuite.
Aproape orice poezie a lui Virgil Teodorescu este discursivă în acest sens.
Limba co mună devine poetică prin menținerea tiparului sintactic în care sunt
puse însă enunțuri pe jumătate sau de-a-ntregul absurde. În același fel proce-
dează avangardiștii și cu alte forme vechi, de exemplu cu aceea epică. Na-
rațiunile lor sunt doar formale și nici un subiect nu poate fi urmărit. Un astfel
de poem pseudo-epic este de pildă *Sentinela aerului*. Un mijloc care apare re-
lativ rar la Virgil Teodorescu este acela, opus discursivității goale, al speculării
structurii cuvintelor, desfăcute în elemente componente și apoi recombinate,
inventându-se uneori cuvinte inexistente, de dragul asociativității pur sonore,
eufonice, sau literale. Letriștii au utilizat din belșug aceste jocuri. Un exemplu
din Virgil Teodorescu: ‚Landrule landrule lipăie livada / limba lanțetele lando-
ul / lejerul lenjeriei / lavanda lăcustei / litiera liliacului / lagunele lămpilor’.
Toate cuvintele încep cu aceeași literă. În sfârșit, așa cum vorbirea uzuală e
utilizată ca simplu tipar, sunt metaforizate scurte enunțuri cu caracter apofteg-

matic, gnostic. Rezultă un soi de definiții metaforice. *122 de cadavre* e compus în întregime din astfel de poeme într-un vers: ‚Nu încerca să susții cu degetele larva unui fluture‘; ‚Nu lăsa altora grija de a-ți măsura umbra‘; ‚Nimic nu e de neînțeles, atunci când îți prinzi cu mâna părul‘; ‚Secretul permanent e singurul picior gol‘; ‚Cuvântul e un vas în care ard foarte încet simbolurile decolorate‘ etc. Aceste concentrate poeme – dintre care, multe, sugestive — lipsesc din *Cât vezi cu ochii*. Și totuși, din ele s-au născut unele din poeziile mai noi ale lui Virgil Teodorescu, întrucâtva deosebite de acelea de la debut, în care este exploatată concizia: ‚Avea în adâncul ochilor / o frumoasă barcă cu pânze, / vântul absentă / și în barcă / era dragostea mea‘ sau ‚Mai bine o inimă de cenușă / decât una de piatră: / cenușa cel puțin / este rezultatul sigur / al unei combustii‘. Un comentator al poeziei lui Virgil Teodorescu este de părere (Gh. Grigurcu, *Poeți români de azi*) că profesia de credință suprarrealistă a poetului trebuia considerată un bovarism, ‚o mască a unei structuri mai simple‘, și că, îndepărtând acest strat, vom descoperi ‚o vocație de simbolist‘. Îi dau dreptate criticului că există în lirica lui Virgil Teodorescu o abundență de imagini ‚de multe ori direct repulsive‘ și un suprarrealism ce seamănă pe alocuri cu ‚o reverie lucidă‘, calculată. Culegerile lui de versuri nu se citesc ușor și nu lipsește senzația de contrafacere și chiar de industriosoasă versificație, așa încât suprarrealismul poate fi inițial o haină împrumutată din garderobul generației lui: în acest sens, Virgil Teodorescu e un poet de școală, capabil a ilustra foarte bine o modalitate poetică și procedeele ei. Dar mă întreb dacă avem posibilitatea să restaurăm, dând jos varul acesta gros, adevărata sensibilitate a poetului. ‚Prin războiul necurmat pe care îl poartă cu propria sa inocență, – mai spune criticul – Virgil Teodorescu e unul din cei mai inocenți poeți‘. Înclin mai degrabă să cred că haina s-a identificat cu trupul, chiar presupunând o sensibilitate diferită. Nici un poet român n-a fost mai credincios suprarrealismului ca Virgil Teodorescu. Și mai este un motiv. A-i reduce poezia doar la excepții (simboliste ori altfel) mi se pare a diminua contribuția poetului la fixarea unui mod liric. Avangarda, ca spirit, a ajuns la poezii tineri de după război și prin longevitatea creației unor poeți ca Virgil Teodorescu sau Gellu Naum, a căror perseverență a făcut mai mult decât opera, azi clasată, a unui Voronca sau decât scânteierile, repede date uitării, din versurile unor suprarrealiști minori ca Șt. Roll, C. Nisipeanu sau Sașa Pană”. ■ Cristian Moraru recenzează volumul lui Ion Dodu Bălan, *Țara omeniei*, la care apreciază cam prea mult faptul că autorul mizează mai decis pe degajarea de semnificații în zone estetice de valoare recunoscută și care, fapt important, permit observații din cele mai pertinente cu privire la statutul social-politic al artei”. ■ La pagina dedicată eseului, Dana Dumitriu scrie, în *Un eseu despre istoria Romei*, despre volumul lui Sergiu Pavel Dan, *Visul lui Scipio. Istoria Romei ca poveste fantastică*. ■ Eugen Simion recenzează, la rubrica dedicată cărții de poezie, *Poemele Margaretei Sterian*: „Pictorița Margareta Sterian a publicat până acum opt

cărți de poezie și proză poetică, iar de curând i-a apărut un nou volum de *Poeme* în care impresionismul ei liric capătă o notă mai grav reflexivă. Nu sunt modificări importante față de *Soarele calm* (1974); aceeași fugă de concepte și de formele pitorescului în poezie, aceeași emoție discretă în fața spectacolului naturii. Numai meditația, zicea, înconjoară mai stăruitor acum ‚vârtejurile finale’, suspinul lucrurilor, respirația amurgului... Desenul simplu arată mâna expertă, iar limbajul direct, fără figurație, trădează un spirit obosit de complicația formelor. Poezia vrea să prindă semnalele toamnei: ‚Nimic nu se întâmplă încă, acestea doar semnale sunt; / vântul prin iederă se-alungă, frunzele toamnei sângerează / și totul pare așa, de parcă nu ar vrea să moară, / nici să trăiască nu ar vrea...“ trecerea de la viață la moarte sau un moment de împăcare, de liniște a sufletului în ritmurile încetinite ale naturii: ‚Sunt singură. E liniște în jur, / Ceasul respiră, apoi tace, cu timpul vrea să se-mpace. / O carte, nici bună, nici rea, se odihnește și ea, / Sufletul meu închină un imn oboselii senine’. Lipsesc din acest peisaj subțiat de reflecție materiile grele, angoasante. Demoniacul din existență (pe care în pictură Margareta Sterian nu-l ocolește) stă departe de spațiul poemului. Chiar versurile care vorbesc de obiectele vechi, degradate, evită nuanța grotescului. O melancolie senină este peste tot: ‚Jucării cu resorturi stricate, / cu zâmbete vagi, distrate, / rochii prea lungi și prea mari pălării... / În mâini subțiri mănuși îngălbenite, / în micile sacoșe de catifea-nverzită / batiste de dantelă – verveine, armoarii / și urma unei lacrimi căzută – nu mai știi...’ – o vie percepție a prefacerii, împlinirii, un mare respect, în fine, față de devenirea și rosturile firii. Grădina este un loc de inițiere, o ceremonie misterioasă de culori și parfumuri față de care spiritul trebuie să se umilească: ‚Suntem ca-n avion / și nici nu știm / de este cer sau de e mare / Valul pe care plutim. // E atât spațiu / și lumină / ninge albastru. / Mare senină! // E doar o pauză. / Zile deșarte, vă văd aieva / dar de departe... // Vă văd aieva / dar de departe, / Zile apuse, / mi-o fi de moarte...’ – iedera îmbrățișează cu mâini de spume argintii zidul aspru, iunie vine și trece repede, alungat nu se știe de cine, nu se știe de ce. Gândul dispariției abia pătrunde în acest univers de miracole nedezlegate: ‚Iunie a venit / și, iată, iunie cu toate florile sale trece / de o rotire alungat... // Cine de o nouă rotire va mai avea parte, / se va bucura, se va ngrijora și se va-ntreba: / până când va mai fi așa?’. Sunt în poezia Margaretei Sterian și câteva teme pe care le aflăm și în pictura ei: vaza, cercul, călărețul de circ, oglinda, colina, cupa și, bineînțeles, florile. Exprimate prin culori, obiectele și figurile au o materialitate mai puternică, sunt pregnante și adesea insolite. Călărețul de circ, proiectat pe pânza poeziei, nu-i decât o vagă falfăire de aripi: ‚Cine zboară mai sus? Cine plutește și nu mai e decât falfăire pe calul nobil, strunit, ascultător? Cine, din fugă, ne ia cu el în zbor?’. Poezia Margaretei Sterian, discret spiritualizată, deschisă ritmurilor mari ale materiei, este întrutotul notabilă”. ■ Sorin Titel (*Confesiunile unui pictor scriitor*) scrie despre cartea de proză a lui Petru Vintilă *Pictor de duminică*. ■ Laurențiu Ulici con-

semnează debutul întârziat al lui Ion Gheție, cu romanul *Drumul* care, deși scris în tinerețe, „denotă o mână de prozator format”. Paginile de literatură ale numărului includ proză de Gabriela Adameșteanu (*Cer de septembrie*), fragmente din romanul *Dimineața pierdută*, și două grupaje cu poeme semnate de Ana Raluca Buzinschi și Lucian Strochi. ■ La pagina de „Istorie literară”, Ștefan Cazimir publică un articol despre „Ciocoi vechi și noi”, la 120 de ani de la apariție, iar Silvian Iosifescu, în *Anii de clarificare*, scrie despre Titu Maiorescu.

● [„**Tribuna**”, nr. 40] La rubrica „Viața literară”, Gheorghe Glodeanu scrie despre volumul Alexandrei Putescu, *Literatură și eveniment*. ■ la rubrica „Recenzii”, Ion Gelu scrie despre volumul *Bună dimineața*, Terra de Viorel Sălăgean, Tudor Daneș despre cartea de poezie a Anamariei Pop, *Corida*, iar George Vulturescu recenzează volumul de poeme *Traversând ființa* de Emil Matei. ■ Radu Ulmeanu publică un grupaj de patru poezii, iar Ion Boloș publică povestirea *O stea ca multe altele...*

7 octombrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 41] Ion Brad publică pe prima pagină a numărului articolul *Arta, de veghe păcii*. ■ Sub genericul „Literatura în viața de azi a țării – Oglindă a importantului document programatic de la Mangalia”, sunt reunite mai multe articole semnate de Nicolae Dragoș (*Realitatea idealurilor, idealurile realității*), Al Căprariu (*Cărțile evenimentului memorabil*), Teodor Vârgolici (*Permanența clasicilor și a patriotismului lor*). ■ Tot aici George Bălăiță scrie *Câteva considerații în legătură cu romanul actual*, dar evită elegant limbajul și stereotipiile conceptuale ale perioadei: „Se poate vorbi de conștiința literară (a unei epoci, a unui an, a unei etape) numai în sfera operei. Conștiința literară o impun scriitorii cei mai buni ai unei nații, și nu articlerii, oricât de harnici ar fi ei. Numesc operă orice scriere care asimilează în forme superioare experiența umană și socială a timpului din care ea se naște întocmai ca o ființă vie. Ea este în același timp etică, estetică și morală”. ■ *Literatură și mesaj* este titlul textului publicat de Al. Andrițoiu, angajat până la capăt în procesul propagandistic: „Apelul la o literatură angajată în destinul fundamental al patriei și omenirii, în funcția educativă a literaturii, lansat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, izvorăște dintr-o îndelungată tradiție progresistă a culturii noastre, din experiența practică a revoluției socialiste. Nimenea nu impune scriitorului teme și stiluri, nimenea nu-i mișcă mâna spre o idee sau alta ca unui școlar ce deprinde alfabetul. Istorismul, socialul artei, caracterul ei instructiv țin de conștiința scriitorului”. ■ Ion Dodu Bălan scrie despre *Esența umană a atitudinii politice*, iar Nicolae Ciobanu pune în discuție *Condiția viabilității demersului narativ*. ■ D. Nicu consemnează două convorbiri cu Ion Hobana, secretarul Uniunii Scriitorilor din R.S.R, și cu Mircea Tomuș, secretarul Asociației Scriitorilor din Sibiu, sub genericul „Fo-

rumul scriitoricesc angajat în construcția spirituală”; întrebat despre ideea călăuzitoare a programului de acțiune propus de Uniune, Ion Hobana răspunde: „Că scriitorii sunt profund angajați în construcția spirituală a omului nou în patria noastră”. ■ Răspunsurile lui Mircea Tomuș vizează în special desfășurarea celei de-a șaptea ediții a Colocviilor de Critică ale Revistei „Transilvania”, având ca temă „Creativitatea criticii”: „Subiectul se înscrie firesc în desfășurarea problematicii de până acum a colocviilor care au debutat cu încercarea de definire a locului criticii literare în societate, a funcției sale sociale, au continuat cu problema raportului între critică și istorie literară, pentru a poposi pe parcursul mai multor ediții în domeniul noutăților metodologice cu încercarea de aplicabilitate la materia literaturii noastre clasice și contemporane. Astfel, a existat preocuparea nu numai pentru o descriere a noilor tehnici de lectură în critica literară europeană și universală, ci mai ales, pentru procesul viu al practicii lor de descifrare și interpretare a unui text literar. După dezbateri nu lipsite de tensiune, în care s-au confruntat cu precădere adepții noilor sisteme moderne de interpretare specializate și tehnicizate, pe de o parte, și cei ai practicii criticii tradiționale, cu deschidere mai largă, culturală și umanistă, pe de altă parte, era logic, era necesar ca spiritul critic în încercarea lui de a-și defini și evalua mijloacele și posibilitățile, rolul și locul în cultură și societate, să se întoarcă și mai mult spre sine, spre esența definitorie a specificului său și să se întrebe ce este el în ultimă instanță. Și, cum nu a încetat niciodată să se socotească o parte a fenomenului literar, să se întrebe cât valorează el din punct de vedere al creativității”. ■ Emil Manu publică și el, în cadrul aceleiași rubrici dedicate „romanului politic”, un text intitulat *Faptul concret și conștiința artistică*.

• [„Flacăra”, nr. 40] Nichita Stănescu scrie, la rubrica sa, câteva gânduri despre Marin Constantin, creatorul corului Madrigal. ■ Augustin Buzura este invitatul revistei în paginile destinate interviului săptămânal, consemnat de Marilena Rotaru; prozatorul vorbește despre anii de studenție la medicină, de începuturile literare, de rolul lui Mircea Zăciu, despre scrisul său: „Nu regret nimic din ce-am scris, pentru că fiecare pagină, fiecare rând scris este expresia convingerilor mele din acel moment. Știu exact care sunt bune, care sunt foarte bune, dar știu mai exact care sunt foarte rele. Dar nu mi-e rușine, nu le neg, pentru că sunt ale mele, spun ce credeam eu atunci. M-am străduit mereu să fiu foarte cinstit cu mine”. ■ Revista propune, sub genericul „Poezii frumoase”, spre relectură poemul *Ultima scrisoare* al lui Mihai Beniuc, din volumul de debut al poetului, *Cântece de pierzanie* (1938). ■ Costin Tuchilă recenzează, sub titlul *Permanența patriei*, cartea de poeme a „poetului patriot” Nicolae Dragoș, *Pentru eterna vatră românească*. ■ Tania Radu recenzează cartea de critică („critica de susținere”) a lui C. Stănescu, *Jurnal de lectură (II)*: „Preocupat aproape în exclusivitate de încărcătura etică a literaturii, de valențele și rosturile ei politice (foarte juste considerațiile pe marginea conceptului de poe-

zie patriotică, salvându-se admirabil de presiunea locului comun), preferând susținerea argumentativă operei de ‘defrișare’ de tipul criticii de întâmpinare, C. Stănescu se definește pe sine prin opțiunile sale. Critica sa consolidează – prin seriozitate, pătrundere, onestitate – fără a stârni lectorului reacția de respingere prin supralicitarea obiectului”. ■ Sub titlul *Critica literară – o conștiință a literaturii*, Adrian Dohotaru semnalează și prezintă desfășurarea celei de-a șaptea ediții a „Colocviilor de critică ale revistei *Transilvania*”, „una dintre manifestările de prestigiu ale vieții noastre literare, poate cea mai importantă din viața noastră literară din ultimul timp”. ■ Gheorghe Tomozei scrie despre *Mălinii lui Labiș*. ■ Florin Mugur publică, la rubrica sa, câteva gânduri despre critica literară (*Nu doar respectul*): „Un critic care va scrie despre autorii comentați exclusiv cu dragoste nu poate fi decât un critic plicticos, asta pare a fi o axiomă. În schimb – așa cum susțin cu convingere admiratorii pamfletului – ura, spre deosebire de dragoste, nu poate fi niciodată plicticoasă. [...] În practica lor literară, teoreticienii simpatiei reticente, atunci când sunt și critici adevărați, rareori izbutesc să fie reticenți cu adevărat și rareori izbutesc să împiedice marea lor dragoste pentru literatură să lumineze paginile lor cele mai bune”. ■ Sandu Ștefănescu publică poemul *De despărțire*, iar Nikolaus Berwanger publică poezia *Antirăzboinică*. ■ Adrian Păunescu publică, pe două pagini, 18 poeme din noua sa carte, *Ultima noapte pe Atlantida*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 40] Eugen Barbu începe, la rubrica sa, un nou serial, *Cacialmaua lirică*, în care ia în vizor poezii noi generații; în acest număr ținta sa este Ion Bogdan Lefter și volumul său de poezie, *Globul de cristal*: „Ion Bogdan Lefter, autor de eseuri la fel de obscure ca și poezia sa, produce un volum intitulat *Globul de cristal* din care nu știi ce să deplângi mai întâi: răul meșteșug, ori intenția vădită de a impresiona o critică nepregătită, absent de la catedra marei poezii. Volumul e însoțit de niște *Prefețe* delirante, pline de truism care te fac să te întrebi dacă nu e cazul să treci direct la ‘obiect’, adică la desfășurarea lirică a volumului și el precar”. ■ George Morărel continuă cronică negativă a volumului de eseuri critice al lui Liviu Ciocârlie, ironizând, printre altele, admirația criticului pentru Roland Barthes: „scrie Barthes despre critică și știința literaturii, produce și Livius Ciocârlie câteva panseuri în aceeași direcție: după ce le-am citit am înțeles că mă aflu într-un bal mascat, adică în plină confuzie”.

● [„**Cronica**”, nr. 40] La „*Cronica literară*”, sub titlul *Dragostea și funcția*, Ioan Holban scrie despre romanul *Tentația* al lui Platon Pardău, „prozator înzestrat cu un atent ochi critic al realității și care știe a se lăsa stăpânit de propria sa povestire”. ■ *Omul din Arhaia* este titlul cronicii pe care Cristian Livescu o consacră cărții de debut a lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*: „Poezia lui Ion Zubașcu – toridă în a certa civilizația deșeului – nu a găsit încă formula cea mai profitabilă spre a se întări la contactul cu tradiția”. Adrian Popescu publică poemul *Sfios ucenic*.

• [„**Orizont**”, nr. 40] Al. Jebeleanu publică, pe prima pagină, poezia *În țara păcii*. ■ Adrian Dinu Rachieru semnează o cronică a volumului *Totuși, iubirea* al lui Adrian Păunescu: „Poezia și personalitatea lui Păunescu atrag irezistibil; de extracție romantică în plan formal atașat tradiției, un retoric pe care vizionarismul îndrăzneț îl face modern – cum observa cândva Mircea Martin – poetul (adică uzina Păunescu) nu impune prin puținătate, cenzurându-și sfîelnic elanurile creatoare”. ■ Mircea Odangiu consemnează convorbirea realizată cu Ion Horea, în care acesta discută despre „generația de mijloc”, despre climatul literar contemporan, despre poezia patriotică, despre atașamentul față de Cercul Literar de la Sibiu, prin intermediul vărului său, Ioanichie Olteanu, despre activitatea de traducător. ■ Paginile de literatură cuprind o proză de Sofia Arcan și un grupaj de poezie de Ion Pachia Tatomirescu.

8 octombrie

• [„**Lucefărul**”, nr. 40] Paul Dugneanu scrie, la „Cronica literară”, despre volumul Carolinei Ilica, *Tiranania visului*. „o remarcabilă pagină din lirica feminină actuală”. ■ Pavel Pereș recenzează volumul *O vară de dor* de George Șovu, iar Henri Zalis scrie despre cartea de poezie a lui Dumitru Udrea, *Statui*. ■ La rubrica „Viața cărților”, Costin Tuchilă recenzează volumul de poezie *Jurământ de măr* de Ion V. Strătescu, Nicolae Georgescu scrie despre volumul lui Emilian Bălănoiu, *Eristikon*, iar Cristian Moraru semnează o recenzie a volumului lui Zaharia Sângeorzan, *Anotimpurile criticii*. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie semnate de Virgil Teodorescu și de Grigore Arbore. ■ Tot despre literatura lui Paul Goma scrie Artur Silvestri la rubrica sa, sub titlul „*Vedeta*” *opiomană*.

9 octombrie

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 41] Constantin Sorescu scrie, în deschiderea numărului, despre o „carte-eveniment”, *Motive literare românești* de Edgar Papu, o carte ce „crește pe trunchiul conceptului de protocronism”: „Această vocație analitică de excepție, care merge până la despicarea firului de păr în patru, face casă bună cu vocația sintetică, și ea de același calibru. De radiograme concise, pătrunzătoare și devotate substanței operei beneficiază deopotrivă Eminescu, Creangă, Caragiale, Pârvan. Sadoveanu, Iorga, Blaga, Camil și Cezar Petrescu, Mateiu Caragiale. Multe alte nume, de pe cele mai diferite trepte ale diacroniei, au parte de o situație la fel de timbrată în cadrul motivelor. De aceea, *Motive literare românești* este și o istorie ‘furtivă’ (pentru a folosi un cuvânt îndrăgit de Edgar Papu) a literaturii române, mai exact, un compendiu cu dublă deschidere: istorică și tipologică. Bibliografia la zi, majoritatea edițiilor și studiilor invocate datând din ultimii doi-trei ani, demonstrează că ne aflăm în fața unei cărți proaspete, fierbinți chiar. Hrănindu-se dintr-o îndelungată meditație

asupra literaturii române, ea nu face parte totuși din categoria banilor albi pregătiți pentru zile negre. Este cartea unei vitalități creatoare deosebite, care oferă, ca și literatura la care se aplică, un sentiment persistent de plinătate spirituală”. ■ La „Experiențe de urmărit”, Henri Zalis scrie despre Traian T. Coșovei și despre cartea sa de poezie, *Cruciada întreruptă*. ■ Nicolae Dan Frunteletă publică un grupaj de poezie dintr-o anunțată carte, *La bătrânețe, lupii tineri*. ■

11 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 12.793] George Bălăiță publică, în același spirit mobilizator-lozincard, al Apelului F.D.U.S., articolul *Scut al păcii*: „Cuvântul artistului se cere, în acest moment scurt, simplu, limpede, Apelul F.D.U.S. m-a găsit la masa de lucru. Cum aș putea continua fără pace și liniște? Și iată că, dintr-o dată, așa cum un om sănătos îmbolnăvindându-se brusc își dă seama că toată zbaterea lui uriașă de până în clipa aceea nu înseamnă mai nimic fără sănătate, ne dăm seama, în noianul nostru de probleme cotidiene, că pacea a fost, este și va rămâne bunul nostru cel mai de preț. Așa cum, pe bună dreptate, adresându-se nouă și lumii întregi, spune tovarășul Nicolae Ceaușescu...”.

13 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 12.795] Emil Vasilescu consemnează o convorbire realizată cu scriitorul Francisc Păcurariu: *Istoria poporului român – importantă sursă de inspirație pentru romanul contemporan*: „Trecem, fără îndoială, printr-o perioadă de înflorire a romanului românesc. Printre marile merite ale celor mai importante romane care ilustrează deceniul la care vă referiți se numără profunda lor implantare în realitatea noastră, în problematica sa umană sondată cu răspundere și curaj, precum și marea varietate de modalități narative, de construcție și de stil, în care ele se încarnează. Cred că romanul nostru de astăzi ar trebui să adâncească aceste valențe, pentru a dobândi și pe plan mondial ecoul și recunoașterea pe care le merită”.

● [„România liberă”, nr. 12.114] Ion Drăgănoiu publică un articol intitulat *Orizontul poeziei patriotice* în care consemnează și răspunsurile solicitate lui Nicolae Dan Frunteletă, Mihai Negulescu și Alexandru Piru.

● [„România literară”, nr. 41] Numărul se deschide cu două articole despre pace, temă revenită obsesiv în paginile revistelor literare din această perioadă, unul semnat de Gheorghe Tomozei (*Gând de pace*) – „...Și scriitorul român are poate motive în plus să se socotească un soldat al păcii, deoarece demersurile diplomatice ale României fac din țara noastră o adevărată mare putere a păcii”; cel de-al doilea aparține Constanței Buzea (*O datorie, o speranță, o imense putere*), surprinzător pentru prima pagină, neatins de stereotipurile de limbaj ale momentului. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre *Literatura tinerilor*: „Rezultat incontestabil, categoric al acestui moment și al acestui pro-

ces, literatura română de azi a primit și primește continuu aflusul de energii proaspete adus de 'scriitorii tineri'. Oricât ar fi însă de seducătoare ideea existenței unei relații directe între apariția noilor scriitori și modificarea ('înnoirea') literaturii, astfel de schimbări se petrec în timp și nu pot fi programate, chiar dacă se întrebuițează ca instrument echivocul termen, bun la toate, de 'generație' – un pseudo-concept literar primitiv ca un porto-franco. Revendicarea valorii, a originalității, și desigur, a importanței pe simplul temei al proclamării unei 'generații' și al apartenenței la ea rămâne un gest spectaculos, dar nu mai mult decât atât; ține de 'viața literară', nicidecum de creația însăși. Literatura română nu are, de altfel, tradiția confruntărilor în funcție de 'generații'. La fel de superficiale, de 'pitorești' și de stridente în fond sunt însă și adversitățile pe criterii neliterare – cea mai mult de 'gust' – manifestate uneori față de scriitorii tineri, prin replierea pe poziții estetice în mod firesc de multă vreme defuncte. Acesta este, spre exemplu, cazul unei întâmplări care a devenit oarecum frecventă în ultima vreme, reproșându-se scriitorilor tineri utilizarea registrului ironic, astfel încât un cititor neavizat ar putea crede că este vorba de o premieră în literatura noastră". ■ La rubrica „Confruntări”, Ion Pecie publică un studiu mai extins despre proza lui Costache Olăreanu (*Romancierul cu fața spre oglindă*). ■ Ion Bogdan Lefter publică un amplu studiu intitulat *Istoria literară ca știință ironică și sinteză confesivă*, având ca punct de plecare *Viața lui Mihai Eminescu*, cartea lui G. Călinescu; articolul nu relevă aspecte noi ale exegezei, vizitând mai degrabă locuri comune: „Încă ceva – pornind de la prezența *Vieții lui Mihai Eminescu* în „Biblioteca pentru toți”. Cartea lui Călinescu a fost retipărită de mai multe ori în anii din urmă, fără ca 'piața literară' să fie saturate. Ediția B.P.T. apare – deci – ca o meritată recunoaștere a popularității. Contează, desigur, că e o carte despre un scriitor clasic – și încă nu despre 'oricare' clasic. E, apoi, o carte scrisă de Călinescu. Priza la public are, însă, și o explicație care privește mai îndeaproape contextul de azi și care aduce monografia călinesciană în strictă actualitate. Autorul – nu-i așa? – s-a întors! (îl parafrazez pe Eugen Simion). Biografia, amintirile, memoriile se citesc cu aviditate. Călinescu a devansat într-un fel, iată, acest interes pentru viața ca text. Trecută prin dublu filtru 'textual' – textul documentelor și textul epic al monografiei –, viața poetului național (și la fel se va întâmpla și în monografiile călinesciene ulterioare) devine un pretext pentru literatură, chiar dacă o literatură 'strict documentată', cum insistă Călinescu. Parafrazez iarăși: viața e trăită pentru a ajunge într-o carte...". ■ La pagina de poezie, Virgil Teodorescu și Vlaicu Bârna semnează câte un grupaj de poeme. ■ La rubrica „Ediții”, Zigu Ornea scrie despre *Nicolae Iorga, istoric literar*, plecând de la cele trei volume din *Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, ediție îngrijită de Rodica Rotaru, „cu adevărat critică”: „Impresionează aici nu numai acribia filologică pentru transcrierea ireproșabilă a textului care a păstrat toate formele de limbă

specifice lui Iorga. La această calitate, ea însăși importantă, se adaugă aceea indispensabilă unei ediții critice din opera lui Iorga – a aparatului de note”.

■ Nicolae Manolescu semnează articolul *De la Asachi la Arghezi*, o cronică a volumului de critică *Viaticum* al lui Mircea Zăciu: „Prefațând în 1857 pe Plutarh, din care tradusese *Paralele sau Viețile bărbaților iluștri*, Aristia folosea expresia ‚viatic lilerariu’. În 1910, Lovinescu numea scrisul care nu vrea să fie doar desfătare ‚un *viaticum* întăritor, pentru un întreg neam, o hrană spirituală dintre cele mai prețioase’ (*Literatura Ardealului*). Ideea de hrană spirituală sau de întăritor moral din cuvântul latinesc (legat etimologic de *via*, drum, și devenit chiar în latină *viaticum*, bani de drum) stă și la haza titlului ales de Mircea Zăciu pentru noua lui carte: ‚Prelungind meditația lovinesciană, gândul unei istorii literare ca memorie eficientă și promptă se impune firesc. Ea poate stabili – prin instrumentarul metodologic azi atât de divers, dar și prin variabilele unei sensibilități modificate evident în raport cu aceea a predecesorilor noștri – cea *poetica perennis* a unei literaturi. O memorie nu poate însă duce cu sine toată povara unei întregi istorii de căutări, înfrângeri și glorii. Orice epocă și-a făurit propria ei viziune despre trecutul către care privea; fiecare a luat cu sine, pentru lungul drum propus, acel viatic al călătorului și al soldatului din vechime. Dar noi, noi ce vom lua?’. *Viaticum* este o culegere de studii de istorie literară, din care unele se referă la literatura de călătorie, scrise, cele mai multe, în prima parte a anilor ’70, cărora li se adaugă câteva contribuții recente. Titlul putea fi intitulat, prin prisma autorilor comentați, *De la Asachi la Arghezi*, dacă Mircea Zăciu ar fi avut în vedere o continuitate oarecare. E vorba însă doar de comentarii parțiale și nelegate între ele, de spicuirea unor motive sau probleme interesante din opere, de regulă, trecute cu vederea. Comun aproape tuturor studiilor este aspectul de ‚restituire’ istorică, dacă nu chiar de arheologie sentimentală. Criticul pare a-și fi regăsit (cel puțin aceasta este impresia pe care ne-o dă punerea lor laolaltă) gustul pentru erudiție și etimologie, pentru descoperirea unor opere uitate ori comentate fugitiv înainte, în care mai poate fi identificat, sub nisip, câte un strălucitor filon aurifer. Să răsfoim împreună *Viaticum*. De la început ne atrage atenția un portret al lui Asachi: ‚Imaginea curentă a lui Asachi este aceea a unui bătrân urăcios, cu căutătura fără blândețe, emaciat, zbârcit, sugerând acea impresie de depeizare a unei senectuți care nu se mai simte bine între realități ce nu-i mai aparțin. Zâmbetul șters, abia perceptibil, nu are nici măcar sarcasmul (căci acesta ar fi o dovadă a tăriei morale) din portretul de babă al lui Voltaire, cel immortalizat de Houdon. Asachi este cel dintâi scriitor român cu conștiința eșecului’. Sprijinit pe numeroase referințe biografice, portretul e consolidat și de paginile *Fragmentului din memoriile unui român din 1808*, publicat abia în 1861, pe care criticul le străbate la pas, scoțând la iveală pasaje savuroase (‘Cu puțin înainte de răsăritul soarelui, începe complicata ascensiune, — pe Vezuviu, n.n. — turistul fiind înhămat cu o «fașă» și tras de unul din călăuzi, în

vreme ce altul îl împinge de la spate iar picioarele i se scufundă până la glezne într-o cenușă perfidă'), din care nu lipsesc darul descrierii și al povestirii cu ,șartul ei sadovenian'. O restituire, în deplinul înțeles al cuvântului, este studiul despre Heliade, în care autorul *Suvenirurilor și impresiilor unui proscris* este apărat contra aversiunii aproape generale a criticii. Dosarul nedreptăților, antipatiilor și iritațiilor a căror victimă a fost scriitorul (inaugurat în 1898 de N. B. Locusteanu și savant expus în 1935 de D. Popovici) este completat cu observații menite a clătina opinia curentă. O bună analiză a prozelor lui M. Kogălniceanu are ca punct de pornire deziluziile încercate de tânărul ,literator' și istoric, abia întors de la studii din străinătate: ,Prăbușirea iluziilor începuse de fapt mai demult, din ciocnirile epistolare cu tatăl; ele vor continua în opoziția inegală cu Domnitorul, cu suspiciunea, cenzura, cu arbitrarul: suprimarea revistelor, surghiunul, interdicția întoarcerii în Occident, epizodul umilitor al confiscării pașaportului și al returnării de la Viena, contrastele și ridicolul societății ieșene ș.a. Kogălniceanu e un «suspect». În jurul lui foiesc agenții, denunțurile, lașitățile, lingușirea, presiunile, rivalitățile'. *Escursiunile* lui N. Filimon sunt asemănată cu *Mémoires d'un touriste* ale lui Stendhal, fără ca ideea să fie totuși urmărită până la capăt. Un studiu succint relevă meritele *Călătoriei la Constantinopol*, din 1844, a lui Teodor Codrescu, redescoperitor al Orientului, ca și Bolintineanu. *Păcatele tinerețelor* ale lui C. Negruzzi fac obiectul unui examen tehnic menit a le sublinia modernitatea, caracterul anticipator și acela de document (nu suficient luat în considerare) pentru atitudinea scriitorului față de evenimentele mari ale epocii sale. După Heliade, a doua personalitate pe care Mircea Zăciu încearcă s-o restituie, împotriva tradiției critice, este Hasdeu. Îndeosebi activitatea poetică pare comentatorului de azi pe nedrept expedită. Studiul acesta arată, mai limpede decât altele, intenția fundamentală a autorului, care este aceea de a da la iveală nu opera în ansamblul ei (ca un Herculaneum scos de sub lavă) ci câte un colț acoperit de timp. Criticul practică săpături, în puncte diferite, fără a deschide totuși un șantier global. Scopul lui exact l-am putea defini în cuvintele (citate de el însuși) ale lui Tudor Vianu și anume ca fiind acela de ,a smulge din umbră și a reda actualității inspirații pălite și colțuri șterse ale tabloului nostru literar'. Efortul de a vedea în Hasdeu și un poet e meritoriu, dar nu și convingător. Mircea Zăciu crede a găsi, la Tudor Vianu, o premisă corectă, ,desprinsă de rezervele estetiste, atentă la îmbogățirea substanțială a universului liric din epocă', a discutării poeziei hasdeiene. ,Rezervele estetiste' ale cui să fie? Ale criticii interbelice, se pare, care nu recunoștea poeziei lui Hasdeu decât rare ,izbucniri lirice'. Împotriva acestei păreri, Mircea Zăciu stăruie pe tabloul moral al liricii, pe inspirația sumbră și violentă, pe sfâșierile lăuntrice. Materia fiind, desigur, aceasta, rămâne totuși întrebarea dacă ea și-a găsit la Hasdeu și o expresie memorabilă. Mircea Zăciu însuși e foarte sever în această privință ('poezia lui Hașdeu nu atinge decât în puține strofe distilarea unui lirism mai adesea noroios și năpădit

de o verbozitate anulatoare de orice fior’) și demonstrația lui se mărginește la alcătuirea unui florilegiu de versuri norocoase. Nu văd diferența majoră de opinie, combătută vehement, a lui Călinescu, Cioculescu sau Pompiliu Constantinescu. Nu mai spun că, uneori, valoarea versurilor este exagerată, descoperindu-se ‚anticipații’ acolo unde nu e decât epigonism. În loc să anunțe pe Bacovia, asemenea versuri (‚Însă iată, ca șiraguri de călugări în sobor, / Vezi ceva negrind în zare: ciorile pe șes cobor. / Și pe spinul chip al iernii, vesel croncănind s-agață...’) continuă spiritul cuminte al pasteurilor lui Alecsandri. În schimb, analiza prozei Iuliei Hașdeu este absolut remarcabilă, cea mai profundă și subtilă de până azi. Nu e, desigur, o întâmplare: și în restul studiilor, antenele criticului recepționează mai bine mesajele prozei decât ale poeziei. Proza de călătorie a lui Alecsandri și Iorga, *Moara cu noroc*, corespondența și portretistica lui Goga și Lovinescu, prozele lui Bacovia mi s-au părut a oferi materie pentru studii net superioare aceluia (e drept, singular și ca anvergură) consacrat liricii argheziene. Fiind vorba de restituiri, mai ales paginile despre Bacovia și Goga sunt de reținut de către oricine se va ocupa de aici încolo de proza lor. Truculența expresivă a celui din urmă este evidențiată prin bogăția sinonimică a limbii familiare din scrisori și portrete. O bucată ca *Iarmaroc* din Bacovia pare criticului a vesti pe Fundoianu. Recitind-o eu însumi, cu această ocazie, m-am gândit la M. Blecher, unde este o atmosferă la fel de densă, rezultată din notații fragede ale lumii provinciale. Cel mai curios text din *Viaticum* se intitulează *I. L. Caragiale și E.A. Poe*. Publicat în 1983 în excelenta serie nouă a ‚Revistei de istorie și teorie literară’, el nu seamănă cu celelalte decât, cel mult, prin erudiția exhaustivă. Dar chiar și epuizarea bibliografiei pare, de la un punct, expresia unui amuzament superior. Tratarea este liberă, eseistică, iar demonstrația punctelor de contact între *O scrisoare pierdută* și *The purloined Letter* oferă dovada unui spirit mai degrabă ingenios decât pozitiv-aplicat. E interesant să constatăm similitudinea de formulă cu *Viețile paralele* din *Modelul și oglinda* a lui Ion Vartic. Iată un caz instructiv de emulație stârnită de învățăcelul de ieri la fostul său profesor! În sfârșit, eseul indică și o anumită atracție pentru tehnicile cele mai moderne ale criticii. Desigur, la o lectură atentă, înnoirea limbajului era observabilă și în celelalte texte. Mircea Zăciu și-a sistematizat impresionismul prin contactul cu critica modernă, deși a evitat orice ostentație. Nici în *Caragiale și Poe* nu e imputabil vreun tehnicism al expresiei, dar ‚grila’ prin care sunt citite cele două opere conține elemente inspirate vădit de psihanaliza structurală a lui Lacan (în paranteză fie spus, *Cuvintelor potrivite* li se aplica o ‚grilă’ asemănătoare sugerată de Gilbert Durand în *l’Imagination symbolique*). Cu toată eterogenitatea (și de manieră, care are, pe alocuri, un aer desuet, de exemplu în prima parte a studiului despre Slavici), *Viaticum* e o carte serioasă și plăcută, scrisă cu finețe, de unul din cei mai reprezentativi critici contemporani”. ■ Costin Tuchilă semnează un articol aniversar, *O sferă gânditoare*, la aniversarea de 50 de ani a poetului Grigore

Hagiu. ■ La pagina dedicată cărții de poezie, Lucian Raicu scrie despre *Existență și tensiune*, o cronică a volumului lui Florin Mugur, *Viața obligatorie*: „Mereu ocupată și intens preocupată de ceva, de câte ceva care se întâmplă să prezinte și pentru noi, pentru lumea (ei) dinafară, un interes esențial, ce nu s-ar putea ușor deduce din aparența de particularizare extremă împinsă până la bizarerie și straniu, poezia lui Florin Mugur este emanația unui loc dens și strâmt, hărțuit de întrebări, complicații, probleme (și ‚false’ probleme), a unui climat încins, febricitant, care nu cunoaște, deși tinde dureros către ea, clipa de destindere, acel răgaz calm fecund, favorabil intimității potolite a sufletului, contemplării senine și de sus a lucrurilor. Această privire de sus îi este complet interzisă, parcă nici n-ar înțelege bine cum vine asta, cum de ajung alții la ea atât de firesc și ușor. Nici firescul și nici ușorul nu-i sunt categorii familiare. Totul aici este greu, greu de conceput, greu de făcut; dar se conține și, mai ales, se face, nimic nu se amână pe data viitoare; nu s-a terminat ceva și se începe de îndată — fără vacanțe răplătitoare ale efortului — altceva, cu un grad sporit de dificultate, se ridică altă piatră, altă povară; și tot astfel, la infinit. La ce bun? Întrebarea și-o pune în primul rând poetul însuși, textele sale sunt variantele nemiloasei întrebări. Uimitor rămâne faptul că se descoperă și răspunsuri. Poetul nu poate trăi fără sentimentul că, pe durata cel puțin a unei zile, a unui vers, a întrezărit o soluție, ceva solid plauzibil, chiar dacă știe că se alege praful din ceea ce, într-o clipă exaltantă, a întrezărit. Va trebui – în ziua următoare, în versul următor – să găsească altceva; și găsește. Puterea de a reîncepe – și de a duce la capăt, un capăt iluzoriu, provizoriu, firește – impresionează la o natură ca a sa: fragilă, ai zice, dar mai este ea, dacă așa stau lucrurile, cu adevărat fragilă? Și întrebarea asta e de-acum pusă de poetul însuși, chiar în vreme ce ne pregătim noi să o formulăm, de zeci de ori pusă, ca și cum fiecare nou text ar uita brusc de existența tuturor celorlalte, anterioare. Uitare ce se constituie ca o condiție a poemului; trebuie să știe să uite până și o poezie integral clădită pe ne-uitare, pe cea mai productivă și mai apăsătoare memorie, cum este poezia lui Florin Mugur. [...] Poezia este nervoasă, întărită ușor, dar greu de ‚exprimat’ (deși se exprimă ea până la urmă, nici griji excesive să nu ne facem), când stinsă, când țipătoare, când ursuză, când săltată și exuberantă. Nici o stare nu e păstrată, abia dobândită una se fuge în cealaltă, promisiunile patetice sunt la fel de patetic abandonate, energia vitală – și poetică – se consumă instantaneu. Crezând că nu mai e nimic de făcut, constăți cu surprindere că bateriile s-au și reîncărcat gata să o ia de la capăt. Personajul animator al poemului este pe rând măscărici și erou, sclav și stăpân, frenetic și ins ponderat, delicat și grosolan, pudic, agresiv, un prospăt adolescent, un (‚aproape’) bătrân, un iubitor de natură, un scârbit de natură, un scârbit de toate, un înflăcărat din te miri ce, un vajnic, un pueril, un înțelept sfătuitor, un om derutat, un om sigur de sine, un palid, un temperament. Niciodată același, dar mereu același, necrezut de altul și mereu el însuși. Din zece bucăți diferite și dintr-o bu-

cată. Despre puterea de rezistență și despre tăria ruptă din slăbiciune, despre secretele (biete secrete) divulgate în vederea supraviețuirii morale (și a celei lipsite de emfatic atribut), cititorul cărților lui Florin Mugur ar avea îndeajuns a se întreține. Greu și fals să ridice din umeri la ‚temele’ acestei poezii, ca și cum n-ar avea însemnătate; au o decisivă însemnătate, poezia nu există ca poezie în afara lor. Nervii ‚zburliți ca părul unui nebun’ zdruncină echilibrul, dar tot ei, după ce și-au făcut de cap, producând crize rele și versuri bune, îl ajută miraculos să se refacă. Demnitatea nu e o valoare înnăscută, ea se învață iar poezia rescrie istoria penibilei învățături. Iar cel care o învață nu e prea dotat pentru învățatură, de aici interesul cu care îi urmărim aventura. Se învață în salturi, cu ambiție, cu îndemnuri dinlăuntru și din afară, dar se învață temeinic și se poate comunica și altora experiența, în versuri scrise (ca să reluăm o vorbă a poetului) de-a dreptul cu ‚fluierile degetelor’, cum sunt cele numite *Despre demnitate* (în memoria lui Marin Preda). În funciara ei delicatețe, în nesiguranța însăși a liniilor ei, poezia se ridică, aici și în multe alte locuri, la accente de forță; tremurul devine cutremur; zgribulitele versuri capătă o nesperată consistență; indecizia e doar începutul; mirarea perplexă (în fața Răului) care umanizează versul, dându-i credibilitatea și firescul diminuării antiretorice, stă, deopotrivă, și la originea unei retorici a curajului. Zidul ‚plângerii’ primește umorul în imediata sa proximitate, poezia se reazimă de unul și de celălalt, fără alegere, fără calcul, fără o premeditare filistină a adecvării; de nădejde sunt și unul și celălalt. Sunt ziduri care nu se resping și nu se privesc cu ostilitate; sunt amândouă ziduri vechi de care omul s-a putut rezema; o face și poetul. Există umorul și ‚zidul plângerii’, există legea scrisă nu numai în bătrânele scripturi, ci și, îndeosebi, în scripturile mai noi ale vieții știute și la scrierea lor își îngăduie poezia să colaboreze (‚și capul tău rezistă, rezistă’). Creator al unui spațiu literar existențial distinct și original, străbătut de mari tensiuni, Florin Mugur s-a constituit din ce în ce mai limpede ca o personalitate proeminentă a poeziei române contemporane”. ■ *Text și literatură* este titlul cronicii lui Valeriu Cristea despre romanul lui Mircea Nedelciu, *Amendament la instinctul proprietății*: „La patru ani de la debut și la a treia carte, Mircea Nedelciu, considerat pe drept ca unul din cei mai talentați tineri scriitori, continuă să uimească prin performanța echilibrului dificil pe care știe să-l realizeze între tehnică, scriitură, pe de o parte, și ‚conținut’, substanță pe de alta. El scrie o proză în același timp sofisticată și limpede: ‚ruptă’ și cursivă, artificială și firească; o literatură care se face și se desface într-una, care privește cu suspiciune și se pune sub semnul întrebării, în timp ce, vrând-nevrând, se face, totodată, și o bună literatură ‚naivă’; compune texte ‚autonome’, demonstrează imposibilitatea descrierii (simbolica hartă din *Tipografi și topografi* cu neputință de adus la zi din cauza modificărilor neîntrerupte ce apar pe teren), subliniază independența ‚personajelor’ sale (pe care ar fi nevoit din această pricină să le urmărească, să le supravegheze neîncetat); și totuși povestește, și

totuși descrie, și totuși pune în mișcare personaje vii, autentice; e ultramodern și hiperrealist; ironizează ‘urechea [...] auctorială’, dar o folosește din plin, înregistrând extraordinar, în direct tradiție caragialiană, vorbirea ‘pură’, spontană (în special vorbirea oamenilor simpli)”. ■ Laurențiu Ulici scrie, la „Prima verba”, despre volumul lui Val Condurache *Fantezii critice*, o carte de eseuri „savuroase și consternante” ale unui „eseist inteligent și cetit; cu o gândire asociativă rapidă, poate prea-prea, și, lucru iarăși important, cu stil”. ■ Paginile de literatură cuprind o proză de Marilena Rotaru, *La est de Firenze* și un fragment (*Efemeridele*) din romanul *Intermediarul* al lui Mircea Săndulescu.

● [„Tribuna”, nr. 41] Sub genericul „Permanența clasicilor”, redacția consacră un grupaj de texte operei lui Ion Agârbiceanu, texte prezentate în contextul desfășurării, la Bucium Sașa, a celei de-a II-a ediție a „Zilelor Ion Agârbiceanu”; textele sunt semnate de Ion Horea, Traian Iancu și de Voicu Macaveiu. ■ Petru Poantă scrie, la „Viața literară”, despre cartea lui Gheorghe Grigurcu, *Între critici*: „Criticul este în fond un raționalist, unul dintre reprezentanții de marcă ai celei de-a patra generații post-maioresciene; poate singurul care a riscat să ‘compromită’ fermitatea criticului estetic printr-o formidabilă jubilație a expresiei. Intransigent și aplicat, de o rigoare comparabilă dogmatismului, el beatifică limbajul. Până și polemicile sale, vehemente, necruțătoare, au o solemnitate duminicală. Victimele sunt mântuite prin stilul artist, devin, în cel mai rău caz, simpatice. Această ambiție, realizată, de literaturizare a criticii are ca aliat principal obiectivitatea. Grigurcu nu halucinează în marginea textelor. Refuzând, protocolar, metodologiile noii critici, practică o ‘metodă’ suplă și eficientă, aceea a integrării operei comentate în tradiție; un fel de comparativism, să-i spunem, grație căruia disonanțele sunt aproape întotdeauna excluse, în planul valorizării. Rigoarea precede arta scrisului”. ■ La rubrica „Recenzii”, Cristina Felea scrie despre volumul lui Ștefan Agopian, *Tobit*, sub titlul *O capcană uriașă și tristă...* ■ La „Profil”, sub titlul *Erudiția ca formă de viață*, Mircea Popa publică un text aniversar dedicat personalității și operei lui Edgar Papu, ajuns la 75 de ani.

14 octombrie

● [„Contemporanul”, nr. 42] Numărul nu include aproape deloc pagini de literatură, cu excepția câtorva poeme semnate de poeți botoșăneni (Lucian Valea, Mihai Lau, Dumitru Țiganiuc), prinse în cadrul unui grupaj dedicat vieții culturale a județului Botoșani. ■ Unul dintre articolele de deschidere (*Temeiuri*) este semnat de Nicolae Dan Fruntelată, redactor-șef al „Lucefărului”, care glosează plat pe tema poeziei angajate: „A vorbi despre angajarea poeziei, înseamnă a vorbi despre rostul ei fundamental. Despre poezia care devine cântec, sens al unui timp privit prin fereastra cărții de citire

ca printr-o fereastră a sufletului. Dascălii noștri de la Eminescu, Arghezi, Blaga, Goga, Labiș, până la marii poeți de astăzi. Poemele lor, cântece ale noastre, ale pământului neliniștit de la Dunăre. Și astăzi, poezia angajată își are deplin temei și cetate, și azi, ca oricând, ea trebuie să se legitimeze prin valoare, prin autenticitatea trăirii. Tema, enunțul ei sau mimarea 'stării de angajare' nu pot salva o poezie proastă. În inima oamenilor, în unda sensibilității lor nu pot ajunge și nu pot rămâne decât versurile inspirate, 'cântecul încăpător' în care foșnește pădurea de sensuri a limbii române. Este nevoie de o astfel de poezie. Apelul pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, l-a făcut din nou la creatori în Expunerea la Consfătuirea de lucru de la Mangalia, din vara acestui an, exprimă, în cel mai înalt grad, un imperativ al literaturii românești actuale. Sufletul unui popor care, construindu-și prezentul și viitorul pe axa marilor sale idealuri de progres, libertate și pace, se construiește pe sine, are nevoie de cântece-efigii ale vieții sale. Faptul că publicul de poezie din România vibrează la actul artistic de valoare se poate demonstra atât prin felul în care sunt primite cărțile importante, cărțile cu miză majoră, cât și prin contactul direct cu cititorii, realizat în oricare parte a țării". ■ În paginile dedicate „Meridianelor”, Dan Grigorescu și Sanda Grigoriu pun sub reflector proza lui William Golding, laureat al Premiului Nobel pentru literatură 1983.

● [„Flacăra”, nr. 41] La rubrica „Poezii frumoase”, revista propune spre relectură două poeme de A. E. Baconsky, *Poem pentru o cauză și Vântul*. ■ Edgar Papu semnalează apariția unei cărți despre Andreev, *Leonid Andreev – Studii*, lucrare semnată de Ana-Maria Brezuleanu, Tatiana Nicolescu și Nina Vucolov. ■ George Arion recenzează romanul Alexandrei Stănescu, *Regula paralelogramului*, „o izbândă literară a unei prozatoare de talent”. ■ Radu G. Țeposu scrie despre volumul de eseuri *Mapamond literar* al lui Nicolae Balotă: „Eseistul știe să stârnească reveria culturală a cititorului, expunerea fiind alertă, epicizată, de o oralitate studiată. Literatura e înfățișată ca un teritoriu al mirajului. Orice intervenție critică presupune, prin urmare, un scenariu în care preponderentă este persuasiunea. Retorica ademenirii e, aici, esențială, captarea bunăvoinței și a interesului fiind primul scop al comentatorului. Apropierea se face prin incitarea curiozității, ceea ce explică într-un fel spectacolul erudiției. [...] Agreeabile, folositoare, spumoase, eseurile din *Mapamond literar* au un caracter elevat tocmai prin amestecul de pedanterie și galanterie, de substanță culturală autentică și elocință fermecătoare”. ■ La rubrica „Roza vânturilor”, Petre Stoica traduce patru poeme de William Carlos Williams.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 41] Corneliu Vadim Tudor publică, în deschiderea numărului, poezia *1 decembrie 1918*. ■ Partea a doua din *Cacialmaua lirică*, serialul lui Eugen Barbu, are ca subiect poezia Mariei Marin din volumul *Un război de o sută de ani (utopii și alte poeme de dragoste)*: „Poezie a inventarierii la întâmplare a unor noțiuni disparate care însă

nu naște nici un fel de lirism, numai improvizație fals savantă, cu o detașare care ucide orice fel de poezie în fașă. În genul acesta au reușit destul de puțini, dar lecția se poate învăța repede pentru că e mai ușor să arunci ca într-un sac fleacuri după fleacuri, lăsându-le să dospească. Rezultatul – o marmeladă râncedă... [...] Ce vreau să scriu aici? Regretabile nu sunt versurile proaste care se scriu pentru că Poetul e candid; el pășește într-o grădină mirifică ce-l încântă și nu poți să-i ceri să fie obiectiv. Vinovat e grădinarul care lasă să prolifereze asemenea hibrizi monstruoși care duc la denaturarea unui lirism cunoscut pentru sănătatea și gingășia lui. Când paradisiaca peluză cu flori devoră pe Poet, atunci cineva trebuie să plece de la porțile ei...”. ■ George Morărel semnează o cronică (*Necesitatea reciclării*) a volumului *Lecturi libere* de Gabriel Dimisianu. ■ Ion Lotreanu publică un grupaj de cinci poeme, iar Radu Căplescu publică un extins fragment de roman, *Grefa*. ■ Celălalt serial al lui Eugen Barbu, *Strategia și tactica „Europei libere”*, ajuns la partea a șasea, încercarea eșuată de „destabilizare” a literaturii române de la microfonul „României libere”: „În materie de literatură pare mai greu să convingi pe cineva că se mai scrie la comandă și că poezia română e dogmatică. ‘Deschiderea’ mult visată de către domnul Virgil Untaru și doamna Monica Lovinescu s-a făcut de mult, dar pentru noi cei ce am urmărit acest proces nu a existat nici un fel de surpriză. Nu este un mister pentru nimeni, și nu numai eu o afirm, că în Franța de mai bine de 40 de ani, cum am citit undeva de curând, nu a mai apărut un romancier de prestigiu care să primenească proza; iar în poezie se bate pe loc cu rezultate destul de penibile”.

● [„Cronica”, nr. 41] La rubrica „Cronica literară”, Liviu Leonte scrie despre „romanul alegoric”, o cronică a romanului lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig, seniori*: „Traversată de insolubile întrebări, cartea lui Laurențiu Fulga este un zguduitor document al omului care nu cedează în fața ireparabilului, ducând mai departe demersul rațiunii și al răspunderii sale morale. Începută în ton de oratoriu, ea sfârșește cu o confesiune șoptită, liniștită ca un plâns eliberator”. ■ Ioan Holban recenzează romanul lui Corneliu Sturzu, *Ianus*, „romanul unui eșec”. ■ Cristian Livescu scrie despre cartea de debut a lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Iubire de pietar*: „Reflexia e rudimentară, în pofida unei poze poetice ambițioase, la care autorul nostru ține, fără să fie totdeauna convins că îl prinde. Pentru el, cuvintele sunt ‘ca vagabonzii’ așteptând în porturi să treacă poeții-corăbieri, spre a se angaja ‘simpli oameni de punte’ și să pornescă în necunoscut, dacă nu cumva beau până la descompunere cu cine apucă. Atunci când nu sunt pretențioase, încercările imagistice suferă de o dezarmantă puerilitate. [...] De altfel, majoritatea pieselor mizează pe declarativisme erotice, în care tonul nichitolatru cunoaște avânturi mediocre”; în continuarea textului consacrat lui Aurelian Titu Dumitrescu, Cristian Livescu recenzează și volumul de debut al Angelei Nache, *Miraculum*. ■ Bianca Marcovici debutează cu un grupaj de poeme, în prezentarea lui Emil

Brumaru. ■ Corneliu Ștefanache publică *Capriciile dragostei*, un fragment din romanul *Ruptura*.

● [„**Orizont**”, nr. 41] Cornel Ungureanu recenzează cartea lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig, seniori*: „o sinteză a ceea ce a scris până acum Laurențiu Fulga. Multe pagini sunt de-a dreptul memorabile: ele reprezintă concluziile unei experiențe exemplare, concluzii așezate pe hârtie fără falsă pudoare, cu sinceritatea celui ce, având o încredere totală în fidelitatea publicului său, crede în misiunea scrisului său”. ■ Iosif Cheie-Pantea scrie despre volumul lui Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu, gazetarul*. ■ Despre Alexandru Jebeleanu, aniversat la împlinirea a 60 de ani, scriu Dan Florița-Seracin (*Poezia debutului*) și Paul Miclău (*Sonetele unui poet*). ■ Marian Odangiu recenzează romanul *Tentația* al lui Platon Pardău, „un roman interesant despre raportul dintre individualitate și responsabilitate, un roman în care politicul este filtrat prin lentila seducătoare a ficțiunii”. ■ Adrian Dinu Rachieru scrie despre volumul lui Radu Cârnecki, *Timpul judecător*. ■ Sub titlul *Romanul critic*, Mircea Mihăieș scrie despre cartea lui Ioan Holban, *Proza criticilor*, „opera unei mari abilități”: „Ea ne convinge că Ioan Holban, pe lângă o mobilitate intelectuală remarcabilă, e și posesorul unei excelente pregătiri teoretice, în stare să deconcezte. El și-a construit cartea ca pe un veritabil ‘roman cu teză’, avându-i ca personaje – chiar înaintea creației lor – pe doi iluștri critici. Iar poziția sa, de autor omniscient, îi permite să se adapteze la diferențele de temperatură și tensiune din interiorul textelor intrate în propriul său discurs”.

15 octombrie

● [„**Scântea**”, nr. 12.797] Tot despre pace scrie și Gheorghe Tomozei în spiritul aceluiași Apel al F.D.U.S, *Pacea noastră*.

● [„**Lucefărul**”, nr. 41] Ion Gheorghe publică, în deschiderea numărului, poemul *De tineri*. ■ Câteva texte sunt dedicate aniversării de 25 de ani de la apariția revistei, având printre semnatari pe Nicolae Dan Fruntelată („*Lucefărul*”, 25), Mihnea Gheorghiu (*O revistă cutezătoare și frumoasă*), Nichita Stănescu (*La aniversarea unei reviste*), Edgar Papu (*O vatră aprinsă*), Mihai Beniuc (*Însemnele angajării*), Dinu Săraru (*Talgerul din stânga*), Eugen Barbu (*Un sfert de veac*). ■ La „Cronica literară”, sunt recenzate, sub semnul celor 25 de ani ai revistei, cărțile cronicarilor publicației: M. Ungheanu scrie despre volumul lui Valentin F. Mihăescu, *Timp și mod*, iar Paul Dugneanu recenzează eseul Sultanei Craia, *Aventura memoriei*, precum și cartea de exegeză critică a lui Costin Tucilă, *Cetățile poeziei*. ■ Alte texte prinse sub genericul aniversar „*Arhiva Lucefărului*” sunt semnate de Al. Oprea (*O revistă de atitudine*), Sultana Craia (*Actualitate literară – istorie literară*), Nicolae Stoian (*Poezii când erau tineri*), Ioan Grigorescu (*Menirea de a consacra*), Ion Dodu Bălan (*În tradiția spiritualității românești*), Adrian Dinu Rachieru (*Oglindă a unei epoci*), Aurel Mihale (*Pentru afirmarea noii noastre literaturi*), Aurel Martin

(*Vivat, crescat, floreat*), Nicolae Ciobanu (*A fi „critic” – redactor*), Voicu Bugariu (*Nouă din douăzeci și cinci*), Gheorghe Suciu (*La steaua care-a răsărit...*), Alexandru Condeescu (*Povestea unor critici tineri*), Iulian Neacșu (*La aniversare*), Ioan Alexandru (*Prinos*), Gh. Pituț (*O locomotivă spre Carpați*), Tudor Octavian (*Gâlceava conținutului cu forma*), Mircea Constantinescu (*Revista (nu o revistă)*), Mihai Coman (*Et in Arcadia ego!*), Costin Tuchilă (*Poeți și poezie la „Lucașfărul”*), Mihai Pelin (*Riscul imediat*), Gelu Stoicescu (*Celor 32 de corectori*), Nicolae Georgescu (*Militantism și exigență artistică*), Nicolae Dragoș (*Amintiri de la „Lucașfărul”. Confesiune despre începuturi*), Romului Zaharia (*Corăbii cu sute de catarge, sute și sute de catarge*) și Haralamb Zincă (*Aduceri aminte*). ■ La „Pseudo-cultura pe unde scurte” (XXXVIII), Artur Silvestri scrie despre obsesia celor de la *Europa liberă* pentru criticarea „Lucașfărului”, „cheia întregii lupte literare pe care diversiunea o întărește”.

● [„**Ramuri**”, nr. 10] La rubrica „Cronica literară”, Ion Pecie scrie despre romanele a doi prozatori tineri: *Treizecișitri* de Tudor Dumitru Savu și *Mozaicul* de Aurel Antonie. ■ Smaranda Cosmin semnează un grupaj de patru poeme. ■ Sub titlul *Consecvența spiritului critic*, Grigore Smeu scrie despre volumul lui Mircea Iorgulescu, *Ceara și sigiliul*. ■ „*Simple întâmplări*” sau *muzeul timpului regăsit* este titlul cronicii Mihaelei Andreescu la cartea lui Alexandru George, *Simple întâmplări în gând și spații*. ■ Sub genericul „Eminesciana”, Marin Beșteliu publică un text intitulat *Începutul poemului eminescian*. ■ Constantin Dumitrache scrie despre *Edgar Papu și conștiința de sine a culturii românești*. ■ Sub titlul *Patosul ideii*, Romulus Diaconescu scrie despre literatura lui Horia Lovinescu, în contextul morții recente a acestuia.

16 octombrie

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 42] Sub titlul *Eternitatea sentimentului patriotic*, Adrian Dinu Rachieru semnează o cronică a antologiei *Tineri ca patria*, realizată de Carolina Ilica și Constantin Sorescu, antologie pusă strategic tot sub semnul generației optzeciste: „Recenta culegere de poezii patriotice și revoluționare a Cenaclului ‘Confluente’, *Tineri ca patria*, adună cvasitotalitatea numelor ‘generației tinere’ (mai exact, 135 poeți), textele fiind antologate prin grija și osârdia lui Constantin Sorescu și Carolina Ilica. Ea probează convingător că generația ’80 nu este o generație monotonă, prizoniera ‘unei formule’ (acea ‘linie’ ludico-ironico-sarcastică), că tema în sine nu conferă certificat de modernitate (sau dimpotrivă), că dincolo de largul evantai de stiluri există o stare comună de suflet, nu un gol al sentimentului, închizând robinetele metaforei. Culegerea evidențiază prin chiar textele reținute că în spațiul literaturii noastre există o puternică generație tânără, în acest anotimp al ei deschis înnoirilor; desigur, aici vom discuta despre poeziile acestei generații, dar trebuie spus neapărat că prozatorii ori criticii ei sunt în aceeași măsură prezenți și interesați, chiar dacă – prin ecoul

comentariilor – reflectoarele interesului exegetic luminează favoritax rampa Poeziei. În discuție este chiar statutul poeziei patriotice, înțeleasă încă de unii estetizanți ori iconoclaști inovatori ca o prăfuită piesă de muzeu, suspectată deci de vetustețe, acceptându-i-se o funcționalitate culturalistă. Dacă sentimentul patriotic ar fi anacronic iar poezia ce o ilustrează anchilozată (fiind, în consecință, ocolită și blamată), literatura de inspirație patriotică – veritabilă cronică vie a evenimentelor și cameră de rezonanță a epocii, n-ar fi o constantă a creației tuturor poezilor. Firește, ea însăși cunoaște o evoluție istorică și își pliază nuanțe noi, izvorâte din statornicia unor aspirații și bogăția sentimentului apartenenței la un anume timp și o anume colectivitate, probându-și vitalitatea, forța, audiența. [...] În totul, culegerea dă seama de amploarea fenomenului tânăr în spațiul liricii, de gravitatea problematică și eforturile estetice ale noului val, apt a prelua o ștafetă glorioasă a literaturii noastre: poezia patriotică. Patriotismul nu e o modă, el e atașat tradiționalismului, iar acesta din urmă, departe de a fi o ‘barieră psihologică’ în calea deschiderilor novatoare, invită la robustețe, eludând experimentul facil și steril”. ■ La „Viața literaturii”, Constantin Sorescu scrie despre cartea lui Horia Bădescu, *Recurs la singurătate*: „Nepăsător la mode, Horia Bădescu își edifică pe cont propriu un stil literar și o operă care devine, cu fiecare an, mai complexă”. ■ Aurel Codoban recenzează, tot aici, volumul lui Ion Vasile Șerban, *Literatură și societate*. ■ La „Cronica limbajului artistic”, Cezar Tabarcea scrie, sub titlul *Joaca „de-a romanul”*, despre romanul lui Ștefan Agopian, *Tobit*.

18 octombrie

• [„România liberă”, nr. 12.118] Sub genericul „Romanul și actualitatea”, Tia Șerbănescu consemnează o convorbire cu George Bălăiță, directorul editurii „Cartea Românească”, având ca punct de plecare ideile expuse în Cu-vântarea lui Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de la Mangalia: „Diversă, vie, contradictorie, în continuă schimbare, realitatea respinge de la sine formele literare calofile. Ideea literaturii ca element activ pe plan politic și social, este de mult o necesitate înțeleasă. Cele mai bune cărți pe care le avem până acum vin din asimilarea acestei atitudini, nu din eludarea ei. Această chestiune preocupă mult presa din ultima vreme. Disting unele accente puse ‘alături’. Bunăoară, cineva se îngrijorează de revirimentul unor vechi scheme formaliste, dogmatice. Dar cui îi pasă? În nici un caz artistului angajat în realitatea în care trăiește, implicat în tot ce animă lumea, societatea noastră. Important este a face cunoscut prin forța artei efortul real al omului de azi hotărât să depășească momebtele grele. Cărtea, petardele fals moralizatoare nu conving, mai degrabă înșeală atenția cititorului. O carte adevărată nu se judecă după câtă ‘literatură’ are în ea, ci mai ales, după ‘viața’ pe care reușește să o asimileze”.

• [„România literară”, nr. 42] Primele pagini ale numărului sunt dedicate Adunării festive consacrate aniversării a 25 de ani de la apariția revistei „Luceafărul”, reproducând cuvântul participanților la festivitate, începând cu cel al „tovarășului Petru Enache”, membru supleant al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R și vicepreședinte al Consiliului de Stat, continuând cu Nicolae Dan Frunteletă, redactorul-șef al „Luceafărului”, Alexandru Balaci, Ion Ștefănescu, Mihnea Gheorghiu, Mihai Beniuc, Pantelimon Găvănescu, Nicolae Dragoș, George Ivașcu, Mihai Ungheanu. ■ Eugen Simion recenzează, sub titlul *Tânărul Preda*, volumul *Marin Preda, timpul dialogului* de Vasile Popovici: „A apărut de curând o carte despre Marin Preda, semnată de Vasile Popovici, un tânăr profesor din Timișoara, elev al lui Livius Ciocârlie, eminent critic și pedagog. Cum era de așteptat, proza lui Preda începe să intereseze pe naratologi, semioticieni, psihanalisti... Vasile Popovici face o cercetare de tip naratologic a operelor de tinerețe (până la *Moromeții, II*, 1967, dată când Preda împlinea 45 de ani), bazându-se teoretic pe Genette, Bahtin, Barthes (cel din *Plăcerea textului* și *Camera luminoasă*), Gérard Prince, Wolfgang Kayser, Michel Charles... Putem discuta în ce măsură împărțirea propusă de autor este bună sau nu. Impresia mea este că tânărul Preda se oprește la *Moromeții, I* (1955) și că volumul al II-lea, apărut după 12 ani, face parte din altă fază stilistică. Argumentul lui V. Popovici este de ordin tematic și... sentimental: ‘e în toate, pe toate le animă un unic spirit și o unică tehnică narativă și, în plus, sentimentul comun al depărtării de lumea lor, lumea lui Ilie Moromete, le impregnează deopotrivă tonalitatea’. Tonalitate, sentimentul depărtării, nostalgia secretă a unui timp pierdut... iată niște justificări suspecte în textul unui naratolog. V. Popovici se scuză, în prefața cărții, că n-a folosit totdeauna un limbaj specializat. Scuză pe care n-o înțeleg prea bine. De ce trebuie să fie numaidecât un limbaj specializat dacă limbajul critic obișnuit, accesibil cititorului, poate să traducă bine mișcarea spiritului critic? Lăsând deoparte aceste chestiuni de procedură, neesențiale, în fond, să spun că eseu lui Vasile Popovici este pătrunzător, bine scris și, sub multe aspecte, el duce mai departe analiza critică de până acum a operei lui Preda. Sunt patru capitole (*Imaginea ascunsă, Poetica descrierii, Cosmologia personajului, Tehnica autointerpretării*) și în toate e vorba de textul și subtextul operei, de mesajul de suprafață și mesajul latent, de ceea ce se vede și ceea ce se ascunde în proza lui Preda, mai complexă decât se crede. Vasile Popovici nu este primul care își dă seama de complexitatea textului, dar este primul care examinează mai sistematic țesuturile prozei prediste și pune în evidență o strategie epică de o surprinzătoare modernitate. Problema, dacă prozatorul are, întâi, o știință da a nara și după aceea se apucă să scrie sau știința (tehnica) vine pe măsură ce prozatorul scrie nu se poate pune pentru că nimeni nu poate da un răspuns satisfăcător. Povestirile din *Întâlnirea din pământuri* (1948), scrise înainte ca

autorul lor să împlinească 26 de ani, sunt fără cusur. Am dovedit altădată cât de fină este tehnica de a povesti în nuvela *O adunare liniștită*. Vasile Popovici aduce argumente noi în această direcție, pornind de la câteva figuri, simboluri (salcâmul, mijlocul, turnirul, jocul erotic, pagina albă, mitologia apei...) pe care critica anterioară nu le-a observat sau, de le-a observat, le-a judecat din alt unghi. Cele mai convingătoare și mai frumoase interpretări sunt acelea despre *La câmp și Întâlnirea din pământuri*. În nuvela din urmă, V. Popovici descoperă o figură a turnirului care antrenează un mare număr de elemente narrative. Înainte de știuta competiție dintre cei doi flăcăi sunt alte imagini ale încleștării dispersate în țesuturile narațiunii. Criticul le află și le introduce într-un scenariu din care reținem un număr de figuri anticipatorii (prolepse) precum umbra frunzelor care se zbate în mijlocul casei, hîrjoana lui Dugu cu câinele în grădină, și, până la urmă, cruzimea flăcăului față de câine... Scenariul este coerent și convingător. Apare aici și ceea ce V. Popovici numește figura mijlocului: 'figura imposibilității de a hotări', 'un indiciu al unui mare echilibru interior care se manifestă tocmai printr-o bruscă înțepenire, prin incapacitatea de mai lua o hotărîre și de a apuca o direcție'... Sunt multe exemple (unul celebru: Ilie Moromete, nehotărât, în mijlocul bătăturii) și V. Popovici le integrează cu finețe și inteligență critică în proiectul său analitic. Și mai complexă este interpretarea textului cu multe aluzii, învelișuri, simboluri oculte din *La câmp*. Încă din propoziția liminară ('Dimineața ardea sub răsăritul roșu și plin al soarelui, când două cărduri de oi urcau...') criticul descoperă o erotică a genurilor: dimineața (feminin), soarele (masculin), răsăritul (neutru), văzând în toate acestea un cod realist și, în plan ascuns, un subversiv cod erotic. *Ardea, sub, roșu, plin* sunt vorbe premonitorii, căci, explică V. Popovici: 'orgia discursului adună trei actanți într-un singur act erotic: unul feminin (dimineața), posedat, și doi (?) masculin (răsăritul, soarele), posedând. Diagrama erotică este respectată matematic; raporturile ansamblurilor sunt identice. Nici nu s-a făcut bine intrarea în nuvelă și sfârșitul ei este deja dezvăluit pentru lectura din profunzime, cu toate că aceasta nu este posibilă decât după ce textul a fost în întregime parcurs; oricum, imaginea s-a infiltrat, prolepsa își face auzită vocea prevestitoare. Pragmatic, enunțul se oferă, refuzându-se. Pe de o parte, codul realist impune un mesaj alb, cauzal, linear (cauză- efect), dominator, pe de altă parte, scena erotică își construiește propria semioză printr-o insistentă numire, în așa fel încît cele două planuri se dezvoltă exclusiv într-un joc reversibil al aparențelor și esențelor. Textul ființează, aici, printr-o contradicție vie între doi poli vizând același scop: dominația asupra celuilalt. În fond, trei tipuri de lectură sunt posibile: una 'superficială', atentă la respectarea verosimilului, alta 'profundă' (imaginea ascunsă a scenei erotice) și, în sfârșit, lectura de tip poetic, sumă a primelor două, plasată în contradicție și productivitate. Fraza inițială are funcția unei matrice care pregătește, generează sau reflectă – momentele nuvelei sînt

reversibile — episodul care urmează. O tehnică a plăcerii construiește, încă de la acest filtru inițial, mici scene erotice de-a lungul unui text ce oferă mai mult decât promite'. [...] Mai slab este capitolul *despre Cosmogonia personajului* unde V. Popovici își concentrează analiza asupra nuvelei *Desfășurarea*, o operă, după el, de mare subtilitate narativă. S-ar putea să fie astfel, însă demonstrația critică nu este convingătoare. Faptul, de pildă, că Ilie Barbu se trezește din somn și vede că Gherghina, nevasta lui, îi luase locul, este socotit de critic a fi plin de semnificații ascunse. Nu cred, mai toate personajele lui Preda intră în spațiul narațiunii printr-o trezire din somn, fără ca totdeauna să-și schimbe statutul social și epic, cum se întâmplă în *Desfășurarea*. Tehnica autointerpretării este, în schimb, reală și meritul lui V. Popovici este de a atrage atenția asupra acestui procedeu epic nefolosit până la Preda în epica românească. Ideea mai generală a criticului este că în opera de tinerețe domină dialogul și că în *Risipitorii*, *Intrusul*, *Delirul*, *Cel mai iubit dintre pământeni*, opere de maturitate, domină monologul. Există, așadar, la Marin Preda un timp al dialogului și spațiile corespunzătoare ale imaginației și un timp al monologului. Dialog înseamnă joc al spiritului, spectacol verbal, libertate morală... Ideea poate fi acceptată, cu observația că Preda și personajele lui n-au renunțat niciodată la dreptul de a interoga și a provoca (la anacriză, deci), nici chiar atunci când istoria și neantul îi veghează de aproape. Monologurile prediste sunt, în fapt, forme deghizate de dialog. Mai fragmentare, mai repezite, e adevărat, decât în scrierile de început. *Marin Preda, timpul dialogului* este cartea unui om tânăr și talentat, la curent cu noile metode critice, hotărât totuși să nu rămână prizonierul lor. El intră în câmpul literaturii decis, cum și mărturisește în argumentul de la începutul eseului, să-și caute propria voce pe măsură ce analizează vocea unui mare prozator. Sunt destule semne că și-a aflat-o". ■ Pagina de poezie include grupaje de poeme semnate de Mihai Moșandrei, Aurelian Chivu și Al. Raicu. ■ Nicolae Manolescu (*Imagini, analogii, simboluri*), scrie despre *Poemele siameze* ale lui Traian T. Coșovei: „Cu unele nuanțe, *Poemele siameze*, de la început, conțin indicii pentru o stare de spirit obosită, vădit melancolică. ‘De-acum nu mai sunt’ este leit-motivul unei sensibilități anesteziate, care își asociază crepusculuri fastuoase, veri ‘pe sfârșite’ ca o ‘umbra sângerândă în așteptarea întunericului’, când ‘noaptea-i pe aproape’. Lirismul lui Traian T. Coșovei nu este din speța celui direct confesiv. L-aș numi spectacular. Poetul închipuie spectacole ale sufletului, mici scene și tablouri aparent fanteziste, pe care le scaldă în lumina multicoloră a unor reflectoare invizibile. Tonul diferă întrucâtva în ciclul *Într-o camera de hotel* desi nici de aici nu lipsesc poemele de atmosferă voit desuetă (*Vechea terasă de vară*: ‘jumulesc de pene pălăriile altui veac’). Stilul e parcă mai economic, aproape telegrafic și cu un accent impersonal pe alocuri. Câte un motiv bacovian, prelucrat, se ivește pe neașteptate în urzeala discursului: ‘și plouă strâmt / și plouă fără speranță / și gâtul tăiat al

ferestrei mă privește cu un ochi'. Invenția lirică e insolită, senzuală, amintind de M. Cărtărescu: 'Până și în patul iubitei, / dorința ta așează un amplificator pentru foșnetul cearșafului. / Noaptea până și orașul era pentru tine o blană de pisică / electrizată de bastoanele de ebonite ale vardiștilor'. Sau fronda spumoasă: 'Tu ai putea îndupleca o nouă eră glaciară – / cu șarmul tău / ai putea face ocolul pământului în optzeci de zile'. La origine e Minulescu pe care poezia tânără de astăzi îl redescoperă într-un mod uimitor. Se prea poate ca, în felul acesta, să reîncepem a prețui un poet prea legat de mucavaua decorului de la 1910-1920, citindu-l cu amuzament și retrospectiv. Moda 'retro' existentă la Traian T. Coșovei în *1, 2, 3 sau...* ca și la alți tineri poeți – prieste celui mai extravagant dintre simbolști. Sigur că, la M. Cărtărescu, Florin Iaru sau Traian T. Coșovei minulescianismul e contrafăcut din unghi juvenile-critic: 'Eu aici sunt June. O balenă alba într-un estuar de liniște. Un superstar – / un cruciat al ideii sfinte de Coca-Cola. Și de blue jeans. / Un misionar al spațiilor verzi democratice. / Unobiectiv survolabil. / Un individ, adică nimic. / O zecimală în cifra ta de afaceri. / Unul căruia i se recomandă întoarcerea la natură. / Și motociclismul, autostopul – / și budismul zen. Adică nimic. // Sunt și eu un june. / Hei, fraților, – uitați-vă la mine!'. Dar faconda pare aceeași. *Întoarcerea bumerangului* conține șapte poeme, cheag pentru un viitor volum, mult mai 'abstracte' și enumerative, despre care numai cu greu îmi pot face o idee acceptabilă. Arta poetică sugerată la un moment dat indică o atitudine de protest contra retoricii: 'Aidoma broaștelor care își înghit progeniturile / cuvintele singure nu nasc nimic. // Și înghit sunetele, degustă plescăitura și-atât. / Și înțelesul lor nu e mai mult decât o pungă plesnită / în întunericul unei săli de cinema...'. Dar retorismul e de fapt particularitatea principalăaici, unde imagistica s-a rarefiat și elocvența este în mediul ei: 'O gură de zăpadă ți-ar vorbi în numele frigului, / dar tu te aperi cu zgura, / cu țigla roșie pisată mărunt, presărată pe lucruri / încât nimic nu îngheață sub vrajă' etc. Aspectul limbii este instrumental, nu substantial, de unde și impresia de discursivitate. Încă o data, nu știu dacă poezia lui Traian T. Coșovei va părăsi imaginile, analogiile, simbolurile, la care se referee mott-ul din Yeats, și care i-au făcut până azi bogata originalitate, pentru abstracțiunile retoricii. Judecând după cele șapte poeme finale, așa s-ar crede. Vom trăi și vom vedea". ■ Petru Rezuș îi răspunde lui Șerban Cioculescu, într-un drept la replică, făcând unele precizări în legătură cu breviarul din 29 septembrie 1983, în care reputatul critic literar amenda mai multe aspecte ale „cronologiei eminesciene” realizate de acesta. ■ La pagina dedicată cărții de poezie, Alex Ștefănescu semnează o cronică (*Iubirea în secolul douăzeci*) la volumul lui Horia Zilieru *Addenda la un fals tratat de iubire*: „Horia Zilieru se conformează așteptărilor publicului și scoate o ediție fastuoasă a poeziilor sale de dragoste: *Addenda la un fals tratat de iubire*. Se știa de multă vreme că mereu tânărul poet ieșean este un specialist în acest domeniu, dar abia acum avem imaginea

cuprinzătoare a unei opere consacrate în întregime problemelor erotice. În postfața sa – care se dovedește ca de obicei un spectacol al risipei de ingeniozitate., dar și al inadecvării – Marian Popa își pune o întrebare judicioasă: cum se mai poate scrie azi poezie de dragoste în condițiile în care secole la rând s-au experimentat toate posibilitățile de exprimare a adorației față de ființa iubită? Sau, ca să-l parafrazăm pe Adrian Păunescu, ‘ce se mai poate când nimic nu se mai poate?’, pentru că totul a fost spus? Autorul recentului volum oferă o soluție originală pentru ieșirea din impas. El își interzice pur și simplu să vorbească despre iubire, ca și cum ar fi un personaj dintr-un basm supus unui regim prohibitiv de tip magic. Sau, dacă vorbește, o face în trecut, nediferențiind prin intonație elementele erotice de cele nonerotice, transformându-le deci într-o recuzită oarecare. Postfațatorul își mobilizează inteligența sa permanent disponibilă pentru a identifica în poezia lui Horia Zilieru simboluri erotice și le și identifică, desigur, la tot pasul, dar trebuie să recunoaștem că astfel poate fi citit orice text, chiar și *Mersul trenurilor*. Dacă nu recurgem la o tehnică de inventar și nici la o interpretare tendențioasă, ci parcurgem textele ca pe oricare alte texte, dezinteresați și receptivi exclusiv la aspectele în mod real importante din punct de vedere estetic, constatăm cu surpriză că despre dragoste se vorbește destul de puțin. Și totuși, poetul exprimă dragostea, dar prin altceva decât prin simboluri. [...] Hora Zilieru procedează în mod similar; folosește ca mijloace de exprimare elemente dintre cele mai eterogene, însă în așa fel încât creează o senzație puternică de erotizare a lumii, de panerotism. Secretul constă, cred, într-o inepuizabilă frenezie a discursului liric. Știm, din ceea ce observăm în mod curent în jurul nostru – deci chiar înainte de a-l citi pe Freud – că energia erotică, aflată întotdeauna în exces, ca măsură de asigurare din partea naturii, creează în jurul actului împreunării un întreg halo de manifestări superbe și ‘inutile’. Această energie îi determină pe oameni să se îmbrace somptuos și să vorbească febril, să alerge în serpentină și să facă daruri, așa cum determină la plante apariția unor flori multicolore, sau la păsări formarea unui penaj pompos. Drept urmare – chiar dacă nu conștientizăm faptul – ori de câte ori întâlnim asemenea manifestări și nu le găsim o altă explicație le tratăm în mod reflex ca pe un mesaj erotic. Poezia lui Horia Zilieru are toate datele pentru a fi citită ca un mesaj de acest gen. Nu conține sintagma ‘te iubesc’, dar este atât de febrilă, de ornamentată, de perversă încât ne transmite fără echivoc o confesiune amoroasă. Se remarcă, în primul rând, o nestăpânită volubilitate, manifestare indirectă a stării de exaltare. O volubilitate teatrală ca la Emil Botta – în care principiul cantitativ se dovedește mai important decât cel calitativ. Solemn și transportat, poetul vorbește mai mult, mai tare, mai sofisticat decât oamenii obișnuiți. Ritmul și rima îi servesc tocmai pentru realizarea unei maxime productivități lingvistice, știut fiind că umplerea unui cadru dat este mai ușor de realizat decât construirea într-un spațiu gol. Îi plac cuvintele exotice, de preferință cele vag cunoscute, deoarece contribuie la cre-

area unei atmosfere de vrajă. [...] Dar ceea ce se întâmplă în general în poezia lui Horia Zilieru o putem spune de pe acum, ca pe o veste bună: eliberându-se de vechiul și atât de persistentul teatralism, integrând în componența ei o mai mare cantitate de luciditate, ceremonia erotică se apropie de felul de a fi al oamenilor din secolul douăzeci”. ■ Mircea Iorgulescu recenzează volumul 4 din *Teme*-le manolesciene: „Evoluția lui Nicolae Manolescu nu s-a făcut ‘de la Călinescu’ (spre ‘Vianu’ ori altceva / altcineva, numele având semnificația unor repere): s-a făcut de la ‘căliscenianismul’ astfel înțeles. Și, mă grăbesc să adaug, această înțelegere denature de fapt sensul însuși al spiritului căliscenian, de neconfundat cu partizanatele, atâtea câte au fost, atâtea câte sunt, ce îl trădează sub aparențe, de fidelitate mergând până la idolatrie. Critica românească de azi, în tot ce are mai bun și prin toți reprezentanții săi importanți, atât de numeroși, a intuit ori și-a conștientizat riscurile (morale și intelectuale, deopotrivă) ale interesului excesiv pentru *cum* în dauna lui *ce*. Nicolae Manolescu însuși, din această perspectivă, oferă o ilustrare convingătoare a procesului, cu atât mai vizibil în cazul său cu cât părea (nu spun și că ar fi fost) cel mai puțin disponibil pentru o asemenea evoluție. Nu susțin că astăzi criticul scrie mai puțin bine, mai puțin expresiv, că stilul său ar fi devenit rigid, sărac, precar; cum nu este nici al celorlalți critici cu autoritate ai momentului actual, de la mereu tânărul în spirit Șerban Cioculescu la (încă) tinerii biologici Mihai Dinu Gheorghiu, Ioan Buduca, Dumitru Radu Popa, Radu G. Țeposu; scrie însă mai eficient. Problema lui *cum* nici nu se mai pune, de fapt: ține de un stadiu elementar, denotă – atunci când se pune – existența unui nivel rudimentar de cultură; or, azi literatura română a depășit în chipul cel mai evident impasul și expresiv în care o aduseseră aplatizările normative înainte de jumătatea deceniului ‘60 – ‘70. Nicolae Manolescu crede că poate întrevedea la Tudor Vianu ‘o convingere foarte adâncă’, ‘anume necesitatea de a funda viața intelectuală pe respect reciproc și pe adevăr’: eficiența în critică provine din conștiința activă a acestei necesități. O conștiință profesională, funcționând ca atare – iată ce a câștigat critica românească de azi. Iar noile *Teme* ale lui Nicolae Manolescu pot fi citite și ca un document specific al dobândirii acestei conștiințe, fie că observăm rarefierea asociațiilor anecdotice dintre lumea literară și viața cotidiană (al căror campion e, în momentul de față, Alex. Ștefănescu), fie că remarcăm creșterea progresivă a interesului pentru precizie, transformarea criticului dintr-un interpret ingenious într-un expert al analizelor foarte aplicate, fie că, prin efectul punerii alături a unor texte scrise la mari intervale de timp, se creează impresia de contradicție acolo unde este în fond o evoluție (de aceea și sunt, probabil, indicate, datele primei apariții). *Temele* lui Nicolae Manolescu reprezintă o autobiografie spirituală indirectă”. ■ Laurențiu Ulici comentează reținut, la rubrica sa, debutul lui Doru Munteanu, cu romanul *Duminica mare*. ■ Paginile de literatură cuprind un fragment de roman, *Aproape de sfârșit* (din

romanul *Ruptura*) de Corneliu Ștefanache și șapte poeme semnate de Radu Boureanu.

• [„**Tribuna**”, nr. 42] Petru Poantă semnează o cronică a volumului lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*. ■ La rubrica „Recenzii”, Mircea Popa scrie despre cartea lui Ion Mărgineanu, *iubire doar pentru iubire*, iar Constantin Zărnescu recenzează romanul *Călătoria spre zei* al lui Mihail Diaconescu. ■ Victor Valeriu Martinescu publică un grupaj de poezie, în prezentarea lui Ion Pop.

• [„**Vatra**”, nr. 10] Numărul pe octombrie este dedicat memoriei lui Romulus Guga, redactorul-șef al revistei, decedat pe 17 octombrie; Augustin Buzura, Dumitru Mureșan, Janoshazi György, Hajdu Gyözö, Dan Culcer, Ioan Radin, Anton Cosma, Cornel Moraru, Mihai Sin și Nicolae Băciuț scriu despre omul, scriitorul, editorul Romulus Guga. ■ La „Cronica ideilor”, Anton Cosma publică o primă parte – *Romanul și realitatea* (I) – dintr-o cronică mai amplă la studiul în trei volume al lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*. ■ Tot Anton Cosma semnează o cronică (*Un senior al romanului*) a romanului lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig, seniori...* ■ Numărul cuprinde și un poem semnat de Mircea Micu, *Scrisoare către Marin Preda*. ■ *Terapeutică liberatorie* este titlul cronicii semnate de N. Steinhardt despre piesa lui Eugen Ionescu, *Visite chez les morts*: „Și mă întreb: oare nu ni se dezvăluie Eugen Ionescu deopotrivă de zăvorât în trecut ca și ofilitele sale personaje? Să-i fie singura accesibilă consolare adăpostirea într-o palingenezie a jocurilor de cuvinte inițiate de absurdul anilor primei avangarde? Să-i pară vechile isprăvi lexicale, năzbâția verbală optima soluție după călătoria prin meleagurile morților? Numai de Apunake a știut Eugen Ionescu da oprindu-se din dantesca-i preumblare? Memoria e o însușire excelentă, dar și iertarea e o virtute – ori măcar uitarea. Poate că și pe tatăl să (așa cum va fi fost) n-ar strica să-l ierte ori să-l uite Eugen Ionescu: de-ar fi numai din motive egoiste și de terapeutică liberatorie”. ■ Numărul continuă publicarea unor pagini inedite din *Jurnalul* lui Liviu Rebreanu, demers început sub îngrijirea lui Nicolae Gheran încă din numărul 7 / 1983. ■ Sub genericul „Filtre”, Ion Bogdan Lefter semnează câteva gânduri legate de publicarea acestor prime pagini din *Jurnalul* lui Liviu Rebreanu, înainte de publicare lui integrală; tot aici Dumitru Mureșan recenzează volumele *Poesii nouă* (1982) și *Poeme nouă* (1983) de Mircea Ivănescu: „Deosebit de interesantă este relația strânsă care se manifestă între poezie și proză, în scrisul acestui atât de aparte poet. Dacă analizăm, fie și în treacăt, fraza pe care versurile sale o îmbracă, vom observa că modul de dezvoltare a acesteia este cel caracteristic prozei, că ea împrumută tiparul perioadelor complicate, sinuoase, cu nenumărate retractări și paranteze, digresiuni și divagații labirintice, bazată în ansamblu pe un principiu de virtuozitate și rafinament”. ■ La aceeași rubrică, „Filtre”, Ștefan Borbély scrie despre *Anatomia suferinței*, debutul editorial autonom al lui Mihai Nasta: „Încercare cu totul singulară în cul-

tura română, *Anatomia suferinței* se constituie, înainte de toate, într-o dificilă probă a lecturii. Prima impresie este aceea a unei lucrări ‘cu cifru’, scrisă într-un spirit abstruz, manierist, foarte dificil de urmărit. Nedumerită, critica a oscilat și ea, neștiind prea bine în ce categorie s-o include; s-a vorbit în final de o ‘tentativă a literaturizării’, de nostalgia difuză a autorului pentru proză, și toată lumea a părut să fie mulțumită. În realitate, *Anatomia suferinței* propune, sub forma unui metatext, o meditație antropologică asupra genezei imaginarului, cu special aplicație asupra riturilor dionisiace și asupra complexului complementar orfic. Uzând de o savant alchimie a divagațiilor și a asocierilor inedite de sensuri, bazate în primul rând pe o reinterpretare din perspectiva antropologiei a etimologiei unor termeni, lucrarea are într-adevăr ‘un cifru’, acesta fiind tocmai formula spirituală în care a fost concepută. În cercul specialiștilor această figură retorică este cunoscută sub numele de ‘mimetism de gradul trei’, asupra căreia ne propunem să stăruim puțin pentru că înțelegerea ei corectă oferă calea de acces către intimitatea dinamică a textului”. ■ Numărul include literatură de bună calitate, o proză de Augustin Buzura, *Viața pe înaltele coline*, o pagină de poeme de Maria Mailat și „o schiță dramatică în două secvențe”, *Omul care vorbește singur*, de Matei Vișniec. ■ O scrisoare deschisă adresată „tovarășului redactor-șef” al revistei „Vatra”, semnată de Prof. Pavel Țugui, se constituie, de fapt, într-o apărare a lui Mihai Beniuc, respectiv o punere la punct a lui Liviu Antonesei care îndrăznise să să-i adreseze în numărul din 20 iulie 1982 o scrisoare deschisă „ce-tățeanului” Mihai Beniuc în care lasă să se înțeleagă că Beniuc spusese mai multe neadevăruri.

21 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 43] Dina Cocea deschide numărul cu un text despre *Forța patriotică a dramaturgiei românești* în care discută despre modul în care „tradițiile patriotismului iluminist, care au mobilizat conștiințele timpului, se continuă astăzi, în noi condiții cerute de imperatiile politico-ideologice și cultural-artistice ale societății noastre”. ■ Numărul reproduce integral „Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu” de către participanții la adunarea festivă consacrată aniversării a 25 de ani de la apariția revistei *Luceafărul*: „[...] Vă încredințăm, mult stimat tovarășe secretar general, că îndemnul și orientările dumneavoastră de inestimabilă valoare teoretică și practică adresate la aniversarea revistei vor deveni însuși crezul nostru de viață și creație, coordonată fundamentală de conștiință ce ne definește întreaga activitate în efortul de a realiza o publicație cu pregnante valențe educative, care să găsească ecou larg în mintea și inima cititorilor, ale întregului nostru popor. În acest moment aniversar, ne angajăm în fața partidului, a dumneavoastră, mult stimat tovarășe secretar general, să facem tot ceea ce depinde de noi, pentru ca revista *Luceafărul* să devină o oglindă a epocii în care trăim, să reflecte pulsul viu al vieții și

muncii poporului român, ziditor în patria sa independentă al unui viitor demn, de bunăstare și progres, de pace”. ■ Petru Vintilă semnează articolul *1 decembrie 1918 într-o perspectivă literară*. ■ În paginile dedicate Unirii, numărul include și două poeme tematice ale lui Dim. Rachici, respectiv Ion Mărgineanu. ■ Sub genericul „Demnitatea conștiinței scriitoricești”, Ioana Berlogea scrie despre Romulus Guga, *Un dramaturg de mare originalitate*: „Romulus Guga a cunoscut teatrul nu numai din afară, ci și dinăuntru, ceea ce a contribuit esențial ca piesele lui să se împlinească pe deplin în spectacole, ajutând la rândul lor la desăvârșirea actorilor și a regizorilor, la îmbogățirea vieții noastre teatrale cu o pagină inconfundabilă”. ■ Tot despre dramaturgia lui Romulus Guga scrie și Paul Dugneanu în *Polivalența creatorului*.

● **[„Flacăra”, nr. 42]** Lelia Munteanu publică *Trei psalmi politici*. ■ Gheorghe Tomozei scrie, la rubrica „Desene pe asfalt”, despre volumul *Chemarea la tricolor* scrisă de de colonel Gheorghe Bejancu și colonel dr. V. Mocanu. ■ Fănuș Neagu scrie, la rubrica sa, despre poeta Violeta Zamfirescu. ■ Victor Niță scrie despre festivitatea ce a avut loc, în data de 17 octombrie, la sediul Uniunii Scriitorilor, cu ocazia aniversării a 25 de ani de la apariția revistei „Luceafărul”. ■ Adrian Dohotaru publică un articol, *Un roman sub reflector*, în care comentează dramatizarea lui Virgil Stoenescu după romanul *Dragostea și revoluția* al lui Dinu Săraru, dramatizare „din păcate lipsită de fior și imaginație”. ■ Tania Radu recenzează volumul lui Valeriu Râpeanu *Memoria și fețele timpului*. ■ Horia Pătrașcu scrie despre cel de-al patrulea volum din ciclul *Supraviețuiri – Ficționarii* – al lui Radu Cosașu, remarcând dezinvoltura cu care autorul se mișcă în timp, ironia fină, autopersiflarea, capacitatea de a schița, în câteva cuvinte sau replici, personalități ale timpului: „Și încă: o mai apăsată accentuare a momentelor erotice (Radu Cosașu scrie farte frumos despre dragoste, și numai despre cea adolescentină), fără însă a ieși din cadrul autobiografic; dimpotrivă, ele, aceste momente, dându-i autobiografiei un plus de autenticitate. În sfârșit – și în limitele spațiului oferit acestei prezentări: o mai acută observație critică, o mai precisă folosire a termenilor, o mai mare încredere în capacitatea scrisului de a defini și a se defini”. ■ Radu G. Țeposu recenzează cartea lui Nicolae Florescu, *Profitabila condiție*, o carte care „voind să fie instructivă și expresivă, obiectivă dar și originală, [...] nu reușește să fie decât alambicată și greoaie. Spre a putea fi dusă până la capăt, cartea cere multă condescendență”. ■ Sub titlul *Scrisoarea unui geniu*, Florin Mugur scrie și comentează conținutul textului publicat sub forma unei scrisori de Tudor Arghezi către Eugen Lovinescu, text apărut în *Informația zilei* din 29 mai 1943.

● **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 42]** În deschiderea numărului, e reprodusă *Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu* de către participanții la Adunarea festivă consacrată aniversării a 25 de ani de la apariția revistei „Luceafărul”. ■ În a treia parte din *Cacialmaua lirică*, Eugen Barbu îi

răspunde lui Radu Călin Cristea care, în articolul *Literatura tinerilor*, îi reproșează indirect „o anumită opacitate la ironie, la ceea ce crede cel în cauză că noi nu pricepem și va fi, de fapt, literatura viitorului”. ■ Tot Eugen Barbu, în *Strategia și tactica „Europei libere”*, continuă răfuiala cu duo-ul Lovinescu-Untaru, în direcția pe care o pornise și „confratele” Artur Silvestri în revista „Flacăra”.

● [„Cronica”, nr. 42] Sub titlul *Elegii în fond*, Nicolae Turtureanu scrie despre cartea de poezie a lui Cătălin Ciolca, *Discursuri și peisaje*. ■ *Reportajul de idei* este titlul cronicii lui Ioan Holban la romanul lui Mircea Săndulescu, *Placebo*: „Fără a putea fi citit ca un roman, *Placebo* rămâne însă o carte de interes prin problematica sa, un reportaj de idei instructiv: ‘romanul’ lui Mircea Săndulescu este un text provocat de o sumă a elementelor ce compun profilul omului contemporan în general și cel al individului investit cu atribuțiile creației, în particular”. ■ Sub titlul *Voluptatea truismului*, Cristian Livescu recenzează cartea de debut a Sultanei Craia, *Aventura memoriei*, care, în ciuda debutului revuistic plin de promisiuni, îi pare recenzentului descumpanitoare. ■ Numărul include grupaje de poezie semnate de Constantin Popa, respectiv de Anta-Raluca Buzinschi.

● [„Orizont”, nr. 42] Anghel Dumbrăveanu scrie despre *Fenomenul Nichita Stănescu*. ■ Adrian Dinu Rachieru recenzează romanul *Pomul cunoașterii* de Traian Liviu Birăscu. ■ Lucian Alexiu recenzează cartea lui Șerban Foartă, *Areal*. ■ Numărul cuprinde și câteva grupaje de poezie semnate de Dan Emilian Roșca, Ignea Loga, Lucian Emandi, Teodor Pătrăuță Petroman, precum și o proză de Vasile Băran.

22 octombrie

● [„Lucaefărul”, nr. 42] Numărul este, de asemenea dedicat aniversării de 25 de ani ai revistei, consemnând, pe lângă articolele tematice, și intervențiile participanților, inclusiv „Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de participanții la Adunarea festivă consacrată aniversării de 25 de ani de la apariția revistei *Lucaefărul*”. ■ La rubrica sa, Artur Silvestri scrie tot despre Paul Goma, publicând o primă parte a unui articol intitulat *Paraliteratură*; după ce trece în revistă, cu sarcasm, cărțile publicate, trage o primă concluzie: „Una peste alta, s-ar putea vorbi de ‘literatură’ (măcar în intenție), doar în *Ostinato* și în *Gherla*; în rest, așa-zisa operă a lui Paul Goma e o pură iluzie, un șir de ‘jurnale’ fără interes și fără stil. Nu e vorbă, nici acelea unde omul ar fi voit să facă ‘literatură’ nu sunt cine știe ce”.

23 octombrie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 43] Sub genericul „Cărțile conștiinței de sine”, Constantin Sorescu scrie despre volumul de poezie al lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*.

■ Sub titlul *Între idei și temperament*, Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul de poezie al lui Ion Stratan, *Cinci cântece pentru eroii civilizatori*: „Trecut prin școala înaltă a unor Ion Barbu și Ștefan Aug. Doinaș, tânărul poet se dorește riguros, concentrat, dedicat unui limbaj inițiatic, dar, deocamdată, această mișcare e contracarată de o alta, a freneziei asociative, a torentului de verbe, imagini, aluzii, încercătură fatal ‘împură’, precum cea a unui râu umflat și vijelios în timpul dezghețului. Arhitectura crispat ‘vizionară’ (deloc străină de modelul Nichita) e un semn al timidității, după cum timiditatea e un semn al efervescenței biologice. Cu cât sunt mai accentuate anume rigidități de neofit, cu atât mai mult bănuim în spatele lor rezervele unei energii imprevizibile, latențele unei deveniri apte a răsturna ori măcar a eroda cele mai nobile constrângeri. Unei înalte ordini, cu zei urmărite, îi răspunde pofta dezordinii. Între tonul mallarméean și cel vitalist se instituie o concurență, ale cărei peripeții ideale constituie principalul conținut al volumului de care ne ocupăm. Vârtejurile lexicale nasc momente de iluminare și de obscuritate, de decantare și de confuzie. O tentație a insubordonării ni se dezvăluie a fi mobilul principal al textelor, comise parcă de un ucenic vrăjitor. Când încerci a urmări ceremonialul sublim, protocolul spiritului ce s-ar revela prin dificultăți și prin economie expresivă, constăți că magma unei emisii nediferențiate, delirante se interpune între intenție și realizare, ca o pulsație inconvertibilă a tinereții. Ceasul sufletesc al poetului nu e încă cel al mărturiei descărnate, ultime. Uneltele sale își cer încă dreptul de a se juca în relativă libertate, în alambicurile sale de june alchimist licorile fierb în clocote zgomotoase și dau pe din afară. Iată această colcăire de concepte și de celule ale vieții, de ambițioase abstracțiuni și de concreteți culese cu lăcomie, recuperate inclusiv din prefabricatele culturale, redade pulsului sangvin obsedant”. ■ La aceeași rubrică, Viorel Padina recenzează volumul lui Mircea Cărtărescu, *Poeme de amor*: „E greu să dai exemple concrete (‘versuri’) din aceste imberbe *Poeme de amor*, și asta, pe de o parte, fiindcă rareori poți avea șansa să culegi un vers memorabil din panopia autorului nostru, iar pe de alta, pentru că, pur și simplu, n-ai cum să citezi toate aceste fastidiozități. [...] Ce-i drept, toate aceste banalități pline, cum să zic, de cochetărie, capătă, la nivelul ansamblului cărții – ceea ce e specific stilului autorului discutat, talentului său o chinestezie ce ar putea fi comparată (cum s-a descoperit deja) cu aceea a desenelor animate. În definitiv, viitorul, nu foarte îndepărtat, va lămuri pe deplin câtă ‘noutate’ a adus cu sine în poezie Mircea Cărtărescu. După opinia noastră, ‘noutatea’ lui constă în a fi deshumat poetica deloc nouă a a avangardismului de la începutul acestui secol”.

27 octombrie

● [„*România literară*”, nr. 43] Pe prima pagină a revistei, redacția publică un *Apel pentru pace* adresat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă

România unor uniuni și organizații scriitoricești din străinătate. ■ Un articol ideologizat, într-o limbă de lemn specifică, *Literatura – cântare a patriei*, semnează Aurel Mihale, pe aceeași pagină cu un poem similar, *Evocare la Alba Iulia*, de Eugen Evu. ■ O convorbire extinsă cu Dumitru Radu Popescu despre *Teatru – ca o mare iubire* este realizată de Valentin Silvestru: „Deși am făcut câțiva ani de medicină (și acum citesc cu mare plăcere cărțile de medicină; am acasă două cărți deschise la capitolul despre demență – cunoștințe pe care le voi folosi, probabil, într-o lucrare viitoare), nu consider știința medicinei decât orientativă și în așa fel încât să ne oblige să nu facem gafe cumplite. Dar nu socotesc că trebuie să scriu despre un personaj cu cartea de medicină deschisă; ar fi o mare greșeală. Demența precoce, de exemplu, dispune de câteva capitole foarte clare în cărți, dar în viață ea se manifestă multiplu, absurd, comic, tragic și autorul trebuie să fie cu un ochi și jumătate aplecat spre viață și cu o jumătate de ochi să se uite la știință, doar ca să nu rătăcească, să nu dea din greșeală la alt capitol. [...] Nu știu dacă v-am spus vreodată – am scris de altfel – despre o degradare a mitului Oedip găsită în folclorul românesc, despre o variantă... Să vedeți și acolo ce ciudate sunt interpretările relațiilor dintre tată și fiu. Cred că trebuie să avem asemenea nuclee în vizor, să cercetăm cât mai mult, să vedem ce au spus și alții... Dar toate acestea n-au importanță dacă nu propui un unghi de vedere al tău. Chiar dacă acest unghi nu rezistă științific, el poate să reziste ca direcție, ca sens,, să ne ajute în luminarea unui personaj, fiindcă, totuși, literatura nu face neapărat știință, nu dă verdicte medicale, nu internează pe oameni în sanatorii sau în spitale, rostul ei este să înobileze umanul, chiar dacă uneori greșește științific”. ■ La pagina de poezie sunt prezenți, cu câte un grupaj de poeme, Nicolae Prelipceanu, Király László și Mircea Micu. ■ Zigu Ornea scrie despre *Tudor Vianu în ultimul său deceniu de viață*, articol ocazionat de încheiere ediției de *Opere* de Tudor Vianu, ediție îngrijită de George Gană, „nu numai un editor remarcabil, dar și un veritabil istoric literar. Postfața sa, un studiu substanțial și întrutotul lămuritor, se alătură excelent seriosului compartiment de note în care cititorului i se pun la îndemână toate informațiile necesare (bibliografie și receptare) pentru înțelegerea fiecărei piese incluse în sumar”. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu comentează volumul lui Florin Manolescu despre Caragiale, *Caragiale și Caragiale*: „Un Caragiale foarte proaspăt și, în unele privințe, surprinzător propune Florin Manolescu în *Caragiale și Caragiale* din unghiul teoriei (matematice) a jocului și al esteticii receptării. Studiul este extrem de interesant și original, bogat în sugestii și oarecum în răspăr cu interpretarea tradițională. Teza principală e formulată concis în capitolul al cincisprezecelea intitulat *Jocuri cu mai multe strategii*, de la care e împrumutat și subtitlul cărții: ‘în cadrul acestei situații generale de joc, fiecare acțiune a celui care construiește textul poate fi descrisă și analizată ca o mutare, prin care se urmărește aducerea cititorului în situația de a lua o decizie de un anumit fel.

Tipic pentru jocurile literare este faptul că toate mutările pe care le face cititorul sunt revocabile, el putând să aleagă între mai multe strategii și să revină la mutări inițial ignorate, dar pe care textul i le ține la dispoziție, chiar și după ce prima lectură s-a încheiat. Toate mutările efectuate de un cititor sunt cuprinse în instrucțiunile textului, în sistemul personal al normelor culturale ale aceluși cititor și în sistemul de norme al unei epoci. Din combinarea acestor serii de mutări posibile, rezultă, atât pentru text cât și pentru lectură, jocuri care țin de estetica identității, a opoziției sau de mai multe tipuri de estetici, ca în cazul textelor cu ofertă de participare multiplă. De aceea, problema aparent mai complicată a regulilor de joc poate fi rezolvată prin examinarea tuturor acestor sisteme, operațiune care revine în egală măsură pragmaticii și analizei formale de tip structuralist'. Teoria jocurilor, aplicată mai ales în științele sociale, își aliază în cazul de față proceduri din cercetarea semiotică, din estetica receptării a lui Jauss și din tezele 'formaliștilor' ruși privitoare la genurile literare. Noutatea la noi nu e datorată numai inspirației dintr-o bibliografie germană, perfect știută criticului, dar și folosirii metodei în descifrarea unei opere care se dovedește ideală pentru validarea ei. Cel puțin trei idei generale pot fi desprinse din demersul criticului. Întia se referă la considerarea operei lui Caragiale ca un tot, în care capodoperelor unanim recunoscute li se adaugă textele socotite îndeobște mărunte ori pregătitoare, într-o viziune 'democratică', din care rezultă atât o nouă situație a celor dintâi, cât și o valorificare superioară a celor din urmă. Încercarea lui Florin Manolescu a fost anticipată, pe această latură, de aceea a lui Al. Călinescu, *Caragiale sau vârsta modernității*, în care speciile de proză gazetărească și toată acea literatură de 'bas-étage' opusă de autorul *Momentelor* speciilor 'oficiale' de la sfârșitul secolului XIX au fost prima oară considerate cu seriozitate. A doua idee (ținând propriu-zis de teoria jocului) are în vedere existența permanentă, la Caragiale, a unor strategii multiple, care au derutat pe contemporani și au amânat vreme de un secol înțelegerea corectă a unor texte. În sfârșit, 'conflictul' dintre normele de lectură consacrate la 1870 – 1910 și originalitatea teatrului și prozei lui Caragiale apare într-o lumină diferită, explicând nu pur și simplu 'modernitatea' scriitorului (termen vag în majoritatea contextelor), dar și influența foarte vie, productivă, a literaturii lui asupra prozei scurte scrise de unii tineri de astăzi (mă gândesc la Mircea Nedelciu, Sorin Preda, Gh. Crăciun etc.). Un capitol special pe această ultimă temă ar fi fost util în studiul lui Florin Manolescu. Sursa marii originalități a lui Caragiale provine, pe de o parte, dintr-o concepție asupra egalității genurilor, pe care formaliiști ruși o vor teoretiza mai târziu în legătură cu ideea de 'evoluție' a literaturii, prin mecanismul alternării, la putere, a unor specii și genuri. Tabloul literar e dominat, când debutează Caragiale, de speciile culte, 'serioase', de poezie și tragedie, într-un registru retoric. Caragiale le opune specii populare și comice, unele frecvente în ziaristică și în practica vieții

socială (mergând până la reclamă și anunțul comercial), ca și un registru deliberat antiretoric și antiromantic. Pe de altă parte însă (și e una din cele mai subtile observații făcute de Florin Manolescu), există 'alături de un Caragiale partizan al genurilor mici' și un altul care 'se conformează acceptând sau cel puțin făcându-se că acceptă tocmai norma pe care ar vrea s-o modifice'. Și: 'Ceva din mișcarea inițială a debutului rămâne pentru totdeauna în structura carierei literare a lui Caragiale: o nostalgie pentru modelul consacrat sau o recunoaștere periodică a autorității acestuia, întreținută de dorința, niciodată realizată, de acreditare definitivă a literaturii și existenței sale «ușoare»'. Succesiunea operelor dramaturgului și prozatorului indică opoziții și cedări aproape simultane. Nu e pur și simplu adevărat că spiritului comic și popular, vizibil la început în utilizarea tuturor formelor de 'literatură trivială' (în sensul dat expresiei de estetica germană) sau de consum îi urmează spiritul serios, nobil și cult din prozele naturaliste, fantastice și livrești de după 1890: în orice moment aceste orientări coexistă la Caragiale, ceea ce creează atât tensiuni interioare ale operei sale, cât și o tensiune între receptarea ei și standardele de lectură ale publicului, între 'structurile de apel' și 'structurile de răspuns'. Pentru cititorul nevizat sau pentru criticul tradițional, terminologia lui Florin Manolescu poate să pară rebarbativă. Ea decurge însă din unghiul de analiză ales și e întrebuintată fără rigiditate. Odată depășit pragul psihologic de adaptare, orice cititor de bună credință va trebui să accepte folosul metodei și să admire suplețea cu care ea este mânăuită. Nu am, din nenorocire, destul spațiu pentru a mă face deplin convingător. Studiul e absolut remarcabil prin proprietatea termenilor (dovedind buna însușire a unor tehnici moderne de interpretare în critica noastră) și, în fond, de o mare claritate intelectuală. Autorul a recitit pe Caragiale cu atenție, a cântărit observațiile și concluziile criticii anterioare. Pe latură istorico-literară, n-a fost neglijată nici o informație, fiind despuiate toate revistele vremii, rediscutată chiar și atribuirea unor texte. Într-o *Addenda*, criticul reproduce, întâia oară, un număr de articole politice ale lui Caragiale a căror paternitate a fost propusă de unii și contestată de alții. O contribuție majoră aduce Florin Manolescu în studierea categoriilor de cititori (estetica receptării atrage de câțiva timp tot mai mulți critici români: Paul Cornea a examinat prin această prismă pe Alecsandri iar Eugen Negrici pe câțiva autori contemporani). Codurile structurării textelor și codurile descifrării lor sunt privite laolaltă, căci niciodată intenția artistului nu e independentă de 'așteptările' publicului său care, la rândul lor, țin seamă, fie și inconștient, de cea dintâi. Critica, în ultimă instanță, nu este altceva decât reflexul sistematic al lecturii publice și se poate lesne nota prezența în critică a unui anumit mod de a citi literatura de către marele public. În definitiv, critica legitimează, cu autoritatea ei, gusturile spontane ale cititorilor. Cariera lui Caragiale, cu alte cuvinte, succesul și insuccesul întreprinderilor sale, oglindește această dublă reacție și e instructiv să vedem că, adesea, scriitorul a

fost apărat de către criticii cei mai deschiși la nou ai epocii cu argumente înrudite cu acelea ale detractorilor săi sau ale publicului (în măsura în care le putem bănuși) care i-a fluierat de exemplu la premieră *Noaptea furtunoasă*. Latura satirică a operei lui Caragiale a stârmit, cum era de așteptat, cele mai multe neînțelegeri. Florin Manolescu are dreptate să sugereze următorul mecanism al refuzului: ‘...Cine se prefacă că dorește să asaneze moravurile private, interzicând utilizarea unor cuvinte sau expresii pe motiv că ar fi triviale, urmărește de fapt să-i intimideze pe oameni din punct de vedere social, obligându-i să gândească și să acționeze într-un singur fel. Mai mult, în toate timpurile, imoralitatea celor puternici a avut pretenția să fie luată drept moralitate iar cei care au îndrăznit să se împotrivescă acestor pretenții au fost declarați imorali’. E curios că, deși din acest punct de vedere, cum precizează Florin Manolescu, ‘«lipsa de moralitate» a lui Caragiale seamănă foarte mult cu «imoralitatea» celorlalți mari autori de satire și comedii, Molière, Swift, Voltaire’, acuzația nu s-a mărginit la purtătorii de cuvânt ai moralității de clasă burgheze, dar a dat apă și la moara unor critici adevărați. Sub forma ‘răutății’ lui Caragiale ea poate fi descoperită la Lovinescu sau la Ibrăileanu. E prea cunoscut spre a-l mai reproduce pasajul din *Spiritul critic în cultura românească* al celui din urmă, în care se afirmă că pe Caragiale ‘nu-l ispiră decât răul’. Și poate nu întâmplător, Florin Manolescu își încheie studiul cu o splendidă polemică îndreptată contra acestui tip de argumente. El remarcă, și nu greșește, că satiricul (și Caragiale este unul) trebuie să fie prin forța lucrurilor rău, dar că această răutate ‘n-ar trebui comparată decât cu severitatea filosofică a tuturor scriitorilor moralști’. Mai mult: reprezentant al veseliei ‘belle époque’, autorul *Scrisorii pierdute* a fost confirmat de transformarea moravurilor, în sensul cinismului și cruzimii, de epoca următoare, în care două războaie mondiale au împins violența mult mai departe decât și-ar fi putut imagina contemporanii lui de la sfârșitul secolului XIX. Eroarea celebră de diagnostic a lui Lovinescu e cu atât mai greu de explicat. Moralistul Caragiale se apropie, în dezolarea lui filosofică, de spectacolul pe care i-l oferea societatea vremii, de scepticismul eminescian al *Luceafărului*: ‘În *Luceafărul*, Eminescu, un personaj tragic se retrage decepționat în cerurile Demiurgului, cu un aer de superioritate, rece și nemuritor. La Caragiale, un personaj aproape comic (diavolul din Kir Ianulea — n.n.) se refugiază speriat în împărăția celui de al doilea stăpân al lumii, dar, cu toată distanța dintre aceste două texte și, în cele din urmă, dintre autorii lor, ceva mai adânc îi unește în pofida tuturor deosebirilor: faptul că amândoi fug de același lucru și că, fugind, nu s-ar mai întoarce înapoi’. Început ca un examen foarte tehnic al artei lui Caragiale, în spiritul criticii moderne, studiul lui Florin Manolescu recuperează finalmente unghiul general antropologic și social, în lipsa căruia critica ar rămâne o îndeletnicire formală. El dovedește (dacă mai trebuia dovedit!), cu strălucire și inteligență, că, în artă, nu există procedee ‘inocente’: tehnica și stilul unui

mare scriitor emană dintr-o concepție de viață, dintr-o filosofie și dintr-o morală. Reflecția critică asupra lui Caragiale face, cu această superbă carte, un mare pas înainte, în direcția înțelegerii naturii și valorii unei opere care a fost (și a rămas) o piatră de încercare pentru critica națională”. ■ Gh. Bulgăr recenzează cartea lui Emil Manu *Sensuri moderne și contemporane*, iar Romul Munteanu, la rubrica dedicată prozei, scrie despre romanul lui Mircea Tomuș, *Întoarcerea*, în articolul *Reflecții despre romanele criticilor*: „Proză a privirii și a evocării, *Întoarcerea* reprezintă tipul de roman bazat pe o artă combinatorie din care a rezultat o formulă originală. Natura sadoveniană, lumea de dincolo de negură, filtrate prin arta privirii și a evocării, statuate de Michel Butor într-un anume fel, reprezintă ecuația specifică din care a rezultat romanul *Întoarcerea*. Literatura concepută de Mircea Tomuș, privită în ipotetica sa devenire, este încă indecidabilă. Tot ce se poate spune cu certitudine și rămâne de-a dreptul îmbucurător, este faptul că Mircea Tomuș a scris romanul *Întoarcerea* cu instrumentele literare ale unui scriitor, nu cu cele ale unui critic”. ■ Mircea Iorgulescu recenzează, sub titlul *Sensul angajării culturale*, cartea lui Valeriu Râpeanu *Memoria și fețele timpului*. ■ La rubrica „Prima verba”, Laurențiu Ulici consemnează succint debuturile a patru tineri poeți din Alba-Iulia: Elena Plămadă, Ioan Lăncrăjan, Maria Mărginean și Geo Alungulesei, prinși într-o mică antologie, *Note de plată*, girată plastic de Tudor Jebeleanu și prefătată „cu simpatie concitadină”, de Mircea Micu. ■ Paginile e literatură sunt completate cu fragmente din doi autori: Dan Mucenic, *Clarificări* (din volumul *Reportaje de dragoste*) și Ada Orleanu, *Întoarcere de pe front*.

• [„**Tribuna**”, nr. 43] La rubrica „Privire în actualitate”, Constantin Cubleșan scrie „despre condiția teatrului”, făcând referiri și la Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la Consfătuirea de lucru de la Mangalia. ■ La rubrica „Consemnări”, Victor Felea face o succintă prezentare a „Colocviilor de critică ale Revistei Transilvania”. ■ Petru Poantă scrie despre cartea lui Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu – gazetarul*. ■ Sub genericul „Literatura Unirii”, Ștefan Melancu recenzează romanul *Heralzii* de Radu Ciobanu, iar Ion Buzași scrie despre romanul de debut al lui Doru Munteanu, *Duminica Mare*. ■ Un grupaj cu texte semnate de Constantin Cubleșan, Viorel Cacoveanu, Aurel Câmpeanu și Radu Mareș, precum și două poeme de Nicolae Prelipceanu, respectiv de Horia Bădescu, îi este dedicat lui Romulus Guga, ca urmare a morții redactorului-șef al revistei „Vatra”.

28 octombrie

• [„**Scânteia**”, nr. 12.808] În paginile numărului este consemnat și prezentat pe scurt Colocviul și Festivalul național de poezie „Scriitorii și Patria”, desfășurat la Timișoara „întru omagierea mărețului act al Unirii de la 1 decembrie 1918”, reproducându-se și fragmente relevante din „telegrama” adresată cu

acest prilej tovarășului Nicolae Ceaușescu de „participanții la această vibrantă manifestare patriotică”.

● [„Contemporanul”, nr. 44] Constanța Buzea publică poemul *Memoria mărului*. ■ În paginile dedicate vieții culturale a județului Brașov, sunt incluse poemele a doi poeți brașoveni, Ștefan Stătescu (*Dinspre Câmpia*) și Nicolae Stoie (*Brașovul toamna*). ■ În Antologia „Contemporanului”, revista include poemul *Viitorul* de Nicolae Labiș. ■ În Dezbaterile „Contemporanului”, Paul Dugneanu scrie neconvingător despre *Condiția personajului*, trecând în revistă câteva din titlurile importante ale romanului politic românesc, de la *Delirul* lui Marin Preda, *Racul* lui Al. Ivasiuc până la *Lupii de stână* sau *Sita lui Mamona* ale lui Petre Anghel: „Ceea ce se poate spune, în final, este că, indiferent de formula narativă aleasă, oricât de dificile (și romanul politic este un teren plin de capcane), prozatorul român a atins o treaptă de solidă maturitate artistică, și unul din semne este crearea de personaje profund umane (în sensul construirii și manifestării lor ca totalitate fără inhibiții de nici un fel), autentice, memorabile”. ■ Alexandru Balaci semnalează desfășurarea unui *Colocviu scriitoricesc româno-vestgerman* la București, cu tema „Aspecte ale relațiilor culturale româno-germane”, al doilea din seria manifestărilor comune organizate de Kulturinstitut din Bundesrepublik și Uniunea Scriitorilor din România (primul fiind dedicat „Vieții și operei lui Paul Celan”). ■ Radu Cârneli publică traducerea unui amplu poem al poetului japonez Hasegawa Ryussei, *Cei care acuză*.

● **Flacăra”, nr. 43]** ■ Nichita Stănescu publică două poeme, *Vedere și De ce?*. ■ Sub titlul *O carte – avertisment*, George Arion scrie despre cartea lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig, seniori*, „o carte de învățătură care încearcă să răspundă la multe dintre întrebările fundamentale ale contemporanilor noștri. Este declarația patetică a unui copil al secolului înspăimântat de câte orori au fost comise cu sânge rece și adeseori n-au fost răzbunate așa cum s-ar fi cuvenit”. ■ Tania Radu recenzează cartea criticului timișorean Vasile Popovici, *Marin Preda – Timpul dialogului*. ■ Victor Niță scrie, condescendent, despre volumul *Poemele siameze* al lui Traian T. Coșovei, prilej pentru a da puțin în întreaga generație optzecistă: „Traian T. Coșovei continuă un discurs specific ‘noului val’, o generație ale cărei merite n-au fost trecute cu vederea, dar care au fost deseori umbrite de unele neajunsuri ce s-au bucurat, ca să zicem așa, de o atenție oarecum exagerată. Între neajunsuri au fost semnalate o permanentă extindere a limbajului (arareori poezia a manevrat cu un număr așa de mare de cuvinte), un cadru poetic nu neapărat cotidian, cât mai ales banal și nesemnificativ (periferiile noilor orașe, piețele publice, străzile și autostrăzile, sălile de cinematograful, restaurantele etc.) și eliminarea ostentativă a zicerii elegante, rafinate, cu trimiteri spre motive și simboluri cultural-poetice. A fost adăugată acestor neajunsuri o stare general de teribilism juvenil, un fel de frondă mult asemănătoare avangardismului interbelic și nu întâmplător s-a

spus despre această generație că ar fi tributară lui Minulescu, poet ale cărui romanțioase sentimentalisme sunt, în contextul larg al liricii contemporane, depășite. [...] În ceea ce-l privește pe Traian T. Coșovei, ajuns într-un moment în care cuvintele nu mai pot alcătui un limbaj, o comunicare coerentă, strict logică și convențională [...], poetul verifică starea de poezie ce se poate naște în interiorul unor poeme construite printr-o continua și aparent dispartate suită de confesiuni. Ceea ce rezultă se aseamănă foarte mult cu fotografia în secțiune a unor straturi geologice în contextul cărora autorul a montat cu dezinvoltură și dărnicie zeci și zeci de imagini și metafore care atenuază în mare măsură discursivitatea voit prozaică a unui volum în general reușit și interesant, un volum care confirmă procesul (încă în curs de desfășurare!) de maturizare a poetului și a generației sale”. ■ La rubrica „Biblioteca în aer liber”, Florin Mugur publică poemul *Proză*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 43] Corneliu Vadim Tudor scrie despre lucrarea lui Augustin Z.N. Pop, *Întregiri documentare la biografia lui Eminescu*. ■ Daniela Simionescu publică un grupaj de cinci poeme. ■ N. Mihăescu publică un răspuns (*Minciuna are picioare scurte... – răspuns unui denigrator*) la unele „calomnii” ale lui Virgil Ierunca, legate de o poziționare ideologică la dreapta înainte de 23 august 1944, căruia îi răspunde prin reproducerea unor fragmente din articole publicate de el în perioada respectivă.

● [„**Cronica**”, nr. 43] Sub genericul „Starea criticii la Iași, în 1983”, redacția propune un grupaj de cronici și recenzii ale cărților de critică publicate de criticii ieșeni în anul 1983; Pavel Florea recenzează volumul lui Leonida Maniu, *Introducere în opera lui Mihail Dragomirescu*. ■ Constantin Ciopraga scrie despre volumul lui Zaharia Sângeorzan, *Anotimpurile criticii*. ■ Liviu Leonte semnează o recenzie a volumului lui Florin Faifer, *Dramaturgia între clipă și durată*. ■ Sub titlul *Criticul în chip de prozator*, Ioan Holban scrie despre cartea lui Val Condurache, *Fantezii critice*. ■ *Foiletonul ca replică* este titlul cronicii lui Ștefan Avădanei la volumul lui Mihai Dinu Gheorghiu, *Reflexe condiționate*: „Excursul critic al autorului cărții se trasează mai mult printre reflexe decât prin condiționările lor; comentând comentarii și teoretizând teorii cu finețe și eleganță, autorul volumului ascunde și mai mult literatura, o învelește încă într-o lectură, a cărei transparență, oricât de incitantă, este tot devoratoare de timp și implicită distrugătoare a altor lecturi, astfel interzise”. ■ Corneliu Ștefanache publică un text evocator despre Romulus Guga, ca urmare a morții acestuia.

● [„**Orizont**”, nr. 43] Numărul consemnează momente din desfășurarea, la Timișoara, a Colocviului și Festivalului Național „Scriitorii și Patria”, reproducând și *Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu* de participanții la colocviu. ■ Marian Odangiu recenzează volumul ce adună intervențiile participanților la Colocviul timișorean, *Armele noastre – Cuvintele! Colocviul și Festivalul Național de Poezie „Scriitorii și Pacea”*.

■ Cornel Ungureanu scrie despre romanul *Heralzii* de Radu Ciobanu, „car-tea lucidă a unei epoci eroice”: „Mai puțin reușite în *Heralzii* sunt paginile smârcului, ale mediilor infecte, ale promiscuității rezultate din aglomerarea, în orașul moldovean, a profitorilor de război, a șnapanilor, a lumii mizerabile. Războiul, vrea să spună romancierul, scoate la lumină zona de imoralitate. Lângă marile figuri – eroii unui timp al eroismului – Radu Ciobanu își propune să deseneze conturul unei lumi infecte. Excursiile nocturne ale lui Voicu Prodan vor să pună în pagină agitația pegrei dar și a profitorilor de război. Paginile acestea îi ieșeau mai bine încă lui Cezar Petrescu, și e păcat că Radu Ciobanu a complicat inutil drumurile protejatului său printr-o lume atât de străină sieși. Romanele erotice sunt, și ele, stângaci croite și fără vlagă”.

■ Lucian P. Petrescu recenzează romanul lui Mircea Nedelciu, *Amendment la instinctul proprietății*. ■ Mircea Mihăieș, sub titlul *Turnirul candidaților* (începutul unui serial critic) scrie despre două cărți; prima este volumul *Poeme de amor* al lui Mircea Cărtărescu: „...Mircea Cărtărescu se află printre cei mai importanți reformatori de limbaj poetic pe care i-a dat poezia română în ultimii ani. La el, obsesia trece din planul construirii viziunii în cel al întocmirii garderobei formelor poetice. Poetul se află, deocamdată, în faza în care își completează lada de zestre cu obiecte din cele mai ciudate, reținute exclusiv pentru esteticul lor cam derutant. Discursului substanțial, numai pastă și zgârci, Mircea Cărtărescu îi preferă spuma delicată a voalurilor ce se lasă bătute de vânturile tuturor subtilităților. [...] *Poeme de amor*, carte de mare rafinament stilistic, nu numai că impune la modul superlativ un poet, dar îl și proiectează cu strălucire în ‘polul opus’ al poeziei”; a doua carte recenzată este cea a lui Petru Romoșan, *Rosa Canina*. ■ Mircea Ghițulescu publică un articolul *Imagini ale lumii în dramaturgia lui Romulus Guga*.

29 octombrie

● [„**Lucefărul**”, nr. 43] Artur Silvestri scrie, la rubrica „Cronica literară”, despre volumul lui Marian Popa, *Competență și performanță*: „Cred că în acest moment prudența și corectitudinea raționamentelor lui Marian Popa – (a cărui eseistică ilustrează în primul rând niște ‘reguli de igienă a lecturii’), fac din acesta unul dintre cei mai valoroși critici români de azi, din categoria lui Adrian Marino și M. Ungheanu”. ■ Paul Dugneanu scrie despre volumul lui Valeriu Râpeanu *Memoria și fețele timpului*. ■ Numărul include mai multe grupaje de poezie semnate de Al. Raicu, Dim. Rachici, Mircea Albuiescu, Ion Nicolescu, Petre Ivancu, Iuliana Paloda, Mihaela Murariu Mândrea, Anghel Mora, Cristina Suciuc Moscu, Viorica Anca Cozan, Mircea Șoncuteanu, Cezar Ivănescu, Smaranda Cosmin, Delia Dună ■ Lucian Gruia recenzează cartea de poezie a lui D.R. Popescu, *Câinele de fosfor*. ■ Tot despre D.R. Popescu scriu și Alexandru Horia (*Dumitru Radu Popescu sau realul halucinant*) și Cristian Moraru (*Un teatru al demistificării*).

30 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 12.810] În cadrul „Colocviilor Scânteii”, tema dezbaterii este „Opțiuni majore ale prozei contemporane: momentele fundamentale ale istoriei patriei, realitățile vieții, luptei și muncii poporului; semnatarii articolelor sunt Ion Brad (*O literatură pe măsura noii condiții umane a eroilor*), Aurel Martin (*Vastă panoramă a lumii pe care o construim*) și Eugen Uricariu (*A înțelege spiritul epocii*), toate raportate la idei din Cuvântarea rostită la Consfătuirea de la Mangalia de Nicolae Ceaușescu.

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 44] La „Cronica literară”, Ion Cristoiu scrie despre volumul lui Valeriu Râpeanu, *Memoria și fețele timpului*: „*Memoria și fețele timpului*, ca și alte volume, surprinde prin bogăția contactelor personale ale autorului cu mari personalități ale culturii contemporane, contacte luând înfățișarea plină de farmec a unor gesturi de mult desuete în tumultuoasa contemporaneitate: scrisori prelungi, convorbiri academice etc. Aceste contacte exclud intimitatea, relația se desfășoară în exclusivitate în spațiul strict al culturii și, deci, pe dimensiunea unei perfecte cordialități urbane. De aici, în aceste relații, ca și în scris distanțarea oratorică de subiectivitate, eliminarea ascuțimilor sufletești. Semnificativ în acest sens e modul de a polemiza al autorului. Într-un climat literar în care polemica înseamnă deplina angajare sufletească a autorului, nu de puține ori bătaia de idei riscând să fie o zdravănă păruială, Valeriu Râpeanu practică fără complexe contrazicerea academică, acea contrazicere în stare să facă abstracție nu numai de persoana adversarului, dar chiar și de problema în legătură cu care se polemizează. *Memoria și fețele timpului* e un volum de critică și istorie literară mărturisind nu numai o gândire, ci și o personalitate”. ■ Sub titlul *Gâlceava sufletului cu trupul*, Constantin Sorescu scrie despre volumul Carolinei Ilica, *Tirania visului*: „Carolina Ilica își construiește cartea. În locul unui pachet de foi de temperatură lirică, ea înfățișează o clădire cu o arhitectură care se dorește riguroasă. Figura geometrică obsesivă o reprezintă poemul «siamez». Sub același titlu, două texte se desfășoară față în față. Le unesc o temă, un simbol sau o emblemă, așa încât e primejdios pentru identitatea poeziei să le despați. E nevoie de multă precauție și de instrumente fine pentru o asemenea operație. Uneori, între cele două texte deosebirea nu e decât de două-trei vocabule, de ligamente și de așezare în pagină. Alteori, ele se disting mai apăsător. Întotdeauna însă, câtă vreme varianta inițială trăiește prin densitate imagistică, varianta secundă procedeează la decantarea ei. De o parte, piatră incandescentă, de alta, cristal înfrigorat”. ■ Prezentarea „tinerei generații de creatori din toată țară”, revista îl prezintă pe Ion Simuț (Hotar – Bihor). ■ La „Cronica limbajului artistic”, Cezar Tabarcea recenzează, sub titlul *Poezia la rampă*, cartea Mirunei Runcan, *Odaia de asediu*.

31 octombrie

• [„România liberă”, nr. 12.129] La „Vitrina cărții”, Boris Buzilă recenzează, sub titlul *Destinul satului contemporan*, cartea lui Ion Brad, *Leagănul mării*.

[OCTOMBRIE]

• [„Viața Românească”, nr. 10] Numărul, deschis de un articol despre *Vasile Pârvan și Unirea cea Mare*, al lui Dan Oprescu, se continuă cu un grupaj de patru poem de Ion Th. Ilea. ■ Ion Horea publică un poem de cincisprezece strofe, *Solul*. ■ Constantin Noica continuă seria „Noilor scrisori despre logică” cu partea a treia, *Ce fel de mulțime alcătuiesc monadele*. ■ *Recepția unui discurs de recepție* este titlul articolului semnat de Al. Săndulescu ce pornește de la receptarea în epocă a discursului de primire în Academie al lui Dui-liu Zamfirescu, *Poporanismul în literatură* (1909). ■ Marian Drăghici publică un grupaj de trei poeme: *Puterea poetului*, *Scrisoare lui Augustin și Elegie cu bătlanul purpuriu*. ■ La „Comentarii critice”, Mihai Dinu Gheorghiu scrie despre *Critica rațiunii poetice*, în fapt o cronică a volumului postum al lui Radu Petrescu, *Meteorologia lecturii* în care „Radu Petrescu reușește să înalțe introspecția timpului probabil al literaturii la puterea cerului înstelat”. ■ Nicolae Oprea semnează o cronică a volumului *Noduri și semne* al lui Nichita Stănescu: „Unele disonanțe și folosirea abuzivă a ‘manierismelor’ lingvistice, purtând marca Nichita Stănescu, învederează, ca să uzez un calambur, distanța infima dintre pas și impas. Oricum, Nichita Stănescu străbate o experiență poetică ale cărei repercursiuni, pentru destinul liricii sale, sunt încă greu de anticipat”. ■ *Un ‘desperado’ de Constanța și mai mulți ‘picaros’* se intitulează cronică romanului *Vară nebună cu bărci albastre* de Constantin Novac, semnată de Cornel Regman ■ La rubrica „Cărți – oameni – fapte”, sub semnătura V.R., e consemnat momentul aniversar al revistei *Luceafărul*, la 25 de ani de la apariție. ■ Dan Radu Stănescu recenzează volumul de poezie *Semnătura fulgerului* de Vasile Nicolescu. ■ Mircea Nedelciu scrie laudativ despre romanul Adinei Kenereș, *Îngereasa cu pălărie verde*. ■ N. Steinhardt recenzează volumul de poezie *Insomnia ideală* de Andrei Roman. ■ Ecaterina Vaum scrie despre *Istoria poeziei românești* a lui Mircea Scarlat, „o inovație metodologică dificilă, ce frânge rezistența materialului [...], prin coerența sistemului de lectură propus de un remarcabil spirit de sinteză, mai rar întâlnit la tinerii cercetători literari”. ■ N. Carandino evocă personalitatea lui Horia Lovinescu și o parte a operei sale literare, text scris în urma morții autorului *Morții unui artist*. ■ Ilie Guțan recenzează volumul de teatru *Arca bunei speranțe* al lui I. D. Sîrbu. ■ Tot aici, Grete Tartler continuă seria deschisă dedicată „Muzicii și literaturii”, cu partea a VI-a, recenzând volumul *Stare de asediu* al lui Dinu Flămând, a cărui poezie, „meloterapeutică”, „are rotații amețitoare de perpetuum mobile, reafirmă parcă prin fiecare frază că

până și durerea nu e decât un mijloc de transformare, suferința – un mod de cunoaștere a sinelui”.

● [„**Steaua**”, nr. 10] Numărul consemnează, în deschidere, adunarea festivă consacrată împlinirii a 25 de ani de la apariția revistei *Luceafărul*; sunt reproduse atât decretul prezidențial privind conferirea ordinului „Meritul cultural” clasa I revistei *Luceafărul*, cât și „Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu” de participanții la adunarea festivă. ■ L. Frîncu publică articolul *Spiritul revoluționar, componentă a creativității și creației literare*, având ca punct de plecare ideile prinse în Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la Consfătuirea de la Mangalia. ■ Vasile Sălăjan publică câteva fragmente de roman, *Seri târzii de toamnă la Sălașul de la Râscruce*. ■ Ion Lungu recenzează romanul lui Radu Ciobanu, *Herlazii*. ■ Trei poeme pe tema unirii sunt semnate de Negoită Irimie, Radu Felecan, respectiv de George Damian. ■ Ovidiu Moceanu recenzează cartea de debut al lui Doru Munteanu, *Duminica Mare*. ■ Un mic text aniversar e dedicat de redacția *Stelei* revistei *Luceafărul*: „Viața literară de azi este greu de imaginat fără contribuția *Luceafărului*. Peisajul nostru revuistic ar fi mai sărac, mai monoton poate fără această revistă plină de pasiune, uneori ofensivă pe care o degajă spiritul său. Nu o dată luările de poziție de aici sunt în tradiția presei noastre militante, ce are disponibilități pentru lupta de idei. Dacă unele nuanțe mai pot fi discutate, trebuie în schimb să subscriem la idealurile afirmate teoretic și realizate în practică, între care educarea și formarea în spirit patriotic a contemporanului nostru, încurajarea unei literaturi dense, cu o problematică umană complexă, cultivarea, elogierea și impunerea componentelor ireductibile care să ne reprezinte ca popor dintr-o zonă geografică anume, cu o istorie particulară, în concertul vast al umanității. Să recunoaștem în această poziție manifestarea unui atașament față de valorile naționale, seriozitatea unei angajări autentice”. ■ Horia Bădescu publică un grupaj de patru poeme. ■ La „Teme”, Nicolae Manolescu publică o primă parte dintr-un text despre *Lumea poveștilor*: „Ce ne învață poveștile? Toată lumea știe (sa, cel puțin, își închipuie că știe): și anume că cinstea sau bunătatea sunt totdeauna răsplătite, chiar și după o așteptare ceva mai îndelungată; că nemernicii sfârșesc prin a fi pedepsiți; că binele și răul, desi par a se amesteca uneori, sunt totdeauna deosebite și pot fi lesne recunoscute. Procedul prin care poveștile asigură funcționarea acestui sistem moral este acela al finalităților fericite. Nu există, probabil, altă lege mai general decât aceasta, în întreaga literatură. Și dacă de felul de a începe o acțiune sau viața însăși atârână, cum știm, nenumărate urmări, nici felul de a le încheia nu este fără importanță. Finalul unei povești exercită o anumită presiune asupra înțeleșurilor ei, pe care, dacă vrei, le turtește încetșor, dar perceptibil și le imprimă acea formă neverosimilă (și minunată) pe care o simțim deîndată ca fiind caracteristică poveștilor. Puține din basmele lumii se încheie rău: *Scufița roșie* a lui Perrault, de exemplu (dar nu și aceea a fraților

Grimm), sau *Soldatul de plumb* al lui Andersen. E vorba de o caracteristică intrată în definiția basmului. Scoateți-o și veți vedea că nimeni nu va mai admite că are de-a face cu un basm. Dintr-un sfârșit fericit, se pot trage tot felul de învățăminte folositoare. Asta trebuie s-o recunoaștem. Așa cum tragedia (a observat-o Aristotel) eliberează în spectator o mare energie lăuntrică, prin emoția cumplită pe care i-o provoacă, și basmul, datorită finalului său fericit, declanșează în noi unele sentimente purificatoare. O clipă, ne simțim mai generoși, împărtășindu-ne din norocul personajelor. Credem și noi, împreună cu ele, că există în lumea aceasta fericire, șansă, frumusețe morală inalterabilă. Ce-are a face că, apoi, ne întoarcem la ale noastre: atunci când Prințul se însoară cu Cenușăreasa, viața ne apare în roz iar iluzia se arată mai puternică decât experiența. Micul catharsis al poveștii își joacă rolul lui. O lacrimă de fericire a cititorului de basme valorează cât plânsul zguduit al spectatorului de tragedie. Dar noi suntem oameni în toată firea și știm că poveștile sunt povești, iar viața, viață. Copiii, cărora poveștile li se adresează în primul rând, n-o știu însă. Nu vor cădea oare ei victimă facilității cu care în basme se rezolvă toate? Nu vor fi ei oare dezamăgiți, mai târziu, când experiența le va arăta că binele se deosebește cu greutate de rău, că nemernicii au, destul de des, câștig de cauză și că nu totdeauna există îndurare pentru cel sărac și cinstit? S-ar putea susține și că rostul poveștilor este tocmai acela de a le oferi exemple de urmat: dar exemplaritatea le va fi neapărat folositoare în viață? Mă tem că se vor simți înșelați, frustrați. Hotărât lucru, basmele nu sunt pentru copii. Accesul copiilor ar trebui interzis în lectura basmelor. Să învețe întâi ce e viața și pe urmă, dacă au chef, să citească povești. Înainte însă de ști ce e rău și ce e bine, nu e sănătos să-și umple mintea cu povești. Noi, adulții, putem urma pilda lui Ulise și să ne legăm de catarg, ascultând cântecul sirenelor, dar copiilor, ca și marinarilor de pe corabia mitică, e mai înțelept să le astupăm urechile cu ceară, când trec prin Scylla și Charibda poveștilor”.

■ Mircea Ghițulescu publică un amplu text despre dramaturgia lui D. R. Popescu, *D.R. Popescu: Dramele adevărului cu orice preț*: „D. R. Popescu scrie despre o lume nouă rezultată dintr-o revoluție ale cărei idealuri și norme constante trebuiau aplicate asupra unor oameni cu comportamente variabile, de unde și riscul transformării oricărui ideal în dogma. Neconcordanța dintre geometria dogmei și relativitatea practicii, poate produce ipocrizie la scară socială – sursă inepeizabilă de tensiuni și conflicte în dramaturgia lui D. R. Popescu. Unei etici mărunte, micului moralism în sine, D. R. Popescu îi opune evaluarea lucidă a omului printr-o etică a valorii. Intervențiile autorului împotriva micului moralism exclusivist și agresiv se transform adesea într-o revoltă împotriva gândirii mecanice asupra ființei umane. D. R. Popescu respinge dogmatismul eticist în numele unui umanism la proporții umane: ‘Un om fără greșeli e ca un calendar plin numai cu sfinți, nu crede nimeni în el, e searbăd ca o limonadă clocită la soare’. Simplificând puțin lucrurile, se poate

spune că D. R. Popescu scrie pentru a rosti propozițiuni din ce în ce mai adevărate despre om și opera sa dramatică este în primul rând o imensă colecție de propozițiuni, sentințe, paradoxure, o culegere de înțelepciuni spuse când grav, când poetic, în zeflema sau în doi peri, adesea contradictorii ca firea omenească însăși, constituindu-se din chiar aceste contradicții opera de aproximare a unui model uman suplu și ferit de incidențe conjuncturale. Filosoful moralist extrage omul din contextele social-istorice înșelătoare examinând șansele sale de a rămâne *etern* în conjunctură și constant în devenire”. ■ Numărul include și câte-un poem de Gavril Moldovan, Alexandru Cristian Miloș, Doina Antonie, Marilena Frățilă Moldovan, George Vrânceanu, Dumitru Udrea. ■ N. Steinhardt scrie despre romanul *Întoarcerea* al lui Mircea Tomuș. ■ Sub titlul *O aventură perpetuă*, Ion Hobana scrie despre literatura *science fiction*, pornind de la un roman de H. G. Wells, *Lumea eliberată*. ■ Henri Zalis publică studiul *Călinescienii*, fragment dontr-o lucrare „în curs de finisare”, *Un veac de critică literară*. ■ Cornelia Mureșan publică un grupaj de trei poeme. ■ Virgil Ardeleanu continuă publicarea studiului despre specia „jurnalului”. ■ Irina Mavrodin recenzează volumul de poezie *Deasupra luminii* de Mariana Ceaușu. ■ Simion Mioc scrie despre *Poetica lui Liviu Rebreanu*. ■ Două texte evocatoare despre Ion Th. Ilea, respectiv despre Romulus Guga, sunt semnate de Mircea Popa, respectiv de Eugen Uricariu. ■ Ion Cristofor realizează o „schită pentru un portret liric”: *Margareta Sterian*. ■ Antim I. Mureșan și Jean Métellus publică câte un grupaj de poeme. ■ *Călătorie spre centrul lumii* este titlul studiului lui Alexandru George despre proza lui Jules Verne, în fapt un fragment din volumul în curs de apariție *Petreckeri cu gândul și inducții sentimentale*. ■ Marius Lazăr scrie o cronică a cărții lui Florin Mugur, *Viața obligatorie*. ■ Ruxandra Cesereanu traduce trei poeme de Omar Lara. ■ Cristian Livescu scrie despre volumul de poezie *Demonul* al lui Ioanid Romanescu. ■ La „Cronica literară”, Gheorghe Grigurcu recenzează cartea Ioanei Ieronim, *Cortina*, ce propune „o poezie nu numai feminină, ci și... feministă”. ■ Tot Gh. Grigurcu scrie și despre volumul Ninei Cassian, *Numărătoarea inversă*: „De o propriu-zisă schimbare în poezia Ninei Cassian nu poate fi vorba nici în *Numărătoarea inversă* (Ed. Eminescu, 1982). Atât doar că tema decrepitudinii apare ca un fel de altoi pe tulpina vitalității cerebral ținute în frâu, un altoi impus chiar de necesitățile vitalității, de presiunea lor intrinsecă. Spre a rămâne ea însăși, poeta acceptă modificarea în timp, așa cum un râu își acceptă curgerea. Spre a-și putea câștiga în continuare substanța lirică, se privește în oglindă, se interoghează interogând-o (gest emnamente feminin, dar și emnamente liric, de un echivoc ce asigură avantajoasa configurare a Poeziei, chipul reflectat fiind totdeauna o mască). [...] Distilând sentimentul timpului mistuitor, scrutând ravagiile pe care acesta le produce în trup și în spirit, (mai ales fisurile fizice), Nina Cassian izbutește a-și păstra echilibrul umoral într-un chip virtuos, precum un dansator pe sârmă. Desigur,

se strecoară bănuiala unei analectivități, a unei desensibilizări (nu se spune că martirii au, de cele mai multe ori, nervii mai puțin sensibili decât ceilalți oameni?), care servesc însă, de minune, Poezia. Prin tulburarea emoțională a poetei (câtă concede a ne înfățișa), răzbate năzuința spre o structură inteligibilă și spre rigoare, prin lamentoul său se înalță bucuria clasică de a trăi”.

■ Valentin Tașcu recenzează volumul de balade ale lui Hori Bădescu, *Starea bizantină*. ■ Vasile Rebreanu publică partea a doua a povestirii *Asasinatul*. ■ Leon Baconsky scrie un interesant articol de istorie literară, despre colaborarea lui Ion Vinea, din 1926, la *Caetele lunare*, revista condusă de I. Peltz. ■ Grigore Scarlat recenzează cartea lui C. Stănescu, *Jurnal de lectură*: „Un critic informat, sobru, capabil să discearnă talentul de impostură, C. Stănescu aduce în critica românească un ton clar, sincer, echilibrat. Poate că ar trebui să-și lărgescă registrul preferințelor, aceasta pentru folosul literaturii române contemporane. ■ La „Viața cărților”, Vistian Goia scrie despre volumul *Opere, 8* al lui Lucian Blaga, Mircea Popa recenzează cartea lui Sergiu Pavel Dan, *Visul lui Scipio. Istoria Romei ca poveste filosofică*, iar Adrian Popescu scrie despre volumul Luciei Olaru Nenati, *Cochilii cântătoare*. ■ Irina Petraș recenzează cartea Sultanei Craia despre proza lui Zaharia Stancu, *Aventura memoriei*.

● [„Familia”, nr. 10] Articolul de fond, *Valoarea tradiției*, se apleacă asupra realizărilor ultimilor douăzeci de ani în domeniul literaturii, al criticii și istoriei literare. ■ Crăciun Parasca publică două poeme patriotice. ■ La rubrica „Vitrina cu cărți”, Al. Andrițoiu recenzează volumul de poezie *Muntele înflorit* de Teodor Frîncu, iar Viorel Horj scrie despre cartea lui Alexandru Brad, *Dor de-acasă*. ■ N. Steinhardt scrie, la „Cronica literară”, despre cartea Ninei Cassian, *Numărătoarea inversă*: „Nina Cassian este o poetă foarte talentată. Ceea nu înseamnă că tot ce a scris mi-a plăcut ori că am fost de acord cu tot ce a gândit. Nu mi-a plăcut și nu am fost. Dar nici atât de ferecat în resentiment și de îndobitocit în preconceptii nu sunt încât să nu pot recunoaște și proclama că *Numărătoarea inversă* este un ansamblu de poezii de mare frumusețe, mare curaj și certă splendoare. Placheta (în ipostază de implozie ori contraimplozie: fiecare pagină prețuiește cât un volum și fiecare vers posedă o forță ascensională ce se măsoară în mii de tone) are drept triplă temă: senectutea, moartea, spaima de moarte. Fericită moarte! binecuvântată spaimă! Datorită lor poeta se dezbară de orice artificii și fandoseli, de abstracțiuni, locuri comune, concesi, foste trufașe platitudini, pseudo-îndrăzneți și alte sărmane vanități. S-au dus pe pustii. Au pierit. Ducă-se, piară! Au rămas doar luciditatea, ochii larg deschiși, sănătoasa teamă care-i și începutul înțelepciunii. În ceasul al unsprezecelea, al zecelea, al optulea, al șaselea? Ce-are a face, bună și aducătoare de bine este. Slăvită fie puterea care, orișicând ne ascute uitătura și ne dă virtutea văzului proaspăt și dorința vorbirii cinstite. Au toamna, iarna, presimțirea sfârșitului, perspectiva încheierii călătoriei o sluteenie (apropiată), o batjocură (impudică),

o grozăvie a lor; au însă, concomitent o liberatoare cu totul neașteptată, paradoxală: ea prin minune risipește iluziile, destramă sloganele, minciunile convenționale, achiesările grăbite, toate mizeriile țărânei și zdrăngănitele ispite ale multiformei vremelnicii. [...] Da, iubită Nina Cassian, astfel stau lucrurile. Și sunt încântat că ai cunoscut spaima și tremurul. Las' că-s bune, nu te înfricoșa peste cumpăt, îndrăznește! Și nu te mai copilări, izgonește nălucile, fanteșele, știmate. Bucură-te!". ■ Gheorghe Grigurcu semnează o cronică a volumului *Ceara și sigiliul* de Mircea Iorgulescu: „Mircea Iorgulescu tinde a ilustra ethosul întrebării, care, aplicată literaturii trecutului, o luminează pe cea actuală, iar aplicată literaturii de azi, acordă noi semnificații trecutului. Adesea, articolele sale, cu puține excepții, de dimensiuni mici și cu un neascuns mobil gazetăresc, reprezintă gheme de interogații, adresate deopotrivă prezentului și istoriei, traducând în sugestiva lor febrilitate, un simț limpede al problemelor reale, perene”. ■ Viorel Horj recenzează volumul de poezie *Ieșire din vis* de Ion Iuga. ■ Traian Ștef publică un grupaj de cinci poeme. ■ Ion Simuț scrie despre *Revelația unei restituiri*, comentând volumul Aliciei Voinescu, *Întâlnire cu eroi din literatură și teatru*, „un eseu despre dinamismul necesar al vieții și spiritului, variațiile în timp și implicațiile acestei permanențe a epocii moderne. [...] Fire discretă și distinsă, cu un larg orizont intelectual (literar, estetic și filosofic), dând la lumină la intervale mari studii temeinice, eseuri de referință, Alice Voinescu este o Marthe Robert a noastră”. ■ *Faptele literaturii și sărbătorile criticului* e titlul recenziei lui Marcel Corniș-Pop la volumul lui Cornel Ungureanu *Imediata noastră apropiere*. ■ Ioan Milea scrie, în *Cuvinte peste vămi*, despre poezia lui Aurel Rău. ■ Mircea Mihăieș scrie, sub titlul *Mecanica reveriei*, despre poezia lui Constant Tonegaru: „Un concept fundamental pentru înțelegerea poeziei lui Tonegaru îl stabilește Eugen Simion: ‘un tipic poet de tranziție’. Un poet al oscilației între poezia realului și fascinația irepresibilă a *poeticului*. O consecință a modului de a se situa în poezie e și aceea că efectele ironiei sunt, mai totdeauna, limitate. Nici romantism, așadar, dar nici o vizibilă angajare în modernismul care a spart obiectele lirice și le-a înlocuit cu ciudate ‘gadget’-uri pe care te obligă să le descifrezi. E limpede că poezia lui Tonegaru, înainte de a se oferi cititorului, a făcut, în interiorul ei, drumul dinspre obscur și abstract înspre ostrovul metaforismului și al viziunii – dacă nu coerente, cel puțin vizibile”. ■ Nicolae Oprea scrie despre Emil Bota, *Poezia ca „exercițiu în abis”*. ■ Un mic grupaj dedicat lui Romulus Guga, mort pe 17 octombrie, include texte semnate de Al. Andrițoiu, Ion Th. Ilea, Gheorghe Grigurcu. ■ Alexandru Vlad publică traducerea poemului *Ciocârlia* de Ted Hughes.

• [„Convorbiri literare”, nr. 10] În deschiderea numărului este publicată Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de către participanții la Adunarea festivă consacrată aniversării a 25 de ani de la apariția revistei „Luceafărul”. ■ Al. Călinescu semnează o dublă cronică, aplecându-se asupra vo-

lumelor *Întâlnire cu eroi din literatură și teatru* de Alice Voinescu și *Dramaturgia cehoviană – simbol și teatralitate* de Sorina Bălănescu. ■ Sub titlul *Spontaneitate și sistem*, Constantin Pricop recenzează volumul *Critica la persoana întâi* al lui N. Steinhardt, precum și cel al lui Leonida Maniu, *Introduce-re în opera lui Mihail Dragomirescu*. ■ Al. Dobrescu semnează o amplă cronică a volumului *Fantezii critice* a lui Val Condurache, cea care semnează, tot aici o cronică a *Dicționarului personajelor lui Dostoievski* al lui Valeriu Cristea: *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* nu ne propune nici o lectură contemporană cu Dostoievski, nici una de reinterpretare în spirit camusian. Supunerea la obiect, cum se zice, este una a frânării speculației, singura care redevine o operă din inerția ei. Subiectul în discuție, prea vast, mă obligă la generalități care sunt, prin natura lor, destul de vagi. Gestul pios al criticului Valeriu Cristea, de ordonare, cum să zic, temporală și spațială a operei dostoievskiene – un tribut prea scump plătit rigorii. Cu ce ne poate ajuta sistematizarea critică a unui material atât de bine organizat epic, atunci când construcția inteligenței nu face decât să explice necunoscutul prin cunoscut? Cartea lui Valeriu Cristea, pasionantă ca și romanele lui Dostoievski pe care le rezumă, nu ‘inventează’ un alt autor”. ■ Liviu Antonesei recenzează, la rubrica „Opinii”, cartea de poeme a lui Șerban Foarță, *Areal (șapte poeme)*. ■ Ioan Holban scrie despre volumele de poezie ale lui Viorel Dinescu, *Ora ideală* și *O altă nuanță a revoluției*. ■ Numărul include și poeme semnate de Ana Blandiana (*Curajul, Speranță uitată, Lumini și umbre, Bocet și De ce?*), Leonid Dimov (*À la Rimbaud și Cronică*) și Lucian Vasiliu (*Epistole ale trupului către spirii*).

● [„Ateneu”, nr. 10] Reflexe ale „exigențelor Consfătuirii de la Mangalia” se regăsesc în articolele tematice ale lui Vasile Sporici, *Acțiunea critică și revoluționară și contradicțiile*, și al lui Constantin Călin, „*Idei neconvenționale*”. ■ La rubrica „Cronica tardivă”, Constantin Crișan scrie despre romanul din 1977 al lui George Bălăiță, *Ucenicul neascultător*. ■ Theodor Codreanu publică și el un articol aniversar dedicat lui Edgar Papu, la împlinirea a 75 de ani, *Privirea integratoare*. ■ La rubrica „Cărți și autori”, Constantin Ciopraga recenzează volumul lui George Popa, *Spațiul poetic eminescian*, Tatiana Mihuț scrie despre cartea lui George Muntean, *Interpretări și repere*, „o pledoarie pentru cunoașterea, mereu ineputabilă, a creației populare”. ■ La rubrica „Poesis”, Calistrat Costin publică un grupaj de opt poeme. ■ Eugen Simion publică a treia parte a studiului dedicat poeziei lui Gellu Naum: „Tehnica digresiunii duce la desolemnizarea confesiunii, relativizează gândirea, destramă iluzia că poezia iese dintr-o certitudine și exprimă o relație durabilă cu lucrurile. Poezia exprimă, dimpotrivă, o fecundă insecuritate și tinde să dea corp liric râului impur al timpului. A prinde ‘splendoarea liniilor rătăcite’ și a lăsa să cadă în poem clipele goale, nesemnificative, a sugera, în fine, în permanență existența părții cealalte în

care fierb revoltele obscure reprezintă o estetică destul de serioasă în ciuda efortului pe care îl depune poetul, în chiar spațiul poemului, de a trezi neîncrederea în propria-i estetică”. ■ Două articole sunt focusate pe cartea de dramaturgie a redactorului-șef al „Ateneului”, George Genoiu, *Însoțitorul nevăzut*, despre care scriu laudativ Ileana Berlogea (*omul față-n față cu propria-i conștiință*) și Virgil Brădățeanu (*Întâlniri literare cu opere de certă perspectivă scenică*). ■ Un mic grupaj „In memoriam” îi este dedicat lui Horia Lovinescu despre care scriu George Genoiu și Carmen Mihalache Popa. ■ Pe ultima pagină a numărului câteva poeme de William Carlos Williams, din volumul *Selected Poems* (1969), sunt traduse și prezentate de Aurel Sasu. ■ Tot aici este publicată și ultima parte din serialul publicat în revistă, *Estetica tăcerii*, de Susan Sontag, din volumul *Stiluri ale voinței radicale*.

• [„Argeș”, nr. 10] Sub genericul „Antologia Păcii”, sunt publicate trei poeme, semnate de Magda Isanos (*Pentru pace mă rog...*), Nicolae Labiș (*Subiect de imn*) și Adrian Păunescu (*Războiul convențional*). ■ La rubrica „Poetri din Argeș”, e pusă în dezbatere cartea de poeziei a Ludmilei Ghițescu, *Arșița stelelor*, despre care scriu N. Braniște și Crina Zărnescu. ■ P. M. Gorcea recenzează volumul Elisavetei Novac, *Părinții*, în care identifică „un lirism suav și sfielnic”. ■ Nicolae Oprea publică articolul *Omul arhaic în proza lui Ștefan Bănuțescu*. ■ Gabriela Adameșteanu publică un fragment de roman, *Din jurnalul unui combatant*. ■ Ion Popa Argeșanu semnează un grupaj de cinci poezii. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre poezia lui Ioanid Romanescu și volumul său de poezie, *Demonul*: „Volubil, gesticulant, revendicativ și acuzator printr-o nebuloasă temperamentală, Ioanid Romanescu ne apare drept un poet cu o vocație retardată, contemporan cu eseniniștii noștri precum G. Lesnea, N. Crevedia, Virgil Carianopol, desăvârșind, azi, formula lor, storcându-i toate posibilitățile printr-o conștiință, evident, îmbogățită de ulterioarele achiziții ale verbului liric, dar modelată, în datele sale principale, de un moment revolut. ‘Revolta’ sa are un aer vestejit, compusă fiind din locurile comune ale atitudinii în cauză, orchestrate cu o anume ingeniozitate și armonie gramaticală, însă sub nivelul intenției de a schimba ceva, inclusiv în planul limbajului liric. Prin mijlocirea producției sale, căreia îi admitem, pe alocuri, virtuțile unei caligrafii colțuroase, smucite, insolente, putem recunoaște și recapitula boema, într-o seamă de trăsături caracteristice, dar n-o putem retrăi vizionar. Ciudat: excentricul autor e un academizant *sui generis*. Sau, după cum spuneau anticii, unul care aduce bufnițe la Atena”. ■ La rubrica „Cărți, scriitori, opinii”, Alexandru Suter recenzează cartea de debut („debut al maturității”) a Adinei Kenereș, *Îngereasa cu pălărie verde*.

• [„Astra”, nr. 10] La rubrica „Cronica literară”, A. I. Brumaru scrie, sub titlul *Privire spre celălalt*, despre romanul lui Ovidiu Moceanu, *O privire spre Ioan*. ■ Radu G. Țeposu publică, în al patrulea „episod” al „Literaturii în mers”, articolul *Trei femei*, parcurgând succint trei volume de poezie semnate

de trei poete: *Iarnă clinică* de Ioana Crăciunescu, („o expresie a ingenuității pierdute”), *Șaizeci și nouă de poezii de dragoste* de Daniela Crăsnaru (a cărei lirică e „un recurs la imaginație”) și *Natură moartă cu suflet* de Doina Uricariu („mai exigentă cu organizarea internă a discursului liric, dar și mai senină în simțire, punând mult calcul artistic și multă tehnică poeticească”). ■ Sub titlul *Nașterea eroului*, la rubrica „Sinapse”, Alexandru Mușina semnează o cronică la romanul lui Ken Kesey, *Zbor deasupra unui cuib de cuci*. ■ Nicolae Stoie publică un grupaj de zece poeme, iar George Nimigeanu semnează un poem în șapte părți, *Șapte jocuri de doi*. ■ Gheorghe Crăciun scrie despre proza lui Mircea Nedelciu, adăugând, la articolul său o „Nota bene” în care justifică necesitatea de a scrie proza generației optzeciste: „Destul de multe din problemele pe care le ridică prozele lui Mircea Nedelciu depășesc cadrul strict al literaturii, al literaturii noastre contemporane mai ales. Despre ideea de carte autorul crede altceva decât ceea ce îndeobște se știe: ‘Cărțile sunt obligația de a transforma în unități discrete o activitate continuă’. De aceea, ‘pentru a le înțelege în ansamblul lor, trebuie să te miști odată cu ele’. Să le consideri în genetica lor cea mai cea mai intimă, cea mai profundă. Lucru pe care critica noastră, grăbită și de multe ori dezarmată, nu prea reușește să-l facă. Cum însă ingineria textuală ca și ingineria genetică sunt două domenii de cercetare aflate abia la început de drum, trebuie să sperăm în posibilitatea investirii așteptărilor noastre literare într-un viitor scutit de utopie”. La rubrica „Cărți, spectacole, expoziții”, Alexandru Handrea recenzează cartea de poezie a lui George Mihăescu, *Aventuri în continentul albastru*, G. Nistor scrie despre volumul lui Daniel T. Suci, *Copilul între noi*, iar A. I. Brumar, semnează o recenzie a romanului *Luminile zeiței Bendis* de Ioan Dumitru Denciu. ■ Paul Grigore recenzează, tot aici, cartea lui Asterian Vicol, *Sigiliul grădinii*, iar Constanța Cristea scrie despre volumul de proză satirică *Colecționarul de excepții* de Dan Plăeșu. ■ Constantin Hârlav semnează o cronică a volumului *Prezența criticii* al lui Victor Felea, în care „etica devoțiunii este suverană”. ■ Emil Poenaru publică, la rubrica „Opinii”, articolul *Personaje-model în căutare de autori*. ■ Tot aici, sub titlul *Geometria iluziei*, Radu Săplăcan scrie despre cartea de poezie a lui Ion Stratan, *Cinci cântece pentru eroii civilizatori*: „De altfel, unul din câștigurile esențiale ale cărții în discuție este plusul de liricitate – în sens croceean – pe care-l marchează aproape fiecare piesă, element care-l desprinde pe poet de ‘piața comună’ a spectaculoasei insurgențe tehnolatre. Renunțând la rechizitele cu care se măsoară – fie și în negativ – evenimentele, Ion Stratan propune în schimb o resurrecție reflexivă, o mișcare browniană a refluxului interior; dacă Mircea Dinescu sau Domnița Petri pornesc în mod firesc de la emoție spre ordinea reflexivă, Stratan reface experiența inversă, desigur mult mai complicată și mai plină de riscuri”. ■ *Reflecții pe marginea unor versuri de Florin Mugur* este titlul recenziei lui N. Steinhardt la volumul *Viața obligatorie*, notând „ritmul provocator, hopurile amețitoare, conexiunile

misterioase atât de frecvente și caracteristice”. ■ Sub titlul *Orgoliul sintezei*, Ion Itu scrie despre cartea lui Valentin F. Mihăescu, *Timp și mod*. ■ Simion Bărbulescu recenzează volumul de critică *Întâlnire cu opera* al lui Nicolae Ciobanu.

● [„Tomis”, nr. 10] La rubrica „Scriitori contemporani”, Alex. Ștefănescu publică un nou fragment din proiectata „istorie exactă a literaturii române”, dedicat literaturii lui V. Em. Galan. ■ Costin Tuchilă scrie, sub titlul *Un examen totalizant*, despre volumul lui Marin Mincu, *Ion Barbu. Eseu despre textualizarea poetică*. ■ *Cămașa lui Nessus* este titlul cronicii lui Vladimir Bălănică la volumul *Exil pe o boabă de piper* al lui Mircea Dinescu: „Încărcat de grele melancolii, împovărat de o dureroasă conștiință a existenței, Mircea Dinescu renunță cu acest volum la ceva din spectaculozitatea poeziei sale anterioare, câștigând, în schimb, în profunzime. Este un schimb pe care și-l dorește – și îl face, în cele din urmă – orice poet adevărat”. ■ Gabriel Rusu scrie despre *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* al lui Valeriu Cristea. ■ Lucian Raicu publică o foarte scurtă recenzie a prozelor lui Norman Manea din *Octombrie, ora opt*, în care autorul dovedește „o excepțională vocație de novelist”: „Scriitorul începe întotdeauna metodic ca în redactarea unor impecabile fișe de laborator și sfârșește într-o meditativă indecizie, care este rezultatul foarte loial al metodei ferm aplicate, nu al abandonului, nu al sastisirii la jumătate de drum, nu al întoarcerii armelor. Indeterminările, oscilațiile primejdioase ale acului indicator, obscuritățile se ivesc în proza lui Norman Manea ca firească expresie a investigației realului, dispensându-se de cunoscutul accent al căutării, al provocării efectului; ele se ivesc pentru că sunt cu adevărat și pentru că, mergându-se în acord firea lucrurilor observate, se ajunge la ele”. ■ Vladimir Bălănică recenzează cartea de debut al lui Ion Bogdan Lefter, *Globul de cristal*.

● [„Transilvania”, nr. 10] Mircea Ivănescu publică un grupaj de nouă poeme: *Prietenie stelară, Prăvălia cu vechituri, Cum se construiește un personaj, Scenă ca din Brueghel, Proteus, Sfaturi, Să ne retragem la țară, Conversație cu bătrân și Poveste de vânătoare*. ■ Tot Mircea Ivănescu realizează, sub titlul *Despre un anumit spirit al criticii*, o cronică a desfășurării Colocviilor de critică ale revistei „Transilvania”. ■ Sub genericul „In memoriam”, Mircea Braga scrie despre Horia Lovinescu, iar Titu Popescu semnează un mic text despre Romulus Guga. Ion Dur scrie, sub titlul *Proză psihologică*, despre cartea de proză scurtă a lui Ion D. Sîrbu, *Șoarecele B. și alte povestiri*. ■ Ion Mircea semnează un text aniversar *Negoia Irimie – 50*.

● [„Amfiteatru”, nr. 10] Constanța Buzea publică, în deschiderea numărului, un poem despre Unire, *Să mergem cu toții acolo*. ■ Cristian Moraru semnează o cronică a volumului lui Livius Ciocârlie, *Eseuri critice*: „El rămâne, în ciuda unui limbaj a cărui ‘domesticire’ i se pare oportună și necesară, același: un Roland Barthes al noii critici românești, strateg ce face uz de arsenalul

evului tehnicist cu virtuozitatea unui floretist al limbajului, colorând ‘teoria’ cu unul dintre cele mai spectaculoase conținuturi umane”. ■ Numărul include un interesant grupaj de „poeme concrete” de Matei Vișniec: *O convorbire, Încă puțin, Călătoria, După-amiază plină, Felia de pâine, friptura rece și halba de bere, Omul și Textul*. ■ La rubrica „Cavalcada poetică”, Radu Călin Cristea recenzează cartea de debut a Magdalenei Ghica, *Hipermateria*. ■ La rubrica „Cartograme”, Ioan Buduca publică un incitant eseu intitulat *literatură, critică și umor*. ■ Constanța Buzea recenzează debutul poetic al Mirunei Runcan, cu volumul *Odaia de asediu*.

● [„Echinox”, nr. 7-8 (august-septembrie-octombrie)] La rubrica „Cronica literară”, Ștefan Melancu recenzează volumul Gabrielei Hurezeanu, *Drum spre morile de vânt*, iar Virgil Leon scrie despre careta de poeme a lui Șerban Foartă, *Areal*. ■ Corin Braga semnează, tot aici, două recenzii, prima – a romanului lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig, seniori*, a doua vizând romanul lui Modest Morariu, *Întoarcerea lui Ulise*. ■ Daniela Fulga scrie despre cartea lui Mircea Nedelciu, *Amendament la instinctul proprietății*: „Prima reacție a cititorului cărții lui M. Nedelciu, *Amendament la instinctul proprietății* (Ed. Eminescu, 1983) este surpriza în fața lipsei de rezistență a textului. Este însă o impresie de început, falsă. Căci, folosind diversele persoane verbale, povestirea ajunge să nu se mai ocupe de tine, cititor atât de politico primit, ci să se concentreze asupra ei înseși într-un mod atât de evident la un moment dat (când subsolurile se înmulțesc), încât oricât de mult și-ar dubla ingenuitatea cu bunăvoință, lectorul ajunge să se întrebe dacă ceea ce a citit până acum (‘literatura română din ultimele trei decenii’ cel puțin) este cu adevărat literatură. Volumul de față impune, șiret, o astfel de întrebare prin însuși modul de ființare a lui; prozele, indiferent de substanța lor epică, conțin fiecare într-un mod mai mult sau mai puțin manifest, palierele obsedant al metadiegesisului (trimiterile la subsol în primul rând, apoi curajul de a răni epicul propriu-zis dezvelindu-i urâtenia, slujenia scheletului propriu)”. ■ Ruxandra Cesereanu acoperă o pagină întreagă de revistă cu poemul *Sărbătoarea lui Nicodim*. ■ Tot Ruxandra Cesereanu publică un mic text privind problema „generațiilor”, *Generații după generații*: „Timpul cărților este timpul perfect al lecturilor (nu al scrierii, ci al receptării acesteia) și nu al experiențelor refăcute prin truda îndrăzelii într-o perioadă în care nu puteam înfrunta ‘dogmatismul eroilor’ propriu obsedantului deceniu. Simptomatic, aproape toți marii noștri contemporani au rescris dialectica trecutului prin filtrul prezentului, eliminând doar reziduurile melancolice sau pur și simplu inoperante (se aplauda furia revelării, iar nu talentul). Comunicarea era abuzivă nu doar prin complexitatea ei, ci și prin haloul necesar receptării: publicul – cititor ‘recuperabil’ al unor peisaje politico-sociale înghețate în teze. Atunci realitatea nu era decât ceea ce ne închipuiam că este, iar scriitorul devenea vulnerabil în fața evenimentelor, anulându-și orice întrebare, fiindcă a

pornit dintru început cu un răspuns, trăind deci în consecvență cu el. Suntem prea asemănători unii cu alții din unghiul formației spirituale (deosebirile fiind doar de ordinul șirului de întâmplări prin care trecem) pentru a ne mai păcăli riscind probleme privind comunicabilitatea. Toți scriu despre un plan referențial comun și aceasta e libertatea pe care nu au vrut-o poate, dar pe care au descoperit că o au, încercând să o delimiteze. Ei refac experiențe, care ar fi inofensive dacă s-ar aplica unui timp ipotetic, cum însă acestea aparțin unui trecut de loc izgonit din realitate delimitează maximul tensional la care a fost înregistrată istoria, devenind ei înșiși compilatori de veracități și experiențe. Și această intimizare a istoriei secrete urmărea într-un sens compensatoriu să descindă din trecutul înmuat în demagogie tocmai în prezentul domesticit pe care euri invariabile îl împodobesc în atmosfera permeabilă a libertății. Cine știe să-și facă însă propagandă pornește de la talent. Să implici scriitorul în contradicții este cazul cel mai fericit prin care artistul 'sfășiat' între posibilități încearcă să înfrângă necesitatea revoltei. Ceea ce tulbură acum este trecerea generațiilor care se depășesc unele pe altele în investigarea unui sistem valoric după care să judece realitatea. Nu doar epica sau lirica realităților, ci și a sensibilității încă necrispate care ne sesizează esența. A ne închide în niște generații cum se pretinde înseamnă deci a ne revela și a nu a definitiva niște limite între zonele de sensibilitate și accesibilitate propuse cititorului. În acest sens idealul generațiilor trimite către un exces de căutare, o transparență a faptelor, căci fiecare generație aspiră înspre depășirea celei precedente. O generație nu se are decât pe sine. Ființează cât timp nu-și concepe nemurirea, trufia coerentă a rămânerii sale. Atunci trecerea devine o necesitate, libertatea își reclamă dispariția iar generația își pierde sinele”.

• [„Dialog”, nr. 4-5] La rubrica „Cronica literară”, Mircea Doru Lesovici scrie, sub titlul *Critica romanescului, romanescu criticii*, despre *Arca lui Noe – eseu despre romanul românesc* (1980, 1981, 1983), eseuul lui Nicolae Manolescu: „Nicolae Manolescu este primul critic la noi care înlătură, într-o abordare istorică a romanului, criteriul strict cronologic. E depășită totodată eroarea mai vechii relații deterministe, care conferea societății rolul de cauză și operei statutul de efect. Fiindcă, se știe, deseori cauza poate produce un efect care își poate modifica propria cauză, devenind, ca să spunem așa, cauza propriei cauze, Cervantes, bunăoară, arăta că romanele cavaleresti oferă o imagine falsă a realității; cavaleria discreditată își manifesta imediat valoarea ca element de corecție. Ceea ce părea o lume reală era de fapt reversul ei; pe măsură ce suprafețele se complică, toate componentele lor devin, la diverși indici, față și revers; iar reversul lumii produce în mod constant noua ei față. (În acest sens, *disanalogia* dintre un sistem și celălalt, nu reprezintă de fapt decât o analogie mai cuprinzătoare)”. ■ Nichita Danilov publică două poezii: *Poema înălțimilor* și *În deșert și pe ape*. ■ La „Actualitatea literară”, Andrei Rădulescu recenzează volumul *Poeme de amor* al lui Mircea Cărtărescu, iar

Vasile Braic scrie despre *Globul de cristal*, cartea de poezie a lui Ion Bogdan Lefter. ■ Tot aici, Magda Jeanrenaud recenzează cartea Irinei Mavrodin, *Poetică și poietică*, iar Dan Alexe scrie despre studiul lui Ioan Hobana, *Science-fiction*: „Cartea, însă, e prudentă, neutră, scrisă cu seculară și compilatorie râvnă. Sunt cercetați aici Veme, Doyle, Macedonski și Aneștin și e pomenit hilarul Melidon, cel ce visa vapoare pe Bahlui. Cam sărăcuț și neconcludent pentru cititorul de rea credință. Fiind, însă, doar volumul I, avem dreptul să nădăjduim. Să nu așteptăm, deci, să ne găsească taurul. Citind volumul, ne întărim părerea, deja statornicită, că Hobana reprezintă fanul S.F. tradițional, cel ce trece cu vederea valoarea literară a operei analizate, dând atenție numai plotului sau ideii. Procesul se manifestă și invers, în procesul (n-am găsit alt cuvânt) scriiturii, bineînțeles numai dacă fanul are și năzuințe literare. [...] Critica science-fiction românească este încă în faza foetală. Și nu din vina ei, căci pentru a te dezvolta trebuie mai întâi să ai ce critica. Pentru că, orice s-ar spune, nu există o școală a S.F.-ului românesc. Și poate că acesta e un lucru bun. Fără o direcție diriguitoare, literatura science-fiction are toate șansele de a se afirma. Doar și Electra s-a-ntrupat din jale”. ■ Sever Avram recenzează volumul lui Octavian Paler, *Polemici cordiale*. ■ O pagină de poezie este împărțită între poemele lui Radu Andriescu, respectiv ale lui Tudor Cristian Roșca. ■ Matei Vișnic publică o scurtă piesă, *Apa de Havel*. ■ Norman Manea publică un interesant text despre generația '80, *După douăzeci de ani*: „O schimbare de puls literar a început încă mai demult să devină perceptibilă. Pledoariile mutuale și cărțile noilor scriitori propun, stăruitor, incitant, alte modalități de articulare în existență și în creație, printr-un joc ostentativ dezinvolt al mixturii și al potențializării reciproce. O abordare parcă mai directă a realului, fără faze tranzitorii, fără preliminariile retorice ale introducerilor acomodante, dar și o treptată, dacă nu și rapidă, absorbire a realității în strategia textuală, care își conține și jocul. cu imprezizibilele calculate rotiri, și comentariul dezinvolt, ironic de obicei, până la zeflema. ‘Creatorul de text’ afișează familiaritate în relația cu secvențele cotidianului, dar rămâne mereu un cerebral jovial, instruit, care își expune la vedere ‘tactica’ de utilizare a datelor concretului, în vederea unui proiect literar ce se înfăptuiește pe măsură ce se scrutează pe sine. În pofida plonjării aparent instantanee în magma realului, acesta nu rămâne decât o stimuloare ‘materie primă’, invadând retortele unui mecanism creator vizibil, funcționând după legile reinventate ale ficțiunii; produsul literar nu doar că este totul altceva decât o reproducere mimetică, dar convoacă subtextuale conotații culturale, destinate ‘avizaților’, cu care și ‘complicitează’ simpatic, într-un fel de continuă prolificizare a sensurilor. Încât, s-a vorbit, pe bună dreptate, de ostentativa, de data aceasta, supunere a naturalului de către cultural. În condiții drastic diferite față de situația din urmă cu 20 de ani, campaniile de susținere, explicite și impune au preluat totuși ceva din insistența insurgenților

literari de atunci. Necesară, probabil, având în vedere evantaiul publicistic redus și faptul că acum se urmărește, pare-se, doar o acreditare literară, nu și neapărat socială. Altă deosebire importantă față de generația '60 este aceea că noua serie de creatori, nemaivenind după o perioadă de obtuzitate culturală, dimpotrivă, fiind probabil chiar consecința cea mai încurajatoare a stadiului cultural normal și înalt din ultimele două decenii (de care se delimitează, printr-un firesc salt dialectic) își revendică o continuitate creatoare nu cu literatura interbelică, ci cu autori dintr-o zonă perfect delimitată a chiar generației anterioare. [...] Operele literare importante sunt favorizate de un climat dinamic, de confruntări și de imboldul tânăr al contestării și inovării. Ele apar însă datorită individualităților, nu ca o consecință mecanică, de grup, a impunerii unor criterii noi, ci mai curând ca o neașteptată contrazicere stupefiantă față de ceea ce tocmai se aștepta. Disocierile cele mai seducătoare sunt cele ce urmează, nu cele ce preced creația. Nu mai puțin adevărat este, însă, faptul că toți artiștii de valoare și-au întemeiat noutatea operei pe o viziune nouă, pe o gândire profund personală asupra proiectului propriu și asupra întregii uriașe moșteniri datorate măștrilor. Tinerii noștri colegi de scris sunt deja, cei mai mulți, autori ai unor cărți interesante și este de sperat că vor îndreptăți speranțele lumii literare și propria lor fermă încredere în însemnătatea acțiunii în care s-au angajat". ■ Tot despre generația '80 scrie și Ioan Buduca (*Spiritul și realul*): „Diversitatea viziunilor poetice din interiorul realei promoții '80 este altceva decât o diversitate a formulelor de sarcasm sau a radiografiei derizoriului. Iar în poezie viziunea este importantă, nu materia primă. Cât despre ironie, vrem nu vrem, ea este azi, și va rămâne și mâine, un semn al poetului cult, urmele sale în poezia modernă fiind cu totul altceva decât 'profanări': pentru simplul motiv că profanul nu poate fi profanat. Traian T. Coșovei este un șansonetist al sentimentelor din decorul cotidian al orașului. Petre Romoșan joacă rolul unui comediant subtil al relației existență-poezie, în care poetului i-a rămas liber doar locul bufonului, cu șansa de a spune adevărul în glumă. Mircea Cartărescu scrie epopeea viziunilor literare ale amorului și poemationul eroi-comic al unui eu liric rătăcind quijotic și sanchopanzic prin galaxia Gutenberg. Ion Mureșan imaginează viziuni rimbaldiene ale imposibilității poeziei. Marta Petreu simte poezia din perspectiva unui conflict al inimii cu creierul și al sentimentelor cu convențiile lor. La Mariana Marin impresionează pathosul adevărului etic și autenticitatea rostirii aparent nepoetice. Bogdan Ghiu este un poet al poeziei gândite ca transcendent care se ascunde în propria sa revelație. Al. Mușina face figura unui excelent baladist al forestului (un Radu Stanca la zi) fiind un ingenios genist al iluziei poetice. Ion Stratan recompune, numai aparent ludic, sintaxa barbiană și viziuni cosmo(a)gonice. Matei Vișniec descoperă o Grecie socratică a banalității. Nichita Danilov vede romantic și simte modernist. Liviu Dan Stoiciu citește mitologii în degradare și bolborosește limba unui înger căzut la datorie

(căutând poezia acolo unde nu se întâmplă nimic poetic). Diversitatea aceasta de viziuni poetice este cu atât mai remarcabilă cu cât se realizează sub semnul unei unități spirituale: cultura și natura, spiritul și realul nu mai sunt văzute în opoziție, ci în intercon condiționarea lor. De aici realismul și livrescul acestei poezii aparent paradoxale. Poezie ce interiorizează, iată, monismul care se află postulat în chiar fundamentul filosofiei praxisului (raport între societate, istorie, existență umană – ca subiect transformator de realitate și obiect în care se manifestă unitatea materiei și a spiritului – și restul realității). Ceea ce unește diversele formule ale acestei noi poezii este chiar acest nou sentiment al viziunii realității ca praxis în care conlucrează nonantitetice cultura și natura, spiritul și realul. Spiritul creator de real și realul creator de spirit. Spiritul însetat de real și realul însetat de spirit. Sau spiritul însetat de spirit. Tot atâtea sintagme prin care se definește cu aproximație metaforică noua viziune care nu mai opune cultura naturii câtă vreme realitatea, așa cum o putem vedea noi azi, este ea însăși un produs al culturii. Încât livrescul ne apare mai realist decât realismul (chiar și atunci când se parodiază autoironic) cultura fiind o componentă fundamentală a realității”. ■ Dorin Fânaru semnează și el un text despre *Poezia a „generației ’80”*. ■ Sub titlul *Ieșirea din ceață*, Mircea Mihăieș publică un fragment din studiul său despre C. Tonegaru, *Tonegaru & fii*.

● [„**Convingeri comuniste**”, nr. 5] Horia Gârbea semnează o cronică a volumului al treilea (*Corinticul*) al eseului lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe. – eseu despre romanul românesc*: „Deși lucrarea lui Nicolae Manolescu este extrem de serioasă și desigur hiperdocumentată, avem senzația (mai ales în *Corinticul*) unei causerii care nu reclamă din partea sa nici un dram de efort. S-ar zice că volumele vastului eseu sunt o serie de prelegeri făcute să atragă în sală un public larg, iubitor de roman. Cât despre cititorul de romane criticul ne împărtășește indirect și cu mult umor o părere personală scriind că un autor (N. Breban) ‘se coboară la mintea cititorului de romane’. Deci o lectură agreabilă peste care nu se suprapun nicicând scrâșnetele mecanice ale ‘aparaturii critic’ devenit la alți teoreticieni mașină infernală. Nicolae Manolescu scrie aici cu sprinteneală și claritate, confirmând cunoscutul vers clasic după care ceea ce se știe bine se enunță cu limpezime, cu pasiune dar fără mânia, fără a se lăsa ispitit să dea sentințe deși poate ar avea dreptul”. ■ Sub titlul *Măștile poeziei*, Gabriel Stănescu scrie despre cartea lui Petru Romoșan, *Rosa canina*, „o cale posibilă de reabilitare a resurselor inițiatice ale ludicului în poezia contemporană”. ■ George Horia recenzează cartea de proză a lui Mircea Nedelciu, *Amendament la instinctul proprietății*: „Mircea Nedelciu este un scriitor de observație, un ochi de spion. El nu inventează – expune. El nu decide – lasă personajele să se zbată în dileme, să se ciocnească, să-și intersecteze traiectoriile. Ne conduce în fața unei încăperi în care se trăiește intens, cu pasiune, autentic. Și face de dragul nostru, al cititorilor pereții

camerei din sticlă. Alături de el vedem totul fără a stânjeni cu nimic acțiunea și avem la fel de puțin ocazia să intervenim în desfășurarea ei. O lectură foarte plăcută pentru cei ce știu să aprecieze stilul modern, acuratețea tehnică, autenticitatea situațiilor descrise. Deși problemele pe care le întâlnim în proza lui Mircea Nedelciu nu sunt dintre acelea care se scriu cu majuscule, ele sunt tratate cu atenția și seriozitatea pe care le merită orice fapt de viață”.

NOIEMBRIE

2 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.812] În contextul împlinirii a 65 de ani de la făurirea statului unitar român, Ion Dodu Bălan publică un articol tematic, *Idealul unității naționale – dimensiune majoră a creației patriotice, umaniste*, scris și încheiat în stilul specific: „Partidul Comunist Român, folosindu-se de marea forță de înrăurire pe care o are literatura, sprijinit cu dăruire de scriitori, a știut să dezvolte plener însușirile de căpetenie ale poporului, deschizând tot mai larg calea spre acel ‘viitor frumos și mare’ pe care-l prefigurează cu un strălucit talent opere dintre cele mai de seamă ale literaturii române actuale, care, nu ne îndoim, vor fi mereu mai numeroase și mai valoroase, având darul să cimenteze pentru veșniciei Unirea de la 1918 și unitatea de nezdruccinat a națiunii noastre socialiste în jurul centrului ei vital, Partidul Comunist Român”.

3 noiembrie

● [„România literară”, nr. 44] Numărul se deschide cu două poeme mobilizatoare, pline de elan, semnate de Ion Hobana (*Într-o zi...*) și Radu Cârnelci (*Planeta albastră*). ■ La pagina dedicată „Vieții literare”, este prezentat programul și o scurtă dare de seamă a Colocviului și Festivalului național de poezie „Scriitorii și patria”, desfășurat la Timișoara, între 26-28 octombrie 1983, Festival deschis de Dumitru Radu Popescu, lucrările colocviului fiind conduse de Anghel Dumbrăveanu, Marin Mincu și Mircea Tomuș; aflăm, din prezentare, că, în încheierea colocviului, „într-o atmosferă de puternică însuflețire, participanții au adoptat textul unei telegrame adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român” (textul telegrammei și al unor comunicări prezentate sunt reproduse în paginile 12-13 ale numărului). ■ Emil Manu semnează un text destul de plat despre *Istorie și implicare estetică*, iar Ana Blandiana publică un scurt text în proză, descriptiv, *Un drum*. ■ La rubrica „Confruntări”, Anton Cosma recenzează, sub titlul *Poezia demnității umane*, volumul *Despre melancolie* al lui Dumitru Mureșan. ■ Traian Podgoreanu publică o cronică a romanului *Fețele tăcerii* al lui Augustin Buzura. ■ Pagina de poezie include două foarte bune grupaje de poeme semnate de

Ileana Mălăncioiu (*Cântec de toamnă, Zi însorită, Din nou, Cântec de dragoste, Tablou naiv și sentimental*) și Constanța Buzea (*Odaia la pândă, Zăpadă, În căsuța cât litera, Murmur al sufletului, Poem*). ■ „Breviarul” lui Șerban Cioculescu cuprinde o cronică a volumului *Călătorii și portrete* de Al. Rosetti. ■ Sub titlul *Învingători și învinși*, Nicolae Manolescu scrie, la „Actualitatea literară” despre romanul *Istoriei IV* al lui Mircea Ciobanu: „Ca și celelalte trei, al patrulea volum din *Istoriile* lui Mircea Ciobanu se compune din trei episoade, între care însă, de data aceasta, legătura este mai strânsă. Deși romanul nu este încheiat (va mai apărea, probabil, un volum), putem observa de pe acum anumite stereotipii compoziționale. Există în toate o narațiune-cadru și un timp de referință: revelionul din casa Palada din anul 1959. Primul episod din fiecare volum se petrece în noaptea de anul nou și în zilele de sărbătoare care urmează; protagoniștii sunt, de fiecare dată, inginerul Gheorghe Palada și soția lui, Maria, profesorul Leon Pascal și soția lui, Iana. Cercul personajelor se lărgeste în episodul al treilea, conceput de obicei ca o retrospectivă în care Palada se întoarce cu gândul la anii războiului și la epoca imediat următoare: e vorba de lumea șantierelor de construcții, care își iese din matcă, turbure și aluvionară, asemenea istoriei întregi, pe care pare să o sugereze la scară restrânsă. Episoadele mediane din cele patru volume ne duc într-o epocă și mai veche, reconstituind trecutul unor familii de negustori și de burghezi, de pe la începutul acestui secol și până prin anii '30. Ele sunt epic independente și neconstrânse la unitatea de timp și de loc pe care o descoperim în celelalte. Nici punctul de vedere nu mai aparține, în ele, unui singur personaj (de obicei Palada sau Pascal). Unele diferențe în factura prozei decurg de aici. Romanul este preponderent analitic în episoadele unu și trei, centrat în funcție de conștiința unuia sau mai multor personaje; devine roman de moravuri, aproape tradițional și obiectiv, în episoadele de la mijloc. Să observăm și că, pe de o parte, după ce a cultivat proza modernă în *Martorii, Cartea fiilor și Epistole* (amestecând eseul, metaromanul, dezagregarea evenimentelor și a personajelor etc.), Mircea Ciobanu a preferat în *Istoriei* o formulă mai clasică de roman, în ciuda intervertirilor și a rupturilor de plan temporal; iar pe de alta, că izbânzile cele mai mari autorul le-a obținut acolo unde ne așteptam mai puțin și anume în zugerăvirea obiectivă a moravurilor și în epica de caractere. Cu adevărat memorabile mi se par amplele episoade mediane (o nuntă, în mediu negustoresc de la 1928, istoria unei familii în timpul primului război mondial și desfacerea alteia pe la sfârșitul deceniului al treilea), ca și protagoniștii acestora (negustorul Dudescu și soția lui, Logofeteasa, Maria Dudescu, sobarul Martin Cunț și altele). [...] Al patrulea volum din *Istoriei* e romanul unei triple crize sufletești, urmărită analitic. E vorba mai întâi de criza lui Palada însuși, apoi de aceea a Ianei (acestea doar schițate), în fine de criza lui Pascal, cea mai minuțios înfățișată, prilej de incursiune biografică și de proiecție mitică. Iana rămâne un personaj cam

artificial enigmatic. Decizia ei de a-și părăsi bărbatul este mai mult sugerată. E o femeie frumoasă, trecută de prima tinerețe, care pare a-și descoperi cu întârziere vocația senzualității. Autorul vede în ea un fel de simbol al feminității nealterate de timp. Palada, la rândul lui, nu mai este doar individul energetic și poruncitor pe care-l știm ('marele Palada'), ci un bărbat în pragul bătrâneții (are aproape 60 de ani), melancolizat de amintiri tot mai obsedante, dispus la confesiuni și, în orice caz, neînțelegând el însuși prea bine ce i se întâmplă. Primul și ultimul capitol sunt relativ evazive, sub raportul descifrării mecanismelor conștiinței. Din nou, partea de rezistență ne-o oferă, în acestea, unele personaje secundare, privite din exterior, cum ar fi tânărul inginer Roșescu, întâlnit de Palada pe șantierele anilor 1945 -1946, și care, după un conflict cu lucrătorii, se sinucide. Oarecum senzaționale, aceste pagini au un relief superior celorlalte. Este evident că, în intenția romancierului, protagonistul acestui volum este Leon Pascal. Bătrânul profesor de literatură chiar și este prezența cea mai complexă. Ineficientă mi s-a părut doar formula biografistă întrebuițată în capitolul care i se consacră, rezumativă pe alocuri, într-o manieră 'veche' de roman ('Astfel au trecut anii războiului deasupra lui Leon Pascal...'), diluând analiza psihologică. Și totuși! Romanul analitic (în care eroul este descris din interior, din intimitatea trăirilor lui) găsește un reconfort în încercarea autorului de a transforma viața insignifiantă a protagonistului lui într-o paradigmă filosofico-morală. Meritul biografiei constă în marele ei grad de reflexivitate. Pascal nu e un ins oarecare, urmărit de-a lungul a vreo treizeci de ani, ci un tip general, exemplificat prin pilda biblicului Ezechia. Ilustrarea și apărarea lui Leon Pascal ridică psihologismul la demnitatea artei clasice. În datele lui inițiale, Pascal se opune lui Palada: contemplativul, abulicul, omul de carte se opune energicului, decisului, omului de acțiune. Cel din urmă îi ia femeia, aplicându-i (s-ar crede) lovitura de grație. Dar nu e sigur că îl învinge cu adevărat. Problema scenariului imaginat de Mircea Ciobanu este tocmai aceasta: învingătorul nu e cel care învinge, învinsul are, de partea lui, o noblețe ce nu i se poate lua. Linia care desparte succesul de insucces e foarte greu de trasat. A doua Carte a regilor din Vechiul Testament a furnizat romancierului un model minunat: 'Nimic din ceea ce ceruse Ezechia nu-i fusese refuzat'. Când trimisul domnului ucide pe soldații invadatorului asirian, Ezechia înțelege că arma lui cea mai bună este a nu ascunde nimic. Bogăția lui o arată tuturor, gloria lui stârnește invidia tuturor. Cerând o prelungire a vieții și dobândind-o, Ezechia se poate socoti, pentru cei cincisprezece ani de amânare, un invulnerabil plin de trufie. Ezechia nu cunoaște smerenia. Leon Pascal este un Ezechia *à l'envers*: 'Trăise, deci, așa cum se cuvine. Fusese credincios principiului pe care Ezechia îl ignorase...' Dacă personajul biblic își arată bunul său cu trufie, Pascal și-l ascunde pe al său cu smerenie. Însă opoziția nu e atât de simplă. În preajma și în timpul războiului mondial, ca și în anii care au urmat, Pascal exemplifică destinul

intelectualului abstras din evenimente, fricos de istorie, prizonier al bibliotecii sale uriașe, omul intimității culturale și al gândirii. Inapt pentru viața practică, Pascal e o victimă ideală. Totul îl lovește și el n-are alt mijloc de apărare decât defensivă, retragerea. Primul conflict i-l opune pe fiul său, un tânăr aparent dezorientat și incapabil să tragă foloase din experiența depusă în cărți, urând idealismul patern și totuși ratându-se în pragmatismul lui. Nici aici separația atitudinilor morale nu e simplistă. Fiul își silește tatăl să abandoneze, una câte una, cărțile 'primejdioase', golindu-i rafturile bibliotecii. El e un alt incendiator (simbolic) al bibliotecii din Alexandria. Până la un punct, Pascal și fiul său refac raportul călinescian dintre Ioanide și Tudorel, în împrejurări noi și cu mai puțină radicalitate, căci Pascal e mai curând o specie de Hagienuş sau de Sufleţel și nici fiul nu are vocația criminală a lui Tudorel. Vânarea cărților și persecutarea preotului lecturii constituie miezul acestei povești, plină de subînțelesuri simbolice, și, probabil, cel mai reușit lucru din întregul volum. După cărți, Pascal își pierde femeia. Devitalizarea lui e completă. Senzuala Iana își introduce mâna sub cămașa nefericitului Pascal, o scoate și i-o arată: 'Uită-te și tu! și palma ei, cu liniile înecate de sudoare, strălucitoare ca o vietate abia scoasă din apă, palma ei era goală cu desăvârșire. Nu înțeleg! articulă cu greutate Leon Pascal. Uită-te și tu! repetă Iana, ca să adauge: nu m-am ales cu nimic'. Ce femeie a fost vreodată mai crudă (și estetic, mai expresivă) cu bărbatul ei decât Iana Pascal? Deposedat de tot, să fie Pascal un învins absolut? Fără a trage pe față consecințele, romancierul nici nu-și plânge, nici nu-și aprobă personajul. E drept că el pierde bunul său, pe care tocmai de aceea l-a ascuns, cu gelozie, de ochii lumii, ca să-l păstreze: soluția, inversă decât a trușăului Ezechia, se dovedește la fel de neeficientă. Să nu existe, în acest caz, soluție? La ce i-a folosit lui Palada (și pe o treaptă mai jos fiului lui Pascal) faptul de a fi dobândit tot ce și-a dorit și propus? El nu e mai fericit decât nefericitul Pascal. După noaptea din camera de hotel, când a simțit pentru prima oară, dându-i târcoale, moartea, Palada o părăsește pe Iana dormind (o părăsește de tot? se va întoarce?) și iese pe culoarul sumbru, al cărui capăt 'i se păru cu mult mai îndepărtat și mai greu de ajuns decât era în realitate'. După aceeași noapte, petrecută în singurătate, 'Leon Pascal își pregătea, cuprins de frig, ceaiul. Pentru acest început de zi, avea doar o singură nădejde: să-și încălzească măruntaiele cu o ceașcă de apă fierbinte și dulce'. Cine e învingătorul și cine învinsul din aceste *Istorii*? Greu de răspuns. Să așteptăm volumul al cincilea. E de notat, în fine, față de volumele dinainte, o schimbare în registrul stilistic. Dacă acolo prevala o artă bogată, flamandă, a detaliului, o vioiciune estetică în transfigurarea fiziologicului, cumpăna e aplecată acum spre reflecția morală. Nu lipsește nici aici concretul. Mircea Ciobanu e autorul unei proze pline de senzorialitate. Dar problema morală, eludată înainte, și pusă acum în centru, trezește la viață resursele speculației etice și filosofice. Stilul e mai abstract, în fastul lui, mai discursiv-intelectual,

de o eleganță distantă, neocolind sugestia solemnității și un anume farmec livresc, de carte ‘veche’”. ■ La rubrica dedicată cărții de poezie, Alex. Ștefănescu prezintă, sub titlul *O poezie pentru un cititor cu inițiativă*, volumul *Zonă de protecție* al Liliane Ursu: „Primul aspect care ni se impune citind noul volum este firescul enunțurilor. În loc să dramatizeze actul creației și să-i confere calitatea de eveniment, Liliana Ursu compune versuri cu aerul că își notează, în treacăt, diferite observații. Vrea parcă să le salveze de la uitare numai pentru o zi-două. Această atitudine, departe de a fi expresia naivității, derivă dintr-o conștiință estetică emancipată. Și, fără a reprezenta o noutate, ține de o opțiune clară pentru înnoirea mijloacelor lirice. Ca și Gabriela Negreanu sau Denisa Comănescu, Ioana Ieronim sau Grete Tartler, Liliana Ursu nu se mulțumește să scrie versuri, ci a deschis un mic șantier de cultură poetică. A tradus în românește din creația poetului britanic Martin Booth (*Polenul insidios*, 1977), din aceea a poetei americane Diane Wakoski (*Norii magelanici*, 1981), iar de curând a făcut și gestul invers, de a traduce în engleză o selecție din poemele colegilor ei de generație (*14 Young Romanian Poets*, 1982). Acest trafic intens de idei poetice favorizează, fără îndoială, o punere de acord cu pulsul vremii, dar și o mai clară înțelegere a propriei identități, prin comparare. Se știe, de exemplu, că o importantă caracteristică a poeziei mai noi de limbă engleză o constituie tocmai o retorică a firescului. Spre deosebire de un Byron, care stă lângă opera sa ca la baza unei gigantice piramide, poetul de limbă engleză de azi face din creație un aparat tranzistorizat, ținut cu naturalețe în mână. [...] O înțelegere similară a creației observăm la Liliana Ursu, care însă în cadrul acestei poetici aduce mai puțină febră și mai multă reculegere, în conformitate cu personalitatea sa. Pe tonul, deci, al unor observații făcute în treacăt, pot tăia instantanee din existența zilnică și le adaugă foarte puține comentarii, iar uneori nu le comentează deloc, ca și cum simpla suspendare a textului în mijlocul paginii albe ar fi prin ea însăși semnificativă. Și de multe ori este. Iată, ca exemplu, o înregistrare a momentului unic în care între ochii vizitatorului și exponatele din muzeu se realizează arcul voltaic al înțelegerii: ‘O mână de obiecte sub vitrina muzeului. / Sub lupa neonului descifrezi vârstele istoriei tale, / și se aburesc ochii pe scrisul tremurat al anonimilor / din vechi zăpisiuri. / te orbește lumina, clipei lor’ (*Istorie*). Autoarea nu insistă asupra importanței afective a acestui moment, dar chiar prin faptul că l-a selectat din fluxul timpului îl impune tranșant atenției noastre și ne lasă pe noi să-i căutăm înțelesurile. Este o dovadă de mare încredere în cititor. Alteori, procedeul poetic de bază constă în juxtapunerea a două imagini aparent fără legătură între ele, dar care prin alăturare se potențează reciproc, așa cum cifrele 1 și 0 scrise una lângă alta se transformă în puternicul număr 10. Iată și un exemplu din această categorie: ‘Pe deget un cearcăn. Alergie la aur spune medicul, / adică: «Fiți calmă, controlați-vă nervii, fiți fericită. / ce Dumnezeu! La vârsta dumneavoastră

eu...» / Patru bătrâne își dau pasiențe — zulfii albăstriei la locul lor, sub plasa de plastic / și mâinile împodobite cu multe, multe inele / Surâd îmbătrânind sub ramura înverzită a liliacului' (*Scene din muzeul de ceară*). [...] Spuneam că această atitudine reprezintă o dovadă de mare încredere în cititor și revin pentru a preciza că, după opinia mea, reprezintă o dovadă de prea mare încredere. Liliana Ursu mizează pe o disponibilitate maximă a interlocutorului său ori pe un foarte bine consolidat reflex al receptării poeziei. Ea crede că este deajuns să caligrafieze titlul unei poezii pentru ca mereu atentul cititor să și intre într-o stare de transă, astfel încât ulterior fiecare enunț să aibă o rezonanță extraordinară în sensibilitatea sa. Poeta se consideră un fel de toreador care, prin simpla agitare a unei pânze roșii, reușește de fiecare dată să-și dezlănțuie adversarul. Trebuie însă știut că mult teoretizata colaborare din partea cititorului nu se realizează oricând și, mai ales, nu se realizează la nesfârșit. Poezia modernă și-a făcut un important merit și un eficient procedeu estetic din democratizarea relației autor-cititor, dându-i acestuia din urmă posibilitatea să ducă mai departe sugestia conținută de versuri. Dar cooperarea a dat rezultate numai la început, și anume atunci când cititorul resimțea noua situație ca pe o reformă eliberatoare, după ce multe sute de ani fusese tratat ca un partener placid, ca un ecran alb asupra căruia se proiectează tot felul de reprezentări ale lumii. Această senzație de eliberare s-a consumat și ea, ca orice senzație, și există riscul să fie înlocuită de o enormă plictiseală. Unii poeți renunță atât de mult la dreptul de-a avea inițiativă în relația cu cititorul încât îi transferă aproape în întregime responsabilitatea actului creației, scriind pe hârtie orice frază și lăsându-l pe partenerul său să inventeze o justificare estetică. Acest risc apare foarte clar în poezia tinerei autoare, poezie rafinată, bazată pe o intimă familiarizare cu procedeele liricii moderne, dar mergând, cum spuneam, prea departe cu cedarea inițiativei. Este semnificativ, de exemplu, faptul că elementele care compun 'universul liric' al volumului *Zonă de protecție* nu se constituie în obsesii, ci rămân dispartate și amestecate, ca într-un *bric-à-brac*. Aceasta și din cauză că sunt de o nelimitată diversitate. Sarea pământului, cârțița, porumbelul, basmaua albă, oglinda, melcul, pădurea de corali, filmul mut, tonomatul și lisele lui, zmeul de hârtie, bufnita, banii din batista bătrânei țărănci, căruciorul invalidului, albumul cu fotografii, acele de brad, firele de mărar, Chanel 2004, veiozele, peronul, glonțul — iată numai a suta parte din ființele și lucrurile invocate de poetă. Sunt convins că inventarul lor complet l-ar întrece pe acela al recuzitei din reportajele lui Cornel Nistorescu – unul dintre cei mai avizi colecționari de azi de situații insolite. Liliana Ursu nu-și concentrează, deci, energia lirică în focare care să dirijeze emoția cititorului, ci lasă aproape totul la latitudinea lui. O dovadă că nu trebuie mizat oricât pe această tactică o constituie faptul că în timpul lecturii te simți copleșit de eterogenitatea elementelor și te bucuri când, în sfârșit, găsești câte o imagine – de pildă aceea a bradului – care se repetă și astfel, ca un

simbol tradițional, se încarcă de o anumită tensiune lirică. Calitatea intelectuală a poeziei scrise de Liliana Ursu rămâne în afara oricărei discuții. Rămâne de văzut care este valabilitatea ei estetică, dar aceasta nu înainte de a regândi valabilitatea estetică a întregii orientări moderne care îl consideră pe cititor un partener cu inițiativă”. ■ Mircea Iorgulescu publică un mic studiu (*O singură vârstă*) despre Paul Georgescu, la împlinirea vârstei de 60 de ani: „Numai de bine doar despre mediocri – astfel ar suna, parafrizat și adaptat la literatură, un cunoscut adagiu antic, pare-se la origine spartan. Prin talentul, inteligența și dinamismul său, Paul Georgescu a stârnit, fenomen absolut normal, adversități implacabile; dar nimeni nu-i contestă și nu-i poate contesta calitățile altfel decât riscând să ilustreze eterna opoziție dintre mediocritate și înzestrările excepționale. Problema reală a evaluării activității și operei lui de până acum, activitate și operă aflate incontestabil, indiferent de natura aprecierii, în prim-planul literaturii românești postbelice, constă în analiza raporturilor dintre militant și artist în cadrul unei evoluții literare neîntrerupte și singulară prin unitatea lăuntrică. Iată de ce, acum, când Paul Georgescu împlinește vârsta – totuși, incredibilă! – de 60 de ani, în locul unui siropos articol omagial, am preferat alcătuirea unei schițe de istorie literară; fiindcă a vorbi despre Paul Georgescu înseamnă, practic, a vorbi despre modul în care a evoluat întreaga noastră literatură postbelică; iar vârsta acesteia este una singură, fixată și determinată fundamental de istorie”. ■ Un spațiu generos este dedicat de redacție operei și personalității lui Mihail Sadoveanu, sub semnul unor evocări ale Profirei Sadoveanu, George Macovescu și printr-un studiu (*Meditând în istorie*) al lui Constantin Ciopraga.

● [„**Tribuna**”, nr. 44] *Mutații radicale* este titlul textului lui Ion Cristoiu de la rubrica „Privire în actualitate”, un text împânzit cu elogii aduse lui Nicolae Ceaușescu și ideilor sale revoluționare în materie de literatură și cultură. ■ La rubrica „Semnele lecturii”, sub titlul *Personajul literar și interpretarea operei*, Ion Vlad publică prima parte a unei cronici consacrate *Dicționarului personajelor lui Dostoievski* al lui Valeriu Cristea, „o carte excepțională”. ■ Sub titlul *Literatură și „spațiu adiabatic”*, Mircea Muthu recenzează cartea lui Marian Popa, *Competență și performanță*. ■ La „Tableta de joi”, Tudor Vlad recenzează volumul lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig, seniori*.

4 noiembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 45] *Poezie și critică* e titlul articolului inaugural semnat de Ion Brad, care-și manifestă descumpănirea, răbufnind chiar, înveninat, față de producțiile poetice ale tinerilor poeți iconoclaști care se abat de la „școala poetică a socialismului românesc”: „Observ cu mâhnire și neliniște, că mulți tineri poeți cu daruri vădite sunt lăudați tocmai pentru spiritul lor iconoclast deprins înainte de a învăța ei înșiși cum se zugrăvește, în culori vii și armonii personale, imaginea lumii românești de azi, în toată amploarea și infinita

lor varietate. Încă mă întreb, la sfârșitul unor asemenea cronici sau articole, nu numai care sunt criteriile ideologice și estetice ale criticilor care fac din exercițiile pulverizării cuvântului, ale transformării lui în mazăgă, lehamite de viață, sarcasm și bășcălie enormă, o ‘mărturie a poeziei noi’, dar mă întreb unde sfârșește talentul și unde încep, la acești tineri, lecturile, evident bogate, ale poeziei străine, mai ales anglo-saxone. Vor fi, oare, într-adevăr, aceștia primii poeți și cei mai autentici, cei mai înzestrați, ai ‘generației în blugi’, cum li se spune tinerilor pe care-i văd năvălind, însetați de adevărurile științelor și frumusețile tuturor artelor, în uzine și universități? Sau cei care fac să cânte, odată cu versul lor, compus din cuvinte ce dau sau ce recunosc vieții un sens, stadioane întregi, supraaglomerate ca și ceasurile intimităților noastre însingurate? Cei care ne spun, într-o logică a sensibilității cultivate la școala mării poezii românești, cea autentic populară, deci veșnic vie, și cea superior cultă, deci veșnic cultivabilă (care nu s-a sfârșit odată cu moartea lui Bacovia, Blaga sau Barbu) că sensul existenței noastre pe acest pământ nu poate fi confundat cu al viermilor și moluștelor, că mileniile n-au lucrat la șlefuirea cuvântului românesc pentru a-l călca cineva în picioare, iar din pulberea lui să facă un noroi de uns rănile tuturor necredințelor”. ■ Partea mediană a numărului cuprinde, sub genericul „Patria și literatura”, intervențiile participanților la Colocviul Național „Scriitorii și Patria” desfășurat la Timișoara în 26-28 octombrie 1983. Din caseta introductivă, aflăm că, „paralel cu colocviul, s-au organizat vizite de documentare în întreprinderi, unități agricole și culturale din județ și municipiu...”; *O idee atotcuprinzătoare* e titlul intervenției lui Mircea Tomuș, *Chemarea faptei constructive* – cel al intervenției lui Gálfalvi Zsolt, Franz Johannes Bulhardt scrie despre *Expresia unui sentiment etern*, Constantin Ciopraga despre *Țara și pământul ei sacru*, Dan Zamfirescu vorbește despre *Testamentul strămoșilor*, Ondrej Stafanko, „scriitor român de naționalitate slovacă” semnează un text intitulat *Uniți prin drepturi și datorii egale*; de asemenea, mai sunt incluse tot aici textele Piei Teodorescu-Brînzeu (*Quid est patria?*) și al lui Slavomir Gvozdenovič (*Veșnicul izvor*), precum și două poeme semnate de Al. Andrițoiu, respectiv de Dan Verona. ■ Despre Paul Georgescu „personalitate complexă a literaturii române”, aniversat la împlinirea vârstei de 60 de ani, scriu George Bălăiță (*Inteligență victorioasă*), Radu Cosașu („*Avem vârsta întrebărilor noastre*”) și Nichita Stănescu (*Aniversare*). ■ George Chirilă consemnează un scurt dialog cu scriitorul sovietic Alexandr Brodski, iar Passionaria Stoicescu și Dumitru Bălan traduc din lirica sovietică câteva poeme de Bella Ahmadulina, Bulat Okudjava și Arhip Ciobotaru.

● [„**Flacăra**”, nr. 44] Nichita Stănescu publică poemul *Clepsidra*. ■ Petre Sălcudeanu este invitatul lui George Arion la interviul săptămânal: „... să știi că eu nu fac parte dintre acei care-și reneagă începuturile și ies în față doar cu ce cred ei că au făcut important. Condiția scriitorului profesionist este destul

de aspră. Într-adevăr, nu totul trebuie dat tiparului, dar nevoia de a trăi te silește uneori să trimiți spre cititori o carte nu tocmai împlinită. Nu reneg însă nimic din ceea ce am scris. Chiar și o carte mai slabă a reprezentat opțiunea mea – la vremea respectivă – și estetică și socială. Multe dintre cele pe care azi poate le socotești neizbutite mi-au dat mie răgazul să trudesec la celelalte, mi-au asigurat mijloacele de trai pentru a le duce la bun sfârșit. Cum aș putea să nu le fiu recunoscător? Cum aș înceta să mai țin la ele?”. ■ Victor Niță recenzează cartea de poezie a lui Corneliu Ostahie, *Experiențe pe sufletul viu*. ■ Tania Radu scrie despre cartea lui Mircea Zăciu, *Viaticum*: „Predilecția lui Mircea Zăciu pentru zonele umbrite ale istoriei literare, pentru comentariul analitic cu nuanță revendicativă, pentru demontarea (din rațiuni metodologice) a preconcepțiilor de valorizare și interpretare și apoi reconstruirea lor (pentru că spiritul echilibrat al criticului refuză în general răsturnările riscate) după un alt plan – amendând detalii, întărind nuanțe, relevând relații încă neobservate, remarcând motive, formule stilistice, viziuni *avant la lettre* cu o mare plăcere a considerării literaturii în generoasa axă a diacroniei – a devenit deja una din... preconcepțiile receptării cărților sale. Gh. Grigurcu îl socotește pe autorul *Bivuaac*-ului un ‘gourmet’, un degustător de literatură, pornind tocmai de la traseele neașteptate ale comentariilor sale. Această catalogare ar presupune însă un anume abandon voluptuos în apele lecturii și iată ceea ce aflăm destul de rar în critica lui Mircea Zăciu. Mult mai acută ni se pare a fi componenta lucidă a scrisului său, opțiunea deliberată pentru zonele marginale ale creației literare (literatură de călătorie, corespondență, jurnale, scrieri rămase în proiect, eboșe literare etc.), echivalentă cu orgoliul pozitiv, creator în temeritatea lui, al alpinistului disprețuind potecile bătute”. ■ Horia Pătrașcu scrie admirativ, sub titlul *Între ironie și înțelegere*, despre proza lui Ion D. Sirbu. ■ Sub genericul „Profil de scriitor: Romulus Guga”, numărul include două articole semnate de Mircea Iorgulescu (*Un luminos mesaj de viață*) și Marian Popescu (*Despre supremul bine*). ■ Valeriu Râpeanu publică, sub titlul *Gânduri...*, un text mai amplu despre cel de-al unsprezecelea volum din seria de *Opere* al lui Tudor Vianu.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 44] În partea a șasea a *Caci-almalei lirice*, Eugen Barbu își îndreaptă atenția, cu aceeași malițiozitate, asupra lui Corneliu Ostahie, respectiv a lui Marcel Tolcea care „va face carieră poetică pentru că dovedește o inepuizabilă invenție de fleacuri”. ■ În *Mitologicele*, Corneliu Vadim Tudor scrie, după o prea lungă prefață, despre *Dicționarul de mitologie generală* al lui Victor Kernbach, laudând cu asupra de măsură „generoasa Editură Albatros”, „condusă cu destoinicie și har de scriitorul Mircea Sântimbreanu”. ■ Serialul *Strategia și tactica „Europei libere”* continuă, în stilul binecunoscut al lui Eugen Barbu, răfuiala cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca: „Dacă despre condiția socială a unor scriitori nu se prea discută la postul de radio ‘Europa liberă’, asta se întâmplă pentru că ar-

gumente nu prea există. Nu a mai murit nimeni de foame în România pe post de poet sau de prozator; romancierii și prozatorii nu mai locuiesc în mansarde sordide sau în mahalale bacoviene; ba, ceva mai mult, au și mașini personale, și case de creație la țară. Asta, vedeți dv., nu convine! Cum ar putea doamna Monica Lovinescu și cu soțul ei să amintească detestabilele amănunte? Și atunci, pe câte unul dintre noi cad invectivele și calomniile: ba suntem muștrați că suntem ‘milionari’; ba ‘neofasciști’, ‘plagiatori’ și ce le mai vine la gură celor doi soți angoasați de la Paris! Cum o dai, nu e bine!”. ■ Sub genericul „Aveți cuvântul!”, redacția publică o *Scrisoare deschisă către Eugen Barbu. Preliminarii la problema poeziei „tinere”* aparținând Gabrielei Negreanu care, după o lungă introducere, îi reproșează lui Eugen Barbu modul în care s-a raportat la poezia tinerilor prezentați la rubrica sa: „Cine își poate asuma răspunderea ‘stârpirii din fașă’ a unor talente care se exprimă într-un fel momentan (pentru noi) neconvenabil, dar care reprezintă valori, fie ele virtuale sau certe (în măsura în care toți debutanții sunt confirmați de juriu de specialitate, și absolut toate cărțile sunt girate spre publicare de lecture collective? Chiar sunteți convins că Ion Stratan, Mariana Marin, Ion Bogdan Lefter și chiar Adi Cristi nu trebuiau publicați?!... N-aș crede; dovadă că în toate cazurile analizate ați găsit și texte care v-au ‘plăcut’, și pe care le-ați calificat de la ‘notabil’ la ‘remarcabil’ și ‘foarte frumos’. Atunci de ce această întrebare inchizitorială: ‘dar de ce se publică?’; întrebare nepermisă nici unui om de cultură respinsabil, cu atât mai puțin dumneavoastră, care ați intrat în rangul întâi al literaturii române contemporane cu o carte care, multă vreme și după opinia multora, n-ar fi trebuit să fie publicată?!... Credeți-mă, vă spun toate aceste lucruri cu multă părere de rău și ca un om care, ca atâția alții, v-am iubit, citit și cinstit încă din școală. Vă propun să lăsăm problema publicabilității: pentru că, nu-i așa? – ceea ce ne doare este aprecierea și interpretarea. Părerea mea este că Dv., de fapt, nu sunteți de acord cu elogiile exagerate cu care unele comentarii critice au gratulat aceste cărți care nu numai că nu prea vă plac, dar le considerați, într-un fel sau altul, greșite, față de ceea ce credeți și simțiți Dv că este poezia. Atâta doar că, în loc să aduceți argumente, vă supărați. Se știe că gustul nici unui creator nu este nici unic, nici infailibil (fapt normal). Dv, din câte se poate constata, nu faceți excepție: viziunea Dv. despre literatură este tributară tipurilor de literatură pe care le practicați, iar gustul Dv. pentru poezie adună savoarea, amărăciunea și umoarea schimbătoare a unei iubiri inaccesibile sau trădate. Nu, nu vă așteptați să deveniți ‘critic de direcție’: aserțiunile Dv. nu au evidența suprapersonală a unor principii. Subiectiv și prea implicat, trăiți chiar și în actul critic nesiguranța fundamentală a creatorului: vi se întâmplă (după dispoziție) să înlocuiți variante bune cu variante mai puțin bune, și chiar pe propriile dumneavoastră texte (mă gândesc la finalul *Săptămânii nebunilor*), ultima

frază, pe care ați lungit-o și stricat-o, după părerea mea, în corectură; regret că nu v-am spus-o la timpul potrivit)”.
● [„Cronica”, nr. 44] George Țârnea publică, pe prima pagină, poemul patriotic *Albastrul necesar*. ■ La „Cronica literară”, sub titlul *Viața în registru temperat*, Ioan Holban scrie despre al patrulea volum din ciclul *Istoriei* al lui Nicolae Ciobanu. ■ Cristian Livescu recenzează cartea de debut a lui Adi Cristi, *Play back*: „Varii procedee și ticuri de circulație în poezia anilor din urmă, utilizate cu pasiune eteroclită, convoacă în placheta de debut Adi Cristi, ale cărui poeme risipite ocazional prin reviste nu lăsau a li se bănuși asemenea calități consumptibile pentru un regim de excentricitate. Titlul, *Play back Ființa lucrurilor* (Ed. Albatros, 1983) are chiar el darul să deruteze, prin alăturarea a două sintagme între care comunicațiile necesită nu asocieri, ci concesi de înțelegere. Tehnica simultaneizării imaginii cu banda sonoră, așa-numitul play back, îi sugerează autorului – vom deduce mai târziu din lectura cărții – inițiativa de a tălmăci astfel decalajul dintre esența curată a ființei și aparența sa coruptă de circumstanțial, ruptura de nerecuperat a unei ‘părți stăpânite’ a eului de una aprigă, imprevizibilă. Altfel spus, un post-sincron mereu imperfect ține la distanță aceste ipostaze care se incomodează reciproc – idee care la Nichita Danilov sau Matei Vișniec era rezolvată prin ‘teatralizarea’ ființei și care, iată, la Adi Cristi își găsește deschidere spre a șaptea artă. Rezolvările însă, din punctul de vedere al poeziei, nu sunt spectaculoase, în ciuda unor ștregărești puneri în pagină, dialogul eului facil cu eul adânc menținându-se într-un declarativism timorat sau prin apel la ‘decupaje’ facile”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre „publicistica lui Duiliu Zamfirescu”.

5 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.815] La rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Contribuții la definirea specificului național al literaturii române*, Mircea Martin scrie despre volumul *Motive literare românești* al lui Edgar Papu, încercând și o contextualizare aniversară, amintind de împlinirea de către istoricul literar a vârstei de 75 de ani: „Ne putem întreba cine dintre contemporanii noștri câți dintre înaintași au mai călcat peste atât de întinse teritorii. O intensitate a trăirii intelectuale, o bucurie a erudiției, o emoție a participării. La acest bilanț se înfățișează și eminentul profesor, dascălul atâtor promoții de intelectuali de la noi, omul fermecător a cărui netulburată seninătate este întreținută de o mare candoare”.

● [„Lucefărul”, nr. 44] Valentin F. Mihăescu scrie despre volumul lui Traian T. Coșovei, *Poemele siameze*: „Poet în toată puterea cuvântului, Traian T. Coșovei dă, în *Poemele siameze*, cea mai valoroasă carte a sa de până acum, probă nu doar a talentului ci și a maturității gândirii poetice. *Poemele siameze* este, totodată, o apariție remarcabilă în acest an, în care, dacă a lipsit ceva, aceasta n-a fost poezia de calitate”. ■ La „Viața cărților”, Costin Tuchilă re-

cenzează cartea lui Cornel Brahaș, *Penultimele poeme de dragoste*, iar Sultana Craia scie despre volumul de poezie al lui Horia Zilieru, *Addenda la un fals tratat de iubire*. Dan Mucenic realizează o cronică a Colocviului și Festivalului național „Scriitorii și patria” de la Timișoara. ■ Tudor George publică un grupaj de „poeme exotice”. ■ Artur Silvestri scrie, în articolul „Istorismul” *ipocrit*, despre Anneli Ute Gabany și volumul acesteia asupra literaturii române postbelice.

● [„Orizont”, nr. 44] Numărul e dedicat aproape integral Colocviului și Festivalului național „Scriitorii și patria”; la ancheta „Orizontului”, realizată de Veronica Balaj, având ca subiect „ideea de patrie” în operele celor intervievați, răspund Nichita Stănescu, Paul Anghel, Alexandru Andrițoiu, Nicolae Dragoș, Gheorghe Tomozei, Dan Zamfirescu, Mircea Tomuș, Alexandru Jebeleanu, Doina Uricariu. ■ Sunt consemnate, de asemenea, pe tot parcursul numărului, intervențiile participanților: Nicolae Dragoș (*Confesiune*), Constantin Ciopraga (*Câteva reflecții...*), Mihai Ungheanu (*Conceptul activ al patriei*), Franz Johannes Bulhardt (*Poezia patriotică*), Gabriel Dimisianu (*Patriotismul și spiritul critic*), Valeriu Bârgău (*Ideea de patrie vine din conștiință*), Mihai Sin (*Morala scriitorului*), Dan Zamfirescu (*Testamentul lor*), Anghel Dumbrăveanu (*Inima patriei*), Alexandru Ruja (*Matca literaturii*), Cornel Ungureanu (*Vocile interioare*), Crișu Dascălu (*Accesul la eternitate*), Ondrej Stefanko (*O mlădiță puternică*), Paul Miclău (*Patria ca text*), Ion Arieșanu (*Despre „Tricolor”*), Mircea Tomuș (*Literatura – puternica amprentă a specificului național*).

6 noiembrie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 45] *Poezia Daciei mitice* este titlul cronicii lui Constantin Sorescu la volumul *Scripturile* al lui Ion Gheorghe, una din „cărțile conștiinței de sine”: „Nu încapе îndoială, procedeele de mitizare sunt mult mai numeroase în *Scripturile*, dar inventarierea și exemplificarea lor ar cere un studiu special. Nici unul din ele n-ar fi fost posibil dacă poetul n-ar avea geniu lingvistic: tot lexicul frust al limbii române, inseriat în familii de sinonime, de atribute sau de acțiuni, și combinat în cele mai fanteziste moduri, se află în această carte. Poezia *Scripturilor* curge ‘în spirală, în burghiu, ca într-un sondaj’, așa cum curge, după o mai veche opinie a lui Constantin Noica, gândirea lui Heidegger. Poetul știe de la început un lucru, dar, parafrazez în continuare, îl spune de *n* ori sub altă formă, până se spune singur. Îmi măsoar întotdeauna cuvintele și cu atât mai mult judecățile de valoare: *Scripturile*, carte fără termen de comparație, e o capodoperă”. ■ La „Viața literaturii”, Al. Piru recenzează cartea de poezie *Tablouri și lucruri* a lui Mihai Bărbulescu, iar Ecaterina Vaum scrie despre volumul *Poeme* al lui Ștefan Aug. Doinaș. ■ La rubrica „Biografia unor opere de referință”, Mariana Brăescu intră în dialog cu Nina

Cassian, având ca punct de interes volumul acesteia din 1947, *La scara 1/1*. ■ Ancheta revistei, focalizată pe tânăra generație de creatori din întreaga țară”, îl are ca invitat pe Gellu Dorian (Botoșani). ■ La „Antimetafizica”, Aurelian Titu Dumitrescu publică un lung poem intitulat *Despre viața mea și a tatălui meu*.

9 noiembrie

● [„România liberă”, nr. 12.137] La rubrica „Vitrina cărții”, Ion Brad recenzează volumul lui Valeriu Râpeanu, *Memoria și fețele timpului*, iar Emil Manu scrie, sub titlul *Elogiul demnității*, despre volumul lui Ion Dodu Bălan, *Țara omeniei*.

10 noiembrie

● [„România literară”, nr. 45] Pe prima pagină a revistei, redacția publică un articol de fond, *Unitatea literaturii române de azi*, împreună cu un poem patriotard-bombastic (*Suntem noi fiii*) semnat de Mihai Beniuc. ■ La rubrica „Confruntări”, Maria-Luiza Cristescu publică un articol destul de lung și aplicat despre Mircea Horia Simionescu (*Povestea în poveste*), iar Laurențiu Ulici, în afara rubricii consacrate în revistă, scrie o cronică prea laudativă (*Lumea unui roman*) pornind de la romanul lui Dinu Săraru, *Dragostea și revoluția*. ■ Trei grupaje de poeme, la pagina dedicată poeziei, sunt semnate de Ursula Șchiopu, Dan David și Nichita Danilov. ■ Sub titlul *Două restituiri*, Nicolae Manolescu prezintă, la „Actualitatea literară” două volume; un prim volum – *Întâlnire cu eroi din literatură și teatru*” de Alice Voinescu: „Acest act de restituire este cu atât mai util cu cât editorul n-a precupețit nici un efort în identificarea aspectelor importante legate de activitatea autoarei, schițând în note istoria fiecărui articol, studiu sau eseu, și furnizând o sumă de noi informații bio-bibliografice obținute prin bunăvoința familiei. Licențiată în filosofie, dar preocupată în egală măsură de literatură și de teatru, Alice Voinescu a scris eseuri, ca și articole ocazionale, a ținut cursuri și conferințe (majoritatea păstrate doar în memoria ascultătorilor de odinioară), cu un ecou destul de mare, se pare, în epocă, deși consemnate zgârcit în istoriile literare. G. Călinescu îi acordă două rânduri, pentru cartea despre Montaigne, iar E. Lovinescu și Al. Piru o omit. Urmele eseistei nu sunt mai adânci nici în cronicile literare ale vremii. Dan Grigorescu a trebuit să recurgă la rubricile de note ale ziarelor și revistelor pentru a descoperi reacțiile de moment ale comentatorilor. Ca și în alte cazuri, tradiția orală și tradiția scrisă au mers separat: numai cu greutate ne putem imagina astăzi, apelând la ultima, bogăția de impresii pe care a conservat-o cea dintâi. Am parcurs cele peste șapte sute de pagini ale ediției cu interes și curiozitate. Doar puține lucruri îmi erau știute. Trei trăsături par izbitoare la lectură. Întâia este orientarea aș zice filosofică și general culturală a eseurilor. Unghiul este rareori strict literar.

Autoarea iubea ideile generale. A doua constă în aerul superior didactic și chiar de popularizare. Se simte vocația profesorului și a conferențiarului, care își încânta auditoriul. Alice Voinescu era un eminent vorbitor și textele ei au o înfățișare orală care și-a pierdut, în scris, ceva din probabilul farmec originar. În sfârșit, esența multor eseuri este lirică, vibrând de entuziasm pentru subiectul ales. Alice Voinescu e atrasă, explicabil, în aceste condiții, de autori și de opere consacrate. Cronicile dramatice sunt mult mai șovăielnice, și orientate de un spirit conservator, decât eseurile despre clasici. Ineditele *Întâlniri cu eroii tragici* din anii 1960-1961 dau, cu adevărat, măsura nobleții stilului autoarei, pătrunse cum sunt de un duh grav și patetic. Formula lor e însă artificială. Agamemnon, Clytemnestra sau Oreste sunt puși să vorbească, să dialogheze sau sunt ‘intervievați’ de autoare. Nu sunt sigur că efortul editorului va fi răsplătit cum s-ar cuveni. Impresia produsă de eseurile Alicei Voinescu e amestecată. E probabil că gusturile noastre n-o vor ‘selecta’ decât în parte. *Întâlnire cu eroi din literatură și teatru* are un aer de arhivă sentimentală. ‘Actualitatea’ eseistei ne pune unele probleme”; cel de-al doilea volum prezentat este ediția din *Contribuții critice* a lui Felix Aderca, ediție îngrijită de Margareta Feraru: „După ediția N. Davidescu, Margareta Feraru se consacră, cu aceeași meticulozitate și seriozitate, retipăririi criticii și publicisticii lui F. Aderca (despre care scrie Z. Ornea, în ‘România literară’ din 1 septembrie 1982) . Primul volum apărut cuprinde *Mărturia unei generații*, cartea de interviuri din 1929 (redată în textul inițial și completată în note cu modificările din ediția 1967) și articolele publicate între 1914 și 1926. Volumul al doilea va conține articolele de după 1926, *Micul tratat de estetică* și restul scrierilor. Majoritatea acestora au rămas în revistele vremii și pot fi, acum, întâia oară, consultate în ordinea publicării. Meritul străngerii lor în această antologie (nu completă, ci reprezentativă), sprijinită pe informații amănunțite, vrednice de o ediție critică, n-ar mai trebui discutat, dacă el n-ar fi fost contestat de curând cu pseudo-argumentul că hârtia în acest scop consumată trebuia destinată reeditării lui Iorga și altora. Cine s-ar îndoi că publicistica lui Iorga se cade antologată? Ceea ce surprinde neplăcut într-o asemenea afirmație este discriminarea implicită. Reeditarea scriitorilor vechi e și o problemă de editor, nu numai una de editură. Faptul că N. Davidescu și F. Aderca și-au găsit în Margareta Feraru un editor priceput și harnic, iar publicistica (de altfel, uriașă) a lui N. Iorga încă nu și-a aflat mucenicul nu constituie un motiv de amânare a primilor doi până când va apărea cel de al treilea. Oricât am dori ca retipărirea clasicii să urmeze un plan inteligent și de mare perspectivă, nu putem evita ca gustul ori competența unor editori (tot mai rari, de altfel!) să producă abateri de la opera ideală, în ordinea importanței, de restituire. Discriminarea la care mă refer e cu atât mai greu de acceptat, cu cât F. Aderca a fost un publicist și un critic remarcabil, o prezență foarte vie în multe din disputele literare ale anilor 1914 – 1946, susținător, în

plus, al unora din punctele de vedere cele mai avansate în receptarea noii noastre literaturi. Lucru vădit și de parcurgerea zecilor de articole (multe, polemice) strânse în acest volum, despre care voi spune în continuare câteva cuvinte. (Las la o parte interviurile din *Mărturia unei generații*, care mi se par mai puțin interesante, în parte și din cauza unei metode hibride, care nu îngăduie totdeauna separarea răspunsurilor celor chestionați de părerile și comentariile, unele ulterioare, ale lui F. Aderca). Cea mai de seamă contribuție a publicistului se leagă de impunerea noii poezii, fie aceasta simbolistă, pe la 1914, fie modernistă sau avangardistă. îndată după primul război. Alături de B. Fundoianu și de alți câțiva poeți, F. Aderca s-a aflat cu un pas înaintea criticilor profesioniști (chiar și a lui E. Lovinescu) în înțelegerea reformării limbajului poetic. Unele din judecățile lui de valoare sînt uimitoare. Se știe că volumul *Plumb* al lui G. Bacovia n-a stărnit aproape nici un ecou la apariție și chiar mai târziu autorul a fost privit cu circumspecție. Abia după 1930 și, îndeosebi, în ultimele două decenii, și-a făcut loc ideea că Bacovia e un mare poet. E. Lovinescu îl bănuia, prin 1920, de artificiu fără artă, iar în *Istoria* din 1941 G. Călinescu vedea încă în el un pastisor al simbolismului francez. Laconicul articol publicat de F. Aderca în 1916 în *Noua revistă română* este, sub acest raport, extraordinar. Autorul i se pare ‘alături, numai la doi pași, de cea mai mare poezie’. Caracterizările sunt memorabile: ‘bucățile par niște fâșii tăiate capricios dintr-o mătase plumburie, care în mintea poetului se desfășură, probabil, fără sfârșire’ sau: ‘e o sinceritate moale, existând în toate fibrele’. Aspectul monocord, simbolismul melodios, obsesia morții sunt semnalate. E semnificativ și faptul că F. Aderca se oprește, oarecum stingherit, în fața ‘întrebuintării unor adjective pur senzaționale’, care ar strica muzica de ansamblu, și dă ca exemplu poezia *În grădină* (‘Și frunzele cad ca un sinistru semn’, ‘Pe când discordant și înfiorător’). Nu știam articolul lui F. Aderca atunci când, tocmai pe aceste două adjective senzaționale, mi-am bazat încercarea de demonstrație a existenței, în lăuntrul simbolismului, a unei orientări lirice care nu prețuiește armonicul, ci discordantul. F. Aderca nu avea, în 1916, perspectiva necesară spre a distinge originalitatea lui Bacovia, probabil singurul simbolist care ilustra la noi cea de a doua orientare. Extrem de instructive sunt polemicile purtate de F. Aderca, pe tema noii poezii, cu critica tradițională și cu G. Ibrăileanu îndeosebi. În 1922, G. Ibrăileanu declara în *Poezia nouă* că, deși n-a luat poziție contra ei, nu s-a numărat totuși printre ‘crainicii’ ei și, repetând argumentul clasic al lui Măiorescu, obiecta sprijinitorilor acestei poezii faptul de a fi ei înșiși poeți (și încă noi): ‘Poeții noi e foarte natural să creadă că adevărata poezie începe cu ei. E banală constatarea că un poet numai rar poate înțelege poezia altui poet, care face parte din altă familie sufletească, și de aceea nimeni nu este mai puțin chemat să judece altă poezie decât un poet. În cazul nostru, cei mai puțin calificați să compare poezia nouă cu cea veche sunt poeții, noi ca și vechi. Poetul vechi

vede o aberație în poezia celui nou, iar cel nou vede exact același lucru în poezia celui vechi. Orice istorie literară, verifică acest adevăr'. Așa o fi, dar nu e mai puțin adevărat că poeții respinși de G. Ibrăileanu și promovați de F. Aderca s-au dovedit a fi marii noștri poeți moderni. La trecerea timpului, obiecțiile făcute de G. Ibrăileanu poeților din generația Arghezi-Vinea-Barbu ni se par complet greșite și inutil tendențioase. Cum să nu tresari citind astfel de rînduri: 'E natural ca poezia noastră «nouă» să fie, în bună parte, o anexă a celei franceze și să nu aibă nici o legătură cu literatura română?' sau când Ibrăileanu reproșează lipsa de 'caracter specific național' aceleiași poezii? F. Aderca avea dreptate să retorcheze: 'Nu se poate confunda simbolismul român cu imitația literaturii franceze și nici nu se poate osândi influența reală a simbolismului francez, prin cele două coloane de scriitori, după care, în istoria literaturii române, cei neinfluențați ar fi cel mai talentați. Nu influența literaturii apusene (e doar un adevăr banal!) a determinat talentul scriitorilor, ci forța temperamentului lor artistic, care n-a fost copleșit, ci și-a asimilat, transformând-o în proprie substanță, această influență [...] Romantismul a trecut peste toată Europa; și nu toți scriitorii europeni au sucombat [...] Aplicînd legea d-lui Ibrăileanu [...] ar urma ca scriitorii fără vlagă (și recunoscuți ca atare de critica «specific națională») să se ferească doar de influențe străine, ca valoarea lor națională, și deci estetică, să bată la o valută nebănută, ba să întrecă pe Eminescu, Coșbuc, Caragiale, acești trei mari creatori de artă, care sunt în literatura română trei continente diferite și ale căror frunți au fost luminate în anumite clipe, în zodia vremii lor, de luceafărul culturii europene'. În același pasaj din *Mic tratat de estetică* (unde sunt reformulate păreri din articolele anilor 1920 -1924), F. Aderca condamnă și eroarea de a limita simbolismul la senzație, la lipsa sentimentului și concepției, și afirmă că Rimbaud, Verlaine și ceilalți au suferit, din contra, de un exces de sentimente, iar Mallarmé a fost proclamat chiar poetul fanion al liricii de idei. '...S-a crezut că simbolismul este doar poezia subconștientului, a maladivului, a sonorității; iar linia, lumina, culoarea în poezie sunt privite ca o reacțiune împotriva acestui curent'. Aici este vizat E. Lovinescu. F. Aderca demonstrează că simbolismul este mult mai complet decât atât și încheie justificând ceea ce, în epocă, trecea drept obscuritate (nouă, azi, nu ni se mai par deloc obscure versurile lui Bacovia sau D. Anghel): 'Cu armurile grele ale vechei arte poetice pe sine, d. Ibrăileanu admite «obscuritatea reală», aceea care reiese din mijlocia puțință de înțelegere [...] D. Ibrăileanu nu admite însă cu nici un chip obscuritatea voită, care e – după domnia-sa – «o șarlatanie, un fapt care interesează mai mult etica decât estetica literară». Dar obscuritatea voită e tot atât de nevinovată – sau vinovată! — ca și cealaltă, reală, întrucât poezia e voită. Nimeni nu e silit să grăiască în stihuri, în ritm, sau să gândească poetic, și dacă n-am fi voit să articulăm, am fi urlat și azi ca fiarele'. Prin astfel de pătrunzătoare constatări, F. Aderca pregătea terenul pentru lirica modernă,

pentru ‘dificultatea’ lui Barbu, Arghezi și Blaga, pentru reformele suprarrealiștilor. Nu încapă nici o îndoială că estetica ‘veche’ a unora dintre contemporani încerca (din fericire, fără succes) să amâne schimbarea la față a poeziei românești. Publicistica, plină de vervă, caustică și sclipitoare, a lui F. Aderca mergea în sensul noului și e greu de închipuit azi cum ar fi arătat literatura modernă interbelică dacă n-ar fi existat, în epocă, minți treze și luminate ca a autorului *Micului tratat de estetică*”. ■ Un articol interesant semnează Laurențiu Ulici ajuns, cu rubrica „Prima verba” la debutul cu numărul 1000, în 12 ani, prilej pentru un bilanț: „Mărturisesc că, deși am scris puțin despre cărțile lor de după debut, le-am urmărit devenirea, i-am citit pe mai toți la a doua, la a treia și la a zecea carte și am o idee cât de cât clară despre ce va să însemne promoția lor, promoția 70, cum o numesc eu, în destinul literelor românești. Tocmai pentru că le-am urmărit și le urmăresc evoluția pot să spun că numărul de 1000 e normal; din ei se vor alege până la urmă relativ puțini, pentru că timpul cerne necruțător, dar important este că se vor alege; legea numerelor mari funcționează și în domeniul atât de grațios și inefabil al literaturii și din ea deducem că șansa de apariție a marilor scriitori e direct proporțională cu numărul autorilor de literatură. ...de autori. Da. Însă câți scriitori? Însă câți scriitori importanți? Însă câtă mare literatură? Acestea sunt, într-adevăr, întrebări la care merită să răspundem (mă îndoiesc că am putea s-o facem) cât să ne gândim ceva mai mult de o clipă, adică să medităm. Introducerea cu un deceniu în urmă a concursurilor pentru debut a urmărit, principial, două ținte: să favorizeze, prin selecție competentă și parcimonie a lansării, ivirea publică a talentelor promițătoare și să limiteze accesul grafomaniei și al mediocrității fără cusur. Ținte, cum se vede, complementare, numai că socoteala de acasă nu s-a potrivit cu cea din târg și, în ciuda filtrului aparent sever pe care l-a adus cu sine instituirea concursurilor, cele două ținte n-au prea fost atinse, în sensul că nu toți cei ce meritau să-și vadă numele pe o carte au reușit să-l vadă la timp și nici ceilalți, refuzații de drept, nu au fost întotdeauna în situația de a fi refuzați și de fapt. Explicații se pot da suficiente, ba chiar și convingătoare, dar cea mai serioasă e una de bun simț: o carte de debut este, de regulă, doar un embrion în care numai cu multă, foarte multă, intuiție (de tip divinatoriu) poți să descoperi făptura ce va fi să fie”. ■ La rubrica dedicată cărții de poezie, Dumitru Radu Popa recenzează volumul *Unul cu altul* de Coman Șova, iar la publicistică, Mircea Iorgulescu scrie despre *Cestiuni secundare – chestiuni principale*, cartea de publicistică a lui Mihai Sin. ■ O amplă cronică (*Îndârjirile filosofului*) a *Jurnalului de la Păltiniș* al lui Gabriel Liiceanu scrie Eugen Simion la rubrica „Opinii”: „*Jurnalul de la Păltiniș* este o carte neobișnuită. O citesc fără s-o las din mână și constat că spiritul meu este o dată fascinat și altă dată îndârjit, iritat, provocat, din nou sedus, fascinat de ceea ce spune filosoful... Gabriel Liiceanu a stat în mai multe rânduri de vorbă cu C. Noica la Păltiniș (între 1977 – 1981) și a consemnat

unele din reflecțiile maestrului său spiritual. Elevul, el însuși autor reputat, traducător și comentator al lui Platon și Heidegger, își asumă cu liniște rolul de a rămîne în planul doi. Rol de ‘victimă fericită’ în preajma unui mare spirit. Îl disprețuiește, cu toate acestea pe Eckermann, socotindu-l expresia desăvârșită a platurii (‘un partener fără destin la o aventură la care nu știe să asiste decât decent’, ‘un documentarist’...). O fi așa, dar fără Eckermann, spiritul fără destin, multe din ideile lui Goethe n-ar fi ajuns până la noi. ‘Victima fericită’ dă dovadă de îndârjire... Dar mai neînduplecat este C. Noica pe care ucenicul său îl numește ‘un naiv eficace’, un spirit cuprins mereu de ‘febrilitatea ctitoriei’... Ctitorul are însă, înainte de orice, o mare poftă de a cârți. Din filosofie el nu recunoaște decât trei nume, la drept vorbind două: Platon și Hegel. Pe Heidegger îl acceptă numai în parte. Nu-l iartă, între altele, pentru faptul că este un pustietor în filosofie și pune mare preț pe Nietzsche, un filosof al paradoxului. Și apoi, ‘ce respect poți avea pentru un om care desființează totul și care, la urmă, te îndeamnă să-l citești doar pe el și pe presocratici? Și încă ceva: este în Heidegger un lucru teribil de suspect: nu poate fi povestit’... Noica se roagă, apoi, pentru iertarea lui Heidegger, îi găsește mari merite și tună și fulgeră împotriva scepticilor. Filosofii de profesie vor fi, nu mă îndoiesc, intrigați de propozițiile pustnicului de la Păltiniș, le întoarce pe toate părțile și-i vor scoate pe nas, cum și el face cu umilință dar fără sfială, toate contradicțiile. Și câte nu sunt!... Gabriel Liiceanu semnaleză câteva. C. Noica este supărat, de pildă, că ucenicul Andrei Pleșu se lasă prins de evenimente și nu lucrează în spirit, nu trăiește cu marile categorii ale filosofiei. S-a apucat să răspundă în ‘Flacăra’ unui profesor oarecare pe o temă minoră... în loc să citească pe cei zece mari autori ai lumii și să-și antreneze zilnic spiritul (‘să sară coarda’) în vederea operei capitale... Îndârjitul filosof preconizează o etică a prudenței și zice că moartea nu-i un subiect pentru meditație... dar când are o cădere sau o ridicare de tensiune e tulburat, se duce la medic, vorbește mult, fără ordine și la urmă – zice interlocutorul său – izbucnește în plâns și fuge... Din fericire, filosoful acesta care n-are ochi decât pentru esențe și nu trăiește decât în societatea conceptelor mari își dă în petic, cum se zice, cu o vorbă proastă, țîrgoveață. Ființa lui cunoaște atunci neliniști de ordin existențial, acelea pe care filosoful nu le admite în câmpul filosofiei. Contradicții inevitabile și, într-un anumit sens, revelatorii pentru acest spirit socratic care crede că ființa umană poate fi mântuită prin cultură și că valoarea spiritului este dată de vocația lui reflexivă. Filosofez deci sunt. Iată principiul lui C. Noica, filosof al limbajului și al ființei ce locuiește în limbaj. El însuși, ca spirit filosofic, trăiește și se lasă construit de un limbaj de o remarcabilă pregnanță. O altă (și foarte fericită, creatoare) contradicție, căci optând pentru o cultură a conceptelor, C. Noica folosește un limbaj plin de toate aromele ambiguității. Filosoful așa de iritat de zeflemeaua lui I. L. Caragiale și, în fond, foarte puțin amator de policromia

ambianței noastre literare, nu evită să utilizeze limbajul figurat și să sucească de mai multe ori cuvintele în frază. E un spirit superior eseistic, tăios și autoritar, hotărât să încerce temeinicia lumii prin (și în funcție de) ideea lui, de bănuțul pe care l-a obținut printr-un lung efort de lectură meditată. A trecut prin multe în viață, dar nu-i dezamăgit. Încercările vieții au stimulat în el hotărârea de a trăi în spirit, numai în spirit. Are înțelegere, dar n-are îngăduință pentru fratele nostru porcul, adică trupul. Să-i dăm ce trebuie ca să ne lase în pace... Când unul dintre ucenici zice că filosofia nu poate face abstracție de existența lui (inclusiv de bucuriile și mizeriile trupului), filosoful protestează în modul lui cordial și patetic, ceartă cu vorbe aspre și duioase pe rătăcitul ucenic și, la urmă, îl pune să taie lemne. Tot astfel procedează și cu un eminent și cam leneș logician. Îl trimite să rețeze copaci, după care telegrafiază lui Geo Bogza, admirator al logicianului. Astfel de amănunte sunt simpatice și arată o fire complexă, un om profund și ingenios, cum și este, în fond, C. Noica, decis să zguduie inerțiile, aplecarea spre zeflema. Două lucruri mă intrigă (mă îndârjesc), la drept vorbind, în acest extraordinar jurnal. Inapetența marelui filosof pentru suferință și furia lui necritică împotriva disciplinelor din orizontul judecății, în speță a criticii literare. Problema din urmă am discutat-o și altădată și, regăsind-o în acest jurnal, constat că Noica nu și-a modificat în nici un fel reaua lui impresie despre judecătorii culturii, căci iată ce distincție face el: 'Cel mai greu, în cultură, este să ajungi la concept, și doar opera câtorva mari a atins, în istoria culturii, treapta conceptului. Judecata, în schimb, este la îndemâna oricui. În cultură, ea dă tot ce e critic și critică. Uneori, judecata poate atinge formele cele mai înalte, poate atinge de pildă nivelul Călinescu, dar tot judecată rămâne. În filosofie, moraliștii francezi, Nietzsche, Cioran, rămân toți la nivelul judecății, chiar dacă e vorba de o judecată grandioasă. Or, în cultură, totul e să nu rămâi la nivelul judecății, ci să faci saltul în *synlogismos*, în judecata înlănțuită, discursivă și constructivă, în formele ei reușite, cultura este silogism, raționament, și în cele mai reușite, silogism ridicat la idee unică, concept. Heidegger, de pildă, nu a ajuns la concept, dar ce splendid silogism este în el! [...] Nu mă interesează judecata care rămâne la nivelul judecății'. Andrei Pleșu încearcă să-și justifice vocația critică în chiar cuprinsul acestui jurnal, inutil însă, C. Noica rămâne la ideea lui că nimic sublim (sublim în ordinea spiritului) nu iese acolo unde nu pătrunde filosofia ca să scoată faptele din ordinea lor firească și să le mute în planul conceptelor... Recitindu-l, mi-am adus aminte de mânia lui Ion Barbu împotriva poeziei leneșe și de opțiunea pentru o poezie de conceptualizare a simbolurilor. Întrebarea este, în ce privește critica artistică, dacă ea este condamnată să rămână, cum crede C. Noica, la treapta judecății și n-are niciodată acces la judecata înlănțuită, la *synlogismos*. Îmi vine să zic că da, critica superioară depășește adesea planul judecății, devine o re-creație. cum se întâmplă și cu filosofia care nu face decât să pună ordine în lume și să împace

spiritul cu ceea ce este în afara lui. Dar la ce folos să aduc dovezi în acest sens dacă filosoful nu s-a lăsat convins de cei două sute de ani de critică literară? C. Noica ignoră, apoi, că discursul critic este un limbaj și că limbajul operează cu un număr de concepte care, și ele, pot sugera o închidere ce deschide, o cuprindere și o eliberare... și apoi ideile nu vin la noi în stare pură și nici nu sunt trimise de noi în lume în stare pură: vin și se duc prin intermediul unui limbaj care poate să le dea o destinație imprevizibilă. Soarta judecăților de valoare, ca și aceea a conceptelor, depinde în mare măsură de limbajul lor. Să mai spun că ideile (conceptele) se învechesc pe măsură ce devin bunuri publice, dar creația lor (fantezia ce le pune în mișcare, limbajul care le dă o corporalitate) îmbătrânește mai greu? [...] Dar să revin la *Jurnalul de la Păltiniș* și la filosoful care n-acceptă suferința în casa filosofiei. El și-a construit o etică a dinamismului cultural și, în interiorul ei, durerea și moartea n-au nici un rol. Asta vine oarecum în contradicție cu alt principiu al filosofului și anume acela că el pune accentul, în tot ceea ce gândește și scrie, pe individual. Temeiurile lui sunt temeierile individului și, chiar în cultură, el mizează pe ceea ce este particular și ireductibil. Nu vrea să fie un spirit planetar, ci un spirit idiomatic, un om al tribului, purtător de arhei... Dar nici în această ipostază n-acceptă tema morții. Argumentele filosofului sunt reconfortante, dar nesatisfăcătoare. A nu pune în discuție o problemă nu înseamnă deloc că ea nu există. Iar în cazul de față, problema nu așteaptă deloc confirmarea filosofiei... Încerc să-l fixează pe C. Noica într-o categorie a spiritului românesc. Nu-i găsesc locul printre marii elegiaci ai istoriei noastre, spiritele acelea înalte care, de la cronicari la Lucian Blaga, au melancolizat sufletul românesc. Locul lui ar putea fi printre marii cântători, pamfletarii care au râs de mărunta istorie. Da, dar aceia erau niște spirite pustii și pustiitoare, iar filosoful retras în bunăvoința singurătății de la Păltiniș este un spirit activ, un meliorist, un antrenor și un constructor plin de proiecte. C. Noica vine, în fond, în tradiția lui Daniil Sihuștru, este un pustnic care vrea să pună ordine în lume și în cultură, nedându-și seama în ce sofism teribil a căzut. El iubește mult și nu iartă nimic. Ceartă pe cei care bat la ușa chiliei lui și-i ceartă și mai tare pe cei care nu-i bat. L-am invitat cu doi ani în urmă la Cercul de critică și a debutat prin a spune studenților care se uitau la el ca la un profet: am venit ca să vă cert, am venit ca să vă avertizez să nu deveniți ființe pentru devenire. Acum este supărat pe lumea care se 'anglo-saxonalizează' în chip iresponsabil, pe Germania care a optat pentru unt și nu pentru cultură, pe spiritul, în fine, formalist și formalizator care triumfă în societatea de azi. Foucault, filosofii mai noi, logicienii? Expresii ale unui detestabil mandarinism, alexandrinism... Înapoi, deci, la Platon, trecând prin Hegel. Înapoi la textele prime, la rădăcina ideilor. Cultura nu progresează decât prin aceste întoarceri... Ce să mai zici de toate astea? Că marele filosof reînvie, la sfârșitul secolului al XX-lea, mitul sihastrului și că, din pustietatea lui, vrea să creeze o cultură de performanță. A

colindat țara să afle pe cei 22 de tineri geniali, a pledat să transforme Sibiul într-o 'Jena a României', a hărțuit pe toți editorii români să reproducă manuscrisele lui Eminescu... N-a reușit nimic în acest plan, dar nu s-a resemnat, pentru că el, ca și prietenul său Eliade, crede în utopia culturii și n-are nici o aptitudine pentru resemnare, cum știm că zice cineva. A scris, în acest timp, un număr de cărți fundamentale și, acum în urmă, s-a lăsat tras de limbă de unul din ucenicii lui... Este un spirit pașoptist la sfârșitul unui secol care a lepădat de mult mitul individualității. C. Noica n-a încetat însă să creadă în utopia performanței și a perfecțiunii și fabrică mereu proiecte care să scoată pe tineri din discotecă și să-i aducă în bibliotecă. Nu știi dacă *Jurnalul de la Păltiniș* va reuși să-i convingă, dar un fapt este sigur: jurnalul a reușit să creeze un personaj memorabil. Unul inconfortabil, care nu te lasă să petreci altminteri decât cu conceptele de gât”.

● [„**Tribuna**”, nr. 45] Sub genericul „Antologia Marii Uniri”, Nicolae Preliceanu publică, pe prima pagină, poezia *Pentru eternitate*. ■ La „Semnele lecturii”, Ion Vlad publică partea a doua a cronicii consacrate *Dicționarului personajelor lui Dostoievski* al lui Valeriu Cristea. ■ Mircea Muthu recenzază culegerea de articole a lui Zaharia Sângeorzan, *Anotimpurile criticii*. ■ Gheorghe Glodeanu scrie despre romanul *Placebo* al lui Mircea Săndulescu, remarcat pentru „modernitatea lui compozițională cât și prin extraordinara vervă a limbajului”.

11 noiembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 46] Mircea Horia Simionescu publică un scurt text descriptiv, *Fereastra luminată*, ce deschide numărul alături de articolul lui Mihnea Gheorghiu, *O societate inseparabilă de știință*. ■ Sub genericul „Vocația noastră pentru pace”, Al. Piru semnează un articol, *În poezie, din cronici străvechi*, iar Nicolae Țic e prezent cu un altul, *Înțelepciunea trebuie să triumfe*. ■ În paginile dedicate relației Tineret – Cultură, pe lângă câteva articole pline de platitudini ideologice (semnate de Mihai Stoian, Constantin Schifirneț, Dumitru Nicu, Ion Zamfirescu), câteva spicuri din *Herald Tribune* la rubrica „Condiția tineretului în lume” semnaleză *Carențele pregătirii științifice în școala americană*.

● [„**Flacăra**”, nr. 45] George Arion consemnează un interviu cu Vasile Rebreanu, la finalul căruia scriitorul simte nevoia să facă trimitere și la aspecte de natură ideologică: „Aș dori să spun că am scris câteva articole despre ideile din Cuvântarea excepțională a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, rostită la Consfătuirea de la Mangalia. Acolo, și cu acel prilej, au fost abordate cu strălucire probleme ale scrisului. E nevoie – e convingerea mea intimă – de eroi model, mai ales e nevoie pentru noile generații. Trebuie să scriem cărți despre marii luptători cu spada și despre marii atleți ai spiritului, cei ce au revoluționat gândirea și lumea, societate. Contemporanul

nostru, eroul faptelor de fiecare zi, ruda, vecinul, colegul nostru. Fără grandoa-re și fals patetism! Fiindcă, iată, mi se pare tot atât de eroică viața simplă, me-reu aceeași, a unei femei, să zicem, care zi de zi, își exercită profesiunea, își face exemplar datoria, își crește copii, are grijă de mușcata din fereastra casei și de mușcata din sufletul ei și a celor din jur; e o viață mai puțin spectaculoa-să, dar nu mai puțin eroică decât a acelor temerari singuratici care au ajuns la Polul Nord, ea este tot atât de temerară și eroică ca a celor care au escaladat Everestul sau au traversat deșertul”. ■ Nichita Stănescu publică poemul *Piatra moale*. ■ Mihai Beniuc semnează poemul *Omul ferice*, irelevant din punct de vedere poetic, dar însoțind „gestul nobil” de a dona o parte din biblioteca per-sonală Bibliotecii „Timotei Cipariu” din Blaj. ■ Tania Radu recenzează roma-nul lui Eugen Uricariu, *Memoria*, „în egală măsură un roman istoric construit pe juste, sensibile intuiții ale ‘culorii’ de epocă, o admirabilă galerie de perso-naje (portretele trimit spre o ascendență slaviciană, deși autorul este ardelean numai prin adopțiune), o proză cu vădită aplecare pentru sugestia de atmosfe-ră, pentru anexarea din mers a elementului bizar, plurisemnificativ...”. Adrian Dohotaru recenzează cartea de poezie *Unul cu altul* de Coman Șova. ■ L. Kalustian scrie, la rubrica „Simple note”, despre Felix Aderca, „o conștiință intelectuală senină și o onestitate de cuget și de comportament cu desăvârșire pilduitoare”. ■ Petre Stoica publică, la „Roza vânturilor”, câteva traduceri din poemele lui Viaceslav Kuprianov.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 45] Eugen Barbu începe un arti-col polemic, *Una vorbim, alta fumăm*, scris ca reacție la *Scrisoarea* deschisă a Gabrielei Negreanu, publicată în numărul anterior: „M-am întrebat de la în-ceput de unde atâta grijă pentru poezii pe care ne-am permis să-i recenzăm în acest loc și mi-am adus aminte că, menajând-o în calitatea domniei sale de re-dactor de carte la Editura ‘Albatros’, nu i-am citat numele ce garanta pe ultima pagină a celor mai multe volume calitatea celor publicate. Nici acum nu o bănuiesc că ‘scrisoarea deschisă’ trimisă mie nu ar fi decât o pledoarie ‘pro domo’, așadar să luăm rândurile publicate în ‘Săptămâna’ numai ca pe o intervenție dezinteresată a unei poete – d-sa e autoarea a două volume de versuri, dacă știu bine, pentru a ne face o idee despre ‘garanțiile sigure’ pe care le prezintă Gabriela Negreanu ca judecător liric al altora (dar asta e o altă chestiune) – silită de împrejurări să facă spate unor colegi aflați în dificultate din pricina noastră... [...] Pentru a observa că se scrie în România și poezie proastă, câteodată nocivă (dar asta nu e treaba mea!), nu e nevoie de nici o autorizație, așa încât nu înțeleg de ce G.N. vede în mine un inchi-zitor, un om care ‘nu argumentează’ de ce cutare poezie este ridicolă și mai ales de ce ‘interzice publicarea unei stfel de poezii’? Mă aflu din nou în fața unui stil de a polemiza, să mă ierte G.N., lipsit de cavalerism! Dacă mă întreb de ce se publică niște versuri rizibile nu însemnăa nicidecum că refuz dreptul la tipar unor oameni care, iată, cum recunoaște și G.N., scriu niște rânduri și lucruri

notabile. Probabil că scoaterea în relief a unor pasaje din unele poeme publicate de 'Albatros' jenează prin lipsa de gust și competență a responsabilului de carte. Gabriela Negreanu, care pe alții îi refuză pentru că scriu 'tradiționalist', ca să mă opresc aici, mereu amânați la tipar (vezi cazul poetului Dumitru Stancu și al altora). Vreau s-o asigur pe interlocutoarea mea că 'nu am stârpit nici un poet în fașă', dimpotrivă, am promovat pe unii mereu împiedicați să scrie de către cei care au devenit peste noapte 'moderniști', trădând aceeași lipsă crasă de înzestrare lirică și care sunt luați în brațe numai pentru că bat câmpii, asta negarantând nici un fel de 'modernitate'. Nu-mi plac impostorii, dragă Gabriela Negreanu, și, mai ales, nu-mi plac manevrele celor ce vor să distrugă poezia română care e o poezie mare dintotdeauna! 'La bêtise n'est pas mon fort', cum spunea Valéry, căruia G.N. i-a dedicat un foarte interesant studiu.'" ■ Din nou, Viorel Dinescu este prezent în paginile revistei, cu un grupaj de patru poeme.

• [„Cronica”, nr. 45] La „Cronica edițiilor”, Cristian Livescu scrie despre poezia lui Ion Pillat, plecând de la volumul *Poezii, 1906 – 1918*, ediție îngrijită de Cornelia Pillat. ■ Sub titlul *Viața frazei*, Ioan Holban semnează o cronică a volumului lui Radu Cosașu, *Ficționarii*, „mărturia tulburătoare a vitalității și ascezei omului întru nașterea scriitorului”. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie semnate de Ion Chiriac și de Constantin Dracsin. ■ Zaharia Sângeorzan publică eseu *Ierarhia de valori*, glosând pe ideea necesității unei scări de valori în critica și istoria literară românească: „Mai mult ca oricând, necesitatea unei ierarhii de valori devine azi aerul în care respiră, trăiesc, se înfățișează, indiferent de spațiu, de forma de expresie, judecățile critice, răsfrângeri ale conștiinței estetice și istorice, toate vorbind de o evoluție, de o vârstă a literaturii actuale, fără o exactă diagramă a ei, valorile se rătăcesc în analize întemeiate pe criterii arbitrare, întrețin falsă impresie că în fiecare poem sau roman o capodoperă își schimbă eternitatea când, de fapt, e numai o jalnică lamentare a mediocrității. Literatura română de azi are nevoie de reevaluări, examene cu caracter de retrospectivă, de bilanț, dar nu formal, ci lucid, recuperând ceea ce a rezistat timpului ca artă, ceea ce a rămas să asigure permanența specificului național, cota cea mai ridicată a valorilor. Procese sistematice de revalorificare critică sunt mai mult decât necesare în acest moment. Veleitarii ar fi repede scoși din circuit, ca pseudocreatori, iar textele lor ar intra mai repede în anonim. Câți poeți de azi, mai ales tineri, ar trece bariera unor analize în care valoarea, noutatea, față de întreaga evoluție a literaturii române și străine ar fi oglinda în care i-am privi și judeca? Sau câți din romancierii astăzi ar ieși cu bine din competiția cu clasicii dacă i-am interoga în numele ideii de construcție epică, de estetică a personajului, de analiză morală și psihologică, de efectivă creație originală? În spațiul criticii, istoriei literare, teoriei literare, ierarhia este și ea posibilă fiindcă și aici criteriile ierarhiilor trebuie să fie aplicate cu cea mai mare obiectivitate. Cine să le facă? Cine își asumă riscul? Cine este

disponibil să polemizeze? Cine își acordă șansa de a neliniști cu adevărat spiritul critic într-un proces ca acesta, vital, așteptat, absolut necesar? Critica de azi, fără o scară de valori fundamentale, renunțând să mai asculte de sirenele unei ierarhii oarbe, nefuncționale, cu ochii deschiși la mituri efemere, de o zi sau de un anotimp, fără o conștiință a existenței lor în spațiu și în timp, nu-și justifică destinul și nici vocația”.

● [„**Orizont**”, nr. 45] Adrian Dinu Rachieru recenzează volumul de publicistică al lui Ion Lăncrăjan, *Vocația constructivă*, „mărturia unui om al condeului, angajat cu întreaga-i ființă la temperatura actualității”. ■ Corneliu Nistor scrie despre cartea lui Valeriu Cristea, *Dicționarul personajelor lui Dostoevski*. ■ Paginile de literatură includ grupaje de poezie semnate de Corina Victoria Sein, Doru Eugen Popin, Cedomir Milenovici, Ștefan Doncea, precum și o proză a lui Florin Bănescu.

● [„**Ateneu**”, nr. 11] Revista apare, ca de obicei, împreună cu nr. 11 al „Caietelor botoșănene”, în care, printre altele, Emanoil Marcu publică o cronică a romanului *Placebo* al lui Mircea Săndulescu: „*Placebo* se vrea – în mod declarat – un roman despre ratare; pentru că e una din marile teme ale vieții, trebuia să fie – ratarea – și una din temele marii literaturi. Scriitorul o știe, și își face din asta un punct de plecare al demersului său – iată ceva ce vorbește despre conștiința profesională (conturată și fermă de pe acum) cât și despre ambiția acestui autor. [...] Romanul nu e lipsit de o desfășurare epică și s-ar putea, la o adică, povesti, dar bric-à-brac-ul acestor existențe în derivă pare a fi relevant mai ales sub aspectul insignifianței lor. Dacă autorul reușește totuși să extragă un sens (sau să propună unul) e meritul său; întreprinderea e însă dificilă și ascunde capcane, astfel că mediocritatea și deruta destinelor se transferă cumva și la nivelul textului: de aceea, poate, o anume trivialitate (vezi motivul vitrinei), gustul pentru adevărurile banale și sfâșietoare de romanță, pentru filosofii de cabaret, slăbiciunea pentru ideile care ‘se poartă’, vag provocatoare și preluate uneori la a treia mână (apologia lenei, de pildă), în fine o înclinație pentru melodramă și sensiblerie care străpezește mai multe pagini. Argumentul că și în viață e la fel ne-ar întrista venind din partea autorului. [...] La întrebările pe care le pune, romanul nu dă răspunsuri categorice și nici nu putea să dea: ‘lumea operei este stranie deoarece literatura o reprezintă ca pe o întrebare și niciodată în definitiv ca pe un răspuns’. Înțelegem însă că într-un anume fel (fie chiar secret) orice ratare ar trebui să fie fertilă. La fel va fi gândit și scriitorul, lăsând să planeze spectrul ratării nu numai asupra personajelor sale dar și deasupra propriei lucrări”. ■ La rubrica „Poesis”, Ovidiu Genaru publică un grupaj de opt poezii. ■ La rubrica „Dezbateri despre proză”, sub titlul *Doi vânători pentru aceeași pradă*, Ioan Holban analizează câteva aspecte legate de personaj, construcție, pactul verosimilității exemplificând prin proze ca *Viața ca o pradă* a lui Marin Preda, *Leul albastru* a lui D.R. Popescu, *Părul Berenicei* al lui Radu Petrescu, *Ucenicul*

neascultător de George Bălăiță, *Mierea* lui Eugen Uricariu, *Acte originale / Copii legalizate* de Gheorghe Crăciun și *Luxul melancoliei* de Stelian Tănase: „Istoria romanului românesc contemporan se confundă cu istoria personajului său, în al cărui profil se poate recunoaște totdeauna chipul autorului; este aici nu atât un alt ‘narcisism’ al scriitorului, cât nevoia acută de a ‘experimenta’ el însuși realul: în această semnificație a prezenței prozatorului în textura propriei opere trebuie căutată cealaltă explicație a interesului cititorilor de azi pentru roman: cunoscând personajul, el re-cunoaște scriitorul, descoperindu-și astfel propriul chip în oglinda textului”. ■ La rubrica „Cronica tardivă”, Constantin Crișan semnează un studiu *Revolta sclavilor sau „apa ce se urcă”*, propunând o lectură nouă a romanului lui Nicolae Breban, *În absența stăpânilor*: „Forța autorului stă în chiar această luciditate estetică debordantă; de a transmite cititorului halucinația că tot ce construiește în această carte stă sub semnul năruirii iminente. E ca o apă ‘ce se urcă’ dar care – nu-i așa? – nu poate crește la nesfârșit; la un moment dat, trebuie să (și) coboare, pentru a se înălța din nou (în moarte!). În lirismul tragic al acestei idei strălucește romancierul; dar sub veșmintele lui se întrezărește un filosof mișkinian, un mare ascet în haine de lucru care-și iubește semenii, nu doar ca pe niște coduri de hârtie, dar ca pe ființe ‘în carne și oase’.”. ■ La „Cronica edițiilor”, Liviu Leonte scrie despre „tânărul Lovinescu”, o cronică a ediției îngrijite de Maria Simionescu și Alexandru George din primul volum de *Opere* ale lui Eugen Lovinescu: „Studiul introductiv și notele aparțin lui Alexandru George. Deși par redactate cu o anume grabă, de unde imperfecții în formulări, repetiții, ele atestă o documentare serioasă, competență în interpretare. Studiul introductiv schițează un profil al lui Lovinescu, fericit sintetizat în formula ‘acel spirit critic în starea relativă cea mai pură’. Aparatul critic, bogat mai cu seamă la capitolul receptării *Pașilor pe nisip...*, expune pe larg toate intervențiile, cu ample citate, reținând ce se poate reține, chiar și din cartea lui Savin Bratu despre Sadoveanu. Editorul are o îndreptățită admirație pentru Lovinescu, îl apără de atacurile nedrepte din timpul vieții sau postume. Uneori el merge, totuși, nediferențiat alături de autorul *Pașilor pe nisip...*, descoperindu-și aceiași dușmani, unul din ei, Ibrăileanu, acuzat de inconsecvență fiindcă, potrivit principiilor sale ‘tendenționiste’, nu l-a condamnat pe Sadoveanu, alături de Sanielevici. Dar teza lui Sanielevici era o aberație chiar în numele ‘idealului moral’, iar Ibrăileanu, oricât ‘spirit sectar’ ar fi avut la magazinul ‘cultural, literar dar și destul de accentuat științific’ care era ‘Viața românească’ (pe altă pagină aflăm că toate revistele erau astfel de magazine, unele și mai rău), nu putea comite un elementar delict de logică. În rest, întemeiate observațiile la recenzia cam divagantă, semnată de Ibrăileanu la apariția *Pașilor pe nisip...* Editorul e bine instalat în epocă, situează opera lui Lovinescu acolo unde îi este locul, receptează cu ochii actualității, moștenirea criticului. Există premise ca volumul de *Opere* să anunțe o ediție de referință”. ■ La rubrica „Critici

foiletoniști”, Henri Zalis scrie despre Pompiliu Constantinescu. ■ La rubrica „Aperto libro”, Nicolae Manolescu publică un eseu *Pluralitatea lumii*, aplecat asupra operei lui André Malraux. ■ Constantin Ciopraga scrie despre volumul lui Ștefan Avădanei, *Eminescu și literatura engleză*: „Nu trebuie să se înțeleagă, cumva, că autorul acestui temeinic studiu ar respinge – prin compararea motivelor – orice interferențe cu fenomenul romantic englez; se cuvine însă apreciată îndrăzneala de a spune că ‘Eminescu ar fi putut fi Byron sau Coleridge, Wordsworth, Shelley sau Keats, sau cu toții la un loc’, ceea ce înseamnă că în cadrul disponibilităților creatoare eminesciene exista puțința de a se întâlni cu aceștia pe un tărâm care să-i apropie. O *Anexă* cuprinzând traduceri fragmentare, în versiunea lui Ștefan Avădanei, din scriitori englezi, de la Shakespeare până la Byron și Coleridge, vine să arate celor mai puțin inițiați în cunoașterea limbii respective, valabilitatea afirmațiilor din comentariile propriu-zise. Sute de trimiteri bibliografice, destinate să opună impresionismului de care vorbeam la început o argumentare stringentă, demonstrează că studiul *Eminescu și literatura engleză* reprezintă rodul unei munci de evidentă responsabilitate. Nu e lesne a tria și a respinge orientări care se bucurau până acum de audiență. Ștefan Avădanei o face cu discernământ critic și rigoare, motiv pentru care studiul său intră în categoria cercetărilor de reală utilitate”.

12 noiembrie

● [„*Luceafărul*”, nr. 45] Marian Vasile scrie, în articolul *Istorie literară și atitudine*, despre volumul *Concordanțe și controverse* de Pompiliu Marcea. ■ *Ficțiunea și realul* este titlul cronicii Sultanei Craia la romanul *Zigguratul* al lui Paul Eugen Banciu. ■ La „Cronica literară”, M. Ungheanu scrie despre volumul lui Al. Oprea *În căutarea lui Eminescu – gazetarul*. ■ La rubrica „Contemporanii noștri”, sunt incluse trei texte dedicate lui Ilie Purcaru, semnate de Paul Anghel (*O pagină de poezie*), Artur Silvestri (*Reporterul*) și Mihai Pelin (*O tinerețe perpetuă*). ■ La „Pseudo-cultura pe unde scurte” (XLII), Artur Silvestri scrie (în *Negații: Eminescu „un sub-Lamartine”*) despre „sforțarea” lui Virgil Ierunca „de a încurca iremediabil ierarhiile și de a nega din literatura română tot ce este esențial”, începând cu Eminescu, căruia îi neagă „universalitatea”.

13 noiembrie

● [„*Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»*”, nr. 46] George Țârnea publică un grupaj de poeme puse sub genericul „Poezia și viața”. ■ La rubrica „Atitudini, dezbateri, controverse”, Constantin Sorescu publică un text extins, *Poezia contemporană la judecata de apoi*, în care, mărturisindu-și prețuirea nemăsurată pentru mentorul său, Eugen Barbu, încearcă să îndrepte unele judecăți critice pe care acesta le făcuse în privința unor autori pe

care cronicarul îi apreciază: Horia Zilieru, Corneliu Ostahie și George Stanca: „Mi-am permis această intervenție pentru că-l prețuiesc pe Eugen Barbu, unul din cei mai de seamă scriitori ai literaturii române și unul din cei mai receptivi cititori de poezie modernă. Întâmplarea face să cunosc destul de bine ‘ultimul val’ liric. De aceea, am crezut de cuviință să aduc tabloului său câteva retușuri. De fapt, nu fac decât să-l apăr pe Eugen Barbu. În timp ce unii pun tonul său din ultimele ‘spirale’ pe seama unui regretabil conservatorism și a unei pierderi a racordului cu modernizarea continuă a poeziei, eu nu-l pun decât pe seama unei cunoașteri parțiale a ultimei poezii. Dar sentințele sale categorice pot induce cititorilor care așteaptă din parte-i argumentul autorității o imagine simplificatoare asupra unei poezii în realitate bogată și consistentă, de o reală varietate stilistică, într-un cuvânt, polifonică”. ■ La „Cronica limbajului artistic”, Cezar Tabarcea scrie despre romanul lui Horia Pătrașcu, *Cabana*: „Ceea ce este excelent în acest ‘microroman’, fără a fi neapărat și ‘cinematografic’, este dialogul. Alert, contribuind din plin la realizarea suspansului – și, în plus, reproducând fără ostentații argotice un limbaj cotidian cu care toți suntem deprinși – dialogul din *Cabana* vădește un autor cu reale înzestrări dramatice”. ■ La „Antimetafizica”, Nichita Stănescu publică un grupaj de 14 poeme.

15 noiembrie

● [„**Ramuri**”, nr. 11] Ion Pecie scrie, la rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Stăpâni și scutieri*, despre romanul *Placebo* al lui Mircea Săndulescu, recenzat cu destul de multe observații, cam în linia cronicii publicate în „România literară” de Nicolae Manolescu, chiar dacă recenzentul încearcă să se distanțeze de opinia manolesciană. ■ Ria Ivan publică un grupaj de cinci poeme. ■ N. Steinhardt recenzează cartea Ninei Cassian, *Numărătoarea inversă*: „Nina Cassian este o poetă foarte talentată. Ceea ce nu înseamnă că tot ce a scris mi-a plăcut ori că am fost de acord cu tot ce a gândit. Nu mi-a plăcut și nu am fost. Dar nici atât de ferecat în resentiment și de îndobitocit în preconcepții nu sunt, încât să nu pot recunoaște și proclama că *Numărătoarea inversă* este un ansamblu de poezii de mare frumusețe, mare curaj și certă valoare”. ■ Aurel Goci scrie despre „un poet solar – Paul Săn-Petru”. ■ Constantin Crișan publică o primă parte a unui studiu critic și teoretic intitulat *Critica previzibilă sau moartea aparentă*. ■ Anton Moraru scrie despre „redescoperirea satului”, recenzând cartea de proză *Marele învins* de Stelian Zamora. ■ La rubrica „Fișe de istorie literară”, Pavel Țugui scrie despre *Debutul literar al lui D. Ciurezu*. ■ Romulus Diaconescu scrie despre Romulus Guga, „o conștiință exemplară”, în contextul dispariției premature a acestuia. ■ Patrel Berceanu recenzează cartea lui Valeriu Râpeanu, *Memoria și fețele timpului*, care dă seamă cu strălucire intelectuală despre capacitatea unui spirit ales, mobil și autentic în destinul a ceea ce numim, azi, cultură românească”. ■ Sub titlul *Un*

vis suspendat, Toma Grigorie scrie despre poezia lui Daniel T. Suciu din volumul publicat postum *Copilul între noi*: „Această carte, care va rămâne din păcate unica, însumează lamura ființei spirituale a poetului și a gânditorului intrat în neant. Daniel T. Suciu nu mai este, dar atâția tineri îi vor purta mai departe visurile, asumându-și, suntem siguri, și greutatea și înălțimea astrului său”.

17 noiembrie

● [„**România literară**”, nr. 46] La rubrica „Confruntări”, Daniel Dumitriu scrie despre volumul *Umbră pentru cer* al Constanței Buzea, iar Marcel Pop-Corniș prezintă empatic, sub titlul *Melancolia învinsă*, câteva aspecte ale poeziei lui Anghel Dumbrăveanu, aniversat la împlinirea a 50 de ani. ■ Pagina de poezie cuprinde trei grupaje cu poeme semnate de Mihai Negulescu, Elisabeta Costin și Ion Murgeanu. ■ La rubrica „Opinii”, Mircea Martin, în articolul *Macedonskianism*, scrie despre Adrian Marino plecând de la portretul pe care teoreticianul și criticul clujean îl conturează autorului *Noptilor* în binecunoscuta sa monografia: „Unii recenzenți au făcut din ideea macedonskianismului lui Adrian Marino un pretext de ironie facilă sau chiar de caricatură.. Adevărul este însă că, dincolo de aspecte ușor rizibile, dincolo de un ridicol asumat, de altfel (după exemplul lui Macedonski însuși), macedonskianismul său este profund și expansiunea operei adăugată evoluției omului îl dovedesc. El ține de structura morală proprie, conștientizată, probabil, de-a lungul și din cauza contactului prelungit cu opera macedonskiană, dar nu neapărat inspirată de ea. O întreprindere de o asemenea durată și anvergură implică relații delicate și complexe transferuri și nu rămâne fără urme asupra inițiatorului despre care nu se poate totuși spune că s-a lăsat modelat de eroul său. Mai degrabă, el, Adrian Marino, l-a remodelat pe Macedonski ‘după chipul și asemănarea’ lui. Sigur este oricum faptul că înainte de a-și publica profesiunile de credință și jurnalele, criticul se autodefiniște trasând profilul macedonskian. Textele ulterioare, prin chiar caracterul lor programmatic sau confesiv, vor fi, fără îndoială, mai explicite, mai bogate, mai nuanțate. Dar, în liniile lui cele mai pure, ideale, portretul lui Adrian Marino este deja prefigurată, în ciuda medierii și a intermitențelor inevitabile. Aș fi tentat să spun că tocmai datorită caracterului indirect, ‘participarea’ portretistului este mai intensă și mărturisirea sa mai liberă. Vorbind mai târziu în chip direct despre sine, A. Marino își va lua necesare precauții, își va cenzura avânturile ideale, dar nu va contrazice essential portretul macedonskian făcut cu fața pe jumătate întoarsă spre oglindă”. ■ Nicolae Manolescu, la „Actualitatea literară”, scrie despre *Blaga, poet expresionist*, plecând de la studiul lui Marin Mincu, *Introducere în poezia lui Lucian Blaga*, studiu ce prefațează antologia de poezii din Lucian Blaga, publicată în Colecția „Lyceum”, *Texte comentate*, a Editurii Albatros: „Un studiu clar și concis despre poezia lui L. Blaga, însoțit de 47 de

comentarii de text, a publicat recent Marin Mincu, profitând de o antologie de poezii destinată școlii. Studiul, intitulat foarte potrivit *Introducere în poezia lui Lucian Blaga*, încearcă să demonstreze că poezia lui Blaga ‘are drept punct de referință fundamental poetica expresionistă și discursul poetic blagian își revelă originalitatea mai ales când îl integrăm acestei poetici creative, cea mai importantă după clasicism și romantism’. Despre elementele expresioniste la Blaga au vorbit și alții (în timpul din urmă, Eugen Todoran, Victor Iancu, Șt. Aug. Doinaș, Ovidiu Cotruș, Ov. S. Crohmălniceanu etc.). Marin Mincu face un pas mai departe și vede în autorul *Poemelor luminii* un poet expresionist în toată puterea cuvântului. Dovezile furnizate sunt convingătoare, mai cu seamă pentru întâile volume, și nu întâmplător textele comentate de critic au fost alese precumpănitor din acestea: 11 din *Poemele luminii*, 7 din *Pașii profetului*, 11 din *În marea trecere* (deci aproape două treimi din total), 6 din *Lauda somnului*, 5 din *La cumpăna apelor*, 1 din *La curțile dorului*, 2 din *Nebănuitele trepte* și 4 din *Poeziile postume*. Studiul debutează cu o situație precisă a liricii lui Blaga în contextul în care a apărut, și anume în al doilea deceniu al secolului XX, când s-au manifestat principalele tendințe novatoare (futurismul, 1909, expresionismul, 1910 și dadaismul, 1916). Blaga este ‘cel dintâi mare poet român care reușește să sincronizeze în mod definitiv formele poetice românești cu cele europene’. Apariția *Poemelor luminii* este ‘singulară’ în momentul respectiv, dominată încă de tradiționalism (Goga, Adrian Maniu, Ion Pillat, V. Voiculescu, Nichifor Crainic), chiar dacă unii din acești poeți sunt deschiși deopotrivă către modernism, ilustrat la rândul lui de D. Anghel, Ion Minulescu și G. Bacovia. Avangardismul propriu-zis nu se instituționalizează la noi decât mai târziu, dihotomia tradiționalism-modernism continuând să rămână operantă: ‘În alte literaturi, acest criteriu de diferențiere nu se mai aplică după apariția avangardismului... Cum noi asimilăm însă cu întârziere orice (noutate) în materie de literatură, ne grăbim, de cele mai multe ori, să oferim un amestec de stiluri pastişate și o prelucrare sintetizatoare de motive și teme’. Cazuri tipice sunt mai multe, de exemplu al lui B. Fundoianu sau Adrian Maniu, tradiționaliști prin tematică și moderniști prin limbaj. În 1927, E. Lovinescu înregistrează la capitolul ‘curențele extremiste’ lirica net avangardistă a unor Tzara, Vinea, Voronca, Mihail Cosmă. Schimbarea la față a poeziei naționale începe așadar odată cu simbolismul, în primii ani ai secolului, și continuă cu modernistii și cu avangardistii, fără ca direcția tradițională să fie vreodată cu totul abandonată. Marin Mincu stabilește două opoziții care definesc lirica interbelică (și cea contemporană): sat versus oraș și suflet versus spirit. Ele permit un număr destul de mare de combinații, din care rezultă tabloul complex al poeziei noastre în acest secol. Modernistii se despart doar parțial de tradiție, ca și tradiționaliștii înșiși, la care spontaneitatea valorificării vechilor teme și forme devine un program, un stil, un mod conștient de a se raporta la trecut. [...] Poetica expresionistă se conturează la

Blaga (după cercetările pe text întreprinse de Marin Mincu) în anii primului război mondial. Poetul își părăsește încercările timpurii, foarte în spiritul lui Goga (criticul oferă exemple atât la nivelul vocabularului, cât și la acela al frazei poetice), adoptând conștient poetica expresionistă. În *Hronicul și cântecul vârstelor* el va recunoaște momentul în care s-a produs revelația: la Viena, în 1913, când un compatriot i-a atras atenția asupra unui manifest expresionist din arta plastică: 'Studentul îmi întinse așa într-o doară, și cu un suris îndoielnic, un manifest. Textul era însoțit și de ilustrații din domeniul picturii revoluționare ce se încerca. Astfel luai primul contact cu inovațiile artei (expresioniste). Pledoariile nu mi se păreau deloc esoterice. Dimpotrivă, le găseam foarte clare, iar textele enunțate aveau pentru mine evidența străvezie a unor axiome'. Terenul era, așa zicând, pregătit de lecturi asidue de poezie modernă franceză și germană. Marin Mincu citează mai ales referințele lui Blaga la teoretizările (expresioniste) din opera unor Alois Riegl și Wilhelm Worringer în studii de tinerețe precum *Probleme estetice*, *Fenomenul originar* sau *Fețele unui veac*, toate publicate înainte de 30 de ani. Am putea menționa contribuția Cornелиei Brediceanu, viitoarea soție a poetului, în orientarea lecturii lui spre poezie și spre modern. În *Hronic* și în corespondență găsim mărturisirea fără ocolișuri a acestei împrejurări. În ce privește expresionismul lui Blaga, Marin Mincu descoperă trei etape (oarecum concordante, dar din alt unghi, cu acelea înfățișate de Ion Pop în studiul lui din 1981): cea dintâi reflectă o aplicare deliberată și din exterior a poeticii expresioniste la un material nu pe de-a-ntregul original (*Poemele luminii*, *Pașii profetului*); a doua (*În marea trecere*, *Lauda somnului*), constă în 'blagianizarea expresionismului' [...]; ultima etapă e numită de critic 'clasicizarea blagianismului', când anumite motive recurente și considerarea expresionistă a obiectului poetic devin un stil, o manieră (volumele din urmă). Mi-ar lua un spațiu prea mare desfășurarea 'evoluției' semnalate de critic, așa încât mă voi mărgini să spiciuiesc câteva analize și paralele care mi se par sugestive și profunde. Una din comparațiile pe care tratarea temei critice o presupunere este aceea dintre Blaga și Trakl. Marin Mincu constată că 'nu există aproape nici un motiv care să nu fie prezent la ambii poeți', dar 'valorizarea' e complet diferită. La Blaga, 'valorizarea capătă un sens transcendent, programatic, pe care poetul austriac nu li-l conferă sau, în orice caz, cu mult mai puțin. Cu o priză metafizică exacerbată, Blaga transferă expresionismul în spațiul modelizant al culturii românești folclorice. Este actul unui poet speculativ, original... Pornind inițial din solul expresionist, Blaga își adaugă aripile metafizice pe care nici un poet expresionist european nu le-a purtat... Poetul construiește un univers imaginar în care motivele și figurile expresioniste mai pot fi interceptate ca niște magneți ascunși în jurul cărora s-a strâns o materie palpabilă...'. O altă paralelă este aceea dintre sensul existenței din lirica romantică eminesciană și cel acordat în expresionismul blagian: „Pentru romantic (în cazul nostru pentru

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 46] Eugen Barbu continuă polemica cu Gabriela Negreanu, în a doua parte a articolului „*Una vorbim, alta fumăm*”, prilej pentru a-i mai reproșa interlocutoarei anumite interese din spatele acuzelor sale: „În ‘Scrisoarea deschisă’ a Gabrielei Negreanu era revendicată o răbdurie îngăduință până la producerea ‘unor analize și sinteze temeinice’, ‘dintre care unele sunt în curs de realizare’. Foarte bine că se întreprind astfel de ‘studii și analize’, dar aș face observația că tot autoarea ‘Scrisorii deschise’ precizează că e vorba numai de ‘tinerii care au apărut în ultimii 4-5 ani’. Dintr-o dată, această delimitare pe ani îmi spune că doleanța Gabrielei Negreanu de ‘a avea grijă de poezia tânără’ este o manifestare de partizanat. Vreau să-i spun interlocutoarei mele, și ea mi se pare că știe mai bine ca mine, că au existat poeți cărora le-au trebuit ani de zile de așteptare pe la porțile editurilor pentru a putea fi lansați și nu erau cei de pe urmă – vezi cazul lui Viorel Dinescu, poet de sorginte barbiană (e vorba de Ion Barbu, nu de subsemnatul) cu formație matematică, deci de un poet la fel de modern ca și Cărtărescu, căruia i-au trebuit 7 (șapte) ani de așteptare ca să fie tipărit, și asta la insistențele subsemnatului pentru că așa numitele jurii, invocate de către G.N., le știm din cine sunt alcătuite și căror căprării literare aparțin! Nu, viața noastră literară nu e chiar atât de ‘pură’ cât ar vrea să ne convingă redactarea de carte a Editurii ‘Albatros’. ‘Explozia critică și poetică’, amintită de domnia-sa, este conjuncturală. E foarte ușor să ‘lansezi’, mai ales când unele ‘cenacluri universitare’ formează și ele ‘fabrici de poeți’ de o anumită factură. Nu vreau să mă amestec în treburile Senatului universitar, dar trebuie spus apăsat că la Iași, Timișoara, la Cluj și în alte locuri se fac turnee, în care cunoscuți critici denigrează scriitori angajați, după cel mai ‘modern’ stil proletcultist. ‘Fața spre Apus’, ‘să devenim continentali, dacă nu mondiali’ recomandă acești traducători ai ultimelor cărți de critică apărute la Paris din care nu se mai iese și asta când avem critici redevabili în România, pe care, în loc să-i traducem aici și să-i lansăm pe piața mondială, ne rupem coatele pentru a mai travesti în limba noastră niște aberații care fiind puse în relație cu arta noastră se potrivesc ca nuca în perete!”. ■ Dan Mutașcu publică un grupaj de șase poezii. ■ Corneliu Vadim Tudor recenzează cartea lui Valeriu Râpeanu, *Memoria și fețele timpului*.

● [„**Cronica**”, nr. 46] Ovidiu Genaru publică un grupaj de patru poeme: *Sfârșitul vacanței, Doliu și pai de aur, Fărmituri de pâine și Aur exterior*. ■ Ioan Holban scrie despre „nefirescul banalului”, titlul cronicii sale la cartea de debut a Adinei Keneres, *Îngereasa cu pălărie verde*: „romanul unei prozatoare tinere care debutează cu deplina maturitate a scriitorului, supraveghindu-și scrisul cu un atent ochi critic (poeziile și prozatorii generației ’80 sunt criticii propriilor texte) și dovedind că știe bine ‘lecția’ abordării unei tematici care să răspundă intereselor lecturii cititorului contemporan”. ■ Haralambie Țugui recenzează volumul *Sonete* al lui Dragoș Vicol: „Poet și prozator de aleasă vocație, Dragoș Vicol va rămâne în istoria literaturii noastre ca un exemplu de

entuziașt cântăreț al neamului, istoriei și pământului țării, întreaga sa operă fiind menită să lumineze sufletul noilor generații, cu frumusețile ei perene, așa cum o atestă, încă o dată, cartea aceasta a sonetelor”.

● [„**Orizont**”, nr. 46] Cornel Ungureanu semnează o cronică a cărții lui Vasile Popovici, *Marin Preda – timpul dialogului*, o carte „simptomatică pentru pregătirea (excelentă, zic eu) a tinerei generații de critici. Dacă spunem că Vasile Popovici este, azi, între cei mai buni dintre ei, o facem în fața unei cărți care, practic, deschide o etapă nouă în studiul literaturii lui Marin Preda”.

■ Adrian Dinu Rachieru scrie despre romanul *Lege și anexă* al lui Nicolae Țic, roman lăudat pentru atașamentul scriitorului față de valorile Partidului Comunist Român. ■ Eugen Todoran este invitatul lui Titus Crisciu la rubrica de „Convorbiri” a revistei. ■ O pagină întreagă este dedicată operei și omului Anghel Dumbrăveanu despre care scriu Mircea Tomuș (*Efigia poetului*), Cornel Ungureanu (*Zile faste*), Mircea Martin (*Cu calm și fast*), Crișu Dascălu („*Viața de fiecare zi a poetului*”), Alexandru Ruja (*Și fericit și trist...*), Paul Miclău (*Nostalgia sonetului*). ■ Negoită Irimie, Ioana Dinulescu, Monica Rohan-Șandru publică fiecare câte un grupaj de poeme.

19 noiembrie

● [„**Lucefărul**”, nr. 46] La rubrica „Cronica literară”, Valentin F. Mihăescu scrie despre cartea lui Voicu Bugariu *Literații se amuzau: „...Voicu Bugariu reușește să mențină până la sfârșit un echilibru destul de stabil între trei tentații simultane: a spectaculosului evenimential, a pitorescului caracterologic, a gravității doctorale. Ceea ce rezultă, la intersecția acestor trei tentații, este un roman de bună calitate, care se citește cu un egal interes pentru ingenuitatea tramei polițiste, pentru investigația psihologică și, nu în ultimul rând, pentru umorul său special”.* ■ La rubrica „Numele poetului”, Cezar Ivănescu prezintă poezia lui Viorel Padina. ■ Artur Silvestri atacă, la rubrica sa, modul în care grupul de la *Europa liberă* denigrează opera și valoarea lui Mihail Sadoveanu, considerat „un primitiv”: În privința lui Mihail Sadoveanu, negațiile grupului *Europei libere* par a izvorî dintr-o pricină eminentemente politică, definitorie, dealtfel, pentru exclusivismul vulgar care nu poate face abstracție de om raportându-se, așa cum ar fi cazul, numai la operă. Să admitem că parizienilor ‘liberaliști’ nu le place că M. Sadoveanu s-a exprimat artisticeste și după 1944 fără să se cufunde, așa cum recomanda diversiune, în ‘opoziția mută’; este, totuși, o liberă opțiune politică și care nu se înțelege de ce ar trebui să tulbure judecata senină asupra creației. Însă asemenea caterisiri integrale, urmate, ca în biserica primitivă, de persecuția până la a douăzecea spiță, sunt deja fenomen curent în ceea ce îi privește pe teroriștii culturali”.

20 noiembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.828] Sub titlul *Pagini de lirică dedicate patriei, partidului, unității națiunii noastre socialiste*, C. Stănescu scrie despre poezia pa-

Eminescu) existența este valorizată limpede la modul negativ, ca o scurtă clipă «între două veșnicii», altoită pe substratul unificator al morții («Căci e vis al neființei universul cel himeric»). La Blaga, valorizarea existenței (individuale) plutește în nedeterminare la toate nivelele («Unde și când m-am ivit în lumină, nu știu»); un *nescio quid* însoțește toate constatările poetice în legătură cu propriul destin. Lumea ca vis a romanticilor devine aici făptura ca somn, tema rămânând în esență aceeași, dar cu o coloratură nouă, abisală...'. Aș putea înmulți paralelele (cu Barbu și alții), dar cred că cele două reproduse pe scurt arată îndeajuns subtilitatea critică. Cele 47 de analize sunt de asemenea remarcabile (de exemplu la *Gorunul*), ele ilustrând principalele propoziții din *Introducere*, deși într-un mod sumar și pe alocuri expedit. În total, studiul este prețios prin noutatea unghiului și prin decizia definițiilor. După Ion Barbu, examinat prin teoria textului în cartea de acum doi ani, Marin Mincu ne propune astăzi o lectură la fel de modernă a altui mare poet, în care referințele suferă o pronunțată schimbare, într-un stil tranșant, plin de orgoliu, cu ceva dictatorial, energetic și viguros". ■ La rubrica dedicată cărții de critică, Alex. Ștefănescu prezintă *Un tablou al teatrului contemporan*, în fapt o cronică a volumului lui Valentin Silvestru *Ora 19.30. Studii critice asupra teatrului dramatic din deceniul opt al secolului XX*: „Scriș cu talent literar, volumul *Ora 19.30* poate să îl delecteze chiar și pe un cititor care nu se interesează în mod special de problemele teatrului. Remarcabile sunt mai ales pasaiele cu tentă satirică ('Așadar, repertoriul unui teatru capătă sens dacă se ridică de la stadiul de listă aleatorie la acela de dominantă a întregii activități... Altminteri, e o simplă circumlocuție de folclor ședințier, cu tumefacții logoreice la capete de sezon și efecte sedative pentru îndelungi hibernări în fotolii de pluș roșu...'). Dar principalul merit al acestui volum constă în forța, fermitatea și ardoarea cu care dizlocă tot felul de obstacole pentru a acredita în conștiința publică de la noi și din străinătate teatrul românesc, pentru a-l determina să progreseze și să devină un tot mai eficient instrument civilizator". ■ Pagina de „Istorie literară” e dedicată volumului lui Zigu Ornea, *Opera lui C. Dobrogeanu-Gherea*, prezentat de Mircea Iorgulescu: „Marele merit a lui Z. Ornea, constă în restituirea unui ‘Gherea integral’, care în fond este un nou Gherea, față de reprezentările lacunare de până acum”.

● [„Tribuna”, nr. 46] La rubrica „Profil”, Gheorghe Glodeanu scrie despre „actualitatea eseului”, aplecându-se asupra operei lui Liviu Petrescu. ■ La „Cronica literară”, Victor Felea scrie despre două cărți: despre cea de poeme a lui Petru M. Haș, *Liniște*, și volumul lui Ion Budescu, *Viața cu mine, viața fără de mine*: „Ca și alți confrați ai săi, mai tineri sau mai puțin tineri, Ion Budescu își hrănește lirismul dintr-un conflict caracteristic pentru epoca modernă, opoziția dintre aspirațiile firești ale eului și nefirescul unor structuri supraindividuale, rigide și limitative. Puteri malefice agresează intimitatea ființei, o țin înstrăinată și neputincioasă, ca într-un vis urât, într-un

spațiu unde lucrurile, natura însăși, capătă forme grotești și spăimoase. Dar poezia sa, dincolo de sursa tematică devenită deja un bun comun, și-a găsit notele ce o diferențiază, accentele originală, pe care le putem sesiza începând de la vocabular și de la construcția imagistică până la modulațiile tonului și la viziunea de ansamblu”.

18 noiembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 47] O bună parte a numărului este dedicată sesiunii a opta a celei de-a opta legislaturi a Marii Adunări Naționale, cuprinzând Apelul Marii Adunări Naționale către parlamentele și parlamentarii din statele europene, S.U.A. și Canada, câteva azeziuni pe tema păcii ale lui Mihai Beniuc, George Ciucu și Hajdu Gyözö și Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu. ■ Rubrica „Monografiile *Contemporanului*” este dedicată județului Alba, incluzând articole semnate de Ioan Moceanu, Ștefan Dinică, Nicolae Josan, Nicolae Cioboată, Monica Anton, Ion Mărgineanu, Mircea Tomuș, Ion Mircea, precum și câteva însemnări din cadrul Festivalului național „Cartea Unirii”, aparținând lui Nicolae Prelipceanu, Slavomir Grozdenovici, Mihai Sin.

● [„**Flacăra**”, nr. 46] Sub titlul *Adevărurile nopții*, Fănuș Neagu scrie un text empatic despre „Gusti” Buzura. ■ Ioan Alexandru scrie un scurt text, *Gri-vița Roșie*, despre întâlnirea la care a participat, alături de poezii Cezar Baltag, Petre Ghelmez și Petre Got, cu oamenii muncii din întreprinderea vizitată. ■ Ion Gheorghe este invitatul revistei, răspunzând întrebărilor lui Titus Crisciu, dar totul se rezumă la informații legate de copilărie și de începuturile literare, întrebările nefiind destul de ofertante. ■ Adrian Păunescu publică un text evocator, *Gând pentru mama noastră*, legat de dispariția fostei sale profesoare de română, „Doamna Verdeș”. ■ Nichita Stănescu publică un nou *Spirit de haiku*. ■ Sub genericul „Cărțile redactorilor noștri”, Al. Piru recenzează romanul *Solfegiul biruinței* de Eugen Seceleanu și Oprea Georgescu, foști redactori la „Flacăra”, roman care, deși „insuficient desigur sub raportul creației, [...] trăiește prin verva satiric-umoristică”. ■ Tot aici, Mircea Iorgulescu scrie despre micro-romanul lui Horia Pătrașcu, *Cabana*. ■ Sub titlul *Un sirit ludic*, Tania Radu recenzează cartea de debut al lui Val Condurache, *Fantezii critice*: „Val Condurache este un ludic (asemeni lui Șerban Foarță – comparația e seducătoare, dar ea reclamă un spațiu aparte) pe cale de a-și asuma condiția, eliberându-se de pudori, precauții și lucidități ‚autospeculare’ inutile. La capătul acestui ‚pe cale’ s-ar afla un volum de ‚fantezii’ al cărui conținut să ne oblige a le considera ‚critice’”. ■ *Continuitate și devenire* este titlul recenziei lui Victor Niță la volumul lui Ioan Alexandru, *Imnele iubirii*. ■ Redacția publică „un poem încredințat revistei *Flacăra* de poeta Maria Banuș”, *Câinele de credință*. ■ În încheierea numărului, Adrian Păunescu publică un amplu poem de 29 de strofe, *Cântec de grijă*.

triotică contemporană, exemplificând pe larg din poezia lui Ion Brad, Anghel Dumbrăveanu, Grigore Hagiu, Nichita Stănescu, Iános Szekely, Victor Tulbure, Mihai Beniuc, Mihai Negulescu, Petru Anghel, Emilia Căldăraru, Sergiu Adam, Nicolae Dragoș și Adrian Păunescu.

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 47] La „Cronica literară”, Ion Cristoiu scrie despre „modernitatea unei capodopere”, romanul *Groapa* al lui Eugen Barbu: „Caracterul de panoramă al lumii din *Groapa* își găsește concretizarea și în stilul autorului. Contrar a ceea ce s-a spus până acum, *Groapa* nu este romanul unui poet. Prezent peste tot, decorul nu este trăit, trecut prin subiectivitatea lirică a autorului, ca la Sadoveanu, ci descris cu răceală. Geniala prelucrare a materiei lexicale are drept scop redarea cât mai plastică a culorilor și a sunetelor nu însă a reverberațiilor acestor culori și sunete în sufletul autorului. Nici nu se putea altfel câtă vreme ochiul cu care Eugen Barbu privește lumea din *Groapa* e cel al unui ironist influențat de Caragiale și Călinescu. Capodoperă a literaturii române contemporane, *Groapa* e un punct de plecare pentru multe dintre direcțiile moderne ale prozei noastre de azi, unele înverșunat combătute de către însuși Eugen Barbu”. ■ Sub titlul *Drama unui „suflet înflorit”*, Constantin Sorescu recenzează poezia Gabrielei Negreanu, referindu-se la placheta *Elegii pentru sufletul înflorit*: „Dacă sunt naturi lirice pentru care derizoriul devine locuință, tonul Gabrielei Negreanu este, în descrierea lui, de repugnantă. Nu se poate vorbi în poezia ei de nici o complicitate cu grotescul. Își ia față de el întotdeauna o distanță de protecție. Tablourile universului persecutor au aerul de obiectivitate al fantasticului demonic din pânzele lui Bosch. [...] Lectura poeziei Gabrielei Negreanu prilejuiește o bucurie intelectuală”. ■ La „Antimetafizica”, sunt publicate două interviuri, cu Aurelian Titu Dumitrescu (*A fost un joc pe viață și pe moarte*), respectiv cu Nichita Stănescu (*Un început de școală estetică în desfășurare*), realizate de Flavia Monica Diugan, interviuri ce încheie „o amplă acțiune publicistică a revistei noastre, desfășurată pe parcursul a 40 de numere. Începută – așa cum se vede mai sus – în stilul tradițional al interviurilor, ‘Antimetafizica’ a devenit un serial deosebit, dacă nu chiar unic, în presa noastră literară. Constituindu-se ca un dialog viu, în mers, dintre un mare poet și un poet important al generației tinere, pe probleme fundamentale ale poeziei, ale formării tânărului scriitor, ale eticii profesionale, ‘Antimetafizica’ a devenit un roman pe viu. Caracterul deosebit al acestor convorbiri, diferența lor față de convorbirile tradiționale explică și scepticismul (de la începutul acțiunii) al unor opinii. Autorii acestor opinii așteptau ca ‘Antimetafizica’ să fie o simplă carte de interviuri. Dar, așa cum s-au convins și scepticii, ‘Antimetafizica’ este o piesă de teatru în care intervențiile tânărului poet Aurelian Titu Dumitrescu nu sunt ale unui clasic autor de interviuri, ci ale celui care vrea să învețe de la un poet mai în vârstă, procesul acesta făcându-l public din credința că va folosi și altor colegi de generație”.

• [„Vatra”, nr. 11] Începând cu numărul 11 / 1983, Romulus Guga nu mai apare în caseta redacțională, ultimele două numere din an fiind realizate doar de colectivul redacțional. ■ Anton Cosma continuă cronică dedicată studiului manolescian (*Romanul și realitatea (II)*) concluzionând: „Cele trei tipuri și faze au valoarea lor (chiar operațională) prin faptul că ele corespund, în bună măsură, unei modificări mai largi decât aria romanului, unei modificări în arta și spiritualitatea modernă în genere, sugerând paralelisme în poezie, artă plastică și în alte domenii ale creației spirituale. Mai mult decât propriu-zisă istorie a romanului, cartea lui N. Manolescu este un eseu de morfologie a culturii moderne și contemporane cu aplicație pe roman. De aceea, mai mult decât un ‘ghid al romanului’, ea este un reper pentru viitoarele tentative de construcție critică și istorico-literară al căror ceas a bătut de-acum în literatura română. *Arca lui Noe* e o sinteză autentică (întemeiată pe interpretare și nu pe compilație!) și de aceea importanța sa teoretică și istorico-literară e incontestabilă”. ■ Dumitru Mureșan recenzează cartea de poezie a lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*. ■ Cornel Moraru scrie la pagina dedicată „cronicii literare” despre *Tineri poeți germani din România*, prezentând antologia *Vânt potrivit până la tare*, „eveniment cultural de excepție, deosebit de util. Expresie originală a unei noi sensibilități, care o înscrie fără complexe într-un context european de prestigiu, la care și noi aspirăm, lirica tinerilor poeți germani din țara noastră ar trebui să constituie, și de fapt și constituie, una din forțele înnoitoare ale lirismului contemporan românesc. Ne putem raporta la acești poeți în toată libertatea, fără pericolul snobismului. Impresia definitivă, după lectură, e că avem în față o poezie sinceră și plină de substanță, o poezie care trezește în fiecare moment la realitate”. ■ Un excelent interviu realizează Titu Popescu în dialog cu Mircea Ivănescu, memorabil în fiecare din frazele rostite: „ – Cum dă adevăr poetul? Cel mai simplurâspuns ar fi să repet ce am încercat să spun în acel – prim-râspuns. Teama de neadevăr, de livresc, de faptul că unul sau altele din momentele pe care le trăiesc sunt atât de conforme cu literatura, cu ce știu din cărți deci că sunt minciuni mă face uneori să cred că scriindu-le le-aș putea da o înfățișare care, nemaivenind din afară, din ce e prea conform cu formula trăitului, ar putea avea un adevăr al ei. Să vă dau un exemplu: acum un număr de ani, în locuri pe care întâmplarea (deliberată) a făcut să le revizitez chiar zilele trecute, prin regiunea Sinaia, Bușteni etc., într-o noapte foarte târziu s-a întâmplat să mă întorc spre casă, spre casa unde aveam cameră în acea vacanță. Lucrul – drumul – se petrecea pe dealul Furnica, în întoarcerea de la restaurantul Parc din Sinaia spre o stradă care putea fi urcată sau pe lângă vila lui Brătianu, sau pe niște scări. Fiiința pe care o însoțeam – și care, pe vremea aceea, cum se spune în literatură, firește, era fiiința cea mai însemnată din viața mea – după ce am urcat un prim șir de trepte (multe, abrupte, greu, fiind zăpadă) mi-a spus: ‘și de aici mai avem încă foarte mult’. Momentul acela mă tot străduiesc să-l spun să-l scriu și de fiecare data

am impresia că dacă l-aș scrie în nesfârșit ar fi adevărat... (Sigur, aici se pot face discuții mai ales plecând de la o precizare. Când vreau să spun că scriu un astfel de momentu înseamnă că vreau să-l transcriu cu toată precizia. Dimpotrivă. Marele Pound spunea odată că un adevărat poet trebuie să știe să scrie cu precizie, să se ferească de aproximații, de vag etc. Părerea mea este exact inversă. Prefer să povestesc scena aceea, alta, cât mai fluu – mai grav cu puțință. Asta probabil pentru că n-am încredere în capacitatea mea de a-l spune exact, uscat... Dar asta, de asemenea, e altă problem...)”. ■ La rubrica „Filtre”, Ștefan Borbély (*Apropierea de Noica*) recenzează *Jurnalul de la Păltiniș* al lui Gabriel Liiceanu, „un volum fundamental, cu valoare catalitică, pentru înțelegerea întregii noastre mișcări culturale postbelice. O expresie a unei elevate angajări în destinele culturii, a încrederii în valorile ei perene, nealterate de capricii de moment, garanția unei edificări de durată”: „O lectură facilă ar putea lăsa o impresie pe care ținem să o risipim din capul locului: Liiceanu nu ‘eckermannizează’. Desigur, admirația nedisimulată și, mai ales febrilitatea de a așterne pe hârtie, în fraze uneori nefiresc de sentențioase, vorbele maestrului joacă și aici rolul principal. Dar, spiritual, Eckermann nu se implică. El rămâne în afară, observator fidel și perfecta piesă de transmisie, rod al unei discipline prusace, care-i spune că pentru a rămâne un bun secundant într-o afacere, cea dintâi condiție este să nu râvnești la depășirea propriei tale condiții. Liiceanu este cu mult mai maleabil: are incertitudinile lui, pe care le emite uneori în surdină, din prea mult respect pentru mediul în care se află, alteori, în singurătate fiind, cu destulă pregnanță și acuitate, pune ‘întrebări nepotrivite’, adică unele care suferă de prea multă generalitate, atestând, cum îl ceartă Noica, chiar ‘lipsa organului pentru filosofie’ și, mai presus de toate, are ‘zonele sale de fals și nesiguranță’ care-l umanizează, redându-i consistența pe care Eckermann nu o are. Cu o singură excepție, la care am să revin imediat, el se menține, pe toată durata cărții, la nivelul sarcinii pe care și-a asumat-o, dictate de tensiunea spirituală pe care i-o impune, cu o drastică disciplină a muncii intelectuale ‘antrenorul său cultural’ (oribilă formulă!). De-a dreptul excepțională este partea finală a volumului, începând cu paginile scrise în iunie 1981; găsim aici un portret sintetic al lui Noica, conceput ca un amalgam de rațiune și sfântă nebulie (ambele însușite ca alternative ale sublimului), fără egal în literatura română. Sunt convins că monografiile care vor veni (dacă vor veni!) vor aduce întregiri cu date, documente, dar nici una nu va putea depăși forța sintetică, emblematică a acestei caracterizări”. ■ Tot aici, sub titlul *Viața ca poveste*, Mihai Coman semnează o cronică a romanului lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*. ■ Pe aceeași pagină, numărul include două frumoase poeme de Leonid Dimov, *Epidiascop* și sonetul *Ultima suflare*: „Dă-mi termometrul ultim, cel reglat / Pe unde lungi cu emisiuni sonore / Reînviat scurt, din grad în grad / Cu scalpel și ventuze bicolore. // Stai liniștită, uite, lângă pat, / Semnalele auzii, carnivore; / Adună-le în pumnul tău de jad, / Livide, degetele-mi mandrago-

re, // Prelatul vișiniu alungă-l iute: / E-acolo-n colț, se-mpiedică în trenă. / O!
Cât am repetat această scenă! // Nu plânge. Nu te teme. Du-te! / Să n-auzi cum
se taie-n foarfeci firul / Și-n glob geros coboară hidrargirul”. ■ Alexandru
Vlad este prezent în paginile revistei cu o traducere a povestirii lui Donald
Barthelme, *The Catchist (Confesorul)*, din volumul „Tristețe” („Sadness” –
1972). ■ Numărul mai cuprinde o proză de C.C. Platon, *Fragilă-i pacea la
amiaza lumii*, un grupaj de șapte poeme de Nicolae Prelipceanu, o scurtă proză
semnată de Alexandru George, *Exegeza samariteanului milostiv*, precum și
partea a doua din proza lui Augustin Buzura din numărul 10 / 1983, *Viața pe
înaltele coline*. ■ La rubrica „Scrisori deschise”, Gheorghe Grigurcu supune
atenției câteva aspecte interesante „*Despre poezia noastră tânără*”: „2. Poeții
valului '80, așa cum era de așteptat, tentează a 'reformula' poezia, a-i pune în
cauză statutul estetic. E o ambiție, să zic așa, previzibilă, normal, în cadrul fie-
cărei progresii biologice, atunci când contextul socio-cultural îi acordă șansele
unei expresii spontane. A caracteriza producția lor la etapa inițială în care se
află, nu e cu puțință decât în limitele aproximației, deoarece, indiscutabil, ac-
cente de creștere și de individualizare vor marca tabloul în timp, până la dislo-
care. Prima senzație e cea a unui 'realism' în ofensivă, care-și anexează zonele
anti-poetice ale 'realului' (aspectele cotidiene, stradale, concret-profesionale
etc.) ca și cele similar ale esteticii (urâtul, grotescul, bufoneria). E o asumare a
'realului' în dauna metafizicului, o terestritate care exprimă o decepție, dar și
un elan, o regenerare prin concret, indiferent de calitatea acestuia, predomi-
nând banalul, stereotipia, 'prozaicul'. S-ar putea decela și un spirit de 'econo-
mie' transmis viziunii, care nu se dă în lături a recupera deșeurile, a folosi
materialele ce păreau nefolosibile. Spre a prelua cuvintele elocvente ale unuia
din exponenții liricii în chestiune, extazul s-a mutat în stradă, măștile poetului
au devenit cafeaua de dimineață, ziarul și cumpărăturile zilnice demontarea
coșului de gunoi pare a fi mai atrăgătoare decât solfegierea muzicii sferelor, o
luciditate crasă plutește peste versurile care au început să devină texte. [...] 3.
Din lista cu multe zeci de nume ale categoriei respective, nu mă încumet a
'avansa' o parte, în temeiul unor motive lesne de înțeles. Neputând a fi oracol
(cât ar fi de frumos!), îmi propun a urmări evoluția acestor autori, spre a arăta
cu sinceritate ce-mi place în scrisul lor. Deocamdată mă decepționează, în
unele producții tinere, o verbigeratie 'vizionară', pe cât de pretențioasă, pe atât
de confuză, provenită din influența neasimilată (pură mecanică lexicală și sin-
tactică) a lui Ion Barbu, ca și din imitarea unor gesturi ale lui Nichita Stănescu.
O astfel de manieră contrazice programul desacralizant, incredul, antifrastic,
părând a reprezenta o sechelă a unei maladii de adolescență. [...] 5.
Neîndoielnic, între poeții și criticii de o vârstă apropiată se stabilesc, deseori,
afinități speciale, născute din circumstanța că respire același aer intelectual.
Îmi inspiră însă îndoieli gândul unei critici 'de generație', afiliate așadar unui
anume grup de scriitori, cronologic determinat, întrucât prezintă riscul unor

opacități, izolaționisme, fanatisme. Un critic trebuie să fie disponibil la toate valorile estetice și intransigent față de toate nonvalorile, indiferent de ‘generația’ căreia îi aparțin. E. Lovinescu a fost un astfel de amfitrion pilduitor al valorilor, extrem de atent cu eșalonul celor din urmă veniți, așteptând, înfiorat, să se ivească din rândurile lor vestirea unui Messia al poeziei. Dintr-un partizanat critic excesiv (Nicolae Manolescu, Eugen Simion) a rezultat, la un moment dat, o supradimensionare a unor reprezentanți ai ‘valului ’60’, resimțită, în chip jenant, până azi, cu toate că autorul *Lecturilor infidel* s-a străduit, între timp, a-și corecta optica față de Nichita Stănescu, Marin Sorescu ș.a. Tinerii autori păgubesc, în egală măsură, sub incidența pătimașei nrecunoașteri și a elogiului exagerat”.

22 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.829] În contextul apropiatei aniversări a 65 de ani de la Unirea de la 1918, Ion Vlad publică un text intitulat *Eposul unei aspirații seculare. Unitatea națională oglindită în opere fundamentale ale literaturii române*: „Eposul s-a scris și are să se scrie prin generațiile de scriitori ce se succed sub semnul protector al Istoriei contemporane, socialiste. Paginile memorabile consacrate acestei aspirații seculare, precum și unității noastre înfăptuite – realitate fundamentală a națiunii socialiste românești – îmbogățesc literatura de azi, consolidându-i dimensiunea patriotică și valoarea educativă. Omagiindu-i pe precursorii noștri, care au celebrat ideea nu o dată convertită în file dramatice de istorie, recompunem sensurile unor demersuri spirituale atât de inseparabil legate de timp, de semnificațiile unității naționale”.

24 noiembrie

● [„România liberă”, nr. 12.150] La rubrica „Vitrina cărții”, Tia Șerbănescu recenzează, cub titlul *Mărturiile unei generații*, patru cărți: *Fântâni pentru bronzul eroilor* de Ion Iuga, *Alergând* de Titus Vișeu, *Amendament la instinctul proprietății* de Mircea Nedelciu și *Chestiuni secundare – chestiuni principale* de Mihai Sin.

● [„România literară”, nr. 47] Opt din cele 24 de pagini ale numărului sunt dedicate aniversării Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918; Ștefan Aug. Doinaș publică pe prima pagină un poem (*Intrare*) pe tema Unirii, alături de un alt poem semnat de Valeriu Bârgău. ■ Ion Bălu publică un articol despre Lucian Blaga și participarea acestuia la evenimentele din 1918, la Alba-Iulia. ■ Pagina de poezie este, de asemenea, acoperită cu poeme despre Unire, despre unitate, semnate de Ion Crînguleanu, Octav Sargețiu, Ludmila Ghițescu, Radu Selejan, Vasile Speranța, Marian Barbu, Victor Nistea. ■ Zigu Ornea, în articolul *Centenarul unei lucrări memorabile* scrie despre reeditarea, sub îngrijirea lui Mircea Angheliescu, a lucrării lui Moses Gaster, *Literatura populară română*. ■ Nicolae Mecu recenzează cel de-al nouălea volum de poezie al

Ludmilei Ghițescu, *Arșița stelelor*. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu publică o cronică (*Numismatică și poezie*) a volumului *Scripturile* al lui Ion Gheorghe: „Procedeu întrebuințat în acest insolit volum de versuri ni-l înfățișează autorul însuși în *Notele și explicațiile* finale: ‘Pentru alcătuirea acestor două prime cărți din ciclul ce va purta numele de *Scripturile* sau *Călăreții hiperboreeni*, am procedat astfel: mai întâi am fotografiat un număr de monede din cartea lui Constantin Preda, *Monezile geto-dacilor*. Editura Academiei R.S. România, 1973, și am mărit imaginile... Am obținut pe această cale un soi de tablete în care am sesizat suite imagistice riguroase, precum și combinații de litere grecești, latinești și de rune așa-zise gotice, alcătuind cuvinte. Am mai sesizat că, la rândul lor, suitele imagistice sunt ele însele compuse din litere și semne alfabetice, alcătuind un sol de pictograme, ideograme. Acestea, când sunt dublate cu ajutorul unei oglinzi, se combină în ansamble picturale, dând la iveală chipuri și grupuri de fiare și animale, de bărbați și femei...’ Odată revelat acest ‘muzeu de semne’, poetul se dedă unei munci minuțioase de inventariere, descriind 20 sau 30 de monede, ‘privite dinspre toate cele patru puncte cardinale’. Ce a rezultat de aici, ne spune de asemenea autorul: ‘o carte de documentare într-o lume pe care aș putea-o numi în mare parte necunoscută’. Ni se oferă și un exemplu de descriere (deocamdată în proză!) a monedelor: ‘Fruntea și nasul regelui, o bardă cu coada în jos, o săpăligă sau un mai țărănesc, terminat cu bot de cal. Privind intens, totul pare a fi un cap de animal, bou și cal: cu o ureche ascuțită în sus, cu alta în jos, lată. Mustața de jos, prelungită pe tot maxilarul drept, este o seceră; la gură amnar, un cârlig de undiță etc.’. S-ar înțelege că lectura e poetică și că fantezia joacă un mare rol: ‘încă de dincolo de cuvânt și imagine emană o sugestie, un soi de mură-n gură ce orientează spiritul celui ce pătrunde sensul și «limbajul» monedelor getodace, văzând în fruntea regelui bardă și-n arcada ochiului său arc și săgeată, la ce putem gândi? Că zeul sau Eroul al cărui cap este astfel alcătuit are o minte «ascuțită» și distrugătoare ca barda lui Joe, ca băta lui Heracle, dar mai cu seamă că este o Idee a cuiva despre sine despre ceva, despre ceva de sine: o ascuțime de minte’. Autorul face totuși un mic pas mai departe și ceea ce părea rodul imaginației lui poetice ne este prezentat ca o descoperire de alt ordin, științific, dacă e să spunem lucrurilor pe nume: ‘Am înțeles că ne aflăm chiar la geneza cuvântului și-a ideii despre cuvânt ca nume și imaginea Ideii, dar mai cu seamă că ne aflăm, cu banii geto-daci, în chiar incinta sacră a *mentalității ideomatice*, la tiparul mental al graiului părintesc’. După ce, așadar, a citit în pietre trecutul (și a expus revelațiile în *Cultul Zburătorului*), Ion Gheorghe face acum o lectură a monedelor vechi. Un progres există, neîndoielnic. Mi-am exprimat, la vremea cuvenită, totala perplexitate în fața îndeletnicirilor mai degrabă magice decât arheologice ale poetului ghicitor în pietre de râu. Trebuie să admit acum, în schimb, că fantezia poetului numismat e mai controlabilă, chiar dacă nu mai controlată. Ceea ce continui să nu înțeleg este

confuzia dintre planul ficțiunii poetice și acela al științei. S-ar crede că Ion Gheorghe nu e conștient de amestecul acesta al criteriilor. Este la el o veritabilă manie a științei, ca și cum poezia inspirată de monedele vechi nu l-ar satisface. Constatăm cu surprindere cum își atribuie o competență, vorbind despre ‘cercetările noastre’, din care ar reieși că ‘semințiile inițiale carpato-danubiene, adică hiperboreene, considerau ca zeu al lor suprem un strămoș fondator, un soi de Adam uriaș’, fără a indica nici un titlu bibliografic în sprijin (cu excepția cărții lui N. Densusianu, de la care i se trage totul poetului *Zoosophiei*), fără a sugera măcar natura și mijloacele investigațiilor. Această pretenție de a fi luat în serios în numismatică, arheologie, istoria religiilor și a mentalităților etc. ar putea fi simpatică, până la un punct, mai ales dacă avem în vedere că Ion Gheorghe rămîne poet și că restul nu e decît o toană (împinsă până la a considera că ‘scopul ultim al acestui poem-epopee l-am considera atins dacă am stărni o inițiativă «calificată» în cercetarea monedelor geto-dacice...’). Dificultatea constă în absența oricărui spirit critic (la poet, dar și la unii comentatori), a oricărei discriminări între planuri. În loc să se încerce separarea contribuției adevărate (câtă este) a lui Ion Gheorghe, și care este exclusiv poetică, de toată acea pseudo-știință din capitolul ultim, un comentator recent îi îndeamnă pe numismați să verifice temeinicia ipotezelor poetului. Care ipoteze? Totul e confuz și prezumțios. Mai aproape de adevăr (dar ferindu-se ca de foc să pună punctul pe i) e Marian Popa care, într-un text din *Competență și performanță* transcris pe coperta a doua a *Scripturilor*, scrie: ‘Fascinația originarului nu constituie o noutate de la romantici încoace: ea definește colectivități tinere intelectualitatea și pe artiști, provocând periodic explozii ale spiritualității’. Cărți ca *Dacia Fëniks* sunt văzute în sensul preocupării de substratul și de mitologia autohtonă. ‘Un popor fără nostalgia substratului sau fără substrat nu este popor’, spune criticul în susținerea întreprinderii poetului. Aceste lucruri nu sunt însă în discuție. Oricine le poate accepta cu ușurință. Ceea ce mai trebuia să spună Marian Popa era că preocuparea de mitologie a substratului fiind mai veche la Ion Gheorghe, ea a încetat să mai fie rodnică pentru poezia lui, la un moment dat, și anume atunci când vizionarul liric s-a luat în serios ca teoretician și ideolog. Într-un limbaj greoi, confuz și pretențios, Ion Gheorghe ne-a oferit, de la *Cultul Zburătorului* încoace, multe mostre de pseudoștiință (voi exemplifica îndată) și, ceea ce e și mai grav, și-a lăsat treptat poezia subordonată acestei vocații doctrinare până la secarea aproape deplină a izvoarelor lăuntrice. [...] Putem reține puține versuri interesante din magma aceasta confuză. O anumită atmosferă primitivă, rustică, domestică și crudă degajă scena în care regina privește pe fereastra castelului: ‘Doamna Sabendaboira stă la fereastra palatului aplecată peste privaz; / Cinear vedea-o dinlăuntru ar fi prins, bătut cu biciul, târât de păr, în groapa cu lupii, / I s-ar face brânci între cei șapte flămânzi și-o flămândă, cu toate haitele lor; / Sabendaboira stă cu porumbelii pe pragul ferestrei, / Simte căldura grăunțelor

de lumină, / Cum se mistuie-n gușile tari ca piatra; / Sabendaboira stă cu iezii ei de cerb la soarele de amiază, / Se sprijină-n ghiociei copituțelor: cu boturile-i cunosc înfățișarea, îi prind, obrajii cu buzele; / Le place fața ei rece ca frunza, mirositoare, ca iarba – / Sabendaboira stă la fereastră, își ține capul în mâini, sâni pe brațe’. Vizionarismul mai vechi al poetului se regăsește rar, în sugerarea de exemplu a unui eros animal, a unei cosmice excitații: ‘Frumusețea-i e mare, fără măsură; cu cine, față de cine să poți face asemănare? / Frumusețea ei; până unde se termină frumusețile și frumosul; / Femeie cu pieptul de mână; de la depărtare de-o mie de măsuri nechează armăsarii; / Îi apucă frigurile, turbare fără trezie; se mușcă unii pe alții; / rup copacii din din preajmă; / Sapă pământul cu copitele; le curg balele; de la o depărtare de-o mie de depărtări / De la o mie de fugi de cai i-apucă rânchezatul pe caii minții lui Decaineus; / Tremură, sar în două picioare, își varsă sămânța; o durere iute le răscolește bărbățiile; / De-o bucurie mare li se dezleagă baierele sacilor cu semințe’. Să cităm și un joc bazat pe nume (invenția onomastică e remarcabilă): ‘Ei se strigau cum doreau ei și nu era supărare despre unul sau altul, – / Ea să-i fi zis: Boir Istrus, nu-l supăra, Istrustelus dacă l-ar fi strigat, tot vinul unuia erau ei, / El îi zicea Bocadia Di Odanus, ori Boca Adia-Dia Di Oda, de cele mai adeseori, / Și nu arareori o numea Bocadiada Di Odan, Dia Di Io Danus / Numele și le cântau unul altuia din zori și până-n seară târziu, / Și nu rareori și le strigau prin somn, ascultându-se de mai sunt’. Aici este o grație a jocului erotic diferită de instinctualitatea din poemul precedent care ar putea da o idee de prospețimea matinală, de inocența în care ne-am fi așteptat să se scalde aceste evocări ale unei mitice lumi de început. Din păcate, e vorba doar de oaze de poezie într-un deșert de cuvinte fără sens, de enumerări obositoare, de fastidii ale unei imaginații stinse. Umbra deasă a doctrinei pe care cele două cărți o ilustrează fără har nu permite decât rareori înflorirea adevăratei poezii”.

■ *Eseul dramatic* este titlul cronicii lui Eugen Simion la volumul de teatru al lui George Genoiu, *Însoțitorul nevăzut*: „Cronicarul teatral George Genoiu, ploieștean strămutat la Bacău, publică o carte de ,eseuri dramatice’, după ce s-a făcut cunoscut cu un volum de însemnări despre teatrul de azi (*Teatrul de toate zilele*, 1980). Spun ,eseuri dramatice’, cum spunem în chip curent eseuri românești, acolo unde speculația domină invenția. Piesele lui George Genoiu sunt în mod deliberat ideologice, dezbat, cu alte vorbe, teze sociale și morale, caută situațiile limită din existență (tatăl care își părăsește copiii, femeia destoinică în producție care trăiește o mare nefericire în familie, copilul orfan care-și descoperă, la maturitate, părintele...) și fixează în funcție de ele mai multe atitudini morale. [...] Oricum le-am judeca, eseurile dramatice ale lui George Genoiu arată voința de a înnoi conflictul dramatic și abilitatea (talentul) de a pune în discuție morala omului politic”. ■ Două scurte recenzii la volumele *Singurătatea poveștilor pentru copii* de Antoaneta C. Iordache și *Târlici și trandafiri îndrăgostiți* de Dim. Rachici, sunt semnate de Ioana Rauschan, res-

pectiv de Petre Gheorghe Bîrlea. ■ Valeriu Cristea publică, la rubrica „Poezia”, o cronică (*Sub și fără protecție*) a volumului Denisei Comănescu *Cușitul de argint*: „În ciuda greutăților pe care pretinde că le are cu „îmblânzirea poeziei” (titlul poemului citat), Denisa Comănescu e o poetă remarcabilă. Volumul ei de versuri, după volumele altor poete (ale Corneliiei Maria Savu), de exemplu, de care ne-am ocupat nu de mult tot în acest spațiu și căreia Denisa Comănescu îi dedică recenta ei carte), mă convinge încă o dată că în momentul de față se scrie la noi multă poezie bună și că lirica noastră contemporană nu se reduce la personalitățile ei cele mai cunoscute, dominatoare: trebuie ascultate toate vocile”. ■ La „Prima verba”, Laurențiu Ulici recenzează, sub titlul *Poezia „poesiei”*, debutul poetic al lui Ștefan Mera, cu volumul *Poesii din inimă*. ■ La „Cartea străină”, Mircea Iorgulescu publică o cronică (*Erudiție și sinteză*) a cărții lui Klaus Heitmann, *Realismul francez de la Stendhal la Flaubert*, „o reușită a spiritului de sinteză și al erudiției active”.

● [„Tribuna”, nr. 47] La rubrica „Privire în actualitate”, Cristian Livescu publică eseu *Semnificația textului critic*. ■ La „Cronica literară”, Petru Poantă scrie despre romanul lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig, seniori*: „Desigur, e dificil de rezumat în acest spațiu o carte plină de miez, bocet și epitalam deopotrivă, pe care generația mea s-ar putea să o accepte mai greu, dispusă fiind ea mai degrabă la un prost proces de demistificare. În orice caz, despre strania taină a iubirii puține asemenea pagini există, ca în romanul lui Laurențiu Fulga”. ■ La rubrica „Recenzii”, Ioan Milea scrie despre cartea de poezie a Ioanei Ieronim, *Cortina*, iar Ștefan Melancu recenzează volumul de povestiri al lui Mihai Tatulici, *Ceainicul de argint*.

25 noiembrie

● [„Contemporanul”, nr. 48] Virgil Teodorescu publică, în deschiderea numărului, poemul *Să ia pildă ce la noi se face*, un poem tematic, îmbâcsit de sloganurile binecunoscute despre pacea mondială. ■ Gh. Bulgăr e prezent cu un amplu text dedicat Unirii, *Mărturii literare despre Marea Unire din 1918*. ■ La rubrica „Dezbaterile Contemporanului”, sub genericul „Literatură și implicare”, Nicolae Dragoș semnează articolul *A trăi cu adevărat*, Mircea Scarlat scrie despre *Ipostaze ale implicării poeziei*, plecând de la poezia lui Virgil Teodorescu, iar Nichita Stănescu, într-un scurt text, *O dimensiune a poeziei*, scrie patetic și neinspirat pe alocuri despre poezia patriotică și despre falsul patriotism: „Majoritar, orice poet a vorbit și vorbește despre taina țării lui. Au apărut însă în jurul acestor poeți adevărați un fel de ploșnițe, un fel de gânganii, un fel de fânțari care fac un soi de optimism dizgrațios, un soi de zâmbet transformat în rânjel luând numele patriei în deșert. Bineînțeles că orice om de bun simț îi repudiază pe acești cascadori ai amorului de patrie. Numai țaranul român, numai muncitorul român și cei pe care ei îi nasc, intelectualii români sunt cei care au dreptul de a se rosti despre patrie. A-ți iubi patria trebuie să binemerți a

ți-o iubi! Nu orice mijlocitor poate să iubească o patrie. Mai întâi trebuie să faci cărămida, după aceea zidul, după aceea locul ferestrei. Când ai făcut fereastră, asta înseamnă că ai făcut mai înainte zidul. Numai cel care a făcut zidul are dreptul de a privi prin fereastră...". ■ Revista continuă publicarea grupajelor poetice ocazionate de aniversarea a 65 de ani de la „făurirea statului național unitar român”, cu poeme tematice aparținând lui Ion Dodu Bălan, Vlăduț Bârna, Ovidiu Genaru, Negoită Irimie și Nicolae Stoeie. ■ La „Interviurile Contemporanului”, George Chirilă consemnează un dialog cu „academicianul Mihai Beniuc”: „- Politica, afirmam, a decis asupra destinului meu ca om și scriitor. Dar politica de pe pozițiile acestei clase purtătoare a progresului social, și din rândurile acestui partid – Partidul Comunist Român, în care eu m-am înrolat din tinerețe. Eu nu am fost niciodată în viața mea altceva decât comunist, cu tot riscul care a existat și pe care conștient a trebuit să mi-l asum. Poezia mea a devenit militantă printr-un miez al ei mesajul acelei lumi noi spre care partidul nostru comunist milita încă din anii grei ai ilegalității. Pentru mine, spiritul revoluționar al poeziei ține de convingerea și credința ta în viitorul mai bun al omenirii, în progresul uman și universal. Eu accept violența, dar gândesc poezia ca pe un atac, ca pe un front de luptă, în care mijloacele de comunicare iau locul armelor, contribuie la înțelegerea și armonia dintre oameni”. ■ Tot aici, George Cușnăreanu și Nicolae Iliescu consemnează un interviu cu Cornel Ungureanu, „*În provincie trebuie făcute foarte multe pentru cultură și pentru literatură*”; discutând despre proza tinerilor, afirmă: „- Cum să vă spun... parcă așa aștepta mai mult curaj. Bunăoară, vârfurile generației tinere au început deja să se clasicizeze. Apare un fenomen de instalare în propriul stil. Sigur că există vreo 20 de tineri prozatori care vor schimba neîndoios peisajul literaturii române. Dar există și o anumită lăncezeală, mai ales în comparație cu generația anterioară, există mult mai puțină decizie. Nota experimentală trebuie să existe doar prin unicat. Este critica pe care o aduc volumului lui Gh. Crăciun, dealtminteri un volum realment interesant. Aștept cu mult interes cartea lui Iova, aștept cu același interes alte cărți, într-un cuvânt, sunt foarte curios să văd ce se va întâmpla”; mai jos, întrebând dacă experimentul este un lucru nou în cultura română, împrumutat de la post-moderniști, criticul timișorean răspunde: „- Este nevoie de experiment ca de aer pentru ca o cultură să trăiască liber și să se îmbogățească. Este nevoie de avangarde culturale, pentru a ne scoate din scleroze, pentru a da oxigen culturii. Trebuie să asimilăm suprarealismul, dadaismul. Ne lăudăm cu Urmuz, cu Tzara, dar trebuie să considerăm că avem o tradiție în avangardă, dacă se poate spune așa. Noi existăm aici pe o placă turmantă, pe un spațiu cultural de o mare importanță dar pe care nu-l gândim astfel. Aici așa vrea să mă întind puțin pentru a fi foarte clar. Noi înțelegem literatura, azi, prin intermediul celei de-a treia generații post-maioreștiene, deci prin intermediul foiletoniștilor cu pregătire franțuzească. Această ‘structură’ avea mai multe repere: marea literatură franceză modern,

Balzac și Proust. Noi nu am depășit acest tip de înțelegere culturală. În acest spațiu trebuie să ne referim mult mai des la culturile din jurul nostrum: cultura poloneză, cehoslovacă, maghiară, culturile iugoslave, cultura bulgară. Sunt mari scriitori prin care ne putem înțelege noi pe noi înșine mai bine. O avangardă pentru cultura română este absolut necesară, plasată și înțeleasă într-un context exact care să vorbească despre locul nostrum în lume. Avem diverse legături cu literatură cehă, cu cea slovacă (Ivan Krasko, cel mai de seamă poet slovac, a fost un 'elev' al lui Eminescu, n.n.). Cultura și literatura română din spațiul ardelean este intim legată de de căderea Imperiului austro-ungar, vezi Rebreanu, Slavici, Ivasiuc. Noi nu suntem balcanici, ci est-europeni. Facem parte dintr-un sistem socialist care presupune un anume tip de reacție culturală". ■ Ecouri ale Festivalului național „Cartea Unirii”, desfășurat la Alba-Iulia sunt reflectate în două texte semnate de Mircea Tomuș (*Patria în literatură*) și Aurel Rău (*De Unire*). ■ Sub titlul *Portretul poetului în amiaza creației* sunt reunite două texte despre poezia lui Anghel Dumbrăveanu, semnate de Marin Mincu, respectiv de Laurențiu Ulici: „Prin metoda speranței și prin regimul luminii, aflate, amândouă, în geamănă dispunere de funcțiuni, poezia lui Anghel Dumbrăveanu ne pare a unui veritabil optimist. Când umbrele înserării existențiale încep să-l înconjoare, când dezamăgirea se insinuează în gesturi și, uneori, în gânduri, când pete de întuneric răsar în peisaj, deformându-l, când pasărea disperării își fâlfâie pe aproape aripa, speranța se face mai tare iar amintirea luminii, dorul de ea transcede ispita renunțării; acesta e optimismul veritabil, să găsești cu luciditate și realism calea ieșirii prin speranță spre lumină, să crezi în frumusețea acestei lumi cum zicea un alt poet, în aerul omenesc al planetei, în puterea omului de a învinge răul din el, iar nu izolarea în idilismul orb al unui soare perpetuu. În acest cel mai general plan al ei poezia lui Anghel Dumbrăveanu este o biruință căci, dincolo de valoarea pentru sine a speranței și luminii, poetul vede în poezie nu numai o cale de comunicare dinspre sine spre ceilalți ci și o terapeutică în fața singurătății, fie aceasta abisal-contorsionată sau abisal-idilică. De aceea poate retorica poetului este cu atâta eleganță împărțită între patetism și discreție și tot de aceea iubirea (domeniu al speranței mereu resuscitate din propria cenușă) și marea (domeniu al luminii integrale și integratoare) sunt dominantele de timp și, respectiv, de spațiu ale universului său liric. Că așa stau lucrurile o dovedește între altele și faptul că, în ciuda notelor elegiace din poeziile mai noi, perfect firești în ordine psihologică, poezia nu se întunecă și speranța nu abandonează, ci totul se reconstituie la scara unei alte vârste. Exuberanța și gestică grandilocventă s-au mai șters, dar speranța în iubire, în peisaj și în semeni rămâne; temperatura și vederea au mai scăzut, dar lumina, solară, lunară, marină e la fel de învăluitoare. La cincizeci de ani, probabil și de aici încolo, Anghel Dumbrăveanu e un poet al echilibrului lăuntric, trăit cu eleganță și exprimat cu noblețe, sub protecția inefabilă și însumată a speranței și luminii”.

• [„**Flacăra**”, nr. 47] Fănuș Neagu publică un scurt text în deschiderea numărului, prefigurând ziua de 1 decembrie, *În prima zi a iernii*. ■ Tot un text cu valențe patriotice publică și Francisc Munteanu, *Un popor al păcii*. ■ Nichita Stănescu scrie, la rubrica sa, despre *Starea poeziei*. ■ Invitatul lui George Arion este Ilie Purcaru, redactor al revistei, cunoscut pentru articolele sale cu conținut ideologic, pe toate temele oficiale importante; întrebat, spre final, dacă nu-i plac intervievenții pasivi, Purcaru face trimitere la *Jurnalul de la Păltiniș*: „Cazul invers pasivității este cel al intervieventului care se folosește de preopinent ca de un simplu pretext; de regulă, cu condiția ca acesta să fie cât mai important. Un exemplu recent este Constantin Noica, din *Jurnalul de la Păltiniș* semnat de ‘reporterul’ Gabriel Liiceanu. Acest mod de ‘interviuri’ nu mi se pare cel mai inspirat, cel puțin ca onestitate. Ne aflăm în fața unor false interviuri, în care ‘reporterul’ – act de lașitate? – se substituie, practice, complet lui C. Noica. În această carte-interviuri, *sois-disant*, e mai mult Liiceanu decât Noica. Și atunci întrebarea este: de ce era nevoie de această înscenare?”. ■ Tania Radu recenzează, sub titlul *Despărțirea de ideal*, cartea de poezie al lui Andrei Roman, *Insomnia ideală*. ■ În articolul *Critica siameză*, Radu G. Țeposu recenzează cartea lui Mihai Dinu Gheorghiu, *Reflexe condiționate*, în care remarcă „eleganța stilistică vizibilă în fraza pitoresc-alegră, expresivă și cu o pronunțată ritmicitate lăuntrică, pe de o parte, și, pe de alta, imaginația artistică”: „Seriozitatea și talentul lui Mihai Dinu Gheorghiu dau la iveală încă de pe-acum un prestigiu critic de neocolit”. ■ Florin Mugur împărtașește, la rubrica sa, câteva gânduri iscate de lectura „pe stradă” a cărții cu amintiri despre scriitori a lui Valeriu Anania, *Rotonda plopilor aprinși*. ■ Un text empatic, *Muncitor al literaturii*, despre Tudor Arghezi, publică Gheorghe Tomozei la rubrica „Desene pe asfalt”. ■ La rubrica „Roza vânturilor”, Petre Stoica traduce aforisme de Elias Canetti.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 47] Eugen Barbu publică cea de-a treia parte (și ultima) a răspunsului dat „scrisorii deschise” a Gabrielei Negreanu: „Interlocutoarea mea mă asigură că nu voi deveni niciodată ‘critic de direcție’ și mă mai consolează cu constatarea că nu sunt ‘infașibil’, că ‘nu am gust’, că ‘sunt tributar unui gust literar îndoielnic’, că am ‘umori’ și că sunt trădat de iubiri inaccesibile, literare evident, cum ar fi aceea de a mă considera critic literar, vrea să insinueze! O asigură că nu am dorit niciodată să fiu numit astfel: m-am declarat, fără nici o jenă, un scriitor care discută, din când în când, despre literatură. Cum o fac, dacă sunt mai talentat decât Gabriela Negreanu și dacă ea are un gust mai bun decât mine, o vor spune cititorii noștri. Cât privește ‘nesiguranța mea de creator’, să fie liniștită: nu am nici un fel de nesiguranță, de nici un gen! Dorm liniștit. Mă supără numai subtextul care devine pe alocuri ‘balcanic’, ca să zic așa! Nu am făcut și nici nu am de gând să intentez nici un proces poeziei române contemporane, cum afirmă G.N. în finalul dramaticei sale scrisori, eu vreau numai s-o apăr de avocați ai

diavolului; după cum nu am nici un fel de ‘mobiluri subterane’, dimpotrivă, prin aceste rânduri nu fac altceva decât să răspund unor astfel de mobiluri, mereu evidente chiar în rândurile cărora am răspuns atât de îndelungat, desi nu o meritați, nici dv., Gabriela Negreanu, nici cei ce stau în spatele dv.! Știm fiecare dintre noi pe ce parte jucăm, și asta e, într-adevăr, cum spuneți, ‘o problemă, a noastră, a tuturor’, mai ales câtă vreme ne aflăm în România!”.

● [„Cronica”, nr. 47] Numărul conține mai multe articole dedicate Marii Unirii, context în care, Elvira Sorohan semnează, pe prima pagină, articolul *O conștiință a unității naționale: Octavian Goga*. ■ La „Cronica literară”, Nicolae Turtureanu scrie despre volumul *Poeme rapide* al lui Ovidiu Genaru. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de teatru al lui George Genoiu, *Însoțitorul nevăzut*. ■ La „Debut”, Cristian Livescu scrie despre cele două cărți apărute cam în același timp, ale lui Viorel Dinescu (ironizat într-un număr anterior de Zaharia Sângeorzan, într-o notă polemică cu Eugen Barbu), *Ora ideală* și *O altă nuanță a revoluției*: „Neîndoielnic, profesorul de matematici din Galați are simț muzical, versifică fluent, dar nu o dată se împotmolește în prozaisme care diminuează tensiunea poemelor, banalizându-le discreția elegiacă. [...] Viorel Dinescu a asimilat cu bine inventarul liric bacovian, pe care l-a adaptat unor efecte sentimentale, cumiști, dulcele chiar, răscolite de vagi și neconvingătoare tresăriri de curaj lexical”.

● [„Orizont”, nr. 47] Numărul este dedicat împlinirii a 65 de ani de la „făurirea statului național român”, fiind coordonat de Aurel Turcuș care și publică, în deschidere, un poem tematic, *Rod scump*. ■ Puținele texte literare sunt, de asemenea, poeme ocazionale, tematice, puse sub genericul „Poetii cântă patria și Unirea”, semnate de Mircea M. Pop, Cedomir Milenovici, Ely Radovan, Octavian Doclin, Valentin Tudor, Nicolae Roșianu, Mihai Ecovoiu Dooreanu.

26 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.833] La rubrica „Cronica teatrală”, Pompiliu Marcea scrie despre „un roman valoros despre satul actual”, o recenzie a romanului lui Ion Brad, *Leagănul mării*, „romanul unui autor străns legat de origini, de rădăcinile ființei sale și în același timp conștient de necesitatea depășirii trecutului, în sensul creării unei civilizații contemporane”.

● [„Lucefărul”, nr. 47] Sub titlul *Memoria afectivă*, Valentin F. Mihăescu scrie despre romanul *Vladia* al lui Eugen Uricariu. ■ La „Cronica literară”, M. Ungheanu publică partea a treia a cronicii consacrate volumului lui Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu – gazetarul*. ■ Tot aici, A. Silvestri recenzează cartea lui Iulian Neacșu *Amintirile lui Harap-Alb*. ■ La „Viața cărților”, sub titlul *O apariție sărbătorească*, Costin Tuchilă scrie despre cartea de poezie a lui Gabriel Chifu, *Lamura*. ■ N. Georgescu recenzează, tot aici, romanul lui Dumitru Alexandru, *Filip ucenicul*. ■ Cristian Moraru semnează o recenzie a

cărții lui Nicolae Florescu, *Profitabila condiție, romanul aventurilor secrete*, carte care, „în ciuda unui stil ades avântat, cu fraze ciceroniene improprii unui asemenea context, dincolo de unele aserțiuni nefondate”, rămâne „meritorie”.

■ Mircea Micu publică un grupaj de patru poeme. ■ Alte grupaje de poezie sunt semnate de Pavel Pereș și de Nicolae Petre Vrânceanu. ■ Sub titlul *O „întoarcere” utopică*, Marin Mincu publică o primă parte a unei cronici consacrate cărții lui Eugen Simion, *Întoarcerea autorului*: „Pe cât este de solidă ca obiect concret (470 p.), pe atât este de amuzantă această ultimă lucrare a lui E. Simion, scrisă cu o auto-implicare candidă și cu un apetit polemic greu de bănuț după tonul impersonal, de o umoare egală, pe care criticul îl cultivase fără pretenții în tot ce a publicat anterior, cu excepția jurnalului parizian. Dacă ar fi să ne luăm după Alex. Ștefănescu, odată cu memorialistica pariziană, E. Simion pare să-și fi găsit stilul care, până la acea dată, îi lipsea. Acest stil aparent fluent, încărcat cu perioade retorice aparent gratuite, este conținut în recentul jurnal de lectură al unor cărți franțuzești tipărite cu câțiva ani în urmă, în general nu tocmai ușor de procurat. [...] O justificare a metodei lui Sainte-Beuve, cu mijloace din cele mai subtile, a încercat și Mircea Martin în *Critică și profunzime*, așa că nu ne rămâne, în cazul eseului despre ‘întoarcerea autorului’, decât să cercetăm dacă Eugen Simion cenzurează sau nu biografismul (deși nu numai la acest lucru se referă titlul cărții) preconizate metoda ‘sainte-beuviană’; opțiunea sa este destul de ambiguă la acest punct, dar, dacă trebuie să ‘luăm în seamă ceea ce face un scriitor în viața publică’ pentru a-i accepta opera, cum afirmă E. Simion în citatul dat mai înainte, se pare că întreaga sa pledoarie este în favoarea biografismului deși ocoliturile labirintice ale demonstrației par să sugereze contrariul. Tot umorul stă însă în altceva: orice metodă aparține unui context și de obicei valoarea acesteia rămâne fixată exclusiv în funcție de acel context. Sainte-Beuve a devenit un model inimitabil fiindcă, în realitate, el și-a depășit orice teorie prin marele său talent critic. A fi ‘beuvian’ azi în critică nu înseamnă a face în primul rând biografism. Cu acest lucru, se vede clar, este de acord și Eugen Simion. Suntem siguri însă că dacă ar fi trăit în secolul nostru, marele portretist ar fi făcut cu totul altceva; critică ‘tematistă’ ca Jean Pierre Richard, critică ‘amoroasă’ ca R. Barthes sau eventual critică ‘textualistă’ ca Julia Kristeva etc.”.

27 noiembrie

• [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 48] Sub genericul „Gânduri tinere la Marea Unire”, sunt consemnate „gândurile” unor tineri creatori legate de aniversarea ce urmează pe 1 Decembrie; Traian T. Coșovei publică și el un scurt text intitulat *Gând și istorie*: „Fac parte dintr-o tânără generație asaltată de marile evenimente ale planetei. Pentru scriitorul care intră în lumea eminescienelor ‘scripturi de aur’ energiile vârstei, tentația descoperirii și a autodescoperirii, meditația profundă sau poza romantică

tragică, spiritul ironic, sarcasmul sau reveria pe care Eminescu le aurise cu o neliniște metafizică, introspecția sau fronda nu sunt decât fragile ‘mecanisme’ de întâmpinare a acestor avalanșe de evenimente cu care conștiința tânărului scriitor se confruntă zilnic într-un superb efort al meșteșugului său. Aparțin unei generații de tineri poeți pentru care Istoria este un teritoriu de inspirație, dar, în același timp, o probă de încercare pentru cel ce vrea să încalce sandaia și să apuce lancia răzgândind în cuvinte istoria trăită și alcătuită, cândva, un vers mai frumos decât acesta: ‘Alba-Iulia nu este un nod gordian, ci o inimă’.

■ Alte texte aniversare, pe aceeași temă, sunt semnate de Mihai Bărbulescu, Iulian Constandache, Petre Domșa, Ioana Ieronim, Aurelian Titu Dumitrescu, Cornel Brahaș, Mădălina Canură, Augustin Frățilă, Grigore Georgiu, Gabriela Hurezean, Constanța Iorga, Corneliu Ostahie, Soril Miavoe, Marinela Pătru-Bugeac, Constantin Preda, Adrian Pinte, Luminița Petru, Sorin Preda, Ecaterina Vaum, George Stanca, Mircea Florin Șandru, Radu Vaida.

30 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.836] Constantin Chiriță scrie, în spiritul Aniversării din data de 1 decembrie, un mic text, *Biruit-au gândul...*, concluzionând că „abia în zilele noastre, prin înfăptuirea României socialiste, unirea românilor și proclamarea Dreptății și Frăției ca sensuri de bază, definitorii ale politicii și viețuirii statului nostru, își capătă strălucirea cuvenită și se înscriu în istorie ca un act definitiv”. ■ Tot aici, Radu Cârneli semnează un articol patriotic dedicat evenimentului, *Unirea românească*.

[NOIEMBRIE]

● [„Viața Românească”, nr. 11] O parte consistentă a numărului este dedicată împlinirii a 65 de ani de la Marea Unire din 1918; despre ea, în afara articolului de fon, semnat „V.R”, *Marea Unire, eveniment al istoriei noastre*, mai scriu: Ion Ardeleanu, Vasile Netea, Emilia Șt. Milicescu (*Delavrancea și Unirea*), D. Vatamaniuc (*Publicistica lui I. Agârbiceanu în slujba desăvârșirii statului național român*), Ion Coja (*De ziua limbii române*). ■ În aceeași direcție tematică se înscriu și poemele semnate de Florența Albu, Mariana Filimon, Ion Horea, Mihai Munteanu, Eugeniu Nistor, Dan Verona, Iulian Vesper. ■ Marcel Constantin Runcan publică un fragment din romanul *Mierea toamnei*. ■ Ana Blandiana publică un grupaj de șapte poeme: *Trup, Tatăl, Un animal orbitor, Hohotul, Continuare, Chist, Nec plus ultra*. ■ Mihai Șora publică un „dialog” între „Tânărul prieten, Mai Știutorul, Devotatul Amic”, pe o temă deja abordată în paginile „Vieții Românești”: *A fi, a face, a avea*. ■ Gheorghe Crăciun publică o proză scurtă, *Gravitație, colaps*. ■ Sub egida „Omul și orașul”, numărul cuprinde poeme semnate de Viorel Cata, Barbu Cioculescu, Victoria Dragu, Mihail Grănescu, Ion Horea, George Iarin, Marcel Mureșanu, Iudita Partin, Nicolae Sava, Ion George Șeitan, Marcel Vișniec. ■ La „Comen-

tarii critice”, Vasile Chifor recenzează romanul *Noroaiile de Paul Anghel*. ■ Ovid S. Crohmălniceanu semnează o cronică (*O privire blândă și lucidă*) a romanului lui Sorin Titel, *Femeie, iată fiul tău*: „Senzația e de tablou migălos lucrat ca să poată cuprinde toată varietatea figurilor și acțiunilor îngrămădite pe pânză. Nimeni nu se află acolo fără rost, toți își exercită îndeletnicirile curente, acestea i-au adus laolaltă oricâte distanțe sociale, culturale sau etnice ar exista între ei. Un soi de miracol al vieții cotidiene, pluralitatea și neprevăzutul pe care jocul soartei i-l dăruie, face să se țină romanul și întreg cosmosul său eteroclit. Undeva, autorul strecoară o explicație: Priviți ‘din avion’, oamenii sunt toți la fel: ca să li se surprindă deosebiri, trebuie văzuți *de aproape*. În altă parte aflăm și ce asigură această imagine privilegiată: *o luciditate blândă*, pe care Sorin Titel o atribuie mai cu seamă femeilor”. ■ La „Cronica ideilor”, Dan Oprescu prezintă volumul lui E.R. Dodds, *Dialectica spiritului grec*, tradus de Catrinel Pleșu. ■ La rubrica „Cărți – oameni – fapte”, Nicolae Oprea scrie despre „viziunea carnavalescă a realului”, recenzând volumul lui Florin Mugur *Viața obligatorie*. ■ Dana Dumitriu scrie despre volumul *Epitaf* al Florenței Albu: „Florența Albu nu clipește serafic în fața unei posterități așezate ca la cinematograful să vadă o vedetă, nu-și susură versurile și nici nu evocă o siropoasă cpilărie. De când o știi, are între sprâncene o cută, râde fără mare poftă, se revoltă în surdina, nu-i plac gesturile prea elocvente, nici vorbele prea multe. Este mereu într-o defensivă care, nu de puține ori indică superficialitățile simțirii noastre moderne, micile și marile violențe sufletești cu care ne-am obișnuit și pe care le credem firești”. ■ Nicolae Mecu recenzează romanul scris de Marius Tupan, *Coroana Izabelei*, „o parabolă a puterii”, iar Constantin Tuchilă scrie despre cartea de poezie a lui Anghel Dumbrăveanu, *Tematica umbrei*. ■ Victor Ivanovici scrie, tot aici, despre poemele lui Ion Drăgănoiu din volumul *Camera albă*. ■ În partea a șaptea a serialului său despre „Muzică și literatură”, Grete Tartler recenzează volumul *Zona de protecție* al Liliane Ursu.

• [„Steaua”, nr. 11] Un grupaj cu poeme dedicate Unirii include câte-un poem de Mihai Beniuc (*Neuitatul veleat*), Ion Brad (*Cetatea legendară*), Traian Iancu (*Inimi se dau iubirii la Alba Iulia...*), Virgil Nistor (*Atunci, la Alba Iulia în cetate*), Adrian Popescu (*Drum de iarnă*), Ion Potopin (*Dor de Unire*). ■ V. Fanache publică un articol înscris în aceeași linie tematică, „Și-n planu-ternității români-s un popor”, glosând pe marginea literaturii române ca formă de exprimare a celui mai înalt patriotism. ■ Mihai Beniuc publică, și separat, un grupaj de patru poeme (*Împărăția visurilor!!!, Câmpia Libertății, Floarea aleasă și Suferința cuvintelor*), grupaj ce însoțește interviul pe care i-l ia Marin Oprea, „Eu sunt unul dintre cei ce cred în ceea ce scriu și scriu ceea ce cred”. ■ Câteva articole despre Unire sunt semnate de Aurel Rău (*De Unire*), Aurel Șorobetea (*Pe drumul cel mare de Țară*), Horia Bădescu (*Moșii*), Petru Poantă (*Calcarul visează cărți*), T. Tihan (*Pornind de la „Istoria” lui G.*

Călinescu), Leonida Neamțu (*Transilvania – cântecele ei – dragostea mea*), Irina Petraș (*Junimismul în Transilvania*). ■ Teohar Mihadaș publică trei poeme. ■ Gabriela Adameșteanu publică *Jurnalul profesorului Mironescu*. ■ Ion Lungu scrie despre romanul lui Francisc Păcurariu, *Geneza*. ■ Augustin Cozmuța scrie despre tomul lui G. Călinescu (*O literatură cât o istorie*). ■ La „Teme”, Nicolae Manolescu continuă textul început în numărul 10/1983, despre *Lumea poveștilor*. ■ Valentin Tașcu scrie despre poezia lui Anghel Dumbrăveanu. ■ Mircea Goga publică două poeme, *Abluție și Impostorul*. ■ Aurel Rău publică o proză scurtă, *Pașaportul pentru America*. ■ Ion Pop recenzează volumul lui Șerban Foarță, *Areal*: „Stăpânit de ‘beția castă a cuvintelor’ (precum orice cetățean autentic al Isarlicului sau membru al unui ‘club Mateiu Caragiale’), Șerban Foarță luminează încă o dată, prin *Areal*, cu focurile / jocurile sale de artificii, nostalgia unor lumi durând sub semnul esteticului, al fanteziei eliberatoare”. ■ Mircea Popa recenzează cartea lui Laurențiu Fulga, *E noapte și e frig seniori*. ■ La „Cronica literară”, Ion Vlad scrie despre eseul lui Edgar Papu, *Motive literare românești*. ■ Valentin Tașcu recenzează volumul lui Petru Poantă, *Radiografii 2*. ■ Sub titlul *Petre Stoica în două ipostaze*, Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul *Întrebare retorică*: „Poetul se înfărcuiește de bună voie, își pune capcane, își creează capcane de tot soiul, pentru a-și proba, cu mai mare pregnanță, existența în ficțiune. Crescătorul de iepuri, cultivatorul de legume, scriitorul nepremiat, claustrat în mediul rural, convorbind cu cântătorii și cu clienții bufetului, reprezintă de fapt, o emblemă a nobleței incontestabile a Poeziei. Delimitarea precis geografică și biografică, recuzita limitată, intenționat vetustă, exprimă nevoia de evaziune, spațiul înăbușitor evocă aspirația spre spațiul nehotărnicit. În alte condiții temperamentale, un atare tip de creator ar șoca printr-un exotism exploziv, stabilindu-și cortul migrator în peisaje africane sau extrem-orientale, aici, sub unghiul unei impasibilități (la care-și aduce contribuția conștiința cunoscătorului rafinat de poezie, placată pe o fire de boem temperat, de visător decent), avem a face cu un succedaneu de exotism, extras din mediul pitoresc al Banatului. Petre Stoica își satisface foamea de aventură în chip ironic, prin explorarea propriei sale provincii imagine, precum și a unui climat temporal, stabilit la ultima intersecție a veacurilor. Dar, lucru curios, afectarea provincială ajunge treptat a se confunda cu însăși natura poetului. Veșmântul adoptat circumstanțial ne apare drept cel mai adecvat. O tainică relație ni se dezvăluie între poză și structura morală, cea dintâi figurând-o pe cea de-a doua, în pofida tuturor măsurilor de detașare, a complicatei tactici perifrastice. Petre Stoica este realmente un provincial sublimat prin cultură și prin neostenit travaliu poetic, care-și dă în vileag fondul sufletesc, în momentul în care, așezându-se pe teritoriul civilizației contemporane, o mustră pentru îndepărtarea de idealurile sănătoase, perene ale omenirii. Fibra sa de ins legat de pământ, familiar cu fauna și cu flora, se răzvrătește împotriva exceselor tehnocrației de tip apusean, a

poluării fizice și morale. [...] Un provincial ostentativ, în primă ipostază, realizat cu mijloacele unui carnavalesc *sui generis*, pentru a-și disimula adeziunea la universal, poetul ni se înfățișează în cea de-a doua ipostază ca purtător al unei voci planetare, în care distingem însă... provincialismul său melancolic și jovial, incredul și ușor fanfaron sub masca umilității. Esența și aparența și-au inversat funcțiile? Artificiul s-a transformat în natură or a fost de la început o natură paradoxală, refugiată în artificiu? La ce ne-ar folosi răspunsul, de vreme ce producțiile lui Petre Stoica vădesc o organicitate neîndoios originală, de care se cade a ține seama nu numai în analiza lor, ci și în cercetarea rolului pe care l-au jucat și îl joacă în evoluția poeziei noastre”. ■ Tot Gheorghe Grigurcu scrie și despre cartea lui Ovidiu Genaru, *O viziune a provinciei*: „Provincia devine astfel o metaforă existențială a Poetului. Adică un loc în care izolarea apare cumpănită de un mai viu sentiment al universului, în care frustrarea e compensată de o mai liberă contemplare de sine, în care imaginația dă în floare nestingherită. Și, evident, un provizorat sentimental, o așteptare plină de nădejdi, precum o atmosferă naturală a tinereții. Din jocul de artificii imagistice al neadaptării se conturează priveliștea unui drum, ritmat de respirația alergătorului de cursă lungă. De sub materia fierbinte a simțurile iese la suprafață o percepție liniștită, capabilă de a se fixa asupra abstracțiunilor. Ovidiu Genaru e unul dintre cei mai înzestrați lirici de azi ai provinciei noastre, căruia i se cuvine, credem, o mai mare atenție din partea criticii”. ■ Petru Poantă semnează și el două recenzii, una despre cartea lui Ion Budescu, *Viața cu mine, viața fără tine*, a doua despre volumul Denisei Comănescu, *Cuțitul de argint*. ■ La „Cronica traducerilor”, Irina Petraș scrie despre „efectul Borges”, plecând de la *Cartea de nisip*, antologia îngrijită și tradusă de Cristina Hăulică. ■ Zeno Ghițulescu publică poemele *Iarba și Încă o clipă*. ■ Virgil Mihaiu scrie, sub titlul *Prestidigație în realitatea imediată*, despre volumul lui Mircea Nedelciu *Amendament la instinctul proprietății*. ■ Nae Antonescu consemnează un interviu cu Petre Pascu, „despre revistele și scriitorii din Transilvania. ■ Virgil Stanciu semnalează apariția cărții lui Radu Lupan, *Text și context*, despre „cărțile și scriitorii Americii”. ■ La „Viața cărților”, Cornel Muntean recenzează romanul *Tentativa* al lui Platon Pardău.

● [„Familia”, nr. 11] Ion Davideanu publică, pe prima pagină, patru poeme naționalist-patriotice, irelevante din punct de vedere poetic. ■ Ioan Milea recenzează culegerea de poeme *Istorie personală* a lui Victor Felea, iar Viorel Horj scrie despre volumul *Liniște* al lui Petre M. Haș ■ Al. Cistelean scrie, la „Cronica literară”, despre volumul *Poeme* al lui Ștefan Aug. Doinaș: „Cade tot mai greu la stomacul balcanizat al criticii noastre, obișnuit cu piperul iute al senzualității și cu muștele tare al sensibilității frust-primare, alcoolul de extracție reflexivă din poemele lui Ștefan Aug. Doinaș. Multă lume bună ar dori, în vreme ce-și prezintă obolul admirației sau doar al respectului, să-l vadă pe poet – dacă nu neapărat în tricou sau halat de casă, măcar descheiat la un nas-

ture. Cel mai recent și-a exprimat această dorință Radu G. Țeposu (*Astra*, 9), pe urmele mai vechilor regrete ale lui Eugen Simion, întristat și el de absența unui ‘călcâi vulnerabil’ al poemelor prin care săgeata exegetică să răzbată în măruntaiele acestui lirism scris pe foi de gheață. Poetul nu s-a lăsat, însă, (încă) ademenit de descântecele sirenelor critice și el continuă să se înfățișeze în armură complete, bine încopciat și încătărămat. Senior al poeziei și nu dijmaș al ei, el trece cu senin dispreț peste tentațiile lumești ale emoționalului dermic și epidermic, țintind o înfiorare a spiritului, nu a substructurilor sale, o relevare a străfundurilor ideatice ale lumii și nu o etalare a suprafețelor ei pitorești. Poemul lui Doinaș se definește, în primul rând, printr-o priză rapidă la viziune: el intră în Mecca orfismului prin poarta triumfală, fără poticneli, ocolișuri sau popasuri. Este, poate, singurul nostru poet de azi care nu s-a lăsat prins în mrejele dramei cuvântului și a știut să păstreze actuale funcțiile magice ale acesteia, utilizându-l ca pe o instituție orfică. El n-a răsucit gâtul superb al elocvenței și nu și-a dereglat simțurile, lăsându-le în delir; n-a ridicat chepengul subconștientului și n-a tras obloanele peste conștiință și conștiință (creatoare). Din contra, pe cea dintâi a poleit-o din nou, iar celorlalte le-a pus frâul rigorii reflexive, îngăduindu-le un joc minim și subordonat lucidității constructive. Ele nu mai par atribute ale poetului care, scăpate din mână, invadează poemul cu exultanța lor contingent, ci inflexiuni necesare ale textului, modulații ale viziunii. Pe cât de ascetică apare prezența poetului – năzuind, de fapt, să fie o absență – pe atât de luxuriantă se dovedește cea a poemului. Senzualitatea lui Doinaș nu e un affluent al textului, ci un reactiv din formula viziunii, poemul său nefiind înțeles ca un spațiu de deversare a ei, ci ca un spațiu diamantin prin care trec, din când în când adieri senzuale. Ele pot părea programate, dar nu sunt decât necesare. Poezie ce începe de la idee, poezia lui Doinaș trece printr-o baie a expresivității senzuale spre a ieși la țărmlul viziunii încăracte de ape luminoase ca un cristal. [...] Între decepția aparențelor și elanul spre temeliile lumii, poezia lui Ștefan Aug. Doinaș devine tot mai mult o viziune cosmogonică ce și-a integrat în filoanele sale drama ontologică. Poet doric (numai dacă se îngăduie acest abuz de terminologie manolesciană), Doinaș tronează invizibil în spatele poemului: nimic nu-l oprește, nimic nu-l abate, nimic nu-l surprinde – nici chiar propria-i imaginație, luxuriantă ca o vegetație ecuatorială. El e stăpânul absolut al unui poem din care s-a retras cu totul”. ■ Virgil Podoabă recenzează cartea de povestiri a lui Mircea Horia Simionescu, *Banchetul*. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre cartea Melaniei Livadă, *G. Călinescu – poet și teoretician al poeziei*, carte ce prezintă două aspect: „primul, al înregistrării meticuloase, al austerei descripții care constituie prima fază a istoriei literare, dovedind o excelentă profesionalitate; cel de-al doilea, al reacției de inadecvare simpatetică la opera, introducând semnele viguroase ale unei distanțări, care merge de la tonul condescendent la apriga ‘demonstrare’ a unor ‘scăderi’

(infernaliile unei, prin definiție, umoral stăpânite critici de catedră)”. ■ Mihai Beniuc semnează și aici un grupaj de cinci poeme, oarecum diferite de cele publicate tot de el prin alte reviste de propagandă. ■ Al. Andrițoiu scrie „târziu, despre un debut târziu”, cel al lui Ion Budescu cu volumul *Foșnetul verii în Transilvania*, „o carte cu inimă și cuget de poet angajat”. ■ Titus Popovici publică un destul de lung fragment din „romanul cinematografic” *Judecata*, iar Eugeniu Nistor semnează două poezii cu temă istorică. ■ Radu Călin Cristea recenzează, la „Cartea de debut”, cartea de eseuri critice a lui Costin Tuchilă, *Cetățile poeziei*. ■ N. Steinhardt scrie despre romanul *Vânătorul de aripi* al lui Radu Țuculescu. ■ Ion Simuș scrie despre *Tendințele romanului sadovenian*. ■ *Neliniștea iluziei* este titlul recenziei lui Mircea Mihăieș a cărții de poezie a lui Anghel Dumbrăveanu, *Tematica umbrei*: „Tentat, tot mai adesea, de spiritul poeziei vizionare, Anghel Dumbrăveanu și-a incendiat ceremoniosul poem de iubire cu combustibilul inflamabil al iluziei și neliniștii”. ■ Ion Simuș semnalează faptul că, invitat fiind să răspundă unei anchete a *Suplimentului literar-artistic al Scânteii tineretului*, publicată în nr. 44 din 30 octombrie, referitoare la „Tânăra generație de creatori”, i-au fost șterse trei nume din lista sa de critici: Ioan Buduca, Luca Pițu și Liviu Antonesei, „critici și esești reprezentativi în cel mai înalt grad (valoric!) pentru tânăra generație de creatori. Aducem cuvenita rectificare și ne exprimăm mâhnirea în legătură cu această practică”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 11] Al. Călinescu publică, la „Cronica literară”, un articol (*Din nou Dinescu*) despre cartea lui Mircea Dinescu, *Exil pe o boabă de piper*: „Sunt aici doar 35 de poezii, dar toate, ca să zic așa, una și una: nici o stridență, nici o notă falsă, ci o egală și fericită inspirație a rostirii, o constantă și adâncă gravitate, care conferă cărții, chiar dacă autorul este și acum, nu o dată, imprevizibil și scânteietor, o cu totul remarcabilă coerență a viziunii. Scânteietor, Dinescu este în acele imagini, presărate nonșalant și abrupt, care configurează o lume unde lucrurile capătă viață și au cele mai neașteptate reacții, unde legile firii o iau razna, iar granița dintre normalitate și insolit se șterge...”. ■ Tot aici, Constantin Pricop publică o cronică la volumul lui Mircea Nedelciu, *Amendament la instinctul proprietății*: „Scriitorul *Amendamentului la instinctul proprietății* are înainte de toate un evident har al povestirii. Toate invențiile prozatorilor din ultimele decenii îi stau la îndemână, așa cum am arătat, fără a stingheri însă, în vreun fel, capacitatea nativă de a transforma în povestire (așa cum alții transformă, de pildă, în poezie) tot ce ‘atinge’. Nu e vorba, așadar, de preluarea unor rețete, ci de folosirea la fel de dezinvoltă a exemplurilor pe care i le oferă realitatea și a celor pe care i le pune la îndemână actualitatea literară”. ■ Numărul include și un mic grupaj aniversar „Anghel Dumbrăveanu – 50”, cu texte aparținând lui Petre Stoica (*Lui Anghel Dumbrăveanu, cu dragoste*), Corneliu Sturzu (*Anghel – scrisoare de departe*) și Horia Zilieru (*Prietenul, poetul*).

• [„Ateneu”, nr. 10] Reflexe ale „exigențelor Consfătuirii de la Mangalia” se regăsesc în articolele tematice ale lui Vasile Sporici, *Acțiunea critică și revoluționară și contradicțiile*, și al lui Constantin Călin, „*Idei neconvenționale*”. ■ La rubrica „Cronica tardivă”, Constantin Crișan scrie despre romanul din 1977 al lui George Bălăiță, *Ucenicul neascultător*. ■ Theodor Codreanu publică și el un articol aniversar dedicat lui Edgar Papu, la împlinirea a 75 de ani, *Privirea integratoare*. ■ La rubrica „Cărți și autori”, Constantin Ciopraga recenzează volumul lui George Popa, *Spațiul poetic eminescian*, Tatiana Mihuț scrie despre cartea lui George Muntean, *Interpretări și repere*, „o pledoarie pentru cunoașterea, mereu ineputabilă, a creației populare”. ■ La rubrica „Poesis”, Calistrat Costin publică un grupaj de opt poeme. ■ Eugen Simion publică a treia parte a studiului dedicat poeziei lui Gellu Naum: „Tehnica digresiunii duce la desolemnizarea confesiunii, relativizează gândirea, destramă iluzia că poezia iese dintr-o certitudine și exprimă o relație durabilă cu lucrurile. Poezia exprimă, dimpotrivă, o fecundă insecuritate și tinde să dea corp liric râului impur al timpului. A prinde ‘splendoarea liniilor rătăcite’ și a lăsa să cadă în poem clipele goale, nesemnificative, a sugera, în fine, în permanență existența părții cealalte în care fierb revoltele obscure reprezintă o estetică destul de serioasă în ciuda efortului pe care îl depune poetul, în chiar spațiul poemului, de a trezi neîncrederea în propria-i estetică”. ■ Două articole sunt focusate pe cartea de dramaturgie a redactorului-șef al „Ateneului”, George Genoiu, *Însoțitorul nevăzut*, despre care scriu laudativ Ileana Berlogea (*omul față-n față cu propria-i conștiință*) și Virgil Brădățeanu (*Întâlniri literare cu opere de certă perspectivă scenică*). ■ Un mic grupaj „In memoriam” îi este dedicat lui Horia Lovinescu despre care scriu George Genoiu și Carmen Mihalache Popa. ■ Pe ultima pagină a numărului câteva poeme de William Carlos Williams, din volumul *Selected Poems* (1969), sunt traduse și prezentate de Aurel Sasu. ■ Tot aici este publicată și ultima parte din serialul publicat în revistă, *Estetica tăcerii*, de Susan Sontag, din volumul *Stiluri ale voinței radicale*.

• [„Argeș”, nr. 11] Numărul reflectă, pe mai multe pagini, prin articole și poeme tematice, aniversarea celor 65 de ani trecuți de la făurirea statului unitar român. ■ Ioana Postelnicu publică câteva „file de jurnal”. ■ Nicolae Oprea publică partea a doua a studiului consacrat prozei bănulescience, *Omul arhaic în proza lui Ștefan Bănulescu*. ■ La rubrica „Poeți din Argeș”, Ștefan Găitănaru recenzează cartea de poezie a Otiliei Nicolescu, *Australia*, iar N. Braniște scrie despre volumul *Mirabile ninsori* de Ion Popa Argeșanu. ■ La rubrica „Prozatori contemporani”, redacția consacră un grupaj de articole prozei lui Mihail Diaconescu; sub titlul *Intelctuali și patrioți*, Radu Cârnecki recenzează romanul lui Mihail Diaconescu *Călătoria spre zei*: „Consecvența cu care Mihail Diaconescu a cercetat și înfățișat epic destinele unor creatori de valori intelectuale din trecutul nostru indică locul său aparte în literatura și cultura

română de azi, loc de frunte, pe care romancierul și l-a cucerit cu perseverența pasionatului de marile idei forță prezente în istoria, cultura și existența noastră etnică. Sunt idei care susțin valorile noastre cele mai reprezentative. Tocmai prin aceste idei ne înfățișăm lumii în esențele noastre specifice. Mihail Diaconescu a dorit și a reușit să le dezbată epic din perspective nebănuite de noi”. ■ Tot despre Mihail Diaconescu scriu și Vasile Netea (*Valoarea documentării*), Sultana Craia (*Istoria și universul epic*) și Cornel Moraru (*Dimensiuni esențiale*) care își încheie articolul astfel: „Încercăm, deci, să privim ceva mai departe, dincolo de convenționala formulă a ‘romanului istoric’, atunci când facem referiri la acest autor. Mai ales înclinația spre vis și fantastic, dorul de transcendență, ca și de formele originare ale vieții simple, nealterate, într-un context de descriție realistă și reconstituire atentă a documentului istoric ni-l recomandă pe Mihail Diaconescu drept un prozator profund original având un program al său bine precizat și stăpân pe mijloacele unei arte epice mult mai complexe decât pare. Autorul, de-acum un nume pe deplin consacrat, are încă resurse pentru opere valoroase, ce cu siguranță nu vor întârzia să apară”. ■ *Calea ființei istorice* este titlul cronicii lui A.I. Brumaru la același roman, *Călătoria spre zei*, al lui Mihail Diaconescu: „Revenind, după opinia mea, protocronismul atunci când nu-și propune a demonstra un primat de acțiune (prototurgie), dar judecă o vreme obscură de felul aceleia axiale, greșește dacă ignoră în obiectul cercetat nota metafizică. în cazul nostru, iată, tradiția istorică. Ea nu e decât o uriașă memorie obștească, latentă sub veacuri, devenind activă la atingerea ei cu cunoașterea, însă activă ca un *a priori*: nu se transformă în istorie obiectivă. Își păstrează, de ce nu, farmecul, își întinde așa pe mai multe fuse de timp firul ființei. Cred că acest lucru l-a înțeles foarte bine Mihail Diaconescu. În această remarcabilă ficțiune care e ultimul său roman, istoria nu e constrângere de fapte externe obiective față de subiectul cunoscător, cum s-ar exprima un filozof de azi, dar e transfigurare epică și simbolică a unui mare trecut, astfel ca sesizarea internă a obiectului istoric să presupună o ‘înrudire’ între cei doi: subiectul cunoscător și obiectul istoric. *Călătoria spre zei* e un roman la care se mai poate însă reflecta”. ■ La rubrica „Poeți contemporani”, Gheorghe Grigurcu scrie despre poezia lui Miron Cordun: „Modelul ce si-l propune Miron Cordun e, totuși, Bacovia (unul din volumele sale intitulându-se chiar *Bacovii*). Doua explicații încap pentru această opțiune, aparent inadvertență. În primul rând, e preluată sugestia aceluia nucleu arhetipal, anistoric, al reînțoarcerii la originile civilizației, la tărâmul locuințelor lacustre, al cavernelor, aderența imediată la geologic, comunicarea, aproape aconceptuală, cu stihiiile. Autorul *Plumbului* e patronul unui trecut sălbăticit, înspăimântător prin lipsa de convenții morale. Coșmarele sale sunt germenii unui timp imemorial, neconsumat întrutotul, atavisme ale structurii psihice. În al doilea rând, Bacovia îl atrage pe autorul *Bacovilor* prin chiar reversul aspectului numit și anume prin misterioasa lui

modernitate, prin înscrierea lui în orizontul cel mai recent al lecturii. Raportul dintre elementar și evoluat, dintre spontan și reflectat, dintre frust și rafinat din cadrul operei sale îi acordă o fascinație căreia un poet cu un punct de plecare ‘primitiv’ și cu o matură conștiință artistică, așa cum e Miron Cordun, nu i s-ar fi putut decât cu greu sustrage. Oricum, o astfel de vasalitate (foarte relativă, limitată de o seamă de factori temperamental și, mai ales, de acte în verb) e preferabilă cantonării în perimetrul unor, de pildă, Nichifor Crainic sau N. Crevedia, ale căror producții datează implacabil. Mai mult decât atât: se creează uneori impresia că poetul își provoacă similitudinile bacoviene cu bună știință, că la antipodul epigonilor ce emană iremediabil un spirit străin, acesta e chemat, sfidător, din afară. Primejdia, dezamorsată în prealabil, prilejuiește un joc pur. [...] Miron Cordun e un poet interesant, unul din acei ‘marginali’ gustoși ce întrețin Visul liric, fără de care imaginea unei epoci literare n-ar fi completă”. ■ La rubrica „Cărți, autori, opinii”, Gheorghe Soare scrie despre romanul *Geneza* al lui Francis Păcurariu.

● [„Astra”, nr. 11] Damian Spătaru consemnează discuțiile din cadrul mesei rotunde organizate de redacția „Astrei” în colaborare cu Cenaclul Saeculum (din Beclean pe Someș) al tinerilor scriitori din Transilvania”, având ca temă „Poezia (de) azi. Structură și experiment”; la discuție participă Vasile Cruțeru, Zorin Diaconescu, Marius Lazăr, Gavril Moldovan, Ion Mureșan, Ioan Pinteș și Radu Săplăcan, fiind pusă, și ea sub semnul „recomandărilor” făcute de Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de la Mangalia privind corelarea analizei raportului poezie-realitate cu dezbateră legăturii artei autentice cu omul social: „Dezbateră pe care ne-o propunem va aborda, așadar, atât latura istorică a problemelor implicate, cât și aceea, desigur mai complicată, tipologică”. ■ Eugen Barbu răspunde întrebărilor lui Liviu Pendefunda și ale lui Ion Alex. Angheluș în interviul pus sub titlul *Ramura de măslin* („De ce mă urăsc atât de mult unii scriitori români”): „Și atunci, de ce să imităm o sterilitate evidentă care nu ne va duce nicăieri? Pentru asta, unii dintre noi suntem socotiți troglodiți, în urmă cu politica literară și așa mai departe. Suntem un popor vechi, dar tânăr încă; avem mai ales, poeți mari și-i vom mai avea. Există romane scrise în limba română care vor dăinui multă vreme; nu trebuie să discutăm că în locul lor apar niște nenorocite de produse, semnate de Goma și Tănase ca să vorbesc numai de ultimii lefegii ai *Europei libere*. [...] Poeții în blugi nu sunt mai puțin conformiști decât ‘festiviștii’. Ei fac un conformism pe dos: adică noi suntem de ‘modă americană’, dar poezia adevărată nu ține de nici o modă, ea are o aură specială care nu poate fi înlocuită cu altceva. Ea cere grație. În cele două cazuri e vorba de ‘arte și meserii’, adică de o școală de mâna a treia. Nu știu ce se va întâmpla cu poeții ‘Cenaclului de luni’, le-aș dori să se trezească la vreme”. ■ La rubrica „Cronica literară”, A.I. Brumaru scrie despre volumul lui Teohar Mihadaș, *Lumina inserării*. ■ Gheorghe Crăciun continuă incursiunea în proza optzecistă, scriind despre volumul de po-

vestiri *Aripa grifonului* de Alexandru Vlad, „un stilist, un tehnician ca și desăvârșit al textului din anticamera romanului, un metodist al vocabulei inedite la locul potrivit și un armurier al sintagmei cu lungă bătaie în timp”. ■ Sub titlul „*Viața*” și „*literatura*”, Marius Lazăr scrie despre poezia optzecistă punând față-n față poezia „lunedistilor” cu cea a „echinoxistilor”. ■ Nicolae Manolescu publică un articol intitulat *Contextul istoric*: „Desigur, chestiunea comportă numeroase alte aspecte, între care acela referitor la raporturile dintre tipurile umane reale (sociale, morale, psihologice) și tipurile literare. Cu alte cuvinte, ar fi de știut în ce fel romancierii au dezvăluit fenomene existente, le-au făcut vizibile. Scriitorul nu e doar un înregistrator: contribuția lui ‘creează’, într-o anumită măsură, tipul, ajutând societatea să se cunoască mai bine. Există, totdeauna, din această cauză, o doză de noutate în revelațiile literaturii, care explică și de ce e nevoie, uneori, să treacă oarecare timp înainte ca ele să fie primite ca valabile. Romanele ‘obsedantului deceniu’ n-au dat pur și simplu la iveală fapte și personaje de noi toți cunoscute: au observat motivațiile interioare și au determinat fizionomii, care scăpaseră până atunci ochiului nostru. Ceea ce în anii ’50 era socotit drept tipic s-a dovedit ulterior a nu fi cu adevărat semnificativ pentru epocă; abia romanele anilor ’60 au pus în evidență ceea ce era tipic înainte. Tipicitatea aceasta poate fi incomodă câteodată și se produce o rezistență la ‘propunerea’ romancierilor. Ea este motivată, explicabilă, ceea ce nu înseamnă că și acceptabilă. Literatura luptă împotriva prejudecăților și e normal să nu întrunească în toate cazurile consensul. Și mai delicată e problema anticipărilor (mai mult sau mai puțin întâmplătoare): când scriitorul sesizează un fenomen nedevoltat plenar, un tip aflat încă *in nuce*. Oricum ar fi, literatura creează tipologie observând viața, nu se mărginește să ilustreze rețete, prefabricate etc., ea pune probleme nepuse înainte, stimulează conștiința socială. În acest sens complex trebuie privită contribuția romancierilor la cunoașterea vieții noastre a tuturor”. ■ Ion Bogdan Lefter scrie despre „o prefață și morala ei”, analizând prefața semnată de Ioan Buduca la ediția B.P.T. a nuvelor lui Delavrancea, exemplu de prefață care depășește „stacheta mediocrității”, subliniind înclinația criticului către „răsturnarea stereotipiilor comode”. ■ Gheorghe Tomozei publică un grupaj de nouă poezii.

● [„*Tomis*”, nr. 11] Alex. Ștefănescu publică un alt fragment din proiectata „istorie exactă a literaturii române”, cel despre proza lui Constantin Țoiu, „un Giuseppe di Lampedusa român”, care a dat „cel mai bun roman despre deceniul șase”. ■ Sub titlul *Știința imprevizibilului*, Gabriel Rusu recenzează romanul *Tobit* al lui Ștefan Agopian al cărui scris stă „sub semnul talentului fertil, dar și sub amenințarea dulcelui manierism”. ■ Ion Bogdan Lefter recenzează volumul lui Tudor Octavian, *Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai*: „Exactitatea de care nu se prea vorbește în legătură cu literatura, e un termen potrivit pentru proza lui Tudor Octavian. Schițate rapid, din câteva linii, portretele și

situațiile din povestirile sale au precizia obligatorie genului”. ■ Vladimir Bă-lănică scrie despre eseu lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*, făcând, în legă-tură cu cel de-al treilea volum, unele observații care însă „nu diminuează cu nimic calitățile de excepție ale întreprinderii lui Nicolae Manolescu”, critic care „cunoaște ca nimeni altul regulile polemicii și o face chiar în paginile acestei cărți cu o rară eleganță, fără inutile inhibiții dar și cu vârful spadei îndreptat către inima palpitândă a ideii”.

● [„**Transilvania**”, nr. 11] Numărul este unul tematic, dedicat Marii Uniri și, mai precis, aniversării de 65 de ani de la făurirea statului unitar român, toate secțiunile revistei conținând articole ce se încadrează în tema numărului. ■ Paginile literare vizează, mai degrabă istoria literară, fiind puse sub genericul „Literatura română, mesager al idealului de unitate națională”; Constantin Ciopraga semnează un articol de istorie literară, *Participarea literaturii*, iar Ion Buzași scrie despre *Ion Agârbiceanu și Marea Unire*. ■ În tot acest amalgam de texte dedicate Unirii, Mircea Ivănescu preferă să scrie despre *Tinerețea unui centenar*, referindu-se la aniversarea celor o sută de ani de la publicarea *Luceafărului*. ■ Numărul include, de asemenea, un grupaj de poeme tematice semnate de Maria Mărginean, Victor Făt, Ioan Lăncrănjan, Maria Fornade, Maria Dumitru, Dumitru Mălin. ■ La „Cronica edițiilor”, Mircea Anghelescu scrie despre volumul al șaselea din seria care însumează corespondența primită de G. Barițiu, *George Bariț și contemporanii săi*, vol. VI, ediție îngrijită de Ștefan Pascu, Ioan Chindriș și Ioan Gabor.

● [„**Amfiteatru**”, nr. 11] Numărul este, în cea mai mare parte, dedicat aniversării a 65 de ani de la făurirea statului național unitar român. ■ Ioan Buduca publică, în acest context tematic, la rubrica „Cartograme”, articolul *Poezia sentimentului național. I. Un sentiment ce a devenit manifest*. ■ La „Cartea de debut”, Constanța Buzea recenzează volumul Monicăi Rohan, *Trecând printr-o dimineață*, volum ce include și „texte cu dificultăți”, „poeme scrise mai demult, poeme cu valoare sentimentală, poeme copilărești, poeme care vor fi făcut deliciul primilor ani de creație cuminte ai Monicăi Rohan”.

DECEMBRIE

1 decembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.837] În deschiderea numărului, Alexandru Balaci publică un articol dedicat Unirii de la 1 decembrie 1918, *Izvorul marilor realizări ale poporului*, integral scris în jurul personalității și al realizărilor lui Nicolae Ceaușescu. ■ Ion Brad publică tot aici poemul *Uniți în libertate*. ■ Alte poeme tematice sunt semnate de Ion Crînguleanu, Wilhelm Weiss, Victor Tulse, Titus Vîjeu, Ion C. Ștefan și Florin Costinescu.

• [„**România literară**”, nr. 48] Numărul este integral dedicat aniversării a 65 de ani de la Marea Unire de la 1918, lipsesc o bună parte din rubricile consacrate sau sunt acoperite cu articole care se apleacă asupra subiectului; articolul de fond, 65, sufocat de stereotipiile de limbaj oficial ale momentului, este semnat de redactorul-șef al publicației. ■ De-a lungul numărului, mai publică articole tematice Constantin Ciopraga, *Un timp al memoriei*, Augustin Buzura – *Gânduri la Alba Iulia*, Edgar Papu – *Conștiința împlinirii*, Daniela Crăsnaru – *Simbolul cel mai de preț*, Nicolae Prelipceanu – *Drumul spre Alba*, Dumitru Micu – *Conștiința unității naționale*, Mircea Iorgulescu – *Ficțiune și istorie* (în fapt o recenzie a romanului *Geneza* al lui Francisc Păcurariu). ■ În locul rubricii consacrate, Nicolae Manolescu publică un articol, de asemenea, tematic, *Ideea unirii la români*: „Unirea este cel mai vechi vis național și popular al românilor. Dacă parcurgem documentele pe care ni le furnizează în acest sens folclorul și literatura cultă, observăm ușor că ideea unirii apare mai întâi sub forma preocupării de originea comună. De la primii cronicari moldoveni la cărturarii ardeleni de la sfârșitul secolului XVIII, problema latinității noastre n-a fost doar o speculație istorică, ci un reflex sentimental al nostalgiei unității. Înainte de a fi un ideal politic, unirea a fost o astfel de nostalgie. Latinitatea și, mai apoi, pe la începutul secolului XIX, Dacia lui Decebal au constituit pentru oamenii de cultură din Principate paradisul pierdut. Idealul era proiectat în trecut, dacă pot spune, așa, și legendele populare despre Traian și Dochia trebuie interpretate nu doar în legătură cu constituirea poporului român, ci și în legătură cu ideea unității primordiale, pe un vechi teritoriu care fusese acela al lui Burebista, și în care se aliau spiritul daco-get și acela roman. Privind litograffiile care înfățișează pe Traian și pe fata lui Decebal într-un decor de munte, din care nu lipsesc brazii, vulturul și țarcul oilor, noi nu ne gândim la o răpire (ca aceea a Sabinelor), ci la o unire. [...] Până la un punct, era foarte firesc ca originea și unitatea să apară nedespărțite în imaginația populară și în aceea a artiștilor. Primul argument ni-l oferă limba. Limba noastră este printre cele mai unitare dintre limbile Europei. Nu există, în sens strict, dialecte, graiurile locale deosebindu-se prea puțin. Această unitate a limbii, independentă de condițiile istorice în care s-au aflat vreme de multe sute de ani provinciile locuite de români, arată o unitate adâncă de trăsături etnice. Al doilea argument se referă tocmai la aceste trăsături. Analizele particularităților de mentalitate și comportament, în funcție de provincii, au dezvăluit mai puține deosebiri decât asemănări. Dacă există un specific românesc destul de ușor de aproximat, e mult mai greu să distingem un specific moldovenesc, unul muntenesc și așa mai departe. Lui G. Ibrăileanu, care făcuse din specificul moldovenesc un criteriu important în *Spiritul critic*, i s-a reproșat mereu absolutizarea unor date foarte contestabile. E destul să ne gândim la câțiva dintre creatorii noștri ca să vedem că nu-i putem ‘localiza’. Bucovineanul

Eminescu este mai ardelean decât ardeleanul Iosif, care are temperament de moldovean. Muntenii Bălcescu și Caragiale sunt mai diferiți decât moldoveanul Alecsandri și munteanul Odobescu. Trebuie să admitem în majoritatea cazurilor diferențe mai curând de individualitate decât de loc al nașterii. [...] Reamintesc aceste lucruri pentru a sublinia următorul fapt: dezvoltarea culturii naționale (mă limitez intenționat la cultură) după 1859 n-ar fi explicabilă fără tradiția seculară a ideii de unire din spatele ei. Epoca marilor clasici e consecința directă a împlinirii idealului național. Fără a face relații mecanice, nu putem să nu remarcăm că una din cele mai strălucite perioade din istoria literaturii române este anticipată de actul Unirii. Lucrurile se repetă, în linii mari, după 1913. În condițiile statului național unitar, se naște literatura noastră modernă. Aproape toate vârfurile din literatură (și, desigur, și din alte domenii) sunt reunite în aceste două epoci, la începutul cărora se află actul istoric al unei uniri. Unirea din 1918 este, la rândul ei, pregătită de Unirea din 1859. Aceeași milenară tradiție își dă roadele în amândouă. Există însă și circumstanțe specifice. Înfăptuirea din 1918 este opera unei generații în care rolul românilor de peste munți devenise hotărâtor. Cele două decenii care îi preced au văzut, ca niciodată înainte, desfășurându-se forțele intelectuale și morale ale ardelenilor. Nu trebuie minimalizată contribuția nici unei provincii, dar Transilvania a fost afluentul principal al fluviului național. Ar fi greu de conceput Unirea din 1918 în lipsa influenței și participării ardelenilor la demonstrarea specificului național. Nu e nevoie de cine știe ce cunoștințe istorice pentru a înțelege cum s-a plămădit ideea unității în conștiințe prin contribuția remarcabilă și tenace a ardelenilor. Și, la fel ca în 1859, forțele aflate în joc au dat naștere imediat după 1918 unei culturi majore, resorbindu-se instantaneu diferențele regionale, încât unitatea să pară, în chip evident, firească, mai presus de deosebiri istoricește explicabile. Numai o lungă familiarizare cu ideea de unire poate lămuri repeziciunea cu care spiritul românesc s-a așezat după 1918 în granițele lui firești, ca și cum s-ar fi găsit dintotdeauna între ele. A doua perioadă glorioasă din istoria literaturii și culturii noastre este rezultatul împlinirii aceluiași sentiment de unitate din care s-au hrănit și pe care l-au întreținut, vreme de secole, toți cărturarii români, într-un moment greu pentru poporul roman. Încheindu-și prefața la *Istoria literaturii*, G. Călinescu scria la 24 ianuarie 1941: ‘în aceste timpuri de suferință națională, o astfel de carte nepărtinitoare trebuie să dea oricui încrederea că avem o strălucită literatură, care, pe de altă parte, în ciuda tuturor efemerelor vicisitudini, se produce pe teritoriul României Mari, una și indivizibilă, slujind drept cea mai clară hartă a poporului român’. Era, cum se vede, reafirmarea aceleiași idei a unirii spirituale a românilor, a căror cultură a fost și rămâne harta lor eternă și clară, indiferent de vicisitudinile istoriei. Unirea din 1918, ca și cea din 1859, au fost rodul politic al unor încredințări asemănătoare”.

• [„**Tribuna**”, nr. 48] Numărul, mărit la 16 pagini, este aproape integral acoperit cu articole și poeme dedicate Marii Uniri. ■ La „Viața literară”, Petru Poantă scrie despre cartea lui Negoită Irimie, *Strada cu un singur număr*.

2 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 49] Numărul, dedicat integral zilei de 1 Decembrie, e deschis de două poeme semnate de Traian Iancu, *Lumina Unirii*, respectiv de Cezar Baltag, *Inscripție*. ■ Pagina a cincea a numărului include, de asemenea, poeme tematice de Mihai Beniuc, Ioan Șerb, Ion Potopin, Ion Drăgănoiu, Slavomir Gvozdenovici, Horia Bădescu, Andrei Ciurunga Neculai Chirica, Valeriu Bărgău, Ion Tomoioagă Maramureșanu și Matei Vișniec. ■ Sub genericul „Literatura și Unirea”, numărul cuprinde o serie de articole semnate de: Ion Dodu Bălan (*Istoria despre descifrarea viitorului*), George Chirilă (*Din epoca celui dintâi război mondial*), Emil Manu (*Carmen Transilvaniae*), Dumitru Nicu (*Trei generații și un ideal*), Al Călinescu (*Istoria – martor și protagonist*).

• [„**Flacăra**”, nr. 48] Numărul este aproape integral dedicat zilei de 1 Decembrie; sub genericul „Poezii și istoria”, redacția publică mai multe poeme tematice de George Coșbuc, Vasile Alecsandri, Andrei Mureșanu, Șt. O. Iosif, Aron Cotruș, C. Negruzzi și N. Bengescu. ■ Valeriu Râpeanu publică un text, de asemenea, tematic, *Unirea ca dimensiune spirituală*. ■ Nichita Stănescu publică *Balada Iancului Avramului*. ■ George Arion scrie despre Geo Bogza, *O conștiință: Geo Bogza*, reacționând și la unele formulări mai puțin fericite făcute de Ilie Purcaru în interviul din numărul anterior al revistei, referitor la reportajul anilor '50: „Reportajul acelor ani era, cel puțin prin corifeii lui, un reportaj grandilocvent, gongoric, verbos, suferind de metaforită acută, era un reportaj al ‘vieții în roz’, stil Geo Bogza, al vieții private de sus, de la înălțimea trapezului la care reporterul-corifeu executa savant figure și tumbe, unele reușite în sine, dar fără nici o contingență cu viața cea vie de dedesubt. Adică, într-un fel era reportajul, într-altul viața. Cât rău a făcut un astfel de reportaj nu atât cititorului, care de regulă îl refuza, cât profesiei ca atare, nu mai e nevoie să-ți spun”; George Arion descrie din start și motivul reacției sale, prin acest articol: „Se poate ca, în toiu unei discuții, chiar și cu un coleg apropiat, să nu găsești, la un moment dat, un răspuns potrivit. Așa ceva mi-s-a întâmplat nu demult cu ocazia interviului luat lui Ilie Purcaru. Când acesta a avansat opinii despre Geo Bogza pe care nu le împărtășesc n-am reacționat imediat. Mă gândeam poate că un sărbătorit nu trebuie contrazis. A trebuit ca poetul Adrian Păunescu să-mi atragă atenția că respectivele păreri nu sunt nici ale revistei pentru a înțelege eroarea comisă. Mai ales că am scris cu deosebită simpatie, în mai multe rânduri, despre Geo Bogza și că – fără a-l cunoaște personal – îl socotesc o conștiință artistică, un adevărat ‘paznic de far’ care veghează asupra condiției omului”. ■ Victor Niță semnalează, într-un articol,

Poezie pe cont propriu, apariția unor volume de poezie, la Editura Litera, sem-nate de Dan Emilian Roșca (*Corabia manechinului*), Ion Boroda (*Scrisori din salină, I și II*), Gheorghe Mincă (*Poarta de fum*) și un volum colectiv, *Note de plată*, cu poeme de Elena Plămadă, Ioan Lăncrăjan, Maria Mărginean și Geo Alungulesei, toate scoase în regie proprie, autorul articolului exprimându-și speranța ca, în viitor, cărțile acestora să fie mai bine primite în editurile de stat. ■ Tania Radu scrie despre cartea lui Florin Manolescu, *Caragiale și Caragiale. Jocuri cu mai multe strategii*, „unul dintre cele mai profitabile titluri ale producției editoriale a anului în curs”. ■ George Arion recenzează, sub titlul *Un spațiu inconfundabil*, volumul de povestiri *Corabia mistuită* al lui Eugen Teodoru. ■ Fănuș Neagu scrie, la rubrica sa, despre Toma George Maiorescu (*În crângul a trei păcate*). ■ La rubrica sa, „Lumea ca lume”, Adrian Păunescu publică, alături de articolul său, *Meseriașii*, alte trei poezii cu caracter național-patriotic: *Colind de pace*, *Mânzul*, *De inimă*.

● **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 48]** Numărul este în mare parte dedicat aniversării de 65 de ani de la Marea Unire, cuprinzând, pe zona de literatură, mai multe poeme tematice semnate de Corneliu Vadim Tudor, Dumitru Bălăeț, Ion Popa Argeșanu, Ana Lungu, Florentin Palaghia, Valeria Deleanu, George Peagu Viorica Nania, Viorel Cozma, Nicolae Ioan Stănescu. ■ Eugen Barbu revine, după articolul polemic ocazionat de scrisoarea Gabriele Negreanu, la serialul său dedicat noii poezii, *Cacialmaua lirică*, avându-l drept țință pe George Stanca ale cărui versuri sunt puse în oglindă cu cele ale lui Gellu Naum pentru a evidenția discrepanța și faptul că nu e vorba de un poet „rău”, „ci ’deviat’ pe o linie moartă de unele curente la modă”.

● **[„Cronica”, nr. 48]** Într-un număr împânzit de articole consacrate aniversării de 65 de ani de la făurirea statului unitar român, puține articole de literatură se înscriu în același registru tematic; Zaharia Sângeorzan scrie despre romanul *Geneza* al lui Francisc Păcurariu, „romanul Marii Uniri”, „o excelentă cronică a iubirii de neam, o superbă întoarcere în istoria românească, unde Horia și Avram Iancu își dau mâna sub o zodie senină, fericită”. Sub titlul *Heralzii adevărului*, Ioan Holban scrie despre romanul lui Radu Ciobanu, *Heralzii*, și despre cartea de debut a lui Doru Munteanu, *Duminica mare*.

● **[„Orizont”, nr. 48]** Adrian Dinu Rachieru recenzează romanul *Duminica mare* al lui Doru Munteanu. ■ Marian Odangiu scrie despre romanul lui Francisc Păcurariu, *Geneza*. ■ Câteva grupaje de poeme dedicate Unirii sunt semnate de Lucian Emandi, Ion Davideanu, Marcel Turcu, Mircea M. Pop, Ligia Tomșa, Nicolae Țiroi, Slavomir Gvozdenovici.

3 decembrie

● **[„Lucefărul”, nr. 48]** Numărul este aproape în totalitate umplut cu materiale consacrate Marii Unirii. ■ Aurel-Dragoș Munteanu scrie despre cartea lui Ion Horea, *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*. ■ Sub titlul *Dorul*

de Transilvania, Costin Tuchilă se apleacă asupra *Imnelor Transilvaniei* ale lui Ioan Alexandru, receptate în ton cu momentul aniversat. ■ Nicolae Georgescu scrie despre proza lui Ion Lăncrănjan. ■ Sub titlul *Triumf asupra furtunilor*, Ioan Adam semnează o cronică a romanului lui Francisc Păcurariu, *Geneza*.

4 decembrie

● [„Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»”, nr. 49] La rubrica „Cronica literară”, Ion Cristoiu publică o cronică (*Măreția lipsei de măsură*) a volumului lui Dan Zamfirescu, *Accente și profiluri*: „Adevăruri cum sunt faptul că am fost contemporani cu toate marile curente de idei sau literare apărute în cadrul culturii occidentale sau că pe unele le-am anticipat chiar, se cer spuse cu glas înalt, pentru că numai astfel ele pot năruți prejudecăți. În aceste intervenții patetismul lui Dan Zamfirescu e justificat. E patetismul unui vizionar care strigă sub bolțile conștiinței noastre mirat că ne mai putem îndoi, totuși, de niște adevăruri pe care el le știe incontestabile. Lucrurile se schimbă însă când e vorba de cultura română contemporană. Spre deosebire de valorile trecutului, intrate deja în conștiință, în cazul valorilor contemporane ne aflăm pe un teren de nisipuri mișcătoare. Dacă despre Eminescu, Hașdeu, Ștefan cel Mare, Călinescu, se poate vorbi numai în adjective, despre contemporani e imposibil. Patetismul e acum supărător, entuziasmul de proporții, suspect. Articolele consacrate lui Paul Anghel mărturisesc un asemenea entuziasm încât efectul asupra cititorului e altul decât cel scontat de Dan Zamfirescu. Incontestabil, Paul Anghel e o personalitate marcantă a culturii noastre de azi. A spune că e cel mai mare scriitor român contemporan e deja exagerat. A spune însă, ca și Dan Zamfirescu, că e ‘unul dintre cei mai mari artiști ai cuvântului românesc’ și ‘unul dintre marii scriitori-artiști ai lumii contemporane’, e riscant. Nu atât față de necesara rigoare a judecății de valoare, cât mai ales față de Paul Anghel însuși. Cine parcurge paginile consacrate acestuia, dens populate de calificative uluitoare, nici unul dintre ele demonstrate, nu poate porni la lectura operei lui Paul Anghel decât cu o definitivă aversiune. Ca și în cazul lui Adrian Păunescu, măreția publicistului Dan Zamfirescu constă în sincera sa lipsă de măsură”. ■ La rubrica „Atitudini, dezbateri, controversate”, Constantin Sorescu publică un text polemic (*Între libertățile imaginarului și prejudecățile criticului*) cu o cronică a volumului *Scripturi*, publicată în „România literară” de Nicolae Manolescu: „Dificultatea constă în absența oricărui spirit critic (la poet, dar și la unii comentatori), a oricărei discriminări între planuri. În loc să se încerce separarea contribuției adevărate (câtă este) a lui Ion Gheorghe, și care este exclusiv poetică, de toată acea pseudo-știință din capitolul ultim, un comentator recent îi îndeamnă pe numismați să verifice temeinicia ipotezelor poetului. Care ipoteze? Totul e confuz și prezumțios’. Aceste aserțiuni ale lui Nicolae Manolescu. desprinse dintr-o cronică proaspătă (‘România literară’, nr. 47, 24 noiembrie 1983, p. 9) consacrată *Scripturilor* lui Ion Gheorghe, mă

privesc direct. Sunt ‘comentatorul recent’ care i-am îndemnat pe numismați ‘să verifice temeinicia ipotezelor poetului’, expresie care îmi aparține, deși comentatorul meu n-o ghilimetează. I-am îndemnat nu pentru că mi-aș fi refuzat ‘oricare discriminare între planuri’, ci tocmai pentru a întări-o pe aceea pe care am formulat-o limpede și insistent. [...] Puțină flexibilitate, echivalentă luării-aminte, când e vorba de o temă așa de gingașă, e obligatorie. Orice ipoteză, venind din partea nu importă cui, trebuie cântărită cu atenție. Ipotezele care alcătuiesc substrucția *Scripturilor* sunt ale unui poet și Ion Gheorghe este cel dintâi care cunoaște acest lucru. Dar poetul arată mai mult spirit critic decât criticul său. Câtă vreme cel dintâi își formulează ipotezele într-un limbaj caracteristic (expresii ca ‘s-ar putea’, ‘pare a se’, ‘e posibil’ etc. au o relativ ridicată frecvență în note), cel de al doilea cantonează într-un limbaj exclusiv asertoric: neagă fără să se slujească de vreun argument. Lucru explicabil, căci dacă Ion Gheorghe are, poet fiind, intuiția imaginarului mitic, Nicolae Manolescu n-o are câtuși de puțin. Adevăr trist, ilustrat de comentariul, expeditiv și adjectival, pe care-l dedică poeziei propriu-zise, adică textului căruia ar fi trebuit să i se aplice într-o mai mare măsură, el constituind, de fapt, *Scripturile*. Însă cel care refuză să discrimineze între regala poeziei și periferia notelor e N. Manolescu: însuși își rostogolește negația dinspre note peste poezie. [...] Din partea criticilor, ceas negru pentru poeții noștri! Ocupându-se de opera lor, unul ‘bate mijloacele’, altul ‘bate marginile’. N-au însă motiv să se întristeze: nici una din cele două săbii nu pare a fi din oțel da Damasc...”. ■ La rubrica „Se anunță o nouă carte”, Carolina Ilica publică un grupaj de poeme dintr-o a doua carte intitulată *Tirania visului*.

5 decembrie

● [„România liberă”, nr. 12.159] Tia Șerbănescu consemnează, sub genericul „Orizonturile poeziei patriotice”, opiniile lui Virgil Teodorescu, Ioan Alexandru și Dumitru Micu: „Un text versificat nu-i poezie, oricât de înălțătoare ar fi prin ele însele realitățile la care se referă, decât atunci când integrează aceste realități în sfera poeticului și nu este patriotic în chip manifest decât în cazurile în care se referă precis la realități inerente noțiunii de patrie (Dumitru Micu)”.

7 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.842] La rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Orizont generos către marea gazetărie eminesciană*, C. Stănescu scrie despre volumul lui Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu gazetarul*.

8 decembrie

● [„România literară”, nr. 49] Revista continuă seria articolelor și poemelor dedicate Marii Uniri, începând cu articolul Ioanei Postelnicu, *Mărturi-*

siri, continuând cu alte articole semnate de Ion Dodu Bălan, Răzvan Theodorescu, Al. Tănase sau Emil Pușcariu. ■ La „Breviar”, Șerban Cioculescu (*Eminesciana* 33) prezintă câteva aspecte legate de volumul *Eminesciana* al lui Perpessicius, ediția îngrijită și prefată de Dumitru D. Panaitescu. ■ Emil Manu conturează o succintă fișă bio-bibliografică a lui Alexandru Oprea, *Despărțirea de istoricul literar*. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu publică o cronică (*Riguroasa finețe*) a volumului de critică al lui Silviu Iosifescu, *De-a lungul unui secol*: „Granițele secolului de-a lungul căruia ne poartă studiile lui Silviu Iosifescu suferă o „extensie remarcabilă, dacă ne gândim că el începe cu *Istoria Angliei* a lui Thomas Babington Macaulay și cu romanele lui Henri Murger și Claude Tillier de pe la 1840 – 1850 și se încheie cu romanul lui John Fowles *Mantissa* în 1982. E drept însă că, în majoritatea lor, autorii români și străini pe care *De-a lungul unui secol* îi are în vedere (Frații Goncourt, Tolstoi, Caragiale. Italo Svevo. D.D. Pătrășcanu, Graham Greene, Paul Georgescu, Huxley, Dana Dumitriu, Marguerite Yourcenar, Marin Preda etc.) aparțin ultimei sute de ani. Asemenea contabilitate preliminară nu e nici meschină, nici fără rost: modernitatea reprezintă un criteriu constant în aprecierile lui Silviu Iosifescu. Fără ostentație, criticul citește cărțile prin prismă contemporană, fie că examinează istoria de spirit narativ și oratoric a lui Macaulay atât de diferită de aceea a istoricilor actuali, fie că dezvăluie ‘anticipațiile’ din romanele lui Svevo. Există pretutindeni în carte un punct de vedere clar (chiar dacă discret, difuz, nesistematic) asupra prozei moderne, rezultat al unor preocupări mai vechi ale autorului legate de formele romanului sau de literatura de frontieră (istorie, memorialistică și restul). Așa încât, deși este o unitate de măsură relativă, secolul la care ne trimite titlul culegerii indică de fapt o epocă precisă și anume aceea postromantică, prelungită până azi, în care se făurește treptat conceptul de modernitate: la un capăt, micul realism paradoxal și spiritual al lui Murger, la celălalt, structura livrescă și complexă din romanele lui Fowles. Silviu Iosifescu este un cititor atent, metodic și didactic. Cu excepția paginilor finale intitulate *Carte, ecran, scenă*, care conțin scurte însemnări ocazionale, nu lipsite pe alocuri de accente personale (‘Pe M.R. Paraschivescu l-am întâlnit la începutul anului 1936 în redacția *Erei noi*’), restul culegerii conține studii temeinice și de aspect universitar, bazate pe consultarea întregii bibliografii, un fel de micromonografii menite deopotrivă să informeze și să analizeze. Deși autorii sunt îndeobște cunoscuți specialistului (unii chiar și publicului larg), criticul procedează în toate cazurile ca și cum principalele elemente ar trebui reamintite. Am putea desprinde, mai ales din studiile ample (despre Frații Goncourt, Svevo și Fowles) o schemă comună de lucru: indicarea titlurilor, observațiile critice esențiale, analiza cronologică a operelor. Reflexul didactic este evident. El nu devine însă nici o clipă un tic, o pedanterie. Substratul acesta de suprafață, care e o manieră de expunere, cea mai de seamă

însușire a studiilor rămâne finețea. Mergînd aparent pe drumurile bătute ale criticii universitare, Silvian Iosifescu e așa zicînd un marginal. Accentul nu cade niciodată pe banalitatea unui autor sau a unei opere, ci pe aspectele crezute de cei mai mulți secundare. În raport cu centrul comun și unanim al temelor, edificiul critic e plasat cu câteva palme mai la dreapta sau mai la stîngă. Alegerea acestei perspective permite observații nefăcute înainte și aprecieri originale. Un exemplu concludent ni-l oferă studiul despre *Jurnalul Fraților Goncourt (Adevărul plăcut și adevărul neplăcut)*, în care criticul compară ediția antumă (autocenzurată din motive de oportunitate și conveniență) cu aceea postumă (în care au fost introduse pasaje ce ar fi părut contemporanilor scandaloase). Edmond Goncourt, care a supraviețuit fratelui său Jules, se voia citit integral după douăzeci de ani. Au trecut șaiszeci până la ediția Charpentier-Fasquelle. Surprinzător pentru așteptările noastre, Silvian Iosifescu găsește că *Jurnalul* a pierdut prin adăugire. Cu o remarcabilă lipsă de prejudecăți, criticul de azi preferă ediția antumă: ‘Distincția dintre «adevărul plăcut» și cel «neplăcut» ar fi părut să aibă sursă polemică, ar fi fost un răspuns, în același timp precaut și demn, la reacțiile lui Renan și ale atîtor altora. De la primul volum, păstrînd tonul liber, chiar severitatea în judecarea contemporanilor [...] reducția se operează prin eliminarea multor adevăruri neplăcute, mai puțin referitoare la persoane, cât la un întreg teritoriu, acela al sexualității’. Urmează ilustrări. [...] Analiza lui Silvian Iosifescu nu e numai originală prin luciditate, ci și plină de subtilitate. Autorul nu face nici o concesie gustului epocii actuale, după cum nu e dispus să ignore îngustimile din mentalitatea celor doi scriitori francezi. Comparația cu Saint-Simon i se pare strivitoare. Textul critic e pe alocuri malițios și chiar sarcastic. Iată cum e taxat șovinismul lui Edmond Goncourt: ‘Egocentrismul devine aici etnocentrism. Sunt ușor de desprins din jurnal nenumărate fraze în care Edmond apare în postura unui soi de Joseph Prudhomme. Este rentierul francez care nu cunoaște geografia, nici limbile străine și consideră Franța și Parisul drept centrul universului’. Fără îndoială (și așa putea înmulți exemplele) că acesta este spiritul criticii lui Silvian Iosifescu, inteligent și liber, fin și pătrunzător. Putem discuta doar în privința eficacității lui. Adoptînd formula cam prea omogenă a studiului universitar, există riscul ca originalitatea să nu se vadă cu ochiul liber. Cel puțin două sunt paradoxurile care diminuează efectul acestei critici. De unul a mai fost vorba, în treacăt, și înainte, și anume aparența de cumișenie în care se îmbracă aproape peste tot subtilitatea. Silvian Iosifescu este omul nuanțelor: ‘Observația, în mare măsură îndreptățită, se cere nuanțată’: este o frază tipică, pe care, cu mici modificări, o întâlnim în toate studiile. Ar fi stupid să reproșăm criticii lui acest scrupul al exactității infinitesimale. Mai ales că nu e la îndemîna oricui. Dar nu pot să nu observ că el estompează, atenuază sau stinge uneori cu totul forța de convingere. Critica lui Silvian Iosifescu suferă de lipsa elocvenței. Ea pretinde

un cititor deopotrivă de grijuliu cu nuanțele ca și autorul însuși, înarmat cu o infinită răbdare. Ca și cum ar voi, instinctiv, să corecteze acest neajuns, Silvian Iosifescu se folosește de rame didactice pentru tablourile lui. Paradoxul constă în îmbinarea spiritului de finețe cu acela de școală. Critica noastră contemporană nu cunoaște un caz mai frapant de amestec al subtilității marginale (care presupune o instrucție completă, o recitare permanentă, o confruntare în amănunte și nuanțe a textelor) cu un duh didactic mai vecin cu ‘vulgarizarea’ (care e o explicație pe înțelesul tuturor). Dacă ar fi să descoperim pe cititorul ideal căruia studiile lui Silvian Iosifescu i se adresează, ar trebui să admitem că el este ambiguu: un cititor care trebuie informat, pe de o parte, reamintindu-i-se date elementare, titluri, ani, bibliografie, iar pe de alta, un cititor din speța autorului, care stie pe de rost cărțile despre care scrie și se pierde voluptuos în marginile necălcate ale subiectelor consacrate. Al doilea paradox decurge din acesta: originalitatea mascată a criticii face impresia unui anumit scepticism al lecturii: nimic nou sub soare; toate descoperirile sunt redescoperiri; autorii și problemele alcătuiesc serii relativ ordonate, în care fiecare termen poate fi dedus din ceilalți. Acest scepticism relativist dă tonul criticii lui Silvian Iosifescu, lipsită de ‘naivitate’, ‘bătrână’, neentuziastă. Și totuși! După ce a publicat douăzeci de cărți, se vede la fel de bine că Silvian Iosifescu și-a păstrat intact interesul pentru lectură. E un cititor înșafaiabil. Recitind, caută altceva decât înainte. Legăturile subtextuale sunt nesfârșite. Despre Caragiale a scris o carte, dar găsește mereu altceva de spus. Toate elementele personalității par a se fi strâns, ca într-un mănunchi, în comentatorul de literatură. Și e cu atât mai ciudat să constați că nimic din biografia acestui comentator nu răzbate în studiile lui. Silvian Iosifescu nu e un eseist, nu divaghează pe teme literare și nu profită de lecturi ca să facă mărturisiri. Studiile lui sunt sobre, impasibile, meticuloase, ordonate. As minți dacă as spune că nu am încercat, de câte ori le-am citit, și cu tot folosul intelectual pe care l-am dobândit, un sentiment de frustrare. Timidă și reticentă, critica lui Silvian Iosifescu e mai curând inhibitoare decât stimulativă. N-are căldură și culoare, nu vrea decât rareori să se facă agreabilă. Nota afectivă lipsește. E un triumf al culturii și inteligenței, un aliment profitabil, dar dificil. în ciuda stilului elegant și ironic, care-i imprimă o mare distincție”. ■ La rubrica dedicată cărții de proză, Mircea Iorgulescu recenzează romanul *Memoria* al lui Eugen Uricariu, carte care, „deși inegală, pe alocuri confuză”, este o „carte scrisă cu o subtilitatea uneori excesivă” și „una dintre aparițiile remarcabile ale anului literar 1983”. ■ Romul Munteanu scrie despre *Reveriile Otiliei Nicolescu*, o recenzie în fapt a volumului de poezie *Despre Australia*. ■ Tot la rubrica „Proza”, Eugen Simion publică o cronică (*Istoria ca parabolă*) la romanul istoric al lui Ioan Dan Nicolescu, *După mine, o zi...*: „A patra carte a lui Ioan Dan Nicolescu este un roman istoric, scris în limbaj cronicăresc fastuos și artificial. Nu-i o căutare spiritual, cum sunt multe

romane moderne, este mai degrabă o parabolă despre putere și mistificarea istoriei. [...] *După mine, o zi* este o parabolă cu multe înțelesuri, abil construită și cu momente epice delectabile. Ea ar fi fost și mai bună dacă Ioan Dan Nicolescu n-ar fi avut ideea rea de a fabrica un limbaj dificil prin combinarea stilurilor de epocă”. ■ Laurențiu Ulici inițiază o nouă rubrică în locul celei ținute vreme de 12 ani, „Promoția ‘70’”; primul autor comentat la noua rubrică este Gabriel Chifu, receptat cu destul de multă reținere: „[...] cum se vede, prin acumulări repetitive ceea ce putea fi imagine inedită și sugestivă devine lanț de banalități golite de sens poetic. În poemele mai ample, redundanța și entropia sunt încă mai autoritare și greu de tot mai răzbește poezia prin moara de măcinat vorbe pusă în funcțiune de poet cu o voluptate pe care nu o înțeleg. Talentul lui Gabriel Chifu pare să fie boicotat de veleitatea întru filosofare a poetului. Veleitate onorabilă însă, în cazul lui, neacoperită de predispoziții și urmând un drum infertil și, în multe privințe, ilicit. Pe care el, poetul, merge cât merge, dar confuz și, parcă depărtându-se de sine însuși”. ■ Sorin Titel publică câteva fragmente (*Prietenii*) din romanul *Melancolia*, iar Ion Biberi e prezent și el cu un fragment din romanul *Chemarea de peste munți*.

● [„**Tribuna**”, nr. 49] Mircea Vaida publică, în deschiderea numărului, poemul omagial *Destin de țară*. ■ La „Viața literară”, Petru Poantă semnează o cronică a cărții lui Valeriu Râpeanu, *Memoria și fețele timpului*: „Surprinde mai întâi marea sensibilitate spirituală cu care scriitorul se mișcă în spațiul creației artistice, literatură, muzică, arte plastice; este dezinvoltura intelectualului rafinat care respiră ‘natural’ lumea frumosului, pentru care un caracter valorează cât o idee, cel puțin, drept urmare unele dintre evocărilor ‘idolilor adolescenței’ sale sunt veritabile caracterologii în bună tradiție moraliste”. ■ Mircea Vaida recenzează romanul *Memoria* al lui Eugen Uricariu: „Estet de talent, hermeneut scormonitor, Eugen Uricariu caută istoria în mărturia documentelor. Între acestea, romancierului îi apare drept cea mai vie, drept cel mai elocvent și total document: *memoria*. În acest sens istoria însăși devine memorie ordonată de idei și sentimente. În proza lui Eugen Uricariu, mai ales ideile, acestea sunt în căutarea personajelor, creează și devin personaje”. ■ La „Tableta de joi”, Ion Cocora publică un text aniversar dedicat lui Anghel Dumbrăveanu.

9 decembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.844] Emil Vasilescu recenzează, sub titlul *Poezia meleagului natal*, cartea de poeme a lui Virgil Teodorescu, *Cât vezi cu ochii*: „Poetul, prin excelență modern, ne apare ca un artizan al cuvântului de unde nu lipsesc insolitul, neologismul rar, adesea prețios, sau combinațiile verbale de efect capabile să nască noi sensuri, după o formulă proprie. Regăsim ceva din programul antisentimental al avangardismului, oroarea pentru obișnuit și

confortabil, pentru interiorizare și mistic care produc pe alocuri o exacerbare a expresiei poetice”.

• [„Contemporanul”, nr. 50] Revista pune în discuție antologia recent apărută, sub egida *Contemporanului*, editată de Laurențiu Ulici, *Laureații Premiului Nobel pentru Literatură*, căreia îi dedică un grupaj extins; scriu despre ea Șerban Cioculescu (*Laureați și traducători*), Romul Munteanu (*Scriitorii încununați și receptarea lor în cultura română*), Edgar Papu (*Risc și răscumpărare*), Gian Carlo Busoli (într-o convorbire cu Dorin Iancu, *Câteva păreri comparative*), Hans Efraim Sköld (*Pentru prima dată toți laureații într-un singur volum*) și Adrian Rogoz (*Paradoxurile consacării*). ■ *Un spirit luminos, militant* este titlul textului dedicat de Ion Dodu Bălan lui Alexandru Oprea, recent dispărut. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumul de poeme al lui Mircea Dinescu, *Exil pe o boabă de piper*: „Dacă atitudinea lirică din *Exil pe o boabă de piper* e a unui implicat cu spirit critic și platformă morală, expresia purtătoare înclină, grație ambiguității de tip metaforic și surprizei asociațiilor lexicale, spre parabolă și enigmatic. Frumusețea poeziilor din această plachetă este ea însăși un efect al acordului fin dintre simplitatea semnului poetic și complexitatea sensurilor degajate; departe de a mai ceda, ca odinioară, ideii că totul în poezie se cuvine să sfârșească într-o metaforă, poetul recunoaște acum că metafora, fie ea oricât de superbă în sine, e doar calea de acces spre un înțeles cu trei dimensiuni: adânc, important și penetrant; altminteri, chiar și cea mai nefericită metaforă sugerează ceva și poate avea un haz al ei, dar poezia majusculară e acolo unde metafora se topește într-o viziune (...). Asociind lirismului său funciar spiritul ludic, Dinescu folosește în multe din textele cărții un limbaj colocvial și extrem de mobil, de o savoare a interferențelor repetate dintre metafora savantă, expresia încărcată de aluzii și tușa villonescă, viziunea revelându-se din acumulările semantice, mai totdeauna explodând într-o imagine integratoare. [...] Între profilul unui sceptic zeflemist, desenat în linii ironic romanțioase [...] și profilul unui ‘figurant’ invitat, cu tristă veselie, să se adapteze [...] se află un paradoxal ‘spațiu mioritic’, în care contrariile se conțin reciproc, nu în realitate ci în optica asupra-i, un spațiu (chiar și lăuntric!) unde sufletul poetului coboară în bernă [...]. Expresia ludică și felul cum spuneam villonesc de a veni în întâmpinarea cititorului (e și o ‘baladă a triștilor băcani’ în carte) nu numai că nu ascund dar, din contră, pun și mai apăsător în evidență imperativul terapeutic al discursului poetic. Mircea Dinescu are, la treizeci și trei de ani, curiozitatea de a afla cum se împacă regimul nocturn (eminesciana simțire din străfunduri) cu regimul diurn (caragialiană vedere de pe pod) în sine însuși ca și în semenii săi întru limbă și geografie. Ceea ce află însă nu-i de natură să-l liniștească. De aceea, poate, poezia lui adoptă pentru o încărcătură gravă un ton ludic cu nuanțe de sentimentalism, de sarcasm și de ironie”. ■ Henri Zalis publică un text scurt, dar cu un titlu extrem de pompos, *Mărețe trepte spre afirmare*, despre poezia

lui Mihai Beniuc: „Interesant acest profil al totalității exponențiale pentru care dragostea, lupta, munca, fantezia sunt tot atâtea chipuri ale civismului devenit singurul răspuns la exigențele lumii de azi. Referința cvasi-continuă la deliciale vieții reflectă trăirea capitală de către poet a fascinației resimțite în fața vitalului. Oricât s-a judecat pe sine, Mihai Beniuc știe că îi este dat să trăiască pe pământul mărturisitei admirații pentru emblemele patriei, frumusețe nicidecum crepusculară”.

● [„**Flacăra**”, nr. 49] Nichita Stănescu publică un scurt poem, *Plautilla*, dedicat lui Valeriu Matache. ■ Virgil Mihaiu publică un articol, prefațat de George Arion, militând inclusiv în numele revistei, pentru revenirea la scrierea cu „â” din „a”. ■ Gh. Bulgăr recenzează volumul lui Aurel Petrescu *Eminescu. Originile romantismului*. ■ Două articole comemorative, în urma morții lui Al. Oprea, sun semnate de Șerban Cioculescu (*un incomparabil animator: Al. Oprea*) și George Arion (*Refuzul „tranșeelor calme”*). ■ Florin Mugur scrie câteva gânduri, la rubrica sa, „Biblioteca în aer liber”, despre Petru Poantă și cartea sa, *Radiografii, 2*: „Studiile criticului sunt, deci, niște extrem de interesante radiografii comentate. Pe de altă parte, radiografia presupune (în momentul prim) nemișcarea, încremenirea, iar critica lui Petru Poantă își surprinde autorii în mers; demonstrația va fi o înfruntare vie de puncte de vedere, nimic înțepenit, rigid, definitiv. Fraza plină de sevă nu are niciodată sclipirea sticloasă, de ochi mort, a radiografiei. Sunt mai degrabă niște radioscopii făcute unor autori care respiră și se mișcă liber, așa cum liber respiră și se mișcă încă tânărul critic clujean, doctor în exegeza poeziei”. ■ Petre Stoica publică, la rubrica „Roza vânturilor”, un poem, *Foto*, tradus din opera lui Ernesto Cardenal (Nicaragua). ■ Adrian Păunescu publică câteva poeme „de iarnă și de dragoste” în încheierea numărului: *Drum în trecut, Iarbă oarecare, Brad, Când filozofi bat nucii, Redevenim copii, Vremea sărbătorilor*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 49] Corneliu Vadim Tudor publică pe prima pagină un alt poem intitulat *1 decembrie 1918*. ■ În *Cacialmaua lirică (7)*, Eugen Barbu își îndreaptă atenția asupra unui alt poet nou, Liviu Ioan Stoiciu în poezia căruia „haosul lingvistic, arbitrar, domnește nestingherit”: „Ihai! Aflu că sus-numitul a publicat și în această revistă, sper lucruri mai cuminți, dar așa e viața: nu știi de unde sare iepurele...”.

● [„**Cronica**”, nr. 49] Al. I. Friduș consemnează un interviu cu Edgar Papu, având drept temă: *Cultura ca unitate în diversitate*. ■ La „Cartea de poezie”, Ioan Holban scrie despre volumul *Viața obligatorie* al lui Florin Mugur, „un volum interesant nu doar din punctul de vedere al ‘tratării’ acestei tematici, dar și din perspectiva modalității de elaborare, specifică poetului; aproape fiecare poem se dezvoltă dintr-un nucleu narativ care asigură funcționalitatea unui sistem de relații ale metaforei poetice cu referentul său; nimic nu este ‘gratuit’ în versurile lui Florin Mugur, unde există un ‘ce’ povestit căruia i se descoperă apoi poezia”. ■ Ștefan Avădanei recenzează

volumul lui Lucian Vasiliu, *Despre felul cum înaintez*. ■ Mariana Codruț scrie despre cartea de poezie a Cornelinei Maria Savu, *Aventuri fără anestezie*. ■ Cristian Livescu scrie, tot aici, despre volumul *Globul de cristal* al lui Ion Bogdan Lefter: „Volumul *Globul de cristal* (Ed. Albatros, 1983) atestă un poet de certitudine, în plin freamăt al căutărilor de sine și, în același timp, la curent cu mutațiile pe care lirismul și le descoperă, la noi și aiurea, în direcția unei lucide dedublări a actului existenței de retorica existenței. Amânarea volumului de debut, îmbinată până la despăgubire, în cazul de față, cu un exercițiu critic sporadic și, din câte ne-am dat seama, veșted în puncte de vedere personale, prin revistele literare, a generat la Ion Bogdan Lefter nostalgia Cărții perfecte, a Poemului perfect, nu în sensul desăvârșeniei clasice, cu accentele ritmice așezate exact la locul lor, nici în cel borgesian, al aglutinării tuturor cărților de înțelepciune ale lumii într-una singură, ci în înțelesul fidelității, al adecvării ‘ființei pure’ – cum încearcă tânărul poet să-și precizeze eul autentic – față de (la) discursul poetic”.

● [„**Orizont**”, nr. 49] Mircea Șerbănescu scrie, în deschiderea numărului, plat și conformist, despre *Ideea de patriotism în literatură*. ■ Sub titlul *Zeul și oglinzile*, Cornel Ungureanu scrie despre *Jurnalul de la Păltiniș*, „o operă surprinzătoare pentru cultura noastră, obișnuită, în genere, cu mărturisirile pudice, scrise cu tact și tactice, atunci când anii și gloria vor fi adunate în jurul mărturisorului suficiente tranșee de apărare”. ■ Adrian Dinu Rachieru recenzează cartea de poeme a lui Ion Gheorghe, *Scripturile*. ■ Al. Cistelean scrie, sub titlul *Caligrame*, despre poezia lui Ion Cocora, „un decorator al poemului, cu gust pentru nuanțe subtile de frăgezime florală, ușor incendiată executându-și proiectul mai mult cu grijă și venerație decât cu nepăsare și avânt”. ■ La rubrica „Convorbiri”, Valentin Constantin îl are ca invitat pe Gheorghe Grigurcu care vorbește despre critica de gust, despre „poezia leneșă” în anul 1983, despre vocația critică, despre scriitorii supralicitați: „Sunt supralicitați o seamă de scriitori cu funcții administrative. Cea mai dreaptă pedeapsă a adulării mi se pare a fi particularitatea pe care aceasta o conține în taințele subiectivității sale, căci lingușitorul, așa cum ne asigură La Bruyère, nu are o părere prea bună nici despre alții, nici despre sine. De asemenea, conform conștiinței mele, unora dintre reprezentanții generației '60 li se mai acordă, în virtutea sacrei inerții, un loc disproporționat față de valoarea sa reală”. ■ Nicolae Irimia, Ioan Morar, Tatiana Flondor Lungoci semnează fiecare câte-un grupaj de poeme. ■ Aurel Rău publică o proză scurtă, *Frunzele*. ■ Brândușa Armanca recenzează romanul lui Tudor Octavian, *Mihai, stăpânul, și sluga lui, Mihai*. ■ Mircea Mihăieș scrie, sub titlul *Mircea Dinescu, Esq.*, despre volumul de poeme *Exil pe o boabă de piper*: „Așezat, ani buni, în jilțul răsfățului, așezat și adulat în chip de vestitor al unei noi vârste a literaturii, Mircea Dinescu s-a retras – mai de voie, mai de nevoie – la umbra gloriei în floare, pe un tron ce s-a dovedit înconjurat de singurătate. Lucrativa generație '80 nu s-a prea grăbit – ba nu s-a

grăbit deloc – să și-l revendice drept antemergător și să-i ofere sceptrul de lider, iar pentru dispariții componente ai generației '70 el rămâne încă heraldul altei vârste. Prejudecăți care s-au perpetuat cu uimitoare simetrie și printre comentatorii de literatură. Nu-i mai rămâne 'ticălosului de poet' (vorba unui reprezentant al școlii normative în literatură) decât să-și edifice în solitudine, propria poezie și să-și urmeze, cu misticism aproape, steaua". ■ Marian Odangiu scrie despre volumul *Cetățile poeziei* al lui Costin Tuchilă.

10 decembrie

• [„**Lucefărul**”, nr. 49] Redacția consacră un grupaj lui Al. Oprea, mort în data de 5 decembrie; în cadrul grupajului, publică texte: Paul Anghel (*Legământ de generație*), Ion Lăncrănjan (*O dără de lumină*), Fănuș Neagu (*Cu stele căzând*), Ioan Alexandru (*Drum de ctitor*), Dinu Săraru (*Oglinda de ro-uă*), Mircea Micu (*Poveste de iarnă*), Dumitru Bălăeț (*Al generației „Labiș”*) și Mihai Beniuc (poezia *Sfârșit* – în amintirea lui Al. Oprea). ■ La „Cronica literară”, M. Ungheanu publică partea a patra a cronicii dedicate volumului lui Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu – gazetarul*, iar Valentin F. Mihăescu scrie despre volumul de proză al lui Eugen Teodoru, *Corabia mistuită*. ■ La „Viața cărților”, Costin Tuchilă recenzează cartea de poezie *Larguri* de Toma Roman, iar Gheorghe Buluță scrie despre studiul lui Victor Simion, *Imagine și legendă*. ■ La „Pseudo-cultura pe unde scurte” (XLV), Artur Silvestri publică articolul intitulat „*Refuzul*” istoriei românești.

11 decembrie

• [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 50] La rubrica „Viața literaturii”, revista se focusează pe cartea lui Traian T. Coșovei, *Poemele siameze*, despre care scriu Constantin Sorescu (*Stilul și rădăcinile lui*), Cezar Tabarcea (*Schimbarea de registru*), George Ioniță (*Traietoria bu-merangului*). ■ La rubrica „Biografia unor opere de referință / În viziunea autorilor”, Mariana Brăescu îl are ca invitat pe Platon Pardău care răspunde întrebărilor legate de romanul *Ore de dimineață*. ■ În continuarea prezentării „tinerei generații de creatori din toată țara”, ancheta revistei consemnează răspunsurile lui Aurelian Titu Dumitrescu: „Eu cred că o generație este impusă de capodopere. Or, din acest punct de vedere, nu se poate vorbi de o generație '60. Se poate vorbi, însă, de o nevoie socială de tânără generație literară și, de aceea, nu înțeleg atitudinea unor talentați tineri poeți care nu lasă nici o șansă socialului. Cred că se va putea vorbi mai târziu de o generație literară '80. Prejudecățile care stau în calea afirmării ei nu sunt decât administrative. Generația '60 a spart îndeajuns de multe tipare pentru a nu mai putea fi surprinsă critica pe picior greșit. Dar se poate vorbi despre narcisismul criticii și despre retragerea ei ordonată din spații în care prezența îi este absolut necesară. Dintre prejudecăți, două sunt greu de suportat. Prima se manifestă la

unele publicații care au fost ctitorite pentru tineri, dar care acordă un spațiu tipografic imens scriitorilor trecuți de 40 de ani. Nu pun în discuție atitudinea mea față de ideile literare pe care aceste reviste le propagă, ci doar spațiul tipografic ce este furat tinerilor autori. A doua mare prejudecată există în edituri. Ca și în primul caz, nu o voi numi, voi arăta doar cum se manifestă. Tinerii autori sunt publicați cu foarte puțină încredere, oricât de valoroși ar fi. La debut, tinerii poeți apar grupați trei, patru sau cinci într-o carte, incomodând astfel critica, de care editorii țin cont la întocmirea planurilor editoriale. Dar și mai periculoase sunt intervențiile în presă împotriva tinerilor autori, când sunt făcute de feodalii literaturii. Marii seniori discută de pe poziții de forță și, dacă ei își închid poarta, în clipa următoare totii vasalii o închid. Avem nevoie de liniște și de prietenii sau de arme egale. Altfel, din majoritatea talentelor nu pot ieși decât băieți de prăvălie. Când mari autori se luptă între ei, câștigă impostorii. Nimeni nu știe să se apere mai bine decât mediocrul. Eu de la mediocri am învățat să lupt”. ■ La rubrica „Profiluri contemporane”, sub genericul „Numele Constructorului: Alexandru Oprea”, Dan Zamfirescu și Constantin Sorescu publică fiecare câte-un articol: *Semnificația devotamentului*, respectiv *Zidind împotriva efemerității*. ■ La rubrica „Antologia cenaclului prin corespondență”, Alex. Ștefănescu semnalează „tragerea lozului câștigător”, prin descoperirea poeziei tânărului Mihail Gălățanu, din care și publică un grupaj de douăsprezece poeme.

14 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.848] C. Stănescu publică un text dedicat lui Nichita Stănescu, mort cu o zi mai devreme, *Un poet al sentimentelor fundamentale*: „Portretul marelui poet este completat armonios pe aleasa lui personalitate morală și intelectuală: implicat, ca o sacră sămânță, în viața patriei, exprimându-se mereu cu gravitate despre problemele majore ale culturii românești, el întruchipează etalonul de aur al marilor slujitori ai spiritualității naționale”.

15 decembrie

● [„România literară”, nr. 50] Numărul este marcat de moartea lui Nichita Stănescu, căruia i se dedică câteva pagini din revistă; pe pagina rezervată „vieții literare” este reprodus și comunicatul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, un comunicat, din păcate, plin de elemente din limbajul oficial, politizat, al momentului: „Educat în spiritul luminos al umanismului socialist, Nichita Stănescu reprezintă, prin personalitatea și opera sa literară, însăși expresia fidelă a scriitorului patriot, militant înflăcărat pentru înfăptuirea înaltelor idealuri ale lumii contemporane. [...] Adeziunea lui Nichita Stănescu la Partidul Comunist Român s-a manifestat printr-o totală dăruire a conștiinței sale față de ideologia partidului, poetul gășind în faptele sale de viață și în probitatea îndeplinirii sarcinilor politice pe care le-a avut, măsura exactă a fierbin-

telui său patriotism. Pentru marile servicii aduse la creșterea literaturii și pentru devotamentul său în slujba idealurilor comuniste, Nichita Stănescu a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România, a fost încununat cu premii ale Uniunii Scriitorilor, Asociației Scriitorilor din București și ale Academiei Române. Două distincții străine – Premiul ‘Herder’ (Austria, 1976) și ‘Cununa de Aur de la Struga’ (Iugoslavia, 1982) vin să confirme o glorie care onorează însăși cultura socialistă a României”. ■ Laurențiu Ulici scrie, în afara rubricii sale, despre *Vârstele romanului politic*, articol în care mai scapă și unele mici derapaje frazeologice, în ton cu ideologia timpului: „Concentrarea interesului multor prozatori, mai ales tineri, asupra ‘obsedantului deceniu’ a fost indiscutabil consecința eliberării conștiinței politice din chingile dogmatismului, eliberare consacrată de Congresul al IX-lea al P.C.R. Vechiul și statornicul deziderat al ideologiei politice față de scriitor și de literatură, aume acela al implicării necondiționate în realitatea politică a vremii s-a împlinit încă o dată. Ce altceva reprezintă avalanșa de romane polemice și restabilizante ale adevărului despre anii cincizeci ivite după 1965 decât o perfecta înscriere în traiectul politic al momentului, o ilustrare prin literatură a ideologiei politice?”. ■ Paginile următoare, tot despre Nichita Stănescu, cuprind evocări, gânduri, amintiri, poeme dedicate poetului; scriu aici Paul Georgescu, Lucian Raicu, Dana Dumitriu, Tiberiu Utan, Ion Horea, Radu Cosașu, Ion Băieșu, Mircea Iorgulescu; Ana Blandiana îi dedică un poem *Târziu*, iar Eugen Simion scrie un scurt text empatic, *Andru plângând*: „După Marin Preda, literatura română pierde la o distanță de numai trei ani, un alt mare scriitor. O pierdere ireparabilă, o dispariție absurdă, consternantă. Dispare un poet în plină forță de creație, dispare un om care avea un fel inimitabil de a fi. Îmi este nespus de greu să leg de numele lui Nichita Stănescu pe care l-am cunoscut când avea 11 ani, cuvântul moarte. Era făcut să trăiască și să se bucure de existență cum numai el știa s-o facă. Să facă din ea o neasemuită vorbire și s-o supună jocurilor imaginației lui uimitoare. Cu Nichita Stănescu apare în literatura română nu numai un mod original de a scrie poezie, dar și un mod special de a fi poet. El este (trebuie, vai, să mă corectez și să pun, începând de aici înainte, când va fi vorba de el, verbele la trecut!), el a fost timp de două decenii simbolul superb al poetului tânăr, imaginea triumfătoare a revanșei poeziei. A tras după el o generație extraordinară de scriitori și împreună cu ei a contribuit la renașterea literaturii române în anii ’60. Poezia română redescoperă prin el și prin tinerii de atunci lirismul și reînvață să vorbească la persoana întâi singular. Nichita Stănescu a inventat un limbaj poetic care este numai al lui și care, după experiența argheziană, este, probabil, descoperirea cea mai importantă în sfera liricii noastre. O limbă îngerească în care cuvintele se leagă între ele după regulile unei gramatici inedite. Se juca adesea cu vorbele, le risipea ca un prinț de orient, dar în jocurile și în risipele lui străpunge fulgerul unei idei poetice nemaîntâlnite, explodează o metaforă de o rară, provocantă

originalitate. Caut în memoria mea să-l aflu pe cel mai bun, pe cel mai scriitor Nichita Stănescu din câți am cunoscut. Îmi vine în minte, cu nebanuită limpezime, imaginea băiatului blond, inteligent și teatral, întâlnit într-o zi de toamnă târzie pe culoarele Liceului 'I. L. Caragiale' din Ploiești. Redescopăr apoi imaginea adolescentului subțire ca un lujer, frumos și fermecător, veșnic îndrăgostit și adorat mereu de tinere fete înrobite de talentul lui. Vine la rând poetul debutant, febril, neliniștit, cu proiecte grandioase, intrat cu mari disponibilități spiritual în aventura existenței și în aventura dificilă a literaturii. Atunci a umplut cerul poeziei noastre cu păsări cu gâtul lung, cai zburători și îndrăgostiți, care plutesc în apele văzduhului și de atunci cerul a rămas populat cu aceste stranii, frumoase ființe lirice. Nichita Stănescu însuși era o ființă lirică și el însuși zbura într-un cer neasemuit de frumos al imaginației. Omul a plecat zilele acestea dintre noi brusc, lăsând un imens gol, cerul poeziei lui va rămâne". ■ Pagina de poezie cuprinde exclusiv poeme de Nichita Stănescu. ■ Șerban Cioculescu publică, la „Breviar” partea a doua a articolului dedicat volumului *Eminesciana* al lui Perpessicius. ■ Eugen Simion publică o scurtă prezentare, *După zece ani*, a festivității prilejuite de împlinirea a zece ani de existență a „Cercului de critică,,: „Nu-i, desigur, un mare eveniment cultural dar este, totuși, unul ce merită a fi semnalat. Timp de zece ani, un număr de profesori și studenți s-au întâlnit de două ori pe lună, uneori chiar săptămînal, pentru a discuta despre noua critică, despre semiotică și critica psihanalitică, despre romanul politic sau despre șansele poeziei tinere... Un dialog sincer fără protocol academic, în limitele unei sănătoase și fertile cordialități intelectuale. Prima mea grijă a fost să ridic bariera dintre catedră și studenți, să provoc spiritul tânăr să-și afirme opinia despre fenomenul literar contemporan și, de este cu putință, să-l familiarizez cu noile metode de interpretare. Surpriza a fost să descopăr că de problemele criticii literare se interesează nu numai cei care vor să scrie eseuri critice, ci și poeții și prozatorii tineri. O mutație semnificativă s-a produs, am impresia, în mentalitatea debutantului: el nu se mai mulțumește, azi, să aibă talent și să fie recunoscut ca atare, vrea să știe ce se petrece în sfera teoriei literare și să participe la ceea ce vechea critică numea lupta de idei. Cultura nu dă, desigur, talent, dar pregătește talentul pentru o operă durabilă. Cercul de critică a voit să fie – și cred că într-o oarecare măsură a reușit să fie – un loc de întâlnire între poeți și critici, interesați să se instruiască și să-și susțină public un punct de vedere. Azi, când cercetez însemnările mele văd că pe aici au trecut mulți și că trecerea lor n-a fost, poate, fără urmări. Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan, Alexandru Mușina, Cornelia Maria Savu sunt poeți. Ion Bogdan Lefter este poet și critic. Paul Dugneanu, Radu Călin Cristea, Valentin F. Mihăescu, Dan Mihăilescu, Livius Papadima, Traian Ungureanu, Sever Avram, Artur Silvestri, Lucian Hanu, Călin Mihăilescu, Florin Lupeanu, Cristian Moraru, Mircea Vasilescu și mulți alții se afirmă sau vor să se afirme în critica literară.

Unii s-au îndepărtat de spiritul cercului (bazat, în esență, pe imperativul moral-maiorescian: respectul adevărului), alții îl continuă și este de sperat ca în anii ce vin numele lor să capete autoritate. Le trebuie, pentru aceasta, voința de a învinge circumstanțele și încrederea în posibilitatea criticii literare, ca disciplină a spiritului creator. Nu este critic și nu poate deveni cel care crede că spiritul său nu poate atinge cu mâinile marile idei. Cercul de critică bucureștean a primit, în decursul anilor, vizita unor mari personalități literare și a angajat cu ei un dialog de multe ori senzațional. Au fost câteva întâlniri memorabile cu Marin Preda, între care una (după apariția *Celui mai iubit dintre pământeni*, cu puțin înainte de moartea prozatorului) a intrat în legenda vieții studențești. Constantin Noica a trebuit să dea seama în fața unui amfiteatru în care erau înghesuși aproape 400 de studenți. A dat seama și a apărut ideea că Europa are încă mari șanse în cultura lumii. S-au confruntat cu spiritul tânăr, curios și intransigent, și Al. Ivasiuc, Augustin Buzura, Constantin Țoiu, Radu Petrescu, Cezar Baltag, Nichita Stănescu, Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Breban, Ștefan Bănuțescu, Octavian Paler, Al. Paleologu, Livius Ciocârlie, Sorin Titel, Bujor Nedelcovici, George Bălăiță, Virgil Duda, Mircea Dinescu, Klaus Heitmann, profesor la Universitatea din Heidelberg... Cu acest prilej am constatat că scriitorul român are spirit disociativ și știe să mânuiască în chip abil conceptele. Numai puțini dintre cei invitați au fost neînțelegători, privind de sus și cu nedreaptă aroganță pe tinerii lor interlocutori. Aceștia au fost însă repede sancționați printr-o ironie rece și necruțătoare. Spiritul orgolios și arogant a dat în cele din urmă înapoi și dialogul a putut fi reluat de pe pozițiile democrației spiritului”. ■ Gheorghe Grigurcu, la rubrica „Confruntări”, realizează un *Profil de critic*, titlu sub care prezintă o serie de particularități ale cărților de critică ale Elenei Tacciu: „Dacă la calitățile inteligenței, culturii și sânguinței le adăugăm pe cele ale caracterului ferm, al demnității scriitoricești și ale omeniei calde, săritoare, avem, în trăsături generale, profilul Elenei Tacciu, figură ce incontestabil aparține primei linii a cercetării românești de azi”. ■ Un interesant articol publică, tot aici, Radu Florian, *Un moralist al secolului 20*, despre E.M. Cioran: „Meditația lui Cioran are un profund caracter dramatic, deoarece articulează o succesiune de tablouri în care intră și ies, din scena imaginară, dialogând și confruntându-se cele două personaje principale ale existenței umane, omul – individul – și istoria, în diferitele lor ipostaze. Textele sale construiesc un spectacol rafinat și subtil, în care se succed o pluritate de fațete ale istoriei și ale omului văzute dintr-un singur unghi. Impresia de spectacol se degajă și din scriitura specifică pe care o utilizează Cioran, eseurile, aforismele și notațiile sale apar ca ce adevărate replici ale celor două personaje amintite, surprinse în diferite situații, interpretate de un singur actor, autorul”. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu, scrie, un excelent articol evocator și nu numai („*Daimonul meu vine de departe*”), pe tema numărului, Nichita Stănescu: „Cu câteva săptămâni

în urmă, pe la 12 noaptea, am primit un telefon de la Nichita Stănescu. Nu mă sunase de mult. Nu ne văzusem de mult. În loc de orice introducere, mi-a spus, cu vocea lui lentă, care parcă târa cuvintele: ‚Bătrâne, trece viața pe lângă noi și nu mai ajungem să schimbăm o vorbă!’. Nu-mi închipuiam atunci cât de repede va trece viața pe lângă Nichita Stănescu. Ne obișnuim cu toate ale vieții, dar nu cu trecerea ei. Nichita Stănescu era, în ultimii ani, tot mai des vizitat de ideea morții, locuit de ea, ca de o stafie străină și totuși familiară: în *Noduri și semne* nu există o singură poezie senină. Excedat, parcă, el însuși de îndelungata tovărășie, poetul se imaginează într-un rece peisaj de zăpezi, boreală țară care se întinde de la Marea Neagră la Mediterană, suferind de a nu putea muri: ‘Când ninge peste Marea Neagră spre Bosfor, / când ninge peste albastra de Mediterană / și nici de frig nu pot să mor, / nu pot să mor! / Doamne, mă chinuiesc și nu pot să mor! / Doamne, eu nu pot să mai mor! / Mi-e viața veșnică și rană / și nu pot să mor / și ninge și nu pot să mor / și-mi este foarte frig când foarte ninge / și nu pot să mor!’. Ce poți să scrii sub impresia morții unui mare poet? Rândurile care urmează sunt șovăielnice și înseilate. Încerc să mă smulg din puterea copleșitoare a tristeții și să uit că Nichita Stănescu nu mai este. Citesc și recitesc din cărțile lui. Moartea aruncă asupra fiecărei poezii, a fiecărui vers, o altă lumină. De astăzi îl citim pe poetul *Elegiilor* la fel cum îi citim pe Bacovia sau pe Arghezi. Nu încape îndoială că Nichita Stănescu este cel mai important poet român de după al doilea război. Opera lui a marcat, ca nici una alta, conștiința lirică a contemporanilor. E greu de închipuit cum ar arăta poezia de astăzi – a mai tinerilor, ca și a mai puțin tinerilor lui confrăți – dacă n-ar exista *11 elegii*, *Laus Ptolemaei*, *Oul și sfera* și celelalte. Nichita Stănescu a creat un stil, personal și inimitabil, și a deschis totodată poeziei o perspectivă nebănuită, ca o fereastră prin care numeroși poeți au privit și vor continua să privească lumea. Stilul, timbrul, fraza lui Nichita Stănescu se recunosc instantaneu, chiar dacă scapă mereu prin ochiurile plasei critice. Am scris de zeci de ori despre el și sunt la fel de conștient cum eram după primul articol că n-am făcut decât să mă învățesc în jurul misterioasei lui originalități. Poetul însuși pare a nu fi știut totul despre sine. Într-una din ultimele poezii, se autodefiniște prudent, folosind o metaforă de sorginte platoniciană. În făptura lui poetică sălășluiește un demon care vine și pleacă, lăsându-i drept amintire versul: ‘*Daimonul meu vine de departe / în gazda făpturii mele*’. Daimonul lui Nichita Stănescu nu locuiește pur și simplu într-un trup: el face una cu acest trup. Întâiul lucru izbitor, de la început, la poetul *Elegiilor*, a fost întrebuintarea nouă pe care el a dat-o trupului. Lirica lui este corporală, în sensul că uzează de noțiuni anatomice ca de niște concepte poetice. Ochiul, sprâncelele, mâinile, umerii, genunchii, coastele alcătuiesc la el un adevărat limbaj. Lirica se exprimă prin ele. Anatomia reprezintă la Nichita Stănescu un vocabular și o sintaxă. O uimitoare concretețe decurge de aici. Substantivele și verbele își desfac mari brațe reale ca să strângă la piept universul. Din încheieturile

propozițiilor țâșnesc aripi. La nici un alt poet corpul n-a jucat un rol mai mare. Niciodată reprezentările anatomice n-au fost mai organice lirice. Orice cititor al poeziei lui Nichita Stănescu va fi simțit însă că în trupul el de carne și oase sălășluiește un duh abstract. Poetul ne-a surprins din capul locului tocmai prin darul lui de a însufleți abstracțiile. 'Plutea o floare de tei / Înlăuntrul unei gândiri abstracte', spune poetul însuși. Mireasma realului nu se pierde aproape niciodată în labirinturile de idei ale *Elegiilor* și ale speculațiilor din *Laus Ptolemaei*. Noțiunile, definițiile, ipotezele, formulele de tot felul alcătuiesc, la rândul lor, un limbaj asemănător, dar pe un alt plan, cu acela anatomic. Exemplele sunt prea bine știute ca să mai trebuiască să le repet. Sicitatea acestui al doilea limbaj, datorată și neobișnuinței noastre, este adesea numai aparentă. În mâinile poetului abstracțiile se transformă repede în imagini prin care circulă sângele vieții. Acum aproape două decenii, când apăreau *Elegiile*, mai puteam avea impresia de filosofare, dar, cu timpul, urechea noastră s-a deprins să considere pline de farmec definițiile de tratat științific care inaugurau cel mai radical volum al autorului: 'El începe și se sfârșește cu sine. / Nu-l vestește nici o coadă de cometă'. Este evident că astfel de versuri nu conțin reprezentări concrete. Aplicându-le acest criteriu, am greși ca atunci când am căuta în pictura abstracționiștilor imagini din realitate. Nichita Stănescu este un poet abstracționist, dacă îmi este îngăduită echivalența dintre poezie și plastică. El dezmembrează întâi realul (la propriu: câtă vreme acest real este văzut anatomic și compus din membre, ca un corp uman) și îl recompune, apoi, ca un pictor cubist. O rădăcină importantă a acestei poezii o constituie suprarealismul, care a eliberat viziunea de reprezentare și a permis o motivare exclusiv imagistică a versurilor. Însă Nichita Stănescu, oricât onirism ar conține lirica lui, se desparte de suprarealiști într-un punct esențial: lumea lui nu este sfârșită, împrăștiată, haotică. Există în ea un principiu care se opune curgerii nesfârșite a fluxului de imagini, despletirii senzoriale, și acest principiu ne întoarce la observația despre corporalitate. E lesne de observat că metamorfozele cele mai ciudate și transgresările de regnuri din versurile poetului (în care pietrele sunt dotate cu simțire iar simțirea împietrește) se petrec de fiecare dată înlăuntrul unui trup care este acela omenesc. Viziunea poetului e de fapt antropomorfă. Suprarealiștii descentrează umanul. În vârtejurile lor de imagini (chiar dacă multe presupun, la origine, senzații) se reface, ca din rotirea unei nebuloase, un univers în care umanul ocupă un loc printre altele. La Nichita Stănescu universul continuă să se țină legat de corpul uman. E un întreg cosmos înlăuntrul unui trup omenesc. Privirea, pipăitul, mirosul, auzul joacă un mare rol. Natura nu există decât întrucât e văzută, simțită de o ființă omenească. Direcția dominantă în poezia din ultima sută de ani, care a fost aceea de a privi pe om (senzațiile și formele lui exterioare specifice) ca pe un locuitor al unui univers mult mai vast și nonuman, pare a se fi inversat la Nichita Stănescu, unde tot cosmosul nonuman e găzduit de făptura umană, ca de o anatomie michelangioloască.

Vedem natura ca pe o planșă, unde un contur corporal o înconjoară și o separă de vidul exterior. Nu întâmplător poetul evocă simbolul lui Ptolemeu, „martorul bunului simț”: în centru se află, din nou, omul și planeta pe care el trăiește iar în jurul lor soarele, stelele se învârtesc cumiți, pe scripeții și pe roțile lor dințate. Omul și lumea s-au reconciliat. Această împrejurare permite sentimentului să reumple lirismul. Poezia lui Nichita Stănescu – în erotice la fel ca și în meditațiile metafizice – este sentimentală, așa cum este senzorială sau reflexivă. Desigur, sentimentul nu mai este același de odinioară și nu se mai răsfășă, în stare pură, ca la romantici, după cum nu mai este doar sugerat ca la simboțiști. El a învățat ceva din lungul lui exil. Se poate spune, pe scurt, că inima și-a regăsit locașul dintre coaste, că simțirea s-a reîntors la corp. E mai curând vorba de raportul cu lumea al omului integral. De aceea ne vine atât de greu să disociem în lirica lui Nichita Stănescu inima de minte și mintea de trup. Poezia lui Nichita Stănescu își începe în acest aspru decembrie destinul postum”.

■ Un articol, *Programul și analiza*, semnat de Mircea Iorgulescu, se apleacă asupra *Jurnalului de lectură* al lui C. Stănescu. ■ La rubrica dedicată cărții de proză, Alex. Ștefănescu semnează o cronică (*Șapte personaje în căutarea unei ieșiri*) la romanul lui Horia Pătrașcu *Cabana*: „Este greu de uitat momentul când Lucian Pintilie a ales din paginile unei reviste literare nuvela unui necunoscut – *Reconstituirea* de Horia Pătrașcu – și a transformat-o în unul din cele mai bune filme românești. Dar trebuie să avem în vedere că aceasta s-a datorat nu carității marelui regizor, ci capacității sale de a sesiza imediat valoarea artistică. Nuvela, scrisă cu o siguranță de profesionist, conține o idee profundă și originală, cum puține există în proza noastră. Este vorba – ne aducem, desigur, aminte – de imposibilitatea de a reconstitui, în prezența martorilor, un act spontan sau, mai exact, despre riscul ca o asemenea reconstituire să denatureze până la absurd gestul inițial și să-i desfigureze moral pe protagoniști. Oare ce trebuie considerat imoral, ne întrebă în subtext autorul: faptul că doi tineri săvârșesc un act de violență, dintr-un fel de preaplin al vârstei, sau faptul că actul de violență se repetă după tiranicele indicații regizorale ale maturilor erijați în anchetatori? Tema autenticității și a „nesfârșitelor primejdii” care planează asupra ei a rămas obsesia lui Horia Pătrașcu, chiar dacă el n-a mai regăsit starea de inspirație din norocoasa nuvelă de debut. Astfel, în *Petrecerea* – un scurt roman publicat în 1982 – apare din nou problema unor tineri cu suflet frumos neînțeleși de către cei din jur. Iar în cea mai recentă carte a sa, *Cabana* – tot un roman miniatural – se reia motivul dintr-o perspectivă mai cuprinzătoare, fără însă ca aceasta să-l facă mai puțin evident. Succintul și dinamicul roman este construit după formula „spațiului închis” în care un grup de personaje trebuie – din cauza împrejurărilor – să rămână mai multă vreme și să se definească. Un avion avariat, un vapor în derivă, o insulă, o peșteră sau – după cum am văzut cândva într-un film – un lift imens oprit între două etaje pot juca rolul acestui „spațiu închis” în care autorul are de obicei grijă să rețină,

ca pe o arcă a lui Noe destinată exclusiv oamenilor, eşantioane din cele mai diferite tipuri morale. În romanul lui Horia Pătraşcu locul de reclusiune îl constituie o cabană singuratică din munţi zguduită de viscol şi îngropată aproape complet în zăpadă.[...] De asemenea suferă de naivitate ideea autorului de-a întoarce de un buton şi de a opri viscolul după terminarea dramei. În sfârşit – şi acesta rămâne aspectul cel mai greu de trecut cu vederea – se observă prea clar decupajul cinematografic în desfăşurarea naraţiunii (romanul a constituit de altfel baza unui film nereuşit, *Cumpăna*). În *Reconstituirea* caracterul vizual al epicii şi organizarea acesteia pe secvenţe aveau o logică literară. În *Cabana* se uzează excesiv de o tehnică cinematografică propriu-zisă, astfel încât de la un moment dat avem impresia că ni se oferă nu un text de sine stătător, ci un text care serveşte doar pentru realizarea unui film. Bineînţeles că şi în compunerea unui scenariu-scenariu Horia Pătraşcu dovedeşte aceleaşi calităţi de scriitor, care în propoziţii scurte, de o violenţă concrete, concentrează situaţii şi stări sufleteşti dintre cele mai complexe. Dar ceva din misterul, din caracterul inclasificabil al artei sale se pierde”. ■ *Soarta „bunelor sentimente”* este titlul cronicii lui Lucian Raicu la volumul de poezie *Amintiri dintr-o popicărie* de Viola Vancea. ■ Laurenţiu Ulici continuă seria prezentărilor „Promoţiei ‘70” cu cea a lui Marius Tupan. ■ Ion Bălu publică, în partea mediană a revistei, un studiu întins despre *Contemporaneitate şi veşnicie în lirica lui Lucian Blaga*. ■ Paginile de literatură sunt acoperite cu mai multe fragmente de roman, *Calea şi semnul*, ale lui Bujor Nedelcovici. ■ Un foarte interesant şi inedit interviu cu Umberto Eco este consemnat şi tradus de Tatiana Slama-Cazacu.

● [„**Lucefărul**”, nr. 50] O mare parte a numărului este consacrată lui Nichita Stănescu despre care scriu: Edgar Papu (*Elegie*), Paul Anghel (*Necuvintele*), Nicolae Dragoş (*Amintirea urcă-n statuie de lacrimi*), Gheorghe Tomozei (*A fost un geniu*), Gheorghe Pituţ (*Poet naţional*), Ioan Grigorescu („*Poezia, la mine!*”), Marin Mincu (*Inima gigantică a Poetului*), Aurelian Titu Dumitrescu (*Când voi înţelege că a murit Nichita?*), Cezar Ivănescu (*Sunt zile...*), Corneliu Vadim Tudor (*Leul în iarnă*), Liviu Damian (*A 12-a elegie, cea fără de sfârşit*), Nicolae Ciobanu (*Numai şi numai din şi pentru iubire*), Constantin Crişan (*El era frumos ca umbra unei idei*), Adam Puslojić (*Un alt timp*), Ştefan Agopian (*Noapte*), Mircea Micu (poemul *Adio, Nichita*), Petre Stoica (poezia *Elegie de iarnă*), Ion Coja (*Poet în toate*), Iulian Neacşu (*A plecat Poetul*), Alexandru Condeescu (*Despre pricina artei*), Petru Dunca (poezia *Lui Nichita Stănescu*), Nicolae Dan Fruntelată (*A venit toamna...*), George Alboiu (*Simbolul poeziei*), George Chirilă (poezia *Lacrima mea te înconjoară*), Voicu Bugariu (*Leoaică tânără, iubirea*), Ioan Flora (*Numai în vis*), Anghel Dumbrăveanu (*Poezia continuă*), Dumitru M. Ion („*Hai, bre, mai staţi şi voi un pic cu mine*”). ■ La „Cronica literară”, Valentin F. Mihăescu scrie despre volumul *Noduri şi semne* al lui Nichita Stănescu.

● [„**Tribuna**”, nr. 50] La rubrica „Perspective critice”, Norman Manea recenzează romanul lui Virgil Duda *Războiul amintirilor*, „un roman al memoriei”: „Romanul, poate cel mai bun dintre cele publicate de Virgil Duda, este o carte de profunzime. Observația socială, subtilitatea psihologică și energia stilistică, ironia, rigoarea constructivă, problematica de anvergură marchează o operă literară reprezentativă pentru autor, dar și pentru realitatea românească”. ■ Tot aici, Gheorghe Glodeanu scrie despre volumul lui Nicolae Prelipeanu, *Zece minute de nemurire*, în care autorul „ne oferă o proză modernă, în care epicul este înlocuit prin forța sugestiei și poezia imaginației”. ■ *Text și realitate* este titlul recenziei Cristinei Felea la volumul lui Mircea Nedelciu, *Amenagement la instinctul proprietății*. ■ La „Cronica literară”, Constantin Cubleşan scrie despre romanul lui Ion Brad, *Leagănul mării*, „una din paginile emoționante ale prozei noastre actuale, închinată metamorfozei dinamice în structura tradițională a satului românesc contemporan”. ■ Tudor Dumitru Savu recenzează cartea de debut a lui George Cușnarencu, *Tratat de apărare permanentă*, „un debut strălucit care atestă vigoarea și prospețimea unui prozator adevărat”. ■ La „Tableta de joi”, Al. Pintescu scrie despre poezia lui Aurel Rău.

● [„**Ramuri**”, nr. 12] Redacția dedică o pagină lui Nichita Stănescu, incluzând trei texte semnate de Marin Sorescu (*Bătrânul Nichita a rămas singur*), Eugen Simion (*O neasemuită vorbire*) și Ilarie Hinoveanu (*Vulturul cu ochiul ager*). ■ Dan Lupescu e prezent în paginile revistei cu un grupaj de cinci poeme. ■ Simion Bărbulescu scrie, la rubrica „Lecturi din contemporani”, despre „universul prozei lui George Bălăiță”, un prozator care s-a remarcat „de la bun început ca un scriitor stăpân pe mijloacele de expresie, capabil de a trece de la un registru epic la altul, evoluând de la tradiție la inovație... Nuvelele și povestirile din etapa de început prevestesc și confirmă înclinațiile spre sincronizare (aggiornamente) cu proza modernă în care erudiția și ficțiunea se împletesc în dezvăluirea unor aspecte insolite ale unei lumi construită din cuvinte”. ■ La rubrica „Redescoperirea clasicilor”, Jean-Louis Courriol publică un mic eseu critic despre romanul politic al lui Liviu Rebreanu, „*Gorila*” – *un roman controversat?*. ■ Ovidiu Ghidirmic scrie despre poezia lui Ion Budescu, „un elegiac reflexiv”, recenzând cartea de debut a acestuia, *Viața cu mine, viața fără de mine*. ■ La rubrica „Cronica literară”, Ion Pecie scrie despre cartea lui Gabriel Chifu, *Lamura*, „remarcabilă pe spații largi”, „cartea unuia dintre cei mai talentați poeți ai generației sale”; de asemenea, Ion Pecie scrie, tot aici, și despre cartea de poezie a lui Dinu Flămând, *Stare de asediu*. ■ Numărul include și câte un grupaj de poezie semnate de Ana Blandiana (*Câte miracole, Dans, Așteptarea, Îmblânzitorul cântec, Ax*), respectiv de Nicolae Prelipeanu (*Mare fără țărniș, Vineri seara, Îndepărtarea de sine, În somn, Invitația la, Mesagerul*). ■ Romulus Diaconescu scrie despre „meritata încununare” a lui Ion D. Sîrbu, laureat al Premiului Academiei R.S.R. ■ Sub titlul *Izvorul și clipa*, Nicolae Diaconu scrie despre poezia lui Grigore Vieru.

16 decembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 51] Gheorghe Tomozei publică un grupaj de patru poezii patriotice. ■ Sub genericul „Patriotismul culturii”, Radu Cârnecki semnează un articol tematic, *Popor liber – umanism – pace*, în întregime tributar directivelor ideologice; finalul este mai mult decât concludent: „Punându-se total în slujba apărării păcii pe Terra, președintele României conjugă perfect patriotismul poporului nostru cu un umanism de tip nou: socialist și internaționalist totodată, din toate punctele de vedere generos și benefic. Formula politică: *patriotism – umanism – pace*, din care tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut principiul de bază al activității interne și externe a statului nostru, este demnă de încredere și de urmat. Este și motivul pentru care România, președintele ei, se bucură de atâta prețuire și considerație internațională. A-ți iubi țara, azi, a trăi plenar acest sentiment, înseamnă, în același timp, a fi un luptător curajos și hotărât pentru pacea lumii întregi, pentru viața acesteia. E singura cale a demnității și puterii creatoare”. ■ „Monografiile *Contemporanului*” vizează în acest număr județul Caraș-Severin: Toma George Măiorescu scrie despre câteva *Permanențe spirituale*, glorificând realizările social-culturale ale județului, un scurt grupaj de poezie include câțiva poeți din Caraș-Severin (Gheorghe Zincescu, Nicolae Irimia, Octavian Doclin, Ilie Ștefan Domașnea, Ion George Șeitan, Sabin Opreanu, Olga Neagu, Maria Bologna), iar Mircea Martin, originar din Reșița, publică *Omagiu profesorilor mei*. ■ Paginile 12-13 ale numărului îi sunt dedicate lui Nichita Stănescu: două mici poeme nichitiene (*Cântecul și Autoportret*) sunt reproduse aici alături de discursul lui Nichita Stănescu rostit cu ocazia decernării Marelui Premiu al Festivalului de poezie de la Struga; de asemenea, câteva scurte texte comemorative sunt semnate de Constantin Chiriță, Laurențiu Ulici (care publică poemul *Adio la Nichita*), Damian Necula și Victor Crăciun. ■ Inedit, revista publică două poeme semnate de Nichita Stănescu, „ultimele...”, *Către...* (datat „Azi, 10.XII.1983) și *Domnului Rotaru* (datat „Azi, de nuntă, 11.XII.1983). ■ Pe aceeași pagină, sub titlul *Artist și cetățean*, Octavian Cotescu și Silviu Stănculescu îi aduc un omagiu lui Amza Pellea, mort cu o zi înaintea lui Nichita Stănescu.

● [„**Flacăra**”, nr. 50] Paginile literare ale numărului sunt, în principal, dedicate poeziei eminesciene, grupaj ocazionat de centenarul apariției volumului *Poesii*; articolele grupajului sunt semnate de Augustin Z.N. Pop (*Istoria edițiilor*), Al. Piru (*Poetul la 33 de ani*), Edgar Papu (*Promotor al perfecțiunii*), Mircea Scarlat (*Prima (și singura?) „antologie de autor”*). ■ Despre Nichita Stănescu scriu, ca urmare a morții poetului, Fănuș Neagu (*Bunule Nichita*), Ov. S. Crohmălniceanu (*Măreția frigului*), George Arion (*La noua frontieră a sufletului uman*), articole însoțite de patru citate din textele lui Nichita Stănescu și poemul *Domnului Rotaru*, datat „duminică, 11 decembrie 1983, ora 20.00, la Drobeta Turnu Severin” și semnat „Nichita, azi, de nuntă”. ■ Sub titlul *Nevoia de a vorbi*, Mircea Iorgulescu recenzează romanul lui Octavian

Paler, *Viața pe un peron*: „Romanul nu e pur eseistic sau pur parabolic, așa cum s-a afirmat deseori mai mult din dificultatea de a i se găsi o încadrare; e, mai degrabă, realist simbolic, întrucât conține o confesiune dramatică plasată într-un spațiu intens semnificativ. Iar această confesiune nu e cătuși de puțin reductibilă, orice s-ar spune, la impersonalitatea unui eseu ori la detașarea unei parabole: fiindcă e, dimpotrivă, de o tulburătoare și și dureroasă concretețe, pulsând viu ca tot ce este expresia autentică a unei existențe individualizate”.

■ Tot despre Octavian Paler, dar despre *Drumuri prin memorie* scrie și Victor Niță, sub titlul *O lucrare de cultură și de suflet*. ■ La rubrica „Constelația lierei”, Ilie Ștefan Domașnea publică un grupaj trei poeme. ■ Gheorghe Tomozei acoperă o pagină întreagă cu 21 de poeme. ■ Sub titlul *Bucureșteni*, Florin Mugur scrie despre cărțile lui Nicolae Ioana și N. Grigore Mărășanu, *Studiul de noapte*, respectiv *Distanța dintre mine și un iepure*. ■ Adrian Păunescu încheie numărul cu un text despre Nichita Stănescu (*Dragă Nichita, dragul meu Nichita*) și cu poemul dedicat aceleiași Nichita, *Poet de geniu*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 50] În partea a opta a serialului său, *Cacialmaua poetică*, Eugen Barbu nu își fixează nici o țintă, parcurgând doar câteva fragmente din poeziile lui Gellu Naum, „ca să ne mai dregem gustul”, concluzionând: „Pentru că, dacă este vorba să discutăm despre supra-realismul veritabil, acesta este, nu logoreea necontrolată a altora”. ■ Mihai Bandac publică un scurt text, liricoid, despre Nichita Stănescu, ocazionat de moartea acestuia. ■ Pe aceeași pagină, neinspirat, redacția include un grupaj de poeme semnate de același Viorel Dinescu. ■ Gabriela Negreanu revine cu *A doua scrisoare deschisă către Eugen Barbu*. *Chestiuni de procedură*, reluând polemica cu redactorul-șef al revistei, insistând pe faptul că nu este exponenta nici unei tabere literare, respingând categoric insinuarea unei relații între ea și anumite „ecouri de peste hotare”, precum și acuzația de partizanat editorial.

● [„**Cronica**”, nr. 50] Mai multe articole consacrate lui Mihai Eminescu, în contextul desfășurării ediției a VII-a a Festivalului de Poezie „Mihai Eminescu”, ocupă paginile literare ale revistei: *Eminescu, simbol al existenței noastre eterne* (Pavel Florea), *Cel mai ales dintre scriitorii acestui neam* (Mircea Radu Iacoban), *Fapta de cultură* (Nicolae Dragoș), *lecția de zbor* (Mircea Florin Șandru). ■ Un mic grupaj încropit din scurt îi este dedicat lui Nichita Stănescu purtând semnăturile lui Ion Țăranu, Corneliu Sturzu, Nicolae Turtureanu, Paul Balahur, Liviu Pendefunda.

● [„**Orizont**”, nr. 50] Redacția dedică o pagină personalității și poeziei lui Nichita Stănescu, sub genericul „In memoriam”, despre poetul dispărut scriind Cornel Ungureanu (*Șansa*), Ion Marin Almăjan (*Izvorul*), Ion Arieșanu (*Albastru absolut*), Horst Samson (*Ființa sau verbul a fi*), Crișu Dascălu („*Și-acest rege-al poeziei...*”), la care se adaugă două poeme pentru Nichita Stănescu semnate de Aurel Turcuș (*Nemoarte*), respectiv de Șerban Foarță

(*Par Coeur*). ■ Ion Segărceanu și Ion Cocora publică câte-un grupaj de poeme.

17 decembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 12.851] Sub titlul *Premiul perenității*, Al Andrițoiu publică un articol evocator despre poetul și poezia lui Nichita Stănescu.

18 decembrie

• [„*Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»*”, nr. 51] Prima parte a numărului îi este dedicată lui Nichita Stănescu, ca urmare a morții acestuia, pe în data de 13 decembrie; după grupajul de autor publicat pe prima pagină, Aurelian Titu Dumitrescu semnează un text evocator, cu câteva amintiri despre poet, *Nu îl opuneți pe Nichita Stănescu viitorului*. ■ Constantin Crișan scrie despre „sistemul Nichita Stănescu”, iar Cezar Tabarcea semnează, la rândul său, un articol prilejuit de moartea poetului, „*A, te-am făcut trup / Ca să rămână din trupul meu*”. ■ Tot aici, Constantin Sorescu publică o cronică a volumului lui Nichita Stănescu, *Noduri și semne*. ■ Alte texte dedicate personalității și poeziei lui Nichita Stănescu sunt semnate de Ion Cristoiu (*Colegul cel mai deplin al tinerei generații de poeți*), Traian T. Coșovei (*Stăpân al tainei cuvântului*), Augustin Frățilă (*Dragă Nichita*), Carolina Ilica (*Amintirea paradisului*), Ion Stratan (*La Nichita Stănescu*), George Ioniță (*Ultima licornă a poeziei*). ■ La rubrica „Se anunță o nouă carte”, Iulian Constandache publică un fragment dintr-o viitoare carte de proză, *Recursul la speranță*, iar Gabriela Negreanu semnează un grupaj de poeme, *Elogii*, dintr-un viitor volum.

20 decembrie

• [„*Vatra*”, nr. 12] O bună parte a numărului 12 / 1983 e dedicată aniversării Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, cuprinzând articole tematice, studii, documente de arhivă. ■ O singură notă despre moartea, pe 13 decembrie 1983, și înhumarea lui Nichita Stănescu, însoțită de un poem nu prea reușit, *Elegia a treisprezecea*, de Nicolae Băciuț. ■ Redacția continuă publicarea fragmentelor din „*Jurnalul*” lui Liviu Rebreanu, partea a șasea, precum și a notelor întocmite de Nicolae Gheran. ■ La rubrica „*Vatra Dialog*”, Mircea Handoca îl interviuează pe Mac Linscott Ricketts; un dialog interesant despre relația cu Mircea Eliade, despre opera și activitatea la catedra din Chicago, despre timpul petrecut în România. ■ De asemenea, la aceeași rubrică, revista continuă publicarea interviului luat de Titu Popescu lui Mircea Ivănescu; provocat să vorbească despre felul său de a scrie poezie, autorul lui *mopete* e cu totul captivant: „...modalitatea asta care pare originală nu este decât o adaptare – care n-a fost deloc spontană, ci s-a produs destul de laborios – a modalității de a compune versuri albe cu accentul dispuse după modelul versului alb elisabethan (pentametrul pe care s-a lăudat Pound că l-a frânt – dar într-un fel păstrând ritmul) și

pe care am însușit-o prin lecturi foarte dificultoase din Eliot, Pound și în general poezii anglo-americani moderni. (Primele încercări au fost oarecum penibile). Și, firește, ruperea versului – când e vorba de rimă sau chiar de continuarea vorbirii – pe orice cuvinte, părți de cuvânt – chiar pe conjuncții – și chiar rupând cuvântul ('Ne-/bănuitele cotituri ale drumului', spune Rilke undeva, într-un bi-vers care m-a obsedat ani de zile și chiar și acum o face – vine de la Rilke, de la sistemul de rime din sonetele către Orfeu, care la prima lectură mi-a deschis ochii. Din fericire pentru mine, poezia românească nu a frecventat-o pe cea anglo-saxonă și intruziunea unei asemenea influențe, a unor astfel de plagiarism, a surprins. Acum, firește, alegerea modului de a scrie (care a devenit manieră, nu numai în sensul că, în baza exercițiului – ca la pian – îmi determină mișcările mâinii și ale gândului) nu a fost dictate de dorința originalității. Singurul lucru pe care l-am căutat deliberat a fost nu să mă deosebesc de alții, ci tocmai încercând să scriu cât mai firesc (mult mai târziu am citit undeva – Valéry, Mallarmé? – despre 'imbecilitatea de a vrea să scrii așa cum vorbești'). Or, eu tocmai asta aș fi vrut, să scriu așa cum ar vorbi un om normal – din punctul acesta de vedere felul de a se exprima a lui Mallarmé este cu totul anormal, iar Valéry – în proză cel puțin – comunică vorba lui Camil (despre altcineva, e drept) o impresie de rece imbecilitate. Eu aș fi vrut să scriu poezie – șiruri ca să nu le spun versuri – așa cum s-ar exprima un om fără pretenții și afectări de orice fel. Și aici a intervenit exemplul lui Eliot, să spunem, care scrie – ca dealtfel aproape orice poet anglo-saxon – sec. Și tot aici mi-a slujit Rilke care, desi foarte afectat – vezi ce spune Hugo Friedrich despre el – (și mai ales în scrisori aproape valérist) în modul de a pune în vers, de a rupe versul și a merge la un anume fel de esență exprimabilă – desi abuzează de inefabilități – mi-a demonstrat că nu trebuie făcute versuri cizelate și gnomice, care să se termine la rimă". ■ Cornel Moraru scrie despre *Publicistica lui Mihai Sin*, plecând de la volumul acestuia *Cestiuni secundare – Cestiuni principale*, iar Dumitru Mureșan recenzează volumul *Poeme* al lui Ștefan Aug. Doinaș: „Prin amplitudinea discursului poetic umanist pe care îl conțin, *Poemele* lui Ștefan Aug. Doinaș este una dintre cele mai valoroase cărți ale poeziei noastre actuale”. ■ La rubrica „Filtre”, Ioan Chindriș recenzează biografia scrisă de Serafim Duicu, *Pe urmele lui Gheorghe Șincai*. ■ Anton Cosma scrie despre culegerea de povestiri *Octombrie, ora opt* a lui Norman Manea: „E o tonalitate nouă în proza lui Norman Manea, concluzia (provizorie, firește) a lungii obstinate anchete întreprinse asupra eului modern în cărțile anterioare. Să fie simptomul unei etape noi în cariera acestui prozator, care părăsește astfel înverșunarea înghețată a descrierii omenescului ca simplu obiect, aflat pe aceeași treaptă cu celelalte obiecte ale lumii, dobândind în schimb sensul unicității umanului, ca singură cale spre arta majoră, argument al clasicismului interior obligatoriu în evoluția oricărui scriitor autentic?”. ■ *Între critică și istoria literară* se intitulează cronică lui Gheorghe Perian la volumul

de critică al lui Ion Simuț, *Diferența specifică*, cartea de debut care ar anunța viitoarele „sinteze decisive”. ■ Din răspunsurile la ancheta cu titlul „Dreptul la timp” ale cărei întrebări fuseseră publicate în numărul 11 / 1983, un punct de vedere mai aplicat îl dă Liviu Antonesei care consideră că nu se poate vorbi de o generație '80: „5. Atunci când nu sunt în joc interese mărunte de grup, sectoare, poezia tânără este corect receptată. Destul de rar, adică, și, culmea, mai mult în provincie. Asta nu-i dăunează iremediabil. Caracterele tari se formează și în luptă, iar, pe de altă parte, chiar rău intenționată, o critică mai severă este preferată tămâierii exagerate încă din ‘fragedă tinerețe’. Idealul ar fi distanțarea de autor și comprehensiunea operei. Dar, dacă idealul ar fi realizat, ce-am mai avea de făcut? Evident, e iritant să vezi bâta critică agitată de un C.V. Tudor sau C. Sorescu sau, mai nou, ‘polemistul Morărel’, dar sunt și ei oameni, câștigă și ei o pâine cum pot. E la fel de iritant să observi că Nicolae Manolescu nu prea găsește poeți de valoare în afara Cenaclului de Luni. Dar, iarăși, poți să te amesteci în gusturile oamenilor? Poeții de reală valoare se vor impune, fie cu ajutorul, fie împotriva criticii. Ceilalți, ce importanță au? 6. Condiția tânărului autor este de invidiat. Revistele și editurile îl iau cu asalt, numeni nu-l trage de urechi, nimeni nu-i cotrobăie prin manuscrise, totul îi este oferit (de la contracte avantajoase la posturi cheie în administrația culturală ori ajutoare de creație) și nimic nu i se cere, așa că, adesea, îi vine să lase totul baltă și să se culce pe o ureche. Lăsând gluma la o parte, tânărul scriitor se implică în viața culturală a țării prin ceea ce face, adică prin ceea ce scrie. E destul”.

21 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 12.854] *Spiritul deschis și dinamic al esteticii militante* este titlul cronicii lui C. Stănescu la cartea lui Ion Dodu Bălan, *Țara omeniei*, apreciind cam prea mult ancorarea autorului în cadrele discursurilor și ale ideologiei momentului și lăudând excesiv calitatea observațiilor critice.

22 decembrie

• [„România literară”, nr. 51] Numărul se deschide cu un articol patriotard, *Demnitatea națiunii române*, semnat de Ion Horea. ■ La pagina destinată „vieții literare”, sunt prezentate pe larg Simpozionul și Festivalul „Poezia și pacea,, manifestare literară internațională desfășurată la București în 14-15 decembrie 1983; de asemenea, redacția include cuvântul rostit de Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din România, în deschiderea numărului, *Argument contra pulberii*, un articol plin de automatisme de limbaj, specific perioadei, frizând uneori ridicolul: „Noi românii, prin glasul autorizat al președintelui României, Nicolae Ceaușescu, gândim cinstit așa: – Nici o amplasare de arme nucleare în Europa și distrugerea tuturor armelor nucleare existente, întoarcerea neîntârziată la masa tratativelor și cultivarea prin toate

mijloacele a ideii de pace! [...] Parafrazându-l pe domnul cel nemuritor cu numele de Albert Camus – să facem tot ce ne stă în putință pentru ca ‘filosofia beznelor să se risipească de deasupra mării strălucitoare!’. Fiindcă, la fel de respectuos vă informez, singura mare strălucitoare a acestui secol o constituie umanitatea și valorile ei sacre”. ■ Mihai Drăgan scrie despre *Spiritul „Juni-mii*, iar Zigu Ornea face o prezentare a ediției critice a *Poeziilor* lui Ion Pillat, ediție îngrijită de Cornelia Pillat, cu un studiu introductiv de Adrian Anghelescu. ■ La rubrica „Eseu”, Alexandru George publică un fragment (*Curajul față de sine însuși*) din volumul în curs de apariție *Petreckeri cu gândul și inducții sentimentale*). ■ Ștefan Aug. Doinaș e prezent în paginile revistei cu patru poeme: *dezvăț, două variațiuni pe tema statuii, admiterea în secolul următor și imn*; tot aici, Marius Robescu publică și el cinci poezii: *Tăcerea, Echipamentul fericirii, Poetul privește atent, Unde și Fă semnul*. ■ La rubrica „Breviar”, Șerban Cioculescu scrie despre *Centenarul primei ediții de „Poesii, de Mihail Eminescu*. ■ Teodor Vârgolici recenzează volumul Sandei Radian *Măștile fabulei*. ■ Nicolae Manolescu publică, sub titlul *Gâlceava sufletului cu trupul*, o cronică a volumului *Doina* al lui Cezar Ivănescu: „Poeziile din *Doina* sunt din cel mai ‚pur‘ Cezar Ivănescu. Temele dintotdeauna ale poetului (dragostea, moartea) s-au distilat până la a nu rămâne decât o licoare vrăjită, în care au fiert toate sucurile limbii. Bacovianismul original a devenit cântec propriu, intens și tânguitor, ca o recădere în copilărie a unui suflet tragic: ‚merg și scriu – și scriu! – / și că te caut nu-ți promit, / iar compun mintal / de când hârtia s-a scumpit, / scriu pe creier / cu negreala de pe suflet / negru negru negru negru – / și negreala asta negreșit / apele-or s-o spele – / când îmi va ploua direct pe creier – / asta după ce-mi voi fi vîndut calota / fiindcă osu-i bun pentru hârtie – / asta după ce mă vor fi otrăvit: / zilnic iau și beau otravă, / zilnic beau otrava lor, / mă omoară știu, dar cu zăbavă, / doamnelor și domnilor!‘ Doinele sunt un fel de elegii, făcute parcă spre a fi cântate, bogate în repetiții și refrene muzicale, ‚romances sans paroles‘ ale unui Verlaine, al cărui spirit s-a impregnat de lirica noastră populară, de limbajul naiv al poezilor erotici din secolul trecut și de forme orale, vechi și argotice. Moartea e invocată în tonuri senzuale, frapante: ‚sânul tău cel acru-toapsă / numai pentru mine-i dul-, / Moarte, tu, cu lungă coapsă, / numai eu te îndestul, // sânul tău cel acru-toapsă / numai pentru mine-i du-, / Moarte, tu, cu naltă coapsă, / îmi știi mânurile tu, / Moarte, tu, cu naltă coapsă, / îmi știi mânurile tu‘. Motivul biblic și medieval al zădărniceii e reîmprospătat într-o lirică arzătoare și profundă, care păstrează vocabulele și sintaxa din *Viața lumii* a lui Miron Costin, adăugându-i nota de individualitate a modernului: ‚!ard de durerea bietului meu trup, / faceți-mi trupul, viermilor, țărână, / trei mii de ani de-acum de el mă rup, / fără-de-sufletu-mi o să rămână, / l-or învărti vârtelnițe de foc, / muncit și chinuit mereu nestareț, / până l-or strânge iară la un loc / sufletul meu pios nepizmătareț, / eu către tine trup al meu mă-ntorc / în Kali- Iuga, în Eonii care-ți / vântură vârtelnițe și-ți storc /

miezul dezastrului mereu nestareț...’ Risipirea trupului și negura sufletului produc și acest foarte pur bocet, în care bucuria eliberării și jalea piericiunii se amestecă inextricabil: ‚! de acum mai ușor / decât ceața-s călător, // de acuma mai lin / de acuma nu mai vin: // negură, negură / cu sângele pe gură // Precistă, Vergură / sufletul mi-i negură! / ! ! ! negură, negură / cu sângele pe gură // Precistă, Vergură / sufletul mi-i negură!’. Cea mai complexă doină din volum (subintitulată *Variantă*) cuprinde, în același stil inimitabil, cincizeci și una de poeme (alcătuiind o ‚tramă’ lirică neîntreruptă) consacrate raportului dintre suflet și trup. De aspect inițiativ și esoteric, doina aceasta rezumă mitologia lirică a lui Cezar Ivănescu. E vorba de intrarea sufletului în cel de al șaptelea al său trup (cifra 7 se repetă), așadar de o suită de metamorfoze, care le amintesc pe cele plotiniene (nu știu dacă intenționat), dar nu însoțite de sentimentul eliberării, ci de acela al suferinței și luptei: ‚!pregătindu-se să intre / într-al șaptelea lui trup, / sângerând din ochi și vintre, / urlând țapăn ca un lup / și-alegându-se doar dintre / moi suspinuri ce se rup, // sufletul meu...’. Etapele se deschid cu acceptarea metamorfozei, continuă cu respingerea ei, în imprecății și blesteme, cu plângerile păcătosului care se înfățișează la tronul de sus, și se încheie, cum au început, cu o anumită resemnare. Întâlnim numeroase motive folclorice, prelucrate savant: ‚astăzi mi se-ntoarce toată / jalea cum e negura, / mi-am pus la gură lăcată, / mi-am împodobit gura, / mi-am pus la gură lăcată, / mi-am împodobit gura ! // !azi zic gurii, Doamnă gură, / ia și mănă, ia și bea, / dar aleanul ei nu-ndură / cât cenușă și otra- / dar aleanul ei nu-ndură / cât cenușă și otra- !’. De o mare suavitate sunt poemele despre trup, plâns cu lacrimi amare, bocit popular: ‚drag mi-a fost de tine tare / trup al meu de tot sărac, / de la creștet la picioare / în plânsoare te îmbrac, / de la creștet la picioare / în plânsoare te îmbrac’ sau: ‚jale mi-i de tine, jale, / trup al meu că ți-a fost scris, / să visez dormind în tine / să te părăsesc în vis, / să visez dormind în tine, / să te părăsesc în vis’ Unele accente ne trimit din nou la folclor, la ritmul colindeilor: ‚!sărăcuța mea de lume / eu nimica nu-ți mai cer, / poate ești așa anume / ca să pot ușor să pier, / poate ești așa anume / ca să pot ușor să pier! / într-o noapte am murire, / într-o noapte am murit, / fără teamă de orbire, / pre Domnul l-am întâlnit...’ Poetul se caină ca un păcătos, însă părerea de rău după cele lumești întrece în intensitate dorința de salvare a sufletului. Iubețul regăsește jelanile prefăcute ale lui Conachi și ale lui Anton Pann. Nu pierde ocazia de a-și nota în catastih galanteriile erotice: ‚!în orașul ăsta șapte / mă iubesc șapte muieri, / nu mă uit de-i zi ori noapte, / le dau tot ce ele-mi cer, / nu mă uit de-i zi ori noapte, / le dau tot ce ele-mi cer!’. Nici de a se văita că nu e iubit de cele care-i vor nesățioase inima: ‚!toate șapte vor de toate, / vor și toată inima, / fără saț sînt toate șapte, / milă de la nici una ! I / singur mă am doar pe mine / doar pe mine și Doina, / dar de mine nu se ține / cu iubire nici umbra, / dar de mine nu se ține / cu iubire nici umbra!’. Tema artei salvatoare e pomenită în câteva rânduri, o dată în această manieră de doină populară de jale: ‚!Doina o

îngân și-o uitu / și din nou mi-o amintesc / când mă apucă urîtu / că pe-aici mă prăpădesc, / când mă apucă urâtu / că pe aici mă prăpădesc!'. Ceea ce este remarcabil în versurile lui Cezar Ivănescu este inventivitatea lirică obținută prin repetarea unui număr mic de elemente. Monocordă, poezia lui își trage savoairea din jocul registrelor limbii, din muzicalitatea lăuntrică, la fel cum obsesiile (carnea, sângele, negura, otrava), puține la număr, transmit o trăire intensă, nemodificată de conjuncturi. Prelucrările și clișeele (culte sau folclorice) se resorb în aceste litanii egotiste, lăsând să se ghicească dedesubt linia fermă a personalității lirice". ■ La „Critica”, Valeriu Cristea se apleacă asupra volumului lui N. Steinhardt, *Critică la persoana întâi*: „Scrisul lui N. Steinhardt reprezintă în același timp mai puțin și mai mult decât critica obișnuită. În acest ‘mai mult’ (mult mai mult de fapt) rezidă înainte de toate originalitatea frapantă a criticii lui N. Steinhardt. Ea înseamnă ‘mai puțin’ printr-un anume amatorism, printr-o oarecare nivelare a valorilor, prin aproximația unor situații, prin unele alăturări imposibile din punctul de vedere al ierarhiilor literare, prin absența suspiciunii critice; în ultimă instanță prin mutarea accentului de la critică la persoană (la persoana care se manifestă, persoana întâi): prima devine adeseori un pretext, un simplu teren pentru desfășurarea ultimei. Comentariul strivește pe cel comentat, textul critic se substituie textului literar”. ■ Emil Manu recenzează romanul *Corabia mistuită* de Eugen Teodoru. ■ Sub titlul *Atelierul de potcovit inorogii*, Eugen Simion recenzează volumul de poezie al lui Lucian Vasiliu *Despre felul cum înainte*: „Poetul ieșean Lucian Vasiliu ne avertizează că a reușit, în fine, să sucească gâtul sintaxei, să decapiteze elocința și să alunge definitiv din preajma lui metafora. S-a dedicat alchimiei și a scris, acum, o ‘perorație despre înțelepciunea [și] despre oștirile ei care au sfârșit lamentabil’. A ucis-o, între timp, pe Mona-Monada, prima lui iubire spirituală, și a descoperit pe divina I-olanda, căreia îi dedică mai multe poeme în stil patetic și zeflemitor. Din mitologia lirică a primului său volum (Mona-Monada) au mai rămas în viață doar șobolanii favoriți Bosch și Breugel, dintre care unul e șchiop. În noua carte au apărut personaje și simboluri noi. Iată *Mierla* poetului Grigore Vieru (simbol central și în poezia lui Emil Botta), calul Ventonică, apostolul Luca bucovineanul, zis Elf, cei patru heruvi locali Daniel, Constantin, Dumitru și Liviu, prietenul Nichita Volinad (Danilov, desigur) și, înaintea tuturor, misteriosul și pierdutul prieten Zenumud... Despre acesta din urmă și despre alte lucruri mai lumești, Lucian Vasiliu scrie un mic tractat în stil apostolic: ‘Senzația tonică pe care mi-o provoacă sânii tăi: / acolo sălășluiesc zeii / acolo ninge / acolo există un muzeu al carelor de luptă, / un cimitir al gladiatorilor – / aștrii cad și se sting într-o apă nevăzută / melancolică și rece, / acolo uit legea și prin fereastra aburită / privesc marile abatoare, / contemplu capul retezat al unui rege periferic – / acolo uit să vorbesc, / acolo este înmormintat prietenul ZENUMUD / acolo, / în liniștea desăvârșită a unui strigăt de moarte’. Din biografia imaginară a poe-

tului care meditează pe malul Bahluiului la Logos și la disperare, mai reținem: a aruncat în aer ‘depozitele de osanale ale derizoriului’, a defilat o vreme purtând ostentativ pe umăr ‘cadrele morților tineri’, locuiește din când în când la poalele turnului din Pisa, întâmpină până și în rugăciune ‘năvala beznei sintactice’, pedalează de unul singur pe o tricicletă din Țările de jos, marile simboluri îl ocolesc și face zilnic ‘exerciții de aruncare a suliței esoferice’; nu ascultă în viață și în poezie decât de ‘domnul Eminescu’ și se scaldă cu voluptate în apele incongruenței, cum iarăși zice într-un poem în stil accelerat reportericesc: ‘incongruență, matcă a congruenței! Mă bălăcesc în apele tale și nu mă satur...’ Mai sunt și alte fapte de spaimă în viața poetului ironic și inventiv, hotărât să ne țină la curent cu tot ce se petrece în urbea lui. Și câte nu se petrec !... Minteia ageră și tânără le vede și le trece în mici și înfumurate poeme airlechinești, menite a ascunde un rău de existență care abia străbate printre pozițiile vesele și istețe: ‘Nu-mi cerceta numele și faptele de arme. / În noaptea asta sunt singur / (atât de întunecat, / atât de tăcut). / Nu am vreme să îți arăt / falangele strivite în / ultima încăierare estetică // Abia am reușit să îngrop visele. / Abia am demontat carabina. / Abia am finit de tras clopotul // În dreptul inimii, / privesc risipei: de bună seamă, / acum se aruncă pe fereastră șobolanii acestor poeme’. Nici teme, nici tonul liric nu s-au schimbat în *Despre felul cum înaintez*. Aceeași poezie fragmentară, livrescă și sarcastică. Aceeași frumoasă impaciență în fața unui univers în care sublimul și derizoriul stau cu trufie alături și se degradează lent ca în această *Vedere*: ‘Trompeta heruvimului / ruginită pe / acoperiș // șobolanul mort / acoperit de zăpadă // steaua în / containerul de gunoi / /haita de centauri / plutonul în pas de cadentă // exerciții de alarmă // eremitul în chilie / visează fecioară hindusă // întunericul doarme în / triumghiul văduvei // cenușa sufletului în / tot orașul’. Mai multă gravitate există în cele șapte *Epistole ale trupului către spirit*, plasate la sfârșitul volumului, însă spiritul alarmat, răstignit (cum ni se spune) pe ‘crucea limbii materne’ și *imbastilat* în posomorâta existență provincială nu întârzie prea mult în dezamăgire și seriozitate, fantezia jucăușă și bufonă intervine, rupe coerența perorației despre Zenumud și destructurează, rupe poemul. Este curios cum în avangarda lirică de azi revin atitudini și forme din poezia anilor 1945 -1947. Stelaru, Tonegaru și Geo Dumitrescu sunt reluați din unghiul unei poezii mai profund livrești și cu o mai mare deschidere spre parodie, farsă, burlesc. Poezia se întoarce fără inimă (fără, adică, o sensibilitate naivă și sentimentală) la existența prozaică pentru a o cerceta cu o inteligență sarcastică și teatrală. Lucian Vasiliu are o capacitate remarcabilă de a inventa imagini ale tragicului existențial agresat de semnele derizoriului. Iese în cele din urmă o biografie poetică fabuloasă (fabulos-ironică), născocită de o minte care știe să ia lucrurile în răspăr și să construiască un portret liric original din clișee ca Arcimboldo din cărți. El amestecă nume celebre (Borges cel orb, Sadoveanu, Eminescu, Verlaine, Rimbaud, Bacovia) cu nume (și mituri) inventate de el

(Zenumud), într-o bucurie nestăpânită, cu o mare poftă de a divaga. Poetul spune, într-un vers, că scrie în durere și cu greutate. Versurile rapide și gălăgioase lasă să se înțeleagă contrariul: o mișcare grăbită a imaginației și o ușurință aproape frivolă a scrisului. A doua carte a lui Lucian Vasiliu nu mi se pare mai bună decât prima. Dar nici mai rea. Este, în orice caz, o carte de poezie autentică. Spectacolul liric continuă”. ■ La noua sa rubrică, Laurențiu Ulici publică partea a doua a articolului *Proiectele imaginarului*, despre proza lui Marius Tupan. ■ Dinu Săraru e prezent în paginile revistei cu un fragment mai extins din volumul II (*Cei care plătesc cu viața*) al romanului *Dragostea și revoluția*.

• [„**Tribuna**”, nr. 51] O pagină a numărului îi este consacrată lui Nichita Stănescu, incluzând texte și poeme evocatoare semnate de: Victor Felea (*Un mare poet*), Nicolae Prelipceanu (*Poetul ca și soldatul*), Ion Cocora (*Requiem la înmormântarea unui munte*), Adrian Popescu (*Cămașa poeziei*), Nicolae Iliescu (*Victoriosul Nichita*), Petre Bucșa (*Un ger cumplit peste cuvinte*); pagina include și cinci poeme de Nichita Stănescu: *Autoportret*, *Requiem la înmormântarea unui munte*, *Spirit de haiku (se dedică Dorei Stănescu)*, *Ultima (lui Nichita Stănescu și lui Bogdan Bogdanovič)* și *Astfel*. ■ La „Cronica literară”, Valentin Tașcu scrie despre „destinul literar al lui Romulus Guga”. ■ La rubrica „Recenzii”, Irina Petraș scrie despre romanul Genevevei Logan, *Fără identitate*, „o carte convingătoare”, iar Ioan Moldovan recenzează cartea de poezie a Denisei Comănescu, *Cuțitul de argint*, conținând „o poezie deliricizată, intens subiectivă fără să fie și a unei subiectivități intense”. ■ Adrian Marino scrie despre volumul *Meandrele adevărului* al lui Achim Mihău.

23 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 52] Pe pagina a doua, sunt prezenți, cu câte un poem, Toma George Maiorescu, Nicolae Prelipceanu și Ion Segărceanu. ■ Norman Manea scrie un articol entuziast despre romanul *Iosif și frații săi* al lui Thomas Mann, „o epopee senină, profundă, dialogând cu un timp haotic, isterizat, barbar. O parodie romantică, ironică și senzuală, de tinerească mobilitate și seducție, înfruntând declinul unei lungi vieți dense și presimțirea izbăvirii”. ■ La rubrica „Prezențe românești”, aflăm, printre altele, despre decernarea, la sediul din Madrid al Fundației culturale spaniole „Fernando Rielo”, a „Premiului mondial de poezie” pe 1983 lui Marin Sorescu, pentru volumul *Ecuadorul și polii*.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 51] În *Cacialmaua lirică (9)*, Eugen Barbu se apleacă asupra poeziei lui Matei Vișniec, „un nume care circula cu stăruință în ultima vreme, mai ales în presa care a ales snobismul în poezie, acea tiflă dată secret unui anumit tradiționalism ce pare demodat, deși poezia bună nu se demodează niciodată”. ■ Marcel Duță recenzează volumul *Balade și simfonii* de George Ionașcu. ■ La rubrica „Aveți cuvântul!”, Eugen

Barbu lasă locul cititorilor să-i răspundă Gabrielei Negreanu, publicând zece fragmente din scrisorile primite de la cititori și notând că sunt doar o parte din scrisorile și articolele primite în legătură cu opiniile Gabrielei Negreanu.

● [„Cronica”, nr. 51] Liviu Leonte scrie, în deschiderea numărului despre poezia lui Nichita Stănescu: *Elegiile lui Nichita Stănescu*. ■ La „Cronica literară”, Ioan Holban semnează o cronică a romanului lui Eugen Uricariu, *Memoria*: „Despre *Memoria* se poate spune, dincolo de orice, că reprezintă fidel stilul și spațiul epic al căror contur a fost desenat în tușe delicate încă de la prima carte a autorului. Ceea ce mi se pare specific pentru proza lui Eugen Uricariu este dublul registru al lecturii pe care îl cere și acest din urmă roman: „realitatea condiționează ‘magicul’, reconstituirea afectivă conferă forță celei istorice pentru că, iată, nimic nu poate fi închipuit în afara realității”. ■ N. Barbu scrie, sub titlul *Memorie și conștiință*, despre cartea lui Valeriu Anania, *Rotonda ploilor aprinși*. ■ Paul Balahur publică un grupaj de șase sonete. ■ O pagină întreagă îi este consacrată tot lui Nichita Stănescu, cu articole empatice-evocatoare semnate de Radu Șt. Mihail, Ioanid Romanescu (*Pasărea rupându-se în zbor*), Virgil Cuțitaru (*A început istoria...*), Zaharia Sângeorzan (*Privirea poetului*), Doina Florea-Ciornei.

● [„Orizont”, nr. 51] Sub titlul *Întregul și partea*, Lucian Alexiu recenzează volumul lui Sorin Mărculescu, *Carte singură*: „Imagist de descendență expresionistă, Sorin Mărculescu nu se rezumă, așadar, la a-și asuma un anumit comportament cultural, la o comună acordare livrescă a poeziei.. Evident, universul în care acest autor își proiectează liricele viziuni nu rămâne străin de cerul culturii, nu-și refuză, chiar, o coborâre în fabula mitică și nici, uneori, epica (la nivel aluziv) a istoriei”. ■ George Șerban scrie despre volumul lui Adrian Dinu Rachieru, *Orizontul lecturii*. ■ Paginile de literatură cuprind grupaje de poezie semnate de Simona Grazia-Dima, Silvia C. Negru, Haralambie Țugui, Ionel Amărieuței și o proză a lui Adrian Mușiu.

24 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.857] La rubrica „Cronica literară”, Emil Vasilescu scrie, sub titlul *Generațiile Unirii*, despre romanul *Geneza* al lui Francisc Păcurariu, „o meditație profundă a implicării poporului român în istorie și a felului său specific de a o face după chipul și idealurile sale”.

● [„România liberă”, nr. 12.175] La rubrica „Vitrina cărții”, Tia Șerbănescu recenzează „o carte despre Caragiale”, e vorba despre volumul lui Florin Manolescu, *Caragiale și Caragiale. Jocuri cu mai multe strategii*: „*Caragiale și Caragiale* se dovedește a fi, în pofida aerului său nevinovat, în multe privințe, o carte polemică. Ea beneficiază de un aparat critic impresionant și de o Addenda ce cuprinde texte mai puțin cunoscute, unele neatribuite până acum lui Caragiale, dar la a căror identificare criticul a contribuit serios. *Caragiale și Caragiale* este, după cum se poate vedea, o carte foarte bine gân-

dită, scrisă cu mult tact și finețe. Ea are meritul de a ne revela existența unui Caragiale, dacă nu ‘inedit’, în orice caz, superior – prin coerența și anvergura construcției sale literare – celui pe care îl consideram doar genial”.

● [„**Lucașul**”, nr. 51] Sub genericul „Din cărțile anului 1983”, A. Silvestri scrie, sub titlul *Sinteză și analiză*, despre volumul lui C. Stănescu, *Journal de lectură*. ■ Tot la „Cărțile anului 1983”, Valentin F. Mihăescu scrie despre volumul *Alte sonete* de Grigore Hagiș și despre cartea de poezie a lui Nicolae Dan Frunteleată, *La bătrânețe, lupii tineri*. ■ Costin Tuchilă recenzază cartea de poeme a lui Ioan Alexandru, *Imnele iubirii*, iar M. Ungheanu scrie despre volumul de „doine” al lui Cezar Ivănescu: „Inclasificabilă, ca orice creație de profundă autenticitate, poezia lui Cezar Ivănescu va sfârși prin a introduce în clasificarea poeziei românești a unei clase lirice noi, care va purta numele poetului”. ■ Numărul cuprinde grupaje de poezie semnate de Ion Gheorghe, Smaranda Jelescu, Valeriu Pantazi, Dumitru D. Ifrim și Dan David (cu un grupaj dedicat lui Nichita Stănescu). ■ Artur Silvestri rămâne în zona „negațiilor” grupului de la *Europa liberă*, abordând cazul „G. Călinescu”: „Însă nu doar motivația de ordin monopolist făcuse din G. Călinescu un obiect de negație al grupului parizian, spre a înțelege această aversiune e nevoie și de date suplimentare. Să notez, acum, că la mijloc se afla și o chestiune particulară, nepermisă, e adevărat, în cultură, aceea a absurdei ‘concuranțe’ care, în accepțiunea unora, ar fi existat între E. Lovinescu și G. Călinescu. Obsesie rudimentară, proprie totuși ‘parizienilor’ vorbitori de română și în special Monicăi Lovinescu asistată de soțul ei”.

25 decembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 12.858] Pe prima pagină, sunt publicate două „poeme inedite” de Nichita Stănescu, *România și Sunt, Ești, E...*, poeme cu un pronunțat caracter patriotic. ■ Emil Vasilescu scrie despre „*Sentimentul etern uman al iubirii de patrie*”, recenzând cartea de poezie a lui Ioan Alexandru, *Imnele iubirii*.

● [„**Suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului»**”, nr. 52] La „Cărțile conștiinței de sine”, alegerea lui Constantin Sorescu este volumul lui Ioan Alexandru, *Imnele iubirii*, despre care scrie admirativ: „În ce măsură este ‘afirmativă’ poezia din imnele lui Alexandru? Poetul se solidarizează cu esențele contrazicând astfel, la nivelul cel mai adânc, orice vasalitate. Paradigma tradiției, și chiar a uneia evidente, se poate transforma, grație impactului dintre conștiința monadică inflexibilă care o întrupează și realitatea sincronă într-o paradigmă a originalității și înnoirii. Încăpățânarea lui Alexandru de a rămâne în anotimpul începuturilor și probabil, neputința de a ieși de acolo fac din ele o emblemă extrem de importantă, a bucuriei de a crea în cel mai intim acord cu sine însuși. A-i reproșa urieșenia cantității înseamnă a nu înțelege funcția ei de evidențiere a insolitului intern textului. Numai cu o

duzină de imne, Alexandru n-ar fi putut impune o diferență specifică. A trebuit să scrie enorm, până la industriuos și platitudine, pentru ca singularitatea viziunii sale să se impună definitiv și eficient. N-a greșit. Ar fi fost în eroare dacă s-ar fi limitat la a oferi o selecție din manuscrise: exceptionalitatea sa plurivalentă ar fi trecut neobservată. Încă mai era nevoie de *Imnele iubirii* pentru a lumina-o irevocabil. Oricum va evolua poezia românească, valoarea imnelor va spori. La timpul potrivit, va veni și antologia lor, care va păstra din ele numai structura de rezistență”. ■ Victor Atanasiu recenzează, la „Viața literaturii”, „poezia agreabilă” a lui Florentin Popescu, din volumul *Diligența cu păsări*. ■ Paul Dugneanu recenzează, sub titlul *Timpul criticului*, volumul lui Valentin F. Mihăescu, *Timp și mod*. ■ Sub titlul *Obiectivare și implicare*, Cezar Tabarcea recenzează romanul *Geneza* al lui Francisc Păcurariu.

26 decembrie

• [„România liberă”, nr. 12.176] La rubrica „Profiluri în dialog”, Boris Buzilă consemnează un interviu cu Platon Pardău („*Politicul în romanul de astăzi este o problemă de viziune, de atitudine*”): „A fi revoluționar înseamnă, după părerea mea, să fii inteligent și să-ți iubești țara. Cu prostie nu se poate face revoluție, ci stricare; apoi a fi revoluționar înseamnă să fi cinstit față de tine însuși și față de cei din jur. Și să gândești la tine și la cei din jur și să spui ce gândești; să ai, cum se zice, inima în palma, sufletul în văzul lumii. Comunismul nu e o funcție cu opt ore și condică; s-a terminat programul, nu mă interesează nimic, somn de voie. După cum comunismul nu e o religie, o asceză, o neconținută frământare nevrotică și căutătoare de revelații. Comunismul e o ideologie care-și verifică rezistența pentru că nu acceptă formulele închise și refuză stagnarea, aspiră și obligă la punere în discuție și la perfecționare. Revoluționarul trebuie să trăiască cu personalitatea sa, în această atmosferă”.

• [„Flacăra”, nr. 51-52, 48 de pagini] La rubrica „A doua carte cu prieteni”, Fănuș Neagu scrie și îi scrie, sub titlul *Jur pe Vanessa atalanta...*, despre și lui Emil Brumaru. ■ În numărul ce încheie anul sunt publicate și „superlativele anului”, ce „reprezintă așadar un clasament bazat mai ales pe părerea exprimată de marele public, părere confruntată fiind – așa cum se practică în toate clasamentele care se respectă – cu păreri autorizate”; la poezie, clasamentul nu include nici unul din volumele optzeciștilor, sunt amintiți totuși Ioan Alexandru (previzibil) cu *Imnele iubirii*, Constanța Buzea cu *Cină bogată în viscol*, Ștefan Aug. Doinaș cu *Poeme*, Cezar Baltag cu *Poezii*, Ion Gheorghe cu volumul *Scripturile*, Mircea Ivănescu cu *Poeme nouă*, Florin Mugur cu *Viața obligatorie*, Virgil Teodorescu cu volumul *Cât vezi cu ochii*, primul loc fiind ocupat (la fel de previzibil!) de Adrian Păunescu cu antologia *Totuși, iubirea...*; la roman, sunt amintiți Mircea Nedelciu, cu *Amendament la instinctul proprietății*, Mircea Ciobanu cu *Istorie*, Paul Georgescu cu *Siesta*, Mircea Săndulescu cu *Placebo*, Alexandra Stănescu cu *Regula paralelogramului*, Eu-

gen Uricariu cu romanul *Memoria*, Sorin Titel cu *Femeie, iată fiul tău*, Ion Brad cu *Leagănul mării*, „sufragiile majoritare” obținându-le Laurențiu Fulga cu romanul *E noapte și e frig, seniori*; la „critica artistică”, clasamentul nu include un câștigător, deși numele lui Nicolae Manolescu este scris cu majuscule, precum cele ale lui Laurențiu Fulga, Adrian Păunescu și Octavian Paler (pentru publicistică). ■ Adrian Păunescu publică un extrem de lung poem, *De Anul Nou*. ■ Sub titlul *Poetul și iepurii*, Florin Mugur scrie un text despre Petre Stoica și despre cartea sa *Fluturi, păsări, cai*.

28 decembrie

● [„România liberă”, nr. 12.178] Sub genericul „Orizonturile poeziei patriotice”, Al. Hanță publică un articol, de asemenea, conformist, *Conștiință și implicare*, vehiculând citate din discursurile lui Nicolae Ceaușescu.

29 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 12.861] Ion Dodu Bălan recenzează, sub prețiosul titlu *Edificatoare pagină epică din fresca eroică a Unirii*, romanul *Heralzii* al lui Radu Ciobanu, „una din cărțile valoroase cu care literatura noastră a întâmpinat cea de-a 65-a aniversare a făuririi statului național unitar”.

● [„România liberă”, nr. 12.180] La rubrica „Vitrina cărții”, Tia Șerbănescu recenzează, sub titlul *Proză scurtă și reportaj*, patru cărți: *Tratat de apărare permanentă* de George Cușnarencu, *Reporter de cursă lungă* de Nicolae Holban, *Piramidele Bărăganului* de Dumitru Ion Dincă și *Candidații la fericire* de Ileana Vulpescu.

● [„România literară”, nr. 52] În deschiderea numărului, Virgil Teodorescu publică un poem ocazional, de Anul Nou, *Se va deschide anul cel nou...*, înțesat de imaginile și de balastul lingvistic al poeziei socialiste. ■ La rubrica „Confruntări”, Ion Bălu, în articolul *Tipologie și structură narativă*, se apleacă asupra romanului *Geneza* al lui Francisc Păcurariu, „un roman catartic, o exteriorizare a interogațiilor autorului însuși care, prin intermediul ficțiunii, a năzuit să-și explice rețeaua determinărilor social-politice, să elucideze, pentru sine, conexiunea relațiilor naționale, să descifreze delicatele și complicatele raporturi inter-umane, situate spațial pe teritoriul Transilvaniei și limitate temporal la trei sferturi de veac din zbuciumata istorie a fostei provincii chezarocrăiești”. ■ Ion Pop propune un *Memento: Ilarie Voronca*: „Declarând că ‚orice vers e o sumă de noi posibilități, o altă soluție a ecuației primare’, și făcând din creația sa spațiul unei ‚perpetue întâlniri neprevăzute’, Voronca n-a putut evita, desigur, toate capcanele întinse poeziei de ‚zeul spontaneității’. Însă chiar și eșecurile sale sunt semnificative pentru dimensiunile unui demers care, la vremea sa, a marcat un însemnat avans pe calea ‚democratizării’ lirismului, a acordării de drepturi egale într-o poezie tuturor lucrurilor. În acest sfârșit de decembrie, ar fi împlinit, poate, optzeci de ani. Și-a acordat însă, prin proprie

voință, doar cu ceva peste jumătatea acestei cifre, ca și cum ar fi hotărât, o ultimă oară, să se sustragă convenției, să rămână tânăr. Foarte multe din paginile cărților sale rămân într-adevăr tinere”. ■ La „Breviar, Șerban Cioculescu scrie despre *Octavian Goga în corespondență*, plecând de la volumul de *Corespondență* îngrijit de Mihai Bordeianu și Ștefan Lemny. ■ Cristian Moraru recenzază cartea de critică a lui Simion Bărbulescu, *Demostene Botez, viața ca un roman trăit*. ■ La „Actualitatea literară”, Nicolae Manolescu prezintă, în *Proza de mâine*, antologia de proză scurtă *Desant '83*, prefațată de Ov. S. Crohmălniceanu, unul dintre evenimentele literare importante ale anului 1983: „Remarcabila antologie de proză scurtă, foarte instructivă pentru preocupările tinerilor autori, este *Desant '83*. Majoritatea din cei optsprezece autori au trecut prin cenaclul „Junimea” al Facultății de limba și literatura română (fără să fie toți fiologi) condus de Ov. S. Crohmălniceanu, care îi și prezintă într-o succintă, dar judicioasă prefață. După poezii tineri, care au fost în centrul a numeroase discuții în presa din ultimii ani, iată, e rândul prozatorilor generației '80 să atragă atenția. Nu mă îndoiesc că *Desant '83* va fi un punct de pornire pentru discuții asemănătoare (și, sper, mai obiective), mai ales că antologia apare cam o dată cu primele cărți ale lui Mircea Nedelciu, C. Stan, Sorin Preda, Gh. Crăciun și G. Cușnarencu. Treisprezece dintre autori sunt născuți după 1950, ceea ce explică relativa omogenitate a literaturii pe care o scriu. Ceilalți cinci sunt debutanți întârziți, la care putem observa cu ușurință tendințe similare încât ralierea lor la ‘cauza’ colegilor mai tineri are semnificația ei. Câteva trăsături ale nuvelor, povestirilor și schițelor din *Desant '83* indică în mod destul de limpede orientarea de mâine a prozei noastre, chiar dacă nu toți autorii vor confirma sub raportul valorii și chiar dacă evoluția unora ne va rezerva, cu siguranță, surprize în privința formulei artistice. Care sunt aceste trăsături? Aș începe prin a semnala interesul tinerilor pentru proza scurtă. Nu cred că e vorba de o simplă întâmplare. Generația anterioară a debutat în același fel, trecând însă apoi repede la roman. Astăzi ne dăm mai bine seama că povestirile lui D. R. Popescu, G. Bălăiță sau C. Țoiu le pregăteau de fapt romanele și că Alexandru Ivasiuc sau Augustin Buzura s-au dispensat, nu fără o rațiune precisă, de orice asemenea preambul. Deosebirea constă, la tinerii prozatori de azi, în încercarea de a reda speciilor scurte specificul pierdut. Puțini dintre ei au aerul că-și pun la cale uneltele pentru roman. Unii vor scrie neîndoielnic romane, dar nu rămâne mai puțin adevărat că deocamdată ei inovează în materie de schiță și de nuvelă, folosind procedee ce nu vor putea fi extrapolate mecanic. Nuvelele lor nu mai sunt niște romane miniaturale. Își trag consistența din alte obiective și din alte tehnici. Nicăieri în romanele ultimului deceniu (mă refer la cele scrise de tineri) nu găsim o dorință comparabilă de schimbare și mi-e greu să deduc din ele profilul romanului din deceniul următor. Originalitatea prozei scurte este cu mult mai evidentă. În primul rând, datorită unui pronunțat caracter intelectual. Nu

numaidecât în subiecte, căci tinerii autori se dovedesc observatori acuți ai celor mai diverse medii, cu predilecție chiar pentru acelea în care cultura nu joacă un rol esențial. Sau, mai exact, în care predomină clișeele și stilul unei contraculturi (sufletești și de expresie), fenomen de degradare și de intersecție a unor universuri mentale complet deosebite. Intelectualitatea este o chestiune de perspectivă etică și estetică. Etică, întrucât atitudinea prozatorilor o traduce cu oarecare distanță pe aceea a personajelor: de unde, ironia, satira și grotescul. Estetică, fiindcă presupune o manieră literară evoluată și conștientă de ea însăși: naratorul naiv cedează locul naratorului informat artistic, utilizând deliberat anumite procedee, ieșind în avanscenă, ca un regizor pentru care spectacolul, punerea în pagină sunt la fel de importante ca tema ori subiectul propriu-zis. Intelectualitate înseamnă și livresc. Pentru tinerii prozatori nu textul este lumea, ci lumea e considerată ca un mare text. Ei nu mai cred într-un grad zero al literaturii: totul a fost scris. Problema pe care o înfruntă va fi aceea a rescrierii. Intertextualitatea, citatul, aluzia cultă sunt frecvente. Autoreferențialitatea domină aceste proze care sunt, de fapt, niște jocuri savante, nelipsite de plăcerea experimentării formulelor. Experimentul și-a schimbat sensul: el nu mai este o preparare pentru opera desăvârșită, ci are o existență de sine stătătoare. Așa cum poezia și-a făcut (de la avangardiști încoace) din experiment natura intrinsecă, proza își bazează modernitatea pe încercarea neconținută a resurselor și a mijloacelor specifice. Câțiva dintre noii prozatori au în vedere, în chip explicit, literatura ca text. Referențialitatea este la ei aproape pe de-a-ntregul resorbită în autoreferențialitate. Jocul cu puterile literaturii este aici maxim și singurul care contează. *Un text al excursiei* de Gheorghe Iova, sau *O spovedanie a textului* de Gheorghe Ene, conțin încă din titlu această tendință. Întâmplările povestite sunt întâmplări ale textului. Viața evocată se constituie împreună cu literatura care o evocă. Textul e un ‘ciorchine de fapte’, cum spune Gheorghe Crăciun în *Temă la alegere*. Pentru cititorul de proză tradițională, izbitoare (și dificilă) este în nuvelele citate absența perspectivei: viața nu pare să aibă altă adâncime decât aceea a textului însuși, ca în pictura abstractă, personajele sunt ‘ființe de hirtie’, în sensul că se compun din cuvinte și din fraze. Logica dezvoltării textului încearcă să coincidă cu aceea a realității înseși. Chiar dacă nu manevrează persoane în carne și oase, ca în proza realistă, autorii de ‘texte’ nu ocolesc înțelesurile sociale sau morale. Intenția satirică este, de exemplu, clară în *Portretul unui cunoscut de-al nostru* de Gheorghe Ene, la care se simte și o anume înclinație parodică față de maniera adoptată. Un caz limită îl înfățișează Mihai Rogobete în *Arca lui Gelu*, unde parodia (nu știu dacă voluntară) pune sub semnul întrebării însăși valabilitatea procedurii: ‘Din coșmar, Gelu Porchezu, năuc, pipăindu-se cuvânt cu cuvânt, apucă primul paragraf ce-i veni la-ndemână – nici vorbă de agramatizi... ori de noe – încercă să citească, dar nedeslușind nici de fel tâlcul, o luă grohând agramat spre cotet’. Mai simpatică, pentru că mai

puțin fanatică în aplicarea unui principiu, este proza lui Emil Paraschivoiu, intitulată *Sic*, și trimitându-ne și ea la literalitate, altfel zis, la *tel quel*. După definițiile de dicționar ale titlului, autorul alcătuieste, sub forma unui index de cuvinte, materia primă a prozei sale, ‘discursul despre nimic’ (adică nereferențial), cum îl numește el însuși, inspirat de Flaubert. Ceea ce urmează este jurnalul (antijurnalul, afirmă autorul) unei cărți mereu amânate. Fragmentar, prin natură, inteligent, îmbibat de cultură, acest jurnal e fermecător stilistic și seamănă cu ale lui Radu Petrescu, M. H. Șimionescu sau Costache Olăreanu. Literatura nu și-a pierdut complet inocența, deși jocul tehnic e perceptibil, ca și la Valentin Petculescu (*Inspeția și Jurnalul unei vacanțe prea scurte*), prozator subtil, înzestrat cu urechea muzicală a unui profesionist și cu inefabila știință a analogiilor (‘Deschid o carte, cu poftă, ca pe un pepene’). În aceeași categorie aș include *Fabulă cu diagnostic amânat* și *Fabulă cu măști* ale lui Ion Bogdan Lefter. Prima, superioară, pe un pretext psihanalitic, mi se pare o bucată absolut remarcabilă prin inteligența artistică. N-am citit nimic până acum din Ion Lăcustă, dar *Vis cu lup* (o proză rotundă, în care realul și oniricul se amestecă în felul lui Robbe-Grillet din *Dans le Labyrinthe*) și *Mumușica* sunt două proze admirabil concepute și scrise. E de notat caragialismul din *Între două trenuri*, ascultarea atentă a limbii vorbite, recreate cu măiestrie. Tehnic, prozele lui Ion Lăcustă sunt bogate în alternări de timpuri, de voci narrative și de planuri, trezind perplexitate, dar rămânând inteligibile artistic până la capăt. Doi autori stăpânesc aproape perfect a cest gen de proză, în care virtuozitatea nu e sterilă și denotă un registru pe cât de întins, pe atât de congruent. Cel dintâi a publicat deja trei cărți și s-a impus ca unul din talentele incontestabile ale prozei tinere. E vorba de Mircea Nedelciu (*Provocare în stil Moreno* și *O zi ca o proză scurtă*). La puțini dintre colegii săi, concretul realității, plinul vieții sunt mai evidente. Mircea Nedelciu are ochiul format pentru gesturi, locuri, detalii și o ureche plecată spre limbajul cotidian și spre clișeele lui. Însă realismul de fond nu mai e acela clasic. Realul are o porozitate imensă, ca și cum ar fi privit cu lupa. Metoda este aceea hiperrealistă a lui Joyce, mai ales că prozele sunt polifonice. Vocile narrative își răspund la infinit, într-o ‘confuzie’ rodnică. Nu știm cu certitudine ce aparține naratorului și ce personajelor, ce este imaginație și ce realitate. Textul se compune din inserturi, colaje, citate, referințe livrești, tăietura fiind surprinzătoare și modernă. Autorul, explorează realul ca eroul primei lui povestiri, prin binoclu: privirea este în același timp serioasă și ironică – familiară și distantă. Ambiguitatea planului textual și a celui metatextual este deplină. Necunoscut până la această antologie este Nicolae Iliescu, prezent cu patru bucăți foarte interesante. Și el observator meticolos al vieții (până și în derizoriu), știe să conducă textul alcătuit din amănunte pregnante în fantasmagoria umoristică. Trebuie notat că valoarea prozelor nu constă doar în aceea a procedeelelor (risc care-i pândește pe autorii de ‘texte’ pure): procedeele

permit accesul la o realitate bogată, vie, șocantă. Din cu totul altă tradiție vin prozele lui G. Cușnarencu și Mircea Cărtărescu. Amândoi lucrează cu parabole sau cu simboluri discrete. După amiaza lui Proteus V și Corabia gladiatorilor, ale celui dintâi, sunt scrise cu mâna sigură a unui prozator foarte dotat. După amiaza lui Proteus V debutează ca o povestire realistă și se încheie cu o parabolă înfricoșătoare a lipsei de identitate. Verva narativă și ideologică este extraordinară. Păianjenii de pământ a lui Mircea Cărtărescu urmează aproximativ același curs. Subtilitatea introducerii simbolului într-o narațiune realist-psihologică este principala însușire a nuvelei. Nota intelectuală e frapantă, ca și în poezia autorului, imprimând prozei o mare altitudine speculativă. Finalul nuvelei, relatând aparent o simplă întâmplare (brutală, dezgustătoare), o ridică apoi la privirea capabilă să-i integreze sensurile ascunse și să o transforme în parabola condiției unei umanități periclitată. Oarecum aceeași este situația prozelor Mariei Holmeia (Mireasa de sare și Cuceritorul lumii), dar autoarea pare mai curînd o 'naivă' și parabolele ei (abuzând de o limbă arhaizată artificial) nu sunt concludente. În sfîrșit, câțiva din autorii Desantului '83 scriu o proză apropiată de maniera tradițională. Cristian Teodorescu (Casa, Tapetul) e cel mai convingător. În Casa o femeie de tot simplă își amintește episoade din viața ei, pe care nu și-o poate explica și în care istoria se amestecă fără ca ea să-și dea seama. Dar limbajul retrospectivei nu este acela al femeii, ci al unui narator cultivat. Ar fi fost probabil mai eficient artistic încercarea de a o lăsa să se exprime pe eroina însăși. Modernitatea prozei n-ar fi avut decât de cîștigat. Finalul (cu echipa de filmare) este însă o idee ingenioasă și care saltă brusc textul peste medie. Cristian Teodorescu are neîndoielnic condei de prozator și ne putem pune îndreptățite speranțe în talentul lui. Decepcionant, de această dată, mi s-a părut Sorin Preda, ale cărui proze (Întîlnirea, Otto Schmidt), sunt sumare artistic și prea anecdotice. Un stil coroziv, febril, psihologist, are Marius Bădișescu în Schimbarea la față, despre evoluția căruia mi-e greu să mă pronunț deocamdată, ca și despre Hanibal Stănciulescu, autor a patru schițe cam reportericești, din care doar Metastază arată unele ambiții și merite propriu vorbind artistice. Mai substanțială, Arta de a fi iubit a lui Constantin Stan e curios de cuminte, după debutul promițător al autorului, alegând calea micului realism social nu scutit de sentimentalism, în descendența prozei de la începutul anilor '60. Desant '83 conține date prețioase referitoare la proza pe care o vom citi mâine și e sigur că măcar câțiva din autorii majori din cea de a doua parte a deceniului 9 și din prima parte a deceniului 10 se află în paginile antologiei de astăzi". ■ La rubrica „Proza”, Adriana Iliescu recenzează cartea lui Mircea Sântimbreanu Un Gulliver în țara chiticilor, iar Mircea Constantinescu scrie despre Ispita speranței, romanul lui Dan Claudiu Tănăsescu. ■ Ficțiune și realitate este titlul recenziei pe care Dana Dumitriu o face cărții de proze scurte a lui Vasile Andru, O zi spre sfîrșitul secolului: „În

acest volum, Vasile Andrupășește cu precauție și cu îndrăzneală totuși pe coarda fragilă întinsă peste prăpastie. Cucerește prin temeritate! Confesiunea (acele pasaje ‘ din jurnalul autorului’, acele paragrafe pe jumătate de pagină) ține loc de pârghie de echilibru. Sinceritatea a fost mereu un atu. Dar este un curaj să profiți de ea”. ■ Laurențiu Ulici revine cu rubrica „Prima verba”, consemnând debutul Elenei Ștefoi, cu volumul de poezie *Linia de plutire*: „În calea crispării pe care acum încearcă, iluzoriu, să o mascheze în dezinvoltură, Elena Ștefoi va trebui să pună un singur ‘obstacol’ dacă vrea cu adevărat s-o învingă: vigoarea propriei suferințe iar nu doar comentariul oricât de inteligent al acesteia. Mă întreb dacă nu cumva pudoarea și teama de cee ace bănuie că ar putea constitui semnul unei complexări o vor împiedica să se dezlănțuie. Ar fi păcat, pentru că în poezia tinerilor de azi linia poetei e singulară”.

● [„**Tribuna**”, nr. 52] Negoită Irimie publică, pe prima pagină, un poem patriotic, *Sub cerul țării*. ■ La rubrica „Privire în actualitate”, Eugen Uricariu publică un text, *Climatul*, un fel de bilanț al celor cincisprezece ani trecuți de la apariția revistei „Echinoc”. ■ La „Cronica literară”, Valentin Tașcu scrie despre volumul lui Mircea Zăciu, *Viaticum*: „Împreună cu aceste nuanțe de delectare a spiritului rafinat și scormonitor, stă în scrisul lui Mircea Zăciu, o incontestabilă frumusețe a frazei critice dezinhibate, libere. La un loc, aceste date consfințesc, prin *Viaticum* un secret autoportret, care, chiar dacă e uneori eterogen, iar alteori ezitant, este mai exact decât va fi dorit autorul însuși. Ca valoare de reprezentare *Viaticum* este încă un reper convingător pentru sinteza cu care Mircea Zăciu, pe măsura pretențiilor și a rafinamentului valoric neconținut invocat, este dator culturii românești contemporane”. ■ Mircea Popa recenzează romanul lui Mircea Oprița *Cina cea mai lungă*.

30 decembrie

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 52] Victor Tulbure publică, în deschiderea numărului, poemul *Republica*. ■ Eugen Barbu, la *Cacialmaua lirică*, revine asupra lui Liviu Ioan Stoiciu, urmare a unei scrisori pe care ar fi primit-o de la acesta, „o scrisoare indignată”, scrisă „pe un ton suburban”, în care îl acuză pe Eugen Barbu de plastografie, de falsificare pe baza căreia ar fi tras „o concluzie calomnioasă”: „În fața evidenței, nu am ce face: Liviu Ioan Stoiciu are dreptate! Nu în fața mamei își face eul liric nevoile, ci în fața unui cantonier! Pentru eroarea mea, care vine și din buclucașa paranteză, scuzele mele, poete! Se întâmplă să mai greșești și ești obligat să faci ceea ce fac eu acum! Să sperăm că am reparat grava eroare care a deturnat un admirabil poem pe care Liviu Ioan Stoiciu îl poate recita liniștit în public, la șezători sau pe frumoasa scenă a teatrului din Focșani, în fața unor părinți din localitate, a unor mame și chiar a unor cantonieri! Asta era greșeala mea îngrozitoare: că subiectul liric nu și-a făcut nevoile în fața propriei mame, ci în fața unui strein, cantonierul! Și cu asta, crede autorul că așa-zisele versuri vor figura în antolo-

gii? Oricum îl asigur de lipsa de intenție de a-l denatura... regretând numai că nu am putut să-i reproduc rândurile pe care mi le-a trimis în întregime. Sigur că un viciu de formă te poate duce la pierderea unui proces, dar eu nu fac proces aici nimănui, cum se afirmă cu ușurință de către prea îngăduitorul redactor al atâtor cărți care suferă de aceeași lipsă de calitate. A profita însă de o lipsă de atenție mi se pare lipsit de fair-play! Aveam eu nevoie de mutarea unei sarcini poetice pentru a demonstra că într-adevăr acest poet este obsedat de anumite lucruri pe care, dacă nu ai geniul lui Arghezi, nu le arunci în câmpul liric, după cum voi demonstra mai la vale?". ■ Iulian Costandache recenzează volumul *Ispita speranței* de Dan Claudiu Tănăsescu. ■ Cortez Constantinescu publică un grupaj de cinci poeme.

● [„Cronica”, nr. 52] Mihai Drăgan publică, începând cu prima pagină a numărului, un articol de istorie literară: *M. Eminescu: „Poesii”, 1883*.

● [„Orizont”, nr. 52] Lucian Alexiu scrie despre volumul de poezie *Semnătura fulgerului* al lui Vasile Nicolescu, „autor descins în lirism cu conștiința dignității culturii”. ■ Sub titlul *Firescul fantasticului*, Adrian Dinu Rachieru scrie despre două romane ale lui Tudor Dumitru Savu, *Marginea imperiului* și *Treizecișitrei*: „Savu e un proprietar de himere ce nu se încurcă în logica pedestră; el e un scriitor care (sper) să devină un mare scriitor. Nu zic că Savu a descoperit ‘șuruburile cele mai ascunse ale meseriei’ (cum a spus, cu altă ocazie, pomenitul Márquez), dar stăpân fiind pe secretele artizanale e cazul să părăsească jocurile fanteziei alunecoase, atacând literatura cu miză”. ■ La pagina intitulată generic „Idei”, revista propune o discuție despre eroul românesc; scriu, în cadrul acestui grupaj tematic Marian Odangiu (*Personajul exemplar și romanul contemporan*), Gheorghe Schwartz (*Devenirea eroului*), Mircea Șerbănescu (*Implicarea eroului*) și Florin Bănescu (*Zămislirea eroului*). ■ Sunt prezenți cu grupaje de poezie, în numărul final al anului 1983, George L. Nimigeanu, Ovidiu Grivu, Ana Pop Sîrbu, Romulus Constantinescu, Iulian Negriță (prezentat de Eugen Todoran), precum și Valentin Silvestru cu două schițe.

31 decembrie

● [„Luceafărul”, nr. 52] Sub genericul „Bilanțuri literare 1983”, M. Ungheanu publică un *Argument* în care prezintă câteva din realizările anului în materie de literatură, amintind de volumul lui Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu – gazetarul*, a cărților lui Edgar Papu (*Motive literare românești*), Ion Gheorghe (*Scripturile*), Grigore Hagiu (*Alte sonete*), Cezar Ivănescu (*Doina*), debutul lui Dan David, precum și cărțile de critică ale mai tinerilor Valentin F. Mihăescu și Adrian Rizea. ■ Sub titlul *Maturitatea spiritului critic tânăr*, Nicolae Ciobanu apreciază ca relevante pentru anul 1983, volumele cronicarilor revistei, *Timp și mod* de Valentin F. Mihăescu, *Aventura memoriei* de Sultana Craia, *Cetățile poeziei* de Costin Tuchilă. ■ Alexandru Condeescu publică

eseul *Dialectica generațiilor*. ■ Nicolae Georgescu scrie despre poezia lui Francisc Păcurariu sub titlul *A treia voce, poezia*. ■ Maria Cerchez recenzează volumul lui Costin Tuchilă, *Cetățile poeziei*. ■ Sub titlul *Destin și exemplaritate*, Cristian Morari scrie despre volumul postum semnat de Daniel T. Suciu, *Copilul între noi*: „În chip evident, poezia lui Daniel T. Suciu urca spre un spațiu eterat al confesiunii, cu aspect epistolar pe nesimțite transformat în rechizitoriu grav al condiției umane. Așezat în centrul universului, poetul încearcă prin textul poetic să desființeze haloul de vid al solitudinii ce-l desparte de lucruri și de esența acestora, să obțină prin destăinuire o comuniune. Răsfrânt înlăuntru, așa cum l-am știut; aviditatea comuniunii prin logos a poetului este pentru mine o revelație, motiv în plus de a aduce acum un ultim omagiu nu atât celui care ar fi putut fi Daniel T. Suciu, ci celui care este”.

[DECEMBRIE]

● [„**Viața Românească**”, nr. 12] Numărul este, după cum este indicat încă de pe copertă, „număr special MIHAI EMINESCU dedicat împlinirii unui secol de la apariția volumului *Poesii* (1883-1983)”. Sunt prezenți cu articole tematice Eugenia Tudor Anton, Edgar Papu (*Structura contrastului în „Luceafărul”*), Ana Blandiana (*Eminescu al nostru*), Nichita Stănescu (*Triptic eminescian (versuri)*), Petru Creția (*Trei gânduri despre Eminescu*), Răzvan Theodorescu (*Eminescu și arta antichității*), Dan C. Mihăilescu (*Interogația eminesciană*). ■ Sub genericul „Mișcarea lui, eterna taină”, sunt publicate versuri și confesiuni semnate de Ioan Alexandru, Constanța Buzea, Leonid Dimov, Ion Horea, N. Steinhardt. ■ La „Cronica edițiilor”, Nicolae Mecu scrie despre *Dramaturgia eminesciană în ediție critică*, iar N. Ciurdariu publică *Marginalii la tema editării critice*. ■ La „Cronica edițiilor eminesciene”, numărul include trei texte semnate de Andrei Brezianu (*Mihai Eminescu și receptarea engleză: realizare și ecou*), R. Ciocan-Ivănescu (*O antologie Eminescu în limba polonă*) și Kiss Jenő (*Neobișnuita istorie a unei traduceri*). ■ Numărul se încheie cu un grupaj *In memoriam Nichita Stănescu*, despre care scriu Cezar Baltag, Constanța Buzea, Petre Got, Gheorghe Grigurcu (*Un omagiu eretic*), Damian Necula, Eugenia Tudor Anton, Gheorghe Pituț și Ioan Floara.

● [„**Steaua**”, nr. 12] Mai multe poeme dedicate Unirii sunt semnate de Cornel Udrea, Ștefan Melancu, Ion Mărgineanu, Ioan Iacob și Ion Burcă. ■ Ion Cetan scrie despre *Conștiința și spiritul militant în creația literară*, un articol cu amprență integral ideologică. ■ D. Vatamaniuc publică un nou studiu de istorie literară dedicat lui Eminescu, *Poeziile lui Eminescu la apariția în prima ediție și ecoul în presa vremii*. ■ Nae Antonescu publică un text lung, în linia tematică a Unirii, *Idealul unității naționale în literatura română*. ■ Tableta lunară a lui Aurel Gurghianu (*Inscripții*) evocă de asemenea momentul Unirii de la 1 Decembrie 1918. ■ Leonid Dimov publică două frumoa-

se poeme, *Firul Ariadnei și Cerșetorie*. ■ La „Teme”, Nicolae Manolescu continuă publicarea celei de a treia părți din *Lumea poveștilor*, cu câteva analize și comentarii incitante despre poveștile lui Ch. Perrault și ale Fraților Grimm. ■ Un poem inedit de Nichita Stănescu (*Luna de la ora trei de ziuă*) însoțește două texte evocatoare, la moartea poetului, semnate de Aurel Rău (*Hiperboreea*) și de Adrian Popescu (*Pasărea și zborul*). ■ Ștefan Careja publică un grupaj de patru poezii. ■ Vasile Caia publică povestirea *Înainte de epilog*. ■ Mircea Popa recenzează romanul *Ianus* de Corneliu Sturzu. ■ Virgil Mihaiu scrie despre „critica echilibrată” a lui Mihai Dinu Gheorghiu, recenzând cartea acestuia, *Reflexe condiționate*. ■ Leon Baconsky scrie un articol aniversar despre Vlaicu Bârna la împlinirea vârstei de șaptezeci de ani. ■ Mircea Muthu scrie, în *Literatură și „viziune memorială”*, despre volumul lui Nicolae Florescu *Profitabila condiție*. ■ T. Tihan publică un mic text evocator, la moartea lui Al. Oprea. ■ Ion Anghel publică un grupaj de trei poezii. ■ Ștefan Damian publică povestirea *Parfumul ușor al unei amintiri trecătoare*, iar Octavian Gr. Zegreanu e prezent și el în revistă cu două poeme. ■ Un amplu studiu (*Universul poetic al lui B. Fundoianu*) este semnat de Gheorghe Grigurcu: „Poezia lui B. Fundoianu pornește de la imaginea banalității, acel ‘viciu’ desemnat de tutelarul Baudelaire, care constă în uzura raportului dintre subiect și obiect, aici asumată de către subiect, deorece acesta își proclamă ‘sufletul bătrân’. Banalul, adică lipsa de semnificații, vidare a realului rezumat la o sumă de sufocante convenții, la o exasperantă stereotipie. Banalul, adică o lume redusă la un pseudoritual, la un ciclu al absurdului, mecanomorfă. Banalul, adică provincial pluvioasă, în care ploaia nu mai semnifică fertilitatea, ci condiția stearpă a sufletului”. ■ Aurel Rău publică traduceri din trei poeți greci: Dimitris Kalokyris, Dimitris Kanellopoulos, Gheorghios Veis. ■ Ion Oarcășu publică un mic studiu, *În problema personajului literar*, în care face o radiografie destul de sumară a prozei contemporane. ■ Ion Simuț publică un studiu despre proza lui Al. Papilian, *Capriciile prozei lui Al. Papilian*. ■ La „Cronica literară”, Ion Vlad scrie despre *Istoriei IV*, romanul lui Mircea Ciobanu: „Mircea Ciobanu, autorul acestui ciclu narativ ce se va continua de bună seamă, își revendică soluțiile prozei de analiză. El le reelaborează grație unei superioare înțelegeri a discursului epic, pentru care parabola și simbolul, corespondențele în planul semnificațiilor constituie un sistem ramificat, o rețea de legături și de interferențe. Un anume patetism caracterizează discursul scriitorului despre speranță și desnădejde, despre putere și despre iluziile acesteia, despre memoria ființelor și a sentimentelor sau despre raporturile morale statuate. Meditația stă sub semnul protector al parabolilor, vârstelor și încercărilor, verificărilor și certitudinilor. Mai presus, însă, de valoarea și natura motivelor (sensurilor) pomenite, *Istoriei IV* realizează una dintre cele mai tulburătoare reprezentări consacrate singurătății și dramei cuplului (‘cuplul indestructibil’). ■ Valentin Tașcu scrie despre volumul de poezie al

lui Victor Felea, *Istorie personală*. ■ Cristian Livescu recenzează cartea de poezie a lui Petru Creția, *Poezia*. ■ La rubrica „Confluente”, Georgeta Teodorescu publică studiul *Romanele lui Lev Tolstoi ca structură unică*, iar Virgil Stanciu publică o interesantă analiză a romanului Bernard Malamud, *The tenants*, sub titlul *Anti-eroul ca scriitor*. ■ La „Viața cărților”, Ion Pop recenzează cartea de poezie a lui Stelian Oancea, *Semințe de timp*. ■ Mircea Popa recenzează romanul *Focul rece* al lui Pavel Bellu, iar Constantin Crișan scrie despre Radu Felix și romanul său *E târziu pe Steaua Polară*. ■ Irina Petraș recenzează romanul de debut al Adinei Kenereș, *Îngereasa cu pălărie verde*: „Amestec de tandrețe și cruzime, de crispate și desfrâu benign, cartea are ceva din zeflemeaua rafinată a lui Al. Papilian, din cozeria inteligentă a Ilenei Vulpescu, din agresivitatea constructivă a ‘furioșilor’, din metafora șocant-firescă a lui Fănuș Neagu. Dincolo de acestea și de altele ce s-ar mai putea înșira, o originalitate stringentă și un talent cert”.

● [„Familia”, nr. 12] Al. Cistelecă scrie, la „Cronica literară”, despre volumul lui Ion Stratan, *Cinci cântece pentru eroii civilizatori*: „Pusă pe fapte mari și adeseori crezând că le-a și isprăvit îndată ce le-a început, generația încă în scutece a literaturii noastre, și în special corpul de veliți ai poezilor, defilează cu ifose de efeb printre două șiruri compacte de agitatori literari: în vreme ce unul o întâmpină în piață cu steaguri și muzici, celălalt o așteaptă în colț cu ropale și scitale; pe când într-o parte se aprind focurile de artificii și se desfundă sticlele de șampanie, în cealaltă se pregătește furtunul de apă și se scot cuiele grenadelor lacrimogene, astfel că peste alăturările festivității de primire se suprapun fluierăturile festivității de lichidare. Gusturile – de nu și alte patimi mai grele – s-au dezlănțuit, sângele rece a dat în clocot și ursitoarele menesc, fiecare pre limba sa, ba de bine, ba de rău – cu cât de bine una, cu atât, firește, mai de rău cealaltă. Abia ieșit din apă la aer, Ion Stratan a nimerit în plin carnaval al receptării, având parte, în egală măsură, atât de binecuvântări, cât și de afurisenii, fiind când uns cu mir, când miruit cu roșii stricate. Acolada primirii sale cuprinde, în partea de sus, certificatul de *bene merenti* eliberat de Nicolae Manolescu, iar în cea de jos, perdaful administrat de Eugen Barbu, printre ale cărui degete abia scapă câteva versuri rătăcite. Firește că dracul din poezia lui Ion Stratan nu-i chiar atât de negru pe cât se sârguiește să-l vopsească noul Minos al poeziei noastre, ba chiar, privit fără ochelari fumurii și mânuind foarfecele citării după câteva necesare – de nu minime – reguli critice, el pare chiar alb. [...] Virtutea principală a poemelor lui Ion Stratan nu-i expresivitatea în înțelesul ei colorat și poetului nu-i vine chiar la îndemână poezia de atmosferă și nici rafinamentul lexical. Edificiul său aduce mult mai mult a templu decât a bazar și coloanele de marmură ale poemelor sunt mult mai pregnante decât frizele și arabescurile. Cuvintele sale sunt mai degrabă incolore și reci ca niște mărgele de gheață și între ele nu funcționează libido-ul din paginile măștrilor. Imaginația sa are prea puțină grație și de aceea ea mizează mai puțin pe rever-

berația cuvântului decât pe tăietura precisă. Arhitectura poetică se bazează pe un regim cartezian al cuvântului și în fondul ei această poezie derivă din matematica barbiană a lirismului. Stratul abstract al lumii a absorbit în sine învelișul concret, senzual și exercițiile directe în materialitatea cuvintelor par a suferi de o lipsă a concreteții. Poemele trăiesc dintr-o implozie a sferei concrete a cuvântului în sâmburele abstract al acestuia și în desfășurarea largă a imaginii se simte o forță centripetă care stoarce cuvintele de zeamă și le împinge înspre starea lor ideatică, de simple efigii. Nu conotația, ci denotația e ținta metaforelor”. ■ Virgil Podoabă recenzează volumul lui Mircea Nedelciu, *Amendament la instinctul proprietății*. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre *Lecturi libere*, cartea de eseuri critice a lui Gabriel Dimisianu: „Uneori sub nivelul discuției furtunoase, fertilizatoare prin temeritatea și caracterul spectaculos al propozițiilor, demersul său e, alteori, deasupra acesteia, atunci când sunt puse în chestiune normele etice, vitale pentru statutul criticii, când e necesară susținerea lor fermă, eficace. Chipul blajin, politicos, ușor abulic se încrâncenează dintr-o dată, căpătând un rictus de o imprevizibilă energie. Fraza care avea moliciunea catifelată a amabilității și a curtoaziei se pietrifică. Prin simplul refuz al fluctuației, exegetul face figură de incoruptibil. Fără a avea nici un moment un aer belicos, e *indiscutabil* un militant prin intermediul unor principii luminate, din acelea ce nu pot fi respinse de interlocutor decât cu riscul compromiterii”. ■ Despre Nichita Stănescu, despre dispariția lui, scrie Mircea Constantin, *Împăcarea cu Euclid*, Al. Andrițoiu publică poemul *La ducerea lui Nichita*, iar Pompiliu Uidumac semnează un text „poetic” (*Visului zis Nichita Stănescu*) cu pastişe nichitiene. ■ Numărul cuprinde alte patru grupaje de poezie semnate de Gavril Matei Albastru, Ion Toboșaru, Sofia Văcărescu, Grigore Scarlat. ■ La „Cartea de debut”, Radu Călin Cristea semnalează romanul lui Ion Gheție, *Drumul*. ■ Sub titlul *Structura unei obsesii*, Mircea Mihăieș scrie despre Eugen Simion: „Eugen Simion nu face parte din categoria criticilor care să se lase confiscați de presiunea efuziunii momentane. Din ce în ce mai mult, cărțile sale par a emana dintr-un proiect spiritual ambițios, care propune modalității consacrate de istoria literară o nouă fațetă a personalității criticului. Învrăjbit de tradiționaliștii producători de istorii literare, criticul modern își îmbracă ambițiile în costumul strălucitor care nu lasă nici o îndoială asupra provenienței sale: casa de mode. Priviți din vitrina respectivei instituții, chiar tradiționalii cioareci și roata fotă par a prinde un aer de mondenitate. Ce să mai vorbim, atunci, de avalanșa de opere literare, luminate, acum, de felinarul (cu baterii electrice) al relației stabilite între autor și operă? De un lucru suntem siguri – de fapt, un aparent sofism –, chiar înainte de a deschide cartea lui Eugen Simion: e modern și actual tot ceea ce are privilegiul să ne cadă sub ochi. Nu i se poate face, în acest context, nici cea mai mică imputare criticului, mai ales că, revoltat perpetuu contra metodologiei (adică expunerii mărfii în vitrină după unul și același procedeu) a știut să aleagă strategia cea mai potrivită: stra-

tegia albinei. El culege doar ce îi folosește în construirea bastionului de faguri, lăsând la o parte tot ceea ce ar putea fi balastat. Ba, chiar contrazicându-se cu o nonșalanță explicabilă doar prin rațiunile... didactice ale tomului propus lecturii. [...] Eugen Simion este un beuvean temperat, cunoscând bine experiențele predecesorilor și, culmea!, ținând cont de el". ■ Titus Popovici continuă publicarea unor fragmente din „romanul cinematografic” *Judecata*.

• [„Convorbiri literare”, nr. 12] Haralambie Țugui publică, în deschiderea numărului, două poeme cu temă patriotică, *Grai românesc* și *Nedespărțita țară*. ■ Interviu revistei, consemnat de Grigore Ilisei, o are ca invitată pe Cella Delavrancea („Am rămas cu același entuziasm de când eram tânără de tot”). ■ La „Cronica literară”, sub titlul *Holbaniana*, Al. Călinescu scrie despre trei cărți care au în centru opera lui Anton Holban: *Romanul de analiză psihologică în literatură română interbelică* de Gheorghe Lăzărescu, *Anton Holban sau interogația ca destin* de Silvia Urdea și *Anton Holban și personajul ca actor* de Mariana Vartic. ■ Val Condurache semnează o cronică a volumului *Istorie, IV* al lui Mircea Ciobanu: „Operă de estetică, *Istorie* se sprijină pe un solid temelie realist. Inadvertențele pot fi înlăturate în ediția definitivă a unui roman ciclic ce se înscrie de pe acum între izbânzile prozei de azi, făcând din Mircea Ciobanu, stilist de matcă, unul din autorii de prim rang ai literaturii române”. ■ Tot la „Cronica literară”, Constantin Pricop scrie despre romanul lui Laurențiu Fulga *E noapte și e frig, seniori*. ■ Liviu Antonesei semnează un mic grupaj de trei poeme (*Ars amatoria, Mitologie și După...*). ■ La rubrica „Hybris”, Horia Zilieru scrie despre „Dumitru Radu Popescu, poetul”, recenzând volumul de poeme *Câinele de fosfor*. ■ O pagină a numărului reflectă trecerea în neființă a lui Nichita Stănescu, cuprinzând texte de Corneliu Sturzu (*Imposibil!...*), Daniel Dimitriu (*Nașterea poetului*), Constantin Pricop (*Poemul neterminat*), Val Condurache (*Ca și Eminescu*) și câte-un poem semnat de Florin Muscalu (*Nichita Dunării*), Emil Brumaru (*Scrisoare*) și Ioanid Romanescu (*La moartea lui Nichita Stănescu*).

• [„Ateneu”, nr. 12] Numărul este, în mare parte dedicat teatrului contemporan, demers justificat încă din articolul de deschidere al redacției, *Teatrul și educația patriotică, revoluționară*: „În ultimele patru decenii, de când pe pământul României se construiește societatea socialistă, misiunea educativă a teatrului a căpătat semnificații profunde, arta scenică devenind o componentă a muncii politice de formare a omului nou. Dramaturgi din toate generațiile au creat o literatură inspirată de etapele revoluționare pe care le-a parcurs poporul nostru, el însuși făuritorul istoriei de ieri, de azi și de mâine; teatrul ultimelor decenii înscriindu-se durabil în spiritualitatea românească. La Consfătuirea de la Mangalia, secretarul general al Partidului nostru tovarășul Nicolae Ceaușescu încredința teatrului misiunea nobilă de a influența conștiințele și de a contribui la formarea omului nou prin eroul model, personaj emblematic al epocii revoluționare. Din această perspectivă consacram paginile revistei noas-

tre fenomenului teatral în complexitatea sa, multe dintre subiectele abordate acum, preocupându-ne să le continuăm și în cadrul unor sinteze prilejuite de marea aniversare din August, anul viitor”. ■ În cadrul „Colocviului *Ateneu*”, având ca temă „Patrimoniul dramaturgiei naționale – din bibliotecă pe scenă”, sunt consemnate intervenții semnate de Virgil Brădățeanu, Sorina Bălănescu, Maria Vodă Căpușan, Constantin Cubleșan. ■ Dumitru Solomon publică articolul intitulat *Probleme ale personajului*. ■ Mircea Ghițulescu scrie despre „generația tânără” în dramaturgie, focusându-se doar pe operele lui Constantin Zărnescu și Matei Vișniec, singurii care „îndreptățesc o discuție despre generația tânără în dramaturgie”. ■ Valentin Silvestru scrie despre „combativitatea în critica” de teatru. ■ Liana Cojocaru recenzează volumul de teatru al lui Tudor Octavian, *Jolly Joker*, iar Octavian Voicu scrie despre volumul *Greului pământului*, cuprinzând opera dramatică a lui Valeriu Anania. ■ Cornel Ungureanu publică un text intitulat *Confesiunea unui critic literar*: „De ce n-am scris, deci, despre literatura dramatică originală? Tare mi-e frică de faptul că o bună parte din ‘literatura dramatică originală’ nu trăiește frumos decât pe scenă. Sau nu ar putea trăi frumos decât pe scenă. Dacă are puțină șansă. Când voi începe – dacă voi începe vreodată – să scriu cronică dramatică, voi scrie pe larg despre literatura dramatică originală, cu poncifurile, mizeriile, autofalsificările ei, dar și cu indiscutabilele-i victorii asupra impasurilor noastre zilnice”. ■ La rubrica „Cartea de teatru”, C. Isac scrie despre volumul Aliciei Voinescu, *Întâlnire cu eroii din literatură și teatru*. ■ Tot aici, Carmen Mihalache Popa recenzează mai multe cărți de teatru: *Teatrul românesc, teatrul universal – confluente* de Ileana Berlogea, trei volume semnate de Maria Vodă Căpușan (*Teatru și mit, Dramatis personae* și *Despre Caragiale*), precum și *Energiile spectacolului* de Aureliu Manea. ■ În aceeași linie tematică se înscriu și recenziile semnate de Gh. I. Florescu (despre *Opera literară a lui Delavrancea* de Constantin Cubleșan), Vlad Sorianu (despre *Arta transfigurării* de Andrei Băleanu) și Dan Mănuță (despre *Dramaturgia între clipă și durată* de Florin Faifer).

• [„Argeș”, nr. 12] La rubrica „Poeți contemporani”, George Muntean scrie, sub titlul *De la flacără la meditație*, despre poezia Ludmilei Ghițescu. ■ Tot aici, Marcel Duță publică o foarte scurtă recenzie a cărții Liei Miculescu, *Ard săniile*. ■ Două poeme dedicate lui Nichita Stănescu sunt semnate de Ion Popa Argeșanu (*Peste pădurea stelelor făclii...*) și de Dan Rotaru (*Scrisoare*).

• [„Astra”, nr. 12] Radu Săplăcan consemnează un interviu cuminte, așezat, cu Teohar Mihadaș, „mai tânăr ca oricând”. ■ La rubrica „Cronica literară”, sub titlul *Încă la scara 1/1*, A.I. Brumaru scrie despre două cărți ale Ninei Cassian: *Jocuri de vacanță* (versuri și proză) și *Numărătoarea inversă*. ■ Alexandru Mușina scrie, la rubrica „Sinapse”, despre cartea lui George Steiner, *După Babel*. ■ Dan Orghidan publică un grupaj de opt „poeme fără titlu”. ■ Emil Rădulescu recenzează volumul lui Eugen Evu, *Țara poemului*

meu. ■ N. Steinhardt scrie, sub titlul *Jocul terț al lui Șerban Foarță*, despre volumul *Areal*: „Ehei, Șerban Foarță, te citim cu mare plăcere în travesti fumist, fistichiu, năstrușnic; (te prețuim și-n stacojie roba ta de aprig cărturar); dar te citim și în clar, cu mai încheștată, mai feciorelnică plăcere: nu ești cu-adevărat de-ai lui Queneau, ești de-al lui Brahms, de-ai lui Mateiu, de-ai proteicului tolerant patos, ești de-ai noștri!”. ■ Marius Lazăr scrie despre poezia lui Petru Romoșan: „Într-un fel, el este ‘bufonul’ propriilor sale poeme. Nu lumea e provocată astfel, ci poezia. Există un fel de ‘pariu cu absolutul’ în aceste versuri, un orgoliu de creator mai presus de ceea ce el creează. Autorul pare să-și contemple cu un sarcasm ușor cinic, dacă nu și cu oarecare dispreț, propria lui artă de a fascina. Dacă el își ‘corectează’ mereu piesele prezentând cu nonșalanță ‘variante îmbunătățite’ – este pentru celebrarea poetului, nu a poeziei”. ■ În seria prezentărilor sale despre proza optzecistă, Gheorghe Crăciun scrie despre cele 27 de *Povestiri terminate înainte de a începe* ale lui Sorin Preda: „Brevilovența lui Sorin Preda întretine știința convertirii momentelor vitale în schițe adiționale. Nu cred însă că o apropiere de Caragiarele ar fi aici posibilă. Simțul enorm și văzul monstruos îi lipsește autorului nostru. Orientată spre bălciul sentimentelor și iarmarocul situațiilor, percepția sa este una mediată livresc. Umorul gros, voluntar și involuntar al eroilor caragiarelești a fost înlocuit aici cu umorul subțire și subțiat al unui autor care-și ține personajele la distanță, subminându-le statutul și inițiativele”. ■ Aurel Ion Brumaru scrie, sub titlul *Între resurecții*, despre două volume semnate de poetul promovată intens de redacția revistei „Săptămâna”, Viorel Dinescu, *Ora ideală* și *O altă nuanță a revoluției*.

• [„Tomis”, nr. 12] Sub titlul *Idealul clasic în critică*, Vladimir Bălănică scrie despre volumul lui Valeriu Râpeanu, *Memoria și fețele timpului*. ■ Valeriu Cristea semnează o cronică a volumului de poezie *Linia vieții* al Ilenei Mălăncioiu. ■ La rubrica „Scriitori contemporani”, Alex. Ștefănescu publică un fragment din „istoria” anunțată, dedicat poeziei lui Nicolae Labiș: „Este, să recunoaștem, o artă complexă și subtilă, de care Nicolae Labiș uzează operativ – fără să cadă vreo clipă în narcisism – ca și cum ar avea la dispoziție sute de procedee de acest fel și nu i s-ar părea o mare realizare că le folosește. Această princiară risipă de talent a înnobilit temele momentului, inclusiv pe cele prozaice. Și chiar dacă nu le-a înnobilit complet, chiar dacă în opera lui Nicolae Labiș au rămas și zone de retorică pură, vide sub raport liric, rezultatul în ansamblu este admirabil. Seamănă cu imaginea unei străzi banale pe care a avut loc o bătaie cu flori”. ■ Sub titlul *Convenții și legi ale ficțiunii*, Doina Jela scrie despre a treia carte a lui Mircea Nedelciu, *Amendament la instinctul proprietății*.

• [„Transilvania”, nr. 12] Numărul marchează moartea lui Nichita Stănescu prin două texte semnate de Mircea Tomuș (*Nichita*) și de Mircea Ivănescu (*Nichita Stănescu*): „Nichita Stănescu este – căci, iată, miracolul e că în

ce-l privește nu se poate vorbi la trecut despre făptura și lucrarea sa – fără îndoială personalitatea cea mai împlinită, cea mai reprezentativă pentru toți cei care, în anii noștri, au căutat să reînvie rațiunea de a fi și semnificația înaltă a literaturii. Opera sa, care a impus de la început o atitudine lirică, a căpătat treptat și valoarea înnoitoare a unei viziuni, nu numai poetice, dăruind supleță neștiută până atunci limbii românești. Poezia lui Nichita Stănescu, de la început de mare originalitate, s-a înscris însă firesc în tradițiile cele mai autentice ale liricii românești, situându-l pe acest scriitor, despre care nu s-a putut spune nici din cele mai timpurii poeme că ar fi continuat epigonic vreun maestru, printre cele mai însemnate personalități ale literaturii noastre. Opera sa este cunoscută și apreciată și peste hotare – premiile literare importante ce i-au fost conferite sunt elocvente în această privință – și este cert că, în ciuda dificultăților mari de traducere ridicate de stilul său atât de personal, numele său va intra definitiv printre cele ale măștrilor poeziei moderne. (Într-o anumită măsură, pentru un cititor străin, neîndeajuns de familiarizat cu valorile și tradițiile culturii românești, personalitatea și opera lui Nichita Stănescu pot fi cel mai mult apropiate de cele ale poetului englez-velș, Dylan Thomas, de asemenea un liric de mare intensitate și un deschizător de drum în ce privește înnoirea și îmbogățirea valorii cuvintelor în poezie. Decât că cei care cunosc fără prejudecată opera acestor doi poeți știu – și o pot afirma fără dorința de a stabili ierarhizări și comparații – că însemnătatea și greutatea valorică a realizării compatriotului nostru este altminteri apreciabilă”.

■ Aurel Rău publică două proze scurte, *Caii albi* și *Visul*. ■ Mira Preda semnează un grupaj de patru poeme. ■ Radu Ciobanu publică o *Schiță de portret* a lui Anghel Dumbrăveanu, parcurgând succint volumele sale de poezie până la cel din 1982, *Tematica umbrei*: „Aparținând unei generații poetice strălucite care a debutat în urmă cu aproape un sfert de veac, Anghel Dumbrăveanu este o prezență distinctă și constant activă în peisajul liric contemporan. Dar aceasta este în fond o afirmație retorică prin care – ne dăm seama – n-am făcut nimic altceva decât să începem într-un fel această schiță de portret. Căci absolut distinct poți fi și prin platitudine iar constant activ și prin versificări incontinent, adaptate oricăror circumstanțe, așa cum se străduiesc să ne-o dovedească atâția producători, mai mult sau mai puțin locali, de stihuri. Avem impresia de aceea că vom schița cu adevărat prima linie particularizantă a acestui portret abia cu următoarea afirmație foarte concretă. Modul în care s-a impus Anghel Dumbrăveanu se deosebește de cel al congenerilor săi. A fost mai lent, mai puțin spectaculos, cu o ușoară nuanță retro, mizând pe efectele eufoniei și pe un anumit ceremonial al rostirii”.

■ În continuarea „schiței de portret” a lui Radu Ciobanu, Anghel Dumbrăveanu semnează un grupaj de patru poeme: *Noaptea*, *Pastel de iarnă*, *Cuvânt*, *Spațiu de toamnă*. ■ Alte grupaje de poezie cuprinse în numărul acesta aparțin lui Horia Bădescu (*Trei poeme de dragoste*) și lui Andrei Ileni. ■ La rubrica „Mișcarea literară”, Constantin Cubleșean scrie, în contextul împlinirii a 125

de ani de la nașterea lui Duiliu Zamfirescu, despre *Duiliu Zamfirescu – drama-turgul*. ■ Mircea Braga scrie despre poezia lui Victor Felea într-un articol intitulat *Substanța și forma ei nesigură*. ■ Vasile Chifor recenzează romanul *Ianus* al lui Corneliu Sturzu.

● [„**Amfiteatru**”, nr. 12] Numărul, destul de sărăcăcios în ceea ce privește paginile literare, continuând seria articolelor dedicate Unirii, se remarcă prin paginile ce reflectă moartea lui Nichita Stănescu: o evocare empatică, plină de emoție a Constanței Buzea („*Soclu pentru punct*” Nichita), un articol al lui Dan Pavel (*Sentimentul orfic al fînței*), un alt text evocator al lui Ioan Buduca (*Elegia a douăsprezecea*) și unul, destul de stereotip, al lui M. N. Rusu (*Ultima carte*), cărora li se adaugă patru poeme de Nichita Stănescu (*Medalie* – lui M.N.R., *Ora H*, *Cântec de leagăn* și *Ultima scrisoare ruptă*). ■ La „Cartea de debut”, Constanța Buzea recenzează cartea de poezie a Anei Hompot, *Printre cuvinte*. ■ Daniel Bănulescu publică cinci poeme în cadrul rubricii destinate Cenaclului „Amfiteatru”: *Acum ca o viperă*, *Pricina de tăcere*, *Banda de magnetofon*, *Victoria zilnică* și *Apropierea de seară*.

● [„**Caiete critice**”, nr. 3-4, **Colectivul de redacție al numărului: Cezar Baltag, Eugen Simion, Mircea Iorgulescu, Ion Buduca, Ion Bogdan Lefter**] Tema numărului, anunțată încă de pe coperta revistei, este „Poezia”, prima parte tratând, generic, „Patru decenii de poezie românească”. ■ Articolul introductiv îi aparține lui Mircea Iorgulescu, *Poezia română postbelică (-reper, criterii, coordonate -)*: „Termenul ‘generație’ e astăzi invocate cu o frecvență ce-l uzează de la o zi la alta, dacă, evident, a mai rămas ceva de uzat. Judecând după afirmațiile curente, un amator de statistici ar putea constata ușor că în ultimele patru decenii în poezia românească s-ar fi exprimat vreo 30-40 de generații, ceea ce ar duce la concluzia că aproape în fiecare an a ieșit la iveală câte una. Și mai curios este că aproape în fiecare an a ieșit la iveală câte una. Și mai curios este că, după aceeași ipoteză statistică, s-ar observa cum, pe la 1952, de pildă, nu existau decât cel mult două generații, în vreme ce de vreo 15-16 ani încoace ar fi apărut câte una aproape trimestrial. Noțiunea însăși, cândva aruncată în depozitele arhipline ale limbajului critic și publicistic și pus la index ca o vechitură primejdioasă, a devenit o adevărată vedetă terminologică, răsfățată după toate canoanele publicitare. Există, cert, o modă a ‘generațiilor’, de natură să ducă – dacă nu a dus până acum – la compromiterea integrală a acestui cuvânt, totuși, nevinovat. Există însă și ‘generația’ ca alibi, caz în care apartenența ar conferi totul – talent, valoare, importanță etc. Un fel de *pedigree*. Dincolo de aspectele ridicole, această obsesie a apartenenței la o ‘generație’ botezată de regulă cu numele unui mare poet traduce un instinct gregar și epigonic, ostil în fond impulsului creator autentic: orice mare poet, orice poet adevărat este o individualitate ireductibilă și se afirmă ca atare, nicidecum în calitate de ‘urmas’, ‘membru’ sau ‘coleg’. [...] Întrebuințarea noțiunii de ‘generație’ într-un mod abuziv riscă apoi să

uniformizeze și să egalizeze un peisaj poetic al cărui relief este pe cât de divers pe atât de accidentat. Confuzia de valori, amestecul deliberat în numele 'obiectivității' își găsesc în folosirea acestui termen un instrument aproape perfect; mai mult, 'generația' impersonalizează, duce inevitabil la anonim, chiar dacă pentru moment pare să asigure un oarecare confort". ■ Ovid S. Crohmălniceanu „realizează” o „electrocardiogramă” a poeziei românești postbelice: „Patru decenii au schimbat peisajul liric românesc, dându-i noi reliefuri puternice și o fizionomie inedită, foarte variată. Nu l-a ocolit însă nici asaltul imposturii, instaurând [...] și destule spații mocirloase. Dacă pe acestea istoria literară le asanează prin totală uitare, ea e nevoită să străbată teritoriul plat al mediocrității. Producția care îl alcătuiește îi dă cel mai mult de furcă pentru că a primit adesea binecuvântarea criticii. Miopiile ei, în asemenea cazuri, au, totuși, până la un punct, o scuză. Posibilitățile de a mima poezia s-au înmulțit, chiar prin dialectica pe care am încercat să o urmărim aici. Nu o dată, sărăcia facultăților creatoare invocă, spre a se ascunde, o renunțare deliberată la concursul imaginației, emoției, invenției verbale, simbolisticii, metaforelor, incantației. O poezie aridă, seacă, îngrozitor de plicticoasă, pretinde a lua naștere dintr-o asceză. Percepția confuză, gândirea subdezvoltată și bolboroseala pytiacă se dau de multe ori drept revelație supremă, obținută prin contactul direct cu stratul 'mumelor'. Lipsa de coerență a fanteziei contează pe inventivitatea criticii 'creatoare' care izbutește până la urmă, să găsească sensuri și acolo unde ele nu există. Lărgirea adusă comprehensivității literare de spiritul modernlasă, fatal, și un spațiu vital mai mare poeziei simulate, nu fără oarecare dexteritate reală. A distinge îndemânarea de vocația autentică, nu e întotdeauna prea ușor. Există azi, la noi, sute de autori, ale căror versuri au recoltat aprecieri binevoitoare. Câți au însă o activitate hotărâtoare pentru evoluția poeziei românești, fac să progreseze dialectica ei internă, nu o suportă doar? Numărul lor e cu certitudine mult mai mic". ■ Tot în această secțiune, Nicolae Manolescu scrie despre „postmodernismul poetic”, analizând modelele majore ale așa-zisei poezii postmoderniste care ar constitui „un fel de rescriere modernă a poeziei antebelice”: „Postmodernismul actual n-a creat formule propriu-zis noi, nici în literatura noastră, nici în altele. Epoca înnoirii cu orice preț pare a se fi încheiat în prima jumătate a secolului. Postmodernismul este o sinteză. Întâiul model îl oferă poezia modernistă, în accepția de la 'Sburătorul', care a fost un avatar al simbolismului de tip Mallarmé – Verlaine. Ea a produs un manierism muzical, prin excelență liric, intim și confesiv, ca și ermetismul de tip barbian, onirismul, evazionismul etc. Al doilea model este acela arghezian. Originea este în Baudelaire și în poezii conflictelor sufletești sau morale. E vorba de o poezie mai discursivă decât aceea simbolistă și modernistă, nu integral lirică, bazată pe dualitate și pe contrarii, tensionată, etică și filosofică. Al treilea model mi se pare a fi acela expresionist-blagian și bizantinizant: ruralism, metafizică, folclor stilizat, anti-

tehnologie, autohtonism în forme polemice etc. Al patrulea modern este acela avangardist: dadaism, suprarealism, lettrism, futurism, poezie ludică și parodie, absurd, umor bizar, intelectualism și livresc”. ■ Secțiunea a doua a numărului este dedicată lui Nichita Stănescu: *Nichita Stănescu văzut de...* Lucian Raicu (*O cale spre Nichita Stănescu*), Maria Luiza Cristescu (*Schițe dintr-o bombă*), Ion Băieșu (*Nichita și Coșbuc*) și Eugen Simion (*Nichita Stănescu: un mod de a fi poet*): „Cealaltă imagine este a ultimului Nichita Stănescu. Se îngreuiase la trup, iar spiritul căpătase veleități de patriarh. Sta locului și lăsa pe alții să vină spre el. Îi place, în continuare, să discute despre poezie. Este fascinant, fugile lui din subiect sunt mici spectacole de inteligență și imaginație. Strămbă judecățile clare, răstoarnă cu bucurie soluțiile rezonabile, așteaptă replica pentru a o spulbera printr-un paradox rapid gândit și admirabil formulat. Are răspuns pentru orice întrebare, dar niciodată răspunsul nu este cel așteptat de interlocutor, Nichita Stănescu nu pare interesat de adevăr, ci de spectacolul adevărului. Provoacă dialogul ca să poată, în fond, monologa. Spiritul se odihnește, acum, în oralitate. Dictează poemele, *respirările*, dictează o *anti-metafizică*, improvizează și recită, urmărind cu atenție reacțiile publicului. Nu rămâne indiferent la succes. Abandonează repede un poem dacă poemul nemulțumește pe cineva. Nu e înțepenit în orgoliul lui de mare poet, e prea inteligent să *se dea mare*, cum zice el, să joace comedia geniului. Fuge (în continuare) de temele sublime, nu trădează un apetit special pentru problemele transcendentului, nu vrea să respire numai aerul marilor concepte. E sensibil la reacția criticii și o simplă propoziție dojenitoare, strecurată de mine într-un articol din *România literară*, îl scoate din fire. Mă trezesc noaptea cu un telefon și, la capătul firului, aud o voce aspră și mânioasă. ‘Poetul Nichita Stănescu’, cum se recomandă vocea mânioasă, protestează împotriva acelei incalificabile propoziții care-i atacă ființa lui morală... Justificarea mea nu-l satisface, nu vrea, în fapt, s-o asculte, indignarea lui e mare, mă acuză că am trădat o prietenie de-o viață... Mă repliez, accept provocarea, am și eu să-i reproșez multe dacă este vorba de ființa noastră morală, poetul e liber să creadă ce vrea... A doua zi, dis de dimineață (la o oră neverosimilă), mă trezește din somn o altă voce, clară și prietenoasă: ‘Scuză-mă, azi noapte eram într-o situație dificilă, îți spun altădată, trec printr-un rău de existență...’, zice poetul... E în ordine, totul este în ordine, îl liniștesc eu. Nu ne supărăm noi pentru o nimica toată...”. ■ A treia secțiune a numărului cuprinde o serie de texte confesive, memorialistice, puse sub genericul „Cum am devenit poet”, semnate de: Ana Blandiana, Marin Sorescu, Alexandru Andrițoiu, Ion Brad, Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Victor Felea, Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu, Marius Robescu, Marin Mincu (cu un text datat 10 aprilie 1984?!), Mircea Cărtărescu, Ion Bogdan Lefter, Florin Mugur și Mircea Dinescu. ■ Ancheta „Caietelor critice” are în vedere trei puncte formulate în deschiderea ei: „1. Are poezia tânără modele? Care sunt acestea? 2. Ce rol are și ce rost credeți că

îndeplinește poezia în lumea contemporană? 3. Ce șanse are ironia în poezie?”. ■ Răspund la anchetă Radu G. Țeposu, Nichita Danilov, Lucian Vasiliu, Liviu Antonesei, Mihai Dinu Gheorghiu, Matei Vișniec, Florin Iaru, Traian T. Coșovei, Ion Bogdan Lefter, Alexandru Mușina, Magdalena Ghica, Ioan Morar, Dumitru Radu Popa, Radu Călin Cristea, Ioan Buduca, Mircea Scarlat, Cristian Moraru și Sever Avram.

● [„Dialog”, nr. 6] Numărul sărbătorește cincisprezece ani de la apariția revistei, incluzând astfel mai multe articole aniversare semnate de Dumitru D. Rusu, secretar al Comitetului P.C.R. din Centrul Universitar Iași, Viorel Barbu, rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Doru Tompea, președintele Consiliului U.A.S.C. din Centrul Universitar Iași. ■ Despre rolul revistei și calitățile ei scriu texte neideologizate: Alexandru Paleologu (*Audaces fortuna juvat!*), Paul Cornea (*O promisiune ținută*), Al Zub (*Un sunet distinct*), Mihai Drăgan (*Personalitatea revistei*), Alexandru Dușu (*Virtuțile dialogului*), Liviu Leonte (*Ținuta intelectuală*), Ion Pop (*O victorie a spiritului tânăr*), Zigu Ornea (*Civismul necesar al „Dialogului”*), Mircea Iorgulescu (*După cincisprezece ani*), Corneliu Ștefanache (*Zbor înalt*), Mircea Martin (*Prezența criticilor*), Gheorghe Grigurcu (*Revista „Dialog” și Montesquieu*), Șerban Foartă (*La o aniversară*), Laurențiu Ulici (*Un climat fericit*), Cornel Ungureanu (*Simțul umorului*), Ioan Buduca (*Dialog*), Daniel Dimitriu (*O revistă de anticipație*), Radu Cosașu (*„Bucuria jocului de gânduri”*), Dan C. Mihăilescu (*Cultura nuanțelor*), Ion Bogdan Lefter (*De departe – și totuși de foarte aproape*) ■ Tot aici, N. Manolescu semnează un scurt text, *Dialogul ca stare de spirit*: „Dialog nu e un titlu oarecare de revistă: definește o stare de spirit. Între multele reviste studențești care apar la noi de o bucată de vreme, revista ieșeană trebuie numărată printre puținele foarte bune, alături de *Echinoxul* clujean și de *Amfiteatrul* bucureștean. O revistă intitulată *Dialog* invită spontan la confruntarea, discuția, controversa, din care ideile noastre ies clarificate și care se opun inerției, stagnării. *Dialog* a publicat în cei cincisprezece ani de existență multă critică. A lansat critici. A creat o școală de critică. Propunându-și să fie locul de desfășurare a unor confruntări, era firesc ca revista ieșeană să dezvolte critica. Ce naște din dezbateri critică se numește. Spiritul critic este creator prin capacitatea lui intrinsecă de a întreține confruntarea. Se formează din confruntare și produce la rândul lui confruntare. Ține, în felul acesta adânc, de viață, care e o mișcare a contrariilor. Critica începe și se termină cu existența unor opinii diverse. Asemănarea, identitatea, monotonia oucid. Cine nu înțelege acest lucru simplu nu poate face critică. *Dialogul* ieșean a fost și este, de la titlu, o revistă critică. Nu o revistă de critică, în sens tematic, ci una care cultivă o atitudine critică, în stare să pună în discuție literatura, să se întrebe și să răspundă. Fără prejudecăți și fără ipocrizie. Într-o manieră deschisă și liberă. E marele ei merit și care i-a adus renumele de care se bucură printre cititorii de presă studențească. *Pourvu que cela dure!*”

• [„Opinia studentească”, Dumitru Pană (redactor-șef), Ștefan Berbece, Daniel Condurache (redactori-șefi adjuncți), Florin Zamfirescu (secretar responsabil de redacție), nr. 7-8, 24 de pagini] În deschiderea numărului, redacția publică poezia lui Nichita Stănescu *Colindă de inimă*. ■ Numărul include o pagină foarte bună de poezie, cu poeme semnate de Gheorghe Grigurcu, Alexandru Mușina, Matei Vișniec, Gabriela Negreanu. ■ Dan Alexe publică o „feerie într-un act și patru note etimologice”, *Zburătorul*. ■ Liliana Ciucașu scrie despre *Urmuz și bizara aventură a cuvântului*. ■ Romulus Nicolae recenzează volumul *Areal-7 poeme* al lui Șerban Foartă. ■ Doru-Mihai Mateiciuc scrie, cu pertinentă ironie, despre volumul *Iubire de pietrar* de Aurelian Titu Dumitrescu, considerat o „cacealma lirică”. ■ Liviu Antonesei publică studiul *Despre absolutul lecturii*. ■ Câteva articole ocazionale de moartea lui Nichita Stănescu sunt semnate de Liviu Antonesei (*El a venit întâiul în poezia nouă*), Constantin Crișan (*Sistemul Nichita Stănescu*), Nichita Danilov (*Nichita Stănescu*), precum și un poem de Dan David, *Învățați limba română fără profesor*.

• [„Convingeri comuniste”, nr. 6] La rubrica dedicată „Cărții de proză”, sub titlul *Lupta cu entropia*, Luigi Toma scrie despre proza lui Ștefan Bănuțescu. ■ Gabriel Stănescu recenzează cartea de poezie a Olgăi Neagu, *Mandat pentru aducerea zăpezii*: „Adoptând morala melcului (festina lente), poezia Olgăi Neagu are toate șansele să câștige în profunzime, prin evitarea locurilor comune și a tentațiilor de ultimă oră”. ■ La rubrica „Debutul ca luptă cu inerția”, Horia Gârbea scrie despre *Cartea de iarnă*, volumul lui Ion Mureșan (recenzat deja în paginile numărului 1/1983 al revistei și de Ștefan Mitroi): „Senzația cu care rămânem (și spre care cred că poetul nu ne împinge deliberat) este aceea a unei lucrări, a unei mari înclăștări pentru smulgerea adevărului. *Cartea de iarnă* este asemeni unei expoziții în care pictorul ar expune pânze terminate și altele încă nedesăvârșite. Ion Mureșan este un poet în care trebuie să credem pentru că simțim la el vocația de creator și curajul singurătății sale”.

INDEX DE NUME

A

- Abăluță, Constantin, 160, 241, 284, 411, 454
- Adam, Ioan, 72, 97, 109, 126, 156, 158, 160, 202, 226, 283, 285, 317, 388, 453, 524, 546, 677
- Adameșteanu, Gabriela, 224, 292, 303, 305, 562, 606, 664
- Agopian, Ștefan, 173, 196, 365, 465, 481, 484, 554, 573, 578, 671, 694
- Airinei, Irina, 528
- Albala, Radu, 334
- Albastru, Gavril Matei, 147, 382, 719
- Alboiu, George, 147, 183, 216, 274, 276, 342, 694
- Albu, Florența, 112, 467, 471, 505, 662
- Alecsandri, Vasile, 421, 426, 453, 467, 503, 675
- Alexandru, Ioan, 8, 18, 21, 33, 41, 49, 51, 62, 70, 80, 95, 134, 138, 145, 158, 182, 227, 240, 243, 251, 272, 302, 304, 336, 375, 398, 422, 434, 509, 535, 542, 543, 556, 577, 645, 677, 678, 686, 707, 708, 716
- Alexe, Dan, 123, 611, 728
- Alexiu, Lucian, 33, 169, 228, 253, 274, 292, 399, 465, 527, 588, 706, 715
- Alui Gheorghe, Adrian, 262, 498
- Anania, Valeriu, 98, 435, 659, 706, 721
- Andreescu, Mihaela, 140, 284, 338, 520
- Andriescu, Radu, 123, 312, 380, 611
- Andrieș, Andi, 57
- Andrițoiu, Al., 11, 23, 40, 45, 48, 51, 54, 56, 62, 109, 115, 166, 168, 187, 272, 301, 390, 422, 471, 481, 494, 503, 524, 536, 542, 547, 562, 603, 621, 625, 667, 719, 726
- Andronache, Vasile, 229, 274, 524, 537
- Andronic, Titus, 545
- Andru, Vasile, 81, 183, 408, 453, 488, 713
- Anghel, Dumitru, 58
- Anghel, Ion, 82, 240, 289, 334, 358, 717
- Anghel, Paul, 17, 20, 22, 62, 80, 83, 84, 95, 99, 106, 107, 109, 126, 132, 136, 143, 148, 155, 158, 187, 204, 242, 261, 281, 302, 303, 304, 424, 499, 519, 625, 639, 663, 677, 686, 694
- Anghelescu, Mircea, 60, 118, 161, 265, 274, 324, 367, 401, 438, 455, 501, 554, 652, 672
- Antoși, Sorin, 123, 124, 145
- Antonescu, Nae, 54, 193, 342, 440, 544, 554, 665, 716
- Antonesei, Liviu, 61, 83, 116, 196, 315, 317, 345, 373, 379, 382, 399, 449, 528, 550, 586, 605, 667, 700, 720, 727, 728
- Apetroaie, Ion, 58, 157, 240, 252, 414, 535
- Arbore, Grigore, 84, 201, 214, 229, 237, 264, 271, 283, 362, 565

Ardeleanu, Ion, 47, 244, 662
Ardeleanu, Virgil, 51, 546, 602
Arghezi, Mitzura, 77, 100, 308
Arghezi, Tudor, 77, 100, 111, 135,
162, 177, 185, 220, 244, 276,
308, 314, 357, 368, 375, 388,
488, 557, 587, 659
Arieșanu, Ion, 19, 135, 625, 697
Arion, George, 48, 94, 144, 213,
276, 349, 385, 423, 426, 462,
471, 517, 526, 574, 595, 621,
634, 659, 675, 684, 696
Armanca, Brîndușă, 70, 145, 685
Atanasiu, Victor, 42, 126, 161, 191,
224, 417, 425, 499, 708
Atomii, Constantin, 43
Avădanei, Ștefan, 49, 134, 212, 302,
335, 345, 435, 499, 596, 639, 684
Avram, Sever, 119, 345, 362, 445,
611, 689, 727
Avramescu, Lucian, 83, 136
Azap, Gheorghe, 424

B

Babeți, Adriana, 108, 314, 378, 543
Baconski, A. E., 239, 281, 428, 483
Baconsky, Leon, 603, 717
Bacovia, G., 11, 178, 250, 262, 628,
642
Balaci, Alexandru, 165, 198, 211,
225, 250, 390, 473, 579, 595, 672
Balahur, Paul, 19, 32, 123, 283, 350,
444, 697, 706
Balotă, Nicolae, 47, 308, 366, 368,
440, 505, 543, 555, 574
Baltag, Cezar, 11, 22, 58, 191, 645,
675, 690, 708, 716, 724
Banciu, Carmen Francesca, 351
Banciu, Paul Eugen, 33, 97, 158,
229, 399, 436, 455, 639
Banuș, Maria, 83, 132, 138, 349,
411, 645

Baranga, Aurel, 520
Barbu, Constantin, 84
Barbu, Eugen, 17, 32, 33, 37, 41, 48,
49, 62, 70, 72, 80, 81, 95, 106,
134, 145, 148, 149, 157, 159,
171, 191, 200, 227, 240, 250,
251, 273, 282, 291, 302, 326,
335, 350, 359, 386, 398, 414,
423, 434, 472, 481, 488, 489,
499, 508, 515, 518, 526, 534,
535, 542, 555, 556, 564, 574,
576, 587, 622, 635, 639, 646,
648, 659, 660, 670, 676, 684,
697, 705, 714, 718
Barbu, Ion, 28, 62, 73, 96, 104, 118,
123, 161, 170, 183, 210, 216,
231, 254, 257, 268, 293, 298,
314, 322, 339, 348, 439, 493,
497, 589, 608, 632, 644, 646, 651
Barbu, N., 49, 350, 423, 518, 543,
706
Bardan, Vasile, 185, 274
Bariț, George, 672
Barthes, Roland, 314, 432, 494, 564,
608
Băciuț, Nicolae, 99, 292, 300, 345,
432, 483, 520, 528, 585, 698
Bădescu, Aurel, 506, 541
Bădescu, Horia, 40, 61, 117, 128,
156, 289, 307, 396, 452, 470,
494, 578, 594, 600, 663, 675, 723
Bădescu, Ilie, 225
Băieșu, Ion, 8, 17, 69, 160, 171, 189,
284, 503, 534, 688, 726
Băileșteanu, Fănuș, 113, 212, 308,
473, 524
Bălaj, Teofil, 275, 419, 465
Bălan, Ion Dodu, 23, 45, 84, 133,
143, 155, 173, 212, 226, 242,
272, 281, 285, 334, 362, 365,
423, 426, 462, 480, 481, 502,

- 506, 533, 560, 562, 576, 614,
626, 657, 675, 679, 683, 700, 709
- Bălăeț, Dumitru, 38, 213, 275, 480,
676, 686
- Bălăiță, George, 50, 107, 224, 273,
293, 376, 377, 391, 506, 562,
566, 578, 605, 621, 638, 668,
690, 695
- Bălănică, Vladimir, 60, 192, 265,
315, 375, 447, 500, 554, 608,
672, 722
- Băleanu, Andrei, 226, 534, 721
- Bălu, Ion, 652, 694, 709
- Bănescu, Florin, 435, 483, 637, 715
- Bănulescu, Ștefan, 58, 67, 378, 606,
668, 690, 728
- Bănuță, Ion, 77, 290, 480, 542
- Băran, Vasile, 50, 62, 484, 488, 588
- Bărăscu, Diana, 124
- Bârgău, Valeriu, 191, 336, 500, 625,
652
- Bârsilă, Mircea, 109
- Beldeanu, Adrian, 134, 282, 398,
453
- Beniuc, Mihai, 43, 45, 46, 51, 60,
138, 166, 261, 299, 356, 422,
432, 461, 466, 480, 483, 484,
488, 489, 509, 513, 563, 576,
579, 586, 626, 635, 645, 648,
657, 663, 667, 675, 684, 686
- Beñtea, Mircea, 77, 281
- Berindeanu, Florin, 119, 291, 449,
554
- Berlogea, Ileana, 16, 40, 49, 357,
424, 479, 506, 606, 668, 721
- Berwanger, Nikolaus, 7, 19, 47, 166,
168, 215, 414, 448, 526, 564
- Beșteliu, Marin, 577
- Bhose, Amita, 519
- Biberi, Ion, 166, 238, 334, 357, 470,
682
- Bittel, Adriana, 345
- Blaga, Lucian, 9, 95, 108, 123, 165,
226, 231, 244, 257, 302, 307,
311, 326, 352, 360, 374, 475,
603, 633, 641, 652, 694
- Blaga, Miron, 123
- Blanchot, Maurice, 79, 194
- Blandiana, Ana, 11, 66, 139, 178,
183, 189, 265, 315, 413, 445,
446, 533, 605, 614, 662, 688,
695, 716, 726
- Blecher, M., 570
- Boboc, Alexandru, 47
- Boeriu, Eta, 142
- Bogatu, Mihai, 124
- Bogdan, Cornel, 360, 386
- Bogza, Geo, 62, 67, 70, 78, 104,
111, 112, 116, 117, 133, 151,
158, 220, 226, 236, 244, 276,
319, 354, 366, 373, 453, 554,
632, 675
- Boia, Lucian, 44
- Boloș, Ion, 562
- Borbély, Ștefan, 39, 117, 231, 585,
650
- Bostan, Constantin, 77
- Botez, Demostene, 143, 399, 710
- Botta, Emil, 306, 583, 604, 703
- Bour, Octavian, 51
- Boueanu, Radu, 40, 92, 282, 334,
526, 534, 542, 585
- Brad, Alexandru, 420, 483, 526, 603
- Brad, Ion, 11, 40, 44, 45, 47, 48, 51,
61, 81, 125, 171, 178, 187, 237,
308, 480, 524, 536, 562, 598,
599, 620, 626, 648, 660, 663,
672, 695, 709, 726
- Braga, Corin, 120, 451, 455, 609
- Braga, Mircea, 20, 54, 60, 104, 179,
265, 474, 501, 608, 724
- Braga, Rodica, 528
- Brahaș, Cornel, 625, 662
- Braic, Vasile, 123, 379, 611

Brădățeanu, Virgil, 606, 668, 721
 Brădeanu, Andrei, 39, 482
 Brănescu, Mariana, 22, 50, 98, 110, 137, 148
 Breban, Nicolae, 84, 111, 206, 377, 438, 500, 505, 512, 523, 526, 613, 638, 690
 Brezianu, Andrei, 56, 396, 716
 Brumaru, A. I., 30, 59, 117, 191, 240, 264, 314, 374, 375, 446, 499, 551, 606, 669, 670, 721, 722
 Brumaru, Emil, 129, 252, 382, 454, 493, 576, 708, 720
 Bucșa, Petre, 292, 357, 493, 705
 Bucur, Marin, 185, 351, 507
 Bucur, Romulus, 81, 88, 253, 306, 333, 446, 493, 528
 Budescu, Ion, 42, 91, 133, 135, 138, 154, 157, 160, 439, 464, 551, 644, 665, 667, 695
 Buduca, Ioan, 35, 61, 71, 169, 184, 193, 235, 315, 365, 376, 377, 380, 400, 449, 450, 501, 529, 546, 554, 584, 609, 612, 667, 671, 672, 724, 727
 Bugariu, Voicu, 35, 71, 97, 135, 159, 190, 202, 274, 388, 577, 647, 694
 Bulgăr, Gh., 31, 168, 240, 251, 300, 302, 353, 506, 594, 656, 684
 Bulhardt, Franz Johannes, 171, 422, 621, 625
 Buzăși, Ion, 292, 368, 594, 672
 Buzea, Constanța, 7, 34, 61, 111, 119, 132, 193, 228, 266, 273, 301, 315, 320, 321, 349, 383, 406, 413, 423, 450, 453, 499, 501, 548, 549, 550, 566, 595, 608, 615, 641, 672, 708, 716, 724
 Buzura, Augustin, 14, 83, 130, 144, 308, 422, 438, 479, 490, 563, 585, 614, 651, 673, 690, 710

C

Cacoveanu, Viorel, 113, 594
 Calomfirescu, Nicolae, 8, 50, 226, 415
 Camus, Albert, 701
 Canetti, Elias, 659
 Cangeopol, Liviu, 262, 380
 Cantuniaru, Mihai, 131, 276
 Caragiale, I. L., 66, 67, 113, 174, 218, 286, 512, 530, 570, 631, 689
 Caragiale, Mateiu, 37, 178, 286, 403, 410, 428, 467, 531, 532, 565, 664
 Carandino, N., 42, 599
 Carianopol, Virgil, 43, 47, 51, 80, 147, 173, 184, 214, 228, 274, 289, 301, 329, 367, 376, 424, 483, 488, 542, 606
 Cassian, Nina, 30, 92, 132, 140, 211, 317, 463, 543, 602, 603, 626, 640
 Cazan, Onu, 216
 Cazimir, Ștefan, 30, 94, 118, 126, 237, 368, 473, 562
 Căliman, Călin, 334
 Căliman, Ion, 47, 70, 482, 519
 Călin, Constantin, 57, 116, 445, 472, 605, 668
 Călin, Liviu, 14, 49, 105, 166, 422, 433
 Călinescu, Al., 57, 116, 123, 161, 166, 189, 262, 311, 312, 343, 373, 444, 498, 550, 591, 604, 667, 720
 Călinescu, G., 1, 3, 10, 20, 43, 46, 73, 77, 80, 82, 93, 134, 157, 162, 175, 219, 234, 238, 241, 246, 253, 311, 338, 367, 377, 385, 388, 407, 486, 488, 490, 510, 523, 559, 567, 626, 664, 666, 674, 707
 Călugăru, Nicolae, 146
 Căprariu, Al., 39, 104, 112, 224, 300, 349, 505

- Cărătescu, Mircea, 107, 187, 269,
296, 315, 353, 355, 370, 383,
387, 401, 426, 429, 434, 444,
447, 448, 492, 493, 589, 597,
610, 689, 713, 726
- Cățineanu, Tudor, 547
- Câmpeanu, Ilieș, 8, 301
- Cândroveanu, Hristu, 31, 49, 95,
117, 144, 157, 217, 239, 240,
273, 278, 302, 344, 368, 396,
406, 413, 467, 480, 505
- Cârlugea, Zenovie, 36, 520
- Cârnci, Radu, 93, 106, 128, 144,
190, 211, 216, 241, 262, 266,
288, 302, 313, 368, 374, 375,
445, 462, 499, 518, 526, 529,
550, 551, 576, 595, 614, 662,
668, 696
- Ceaușescu, Elena, 14, 20, 69, 528
- Ceaușescu, Nicolae, 9, 14, 17, 30,
38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47,
48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 58,
59, 60, 61, 62, 69, 71, 72, 73, 80,
83, 84, 92, 112, 116, 120, 166,
169, 171, 173, 191, 200, 229,
240, 241, 243, 262, 277, 283,
288, 362, 363, 383, 386, 388,
390, 396, 398, 399, 414, 419,
424, 436, 437, 438, 441, 453,
456, 465, 466, 467, 470, 471,
472, 474, 475, 476, 480, 481,
486, 487, 488, 494, 498, 500,
501, 509, 528, 533, 536, 544,
547, 551, 556, 562, 566, 574,
578, 586, 587, 588, 594, 595,
596, 598, 600, 604, 614, 620,
634, 645, 670, 672, 696, 700,
709, 720
- Ceaușu, Mariana, 602
- Celan, Paul, 499, 595
- Cerchez, Maria, 416, 716
- Cerna-Rădulescu, Al., 374, 455, 492
- Cernea, Mihai, 71
- Cerneț, Laurențiu, 292
- Cesereanu, Domițian, 14, 289, 420,
493
- Cesereanu, Ruxandra, 120, 185, 258,
602, 609
- Cetan, Ion, 716
- Cheie-Pantea, Iosif, 42, 70, 200, 307,
350, 455, 465, 543, 576
- Chendi, Ilarie, 73
- Chifu, Gabriel, 37, 149, 284, 338,
415, 486, 520, 660, 682, 695
- Chioaru, Dumitru, 193, 275, 317,
382
- Chirilă, Dumitru, 54, 68
- Chirilă, George, 7, 15, 50, 157, 167,
239, 301, 412, 480, 534, 542,
621, 657, 675, 694
- Chiriță, Constantin, 347, 423, 662,
696
- Chișu, Lucian, 49, 133, 158, 250,
374, 463
- Chitic, Paul Cornel, 131, 133, 184,
189
- Ciachir, Dan, 145, 169, 216
- Cimpoieșu, Petru, 77
- Ciobanu, Mircea, 26, 31, 50, 106,
190, 205, 224, 264, 276, 367,
368, 404, 412, 485, 526, 615,
708, 717, 720
- Ciobanu, Nicolae, 158, 224, 274,
288, 351, 375, 383, 552, 562,
577, 608, 624, 694, 715
- Ciobanu, Radu, 81, 118, 192, 350,
594, 597, 600, 676, 709, 723
- Ciocârlie, Livius, 20, 70, 107, 119,
135, 159, 161, 179, 200, 220,
227, 252, 314, 329, 333, 338,
346, 378, 407, 424, 431, 444,
470, 491, 501, 508, 522, 543,
564, 579, 608, 690

- Cioculescu, Șerban, 10, 19, 23, 31, 38, 45, 47, 48, 62, 73, 83, 85, 100, 118, 128, 135, 140, 151, 162, 177, 210, 214, 220, 239, 244, 265, 268, 281, 286, 295, 300, 319, 330, 342, 354, 365, 391, 401, 421, 426, 436, 438, 453, 467, 479, 503, 507, 509, 521, 537, 582, 615, 679, 683, 684, 689, 701, 710
- Ciopraga, Constantin, 47, 214, 227, 350, 374, 399, 408, 486, 535, 551, 596, 605, 620, 621, 625, 639, 668, 672, 673
- Cipariu, Timotei, 635
- Cistelecan, Al., 55, 114, 185, 201, 309, 370, 441, 449, 495, 519, 548, 665, 685, 718
- Ciucu, George, 645
- Cizek, Eugen, 543
- Cocca, Dina, 47, 586
- Cocora, Ion, 682, 685, 698, 705
- Codoban, Aurel, 346, 482, 525, 578
- Codreanu, Theodor, 58, 312, 605, 668
- Codrescu, Emil, 394
- Codruș, Mariana, 134, 290, 337, 359, 425, 444, 498, 518, 550, 685
- Coja, Ion, 264, 358, 662, 694
- Cojocar, Liana, 721
- Coman, Mihai, 39, 254, 400, 466, 556, 577, 650
- Condeescu, Alexandru, 50, 82, 109, 147, 170, 215, 253, 292, 336, 577, 694, 715
- Condurache, Val, 57, 116, 189, 262, 373, 444, 498, 522, 535, 550, 573, 596, 605, 645, 720
- Constantin, Mircea, 719
- Constantin, Valentin, 252, 685
- Constantinescu, Cornel Radu, 462
- Constantinescu, Cortez, 19, 134, 359, 715
- Constantinescu, Mircea, 226, 355, 454, 577, 713
- Constantinescu, Pompiliu, 178, 214, 234, 305, 462, 570, 639
- Constantinescu, Romulus, 715
- Corbea, Andrei, 19, 123, 252, 380
- Corbu, Daniel, 333, 366, 498, 528
- Cornea, Paul, 135, 276, 335, 553, 555, 592, 727
- Coroiu, Constantin, 189, 353, 452
- Cosașu, Radu, 58, 356, 411, 412, 425, 455, 462, 473, 550, 554, 587, 621, 636, 688, 727
- Cosma, Anton, 39, 98, 160, 292, 346, 417, 585, 614, 649, 699
- Cosmin, Smaranda, 109, 142, 255, 366, 543, 577, 597
- Costin, Calistrat, 116, 605, 668
- Costin, Miron, 96, 210, 355, 701
- Costinescu, Florin, 143, 290, 292, 301, 324, 401, 533, 672
- Costinescu, Petre, 118
- Coșovei, Traian T., 37, 50, 97, 98, 137, 203, 275, 293, 295, 302, 328, 337, 352, 400, 432, 444, 449, 498, 566, 581, 595, 612, 624, 661, 686, 689, 698, 727
- Cotruș, Ovidiu, 243, 286, 287, 359, 422, 488, 497, 525, 544, 550, 554, 642
- Covaci, Aurel, 147, 236
- Cozma, Viorel, 43, 50, 51, 274, 275, 419, 676
- Craia, Sultana, 327, 471, 509, 541, 556, 576, 625, 669, 715
- Crăciun, Gheorghe, 41, 116, 117, 119, 169, 193, 196, 254, 264, 274, 314, 333, 366, 374, 378, 494, 528, 552, 607, 638, 662, 670, 711, 722

- Crăciun, Victor, 696
- Crăciunescu, Ioana, 104, 113, 192,
229, 231, 254, 342, 419, 535, 607
- Crăsnaru, Daniela, 40, 131, 132,
334, 607, 673
- Crețan, Gabriela, 282
- Creția, Petru, 347, 353, 523, 543,
716, 718
- Crețu, Nicolae, 42, 70, 81, 119, 157,
169, 189, 302, 313, 350, 374, 472
- Cristache, Nicolae, 16, 69, 71, 79,
243, 284
- Cristea, Dan, 133, 138, 170, 216,
282
- Cristea, Eugen, 292
- Cristea, Radu Călin, 35, 119, 193,
445, 479, 498, 550, 588, 609,
667, 689, 719, 727
- Cristea, Valeriu, 9, 46, 66, 99, 135,
141, 148, 173, 179, 215, 217,
267, 285, 294, 330, 344, 378,
394, 399, 400, 420, 453, 469,
533, 537, 572, 605, 608, 620,
634, 637, 656, 703, 722
- Cristescu, Maria Luiza, 251, 334,
373, 378, 439, 726
- Cristofor, Ion, 147, 156, 159, 231,
274, 439, 451, 498, 501, 602
- Cristoiu, Ion, 300, 435, 598, 620,
648, 677, 698
- Crîșan, Constantin, 54, 98, 160, 185,
243, 282, 336, 342, 367, 413,
439, 445, 488, 546, 605, 638,
640, 668, 694, 698, 718, 728
- Crîșciu, Titus, 360
- Crînguleanu, Ion, 43, 50, 51, 652,
672
- Crohmălniceanu, Ovid S., 66, 112,
130, 165, 190, 236, 312, 318,
324, 378, 475, 529, 544, 642,
663, 696, 710, 725
- Cubleșan, Constantin, 14, 16, 30, 51,
82, 105, 111, 113, 134, 184, 215,
272, 308, 325, 355, 493, 525,
594, 695, 721
- Culcer, Dan, 39, 108, 190, 258, 338,
360, 415, 585
- Culianu, Tereza, 196
- Cușnarencu, George, 78, 155, 166,
237, 290, 325, 333, 515, 657,
695, 709
- Cuțitaru, Virgil, 59, 169, 189, 200,
350, 381, 543, 706

D

- Damian, Ștefan, 30, 154, 224, 281,
717
- Dan, Călin, 81
- Dan, Pavel, 328, 396, 560, 603
- Dan, Vasile, 33, 119, 159, 215, 230,
265, 424, 449
- Danilov, Nichita, 8, 67, 114, 123,
158, 160, 306, 374, 380, 383,
610, 624, 626, 727, 728
- Daoud, Rached Elias, 528
- Daragiu, Gheorghe, 147, 157, 472
- Dascălu, Crișu, 82, 314, 414, 625,
647, 697
- David, Dan, 50, 191, 264, 309, 369,
626, 707, 715, 728
- Dănilă, Simion, 258
- Delavrancea, Cella, 9, 720
- Demetrius, Lucia, 78
- Densusianu, Ovid, 233, 413
- Deșliu, Dan, 21, 50, 170
- Deșliu, Valentin, 357
- Diaconescu, Ioana, 51, 192, 391
- Diaconescu, Mihail, 60, 98, 134,
226, 314, 427, 499, 546, 556,
585, 668
- Diaconescu, Romulus, 36, 94, 229,
284, 346, 416, 520, 533, 577,
640, 695

- Diaconescu, Zorin, 191, 314, 374,
446, 552, 670
- Dima, Al., 257
- Dima, Vasile, 185, 301
- Dimisianu, Gabriel, 9, 10, 36, 45, 50,
99, 118, 139, 294, 378, 399, 420,
463, 474, 505, 510, 511, 519,
554, 575, 625, 719
- Dimitriu, Daniel, 55, 106, 116, 160,
353, 383, 466, 500, 508, 522,
720, 727
- Dimov, Leonid, 11, 25, 35, 48, 60,
71, 116, 129, 173, 185, 261, 290,
292, 299, 311, 315, 371, 438,
454, 493, 533, 605, 650, 716
- Dincă, Dumitru Ion, 109, 709
- Dinescu, Mircea, 50, 117, 126, 148,
189, 243, 364, 371, 382, 434,
469, 470, 474, 510, 546, 607,
608, 667, 683, 685, 690, 726
- Dinescu, Viorel, 134, 282, 291, 434,
435, 527, 528, 605, 636, 646,
660, 697, 722
- Dinu, George, 228
- Dinulescu, Dumitru, 224, 235, 357,
419, 434
- Dinulescu, Ioana, 97, 366, 489, 647
- Dobrescu, Alexandru, 116, 189, 235,
288, 311, 313, 373, 444, 522,
550, 605
- Dobrogeanu-Gherea, C., 16, 114,
325, 644
- Doclin, Octavian, 47, 82, 488, 533,
660, 696
- Dohotaru, Adrian, 160, 301, 326,
358, 423, 471, 534, 564, 587, 635
- Doinaş, Ştefan Aug., 10, 11, 12, 15,
20, 24, 56, 58, 62, 81, 116, 150,
189, 196, 215, 236, 244, 254,
261, 301, 315, 330, 331, 332,
334, 338, 400, 443, 464, 472,
482, 493, 544, 552, 589, 625,
652, 665, 699, 701, 708
- Donose, Vasile, 472
- Donose, Vicenţiu, 81
- Dorcescu, Eugen, 97, 158, 179, 201,
303, 327, 535
- Dragolea, Mihai, 195
- Dragomir, Mihai, 250
- Dragoş, Nicolae, 14, 15, 37, 41, 47,
50, 51, 56, 69, 83, 97, 189, 282,
313, 324, 396, 424, 473, 506,
562, 563, 577, 579, 625, 648,
656, 694, 697
- Drăgan, Daniel, 59
- Drăgan, Mihai, 19, 32, 42, 84, 291,
345, 350, 701, 715, 727
- Drăgănoiu, Ion, 7, 49, 50, 84, 94,
116, 137, 159, 160, 197, 224,
237, 258, 265, 369, 396, 499,
566, 663, 675
- Drăghici, Alexandru, 72
- Drăghici, Marian, 599
- Drăgoi, Rodian, 43, 351, 482, 528
- Drumur, George, 47, 135, 414
- Duda, Virgil, 203, 357, 529, 690,
695
- Dugneanu, Paul, 17, 50, 66, 106,
146, 158, 202, 215, 226, 241,
254, 274, 290, 292, 302, 399,
471, 488, 519, 535, 565, 576,
587, 595, 597, 689, 708
- Duicu, Serafim, 149, 455, 699
- Dumbrăveanu, Anghel, 19, 33, 40,
47, 50, 56, 107, 118, 126, 159,
201, 223, 285, 362, 399, 408,
414, 444, 465, 535, 543, 588,
614, 625, 641, 647, 648, 658,
663, 664, 667, 682, 694, 723
- Dumitraşcu, Aurel, 189, 224, 464,
498
- Dumitrescu, Aurelian Titu, 8, 81, 82,
104, 109, 145, 170, 172, 229,
242, 264, 417, 437, 575, 626,
648, 662, 686, 694, 698, 728

- Dumitrescu, Geo, 10, 80, 157, 158,
191, 272, 291, 413, 558, 704
- Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 23, 41,
95, 99, 132, 168, 177, 250, 296,
297, 507, 521
- Dumitriu, Anton, 330
- Dumitriu, Dana, 14, 49, 62, 104,
112, 142, 192, 209, 262, 278,
288, 307, 314, 321, 367, 485,
536, 550, 560, 663, 679, 688, 713
- Dumitriu, Daniel, 57, 312, 313, 400,
641
- Dună, Delia, 597
- Dună, Ion, 284, 355, 391
- Dur, Ion, 119, 265, 474, 608
- Dușu, Alexandru, 34, 210, 275, 276,
438, 554, 727
- E**
- Eco, Umberto, 71, 114, 422, 694
- Eftimescu, Irina, 366, 543
- Eliade, Mircea, 99, 132, 159, 222,
236, 283, 305, 352, 369, 411,
492, 510, 521, 698
- Éluard, Paul, 499
- Eminescu, Mihai, 29, 30, 34, 42, 84,
162, 215, 346, 366, 367, 381,
411, 537, 567, 697, 715, 716
- Ene, Virgiliu, 147, 344
- Enescu, Radu, 54, 115, 187, 311
- Esenin, Serghei, 43
- Everac, Paul, 49, 117, 357, 416, 529,
556
- F**
- Faifer, Florin, 42, 381, 596, 721
- Fanache, V., 92, 113, 154, 185, 440,
493, 663
- Felea, Cristina, 324, 573
- Felea, Victor, 14, 48, 92, 162, 191,
210, 236, 295, 300, 306, 324,
407, 463, 513, 515, 525, 542,
545, 594, 607, 644, 665, 705,
718, 724, 726
- Felix, Radu, 32, 50, 191, 226, 350,
362, 483, 718
- Firan, Carmen, 98, 216
- Flămând, Dinu, 61, 104, 120, 193,
228, 265, 315, 363, 376, 389,
425, 449, 450, 461, 486, 495,
506, 546, 599, 695
- Flora, Ioan, 382, 513, 694, 716
- Flore, Pop, 120, 195
- Florescu, Nicolae, 180, 350, 389,
414, 501, 587, 661, 717
- Foață, Maria, 241, 314
- Foață, Șerban, 81, 126, 145, 179,
223, 227, 314, 492, 541, 588,
605, 609, 645, 664, 697, 722,
727, 728
- Frâncu, Teofil, 61
- Friedrich, Hugo, 699
- Fruntelată, Nicolae Dan, 20, 43, 50,
95, 171, 228, 351, 519, 527, 566,
573, 576, 579, 694, 707
- Fulga, Laurențiu, 62, 66, 537, 555,
575, 576, 585, 595, 609, 620,
656, 664, 700, 709, 720
- Fundoianu, B., 233, 628, 642, 717
- G**
- Gafița, Gabriel, 486
- Gafton, Marcel, 126, 325, 527
- Galaction, Gala, 178
- Galetaru, Geo, 182, 228, 527
- Gană, George, 8, 144, 165, 231, 244,
302, 325, 475, 590
- Găbrian, Ștefan M., 114, 419
- Gârbea, Horia, 124, 382, 502, 613,
728
- Gârceag, Nicolae, 31
- Genaru, Ovidiu, 15, 40, 200, 211,
312, 354, 384, 400, 467, 480,

- 498, 551, 637, 646, 657, 660,
665, 726
- Genoiu, George, 57, 116, 262, 444,
456, 606, 655, 660, 668
- George, Alexandru, 63, 73, 105, 111,
115, 169, 195, 244, 252, 255,
258, 265, 308, 317, 330, 367,
379, 428, 438, 467, 523, 544,
577, 602, 638, 651, 701
- George, Tudor, 35, 66, 69, 88, 209,
391, 447, 462, 509, 625
- Georgescu, Nicolae, 36, 148, 158,
203, 274, 351, 465, 482, 565,
577, 677, 716
- Georgescu, Paul Alexandru, 79, 150,
189, 257, 288, 367, 379, 439
- Georgescu, Paul, 125, 130, 147, 173,
254, 427, 485, 533, 620, 621,
679, 688, 708
- Géza, Domokos, 20, 261
- Ghelmez, Petre, 50, 465, 471, 480,
645
- Gheorghe, Ion, 18, 20, 21, 40, 43,
50, 51, 148, 166, 187, 213, 250,
349, 351, 383, 416, 506, 576,
625, 645, 653, 677, 685, 707,
708, 715
- Gheorghiu, Mihai Dinu, 39, 107,
254, 306, 386, 423, 521, 584,
596, 599, 659, 717, 727
- Gheorghiu, Mihnea, 285, 346, 576,
579, 634
- Gheran, Nicolae, 585, 698
- Gherghel, Valeriu, 381
- Ghermanschi, Anatol, 235
- Ghica, Magdalena, 727
- Ghidirmic, Ovidiu, 36, 109, 520, 695
- Ghișe, Dumitru, 78, 388, 423
- Ghițulescu, Mircea, 37, 39, 92, 117,
122, 184, 190, 252, 293, 352,
368, 482, 546, 597, 601, 721
- Ghițulescu, Zeno, 185, 292, 665
- Ghiu, Bogdan, 81, 88, 119, 203, 265,
269, 306, 317, 380, 446, 612
- Gide, André, 497
- Glodeanu, Gheorghe, 14, 432, 562,
634, 644, 695
- Goci, Aureliu, 70, 137, 420, 483
- Goga, Octavian, 660, 710
- Gogea, Vasile, 375
- Goma, Paul, 97, 535, 556, 565, 588
- Grazia-Dima, Simona, 706
- Grănescu, Mihail, 154, 662
- Green, Julien, 198, 306
- Grigorescu, Dan, 41, 94, 144, 213,
226, 239, 273, 290, 292, 324,
334, 349, 357, 385, 398, 417,
423, 462, 481, 574, 626
- Grigorescu, Ioan, 390, 576, 694
- Grigurcu, Gheorghe, 11, 23, 56, 58,
66, 112, 114, 115, 117, 124, 170,
183, 184, 187, 204, 229, 255,
258, 261, 264, 265, 300, 308,
309, 310, 316, 328, 336, 337,
342, 350, 353, 356, 366, 367,
372, 374, 435, 437, 439, 443,
444, 446, 464, 479, 480, 493,
494, 513, 541, 542, 544, 547,
550, 560, 573, 589, 602, 604,
606, 622, 651, 664, 666, 669,
685, 690, 716, 717, 719, 727, 728
- Groșan, Ioan, 137, 193, 235, 380
- Gruia, Bazil, 104, 113, 289, 440, 545
- Grünberg, Ludwig, 143
- Guga, Romulus, 39, 131, 160, 301,
585, 587, 594, 596, 597, 602,
604, 608, 622, 640, 649, 705
- Gulianu, Florin, 123
- Gurău, Apostol, 72
- Gurghianu, Aurel, 51, 112, 306, 492,
716, 726
- Guțan, Ilie, 61, 376, 544, 599
- Gyurcsik, Margareta, 314

H

Hagiu, Grigore, 8, 34, 94, 97, 158,
202, 351, 413, 465, 526, 527,
534, 571, 648, 707, 715
Handoca, Mircea, 99, 159, 352, 698
Haș, Petru M., 48, 315, 375, 482,
644
Hăulică, Cristina, 211, 665
Hârlav, Constantin, 607
Herivan, Mircea, 7, 533
Herlea, Nicolae, 47
Hinoveanu, Ilarie, 36, 50, 229, 695
Hobana, Ion, 20, 80, 190, 299, 347,
356, 440, 490, 541, 562, 602, 614
Holban, Anton, 161, 392, 541, 720
Holban, Ioan, 32, 41, 49, 70, 95,
106, 123, 157, 227, 252, 274,
282, 313, 354, 359, 386, 391,
399, 413, 435, 445, 481, 488,
498, 508, 509, 518, 522, 533,
564, 575, 576, 588, 596, 605,
624, 636, 637, 646, 676, 684, 706
Horasangian, Bedros, 419
Horea, Ion, 45, 54, 243, 300, 358,
360, 375, 386, 388, 421, 455,
484, 490, 500, 506, 520, 544,
551, 555, 565, 573, 585, 588,
599, 649, 662, 676, 688, 700, 716
Horia, George, 382, 613
Hurezean, Gabriela, 216, 369, 551,
662
Hurezeanu, Emil, 119, 383
Hurjuî, Ion, 414
Husar, Al., 32

I

Iacoban, Mircea Radu, 697
Iancu, Traian, 46, 50, 138, 166, 183,
272, 274, 283, 308, 311, 314,
471, 542, 573, 663, 675
Iancu, Victor, 113, 642
Ianculescu, Dinu, 237

Ianoși, Ion, 236, 499
Ianovici, Sorina, 283
Iaru, Florin, 119, 269, 380, 401, 582,
689, 727
Ibrăileanu, G., 73, 100, 391, 628,
673
Ieronim, Ioana, 67, 136, 258, 426,
509, 618, 662
Ierunca, Virgil, 97, 200, 299, 304,
596, 622, 639
Ifrim, Dumitru D., 146, 182, 707
Igna, Vasile, 154, 285, 368, 482, 493
Ilea, Ion Th., 200, 345, 367, 599,
602, 604
Ilica, Carolina, 36, 83, 152, 259,
425, 467, 577, 598, 678, 698
Iliescu, Nicolae, 78, 155, 166, 193,
237, 290, 324, 325, 515, 657,
705, 712
Ilisei, Grigore, 435, 720
Indrieș, Alexandra, 158
Ioan, Augustin, 185
Ioana, Nicolae, 157, 265, 282, 292,
299, 424, 551, 697
Ion, Dumitru M., 202, 694
Ioncică, Constantin, 147
Ionescu, Al. Th., 191, 374
Ionescu, Eugen, 263, 339, 585
Ionescu, Gelu, 8
Ioniță, Gh. I., 44, 272
Iordache, Antoaneta C., 352, 455,
655
Iorga, N., 73, 178, 233, 627
Iorgulescu, Mircea, 9, 22, 37, 46, 62,
77, 83, 84, 95, 99, 125, 126, 138,
139, 143, 145, 148, 154, 166,
168, 189, 193, 200, 202, 204,
216, 217, 228, 229, 239, 243,
253, 266, 268, 275, 305, 313,
314, 328, 337, 338, 353, 362,
365, 375, 377, 389, 425, 432,
442, 453, 474, 475, 510, 524,

537, 554, 566, 577, 584, 594,
604, 620, 622, 630, 644, 645,
656, 673, 681, 688, 696, 724, 727
Iosifescu, Silvian, 262, 284, 562, 679
Iova, Gheorghe, 711
Irimia, Nicolae, 685, 696
Irimie, Negoită, 166, 183, 407, 416,
508, 525, 537, 542, 546, 556,
600, 608, 647, 657, 675, 714
Isac, Emil, 181
Isanos, Magda, 19, 551, 606
Istrate, Gheorghe, 254, 333, 544
Istrati, Panait, 37, 363, 399
Iuga, Ion, 49, 185, 229, 284, 344,
422, 435, 467, 473, 499, 604, 652
Ivanu, Petre, 134, 351, 520, 597
Ivasiuc, Alexandru, 7, 53, 128, 380,
395, 409, 414, 526, 595, 690, 710
Ivașcu, George, 9, 45, 84, 243, 410,
579
Ivănescu, Cezar, 11, 22, 36, 66, 83,
98, 104, 202, 213, 315, 351, 400,
454, 489, 505, 523, 597, 647,
694, 701, 707, 715
Ivănescu, Mircea, 60, 67, 71, 92,
118, 152, 169, 189, 192, 194,
211, 228, 265, 275, 284, 306,
312, 315, 317, 324, 348, 368,
375, 448, 452, 501, 519, 527,
534, 536, 546, 585, 608, 649,
672, 698, 708, 722
Izbășescu, Gheorghe, 314

J

Jebeleanu, Al., 33, 135, 166, 359,
399, 472, 482, 557, 565
Jebeleanu, Eugen, 58, 62, 73, 85,
177, 205, 220, 250, 279, 319,
330, 400, 440, 480, 503
Jela, Doina, 192, 500, 722
Jenö, Kiss, 150, 155, 211, 716
Jianu, Ion, 201

Joyce, James, 71, 166, 211, 238

K

Katalin, Bokor, 51, 132, 171
Keneres, Adina, 356, 390

L

Labiș, Nicolae, 15, 595, 606, 722
Laurențiu, Dan, 20, 22, 66
Lazăr, Mariana, 123
Lazăr, Marius, 54, 67, 120, 195, 314,
375, 452, 545, 602, 670, 722
Lăcustă, Ioan, 543
Lăncrănjan, Ion, 292, 424, 482, 489,
528, 535, 677, 686
Lăzărescu, Paul, 276
Lefter, Ion Bogdan, 59, 79, 81, 88,
116, 118, 182, 187, 193, 235,
265, 268, 283, 306, 309, 315,
333, 347, 360, 366, 375, 382,
401, 421, 438, 444, 445, 446,
447, 449, 486, 498, 501, 502,
512, 528, 544, 554, 564, 567,
585, 608, 611, 623, 671, 685,
689, 712, 724, 727
Lemny, Ștefan, 710
Leon, Virgil, 120, 450, 609
Leonte, Liviu, 42, 80, 116, 145, 282,
313, 335, 414, 464, 472, 575,
596, 638, 706, 727
Lesovici, Mircea Doru, 116, 189,
610
Leu, Corneliu, 7, 237, 301, 334, 506,
515
Liiceanu, Gabriel, 630, 650, 659
Lipovanu-Theodorescu, Ioana, 143,
250
Livescu, Cristian, 32, 49, 53, 70,
114, 116, 143, 157, 184, 191,
215, 227, 238, 251, 262, 274,
283, 313, 355, 365, 368, 376,
382, 386, 422, 440, 443, 445,

- 495, 501, 508, 535, 551, 564,
575, 588, 602, 624, 636, 656,
660, 685, 718
- Lloso, Mario Vargas, 131
- Lorințiu, Cleopatra, 211, 251
- Lotreanu, Ion, 17, 147, 191, 199, 575
- Lovinescu, E., 10, 73, 102, 105, 115,
123, 169, 177, 178, 202, 229,
231, 233, 325, 342, 391, 392,
510, 587, 626, 638, 642, 652, 707
- Lovinescu, Horia, 46, 67, 482, 529,
534, 543, 546, 551, 577, 599,
606, 608, 668
- Lovinescu, Monica, 97, 299, 304,
473, 575, 622
- Lovinescu, Vasile, 255, 284
- Lucaciu, Ileana, 18
- Lungoci, Tatiana, 360, 432
- Lungu, Ion, 48, 600, 664
- Lungu, Mircea, 60
- Lupșanu, Marin, 147, 361
- Lustig, Oliver, 80, 104, 216, 282,
492
- M**
- Macovescu, George, 334, 620
- Mailat, Maria, 528, 586
- Maiorescu, Titu, 287, 307, 342, 412,
562
- Maiorescu, Toma George, 241, 285,
357, 368, 391, 406, 434, 488,
506, 676, 696, 705
- Maksutovici, Gelcu, 324
- Malița, Liviu, 120
- Mancaș, Mircea, 111
- Manea, Nicolae, 123
- Manea, Norman, 183, 228, 352, 378,
545, 608, 611, 695, 699, 705
- Maniu, Adrian, 148, 235, 642
- Mann, Thomas, 20, 100, 106, 146,
348, 369, 443, 451, 705
- Manolescu, Florin, 41, 68, 78, 92,
105, 132, 143, 155, 166, 211,
215, 225, 238, 250, 272, 281,
290, 325, 334, 347, 357, 384,
411, 434, 590, 676, 706
- Manolescu, Ion Sofia, 159, 182, 543
- Manolescu, Nicolae, 10, 21, 23, 53,
57, 63, 72, 73, 85, 100, 112, 128,
129, 140, 148, 151, 162, 168,
170, 171, 177, 183, 187, 201,
205, 215, 220, 228, 231, 244,
255, 259, 268, 284, 285, 286,
291, 295, 305, 306, 312, 320,
322, 329, 330, 338, 342, 347,
354, 360, 365, 372, 377, 378,
383, 390, 391, 401, 409, 419,
424, 426, 434, 439, 444, 445,
446, 453, 454, 464, 467, 472,
476, 484, 487, 492, 494, 495,
503, 510, 515, 519, 521, 527,
529, 537, 545, 557, 568, 581,
585, 590, 600, 610, 613, 615,
626, 639, 640, 641, 649, 652,
653, 664, 671, 672, 673, 677,
678, 679, 690, 700, 701, 709,
710, 717, 718, 725, 727
- Manu, Emil, 8, 9, 23, 47, 93, 126,
133, 166, 198, 204, 217, 226,
257, 275, 333, 344, 360, 373,
396, 452, 454, 467, 475, 524,
525, 563, 594, 614, 626, 675,
679, 703
- Marcea, Pompiliu, 8, 30, 50, 51, 68,
80, 117, 142, 158, 191, 212, 250,
276, 283, 293, 294, 299, 333,
338, 396, 445, 533, 639, 660
- Marcus, Solomon, 51, 211, 433
- Mareș, Doru, 192, 264
- Mareș, Radu, 132, 133, 154, 182,
418, 594
- Marga, Andrei, 301, 547

- Marin, Mariana, 81, 88, 116, 306,
315, 379, 404, 444, 446, 448,
452, 470, 574, 612, 623
- Marineasa, Viorel, 360
- Marino, Adrian, 104, 131, 142, 143,
146, 192, 210, 213, 236, 249,
281, 283, 289, 300, 333, 356,
396, 407, 422, 431, 444, 495,
525, 597, 641, 705
- Márquez, Gabriel García, 434, 484,
715
- Martin, Aurel, 30, 93, 198, 214, 266,
295, 347, 462, 475, 489, 576, 598
- Martin, Mircea, 161, 167, 386, 406,
445, 522, 565, 624, 641, 647,
661, 696, 727
- Mavrodin, Irina, 142, 155, 211, 212,
248, 265, 281, 292, 313, 336,
372, 439, 602, 611
- Mazilescu, Virgil, 124, 147, 299,
321, 338, 415, 454, 501
- Mazilu, Teodor, 69, 229, 335, 423,
443
- Măduța, Ilie, 20, 56, 185, 303, 386,
414, 535
- Mălăncioiu, Ileana, 58, 111, 112,
183, 190, 254, 295, 321, 376,
415, 615, 722
- Mălin, Dumitru, 672
- Mănescu, Theodor, 131, 160
- Mănucă, Dan, 10, 42, 291, 351, 721
- Mănuțiu, Mihai, 35, 238, 386, 547
- Mărășanu, N. Grigore, 31, 227, 241,
253, 273, 282, 300, 474, 697
- Mărculescu, Sorin, 23, 55, 84, 185,
192, 269, 311, 380, 551, 706
- Mărgeanu, Nicolae, 167
- Mărgineanu, Ion, 157, 368, 471, 585,
587, 645, 716
- Mecu, Nicolae, 254, 264, 374, 652,
663, 716
- Melancu, Ștefan, 120, 452, 594, 609,
656, 716
- Melian, Alexandru, 462
- Micu, Dumitru, 44, 57, 178, 181,
254, 301, 544, 557, 673, 678
- Micu, Mircea, 33, 35, 80, 83, 95, 97,
134, 136, 157, 158, 199, 202,
224, 239, 291, 292, 398, 585,
590, 661, 686, 694
- Mihadaș, Teohar, 67, 113, 184, 227,
236, 241, 255, 314, 447, 465,
664, 670, 721
- Mihai, Virgil, 196
- Mihail, Radu Șt., 169, 350, 472, 706
- Mihaiu, Virgil, 184, 368, 383, 440,
529, 665, 684, 717
- Mihale, Aurel, 479, 482, 502, 576,
590
- Mihăescu, N., 168, 200, 596
- Mihăescu, Valentin F., 71, 82, 169,
202, 229, 253, 327, 336, 360,
400, 416, 435, 473, 509, 541,
576, 608, 624, 647, 660, 686,
689, 694, 707, 708, 715
- Mihăescu, Vasile, 123, 185
- Mihăieș, Mircea, 33, 81, 96, 108,
135, 169, 252, 283, 350, 360,
378, 386, 518, 535, 576, 597,
604, 613, 667, 685, 719
- Mihăilescu, Dan C., 24, 39, 68, 105,
118, 122, 143, 156, 213, 238,
257, 273, 325, 337, 345, 346,
347, 358, 376, 380, 413, 422,
439, 462, 471, 501, 543, 554,
716, 727
- Mihu, Achim, 499, 705
- Milea, Ioan, 67, 120, 154, 195, 396,
452, 470, 604, 656, 665
- Milicescu, Emilia Șt., 201, 662
- Mincu, Marin, 31, 104, 107, 118,
161, 170, 183, 202, 216, 227,
229, 290, 336, 356, 373, 399,

- 447, 479, 527, 550, 608, 614,
641, 658, 661, 694, 726
- Minulescu, Ion, 178, 234, 642
- Mioc, Simion, 19, 602
- Miran, Alexandru, 322, 480
- Mircea, Ion, 11, 92, 305, 389, 536,
608, 645
- Mitrofanovici, Mirela, 519
- Mitroi, Ștefan, 124, 728
- Miu, Florea, 37, 474
- Moceanu, Ovidiu, 59, 513, 552, 600,
606
- Moldovan, Ioan, 383, 705
- Morar, Ioan, 228, 380, 685, 727
- Morar, Vasile, 489
- Morariu, Modest, 98, 157, 187, 192,
198, 609
- Moraru, Cornel, 39, 98, 159, 352,
418, 483, 528, 585, 649, 669, 699
- Moraru, Cristian, 20, 158, 202, 241,
274, 327, 351, 360, 399, 420,
424, 465, 479, 482, 520, 535,
541, 560, 565, 597, 608, 660,
689, 710, 727
- Morărel, George, 80, 109, 110, 134,
157, 240, 251, 291, 335, 350,
359, 414, 434, 463, 527, 543,
564, 575
- Morgenstern, Christian, 93
- Motoc, Nicolae, 60, 192, 274
- Motzan, Peter, 14, 120, 184, 376,
502
- Moțiu, Stelian, 61
- Movileanu, Dan, 123, 380
- Mugur, Florin, 11, 66, 113, 133, 147,
168, 200, 214, 221, 240, 254,
258, 271, 290, 295, 349, 360,
376, 385, 396, 398, 404, 414,
425, 434, 437, 441, 447, 462,
470, 507, 518, 526, 535, 550,
564, 571, 587, 596, 602, 607,
659, 663, 684, 697, 708, 726
- Muncian, Ivo, 19, 32, 47, 272, 399,
414, 482
- Muntean, George, 30, 177, 212, 237,
264, 314, 367, 521, 605, 668, 721
- Munteanu, Aurel-Dragoș, 36, 676
- Munteanu, Ioan, 60
- Munteanu, Mihai, 51, 124, 662
- Munteanu, Romul, 31, 66, 67, 69,
73, 94, 129, 167, 198, 213, 327,
594, 681, 683
- Murărașu, Dumitru, 31, 50, 350, 366
- Mureșan, Cornelia, 282, 356, 520,
602
- Mureșan, Dumitru, 39, 160, 292,
324, 354, 528, 585, 614, 649, 699
- Mureșan, Ion, 107, 119, 125, 269,
293, 302, 314, 383, 401, 520,
612, 670, 728
- Mureșan, Viorel, 115, 185, 289, 382
- Mureșanu, Ion Matei, 185, 257
- Mureșeanu, Marcel, 81
- Muscalu, Florin, 366, 720
- Mușat, Aura, 140, 432
- Mușat, Mircea, 47
- Mușat, Virginia, 283
- Mușatescu, Vlad, 8, 158
- Mușina, Alexandru, 81, 88, 265,
306, 375, 380, 446, 528, 607,
689, 721, 727, 728
- Mușlea, Ioan, 184, 448, 547
- Mutașcu, Dan, 18, 32, 41, 70, 81,
134, 145, 200, 215, 550, 646
- Muthu, Mircea, 9, 14, 67, 113, 193,
200, 227, 251, 257, 282, 293,
307, 367, 396, 399, 416, 440,
454, 515, 535, 541, 620, 634, 717

N

- Nache, Angela, 77
- Nania, Viorica, 676
- Nasta, Dan Ion, 88

- Naum, Gellu, 476, 498, 551, 558,
605, 668, 676, 697
- Neacșu, Iulian, 660, 694
- Neagu, Fănuș, 20, 37, 47, 49, 62, 69,
80, 95, 99, 149, 168, 183, 199,
251, 282, 290, 301, 334, 349,
365, 378, 463, 526, 587, 645,
659, 676, 686, 696, 708, 718
- Neamțu, Leonida, 439, 664
- Necula, Damian, 333, 696, 716
- Nedelciu, Mircea, 117, 193, 196,
254, 360, 378, 382, 449, 490,
528, 542, 572, 591, 597, 599,
607, 609, 613, 652, 665, 667,
695, 708, 710, 719, 722
- Nedelcovici, Bujor, 243, 378, 396,
433, 690
- Negoiață, Lucia, 20, 132, 184, 482
- Negoiașescu, I., 178, 235, 288, 344
- Negreanu, Gabriela, 160, 263, 275,
519, 618, 635, 646, 659, 697,
698, 728
- Negrici, Eugen, 149, 179, 312, 592
- Negru, Radu, 463, 472
- Negulei, Carmen, 120, 452
- Netea, Vasile, 99, 662, 669
- Nicoară, Mara, 132, 142, 159, 250,
261, 316, 355, 394, 526, 542
- Nicodim, Dan, 333
- Nicolae, Emil, 58, 116, 240, 262,
308, 444, 527, 550
- Nicolescu, Ioan Dan, 681
- Nicolescu, Ion, 7, 98, 274, 480, 597
- Nicolescu, Vasile, 11, 60, 82, 84, 98,
114, 134, 155, 157, 159, 187,
198, 215, 262, 280, 303, 314,
413, 433, 461, 463, 469, 534,
599, 715
- Nicu, Dumitru, 250, 634, 675
- Nistor, Corneliu, 637
- Nistor, Eugeniu, 182, 419, 494, 547,
662, 667
- Nistorescu, Cornel, 109, 619
- Niță, Victor, 31, 168, 214, 273, 326,
463, 471, 534, 587, 595, 622,
645, 675, 697
- Nițescu, M., 253, 306, 492
- Noica, Constantin, 98, 305, 438,
543, 547, 599, 625, 659, 690
- Nour, Alina, 134, 312
- Novăceanu, Darie, 82, 88, 146
- Nușfelean, Olimpiu, 67, 314, 366,
541

O

- Oarcăsu, Ion, 112, 289, 396, 493,
506, 546
- Octav, Raluca, 83, 99, 274, 314
- Octavian, Tudor, 17, 51, 136, 326,
333, 357, 388, 396, 503, 504,
509, 550, 552, 577, 671, 685, 721
- Odangiu, Marian, 135, 145, 169,
274, 292, 302, 455, 488, 535,
543, 576, 596, 676, 686, 715
- Ojog-Brașoveanu, Rodica, 32
- Olăreanu, Costache, 34, 70, 116,
195, 205, 224, 230, 278, 290,
372, 373, 376, 398, 445, 449,
485, 508, 567, 712
- Olteanu, Ioanichie, 43, 51, 197, 545,
554, 565
- Oprea, Al., 30, 334, 336, 399, 489,
528, 533, 534, 576, 594, 639,
660, 678, 684, 686, 715, 717
- Oprea, Nicolae, 117, 183, 254, 306,
443, 446, 506, 599, 604, 606,
663, 668
- Oprea, Ștefan, 19, 472, 534
- Oprescu, Dan, 490, 599, 663
- Opriță, Mircea, 440
- Oproiu, Ecaterina, 62, 131
- Ornea, Z., 16, 31, 79, 105, 114, 144,
167, 203, 213, 238, 244, 273,
282, 325, 357, 397, 412, 461,

476, 493, 503, 506, 513, 521,
567, 590, 627, 644, 652, 701, 727
Ostahie, Corneliu, 123, 400, 520,
554, 556, 622, 640, 662

P

Pachia Tatomirescu, Ion, 274, 482,
565

Paiu, Mona, 123, 380

Paleologu, Al., 24, 81, 104, 230,
239, 243, 314, 338, 378, 388,
449, 491, 690, 727

Paler, Octavian, 17, 56, 69, 217, 228,
239, 243, 250, 252, 265, 281,
285, 311, 335, 356, 376, 378,
401, 415, 440, 445, 446, 611,
690, 697, 709

Panaiteanu, Dumitru D., 145, 461,
679

Pandrea, Petre, 133, 374, 410

Pann, Anton, 355, 702

Papadat-Bengescu, Hortensia, 178,
510

Papadima, Liviu, 179

Papadima, Ovidiu, 79, 214, 399

Papahagi, Marian, 120, 227, 231,
365, 396

Papilian, Alexandru, 67, 182, 193,
204, 395, 434, 435, 447, 450,
533, 550, 717

Papu, Edgar, 19, 20, 34, 44, 51, 69,
83, 95, 143, 284, 301, 325, 334,
350, 470, 510, 519, 521, 529,
534, 535, 544, 546, 551, 565,
573, 574, 576, 577, 605, 624,
664, 668, 673, 683, 684, 694,
696, 715, 716

Papu, Vlad, 132

Pardău, Platon, 47, 78, 145, 155,
158, 172, 225, 228, 250, 272,
391, 445, 482, 487, 505, 506,

509, 518, 528, 541, 564, 576,
665, 686, 708

Pascu, Petre, 257, 665

Pascu, Ștefan, 196, 672

Pavel, Constantin, 291

Păcurariu, Francisc, 50, 112, 150,
158, 242, 352, 466, 471, 488,
521, 528, 529, 545, 566, 664,
670, 673, 676, 677, 706, 708,
709, 716

Pătrașcu, Horia, 69, 228, 271, 273,
357, 471, 587, 622, 640, 645,
693, 694

Păunescu, Adrian, 9, 10, 16, 32, 40,
42, 47, 48, 51, 59, 69, 94, 116,
117, 145, 166, 168, 198, 203,
227, 243, 250, 303, 318, 364,
413, 426, 434, 462, 500, 506,
520, 542, 564, 565, 583, 606,
645, 648, 675, 677, 684, 697, 708

Pârveu, Iuliu, 441

Pecican, Ovidiu, 120

Pecie, Ion, 83, 149, 338, 415, 567,
577, 640, 695

Pelin, Mihai, 136, 304, 577, 639

Pereș, Pavel, 9, 32, 282, 414, 419,
526, 565, 661

Perian, Gheorghe, 231, 699

Perpessicius, 36, 54, 178, 234, 426,
461, 463, 506, 529, 679, 689

Petean, Mircea, 70

Petraș, Irina, 114, 258, 369, 440,
455, 603, 664, 705, 718

Petrescu, Camil, 36, 132, 200, 294,
340, 365, 388, 392, 510, 532

Petrescu, Cezar, 565, 597

Petrescu, Dan, 124, 169, 196, 253,
362, 379, 419, 522

Petrescu, Liviu, 644

Petrescu, Lucian, 360, 505

Petrescu, Radu, 82, 108, 119, 130,
131, 184, 195, 223, 238, 240,

- 310, 366, 373, 378, 379, 445,
485, 488, 523, 599, 637, 690, 712
- Petreu, Marta, 269, 334, 383, 401,
449, 612
- Petri, Domnița, 401, 607
- Philippide, Al., 282
- Pietraru, Dinu, 383
- Pillat, Monica, 305
- Piru, Al., 19, 43, 70, 214, 215, 226,
253, 262, 338, 410, 447, 483,
542, 566, 625, 626, 634, 645, 696
- Pituț, Gheorghe, 19, 50, 96, 134,
160, 199, 253, 304, 694, 716
- Pițu, Luca, 522, 667
- Pleșu, Andrei, 491, 631, 632
- Ploșteanu, Grigore, 99
- Poantă, Petru, 14, 29, 52, 67, 156,
165, 182, 230, 236, 260, 271,
289, 300, 308, 318, 333, 356,
366, 368, 408, 421, 440, 470,
471, 479, 486, 506, 515, 525,
533, 547, 573, 585, 594, 656,
663, 675, 682, 684
- Podgoreanu, Traian, 614
- Podoabă, Virgil, 56, 310, 372, 497,
550, 666, 719
- Poenaru, Emil, 607
- Pongracz, Maria, 399, 424
- Pop Sîrbu, Ana, 715
- Pop, Augustin Z.N., 58, 60, 237,
596, 696
- Pop, Ion, 38, 54, 107, 120, 150, 179,
184, 227, 252, 257, 273, 282,
302, 306, 318, 330, 350, 359,
494, 505, 523, 546, 585, 643,
664, 709, 718, 727
- Pop, Mircea M., 47, 482, 660, 676
- Pop, Sânziana, 109, 292, 357, 482
- Pop, Vasile Gr., 276
- Popa Argeșanu, Ion, 146, 168, 606,
668, 676, 721
- Popa, Constantin, 588
- Popa, Dumitru Radu, 330, 356, 454,
584, 630, 727
- Popa, Marian, 31, 70, 191, 282, 335,
350, 424, 434, 583, 597, 620, 654
- Popa, Mircea, 14, 29, 48, 54, 106,
113, 156, 185, 215, 236, 257,
283, 308, 416, 439, 448, 486,
545, 573, 585, 602, 664, 714, 717
- Pop-Corniș, Marcel, 32, 33, 97, 108,
190, 191, 213, 227, 230, 253,
314, 360, 361, 505, 604, 641
- Popel, Corneliu, 123
- Popescu Gopo, Ion, 473
- Popescu, Adrian, 7, 11, 54, 92, 104,
112, 117, 131, 142, 160, 165,
183, 185, 228, 271, 281, 303,
328, 346, 352, 368, 389, 396,
475, 480, 486, 533, 545, 564,
603, 663, 705, 717
- Popescu, Cornel, 50
- Popescu, D. R., 7, 9, 14, 37, 43, 50,
59, 83, 84, 85, 107, 131, 160,
178, 190, 200, 231, 243, 252,
250, 358, 363, 367, 378, 383,
433, 465, 480, 481, 506, 520,
526, 535, 550, 590, 597, 601,
614, 637, 710, 720
- Popescu, Dumitru, 77, 84, 93, 95,
138, 145, 160, 185, 261, 264,
276, 302, 374, 380, 415, 423, 480
- Popescu, Florentin, 275, 416, 708
- Popescu, Gabriel, 123
- Popescu, Ion Longin, 82
- Popescu, Marian, 69, 94, 133, 156,
235, 250, 252, 290, 407, 440, 622
- Popescu, Titu, 54, 60, 111, 229, 275,
366, 375, 608, 649, 698
- Popovici, Doru, 43, 51
- Popovici, Neboișa, 228
- Popovici, Titus, 83, 95, 203, 667,
720

Popovici, Vasile, 70, 96, 169, 252,
350, 579, 595, 647
Porumboiu, Arthur, 118, 265, 386,
500, 535
Postelnicu, Ioana, 668
Potopin, Ion, 43, 482, 663, 675
Potra, Florian, 51, 301
Pound, Ezra, 21
Preda, Constantin, 366, 536, 653,
662
Preda, Marin, 83, 109, 158, 264,
295, 314, 319, 338, 339, 411,
432, 443, 453, 462, 473, 512,
526, 535, 539, 572, 579, 585,
595, 637, 647, 679, 688
Preda, Sorin, 159, 591, 662, 710, 722
Prelipceanu, Nicolae, 9, 29, 34, 60,
68, 92, 104, 114, 138, 141, 142,
144, 182, 190, 191, 236, 274,
284, 307, 334, 356, 449, 590,
594, 634, 645, 651, 673, 695, 705
Pricop, Constantin, 57, 116, 189,
262, 311, 373, 375, 444, 498,
544, 550, 605, 667, 720
Proca, Ioana, 132, 214, 464, 542
Purcaru, Ilie, 109, 214, 474, 639,
659, 675

R

Rachici, Dim., 321, 587, 597, 655
Rachieru, Adrian Dinu, 33, 42, 47,
96, 107, 191, 292, 303, 351, 361,
389, 400, 472, 488, 499, 509,
527, 565, 576, 577, 588, 637,
647, 676, 685, 706, 715
Radu, Tania, 31, 41, 80, 95, 144,
157, 198, 227, 334, 349, 358,
398, 434, 463, 471, 481, 487,
518, 526, 542, 563, 587, 595,
622, 635, 645, 659, 676
Raicu, Al., 274, 346, 355, 388, 480,
542, 581, 597

Raicu, Lucian, 46, 92, 96, 100, 133,
135, 152, 168, 197, 209, 239,
252, 262, 267, 294, 302, 315,
395, 411, 420, 423, 446, 451,
479, 544, 546, 554, 571, 608,
688, 726
Ralian, Antoaneta, 114
Rauschan, Ioana, 32, 360, 455, 655
Rău, Aurel, 11, 23, 30, 51, 185, 192,
243, 251, 272, 281, 303, 308,
309, 342, 367, 399, 492, 520,
544, 604, 658, 663, 685, 695,
717, 723, 726
Râpeanu, Sanda, 144, 398
Râpeanu, Valeriu, 9, 31, 32, 38, 43,
273, 285, 300, 302, 334, 400,
419, 423, 436, 471, 502, 521,
587, 594, 597, 598, 622, 626,
640, 646, 675, 682, 722
Rebreanu, Liviu, 178, 392, 585, 602,
695, 698
Rebreanu, Vasile, 44, 134, 147, 251,
368, 502, 546, 556, 603, 634
Regman, Cornel, 111, 166, 178, 183,
197, 235, 254, 305, 330, 438,
492, 544, 599
Rezuș, Petru, 366, 537, 582
Rilke, Rainer Maria, 41, 109
Riza, Adrian, 80, 95, 106, 134, 715
Robescu, Marius, 111, 116, 117,
118, 121, 133, 292, 334, 500,
529, 701, 726
Robu, Cornel, 271
Roman, Andrei, 257, 360, 599, 659
Roman, Radu Anton, 406
Romanescu, Ioanid, 30, 32, 57, 80,
114, 168, 189, 205, 262, 350,
444, 486, 551, 602, 606, 706,
720, 726
Romoșan, Petru, 37, 106, 151, 172,
193, 271, 274, 373, 438, 597,
613, 722

- Rosetti, Al., 40, 143, 615
 Roșca, Dan Emilian, 454, 588, 676
 Roșianu, Nicolae, 71, 482, 660
 Rotaru, Dan, 50, 58, 109, 189, 480, 499, 527, 721
 Rotaru, Ion, 58, 82, 110, 190, 264
 Rotaru, Marilena, 50, 563, 573
 Rotund, Nicolae, 118, 191, 264, 314, 447, 553
 Roznoveanu, Mirela, 357
 Ruja, Alexandru, 108, 135, 185, 625, 647
 Runcanu, Marcel Constantin, 77, 167, 346
 Rusan, Romulus, 336, 407, 486, 499
 Rusu, Aurelia, 168, 177, 211
 Rusu, Liviu, 29, 226, 307
 Rusu, M.N., 61, 244, 315, 376, 467
- S**
- Sadoveanu, Mihail, 10, 80, 276, 291, 351, 388, 620, 647
 Sándor, Kányádi, 187, 224
 Sartre, Jean-Paul, 20, 217
 Sasu, Aurel, 179, 183, 456, 606, 668
 Sav, Vasile, 29, 289
 Sava, Doina Mihaela, 123
 Savu, Cornelia Maria, 37, 533, 545, 689
 Savu, Tudor Dumitru, 14, 67, 68, 157, 165, 210, 289, 337, 346, 361, 376, 445, 469, 470, 486, 577, 695, 715
 Sălăgean, Viorel, 482, 562
 Sălăjan, Vasile, 14, 281, 470, 480, 600
 Sălcudeanu, Petre, 329, 499, 621
 Săndulescu, Al., 212, 238, 240, 254, 257, 265, 367, 486, 599
 Săndulescu, Mircea, 205, 224, 272, 303, 373, 440, 507, 535, 573, 588, 634, 637, 640, 708
 Săplăcan, Radu, 59, 77, 117, 191, 241, 252, 264, 309, 314, 366, 369, 607, 670, 721
 Săraru, Dinu, 17, 44, 45, 62, 69, 92, 110, 130, 158, 261, 284, 303, 349, 378, 398, 423, 473, 526, 528, 533, 576, 587, 626, 686, 705
 Sângeorzan, Zaharia, 9, 19, 70, 95, 104, 106, 134, 145, 157, 169, 215, 241, 251, 252, 291, 302, 326, 350, 359, 414, 435, 463, 464, 527, 565, 596, 624, 634, 636, 660, 676, 706
 Sântimbreanu, Mircea, 80, 134, 198, 273, 282, 290, 312, 622, 713
 Scarlat, Grigore, 272, 307, 494, 603, 719
 Scarlat, Mircea, 35, 39, 96, 143, 150, 151, 156, 179, 184, 212, 226, 250, 254, 278, 299, 406, 420, 462, 491, 505, 509, 599, 656, 696, 727
 Schwartz, Gheorghe, 83, 98, 253, 367, 373, 416, 419, 424, 447, 465, 470, 505, 519, 527, 528, 715
 Scorobete, Miron, 251, 493
 Scurtu, Nicolae, 44, 216, 497
 Sebastian, Mihail, 381, 463
 Secheșan, Gheorghe, 360
 Segărceanu, Ion, 97, 326, 419, 698, 705
 Sein, Corina Victoria, 19, 70, 519, 637
 Sever, Alexandru, 235, 261, 349
 Silvestri, Artur, 17, 20, 36, 43, 71, 95, 106, 109, 133, 147, 157, 158, 168, 169, 202, 229, 241, 253, 273, 275, 283, 290, 293, 302, 303, 327, 336, 351, 360, 388, 416, 424, 436, 465, 473, 482, 488, 508, 520, 527, 528, 535, 555, 565, 577, 588, 597, 625, 639, 647, 686, 689, 707

- Silvestru, Valentin, 50, 62, 94, 98,
160, 250, 274, 476, 488, 529,
590, 644, 715, 721
- Simion, Eugen, 3, 8, 27, 38, 61, 74,
84, 88, 126, 149, 153, 171, 173,
191, 212, 217, 228, 236, 237,
243, 261, 262, 278, 284, 294,
308, 311, 312, 322, 326, 333,
338, 346, 350, 356, 359, 360,
361, 363, 377, 383, 388, 404,
407, 415, 428, 431, 432, 469,
474, 475, 480, 498, 513, 551,
560, 567, 579, 604, 605, 630,
652, 655, 661, 666, 668, 681,
688, 695, 703, 719, 724
- Simionescu, Maria, 73, 105, 115,
169, 308, 325, 638
- Simionescu, Mircea Horia, 108, 265,
281, 311, 344, 375, 378, 385,
422, 437, 445, 453, 485, 493,
503, 540, 626, 634, 666
- Simuț, Ion, 53, 96, 114, 118, 179,
187, 254, 257, 261, 264, 273,
274, 373, 440, 497, 550, 598,
604, 667, 700, 717
- Sin, Mihai, 39, 81, 228, 378, 418,
432, 552, 585, 625, 630, 645,
652, 699
- Sîrbu, Ion D., 250, 322, 327, 346,
369, 416, 608, 622, 695
- Sîrbu, Valeriu, 366, 544
- Smeu, Grigore, 276, 467, 577
- Solomon, Dumitru, 160, 365, 406,
721
- Solunca, Elena, 77, 196, 250, 301,
357
- Sorescu, Constantin, 8, 21, 35, 37,
50, 71, 72, 109, 136, 148, 158,
159, 171, 203, 216, 242, 284,
293, 304, 328, 336, 351, 361,
400, 425, 467, 483, 519, 520,
528, 536, 556, 565, 577, 588,
598, 625, 639, 648, 677, 686,
698, 707
- Sorescu, Marin, 21, 23, 36, 66, 83,
84, 85, 92, 106, 140, 149, 154,
160, 165, 184, 190, 228, 263,
264, 267, 272, 311, 318, 326,
337, 350, 356, 413, 427, 440,
462, 489, 490, 510, 520, 551,
652, 695, 705, 726
- Sorescu, Roxana, 112, 183, 336, 438
- Sorianu, Vlad, 116, 313, 374, 445,
498, 551, 721
- Sorohan, Elvira, 42, 96, 414, 660
- Sperneac, Radu, 123
- Spiridon, Cassian Maria, 116, 435
- Spiridon, Monica, 106, 319, 367
- Stahl, H., 285
- Stan, Constantin, 713
- Stanca, Dominic, 145
- Stanca, George, 37, 542, 640, 662,
676
- Stanca, Horia, 197, 357
- Stanca, Radu, 150, 166, 196, 228,
305, 612
- Stanciu, Virgil, 166, 367, 665, 718
- Stancu, Natalia, 527, 534
- Stancu, Zaharia, 43, 113, 147, 276,
411, 420, 423, 526, 541, 603
- Stănescu, C., 9, 72, 138, 214, 294,
563, 603, 647, 678, 687, 693,
700, 707
- Stănescu, Gabriel, 124, 315, 366,
382, 502, 544, 613, 728
- Stănescu, Nichita, 8, 11, 17, 18, 21,
30, 31, 34, 38, 41, 42, 47, 48, 51,
54, 60, 62, 65, 69, 80, 82, 95,
106, 107, 121, 129, 133, 134,
137, 144, 150, 157, 168, 169,
172, 173, 182, 183, 184, 187,
189, 190, 191, 192, 193, 197,
198, 200, 201, 202, 204, 211,
215, 227, 229, 239, 242, 244,

251, 257, 261, 262, 266, 269,
273, 282, 283, 290, 301, 315,
319, 330, 334, 349, 350, 356,
358, 359, 369, 383, 385, 386,
398, 399, 409, 413, 414, 417,
423, 437, 443, 461, 472, 476,
481, 488, 493, 508, 523, 526,
534, 542, 556, 563, 576, 588,
595, 599, 621, 625, 635, 640,
645, 648, 651, 656, 659, 675,
684, 687, 694, 695, 696, 697,
698, 705, 706, 707, 716, 717,
719, 720, 721, 722, 724, 726, 728
Stănescu, Nicolae Ioan, 49, 472, 676
Steinhardt, N., 60, 81, 114, 179,
184, 252, 254, 284, 352, 366,
368, 369, 438, 491, 494, 497,
501, 544, 547, 585, 599, 602,
603, 605, 607, 640, 667, 703,
716, 722
Stelaru, Dimitrie, 8, 107, 220
Sterian, Margareta, 84, 560, 602
Stoian, Mihai, 281, 406, 506, 634
Stoian, Niculae, 47, 422, 506, 576
Stoica, Petre, 41, 50, 85, 97, 189,
354, 375, 396, 406, 427, 574,
635, 659, 664, 667, 684, 694, 709
Stoiciu, Liviu Ioan, 99, 382, 684,
714
Stoie, Nicolae, 47, 366, 595, 607,
657
Stratan, Ion, 51, 119, 124, 187, 269,
401, 501, 518, 520, 534, 542,
589, 607, 612, 623, 689, 698, 718
Streinu, Vladimir, 54, 85, 154, 214,
235, 367, 450, 495
Sturzu, Corneliu, 57, 261, 498, 550,
552, 575, 667, 697, 717, 720, 724
Suciu, Eugen, 269, 401
Suciu, Gheorghe, 36, 54, 351, 519,
577
Suciu, Titus, 424

Ș

Șandru, Mircea Florin, 283, 662, 697
Șeitan, Ioan George, 118, 336, 546,
662, 696
Șerb, Ioan, 41, 413, 675
Șerban, Corneliu, 262
Șerban, George, 706
Șerbănescu, Mircea, 135, 685, 715
Șerbănescu, Tia, 34, 83, 230, 390,
555, 578, 652, 678, 706, 709
Șincai, Gheorghe, 699
Șipoș, Mariana, 38
Șoncuteanu, Mircea, 519, 597
Șora, Mihai, 111, 438, 662
Șorobetea, Aurel, 663
Ștef, Traian, 189, 241, 345, 443, 604
Ștefănescu, Al. I., 281
Ștefănescu, Alex., 8, 35, 38, 57, 60,
63, 64, 65, 66, 71, 83, 116, 118,
121, 129, 138, 143, 169, 191,
192, 202, 204, 216, 264, 271,
313, 314, 329, 333, 338, 356,
374, 375, 378, 383, 385, 389,
400, 416, 425, 435, 442, 445,
447, 449, 453, 454, 476, 505,
535, 541, 547, 548, 553, 584,
608, 618, 644, 661, 671, 687,
693, 722
Ștefănescu, Elena, 214
Ștefoi, Elena, 37, 111, 132, 255, 449,
714
Știrbu, Viorel, 81, 111, 182
Șuiu, Radu, 500

T

Tacciu, Elena, 185, 228, 255, 276,
312, 333, 367, 427, 439, 505, 512
Talex, Alexandru, 37
Tanco, Teodor, 396
Tartler, Grete, 37, 99, 132, 142, 158,
160, 204, 230, 255, 330, 375,
380, 386, 438, 455, 498, 540,
550, 551, 599, 618, 663

- Tașcu, Valentin, 39, 49, 113, 184,
 274, 282, 308, 312, 324, 367,
 440, 471, 480, 486, 493, 546,
 603, 664, 705, 714, 717
- Tatulici, Mihai, 656
- Tănase, Al., 199, 679
- Tănase, Stelian, 77, 182, 345, 378,
 449, 488, 638
- Tănase, Virgil, 97
- Tănăsescu, Dan Claudiu, 95, 191,
 308, 713, 715
- Tănăsescu, Grigore, 32, 53, 345, 350
- Tărchilă, Dan, 146
- Târziu, Alexandra, 506
- Tei, Daniel, 423
- Teodorescu, Cristian, 356, 713
- Teodorescu, G. Dem., 23, 79, 128,
 237, 494
- Teodorescu, Leonida, 113, 303
- Teodorescu, Virgil, 44, 45, 46, 48,
 158, 166, 272, 461, 517, 542,
 557, 565, 567, 656, 678, 682,
 708, 709
- Teodorescu-Brînzeu, Pia, 241
- Teodoru, Eugen, 133, 676, 686, 703
- Theodorescu, Cicerone, 85, 177
- Theodorescu, Răzvan, 492, 679, 716
- Timcu, George, 19, 216, 239
- Titel, Sorin, 38, 46, 99, 141, 146,
 165, 209, 215, 217, 225, 252,
 268, 288, 290, 299, 314, 321,
 353, 365, 369, 378, 385, 399,
 415, 420, 454, 475, 499, 505,
 524, 546, 561, 650, 663, 682,
 690, 709
- Toboșaru, Ion, 719
- Todoran, Eugen, 34, 197, 228, 407,
 414, 515, 543, 642, 647, 715
- Tohăneanu, G.I., 51
- Tolcea, Marcel, 283, 622
- Toma, Gheorghe, 547
- Tomozei, Gheorghe, 7, 20, 34, 130,
 134, 145, 168, 183, 250, 275,
 283, 334, 385, 396, 398, 481,
 509, 518, 527, 564, 566, 576,
 587, 625, 659, 671, 694, 696, 697
- Tomuș, Mircea, 60, 166, 197, 243,
 562, 594, 602, 614, 621, 625,
 645, 647, 658, 722
- Tonegaru, Constant, 279, 604
- Traian, Traian Pop, 146
- Trandafir, Constantin, 313, 373, 374,
 376, 481, 492
- Trif Pleșa, Ion, 288, 519
- Tuchilă, Costin, 20, 35, 50, 116, 150,
 158, 172, 202, 216, 241, 243,
 258, 274, 288, 303, 313, 327,
 351, 387, 415, 419, 424, 436,
 454, 465, 482, 486, 535, 536,
 551, 563, 565, 570, 577, 608,
 624, 660, 667, 677, 686, 707, 715
- Tudor Anton, Eugenia, 110, 716
- Tudor, Corneliu Vadim, 18, 32, 41,
 49, 50, 70, 80, 95, 106, 134, 136,
 145, 157, 168, 200, 240, 242,
 251, 284, 302, 326, 334, 335,
 349, 423, 434, 481, 488, 489,
 534, 542, 574, 596, 622, 646,
 676, 684, 694
- Tudora, Carmen, 60
- Tudoran, Dorin, 523
- Tudoran, Radu, 257, 308, 356
- Tulbure, Raluca, 134
- Tulbure, Victor, 40, 49, 166, 171,
 196, 422, 436, 480, 648, 672, 714
- Tupan, Marius, 48, 51, 78, 131, 144,
 184, 192, 359, 456, 663, 694, 705
- Turcea, Daniel, 36, 231, 248, 269,
 483
- Turtureanu, Nicolae, 70, 81, 227,
 335, 472, 588, 660, 697
- Tutungiu, Paul, 482

Ț

- Țărălungă, Ecaterina, 192, 288, 347, 490, 529
- Țătomir, Nicolae, 134, 312
- Țărnea, George, 34, 43, 44, 47, 50, 58, 72, 80, 149, 169, 229, 264, 282, 422, 471, 624, 639
- Țepelea, Gabriel, 29, 40, 295, 505
- Țepeneag, D., 98, 170
- Țeposu, Radu G., 35, 128, 184, 253, 254, 264, 282, 290, 318, 326, 446, 449, 488, 495, 499, 507, 542, 551, 574, 584, 587, 606, 659, 666, 727
- Țic, Nicolae, 274, 285, 325, 327, 354, 357, 388, 422, 467, 506, 509, 535, 556, 634, 647
- Țoiu, Constantin, 83, 99, 158, 262, 373, 395, 420, 423, 433, 438, 439, 470, 510, 526, 671, 690, 710
- Țuculescu, Radu, 352, 482, 667

U

- Udrea, Dumitru, 32, 216, 355, 470, 480, 565, 602
- Udroiu, Neagu, 390, 527
- Ulici, Laurențiu, 15, 29, 30, 38, 68, 78, 91, 93, 104, 130, 142, 154, 155, 159, 165, 167, 182, 197, 210, 225, 236, 237, 268, 269, 280, 282, 288, 299, 312, 314, 324, 325, 333, 334, 345, 348, 356, 365, 374, 384, 395, 396, 406, 412, 420, 422, 427, 433, 445, 449, 454, 461, 479, 505, 513, 515, 525, 526, 533, 541, 561, 573, 584, 594, 626, 656, 658, 682, 683, 688, 696, 705, 714, 727
- Ulmeanu, Radu, 544, 562
- Ungheanu, M., 20, 35, 43, 50, 71, 72, 82, 96, 108, 119, 134, 135, 143,

- 158, 169, 199, 202, 214, 215, 229, 236, 253, 283, 303, 351, 360, 361, 416, 435, 441, 473, 482, 489, 555, 576, 579, 597, 625639, 660, 686, 707, 715
- Ungureanu, Cornel, 19, 34, 37, 42, 108, 158, 198, 200, 228, 241, 250, 283, 327, 335, 350, 356, 360, 378, 383, 386, 399, 414, 423, 449, 465, 481, 488, 497, 527, 576, 597, 604, 625, 647, 657, 685, 697, 721, 727
- Ungureanu, Traian, 119, 689
- Ureche, Damian, 215, 543
- Uricariu, Doina, 37, 84, 132, 137, 169, 179, 285, 336, 607, 625
- Uricaru, Eugen, 158, 159, 230, 310, 378, 466, 483, 487, 598, 602, 635, 638, 660, 681, 682, 706, 709, 714
- Ursu, Liliana, 132, 136, 154, 224, 228, 255, 266, 362, 367, 483, 618
- Utan, Tiberiu, 224, 225, 229, 272, 688

V

- Vaida, Mircea, 9, 14, 29, 48, 92, 289, 360, 432, 682
- Vaida, Radu, 662
- Vartic, Ion, 19, 63, 120, 179, 184, 191, 197, 227, 330, 338, 570
- Vartic, Mariana, 720
- Vasile, Geo, 314, 368, 499
- Vasile, Marian, 158, 338, 519, 639
- Vasilescu, Alex., 250
- Vasilescu, Emil, 62, 72, 125, 138, 204, 293, 390, 465, 475, 509, 566, 682, 706, 707
- Vasiliu, Lucian, 123, 242, 252, 305, 317, 383, 605, 685, 703, 727
- Vatamaniuc, D., 36, 182, 255, 662, 716

Văduva-Poenaru, Ion, 290, 481
Vărgolici, Teodor, 363, 397, 426,
452, 557, 562, 701
Velea, Nicolae, 83, 144, 274, 351
Velea, Stan, 336
Vergu Dumitrescu, Ion, 42, 482, 551
Verona, Dan, 31, 34, 49, 104, 118,
243, 337, 366, 437, 483, 490,
519, 544, 621, 662
Vesa, Vasile, 112
Vianu, Lidia, 228, 266
Vianu, Tudor, 8, 10, 106, 287, 308,
467, 486, 495, 502, 569, 584,
590, 622
Vieriu, Doru, 123, 189, 380
Vieru, Grigore, 536, 695, 703
Vieru, Sorin, 433
Vighi, Daniel, 108, 193, 333, 360
Vinea, Ion, 88, 558, 603
Vinițchi, Stela, 183, 303
Vișniec, Matei, 111, 135, 196, 257,
269, 380, 586, 609, 612, 624,
675, 705, 721, 727, 728
Vlad, Alexandru, 193, 241, 293, 497,
604, 651, 671
Vlad, Ion, 16, 78, 132, 179, 182,
197, 210, 288, 356, 385, 408,
455, 470, 486, 620, 634, 652,
664, 717
Vlad, Tudor, 159, 356, 620
Vlad, Vasile, 58, 113, 228
Vlasie, Călin, 314, 317, 333, 528
Vlasiu, Ion, 180, 292
Vodă Căpușan, Maria, 114, 157,
167, 218, 219, 422, 721
Voicu, Ioan, 123
Voiculescu, Marin, 250
Voiculescu, Vasile, 398
Voinescu, Alice, 357, 470, 479, 604,
605, 626
Voronca, Ilarie, 558, 709

Vulpescu, Romulus, 126, 383
Vultur, Smaranda, 107, 314, 368

W

Wagner, Richard, 328, 448
Wakoski, Diane, 618
Weiss, Wilhelm, 672

Y

Yourcenar, Marguerite, 679

Z

Zaciu, Mircea, 106, 177, 244, 307,
338, 401, 446, 506, 563, 568,
622, 714
Zaharia, Romulus, 369
Zalis, Henri, 9, 20, 137, 148, 155,
159, 202, 211, 216, 230, 275,
288, 292, 303, 328, 349, 352,
416, 422, 437, 453, 471, 509,
517, 536, 565, 566, 602, 639,
683
Zamfir, Mihai, 79, 154, 211, 248,
286, 356, 378, 445
Zamfirescu, Dan, 95, 124, 200, 215,
462, 509, 534, 542, 621, 625,
677, 687
Zamfirescu, Ion, 357, 425, 634
Zamfirescu, Violeta, 47, 183, 422,
480, 503, 533, 587
Zanca, Andrei, 185, 345, 528
Zarifopol, Paul, 9, 14, 193, 200, 251
282, 399, 454, 472, 477
Zăinescu, A.I., 170
Zărnescu, Constantin, 185, 228, 465
492, 520, 585, 721
Zărnescu, Narcis, 59, 117
Zincă, Haralamb, 8, 365, 439, 577
Zubașcu, Ion, 17, 131, 142, 159,
253, 266, 273, 326, 333, 350,
498, 536, 564

Volumele 26–30 din *Cronologia vieții literare românești postbelice (1980–1984)* reprezintă o parte din contribuția Universității „Lucian Blaga” din Sibiu la un proiect de cercetare colectivă, coordonat, în perioada 2018–2021, de către Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” al Academiei Române. Întrucât cadrul metodologic al *Cronologiei...* fusese deja trasat cu un deceniu în urmă, echipa sibiană nu a făcut decât să se înscrie cât de bine a putut în acești parametri, fără a emite vreo pretenție de originalitate sub raportul concepției de ansamblu.

Cât despre obiectul volumelor, acesta pare a fi unul mai degrabă banal, în condițiile în care intervalul 1980–1984 figurează, în majoritatea istoriilor literaturii române postbelice, ca un simplu segment median în cadrul epocii cunoscute ca „național-comunism” sau „comunism târziu”. Și totuși, fenomene precum scăderea treptată a producției editoriale (îndeosebi a traducerilor), dispariția fizică, urmată de canonizarea rapidă a unor „clasici contemporani” (Marin Preda și Nichita Stănescu), acutizarea disputelor din jurul protocronismului și al exilului sau apariția „generației '80” anunță deja o serie de polarizări ale câmpului literar care nu doar că nu vor mai suferi modificări importante în a doua jumătate a deceniului, dar vor continua să reverbereze până în imediata noastră contemporaneitate.

Andrei Terian

978-973-167-602-9

978-973-167-040-9

